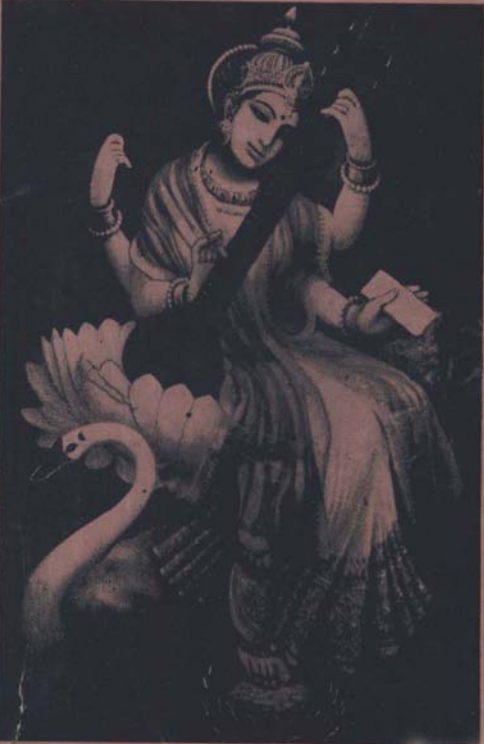

શ્રી મુક્તિકમળ ચારિત્રમાળા

ૐ હ્રી સરસ્વતી વદ્ધવદ્ધ વાગ્વાદીની તુભયં તુભયં નમઃ
સંગ્રાહક : પૂ. સાધ્વીજી મહારાજ મંજુસાશ્રી (મહુવાવાળા)

શ્રી ચંદ્રજ્યોતીર્થોદીશજીએ નમઃ

મુક્તિકમળ શુભચો નમઃ

શ્રી

મુક્તિકમળ ચારિત્રમાળા

નવસ્મરણાદિ શ્રોત્ર, દેવવંદન આદિ પ્રભુપ્રાર્થના,
શૈલ્યવંદન, ધ્યાન ઠાળ સ્તવન, સજ્જાય, પન્થખ્યાણ
આદિ કોશ અને છુટક સમજુતીનો
અપૂર્વ સંગ્રહ

: સંગ્રહ :

પૂ. સાંધીજી મહારાજ મંજુલાશ્રીજી (મહુવાવાળા)

श्री सिधायल तिर्थाय नमः

आदिमं पृथिवीनाथ-मादिमं निष्परिशुद्धम्:

आदिमं तिर्थनाथं ऋषभस्वामिनं स्तुभः

આ અન્યનું ચણતર

ત જ્ઞાન ધારાધિક, મંત્રકિંચિદ્ ।
જ્ઞાનં મયેદ્ વિશ્વ ફલેવકારમ્ ॥
તતો વિદ્યદ્ વિવુધઃ સ્વશક્ત્યા
વિજ્ઞાન વાને સતત પ્રવૃત્તિમ્

તેનું નામ આ અન્ય સાથે સંકળાયેલ છે તે પુ. મુકિત-
વિદ્યદ્ ગણિવર (અપરનામ મુલચંદ્ર) મહારાજની સ્વર્ગ-
ગમન ભૂમિ ભાવનગર છે. પુ. આચાર્યદેવ વિજયકમલસુરિશ્વર
મહારાજસાહેબજીની ખાલકાલની વિદ્યાભૂમિ તેમ પુ. રુદ્રિચંદ્ર
મહારાજ દ્વારા સમકીર્તનું સ્થાન પણ ભાવનગર છે. તેઓના
પુન્યપ્રભાવક ચારિત્રના પ્રભાવથી જૈન સંપ્રદાય પર કરેલ અનુક્રમ
ઉપકારો ભૂલાવ તેવા નથી. તેઓના સ્મારક તરિકે આ અન્ય
પણ જન જનતા સન્મુખ બેઠ કરે તે અસ્થાને નથી. તે
પુન્યસ્થાન જીવન કવનો છપાઈ ચુક્યા છે તે વાંચકવર્ગને વાંચી
લેવા સામ્રાટ અનુરોધ કરે છું.

ધર્મ ગણે કાલની શાશ્વત વસ્તુ છે તેની તથા તેના
માર્ગના સાધનોની ઉત્સર્પિણી કાલમાં તથા અવસર્પિણી કાલમાં
વધવટ થતી આવી છે પરંતુ પરમકૃપાળુ ગુરુદેવો ધર્મગ્રંથિના
વિવિધ સાધનો ગોઠવી જીવંતે ધર્મની સન્મુખ આકર્ષિત રાખે છે.

અત્યારે અવસર્પિણી નામનો પડતો કાલ ચાલે છે. આજ
તિથીકર ભગવંતો ગણધર ભગવંતો, કેવલી ભગવંતો કે ઉત્કૃષ્ટ
શ્રુતજ્ઞાની ભગવંતો હૈયાત નથી; કલ્પકાલ સર્વશ હેમચંદ્રાચાર્ય
મહારાજ પણ કહે છે કે:

સુખમાતો દુઃખમાયા કૃપા લલવતિ તથ
મહતો મહાભૂમૌ હિ પ્લાઘ્યા કલ્પતરોસ્થિતિ

૪

સુખ આરા કરતા દુઃખ આરે! આપના કૃપાથી મને લાભકર્તા છે કારણ કે તે આરામાં આપની પીઠાણુ ન થઈ, મેઘભૂમિમાં રહેલા કંઈપણે કરતા મારે માટે તો મેઘભૂમિ (મારવાડ) પ્રશસનિય છે. જ્યાં આપના જિજ્ઞ અને આગમની પ્રાપ્તિ થઈ છે, આવા પડતા કાલમાં જગતના જીવોના ઉપકાર માટે દીવાદાંડી જેવા એ જિનાગમ-જિનચિજ એ એ સાધનો જ વિદ્યમાન છે.

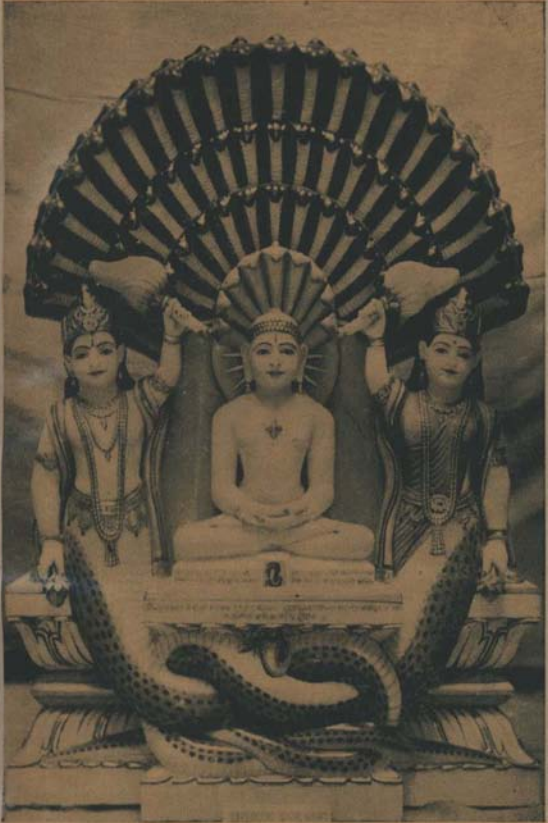
આચાર્યવર દેવધર્મણી હમાશ્રમણ મહારાજે ભગ્ન જીવોના ઉપકાર માટે જિન આગમો અન્યથે લખ્યા અને સૌ જીવોને સદ્જ્ઞાનનો વારસો આપ્યો. ખીજા અન્ય ધર્મધારિ આચાર્યોએ તથા તથા અન્યો બનાવી લખાવી એવા રહ્યા તે મુશ્કેલીને વધારે પુષ્ટ બતાવ્યા.

આજે તો જાપાનાનો મુગ છે તેથી પુજ્ય મુરદેવો સદ્જ્ઞાનના અર્થો જાપાની ફેલાવો કરી ભગ્ન પ્રાણીયોને ઉપકાર કરે છે.

આ વીશમી સદીમાં, રહન સહન વ્યવહાર, શિક્ષણ અને તંત્રકારોમાં સ્વાઝંદતા વધતી જાય છે, આવા જરિ વાતાવરણમાં જ નીતિ કે ધર્મ ટકે જ ક્યાંથી, એ ઝંઝૂમાંથી સૌને બચાવવા જરૂરી છે, પુજ્ય મુનિરાજે તથા સાધ્વીજી મહારાજે સૌ સ્થાને પહેંચી ઉપદેશ આપી સન્માર્ગમાં સ્થાપે એ જોર ઉતારવાનું મોઢામાં મોઢું સાધન માત્ર સદ્ગ્રન્થોનું વાંચન પઠન પાઠન જ છે.

આ સદ્ગ્રન્થોનો ઉપદેશ, ગામેગામ, ઘરેઘરે, માનવીએ માનવી પાસે સરસતાથી પહોંચાડી શકાય અને તે દ્વારા ધર્મમાં જીજીવોને સ્થિર કરી શકાશે સૌજીવો વાંચનના પ્રેમી હોય છે, વાંચન પ્રેમી માનવીને સાર વાંચન ન મલે તો, કલ્પિત નોવેસો

ॐ ह्रीं श्री धरणेन्द्र पद्मावती पुष्पताय
श्री सल्लक्ष्मणा पार्श्वनाथाय नमो नमः

कर्मठे धरणेन्द्र य, स्वेच्छितं कर्म कुर्वति
प्रभुस्तुल्यमनोवृत्तिः, पार्श्वनाथः श्रियेऽस्तुतः

૫

નાટકો, સીનેમાના અંકો વાંચાઓ વાંચા, લાંચનનો શોખ પુરો કરશે. પરંતુ તેથી તેનું કલ્યાણ થતું નથી, તે લાંચન વધારે સ્વચ્છંદો બનાવે છે. આ પરિસ્થિતિમાં સૌમારે સહગ્રન્થો જ ઉપકારક છે આથી જ જ્ઞાતી પુરુષો જરૂરી પુસ્તકો છપાવી તેનો પ્રચાર કરી કરાવી સત્યજીવે ઉપર કપકાર કરે છે.

પુણ્ય શુદ્ધિઓ ખદુ પશુપિણ્ડમાં વાંચે છે કે: **શુભે યથા શક્તિ યતનોયમ્** ॥ તેથી અને પણ શુભ જાવના થઈ કે હું ખણુ આવું શુભ કામ કેમ ન કરું? પણ મારામાં કામ કરવાની શક્તિ નથી છતાં કે શુદ્ધિઓના નામથી આ પુસ્તક તૈયાર થયું છે તેઓની કૃપાથી મારામાં શક્તિ આવશે એવા દૃઢ વિશ્વાસથી, એક પુસ્તક છપાવી પ્રકાશીત કરવાની વિશ્મત કરી છે.

કેટલાક જીવો અજ્ઞાનતાથી ખેંચે કે ધણા પુસ્તકો છપાવવાથી આશાતન્ત્ર વધે છે, કર્યો લાભ થતો નથી પરંતુ તેઓ વિવેકપુર્વક સાચાસાત્તનો વિચાર કરી જોશે તો સમજશે કે જિતપ્રતિમાઓ અને ધાર્મિક ગ્રન્થો વધુ છપાવ બહુ ફેલાવો થાય તેમાં એકંદરે લાભ જ છે. કોઈ કોઈ અજ્ઞાતી અજ્ઞાનું મનુષ્ય અવિવેકથી વર્તે અને જિતેશ્વર દેવો કે સહગ્રન્થોની અજ્ઞાતતા કરે તો તેનાથી તેના આત્માને જ નુકસાન થાય છે તેથી જિતપ્રતિમા બનાવવાની કે પુસ્તકો છપાવવા મત્ત કરવો તે ઠીક નથી. તે જાને વસ્તુઓ જન ઉપકારી છે તે પ્રમાણ સહગ્રન્થો છપાવવા અને ધણા જીવો તેનો લાભ રહે તેનો ફેલાવો કરવો તે સર્વ રીતે લાભકારક છે.

અમદાવાદના નગરશેઠાણી શ્રીમતી મહાલક્ષ્મીજીદેન તરફથી સર્વજીવોને ઉપયોગી એક પુસ્તક “જિન પર્વ સંગ્રહ” નામનું છપાવું હતું. તે હાલ મળતું નથી, તેની ઘણી માંગ હતી કે આવું એક પુસ્તક છપાવવું જોઈએ. મેં આ પુસ્તકમાંથી

૬

તેમજ તે સિવાયના બીજા ઘણા પુસ્તકોમાંથી ઘણા ગ્રંથો વસ્તુઓનો સંગ્રહ કર્યો છે.

દરેક ભાઈ-બહેનો આ પુસ્તક વાંચી વિચારી સમજી શકશે કે આત્માને કેટલાણું કરનારી ઘણી વસ્તુઓ ભરેલ છે જેમકે નવરસમયે આરાધનાવિધિ, છુટક સ્તોત્ર, દરેક જાતના ક્રિયા વિધિઓ દરેક પર્વોના દેવવંદનો ઉત્તમોત્તમ સ્તવનો પદો ઉપદેશક તેમજ વૈરાગ્યથી તરખોલ સજ્જાયા આપી છે. જેમાં રાત્રિભોજનથી થતું પાપ માસિકધર્મ ન પાળવાથી થતા ચીકણા કર્મબંધન, સાધુઓએ મંત્રજાત્રીમાંત વીગેરે ખતાવવાથી જોશે વીગેરેથી કેવું અનર્થ ધાય છે તે ચંદ્રાવતીની સજ્જાય વીગેરે જુવો. બીજા પ્રાર્થાઓને ત્રાસ દેવાથી તેના હાથ, પગ, પાંચ છેડાવાથી થતો કર્મબંધ અને કલાવતીને તેનું કટુક દાન મળ્યું; કુલ વીધવાથી કેમકે પાંડડા ચૂંટવાથી થતો કર્મબંધ તેના કડવા વિપાક પરિણામોનું જ્ઞાન થશે. વિવેકી મનુષ્ય તે વિચારી તેવા જુરા કર્મબંધનથી અટકશે. મને ખ્યાતી છે કે ભાઈ બહેન આ પુસ્તકને જેમ જેમ વાંચનમાં આગળ વધશે તેમતેમ વધુનેવધુ વાંચનનો પ્રેમી બનશે.

મારી આવી શુભ ભાવના આવું પુસ્તક તૈયાર કરી છપાવવાની હતી. તે પુજ્ય ગુરૂદેવો કે જેવોનું નામ આ પુસ્તક સાથે સંકળાયેલ જોડાયેલ છે તેની અમાપ કૃપાથી હું સફલ થઈ છું. તેમ આ કામને સફળ બતાવે તેવા મંદ્દ કરનાર પણ મળી આવ્યા.

સાધ્વીજી શ્રી મધુકાન્તાશ્રીજીએ આ પુસ્તકમાં પ્રખટ કરવા યોગ્ય સાહિત્ય એકઠું કરી તેની પ્રેસ કોપી કરી આપી તેમ શ્રીપુત્ર નરોત્તમભાઈ પાનાચંદને ઉપદેશ આપી આ કામ માટે હિતસાહીત કર્યા અને પ્રેસકામનું કાર્ય પોતાના હાથમાં લીધું.

તેથી પેલાં આગ્રતિ મુક્તિ કમળ આરિત્રમાળા સં ૨૦૧૯
તાં મું લાવનગર વડવામાંથી બહાર પાડેલ હતી એ પુસ્તક
એકાદ આગ્રિકા મુંબઈ અમદાવાદ વિગેરે ગામોમાં પુસ્તક
પહોંચું અને વાંચક જોનેને હિપ્થોગી ધવાથી લોકોની માંગણી
વધારે આવતી રહી હોવાથી હજાર નફા દેવાવેલ છતાં પુરી ન
પડી અને માંગણી ચાલું રહી તેથી ખીજી આગ્રતિ કઢાવાની
કંઈકે લાવના થઈ તેમાં તે દરમિયાન અમારે ચાતુર્માસ
સંવત ૨૦૨૪થી સાલમાં વેરાવળ બંદરે ચાતુર્માસ
છતું ત્યાં આગળથી ચોમાસુ ઉતરતા વેરાવળમાં પુસ્તક છપાવા
માટેની વાત કરતા ત્યાંના સંઘને સાથ મળવાથી અમારો ફાળો
શરૂ કર્યો ત્યાંથી પોરબંદર માંગરોળ બરેળ જામનગર હાલાર
રાજકોટ વિગેરે તિર્થની યાત્રા કરતાં જામકંડારણા સંઘની
તથા અમારા સંસારી માસા તથા અમારા સંસારી માસા મેતા
ત્રિભોવન દાસ લગવાનજીની ધણી સમયથી તેમની અમેને
ચોમાસુ કરાવાની લાવના હતી એટલે તેમની વિનંતિને માન
આપી ૨૦૨૫ માં જામકંડારણામાં અમારે ચોમાસુ થયું ત્યાં
આગળ પણ ત્યાંના સંઘ તરફ થી પણ આ પુસ્તકમાં ફાળો
મળેલ છે તેમ આજુ બાજુના ગામોને ધણુ ફાળો મળેલ
ત્યાંથી જુનાગઢ વિગેરેની જત્રા કરી પુજ્ય ગુરૂ મરાજ સાહેબજી
વિમળશ્રીજી મારાજ સાહેબજી રંજનશ્રીજી મારાજ સાહેબજીની
નિશ્ચામાં સંવત ૨૦૨૬ સં ૨૦૨૭ના બે ચાતુર્માસમાં લાવનગર
વડવામાં પણ ફાળો ચાલુજ રાખેલ અને તેમાં પણ લાવનગર-
માંથી પણ સારી રીતે ફાળો મળવાથી આ પુસ્તક બહાર
પાડવાની અમેને હિંમત આવી જેથી અમેએ સાધ્વી મધુ-
કાન્તાશ્રીજીના સંસારી બનેલી લાવસાર નરોત્તમદાસ પાનાચંદ
લાઈને વાત કરી તેણે પણ પુસ્તક છપાવાનું કામ ધણુજ

૮

ઉત્સાસથી હાથમાં લીધું અને કામ ચાલુ થયું તેથી તેમને ધણેજ આભાર માનીએ છીએ તેણે જ્ઞાનની ભકિતનો સારમાં સારો લાભ લીધો તેથી તેનો ધણેજ આભાર માનીએ છીએ અને અમારા પુજ્ય ગુરૂણીજીમહારાજ પશુ અમેને સૂચના આપતા રહ્યા તેથી તેર પર્વ કથા વિગેરેનો વધારો જાપાવવામાં ઉત્સાહિત થયા તેથી બીજી આકૃતિમાં પર્વ કથાનો વધારો કરેલ તેમજ અમારા પુસ્તકના નાયક આચાર્યદેવ શ્રી વિજય કમળ સુરીશ્વરજી મારાજ સાહેબજીની સ્તવન ચોવીસીનો વધારો કરેલ છે તેમજ દરેક પુસ્તકમાંથી છુટક છુટક લીધેલ છે તો અદ્યુક્તિ દોષ રહ્યા ગયા હોયતો વાંચક જનો સુધારીને વાંચશે આ પુસ્તકનું પ્રકાશન અમે કરતાં કાંઈ દ્રષ્ટિ દોષ રહ્યા ગયા હોય તો વાંચક જનો સુધારી વાંચશે અને અમે મિત્તભામિ દુકકડાંમ માગીએ છીએ

વાંચક જનોને સુચના છેકે આ પુસ્તકમાં જે સ્તવન સજ્જાયની કર્તા હોય તેના નામ કોઈએ ફેરફાર ન કરવા ખાસ સૂચના અને કર્તાના નામખલ્લવાર્ધી નિન્હવપણુ ચાલુ તેમજ કર્તાના નામ જોપવવાયઃ આપણે ચોર થઈએ માટે અમારી નમ્ર સૂચનાનો ખ્યાલ રાખવો.

આમાં શરૂમાં પેલે પાને યશોવીજયજી મારાજ કૃત પરમાનંદ પચાસી મુકવામાં આવેલ છે આ પુસ્તકનું પ્રકાશન ચીશિશે સાધ્વી મધુકાંતા શ્રી તથા મધુલતાશ્રીયે કરેલ છે મતી મંદતાથી તેમજ દ્રષ્ટી દોષથી જુલ રહ્યા હોયતો દરેક વાંચક તથા વડીલો સ્કમાં આપશે જે કયાંય જુલ જોવામાં આવે તો સુદી પત્રકમાં જોઈલેશે.

સંમહકારક

સાધ્વીજી મંજુલાશ્રીજી મા. મહુવાવાળા મા.

શ્રી વિઘ્નેશ્વર શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ

ॐ હૌં શ્રી ધરણેન્દ્ર પદ્માવતી પૂજિતાય
શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ

૯

સાધ્વીજી મંજુસાશ્રીજીના ઉપદેશથી

સં. ૨૦૨૮ સુ. ભાવનગરમાં મુકિત કમળ ચારીત્ર આળા
બીજી આવૃત્તિ પુસ્તકમાં સહાયકોની નાંખાવણી

ક્ર.	હસ્તે	મુ.
૨૫૧ અમારા ગુરુશ્રીજી મારાજના શાહ ખાતે તરફથી		
૨૦૦ શા તલકચંદ બગજીવનદાસ ઉ. નાગરદાસભાઈ		મહુવા
૨૦૧ ગુણવંતીબહેન ત્યા ખીમકુવરબહેનના વરસી તપ નિમિત્તે		
૧૫૧ સાધ્વી સુર્યપ્રભાશ્રીના સ્વર્ગવાસ નિમિત્તે સદ્મસ્થ તરફથી „		
૧૨૫ જૈન સ્વેતાંબર મૂર્તિપુજક પેઢી „		વેરાવળ
૧૨૫	સદ્મસ્થ તરફથી	„
૧૨૫ ગાંધી ફુલભદ્રાસ હરજી ચંદ્રાબેનના લગ્ન નિમિત્તે		
	ઉ. કાન્તિલાલ અકતરીયાવાળા	
૧૨૫ જ્ઞાન ખાતામાં બેનોમાં		
૧૦૧ જ્ઞાન ખાતામાં બેનોમાં		
૧૦૧ જૈન ઉપાશ્રયના બેનો તરફથી		મહુવા
૧૦૧ શેઠ નેમચંદ હકમચંદ	ઉ. અમુભાઈ	મહુવા
૧૦૧ કેશવલાલ ખીરધરલાલ	„	મહુવાવાળા
૧૦૧ બીખાલાલ જગનલાલ	„	મહુવા
૧૦૧ હીરાલાલ કાળીદાસ મોટીમારડવાળા ઉ. વજ્રધારબેન હાલ મુંબઈ		
૧૦૧ નગીનદાસ અમરશી	ઉ. નગીનદાસ	વર્ધા
૧૦૧ નવચંદભાઈ ગુલામચંદ ભાયાણી ઉ. ચંદુભાઈ		સેગાંવ
૧૦૧ તલકશી લાલજી ઠંઠી	„	વેરાવળ
૧૦૧ ગુલામચંદ બીમજી	„	વેરાવળ
૧૦૧ સુદરભાઈ કસ્યાણજી ખુશાલ	„	વેરાવળ
૧૦૧ વનેચંદ વનમાંળી	„	વેરાવળ

૧૦

ક્ર.સં.	જાણી	ક્ર.સં.	જાણી
૧૦૧	ભગવાનદાસ નારજીદાસ બદાણી	૭.	માનવંતી વેરાવળ
૧૦૧	હર્ષદરાય રતીલાલ કુંડલાવાળા	,,	હાલ મુંબઈ
૧૦૧	જૂપતરાય ભગવાનદાસ	૭.	વિમળાબેન ભાવનગર
૧૦૧	માકુબેન મેઘજી માકુબેનનાથેયાર્થે	૭.	હેમંતારબેન ભાવનગર
૧૦૧	સાણોદર વાળા નારજીના ધર્મ પત્ની		વિજયાબેનના
		૭.	થેયાર્થે તલકચંદલાઈ ભાવનગર
૧૦૧	માનસંગ ભગવાનજી તરફથી મુધાબેનની દિક્ષા નિમિત્તે		ભાવનગર
૧૦૧	શા મજલાલ ગોરધનદાસ મજલાલભાઈના		
			ધર્મપત્ની ચંપાબેનના થેયાર્થે ભાવનગર
૧૦૧	દોરી મનજીભાઈ દેવજી દોરી	૭.	જગનલાલ હાલ મુંબઈ
૫૧	મજલાલ ગુલાબચંદ આચારી		સેગાંવ
૫૧	હરખચંદ સોમચંદ વેરા		સેગાંવ
૫૧	નવીનચંદ પ્રાણુલાલ		હાલ વર્ધા
૫૧	ગોરધન દીપચંદ		વેરાવળ
૫૧	મણીલાલ લાલજી		
૫૧	ધીરજલાલ ડોક્ટર સાહેબના તરફથી		વેરાવળ
૫૧	અનોપબેન હરીલાલ કુંડલાવાળા		હાલ કલકત્તા
૫૧	સંઘવી આવજી આણંદજી જોડારબેનના સ્મરણાર્થે		
		૭.	રંભાબેન ચંદુવા
૫૧	તળાળ બેનોના ઉપાશ્રય તરફથી	૭.	સોજાગ્યબેન તળાળ
૫૧	ત્રીકમલાલ મગનલાલ	૭.	ચંપાબેન ભાવનગર
૫૧	ચોટીલા બેનોના ઉપાશ્રય તરફથી		ચોટીલા
૫૧	જવમુખલાલ લાલચંદ જોળીયાકવાળા હરીબેનના થેયાર્થે		ભાવનગર
૫૧	લખમીચંદલાઈ જીવજી સુંદીચરા	૭.	લખમીચંદલાઈ ભાવનગર
૫૧	વાસાં નવીનદાસ પ્રતાપરાય	૭.	ઈન્દુબેન થાઉપુર
૫૦	કાંતિલાલ જમનાદાસ ચા વાળા	૭.	દિવાળીબેન વેરાવળ

૧૧

શ્રી.	હસ્તે	હું
૩૧ ચંદ્રાએન જ્યોતિલાલ ટાણાવાળા	હ. ચંદ્રાએન	હાલ મુંબઈ
૨૫ કુલચંદ મીઠા	હ. અજવાળાએન	ભાવનગર
૨૫ બેનોના ડિપાશ્રય તરફથી	હ. અજવાળાએન	ભાવનગર
૨૫ ચંદુલાલભાઈ વાંઝાણી		ભાવનગર
૨૫ હિંમતલાલ રતીલાલ વાળુકડવાળા		
૨૫ કંદોઈ રમણલાલભાઈ અમૃતલાલ	હ. રંભાએન	ભાવનગર
૨૫ કંદોઈ અમૃતલાલ ચકુભાઈ		ચોરપાડ
૨૫ ત્રિભોવન શીસાધર		વેરાવળ
૨૫ હરગોવીંદ્રદાસ કાળીદાસ	હ. લીલીએન	દેવળીયાવાળા
૨૫ સલોત લખમીચંદભાઈ દેવચંદ મહુવાવાળા		
	હ. હમ્બાએન	હાલ કલકત્તા
૨૫ રતિલાલ જોઠાલાલ સલોત દાઠાવાળા	હ. ધીરજએન	હાલ મુંબઈ
૨૫ ડોક્ટર ઉમેશચંભાઈ વાલજી	હ. સમરતએન	મહુવાવાળા
૨૫ હમ્બાલાલ ગંભીરદાસ	હ. નિર્મળાએન	ભાવનગર
૨૫ હસમુખલાલ બ્રધર્સ	હ. મધુએન	વેરાવળ
૨૫ શાંતીલાલ મગનલાલ દાઠાવાળા	હ. જ્યોતિએન	ભાવનગર
૨૫ જસવંતીએન ટાળીયા	હ. જસવંતીએન	રાજકોટ
૨૫ નવીનચંદ્ર જમનાદાસભાઈ	હ. કાળુભારોડ	ભાવનગર
૨૫ છોટાલાલ મોતીચંદ	હ. વીજયાએન	મહુવાવાળા
૨૧ ભાવસાર ગોવીંદલાલ ગાંડાલાલ	હ. દીલુએન	ભાવનગર
૨૧ કાળીદાસ ગુલાબચંદ કુંડલાવાળા	હ. વિલાસએન	મુંબઈ
૨૧ કંદોઈ મગનલાલ ચકુભાઈ	હ. કુમુદએન	જલગાંવ
૨૦ કંદોઈ રમનાથ નેમચંદ કંઠારણાવાળા		રાજકોટ
૧૫ પારવતીએન વસનજી		વેરાવળ
૧૫ પ્રેમચંદ જગનલાલ	હ. લીલીએન	ભાવનગર
૧૫ અવેરચંદ જગનલાલ સનાળીયાવાળા	હ. રંભાએન	સનાળીયા

૧૨

ક્રા.	કરંતે	મુ'
૧૫ મનસુખલાલ ભગવાનદાસ ભાવસાર	ઉ. બાહુભેન	અમદાવાદ
૧૫ રસીકલાલ રતિલાલ ચિત્તજવાળા		ચિત્તજ
૧૫ ત્રિભોવનદાસ ભગવાનજી મેતા	ઉ. મધુભેન	નમકડોરણા
૧૫ પ્રભુદાસ રામજી	ઉ. વિજયાભેન	નમકડોરણા
૧૫ દેસાઈ જયમુખલાલ ભવાનજી	ઉ. મંગુલાભેન	નમકડોરણા
૧૫ ત્રીકમશી વસરામ	ઉ. અજવાળાભેન	નમકડોરણા
૧૫ શામજીભાઈ હીરાચંદ	ઉ. ચંપાભેન	ભાવનગર
૧૫ ચાંમનલાલ મમનલાલ	ઉ. કંચનભેન	ભાવનગર
૧૫ ગીરધરલાલ ભગવાનજી ભાવસાર	ઉ. શુભીભેન	ભાવનગર
૧૫ મણીલાલ મુળજીભાઈ	ઉ. સરસ્વતીભેન	ભાવનગર
૧૧ તલકચંદ ગોપાળજી		મહુવા
૧૧ સુનીલાલ પીતાંબર	ઉ. ચંપાભેન	દાહા
૧૧ ભાવસાર સંતોકભેન સુંદરજી	ઉ. સંતોકભેન	ભાવનગર
૧૧ કાંતીલાલ ખુશાલદાસ ભાવસાર	ઉ. રતનભેન	ભાવનગર
૧૧ રામજી પદમશી ભાવસાર	ઉ. સુસદાભેન	ભાવનગર
૧૧ વ્રજલાલ નરશી દાણાવાળા	ઉ. લીલીભેન	ભાવનગર
૧૧ વનીતાભેન ગોપાળજી ભાવસાર	ઉ. વનીતાભેન	વેરાવળ
૧૧ કાન્તિલાલ જીવરાજ જાલાવાડી	ઉ. મુરજીભેન	ભાવનગર
૧૧ કાન્તિલાલ લવજી	ઉ. મધુભેન	ભાવનગર
૧૧ કેનયાલાલ લવજી	ઉ. ઉસુમતીભેન	ભાવનગર
૧૧ ગવરીભેન ગોવીંદદાસ	ઉ. ગવરીભેન	ભાવનગર
૧૧ કાંતીલાલ મુળજી ભાવસાર	ઉ. વિમળાભેન	મુખાઈ
૧૧ શાંતીલાલ વ્રજલાલ વદવાણવાળા	ઉ. જીવીભેન	ભાવનગર
૧૧ મંગુલાભેન પાત્રીતાણા વાળા	ઉ. મંગુલાભેન	ભાવનગર
૧૧ મુતરીયા હખીસદાસ રણછોડ	ઉ. કમળાભેન	નમનગર
૧૧ મંગળદાસ ભીખાલાલ ગુજરાતી	ઉ. કાંતાભેન	ભાવનગર

મ.	હસ્તે	મું
૧૧ વ્રજલાલ વનમાળી લાવનાર	હ. વસંતમેન	ભાવનગર
૧૧ જસવંતલાલ મગનલાલ દસાત્રીમાળી	હ. શાંતામેન	ભાવનગર
૧૧ રતીલાલ પાનાચંદ લાવનાર	હ. ચંપામેન	ભાવનગર
૧૧ કુસુમમેન બાઈચંદ વખારીયા	હ. કુસુમમેન	ભાવનગર
૧૧ નાનચંદ ઝોઘવજી	હ. પુરીમેન	ભાવનગર
૧૧ રંભામેન દશાચંદ લાખાણી	હ. રંભામેન	ભાવનગર
૧૧ અંબવાળીમેન મોતીલાલ દસાત્રીમાળી	હ. અંબવાળીમેન	ભાવનગર
૧૧ ભાલચંદ અમૃતલાલ	હ. ભાનુમેન	ભાવનગર
૧૧ બાબુલાલ હડીચંદ અગીયાળીવાળા	હ. ચંદનમેન	ભાવનગર
૧૧ બાબુલાલ હરજીવન	હ. કાંતામેન	ભાવનગર
૧૧ રમણલાલભાઈ મોહનલાલ તણસાવાળા	હ. તારામેન	ભાવનગર
૧૧ કુસુમમેન પીરજીલાલ વોરા	હ. કુસુમમેન	ભાવનગર
૧૧ રમામેન મનસુખલાલ લાવનાર	હ. રમામેન	પાલીતાણા
૧૧ વ્રજલાલ હરીચંદ મહુવાવાળા	હ. રંભામેન	મહુવા
૧૧ હસુમતીમેન મહુવાવાળા	હ. હસુમતીમેન	મહુવા
૧૧ શાંતીલાલ મુળચંદ		વડવીયાવાળા
૧૧ છોટાલાલ રતનજી	હ. રાધામેન	પોરબંદર
૧૧ કલ્યાણજી પોલા	હ. ચંદનમેન	મહુવા
૧૧ નર્મદામેન ચત્રજી ધામી	હ. નર્મદામેન	મહુવા
૧૧ જયંતિલાલ અન્નેચંદ ધામી	હ. શાંતામેન	મહુવા
૧૧ એકે આવીકા મેન તરફથી	હ. હેમીમેન	મહુવા
૧૧ કાળીદાસ જેઠા	હ. હેમીમેન	મહુવા
૧૧ વનમાળી ચત્રજી	હ. શાંતામેન	મહુવા
૧૧ વારૈયા અમરચંદ રણછોડ ત્રાપજવાળા	હ. અનોપમેન	ભાવનગર
૧૧ નિર્મળામેને અને કોઠારી જવારનગર દસાત્રીમાળી		

ધોરાજીવાળા ગોરેગાંવ મુંબઈ વેસ્ટ

૧૪

ક્ર.	વસ્ત્ર	મુ.
૧૧ કાંતિલાલ પોપટલાલ કંદોઇ	ઉ. સમગ્રમેન	ધોરાજી
૧૧ મોહનલાલ પોપટલાલ	હ. સંતોકમેન	જામકંડોરણ
૧૧ કાંતિલાલ પોપટલાલ	હ. રેવામેન	જામકંડોરણ
૧૧ મેતા માનસંગ ભગવાનજી	હ. કાન્તામેન	જામકંડોરણ
૧૧ અમૃતલાલ અભેચંદ	હ. ચંદનમેન	પાટણવાવ
૧૧ જયસુખલાલ મોહનલાલ	હ. સુશીલામેન	પાનેલી
૧૧ હરીલાલ પરશોત્તમ	હ. કાંતામેન	મોરખી
૧૧ શેઠ મહાસુખલાલ શામજી	હ. ભારતીમેન	માણાવદર
૧૧ દોશી છોટાલાલ જ્યેષ્ઠ	હ. કંચનમેન	બગસરા
૧૧ વીઠલજી જીજ્ઞા	હ. જયંતિલાલ	મજેવડી
૧૧ હીમતલાલ કપુરચંદ સંઘવી		મહુવા
૧૧ ચમતાજી રખખાજી		ખીવાજી
૧૧ શાન્તિલાલ છોટાલાલ	હ. હીરામેન	ભાદ્રોડવાળા
૧૧ સુનીલાલ ચમ્પુજી	હ. માનકુરમેર	મહુવાખંદર
૧૧ વલ્લભદાસ વજલાલભાઈ	હ. તારામેન	ભાવનગર
૧૧ ભાવસાર ભાસ્કરભાઈ નાનચંદભાઈ	હ. ભાતુમેન	ભાવનગર
૧૧ રતીલાલ મોહનલાલ દાઢાવાળા		હાલ મુરત
૧૧ શા અમૃતલાલ કુવરજી સ્વર્ગવાસ નીમીતે		વાણકડવાળા
૧૧ ચંદુલાલ શુભાબચંદ	હ. ભાતુમેન	હાલ મુંબઈ
૧૧ અમૃતલાલ હડીચંભાઈ અમીયાળીવાળા	હ. તારામેન	ભાવનગર
૧૧ સંઘવી ભગવાનદાસ મોતીચંદ		મહુવા
૧૧ ભાવસાર નરોત્તમદાસ પાનાચંદ	હ. વસંતમેન	ભાવનગર
૧૧ ભાવસાર જીવરાજ સુંદરજી		ભાવનગર
૭ કંદોઇ વનેચંદ પાનાચંદ	હ. છબલમેન	જામકંડોરણ
૫ શાંતિલાલ પ્રમુદાસ	હ. શરણમેન	વેરાવળ

૬૫

૩૧.	હસ્તે	શુ
પ શાન્તાએન વેરા		ધોરાણ
પ શુલાબએન સંઘવી		રાજકોટ
પ પોપટલાલ કાયાણી	હ. અંજવાળીએન	જામકંડોરણા
પ મેતા હિંમતલાલ માનસંગ	હ. કાંતાએન	જામકંડોરણા
પ દશીચંદ મોતિચંદ	હ. લખમીએન	જામકંડોરણા
પ રૂપચંદ દુલભજી	હ. મુકતાએન	જામકંડોરણા
પ કાંતિલાલ જેરાજ	હ. ટપુએન	લાવનગર
પ મોહન મેરાજ	હ. જશીએન	મહવા
પ જયંતીલાલ દીપચંદલાઈ	હ. કોકીલા	દેવગણા
પ શાંતાએન નાનજી		આંખેલ શાળાવાળા
પ રંભાએન પેમચંદ હગન		ધોધાવાળા
૩૧ હીચંદલાઈના દુર્ગવાસ નીમીરો	હ. ચંપાએન	દેવળીયાવાળા

અનુક્રમણિકા

ક્રમાંક	વિષય	પાનુ'
૧	શુકનાવળી તથા પરમાનંદ પચ્ચીરી તથા આત્મ રક્ષા તથા નવસ્મરણ	૧ થી ૨૬
૨	સરસ્વતી સ્તોત્ર મંગલિક ગીતમસ્વામી દ્વાય તથા સર્પવિષદર સ્તોત્રો તથા અધિમંડળ વિગેરે સ્તોત્ર	૨૭ થી ૪૯
૩	શત્રુજય સદ્ધુ કલ્પ ગીતમસ્વામીનો રાસ અષ્ટક ૭૬ વિગેરે પુન્ય પ્રકાશ સ્તવન લોગસ્સ કલ્પ ગીતમ અષ્ટક પદ્માવલિ વિગેરે	૫૦ થી ૧૦૧
	દેવ વંદન વિભાગ	
૪	દિવાળી વંદન કથા સહિત પુજન વિગેરે	૧૦૨ થી ૧૨૫
૫	ગાંધ પાંચમના કથા સહીત દેવ વંદન ગાન વિમળ કૃત	૧૨૫ થી ૧૫૭
૬	ચોમાસી દેવવંદન કથા સહીત પદ્મવીજ્ય કૃત	૧૫૭ થી ૧૯૨
૭	મૌન એકાદશી દેવવંદન કથા સહીત સ્પર્ધાવિજય કૃત	૧૯૨ થી ૨૨૦
૮	ચૈત્રી પુનમના દેવવંદન કથા સહીત દાન વિજય કૃત	૨૨૦ થી ૨૫૫
૯	પોષ દશમી કથા	૨૫૬ થી ૨૬૮
૧૦	મેરસ તેરસ કથા	૨૬૯ થી ૨૮૧
૧૧	રોહિણી કથા	૨૮૨ થી ૨૯૧
૧૨	અક્ષય તૃતીય કથા	૨૯૨ થી ૨૯૭
૧૩	હોળિકાની કથા	૨૦૮ થી ૩૧૮
૧૪	ચોમાસી કથા મોટી	૩૧૯ થી ૩૭૪
૧૫	કાર્તિકી પૂનમની કથા	૩૭૫ થી ૩૯૦
૧૬	દિવાળીની કથા મોટી	૩૯૧ થી ૪૩૪
૧૭	મનુષ્ય ભવના દશ દષ્ટાંતની કથા સહિત સમજ	૩૩૫ થી ૪૩૨

૧૭

ક્રમાંક

વિષય

પાનું

ચૈત્યવંદન વિભાગ

- ૧૮ ખીજ પાંચમ આઠમ અગિયારસ પશુપણ
સિદ્ધચક્ર વિગેરેના ચૈત્યવંદન ખીજ પાંચમ
આઠમ અગિયારસ પશુપણ સિદ્ધચક્ર વિગેરે ૪૩૩ થી ૪૮૧
- ૧૯ આદીનાથ વાસુપુજ્ય નેમનાથ પાર્શ્વનાથ
શાંતિનાથ મહાવીરસ્વામીની શ્રેય (ખીજ
પાંચમ આઠમ અગિયારસ પશુપણ સિદ્ધચક્ર
દિવાળી તથા અષ્ટાવદની આદિનાથ પાંચ
કલ્યાણક વિગેરે પર્વનો દાળો ૪૮૨ થી ૫૨૦
- ૨૦ નેમનાથ પાર્શ્વનાથના સલોદેશ તથા પ્રભુના
પોખણા વિગેરે નેમનાથ પાર્શ્વનાથના જન્મ-
સ્વામી વિગેરેના વરધોદા ૫૨૧ થી ૬૬૮
- ૨૧ આચાર્ય દેવ વિજય કમળ સુરીચરણ વિર-
ચિત સ્તવન ચોતીહાર તથા છુટક વિગેરે ૬૬૮ થી ૬૯૭

સજ્જાયા વિભાગ

- ૨૨ ખીજ પાંચમ આઠમ અગિયારસ પશુપણ
નવપદની દિવાળી શેહિણી તથા છુટક
સજ્જાયા વિગેરે ૬૯૮ થી ૭૬૦
- ૨૩ મોતીશ અતિશય પાંત્રીશ વાણી છુટક સમ-
જણ તેમજ એકાસણ આયબિલ ઉપવસના
તથા પોસહ સેવા પારવાતું પચ્ચદ્ધાણ
પારવાના સાંજના દરેક પચ્ચદ્ધાણ તથા
પચ્ચદ્ધાણના સુય ઉદય સુય અસ્ત નવ-
કારશી પોરસી સાઠ પોરસી પુરીમઠ્ઠ અવઠ્ઠ
વિગેરે પચ્ચદ્ધાણના કાળના કોઠા ગોરખ
પત્રની શુકનાવળી ૭૬૧ થી ૮૦૧

૧૮

ગોરખ પત્રમાંથી

આમમાં પ્રવેશ કરવાનો શુકન કોઠો

પો	મા	કા	ચૈ	વૈ	જો	અ	શ્રા	ભા	આ	કા	મા
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧
૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨
૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩
૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪
૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫
૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧

૧૬

લીધેલ શુકનાવળી

મામમાં પ્રવેશ કરવાનો શુકન ઠોઠા

પુર્વ દિશા	દક્ષિણ	પશ્ચિમ	ઉત્તર
સુખ ઉપજે	કશેશ નહી	પીડા નહી	અર્થ સાધ્ય
ધન લાભ	કશેશ	સંતાપ	દુઃખ ઉપજે
અર્થ લાભ	મન વાંછીત	તતકાળ ફળ	સિદ્ધિ પામે
દુઃખ લાભ	સિદ્ધિ પામે	મહા સુખ	કશેશ ટળે
વરણ લાભ	લાભ મળે	અધવ કશેશ ઉપજે	સુખ થાય
અધિક લાભ	અપમાન	કશેશ ટળે	મહા દુઃખ
અર્થ પ્રાપ્તી	પુત્ર પ્રાપ્તી	લાભ મળે	સુખ ઉપજે
●	●	●	●
અર્થ પામે	કાષ્ઠ સિદ્ધિ	મનકામ સિદ્ધ	ચિંતા દુર થાય
અક્ષય સુખ	ધણી લાભ	સમાધિ પામે	આનંદ થાય
કશેશ સહે	ધણી લાભ	વિધન ટળે	અનેક લાભ
પંચ કશેશ સહે	જાંધન પામે	મહા દુઃખ	હર્ષ સુખ હોય

૨૦

ગોરખ પત્રમાંથી

પરગામ જવાના શુકન

પા	મા	કા	ચૈ	વૈ	જે	ઝ	ઞ	મા	મા	કા	મા
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧
૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨
૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩
૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪
૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫
૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧

૨૧

લીધેલ શુકનાવળી

પરમામ જવાના શુકન કોઠો

પુરું દિશા	દક્ષિણ દિશા	પાશ્વમ	ઉત્તર
લક્ષ્મી	કસેશ	●	ભય
●	સુખ	કામું સિદ્ધિ	●
અર્થ લાભ	સુખ લાભ	મન વાંછીત	મનોરથ સાધ્ય
તતકાળ ફળ	અધીક ફળ	બમણો લાભ	કુશલ ક્ષેત્ર
ધન લાભ	મન કામના	મનોરથ થાય	અર્થ કામના
ભય ઉપજો	ભય ઉપજો	સન્મીત્ર પ્રાપ્તી	મરણ
અર્થ લાભ	સૌખ્યપામે	મનને સુખ	તતકાળ ફળ
ધન સિદ્ધ	કામ સિદ્ધિ	ઉપજો	પામે
અધિક સુખ	સુખ ઉપજો	અર્થ લાભ	કસેશ
કસેશ ઉપજો	અણધાર્યું વીકન	ભય ઉપજો	અધન વિરોધ
મરણ ઉપજો	કુષ્ઠ લાભ	વસ્તુ લાભ	અર્થ લાભ
●	કામ થાય	લક્ષ્મી લાભ	કષ્ટ ઉપજો
		●	મરણ ઉપજો

શુદ્ધિપત્ર

પાત્રું	લાઈન	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૬	૫	જલ	જલ
૧૭	૬	લસતે	લસતે
૭૭	૨૦	ત	તં
૭૮	૧૬	કથ	કથ
૧૮	૨૦	નિદાથે	દાથે
૧૯	૫	મુહુતિ	મુહુતિ
૧૯	૧૧	જતેવ	જતેવ
૨૧	૪	વિધુરથ	વિધુરથ
૨૧	૧૧	સંગમે	સંગમે
૨૩	૭	સાંદ્રાલ	સાંદ્રાલ
૨૪	૨	જનેઃ	જનેઃ
૨૪	૧૪	ધતિ	ધૃતિ
૨૪	૧૭	અપતિ	અપ્રતિ
૨૪	૧૮	પુરુષતા	પુરુષતા
૨૭	૨	લાગૂ	વાગૂ
૨૭	૭	ગાતમ	ગૌતમ
૨૯	૧	મિત	મિત્ર
૩૦	૩	રાશા	રાશી
૩૧	૪	નામી	નામિ
૩૨	૨૨	વર્ણ	વર્ણ
૩૫	૬	જા	જા
૩૮	૩	શ્રી	શ્રી
૩૮	૫	ગા	ગૌ
૩૯	૫	હા	હૌ

૬૩

પાત્રું	સાંકળન	અમરુદ્ધ	શુદ્ધ
૪૧	૭	તા	તો
૧૧૮	૧૩	છ	છડે
૧૨૧	૧૨	ગા	ગૌ
૧૨૨	૨	ગા	ગૌ
૧૪૪	૧૧	પી	વી
૧૪૮	૮	યા	ચો
૧૫૧	૧	જાણુ	જાણી
૧૬૮	૩	કંદો	કંદો
૧૭૭	૨	વધ	વિધ
૨૦૯	૫	શ	શૌ
૨૧૨	૪	અ	એ
૨૧૪	૨	વ	વ
૨૧૮	૬	ધરા	ગણધરા
૨૩૫	૧	ત	શ
૨૩૬	૭	ધ	અ
૨૩૭	૨	ચ	ચૈ
૪૪૩	૯	અ	એ
૪૪૩	૧૪	પક્ષ	પદ્મ
૪૪૫	૮	લોક	લોકો
૪૫૧	૧	થ	જુ
૪૫૧	૨	દ	થ
૪૫૬	૩	નાર	તાર
૪૬૧	૮	જી	જા
૪૬૨	૧૦	કવિરાય	કવિરાય
૪૬૫	૨	પ્રસાદ	પ્રણ

૨૪

પાત્રું	લાઇન	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪૬૬	૮	જગ	જોગ
૪૭૦	૬	કુમભી	કુમતિ
૪૭૨	૨	દાદાદાદા	દાદા
૪૬૩	૪	ગણપરિશિ	ગણપતિ
૪૭૩	૧૨	તે	તો
૪૮૬	૧૭	હવર્ગા	હવર્ણી
૪૮૭	૧	કળરા	કળથ
૪૮૭	૧	નિરીવમ	નિરૂપમ
૪૮૯	૧૩	ભવનાધપ	ભવનાદિપ
૪૯૧	૬	ગુણકારી	ઉપગારી
૪૯૨	૬	કલ્યાણુ	કલ્યાણુક
૪૯૮	૮	પવ	પર્વ
૫૦૭	૧	પાગવ	પૂજિત
૫૧૩	૧	આત્મ	આત્મ
૫૧૭	૧	દેવલોચી	દેવલોકી
૫૧૯	૫	હલરાવે	હલરાવે
૫૧૯	૯	સાત	આઠ
૫૨૦	૧૩	રહયાણી	રહયાળી
૫૨૧	૫	પતિ	થતી
૫૨૧	૮	નિર્વાણુ	નિર્વાણુ
૫૨૫	૧૨	સમા	સારા
૫૨૭	૭	રાજ	રાજ
૫૩૦	૧૮	પૂણુ	પૂર્ણુ
૫૩૬	૯	જનવાણી	જિનવાણી
૫૩૬	૩	આઠ	આઠરો
૫૦૭	૧૩	આઠમો	આઠમી

૨૫

પાત્રું	સંક્રાંત	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૫૪૧	૯	ભ	ભવી
૫૪૪	૧૨	સુરવણી	સુરગ્રીવાણી
૫૪૮	૬	કડ	કલ્લો
૫૫૦	૧૫	ધિરાય	રૂપીરાય
૫૫૦	૨૦	જકે	જળુકે
૫૫૨	૫	વર	વરસ
૫૫૪	૨૨	કુલલ	કુલવ
૫૫૭	૨૨	કરર	કરોરે
૫૬૪	૧૩	જપે	જપે
૫૬૫	૧૭	નળુજપો	નળુજને
૫૬૭	૨૩	વિ	વિશુ
૫૭૦	૫	ઓગણુસાઠ	ઓગણુસાઠ
૫૭૧	૨૩	ચોમથણુ	ચોમાંતણુ
૫૭૨	૨	જનીને	જણીને
૫૭૪	૭	રસ	રસરે
૫૭૭	૨૬	લનાં	ફુલનાં
૬૦૪	૧	ઉપાય	ઉપાય
૬૦૯	૧૦	હારે	હારે
૬૧૦	૩	કેડિ	કેડિ
૬૧૧	૪	પરિમારે	પરિમાણુ
૬૧૧	૭	પગથા	પગથીયા
૬૧૬	૪	ગાતમ	ગૌતમ
૬૨૧	૬	પ્રમા	પ્રેમા
૬૨૩	૧૦	ચૈદ	ચૈદ
૬૩૪	૮	હગરીયુ	હગરીયુ
૬૩૫	૧૩	ખલધુ	કરસો

૨૬

પાત્રું	સામ્યત	અનુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૩૬	૮	નુપમ	અનુપમ
૧૩૭	૭૦	તારે	તોરે
૧૫૨	૪	અક્ષિઆર	વઢિયાર
૧૫૨	૪	કબીકાળ	કળીકાળ
૧૫૨	૭	રામ	રાજ
૧૫૩	૧૭	મલમ	ગ્નલમ
૧૫૯	૪	આગસા	અંગરખા
૧૫૯	૮	કુંડસો	કુંડસો
૧૬૦	૨૩	કરી	કરી
૧૬૦	૨૪	તેકરી	તપકેરી
૧૬૩	૪	યપાવતી	પદાવતી
૧૬૮	૨	ચોવીશો	ચોવીશો
૧૮૨	૧૬	અપીશુ	અર્ચીશુ
૧૮૪	૪	પશુએને	પશુએને
૧૮૫	૧૪	યુગાદિ	યુગાદિ
૧૮૭	૭	પશ્ચિમ	પશ્ચિમ
૧૮૭	૭	ધર્મોદિ	ધર્મોદિ
૧૮૮	૧	ધમ્મ	ધર્મો
૧૯૬	૯	મતવધ	મનવચ્ચ
૭૧૧	૧	રાખી	રાખી
૭૧૬	૩	કુરકલ	કુરકલ
૭૩૧	૨	ખ'ધ	ખ'ધુ
૭૩૬	૧૧		દ્યો
૭૪૨	૧૪	મહિના	મહિમા
૭૫૧	૫	શીલવતી	શીલવતી

૨૭

પરમાનંદ પત્રિચરી

(અનુષ્ટુપ ઇત)

પરમાનંદ સયુક્ત, નિર્વિકાર નિરામય;
ધ્યાનહીના ન પશ્યન્તિ, નિજ દેહે વ્યવસ્થિત. ૧

ભાવાર્થ-પરમ આનંદ યુક્ત, રાગ દેષ આદિ વિકારોથી રહિત, સર્વ પ્રકારનાં રોગ રહિત, પોતાના દેહને વિષે વ્યાપી રહેલો, અનંત જ્ઞાન શક્તિવંત આત્માને તેનાં ચિંતવનથી રહિત એવા અદ્વાતી આત્માએ જોઈ જાણી શકતા નથી. (૧)

અનંત સુસ્ત સપન્ન, જ્ઞાનામૃત પદોધર;
અનંત વીર્ય સંપન્ન, વર્ણનં પરમાત્મનઃ ૨

ભાવાર્થ-અનંત સ્વભાવ સુખથી પરિપૂર્ણ, જ્ઞાનરૂપ અમૃતને વધારવામાં મેઘ સમાન, અનંત વીર્યશુભ્રથી પરિપૂર્ણ પરમાત્માનું સ્વરૂપ છે. (૨)

નિર્વિકાર નિરાહાર, સર્વસંગ વિવર્જિત;
પરમાનંદ સંપન્ન, શુદ્ધ ચૈતન્ય લક્ષણ. ૩

ભાવાર્થ-પચ્ચેન્દ્રિયનાં વિકાર રહિત, આહાર રહિત, સર્વસંગ રહિત, પરમ આનંદમય, શુદ્ધ ચૈતન્ય પરમાત્માનું સ્વરૂપ છે. (૩)

ઉત્તમ આત્મ ચિંતા જ, મોહ ચિંતા જ મધ્યમા;
અધમાઃ કામ ચિંતા જ, પરચિંતાધમાધમાઃ ૪

ભાવાર્થ-આત્માની ચિંતા કરનારા ઉત્તમ પુરૂષો છે, મોહ-ચિંતા કરનારા મધ્યમ છે, વિષય ક્ષયાતી ચિંતા કરનારા અધમ છે, અને પરભાવ પર દ્રવ્યની ચિંતા કરનારા અધમાધમ છે. (૪)

૨૮

નિર્વિકલ્પ સમુત્પન્ન, જ્ઞાનામૃત પયોધર;
વિવેક મંજલિ કૃત્વા, તપિષ્ઠન્તિ તપસ્વિનઃ. ૫

આવાર્થ-સંકલ્પ વિકલ્પથી રહિત, નિર્વિકલ્પ સ્વરૂપ, જ્ઞાનામૃતની મેઘધારાનું વિવેકરૂપ અંબલીવડે તપસ્વી મેદજ્ઞાની સત્પુરૂષો અમૃતપાન કરે છે. (૫)

સદાનંદમયં જોષં, યો જ્ઞાનાતિ સ પંચિત.
સે સેવતે નિજાત્માનં, પરમાનંદ કારણં. ૬

આવાર્થ-આ આત્મા સદાય આનંદમય છે, એમ જાણનારા સાચો જ્ઞાની છે, અને તેજ આત્મા પોતાના પરમ આનંદને કારણે હંમેશા પોતાના નિજાત્માનું સેવન કરે છે. (૬)

નલિનં ચ યથા નીરં, મિદ્ધં તિષ્ઠતિ સર્વદા;
અયમાત્મા સ્વભાવેન, દેહે તિષ્ઠતિ સર્વદા. ૭

આવાર્થ-જેમ જળથી કમળ સદાય અસિખ્તજ રહે છે, તેવી રીતે મારો આત્મા સ્વભાવથી સદાય દેહથી જુદો જ છે. (૭)

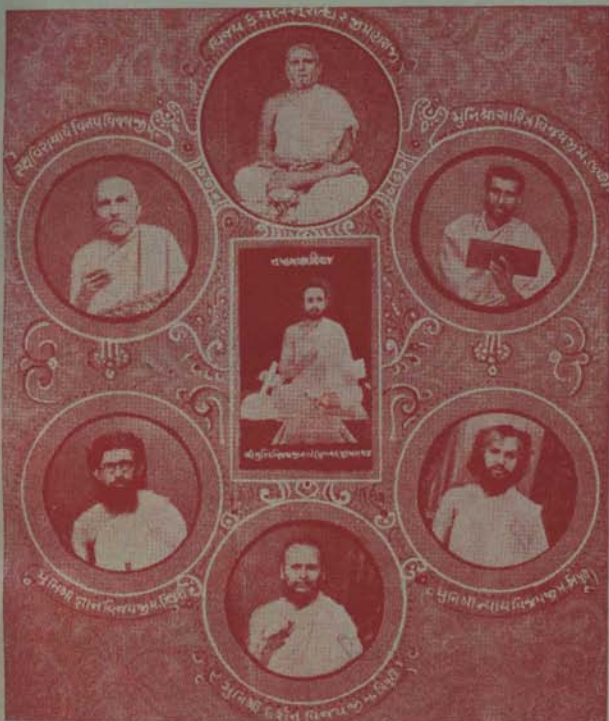
દ્રવ્યકર્મ વિર્નિમુક્તં, ભાવકર્મ વિવર્જિતં;
નોકર્મ રહિતં ચિંતિ, નિશ્ચયેન જિજ્ઞાત્માનં. ૮

આવાર્થ-જ્ઞાનાવરણીયાદિ દ્રવ્યકર્મ રહિત, શગદ્રોષ મોહ આદિ ભાવકર્મ રહિત, અને શરીર આદિ નો કર્મથી રહિત એવું ચિદાત્માનું નિશ્ચયથી સ્વરૂપ છે. (૮)

અનંત બ્રહ્મણો રુપ, નિજ દેહે વ્યવસ્થિતઃ;
જ્ઞાન હોના ન પશ્યન્તિ, જ્ઞાત્ય ધ્યાન્ય માસ્કરં. ૯

આવાર્થ-અનંત જ્ઞાનસ્વરૂપ, બ્રહ્મસ્વરૂપ, ચિદઆત્મા, પોતાનાં દેહમાં વ્યવસ્થિત વ્યાપેલો છે, તેને જેમ જાતિઅંધ પુરૂષો સુઈનાં પ્રકાસને દેખી શકતા નથી, તેમ જ્ઞાનરૂપી ચક્ષુ વગરના સ્વઆત્માને જોઈ શકતા નથી. (૯)

ॐ श्री गुड्डयो नमो नमः

૨૯

તદ્ધ્યાનં ક્રિયતે મહ્ય, મનોયેન વિલીયતે;

તત્ક્ષણં પશ્યતિ શુદ્ધં, ચિત્ ચમત્કાર વર્ણનં. ૧૦

આવાર્થ-તે શુદ્ધ આત્માનું જે લવ્ય આત્માઓ ધ્યાન કરે છે, ત્યારે તેનાં મનનો લય થાય છે, મનનો લય થતાં તેજ સમયે, ચિત્તને ચમત્કાર પમાડતું એવું શુદ્ધ આત્માનું દર્શન થાય છે. (૧૦)

યે ધર્મલોભા મુનયઃ પ્રચાના;

સ્તે દુઃસ્વહીના નિયમે મઘન્તિ,

સંપ્રાપ્ય શોભં પરમાત્મ તત્ત્વં,

મજ્જન્તી મોક્ષં ક્ષણદક્ મધ્યે. ૧૧

આવાર્થ-આ પ્રમાણે આત્મધર્મ સંપન્ન-યોગીઓ આ સંસારના જન્મ-મરણ-મરણ આધિ વ્યાધિ ઉપાધીથી નિયમથી મુક્ત થાય છે, અને એક સમયમાં પરમાત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરીને મોક્ષને પ્રાપ્ત કરે છે. (૧૧)

જાનંવતુષં પરમાત્મ તત્ત્વં,

સમસ્ત સ કલ્પ ચિકલ્પ મુક્તં;

સ્વભાષલોભા નિષસન્તિ નિત્યં,

જાનાતિ યોગી સ્વયમેવ તત્ત્વં ૧૨

આવાર્થ-પરમાત્માનું સ્વરૂપ-પરમઆનંદ રૂપ-સર્વ પ્રકારનાં સંકલ્પ વિકલ્પથી રહિત છે, એ તત્ત્વને સ્વભાવમાં જોઈ થયેલા યોગીઓ નિત્ય તેમાંજ નિવાસ કરીને સ્વસ્વરૂપને પ્રાપ્ત કરે છે. (૧૨)

(અનુપ્તુ પૃત)

વિદ્યાનંદશ્ચં શુદ્ધં, નિરાકારં નિરામયં;

અનંત સુખ સંપન્નં, સર્વસંગ વિષર્જિતં. ૧૩

૩૦

ભાવાર્થ—સત્ ચિત્ આત્મદમય શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપ ને નિરાકાર, નિર્મળ-અતંત સુખથી પરિપુર્ણ સર્વ સંગથી રહિત છે. (૧૩)

લોકમાત્ર પ્રમાણોહિ. નિશ્ચયે નહિ સંશયઃ
અય્યહારો દેહ માત્રેણ, કથયન્તિ મુનીશ્વરાઃ ૧૪

ભાવાર્થ—નિશ્ચયથી ને ચૈદ રાજલોકની આવગાડના પ્રમાણુ છે, પરંતુ વ્યવહારથી સંસારમાં માત્ર દેહ પ્રમાણુ આ આત્મા છે, તેમ મુનિવર્યોનું માંતવ્ય છે. (૧૪)

યત્ક્ષણ દૃશ્યતે શુદ્ધઃ તત્ક્ષણં ગન વિજ્ઞમઃ
સ્વસ્થ ચિત્તં નિયં ભૂતં, નિર્વિકલ્પ સમાધયઃ ૧૫

ભાવાર્થ—તે સમયે આ આત્મા પોતાને શુદ્ધ સ્વરૂપે જણાય છે, તેજ દશ્યે સર્વ સંકલ્પ વિકલ્પોથી રહિત થાય છે, અને સ્વસ્થ-શાંત-સ્થિર સ્વભાવવાળો થઈ, નિર્વિકલ્પ સનાદિમય થાય છે. (૧૫)

સ યથ પરમં બ્રહ્મ, સ યથ જિન પુગવાઃ
સ યથ પરમં તત્ત્વં સ યથ પરમં તપઃ ૧૬

ભાવાર્થ—તેજ પરમ બ્રહ્મસ્વરૂપ છે, તેજ જિન પીતરાગ સ્વરૂપ છે, તેજ પરમ ઉદ્ધૃષ્ટ, તત્ત્વ છે, અને તેજ પરમતપમય શુદ્ધ આત્મા છે. (૧૬)

સ યથ પરમં જ્યોતિઃ, સ યથ પરમો મુહઃ
સ યથ પરમં ધ્યાન, સ યથ પરમોત્તમઃ ૧૭

ભાવાર્થ—તેજ પરમ જ્યોતિમય, તેજ પરમ મુહ તેજ પરમધ્યાન અને તેજ પરમ ઉત્તમ એવું પરમાત્મ સ્વરૂપ છે. (૧૭)

સ યથ સર્વ કલ્યાણં, સ યથ સુખમાજ્ઞાનં
સ યથ શુદ્ધ સિદ્ધરૂપં, સ યથ પશ્યં શિશં ૧૮

૩૧

બાવાર્થ-તેજ સર્વ કલ્યાણમય છે, તેજ સર્વ સુખતું
ભાજન છે, તેજ શુદ્ધ ચિદ્રૂપ છે, તેજ પરમ શિવદ્રુપ પરમાત્મ
સ્વરૂપ છે. (૧૮)

સ પથ પરમાનંદ, સ પથ સુખદાયક;
સ પથ પરમ ચૈતન્ય, સ પથ ગુણસાગર: ૧૯

બાવાર્થ-તેજ પરમ આનંદમય છે, તેજ પરમ સુખ
સ્વરૂપ છે, તેજ પરમ ચૈતન્ય સમરકાર સ્વરૂપ છે, અને તેજ
ગુણોત્તમ સાગર છે. (૧૯)

પરમ આલ્હાદ સંપન્ન' રાગદ્વેષ વિવર્જિત;
સોડહં દેહ મધ્યેષ્ક, યો જાનાતિ સ પંડિત: ૨૦

બાવાર્થ-પરમ આલ્હાદમય, જે રાગદ્વેષથી રહિત છે, જે
દેહમાં સ્વસ્વરૂપે પ્રતિષ્ઠિત છે, એ સોડહને જે જાણે છે તેજ
પંડિત છે. (૨૦)

આકાર રહિત શુદ્ધ, સ્વસ્વરૂપે અવસ્થિત;
સિદ્ધા અષ્ટ ગુણોપેત, નિર્વિકાર નિરજન: ૨૧

બાવાર્થ-જે શુદ્ધ આકાર રહિત, સ્વસ્વરૂપમાં વ્યવસ્થિત,
સ્વદ્રવ્ય ગુણપર્યાયી વ્યવસ્થિત છે, સિદ્ધતાં અષ્ટગુણોથી સંહિત
છે, અને જે નિર્વિકાર નિરજન સ્વરૂપે સદાય પ્રદર્શીત છે: (૨૧)

તન્ સમંતુ નિજાત્માનં, પરમાનંદ કારણ;
સહજાનંદ ચૈતન્ય, સો જાનાતિ સ પંડિત: ૨૨

બાવાર્થ-એ પ્રમાણે નિજાત્મસ્વરૂપને પરમ આનંદના
રૂપ સમજીને, જે પોતાના સહજાનંદ ચૈતન્ય સ્વરૂપે-ઓળખે
છે તે પંડિત અથવા જ્ઞાની છે. (૨૨)

પાષાણેષુ યથા દેમ, દુગ્ધ મધ્યે યથા ધૃત;
તિલ મધ્યે યથા તૈલ, દેહ મધ્યે તથા શિવ: ૨૩

૩૨

ભાવાર્થ—જેમ પાણીમાં સુવર્ણ છે, દૂધમાં જેમ ધી છે, તેલમાં જેમ તેલ છે, તેમ દેહમાં શિવ સ્વરૂપ આત્મા વ્યાપીને રહેલો છે. (૨૩)

કાષ્ઠ મધ્યે યથા વન્દિ, શક્તિ રૂપેણ તિષ્ઠતિ;
અયમાત્મા સ્વમાત્મેન, દેહે તિષ્ઠતિ નિર્મલઃ ૨૪

ભાવાર્થ—જેમ લાકડામાં અગ્નિ અંતર્ગત શક્તિ રૂપે રહેલો છે, તેમ આ આત્મા પોતાના સ્વભાવમાં સ્વસ્વરૂપે નિર્મળ આ દેહમાં અંતર્ગત રહેલો છે. (૨૪)

અવૃતાનિ પરિત્યગ્ય, ઘૃતેષુ પરિ તિષ્ઠતિ;
ત્યજે જ્ઞાનપિ સંપ્રાપ્ય, પરમં પદ્મ માત્મનઃ ૨૫

ભાવાર્થ—મિથ્યાત્વ-અવિરતી, કપાય અને યોગનો ત્યાગ કરીને અનંતદર્શન, અનંતજ્ઞાન, અનંતવીર્ય અને અનંત સુખનો સ્વામી થઈને, આત્મા પરમાનંદ મય પોતાના આત્મસ્વરૂપે પુર્ણ શુદ્ધ સ્વરૂપે મગ્ન સ્થિર થઈ, સર્વજ્ઞ વિતરાગ થઈ કૃત્વકૃત્ય થઈ પરમ શાંતિને પ્રાપ્ત કરે છે, જે શાંતિઃ (૨૫)

આ બુકમાં એડીશનલ ૧૨.૬ કે. જી ના હાગળ વપરાયા છે. ફારમ પર અને ૮ પીપ્પલ

મૂલ્ય - અમૂલ્ય

શ્રી આત્મરક્ષા નમસ્કાર મંત્ર

ૐ પરમેષ્ઠિ - નમસ્કારં, સારં નવપદ્મમકં, આત્મરક્ષાકરં વજ્ર - પંચરામં રમરામ્યદં.	૧
ૐ નમો અરિહંતાણું, શિરસ્કં શિરસિ રિષતં, ૐ નમો સંવસિક્ષાણું, મુખે મુખપટં વરં.	૨
ૐ નમો આયરિયાણું, અંતરક્ષાતિશાયિનીં; ૐ નમો ઉવલ્લાસણું, આમુષં હસ્તપોદ્દં.	૩
ૐ નમો શોઝે સંવસાહણું, મોઘકે પાદ્યોઃ શુભે, એસો પંચ નમુક્ષારો, શિલા વજ્રમપી તથે.	૪
સંવપાવપણ્ણાસણો, વત્રો વજ્રમયો બહિઃ, મંગલાણું ચ સંવેસિં, આદિરાંગાર - આતિકાં.	૫
રવાહાતં ચ પદં ત્રેપં, પદમં હવલ્લ મંગલં, વત્રોપરિ વજ્રમયં, પિલાનં દેહ - રક્ષણે,	૬
મહાઅભાવા રક્ષેયં, કુદ્રોપદ્રવ - નાશિનીં; પરમેષ્ઠિ - પદોદ્ભૂતાં, ક્ષિતા પૂર્વસુરિભિઃ.	૭
યમ્યેતં કુરંતે રક્ષાં, પરમેષ્ઠિપદૈઃ સદા, તત્થ ન રમાહ ભયં વ્યાપિ - રાશિશ્ચ ડપિ કદાચન.	૮

(૧) નમસ્કાર - મહામંત્ર સ્મરણમ્

નમો અરિહંતાણું ॥ ૧ ॥ નમો સિક્ષાણું ॥ ૨ ॥ નમો
આયરિયાણું ॥ ૩ ॥ નમો ઉવલ્લાસણું ॥ ૪ ॥ નમો શોઝે
સંવસાહણું ॥ ૫ ॥ એસો પંચ નમુક્ષારો ॥ ૬ ॥ સંવ-
પાવપણ્ણાસણો ॥ ૭ ॥ મંગલાણું ચ સંવેસિં ॥ ૮ ॥ પદમં
હવલ્લ મંગલં ॥ ૯ ॥

૨

(૨) ઉપસર્ગદ્વરં સ્મરણમ્

- ઉપસર્ગદ્વરં પાસં, પાસં વંદામિ કમ્ભ-ચણ-મુક્તં,
 વિસદ્વર-વિસ-નિપાસં, મંગલ-કલાણ-અપાસં. ૧
 વિસદ્વર-કુલિંગ-મંતં, કંઠે પારેષ્ઠ જે સયા મજ્જુઓ,
 તરસ ગદ્-સેગ-મારી, દુદ્ધંજરા જાતિ ઉવસામં. ૨
 ચિદ્દંત્ર દ્વરે મંતો, વૃક્ષ પશુઓ વિ બદ્ધુઓ હોઈ,
 નરતિરિએસુડવિ જીવા, પાવંતિ ન દુશ્મ-દોગધ્યં. ૩
 વૃક્ષ સમ્પત્તે લક્ષ્મિ, ચિંતામણિ-કપ્પપાપવબદ્ધિઓ,
 પાવંતિ અવિગ્ધેણ, જીવા અવરામરં કાણું. ૪
 મધ્ય સંયુઓ મહાયસ, ભત્તિભર-નિપ્પમરેણ-હિમ્મએણ,
 તા દેવ દિગ્ગજ યોદ્ધિ, ભવે ભવે પ્રસન્નિજ્યમંદ. ૫

(૩) સંતિકરં સ્મરણમ્

- સંતિકરં સંતિનિજ્યં, જમસરણં જય-સિરોષ્ઠ શવારં,
 સમરામિ ભત્ત-પાલગ, નિવ્વાણી-મજ્જ-કથ-સેવં. ૧
 ઐ સ નમો વિપ્પોસદ્ધિ-પતાણું સંતિસામિ-પાયાણું,
 ઔ સ્વાહા-મંતેણું, સંવાસિવ-દુરિચ-કરણાણું. ૨
 હૈં સંતિ-નમુક્કારો, યેથોસદ્ધિમાણં લક્ષિ-પતાણું,
 સૌ હૈં નમો સંયેસદ્ધિ-પતાણું ચ દેવ સિરિ. ૩
 વાણી તિહ્મણ-સામિણિ, સિરિદેવિ જદ્ધજરાય ગણિ પિગ્ગા,
 જદ્ધ - દિસિજલ - સુરિદ્ધા, સયાવિ રદ્ધમંતુ નિજ્યમત્તે. ૪
 રદ્ધમંતુ મમ શેદ્ધિણી, પન્નતી વજ્જસિંખસા ચ સયા,
 વજ્જકુસિ અકેસરિ, નરદત્તા કાલી મહાકાલી. ૫

૩

- ઝોરી તહ ગંધારી, મહનસા માણવી અ વહરૂઠા,
 અચ્યુતા માણસિઆ, મહમાણસિવાહ દેવીઓ. ૧
- જરૂખા ઝોમુહ મહજરૂખ, તિમુહ જરૂખેસ તુ'મર કુસમો,
 માયંગ - વિજવ - અજિયા, બાંભો મણ્યો, સુરકુમારો. ૭
- છમુહ પયાલ કિનર, ગરૂપો ગંધવ તહય જરૂખિ'દો,
 કુમેર વરૂણો ભિતુડી, ગોમેહો પાસ - માયંગો. ૮
- દેવીઓ અકેસરિ, અગિઆ દુરિઆરિ કાલી મહાકાલી,
 અચ્યુઅ સંતા જલા, સુતારયાડસોય સિરિવચ્છા. ૯
- અંડાવિજયંકુસિ, પન્નહતિ તિજ્વાણિ અચ્યુઆ ધરણી,
 વહરૂઠાધુત ગંધારિ, અંખ પકમાવહ સિદા. ૧૦
- હઅ તિત્થ - રૂપણુરયા, અન્નેડવિ સુરાસુરી ય અઉહારિ,
 વંતર - જોહણિ - પમુહા, કુણુંતુ રૂખં સયા અમહં. ૧૧
- એવં સુદિટ્ટં સુરગણુ, સહિઓ સધરસ સંતિ જિણુઅંદો,
 મજ્ઞવિ કરેક રૂખં, મુણિસુંદરસરિ - ધુઅ - મહિમા. ૧૨
- હઅ સંતિનાહ સમ્ય - દિટ્ટી, રૂખં સરથ તિકાલં જો;
 સંયોવહરહિઓ, સ જહહ સુહસંપયં પરમં. ૧૩

(ધ) તિજયપકુત્ત કમરણમ્

- તિજય - પકુત - પયાસય, અટ્ટ - મહાપાડિહેર - જુતાણું,
 સમયરૂખિત - ઠિઆણું, સરેમિ અછં જિણુંદાણું. ૧
- પણુવાંસા ય અસીઆ, પનરસ પન્નાસ જિણુવર સમૂહો,
 નાસેહ સયલ દુરિઅં, ભવિઆણું ભતિ - જુતાણું. ૨
- વીસા પણુપાલા વિય, તીસા પન્નતરી જિણુવરિંદા,
 ગહ - બૂઅ - રૂખ - સાહણિ, ધોરસમ્યં પણુસંતુ. ૩

૪

- સત્તરિ પજુતીસા વિય, સટ્ટી પ'યેવ બિજુગણો ઝેસો,
વાહિ-જલ-જલથુ-હરિ-કરિ, ચોરારિ = મહાભય' હરઉ. ૪
- પજુપન્ના ૫ દસેવ ૫, પન્નદૂઠી તહય ચેવ ચાલીસા,
રક્ષખંતુ મે સરીર', દેવાસુર - પજુભિઆ સિદ્ધા. ૫
- ૐ હરકુંઠઃ સરસુંસઃ, હરકુંઠઃ તહય ચેવ સરસુંસઃ,
આસિદ્ધિય - નામ - મખખં, યજ્ઞં કિર સંવચો ભદ્રં. ૬
- ૐ શેલિધી પન્નાતિ, વલ્લસિ'ખસા તહય વલ્લખં-કુસિઆ,
ચક્રેસરી નરદત્તા, કાલી મહાકાલી તહ ગોરી. ૭
- ગંધારી મહાજ્જલ્લા, માણુવિ વહિદ્દ તહ ૫ અચ્ચુતા,
માણુસિ મહમાણુસિઆ, વિલ્લદેવીઓ રક્ષખંતુ. ૮
- પંચદસ કમ્ભૂમિસુ, હિખન્ન' સત્તરિ' બિજુાણુ સય',
વિવિહ-રયણાઈ-વન્નો-વસોહિઅં હરઉ દુરિઆઈ. ૯
- ચક્રીસ બ્બહસય-બુઆ, અટ્ટ-મહાપાડિહેર-હયસોહા,
તિરથપરા મયમોહા, ઝાએઅવવા પયતેણુ'. ૧૦
- ૐ વરકણુપ સંખવિર્લુખ-મરમય પજુસન્નિહ' વિગય મોહં;
સત્તરિસખં જિજુાણુ, સંવામર-પૂણં વંદે સ્વાહા. ૧૧
- ૐ જલવણુવહ વાણુવંતર, જોષસ વાસી વિમાણુવાસીઅ,
જે કેવિ દુક દેવ, તે સંવે હવસખંતુ મમ સ્વાહા. ૧૨
- ચંદ્રકૃષ્ણપૂરેણુ, ફલએ વિહિગિણુ આસિઅં પીઅં,
એમંતરાષ-ગહ-બૂઆ, સાહમ્મિ-મુગ્ગં પજુસેહ. ૧૩
- હઅ સત્તરિસયં જંતં, સમ્મં મંતં દુવારિ-પડિલિહિઅં,
દુરિઆરિ વિજયવંતં, નિખસંતં નિરમ-મએહ. ૧૪

(૫) નમિરૂણ સ્મરણમ્

- નમિરૂણ પશુપસુરગણ, સુડામણિકિરણરંજિત્ત્વં મુણિજો,
ચલણ-ભુજલ મહાભય, -પશુસણ સંઘવં વુઝ્ઝં. ૧
- સડિય-કર-ચરણ-નહ-મુહ, નિખુકુ-નાસા વિવિન્ન-સાધના,
કુટ મહારોગાનસ, કુલિંગ-નિદહ-સંવંગા. ૨
- તે વુહ ચલણારાહણ, સલિલંજલિ-સેવ-વુરિરપ-અઘાષા,
વણુદવ-દ્વિદા ગિરિ પાપવ ંવ પતા પ્રજો લઝ્ઝિં. ૩
- દુન્વાય ખુભિય-જલનિહિ, ઉપ્પડકલોલ ભીસણારાવે,
સંજંત-ભય-વિસંકુલ-નિભગમય-મુક્ક-વાવારે. ૪
- અવિહલિત્ત-નણવતા, ખણેણ પાવંતિ ઇઝ્ઝિત્ત્વં કુલં,
પાસજિણ-ચલણ-ભુજલ, નિત્ત્વં ચિત્ત જે નમંતિ નરા. ૫
- ખરપવણુદધુય વણુદવ-જાલાવસિમિલિય-સણદુમમહણે,
ડજંત-મુહ-મયવણુ-ભીસણરવ-ભીસણમિ રણે. ૬
- જગણુજો કમણુજલ, નિન્વાવિત્ત-સયલ-તિહુત્તણા-જોત્ત્વં,
જે સંજરંતિ-મણુઆ, ન કુણુપ જલણે ભયં તેસિં. ૭
- વિઝસંત-ભોગભીસણ, પુરિઆણુનયણ-તરલજ્ઞાસં,
ઉગ-ભુજંગં નવ-જલયસરલહં ભીસણુપારં. ૮
- મન્નાંતિ કીડ-સરિસં, દૂર-પરિઝૂદ-વિસમ-વિસ-વેઆ,
વુહ નામકખર-કુડસિદ-મંતરણુઆ નરા સોઝે. ૯
- અડવીસુ ભિદ્ધ-તકર, પુલિમ સહુલ-સદ-ભીમાસુ,
ભયવિકુર-પુન્નકાપર-ઉદ્ધરિય-પહિય-સરલાસુ. ૧૦
- અવિહુત-વિહવ-સારા, વુહ નાહ પશુમ-મત-વાવારા,
વવમય-વિગ્ધા સિગ્ધ, પતા હિય-હિઝ્ઝિત્ત્વં ઠાણુ. ૧૧

૬

- પન્નજિઆનલ-નયણું, દૂર-વિચારિઅ-મુહું મહાકાપં,
નહકુલિસધાય-વિઅસિઅ-મઈદિ કુંભત્યલા-ભોઅં. ૧૨
- પણ્ય-સસંભમ-પરિથવ નહ મણિ-માણિક-પડિઅ-પડિમરસ;
તુહ વયણ-પહરણ ધરા, સીહું કુહંપિ ન ગણંતિ. ૧૩
- સસિ-ધવલ-ઈંતમુસલ, દીહ-કરેલાલ તુરિહ-ઉઅજહં,
મહુપિંગ-નયણુઅસં, સસલિલ-નવ-જલહરાસવં. ૧૪
- ભીમં મહાગઈદં, અઆસ-નંપિ તે ન વિ અણંતિ,
જે તુરે અલણ-જુઅલ-મુણિવહં તુંગં સમસ્તીજા. ૧૫
- સમરમિ તિહમખગા, મિઆપ-પવિહ-ઉધુય-કતંધિ,
કુંત-વિણિભિન-કરિહલહ, મુક-સિહાર-પહરંમિ. ૧૬
- નિજિઅહપુહર-રિહિ, નરિંદનિવહા બડા જસંધવલં,
પાવંતિ પાવ-પસમિણ, પાસજિણ ! તુહંપખાવેણ. ૧૭
- શેઅ-જલ-જલણ-વિસહર, ચોરાસિ-મઈદિ-મય-રણમવાઈ,
પાસજિણ-નામ-સંકિતણેણ પસમંતિ. સંવાઈ. ૧૮
- એવં મહા-ભયહરં, પાસ-જિણિંદરસ સંથવ-મુઆરં,
ભવિય-જણાણુંદયરં, કદલાણ-પરંપર-નિહાણું. ૧૯
- રાયમય-જક્ખ-રક્ખસ-કુમ્મિણ-કુરસહણ-વિક્ખપીહાસુ,
સંજાસુ દોસુ પંથે, ઉવસગે તહવ રવણીસુ. ૨૦
- જો પદહ જો અ નિમ્મણુહ, તાણું કહણો ય માણુતંમરસ,
પાસો પાવં પસમેહ, સવલ-ભુવણ-અિયમ-ચલણો. ૨૧
- ઉવસગગંતે કમહા-સુરમિ ઝાણાઓ જો ન સંથલિઓ,
સુર-નર-કિનર-જીવહઈં સંથુઓ જ્યહપાસજિણો. ૨૨
- એઅરમ મજાઆરે, અદ્દહારસ અક્ખરેહિં જો મંતો,
જો જાણાહ સો ઝાણહ, પરમ-પપાથં પુડં પાસં. ૨૩

૭

પાસક સમરણ એ કુણ્ણ, સંતુટ્ટે હિયએણ,
અટ્ટકુતરસય-વાહિ-ભય, નામક તરસ દ્વરેણ.

૨૪

(૬) શ્રી અજિતશાન્તિ રમણમ્

અજિઅં જિઅ-સંવભયં, સંતિં ચ પસંત-સંવ-અય-
પાવં; જયગુર સંતિગુણકરે દોડવિ જિણ્ણરે પશ્વિવયામિ. ૧ આહા.

યવગય-મંશુસભાવે, તેહં વિહ્વલતવ-નિમ્મલસહાવે નિશ્વમ-
મહપ્પભાવે, થોસામિ સુદ્ધિસંપભાવે, ૨. ગાહા. સંવદુકપ્પ-
સંતીણ્ણં સંવપાવપસંતીણ્ણં; સયા અજિઅસંતીણ્ણં, નમો
અજિઅસંતીણ્ણં. ૩. સિથેગો. અજિઅજિણ્ણ ! સુહપ્પવત્થં;
તવ પુરિસુત્તમ ! નામકિત્થં, તહય પિષ્ઠમહપ્પવત્થં; તવ ય જિણ્ણ-
તમસંતિ ! કિત્થં. ૪ માગહિઆ.

કિરિઆ-વિહિ-સંચિઅ-કમ્મ ફિલેસ-વિમુદ્ધઅપરં, અજિઅં
નિચિસંચ ગુણેહિં મહામુણ્ણિ-સિદ્ધિમયં અજિઅરસય સંતિ
મહામુણ્ણિદોડ વિઅ સંતિકરં, સયયં મમ નિંબુપ્પ-કારણયં ચ
નમંસણ્ણં. ૫. આલિંમણ્ણયં. પુરિસા જહ્ણ દુકપ્પવારણ્ણં, જહ્ણય
વિઅમહસુ રૂપ-કારણ્ણં : અજિઅં સંતિં ચ ભાવઓ, અભયકરે
સરણ્ણં પવળગ્ગહા. ૬ માગહિઆ.

અરહ-રહ-તિમિર-વિરહિઅ-મુવરય-જરમરણ્ણં, સુર-અસુર
અરસ-ભુયમવહ્ણ-પયય-પશ્વિવહ્ણં; અજિઅ-મહમવિઅ સુનયનય-
નિકંજ-મભયકરં, સરણ્ણં-મુવસ-રિઅ ભુવિ-દિવિજ-મહિઅ
સયયમુવજ્જમે. સંમયયં.

તં ચ જિણ્ણુતમ-મુત્તમ-નિત્તમ - સત્તપરં, અજ્જવ-મહત્ત
-અંતિ-વિમુત્તિ-સમાહિનિહિં સંતિકરં પણ્ણા મિ દમુત્તમ-
તિત્થયરં, સંતિ-મુણ્ણિમમ સંતિસમાહિવરં દિસહ, સોવાણ્ણયં.

૯

સાવરિય-પુત્રવપતિય' ચ વરહતિય-મતથય-પસતથ વિન્નિ-ન-
સંધિય', ઘિર-સરિન્ન-વન્ન' મધગલ-લીલા મથાણુ-વરગ'ધહતિય
પત્યાણુપતિય' સંયવારિહ', હરિય-હરથ'પાહુ' ધંતકણુગ-રમગ-
-નિરૂપકય-પિંજર' પવર-સકૂખણુવયિઅ-સોમ-ચાર-રવ' સુહસુહ
-મણુભિરામ-પરમ-રમણુજન-વરદેવદુહુહિ-નિનાય - મહુરયર -
સુહ ગિર' ૯ વેડૂંઓ.

અગ્નિઅ' જિઆરિગણુ', જિઅ-સવબુવ' બરોહરિહિ;
પણુમામિ અહ' મધઓ, પાવ' પસમેહ મે બયવ', ૧૦ રાસાહુકઓ.

કુરૂજ્યવય-હરિયણુહિર-નરીસરો પદમ' તઓ મ-હાચકક
વટ્ટિઓએ મહરપખાવો, ઝો આવતરિ પુરવર-સહ-રસવરનવર-
નિગમ-જ્યવયવહાતીસારાય વરસહરસા-જ્યવાયમગો; અહિસવ-
રરયજ્ય-તવ-મહાનિહિ-અહિસદ્દહિ-સહરસ-પવરજ્યવહજ્ય સુંદરવર્ધ,
ચુભસી-હય-ચય-રહ સપસહરસસામી જનવહ-ગામકોહિ-સામી
આસી ઝો બારહંમિ બયવ'. ૧૧ વેડૂંઓ.

તં સંતિ સંતિકર', સંતિયજ્ય' સવબજ્યા; સંતિ' ધુણામિ
જિણુ', સંતિ' વિહેહ મે. ૧૨ રાસાતંદિય'.

કુરૂખાગ વિદેહનરીસર નરવસહા, મુશ્ચિવસહા, તવ-સારય
સસિઅકલાણુજ્ય વિગયતમા વિહુ-અરયા; અજિ ઉતમ-તેઅ
મુણેહિ' મહામુણિ અમિઅબલા વિહિસકુલા, પણુમામિ તે
બય-બય-મૂરજ્ય જગસરણુ મમસરજ્ય'. ૧૩ ચિતકેહા.

દેવ-હાણુ-વિંહ-ચંદ-સૂર-વંદ હટ્ટં ઉટ્ટં જિટ્ટં-પરમ,
હટ્ટં-રવ-વંત-રૂપ-જટ્ટ-સેઅ-સુહ-નિહ ધવસ; હંતર્ધંતિ સંતિ
સતિ-કિતિ-મુતિ-જ્યુતિ - ગુતિ-પવર, હિત તેઅ-વંદ ધેઅ
સવરોઅ-ભાવિઅરેખાતણુ અ પહ્મપ્રમે સમાહિ'. ૧૪ નારાયઓ.

વિમલસસિ-કલાહ રેઅ-સોમ', વિતિમિર-સૂર-કરા-

૯

ધરેઅ-તેઅં; તિઅસવઈ-ગણાધરેઅ-૩૧, ધરણિધરપવરાધરેઅ-
સારં. ૧૫ કુસુમલયા.

સરો અ સધા અજિઅં, સારીરે અ બલે અજિઅં;
તવ-સંજમે અજિઅં, એસ થુણામિ જિણું અજિઅં. ૧૬
સુઅગપરિરિંગિઅં.

સોમગુણેહિં પાવઈ ન તં નવ-સરય-સસી, તેઅ-ગુણેહિં
પાવઈ ન તં નવ-સરય-રવી, રૂવગુણેહિં પાવઈ ન તં તિઅસ-
ગણવઈ, સારગુણેહિં પાવઈ ન તં ધરણિધરવઈ. ૧૭ ખિજિઅઅયં.

તિત્યવર-પવત્તયં તમરય-રહિયં, ધિરજ્જુ-થુઅન્નિઅઅં
યુઅ-હલિ-ક્કુસં; સંતિસુહપવત્તયં તિગ-રણુ-પયઓ,
સંતિમહં મહામુણિં સરણુમુવણુમે. ૧૮ લલિઅઅયં.

વિણુઓણુય - સિરિઈ - અંજલિ - રિસિગણુ - સંથુઅં
ધિમિઅં, વિણુહાહિવ-ધણુવઈ-નરવઈ-થુઅ-મહિ-અન્નિઅઅં
ખડ્ડસો; અપરૂગય-સરય-દિવાયર-સમહિ-અ-સપ્પલં તવસા,
ગયણુ-ગણુ-વિયરણુ-સમુઈઅ-ચારણુ વંદિઅં સિરસા. ૧૯
કિસલયમાલા.

અમુર-ગણ્ણ-પરિવંદિયં, -કિન્નરોરગ-નમંસિઅં દેવકોડિ-
સય-સંથુઅં, સમણુસંધ-પરિવંદિયં. ૨૦ સુમુહં.

અલયં આણુહં, અરયં અરયં, અજિઅં અજિઅં,
પયઓ પણુમે. ૨૧ વિજ્જુવિલસિઅં.

આગયા વરવિમાણુ-દિવકણુગ-રહ-તુરય-પહકર સએહિં
હલિઅં, સસંભમેઅરણુ-ખુલિઅ-સુલિય-ચલ-કુંડલંગય-
તિરીડ-સોહંત-મહલિમાલા. ૨૨ વેરુઓ.

જં સુરસંધા સામુરસંધા, વેરવિહિતા ભતિસુણુતા,

૧૦

આયરભૂસિઅ-સંલમપિંડિઅ સુરુદુસુવિન્દિઅ-સન્વ-ગલોધા;
 ઉત્તમ-કંચણ-રયણ-પરિવિઅ-ભાસુર-ભૂસણભાસુરિઅંગા, ગાય-
 સમોણ્ય-ભત્તિ-વસાગય-પંજલિ પેસિય-સીસ-પણ્ણમા. ૨૨
 રમણમાલા.

વંદિજીજીથોજીજી તોજીજી, તિજીજીમેવ ય પુણે પયાહિજી,
 પણ્ણમિજીજી ય જીજી સુરાસુરા, પમુઈઆ સભવણાઈ તો ગયા.
 ૨૪ ખિત્તયં.

તં મહામુણ્ણિમહંપિ પંજલી, રાગદોસ-લય-મેહ-વન્નિઅયં,
 દેવ-દ્રાણ્ણ-નરિંદ-વંદિઅ, સંતિમુત્તમ-મહા-તવં નમે. ૨૫
 ખિત્તયં.

અંખરંતર-વિઆરણિઆહિં, લલિઅ-હંસવદ્-ગામિણિ-
 આહિં, પીણ-સોણિયણ-સાલિણિઆહિં, સકલ કમલદલ-
 લોઅણિઆહિં. ૨૬ દીવયં.

પીણ-નિરંતર-ચણ્ણર વિણ્ણમિય-ગાયલઆહિં મણ્ણિ-
 કંચણ-પસિઠીલ-મેહલ-સોહિઅ-સોણિતઠાહિં; વર-ખિંખિણિ-
 નેહર-સતિલય-વલય-વિજ્ઞસણિઆહિં, ૨૭ કર-ચઉર-મણ્ણોહર-
 સુંદર-દંસણિઆહિં. ૨૭ ચિત્તપ્રપરા.

દેવસુંદરીહિં પાયવંદિઆહિં, વંદિઆ ય જરસ તે
 સુવિમ્ભમા કમા; અપ્પણે નિડાલએહિં મંડણેણ્ણપગારએહિં
 ઢેહિં-ઢેહિં વી અવંગ-તિલય-પત્તલેહનામએહિં ચિત્તએહિં
 સંગયંગયાહિં, ભત્તિસન્નિવિદ્-વંદણા ગયાહિં કૃતિ તે વંદિઆ
 પુણે પુણે. ૨૮ નારાયણે.

તમહં જિણ્ણયંદં, અજિઅં જિઅમોહં, ધુયસન્વ કિલેસં
 પયણે પણ્ણમામિ. ૨૯ નંદિઅયં.

૧૧

ધુમ્બદિવ્યચરસા, રિસિગણુ-દેવગણેહિં, તો દેવવહુહિં,
પયમો પશુમિચરસા; જરસ જગુત્તમસાચણુ ચરસા, લત્તિવ-
સાગય પિંડિઅયાહિં, દેવવરજીરસા બહુઆહિં, સુરવર રઘુણુ-
પંડિઅયાહિં. ૩૦ લાસુરયં.

વંસસર-તંતિતાલ-મેલિએ, તિઉફખરાહિરામ-સદ્મીસએ
કમે અ, સુઈસમાણુએ અ સુહ-સજજ ગીઅપાયજલથંટિઆહિં,
વલય-મેહલા કલાવ-નેઉરાહિરામ સદ્મીસએ કમે અ, દેવ-
નદિઆહિં હાવભાવવિખલમપગારએહિં, નદિયઉણુ અંગહાર-
એહિં, વંદિઆ ય જરસ તે સુવિક્રમા કમા, તથં તિલોય-
સવ્વસત સંતિકારયં, પસંત સવ્વ પાવ-દોસમેસ હં નમામિ
સંતિમુત્તમં જિણું. ૩૧ નારાયઓ.

છત-ચામર-પડાગ-જૂવ જવ-મંડિઆ, ઝવવરમગર-
તુરય-સિરિવચ્છ-સુલખજી, દીવ-સમુદ્-મંદર-દિસાગય-સોહિયા,
સત્થિઅ વસહ-સીહ-રહ-ચક્ર-વરં ક્રિયા. ૩૨ લલિઅયં.

સહાવજ્ઞહા સમપ્પઈહા, અદોસદ્દહા ગુણેહિં જિહા,
પસાયસિહા તવેણુ પુહા, સિરીહિં ઈહા રિમીહિં જુહા. ૩૩
વાણુવાસિઆ.

તે તવેણુ ધુમ્બ-સવ્વપાવયા, સવ્વલોઅ-હિઅમૂલ-પાવયા,
સંધુઆ અજિઅ-સંતિ-પાયયા, હું તુ મે સિવ સહાણુ દાયયા.
૩૪ અપરાંતિકા.

એવં તવ-ખલ-વિહિલં, ધુમ્બં મએ અજિઅ-સંતિ
જિણુ-જુઅલં; વવગય-કમ્મ-રય-મલં, ગઈ ગયં સાસયં
વિહિલં. ૩૫ ગાહા.

તં બહુચ્છુપસાયં, મુદ્ધમસુલેણુ પરમેણુ અવિ-સાયં;
નાસેહિ મે વિસાયં, કુણ્ણે અ પરિસાવિ અપસાયં. ૩૬ ગાહા.

૧૨

ત' મોએઉ અ ન'દિં, પાવેઉ અ ન'દિસેજમલિન'દિં,
પરિસાવિડ અ સુઉ-ન'દિં, મમ ય દિસઉ સંજમે ન'દિં. ૩૭
ગાઠા.

પદ્ધિઅ ચાઉમ્માસિઅ, સંવચ્છરિએ અવસ્તુ લણ્ણિઅવ્વો,
સોઅવ્વો સવ્વેઉં, ઉવસગ્ગ-નિવારણો એસો. ૩૮

જો પદ્ધં જો અ નિસુણ્ણં, ઉભએ કાલ પિ અજિઅસ તિ-
થયં, નહુ હુંતિ તસ્સ રોગા, પુવ્વુરપજા વિ નાસંતિ. ૩૯

જઈ ઈચ્છઉ પરમપયં, અહવા કિત્તિં સુવિત્થડં જુવણે;
તા તેણુકુદ્ધરણે, જિણુવયણે-આયરં કુણ્ણડ. ૪૦

(૭) મક્કામર સ્મરણમ્

લક્ષ્મીમર-પ્રજ્વલ-મૌલિ-મણિ-પ્રભાણા, -મુદોતકં દક્ષિત-
પાપ-તમો-વિતાનમ્, સમ્યક્ પ્રણમ્ય જિનપાદમુગં યુગાદા, -
વાલંબનં ભવજલે પતતાં જનાનામ્. ૧

યઃ સંસ્તુતઃ સકલ-વાઙ્મય-તત્ત્વબોધા, -દુઃખત છુદ્ધિ પદુભિઃ
સુરસોક-નાથૈઃ, સ્તોત્રૈર્જગત્ત્રિતય-ચિત્ત-હરૈરેદારૈઃ, સ્તોત્ર્યે
કિંલાઉમપિ તં પ્રથમં જિનેન્દ્રમ્, ૨

છુદ્ધયા વિનાડપિ વિણુખા-ચિત્ત-પાદપીઠ !, સ્તોતું સમુ-ઘટ-
મતિ-વિગત ત્રપોડઉમ્; બાલં વિહાય જલસંસ્થિત
મિંદુબ્ધિં, -મન્યઃ કં ઈચ્છતિ જનઃ સહસ્રા મહીતુમ્, ૩

વશતું શશ્વત્ શશ્વસમુદ્ર ! શશાંક-કાંતાન્, કરુતે ક્ષમઃ સુરગુર-
પ્રતિભોડપિ છુદ્ધયા ?, કરુપાંતકાલ-પવનોદ્રુત-નક્રયકં, ડો વા
તરીતુમલમંજુનિધિં જુગ્મજ્યામ્ ? ૪

સોડઉં તથાપિ તવ લક્ષિતવશાન્મુનીથ !, કતુ' સ્તવ' વિગતશક્તિ-

૧૩

રપિપ્રવૃત્તઃ, પ્રીત્યાત્મવીર્ય-મવિચાર્ય મૃગો મૃગેન્દ્રઃ, નાભ્યેતિ કિં
નિજશિશેઃ પરિપાલનાર્થમ્ ? ૫

અદ્યપ્યશ્રુતં શ્રુતવતાં પરિહાસ-ધામ, ત્વક્ષક્તિરેવ મુખરીકુરુતે
બલ્લાન્મામ્; યત્કેઠકિલઃ કિલ મધૌ મધુરં વિરોતિ તચ્ચાર્ય શ્રુત-
કલિકા-નિકરેકલેતુઃ ૬

ત્વત્સંસ્તવેન ભવ-સંતતિ-સન્નિબદ્ધઃ, પાપં ક્ષણાત્ક્ષયમુપૈતિ
શરીરભાગ્નમ્; આકાંતલોક-મલિ નીલ-મશેપમાશુ, સૂર્યાશુ-
ભિન્નમિવ શાર્વાર-મધકારમ્, ૭

મર્યેતિ નાથ ! તવ સંસ્તવનં મયેદ, મારજ્યતે તનુ-ધિયાડપિ
તવ પ્રભાવાત્; ચેતો હરિષ્યતિ સતાં નલિની દલેષુ, મુક્તાશ્લ-
ઘુતિ-મુપૈતિ નનૂકબિંદુઃ. ૮

આસ્તાં તવ સ્તવન-મસ્ત-સમસ્તદોષઃ, ત્વત્સકથાપિ જગતાં
દુરિતાનિ હન્તિ; દૂરે સહસ્રકિરણકુરુતે પ્રભૈવ, પદ્માકરેષુ
જલજનિ વિકાસલાંબિ. ૯

નાત્વક્ષૂતં ભુવન-ભૂષણુ-ભૂત ! નાથ ! ભૂતેર્ભૂતૈર્ભૂતિ ભવંતમ-
લિષ્ટુવન્તઃ; તુડ્યા ભવન્તિ ભવતો નનુ તેન કિંવા, ભૂત્યાશ્રિતં
ય ઈહ નાત્મત્તમં કરોતિ, ૧૦

દષ્ટ્વા ભવન્ત-મનિમેષ વિલોકનીયઃ, નાડન્યત્ર તેપમુપવાતિ
જનસ્ય અશ્નુઃ, પીત્યા પયઃ શશિકર-ઘુતિ દુગ્ધ-સિંધોઃ, ક્ષારં
જલં જલનિધે-રશિનું ક ઈચ્છેત્ ? ૧૧

યૈઃ શાંતરાગ-શ્ચિલિઃ પરમાહુલિસ્ત્વઃ, નિર્માપિત-ત્રિભુવનૈક-
લલામ્ભૂત !, તાવંત એવ ખલુ તેડમ્બણુવઃ પૃથિવ્યાં, યતે
સમાન-મપરં ન હિ રપમસ્તિ, ૧૨

વદ્ધં દવ તે સુર-નરોરગ-નેત્રહારિ ? નિઃશેષ-નિર્જિતજગત્ત્રિ-
તયોપમાનમ્, બિંબં કલંકે મલિનં કેવ નિશાકરસ્ય ?, યદ્વાસરે

१४

लवति पांडु-पलाश-कल्पम्.

१३

संपुष्प-मंडल-शशांक-कला-कलाप, शुभा शुभुस्त्रिभुवनं तव
संधयन्ति, ये सञ्जितास्त्रिजगदीश्वर ! नाथमेकं, कस्तात्रिवारयति
संवरतो यथेष्टम् ?

१४

यित्रं किमत्र ? यद्वि ते त्रिदशांगनाभि-नीतं मनागपि यतो न
विकार मार्गम्, कदपांतकाल-मस्ता यसितायलेन किं भंडराद्रि-
शिखरं यसितं कदाचित् ?

१५

निधूभवति रपवर्जित-तैलपुरः, कृत्स्नं जगत्त्रयभिर्दं प्रकटीक-
रोषि, गम्यो न जगु मस्तां यसितायक्षानां, दीपोऽपरस्त्वमसि
नाथ ! जगत्प्रकाशः,

१६

नास्तं कदायिदुपयासि न राहुगम्यः, स्पष्टं करौषि सडसा
पुगपल्लगांति, नांमोषरोहर-निश्च मडाप्रलापः, सूर्यातिशायि-
महिमाऽसि मुनींद्र ! लोके,

१७

नित्योदयं दलितमोड-मडांधकारं, गम्यं न राहुवदनस्य न
वारिदानाम्, विभ्रजते तव मुष्माण्ण-मनल्पकांति, विद्योत-
यल्लगदपूर्व-शशांक पिम्पम्.

१८

किं शर्वरीषु शशिनाऽह्नि विवस्वता वा ? युष्मन्-मुजेदुदक्षितेषु
तमस्सु नाथ !, निष्पन्न-शालि-वन-शालिनि जवलोके, कार्यं
क्रियन्लसधरे जलसार-नम्रैः ?

१९

ज्ञानं यथा त्वयि विलासि कृतावकाशं, नैवं तथा हरिहराद्विषु
नाथकेषु, तेजः स्फुरन्मण्डिषु याति यथा भडत्वं, नैवं तु आय-
शकसे किरणपुलेऽपि.

२०

मन्ये वरं हरिहरादय एव दृष्टा, दृष्टेषु येषु हृदयं त्वयि
तोषमेति, किं वीक्षितेन लवता ? भुवि येन नान्यः, कत्रिन्मनो
हरति नाथ ! लवांतरैऽपि.

२१

१५

स्त्रीणां शतानि शतशो जनयन्ति पुत्रान्, नान्या सुतं त्वदुपमं
जननी प्रसूता, सर्वा द्विशो दधति क्षानि सङ्खरस्मिन्, आर्येय
द्विजनयति स्फुरद्दंशुजलम्. २२

त्वामभनन्ति मुनयः परमं पुमांस मादित्यवर्णं भमलं तमसः
परस्तात्, त्वामेव सम्यगुपलभ्य जयति भूतुः, नान्यः शिवः
शिवपदस्य मुनीन्द्र ! पथाः. २३

त्वामव्ययं विभुमयित्य-मसंज्यमाद्यं, धत्तालु-भीश्वरभनंत-
भनङ्गेतुम्, योगीश्वर विदितयोग-भनेकमेकं, ज्ञानस्वरूप भमलं
प्रवदंति सतः. २४

शुद्धस्वमेव विभुधामित-शुद्धि बोधात्, त्वं शङ्करोऽसि
शुवनत्रय-शङ्करावात्, धातासि धीर ! शिवमार्गविधे-विधानात्,
व्यक्तं त्वमेव जगवन् ! पुद्गेषोत्तमोऽसि. २५

तुभ्यं नमस्त्रिशुवनार्तिहराय नाथ !, तुभ्यं नमः क्षितितला-
भल जूषलाय, तुभ्यं नमस्त्रिजगतः परमेश्वराय, तुभ्यं नमो
जिन ! जयोदधि-शोषलाय. २६

डा विस्मयोऽत्र ? यदि नाम-शृङ्खलैरशेषैः-स्त्वं सञ्चितो
निरवक्रशतया मुनीश !, दैवैरूपात-विविधाश्रय-जगतगर्वैः;
स्वप्नांतरैरपि न कदाचि-दपीक्षितोऽसि. २७

छत्रै-रशोक्तैः सञ्चित-भु-भयूष, -माभाति इपममलं लवतो
निता-तम्, स्पष्टोत्तमस्फुरणमस्त-तमो-वितातं, पिम्पं रवेरिव
पयोधर-पार्श्ववर्ति. २८

सिंहासने मयि-भयूष-शिखा-विचित्रे, विभ्राजते तव वपुः
ऊनकावदातम्, पिम्पं विद्यद्विलसद्दंशु-लता-वितानं, तुंगोदयाद्रि-
शिरसीव सङ्खरस्मिन्. २९

૧૬

કુંદાવદાત ચલચામર-મારશીલં, વિભ્રાજતે તવ વપુઃ કલધૌત-
કાન્તમ્, ઉઘન્છશાંક-શુચિ નિર્ઝર-વારિધાર, મુચ્ચૈસ્તટં
સુરગિરૈરિવ શાતઘૌભલમ્. ૩૦

છત્રત્રયં તવ વિભાતિ શશાંકકાંત, -મુચ્ચૈઃ સ્થિતં સ્થગિત-
લાનુ કર પ્રતાપમ્, મુક્તાકલ-પ્રકર-જલ વિવૃદ્ધશીલં, પ્રખ્યા-
પયત્તિજગતઃ પરમેશ્વરત્વમ્. ૩૧

ઉચ્છિદ્ર-હેમ-તવપાંકજ પુંજ કાંતિ, -પયુલ્લસજામ્-મયૂખ શિખા-
ભિરામૌ, પાદૌ પદ્માનિ તવ યત્ર જિનેદ્ર ! ધતઃ, પદ્માનિ તત્ર
વિબુધાઃ પરિકલ્પયન્તિ. ૩૨

ઈત્થં યથા તવ વિભૂતિર-ભૂજિજ્જનેદ્ર !, ધર્મેપદેશન વિધૌ ન
તથા પરસ્થ, યાદક પ્રભા દિનકૃતઃ પ્રહતાંધકારા, તાદૃશ કુતો
અહ-ગણસ્ય વિકાશિનોડપિ ? ૩૩

દ્રચ્ચેતન્મદાવિલ-વિલોલ-કપોલમૂલ-મત્ત-અમરમર નાદ-વિવૃદ્ધ-
કોપમ્, ઐરાવતાલમિલમુદ્દત-માપતન્તં, દબ્ધવા ભયં ભવતિ નો
ભવદાત્રિતાનામ્. ૩૪

સિ-નેલ કુંભગલદુલ્લખલ-શોણિતાક્ત, -મુક્તાકલ પ્રકર-ભૂપિત-
ભૂમિલાગઃ, બદ્ધક્રમઃ કસગતં ઉરિણ્ણધિ-પોડપિ, નાકામતિ
કમયુગા-ચલ-સંશ્રિતં તે. ૩૫

કલ્પાંતકાલ-પવનોદ્યત-વલ્લિકલ્પ, દાવાનલં જ્વલિત-મુલ્લખલ-
મુદ્દુલ્લિગમ્, વિશ્વં જિહ્વાસુમિવ સંમુખ-માપતન્તં, ત્વન્નામ-
પ્રીર્તાન-જલં શમયસશેષમ્. ૩૬

રક્તેક્ષણું સમદ કોકિલ-કંઠનીલં-કોધોદ્યતંકેણિત-મુદ્દુલ્લ-
માપતન્તમ્, આકામતિ કમ-યુગેત નિરસ્ત-થંકે, -સ્ત્વન્નામ-
નાગદમ્બી હૃદિ યસ્ય પુંસા. ૩૭

१६

वद्गगुरंग-गजगजित्ता लीमनाह, -भाजो जस' जसव-तामपि
 जूपतीनाम्, छिद्रिवाकर-भयम्-शिआपविद्ध', त्वःकीर्त्तनात्-
 भर्त्तवाश्च लिङ्गमुपैति. ३८

कुंताम-लि-नगज-शीलित वारिवाह, वेगावतार तरङ्गा-तुर-
 योधलीमे, युद्धे ज्य' विजित-कुर्ज'य-नेपपक्षा, -स्त्वत्पादप'कज-
 वनश्रयिषो सप्त ते. ३९

अभोनिधौमुलित-लीषणु-नक्षत्रक, -पाडीनपीठ-अथदोहण्य- वाड-
 वागतौ, रंगतरंग-शिखर-स्थित-यानपात्रा, -आस' विधाय
 अवतः स्मरत्याङ्ग प्रज'ति. ४०

छिद्रजुत-लीषणु-अलोदर-लारजुनाः, -शोभ्यां दशा-मुपग-
 ताम्भुत-ज्विताशाः, त्वत्पादप'कज-रज्जे-डभूत-द्विध-देहा,
 अर्था अवन्ति मकरध्वज-तुल्यरूपाः. ४१

आपादक'क मुह-श'अस-वेष्टिताङ्गा, गाढ' षष्ठिगड-कोटि-
 ति-धृष्टज'धाः, त्वन्ताम-म'त्र-मनिश' भनुजः स्मरन्तः, सद्यः
 स्वयं विगत-अ'ध-लया अवन्ति. ४२

मत्तद्विपे'द्र-भृगरज-दवानलाढि, -स'त्रात्र-वारिधि-भोदर-अ'ध-
 नोत्थम्, तस्याशु नाद्य-मुपयाति लय' लिखेव, यस्तावकं
 स्तावमिम' मतिमानधीते. ४३

स्तोत्रज्ज' तव जिने'द्रा शुद्धैर्निष्कृता, अक्षसा मया इमिरवर्ण-
 विवित्रपुष्पाम्, धरो जना य छिद्र क'क-गतामज्ज', भानतुंग-
 भवेत्ता समुपैति वक्ष्मीः. ४४

૧૮

(૮) કલ્યાણમંત્રિર સ્મરણમ્

કલ્યાણમંદિર મુદાર-મવચ્છબેદિ, લીતાલયમ્-મનિંદિત-મંધિ-
પદ્મમ્, સંસારસાગર નિમજ્જદશેષજંતુ, પોતાયમાન મલિનમ્
જિનેશ્વરસ્ય. ૧

યસ્ય સ્વયં સુરશ્ચ ગીરિમાંજુરાશેઃ, સ્તોત્રં સુવિસ્તૃત મતિર્ન
વિશ્તુર્વિધાતુમ્, તિર્થેશ્વરસ્ય કમલ સ્મય-ધૂમકેતો-સ્તસ્વાહમેષ
કિલ સંસ્તવનં કરિષ્યે. ૨

સામાન્યતોડપિ તવ વર્ણ્યપિતું સ્વરૂપ, મસ્માદશાઃ કથમપીથ !
લવંત્યપીથાઃ ? કુષ્ટોડપિ ગૈશિક્કશિશુ-ર્યાદિ વા દિવાંધિ, રૂપં
પ્રદપયતિ કિં કિલ ધર્મરસમેઃ ? ૩

મોહક્ષયા-દનુલવનપિ તાથ ! મર્ચ્યે નૂનં ગુણાન્ ગણ્ય યિતું ન
તવ ક્ષમેત, કલ્પાંત-વાંત-પયસઃ પ્રકટોડપિ યસ્મા-મીયેત કેન
જસધે નંતુ રત્નરાશિઃ ? ૪

અમ્બુધતોડસ્મિ તવ તાથ ! જડાથયોડપિ, કર્તું સ્તવં
લક્ષ્મસંખ્ય-ગુણાકરસ્ય, ખાસોડપિ કિં ન નિજખાદુયુગં વિતત્ય,
વિસ્તીર્ણતાં કથયતિ સ્વધિયાંજુરાશેઃ ? ૫

યે યોગિનામપિ ન યાંતિ ગુણાસ્તવેશ !, વક્તું કથ લવતિ તેષુ
મમાવકાશઃ ? જતાતદેવમસમીક્ષિતકારિતેયં, જરૂપંતિ વા
નિજગિરા નતુ પક્ષિણોડપિ. ૬

આસ્તા-મચિત્ય-મહિમા જિન ! સંસ્તવસ્તે નામાપિ પાતિ-
લવતો લવતો જગતિ, તીવ્રાતપોપહત-પાંથજનાનિ નિદાષે,
પ્રીણાતિ પદ્મસરસઃ સરસોડનિલોડપિ. ૭

હૃદર્તિનિ ત્વયિ વિભો ! શિયિલીલવંતિ, જંતોઃ ક્ષણેન નિવિડા
અપિ કર્મખંધાઃ, સદ્ધો ભુજંગમમયા ઈવ મધ્યભાગ-મધ્યાગતે

૧૯

વનશિખાંડિનિ ચંદનસ્પ.

૯

મુચ્યંત એવ મનુજઃ સહસા જિતેંદ્ર !, શૌરૈરૂપદ્રવશતૈસ્ત્વયિ
વીક્ષિતેડપિ, ગોસ્વામિનિ સ્ફુરિત-તેજસિ દૃષ્ટમાત્રે, ચૌરૈરિયાશુ
પશવઃ પ્રપલાયમાનૈઃ.

૯

ત્વં તારકો જિન ! કથં ? ભવિનાં ત એવ, ત્વા-મુદ્ધતિ હૃદયેન
યદુતરંતઃ, યદ્વા દતિસ્તરતિ યજ્ઞસ-મેષ વૃત્ત-મન્તર્થેતસ્પ
મરૂતઃ સ કિલાનુભાવઃ.

૧૦

યસ્મિન્ હર-પ્રભૃતયોડપિ હત-પ્રભાવાઃ, સોડપિ ત્વયા રતિપતિઃ
ક્ષપિતઃ ક્ષણેન, વિધ્યાપિતા હૃતશ્રુજઃ પયસાડથ યેન પીતા ન
કિં તદપિ દુર્ધર-વાડવેન ?

૧૧

સ્વામિનનદય-ગરિમાણુ-મપિ પ્રપન્તા, -સ્ત્વાં વન્તાવઃ ક્યમહો
હૃદયે દધાનાઃ, જન્મોદધિં સધુ તરંત્યતિશાધવેન, ચિંત્યો ન
હંત મહતાં યદિ વા પ્રભાવઃ.

૧૨

ક્રોધસ્ત્વયા યદિ વિમો ! પ્રથમં નિરસ્તો, ધ્વસ્તાસ્તદા પ્ત
કથં ક્ષિત કર્મચૌરાઃ ?, પ્લોષત્યમુત્ર યદિ વા શિથિરાપિ સોકે,
નીલદ્રુમાશ્ચિ વિપિનાનિ ન કિં હિમાની ?

૧૩

ત્વાં ચોગિનો જિન ! સદા પરમાત્મરૂપ, -મ-વેષયંતિ હૃદયાંશુજ-
ક્રોધ-દેશે, પુત્રસ્ય નિર્મલરૂપે-ર્યાદિ વા કિમન્ય, -દ્વક્ષસ્ય સંભવિ
પદં નનુ કશ્ચિકાવાઃ ?

૧૪

ધ્યાનાન્નિજ્જનેથ ! ભવતો ભવિનઃ ક્ષણેન, દેહં વિહાય પરમાત્મ-
દયાં પ્રજ્ઞતિ, તીવ્રાનલા-કુપ્પલભાવ-મપાસ્પ સોકે, ચામીકરત્વ-
મચિરાદિવ ધાનુભેદાઃ.

૧૫

અંતાઃ સદૈવ જિન ! યસ્ય વિલાબ્યસે ત્વં, ભવૈઃ કથં તદપિ
નાશયસે શરીરમ્ ?, એતત્સ્વરૂપમથ મધ્ય-વિવ-ર્તિનો હિ,
યદ્વિગ્રહં પ્રશમયંતિ મહાનુભાવાઃ.

૧૬

२०

आत्मा मनीषिलिरयं त्वदभेद-शुद्ध्या, श्यातो ज्ञानेन्द्र ! लवतीष्ठ
लवत्प्रलावः, पानीय-मध्यमृत-भित्त-नुयित्स-मानं, किं नाम नो
विषविकार-भपाकरोति ? १७

त्वाभेद वीत-तमसं, परवादितोऽपि, नून विमो ! छरिछरादि-
धिवा प्रपन्नाः, किं कायकामसिलिरीश ! सितोऽपि शब्दो, नो
गृह्यते विविधवर्ण-विपर्ययेषु, १८

धर्मोपदेश-समये सविधानुलावा, दास्तां जनो लवति ते तरे-
रप्यशोकः, अकमुद्गते दिनपतौ समदीर्घोऽपि, किं वा विमोध-
मुपयाति न श्रवलोकाः ? १९

यित्रं विमो ! अथमवाङ्मुष्प-वृत्तमेव, विष्वक् पतत्स-विरसा
सुर-पुष्प-वृष्टिः, त्वग्नेयरे सुमनसां यदि वा मुनीश !, गच्छन्ति
नूनमथ एव हि ज्ञानानि २०

स्थाने गभीर-छदयोदधि-संलवायाः, पीयूषतां तव गिरि
समुदीरयति पीत्वा यतः परम-संभद्र-संगलान्ते, लब्धा व्रजन्ति
तरसाध्य-जराभरत्वम्, २१

स्वामिन् ! सुदूर भवनभ्य रज्जुत्पतंतो, मये वदन्ति शुभयः
सुर-याभरौघाः, येऽस्मै नतिं विदधते मुनिपुंगवाय, ते नून-
मूर्ध्वगतयः प्लु शुद्धलावाः, २२

स्यामं गभीर-गिर-मुज्ज्वल-हेभरतन, सिंहासन-स्थमिष्ठ
लब्ध-शिष्य-डिनस्त्वाम्, आवोक्त्यन्ति रत्नसेन नदन्तमुच्चैः,
आभीकरादि-शिरसीव नवांशुवाहम् २३

छिद्गच्छता तव शितिधृति-भङ्गलेन, क्षुभच्छच्छविरशीकृत-
र्णभूद, सान्निध्यतोऽपि यदि वा तव वीत-राग !, नीरागतां
व्रजन्ति को न सचेतनोऽपि ? २४

૬૧

ભો ભોઃ પ્રમાદ મવધૂય લજ્જધ્વમેન, ભાગ્ય નિર્ણતિ પુરો પ્રતિ
સાર્થવાહમ્, એતન્નિવેદ્યતિ દેવ ! જગત્ત્રયાય, મન્યે નદન્ન-
લિનલઃ સુરદુન્દુલિસ્તે. ૨૫

ઉદ્યોતિતેષુ લવતા હુવનેષુ નાથ !, તારાન્વિતો વિધુરય વિહતા-
ધિકારઃ મુક્તા કલાપ કલિતોઽશ્વસિતાતપત્ર, વ્યાગ્નત્રિધા કૃતતતુ-
ર્દૃવ-મન્નુપેતઃ. ૨૬

સ્વેન પ્રપ્રરિત-જગત્ત્રય-પિન્ડિતેન, કાંતિ-પ્રતાપ-યશસામિવ
સંચયેન, માણિક્ય-હેમ-રજત પ્રવિનિમિતેન, સાલ-ત્રયેષુ
ભગવન્નલિતો વિભાસિ. ૨૭

દિવ્યસ્ત્રળે જિન ! નમત્ત્રિદશાધિપાનાઃ, મુત્સજ્ય રત્નરચિતાનપિ
મૌલિખંધાન્, પાદૌ શ્રયતિ લવતો યદિ વા પરત્ર, ત્વત્સગમે
સુમનસો ન રમંત એવ. ૨૮

ત્વં નાથ ! જનમજ્જયે-વિપરાકુમુજોઽપિ, યતારયસ્યસુમતો
નિજ-પૃષ્ઠ-લગ્નાન્, મુક્તં હિ પાર્થિવ-નિપસ્ય સતસ્તથૈવ,
ચિત્રં વિભો ! યદસિ કર્મ-વિપાક-શ્ચયઃ. ૨૯

વિશ્વેશ્વરોઽપિ બનપાલકઃ ! દુર્ગતસ્ત્વં, કિં વાક્ષરપ્રકૃતિ-
રપ્યલિપિસ્ત્વમીશ !, અજ્ઞાનવત્યપિ સદૈવ કથંચિ-દેવ, જ્ઞાન-
ત્વમિ સ્ફુરતિ વિશ્વ-વિકાશ-હેતુઃ. ૩૦

પ્રાગભાર-સંભૃત-નલાંસિ રજ્જસિ રોપા, કુત્થાપિતાનિ કમઠેન
શ્લેઠેન યાનિ, જાપાપિ તૈસ્તવ ન નાથ ! હતા હતાશો,
પ્રસ્તસ્ત્વમીશિરયમેવ પરં દુરાત્મા. ૩૧

યદ્ ગર્જ દુર્જિજ્જત ધનૌઘ-મદ્ભ-ભીમં, ભ્રશ્યતડિન્-મુસલ-
માંસલ ઘોર-ધારમ્, દૈત્યેન મુક્તામથ દુસ્તર-વારિ દદ્ધે, તેતૈવ
તસ્ય જિન ! દુસ્તરવારિ-કૃત્યમ્. ૩૨

૨૨

ધ્વસ્તોર્ધ્વ-કેશ-વિકૃતા-મૃતિ-મર્ત્ય - મુંડ, - પ્રાણંખમ્-અય-
વશ્ન-વિનિર્ધદગ્નિઃ, પ્રેતવ્રજઃ પ્રતિભવંત-મપી રિતો યઃ,
સોડસ્પાડભવત્પ્રતિભવં ભવ-દુઃખ-હેતુઃ. ૩૩

ધન્યાસ્ત એવ જીવનાધિપ ! જે ત્રિસંધ્ય-મારાધયતિ વિધિવ-
દ્વિધુતાન્યમૃત્યાઃ, ભક્ત્યોદ્ધસત્પુલક-પદ્મસ-દેહ-દેશઃ, પાદદ્વયં તવ
વિભો ! જીવિ જન્મભાગઃ. ૩૪

અસ્મિન્નપાર-ભવ-વારિનિધૌ-મુનીશ !, મન્યે ન મે શ્રવણ-
ગોચરતાં ગતોડસિ, આકર્ણિતે તુ તવ ગોત્ર-પવિત્ર મંત્રે, કિં વા
વિપદ્વિષધરી સર્વિધં સમૈતિ ? ૩૫

જન્માંતરેડપિ તવ પાદયુગં ન દેવ !, મન્યે મયા મહિત-મીહિત-
દાનદક્ષમ્; તેનેહ જન્મનિ મુનીશ ! પરા-ભવાનાં, જ્ઞતો
નિકેતનમહં મથિતા-શયાતામ્. ૩૬

નૂનં ન મોહ તિમિશ-નૃતક્ષોચનેન, પૂર્વં વિભો ! સમૃદ્ધપિ પ્રવિ-
સોકિતોડસિ; મર્માવિદ્યો વિધુરયતિ હિ મામ-નર્થાઃ, પ્રોઘત્પ્રબંધ-
ગતયઃ ક્ષમ-યથંતે ? ૩૭

આકર્ણિતોડપિ મહિતોડપિ નિરીક્ષિતોડપિ, નૂનં ન ચેતસિ મયા
વિધૃતોડતોસિ ભક્ત્યા, જ્ઞતોડસ્મિ તેન જન્મખંધવ ! દુઃખપાત્રં,
પસ્માન્ ક્રિયાઃ પ્રતિદ્શન્તિ ન ભાવશ્ચત્યાઃ. ૩૮

ત્વં તાય ! દુઃખિજન-વત્સલ ! હે શરણ્ય ! કાશ્ણ્ય-પુણ્યવસતે !
વશિનાં વરેણ્ય ! ભક્ત્યા નતે મયિ મહેશ ? દયાં વિધાય,
દુઃખાકુકુરોક્ષન-તત્પરતાં વિધેહિ. ૩૯

નિઃસંખ્ય-સાર-શરણ્ય શરણ્ય શરણ્ય, માસાઘ સાહિત-રિપુ-
પ્રથિતાવદ્દાતમ્, ત્વત્પાદ-પંકજમપિ પ્રણિધાન-વંધ્યો, વધ્યોડસ્મિ
ચેદ્ જીવનપાવન ! હા હતોડસ્મિ. ૪૦

૬૩

દેવેન્દ્રવંશ ! વિદિતા-ખિલ-વસ્તુસાર !, સંસાર-તારક ! વિભો !
 જુવનાધિનાથ !, ત્રાયસ્વ દેવ ! કલ્યાણ-હૃદ ! માં પુનીહિ,
 સીદંતમઘ લયદ-વ્યસનાંબુરાશોઃ. ૪૧

યથસ્તિ નાથ ! ભવદંત્રિ-સરોરૂઢાણાં, ભક્તેઃફલં કિમપિ સંતતિ
 સંચિતાયાઃ, તન્મે ત્વદેક-શરણુસ્ય શરણ્ય ! ભૂવાઃ સ્વામી ત્વમેવ
 જુવનેઽય ભવાંતરેઽપિ. ૪૨

દત્થં સમાહિત-ધિયો વિધિવલ્લિજ્જતેન્દ્ર !, સાંદ્રાણ્ણસત્પુલક-
 કંચુકિતાંગ-ભાગાઃ, ત્વદંબિ-નિર્મલમુખાંબુજ-બદ્ધ લક્ષ્મી, યે
 સંસ્તવં તવ વિભો ! રચયંતિ ભગ્યાઃ. ૪૩

જન નયન-કુમુદચંદ્ર !, પ્રભાસ્વરાઃ સ્વર્ગ સંપદો જુહૃત્વા, તે
 વિગલિત-મલ-નિચયા, અચિરા-ભોક્ષં પ્રપદંતે. ૪૪

(૧) ॥ શુદ્ધચ્છાતિ સ્મરણમ્ ॥

ભો ભો ભગ્યાઃ ! શુદ્ધ વચનં પ્રસ્તુતં સર્વમેતદ્, યે
 યાત્રાયાં ત્રિજુવન-ગુરો-રાહતા ભક્તિભાજઃ, તેષાં શાંતિર્ભવતુ
 ભવતા-મહાદાદિ-પ્રભાવા, -દારોગ્યશ્રી-ધૃતિમતિ કરી કલેશ-
 વિધ્વંસહેતુઃ. ॥ ૧ ॥

ભો ભો ભગ્યલોકા ! ઈહ હિ ભરતૈરાવતવિદેહ-સંભવાનાં
 સમસ્ત-તીર્થકૃતાં જન્મ-ન્યાસત-પ્રકાપાનંતર-ભવધિના વિમ્બાય,
 સૌધર્માધિપતિઃ મુષોષાધંટા-આલના-નંતરં સકલ-સુરાસુરેન્દ્રઃ
 સહ સમાગલ્ય, સવિનય-મહાદ-સદ્ગારકં ગૃહીત્વા ગત્વા કનકાદ્રિ-
 શૃંગે, વિહિત-જન્મા લિષેકઃ શાંતિમુદ્ધોષયતિ, યથા તતોડહં

२४

मृतानुकारमिति कृत्वा भडाजने। येन गतः स पद्माः, धृति
लभ्यजनेः सख समेत, स्नात्रपीठे स्नात्र विधाय शान्तिमुद्घोषयामि
तत्पूजन-यात्रा-स्नात्रादि-भडात्सवा-नंतरमिति कृत्वा कर्तुं कृत्वा
निशम्यतां निशम्यतां स्वाहा ॥ २ ॥

ॐ पुण्याळ' पुण्याळ' प्रीयतां प्रीयतां लगव'तोड'तः
सर्वज्ञाः सर्वदृशिन-स्त्रिलोकनाथा-स्त्रिलोके भडिता-स्त्रिलोके पूज्या-
स्त्रिलोकेधरा स्त्रिलोकेघोतकराः ॥ ३ ॥

ॐ ऋषय अजित स'लव अलिन'दन सुमति पद्मप्रल
सुपाश्व' य'द्रप्रल सुविधि शीतल श्रैयांस वासुपूज्य विमल अनंत
धर्म शान्ति कुंधु अर भडि मुनिसुप्रत-नयि नेमि पार्श्व
वर्द्धमानांता जिनाः शान्ताः शान्तिकरा लव'तु स्वाहा ॥ ४ ॥

ॐ मुनयो मुनिप्रवरा रिपु-विजय-दुर्लक्ष-कांतारेषु दुर्ग-
भार्गेषु रक्ष'तु वे नित्य' स्वाहा ॥ ५ ॥

ॐ ह्रीं श्रीं धृति मति धृति शान्ति बुद्धि लक्ष्मी मेधा
विद्यासाधन-प्रवेश-निवेशनेषु सुशृणीत-नामाने। जय'तु
ते जिनेन्द्राः ॥ ६ ॥

ॐ रोडिल्ली प्रप्ति वज्रशृ'पसा वज्र'कुशी अपतियका
पुष्पता अश्वी भडाकाली गौरी गांधारी सर्वास्त्रा-भडाज्वाला
मानवी वैरोटया अश्रुपता मानसी भडामानसी षोडश विद्यारंघ्या
रक्ष'तु वे नित्य' स्वाहा ॥ ७ ॥

ॐ आचार्योपाध्याय-प्रभृति-यातुर्वर्ष्यस्य श्री ब्रमण्यसंघस्य
शान्तिर्लवतु पुष्टिर्लवतु पुष्टिर्लवतु ॥ ८ ॥

ॐ भडाध्वंर सूर्यागारक शुभ भूडरूपति शुभ शनैश्च राहु
केतु-सहिताः सलोकपाक्षाः सीम-यम-वंशेशु-कुपेर-वासवादिस-

૨૫

સ્કંદ-વિનાયકપેતા યે ચા-યેકપિ ગ્રામ-નગર-ક્ષેત્રદેવતાદયસ્તે
સર્વે પ્રીયતાં પ્રીયતાં અક્ષીણુ કાથ-કાકાગારા નરપતયશ્ચ ભવંતુ
સ્વાહા. ॥ ૯ ॥

ૐ પુત્ર - મિત્ર-બ્રાતૃ-ક્ષત્ર - સુહૃદ - સ્વજન - સંબંધિ-
બંધુવર્ગ-સહિતાઃ નિત્યં ચામોદ-પ્રમોદ-કારિણુઃ અસ્મિન્ન
જૂમંડલાયતન-નિવાસિ-સાધુ-સાધ્વી-આવક-આવિકાણાં રાગે-
પસર્ગ-વ્યાધિ-દુઃખ-દુર્ભિક્ષ-દૌર્ભનસ્યો-પશમનાય શાંતિર્ભવતુ.
॥ ૧૦ ॥

ૐ તુષ્ટિ-પુષ્ટિ-ઋદ્ધિ-વૃદ્ધિ-માંગલ્યોત્સવાઃ, સદા પ્રાદુર્ભૂ-
તાનિ પાપાનિ શામ્યંતુ દુરિતાનિ, શત્રવઃપરાજૂ-મુખ્યા ભવંતુ
સ્વાહા. ॥ ૧૧ ॥

શ્રીમતે શાંતિનાથાય, નમઃ શાંતિ-વિધાયિને, ત્રૈલોક્યસ્થા-
મરાંગીશ, મુકુટાભ્યર્ચિતાંધ્રયે. ॥ ૧ ॥

શાંતિઃ શાંતિકરઃ શ્રીમાન શાંતિં દિશતુ મે ગુરુઃ શાંતિરેવ
સદા તેષાં, યેષાં શાંતિ-ગૃહે ગૃહે. ॥ ૨ ॥

ઉ-મૃષ્ટ-રિષ્ટ-દુષ્ટ, -મહાગતિ-દુઃસ્વપ્ન-દુર્નિમિત્તાદિ, સંપા-
દિત-હિત-સપ, -જામગ્રહણું જ્યપિ શાંતેઃ. ॥ ૩ ॥

શ્રી સંઘ - જ્ઞાનજનપદ, - રાજધિપ - રાજસન્નિવેશાનામ
ગોઢિક-પુરમુખ્યાણાં, વ્યાહરણૈર્વ્યાહરેચ્છાંતિમ્. ॥ ૪ ॥

શ્રી અમલ્ય-સંઘસ્ય શાંતિર્ભવતુ, શ્રી જનપદાનાં શાંતિર્ભવતુ,
શ્રી રાજધિપાનાં શાંતિર્ભવતુ, શ્રી રાજસન્નિવેશાનાં શાંતિર્ભવતુ,
શ્રી ગોઢિકાનાં શાંતિર્ભવતુ, શ્રી પૌરમુખ્યાણાં શાંતિર્ભવતુ શ્રી
પૌરજનસ્ય શાંતિર્ભવતુ, શ્રી બ્રહ્મલોકસ્ય શાંતિર્ભવતુ, ૐ સ્વાહા
ૐ સ્વાહા ૐ શ્રી પાર્શ્વનાથાય સ્વાહા, ઐષા શાંતિઃ પ્રતિષ્ઠા-
યાત્રા-સ્નાત્રાણ્વસાનેષુ શાંતિકલશઃ ગૃહીત્વા કુંકુમ-ચંદન-

૨૬

કપૂરાગર-ધૂપવાસ-કુસુમાંજલિ-સમેતઃ, સ્નાત્ર-ચતુષ્ક્રિયામાં શ્રી-
સંઘ-સમેતઃ શુચિ શુચિ વપુઃ પુષ્પ-વસ્ત્ર-ચંદના-ભરણા-સંકૃતઃ
પુષ્પમાલાં કંઠે કૃત્વા શાંતિમુદ્ધૌષયિત્વા શાંતિપાનીયં મસ્તકે
દાતવ્યમિતિ. ॥ ૫ ॥

નૃત્યંતિ નૃત્યં મણિ-પુષ્પ-વર્ષં, સુજાંતિ ગાવાંતિ ચ
મંગલાનિ; સ્તોત્રાણિ ગોત્રાણિ પઠંતિ મંત્રાન્ કલ્યાણભાગ્ને હિ
જિનાભિષેકે. ॥ ૧ ॥

શિવમસ્તુ સર્વજગત્, પરહિત-નિરતા ભવંતુ ભુત-ગણઃ
દૌષાઃપ્રયાંતુ નાશં, સર્વં સુખીભવંતુ લોકાઃ. ॥ ૨ ॥

અહં તિથ્યયર-આયા, સિવા દેવી તુમ્હ નયર-નિવાસિની,
અમ્હ સિવં તુમ્હ સિવં, અસિવોવચ્ચમં સિવં ભવંતુ સ્વાહા. ॥૩॥

ઉપસર્ગાઃ ક્ષયં યાંતિ, હિચંતે વિમ્નવલ્લયઃ;
મનઃ પ્રસન્નતામેતિ, પૂજ્યમાને જિનેશ્વરે. ॥ ૪ ॥

સર્વમંગલ-માંગલ્યં, સર્વકલ્યાણ-કારણમ્;
પ્રધાનં સર્વધર્માણાં, જૈનં જયતિ શાસનમ્. ॥ ૫ ॥

સરસ્વતી સ્તોત્ર

(અનુષ્ટુપ)

વાગ્વાદિની નમસ્તુજયં, વીણા પુસ્તક ધારિણી;
મજ્જાં દેહિવરં નિત્યં, હૃદયેષુ પ્રમોદત. ॥ ૧ ॥

કાસ્મીર મન્ડની દેવી, હંસ સ્કંદ સવાહને;
મમ અજ્ઞાન વિનાશાય, કવિત્વં દેહિમે વરમ્. ॥ ૨ ॥

જયત્વં વિજયાદેવી, કવીનાં મોહ કારિણી;
દેહિમે જ્ઞાન વિજ્ઞાનં, વાગ્વાદિનિ સરસ્વતિ. ॥ ૩ ॥

૨૭

હજ્જ હૈં શ્રી ભગવતી દેવી, શ્રી દેહિ વરાનને;
 વાંછિતાર્થ પ્રદાત્રી ચ, વદવદ ભાગવાદિની નમઃ, ॥ ૪ ॥
 લક્ષ્મી જપેન મંત્રોડયં, ગચ્છિતૈકાદશાચાર્ય્યૈઃ;
 ઇતિ સ્તુતા મહાદેવી, સર્વસિદ્ધિ પ્રદાયિકા, ॥ ૫ ॥
 ઈદં સ્તોત્રં પવિત્રં ચ, યે પઠન્તિ નરસદા;
 તસ્ય નશ્યતિ મુદ્ધવં, પ્રાપ્નોતિ મંગલા વક્ષીમ્. ॥ ૬ ॥

ઉપજ્ઞતિ — શ્લોક

સરસ્વતી સ્તોત્રમિદં પવિત્રં,
 ગુણૈર્ગરિષ્ઠં તિજમંત્ર ગણિતમ્;
 પઠન્તિયે રમ્ય મહર્નિશંજના,
 લલન્તિ તે નિર્મલ સુદિ મંદિરમ્. ॥ ૭ ॥
 ॥ ઇતિશ્રી સરસ્વતી સ્તોત્ર ॥

ગૌતમસ્વામી પ્રભાત સ્મારકાર

મંગલ ભગવાન વીરો, મંગલ ગૌતમ પ્રભો;
 મંગલ સ્થૂલભદ્રાદા, જ્ઞેનો ધર્મેડસ્તુ મંગલમ્. ॥ ૧ ॥
 સર્વાંગિષ્ઠા પ્રધ્યાસાય, સર્વા જિજ્ઞાસા દાયને;
 સર્વ લઙ્ગિધ નિધાનાય, શ્રી ગૌતમસ્વામીને નમઃ. ॥ ૨ ॥
 અંગુઠે અમૃત વસે, લઙ્ગિધ તથ્યા જંડાર;
 તે ગુરુ ગૌતમ સમરીયે, મન વાંછિત ફલ દાતાર. ॥ ૩ ॥
 ગામ તણે પેસારણે, ગુરુ ગૌતમ સમરંત;
 ઇચ્છા ભોજન ધર કુશલ, લઙ્ગી લીલ કરંત. ॥ ૪ ॥
 પુંડરીકે ગૌતમ પમુઠ, ગણધર ગુણ સંપન્ન;
 પ્રહ જીતી નિત્ય સમરીયે, ચૌદક સય આવન. ॥ ૫ ॥
 સુરજોતર મણી સંપન્ને, જોડને લીજે નામ;
 એહીજ અક્ષર સમરતા, સીજે વાંચીત કામ.
 સીજે વાંચીત કામ. ॥ ૬ ॥

૬૮

મંજલીક કાવ્યો

મંગલ લગવાન વીરો, મંગલ ગૌતમ ઝણુ;
 મંગલ સ્થૂલ લદ્રાદા, જૈનો ધર્મેસ્તુ મંગલમ. ૧

એક જંજુ જગ જણીએ, ખીજ નેમિકુમાર;
 ત્રીજ વયર વખાણીએ, ચોથા ગૌતમ ધાર. ૨

અંગુઠે અમૃત વસે, લખિય તણો લંગાર;
 તે ગુરુ ગૌતમ સમરીએ, વાંછિત ફળ દાતાર. ૩

અક્ષીણ મહાનસિ લખિય, દેવસ શ્રી કરાણજે;
 નામ લક્ષ્મી મુખે વાણી, તમલ ગૌતમ સ્તુવે. ૪

(શિયલવંતોનું પ્રાતઃસ્મરણ)

લખિયવંત ગૌતમ ગણુધાર, ભુદ્ધિએ અધિકા અલયકુમાર;
 પ્રહ હિરિને કરી પ્રણામ, શિયલવંતના કોજે નામ.
 પહેલા નેમિ જિનેશ્વરશય, બાળ-અભયારી લાણ પાય;
 ખીજ જંજૂ કુવર મહા ભાગ, રમણી આઠનો કીધો ત્યાગ.
 ત્રીજ સ્થૂલભદ્ર સાધુ સુજણ, કોથા પ્રતિબોધી ગુણુખાણ;
 ચોથા સુદર્શન શેઠ ગુણુવંત, જેણે કીધો ભવનો અંત.
 પાંચમા વિજય શેઠ નરનર, શિયળ પાળી ઉતર્યા ભવપાર;
 એ પાંચેને વિનતિ કરે, ભવસાયર તે હેલા તરે.

મંજલીક પંચતિર્થપતિ સ્તુતિ

ઐન્દ્રી ત્રિય નાલિસુત : સદ્ધ્યાન,
 અઘાપિ ધર્મ સ્થિતિ કલ્પવલ્લી;
 યેનાપ્ત પૂર્વા ત્રિ-જગજ્જનાનાં,
 નાનાન્તરાનન્દ ફલાતિ મૂલે. ૧

૨૬

સદૃશ્યૌ હૃદ ગહન સ્થિતાનાં મપિ વ્યથા યસ્તમસાં વિધતો,
જગત્ય પૂર્વા મૃગલાંઘનો સૌ શ્રી શાંતિનાથ શુચિ પક્ષ હૃમ્;
ચાલુરજિ દૂર્ધ મહાસમુદ્ર વ્યાલોકન સ્વર્ગીરી બાહુ વીર્ય,
રાજમતી નેત્ર ચક્રાર ચન્દ્ર શ્રી નેમિનાથ શિવતાતિરસ્તુ
યઃ સત્ય વિશ્વાધિ મતિત્વ સુચા નૃયાત ભોગીન્દ્ર ફણુત પત્રૌ,
વિભાતિ દેવેન્દ્ર કૃતાંદ્રિસેવ શ્રી પાર્શ્વનાથ સ શિવાય જૂતાનઃ
આસાદ્ય યદ વાક્ય રસં કુધાતાં પીયૂષ પાનેપિ ભવેદ ધૃતૌવ,
તમાચ્ચલં વિશ્વ જનિત વાયં વાયંય મેન્દ્રં જિત વર્ધમાનમ્.

શ્રી સર્પ વિષાપહાર સ્તોત્રમ્

ૐ ઈક્ષમિતો તિલમિતો ઈક્ષતિલ મિત
કુઝે કુઝે લિઝે કુસ્સે કુસ્સે લિઝે કુઝે કુઝે લિઝે
તક્રે તક્રરણે જક્રે જક્રરણે અક્રે અક્રરણે
મમ્મે મમ્મરણે સિઝે સિઝક્રરણે કામ્મીરે
કામ્મીર મંડને અનધે અનધાધને
અધાયતે અખમતે પેયં પાયતે શ્વેતે
શ્વેત તુઙે અતુરક્રતે (ખતે) ઠઃ ઠઃ ઠઃ સ્વાહા

કુટનોટ

આ સ્તોત્ર ચોરાશી વાદમાં જય પતાકા મેળવનાર પરમ
પ્રલાવક મહાત્મા શ્રી દેવચૂરી મહારાજજીએ કુરકુસ્સાદેવીની
આત્માપ સુક્રત રચેલું છે.

આ સ્તોત્રને નિરંતર ત્રણવાર—સાતવાર—એકવીશવાર
ગણનારને સર્પ કરકતો નથી. કદાચ પૂર્વ કર્મના યોગે કરકે તો
પણ વિષ ઉતરી જાય છે.

૨૬. ૨. આહું જે જે ઠેકાણે હોય ત્યાં રક્ષ રક્ષ
મે વખત મોલવું.

૩૦

શ્રી અહશાંતિ સ્તોત્રમ્

જગદ્ગુરુ નમસ્કૃત્ય, શ્રુત્વા સદ્ગુરુભાષિતમ્,
અહશાન્તિ પ્રવક્ષ્યામિ, ભગવાનાં સુખહેતવે. ૧

જન્મભગ્ને ચ રાશા ચ, વદા પિહન્તિ
એચરાઃ, તદા સંપૂર્ણમેર્ધમાન્,
એચરૈઃ સહિતાન્ જિતાન્. ૨

પુષ્પૈર્જન્યૈધુપદીપૈઃ, ફલ-નૈવેદ્યસંયુતૈઃ,
વર્ણસંશ્લેષાનૈશ્ચ, વસ્ત્રૈશ્ચ દક્ષિણાન્વિતૈઃ. ૩

પદ્મપ્રભસ્ય માર્તંડ ચન્દ્રચન્દ્રપ્રભસ્ય ચ,
વાસુપુત્ર્યો ભૂસુતચ, ભુધોપ્યષ્ટ જિનેશ્વરાઃ. ૪

વિમલાન્તન્તધર્માડરાઃ, યાન્તિઃ કુશુર્નામિસ્તથા,
વર્ધમાનો જિનેન્દ્રાણાં, પાદપદ્મે કુષો ન્યસંત. ૫

ઋષભાજિતામુપાશ્વર્વા—શ્વાસિનન્દન ધીતક્ષૌ,
સુમતિઃ સંભવસ્વામી, ઐયાંત્રચ મૃદસ્પતિઃ. ૬

સુવિદિઃ કથિતઃ શુકઃ, સુવ્રતસ્ય શર્વશ્વરઃ,
નેમિનાથસ્ય રાહુ સ્માત્, કેતુઃ શ્રીમહિપાશ્વર્વથો. ૭

જિનાનામત્રયતઃ કૃત્વા, અહશાન્તિ શાન્તિહેતવે,
નમસ્કારયતાં ભક્ત્યા, જપેદ્દ્યોત્તરં શતમ્. ૮

ભદ્રબાહુરુવાયૈવ, પંચમઃ શ્રુતકેવલી,
વિદ્યાપ્રવાહતઃ પુર્વાદ્, અહશાન્તિવિધિ શુભમ્. ૯

ૐ હ્રીં ઐં અહાશન્દ્રસૂર્યાગારક્રબુધ જહસ્પતિશુક્રશનૈશ્વર-
રાહુકેતુસહિતાઃ એટાં જિનપતિપુરતોડવતિકન્તુ. મમ ધનધાન્યજય-
વિજય-સુખ-સાભાગ્ય-મૃતિ - કીર્તિ-કાન્તિ-શાન્તિ - તુષ્ટિ-પુષ્ટિ-
શુદ્ધિ-સદ્ગમી-ધર્માર્થ કામકાં સુઃ સ્વાહા.

૩૨

- જંબુકેશવરો દ્વીપ, ક્ષારોઽધિસમાવૃત,
અર્ધદાઘષ્ટકૈરુ-કાષાધિષ્ટૈરલંકૃતઃ. ૧૧
- તન્મધ્યે સંગતો મેઝ કૃટલક્ષૈરલંકૃતઃ, ઉચ્ચૈરચ્ચૈસ્તર,
સ્તારસ્તારામંડલમંડિતઃ. ૧૨
- તસ્યોપરિ સકારાંતં, ખીજમધ્યાસ્ય સર્વગમ્,
નમામિ ખિખ માર્ઙ્યં, લલાટસ્થં નિરંજનમ. ૧૩
- અક્ષયં નિર્મલં શાંતં, બહુલં જાડયતો જિજ્ઞતમ્,
નિરિહં નિરિહંકારં, સારં સારંતરં ધનમ. ૧૪
- અતુદતં શુભં સ્ફીતં, સાત્વિકં રાજસંભતમ્,
તામસં વિરસંબુદ્ધં તૈજસં શર્વરીસમમ્. ૧૫
- સાકારં ચ નિરાકારં, સરસં વિરસં પરમ્,
પરાપરં પરાતીતં, પરંપરપરાપરમ્. ૧૬
- એકવર્ણુદ્વિવર્ણુ ચ, ત્રિવર્ણુ તુર્થવર્ણુકમ્,
પંચવર્ણુ મહાવર્ણુ, સપરં ચ પરાપરમ્. ૧૭
- સકલં નિષ્કલં તુષ્ટં, નિર્ણીતં જ્ઞાતિવર્જિતમ્,
નિરંજનં નિરાકારં, નિર્લેપં વીતસંશયમ્. ૧૮
- ઈન્દ્રવરં બ્રહ્મ ચંબુદ્ધં બુદ્ધં સિદ્ધં મતં શુભમ્,
જ્યોતીરૂપં મહાદેવં લોક લોકપ્રકાશકમ્. ૧૯
- અર્ધદાખ્યસ્તુ વર્ણીત સરેરેા બિંદુમંડિત,
તુર્થસ્વરસમાસુદૃતો બહુલા નાદમાલિત, ૨૦
- અસ્મિન્ ખીજે સ્થિતા સર્વે ઋષભાષા જિનોત્તમા,
વર્ણુનિર્જનિર્જૈર્મુકતા ધ્યાતવ્યાસ્તત્ર સંગતા, ૨૧
- નાદશ્વંત્રસમાકારો બિંદુનીલસમપ્રભ,
સ્તારુણસમાચાંત સ્વર્ણાલ સર્વતોમુખ, ૨૨

૩૩

- શિરઃસંક્ષીનર્ધકારો વિનીલો વર્ણ્યત સ્મૃત,
વર્ણ્યનુસારસંક્ષીન તીર્થકૃન્મંડલં સ્તુમ. ૨૩
- મંદ્રમ્લપુષ્પદંતૌ નાદસ્થિતિસમાશ્રિતૌ,
બિદ્ધમધ્યગતૌ નેમિ સુવ્રતૌ જિનસત્તમૌ. ૨૪
- પદ્મપ્રભ-વાસુપુલ્કરૌ, કલાપદમધિષ્ઠિતૌ,
શિરઃસ્થિતિસંક્ષીનૌ, પાર્શ્વ-મલ્લ્યૌ જિનોત્તમૌ. ૨૫
- ઋષભ' ચાન્નિત' વન્દે, સંભવ' ચાલિનન્દનમ્,
શ્રી સુમતિ' સુપાર્શ્વ' ચ, વન્દે શ્રીશીતલ' જિતમ્. ૨૬
- શ્રેયાસં' વિમલ' વન્દે હનન્ત' શ્રી ધર્મનાથકમ્.
શાંતિ' કુન્દ્યુમ્ભાર્ણન્ત', નયિવીર' તમામ્બહમ્. ૨૭
- ધોડશૈવ' જિન્મનૈતાન્ ગાડ્ગેયદ્યુતિસન્નિભાન્,
ત્રિકાલ' નૌમિ સદ્ભક્તયા, હરાક્ષરમધિષ્ઠિતાન્. ૨૮
- શેષાસ્તીર્થકૃત સર્વે' હરસ્થાને નિયોજિતા,
આયાબીઝક્ષર' પ્રાપ્તા-શ્વતુર્વિશતિરર્હંતામ્. ૨૯
- ગતરાગ દ્વેષ-મોહાઃ સર્વપાપવિવર્જિતા,
સર્વદાઃ સર્વકાલેષુ, તે ભવંતુ જિનોત્તમા. ૩૦
- દેવદેવસ્ય મમ્યક', તસ્ય મમ્યસ્ય મા વિભા,
તયામ્બાદિત સર્વાંગ', મા માં હિંસન્તુ પન્નગાઃ. ૩૧
- દેવદેવસ્યં મા માં હિંસન્તુ પક્ષિણઃ ૩૨
- દેવદેવસ્યં મા માં હિંસન્તુ શુક્રરાઃ ૩૩
- દેવદેવસ્યં મા માં હિંસન્તુ સિંહકાઃ ૩૪
- દેવદેવસ્યં મા માં હિંસન્તુ શુડિગણઃ ૩૫
- દેવદેવસ્યં મા માં હિંસન્તુ મૌનચાઃ ૩૬
- દેવદેવસ્યં મા માં હિંસન્તુ દંડિણઃ ૩૭

૩૪

દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ ત્રિવિક્રાઃ	૩૮
દેવદેવસ્ય૦ માં માં હિંસન્તુ ચિત્રકાઃ	૩૯
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ ઉસ્તિતનઃ	૪૦
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ રેપલાઃ	૪૧
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ દાનવાઃ	૪૨
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ િયરાઃ	૪૩
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ દેવતાઃ	૪૪
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ રાક્ષસાઃ	૪૫
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ મુદ્ગલાઃ	૪૬
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ કુમેહાઃ	૪૭
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ વ્યન્તરાઃ	૪૮
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ તસ્કરાઃ	૪૯
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ આમિણુઃ	૫૦
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ જૂષિપાઃ	૫૧
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ કુર્જનાઃ	૫૨
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ પાર્મનઃ	૫૩
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ વ્યાધયઃ	૫૪
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ હિંસકાઃ	૫૫
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ થત્રવઃ	૫૬
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ વહ્યઃ	૫૭
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ જૂઝિલકાઃ	૫૮
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ તોપદાઃ	૫૯
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ ડામિનીઃ	૬૦
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ યામિનીઃ	૬૧
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ રામિનીઃ	૬૨
દેવદેવસ્ય૦ મા માં હિંસન્તુ લામિનીઃ	૬૩

34

देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु कङ्किनीः	६४
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु शङ्किनीः	६५
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु छाङ्किनीः	६६
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु ञङ्किनीः	६७
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु नाङ्किनीः	६८
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु णङ्किनीः	६९
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु व्यङ्किनीः	७०
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु भान्वीः	७१
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु किन्त्रीः	७२
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु द्विः	७३
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु त्रिः	७४
देवदेवस्य० मा मां छिनस्तु चारिनीः	७५

देवदेवस्य० यन्मङ्कं तस्य मङ्कस्य या विला,
तयाच्छादितसर्वाङ्गं, सा मां पातु सदैव हि ७६

श्री गौतमस्य या मुद्रा, तस्या या लुपि लम्बय,
ताभिरभ्यधिकं ज्योतिर्लङ्घनं सर्वं निधीश्वरः ७७

पातालवासिनो देवा, देवा भूपीठवासिनः,
स्ववासिनोऽपि ये देवा सर्वे रक्षन्तु मामितः ७८

येवधिलम्बयो ये तु परमावधिलम्बयः,
ते सर्वे मुनयो दिव्या, मां संरक्षन्तु सर्वतः ७९

अपनेन्द्र व्यङ्किनेन्द्र ज्योतिषेन्द्र हृष्येन्द्रेभ्यो नमो नमः
श्रुतावधि देशावधि सर्वावधि परमावधि-बुद्धिभङ्गिभ्रात-सर्वा-
पधर्द्धिभ्रातन्तपधर्द्धिभ्रात - तत्पधर्द्धिभ्रात - रसधर्द्धिभ्रात वैष्णव-
धर्द्धिभ्रात-क्षेत्रधर्द्धिभ्राताऽक्षीयु महानसधर्द्धिभ्रातेभ्यो नमः ८०

૨૬

- દુર્જના બ્રૂતવેતાલા પિશાચા મુદ્ગલા સ્તથા,
તે સર્વે પુપ શામ્યં તુ એવ દેવ પ્રભાવત. ૮૧
- ૐ હૌં શ્રી શ્વ ધૃતિલક્ષ્મી-ગૌરી ચંડી સરસ્વતી,
જેયાંબા વિજયા નિત્યા, કિલ્લા જિતા મદદવા. ૮૨
- કામાંગા કામબાણ ચ, સાનંદા નદમાલિની,
માયા માયાવિની રોદ્રી કલા કાલી કલિપ્રિયા. ૮૩
- એતાઃ સર્વા મહાદેવ્યો વતંતે વા જગત્રમે,
મથાં સર્વા પ્રપચંતુ કાર્તિ કીર્તિ ધૃતિ મતિમ્. ૮૪
- દિવ્યો ગોપ્યઃ સુદુષ્ટ્રાધ્યાઃ, શ્રી સપિમંડલસ્તવઃ,
ભાષિતસ્તીર્થનાથેન, જગત્રાધુકૃતેડનથ. ૮૫
- રણે રાજકુલે વહનૌ, જલે દુર્ગે ગળે હરી,
સ્મશાને વિપિને ધોરે, સ્મૃતો રક્ષતિ માનવમ્. ૮૬
- રાજ્યબ્રહ્મા નિજં રાજ્યં, પદબ્રહ્મા નિજંપદમ્,
લક્ષ્મીબ્રહ્મા નિજં લક્ષ્મીં, પ્રાપ્નુવંતિ ન સંશયઃ. ૮૭
- ભાર્યાર્થી લભતે ભાર્યાં પુત્રાર્થી લભતે સુતમ્,
વિત્તાર્થી લભતે વિતં, નરઃ સ્મસ્થમાત્રતઃ. ૮૮
- સ્વર્ણે રાગે પટે કાંસ્યે, સિખિત્વા યસ્તુ પુન્યથેત્,
તસ્વૈવાહમહાસિદ્ધિ-શૃંગે વસતિ શાશ્વતી. ૮૯
- બૂર્જપત્રે સિખિત્વેહં, ગણકે મુર્ધ્નિ વા બુજે,
ધારિતં સર્વંદા દિવ્યં, સર્વભીતિવિનાશકમ્. ૯૦
- બૃત્તઃ પ્રેતૈર્અર્ધ્યક્ષેઃ, પિશ્ચામૈમુદ્ગલૈર્મૈઃ,
વાતપિત્તકૈરેદૈઃ, મુન્યતે વાત્ર સંશયઃ. ૯૧
- ૐ બૃહ્વં સ્વચ્ચયીષીઃ-વર્તિતઃ શાશ્વતા જિનાઃ,
તૈઃ સ્તુતૈર્વિદ્યૈર્દૈર્ધર્મૈર્લક્ષં તત્ કલં સ્મૃતી. ૯૨

३३

- मेतद् ज्ञेयं भडास्तोत्रं, न देयं यस्य कस्यचिन्,
मिथ्यात्ववासिनो हते, आसक्त्या परे परे ६३
- आयाम्नादि तपः कृत्वा, पूजयित्वा जिनावलम्,
अष्टसाधस्त्रिको जपः, कार्यस्तत्सिद्धिहेतवे. ६४
- शतमष्टोत्तरं प्रातर्धे पठन्ति दिने दिने,
तेषां न व्याधयो दृढे, प्रभवन्ति न व्याधयः. ६५
- अष्टमासावधि यावत्, प्रातः प्रातस्तु यः पठेत्,
स्तोत्रमेतन्महातेजो, जिनजिह्व स पश्यति. ६६
- दृष्टे ससाधते जिह्वे, जने सप्तमके ध्रुवम्,
पठं प्राप्नोति शुद्धात्मा, परमानन्दनन्दितः. ६७
- दिश्ववधो जनेद् ध्याता, कल्याणानि च सोऽनुते,
गत्वा स्थानं परं सोऽपि, ज्ञेयस्तु न निवर्तते. ६८
- पठं स्तोत्रं भडास्तोत्रं, स्तुतीनामुत्तमं पदम्,
पठेनात् स्मरन्पूज्यपा-स्त्रजतो पदमव्ययम्. ६९
- ऋषिभण्डनाभैतत्, पुण्य पापप्रणाशकम्,
दिव्यतेजो भडास्तोत्रं, स्मरन्पठेनाम्बुजम्. १००
- विघ्नौघाः प्रलयं यान्ति, आपदो नैव कर्हि यित्,
ऋद्धयः स्मृद्धयः सर्वाः, स्तोत्रस्यास्य प्रलावतः. १०१
- श्री वरुमान शिष्ये, गुरुमुद्गौतमर्षिणा,
ऋषिभण्डनाभैतत्, लापितं स्तोत्रमुत्तमम्. १०२

૩૮

શ્રી કમલપ્રભાચાર્ય વિરચિતમ્

શ્રી જિનાપંજર સ્તોત્રમ્.

ૐ હ્રીં શ્રીં અહૈં અહૈંદ્યો નમો નમઃ

ૐ હ્રીં શ્રીં અહૈં સિદ્ધ્યો નમો નમઃ

ૐ હ્રીં શ્રીં અહૈં આચાર્ય્યો નમો નમઃ, ૐ હ્રીં શ્રીં અહૈં
 ઉપાધ્યાય્યો નમો નમઃ, ૐ હ્રીં શ્રીં અહૈં ગાત્રપ્રમુખ-સર્વ
 સાધુઓ નમો નમઃ ૧. એષ પંચનમસ્કાર, સર્વપાપક્ષયંકર,
 મંગલાનાં ચ સર્વેષાં, પ્રથમં ભવતિ મંગલમ્ ૨. ૐ હ્રીં શ્રીં
 જ્યે વિજ્યે, અહૈં પરમાત્મને નમઃ, કમલપ્રભસૂરીન્દ્રો, ભાવતે
 જિનાપંજરમ્ ૩. એકલક્ષ્મીપવાસેન, ત્રિકાલં ય, પદ્મિનિમ્,
 મનોહરલલિપિતં સર્વં, ફલં ચ લલતે ક્ષુદ્રમ્ ૪. બ્રહ્મા-
 બ્રહ્મચર્યેષુ, ક્રોધ-લોભવિવર્જિતઃ, દેવતાએ પવિત્રાત્મા, પદ્મા-
 સૈર્વભતે ફલમ્ ૫. અહૈન્તં સ્થાપયેન્મૃદ્ધિન, સિદ્ધં ચમ્બુર્લલાટકે,
 આચાર્ય્યં શ્રોત્રયોર્મધ્યે ઉપાધ્યાયં તુ નાસિકે. ૬

સાધુવૃન્દં મુખસ્યાએ, મનઃશુદ્ધિં વિધાય ચ,
 સૂર્ય-ચન્દ્રનિરોધેનઃ, સુધીઃ સર્વાર્થસિદ્ધયે. ૭

દક્ષિણે મહનઢેષી, વામપાદ્રવેં સ્થિતો જિનાઃ,
 અંગસપ્તિષ્ઠ સર્વંદ્રઃ, પરમેષ્ઠી શિવંકરઃ. ૮

પૂર્વાશાં ચ જિનો રક્ષે, દાગ્નેષી વિજિતેન્દ્રિયઃ,
 દક્ષિણાશાં પરંબ્રહ્મ, નૈઋતીં ચ ત્રિકાલવિત. ૯

પશ્ચિમાશાં જગન્નાથો, વાયવ્યાં પરમેશ્વરઃ,
 ઉત્તરાં તીર્થંકૃત્ સર્વાં-મીથાનેડપિ નિરંજનઃ. ૧૦

૩૯

- પાતલ' ભગવાનર્થભાકાથ' પુરુષોત્તમ,
રૌહિણિમુખા દેવ્યો, રક્ષ'તુ સકલ' કુલમ. ૧૧
- ઋષભો મસ્તક' રક્ષેદ્દજિતોડપિ વિલોચને,
સંભવઃ કર્ણસુગલે-હસિનન્દનસ્તુ નાસિદે. ૧૨
- ઓઃહા શ્રીસુમતી રક્ષે-દન્તાન્ પદ્મપદ્મોવિષ્ણુઃ,
જિહ્વા સુપાર્શ્વદેવોડયં, તાસુ ચન્દ્રપ્રભાભિધઃ. ૧૩
- કંઠ' શ્રીસુવિધી રક્ષેદ્, હૃદય' શ્રીસુશીતલ',
ત્રિયમ્બિકા બાહુ સુગલ', વાસુપ્તયઃ કરુણમ. ૧૪
- અંગુલીવિમલો રક્ષે-દનન્તોડસૌ નામાનપિ,
શ્રીધર્મેડમ્બુદરાસ્થીનિ, શ્રી શાન્તિનાભિમંડલમ. ૧૫
- શ્રીકૃત્યુર્થદઃ રક્ષે-દરો લોમકટીતટમ,
મહિરશ્વૃષ્ઠવંશ', જંઘે ચ મુનિસુતતઃ. ૧૬
- પાદાંશુકીર્તીભી રક્ષેઽઙીનેભિશ્ચરણુદયમ,
શ્રી પાર્શ્વનાથઃ સર્વાંગ', વર્ધમાનશ્ચિદાત્મકમ. ૧૭
- પૃથિવીજલતેજસ્કે, વાત્વાકાશમયં જગત્,
રક્ષેદ્દશેષપાપેભ્યો, વીતરાગો નિરંજનઃ. ૧૮
- રાજદ્વારે સ્થાને ચ, સંઘ્રામે શત્રુસંકટે,
વ્યાઘ્ર-ચૌરાગ્નિ-સર્પાદિ-ભૂત-પ્રેતજયાશ્રિતે. ૧૯
- અકાલે મરણ્યે પ્રાપ્તે, દારિદ્ર્યાપત્સમાશ્રિતે,
અપુત્રત્વે મહાદુઃખે, મુર્ખત્વે રોગપીડિતે. ૨૦
- ઝકિનિ-શકિનિઋત્તે, મહામહાબુદ્ધિતે,
નદુષ્ટારેડધ્વર્વપચ્ચે, વ્યસને ચાપદિ સ્થમૈત્. ૨૧
- પ્રાતરેવ સમુત્થાય, યઃ સ્થમૈરેવિજનપંજરમ,
તસ્ય કિંચિદ્ ભય' નાસ્તિ, ક્ષલતે સુખસંપદઃ. ૨૨

૪૦

જિનપંજરનામેદં, યઃ સ્મરેદ્દનુવાસરમ્,
કમલપ્રભસૂરીન્દ્ર-ત્રિયં સ લભતે નરઃ. ૨૩

પ્રાત સમુત્થાય પડેત્ કૃતજ્ઞો, યઃ સ્તોત્રમેતન્નિજન-
પંજરસ્ય, આસાધ્યેન્દ્રીકમલપ્રભાખપં,
લક્ષ્મીમનોવાંઙ્મીતપૂરણાય. ૨૪

શ્રીશ્રદ્ધપૂણીયવરેષ્વગચ્છે, દેવપ્રભાચાર્ય-
પદાન્નજ્ઞસઃ, વાદીન્દ્રમુડાભણિરેષ જૈનો,
હ્રમાહુ ચુદ્ધં શ્રીકમલપ્રભાખપં. ૨૫

શ્રી પાર્શ્વનાથસ્ય મન્ત્રાધિરાજસ્તોત્રમ

શ્રી પાર્શ્વઃ પાતુ વો નિત્યં, જિનઃ પરમશક્તરઃ,
નાથઃ પરમશક્તિશ્ચ, ધરણ્યં સર્વકામકઃ. ૧

સર્વવિઘ્નહરઃ સ્વામી, સર્વસિદ્ધિપ્રદાયકઃ,
સર્વસત્વહિતો યોગી, શ્રીકરઃ પરમાર્થકઃ. ૨

દેવદેવઃ સ્વયંસિદ્ધ-શ્રિદાતન્દ્રમશ્વ શિવઃ,
પરમાત્મા પરબ્રહ્મ, પરમઃ પરમેશ્વરઃ. ૩

જગન્નાથઃ સુરજ્યેષ્ઠો, બ્રૂતેશઃ પુરુષોત્તમઃ,
સુરેન્દ્રો નિલધર્મશ્ચ, શ્રીનિવાસ્ય શુભાર્ણવઃ. ૪

સર્વજ્ઞઃ સર્વદેવેશઃ, સર્વદઃ સર્વગોત્તમઃ,
સર્વાત્મા સર્વદર્શી ચ, સર્વવ્યાપી જગદ્ગુરુઃ. ૫

તત્ત્વમૂર્તિઃ પરાક્રિતઃ, પરબ્રહ્મપ્રકાશકઃ,
પરમેન્દુઃ પરપ્રાણઃ, પરમામૃતસિદ્ધિઃ. ૬

૧ આ શ્લોક મૂળ પુસ્તકમાં નથી; પરંતુ કમલપ્રભાચાર્યના શિષ્યે
બનાવેલ હોય એમ લાગે છે.

४१

- अथ सनातनः शम्भु-रीश्वरश्च सदाशिवः
दिव्येश्वरः प्रभोदात्मा, क्षेत्राधीशः शुभप्रदः ७
- साकारश्च निराकारः, सकलो निष्कलोऽप्ययः
निर्भो निर्विकारश्च, निर्विकल्पो निराभयः ८
- अमरश्चाजरोऽनन्त, ओष्ठोऽनङ्गुतः शिवात्मकः
अलक्ष्यश्चाभेयश्च, ध्यानलक्ष्यो निरञ्जनः ९
- अकारादृतिरव्यक्ता, व्यक्तारुपस्वामीभयः
अलक्ष्यप्रकाशात्मा, निर्लब्धः परमाक्षरः १०
- दिव्यतेजोभयः शान्तः, परामृतभयोऽन्त्युतः
आद्योऽनाद्यः परैशानः, परमेष्ठी परः पुमान् ११
- शुद्धस्फटिकसंकाशः, स्वयंभूः परमात्युतः
व्योमाकारस्वरूपश्च, लोकाऽलोकवशासकः १२
- शानात्मा परमानन्दः, प्राणानुष्टो मनःस्थितिः
मनःसाध्यो मनोध्येयो, मनोदस्य परापरः १३
- सर्वतीर्थभयो नित्यः, सर्वदेवभयः प्रभुः
लगवान् सर्वतत्त्वेशः, शिवश्रीसौम्यदायकः १४
- एति श्रीपार्श्वनाथस्यः सर्वशस्य जगद्गुरोः
दिव्यभण्डोत्तरं नाम-शतमंत्रं प्रकीर्तितम् १५
- पवित्रं परमं ध्येयं, परमानन्ददायकम्
लुप्तिमुक्तिप्रदं नित्यं, पठते भगवत्प्रदम् १६
- श्रीमत्परमकल्याण-सिद्धिदः श्रेयसेऽस्तु वः
पार्श्वनाथजिनः श्रीमान्, लगवान् परमः शिवः १७
- धरणि-द्रक्ष्युञ्जत्रा-सङ्कतो वः श्रियं प्रभुः
दद्यात् परमावतीर्हयः, समधिष्ठितशासनः १८

४२

- ध्यायेत् कमलमध्यस्थ-श्रीपार्वी जगदीश्वरम् ;
 ॐ ह्रीं श्रीं हः समायुक्तं, देवस्य ज्ञानभास्करम्. १८
- पद्मावतमान्वितं वामे, धरणि-द्वेषु दक्षिणे;
 परितोष्टद्वयस्थेन, मन्त्रराजेन संयुतम्. २०
- अष्टपत्रस्थितैः पद्म-नभस्करैस्तथा त्रिलिङ्गैः;
 शानाद्यैर्वेष्टितं नाथं, धर्मार्थकामभोक्षकम्. २१
- शतषोडशद्वारुदं, विद्यादेवीभिरन्वितम्;
 अतुर्विंशतिपत्रस्थं, जिनं मातृसमावृतम्. २२
- मायाष्टपत्रयामस्थं द्वांशं संसृजितं प्रभुम्;
 नवम्रदावृतं देवं, द्विधा संसृजितं त्रिभुजम्. २३
- अतुष्टोक्तोऽपि मन्त्राद्य-अतुष्टोक्तोऽपि जिनैः;
 अतुष्टोक्तोऽपि द्विधा संसृजितं त्रिभुजम्. २४
- द्विष्टु क्षकारयुक्तेन, विद्विष्टु चाङ्कितेन यः;
 अतुष्टोक्तोऽपि पञ्चाङ्क-क्षितितत्त्वे प्रतिष्ठितम्. २५
- श्रीपार्वीनाथमित्येवं, यः समाराधयेन्नृजन्तम्;
 तं सर्वपापनिर्मुक्तं, लब्धते श्रीः शुभप्रदा. २६
- जिनेशः पूजितो लक्ष्म्या, संस्तुतः प्रस्तुतोऽथवा;
 ध्यातस्त्वं, यैः क्षुब्धं वापि, सिद्धिस्तोषां भद्रोदया. २७
- श्रीपार्वीमन्त्रराजन्ते, चिन्तामणिगुणारूपकम्;
 शान्तिपुष्टिकरं नित्यं, क्षुद्रोपद्रवनाशनम्. २८
- ऋद्धि-सिद्धि-भद्राक्षुद्धि-पूति-शी-कान्ति-प्रीतिदम्;
 भृत्यु-जयं शिवात्मानं, जपमानन्दितो जन्तः. २९
- सर्वकल्याणपूर्युः स्याद्, जगद्भृत्युविवर्जितः;
 अक्षिमादिभद्रासिद्धि, लक्ष्म्यपेन साधुयात्. ३०

૪૩

- પ્રાણાયામમનોમન્ત્ર-યોમાદમૃતમાત્મનિ;
ત્વામાત્માત્માનં શિવં ધ્યાત્વા સ્વામિન!
સિધ્ધન્તિ જન્તવં. ૩૧
- ઉર્ધ્વઃ કામદશ્રેતિ, રિપુદન્તઃ સર્વસૌખ્યદઃ;
પાતુ વઃ પરમાનન્દ-લક્ષણઃ સંસ્મૃતો જિનઃ. ૩૨
- તત્ત્વ રુપમિદં સ્તોત્રં, સર્વમંગલસિદ્ધિદમ્;
ત્રિસન્ધ્યં યઃ પઠેન્નિત્યં,
નિત્યં પ્રાપ્નોતિ સ શ્રિયમ્. ૩૩

ઉવસગ્ગહરં મહાપ્રભાવિક સ્તોત્રમ્

- ઉવસગ્ગહરં પાસં, પાસં વંદામિ કમ્બધ્જમુક્તં;
વિસહર-વિસ-નિન્નાસં, મંગલકલ્સાણુ-આવાસં. ॥ ૧ ॥
- વિસહર-કુલિંગ-મંતં, કંઠે ધારેઈ જો સયા મણુએ;
તસ્સ ગહ-રોગ-મારી, દુઃક-જરા જતિ હિવસામં. ॥ ૨ ॥
- ચિદ્રૂઢિ દૂરે મંતો, તુજ પથામેવિ બહુકલો હોઈ;
નરતિરિએસુવિજવા, પાવતિ ન દુઃખ-દોગચ્ચં. ॥ ૩ ॥
- ૐ અમરતર-કામધેણુ, ચિતામણિ-કામ-કુંભ-માઈયા;
સિરિપાસનાહસેવા, ગહાણુ સન્વેવિ દાસતામ્. ॥ ૪ ॥
- ૐ હ્રીં શ્રીં શૈં તુહ દંસણેણુ સામિય,
પથામેઈ રોગ-સોગ-દુઃખ-દોહગ્ગં;
કમ્પતરમિવ જયઈ, ઐં તુહ દંસણેણુ સન્વદ્સલહેઉ સ્વાહા. ॥ ૫ ॥

૪૪

- ૐ હૌં નમિઉણ વિગ્ધનાસય, માયાખીએણ ધરણુ-નાગિ'દં;
સિરિકામરાજ કસિઆ, પાસછણુ'દં નમ'સામિ. ॥ ૬ ॥
- ૐ હૌં શ્રી સિરિપાસવિસહર, વિજ્ઞાનમ'તેણુ આણુ-આએજ્ઞાન;
ધરણુ-પઠિમાવઈ દેવી, ૐ હૌં કમ્ભૃ' સ્વાહા. ॥ ૭ ॥
- ૐ જયઉ ધરણિ'દ-પઠિમા, વઈ ય નાગિણી વિજ્ઞાન;
વિમલઆણુસહિયો, ૐ હૌં કમ્ભૃ' સ્વાહા. ॥ ૮ ॥
- ૐ શુભ્રામિ પાસનાહં, ૐ હૌં પણુમામિ પરમજાતીઓ;
અકુશ્વર-ધરણુ-દો, પઠિમાવઈ પયડિયા કિતી. ॥ ૯ ॥
- જરસ પયકમલમજા, સયા વસેઈ પઠિમાવઈ ય ધરણિ'દો;
તરસ્તનાયઈ સયલ', વિસહર-વિસ' નાસેઈ. ॥ ૧૦ ॥
- તુહ સંમેતે લધ્યે, ચિ'તામણિકૃપપાયવજ્ઞહિએ;
પાવ'તિ અવિગ્ધેણુ', જીવા અયરામર' ઠાણુ'. ॥ ૧૧ ॥
- ૐ નકુ-મયઠાણે, પણુકુ-કમકુ-નકુ-સંસારે;
પરમકુ-નિકિ-અકે, અકુણુપીસર' વંદે. ॥ ૧૨ ॥
- ૐ ગણે! પ્રિનતાપુત્રો, નાગલક્ષ્મી' મહાખલ;
તેણુમુચ્ય'તિ મુસા, તેણુ મુચ્ય'તિ પન્નગા. ॥ ૧૩ ॥
- સ તુહ નામ સુદમંત', સમ્મ' જો જવેઈ સુદલાવેણુ;
સો અયરામર' ઠાણુ', પાવઈ ન ય દોગઈ દુખખ' વા. ॥ ૧૪ ॥
- ૐ પંકુ-ભગદર-દાહં, કાસં સાસં ચં સૂલમાઈણિ;
પાસપહુપલાવેણુ, નાસંતિ સંબલરોગઈ હૌંસ્વાહા. ॥ ૧૫ ॥
- ૐ વિસહર-દાવાનલ-સાઈણિ-વૈયાલ-આરિ-આય'કા;
સિરિનીલક'પાસસ્ત, સચરણુમિરોણુ નાસંતિ. ॥ ૧૬ ॥

૪૫

પત્રાસં મોખીડાં કુરમ્ભ, તુલ દંસણું ભયંકાયે;
 આવિ ન હુતિ એ તલ વિ, તિસંજજં જં યુષ્ણિજ્જસે. ॥૧૭॥
 પીડં જંત ભગંદર ખાસ, સાસ શય તલ નિવ્વાહ;
 સિરિસામલપાસ મહંત, નામ પજિર પછિદેણુ. ॥૧૮॥
 ૐ હ્રીં શ્રી પાસધરણુસંજુત, વિસહરવિજજં જવેઈ સુદમણેણુ;
 પાદઈ ઇન્દ્રિયં સુહં, ૐ હ્રીં શ્રી દન્ડ્યુ સ્વાહા. ॥૧૯॥
 રઃ રોગ-જલ-જલણુ-વિન્નહર-ચૌરારિ-મર્દદ-ગય-રણુ-ભયઈ;
 પાસજ્જુનામસંકિતણેણુ, પસમંતિ સવ્વાઈ હ્રી સ્વાહા. ॥૨૦॥
 ૐ જયઉ ધરણિદ નમંસિવ, પછિમાવઈ પમુહ નિસેવિય પાયા;
 ૐ કલોં હ્રીં મહાસિદ્ધિં, કરેઈ પાસ જગનાથે. ॥૨૧॥
 ૐ હ્રીં શ્રી તં નમઃ પાસનાહં,
 ૐ હ્રીં શ્રી ધરણેન્દ્ર નમંસિયં દુહવિજ્ઞાસં;
 ૐ હ્રીં શ્રી જસ પલાયેણુ સયા,
 ૐ હ્રીં શ્રી નાસંતિ ઉવદ્વા બહવે. ॥૨૨॥
 ૐ હ્રીં શ્રી પઈ સમરંતાણુ મણે,
 ૐ હ્રીં શ્રી ન હોઈ વાહિ ન તં મહાદુષ્પ્પં;
 ૐ હ્રીં શ્રી નામપિ હિ મંતસમં,
 ૐ હ્રીં શ્રી પયડં નત્થીત્થ સંદેહો. ॥૨૩॥
 ૐ હ્રીં શ્રી જલ-જલણુ-ભય તલ સપ્પસિંહ,
 ૐ હ્રીં શ્રી ચૌરારિ સંભવે ખિપ્પં;
 ૐ હ્રીં શ્રી જો સમરેઈ પાસપહં,
 ૐ શ્રી કલોં પુહવિક્યાવિ કિં તસ્સ. ॥૨૪॥

૪૬

ૐ હૌં શ્રીં ક્લૌં હૌં ઈહ લોગત્રી પરલોગત્રી,

ૐ હૌં શ્રીં ને સમરેઈ પાસનાહં;

ૐ હૌં હૌં હું હું ગાં ગાં ગું ગાં,

તાં તહ સિદ્ધાઈ ખિરપાં. ॥ ૨૫ ॥

ઈહ નાહ સ્મરહ ભગવંત, ૐ હૌં શ્રીં ક્લૌં શ્રીં શ્રીં;

મું મું ક્લૌં ક્લૌં, શ્રી કલિકુન્ડસ્વામિને નમઃ. ॥ ૨૬ ॥

ઈમ્મ સંધુમો મહાયસ !, ભતિખર-નિખરેણ હિયએણુ;

તા દેવ દિલ્લ ખોલિં, ભવે ભવે પાસ જીયુમંદ. ॥ ૨૭ ॥

૧ ૐ શાંતિઃ ॥ ૐ શાંતિઃ ॥ ૐ શાંતિઃ ॥

॥ સિદ્ધસારસ્વતામાર્થ શ્રીઅપ્પભટ્ટિ વિરચિતઃ ॥

અનુભૂત સિદ્ધસારસ્વતસ્તવઃ

કલમરાસવિહંગમવાહના, સિતદુક્કલવિભૂષણોપના ॥

પ્રણતભૂમિરૂઢામૃતસારિણી, પ્રવરદેહવિલાભરધારિણી. ॥ ૧ ॥

અમૃતપૂર્ણ કમલપુષ્પહારિણી, ત્રિદશદાનવમાનવસેવિતા ॥

ભગવતી પરમૈવ સરસ્વતી,

મમ પુનાતુ સદા નમનામ્બુજમ્. ॥ યુગ્મમ્ ॥ ૨ ॥

જિનપતિપ્રચિતાખિલવાહ્મણી, ગણધરાનનમલપત્ની ॥

ગુરુમુખામ્બુજખેલનહંસિકા, વિજયતે જમતિ શ્રુતદેવતા. ॥ ૩ ॥

૪૭

અમૃતદીધિતિમિશ્રમસમાનનાં, ત્રિજગતીજનનિર્મિતમાનનામ્ ॥
નવરસામૃતવીચિસરસ્વતી, પ્રમુદિતઃ પ્રણુમામિ સરસ્વતીમ્. ॥ ૪ ॥

વિનતકેતકપત્રવિલોચનૈ ! વિહિતસં સતદુષ્કૃતમોચનૈ ! ॥

ધવલપક્ષવિહંગમલાગ્નિછતે,

જય સરસ્વતિ ! પુરિતવાગ્નિછતે ! ॥ ૫ ॥

ભવદ્વુષ્કલેશતરંગિતા-સ્તદ્વચિતં પ્રવદન્તિ વિપશ્રિતઃ ॥

નૃપસભાસુ ધતઃ કમલાપ્પલા, કુચકલાલનાનિ વિતન્વતે. ॥ ૬ ॥

ગતધના અપિ હિ ત્વદ્વુષ્કાન્, કલિતકોમલપાકયસુધોર્મયઃ ॥

ચક્તિબાલકુરંગવિલોચના, જનમનાંસિ હરન્તિતરાં નરાઃ. ॥ ૭ ॥

કરસરોરૂહોલનચગ્ન્યલા, તવ વિભાતિ પરા જયમાલિકા ॥

શ્રુતપથોનિધિમધ્યવિકસ્વરો, -દ્વૃષ્ણસતરંગમ્લામ્ભસામ્ભા. ॥ ૮ ॥

દ્વિરદ્વેસરીમારિશુર્જગમા-સહનતસ્કરરાજજ્ઞાં જયમ્ ॥

તવ ગુણાવલિગાનતરંગિણી, ન ભવિનાં ભવતિ શ્રુતદેવતે ! ॥ ૯ ॥

ૐ હ્રૌં ક્લૌં શ્લી તતઃ શ્રી તદ્વતુ,

હસ કસ હ્રૌં અથો ઐ નમોઽન્તે;

લક્ષં સાક્ષાજ્જપેઽ કરસમવિધિના સતપા પ્રત્યચારી ॥

નિર્યાન્તીં ચન્દ્રમિશ્રખ્યાત્કલયતિ, મનસા ત્વાં જગમ્યન્દ્રિકાભાં;

સોઽત્યર્થં વહ્નિક્ષુદ્ધે વિહિતધૃતહૃતિ,

સ્થાહ દશાશિન વિદ્વાન્. ॥ ૧૦ ॥

રે રે લક્ષ્મણ-કાવ્ય-નાટક-કથા, ચમ્પૂ-સમાસોકને;

કૃપાપાસં વિતનોપિ બાલિશ ! મુષા કિં નમ્રવક્ત્રામ્બુજઃ ॥

ભક્ત્સાઙ્ગરાધય મંત્રરાજમ્ભસા-ડનેનાનિશં ભારતીં;

યેન ત્વંકં વિતાવિતાન-સવિતાઙ્ગૈતપ્રશ્નકાપસે. ॥ ૧૧ ॥

૪૮

ચગ-ચગ્ય-દ્રમુખી પ્રસિદ્ધમહિમા, સ્વાચ્છંદરાજ્યપદા;
નાયાસેન સુરાસુરેશ્વરગણૈ-રમ્યચિતા લક્ષિત ॥

દેવી સંસ્તુતયૈલવા મલયજન, લેખાકુળ-રડ્ગ-દ્યુતિઃ
સા માં પાતુ સરસ્વતી લગવતી, ત્રેલોક્યસંજ્ઞવતી. ॥ ૧૨ ॥

સ્તવતમેતદનેકગુણાન્વિતં, પઠતિ યો ભવિકઃ પ્રમદાઃ પ્રમે ॥
સ શલસા મધુરૈર્વાચનામૃતૈ-
નૃપગણાનપિ રંજ્યતિ સ્ફુટમ્. ॥ ૧૩ ॥

શ્રી—વિષહર પાર્શ્વનાથનો મહામંત્ર.

ઐઞ્જિતુ ઐઞ્જિતુ ઐઞ્જિઉપશમ ધરી ॥
ઐ હ્રીં પાર્શ્વ અક્ષર જપતે ॥
ભૂત ને પ્રેત જ્ઞેતીંગ વ્યંતર સુરા ॥
ઉપશમે વાર એકવીસ ગુણુતે ॥ ઐઞ્જિતુ ૦ ॥ ૧ ॥
દુષ્ટ મંડ રોગ શોક જરા જંતુને ॥
તાવ એકાંતરે દિન તપતે ॥
ગર્ભાનંધનવારણ સર્ખ વીંછી વિષ,
બાલકા બાલની વ્યાધિ હંતે ॥ ઐ ૦ ॥ ૨ ॥
શાયણિ કાયણિ રોહિણી રાંધણી ॥
ફેટીકા મોટીકા દુષ્ટ હંતિ ॥
દાદ જાંદીર તણી કોલ નોલાં તણી ॥
શ્વાન શીયાળ પીકરાલ દંતિ ॥ ઐ ૦ ॥ ૩ ॥

૪૯

ધરણુ પદ્માવતિ સમરી શોભાવતિ,
 વાટ અઘાટ અટવી અટ'તે ॥
 લક્ષ્મી લુંદો મલે સુજય વેલા વલે ॥
 સયલ આશા ફલે મન હસ'તે ॥ ઐ૦ ॥ ૪ ॥
 અઘટ મહા લય હરે, કાન પીડા દલે ॥
 ઉત્તરે શુભ શીયક લણુ'તે ॥
 વદતિ વર પ્રીતસ્તુ' પ્રીતિવિમલ પ્રભો ॥
 પાશંજિન નામ અસિરામ મ'તે. ॥ ઐ૦ ॥ ૫ ॥

શ્રી શત્રુઞ્જય લઘુકવ્ય.

■ અર્ધમુક્તા કેવલિણ્યા, કલિઅં સેન્નુજ તિથ્યમાહર્ય' ।
 નારયરિસિસ્ત પુરગ્યો, ત' નિમ્નુલ્લહ જાવગ્યો લવિઆ. ॥ ૧ ॥

હે લવ્ય જીવો! અયમતા (અતિમુક્તિ) કેવળીએ
 નારદમુનિની પાસે શ્રી શત્રુઞ્જય તીર્થનું મહાત્મ્ય કહ્યું છે, તે હું
 તમારી પાસે કહું છું, તેને તમે જાવપૂર્વક સાંભળો. ૧

■ સેન્નુજે પુંડરિગ્યો, સિદ્ધો મુણ્ડિકોડી પ'મસ'જુતો ।
 ચિત્તસ્ત પુલ્લિશુમાએ, સો લખ્યુઈ તેણુ પુંડરિગ્યો. ॥ ૨ ॥

એ શત્રુઞ્જય તીર્થે પુંડરીક ગણધર પાંચ કરોડ મુનિની સાથે
 સિદ્ધિપદને ચૈત્ર શુદ્ધિ પુનમે વર્ષા છે, તેથી તે પુંડરિકગિરિ
 કહેવાય છે. ૨

૪

૫૦

■ નમિવિનમિરાયાણો, સિક્કા કોડિહિ દોહિ' સાદ્ધણ' ।

તહ દવિડવાસિખિણા, નિવ્વુઆ દસથ કોડિઓ. ॥ ૩ ॥

નમિ વિનમિ-એ વિદ્યાધર રાજાઓ એ કરોડ સાધુ સાથે (ફાગણ શુદ્ધિ ૧૦ મે) ત્યાં સિદ્ધિપદને પામ્યા છે, તેમજ દ્રાવિડ ને વાસીખિણ દશ કરોડ મુનિની સંગાતે (કાર્તિક શુદ્ધિ ૧૫ મે) નિવ્રત થયા છે-મોક્ષે ગયા છે. ૩

■ પઞ્ચપુત્ર સંખ પમુહા, અધ્ધુકાઓ કુમારકોડિઓ ।

તહ પંડવા વિ પંચ ય, સિદ્ધિગયા નારયરિસીય. ॥ ૪ ॥

ચાંચ ને પદ્મન (કૃષ્ણપુત્ર) વિગેરે સાડા આઠ કરોડ કુમારો (ફાગણ શુદ્ધિ ૧૩ થી ભાડવા કુંગરે) સિદ્ધિપદને પામ્યા છે, અને પાંચ પાંડવો વીશ કરોડ મુનિ સાથે (આસો શુદ્ધિ ૧૫ મે) સિદ્ધિપદને પામ્યા છે, તેમજ નારદમુનિ (એકાદશ લાખની સાથે) સિદ્ધિપદને પામ્યા છે. ૪

■ થાવચ્ચા સુય સેલગા ૫, મુણિણા વિ તહ રામમુણિ ।

હરહો દસરહપુતો, સિક્કા વંદામિ સેન્નુજે. ॥ ૫ ॥

થાવચ્ચા પુત્ર (એક હજાર સાથે), શુક પરિત્રાજકમુનિ (એક હજાર સાથે), સેલગમુનિ (પાંચથી મુનિ સાથે) અને રામચંદ્ર ને હરત દશરથ રાજાના પુત્ર (ત્રણ કરોડ મુનિની સાથે) શત્રુજય ઉપર સિદ્ધિપદને પામ્યા છે. તેમને હું વંદના કરું છું. ૫

■ અન્નેવિ અવિથમોહા, ઉસલાઈ વિસાલવંસસંબૂઆ ।

જે સિક્કા સેન્નુજે, તં નમહ મુણિ અસંખિજ્જા. ॥ ૬ ॥

ખીજ પશુ કષણાદિક વિશાળ વંશથી ઉત્પન્ન થયેલા અને જેમણે મોહને અપાળ્યો છે એવા અસંખ્યાતા જે જે મુનિઓ શત્રુજય ઉપર સિદ્ધિપદને પામ્યા છે, તેમને હે લગ્ય જીવો ! તમે નમસ્કાર કરો. ૬

૫૨

■ પચાસ જોયણાઈ, આશી સેનુંજે વિત્થકો મૂલે ।

દસ જોયણ સિહરતસે, ઉચ્ચત જોયણા અઢ. ॥ ૭ ॥

આ શત્રુજય પર્વતનો (પહેલા આરામાં) મૂળમાં વિસ્તાર
પચાસ યોજનનો હતો, અને શિખર તથા વિસ્તાર દશ યોજનનો
હતો, જોવાઈ આઠ યોજન હતી, ૭

■ જ' લહઈ અન્ન તિથે, ઉગેણુ તપેણુ ખ'લચેરેણુ ।

ત' લહઈ પયતેણુ, સેનુંજગિરિમ્મિ નિવસ'તો. ॥ ૮ ॥

જેટલું ફળ અન્ય તીર્થોમાં ઉચ્ચ તપ તપવાથી અને દુઢ
બ્રહ્મચર્ય પાળવાથી પ્રયત્ન વડે પામી શકીએ. તેટલું ફળ શત્રુજય-
ગિરિમાં માત્ર રહેવાથી (અત્ય પ્રયત્ને) પામી શકીએ. ૮

■ જ' કોડીએ પુન્ન', ક્રમિયઆહારમોઈઆ જે ઉ ।

ત' લહઈ તત્થ પુન્ન', એગેવાસેણુ સેનુંજે. ॥ ૯ ॥

જેટલું પુન્ય અન્ય તીર્થે કરેડ મનુષ્યને વાંછિત આહાર
આપવાથી (જમાડવાથી) થાય, તેટલું પુન્ય શત્રુજયે એક
ઉપવાસ કરવાથી થાય. ૯

■ જ'કિચી નામતિથ', સગે પાપાલિ માણસે લોએ ।

ત' સવમેવ દિઠ', પુંડરિએ વ'દિએ સ'તે. ॥ ૧૦ ॥

આ પુંડરીકગિરિને વાંઢવાથી જે કોઈ નામ માત્ર તીર્થ
સ્વર્ગમાં, પાતાળમાં અને મનુષ્યલોકમાં છે તે સર્વ તીર્થ દીઠાનું-
તેની યાત્રા કર્યાનું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. ૧૦

■ પડિલાલ'તે સ'ધ', દિઠ્ઠમદિઠ્ઠે ય સાહુ સેનુંજે ।

કોડિગુણુ ય અદિઠ્ઠે, દિઠ્ઠે ય અણુ'તય' હોઈ. ॥ ૧૧ ॥

શત્રુજય સામે જતાં શત્રુજય દોરો હોય અથવા દોરો ન
હોય પણ સંઘની ભક્તિ કરતાં ને મુનિને પડિલાલતાં અત્યંત

૫૨

ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. અન્યત્ર તેવી લક્ષિત કરવાથી જે ફળ સામાન્યે થાય તે કરતાં કરોડગણું ફળ શત્રુજ્ય દીઠા વિના પણ ભક્તિ કરવાથી થાય છે, અને શત્રુજ્ય દીઠા પછી લક્ષિત કરવાથી તેા અનંતગણું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. ૧૧

■ કેવલનાશુપ્તી, નિવ્વાણું આસિજ્જ્ઞ સાદ્દશું ।

પુંડરિએ વંદિતા, સર્વે તે વંદિયા તત્થ. ॥ ૧૨ ॥

જ્યાં જ્યાં-જે જે તીર્થો મુનિઓને કેવળજ્ઞાનની ઉત્પત્તિ થઈ છે, અને મુનિઓ નિર્વાણ પામ્યા છે તે સર્વ તીર્થના વંદના એક પુંડરીક તીર્થને વંદના કરવાથી થાય છે. ૧૨

■ અઠ્ઠાવથ-સંમેએ, પાવા-ચપાઈ ઉચ્ચિત્તનગે ચ ।

વંદિતા પુન્નફલ, સયગુણું તંપિ પુંડરિએ. ॥ ૧૩ ॥

અષ્ટાપદ (ઋષભદેવની નિર્વાણ જૂમિ), સમેતશિખર (વીશ તીર્થકરોની નિર્વાણ જૂમિ), પાવાપુરી (વીરભગવંતની નિર્વાણ જૂમિ), ચપાપુરી (વાસુપૂજ્યની નિર્વાણ જૂમિ) અને ઉચ્ચિત્ત એટલે ગિરનાર પર્વત (નેમિનાથની નિર્વાણ જૂમિ) એ સર્વ તીર્થને વંદન કરતા જે પુન્ય ફળ પ્રાપ્ત થાય, તે કરતાં સો-ગણું ફળ એકલા પુંડરીકગિરિને વંદન કરતાં થાય છે. ૧૩

■ પૂઆકરણે પુન્ન, એગણુ સયગુણું ચ પડિમાએ ।

મિશ્રુલવણે સઠસ્સ, જુતગુણું પાસણે હોઈ. ॥ ૧૪ ॥

શત્રુજ્ય ઉપર પૂજા કરવાથી એકગણું પુન્ય, ત્યાં પ્રતિમા પધરાવવાથી સો-ગણું પુન્ય, જિનપ્રસાદ (જિનમંદિર) કરાવવાથી હજાર-ગણું પુન્ય અને તે તીર્થનું પાલન-રક્ષણ કરવાથી અનંત-ગણું પુન્ય થાય છે. ૧૪

■ પડિમં ચેઈહરં વા, સિતુંજગિરિસ્સ મત્થએ કુણ્ઠ ।

જુ-તૂણું ભરહવાસ, વસઈ સગ્ગે નિરુવસગ્ગે. ॥ ૧૫ ॥

૫૩

શત્રુજયગિરિ ઉપર પ્રતિમા ભરાવે અથવા ચૈત્યઘર (જિતમંદિર) કરાવે તે આખા ભરતશેત્રને (ચક્રવર્તીપથે) ભોગવીને નિરૂપસર્ગ એવા સ્વર્ગમાં અથવા મોક્ષમાં વસે છે. ૧૫

■ નવકાર ૧, પોરિસી ૨, પુરિમદ્દ ૩, ગાસણું ૪ ચ આયામ ૫ ।

પુંડરિયં ચ સરંતો, ફલકંખી કુણ્ઠ અભતકું. ॥ ૧૬ ॥

■ છટું અકું મદસમદુવાલસાણું, માસદ્ધમાસખમણાણું ।

તિગરણુસુદ્ધો લઠઈ, સેતુજં સંભરંતો અ. ॥ ૧૭ ॥

નવકારસી, પોરિસી, પુરિમદ્દ, એકાસણું, આંખેલ અને ઉપવાસ પુંડરીકગિરિનું સ્મરણ (ધ્યાન) કરતોછતો ફલનો ઈચ્છક જે પ્રાણી કરે છે તેને ત્રિકરશુદ્ધે શત્રુજયને સંભારવાથી અતુલમે છટું, અકું, દશમ, દુવાલસ, અર્ધમાસ અને માસખમણ કરવા જેટલું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે; અર્થાત્ નવકારસીવાળાને છટું કર્યાનું ફળ મળે છે. પોરિસીવાળાને અકું જેટલું. પુરિમદ્દવાળાને ચાર ઉપવાસ જેટલું. એકાસણુવાળાને પાંચ ઉપવાસ જેટલું. આંખેલ-વાળાને અર્ધમાસખમણ (૧૫ ઉપવાસ) જેટલું અને ઉપવાસવાળાને માસખમણ જેટલું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. ૧૬-૧૭

■ છટ્ટેયું ભરોણું, અપાણેણું તુ સતજતાઈ ।

જો કુણ્ઠ સેનુજે, તઈયસવે લઠઈ સો મુકખં. ॥ ૧૮ ॥

પાણી વિનાનો (ચોવિહાર) છટું કરીને જે પ્રાણી શત્રુજયે સાત યાત્રા કરે છે તે જાંજો ભવે મોક્ષ પામે છે. ૧૮

■ અજ્જવિ દીસઈ લોએ, ભત્તં ચઈજિણ પુંડરિયનમે ।

સગમે મુઢેણ વચ્ચઈ, સિસવિહૂણો વિ હોજિણ. ॥ ૧૯ ॥

આજ પણુ લોકમાં દેખાય છે કે- જે પ્રાણી ભાતપાણીનો ત્યાગ કરીને પુંડરીકગિરિ ઉપર અણુસણુ કરે છે. તે સદાચાર

૫૪

રહિત હોય તો પણ સુખે સુખે સ્વર્ગમાં જાય છે. ૧૯

■ છતાં જ્યોત્ પડાગ, આમર ભિંગાર ધાલદાણેણુ ।

વિજ્ઞાનહરો એ ઉવર્ણ, તલ ચક્કી હોઈ રહદાણુ. ॥ ૨૦ ॥

જગ, પ્વજ, પતાકા, આમર, કળશ અને યાળના દાન વડે કરીને એટલે તેટલી વસ્તુ શત્રુજયે મૂકવાથી પ્રાણી વિદ્યાધર થાય છે અને રથનું દાન કરવાથી-રથ કરાવીને મૂકવાથી ચક્રવર્તી થાય છે. ૨૦

■ દસ વીસ ત્રીસ ચતાલખ-પન્નાસા પુષ્કદામદાણેણુ ।

લહઈ ચક્રિયજકૃમદસમદુવાલસદ્લાઈ. ॥ ૨૧ ॥

દશ, વીસ, ત્રીસ, ચાળીસ ને પચાસ પુષ્પમાળાના દાનથી એટલે તેટલી માળાઓ ચડાવવાથી ચોથ (ઉપવાસ), જટ, અકૃમ, દશમ ને દુવાલસનું એટલે એક, બે, ત્રણ, ચાર ને પાંચ ઉપવાસનું ક્રમસઃ ફળ મળે છે. ૨૧

■ ધૂવે પદ્મપૂવવાસો, માસખમણુ, કપુરધૂવમ્મિ ।

કિંતિયમાસખમણુ, સાહ પડિલાલિએ લહઈ. ॥ ૨૨ ॥

શત્રુજય ઉપર કૃષ્ણાગુરુ વિગેરેનો છતામ ધૂપ કરવાથી પદ્મ (૧૫) ઉપવાસનું, બરાસનો ધૂપ કરવાથી માસખમણુનું, અને સાધુને પડિલાલવાથી કેટલાએ માસખમણુનું પુન્ય થાય છે. ૨૨

■ નવિ તં સુવન્નજુમિ-જુસણુદાણેણુ અન્નાતિલેસુ ।

જ' પાવઈ પુન્નફલ', પૂઆ ન્હવણેણુ સિન્નુન્ને. ॥ ૨૩ ॥

શત્રુજય ઉપર માત્ર પૂજા અને ન્હવણ કરવાથી જે પુન્યફળ થાય છે તેટલું પુન્યફળ અન્ય તીર્થોએ સુવર્ણ, જુમિ અને આભુષણોનું દાન કરવાથી પણ થતું નથી. ૨૩

૫૫

■ કંઠાર ચોર સાવધ-સમુદ્ધરિદ્ધ રોગરિઉ રુદ્ધ ।

મુચ્ચતિ અવિઘ્નેષુ, ને સેતુજ ધરતિ મણે. ॥ ૨૪ ॥

ને પ્રાણી શત્રુજય તીર્થને મનમાં ધારણ કરે છે-તેનું ધ્યાન ધરે છે તેના અવિઘ્નપણે અટવી, ચોર, આપદ (સિંહ-વાઘ વિગેરે જનાવરો) સમુદ્ર, દ્રારિદ્ર, રોગ, રિપુ અને રૂદ્ર એટલે અગ્નિ વિગેરેના ઉપદ્રવો નાશ પામે છે. ૨૪

■ સારાવલી પયન્નગ-ગાહાબ્રિસુઅહરેણ લણિયાજી ।

જો પઢઈ ગુણુઈ નિસુણુઈ, સો લહઈ સેનુજ જતફલ. ॥ ૨૫ ॥

સારાવલી પયન્નામાં શ્રુતધર મહારાજને ને ગાથાઓ ઉઠેલી છે, તેમાંથી આ ગાથાઓ ઉઠેલી છે. તેને ને લણે, ગુણે અને સાંભળે તે શત્રુજયની યાત્રાનું ફળ મેળવે છે. ૨૫

ॐ હ્રીં અર્હં નમઃ ૐ હ્રીં ઔં પાર્શ્વ વિસહરકૃતિંગા;

વસહ હ્રીં મંત્રે વંદ્ય જિણુદા, દેવ ધરણોદ્રે મૈયા સુપન્ને;

સેન્દા ને યુણીયા પુન્ના મુણિદા,

શ્રી ગોડીપાર્શ્વ સંજીવરસ્વામી, વિશ્વેશ સર્વેશ છો વિશરામી.

ૐ હ્રીં અર્હં નમિહિય પાસ વિસહર,

વસહ હ્રીં કૃતિંગા હ્રીં નમઃ ॥

વચન સિદ્ધિ મંત્ર.

શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથાય નમઃ ૐ હ્રીં નમો અયં ચિંતામણિ ૐ નમો ભગવતે પાર્શ્વનાથાય સર્વકૃરિત અપહર અજિતે અપરાજિતે મહાબલે મમ શરીરં રક્ષ રક્ષ કુટકુટ સ્વાહા.

(આ મંત્ર દરરોજ ૨૧ વખત સવારે ગણવો.)

૫૬

પ્રભુ પ્રાર્થના.

ઐશ્વર્યોચ્ચિનતા પ્રતાપભવનં લગ્યાગિનેન્દ્રામૃતમ્ ।
 સિદ્ધાંતોપનિષદ્ વિચારચતુરૈઃ પ્રાપ્ત્યા પ્રમાણીકૃતા ॥
 મૂર્તિઃસ્ફૂર્તિમતી સદા વિજયતે, જૈનેશ્વરી વિસ્ફૂરન- ।
 મોહોન્માદધન પ્રમાદ મહિરામન્નૈરના સોકિતા ॥ ૧ ॥

ધન્યા દષ્ટિચ્ચં થયા વિમલયા દણ્ડાં ભવાન્ પ્રયકમ્ ।
 ધન્યાડસૌ રસના થયા સ્તુતિપથ નીતો જગદ્વત્સલઃ ॥
 ધન્યં કર્ણ્યુયુગં વયોઽમૃતરસો પીતો યુદ્ધ યેન તે ।
 ધન્યં હત્ સતતં ચ યેન વિરાદસ્તવન્નામમત્રો ધૃતઃ ॥ ૨ ॥

કિં પીયૂષમયી કૃપારસમયી, કર્પૂરપારીમયી ।
 કિં વાડનંદમયી મહોદયમયી. સદૃશ્યનલ્લીલામયી ॥
 તત્ત્વજ્ઞાનમયી સુદર્શનમયી. નિસ્તંદ્રચંદ્રપ્રભા- ।
 સારસ્થારમયી પુનાદ્ સતતં, મૂર્તિસ્તવદીયા સતામ્ ॥ ૩ ॥

શ્રીમદ્ગુર્જરદેશભુષણમણિ, સર્વદતા ધારકમ્ ।
 મિથ્યાજ્ઞાનતમઃ પલાયનવિધા, ભુષત્પ્રભં તાપિનમ્ ॥
 પાર્શ્વસ્થાયુકં પાર્શ્વધણપતિના સંસેવ્યં પાર્શ્વદ્વયમ્ ।
 શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ મહિમા નંદેત વંદે સદા ॥ ૪ ॥

મુક્તિનગરમાં જો જવા, ઈચ્છા અતિશય છે તને,
 વિઆંતિ લેતાં નવ ઘડીયે, વિષય વિષવ્રક્ષે તજે;
 જાયાય એહની સત્વનાશકે, જ્ઞાન્તિકારક થાય છે,
 પછી મુક્તિપથમાં જીવથી, પગલુંય નવિ મૂકાય છે. ૧

ગાજો પંચમ કાલમાં ભવવિષે, લગ્યાત્મને તારવા,
 મિથ્યા મોહ મહાધિકાર હણવા, સ્વમાર્ગ સંસ્થાપવા;

૫૭

વર્તે છે જ્યવંત અંત કરવા, સંસારના ફંદને,
વંદો મંગળ એહ શાસ્ત્રપતિ, શ્રી ત્રિશક્તાનંદને. ૨

શ્રી નવકાર રાસ.

સરસ્વતી સ્વામિની ઘો મુજ માથે તો, ઐતમ ગણધર
લાગુજી પાપ તો; તે ફલ જાણીને શ્રી નવકાર તો, રાસ બાણી
શ્રી નવકારનો. ॥ એ આંકણી ॥ ૧ ॥ પહેલાં લીજે શ્રી અરિ-
હંતનું નામ તો; સાધુ સર્વને કરે પ્રણામ તો; સદ્ગુરુ વાણી
તુમે સાંભલો, ભુલ્યા જો અક્ષર લીખજો હામ તો; મૌદ પૂર્વ
પહેલાં કર્યાં, તે પછી પુરશે મન તણી આશ તો ॥ તે ફલ
જાણીને શ્રી નવકાર તો, રાસ બાણી શ્રી નવકારનો. ॥ ૨ ॥ એણે
મંત્રે બાંધે બીજ આકાશ તો, અમાવાસ્યા પુનિમ કહે; વ્રજ
ઉપાડી ચલાવિયો સાથે તો, વિષે વાધ વાસો વસે, કાંકણિ-
શાકણી સામેજી પાપ તો ॥ તે ફલ ॥ રાસ ॥ ૩ ॥ મંત્રે માંહિ
પ્રીતો વડો રે નવકાર તો, ગુણતાં આણુંદજી સામેજી પાપ તો;
એ રત્નરૂપ એ નિર્મલાં, કર્મ રહિત થયા મોક્ષ દાર તો. તે ફલ
રાસ ॥ ૪ ॥ સુર નર નારી તુમે સાંભળો વાત તો, ગાતાં
પુરશે મન તણી આશ તો; ધ્યાયતાં સર્વ સંકટ ટળી જાય તો,
વૈરિ વિરોધ દૂર ટળે, મુશ્કણીનો પિતા મુક્તિનો સાથ તો. તે
ફલ ॥ રાસ ॥ ૫ ॥ એહનો એક અક્ષર સંભારે તો, પાપ ખંપાવે
સાગર સાત તો; પૂરે પદ આગળ કહું, દુરિત હરે સાગર
પમાસ તો; પાંચસે પૂર્ણતા લહું, વધી ઉપધાન બહે નવકાર તો.
તે ફલ ॥ રાસ ॥ ૬ ॥ સત્ર સિદ્ધાંત તોહિ એણે પ્રકાશ તો,
તોહિ પણ એણે સમો કોઈ નહિ, જિનવરે ભાખીયો એ લેલાટ તો;

૫૯

સાધુ આવક એમ જાપીયા, મોક્ષનું કારણ સહુ જાણે તો.
 તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૭ ॥ શાશ્વતાપદ એ જગમાં જાણુ તો, તોહી પણ
 ઈજી સમે કોઈ નહીં, એકે શીયલ ખીજે નવકાર તો. તે ફલ૦
 રાસ૦ ॥ ૮ ॥ કેરડા ચારતો બેગે વેસતો, નદી જલ ઉલટ
 આવિયા શેઠ તો; બાસક સાથે ચલાવિયો નાવ તો, તેણે સમયો
 મન માંહિ નવકાર તો; નદી જલ ફાટી છૂઈ રે દાર તો. તે ફલ૦
 રાસ૦ ॥ ૯ ॥ એહના માંહે સુતર રંગે તો, રંગ ફાટે કીટ નહીં;
 ગાયતા તતક્ષણ સહુ પરિમાર તો, અવરમાં કોઈ સાંસો નહીં;
 કોન્હે વણારસી કુને પસાય તો. તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૧૦ ॥ રતન
 જડિત ગણે પહેરિયો હાર તો, તપ તણી મુદ્રિકા ઝલહયે;
 એમા તો ખટમ્બુ રાખિયો હાર તો, પંચમી ગતિનો એહ દાતાર તો.
 તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૧૧ ॥ રતનમૂલાનો હાથ પરિમાણુ તો, શિયલ
 અનોપમ જગમાં જાણુ તો; જે નર નારી તીર વણાં, અનુભવ
 સુરતરે જય જ્યકાર તો; પરભવે પામશે મોક્ષ દુવાર તો. તે ફલ૦
 રાસ૦ ॥ ૧૨ ॥ કન્યા ધુધર તણી સાંભજો વાત તો, કૂડી ન પૂરશે
 કોઈ તણી શાખ તો; થાપણુ મોસો મત કરે, ગંધરવની પરે
 હપયો રોગ તો; દુબૃતની પરે જાણીએ, જિમ સડે ને પોરે
 વિયોગ તો. તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૧૩ ॥ અંપાપુરીનગરી તણી
 સાંભજો વાત તો, સતીને કલકે આવ્યાં અપરિધ તો; નામ
 સુભદ્રા જાણુજે, કૂકું ન લાખ્યું રતિય સગાર તો. તે ફલ૦
 રાસ૦ ॥ ૧૪ ॥ ખિતશત્રુ રાજા પાળશે રાજ્ય તો, દિન દિન
 એક એક ખિજેશ ખાય તો; જીભ તણે રસે છીંદીએ ચોર તો,
 એહ ખીજે રે રાખીયો હાર તો. તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૧૫ ॥
 એકે દિન ચીંટી આવી જિનદાસ તો, રાયે બોલાવીયા આપણુ
 પાસ તો; જોડાને શેઠ ખીજેશ લાવજે, શેઠને જીતાં લાગી છે
 વાર તો; તેણે સમરયો મન માંહિ નવકાર તો, દેવતા જીડીને

૫૯

લાગ્યો પાય તો, તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૧૬ ॥ એક પુરવ તણી
 સાંભળો વાત તો, રાજને જોયો વિસમ્યો રાસ તો; સોઠે માંહિ
 મહિમા ધણો, અનુભવ સુરતરૂ જય જ્યકાર તો; પરલવે પામશે
 મોક્ષ ફુવાર તો; તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૧૭ ॥ પોતનપુર તણી
 સાંભળો વાત તો, મદન નામે એક શાવક સાર તો; તેહની
 બેટી છે શ્રીમતી, પરણી છે મિથ્યાત્વીને ઘેર તો; ધર્મ ઉપર દ્રેષ
 છે ધણો, તેણે રાખીયો ઘડા માંહિ સાપ તો; જીડોને વઢુ લાવો
 ફુલની માલ તો, વહૂને જિહતાં લાગી છે વાર તો, તેણે મનમાં
 સમર્થો નવકાર તો, નવકાર પ્રભાવે ઘઈ ફુલની માલ તો, તે ફલ૦
 રાસ૦ ॥ ૧૮ ॥ રતનપુરી નગરે યશોભદ્ર રાય તો, તેહનો બેટો
 શિવકુમાર તો; સાત વ્યસનનો સેવનહાર તો, પર વચન સેવે ધણું;
 માતપિતા કુટુંબ સહુ પરિવાર તો, ક્રેશુ ન માને કોય તણું;
 સંકટ પડે સમર્થો નવકાર તો, ફરશ્યાથી જીતી નીકળ્યો બહાર તો,
 તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૧૯ ॥ મથુરા નગરી તણી સાંભળો વાત તો,
 અધિક ચોર વસે તે માંહિ તો; ખાતેર પાડી ધન લાવે ધણું,
 મથુરા નગરી તણો કહું અવદાત તો, ફુલવંતી વેશ્યાએ માંડ્યો
 વાદ તો, તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૨૦ ॥ હાર પડ્યો ચોરે જાણીયો
 એક તો, તે સેઈ નાંખ્યો ઠેરડાની પાસ તો; શૂલી ઉપરે જે રોપીયો,
 પાણી તૃષા લાગી અપાર તો; હાથ સાને જલ ખામીયો, તે ફલ૦
 રાસ૦ ॥ ૨૧ ॥ રાજને ભથે કોય પાણી ન પાય તો, બિનદાસ
 શેઠે એમ કહ્યું; પાણી લાવું ત્યાં લગી ગણે નવકાર તો, તિણો
 સમર્થો મન માંહિ નવકાર તો; તેહ મરી થયો યજ્ઞ કુમાર તો,
 શત્રુજ્યે સાબિધ્ય તે કરે, તે ફલ૦ રાસ૦ ॥ ૨૨ ॥ આશ્વત્થ નામે
 શેઠનો પુત્ર તો, વેશ્યાને સત્રે હાર્યો વિત્ત તો; દ્રવ્ય ઉપરે ઉલ્લસ
 કરે, અનુક્રમે આપ્યો ફરિયાને તીર તો; કાલિસગ્ગ અણસણ ઉચ્ચરે,
 સુણી નવકાર ને ગયો દેવલોક તો; દેવતા આવીને કરે પ્રણામ તો.

૬૭

તે ૬૯૦ રાસ૦ ॥ ૨૩ ॥ ચંદ્રાવતી નગરી મનોહર તો, વીરધવલ
રાજા કરે રાજ્ય તો; બેટી મલયાસુંદરી, કર્મવશ ગઈ દેશ નેપાલ તો;
દુઃખ સહ્યાં કીધાં અપાર તો, પાંખી થકી જસધર પડે; તિહાં
સમર્થો મન માંહિ નવકાર તો, જસધર તરી ઉતરીયા પાર તો.
તે ૬૯૦ રાસ૦ ॥ ૨૪ ॥ દેહલપુર તગરી જસ દીપ મોઝાર તો,
દમણસાગર ઝપિ રજા ચોખાણું તો; ત્યાં બેસી બેઠુ શીખ્યા
નવકાર તો, રાજકુમાર રત્નાવલી; ચારિત્ર પાળી ગયા મોક્ષ
દુવાર તો. તે ૬૯૦ રાસ૦ ॥ ૨૫ ॥ ત્રિભુવનમાં હુએ જસ
જ્યકાર તો, તે ફલ જાણ્યો શ્રી નવકાર તો; રાસ લાણું નવકારનો,
રાસ લાણું શ્રી અરિહંતનો; રાસ લાણું શ્રી ગૌતમસ્વામીનો,
રાસ લાણું સર્વ સાધુનો. તે ૬૯૦ રાસ૦ ॥ ૨૬ ॥

શ્રી શાંતિનાથ જિનેન્દ્રનો ૭૬.

ધારદામાય નમું શિર નામી, હું ગુણ ગાણું ત્રિભુવનકે સ્વામી;
શાંતિ શાંતિ જપે સખ ઢોઈ, તા ધર શાંતિ સદા સુખ ઢોઈ.
॥ ૧ ॥ શાંતિ જપી જે કીજે કામ, સોઈ કામ હોયે અલિરામ;
શાંતિ જપી પરદેશ સિધાવે, તે કુશલે કમલા લેઈ આવે ॥ ૨ ॥
ગર્જ થકી પ્રભુ મારી નિવારી, શાંતિજી નામ દીવો હિતકારી;
જે નર શાંતિ તણ્યા ગુણ આવે, ઝલિ અમિતી તે નર પાવે,
॥ ૩ ॥ જા નરકું પ્રભુ શાંતિ સહાઈ, તા નરકું કહા આરત
નાઈ; જે કહ્યું વાંછે સોઈ પૂરે, દારિદ્ર દુઃખ મિથ્યામતિ ચૂરે.
॥ ૪ ॥ અસખ નિરંજન જ્યોતિ પ્રકાશી, ધટ ધટકે બીતર પ્રભુ
વાસી; સ્વામિ સ્વરૂપ કયો નવિ જાયે, ક્ષેતાં મો રમન

૧ જાતિ, પાપ. ૨ આર મન.

૬૧

અચરિત્ત થાયે. ॥ ૫ ॥ ડાર દિયે સખહી હથીવારા, જીત્યા
 મોહ તણા દલ સારા; નારી તણ શિવશું રંગ રામે, રાજ તજકું
 પણ સાહિબ સામે. ॥ ૬ ॥ મહા બલવંત કહીને દેવા, કાયર
 કુંથુ ન એક હણેવા; જાદિ સયલ પ્રભુ પાસ કહીને, બીક્ષા
 આહારી નામ ધરીને. ॥ ૭ ॥ નિદકે પૂજકકું સમ કાયક, પણ
 સેવકકીકું સુખદાયક; તજ્યો પરિમહ ને જગનાયક, નામ અતિથિ
 સવિ સિદ્ધિ લાયક. ॥ ૮ ॥ શત્રુ મિત્ર સમમિત ગણીને, નામ
 દેવ અરિહંત લણીને; સયલ જીવ હિતવંત કહીને, સેવક બળી
 મહાપદ હીને. ॥ ૯ ॥ સાવર જેસા હોય ગંભીરા, દોષ નહિ
 એક માંહિ શરીરા; મેર અચલ જિમ અંતરયામી, પણ ન રહે
 પ્રભુ એકણુ દામી. ॥ ૧૦ ॥ સોક કહે જિનજી સખ દેખે, પણ
 સુપતાંતર કમહું ના પેળે; રીસ વિના યાત્રીપરીસા, સેના જીતી
 તે જગદીશા. ॥ ૧૧ ॥ માનવિના જગ આણુ મનાઈ, માયાવિના
 સખશું લય લાઈ; લોભ વિના શુણુ રાશિ મહીને, ભિક્ષુ ભયે
 ત્રિગોડે સેવીને. ॥ ૧૨ ॥ નિમન્યપરો શિર છત્ર ધરાવે, નામ
 જાતિ પણ ચામર દલાવે; અભયદાન દેતા સુખ કારણુ, આગલ
 ચક્ર ચલે અરિ ડારણુ. ॥ ૧૩ ॥ શ્રી જિનરાજ દયાલ લણીને,
 કમ સમેકો મૂલ ખણીને; ચઢિવિહ સંધજ તીરથ થાપે, લવચી
 ધણી દેખે નવિ આપે. ॥ ૧૪ ॥ વિનયવંત ભગવંત કહાવે,
 ન કોહીકું સીસ નમાવે; અકિચનકો બિરુદ ધરાવે, પણ સોવન પદ
 પંજર ઠાવે. ॥ ૧૫ ॥ તણ આરંભ નિજ આતમ ધ્યાવે, શિવ
 રમણીકો સાથ ચલાવે; રાગ નહિ પણ સેવક તારે, દોષ નહિ
 નિગુણા સંગ વારે. ॥ ૧૬ ॥ તેરો મહિમા અદ્ભુત કહીયે, તેરા
 ગુણકો પાર ન લહિયે; તું પ્રભુ સમરથ સાહિબા મેરા, હું ચન
 મોહન, સેવક તેરા. ॥ ૧૭ ॥ હું રે ત્રિલોક તણા પ્રતિપાલ,
 હું રે અનાથી તું રે દયાલ; તું શરણાગત રાખણુ ધીરા, તું પ્રભુ

૬૨

તારક છે વડવીરા. ॥ ૧૮ ॥ તુહી સમો વડલાગજ પાયો, તો
મેરો ડાજ ચડયોરે ચવાયો; કર જોડી પ્રભુ વિનવું તોસ્મું, કરો
કૃપા જિનવરણ મોસ્મું. ॥ ૧૯ ॥ જન્મ મરણના દોષ નિવારો,
લવસાયથી હેલા ઉતારો; શ્રી હથિજાહિર મ'ડણ સોહો, તિહાં
શ્રી શાંતિ સદા મન મોહો. ॥ ૨૦ ॥ શ્રી પદ્મસાગર ગુરરાજ પસાયા,
શ્રી ગુણસાગરકે મન લાયા; જે નર નારી એક ચિતો ગાવે, તે
મનવાંછિત નિશ્ચયે પાવે. ॥ ૨૧ ॥

શ્રી ગૌતમસ્વામીનો છંદ.

(રાગ-પ્રભાતી.)

માત પૃથ્વી સુત પ્રાત જીડી નમો, ગણધર ગૌતમ નામ ગણે;
પ્રહ સમે પ્રેમશું જેહ ધ્યાતાં સદા, ચઢતી કળા હોય વંશ વેલે.
માં ॥ ૧ ॥ વસુજાતિ નંદન વિશ્વજન વંદન, દુરિત નિકંદન
નામ જેહનું; અજેહ જુદે કરી લવિજન જે ભનં, પૂર્ણ પહોંચે
સહી લાગ્ય તેહનું. માં ॥ ૨ ॥ સુરમણિ જેહ ચિંતામણિ સુરતર,
કામિત પૂરણ કામધેનુ; એહ ગૌતમતણું ધ્યાન હૃદયે ધરો,
જેહ થઈ અધિક નહીં મહાત્મ્ય જેહનું. માં ॥ ૩ ॥ જ્ઞાન, જ્ઞા
તેજ ને સજ્જા સુખ-સંપદા, ગૌતમ નામથી સિદ્ધિ પામે; અખંડ
પ્રચંડ પ્રતાપ હોય અવનિમાં, સુરનર જેહને શિવ નામે. માં
॥ ૪ ॥ પ્રણવ આદે ધરી માયા ખીજે કરી, સ્વમુખે ગૌતમ
નામ ધ્યાયે; કોડિ મનકામનાં સજ્જા વેગે ફળે, વિધન વૈરિ સવે
દૂર જાયે. માં ॥ ૫ ॥ દુષ્ટ દૂરે ટળે સ્વજન મેળો મળે,
આધિ-ઉપાધિ ને વ્યાધિ નાસે; જૂતના-પ્રેતના જ્ઞેર ભાંજે વળી,

૬૩

ગૌતમ નામ જપતાં ઉણાસે, માં ॥ ૬ ॥ તીર્થ અષ્ટાપદે આપ
 સમ્પદે જઈ, પતરસેં ત્રણુને દિગ્ગમ દીધી; અકુમને પારણે
 તાપસ કરણે, લીર સમ્પદે કરી આમૃત કીધી. માં ॥ ૭ ॥ વરસ
 પચાસ લગે શુભવાસે વસ્ત્રા, વરસ વળી ત્રીશ કરી વીર સેવા;
 ખાર વરસાં લગે કેવળ ભોગવ્યું, લક્ષ્મિ જેહની કરે નિત્ય દેવા.
 માં ॥ ૮ ॥ મહિયસ ગૌતમ ગોત્ર મહિમા નિધિ, શુશ્રુનિધિ
 મહિ ને સિદ્ધિદાયી; ઉદય જસ નામથી અધિક લોલા લહે,
 સુજસ સૌભાગ્ય દોલત સવાઈ. માં ॥ ૯ ॥

શ્રી ગૌતમાષ્ટકમ્.

શ્રી ઈન્દ્રભૂતિ વસુભૂતિપુત્ર, પૃથ્વીભવ ગૌતમ-ગોત્ર-રતનમ્;
 સ્તુવન્તિ દેવાઃ સુરમાનવેન્દ્રાઃ, સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંચિતં મે. ૧

શ્રી વર્ધમાનાત્ ત્રિપદીમવાચ, મુહર્ત-માત્રેષુ કૃતાનિ ચેન;
 અકંગ્લાનિ પૂર્વાશ્ચ ચતુર્દશાપિ, સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંચિતં મે. ૨

શ્રી-વીર-નાથેન પુરા પ્રણીતં, મન્ત્ર મહાનન્દ-સુખાય યસ્ય;
 ધ્યાયન્ત્યમી સુરિન્દ્રાઃ સમગ્રાઃ, સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંચિતં મે. ૩

યસ્યાલિધાનં મુનયોઽપિ સર્વે,
 ગૃહ્યન્તિ સિક્ષા-શ્રમણ્યસ્ય કાલે;
 ત્રિષ્ટાલ-પાનામ્બર-પૂર્ણ કામાઃ,
 સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંચિતં મે. ૪

અષ્ટાપદાદૌ ગગને સ્વ-સફલા, યથા જિનાનાં પદવન્દનાયુઃ
 નિશ્ચય તીર્થાતિશયં સુરેન્દ્ર, સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંચિતં મે. ૫

૬૪

ત્રિપંચ-સંખ્યા શત-તાપસાનાં, તપ-કૃશાનામપુનર્જવાય;
 અક્ષીણુ-સંખ્યા પરમાજ-દાતા, સ ગૌતમેઃ યચ્છતુ વાંછિતં મે. ૬
 સદક્ષિણું ભોજનમેવ દેયં, સાધર્મિકં સંધ-સપર્યયેતિ;
 કેવલ્ય વસ્ત્રં પ્રદ્ધૌ મુનીનાં, સ ગૌતમેઃ યચ્છતુ વાંછિતં મે. ૭
 શિવં ગતે ભર્તરિ વીર-નાથે, મુગ-પ્રધાનત્વમિદૈવ ચત્વા;
 પદ્માભિષેકો વિદ્ધે સુરેન્દ્રૌ, સ ગૌતમેઃ યચ્છતુ વાંછિતં મે. ૮
 ત્રૈલોક્ય-ખીજં પરમેષ્ઠિ ખીજં,

સહયાન-ખીજં જિતરાજ-ખીજમ્;
 યજ્ઞાય મોકતં વિદ્ધાતિ સિદ્ધિ, સ ગૌતમેઃ યચ્છતુ વાંછિતં મે. ૯
 શ્રી ગૌતમસ્થાષ્ટકમાદરેણુ, પ્રમોધ-કાલે મુનિ-પુણ્ણવા ચે;
 પઠન્તિ તે સૂરિપદં સદૈવા-, ડડનન્દં લલન્તે સુતરાં ક્રમેણુ. ૧૦

શ્રી ગૌતમ સ્વામીનો છંદ.

વીર જિનેશ્વર કરે શિષ્ય, ગૌતમ નામ જપો ત્રિશદ્ધિશ;
 જો કાંજો ગૌતમનું ધ્યાન, તો ઘર વિલસે નવે નિધાન. ॥ ૧ ॥
 ગૌતમ નામે ત્રિરિવર ચહે, મનવાંછિત લેલા સંપત્તે; ગૌતમ નામે
 નાવે રોજ, ગૌતમ નામે સર્વ જાણેજ. ॥ ૨ ॥ જો વૈરી વિરુદ્ધા
 વંકડા, તસ નામે નાવે દુકંડા; જૂત-પ્રેત નવિ મડે પ્રાણુ, તે
 ગૌતમનું કહું વખાણુ. ॥ ૩ ॥ આતમ નામે નિર્મળ કાય, ગૌતમ
 નામે વાધે આય; ગૌતમ જિનશાસન શણગાર, ગૌતમ નામે
 જમ જપકાર. ॥ ૪ ॥ શાલ કાલ સુરકા કુત ગોળ, મનવાંછિત
 કાપડ તાંબોળ; ઘરશું ઘરણી નિર્મળ ચિત્ત, ગૌતમ નામે પુત્ર
 વિનીત. ॥ ૫ ॥ ગૌતમ હિંદો અવિમળ બાણુ, ગૌતમ નામ
 જપો જમ જાણુ; મોઠાં મંદિર મેરુ સમાન, ગૌતમ નામે સફળ

૬૫

વિહાણુ. ॥ ૬ ॥ ધર મયગલ થોડાની જોડ, વાઝ પહોંચે વંછિત
 ઠોડ; મહિયલ માને મહોટા રાય, જે તુઠે ગૌતમના પાય. ॥ ૭ ॥
 ગૌતમ પ્રજ્ઞમયા પાતક ટળે, ઉત્તમ નરની સંગત મળે; ગૌતમ
 નામે નિર્મળ જ્ઞાન, ગૌતમ નામે વાઘે વાન. ॥ ૮ ॥ પુણ્યવંત
 અવધારે સહુ, શુરુ ગૌતમના ગુણ છે બહુ; કહે સાવધન સમય
 કર જોડ, ગૌતમ તુઠે સપતિ કોડ. ॥ ૯ ॥

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વજિન છંદ.

પાસ શંખેશ્વર સાર કર સેવકાં, દેવકાં એવડી વાર લાગે;
 મોડી કરજોડી દરબાર આગે ખડા, ઠાકુરા ચાકુરા માન માગે.
 પાસ૦ ॥ ૧ ॥ પ્રગટ પાસજી મેલી પડદો પરો, મોઝ અસુરાણુને
 આપ છેડો; મુજ મહિરાણુ મજ્જુપર્મા પેસીને, ખલકના નાથજી
 બંધ ખોસો. પાસ૦ ॥ ૨ ॥ જગતમાં દેવ જગદીશ તું જગતો,
 એમ શું આજ જિનરાજ જાધે; મોટા દાનેશ્વરી તેહને દાખાએ,
 દાન દે જોડ જગકાળ મોધિ. પાસ૦ ॥ ૩ ॥ ભીડ પડી જાદવા
 જોર લાગી જરા, તતક્ષણ ત્રિકમે તુજ સંભાર્યો; પ્રગટી પાતાલથી
 પલકમાં તે પ્રભુ, ભક્તજન તેહનો ભય નિવાર્યો. પાસ૦ ॥ ૪ ॥
 આદિ-અનાદિ અરિહંત તું એક છે, દીન દયાળ છે કોણ દુજો;
 ઉદયરત્ન કહે પ્રગટ પ્રભુ પાસજી, પામી ભય ભાજનો એહ પૂજો.
 પાસ૦ ॥ ૫ ॥

શ્રી મહાવીર ક્વામીનો છંદ.

શ્રી સિદ્ધારથ કુળ સજ્જગાર, ત્રિશલા દે સુત જમ આધાર;
 શોકે સુંદર સોવનવાન, શરણ તમારૂં શ્રી વર્ધમાન. ॥ ૧ ॥ તુમ

૬૬

નામે લહિએ સંપદા, તુમ નામે મન વાંછિત સુદા; તુમ નામે
 લહીએ સન્માન, શરણુ તુમારૂં શ્રી વર્ધમાન ॥ ૨ ॥ દુર્જન દુષ્ટ
 વૈરી વિકરાલ, તુમ નામે નાસે તત્કાળ; તુમ નામે દિન દિન
 કલ્યાણ, શરણુ તુમારૂં શ્રી વર્ધમાન. ॥ ૩ ॥ જૂત-પ્રેત વ્યંતર
 નહિ મુદા, તુમ નામે નાવે આપદા; રોગ-શોક ચિંતા નવિ જાણુ,
 શરણુ તુમારૂં શ્રી વર્ધમાન. ॥ ૪ ॥ અહાદિક પીડા નવ કરે,
 નામ તુમારૂં જે અનુસરે; ધર્મસિંહ મુનિ લાવ પ્રધાન, શરણુ
 તુમારૂં શ્રી વર્ધમાન. ॥ ૫ ॥

શ્રી સોળ સતીનો છંદ.

આદિનાથ આદે જિનવર વંદી, સમ્મન મનોરથ ડીજીએ એ,
 પ્રભાતે ભીડી મંગલિક કામે, સોળ સતીનાં નામ લીજીએ એ. ॥ ૧ ॥
 બાલકુમારી, જગહિતકારી બાલ્મી સરતની બેનડી એ, ઘટ ઘટ
 વ્યાપક અંશર રૂપે, સોળ સતીમાં જે વડી એ. ॥ ૨ ॥ બાહુબલ
 ભગિની સતીય શિરોમણી, સુંદરી નામે અપલભુતા એ, અંક સ્વરૂપી
 ત્રિજુવન માંહે, જેલ અનુપમ ગુણજુતા એ. ॥ ૩ ॥ મંદનબાલા
 બાલપણાથી, શીયળવતી શુદ્ધ શ્રાવિકા એ, અડદના બાકુલા
 વીર પ્રતિલાભ્યા, કેવળ લહી પ્રત લાવીકા એ. ॥ ૪ ॥ ઉમ્મસેન
 ધુઆ ધારિણી નંદિની, રાજિમતી તેમ વણલા એ, જોબનવેશે
 કામને જીત્યો, સંજમ સેઈ દેવદુલભા એ. ॥ ૫ ॥ પંચ સરતારી
 પાંડવ નારી, દ્રુપદ તનયા વખાણીએ એ, એકસો આડે ચીર
 પુરાણાં, શીયળ મહિમા તસ જાણીએ એ. ॥ ૬ ॥ ઘશરય નૃપની
 નારી નિરુપમ, કૌશલ્યા મુળચંદ્રિકા એ, શીયળ સલ્લણી રામ

૬૭

જનેતા, પુણ્ય તણી પરનાલીકા એ. ॥ ૭ ॥ કૌશાંબીક ઠામે
 યતાનિક નામે, રાજ્ય કરે રંગ રાજ્યો એ, તસ ધર ધરણી
 મૃગાવતી સતી, સુરભવને જશ ગાજ્યો એ. ॥ ૮ ॥ સુલસા સાચી
 શીયળે ન કાચી, રાચી નહીં વિષયા-રસે એ, મુખકું જેતાં
 પાપ-પલા એ, નામ લેતાં મન ઉગ્રસે એ. ॥ ૯ ॥ રામ રઘુવંશી
 તેહની કામિની, જનકસુતા સીતા સતી એ, જગ સહુ જાણે
 ખીજ કરતાં, અનલ શીતલ થયો શીયળથી એ. ॥ ૧૦ ॥ કાચે
 તાંતણે ચાલણી ખાંધી, કુવા થકી જળ કાઢીયું એ, કલકં કિતારવા
 સતીય મુજદા એ, ચંપા ખાર ઉઘાડીયું એ. ॥ ૧૧ ॥ સુરનર
 વંદિત શીયળ અખંડિત, શિવા શિવપદ ગામિની એ, જેહને
 નામે નિર્મલ થઈ એ, બલિહારી તસ નામની એ. ॥ ૧૨ ॥
 ઉસ્તિનાગપુરે પાંકુરાયની, કુંતા નામે કામિની એ, પાંડવ માતા
 દસે દસાર્જુની, બહેન પતિવ્રતા પદ્મિની એ. ॥ ૧૩ ॥ શીલવતી
 નામે શીલવ્રતધારિણી, ત્રિવિધે તેહને વંદિયે એ, નામ જપતા
 પાતક જાએ, દરિસણુ દુરિત નિકંદિયે એ. ॥ ૧૪ ॥ નિષિધાનગરી
 નલહ નરીંદની દમયંતી તસ ગેહિની એ, સંકટ પડતાં શીયલજ
 રાખ્યું, ત્રિભુવન કીર્તિ જેહની એ. ॥ ૧૫ ॥ અનંગ અજિતા
 જમજન પુણતા, પુણ્યચૂલા ને પ્રભાવતી એ; વિશ્વ-વિખ્યાતા
 કામીત દાતા, સોળખી સતી પદ્માવતી એ. ॥ ૧૬ ॥ વીરે ભાખી
 શાસ્ત્રે સાખી, ઉદયરત્ન ભાએ મુદા એ; વહાણું વાતા જે નર
 ભણશે, તે લેશે મુખ-સંપદા એ. ॥ ૧૭ ॥

શ્રી લોગરસ કલ્પ.

(એક પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતિ ઉપરથી ઉદ્ધરિત.)

ૐ હ્રીં શ્રીં ૐ લોગરસ ઉત્તમેચગરે ।

૬૮

ધમ્મતિથ્ય પરેજિણ્ણે અરિહંતે,
 કિત્તઈસ્સં મહિવીસંપિ કેવલી,
 મમ મનોલીણં કુરુ કુરુ સ્વાહા ॥

એ મંત્ર પૂર્વસન્મુખ જિભા રહી વાર ૧૦૮ કાઉસ્સગ કરી
 જપીએ દિન ૧૪ અન્નચર્ય પાલી જે માન મહત્વ પ્રતિષ્ઠા વધે;
 રાજભય, ચોરભય નહીં; રાજઝડિ, સપ્પા મહત્વ વધે, ઈતિ
 પ્રથમ મંડલ.

ૐ હ્રીં હ્રીં હ્રીં હ્રીં ઉસભ મહિચ્ચયં વંદે, સંભવમભિયુદ્ધયં ।
 ચ સુમદ્ધય, પઉમ્પપહંસુપાસં જિણ્ણં ચ ચદ્ધપહં વંદે સ્વાહા ॥

એ મંત્ર ૨૦૧૬ વાર જપી જે, પદ્માસન બેસી જે, ઉત્તર
 સન્મુખ દેખીને સોમવારથી દિન ૭ જપ કરીએ. સર્વ વશ થાય,
 દુર્જન કેપે, સર્વત્ર જય પામે, ઈતિ બીજું મંડલ.

ૐ પૂં હૈં ઝૂં ગ્રીં સુવિહિં ચ પુન્નદંતં,
 સીગ્ગલ, સિજ્જંસ વાસુપૂજ્જં ચ;
 વિમલમણ્ણંતં ચ જિણ્ણં ધમ્મં સંતિ ચ વંદામિ,
 કુંધું અરં ચ મહિં વંદે મુનિસુવ્વયં સ્વાહા.

એ મંત્ર વાર ૧૦૮ રક્તવર્ણ પહેરી, લાલ માલા જપિએ
 સર્વ શત્રુનો નાશ થાય. રાજદ્વારે મહાન ભાજ, વચન સિદ્ધિ હોય.
 ઈતિ તૃતીય મંડલ.

ૐ હ્રં નમ્મં નેમિજિણ્ણં ચ વંદામિ અરિહનેમિ પાસં,
 તહ વહમાણું ચ મમ મનોવ્પચ્છિતં પુરય પુરય હ્રીં સ્વાહા.

એ મંત્ર ૧૨૦૦ વાર હજાર જપ પીણિ માલા, પીણિ
 જ પહેરી ઉત્તરમુખ બેસી જપીએ. દુરુદ્ધને શોભાવે છે. કાનને
 કુંક દીઢે શાકિની જાય. ઈતિ ચતુર્થ મંડલ.

૬૬

ઓં ઐં હ્રૌં હ્રૌં ઐવં મયે અભિયુઆ, વિભુચરયમલા પહીણુ;
જરમરણા ચઢવિસંપિ જિહ્વવરા, તિથ્યવરા મે પમીયન્તુ સ્વાહા.

એ મંત્ર પૂર્વ સામા હાથ જોડી જીભા રહી, જીર્ધ્વ દિશિ
મુખ રાખીયે ૫૦૦ મંત્ર જપીએ, તીનવાર નમિયે. સર્વ, દેવતા
સંતુષ્ટ હોય. ઇતિ પંચમ મંડલ.

ૐ. ઋ. અંબરામ કિતિઅ વંદિઅ મહિઅ, જે એ
લોગગ્ગ ઉત્તમા સિદ્ધા, આદુગ્ગ ઓહિલાજ સમ્રાધિ વર મુત્તમ
દિસન્તુ સ્વાહા.

એ મંત્ર ૧૫૦૦ સમાધિ મરણ હોય. ઇતિ પશ્ચ મંડલ.

ૐ હ્રૌં ઐં જાં જાં જાં ચંદેસુ નિઝમલયરા; વ્યાઈઅએસુ,

અહિઅ પયાસયરા, સાગરવર ગંભીરા,
સિદ્ધા સિદ્ધિ મમ દિસન્તુ મમ,

મનોવાંચિત પૂરય પૂરય સ્વાહા.

એ મંત્ર ૧૦૦૮ વાર બિસ્વપત્રસે ૧૦ હજાર ધૂત કે સાથ
હોમ કીજે, સકલ મનોવાંચિત સિદ્ધિ હો. ઇતિ સપ્તમ મંડલ.

શ્રી ગૌતમસ્વામિ—સ્તોત્રમ્.

સ્વર્ણાષ્ટામસહસ્રપત્રકમસે પષાસનસ્યં મુનિં, સ્ફુજહ્રિધ-
વિભૂષિતં ગણ્યધરં શ્રી ગૌતમસ્વામિનમ્ । દેવેન્દ્રાદ્યમરાવણી-
વિરચિતોપારિતં સસ્મતાહ્લુતં, શ્રી વાસાતિશયપ્રભાપરિગતં
ધ્યાયામિ યોગીશ્વરમ્. ॥ ૧ ॥

७७

किं दुग्धाभ्युधिगर्लगौरसखिलैश्चन्द्रापलान्तर्दक्षैः, किं किं
स्वेतसरोजपुञ्जश्चिलिः किं क्षत्तरोयिः कलैः । किं शुक्लस्मित-
पुञ्जकैश्च घटिता किं *केल्युच्छाभृतैः भूर्तिस्तेगणुनाथ ! गौतम !
हृदि ध्यानाधिदेवी भव, ॥ २ ॥

श्री अष्टाद्विपद्यसंसारकण्टिकां किं वर्तयित्वा सतां, किं
येतांसि यथांसि किं गणुभृतां निर्वास्य तद्वाङ्मसुधां । सृष्ट्यनीकृत्य
किमप्रभतकुमुनेः सौभ्यानि संभित्य किम्, भूर्तिस्ते विदधे भव
रभृतिपथाधिष्ठायिनी गौतम ! ॥ ३ ॥

नीरागस्य तपस्विनोद्भुतसुभ्याताद्गृहीत्वा हस्तं,
तस्याप्यव्यञ्ज्यमांशुधे रसलरं श्री जैनभूतेभ्यः । तस्या एव हि
रामणीयकरसं सौभाग्यलाभ्योद्भवं, सह ध्यानांशुजडसिका किमु
कृता भूर्तिः प्रभो ! निर्मला, ॥ ४ ॥

किं ध्यानानलगासितैः भुतद्वैरावासिसहलावना-हमेहधृष्टैः
किमुशीलसन्दनरसैरासेपि भूर्तिस्तथा सम्भगृह्यन्पारकैः
किमुतपशुद्वैरशोधि प्रभो !, भवित्यतो दमिते जिनैः किमु
शमेद्भुत्प्रावतश्चाघटि ॥ ५ ॥

किं विश्वोपकृतिक्षमोद्यममयी किं पुण्य-पेटीमयी, किं
वात्सल्यमयी किमुत्सवमयी पावित्र्यपिंडीमयी । किं कल्पद्रुमया
भङ्ग-भक्षिमयी किं कामदोज्झीमयी, धरोडडं तव नाथ ! मे हृदि
तनुः कां कां नश्यत्रियम्, ॥ ६ ॥

किं कर्पूरमयी सुगन्धनमयी पीयूषतेजोमयी, किं सुवर्णकृत-
यन्द्रमण्डलमयी किं लङ्कलक्ष्मीमयी । किं वाडनन्दमयी कृपारसमयी
किं साधुमुद्रामयी, त्यन्तर्मे हृदि नाथ ! भूर्तिरमला नो लातिकिं
किंमयी, ॥ ७ ॥

* (केवलाभित्वाभृतैः).

૭૧

અનન્તસારમયામુપાસ્ય કિમુ કિં પ્રાર્થ્યપ્રજ્ઞનાં રસં, સૌભાગ્યં
કિમુ કામનીયસુગુણોલ્લેખૃંષિત્વા મ કિમ્ ! । સર્વસ્વં શમશીતગોઃ
શુભકચેરૌજ્જવલ્યમાચ્છિઘ કિમ્, જાતા મે હૃદિ યોગમર્ગપથિકી
મૂર્તિઃ પ્રભો ! તેડમલા ॥ ૮ ॥

અભ્રાણોદરપૂરણાધિક્યશઃ કર્પૂરપારીરજઃપુગ્ગૈઃ કિં
ધવલીકૃતા તવ તનુઃ=સદ્ધ્યાનહૃત્ સંસ્થિતા । કિં શુકલસ્મિત-
મુદ્ગરૈર્હૃત દલાદુર્ધર્મકુન્દલક્ષરદ્ધ-ધ્યાનાચ્છા મૃતવેલિલિછતતરા
શ્રી ગૌતમ ! આજ્ઞતે ॥ ૯ ॥

કિં ત્રૈલોક્યરમાકટાક્ષલહરી શીલાભિરાલિંગિતા, કિં
ચોત્કેન-કૃપાસમુદ્રમથનોદ્ધારૈઃ કરમ્બીકૃતા । કિં ધ્યાનાનલદલ-
માનનિખિલાન્તઃ કર્મકાષ્ટાવધી-રક્ષાલિધંવલા વિલાતિ હૃદિ મે
શ્રી ગૌતમ ત્વત્તનુઃ ॥ ૧૦ ॥

ઈત્ય' ધ્યાનમુધાસમુદ્રલહરી ચુલાગ્ન્યલાંદોલન-ક્રીડાનિશ્ચલ-
રામિચ્છવલવપુઃ શ્રી ગૌતમો મે હૃદિ । લિપ્ત્વા મોહકપાટસંપ્રુટમય
પ્રોણાસિતાંતઃપુર-જ્યોતિર્મુકિતનિત'ગિની નયતુ માં સમ્પ્રજ્ઞતા-
માત્મનઃ ॥ ૧૧ ॥

શ્રીમદ્ગૌતમપાદવન્દનરૂચિઃ શ્રીવાર્ધ્મયસ્વામિની, મૃત્યુક્ષેત્ર-
નગેશ્વરી ત્રિશુવનસ્વામિન્યપિ શ્રીમતી । તેજોરાશિરૂદાતયિંશતિશુભે
ચક્ષ્માધિપઃ શ્રી સુરાધીશઃ શાસનદેવતાશ્ચ દદતુ શ્રીયાંસિ જ્યૈયાંસિ
નમઃ ॥ ૧૨ ॥

ઈતિ શ્રી ગૌતમસ્વામિસ્તોત્રં સમાપ્તમ્.

= (સદ્ય) * (જાતા),

૭૩

॥ મૌતમ સ્વામીનો રાસ ॥

(ભાષા -- ઢાળ ૧ લી).

વીર જિજ્ઞેસર ચરણકમળ, કમળાકયવાસો ॥ પશુમવિ
 પલશ્વિશું સામિ સાલ ગોયમગુરૂ રાસો ॥ મધુ તાલું વયલુ
 એકંત કરવી, નિસુણો ભોં લવિયાં ॥ જિમ નિવસે તુમહ દેહ મેહ
 ગુણગણ મહગહિયા. ॥ ૧ ॥ જંબુદીવ સિરિ ભરહખિત ગોણીતલ
 મંડલુ ॥ મગધ દેસ સેણિય નરેસ, રિઉદલ બલખંડલુ ॥ ધણુવર
 ગુન્વર ગામ નામ, બિહાં ગુણગણ સજ્જન ॥ વિપ વસે વસુજીઈ
 તથ જસુ પુહવી જન્મ. ॥ ૨ ॥ તાલુ પુત સિરિ ઈદમ્મઈ
 જુવલય પસિહો ॥ ચઉદલ વિજ્જન વિવિહ રવ નારી રસ વિહો
 (લહો) ॥ વિનય વિવેક વિચાર સાર, ગુણગણહ મનોહર ॥
 સાત હાથ સુખમાણુ દેહ, રૂપે રંભાવર ॥ ૩ ॥ નયણુવયણુ કર
 ચરણુ, જિલ્લી પંકજ જળે પાડિય ॥ તેજ તારા ચંદ સૂર,
 આકાશ ભમાડિય ॥ રૂપે મયણુ અનંગ કરવી મેલ્લિઓ નિરધાડિય ॥
 પીરમે મેરૂ ગંભીર સિંધુ, ચંગમચમચાડિય ॥ ૪ ॥ પેખવિ
 નિરવમ રવ જસ, જણુ જપે કિંચિય ॥ એકાકી કલિ જીત
 ઈચ્છ, ગુણુ મેહદયા સં ચિય ॥ અહવા નિમે પુન્વ જન્મ,
 કિણુવર ઈણુ આચિય ॥ રંભા પઉમા ગૌરી ગંગા રતિ હા
 વિધિ વંચિય. ॥ ૫ ॥ નહિ જુધ નહિ ગુરૂ કવિ ન કોઈ,
 જસુ આગલ રહીઓ ॥ પંચસયા ગુણુપાત્રજાત્ર, હીંડ પરવરીઓ ॥
 કરે નિરંતર યજ્ઞકર્મ, મિથ્યાસતિ મેહિય ॥ ઈણુ જળ હોરે
 ચરમ નાણુ, દંસણુહ વિસોહિય. ॥ ૬ ॥

વસ્તુ છંદ ॥ જંબુદીવહ જંબુદીવહ, ભરહવાસંમિ ॥
 જમિતલમંડલુ મગધ દેસ, સેણિય નરેસર, વસુજન્મર ગામ તિહાં,

૭૩

વિધ વસે વસુભુઈ સુંદર, તસુ બજ્જન પુહવિ સયલ, ગુણગણ
રૂપ નિહાણુ, તાણુ પુત વિજ્જનનિલઓ, ગોયમ અતિહિ
સુભણુ. ॥ ૭ ॥

(ભાષા — ઢાળ ૨ છ).

ચરમ જિજ્ઞેસર કેવણુનાણી, ચઉવિવઠ સંધ પઈકા જાણી ॥
પાવાપુરી રૂવામી સંપત્તો, ચંછિવિવઠ દેવનિકાયહિ જુતો ॥ ૮ ॥
મિથ્થામતિ ખીજે, વિજુવનગુરુ સિંહાસણુ અઈકા; તતખિણુ મોહ
દિગંતે પઈકા ॥ ૯ ॥ ક્રોધ માન માયા મદ પૂરા, જયે નાહા
જિમ દિન ચૌરા ॥ દેવ દુદ્ધંહિ આકાશે વાજે, ધર્મ નરેસર
આવ્યા ગાજે ॥ ૧૦ ॥ કુસુમત્રષ્ટિ વિરચે તિહાં દેવ, ચોસઠ ઈદ્ર
જસુ માગે સેવા ॥ આમર છત્ર શિરોવરિ સોહે રૂપે હિ જિજ્ઞુવર
જળ સહુ મોહે ॥ ૧૧ ॥ ઉવસમ રસજર જરી વરસંતા, જોજન
વાણી વખાણુ કરંતા ॥ જાણવી વહમાણુ જિજ્ઞુ પાયા, સુર નર
કિનર આવે રાયા ॥ ૧૨ ॥ કાંતિ સમૂહે ઝલઝલકંતા, ગયણુ
વિમાણે રણ રણકંતા ॥ પેખવી ઈંદ્રભુઈ મન ચિંતે, સુર આવે
અમહ યજ હોવંતે ॥ ૧૩ ॥ તીર તરંડક જિમ તે વહતા,
સમવસરણુ પુહતા ગહગહતા ॥ તે અભિમાને ગોયમ જાપે,
ઈણુ અવસરે કોપે તણુ કંપે ॥ ૧૪ ॥ મૂઢ લોક અજાણીકે
જોસે. સુર જાણતા ઈમ કાંઈ કોલે ॥ મૂં આગળ કો જાણુ
જાણીજે, મેર અવર કિમ ઉપમા હીજે ॥ ૧૫ ॥

વસ્તુહંદ ॥ કીર જિજ્ઞુવર વીર જિજ્ઞુવર નાણુ સંપત્ત ॥
પાવાપુરી સુરમહિય પતનાહ સંસાર તારણુ ॥ તિહિં દેવેહિં
નિમ્મવિય સમવસરણુ બહુ સુખકારણુ ॥ જિનવર જળ ઉજજોય
કરે, તેજે કરી કિમ કાર ॥ સિંહાસણે સામિય હંચો, હુઓ
સુખ જયકાર ॥ ૧૬ ॥

૫૪

(ભાષા ઢાળ ત્રીજી)

॥ તવ ચઢિઓ ધણ માન ગળે, ઈંદ્રભુઈ ભુટેવ તો ॥
 હુંકારો કરી સંચરીઓ, કવણ સુ જિજ્ઞુસર દેવ તો ॥ જોજન
 જુમિ સમવસરણ, પેજે પ્રથમારંભ તો ॥ ૬૭ દિસિ દેજે વિભુધ-
 વધુ, આવંતી સુરરંભ તો ॥ ૧૭ ॥ મજ્જિમય તોરણ દંડ ધન,
 પ્રાણીસે નવ ઘાટ તો ॥ પૈરવિવર્જિત જાંતુગણ, પ્રાતિહારજ આઠ
 તો ॥ સુર નર કિતર અસુરવર ઈંદ્ર ઈંદ્રાણી રાય તો ॥ ચિત
 ચમકિય ચિંતવે એ, સેવંતા પ્રભુપાય તો ॥ ૧૮ ॥ સહસ્રકિરણ
 સમ ચીર જિજ્ઞ, પેખવી રૂપ વિસાળ તો ॥ એહ અસંભવ સંભવે
 એ, સામે એ ઈંદ્રગળ તો ॥ તો બોલાવે ત્રિજગસુર, ઈંદ્રભુઈ
 નામેણ તો ॥ શ્રીમુખ સંશય સાંભી સવે ફેડે વેદપત્રેણ તો ॥ ૧૯ ॥
 માન મેલી મદ ઠેલી કરી, ભગતે નામે સીસ તો ॥ પંચ સયાશુ
 વ્રત લીધો એ, ગોયમ પહિલો સીસ તો ॥ બંધવ સંજમ
 સુણુવિ કરી, અગનિભુઈ આવેઈ તો ॥ નામ લેઈ આભાષ કરે,
 તે પણ પ્રતિબોધેઈ તો ॥ ૨૦ ॥ ઈણ અનુક્રમે ગણુડર રયણ, થાપ્યા
 ચીર અગ્યાર તો ॥ તવ ઉપદેશી ભુવનસુર, સંજમશુ વ્રતબાર
 તો ॥ બિહુ ઉપવાસે પારણુ એ, આપણ પે વિહરંત તો ॥
 ગોયમ સંજમ જગ સયલ, જ્યજ્ઞપકાર કરંત તો ॥ ૨૧ ॥

વસ્તુ ૭૬ ॥ ઈંદ્રભુઈ ઈંદ્રભુઈ અ ચઢિય બહુમાન ॥ હુંકારો
 કરી સંચરિઓ, સમવસરણપુહતો તુરંત ॥ ઈંદ્ર સંસા સામિ
 સવે, ચરમનાહ ફેડે કુરંત ॥ બોધિબીજ સજ્જાય મને, ગોયમ,
 ભવહ વિલત ॥ દિખ્ખ લેઈ સિખ્ખા સહિય, ગણુડર પય
 સપત્ત ॥ ૨૨ ॥

ભાષા-ઢાળ ચોથી

॥ આજ હુઓ સુવિહાણ, આજ પચેલિય પુપ્પ ભરો ॥
 દીઠા ગોયમ સામિ, જો નિય નયણે અમિય ભરો ॥ સિરિ

૭૫

ગોયમ ગણુહાર, પંચસયા મુનિ પરવરિયા, લુભિય કરય વિહાર,
 ભવિયાં જન પડિખોલ કરે ॥ સમવસરણુ મજાર, જે જે સંસા
 ઉપજે ॥ તે તે પર ઉપગાર, કારણુ પૂછે મુનિપવરો ॥ ૨૩ ॥
 જિહાં જિહાં રીજે દિખ્ખ, તિહાં તિહાં કેવલ ઉપજે એ ॥
 આપ કન્હે અણુહુત, ગોયમ સીજે દાન ઈમ ॥ ગુરુ ઉપર ગુરુભતિ
 સામિય ગોયમ ઉપનીય ॥ ઈણુ છલ કેવલનાણુ, રાગજ રાગે
 રંગભરે ॥ ૨૪ ॥ જે અણુપદ શૈલ, વંદે ચઢી ચઢીવીશ જિણુ
 ॥ આતમલગ્ગિય વસેણુ ચરમસરીરી સોઈ મુનિ ॥ ઈય દેસણુનિ-
 સુણેવિ, ગોયમ ગણુહર સંચલિએ ॥ તાપસ પંજરસએણુ, તે
 મુનિ દીરો આવતો એ ॥ ૨૫ ॥ તવ શોસિય નિય અંગ અમ્હ શક્તિ
 તવિ ઉપજે એ ॥ કિમિ ચઢશે દ્રઢકાય ગજ જિમ દિસે ગાજતો
 એ ॥ ગિરુએ એણે અભિમાન, તાપસ જે મન ચિંતવે એ ॥
 તે મુનિ ચઢિયો વેગ, આલખવી દિનકર કિરણુ ॥ ૨૬ ॥ કંચણુ
 મણિ નિષ્પન્ન, દંડ કલસ ધજ વડ સહિય ॥ પેખવિ પરમાણુદ,
 જિણુહર ભરહેસર મહિય ॥ નિયનિય કાયપ્રમાણુ, ચઢિદિસિ
 સંદિઅ જિણુહમિય ॥ પણુમવિ મન ઉહાસ, ગોયમ ગણુહર
 તિહાં વસિય ॥ ૨૭ ॥ વયરસ્વામીનો જીવ તિર્યંગુ જૂલક દેવ
 તિહાં ॥ પ્રતિખોધે પુંડરીક, કંડરીક અધ્યયન ભણી ॥ વળતા
 ગોયમ સામિ સવિ તાપસ પ્રતિખોધ કરે ॥ લેઈ આપણે સાથ,
 ચાલે જેમ વૃથાધિપતિ ॥ ૨૮ ॥ ખીર ખાંડ કૃત આણી, અમિઅ
 પુઠ અંગુઠ ઠવે ॥ ગોયમ એકણુ પાત્ર કરાવે પારણુ સવે ॥ પંચસયાં
 શુભ ભાવ, ઉજ્જવળ ભરિયો ખીર મીસે ॥ સાચા ગુરુ સંજોગ,
 કવળ તે કેવળ રૂપ હુઓ ॥ ૨૯ ॥ પંચસયા જિણુ નાહ, સમવ-
 સરણુ પ્રાકારવય ॥ પેખવી કેવલનાણુ, ઉપનૂ ઉજ્જોયકરે ॥
 જાણે જિણુવિ પીયૂષ, ગાજંતી ધણુ મેધ જિમ ॥ જિતવાણી
 નિસુણેષ, નાણી હુઆ પંચસયા ॥ ૩૦ ॥

૭૬

વસ્તુ'દ ॥ ઈણે અનુક્રમે ઈણે અનુક્રમે નાણુસંપન્ન ॥
 પત્તરહ સય પરિવરિય હરિય દુરિય જિજ્ઞુનાહ વંદઈ ॥ જાણુવિ
 જગ શુર વયણુ; તિહ નાણુ અપ્પાણુ નિંદઈ ॥ ચરમ જિજ્ઞેસર
 ઈમ લણુવિ, ગોયમ મ કરીસ બેહિ ॥ છેહ જઈ આપણુ સહી,
 હોસું તુહા મેહિ ॥ ૩૨

(દાળ-ભાષા ૫ મી)

સામિઓ એ વીર જિજ્ઞુ'દ, પુનિમમ'દ જિમ ઉદસિઅ
 ॥ વિહારિઓ એ ભરહવાસમિ, વરિસ બહુ'તેર સંવસિઅ ॥
 હવંતો એ કંણુય પછિમેસુ, પાયકમળ સંધહિ સહિઅ ॥ આદિઓ
 એ નયણુન'દ, નયર પાવાપુરી મુરમહિય ॥ ૩૨ ॥ પેખિઓ એ
 ગોયમ સામી, દેવશર્મા પ્રતિબોધ કરે ॥ આપણો એ ત્રિશસાદેવી-
 નંદન, પહોતો પરમપએ ॥ વળતો એ દેવ આકાશ, પેખવી
 જાણુવિ જિજ્ઞુસમે એ ॥ તો મુનિ એ મન વિખવાદ, નાદ બેદ જિમ
 ઉપનો એ ॥ ૩૩ ॥ કુણુ સમોએ સામિય દેખિ, આપ કહે હું
 ટાસિઓ એ ॥ જાણુ'તો એ તિહુઅણુ નાહ લોક વ્યવહાર ન
 પોસિઓએ ॥ અતિ લણુ એ કીધણુ સામિ, જાણુયે કેવલ
 માંગશે એ ॥ ચિંતવીણુ એ બાળક જેમ, અહવા કેડે સાગશે
 એ ॥ ૩૪ ॥ હું કિમ એ વીરજિજ્ઞુ'દ, ભગતે બોગો બોળવ્યો એ
 ॥ આપણો એ અવિહડ નેહ, નાહ ન સપે સાચવ્યો એ ॥
 સાચો એ તુ'હિ વીતરાગ, નેહ ન જેણે સાસિઓ એ ॥ ઈણુ
 સમે એ ગોયમ ચિત્ત, રાગ વૈરાગે વાળિઓ એ ॥ ૩૫ ॥ આવંતુ
 એ જે ઉલ્લહ, રહેતું રાગે સાહિઉ એ ॥ કેવળ એ નાણું ઉપન્ન,
 ગોયમ સહેજે ઉમેમાહિઓ એ ॥ તિહુઅણુ એ બધલ્યકાર કેવ-
 લમહિમાં સુર કરે એ ॥ ગણુહર એ કરય વખાણુ, ભવિયણુ ભવ
 ઈમ નિસ્તરે એ ॥ ૩૬ ॥

૬૬

વસ્તુ છ'દ ॥ પદમગણુહર પદમ ગણુહર વરિસ પચાસ ॥
ગિહિવાસે સંવસિય, તીસ વરિસ સંજમ વિભુસિય ॥ સિરિકે-
વલનાણુ પુણુ બાર વરિસ તિહુયણુ નમસિય ॥ રાયગિહિ
નયરીહિ દિવિઅ, બાહુવય વરિસાહિ ॥ સામી ગોપમ ગુણુનિસો,
કોસો શિવપુર ઠાહિ ॥ ૩૭ ॥

॥ બાપા ॥

જિમ સહકારે કોયલ ટહુકે, જિમ કુસુમહવને પરિમલ
સહકે, જિમ મંદન સુગંધનિધિ; જિમ ગંગાજળ લહેરે સહકે
જિમ કલુવાયલ તેજે જલકે તિમ ગોવમ સૌભાગ્ય નિધિ ॥ ૩૮ ॥
જિમ માન સરોવર નિવસે હંસા, જિમ સુરતરુવર સિરિ કલુય
વતંસા, જિમ મહુયરરાણુવ વને ॥ જિમ રયણુયર રયણુ વિલસે,
જિમ અંબર તારાગણુ વિકસે, તિમ ગોવમ ગુણુકેલિવને ॥ ૩૯ ॥
પૂનમ નિસિ જિમ સસિહર સોહે, સુરતર મહિમા જિમ જગ
મોહે પૂરવ દિસિ જિમસહસકરો ॥ પંચાનન જિમ ગિરિવર રાજે,
નરવઈ ઘર જિમ મયગલ માજે, તિમ જિનશ્ચાસન મુનિપવરો
॥ ૪૦ ॥ જિમ સુરતરુવર સોહે શાખા, જિમ ઉતમ મુખ
મંદુરી લાખા, જિમ વન કેલકી મહમહે એ ॥ જિમ ભુમિપતિ
ભુયળસં ચમકે, જિમ જિનમંદિર ઘંટા રણુકે, તિમ ગોવમ લજ્જે
ગહગહે એ ॥ ૪૧ ॥ ચિંતામણી કર ચઢિઓ આજ સુરતર સારે
વંછિત કાળ, કામ કુલ સવિ વશ હુઆ એ ॥ કામગવી પૂરે
મનકામિય, અંજ મહાસિદ્ધિ આવે લામિય, સામિય ગોવમ
અહુસરો એ ॥ ૪૨ ॥ પણુવખ્ખર પહેસો પલણીજે, માયાખીજ
શ્રવણુ નિસુણીજે, શ્રીમતી શોભાં સંભવે એ ॥ દેવહસૂરિ અરિહંત
નમોજે, વિનયે પહુ ઉવજ્જાય ધુણીજે, ઈશુ મંત્રે ગોવમ નમો
એ ॥ ૪૩ ॥ પુર પુર વસતાં કોઈ કરી જો, દેશ દેશાંતર કોઈ લખીજો
કવણુ કાજ આયાસ કયો ॥ પ્રહુ ઉડી ગોવમ સંભરીજો, કાળ

૭૮

સમગ્ગાહ તતખણુ સીઝે, નવનિધિ વિલસે તાસ ધરે ॥ ૪૪ ॥
 ચક્રિહ સય ખારોતર વરસે, ગોયમ ગણુહર કેવલ દિવસે, કિએ
 કેવિત ઉપગાર પરો ॥ આદિહિ મંગલ એહ પલણીને, પરવ
 મહોચ્છવ પહિલો કીને, ઝહિ વૃદ્ધિ કલ્યાણુ કરો ॥ ૪૪ ॥ ધન્ય
 માતા જિણે ઉદરે ધરિયા ધન્ય પિતા જિણે ખુલ અવતરિયા,
 ધન્ય મહુગુરુ જિણે દિખખયાએ ॥ વિનયવંત વિચાલંકાર, જસ
 ગુણુ કોઈ ન લખએ પાર, વિચાવંત ગુરુ વિનવે એ ॥ ગૌતમ-
 સ્વામીનો રાસ લણીને મહિન્વિહ સંઘ રસિયાયત કીને, ઝહિ
 વૃદ્ધિ કલ્યાણુ કરો ॥ ૪૬ ॥

॥ શ્રી ગૌતમસ્વામીનો રાસ સંપૂર્ણ ॥

શ્રી જીરાવણિ પાર્શ્વનાથ સ્તોત્ર.

ૐ હ્રીં શ્રી જીરાવણિ પાર્શ્વનાથાય નમઃ જીરાવણિ પ્રભુ
 પાર્શ્વ પાર્શ્વયજ્ઞેણુ સેવિતમ્, અચિત્ ધરણેદ્રેણુ પદ્માવત્થા
 પ્રપૂજિતમ્ ॥ ૧ ॥ સર્વ મંત્ર મયં સર્વ કાર્યસિદ્ધિકરં પરમ્,
 ધ્યાયામિ હૃદયભિન્ન જૂતપ્રેતપ્રણાશકમ્ ॥ ૨ ॥ શ્રી મેરુતુંગ
 સૂરીન્દ્ર શ્રી મતપાર્શ્વ પ્રભોઃ પુરઃ ધ્યાનસ્થિત હૃદિ ધ્યાયન્
 સર્વસિદ્ધિ લભે ક્રુપાં. ॥ ૩ ॥ શ્રી પાર્શ્વેશો વિભાયાલી લક્ષ્મી
 રાન્યજ્ય પ્રદઃ જગદ્ગુરુ જયત્યેકઃ જીરાવણિ વિમૂષણુ. ॥ ૪ ॥
 જીરાવણિપુરે ક્ષણિનગરે વાણીરસી સ્વામિનિ શ્રી શંભેશ્વર નામ
 કેયુ મથુરા સેરીસકે સ્થાનને શ્રી મહાદ પહિલિપટતયેનાગે પ્રદે
 શ્રી પુરે ભાલનને કરદે દોકે જિનપતિ શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્તુતે. ॥ ૫ ॥

૬૯

જીરાપણિ વિભૂષણું જિનમિતિ શ્રી પાર્શ્વનાથં મુદા શક્તિમુનિ
સુંદર સ્તુતિ ગણૈર્નિર્મલમં યઃ સ્તુતે સર્વાભિષ્ટ સુખોચ્ય પિર
વિરતં સ્ફૂર્જતમોદાદયો મોહદ્રોષી જ્ય ત્રિયા સલભતે શ્રેયો
ચિરામહાશ્વતમ્. ॥ ૬ ॥

આત્મરક્ષક શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્તોત્ર.

ૐ નમો લગવતે પાર્શ્વનાથાય યેન મંત્રેણ સમાધિ ક્રિયતે,
શરીરે રક્ષા કુરુ કુરુ વને વા આમે વા નગરે વા ત્રિકે વા
ચમ્પરે વા ચતુષ્પથે વા દ્વારે વા ગૃહે વા વાહી શુદ્રાણી
ક્ષત્રિયાણી વૈશ્યી ચાંડાલી માતાંગિની ૐ હ્રોં હ્રોં હ્રૂં હ્રૌં હ્રોં
હ્રૂં હ્રૌં યઃ ક્ષઃ મંત્ર પ્રસાદેન મમ શરીરે અવતરંતુ દુષ્ટનિમલં
કુર્વંતુ હ્રૂં કુરુ સ્વાહા.

આ સ્તોત્ર ઉંમેશા સાત વાર ગણ્યું.

શ્રી અંબિકાદેવી મંત્રયુક્તાષ્ટક સ્તોત્ર.

મૂળમંત્ર— ૐ હ્રોં અંબિકે ? હ્રા હ્રોં ક્રા ક્રોં

કર્ત્ત્વૌં જ્યૌં સઃ હઃ કર્ણૌં હૌં નમઃ

ૐ મહાતીર્થ રૈવતગિરિ મંડને ॥

જૈન માર્ગ સ્થિતે વિદ્યાલિ ખંડને ।

નેમિનાથાં શિરાશ્ચ સેવા પરે

ત્વં જય જગજ્જંતુ રક્ષા કરૈ ?

૧

૮૭

હો મહામંત્ર રૂપે શિવે કરે
દેવિ ? વાચાત્ સત્ કિંઠિણી નુપુરે ॥
તાર હારાવણી રાગિતોરઃ સ્થલે ।
કર્ણતાટકે રચિ રમ્ય ગંડસ્થલે ॥ ૨

અંબિકે ? હૌં સ્ફુરહ ખીજ વિધે સ્વયં ?
હો સમાગમ્ય મે દેહિ દુઃખ ક્ષયં ॥
દ્રાં દુતં દ્રાવયુ દ્રાવયો પદ્મવં ।
ત્રી કુહિ કુદ્ર સર્વેલ કંડીરવાન ॥ ૩

કલી પ્રચંદે પ્રસીદ પ્રસીદક્ષણં ।
અશૂં સદા સુપ્રસન્ને વિદેહિ રક્ષણં ॥
સઃ સતાં દત્ત કસ્યાણુ આલોદયે ।
હઃ કલો નમસ્તોં યિષ્ઠે કસ્થ પુત્ર દુયે ॥ ૪

ઈત્યમુદ્ભૂત માહાત્મ્ય મંત્ર સ્તુતે ।
કૌં સમાંક્ષીઢ વર્તુલ યંત્ર સ્થિતે ॥
હૌં સુતાં યે ! મણિ મંડલ લાંકૃતે ।
દેહિમે દર્શનં હૌં ત્રિરુપા વૃતે ॥ ૫

નાશિતા શેષ મિથ્યાદૃશાં દુર્મદે ।
શાંતિ કીર્તિ ધૃતિ સ્વસ્તિ સિદ્ધિ પ્રદે ॥
દુષ્ટ વિદ્યાઃ ખલોચ્છેદને પ્રયત્ને ।
નદ ? નદાં યિષ્ઠે ? જિજ્ઞાસે નિર્મલે ॥ ૬

દેવિ ? કૌંભાંડિ દિવ્યે શુભે લેરવે ? ।
દુઃસહે દુર્જયે તપા હેમચંદ્રવે ॥

૯૧

નામ મન્ત્રેષુ નિર્ના શિતો પદ્મે ।
પાદિમાં પાદિમાં પીઠસ્થ કંઠીરવે ॥

૭

દેવદેવી ગણૃઃ સેવિતાં પ્રિ દ્રમે ।
જગદ્ગ્રં પ્રભાવૈક લક્ષ્મિ મયે ॥
પાસિતા શેષ જિનેન્દ્ર (જિનેન્દ્ર) જિનાલયે ।
રક્ષમાં રક્ષમાં દેવિ ? અંબાલયે ॥

૮

ઈતિ અંબિકાદેવી સ્તોત્રમ્.

વિધિ—અંબિકાજીકે ચએતત્ નિત્યં પાઠેન સૌખ્યદં
અષ્ટોતરં મન્ત્રં અપાત્ શાન્તિ સિદ્ધિકરં કુવં.

૯

શ્રી સંઘાય શ્રી ગચ્છાય કુદુમ્પાય હિતાં શ્રીદં
અંબિકા સ્તોત્ર મિદં ધૂર્યં.

પ્રસન્નાસ્તુ શ્રી અંબિકા.

૧૦

ગન્ધે દુષ્પકર (૨૦૧૮) વર્ષ

અથ યુગ કૃષ્ણ ચતુર્દશી શનૌ ?

પ્રાચીના સ્થિતિમાં પુનઃ દર્શન વિજયેનંદ.

૧૧

ચાર શરણાં.

મુજને ચાર શરણુ હજો, અરિહંત સિદ્ધ સાધુજી; કેવલીધર્મ
પ્રકાશીયો, રત્ન ત્રણ અમુલ્ય સાધીજી. મુજને ॥ ૧ ॥ ચક્રિગતિ
તાણાં દુઃખ છેડવા, સમર્થ શરણાં એ હોજી; પૂર્વે મુનિવર નો
હુઆ, તેણે કાષાં શરણાં તે હોજી. મુજને ॥ ૨ ॥ સંસાર માંહી
જીવને, સમરથ શરણાં ચારોજી; ગણી સમય મુંઝર એમ કહે,
કર્યાણુ મંગળકારોજી. મુજને ॥ ૩ ॥

૧

૮૨

લાખ ચોરાશી જીવ ખમાવીએ, મન ધરી પરમ વિવેકજી;
મિચ્છામિ દુક્કડં દીજીએ, જિન-વચને લહિએ ટેકજી. લાખ૦
॥ ૧ ॥ સાત લાખ જૂદગ હો તેહ વાહિના, દશ ચૌદ વનના
બેદોજી; ખટ વિગલ સુર તિરિ તારકી, ચહ ચહિદે નરના બેદોજી.
લાખ૦ ॥ ૨ ॥ મુજ પૈર નહીં ઠાઈશું જીવાયોનિ એ જ્ઞાણીને,
સહ સહ મિત્ર સંભાવોજી; ગણી સમય સુંદર એમ કહે, પાનીયે
પુન્ય પ્રભાવોજી. લાખ૦ ॥ ૩ ॥

પાપ અઢારે જીવ પરિહરે, અરિહંત સિદ્ધતી શાખેજી;
આલોખ્યાં પાપ છૂટીએ, લગવંત એણી પેરે ભાખેજી. પાપ૦
॥ ૧ ॥ આશ્રવ કષાય દોય ખંધના, વળી કસાહ અખ્યાખ્યાનજી;
રતિ અરતિ પૈશુન નિંદના, માયા મોહ મિથ્યાત્વજી. પાપ૦ ॥ ૨ ॥
મન-વચન કાયાએ જે કર્યાં, મિચ્છામિ દુક્કડં તે હોજી; ગણી
સમય સુંદર એમ કહે, જૈન ધર્મનો મર્મ એ હોજી. પાપ૦ ॥ ૩ ॥

ધન ધન તે દિન મુજ કદિ હોશે, હું પામીશ સંજમ સૂધોજી;
પૂર્વ ઋષિ પંથે ચાલશું, ગુરૂ વચને પ્રતિજુધોજી. ધન૦ ॥ ૧ ॥
અંત પંત બીક્ષા ગોમરી, રજુ વલે કાઠિસ્સગ કરશુંજી; સમતા
શત્રુ મિત્ર ભાવશું, સવેગ મુદ્ધો ધરશુંજી. ધન૦ ॥ ૨ ॥ સંસારના
સંકટ થકી, હું છૂટીશ અવતારોજી; ધન ધન સમય સુંદર તે ઘડી,
તો હું પામીશ જીવનો પારોજી. ધન૦ ॥ ૩ ॥

પદ્માવતી આસધના.

હવે રાણી પદ્માવતી, જીવરાણિ ખમાવે; જાણપાણું જીગતે
લહું, ઈશુ વેળા આવે. ॥ ૧ ॥ તે મુજ મિચ્છામિ દુક્કડં,
અરિહંતની શાખ; જે મેં જીવ વિરાખીયા, ચહિરાશી લાખ.

૯૩

તે મુજબ ૧૧૨ ॥ સાત લાખ પૃથ્વી તણા, સાતે અપકાય;
 સાત લાખ તેજકાયના, સાતે વળી વાય. તે ૧૧૩ ॥ દશ પ્રત્યેક
 વનસ્પતિ, ચક્રિય સાધારણ; યી ત્રિ ચક્રિરિંદ્રિ જીવના, એ એ
 લાખ વિચાર. તે ૧૧૪ ॥ દેવતા તિર્થંચ નારકી, ચાર ચાર
 પ્રકાશી; ચક્રિય લાખ મનુષ્યના, એ લાખ ચોરાશી. તે ૧૧૫ ॥
 ઈંધુ જીવ પરભવે સેવીયા, જે પાપ અઢાર; ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી
 પરિહર, દુર્ગતિના દાતાર. તે ૧૧૬ ॥ હિંસા ક્રોધી જીવની,
 જોડયા મૃષાવાદ; દોષ અદતાદાનના, મૈથુન ઉન્માદ. તે ૧૧૭ ॥
 પરિગ્રહ મેલ્યો કારમો, ક્રોધો ક્રોધ વિશેષ; માન માયા સોલ
 મેં ક્રોધાં, વળી રાગ ને દ્વેષ. તે ૧૧૮ ॥ ક્ષણ કરી જીવ દુહબ્યા,
 દોષાં કૂડાં કલંક; નિંદા ક્રોધી પારકી, રતિ અરતિ નિરાંક.
 તે ૧૧૯ ॥ ચાડી ક્રોધી ચોતરે, ક્રોધો થાપણુ મોસો; કુણર કુદેવ
 કુધર્મનો, લલો આપ્યો લરોસો. તે ૧૧૧૦ ॥ ખાટકીને જીવે
 મેં ક્રોધા, જીવ નાનાવિધ ઘાત; ચીડીમાર જીવે ચરકલાં, માર્યા
 દિન રાત. તે ૧૧૧૧ ॥ કાજી મુલાને જીવે, પઢી મંત્ર કોર;
 જીવ અનેક રૂપમે ક્રોધા, ક્રોધાં પાપ અઢાર. તે ૧૧૧૨ ॥
 માછીને જીવે માછલાં, આલ્યાં જળવાસ; પીવર ભીલ કોળી જીવે,
 મૂંગા પાડયા પાશ. તે ૧૧૧૩ ॥ કોટવાળને જીવે મેં ક્રોધા,
 આકરા કર દંડ; બંદીવાન મરાચીયા, કોરડા છડી દંડ. તે ૧૧૧૪ ॥
 પરમાધામીને જીવે, ક્રોધાં નારકી દુઃખ; હેદન મેદન વેદના,
 તાડન અતિ તિખ્ખ. તે ૧૧૧૫ ॥ કુંભારને જીવે મેં ક્રોધા,
 નીમહર પચાગ્યા; તેણી જીવે તિલ પીલીયા, પાપે પીંડ લરાવ્યાં.
 તે ૧૧૧૬ ॥ ગહાલી જીવે હળ ખેડીયાં, ફાડ્યાં પૃથ્વીનાં પેટ;
 મુડ નિદાન ધણો ક્રોધાં, દોષાં બળદ અપેટ. તે ૧૧૧૭ ॥
 માળીને જીવે રોપીયાં, નાનાવિધ વૃક્ષ; મૂળ પગ ફળ ફૂલનાં,

૧. વિનાશ. ૨ નીંજાડા. ૩ ખેડુત.

૮૪

લાગ્યાં પાપ તે લક્ષ્ તેં ॥ ૧૮ ॥ અધોવાદ્યાને^૪ ભવે, ભયાં
 અધિકે ભાર; પોડી^૫ પુંકે કીડા પડ્યા, દયા નાણી^૬ લગાર.
 તેં ॥ ૧૯ ॥ કીપાને ભવે છેતર્યા, કીધા રંગણ પાસ; અગ્નિ
 આરંભ કીધા ઘણા, ધાતુવાદ અબ્યાસ. તેં ॥ ૨૦ ॥ શૂરપણે
 રણ્ય યુક્તાં, માર્યાં માણસ વૃંદ; મહિરા માંસ માખણ લખ્યાં,
 ખાધાં મૂળ ને કંદ. તેં ॥ ૨૧ ॥ ખાણ ખણાવી ધાતુની, પાણી
 છેલેચ્યાં; આરંભ કીધા અતિ ઘણા, પોતે પાપજ સંચ્યાં. તેં
 ॥ ૨૨ ॥ કર્મ અંગાર કીયા વળી, ધરમે દવ દીધા; સમ ખાધા
 વીતરાગના, કૂડા કોસજ કીધા. તેં ॥ ૨૩ ॥ ખીસી ભવે ઉદર
 કીયા, ગીરોલી હત્યારી; મૂઠ ગમાર તણે ભવે, મેં જૂ લીખ મારી.
 તેં ॥ ૨૪ ॥ ^૧લાડલુંભ તણે ભવે, એકેદ્રિય જીવ; જ્વારી
 ચણા ગહુ શેકીયા, પાડતાં રીવ.^૨ તેં ॥ ૨૫ ॥ ખાંડણ પીસણ
 ગારના, આરંભ અનેક; રાંધણ ઈંધણ અગ્નિનાં, કીધાં પાપ
 હેદેક.^૩ તેં ॥ ૨૬ ॥ વિકથા ચાર કીધી વળી, સેવ્યા પાંચ
 પ્રમાદ; ઈશ્ટ વિયોગ પાડ્યા કીયા, રૂદન વિખવાદ. તેં ॥ ૨૭ ॥
 સાધુ અને આવક તણ્યાં, વ્રત લઈને લાગ્યાં; મૂળ અને ઉત્તર તણ્યાં,
 મુજ દૂષણ લાગ્યાં. તેં ॥ ૨૮ ॥ સાપ વીંછી સિંહ ચીવરા,
 શકરા^૪ ને સમળી; હિંસક જીવ તણે ભવે, હિંસા કીધી સખળી.
 તેં ॥ ૨૯ ॥ સુવાવડી દૂધણ ઘણ્યાં, વળી ગર્ભ ગળાવ્યા; જીવાણી
 ઘોળ્યાં ઘણ્યાં, શીળ વ્રત લાંબાવ્યાં. તેં ॥ ૩૦ ॥ ભવ અનંત
 ભમતાં થકાં, કીધા પરિદેહ સંખંધ; ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી વોસિર,^૫
 તીજીશું પ્રતિખંધ. તેં ॥ ૩૧ ॥ ભવ અનંત ભમતાં થકાં, કીધાં
 પરિદેહ સંખંધ; ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી વોસિર,^૬ તીજીશું પ્રતિખંધ.
 તેં ॥ ૩૨ ॥ ભવ અનંત ભમતાં થકાં, કીધા કુટુંબ સંખંધ;

૪ ગાડાં ભાડે ફેરવનાર. ૫ પોડીયો-ખળદ. ૬ ન આણી.

૧ લકીયી ચણા વિગેરે અનાજ શેકનાર. ૨ શાડ. ૩ અધિક.

૮૫

ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી વોસિરૂં, તીણશું પ્રતિખંધ. તેં ॥ ૩૩ ॥
 ઈણી પરે ઈહ ભવ પરભવે, કાપાં પાપ અખત્ર; ત્રિવિધ ત્રિવિધ
 કરી વોસિરૂં, કંઈ જન્મ પવિત્ર. તેં ॥ ૩૪ ॥ એણી વિધે એ
 આરાધના, ભવિ કરશે જોહ; સમય સુંદર કહે પાપથી, વળી
 છૂટશે તેહ. તેં ॥ ૩૫ ॥ રાગ વેરાડી જે સુણે, એહ ત્રીજી
 ઢાળ; સમય સુંદર કહે પાપથી, છૂટે તતકાળ. તેં ॥ ૩૬ ॥

પુણ્ય પ્રકાશનું સ્તવન.

(કુહા.)

સકળ સિદ્ધિદાયક સદા, ચોવીશે જિનરાય; સદૃશુર સ્વામિની
 સરસ્વતી, પ્રેમે પ્રણમું પાય. ॥ ૧ ॥ ત્રિજીવનપતિ ત્રિશક્ષા તથો,
 નંદન ગુણ ગંભીર; શાસન નાયક જગ જયો, વર્ધમાન વડ વીર.
 ॥ ૨ ॥ એક દિન વીર જિજ્ઞાસે, મરણે કરી પ્રણામ; ભવિક
 જીવના હિત ભણી, પૂછે ગૌતમ સ્વામ. ॥ ૩ ॥ મુક્તિ માર્ગ
 આરાધીએ, કહો કિણુ પરે અરિહંત; સુધા સરસ તવ વચન રસ,
 ભાગે શ્રી ભગવંત. ॥ ૪ ॥ ૧ અતિમાર આજોઈએ, ૨ પ્રત ધરીએ
 ગુરુ શાખ; ૩ જીવ ખમાવો સયળ જે, યોનિ ચોરાશી લાખ. ॥ ૫ ॥
 ૪ વિધિશું વળી વોસરાવીએ, પાપસ્થાનક અદાર; ચાર ૫ થરણ
 નિત્ય અનુસરો, ૬ નિંદા દુરિત આમાર. ॥ ૬ ॥ ૭ શુભકરણી
 અનુમોહીએ, ૮ ભાવ ભલો મન આણુ; ૯ અમુસણ અવસર આદરી,
 ૧૦ નવપદ જયો સુભણુ. ॥ ૭ ॥ શુભ ગતિ આરાધન તથા,
 એ છે દસ અધિકાર; ચિત્ત આણીને આદરો, જેમ પામે
 ભવ પાર. ॥ ૮ ॥

૧ બાજ પક્ષી. ૨ નદારાં.

૧ વીંજેરી, દૂર કરી.

૮૨

ઢાળ ૧ લી.

(કુમતિએ છેડી ડીઠાં રાખી-એ દેશી.)

જ્ઞાન દરિસણ ચારિત્ર તપ વીરજ, એ પાંચે આચાર;
એહ તણા એહ ભવ પરભવના, આસોઈએ અતિચાર રે પ્રાણી.
જ્ઞાન ભણો ગુણપ્રાણી, વીર વદે એમ વાણી રે. પ્રાણીં ॥ ૧ ॥
॥ એ આંકણી. ॥ ગુરુ ઓળવીએ નહીં ગુરુ વિનય, કાળે ધરી
ખડુમાન; અત્ર અર્થ તદુભય કરી સૂધા, ભણીએ વહી ઉપધાન રે.
પ્રાણીં જ્ઞાનં ॥ ૨ ॥ જ્ઞાનોપગરણ પાટી પોથી, કૃતણી નેઝારવાણી;
તેહ તણી ડીખી આથાતેના, જ્ઞાનભક્તિ ન સંભાળી રે. પ્રાણીં
જ્ઞાનં ॥ ૩ ॥ ઈત્યાદિક વિપરીતપણાથી, જ્ઞાન વિરાધુ' જેહ;
આ ભવ પરભવ વળી રે ભવોભવે, મિચ્છામિ દુકડ' તેહ રે.
પ્રાણીં જ્ઞાનં ॥ ૪ ॥

પ્રાણી સમક્તિ લ્યો શુદ્ધ જાણી, વીર વદે એમ વાણી રે,
પ્રાણી સમક્તિ લ્યો શુદ્ધ જાણી. જિન વચને શંકા નવિ ડીજે,
નવિ પરમત અભિલાષ; સાધુ તણો નિંદા પરિહરજે, કળ સંદેહ
મ રજો રે. પ્રાણીં સં ॥ ૫ ॥ મૂઢપણું જંડો પરથંસા,
ગુણવંતને આદરીએ; સામીને ધરમે કરી ધિરતા, ભક્તિ પરભાવના
કરીએ રે. પ્રાણીં સં ॥ ૬ ॥ સંઘ ચૈત્ય પ્રાસાદ તણો જે,
અવર્ણવાદ મન સેખ્યો; દ્રવ્ય દેવકો જે વિણુસાડયો, વિણુસંતો
ઉવેખ્યો રે. પ્રાણીં સં ॥ ૭ ॥ ઈત્યાદિક વિપરીતપણાથી,
સમક્તિ ખંડયું જેહ; આ ભવ પરભવ વળી રે ભવોભવ,
મિચ્છામિ દુકડ' તેહ રે. પ્રાણીં સં ॥ ૮ ॥

પ્રાણી ચારિત્ર લ્યો ચિત્ત આણી. વીર વદે એમ
વાણી રે, પંચ સમિતિ ત્રણ શુષ્પિ વિશંધી, આડે
પ્રવચન માય; સાધુ તણે ધરમે. પરમાદે, અશુદ્ધ વચન
મન કાય રે. પ્રાણીં ચાં ॥ ૯ ॥ આવડને ધર્મે સામ્યધિક,

૮૬

પોસકમાં મન વાળી; જે જ્યણાપૂર્વક, આઠે પ્રવચન માપ ન
પાળી રે, પ્રાણીં ૦ ચાં ૥ ૧૦ ॥ ઈલાદિ વિપરીતપણાથી, ચારિત્ર
ડાહોળ્યું નેહ; આ ભવ પરભવ વળી રે ભવોભવ, મિચ્છામિ
દુક્કડં તેહ રે, પ્રાણીં ૦ ચાં ૥ ૧૧ ॥ આરે ભેદ તપ નવિ કીધો,
છતે ભેગે નીજ શકતે; ધર્મે મન વચ કાયા વીરજ, નવિ દેશવીસું
ભગતે રે, પ્રાણીં ૦ ચાં ૥ ૧૨ ॥ તપ વીરજ આચાર એણી પરે,
વિવિધ વિરાધ્યા નેહ; આ ભવ પરભવ વળી રે ભવોભવ,
મિચ્છામિ દુક્કડં તેહ રે, પ્રાણીં ૦ ચાં ૥ ૧૩ ॥ વળીય વિશેષે
ચારિત્ર કેરા, અતિચાર આલોછએ; વાર જિણેસર વદણ સુણીને,
પાપ મલ સવિ દોછએ રે, પ્રાણીં ૦ ચાં ૥ ૧૪ ॥

કાળ ર ૭.

(પામી સુગુર પસાય - એ દેશી.)

પૃથ્વી પાણી તેહ, વાયુ વનસ્પતિ; એ પાંચે ધાવર કહ્યા
એ. ૥ ૧ ॥ કરી કરસણ આરંભ, જેત જે ગેડીયાં; દૂવા તળાવ
ખણાવીયા એ. ૥ ૨ ॥ ઘર આરંભ અનેક, ટાંકા એંધરાં; મેડી
માળા ચણાવીયા એ. ૥ ૩ ॥ લીંખણ ગુપણ કાજ, એણીપરે
પરપરે; પૃથ્વીકાય વિરાંતીયા રે. ૥ ૪ ॥ દોવણ નાહણ પાણી,
ઝીલણ અપકાય; છોતિ ધોતિ કરી દુહાવ્યા એ. ૥ ૫ ॥ ભાડીગર
કુંભાર, લોહ સુવનગરા; ભાડણુજ લીહાભાગરા એ. ૥ ૬ ॥
તાપણ શેકણ કાજ, વસ્ત્ર નિખારણ; રંગણ રાંધન રસવતી એ.
૥ ૭ ॥ એણી પરે કર્માદાન, પરે પરે જીવથી; તેહ વાયુ વિરાંતીયા
એ. ૥ ૮ ॥ વાડી વન આરામ, વાવી વનસ્પતિ; પાન ફુલ
ફળ સુઠીયાં એ. ૥ ૯ ॥ મુંઝક પાપડી શાક, શેક્યાં સૂકવ્યાં;
ઉઘાં ખુઘાં આપીયાં એ. ૥ ૧૦ ॥ અળશી ને એરંડા, ઘાણી
ઘાણીને; ઘણા તિલાદિક પીસીયા એ. ૥ ૧૧ ॥ ઘાણી કાણ માંહે,

૮૮

પીલી સેલડી; કંદમૂળ ફળ વેચીયા એ. ॥ ૧૨ ॥ એમ એકેન્દ્રી
જીવ, હવ્યા હણુવીયા; હણતાં જે અનુભેદિયા એ. ॥ ૧૩ ॥
આ લવ પરલવ જેલ, વળીધ લવોલવે; તે મુજ મિચ્છામિ
દુક્કડ' એ. ॥ ૧૪ ॥ કૃમિ સરમીયા કીડા, ગાડર ગંડોલા; ઈયળ
પૂરા ને અળશીયાં એ. ॥ ૧૫ ॥ વાળા જળો ચૂડેલ, વિચલિત
રસ તણાં; વળી અચાણાં પ્રમુખનાં એ. ॥ ૧૬ ॥ એમ બેઈદ્રી જીવ,
જેલ મે' દુહવ્યા; તે મુજ મિચ્છામિ દુક્કડ' એ. ॥ ૧૭ ॥ ઉપેઈ
જૂ લીખ, માકડ મંડોડા; ચાંચડ કીડી કંથુઆ એ. ॥ ૧૮ ॥
ગદ્દિઆ ધીમેલ, કાનખજુરીઆ; બી'ગોડા ધનેરીયાં એ. ॥ ૧૯ ॥
એમ તેઈદ્રી જીવ, જેલ મે' દુહવ્યા; તે મુજ મિચ્છામિ દુક્કડ'
એ. ॥ ૨૦ ॥ માખી મચ્છર ડાંસ, મસા પતંગીયા; કંસારી
કોસિયાવડા એ. ॥ ૨૧ ॥ ઠી'કુણુ વી'છુ તીડ, ભમરા ભમરીયો;
કેતાંખગ ખડમાંકડી એ. ॥ ૨૨ ॥ એમ ચઉરિંદ્રી જીવ, જેલ મે'
દુહવ્યા; તે મુજ મિચ્છામિ દુક્કડ' એ. ॥ ૨૩ ॥ જળમાં નાખી
જળજ, જળચર દુહવ્યા; વનમાં મૃગ સ'તાપીયા એ. ॥ ૨૪ ॥
પીડચા પપ્પી જીવ, પાડી પાશમાં; પોપટ ઘાલ્યા પાંચરે એ.
॥ ૨૫ ॥ એમ પંચેન્દ્રી જીવ, જે મે' દુહવ્યા; તે મુજ મિચ્છામિ
દુક્કડ' એ. ॥ ૨૬ ॥

કાળ ૩ જી.

(વાણી વાણી હિતકારી જી - એ દેશી.)

કોપ લોભ લય હાર્યથી જી, ખોટ્યા વચન અસત્ય; કૂડ
કરી ધન પારકાં જી, લીધાં જેલ અદત રે; જિનજી, મિચ્છામિ
દુક્કડ' આજ. તુમ શામે મહારાજ રે જિનજી, દેઈ સાફે' કાજ રે
જિનજી; મિચ્છામિ દુક્કડ' આજ. ॥ ૧ ॥ એ આંકણી. ॥ દેવ
મનુખ્ય તિર્ધંચનાં જી, મૈથુન સેવ્યાં જેલ; વિષપારસ લ'પટપણે જી,

૮૯

ધાત્રું વિડંગ્યો દેહ રે, જિનજી ॥ ૨ ॥ પરિવ્રજની મમતા કરી જી,
 ભવે ભવે મેલી આથ; જે જિહાંની તે તિહાં રહી જી, કોઈ
 ન આવી સાથ રે. જિનજી ॥ ૩ ॥ રથણી ભોજન જે કર્યાં જી,
 કીધાં ભક્ષ અભક્ષ; રસના રસની લાસમે જી, પાપ કર્યાં પ્રત્યક્ષ રે.
 જિનજી ॥ ૪ ॥ વ્રત લેઈ વિસારીયાં જી, વળી લાંબ્યાં પચ્યખાણુ;
 કપટ હેતુ દિરિયા કરી જી, કીધાં આપ વખાણુ રે. જિનજી ॥
 ૫ ॥ તણે હાજે આડે દુહૈ જી, આલોયા અતિયાર; શિવ ગતિ
 આરાધન તણો જી, એ પહેલો અધિકાર રે જિનજી, મિચ્છામિ
 દુક્કડં આજ ॥ ૬ ॥

ઠાળ ૪ થી.

(સાહેલડીજી - એ દેશી.)

પંચ મહાવ્રત આદરે સાહેલડી રે, અથવા સ્યો વ્રત બાર તો;
 યથાશક્તિ વ્રત આદરી સાહેલડી રે, પાળો નિરતિયાર તો. ॥ ૧ ॥
 વ્રત લીધાં સંભારીએ સા., હૈડે ધરીએ વિચાર તો; શિવ ગતિ
 આરાધન તણો સા., એ ખીન્ને અધિકાર તો. ॥ ૨ ॥ જીવ સર્વે
 ખમાવીએ સા., યોનિ ચોરાશી લાખ તો; મન શુદ્ધે કરી
 ખામણું સા., કોઈશું રેણ ન રાખ તો. ॥ ૩ ॥ સર્વ મિત્ર કરી
 ચિંતવો સા., કોઈ ન જાણ્યો શત્રુ તો; રાગ દ્વેષ એમ પરિહરો
 સા., કીજે જન્મ પવિત્ર તો. ॥ ૪ ॥ સ્વામિ સંઘ ખમાવીએ સા.,
 જે ઉપની અર્પીત તો; સ્વજન કુટુંબ કરી ખામણું સા., એ
 જિનથાસન રીતિ તો. ॥ ૫ ॥ ખમીએ ને ખમાવીએ સા., એહજ
 ધર્મનો સાર તો; શિવગતિ આરાધન તણો સા., એ ત્રીન્ને
 અધિકાર તો. ॥ ૬ ॥ મૃષાવાદ હિંસા ચોરી સા., ધનમૂચ્છા

૯૦

મૈથુન તો; ક્રોધ માન માયા તૃષ્ણા સા., પ્રેમ દ્વેષ વૈશુન્ય તો.
 ॥ ૭ ॥ નિંદા ક્ષણ ન કીજીએ સા., ક્રૂર ન દીજી આળ તો;
 રતિ અરતિ મિથ્યા તજીએ સા., માયા મોહ જંગળ તો. ॥ ૮ ॥
 ત્રિવિધ ત્રિવિધ વોસરાવિએ સા., પાપસ્થાન અઢાર તો; શિવગતિ
 આરાધન તણો સા., એ એથી અધિકાર તો. ॥ ૯ ॥

ઢાળ ૫ મી.

(હવે નિસુણો છંછાં આવીયા - એ દેશી.)

જનમ જરા મરણે કરી એ, આ સંસાર અસાર તો; કર્મા
 કર્મ સહુ અનુભવે એ, કોઈ ન રાખણહાર તો. ॥ ૧ ॥ શરણ
 એક અરિહંતનું એ, શરણ સિદ્ધ ભગવંત તો; શરણ ધર્મ શ્રી
 જનનો એ, સાધુ શરણ ગુણવંત તો. ॥ ૨ ॥ અવર મોહ સવિ
 પરિહરી એ, ચાર શરણ ચિત્ત ધાર તો; શિવગતિ આરાધન તણો
 એ, એ પાંચમો અધિકાર તો. ॥ ૩ ॥ આ ભવ પરભવ જે કર્યા એ,
 પાપ કર્મ કંઈ લાખ તો; આત્મ શાખે તે નિંદીએ એ,
 પડિક્કર્મીએ ગુરૂ શાખ તો. ॥ ૪ ॥ મિથ્યા મતિ વર્તાવિયા એ,
 જે ભાખ્યાં ઉત્સૂત્ર તો; કુમતિ કદામજીને વશે એ, જે ઉત્યાખ્યાં
 સૂત્ર તો. ॥ ૫ ॥ ઘડયાં ઘડાખ્યાં જે ઘણાં એ, ઘરડી હળ
 હથિયાર તો; ભવ ભવ મેલી મૂકીયાં એ, કરતાં જીવ સંહાર તો.
 ॥ ૬ ॥ પાપ કરીને પોષીયા એ, જનમ જનમ પરિવાર તો;
 જનમાંતર પોહોત્યા પછી એ, કોયે ન કીધી સાર તો. ॥ ૭ ॥
 આ ભવ પરભવ જે કર્યા એ, એમ અધિકરણ અનેક તો;
 ત્રિવિધે ત્રિવિધે વોસરાવીએ એ, આશી હૃદય વિવેક તો. ॥ ૮ ॥
 દુષ્કૃત નિંદા એમ કરી એ, પાપ કરો પરિહાર તો; શિવગતિ
 આરાધન તણો એ, એ જીવો અધિકાર તો. ॥ ૯ ॥

૯૧

કાળ ૬ ઠી.

(આથે તું જોઈને જીવડા - એ દેશી.)

ધન ધન તે દિન માહરો, જીહાં કીધો ધર્મ; દાન શીયજી
 તપ ભાવના, દાઠ્યાં દુષ્ટકર્મ. ધન ધન ॥ ૧ ॥ શત્રુજયાદિક
 તીર્થની, જે કીધી જાત; જુગતે જિનવર પૂજ્યા, વળી પોધ્યાં
 પાત્ર. ધન ॥ ૨ ॥ પુસ્તક જ્ઞાન લખાવીયાં, જિનહર જિન ચૈત્ય;
 સંધ ચતુર્વિધ સાચ્યા, એ સાતે ક્ષેત્ર. ધન ॥ ૩ ॥ પડિશ્રમણાં
 સુપરે કયાં, અનુકંપા દાન; સાધુ સૂરિ હિવજાયને, દીધા બહુ
 માન. ધન ॥ ૪ ॥ ધર્મ કાળ અનુમોદીયે, એમ વારોવાર;
 શિવગતિ આરાધન તણો, એ સાતમો અધિકાર. ધન ॥ ૫ ॥
 લાવ ભલો મન આણીએ, ચિત આણી કામ; સમતા ભાવે ભાવીયે,
 એ આતમરામ. ધન ॥ ૬ ॥ સુખ-દુઃખ કારણુ જીવને, કોઈ
 અવર ન હોય; કર્મ આપે જે આચર્યાં, ભોગવીયે સૌય. ધન ॥
 ૭ ॥ સમતા વિણુ જે અનુસરે, પ્રાર્થા પુણ્ય કામ; જાર ઉપર
 તે લોપણું, ઝાંખર ચિગામ. ધન ॥ ૮ ॥ લાવ ભલો પરે ભાવીયે,
 એ ધર્મનો સાર; શિવગતિ આરાધન તણો, એ આઠમો અધિકાર.
 ધન ॥ ૯ ॥

કાળ ૭ મી.

(રૈવતગિરિ હુઆ, પ્રભુનાં ગણુ કલ્યાણુ - એ દેશી.)

હવે અવસર જાણી, કરી સંલેખણુ સાર; અણસણુ આદરીયે,
 પચ્ચખી મારે આહાર; લલુતા સવિ મૂકી, જાંડી મમતા અંગ;
 એ આતમ ખેલે, સમતા જ્ઞાન તરંગ. ॥ ૧ ॥ ગતિ મારે કીધાં,
 આહાર અનંત નિઃશંક; પણુ તૃપ્તિ ન પામ્યો, જીવ લાલચીયો
 રંક; દુલહો એ વળી વળી, અણસણુનો પરિણામ; એકથી પામીજે,

૯૨

શિવપદ સુરપદ ઠામ. ॥ ૨ ॥ ધન ધનો શાલિભદ્ર, ખંધો મેઘકુમાર;
અણુસણુ આરાધી, પાખ્યા લવનો પાર; શિવ મંદિર જાશે, કરી
એકે અવતાર; આરાધન કેરો એ, નવમે અધિકાર. ॥ ૩ ॥
દશમે અધિકારે, મહામંત્ર નવકાર; મનથી નવિ ખૂંટા, શિવસુખ
ફલ મુહકાર; એક જપતાં જાણે, દુર્ગતિ દોષ વિકાર; સુપરે એ
સમરો, ચૌદ પૂરવનો સાર. ॥ ૪ ॥ જનમાંતર જાતાં, જે પામે
નવકાર; તે પાતિક ગાળી, પામે સુર અવતાર; એ નવપદ સરિખો,
મંત્ર ન કોઈ સાર; એક જપ ને પરલવે, સુખ સંપત્તિ દાતાર.
॥ ૫ ॥ જ્યું જુવો બીલ બીલડી, રાજ રાણી થાય; નવપદ
મહિમાંથી, રાજસિંહ મહારાય; રાણી રતનાવતી, બેહુ પાખ્યા છે
સુરભોગ; એક જપ પડી લેશે, શિવવધૂ સંજોગ. ॥ ૬ ॥ શ્રીમતીને
એ વળી, મંત્ર ફળ્યો તત્કાલ; ફણિધર કીટીને, પ્રગટ થઈ ફલમાળ;
શિવકુમારે જોગી, સોવન પુરુષો કીધ; એમ એણે મંત્ર, કાજ
ધણાંનાં સિદ્ધ. ॥ ૭ ॥ એ દશ અધિકારે, વીર જિજ્ઞોસર લાખ્યો;
આરાધન કેરો વિધિ, જોશે ચિત્ત માંહી રાખ્યો; તેણે પાપ પખાળી,
લવભય દૂરે નાખ્યો; જિન વિનય કરતાં, સુમતિ અમૃતરસ
ચાખ્યો. ॥ ૮ ॥

ઢાળ ૮ મી.

(નમે ભવિ લાવશું - એ દેશી.)

સિદ્ધારથ રાજા કુળતિલો એ, ત્રિશલા માત મલ્હાર તો;
અવનિતલે તમે અવતર્યા એ, કરવા અમ ઉપકાર તો. જયો
જિન વીરજી એ. ॥ ૧ ॥ મેં અપરાધ કર્યા ધણા એ, કહેતાં
ન લહું પાર તો; તુમ ચરણે આન્ય લાણી એ, જે તારે તો
તાર તો. જયો. ॥ ૨ ॥ આશ ધરીને આવીઓ એ, તુમ ચરણે
મહારાજ તો; આવ્યાને હિવેખશો એ, તો કેમ રહેશે લાજ તો.

૬૩

જયોં ॥ ૩ ॥ કરમ અણુજણુ આકરાં એ, જન્મ-મરણ જંગલ તો;
હું હું એહથી ઉતરો એ, છોડાવ દેવ દયાળ તો. જયોં ॥ ૪ ॥
આજ મનોરથ મુજ કળ્યા એ, નાહાં દુઃખ દહોલ તો; તુહો જિન
ચોવીશમો એ, પ્રગટ્યાં પુણ્ય કહોલ તો. જયોં ॥ ૫ ॥ ભવે ભવે
વિનય તુમારો એ, ભાવ ભક્તિ તુમ પાય તો; દેવ દયા કરી
દોષમે એ, બોધિ ખીજ સુપસાય તો. જયોં ॥ ૬ ॥

કળશ.

ઈહ તરણુ તારણુ મુગતિ કારણુ, દુઃખ નિવારણુ જગ જયો;
શ્રી વીર જિનવર ચરણુ ધુણતાં, અધિક મન ઉત્તર થયો. ॥ ૧ ॥
શ્રી વિજયદેવ સુરિંક પટધર, તીરથ જંગમ એણી જયો;
તપગન્ધપતિ શ્રી વિજયપ્રભસુરિ, સુરિતેજે ઝગમગો. ॥ ૨ ॥ શ્રી
હારવિજયસુરિ શિષ્ય વાયક, કીર્તિવિજય સુરસુર સમો; તસ
શિષ્ય વાયક વિનયવિજયે, ધુણ્યો જિન ચોવીશમો. ॥ ૩ ॥
સયસતર સંવત ઓગણત્રીશે, રહી રાંદેર ચોમાસ એ; વિજયદશમી
વિજય કારણુ, કીયો ગુણ અબ્યાસ એ. ॥ ૪ ॥ નરભવ આરાધન
સિદ્ધિ સાધન, મુકૂત લીલ વિલાસ એ; નિર્જરા હેતે સ્તવન
રચિયું, નામે પુણ્ય પ્રકાશ એ. ॥ ૫ ॥

શ્રી પુણ્ય પ્રકાશનું સ્તવન સંપૂર્ણ.

શ્રી પર્યંતારાધના.

માંદો મતુબ્ય નમસ્કાર કરીને આ પ્રમાણે કે, - હે ભગવન!
હવે અવસરને ઉચિત કરમાવો. તારે ગુરુ છેવટની આરાધના
આ પ્રમાણે કહે. ॥ ૧ ॥

૬૪

અતિચારને આલોવવા જોઈએ, ત્રોતો ઉચ્ચરવા જોઈએ, જીવને ક્ષમા આપવી જોઈએ અને લગ્ન આત્માએ અદ્વાર પાપસ્થાનક વેસરવવાં જોઈએ. ॥ ૨ ॥

માર શરણુ મહાશ્વ કરવાં જોઈએ, દુષ્કૃત (પાપ) ની નિંદા કરવી જોઈએ અને સાગ કામોની અનુમોદના કરવી જોઈએ; અનશન કરવું જોઈએ અને પંચ પરમેષ્ટિને નમસ્કાર કરવા જોઈએ. ॥ ૩ ॥

જ્ઞાનમાં, દર્શનમાં, ચારિત્રમાં, તપમાં અને વીર્યમાં; એ રીતે પંચવિધિ આચારમાં લાગેલા અતિચારો આલોવવા જોઈએ. ॥ ૪ ॥

સામર્થ્ય છતાં પણ જ્ઞાનીઓને વચ્ચે, અન્ન વિગેરે ન આપ્યું હોય, અથવા તેમની અવગ્તા કરી હોય, તે માટે દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૫ ॥ - ॥ ૬ ॥

પાંચ પ્રકારનાં જ્ઞાનની નિંદા કરી હોય, અથવા ઉપહાસ (મસ્કરી) કર્યો હોય, અથવા આપઘાત કર્યો હોય, તે માટે દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૭ ॥

જ્ઞાનનાં ઉપકરણ પાટી - પોથી વિગેરેની ને કાંઈ આશાતના થઈ હોય, તે માટે દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૮ ॥

નિઃશંકા વિગેરે આઠ પ્રકારના ગુણ સહિત જે સમ્યક્ત્વ રૂંકે પ્રકારે મેં પાડ્યું ન હોય તે માટે દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૯ ॥

જિનેશ્વરની યા જિનપ્રતિમાની લાવથી પૂજા કરી ન હોય, અથવા અલક્ષિથી પૂજા કરી હોય, તે માટે દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧૦ ॥

દેવદ્યોતો મેં જે વિનાશ કર્યો હોય, અથવા બીજાને નાશ કરતો જોઈ ઉપેક્ષા કરી હોય, તો તે માટે દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧૧ ॥

૯૫

જિનેંદ્રમંદિર વિગેરેમાં આજ્ઞાતના કરનારને, પાતાની શક્તિ છતાં ન નિષેધે, હોય તો તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧૨ ॥

પાંચસ્રમિતિ સહિત અને ત્રિશુભિ સહિત નિરાંતર ચારિત્ર ન પાળ્યું હોય, તો તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧૩ ॥

કોઈપણ રીતે પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેલિકાય, વાઉકાય અને વનસ્પતિકાયાદિ એકેન્દ્રિય જીવોનો મારાથી વધ થયો હોય, તો તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧૪ ॥

કોડા, શંખ, કીપ, પુરાં, જળો, અળસીઆં વિગેરે બેઈન્દ્રિય જીવોનો વધ થયો હોય, તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧૫ ॥

કુંધુઆ, જૂ, માકડ, મંકોડા, કોડા વિગેરે જે તેઈન્દ્રિય જીવોનો વધ થયો હોય, તો તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧૬ ॥

ચીંટી, માખ, જમર વિગેરે ચતુર્દિન્દ્રિય જીવોનો વધ થયો હોય, તો તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧૭ ॥

પાણીમાં વસનાર, જમીન ઉપર વસનાર કે આકાશમાં ઉડનાર કોઈપણ પાંચેન્દ્રિય જીવોનો વધ થયો હોય, તો તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ॥ ૧૮ ॥

ક્રોધથી, લોભથી, ભયથી, હાસ્યથી અથવા પરવશપણથી મેં મૂઠ થઈને જે અસત્ય વચન કહ્યું હોય, તે હું નિંદું છું, તેની ગર્હા કહું છું. ॥ ૧૯ ॥

કપટકળાથી જીનને છેતરીને થોડું પક્ષ તહિ આપેલું ધન મેં મહણ કર્યું હોય, તે હું નિંદું છું, તેની ગર્હા કહું છું. ॥ ૨૦ ॥

રાજ સહિત હૃદયથી દેવતા સંખંધી, મનુષ્ય સંખંધી અથવા તિર્થંચ સંખંધી; જે મૈથુન મેં આચર્યું હોય, તેની હું નિંદા અને ગર્હા કહું છું. ॥ ૨૧ ॥

૬૬

ધન, ધાન્ય, સુવર્ણ વિગેરે નવ પ્રકારના પરિચ્છેદ સંબંધમાં જે જે મમત્વભાવ ધારણ કર્યો હોય, તેની હું નિંદા ગર્હા કરું છું. ॥ ૨૨ ॥

ગુદી ગુદી જાતના રાત્રિભોજન ત્યાગના નિયમોમાં મારાથી જે જૂલ થઈ હોય, તેની હું નિંદા અને ગર્હા કરું છું. ॥ ૨૩ ॥

જિનેશ્વર ભગવાને કહેલો બ્રાહ્મ અને અબ્યંતર બાર પ્રકારનો તપ, જે મારી શક્તિ પ્રમાણે ન કર્યો, તેની હું નિંદા અને ગર્હા કરું છું. ॥ ૨૪ ॥

મોક્ષપદને સાધવાવાળા યોગમાં મન, વચન અને કાયાથી સદા જે વીર્ય ન ફેરવ્યું, તેની હું નિંદા અને ગર્હા કરું છું. ॥ ૨૫ ॥

પ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત વિગેરે બાર વ્રતોનો સમ્યક્ વિચાર કરી જ્યાં પ્રહણ કરેલામાં ભંગ થયો હોય તે ઉપે જણાવ. તું કોપ રહિત થઈને સર્વ જીવોને ક્ષમા આપ, અને પૂર્વનું વેર દૂર કરીને સર્વેને મિત્રા હોય તેમ ચિન્તવ.

પ્રાણાતિપાત, મૃષાવાદ વિગેરે મિથ્યાત્વશલ્ય સુધીનાં અદાર પાપસ્થાનકો મોક્ષ માર્ગની સન્નિપ્ત જાતાં વિવ્રજીત અને દુર્ગતિનાં કારણજીત છે, માટે એ અદાર પાપસ્થાનકોનો ત્યાગ કર.

જે ચોત્રીશ અતિશય યુક્ત છે, અને જેમણે કેવળજ્ઞાનથી પરમાર્થને જાણ્યા છે, અને દેવતાઓએ જેમનું સમવસરણ રચ્યું છે, એવા અહંતોનું મને શરણ હોજો.

જે આઠ કર્મથી મુક્ત છે, જેમની આઠ મહાપ્રાતિહાર્યોએ શોભા કરી છે. અને આઠ પ્રકારના મદના સ્થાનકોથી જે રહિત છે, તે અહંતોનું મને શરણ હોજો.

સંસારરૂપી ક્ષેત્રમાં જેમણે ફરી ઉગવાનું નથી, બાવ શત્રુઓને

૯૭

નાશ કરવાથી અરિહંત બન્યા છે, અને જે ત્રણ જગતને પૂજનીય છે તે અહાંતોનું મને શરણુ હોજો.

લયંકર દુઃખરૂપી લાગેલાં હહેરીઓથી દુઃખે કરી તરી શકાય એવો સંસારસમુદ્ર જે તરી ગયા છે, અને જેઓને સિદ્ધિમુખ મળ્યું છે, તે સિદ્ધોનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૨૬ ॥ થી ॥ ૩૫ ॥

તપરૂપી મુદ્દગલથી જેમણે ભારે કર્મરૂપી બેડીઓ તોડી નાખી મોક્ષમુખ મેળવ્યું છે તે સિદ્ધોનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૩૬ ॥

ધ્યાનરૂપી અગ્નિના સંયોગથી સકળ કર્મરૂપ મળ જેમણે આળી નાખ્યો છે, અને જેમનો આત્મા સુવર્ણ જેવો નિર્મળ થયો છે, તે સિદ્ધોનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૩૭ ॥

જેમને જન્મ નથી, જરા નથી, મરણ નથી, તેમજ મિતનો હોગ નથી, ક્રોધાદિ કષાય નથી, તે સિદ્ધોનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૩૮ ॥

બેંતાસીશદાય રહિત ગોચરી કરીને જે અન્ન-પાણી (આહાર) લે છે, તે મુનિઓનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૩૯ ॥

પાંચ ઈંદ્રિયોને વશ રાખવામાં તત્પર, કામદેવના અભિ-માનનો પ્રચાર છતનરા, અને હ્રત્યર્થને ધારણ કરનારા મુનિઓનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૪૦ ॥

જે પાંચ સમિતિઓ સહિત છે, પાંચ મહાવ્રતનો ભાર વહન કરવાને જે વૃષભ સમાન છે, અને જે પંચમગતિ (મોક્ષ) ના અનુરાગી છે; તે મુનિઓનું શરણુ હોજો. ॥ ૪૧ ॥

જેમણે સકળ સંયનો ત્યાગ કર્યો છે, જેમને મણિ અને તુલ્ય તથા મિત્ર અને શત્રુ સમાન છે, જે ધીર છે, અને જે મોક્ષમાર્ગને સાધવાવાળા છે; તે મુનિઓનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૪૨ ॥

૬૮

કેવળજ્ઞાનને લીધે દિવાકર (સૂર્ય) સરખા તીર્થકરોએ પ્રણેષા અને જ્ઞાતના સર્વ જીવોને હિતકારી એવા ધર્મનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૪૩ ॥

કરોડો કલ્યાણને ઉત્પન્ન કરનારી અને અનર્થ રચવાનો નાશ કરનારી જીવદયાનું જેમાં વર્ણન થાય છે, એવા ધર્મનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૪૪ ॥

પાપના ભારથી દબાયેલા જીવને કુગતિરૂપી કુવામાં પડતો જે ધારણુ કરી રાખે છે, એવા ધર્મનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૪૫ ॥

સ્વર્ગ અને મોક્ષરૂપ નગરે જવાના માર્ગમાં શુદ્ધાએલા લોકોને જે સાચવાહરૂપ છે, અને સંસારરૂપ અટવી પસાર કરાવી આપવામાં સમર્થ છે તે ધર્મનું મને શરણુ હોજો. ॥ ૪૬ ॥

આ પ્રમાણે ચાર પ્રકારના શરણુને ગ્રહણ કરનાર અને સંસારના માર્ગથી વિરક્ત ચિત્તવાળા મેં જે કોઈ પણ દુષ્કૃત કષ્ટ હોય, તેની ઉમણાં આ ચાર (અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ અને સર્વગુણાધિત ધર્મ) ની સમક્ષ નિદા કરે છું. ॥ ૪૭ ॥

મિથ્યાત્વથી વ્યામોહ પામીને ભ્રમતાં મેં મન, વચન કે કાયાથી કૃતીર્થ (અસત્ય મત) નું સેવન કષ્ટ હોય, તે સર્વની અત્ર ઉમણાં નિદા કરે છું. ॥ ૪૮ ॥

જિનધર્મ માર્ગને જો મેં પાછળ પાડ્યો હોય, અથવા તો અસત્યમાર્ગને પ્રગટ કર્યો હોય, અને જો હું ખીજને પાપના કારણબૂત થયો હોઉં; તો તે સર્વની ઉમણાં હું નિદા કરે છું. ॥ ૪૯ ॥

જન્તુઓને દુઃખ આપનારાં હજી, સાંભિલું વિગેરે જે મેં તૈયાર કરાવ્યાં હોય, અને પાપી કુદંબનું જે મેં ભરણુ-પોષણુ કષ્ટ હોય, તે સર્વની ઉમણાં હું નિદા કરે છું. ॥ ૫૦ ॥

૬૯

જિનભવન, પ્રતિમા, પુસ્તક અને (ચતુર્વિધ) સંધ-
રૂપ સાત ક્ષેત્રમાં જે ધન-મીઠા મેં વાવ્યું હોય, તે સુકૃતની
હું અનુમોદના કરું છું. ॥ ૫૧ ॥

આ સંસારરૂપી સમુદ્રમાં વડાણસમાન શાન, દર્શન
અને ચારિત્ર જે સમ્યગ્નુ રીતે પાળ્યાં હોય, તે સુકૃતની હું
અનુમોદના કરું છું. ॥ ૫૨ ॥

અરિષ્ટ, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, સાધર્મિક
અને જૈન સિદ્ધાંતને વિષે જે મેં બહુમાન કર્યું હોય, તે
સુકૃતની હું અનુમોદના કરું છું. ॥ ૫૩ ॥

સામાયિકમાં ચતુર્વિંશતિ સ્તવન (ચોવીસ ભગવાનની
સ્તુતિ) અને છ આવશ્યકમાં જે મેં ઉચ્ચ કર્યો હોય, તે સર્વ
સુકૃતની હું અનુમોદના કરું છું. ॥ ૫૪ ॥

આ જગતમાં પૂર્વે કરેલાં પુણ્ય-પાપ એજ સુખ-દુઃખનાં
કારણો છે, અને ખીજું કોઈપણ માણસ કારણ નથી, એમ જાણીને
શુભ ભાવ રાખો. ॥ ૫૫ ॥

પૂર્વે નહિ ભોગવાયેલા કર્મને ભોગવવાથી જ છૂટકારો છે,
પણ ભોગવ્યા વિના છૂટકારો નથી, એમ જાણીને શુભ ભાવ
રાખો. ॥ ૫૬ ॥

જે ભાવ વિના ચારિત્ર શ્રુત, તપ, દાન, શીળ વિગેરે
સર્વ આકાશના ફૂલની માફક નિરર્થક છે, એમ માનીને શુભ ભાવ
રાખો. ॥ ૫૭ ॥

તેં નરકનું નારકીપણે તીક્ષ્ણ દુઃખ અનુભવ્યું તે વખતે
કોણ મિત્ર હતો? એમ માનીને શુભ ભાવ રાખો. ॥ ૫૮ ॥

સુરશૈલ (મેરૂ પર્વત) ના સમૂહ જેટલો આહાર ખાઈને પણ
તને સંતોષ ન વળ્યો, માટે ચતુર્વિધ આહારને લાગ કર. ॥ ૫૯ ॥

૧૦૦

દેવ, મનુષ્ય, તિર્થંચ અને તરક; આ ચાર ગતિમાં આહાર સુલભ છે; પણ દિરતિ દુર્લભ છે, એમ માનીને ચતુર્વિધ આહારનો ત્યાગ કર. ॥ ૬૦ ॥

કોઈ પ્રકારના જીવ સમુદાયનો વધ કર્યા વગર આહાર થઈ શકે નહિ, તેથી ભવમાં જામણ કરવાના કારણરૂપ અને દુઃખના આધારમુત ચારે પ્રકારના આહારનો ત્યાગ કર. ॥ ૬૧ ॥

જે આહારનો ત્યાગ કરવાથી દેવોનું ઈન્દ્રપાણું પણ ઉદ્દેગીમાં હોય તેવું થાય છે, અને મોક્ષસુખ પણ સુલભ થાય છે, તે ચારે પ્રકારના આહારનો ત્યાગ કર. ॥ ૬૨ ॥

જુદા જુદા પ્રકારનાં પાપ કરવાનાં પરાયણ એવો પણ જીવ જે નમસ્કાર મંત્રને અંત સમયે પણ પામીને દેવપાણું પામે છે, તે નમસ્કાર મંત્રનું મનની અંદર સ્મરણ કર. ॥ ૬૩ ॥

ત્રીઓ મળવી સુલભ છે, રાજ્ય મળવું સુલભ છે; દેવપાણું પામવું સુલભ છે, પણ નવકાર મંત્ર પામવો દુર્લભમાં દુર્લભ છે. તેથી મનની અંદર નવકાર મંત્રનું સ્મરણ કર. ॥ ૬૪ ॥

એક ભવમાંથી બીજા ભવમાં જતાં ભવિકોને જે નવકાર-મંત્રની સહાયથી પરભવને વિષે મનોવાંછિત સુખ સંભવે છે, તે નવકાર મંત્રનું મનની અંદર સ્મરણ કર. ॥ ૬૫ ॥

જે નવકાર મંત્રને પ્રાપ્તવાથી ભવરૂપ સમુદ્ર ગાવની ખરી જેટલો અદ્ભુત થાય છે, અને જે મોક્ષના સુખને સત્ત કરી આપે છે, તે નમસ્કાર મંત્રને મનની અંદર તું સ્મરણ કર. ॥ ૬૬ ॥

આ પ્રકારની ગુરુએ હિપદેશીશી પર્યન્તારાધના સાંભળીને તું સક્ષ પાપ વેાસરાવીને આ નમસ્કાર મંત્રનું સેવન કર. ॥ ૬૭ ॥

પાંચ પરમેષ્ઠીનું સ્મરણ કરવામાં તત્પર એવો રાજસિંહ કુમાર મરણ પામીને પાંચમા દેવલોકમાં ઈન્દ્રપાણું પામ્યો. ॥ ૬૮ ॥

૧૦૧

તેની સ્ત્રી રતવતી પણ એજ પ્રકારે આરાધીને પાંચમા કલ્પને વિષે સામાનિક દેવપણું પામી, ત્વાંથી ન્યર્થને બનતે મોક્ષે જશે. ॥૬૯॥

આ સંવેગ ઉત્પન્ન કરનાર સોમસૂરિએ રચેલી પર્યાન્તા-રાધનાને જે કડી રીતે અનુસરશે તે મોક્ષ-મુખ પામશે.

‘પર્યાન્તારાધના’ સમાપ્ત.

નવરૂમરાણુ સ્તોત્રાદિ વિભાગ સમાપ્ત.

દેવવંદન વિભાગ

(દિવાળીનાં દેવવંદનના કર્તા)

શ્રી જ્ઞાનવિમલ સૂરિનું જીવન ઝરમરે ઢુંકમાં

આ સૂરિનો જન્મ સં. ૧૬૯૪ માં ભિખમાલ શહેરમાં થયો હતો. તેમનું મૂળ નામ નાથુભલ હતું. તેમના પિતા વાસવ શેઠ અને માતાનું નામ કનકાવતી હતું. તેમની વીશા ઓશવાળા જ્ઞાતિ હતી. તેમણે સં. ૧૭૦૨ માં આઠ વર્ષની ઉંમર ધીરવિમલ પાસે દીક્ષા લીધી. નવવિમલ નામ પાડયું. તેમણે અમૃતવિમલ ગણી તથા મેરવિમલ ગણી પાસે અભ્યાસ કર્યો. તેમને સં. ૧૭૨૭ નાં મહા સુદી ૧૦ મે તપાગમજાધિપતિ આચાર્ય વિજય પ્રભસૂરિએ સાદડી પાસે ઘાણેરાવ ગામમાં પંડિત (પંચાસ) મદ આપ્યું. તેમના ગુરુ ધીરવિમલ ગણી સં. ૧૭૩૯ માં સ્વર્ગ-વાસી થયા છે.

આચાર્ય વિજયપ્રભસૂરિની આજ્ઞાથી મહિમાસાગરસૂરિએ પાટણ પાસે આવેલા સંડેસર (સંડેર)માં સં. ૧૭૪૪ ના

૧૦૨

કાગણુ મુદી પાંચમને ગુરુવારે આચાર્ય પદવી આપી. તેમનું જ્ઞાનવિમલસૂરિ નામ રાખ્યું, તે વખતે શેઠ નાગજી પારેજી આચાર્ય પદનો મહોત્સવ કર્યો હતો,

તેમનો વિહાર ઘણાં જાગે સુરત, અમદાવાદ, પાટણ, સાદડી, રાધનપુર, ખંભાત, ધાણેરાવ, શીરોહી, પાલીતાણા, ગુનાગઢ વગેરે સ્થળોમાં થયો છે, તેમના ઉપદેશથી સુરતનાં શેઠ પ્રેમજી પારેજી સં. ૧૭૭૭ માં શ્રી સિદ્ધાચલનો સંઘ કાઢ્યો હતો. તે સંઘનું વર્ણન કવિ દીપસાગરગણ્ણીનાં શિષ્ય સુખસાગર કવિએ પોતાના પ્રેમવિલાસ નામના રાસમાં કર્યું છે પાલીતાણામાં તેમનાં હાથે જિનપ્રતિમાની સત્તરવાર પ્રતિષ્ઠા થઈ છે. તેમણે છેલ્લું ચોમાસું ખંભાતમાં સં. ૧૭૮૨ માં કર્યું ત્યાં આસો વદમાં ૮૯ વર્ષની ઉંમરે તેઓ સ્વર્ગવાસી થયા. ત્યાં શ્રાવણએ તેમનાં પગલાં યુકત દેરી ખંભાતમાં સફરપરામાં કરાવી જે આજે વિદ્યમાન છે.

તેઓશ્રીએ ઘણાં ગ્રંથો રચ્યાં છે (૧) નરહવ દ્રષ્ટાંતમાળા, (૨) પાક્ષિક વિધિ પ્રકરણ (૩) સાધુ વંદન રાસ તથા (૪) હિપાસક દશાંગ દ્વિતીય વગેરે ૧૩ ગ્રંથો નયવિમલગણ્ણી અવસ્થામાં રહ્યાં છે. તથા ૭૫૦૦ શ્લોક પ્રમાણ પ્રશ્ન વ્યાકરણ વૃત્તિ, તથા સંસારહાવા વૃત્તિ વગેરે ૧૫ ગ્રંથો આચાર્યપણામાં બનાવ્યાં છે. તે સિવાય અનેક સ્તવનો, સજ્જાઓ, ચોથો વગેરે બનાવ્યાં છે. આ પ્રમાણે ગુજરાતી પદ સાહિત્યમાં તેમણે મોટા ફાળો આપ્યો છે. તેમનું વિશેષ ચરિત્ર જાણવા ઈચ્છનારે વીજાપુરનો ઇતિહાસ તથા ૫. મુક્તિ વિમલગણ્ણી સંગૃહિત ગ્રામીન સ્તવન સંગ્રહ જોવા.

૧૦૩

“ દીવાણી પર્વની કથા ”

ઉજ્જયિની નામની મોટી નગરી હતી. તેમાં સંપ્રત્તિ નામે રાજા રાજ્ય કરતાં હતાં. તે નગરીમાં જીવિત સ્વામીની પ્રતિમાને વંદન કરવા માટે, આર્ય સુહસ્તી નામના આચાર્ય આવ્યા હતાં. એક વખતે સ્થયાત્રાને વરધોડો નીકળ્યો. તે વરધોડામાં આર્ય સુહસ્તિ સૂરિ સંઘ સાથે ચાલતાં હતાં. રાજા પોતાના મહેલનાં ગોખમાંથી વરધોડો જોઈ રહ્યો હતો. વરધોડામાં આર્ય સુહસ્તી સૂરિને જોઈને સંપ્રત્તિ રાજાને વિચાર થયો કે આવો વેશ મેં કોઈક સ્થળે જોયો છે. વિચારમાં તદ્દલીન થતાં તેમને જાતિસ્મરણ ગાન થયું. પોતાનો પૂર્વજવ જોયો. તેથી આર્ય સુહસ્તી જે પોતાના પૂર્વજવમાં સુર હતાં તેમને ઓળખ્યાં.

સુરને ઓળખીને સંપ્રત્તિ રાજા નીચે આવી સુરને નમીને કહેવા લાગ્યાં કે, “ મને ઓળખો છો ? ” સુરએ કહ્યું કે, “ દેશનાં રાજાને કોણ ન જાણે ? ” રાજાએ કહ્યું કે હું જાણવાતું કહેતો નથી. સુરએ જીવતાં ઉપયોગથી જાણીને કહ્યું કે “ તું મારો શિષ્ય હતો. ” રાજાએ પૂછ્યું કે “ મને ચારિત્ર કેમ ફળદાયી થયું તે હું જાણતો નથી.

આચાર્યે કહ્યું કે ‘ હે રાજા ! પૂર્વજવમાં તું લિપ્ત હતો. બીજા માગવા છતાં કોઈ તને ખાવા આપતું નહોતું. એકવાર તું ઘણો જીખ્યો હતો. પરંતુ તને કોઈ ખાવાતું આપતું નથી. એવામાં ગોચરી લેવા માટે નીકળેલા સાધુઓને તે જોયા તેઓને લોકો આદરથી લાડવા વગેરે આપે છે. તેથી તે વિચાર કર્યો કે હું ઘેર ઘેર માથું છું છતાં કોઈ કાંઈ આપતું નથી અને આ સાધુઓને લોકો આદરપૂર્વક ઓલાવીને આપે છે. આ સાધુઓને ઘણાં લાડવા મળે છે. માટે હું તેમની પાસે માગુ.

૧૦૪

એમ વિચારી તેં અમારે ઉપાશ્રયે આવીને તેં લાડવા માગ્યાં. અમે તને કહ્યું કે અમારા જંગલો ધાય તો ખાવાનું આપીએ તેથી ખાવાની લાલચે તેં અમારી પાસે દીક્ષા લીધી. અમે તને લાડવા ખાવા આપ્યાં. ઘણો ભુખ્યો હોવાથી તે હદ ઉપરાંત લાડવા ખાધા. તેથી રાત્રીએ ત્રિપુચિક્ષા (જાડા ઉલટી) થઈ સાધુઓ તથા શ્રાવકો તારી વેવાવચ્ચ કરવા લાગ્યાં, તે વખતે તેં વિચાર કર્યો કે “ મને કંઈ ખાવાનું આપતું ન હોતું, પરંતું મેં આ વેશ ધારણ કર્યો તો સાધુઓ તથા શ્રાવકો મારી કેટલી વેવાવચ્ચ કરે છે. આ સાધુ વેશ ઘણો ઉત્તમ છે.” આવા શુભ વિચારમાં તેજ રાત્રીમાં મરણ પામી તું અહીં સંપ્રત્તિ રાજ્ય થયો છે. આ પ્રમાણે તેં ચારિત્રના કારણજૂત સાધુ વેશની અનુમોદનાં કરી તેનું તને આ ફળ મળ્યું છે.”

તે વખતે સંપ્રત્તિ રાજ્યએ ગુરૂને કહ્યું કે, “ આપનાં કૃપાથી મને રાજ્ય વગેરે ઋદ્ધિ મળી છે. માટે તમે તે રાજ્ય બ્રહ્મ કરો.” આચાર્ય મહારાજે કહ્યું કે, ‘ હે રાજા ! અમને તો અમારા શરીર ઉપર પણ મમતા નથી તો રાજ્યને શું કરીએ. અમારે રાજ્યના ઈચ્છા નથી. એ રાજ્ય તો તમને તમારા પુણ્યથી મળ્યું છે. પરંતુ હવે ફરીથી પણ તમે સમક્ષિ ધારણ કરો. અને જૈન શાસનની પ્રભાવના કરી ધર્મને દીપાવો. સહ-ગુરૂની પાસે ધર્મ સાંભળો. દાન, શીલ, તપ અને ભાવરૂપ ચાર પ્રકારનો ધર્મ કરો. વળી પર્વ દિવસે તો ધર્મકરણી વિશેષ-તાથી કરો.”

ઉપર પ્રમાણેનાં ગુરૂનાં વચન સાંભળી સંપ્રત્તિરાજ્યએ ગુરૂને પૂછ્યું કે, “ પશુપલાદિક પર્વ તો જિન આગમમાં પ્રસિદ્ધ છે. પરંતુ દિવાલી પર્વ શાથી થયું ? તે દિવસે લોકો નવાં વસ્ત્રો તથા ઘરેણાંદિક શા માટે પહેરે છે. તથા દીવાઓ શા માટે

૧૦૫

કરે છે. તેનું સ્વરૂપ જાણવો. ”

તે વખતે આર્ય મુકુન્દસ્તીસુરિએ સંપ્રતિરાજને દિવાળી પર્વની કથા આ પ્રમાણે કહી:-

“ભરતક્ષેત્રમાં ક્ષત્રિય કુટુંબ નગરમાં સિદ્ધાર્થ રાજાની ત્રિસલા રાણીની કૃપામાં શ્રી વીર વર્ધમાનસ્વામીને દેવે લાવીને મૂક્યાં તે વખતે રાણીએ ચૈદ્ર મોટા સ્વપ્ન જોયાં. ચૈત્ર મુકુન્દ તેરસે ભગવાન જન્મ્યાં. ઈન્દ્રો સહિત દેવોએ જન્મોત્સવ કર્યો. પ્રભુ જ્યારથી ગર્ભમાં હોવાથી ત્યારથી સિદ્ધાર્થરાજાને ત્યાં ધન-ધાન્યાદિકની વૃદ્ધિ થવાથી વર્ધમાન એવું તેમનું નામ પાડયું. પ્રભુએ ઘેર ઉપસર્ગો સહન કર્યાં, તેથી દેવોએ મહાવીર એવું નામ પાડયું. અનુક્રમે યૌવન પામી જશેદા નામે રાજ-કન્યા પરણ્યાં. મુદ્દર્શના નામે એક પુત્રી તેમને થઈ. તેમને નંદિવર્ધન નામે મોટા ભાઈ હતાં.

જ્યારે ભગવાન અઠાવીશ વર્ષના થયાં ત્યારે તેમનાં માતા-પિતા મરણ પામ્યાં. ભગવાન ગર્ભમાં હતાં ત્યારે તેમણે એવો અભિગ્રહ કર્યો હતો કે માતા-પિતા જીવતા હશે ત્યાં મુખી ચારિત્ર લેશું નહીં. એ અભિગ્રહ પૂરો થવાથી, મોટા ભાઈનાં આગ્રહથી એ વર્ષ ઘરવાસમાં રહ્યાં. તે વખતે લૌકાંતિક દેવોએ ‘હે ભગવન! ધર્મ-તીર્થ પ્રવરણિ’ એમ પ્રાર્થના કરી.

“પ્રભુએ સંવત્સરી દાન આપી કારતક વદ ૧૦ ને દિવસે દીક્ષા લીધી. તે વખતે તેમને એવું મનઃપર્યવ ગામ હોવાનું. દીક્ષા લીધા પછી સાડાબાર વર્ષ મુખી તપ કર્યું. તે દરમિયાન તેમણે અનેક ઘેર ઉપસર્ગો સહન કર્યાં. ત્યાર પછી ઋષ્ટુવાસિકા નદીનાં તીરે શુક્લ ધ્યાન ધ્યાવતાં તેમને કેવલગાન હોવાનું. તે વૈશાખ વદ ૧૦ નો દિવસ હતો.

૧૦૬

તે પ્રસન્ને દેવોએ સમવસરજીની રચના કરી તે વખતે ઈદ્રભૂતિ વગેરે અગિયાર ગણધરો થયાં. ચતુર્વિધ સંઘની સ્થાપના કરી. ત્યાર પછી ત્રીશ વર્ષ સુધી કેવલીપણે વિચરીને છેલ્લું ચોમાસું પાવાપુરીમાં ઉદ્ધિતપાલ રાજાની સભામાં કહ્યું. ત્યાં પોતાનું અલ્પ આયુષ્ય જાણીને અંતકાલ વખતે પ્રભુએ મોલ પહોર સુધી દેશના દીધી.

તે વખતે પુણ્યપાલ નામે રાજા ત્યાં આવ્યો. તેણે પૂછ્યું કે, “હે ભગવંત મેં આજે આઠ સ્વપ્ન જોયાં તે સ્વપ્નોનો અર્થ મને કહો.” તે વખતે પ્રભુએ તે આઠ સ્વપ્નોનો ભાવાર્થ સમજાવ્યો. તેમાં આ પાંચમા આરામાં કેવી સ્થિતિ પ્રવર્તશે તેનું સ્વરૂપ વિસ્તારથી જણાવ્યું.

તે વખતે ગૌતમ સ્વામીએ ભગવાનને પૂછ્યું કે આપના નિર્દાણ પછી શું થશે તે જણાવો. તે વખતે ભગવાને પોતાની પાઠે મુઘર્મા સ્વામી થશે. તે પછી જંબૂસ્વામી, તે પછી પ્રભવસ્વામી, તેમની પાઠે સચ્ચંભવસુરિ, તે પછી યશોભદ્રસુરિ વગેરેથી માંડીને આર્યમહાગિરિજી સુધી પરંપરા જણાવી. બીજા પણ અનેક જાતના પાંચમા આરામાં બનનારા બતાવે તથા છેવટે ક્લંકીનું સ્વરૂપ વિસ્તારથી જણાવ્યું.

હવે પ્રભુએ પોતાનો મોક્ષાગમન કાલ નજીક જણાવે તથા ગૌતમસ્વામીને પોતાના ઉપર ઘણો રુનેહ છે. એમ જણાવે પાસેના ગામમાં દેવશર્મા નામે બ્રાહ્મણ રહે છે, તેને પ્રતિભાષ કરવાને ગૌતમસ્વામીને આજ્ઞા આપી મોકલ્યા.

પ્રભુ શ્રી મહાવીરસ્વામી ૩૦ વર્ષ ગૃહસ્થાવાસમાં, સાડાબાર વર્ષ જ્ઞાનસ્થપણામાં ૩૦ વર્ષ કેવલી અવસ્થામાં એમ સર્વ મળીને કુલ એતિર વર્ષદિક આયુષ્ય પુરું કરીને આસો વદ અમાવાસ્યાને દિવસે પલાંડીવાળીને એઠા, તે વખતે ત્યાં આવેલા શકેન્દ્રે કહ્યું કે,

૧૮૭

“હે ભગવન્! આપના નીવારણ નક્ષત્ર ઉપર શે હજાર વર્ષની સ્થિતિનો ત્રીશમો ભસ્મચક્ર આવશે. તે ઘણો ક્ષુદ્ર છે; માટે એક મુદ્દર્ત માત્ર આયુષ્ય વધારે તો તમારા તીર્થની પૂજન-પ્રભાવના સારી થશે; નહિ તો પાછળ શિષ્યાદિક ચતુર્વિધ સંઘને પડા થશે, તે મારાથી પણ ટાળી શકાશે નહીં.”

તે વખતે પ્રભુએ કહ્યું કે, “હે ઈન્દ્ર ! આ વાત ત્રણ કાળમાં કદાપી ખતે તેમ નથી. કારણ કે આયુષ્યમાં એક સમયનો વધારો કરવાને પણ કોઈ સમર્થ નથી. વળી ભાવી કાળમાં જે ખતવાનું છે, તે પણ યન્યા વિના રહેવાનું નથી.”

ત્યાર પછી પંચાવન અધ્યયન પુણ્ય ફળ વિપાકના અને પંચાવન અધ્યયન પાપ ફળ વિપાકના કથાં. ત્યાર પછી ત્રણ યોગેને રૂપી ચૈદ્રમાં અધોગી ગુણકાપો પાંચ હ્વાસ્વાક્ષર કાલ રહીને સર્વ કર્મનો ક્ષય કરી પ્રભુ મોક્ષે ગયા.

આ આસો વદ અમાસની રાતનો કાળ હતો.

તે દિવસે નવ મહાકી જાતિના રાજા તથા નવ લચ્છકી જાતિના રાજાઓ તથા કાશી-કોશલના અધિપતિ પ્રભુને વાંદવા આવ્યા હતા. તે પોસહ ઉપવાસ કરીને રજા હતા. તેમણે ભગવંતનું નિર્વાણ સંભળ્યું. તેથી તપશ્ચર્યા કે ભાવ ઉદ્યોત તો ગયો પણ દીપકનો દ્રવ્ય ઉદ્યોત કરો. એમ વિચારી દીવા કર્યા. વળી ભગવાનનો નિર્વાણ મહોત્સવ કરવા માટે આકાશ માર્ગે જતા-આવતા દેવ-દેવીઓની જ્યોતિને લીધે તે રાત્રી ઉદ્યોતવાળી થઈ. તેમજ ‘મેર’ઈયા મેર’ઈયા’ (અમે રહી ગયાં) એવા દેવોના મુખથી કોલાહલ થયો, તેથી લોકોમાં દીવાના મેર’ઈયાં કરવાની પ્રથા શરૂ થઈ.

૧૦૮

હવે શ્રી ગૌતમસ્વાતી દેવોના મુખથી ભગવંતનું નિર્વાણ જાણીને વિચારવા લાગ્યા કે, “હે પ્રભુ ! મને આંતકાલે વેગળો કાઢ્યો ! હું તમારો ભક્ત તેને જ તમોએ દૂર કાઢ્યો. હું તમારા મોક્ષમાં ભાગ તો પડાવવાનો નહોતો. વીર વીર એ પ્રમાણે ભોલતાં ભોલતાં વિચાર આવ્યો કે પ્રભુ તો વિતરાગ હતાં અને હું તો રાગવાળો છું. વીતરાગને રનેહ ક્યાંથી હોય ? મારી જ મોટી ભૂલ હતી કે અત્યાર સુધી હું સમજ્યો નહિ. એ પ્રમાણે એકલવ ળાવતામાં આગળ વધતાં ક્ષપક શ્રેણિમાં ચરી કેવલજ્ઞાન પામ્યાં, આ કારતક સુદ (૧) ની પ્રાતઃકાલનો સમય હતો.

આ પ્રમાણે પ્રભુ શ્રી મહાવીર સ્વામીનાં મોક્ષ કલ્યાણક નિમિત્તે આસો વદ અમાસના દિવસે દીપાસિકા - દિવાળીનું પર્વ લોકોમાં શરૂ થયું. વળી દેવોએ તે વખતે ભગવાનનો નિર્વાણ મહોત્સવ કર્યો. તથા સુદ પડવાને દિવસે ગૌતમ સ્વામીનો કેવલ મહોત્સવ કર્યો. તેથી લોકોમાં આ દીવાળી પર્વ શરૂ થયું.

પ્રભુનું નિર્વાણ સાંભળીને ભગવંતના ભાઈ નંદિવર્ધન રાગએ શોકાકુલ થઈને પડવાને દિવસે ઉપવાસ કર્યો. સુદર્શનાત્મહેને કારતક સુદ ખીજને દિવસે નંદિવર્ધનને પોતાને ઘેર જમણીને શોક દૂર કરાવ્યો. તે દિવસથી લોકોમાં ભાઈ ખીજની પ્રવૃત્તિ શરૂ થઈ.

આ પર્વમાં આસો વદ ચૌદશ તથા અમાવસ્યાને દિવસે જટ્ટ કરીને અષ્ટ-પ્રકારી પૂજા કરીએ. પચાસ હજાર ફૂલની શ્રુતજ્ઞાનની પૂજા કરીએ. ગૌતમસ્વામીને સુવર્ણ કમલમાં સ્થાપીને ધ્યાન ધરીએ. ચોવીશ જિનના પદ આગળ પ્રત્યેક જિન આશ્રમી પચાસ હજાર અક્ષત એટલે ફૂલ બાર સાખ અક્ષત મૂકી તેની ઉપર, દીવો મૂકી શ્રી ગૌતમસ્વાતીનું આરાધન કરવું. આ આરાધનાથી સર્વોત્કૃષ્ટ સંપત્તિ તથા પરંપરાએ પરમ-પદ-મોક્ષ મળે છે.

૧૦૬

તથા અમાવસ્યાને દિવસે ઉજમણું કરે, નંદીશ્વર તપ મોકે. તે દિવસે નંદીશ્વર પદની પૂજા-પૂર્વક ઉપવાસ કરવો. એમ સાત વર્ષ સુધી. દરેક અમાવાસ્યાએ ઉપવાસ કરવો. સાત વર્ષ પરાં ધાય ત્યારે મહાવીર સ્વામીના નિર્વાણ કલ્યાણની અમાવાસ્યાએ ઉજમણું કરવું. નંદીશ્વર ક્રીપના પદ આગળ બાવન પ્રકારના પંડવાન શ્રીફળ, નારંગી વગેરે બાવન બાવન મૂકવાં.

વળી એ દિવાલી પર્વને દિવસે અક્ષત-પૂજા સાર્થીયો કરી, પવિત્ર ઘઈ શ્રી ગૌતમ સ્વામીનો “ૐ હ્રીં શ્રી ગૌતમાય નમઃ” એ મંત્રનો સાડીબાર હજાર વખત તથા “ૐ હ્રીં હ્રીં શ્રી ગૌતમ મુવહુર્લ્લખિધનાયાય નમઃ” એનો સાડીબારસે વખત જાપ કરવો.

આ દિવાલી પર્વ અન્ય સર્વ પર્વોમાં મોટું છે. કારણ કે તે શાસન નાયક શ્રી વીર ભગવાનનો મોક્ષ કલ્યાણક્રમે દિવસ છે, તે મહાપ્રભાવક છે. વળી શ્રી ગૌતમસ્વામી કેવળજ્ઞાન પામ્યાને દિવસે ઘણાં રાજાઓએ દીપોત્સવ કર્યો છે, તેથી આ દીપાવલી પર્વ શરૂ થયું છે.

ગુરુના મુખમાંથી દીવાલી પર્વની હકીકત જાણીને સંપત્તિરાજ પણ દીવાલી પર્વનું આરાધન કરવા લાગ્યાં. તેમ જ સર્વ લોકો પણ એ પર્વ કરવા લાગ્યાં. મિથ્યાત્વીઓને એ પર્વ કર્મબંધના મરણરૂપ અને સમકિતી જીવોને કર્મની નિર્જરાનું કારણ થયું. એ પ્રમાણે દુઃકાળમાં દીવાલી પર્વની કથા જાણવી.

દીવાલી પર્વ કથા સમાપ્ત.

卐

૩૧૦

શ્રી મહાલક્ષ્મી અષ્ટક.

ૐ નીર નીરમલ સુગંધ ચંદન અખંડ અદ્વત સુખજન,
દીપધૂપ નૈવેદ્ય પય મૃતશર્કરા સુત ફલાદિકં; પૂજ્ય ભગ્ય શિવ-
સુખદાયક દુરિત કલમવ ખંડલુ; શ્રી મહાલક્ષ્મી મહામાયા પૂજ્યાં
પ્રતિગૃહ્યતાં. ॥ ૧ ॥ ૐ નમોઽસ્તુ મહામાયો સુરાસુરઃ બ્રહ્મયતે,
થાપ્ય, ચક્રં, ગદા હસ્તે મહાલક્ષ્મી નમોઽસ્તુ તે. ॥ ૨ ॥
જન્માદિરહિતો દેવિ આદિ શક્તિ અગોચરે, યોગિની યોગ સંજ્ઞીતે
મહાલક્ષ્મી નમોઽસ્તુ તે. ॥ ૩ ॥ પદ્મે બનારસિ દેવી પદ્મગ્રિહવા
સરસ્વતી, પદ્મહસ્તે જગન્નાથો મહાલક્ષ્મી નમોઽસ્તુ તે. ॥ ૪ ॥
સર્વજ્ઞ સર્વદેવ દેવી, સર્વ દુઃખનિવારિણી; સર્વસિદ્ધિદાયક દેવી,
મહાલક્ષ્મી નમોઽસ્તુ તે. ॥ ૫ ॥ સ્થૂરો સૂર્યો મહાશૂરો સત્યે સત્ય
મહોદરી, મહાપાપ હરો દેવી મહાલક્ષ્મી નમોઽસ્તુ તે. ॥ ૬ ॥
સિદ્ધિ ધુદ્ધિ પ્રદા દેવી ભક્તિ મુક્તિ પ્રદાયિની, મિત્ર હસ્તે
મહાદેવી મહાલક્ષ્મી નમોઽસ્તુ તે. ॥ ૭ ॥ લક્ષ્મી સ્તવનાં હિ પુણ્યં,
પ્રાતઃસ્તથાય યઃ પઠેત્; દુઃખ દાસ્ત્રિય ન પશ્યતિ રાત્ર્યં
પ્રાપ્નોતિ નિત્યં સ. ॥ ૮ ॥

ઈતિ મહાલક્ષ્મી અષ્ટક સંપૂર્ણ.

અથ શ્રી વાર્ષિક પારે માસના પર્વોનો પ્રારંભ.

....પ્રથમ દિવાલક્ષી પર્વ....

આ પર્વનો આસો વદી અમાવાસ્યાથી પ્રારંભ થાય છે.
આ પર્વ દેવી રીતે હિપ્પન થયું. અને તે પર્વમાં દોઢક્રીક, તથા
લોકોત્તર સુખ મેળવવા માટે શું શું કરવું જોઈએ તેની દુઢક્રી
હક્રીકત આ નીચે મુકવામાં આવેલી છે, પરમ પૂજ્ય (ચરમ)

૧૧૧

શ્રી સોદીશમાં તીર્થંકર શ્રીમાન મહાવીર સ્વામીનું અમાવાસ્યાની રાત્રીએ નિર્વાણ પદ એટલે (સોદ્ધ ગમન) થયેલું અને તે જ રાત્રે શુદ્ધ મહારાજશ્રી ગૌતમસ્વામીને કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયેલું છે વિગેરે કારણોથી આ મહાન પર્વ પ્રવર્તેલું છે. તેની ધણી હકીકત હાવાથી આદિ જીન અંધાન્તરોથી જાણી લેવી. આથી તે માત્ર તે પર્વમાં શું શું વિદ્યમાન કરવું તે તે કાર્યો કરવાથી શું શું ફલ પ્રાપ્ત થાય છે વિગેરે કુઠામાં જણાવવામાં આવશે. તેમાં પ્રથમ દરેક જન-બંધુઓ વિશેષે કરીને વેપારી વર્ગવાળા હોવાથી નામાઠામા માટે વાહીપૂજન એટલે ચોપડાનું પૂજન કરે છે. વાસ્તવિક રીતે તો જ્ઞાનપૂજન જ કરે છે, પરંતુ મિથ્યા-દર્શનીયોના સંસર્ગથી અને જન વિધિ નહીં જાણવાથી ભ્રાણ્યો પાસે મિથ્યાત્વ વિધિથી સરસ્વતી પૂજન કરાવે છે. પરંતુ તેમ કરવું જોઈએ નહીં પણ જન વિધિ માણે જ શારદા (સરસ્વતી) પૂજન કરવું જોઈએ તેટલા માટે આ વિધિ પ્રથમ મુકવામાં આવ્યો છે.

શુદ્ધ મુહૂર્ત (સારા ચોથડીએ) પ્રથમ ચોપડા શુદ્ધ બાળોઠ ઉપર પૂર્વ અગર ઉત્તર દિશા તરફ સ્થાપવો. પડને ધીને દોપડ તથા ધૂપ રાખવો. પૂજન કરનારે પોતાના જમણા હાથે નાડાછડી બાંધવી અને પછી મનોહર લેખણ લઈ નીચે લખ્યા મુજબ નવીન ચોપડામાં લખવું.

શ્રી પરમાત્માને નમઃ, શ્રી શુદ્ધુઓ નમઃ, શ્રી સરસ્વતૈ નમઃ;
શ્રી ગાતમસ્વામીની લગ્નિધ હોજો, શ્રી કેસરીઆજીનો લંડાર
ભરપૂર હોજો; શ્રી ભરત ચક્રવર્તીની રુદ્ધિ હોજો, શ્રી બાહુબલીનું
ખલ હોજો, શ્રી અલયકુમારની બુદ્ધિ હોજો, શ્રી કયવલા શેઠનું
સૌભાગ્ય હોજો, શ્રી ધન્ના શાક્ષીલદ્રની સંપત્તિ હોજો. આટલું
લખ્યા પછી નવી સાલ, મહીનો, દીવસ વગેરેથી પૂર્ણ કરવું.

૧૨૨

આટલું કર્યા બાદ તેની નીચે, નીચે મુજબ એકથી નવ સુધી
'શ્રી' દેરા આકારે કરવી.

શ્રી

શ્રી શ્રી

શ્રી શ્રી શ્રી

શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી

શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી

શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી

શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી

શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી

શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી

અને ચોપડા સાંકડો હોય તો સાત કે પાંચ 'શ્રી' કરવી.
ત્યારપછી તેની નીચે સ્વસ્તિક (સાંધીએ), કુંકુમથી કરવો. અને
સ્વસ્તિક ઉપર આખું નાગરવેલનું પાન મૂકવું અને તે પાન
ઉપર સોપારી, એલચી, લવીંગ અને રૂપાનાણું મૂકવું. પછી
ચોપડાને ફરતી જલધારા દઈને વાસણેપ, અક્ષત અને પુષ્પની
કુસુમાંજલી હાથમાં લઈ નીચેના શ્લોક બોલી ચોપડા ઉપર તે
કુસુમાંજલી ફેંકવી.

મંગલં લગવાન્ ત્રીરો । મંગલં ગૌતમ પ્રભુઃ ।

મંગલં સ્થૂલિલદ્રાઘા । જૈન ધર્મોઽસ્તુ મંગલમ્ ।

અથ શ્રી મંત્ર સ્તવન પ્રારંભઃ ॥

સ્વઃશ્રીયં શ્રિમદ્ભૂતઃ । સિદ્ધાઃ સિદ્ધિપુરીપદઃ ॥

આચાર્યાઃ પંચધારારઃ । વાયકા વાયનાં વરામ્ ॥ ૧ ॥

સાધવઃ સિદ્ધિસાહાયકાઃ । વિતન્નન્તુ વિવેકિનાં ।

મંગલાનાં ચ સર્વેષામણં ભવતિ મંગલમ્ ॥ ૨ ॥

૧૧૩

અહાંમિત્યક્ષરં માયા - ખીજં ચ પ્રથુવાક્ષરં ॥
 એનં નાનાસ્વરૂપં ચ-ધ્મેયં ધ્યાયતિ યોગનઃ ॥ ૩ ॥
 કૃત્પદ્મપોડશદ્ધ - સ્થાપિતં પોડશાક્ષરં ॥
 પરમેષ્ઠિસ્તુતેખીજ ૧ ધ્યાયેદક્ષરદં મુદા ॥ ૪ ॥
 મંત્રાણામાદિમં મંત્રં ૧ મંત્રં વિધ્નોઘનિગ્રહે ॥
 યે સ્મરંતિ સદૈવેનં ૧ તે લવંતિ જિનપ્રભાઃ ॥ ૫ ॥

સારપછી નીચે લખેલ મંત્ર બોલતા જવું અને દરેક દ્રવ્યથી
 દારદાપૂજન કરતાં જવું.

મંત્ર ઓમ્ હ્રિં શ્રી લગવત્તૈ કેવલગાન સ્વરૂપાયૈ લોકલોક-
 પ્રકાશિકાયૈ સરસ્વતૈ જ્ઞાં સમર્પયામિ સ્વાહા-ઈતિ જ્ઞાપૂજન.

એવી રીતે મંત્ર બોલતા જવું અને જ્ઞાં સમર્પયામિને
 બદલે જે દ્રવ્યની પૂજા અનુક્રમે આવતી જાય તે દ્રવ્ય સમર્પયામિ
 એમ બોલતા જવું.

(૧) જ્ઞાપૂજન પછી, (૨) ચંદન, (૩) પુષ્પ, (૪) ફૂલ,
 (૫) દીપ, (૬) અક્ષત, (૭) નૈવેદ્ય, (૮) ફલ. એમ આઠ દ્રવ્યથી
 પૂજા કર્યા પછી બે હાથ જોડી નીચેનું સ્તોત્ર બોલવું અથવા
 સાંભળવું.

૧ જ્ઞાપૂજા એટલે સૂક્ષ્મ જાટણા અથવા ફરતી ધારા દેવી ૨ આ
 ચંદન પૂજામાં કેસરપુકા સુખડ અથવા એકલું સુખડ વાપરવું.

११४

अथ श्री शारदा स्तवन प्रारंभ.

वाग्देवते लक्ष्मितां स्वयं कृता पवित्रा सितविभ्रता मे ।
 मोक्षं विशुद्धं भवती विधत्तां कृतापवित्रासित विभ्रता मे । १ ।
 अंकप्रवीणा कलहं स पत्रा कृतस्मरेश्वरानमतां निहतु ।
 अंकप्रवीणा कलहं स पत्रा सरस्वती शम्भु पोषताः । २ ।
 आर्त्ता विन्नेषीषा विनिद्रकुटप्रलापदाताधनगर्भितस्य ।
 स्वरैश्चैत्रो ऋतुनां स्वकीयप्रलापदाताधनगर्भितस्य । ३ ।
 मुक्ताक्षमासा लङ्घयौषधीशाडलिश्रवसा लाति करे त्वदीये ।
 मुक्ताक्षमासा लसद्वापधीशा वा प्रेक्ष्य मेने मुनयोऽपि उषः । ४ ।
 खानं प्रदातुं प्रवृत्ता भवतिशयाङ्गुनाना लवपातकानि ।
 त्वं नेमुषां लारतिं पुंडरीक्षशयाङ्गुनाना लवपातकानि । ५ ।
 प्रौढप्रलावासम्पुस्तकेन ध्यातासि येनां वि विराजिष्यते ।
 प्रौढलावा सम्पुस्तकेन विद्यामुधापूरभद्ररङ्गाः । ६ ।
 तुभ्यं प्रवृत्ताः क्रियते मयेन भराक्षयेन प्रभटेन गातः ।
 कीर्तिं प्रतापौ लुवि तस्य नम्रभराक्षयेन प्रभटेन वातः । ७ ।
 इत्यारविंदभ्रमं करोति वेलां यदीयोऽर्थंति तेऽङ्घ्रिमुग्धं ।
 इत्यारविंदभ्रमं करोति सस्वस्वगोष्ठां विदुषां प्रविश्य । ८ ।
 पादप्रसादात्तव इषसं पत् सेष्पालिरामोदितमानवेशः ।
 अवेमरः सुकितलिरप्य यित्रोत्सेष्पालिरामोदितमानवेशः । ९ ।
 सितांशुकृतिं नयनालिरामां भूतिं समाराध्य लवेन अनुभूयः ।
 सितांशुकृतिं नयनालिरामां धकारसूर्यः क्षितिपावतः । १० ।

૧૧૫

એન સ્થિતં ત્વામનુ સર્વતીથ્યૈઃ સભાજિતામાનતમસ્તકેન ।
 દુર્વાદિનાંનિર્દસિતં નરેન્દ્ર - સભાજિતામાનતમસ્તકેન ॥૧૧॥
 સર્વશવકવરતામરસાંકલીના માલોઘનતી પ્રયણુમંથરયાદ્દશૈવ ।
 સર્વશવકવરતામરસાંકલીના પ્રીણુતુ વિશ્રુતયથાઃ શ્રુતદેવતા ન્દ ॥૧૨॥
 કૃતસ્તુતિનિષિઠલક્ષિતજ્ઞઃકૃતીં શુદ્ધિર્ગિરામિતિગિરામધિદેવતા સા ।
 વ્યાધોડનુકંપ્ય ઇતિ રોપયતુ પ્રસાદસ્મેરાં દશ મયિ
 જિનપ્રભસુરિવર્ધ્યા ॥૧૩॥

સારપટ્ટી આરાગિક (આરતી) ઉતારવી. અને પટ્ટી
 નીચે પ્રમાણે ગોતમાષ્ટક બોલી દાન દેવું.

શ્રીઈદ્ભૂતિ વસુભૂતિ પુત્રં । પૃથ્વીલવં ગૌતમગોતરત્નં ।

સ્તુત્વંતિ દેવાસુરમાનવેન્દ્રાઃ । સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંછિતં
 મે. ॥૧॥ શ્રી વર્દમાનાત્ ત્રિપદીમવાખ્ય । મુદ્ધતમાત્રેણ કૃતાનિ
 યેન ॥ અંગાનિ પુર્વાણિ ચતુર્દશાપિ । સ ગૌતમો યચ્છતુ
 વાંછિતં મે. ॥૨॥ શ્રી વીરનાથેન પુરા પ્રણીતં । મંત્ર
 મહાનંદસુખાય યસ્ય ॥ ધ્યાયંત્યમી સુરિવરાઃ સમગ્રાઃ । સ
 ગૌતમો યચ્છતુ વાંછિતં મે. ॥૩॥ યસ્યાભિધાનં મુનયોઽપિ
 સર્વે । ગૃહ્ણન્તિ ભિક્ષા બ્રમણ્યસ્ય કાલે ॥ ચિજ્ઞાન્નપાનાંચર
 પૂર્ણં કામાઃ । સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંછિતં મે. ॥૪॥ અજ્ઞાપદાદ્રા
 ગગને સ્વશક્ત્યા । યયૌ જિનાનાં પદવંદનાય ॥ નિશ્ચય
 તિર્થાતિથયં સુરેભ્યઃ । સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંછિતં મે. ॥૫॥
 ત્રિપંચસંખ્યાશતતાપસાનાં । તપઃ કૃશાનામપુનર્ભવાય ॥
 અક્ષીણુસપ્રધ્યા પરમાન્નદાતા । સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંછિતં મે.
 ॥૬॥ સદક્ષિણું ભોજન મેવ દેયં । સાધર્મિકં સંઘસપર્ધયેતિ ॥
 કેવલ્યવજ્રં પ્રદદૌ મુનીનાં । સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંછિતં મે. ॥૭॥

૧૧૬

શિવ' ગતે ભત્તરિ વીરનાથે । યુગપ્રધાનત્વમિદૈવ મત્વા ॥ પદ્મ
ભિષેકો વિક્રમે સુરેદ્રૈઃ । સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંછિત' મે, । ૮ ।*
ત્રૈલોકચબ્ધીજ' પરમેશ્વરીજ' । સજ્ઞાનબ્ધીજ' જિનરાજબ્ધીજ' ॥
યન્નામ ચોકત' વિદધાતિ સિદ્ધિ' । સ ગૌતમો યચ્છતુ વાંછિત'
મે, । ૯ । શ્રી ગૌતમસ્વાષ્ટકમાદરેણ । પ્રબોધકાલે મુનિપુંગવા યે ॥
પદ્મ'તિ તે સુરિપદૈ સદૈવાનન્દ' લલ'તે મુતરાં કમેણુ, । ૧૦ ।

॥ ઇતિ શ્રી ગૌતમાષ્ટક' સંપૂર્ણમ્ ॥

* અથવા નીચે પ્રમાણે કહેવું:—

અથ દીવાળી પૂજન.

અંશુકે અમૃત વસે, લબ્ધિ તણો લાંકાર;	
તે શુર ગૌતમ સમરીએ, મન વાંછિત ફળ દાતાર.	૧
પ્રભુ વચને ગ્રીપદી લઈ, સુગ રચે તેણિવાર;	
ચળદે પુરવમાં રચે, લોકાલોક વિચાર.	૨
ભગવતી સુરેકરનમિ, બાંબી લીપી જ્યકાર;	
લોકલોકીતર સુખ ભણિ, ભાખી લીપી અદાર.	૩
વીર પ્રભુ સુખીયા થયા, દીવાળી દીન સાર;	
અંતર મહુરત તતક્ષીણે, સુખીએ સહુ સંસાર.	૪
કેવળગાન લહે તદા, શ્રી ગૌતમ ગણધાર;	
સુરનર ઉરખ ધરી પ્રભુ, કર અબીષેક હિદાર.	૫

૧૧૭

સુરનર પરષદા આગળે, ભાખે શ્રી સુત જાણ્યું;
 નાણું થકી જગ જાણ્યું, દ્રવ્યાદિકે ચૌદાણ્યું. ૬
 તે શ્રુત જ્ઞાનને પુજ્યે, દીપ ધૂપ મનોહાર;
 વીર આગમ અવિચળ રહ્યો, વરસ એકવીશ હજાર. ૭

દીવાળીનું ગરબું.

૧ શ્રી મહાવીર સ્વામિ સર્વજ્ઞાય નમઃ
 ૨ શ્રી મહાવીર સ્વામિ પારગતાય નમઃ
 ૩ શ્રી ગૌતમ સ્વામિ સર્વજ્ઞાય નમઃ
 એ ત્રણે પદ્મની નવકારવાલી વીશ વીશ ગણવી.

શ્રી દીવાળી દેવવંદન વિધિ પ્રારંભ.

મહાવીર સ્વામી દેવવંદન વિધિ.

પ્રથમ સ્થાપના સ્થાપી, હરિયાવહિયં પડિક્કમિ - આ
 ચૈત્યવંદન કરવું.

અથ પ્રથમ ચૈત્યવંદન.

વીર જિનવર વીર જિનવર, ચરમ ચૌમાસ, નયરી અપાપાયે
 આવીયા, હસ્તિપાલ રાજન સભાયે, કાર્તિક અમાવાસ્યા રચણ્યે;
 સુદર્ત શેષ નિર્વાણ તાહિં, સોલ પહોર દેઈ દેશના, પહોતયા
 મુક્તિ મંજાર નિત્ય દીવાળી નય કહે, મંલિયા નૃપતિ અદાર.

પછી નમુત્યુણું કહી પાધરા અર્ધા જયવીરંચ કહેવા. પછી
 ખમા૦ દેઈ આ ચૈત્યવંદન કરવું.

૧૧૮

અથ ક્ષિતિય ગૈતપવંદન.

દેવ મલિયા દેવ મલિયા, કરે ઉત્સવ રંગ, મેરદયાં હાથે પ્રણી. દ્રવ્ય તેજ ઉદ્યોત કીધો, ભાવ ઉદ્યોત જિને'દ્રને, ઠામ ઠામ એહ એતજીવ પ્રસિદ્ધો, સખ કોડી જહ ફળ કરી, કલ્યાણુ કરો એહ. કવિનયવિમલ કહે, ઈશ્વર ધન ધન દહાડો તેહ.

પછી નમુશ્ચુણું અરિહંત ચેઈં અનતથં કહી એક નવકારનો કાઉસગ કરી પારી નમોડહતું કહી આ થોય કહેવી.

અથ ચાર થોયો પ્રારંભ.

મનોહર મૂર્તિ મહાવીર તાણી, જિણે સોલ પહોર દેશનઃ પલણી; નવ મલ્લી નવ લચ્છી વૃપતિ સુણિ, કહિ શિવ પામ્યા ત્રિજીવન ધણી. ॥ ૧ ॥

પછી લોગસ્તં સન્વસોએં અરિહંત ચેઈંઆણું અનતથં કહીં એક નવકારનો કાઉસગ કરી નીચે પ્રમાણ થોય કહેવી.

શિવ પહોત્યા રૂપલ ચઉદસ ભકતે, ખાવીશ લલા શિવ માસ ઘિતે; જો શિવ પામ્યા વીર વણી, કાર્તિક વદી અમાવાસ્યા તિરમણી. ॥ ૨ ॥ પછી પુષ્પરવરણીં સુઅસ્તસગં અનતથં એક નવકારનો કાઉં પારીને થોય કહેવી.

આગામિ ભાની ભાવ કલા, હીવાણી કરપે જોહ લલા; પુણ્ય પાપ ફલ અજઞયણે કલા, સવિ તહતિ કરીને સદલાં. ॥ ૩ ॥ પછી સિદ્ધાણું જુદાણું વેધાવચ્યં અનતથં એક નવકારનો કાઉં કરી, પારીને નમોડહતું કહી આ થોય બોલવી.

સવિ દેવ મત્તો ઉદ્યોત કરે, પરભાતે ગૌતમ જ્ઞાન વરે; જ્ઞાન વિમલ સદા શુણુ વિસ્તરે, જિન શાસનમાં જપકાર કરે. ॥ ૪ ॥ ઈતિ.

૧૧૯

પછી એસીને નમુત્યુલું કહી ઉભા થઈ અરિહંત ચેઈઆણું
અન્નત્ય એક નવકારનો કાઉં કરી, પારીને નમોડહત કહી
આ થાય બોલવી.

અથ ચાર થાયો પ્રારબ્ધતે.

જય જય જાવિ હિતકર, વીર જિનેશ્વરદેવ; સુર નરના
નાયક, જોહાની સારે સેવ. કશ્ણુરસ કંદો, વંદો આણુંદ આણી;
ત્રિશક્તિ સુત સુંદર, ગુણમણી હેરો ખાણી. ॥ ૧ ॥ પછી લોગસ્થ
સવલોએં અરિહંત ચેઈઆણું અન્નત્યં કહી એક નવકારનો
કાઉં કરી પારી આ પ્રમાણે થાય કહેવી.

જસ પંચ કલ્યાણક, દિવસ વિરોધ સુહાવે; પશુ થાવર
નારક, તેહને પશુ સુખ થાવે, તે વ્યવન^૧ જન્મ^૨ વ્રત^૩, નાણું^૪
અને નિર્વાણ^૫; સવિ જિનવર હેરાં, એ પાંચે અહિંહાણુ. ॥ ૨ ॥

પછી પુખ્ખર વરદીં સુઅસસલગં અન્નત્ય કહી. એક
નવકારનો કાઉં કરી પારી - થાય કહેવી:--

જિહાં પંચ સમિતિ સુત, પંચ મહાવ્રત સાર; જોહમાં
પ્રકારયા, વસિ પાંચ વ્યવહાર. પરમેષિ^૧ અરિહંત^૨, નાથ^૩
સર્વગને^૪ પાર^૫; એહ પંચ પદે લહો, આગમ અથ^૬ ઉદ્ધાર. ॥ ૩ ॥

પછી સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું વેયાવચ્ચં અન્નત્યં એક
નવકારનો કાઉં કરી - પારી નમોડહત કહી આ થાય બોલવી.

માતંગસિદ્ધાઈ, દેવી જિન પદ સેવી, દુઃખ દુરિત છિપદવ,
જે ટાળે નિતમેવી. થાસન સુખદાપી, આઈ સુણો અરદાસ;
શ્રી જ્ઞાનવિમલ ગુણ, પૂરો વંછિત આશ. ॥ ૪ ॥ ઈતિ.

પછી એસીને નમુત્યુલું, જાવંતિમેઈં ખમાં જાવંતકેવીં
નમોડહતં કહી સ્તવન કહેવું તે નીચે પ્રમાણે.

૧૨૦

અથ મહાવીર જિન રતવન.

(આજ સખી સંજેસરે — એ દેશી.)

શ્રી મહાવીર મનોહર, પ્રણયુ શિર નામી; કંત જશોદા
નારીનો, જિન શિવગતિ પામી. ॥ ૧ ॥ લગિની જન સુદંસણા,
નંદીવર્ધનલાઈ; હરિ લ'છન હેજલુઓ, સહુકોને સુખદાયા. ॥ ૨ ॥
સિદ્ધાર્થ જૂપતિ તણો, સુત સુંદર સોહો; નંદન ત્રિશલાદેવીનો,
ત્રિભુવન મન મોહો. ॥ ૩ ॥ એક થત દથ અધ્યયન જે, પ્રજા
આપ પ્રકાશે; પુણ્ય પાપ ફલ કેરડાં, મુણે ભાવિક ઉત્લાસે. ॥ ૪ ॥
ઉત્તરાધ્યયન જીશ જે, કહે અર્થ ઉદાર; સોલ પહોર દીયે દેશના,
કરે ભવિ ઉપકાર. ॥ ૫ ॥ સર્વાર્થસિદ્ધ મુદ્દત'માં, પાછલી જે રચણી;
યોગ નિરોધ કરે તિહાં, શિવની નીસરણી. ॥ ૬ ॥ સ્વાતી નક્ષત્ર
ચંદ્રમાં, જોગે શુભ આવે; અજરામર પદ પામીયા, જ્ય જ્ય
રવ થાવે. ॥ ૭ ॥ ચોસઠ સુરવર આવીયા, જિન અંગ પખાસો,
કલ્યાણુ વિધિ સાચરી, પ્રગટી દીવાલી. ॥ ૮ ॥ લાખ ઠોડી ફલ
પામયે, જિન ધ્યાને રહીએ; ધીરવિમલ કવિરાજનો, જ્ઞાનવિમલ
કહીએ. ॥ ૯ ॥ ઇતિ વીર જિને રતવન.

પછી અર્ધા જયવીરરાય કહીં ખમાં દેઈ આ ચૈતવંદન
કરું.

અથ તુનીય ચૈતવંદન.

શ્રી સિદ્ધાર્થનૃપ કુલતિલો, ત્રિશલાજસ માત; હરિ લ'છન
તનુ સાત હાથ, મહિમા વિખ્યાત. ત્રીશ વરસ ગ્રહવાસ જાડી,
લીયે સંયમ ભાર; બાર વરવ જગત્થ માન, લહી કેવલ સાર.
ત્રીશ વરસ એમ સવિ મહીએ, બહોતેર આપુ પ્રમાણુ; દીવાલી
દિન શિવ ગયા, કહે નમ તેહ શુભ ખાણુ.

પછી નમુત્થણુંં કહી પુરા જયવીરરાય કહેવા—

શ્રી મહાવીર સ્વામી દેવવંદન સંપૂર્ણ.

૧૨૧

અથ શ્રી મૌતમસ્વામી દેવવંદન પ્રારંભ.

અથ પ્રથમ ચૈત્યવંદન.

પ્રથમ સ્થાપના સ્થાપી, ઈરિયા વહિયં પડિશ્વમી. આ ચૈત્યવંદન કરવું:—

નમો ગણધર નમો ગણધર, લગ્નિધ ભંડાર; ઈંદ્રજૂતિ મહિમા નિલો, વડ વજ્ર મહાવીર કેરો. ગૌતમ ગોત્રે ઉપન્યો, ગણિ અગ્યાર માંહે વડેરો. કેવલજ્ઞાન સહું જિજ્ઞે, દીવાસી પરભાત; જ્ઞાનવિભેલ કહે જેહના, નામ થકી સુખ શાત.

પછી નમુત્યુણું કહી પછી અર્ધા જયવીયરાય કહેવા પછી ખમા૦ દેઈ આ ચૈત્યવંદન કરવું.

અથ દ્વિતીય ચૈત્યવંદન.

ઈંદ્રજૂતિ પહેલા ભાણું, ગૌતમ જસનામ; ગોળર ગામે ઉપન્યા, વિદ્યાના ધામ. પંચ સયા પરિવાર શું, લેઈ સંયમ ભાર; વરસ પચાસ મહે વરુયા, મતે વર્ષ જ ત્રીશ. ખાર વરસ કેવલ વર્ધા એ, બાણું વરસ સવિ આય! નય કહે ગાતમ નામથી, નિત્ય નિત્ય નવ નિધિ થાય.

પછી નમુત્યુણું અરિહંત ચેઈ૦ અજતથ૦ કહી એક નવકારનો કાઉં કરી પારી નમોઽર્હન૦ કહી આ થોય કહેવી.

અથ ચાર થોથો પ્રારબ્ધતે.

ઈંદ્રજૂતિ અનુપમ ગુણુ ભર્યા, જે ગૌતમ ગોત્રે અલંકર્યા; પંચશત છાત્રશું પરિવર્યા, વીર ચરણુ લહી ભવજસ તર્યા. ॥ ૧ ॥

પછી સોગસ્સ૦ સબ્બસેમ્મે૦ અરિહંત ચેઈ૦ અજતથ૦ કહી એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી પારી નીચે પ્રમાણે થોય કહેવી.

૧૨૨

ચલિ અઠ દસ દોય જિનને સ્તવે, દક્ષિણ-પશ્ચિમ ઉત્તર-
પૂરવે; સંભવ આદિ અષ્ટાપદ ગિરિયે વલી, જે ગાતમ વંદે
લળી લળી. ॥ ૨ ॥

પછી પુષ્પમરવરદીં સુઅસ્સ લગાં અજતથં કહી એક
નવકારનો કાઠિં કરી પારીને આ થોય કહેવી.

ત્રિપદિ પાખીને જેણે કરી, દ્વાદશાંખી સકલ ગુણે ભરી;
દીપે દીક્ષા તે લહે કેવલસિરિ તે ગૌતમને રહું અનુસરી. ॥ ૩ ॥

પછી સિદ્ધાણું જુદાણું વેવાવચ્ચં અજતથં કહી એક
નવકારનો કાઠિં કરી પારીને નમોહત્ત કહી એક થોય કહેવી.

જક્ષ માતંગને સિદ્ધાધિકા, સુરી શાતનની પ્રસાધિકા;
શ્રી જ્ઞાનવિમલ દીપાલીકા, કરો નિલ નિલ મંગલ માલીકા.
॥ ૪ ॥ ઇતિ.

પછી ખેસીને નમુત્થુણું કહી. ઉભા થઈ અરિહંત ચેઈં
અજતથં કહી એક નવકારનો કાઠિં કરી પારીને નમોહત્ત કહી
આ થોય કહેવી—

અથ ચાર થોયો પ્રારબ્ધતે.

શ્રી ઇન્દ્રજૂતિ ગણ્ડવૃદ્ધિજૂતિ, શ્રી વીરતીર્થાધિપ મુખ્ય શિશ્યમ;
સુવણ્વકાંતિ કૃતકર્મ શાંતિ, નભામ્પહં ગૌતમ ગોત્ર રત્નમ્. ॥ ૧ ॥

પછી સોગસ્સં સવ્વસોએં અરિહંતં ચેઈં અજતથં કહી
એક નવકારનો કાઠિં કરી, પારી નીચેની થોય ખોલવી—

૧૨૩

તીર્થ'કરા ધર્મધુરા પુરીણા, યે જૂતભાવિપ્રતિ વર્તમાના;
સત્પત્યકલ્યાણક વાસરસ્થા, દિશંતુ તે મંગલભાસિકાંચ. ॥ ૨ ॥

પછી પુખ્તપરવરદીં સુખસ્સલગં અનત્ય કહી એક
નવકારનો કહિં કરી પારી આ થોય ખોલવી.

જિનેદ્રવાક્ય પ્રચિતપ્રભાવં, કર્માણકાનેક પ્રમેદસિંહં;
આરાધિતં શુદ્ધમુનીંદ્રવર્ગેન્નગસમેયં જ્યતાત્ નિતાંતં. ॥ ૩ ॥

પછી સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું વેયાવચ્ચં અનત્યં કહી એક
નવકારનો કહિં કરી પારી નમોડહત્ કહી નીચે પ્રમાણે
થોય ખોલવી—

સમ્યગ્દશાં વિમ્બહરા ભવંતુ, માતંગયક્ષા સુરનાયકાશ્ચ;
હીપાલિકાપર્વાણિ સુપ્રસન્ના, શ્રી શાનસૂરિ વરદાયકાશ્ચ. ॥ ૪ ॥ ઈતિ.

પછી ખેસીને નમુત્યુણું જાવંતિ ચેઈં ખમાં જાવંતકેવિં
નમોડહત્ કહી બે સ્તવનો કહેવાં તે આ —

અથ ગૌતમ સ્તવનં.

“તુંગીયા ગિરિ શિખર સોહે — એ દેશી. ” ૧

વીર મધુરી વાણી ભાષે, જલધિ જલ સંભીર રે; ઈંદ્રજીતિ
ચિત્ત જ્ઞાંતિ રજમણુ, હરણુ પ્રવર સંભીર રે. વીરં ૧૧. પંચજૂત
થકી પ્રગટે ચેતના વિજ્ઞાન રે; તેહમાં લયલીન થાયે, ન પરલવ
સંજ્ઞાન રે. વીરં ૧૨. વેદ પદનો અર્થ, એહવો કરે મિથ્યારૂપ રે;
વિજ્ઞાન ધન પદ વેદ કરે, તેહનું એહ સ્વરૂપ રે. વીરં ૧૩.
ચેતના વિજ્ઞાનધન છે, જ્ઞાનદર્શન હિપયોગ રે; પંચજુતિકે જ્ઞાનમય તે,

૧૨૪

હોય વસ્તુ સંયોગ રે. વીર૦ ૧૪। જિહાં જોડવી વસ્તુ દેખિયે,
હોય તેહવું જ્ઞાન રે; પુરવ જ્ઞાન વિપયંયધી, હોય ઉત્તમ જ્ઞાન રે.
વીર૦ ૧૫। એહ અર્થ સમર્થ જનણી, મલણ પદ વિપરીત રે;
ઈણિપરે બ્રાંતિ નિરાકરીને, થયા શિષ્ય વિનીત રે. વીર૦ ૧૬।
દીપાલિકા પ્રભાતે કેવલ લલ્લું, તે જૌતમ સ્વામિ રે; અનુક્રમે
શિવસુખ લલ્લા તેહને, નય કરે પ્રણામ રે. વીર૦ ૧૭।

ઈતિ પ્રથમ સ્તાવનં.

અઝઝાય રૂપ દ્વિતીય સ્તાવન

(અલખેલાની — દેશી.)

દુઃખહરણી દીપાલિકા રે લાલ, પર્વ થયું જમમાંહી ભવિ
પ્રાણી રે; વીર નિર્વાણ્યી સ્થાપના રે લાલ, આજ લગે ઉચ્છાદિ.
ભવિ-સમક્રિ દષ્ટિ સાંભલો રે લાલ — એ આંકણી. ૧૧।
સ્વાદ્વાદ ઘરધોલીએ રે લાલ, દર્શનની કરી શુદ્ધિ; ભવિ, ચારિત્ર
ચંદ્રોદય બાંધિયે રે લાલ, ટાલો રજ્જુઃકર્મ બુદ્ધિ. ભવિ-સમ૦
૧૨। સેવા કરે જિનરાજની રે લાલ, દિલ દોહાં મિદાશ; ભવિ,
વિવિધ પદારથ ભાવના રે લાલ, તે પકવાનની રાશિ. ભવિ-સમ૦
૧૩। ગુણિજન પદની નામના રે લાલ, તેહિ જ જુહાર બદાર;
ભવિ. વિવેક રતન-મેરાઈયાં રે લાલ, ઉચિત તે દીપ સંભાર.
ભવિ-સમ૦ ૧૪। સુમતિ સુવિનીતા હેજશું રે લાલ, મન ઘરમાં
કરે વાસ; ભવિ. વિરતિ સાહેલી સાથસું રે લાલ, અવિરતિ
અલચિત્ર નિકાસ. ભવિ-સમ૦ ૧૫। મૈત્રાદિકની ચિંતાના રે લાલ,
તેહ જલા ચક્ષુગાર; ભવિ. દર્શન ગુણ વાધા બન્યા રે લાલ,
પરિમલ પર ઉપગાર. ભવિ-સમ૦ ૧૬। પૂર્વ સિદ્ધ કન્યા પગે રે
લાલ, જનઈયા અક્ષુગાર; ભવિ. સિદ્ધશિલા પર વેદિકા રે લાલ,
કન્યાનિવૃત્તિ સાર. ભવિ-સમ૦ ૧૭। અનંત ચતુષ્ટય દાયખે રે

૧૨૫

લાલ, શુદ્ધ યોગ નિરોધ; ભવિ. પાણિમહાશ્વ પ્રભુજી કરે રે લાલ,
સહુને હરખ વિબોધ, ભવિ-સમ૦ ૧૮। ઈશ્વિપરે પર્વ દીપાસીકા
રે લાલ, કરતાં દેહિ-કલ્યાણ; ભવિ. જ્ઞાનવિમલ પ્રભુ ભક્તિ
શું રે લાલ, પ્રગટે સકલ શુભ આશુ. ભવિ-સમ૦ ૧૯।

ત્રીજું ચૈત્યવંદન.

જીવ કેરો જીવ કેરો, અછે મનમાંહિ, સંશય વેદ પદે કરી;
કહી અર્થ અભિમાન વાયો, શ્રી મહાવીર સેવા કરી.
મહી સંયમ આપ તાર્યો, ત્રિપદી પામી શુધીયા;
પૂરવ ચાદ ઉદાર, તય કહે તેહના નામથી, હોયે જય જયકાર. ૧

ઈતિ દેવ સમાપ્ત.

શ્રી જ્ઞાન પંચમીના દેવવંદનના રચનાર

“ શ્રી વિજયલક્ષ્મીશ્વરિ ”

આ આચાર્યશ્રીને જન્મ આશુ પાસેના પાલડી ગામમાં
સંવત ૧૭૯૭ ના ચૈત્ર સુદ પાંચમે થયો હતો. તેમના પિતાનું
નામ ‘હેમરાજ’ અને માતાનું નામ ‘આણુંદ’ હતું. તેમનું નામ
‘સુરચંદ’ હતું. તેઓ માતિએ પોરવાડ વણિક હતા. સં.
૧૮૧૪ ના મહા સુદી પાંચમને શુક્રવારે ‘સૌભાગ્યશ્વરિ’ પસે
તેમણે દીક્ષા લીધી. ‘સુવિધિવિજય’ નામ રાખ્યું. આચાર્ય-

૧૨૬

પદ પશુ સીનોરમાં ચૈત્ર સુદ ૯ ને ગુરુવારે આપવામાં આવ્યું, તેઓ સંવત ૧૮૬૮ માં પાણીમાં સ્વર્ગવાસ પામ્યા.

૬૪ મી પાટ વિજયભદ્રીસૂરિ થયા, તેમના બે પદધર થયા—(૧) સૌભાગ્યસૂરિ, (૨) પ્રતાપસૂરિ; વિજય સૌભાગ્યસૂરિના વિજયભદ્રીસૂરિ અને વિજય પ્રતાપસૂરિના વિજય ઉદયસૂરિ થયા, ઉદયસૂરિના સ્વર્ગવાસ પછી સં. ૧૮૪૯ માં તેમની પાટ પર વિજયભદ્રીસૂરિ આવ્યા. તેઓશ્રીએ વિંશતિ સ્થાનક, ઉપદેશ પ્રાસાદ, પદ્માવલિ વગેરે ઘણી સંસ્કૃત કૃતિઓ રચેલી છે.

તેઓએ ગુર્જર ભાષામાં પૂજન, સ્તવનો, ઢાળીયાં વગેરે અનેક કૃતિઓ બનાવી છે, તે વિદ્યમાન છે. પ્રસ્તુત દેવવંદન-માળામાં જ્ઞાન પંચમીના દેવવંદન પશુ તેઓશ્રીએ બનાવ્યા છે, તેથી તેમનો ટૂંક પરિચય અહીં આપ્યો છે. તેમનું વિશેષ ચરિત્ર જૈનપુગ, ઐતહાસિક રાસમાળા વગેરેમાંથી જિજ્ઞાસુઓએ જાણવું.

આ જ્ઞાન-પંચમીની આરાધના કરી વરદત્ત અને ગુણમંજરી શ્રેષ્ઠ મોક્ષ પદ્ધતિ પામ્યા છે. અહીં પ્રસંગ હોવાથી જ્ઞાન-પંચમીના દેવવંદનની શરૂઆત કરતા પહેલાં તે બન્નેએ જ્ઞાનની વિરાધના કરવાથી કેવા દુઃખો ભોગવ્યા અને પછીથી જ્ઞાનની આરાધના કરવાથી કેવા સુખો ભોગવી અતે મોક્ષ પામ્યા તે સંબંધી તેમની જીવન-કથા હું'કમાં આ પ્રમાણે—

“વરદત્ત ગુણમંજરીની જીવન કથા”

જંબુદ્વીપમાં ભરતક્ષેત્રમાં પદ્મપુર નામે પ્રસિદ્ધ નગરમાં અજિતસેન નામે રાજા રાજ્ય કરતા હતા. તેમને ૩૫ લાવણ્યવાળી

૧૨૭

ચોસઠ કળામાં નિપુણ યશોમતી નામે રાણી તથા વરદત્ત નામે કુમાર હોતો. તે પાંચઘાવ માતાઓથી લાલન-પાલન કરાતો આઠ વર્ષનો થયો. તે વખતે માતાપિતાએ ઘુલ મુદ્દતે વિદ્યાબ્યાસ કરવા માટે પંડિત પાસે મૂક્યો. પંડિત પણ વરદત્ત રાજાનો કુવર હોવાથી તેને ખતથી લણાવવા લાગ્યો. પરંતુ કુમારને એક અક્ષર પણ મોઢે ચડતો ન હતો તેથી ન્યાય વ્યાકરણ વગેરે લણવાની તો શી આશા ? વરદત્તકુમારે પૂર્વજવમાં તીવ્ર જ્ઞાન-વરણીય કર્મ વાધેલ હોવાથી તે લણી થક્યો નહીં. એમ વર્ષો જતાં અનુક્રમે તે સુવાવસ્થામાં આવ્યો, તે વખતે શરીરે કોઈ રોગ ઘવાથી તે દુઃખમાં દહાડા કાઢવા લાગ્યો.

તેજ નગરમાં સાત કેદી સુવર્ણનો માલિક સિંહદાસ નામે ઉત્તમ શેઠ હતો, તેને કપૂરનિલકા નામની સ્ત્રીથી ગુણમંજરી નામે એક પુત્રી હતી, તે જન્મથી રોગી અને મુંગી હતી. અનેક જાતના ઈપચાર કરવા છતાં તેની અસર થઈ નહિ તેથી તે દુઃખ જોગવતી. સુવાવસ્થાને પામી, પરંતુ કોઈ તેને પરણવા તૈયાર થયું નહિ. તેથી પરિવાર સાથે તેના માઆપ દુઃખી થાય છે.

એવામાં એકવાર ચાર જ્ઞાની શ્રી વિજયસેનસુરિ નામના ગુરુ મહારાજ ત્યાં પધાર્યા. તે વખતે પુત્ર તથા પરિવાર સાથે લઈને રાજા તેમજ પુત્રીની સાથે સિંહદાસ ગુરુને વંદન કરવા આવ્યા, નગર સોડો પણ વંદન કરવા આવ્યા. સૌ યોગ્ય સ્થાનકે બેઠા, તે વખતે ગુરુ મહારાજે ધર્મ દેશના આપવા માંડી.

“હે ભવ્ય પ્રાણીઓ ! નિર્વાણને ઈચ્છતા જીવોએ જ્ઞાનની આરાધનામાં ઉદ્યમ કરવો જોઈએ. જે જીવો તે જ્ઞાનની મનથી વિરાધના કરે છે, તેઓ ભવાન્તરમાં વિવેક રહિત શૂન્ય મનવાળા થાય છે. જેઓ જ્ઞાનની વચનથી વિરાધના કરે છે, તેઓ

૧૨૮

મુઝાપણું તેમ જ મુખના રોગને પામે છે, તેમ જ જ્યણા વિના કાયાથી જોઓ વિરાધના કરે છે, તેમના શરીરમાં દુષ્ટ કેટલે વગેરે રોગો ઉત્પન્ન થાય છે; માટે પોતાનું લહું ઈચ્છનારે શાનની વિરાધના કરવી નહીં.”

ગુરુ મહારાજની ઉપર પ્રમાણેની દેશના સાંભળી સિંહલાસ શેઠે પૂછ્યું કે “હે પ્રભો ! આ મારી પુત્રી ગુણમંજરી કયા કર્મથી રોગી તથા મુંગી થઈ છે ?” જવાબમાં ગુરુએ ગુણમંજરીનો પૂર્વજવ નીચે પ્રમાણે કહ્યો—

“ઘાતકીખંડના પૂર્વાર્ધમાં ભરતક્ષેત્રમાં જેટક નામના નગરમાં જિનદેવ નામે ધનવાન શેઠ રહેતો હતો. તેને સુંદરી નામે સ્ત્રીથી પાંચ પુત્રો અને ચાર પુત્રીઓ થઈ, લણવા લાયક થયા ત્યારે શેઠે પાંચે પુત્રોને ગુરુ પાસે લણવા માટે નિશાળે મુક્યાં. તેઓ કાંઈ લણતા નહિ, પરસ્પર રમત કરતા અને ગુરુ ઠપકો આપે અથવા શિક્ષા કરે ત્યારે માં પાસે આવીને ગુરુ અમને મારે છે એવી ફરિયાદ કરતા. આથી માતા ગુરુને ઠપકો આપતી અને છોકરાના પુસ્તકો વગેરે બાળા નાખતી, શેઠે આ વાત જાણીને સ્ત્રીને ઠપકો આપતા કહ્યું કે— “પુત્રોને અલણ રાખીશું તો તેમને કન્યા કેણુ આપશે ? એ વેપાર કેવી રીતે કરશે ?” તે વખતે શેઠાણી બોલી કે— “તમે જ પુત્રોને લણાવોને ? કેમ નથી લણાવતા ?” અનુક્રમે પુત્રો મોટા થયા પરંતુ તેમને અલણ જાણી કોઈ કન્યા આપતું નથી. તે વખતે શેઠે સ્ત્રીને કહ્યું કે— “તે જ પુત્રોને લણવા દીધા નહીં તેથી તેમને કોઈ કન્યા આપતું નથી.” ત્યારે તે શેઠનો વાંક કાઢીને કહેવા લાગી કે— “પુત્રો પિતાને સ્વાધીન હોય છે, તો તમે તેને કેમ લણાવ્યા નહીં ?” હલદો પોતાનો વાંક કાઢતી સ્ત્રી ઉપર ગુસ્સે થયેલાં શેઠે કહ્યું કે— “હે પાપિણી ! પોતાનો દોષ છતાં તું

૧૨૬

આસા આમે કેથ બોલે છે? તે વખતે તે જી પશ્ય બોલી કે-
તમારો આપ પાપી છે, આથી કોપેલા શેઠે તેણીને પથરો માર્યો.
મર્મ સ્થાને વાગવાથી તે સુંદરી મરણ્ય પામી. ત્યાંથી મરીને તે
સુંદરી તમારી શુભમંજરી નામે પુત્રી થઈ છે, પૂર્વલવમાં જ્ઞાનની
વિરાધના કરવાથી તે આ લવમાં મુંબી અને રોગી થઈ છે; માટે જ
કશું છે કે કરેલાં ક્રમેના બોગાગ્યા સિવાય નાશ થતો નથી.”

શુરુનો ઉપદેશ સાંભળીને શુભમંજરીને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન
યયુ, તેથી તેણી શુરુએ કહ્યા પ્રમાણેનો પોતાનો પૂર્વલવ જ્ઞેયો.
તેથી શુરુને કહ્યું કે, “હે શુરુજી! તમારું કહેવું સાચું છે.”
ત્યારપછી શેઠે શુરુને પૂછ્યું કે, “મારી પુત્રી નીરોગી થાય
તેવો કોઈ ઉપાય જણાવો.” ત્યારે શુરુએ કહ્યું કે, “જ્ઞાનની
આરાધનાથી સુખની પ્રાપ્તિ અને દુઃખનો નાશ થાય છે માટે
આ જ્ઞાનપંચમી અથવા સૌભાગ્ય-પંચમીની આરાધના કરવાથી
તેના રોગો નાશ પામશે અને સુખી થશે.” આ પર્વની
આરાધના આ પ્રમાણે કરવી—

“કારતક માસની સુદ પંચમીએ વિધિપૂર્વક ઉપવાસ કરવો,
ઉચ્ચ આસને પુસ્તકાદિ જ્ઞાનને સ્થાપન કરી, તેની મુગંધીદાર
પુષ્પો તથા વાસણેપથી પૂજા કરવી ધૂપ કરવો, પાંચ દિવેટનો
દીપક કરવો. પાંચ વર્ણના ધાન્ય, પાંચ પ્રકારના પકવાન તથા
પાંચ જાતિના ફળો મુકીને એકાવન સાથીયા કરવા. ‘નમો
નોશ્વસ્ત્વ’ એ પદની ૨૦ નવકારવાળી ગણવી, જ્ઞાનનું ચૈત્યવંદન
કરવું તથા જ્ઞાનની આરાધના માટે ૫૧ લેખસ્ત્રનો કાઉસગ્ગ કરવો.
આ પ્રમાણે જનવજીવ સુધી કારતક સુદ પાંચમીની આરાધના
કરવી. બીજી રીત એવી પણ છે કે કારતક સુદ પાંચમી આરંભી
દરેક માસની સુદ પાંચમે ઉપરની વિધિ કરવી. એ પ્રમાણે પાંચ

૧૩૦

વરસ અને પાંચ માસ કરે તો આ તપ પૂરો થાય. આ દિવસે પૌષધ કર્યો હોય તો પારણાને દિવસે વિધિ કરવી. તપ પૂરો થાય ત્યારે યથાશક્તિ પાંચ જ્ઞાનનું ઉઘાપન (ઉજ્જમણું) કરવું.” શુરુના વચન સાંભળી શુભમંજરીએ જ્ઞાન પંચમીનું આરાધન કરવાનું શુરુ પાસે સ્વીકાર્યું, અને તેણે ત્યારે પછી તેનું વિધિપૂર્વક પાલન કર્યું.

તે વખતે અજિતસેન રાજાએ પણ શુરુ મહારાજને પૂછ્યું કે, “હે શુરુ મહારાજ! આ મારો પુત્ર વરદત એક અક્ષર પણ લક્ષી થકતો નથી તથા કોઈના રોગથી પીડાય છે તેનું શું કારણ હશે તે કૃપા કરી જણાવે.” શુરુ મહારાજે પણ કહ્યું કે હે રાજા! તમારા પુત્રની આવી દશા થાયી થઈ તે માટે તેનો પૂર્વલવ સાંભલો—

“આ જંબૂદ્વીપમાં ભરતક્ષેત્રમાં શ્રીપુર નામે નગરમાં વસુદેવ નામે શેઠ રહેતા હતા, તેને વસુસાર અને વસુદેવ નામે બે પુત્રો હતા. યુવાવસ્થામાં આવેલા તે બન્ને એકવાર ક્રીડા કરવાને વનમાં ગયા. ત્યાં શ્રી મુનિમુન્દર નામના સુરીશ્વરને જોઈને તે બન્નેએ તેમને વંદન કર્યું. શુરુએ પણ તેમને ધર્મોપદેશ આપ્યો. તેમાં આ ઔદારિક શરીરની નશ્વરતા (નાશ પામવાપણું) જણાવી, આવી નાશ પામનારી કાપાયી ધર્મ સાધી લેવો તેજ એક સાર છે.”

“શુરુની દેશનાથી ખોધ પામીને તે બન્ને ભાઈઓએ આજ્ઞા લઈ ચારિત્ર મહત્ત્વ કર્યું. તેમાં નાનો ભાઈ વસુદેવ બુદ્ધિશાળી હોવાથી ચારિત્રનું સુંદર રીતે પાલન કરતા ધણી સિદ્ધાન્તના પારગામી થયા. યોગ્ય જાણીને શુરુએ પણ તેમને આચાર્યપદ આપ્યું. વસુદેવસૂરિ દરરોજ પાંચસો સાધુઓને વાચના આપતા હતા.”

૧૩૧

“એક વખત વસુદેવસૂરિ સચારામાં સુતા હતા, તે વખતે એક સાધુ આગમનો અર્થ પૂછવા આવ્યા, તેમને તેનો અર્થ જણી સમજાવ્યો, તે મુનિના ગયા પછી ખીબા મુનિ સંદેહ પૂછવા આવ્યા, તેમનું સમાધાન કર્યું. તેવામાં ત્રીજા સાધુ આવ્યા, એ પ્રમાણે અનેક સાધુઓ આવ્યા ને પૂછીને ગયા.”

“આથી કંટાળેલા શુરના મનમાં એવો કુવિકલ્પ આવ્યો કે મારો મોટોભાઈ કાંઈ લક્ષ્યો નથી તેથી તે કૃતાર્થ છે અને સુખી છે, તેને નિરાંતે ઉઘવાનું મળે છે. તે મૂર્ખ હોવાથી તેને કાંઈ પૂછતું નથી, તેથી કાંઈ પ્રકારની માયાફાડ તેમને નથી. તે મરજી મુજબ ખાવ છે અને ચિત્તની થાંતિમાં રહે છે. આવું મૂર્ખપણું અને પણ મળે તો ઘણું સારું, કારણ કે મૂર્ખપણામાં મુખ્ય આઠ ગુણો રહેલાં છે— (૧) મૂખ નિશ્ચિન્ત હોય છે, (૨) ઘણું ખાઈ થકે છે, (૩) લજ્જા રહિત મનવાળો હોય છે, (૪) રાત-દિવસ સૂઈ રહે છે, (૫) કાર્યકાર્યની વિચારણામાં આંધળો અને બહેરો હોય છે, (૬) માન અને અપમાનમાં સમાન હોય છે, (૭) રોગ રહિત હોય છે, (૮) મજબૂત શરીરવાળો હોય છે.”

“આવું વિચારીને મનમાં નહીં કર્યું” કે હવેથી કાંઈને લણાવીશ નહિ, પૂર્વનું લણેલું ખૂલી જઈશ, નવું લણીશ નહિ, ત્યારપછી બાર દિવસ મૌન રહ્યા. આ પ્રકારના રોદ ધ્યાનમાં પાપની આલોચના કર્યા સિવાય, મરીને તે વસુદેવસૂરિ તમારા પુત્ર થયા છે. પૂર્વે ભવમાં બાંધેલ તીવ્ર જ્ઞાનાવરણીય કર્મના હિંદયથી તે અત્યંત મૂર્ખ અને કુટ્ટ રોગી થયેલ છે. મોટોભાઈ વસુસાર મરીને માન સરોવરમાં હસે થયો છે. કર્મની વિચિત્ર ગતિ છે.”

૧૩૨

ઉપર પ્રમાણેના ગુરુના પોતાના પૂર્વ જીવને જીજ્ઞાસનારા વચનો સાંભળીને વરદત્તકુમારને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું. ક્ષણ માત્ર મૂર્છા પામીને સ્વસ્થ થઈને કુમારે ગુરુને કહ્યું કે ગુરુનું વચન સાચું છે.

રાજાએ ગુરુને પૂછ્યું કે “આ કુમારના શરીરના રોગો ક્યારે નાશ પામશે ? અને અમને શાંતિ ક્યારે મળશે તે કૃપા કરી જણાવો.” ત્યારે દયાળુ ગુરુ મહારાજે કહ્યું કે તપના પ્રભાવથી રોગો નાશ પામશે અને સંપત્તિની પ્રાપ્તિ થશે. કારણ કે કહ્યું છે કે “તપના પ્રભાવથી જે દૂર હોય, જે દુઃખે આરાધાય તેવું હોય તે સઘળું તપ વડે સાધ્ય બને છે.” ગુરુએ વરદત્તકુમારને પણ જ્ઞાન-પંચમીના તપ કરવાનું કહ્યું, કુમારે પણ તે તપ કરવાનું ગુરુ પાસે અંગીકાર કર્યું. રાજા, રાણી અને ખીજા લોકોએ પણ તે તપ કરવાનું અંગીકાર કર્યું. ત્યારપછી સર્વે સ્વસ્થાને ગયા.

વિધિપૂર્વક પંચમીનું તપ કરતાં કુમારના સર્વે રોગો નાશ પામ્યા, શરીર સુંદર થયું. જ્ઞાનાવરણીય કર્મોના સારા ફાયોપશમ થવાથી તે સઘળી કળા શીખ્યો તથા અનેક રાજકન્યાઓ પરણ્યો. રાજાએ વરદત્તને રાજ્ય સોંપી ચારિત્ર લીધું, વરદત્તે પણ હામિ કાળ રાજ્યનું પાલન કર્યું. દરેક વર્ષે ઉત્સાહપૂર્વક વિધિ સાથે પંચમીનું આરાધન કરતાં ઉવડે પુત્રને રાજ્ય સોંપી વરદત્તકુમારે પણ દક્ષિણ લીધી.

આ તરફ ગુણમંજરીના મહારાજો પણ તપના પ્રભાવથી ચાસ્તા ગયાં તથા તે અતિ રૂપવતી થઈ, તે મોટા ઉત્સવપૂર્વક જિનચન્દ્ર સાથે પરણી, તેણે પણ તપનું આરાધન કરી હામિ કાળ મૂકેનું સુખ ભોગવી ચારિત્ર મહણું કર્યું. આ પ્રમાણે વરદત્ત તથા

૧૩૩

શુભમંજરીએ ચારિત્રનું અતિચાર રહિત લાંબા કાળ સુધી આરાધન કર્યું. અતે કાળ કરીને તે બન્ને વૈજ્યન્ત નામના અનુત્તરવાસી (નામના) વિમાનમાં દેવ થયા.

ત્યાંથી આયુધ્ય પુરું કરીને ચ્યવીને વરદતનો જીવ જાળવીપમાં મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં પુષ્કલાવતી વિજ્યમાં પુંડરિકિણી નગરીમાં અમરસેન રાજાની શુભવતી રાણીની કૃપાને વિષે પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. પૂર્ણ કાલે ઉત્તમ લક્ષણવાળા પુત્રને રાણીએ જન્મ આપ્યો, તેનું ઘરસેન નામ પાડ્યું. અનુક્રમે સર્વ કળા લણીને મુદાવસ્થાને પામ્યો. અનેક કન્યાઓ પરણ્યો ત્યારપછી પિતા પુત્રને રાજ્ય સોંપીને પરભોક્ત્રમાં ગયા. શ્રી સીમન્ધરસ્વામી વિહાર કરતા એકવાર તે નગરમાં સમેજ્યા, પ્રભુનું આગમન સાંભળીને રાજ્ય વાંદન કરવા ગયા, વાંદીને બેઠા તે વખતે શ્રી જિનેશ્વરદેવે હિપદેશ આપતા જણાવ્યું કે, “ હે ભવ્ય જીવો ! તમે જ્ઞાન-પંચમીની આરાધના વરદતની જેમ વિધિપૂર્વક કરો, પ્રભુના વચન સાંભળી રાજ્યે વરદતનો વૃતાંત પૂછ્યો, તે વખતે પ્રભુએ વરદતનો (ઘરસેનના પૂર્વ ભવનો) સર્વ વૃતાંત કહીને જ્ઞાન-પંચમીનું વિશેષ મહાત્મ્ય જણાવ્યું. તેથી ઘણાં સોઠાએ પંચમીનું તપ અંગીકાર કર્યું, ઘરસેન રાજ્યે પણ દશ ઉત્તર વર્ષ સુધી રાજ્ય સુખ ભોગવીને અનેક પુરય કાર્યો કરીને પ્રભુ પાસે હીક્ષા લીધી. એક ઉત્તર વર્ષ ચારિત્ર પાળીને કેવળજ્ઞાન પામી તેઓ મોક્ષે ગયા.

હવે દેવસોક્તમાં ગયેલ શુભમંજરીનો જીવ આયુધ્ય પૂર્ણ થયે ત્યાંથી ચ્યવીને જાળવીપમાં મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં હિમા નામની, વિજ્યમાં શુભા નામની નગરીમાં અમરસિંહ રાજાની અમરાવતી રાણીની કૃષ્ણીમાં પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. એવું સમયે જન્મેલા તે

૧૩૪

પુત્રનું સુગ્રીવ નામ પાડસું. વીશ વર્ષની ઉંમર થએ સુગ્રીવને રાજ્ય સોંપી પિતાએ દીક્ષા લીધી. સુગ્રીવ રાજ્ય ઘણી રાજ-કન્યાઓ પરણ્યા, તેમને અનેક પુત્રો થયા તેમાં મોટા પુત્રને ગાદીએ બેસાડી તેમણે દીક્ષા લીધી. કેવલજ્ઞાન પામી લગ્ન જીવેને બોધ પમાડતા એક લાખ વર્ષ સુધી ચારિત્ર પાળી સર્વ કર્મનો ક્ષય કરી મોક્ષે ગયા.

આ પ્રમાણે વરદત્ત અને ગુણમંજરી, બન્ને જણા જ્ઞાન-પંચમીની આરાધના કરીને મોક્ષે ગયા. આ જ્ઞાન-પંચમીની આરાધનાથી સૌભાગ્યની વૃદ્ધિ થતી હોવાથી એને સૌભાગ્ય-પંચમી પણ કહે છે. આ બન્નેની બોધદાયક કથા વાંચીને લગ્ન જીવે જ્ઞાન-પંચમીની આરાધનામાં ઉઘમી બનેા !!!

...સમાપ્ત...

શ્રી વિજયલક્ષ્મીસૂરિ કૃત વીરા સ્થાનકની પૂજામાંથી જ્ઞાનપદ પૂજા.

જાણા.

અધ્યાત્મ જ્ઞાને કરી, વિધટે ભવ બ્રમ ભીતિ;
સત્ય ધર્મ તે જ્ઞાન છે, નમો નમો જ્ઞાનની રીતિ. ૧

હાજી.

(અરણ્યિકે મુનિવર માલ્યા ગોચરી - એ દેશી.)
જ્ઞાનપદ ભજિયે રે જગત સુહૃંકરું, પાંચ એકાવન બેદે રે;
અપમૂ જ્ઞાન જે જિનવર ભામિયુ, જડતા જનતી ઉચ્છેદે રે.
જ્ઞાનપદ ભજીએ રે જગત સુહૃંકરું ૧

૧૩૫

ભક્ષાભક્ષ વિવેચન પરગડો,^૧ ક્ષીર નીર જોમ હસો રે;
લાગ અનંતમે રે અક્ષરનો સદા, અપ્રતિપાતિ^૨ પ્રકાશ્યો રે.

જ્ઞાન૦ ૨

મનથી ન જાણે રે કુલકરણ વિધિ, તેહથી કુલ કિમ થાશે રે;
જ્ઞાન દયાથી રે પ્રથમ છે નિયમા, સદ્ સદ્ભાવ^૩ વિકાસે રે.

જ્ઞાન૦ ૩

કંચન નાણું રે લોચનવંત લહે, અંધો અંધ પુલાય રે;
એકાંતવાદી રે તત્ત્વ પામે નહીં, સ્વાદ્વાદ રસ સમુદાય રે.

જ્ઞાન૦ ૪

જ્ઞાન ભર્યા ભરતાદિક ભવ તર્યા, જ્ઞાન સકળ શુભ મૂળ રે;
જ્ઞાની જ્ઞાનતણી પરિણતિ થકી, પામે ભવજલ કૂલ^૪ રે.

જ્ઞાન૦ ૫

અસ્પાગમ જર્ઠ ઉચ્ચ વિહાર કરે, વિચરે ઉદ્ધમવંત રે;
ઉપદેશમાળામાં કિરિયા તેહની, કાયકલેશ તણ કુત રે.

જ્ઞાન૦ ૬

જયંત બૂપો રે જ્ઞાન આરાધતો, તીર્થંકર પદ પામે રે;
રવિ શશી મેહપરે જ્ઞાન અનંત શુભી,

સૌભાગ્યસદ્ભી હિત કામે રે, જ્ઞાન૦ ૭

૧ પ્રગટપણે, ૨ કાયમ રહે તેવો, ૩ છતા અછતા ભાવ, ૪ કિનારો.

૧૩૬

શ્રી વિજયભદ્રમીસૂત્રિ વિરચિત શ્રી જ્ઞાનપંથમી દેવવંદન પ્રારંભ.

પ્રથમ વિધિ

પ્રથમ બાળેઠ ઉપર દવણી મૂકી તેની ઉપર રમાલ દાંટી, તેની ઉપર પાંચ પુસ્તક મૂકીને વાસદોપથી જ્ઞાનની પૂજા કરીએ. પાંચ દોવેટને દોવો કરીએ, તે દોવો જ્યણાપૂર્વક પુસ્તકની જમણી બાજુએ સ્થાપીએ અને ધૂપધાણું ડાબી બાજુએ મૂકીએ. પુસ્તક આગળ પાંચ અથવા એકાવન સાચિયા કરી ઉપર શ્રીફળ તથા સોપારી મુકીએ. યથાશક્તિ જ્ઞાનની દ્રવ્યપૂજા કરીએ, પછી દેવ વાંદીએ, સામાયિક અથવા પોસાહ મધ્યે વાસદોપથી પુસ્તક પૂજીને દેવ વાંદીએ અથવા દેહરા મધ્યે ત્રણ બાળેઠ ઉપરાઉપરી માંડી તે ઉપર પાંચ જિનમૂર્તિ સ્થાપીએ તથા મહાઉત્સવથી સ્નાત્ર લણાવીએ. પ્રભુ આગળ જમણી તરફ પુસ્તક માંડયું હોય તેની પણ વાસદોપ પ્રભુ પૂજા કરીએ. તથા ઉજમાણું માંડયું હોય તો ત્યાં પણ યથાશક્તિ જિનપિંચ આગળ સહુ સ્નાત્ર લણાવીને અથવા સતરભેદી પૂજા લણાવીને પછી શ્રી સૌભાગ્ય-પંથમીના દેવ વાંદીએ.

જીવે દેવ વાંદવાનો વિધિ કહે છે,

પ્રથમ પ્રતિમાજીની જોગવાઈ ન હોય તો સ્થાપનામાય સમીપે અથવા નવકાર પંચેન્દ્રિય વડે સ્થાપના સ્થાપીને ઈરિયાવહી પંડિકમી, ચાર નવકાર અથવા એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ કરી, પ્રગટ લોગસ્સ કરી, ખમાસમણ હઈ, ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ લગવનું મતિજ્ઞાન આરાધનાર્થે ચૈલવંદન કરું, ઈચ્છા એમ કહી, ચેમમુદ્રાએ એસી ચૈલવંદન કરીએ તો આ પ્રમાણે.

૧૩૭

પ્રથમ શ્રીમતિજ્ઞાનનું ચૈત્યવંદન.

૬ હા

શ્રી સૌભાગ્ય પંચમી તણી, સંવલ દિવસ શશુગાર,
 પાંચે જ્ઞાનને પૂજીએ, યાદ સદૃશ અંવતાર;
 સામાયિક પોસડ વિશે, નિરવધ પૂજા વિચાર,
 સુગંધ ચૂર્ણાદિક થકી, શામ ધ્યાન મનોહાર;
 પૂર્વ દિશ ઉત્તર દિશ, પોઠે રચી ગ્રંથ સાર,
 પંચ વરણ જિનખિખને, સ્થાપીને સુખકાર.

પંચ પંચ વસ્તુ મેળવી, પૂજા સામગ્રી જોગ,
 પંચ વરણ કળશા ભરી, હરીએ દુઃખ ઉપજોગ;
 યથાશક્તિ પૂજા કરી, મંત્રિચામને કરી,
 પંચ જ્ઞાનમાં ધૂરે કહ્યું, શ્રી જિનજ્ઞાનમ રાજી;
 મતિ શ્રુત વિણ હોવે નહિ એ, અવધિ પ્રમુખ મહારાજ,
 તે માટે મતિ ધૂરે કહ્યું, મતિશ્રુતમાં મંત્રિ જ્ઞાન. ૨

ક્ષય ઉપશમ આવરણનો, લખિધ હોયે સમકાળે,
 સ્વાસ્થ્યદાયકી અભેદ છે, પશુ મુખ્ય ઉપયોગે કાળે;
 લક્ષણ મેટે જોડ છે, કારણે કારજ પોંચે,
 મતિ સાધન શ્રુત સાધ્ય છે, કમન કલશ સંયોગે;
 પરમતત્ત્વ પરમેશ્વર એ, સિદ્ધ સર્વસં ભેગવાને,
 મંત્રિજ્ઞાન પામી કરી, કેવલ સદ્ગુની નિધાન. ૩

પંજી જાકિય નમસ્કૃત્ય, જ્ઞાનમંત્રિ, જ્ઞાનસામણ્ય જાવંત
 જ્ઞાનસદૃશ કહી નીચેનું સ્તવન કહીએ.

૧૩૮

સ્તાવન.

(રસીયાના - દેશી.)

પ્રભુમો પાંચમી દિવસે જ્ઞાનને, ગાજી જગમા રે જેહ સુજાની !
શુભ ઉપયોગે ક્ષણમાં નિર્જ રે, ચિથ્યા સચિત બેહ. સુ-પ્ર-૧

સંતપદાદિકે નવ દ્વારે કરી, મતિ અનુયોગ પ્રકાશ; સુ-
નય વ્યવહારે આવરણ ક્ષય કરી, અજ્ઞાની જ્ઞાન ઉદ્ધાસ. સુ-પ્ર-૨

જ્ઞાની જ્ઞાન લહે નિશ્ચય કહે, દો નય પ્રભુજીને સસ; સુ-
અંતરમુદ્ધર્ત રહે ઉપયોગથી, એ સર્વ પ્રાણીને નિરપ. સુ-પ્ર-૩

લખિ અંતરમુદ્ધર્ત લઘુપણે, જાસક સાગર જિનુ, સુ-
અધિકો નરભવ બહુવિધ જીવને, અંતર કદિયે ન દિહ. સુ-પ્ર-૪

સંપ્રતિ સમયે એક એ પામતા, હોય અથવા નવિ હોય; સુ-
ક્ષેત્રપદ્યોપમ ભાગ અસંખ્યમાં, પ્રદેશ માને બહુ જોય. સુ-પ્ર-૫

મતિજ્ઞાન પામ્યા જીવ અસંખ્ય છે, કલ્પા પરિવાઈ અનંત; સુ-
સર્વ આશાતન વરજો જ્ઞાનની, વિજયલક્ષ્મી લહો સંત. સુ-પ્ર-૬

પદ્મી જ્યવીયરાય સંપૂર્ણ કહી, ખમાસમણ કઈ હિંજાકારેણ
સંદિસલ ભગવન ? શ્રીમતિજ્ઞાન આરાધનાર્થ કરેમિ કાઉસ્સગા
વંશ્યવત્તિઆએ૦ અને અન્નથ ઉસસિએણ૦ કહી એક લોગસ્સ
અથવા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગા કરી, પારી, નમોડહત-
સિદ્ધામાર્યો-પાધ્યાયસર્વસાધુભ્યઃ કહી નીચેની થોય કહેવી.

૧૩૯

થોાય.

(શ્રી શંખેશ્વર પાસ જિનેશ્વર - એ દેશી.)

શ્રીમતિજ્ઞાનની તત્ત્વ ભેદથી, પચાંચે કરી વ્યાખ્યા છ,
 ચક્રવિહ દ્રવ્યાદિકને જાણે, આદેશે કરી દાખ્યા છ;
 માને વસ્તુ ધર્મ અનંતા, નહિ અજ્ઞાન વિવક્ષા છ,
 તે મતિજ્ઞાનને વંદો પૂજો, વિજયલક્ષ્મી ગુણકાંક્ષા છ. ૧

પછી ખમાસમણુ દઈ, જીભા રહી, મતિજ્ઞાન સંખધી
 અક્રાવીશ ખમાસમણુ દેવા. દુહા કહેવા. માટે પીઠિકાના દુહા
 નીચે પ્રમાણે—

પીઠિકાના દુહા.

શ્રી શ્રુતદેવી ભગવતી, જે જ્ઞાણી સિપિરપ;
 પ્રણમે જે હ ને ઓયમા, હું વંદું સુખરૂપ. ૧
 જેય અનંતે જ્ઞાનના, ભેદ અનેક વિલાસ;
 તેહમાં એકાવન કહું, આતમ ધર્મ પ્રકાશ. ૨
 ખમાશમણુ એક એકથી, સ્તવિયે જ્ઞાન ગુણ એક;
 એમ એકાવન દીછયે, ખમાસમણુ સુવિવેક. ૩
 શ્રી સૌભાગ્યપત્નિ દિને, આરાધા મતિજ્ઞાન;
 ભેદ અક્રાવીશ એહના, સ્તવીએ કરી ખલુમાન. ૪

ગુણના દુહા.

ઈદ્રિય વસ્તુ પુણ્યાલા, મલવે અવતવ નાણુ;
 લોચન મન વિષ્ણુ અક્ષને, વ્યંજનાવમ્બહ જાણુ. ૫
 ભાગ અસંખ્ય આવલિસણુ, સાચ પદ્મત કિંઈ જિહ્વ;
 પ્રાપ્તકારી ચક્ર ઈદ્રિયા, અપ્રાપ્તકારી દુગ દિહ્વ. ૬

૨૪૬

॥ અથ ખમાજીશ્વરના દુહા ॥

સમસ્તિ શ્રદાવંતને, ઉપન્યો જ્ઞાન પ્રકાશ;
પ્રણમું પદકબ્જ તેહના, લાવ ધરી ઉદ્ધાસ. ૭ ખમા ૧

એ દુહો ગુણ ગુણ કીઠ કહેવો.

નહી વણાઈકે યોજના, અથાવમલ હેમ;
તો ઈંદ્રિય પંચ ઈંદ્રિયે, વસ્તુ પ્રણમ કાંઈ જ્યે. ૮ સમ ૨

અનુપય વ્યતિરેકે કરી, અંતરમુદ્ધત પ્રમાણ;
પંચેંદ્રિય મનથી હોયે, હંહા વિસારણા જ્ઞાન. ૯ સમ ૩

વણાઈકે નિશ્ચય વસે, સુર નર એહિજ વસ્તુ;
પંચેંદ્રિય મનથી હોયે, ભેદ અપાય પ્રથસ્ત. ૧૦ સમ ૪

નિશ્ચીત વસ્તુ સ્થિર મહે, કાલાંતરે પથ સાચ;
પંચેંદ્રિય મનથી હોયે, ધારણા અથા જિવાય. ૧૧ સમ ૫

નિશ્ચય વસ્તુ મહે જાવે, સ્વતત્ત્વ અથા પ્રકાશ;
અપાયથી અધિકે ગુણે, અવિચ્યુતિ ધારણા કાચ. ૧૨ સમ ૬

અવિચ્યુતિ સ્મૃતિરે તણું, કારણ કરણ જોઈ;
સંજ્ઞ અસંજ્ઞ કાલજ મુધી, વાસ્તવ ધારણા તેહ. ૧૩ સમ ૭

પૂર્વોત્તર દર્શન હય, વસ્તુ અપ્રાપ્ત સૈકત્વ;
અસંજ્ઞ કાલે એ તેહ છે, જાતિ સમરણ તત્ત્વ. ૧૪ સમ ૮

વાર્જિત નાદ લહી મહે, એ તો દુહુલિ નાદ;
અવગ્રહાદિ અણે બહુ, મેદ એ મતિ આદુલાહ. ૧૫ સમ ૯

દેશ સામાન્યે વસ્તુ છે, મહે તદપિ સામાન્ય;
શબ્દ એ નવ નવ જાતિતો, એ અપ્રક મનિમત. ૧૬ સમ ૧૦

૧૪૧

એક જ તુરિયના નાદમાં, સકુર તરુશ્યાદિકે જાતિ;
 જાણે બહુવિધ ધર્મ શું, કામ લેપશામની ભાતિ. ૧૭ સમ ૧૧
 મધુરતાદિકે ધર્મમાં, ચણવે અદ્ય સુવિચાર;
 અબહુવિધ સતિ ભેદનો, કાષ્ઠો અર્થ વિસ્તાર. ૧૮ સમ ૧૨
 શીઘ્રમેવ જાણે સફિ, ત્રિવિ હોયે બહુ વિદ્યાંબ;
 ક્ષિપ્ર ભેદ એ જ્ઞાનને, જાણ્યો મતિ અવિલાંબ. ૧૯ સમ ૧૩
 બહુ વિચાર કરી જાણીએ, એ અક્ષિપ્રભે ભેદ;
 સ્થાપથમ વિચિત્રતા, કહે સહસ્રાની સંવેદ. ૨૦ સમ ૧૪
 અનુમાને કરી કેા મહે, ધવજથી જિનવર ચૈત્ય;
 પૂર્વ પ્રબંધ સંભાર્યાને, તિશ્ચિત ભેદ સંકેત. ૨૧ સમ ૧૫
 બાહિર ચિહ્ન મહે નહીં, જ્યારે વસ્તુ વિવેક;
 અનિશ્ચિતભેદ એ ધારીએ, આગ્નિનિયોધિકે ટેક. ૨૨ સમ ૧૬
 નિઃસંદેહ નિશ્ચયપણે, જ્યારે વસ્તુ અધિકાર;
 તિશ્ચિત અર્થ એ ચિંતવે, સતિચાન પ્રકાર. ૨૩ સમ ૧૭
 એમ હોયે વા અન્યથા, એમ સંદેહે જુગ;
 ધરે અનિશ્ચિત લાવથી, વસ્તુ મહાધ્વ ઉપધુત. ૨૪ સમ ૧૮
 બહુ પ્રમુખ ભેદે મુલ્ય, ક્ષિપ્ર સોક્રા ક્ષિપ્ર નિલય;
 કુદિ ચારે ભેદને, એ પ્રમુખ ભેદનું ચિત્ત. ૨૫ સમ ૧૯
 બહુ પ્રમુખ રૂપે કદ, કદ અબહુવાદિકે રૂપ;
 એ રીતે જાણે તકા, ભેદ અધુવ સ્વરૂપ. ૨૬ સમ ૨૦
 અવસર્યાદિકે મહિભેદમાં, જાણવા ચોગ્ય છે ચોક્ક
 તે ચક્રે હોયે ભાષણો, કલ્યાણદિકથી પ્રણય. ૨૭

૧૪૨

જાણે આદેશે કરી, ઠેટલા પર્વાય વિસિદ્ધ;
 ધર્માદિક સર્વિ દ્રવ્યને, સામાન્ય વિશેષ ગરિદ્ધ. ૨૮ સમ૦ ૨૧
 સામાન્ય આદેશે કરી, લોકાલોક સ્વરૂપ;
 ક્ષેત્રથી જાણે સર્વને, તત્ત્વ પ્રતીત અનુરૂપ. ૨૯ સમ૦ ૨૨
 અતીત અનાગત વર્તના, બહા સમય વિશેષ;
 આદેશે જાણે સહુ, વિતથ નહિ લવલેશ. ૩૦ સમ૦ ૨૩
 લાવથી સર્વિ હું લાવનો, જાણે લાગ અનંત;
 ઉદયિકાદિક લાવ ને, પંચ સામાન્યે લઈત. ૩૧ સમ૦ ૨૪
 અશ્રુતનિશ્ચિત જાણિયે, મતિના ચાર પ્રકાર;
 શિદ્ધ સમય રોહાપરે, અક્ષ ઔત્પાતિકી સાર. ૩૨ સમ૦ ૨૫
 વિનય કરતાં ગુરુ તણા, પામે મતિ વિસ્તાર;
 તે વિનયિકી મતિ કહી, સધળા ગુણ શિરદાર. ૩૩ સમ૦ ૨૬
 કરતાં કાપ અવ્યાસથી, ઉપજે મતિ સુવિમાર;
 તે બુદ્ધિ કહી કામિકી, નંદીસૂત્ર મોઝાર. ૩૪ સમ૦ ૨૭
 જે વચના પરિપાકથી, લહે બુદ્ધિ ભરપૂર;
 કમળવને મહાહસને, પારિણમિકી એ સનૂર. ૩૫
 અડવીશ ખત્રીશ દુમ ચઉ, ત્રણશેં ચાલીશ જેઉ;
 દર્શનથી મતિ ભેદ તે, વિજયસદ્ગમી ગુણ જેઉ. ૩૬ સમ૦ ૨૮
 ૨૭ મા તે ૩૫ મા દુહા વખતે ખમાસમણ ન દેવાં.

ખમાસમણ દર્શને ઈચ્છાં શ્રી. શ્રુતજ્ઞાન આરાધનાર્થ
 ચૈત્યવંદન કરું ? ઈચ્છાં કહી ચૈત્યવંદન કહેવું તે નીચે પ્રમાણે—

૧૪૩

દ્વિતીય શ્રી શ્રુતજ્ઞાન ચૈત્યવંદન.

૬૬૧

શ્રી શ્રુતજ્ઞાનને નિત્ય નમો, સ્વપરપ્રકાશક જેઠ,
જાણે દેખે જ્ઞાનથી, શ્રુતથી ટાળે સ' દેઠ;
અનભિલાષ્ય અનંત ભાવ, વચન અગોચર દાખ્યા,
તેહનો ભાગ અનંતમો, વચન પર્ચાયે આખ્યા;
વળી કથનીય પદાર્થનો એ, ભાગ અનંતમો જેઠ,

ચૈદે પૂરવમાં રચ્યો, ગણુધર શુણ સસનેહ. ૧
મહિમાંહે પૂરવધરા, અક્ષર લાભે સરિખા,
છદ્ધાણુવડીયા ભાવથી, તે શ્રુત મતિય વિશેષ;
તેહિ જ માટે અનંતમે, ભાગ નિબદ્ધા વાચા,
સમકિત શ્રુતના જાણીએ, સર્વ પદારથ સાચા;
દ્રવ્ય શુણ પર્ચાયે કરી એ, જાણે એક પ્રદેશ,
જાણે તે સવિ વસ્તુને, નંદીસત્ર ઉપદેશ. ૨

ચોવીથ જિનના જાણીએ, ચૈદ પૂરવધર સાધ,
નવ શત તેત્રીથ સહસ છે, અદ્ધાણું (૩૩૯૯૮) નિરુપાધ;
પરમત એકાંતવાદીના, શાસ્ત્ર સકલ સમુદાય,
તે સમકિતવંતે ગ્રન્થાં, અર્થ યથારથ થાય;
અરિહંત શ્રુતકેવલી કહે એ, જ્ઞાનાચાર ચરિત,
શ્રુતપંચમી અપરાધવા, વિજયલક્ષ્મીસુરિ ચિત. ૩

પછી વ્રમ્યુણુ ૦ અવંતિ ૦ ખમાસમણુ અવંતમોડઈત ૦
કહી, નીચેનું સ્તવન કહેવું.

૧૪

સ્તવન.

(હરીયા મન લાગ્યો - એ દેશી.)

શ્રી શ્રુત ચૈદ ભેદે કરી, વરણુવે શ્રી જિનરાજ રે,
 ઉપધાનાદિ આચારથી, સેવિયે શ્રુત મહારાજ રે;
 શ્રુતશું દિલ માન્યો, દિલ માન્યો રે મન માન્યો,
 પ્રભુ આગમ મુખંકાર રે, શ્રુત-એ આંકશી. ૧

એકાદિ અક્ષર સંયોગથી, અસંયોગી અનંત રે;
 સ્વપર પચાયે એકાક્ષરો, ગુણ પચાય અનંત રે, શ્રુત- ૨

અક્ષરનો અનંતમો, ભાગ ઉધાડો છે નિત્ય રે;
 તે તો અવરાએ નહીં, જીવ સૂક્ષ્મનું એ ચિત રે, શ્રુત- ૩

ઈન્દ્રિય સાંભલવા ફરી પૂછે, નિમુણે મહે વિચારત રે;
 નિશ્ચય ધારણા તિમ કરે, ધીગુણ આઠે એ ગણેત રે, શ્રુત- ૪

વાદી ચૌપીશ જિનતણા, એક લાખ જીવીશ હજાર રે;
 ખરો સયલ સલામાંહે, પ્રવચન મંદિરો અપાર રે, શ્રુત- ૫

ભણે લાણાવે સિદ્ધાંતને, લખે લખાવે જોડે રે;
 તસ અવતાર વખાણીએ, વિજયેશ્વરો ગુણ એક રે, શ્રુત- ૬

પછી જય ધીયરાય કહી; ખમાસમણે કઈ, ઈન્દ્રિયકારણ
 સંદિસહ ભગવન! શ્રી શ્રુતરાત આરાધનાર્થ કરેમિ કહિસગ્ગાં
 વંદણું અન્નત્યં કહી એક લોગસ્સે અથવા ચાર નવકારનો
 કહિસગ્ગ કરી પારીને નીચેની થાય કહેવી.

૧૪૫

થોય.

(ગોયમ બોલે મ'થ સંભાલી - એ દેશી.)

ત્રિગડે બેસી શ્રી જિનભાણુ, બોલે ભાષા અમિય સમાણુ,
 મત અનેકાંત પ્રમાણુ; અરિહંત શાસન સફરી સુખાણુ, ચક્રિ
 અનુયોગ જિહાં ગુણુખાણુ, આતમ અનુભવ ઠાણુ; સંસ્કૃત પદારથ
 ત્રિપદી જાણુ, જોજન જૂમિ પસરે વખાણુ, દોષ બત્રીશ પરિહાણુ;
 કેવલીભાવિત તે શ્રુતનાણુ, વિજયલક્ષ્મીસુરિ કહે બહુમાન, ચિત્ત
 ધરજો તે સયાણુ. ૧

પછી ખમાસમણુ દઈ, બિલા રહી શ્રુતરાનના ચૌદ ગુણુ
 વર્ણવવાને અર્થે દુહા કહેવા તે આ પ્રમાણે—

કુહા

વંદો શ્રી શ્રુતરાનને, બેદ ચતુર્દશ વીશ;
 તેહમાં ચક્રિદશ વરણુવું, શ્રુતકેવલી શ્રુતઈશ. ૧

બેદ અઢાર અકારના, એમ સવિ અક્ષર માન;
 સંખિધ સંરા વ્યંજન વિધિ, અક્ષરશ્રુત અવધાન. ૨

ખીઠિકાનો કુહો.

પવયણુ શ્રુત સિદ્ધાંત તે, આગમ સમય વખાણુ;
 પૂજો બહુવિધ રાગયી, ચરણુકમલ ચિત્ત આણુ. ૩-૧

આ દુહો ગુણુ ગુણુ હીઠ કહેવો.

કરપક્ષવ એ છાદિકે, લખે અંતર્ગત વાય;
 એહ અનક્ષર શ્રુત તણો, અર્થ પ્રકાશકે સાય. ૪-૫૫- ૨

૧૦

૧૪૬

- સંજ્ઞા જે દીડકાસિદ્ધી, તેણે સન્નિયા ગણ્ય;
મન ઈદ્રિયથી ઉપન્યુ, સંજ્ઞીશ્રુત અધિકાણ્ય. ૫-૫૫- ૩
- મન રહિત ઈદ્રિય થકી, નિપન્યુ જેહને જ્ઞાન;
દાય ઉપશમ આવરણથી, શ્રુત અસંજ્ઞી વખાણ્ય. ૬-૫૫- ૪
- જે દર્શન દર્શન વિના, દર્શન તે પ્રતિપક્ષ;
દર્શન દર્શન હોય જિહાં, તે દર્શન પ્રત્યક્ષ. ૭
- સલિત ત્રિલંગી ભંગભર, નૈગમાદિ નય ભૂર;
શુદ્ધ શુદ્ધતર વચનથી, સમકિત શ્રુત વડનૂર. ૮-૫૫- ૫
- ભંગ ગ્રન્થ નર બાલ મતિ, રચે વિવિધ આયાસ;
તિહાં દર્શન દર્શન તણો, નહીં નિદર્શન ભાસ. ૯
- સદ્ અસદ્ વહેંચણુ વિના, ગ્રહે એકાંતે પક્ષ;
જ્ઞાનકળા પામે નહીં, એ મિથ્યાશ્રુત લક્ષ. ૧૦-૫૫- ૬
- ભરતાદિકે દશ ક્ષેત્રમાં, આદિ સહિત શ્રુત ધાર;
મિજ નિજ ગણ્યધર વિરચિયો, પામી પ્રજ્ઞ આધાર. ૧૧-૫૫- ૭
- દુષ્પણ સુરિશ્વર સુધી, વતંશે શ્રુત આચાર;
એક જીવને આચરી, સાદિસાંત સુવિચાર. ૧૨-૫૫- ૮
- શ્રુત અનાદિ દ્રવ્ય-નય થકી, શાશ્વત ભાવ છે એહ;
મહાવિદેહમાં તે સદા, આગમ રચયણુ અછેહ. ૧૩-૫૫- ૯
- અનેક જીવને આશરી, શ્રુત છે અનાદિ અનંત;
દ્રવ્યાદિકે ચહિ ભેદના, સાદિ અનાદિ વિરતંત. ૧૪-૫૫- ૧૦
- સરિખા પાઠ છે સૂત્રમાં, તે શ્રુત ગમિક સિદ્ધાંત;
પ્રાપ્તે દષ્ટિવાદમાં, શોભિત ગુણુ અનેકાંત. ૧૫-૫૫- ૧૧

૧૪૭

સરિખા આલાવા નહિ, તે કાસિક શ્રુતવંત;
 આગમિક શ્રુત એ પૂજ્યો, ત્રિકરણ યોગ હસંત. ૧૬-૫૫- ૧૨
 અદાર હજાર પદે કરી, આચારાંગ વખાણ;
 તે આગળ દુગુણ પદે, અંગપ્રવિષ્ટ સુઅનાણ. ૧૭-૫૫- ૧૩
 બાર ઉપાંગહ જોહ છે, અંગબાહિર શ્રુત તેહ;
 અનંગપ્રવિષ્ટ વખાણીએ, શ્રુત લક્ષ્મીસરિ ગેહ. ૧૮-૫૫- ૧૪
 સાતમા ને નવમા ફુલા વખતે અમાસમણ ન દેવાં.

‘અમાસમણ દર્શ ઈચ્છાં અવધિજ્ઞાન આરાધનાર્થ’ ચૈત્યવંદન
 કરં ! ઈચ્છં.

પ્રાંતય મી અવધિજ્ઞાન ચૈત્યવંદન.

ફુલા.

અવધિજ્ઞાન ત્રીજું કહ્યું, પ્રગટે આત્મ-પ્રત્યક્ષ,
 ક્ષય ઉપશમ આવરણનો, નવિ ઈંદ્રિય અપેક્ષ;
 દેવ નિરપ ભવ પામતાં, હોય તેહને અવસ્થ,
 શ્રદ્ધાવંત સમય લહે, મિથ્યાત વિભંગ વશ્ય;
 નર તિરિય ગુણધી લહે એ, શુભ પરિણામ સંયોગ,
 કાલિસ્તગમમાં મુનિ હાસ્યથી, વિધટ્થો તે ઉપયોગ. ૧

જથ-પથી જાણે જુએ, રૂપી દ્રવ્ય અનંતા,
 હિતકૃટા સવિ પુદ્ગલ, મૂર્તિ વસ્તુ મુણંતા;
 ક્ષેત્રથી લધુ અંશ તણો, ભાગ અસંખિત દેખે,
 તેહમાં પુદ્ગલ ખંધ જો, તેહને જાણે પેખે;

૧૪૮

લોક પ્રમાણે અલોકમાં એ, ખંડ અસંખ્ય ઉછિટ્ટ,
ભાગ અસંખ્ય આવસિ તણો, અદ્વાલધ્રુપણે દીઠ. ૨

ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી, અતીત અનાગત અદ્વા,
અતિથય સંખ્યાતિગપણે, સાંભળો ભાવ પ્રખંધા;
એક એક દ્રવ્યમાં ચાર ભાવ, જઘન્યથી તે નિરજે,
અસંખ્યાતા દ્રવ્ય દીઠ, પર્યાવ ગુણથી પરમે;
ચાર ભેદ સંજ્ઞેપથી એ, નંદીસૂત્ર પ્રકાશે,
વિજયલક્ષ્મીસુરિ તે ભણે, જ્ઞાનભક્તિ સુવિલાસે. ૩

પછી નમુચ્ચુલ્લં ગવંતિં નમોઽહંતં કહી નીચેનું
સ્તવન કહેવું.

સ્તવન.

(કુંવર ગભારો નજરે દેખતાંજી - એ દેશી.)

પૂજે પૂજે અવધિજ્ઞાનને પ્રાણિયા રે,
સમકિતવંતને એ ગુણ હોય રે;
સવિ જિનવર એ જ્ઞાને અવતરી રે,
માનવ મહોદય જ્ઞેય રે. -પૂજે- ૧

શિવરાજ ઋષિ વિપર્યાય દેખતો રે,
દ્વીપ સાગર સાત ત્ષાત રે;
વીરપસાથે દોષ વિભંગ ગયો રે,
પ્રગટપો અવધિગુણ વિખ્યાત રે. -પૂજે- ૨

૧૪૬

શુરુ સ્થિતિ સાધિક ડાસઠ સાગરુ રે,
 કેઈને એક સમય લધુ જાણુ રે;
 મેઢ અસંખ્ય છે તરતમ ચોગધી રે,
 વિશેષાવશ્યકમાં એહ વખાણુ રે. —પૂજે— ૩

ચારશે એક લાખ તેત્રીશ સહસ (૧,૩૩,૪૦૦) છે રે,
 એહિનાણી મુર્ષિદ રે;
 સ્થલાદિકે ચઢિતીશ જિણુદના રે,
 નમે પ્રભુપદ અરવિંદ રે. —પૂજે— ૪

અવધિજ્ઞાની આણુદને દીએ રે,
 મિચ્છામિ દુક્કડ' ગોયમસ્વામી રે;
 વરજે આશાતનજ્ઞાન જ્ઞાની તણી રે,
 વિજયલક્ષ્મી સુખધામ રે. —પૂજે— ૫

પંડી જયવીયરાય કહી, ખમાસમણુ દઈ, ઈચ્છાકારેણુ
 સંદ્વિસહ લગવન! અવધિજ્ઞાન આરાધનાર્થ' કરૈમિ કાઉસ્સગ્ગ'
 વંદણુઠ અનત્યંત કહી એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો
 કાઉસ્સગ્ગ કરી પારીને નીચેની થોય કહેવી.

થોય.

(શંખેશ્વર સાહિબ જે સમરે - એ દેશી.)

એહિ નાણુ સહિત સવિ જિનવરુ, ચવી જનની કૃપે અવતરુ,
 જસ નામે લહીએ સુરતરુ, સવિ ઈતિ ઉપદ્રવ સાંહરુ;
 હરિપાઠક સંઘય સંહરુ, વીર મહિમા જ્ઞાન શુશ્રાયરુ,
 તે માટે પ્રભુજી વિશ્વંભરુ; વિજયાંકિત લક્ષ્મી મુહંકરુ. ૧

૧૫૮

પછી ખમાસમણુ દઈ, જિભા રહી અવધિજ્ઞાનના ગુણ
વર્ણવવાને અર્થે દુહા કહેવા તે આ પ્રમાણે—

કુ જ્ઞા.

અસંખ્ય ભેદ અવધિ તણા, પદ તેહમાં સામાન્ય;
ક્ષેત્ર પનકે લઘુથી ગુરુ, લોક અસંખ્ય પ્રમાણુ. ૧

લોચન પરે સાથે રહે, તે અનુગામિક ધામ;
જાસઠ સાગર અધિકે છે, એક જીવ આશરી હામ. ૨

ઉપનયો અવધિજ્ઞાનનો, ગુણ જોડને અવિકાર;
વંદના તેહને માહરી, આસમાહે સો વાર. ૩ -ખ- ૧

આ ત્રીજે દુહા સર્વ ખમાસમણુના પ્રારંભમાં કહેવો.
જેહ ક્ષેત્રે આહિ ઉપનયુ, તિહાં રજો વસ્તુ દેખત;
થિર દીપકની ઉપમા, અનનુગામી લઈત. ૪ -ઉ-ખ- ૨

અંગુલ અસંખ્યેય લાગથી, વધતું લોક અસંખ્ય;
લોકાવધિ પરમાવધિ, વર્ધમાન ગુણ કેખ્ય. ૫ -ઉ-ખ- ૩

યોગ્ય સામગ્રી અભાવથી, હીયમાન પરિણામ;
અધઅધ પૂરવ યોગથી, એહવો મનનો કામ. ૬ -ઉ-ખ- ૪

સંખ્ય અસંખ્ય જોજન સુધી, ઉત્કૃષ્ટો લોકાંત;
દેખી પ્રતિપાતી હોયે, પુદ્ગલ દ્રવ્ય એકાંત. ૭ -ઉ-ખ- ૫

એક પ્રદેશ અલોકનો, પેજે જે અવધિનાણુ;
અપડિવાઈ અનુક્રમે, આપે કેવલનાણુ. ૮ -ઉ-ખ- ૬

ખમાસમણુ દઈ ઈશ્વરો મનઃપર્યવજ્ઞાન આરાધનાર્થે
ચૈત્યવંદન કરું? ઈશ્વર કહી ચૈત્યવંદન કહેવું તે આ પ્રમાણે—

૧૫૧

ચતુર્થા શ્રી મનઃપર્યવજ્ઞાન ચૈત્યવંદન.

કુશા.

શ્રી મનઃપર્યવ જ્ઞાન છે, શુણ્યપ્રત્યયી એ જાણી,
અપ્રમાદી ઋદ્ધિવંતને, હોય સંયમ શુણ્યકાણ્ડી;
કોઈકે ચારિત્રવંતને, ચદતે શુભ પરિણામે,
મનના ભાવ જાણે સહી, સાકાર ઉપયોગ કામે;
ચિંતવતા મનોદ્રવ્યના એ, જાણે ખંધ અનંતા,
આકાશે મનોવર્ગણા, રહ્યા તે નવિ મુણ્ડતા. ૧

સંક્ષિપ્ત પંચેન્દ્રિય પ્રાણીએ, તનુ યોગે કરી અહિયા,
મનયોગે કરી મનયણે, પરિણમે તે દ્રવ્ય મુણ્ડિયા;
તિરસ્ક્ર માણસ ક્ષેત્રમાં, અઘીદ્રોપ વિશેષે,
તિર્છાસોકના મધ્યથી, સહસ્ર જોયણ અધોલોકે;
ઉરધ જાણે જ્યોતિષી લગે એ, પલિયનો ભાગ અસંખ્ય,
કાળથી ભાવ થયા ધરો, અતીત અનાગત સંખ્ય. ૨

ભાવથી ચિંતિત દ્રવ્યના, અસંખ્ય પર્યાય જાણે,
ઋણુમતિથી વિપુલમતિ, અધિકા ભાવ વખાણે;
મનના પુદ્ગલ દેખીને, અનુમાને મહે સાચું,
વિતથપણું પામે નહી, તે જ્ઞાને ચિત્ત રાચું;
અમૂર્ત ભાવ પ્રગટપણે એ, જાણે શ્રી ભગવંત,
ચરણકમળ નમું તેહનાં, વિજયસદ્ગમી શુણ્ડવંત. ૩

પછી નમુચ્ચુણં, જાવંતિં, ખમાસમય જાવંત
નમોઽર્હતં કહી નીચેનું સ્તવન કહેવું.

૧૫૨

સ્તવન.

(જરેજી - એ દેશી.)

- જરે મારે શ્રી જિનવર લગવાન,
અરિહંત નિજ નિજ માનથી, જરેજી;
જી૦, સંયમ સમય જાણ્યુંત,
તવ સૌકાંતિક માનથી, જરેજી. ૧
- જી૦, તીર્થ વતણિ નાથ,
ઈમ ક્ષી પ્રણમે તે સુરા, જરેજી;
જી૦, ધર અતિથયવંત દાન,
લેઈને હરજે સુર નરા, જરેજી. ૨
- જી૦, ઈશ્વ વિધ સવિ અરિહંત,
સર્વવિરતિ જગ્ગ ઉચ્ચરે, જરેજી;
જી૦, મનઃપયંવ તવ નાથ,
નિર્મળ આતમ અનુસરે, જરેજી. ૩
- જી૦, જેહને વિપુલમતિ તેહ,
અપ્રતિપાતીપણે ઉપજે, જરેજી;
જી૦, અપ્રમાદી જાદિ વંત,
ગુણઠાણે ગુણ નીપજે, જરેજી. ૪
- જી૦, એક લક્ષ પીસ્તાલીશ હજાર,
પાંચશે એકાણું (૧,૪૫,૫૯૧) જાણીએ, જરેજી;
જી૦, મનનાણી મુનિરાજ,
ચોવીશ જિનના વખાણીએ, જરેજી. ૫

૧૫૩

જી, હું વંદું ધરી નેહ,

સવિ સંશય હરે મન તણા, જીરેજી;

જી, વિજયલક્ષ્મી શુભ ભાવ,

અનુભવ યાનના શુભ ધણા, જીરેજી. ૬

પછી જયવીરરાય કહી, ખમાસમણ દર્દ, ઈચ્છાકારેણ
સંઠ મનઃપર્યવત્તાન આરાધનાર્થ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગ વંદણુઠ,
અન્નદ્ધઠ કહી એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારના
કાઉસ્સગ્ગ કરી નીચેની થાય કહેવી.

થોય.

(શ્રી શંખેશ્વર પાસ જિતેશ્વર — એ દેશી.)

પ્રભુજી સર્વ સામાયિક હિચરે, સિદ્ધ નમી મદ્યારી જી,
છદ્ધસ્થ અવસ્થા રહે છે જિહાં લગે, યોગાસન તપ ધારી જી;
ચોથું મનઃપર્યવ તવ પામે, મનુજ હૈક વિસ્તારી જી,
તે પ્રભુને પ્રણામો ભવિપ્રાણી, વિજયલક્ષ્મી સુખકારી જી. ૧

પછી ખમાસમણ દર્દ, જીજા રહી મનઃપર્યવત્તાનના શુભ
સ્તવવા અર્થે દુહા કહેવા તે આ પ્રમાણે—

દુહા

મનઃપર્યવ દુગ બેઠ્યી, સંયમ ગુણ લહી શુદ્ધ;
ભાવ મનોભત સંગીના, જનની પ્રગટ વિશુદ્ધ. ૧

ઘટ એ પુરુષે ધારીયો, ઈમ સામાન્ય મહંત;
પ્રાપ્તે વિશેષ વિમુખ લહે, ઋણુમતિ મનહ મુણંત. ૨

૧૫૪

એ ગુણ જોઈને ઉપન્યો, સર્વવિરતિ ગુણહાણુ;
પ્રણમું હિતથી તેહના, ચરણકમળ ચિત આણુ. ૩

ખમાસમણુ દેવું.

નગર જાતિ કંચન તથો, ધાર્યો ઘટ એહ રૂપ;
ઈમ વિશેષ મન જાણુતો, વિપુલમતિ અનુરૂપ, એ ગુણ ૪

ખીચુ' ખમાસમણુ દેવું.

ખમાસમણુ દઈ ઈચ્છાં કેવલજ્ઞાન આરાધનાર્થે ચૈત્યવંદન
કરું ? ઈચ્છાં કહી ચૈત્યવંદન કહેવું તે આ પ્રમાણે—

પંચમ શ્રી કેવલજ્ઞાન ચૈત્યવંદન.

શ્રી જિન ચઠિનાણી ધઈ, શુકલ ધ્યાન અબ્યાસે,
અતિશય આત્મરૂપ, ક્ષણ ક્ષણ પ્રકાશે;
નિદ્રા સ્વપ્ન જાગરદશા, તે સવિ દૂરે હોવે,
ચોથી હિજગર દશા, તેહનો અનુભવ જોવે;
ક્ષપકશ્રેણી આરોહિયા એ, અપૂર્વ શક્તિ સંયોગે,
લહી ગુણહાણું બારમું, તુર્ય કષાય વિયોગે. ૧

નાણુ દસણુ આવરણુ મોહ, અંતરાય ધનધાતિ,
કર્મ દુષ્ટ ઉચ્છેદીને, થયા પરમાત્મ જાતિ;
દોય ધર્મ સવિ વસ્તુના, સમયાંતર ઉપયોગ,
પ્રથમ વિશેષપદો મહે, ખીજે સામાન્ય સંયોગ;
સાદિ અનંત ભાગે કરી એ, દર્શન જ્ઞાન અનંત,
ગુણહાણું લહી તેરમું, ભાવ જિજ્ઞાસ જ્યવંત. ૨

૧૫૫

મૂલપથડીમાં એક બંધ, સત્તા ઉદ્યે ચાર,
 ઉત્તર પથડીનો એક બંધ, ઉદ્ય રહે બાયાસ;
 સત્તા પંચાશી તણી, કર્મ જેહવા રજજુ છાર,
 મન વચ કાયા થોગ જાસ, અવિચલ અવિકાર;
 સયોગી કેવલી તણી એ, પામી દશાએ વિચરે,
 અક્ષય કેવલજ્ઞાનના, વિજયલક્ષ્મી ગુણ ઉચરે. ૩

પછી નમુચ્છુલું, જાવંતિ, અમાસમણ જાવંત નમોડહર
 કહી નિચેનું સ્તવન કહેવું.

સ્તવન.

(કપુર હોયે અતિ જાગ્રો ૨ — એ દેશી.)

શ્રી જિનવરને પ્રગટ થયું રે, ક્ષાયિક ભાવે જ્ઞાન;
 દોષ અદાર અભાવથી રે, ગુણ ઉપન્યા તે પ્રમાણુ રે.
 ભવિયા! વંદો કેવલજ્ઞાન.
 પંચમી દિન ગુણખાણુ રે, ભવિયા! વંદો. એ આંકણી ૦ ૧
 અનામીના નાચનો રે, કિશ્યો વિશેષ કહેવાય ?
 એ તો મધ્યમાં વૈખરી રે, વચન હિલેખ ઠરાય રે. ભવિયા ૦ ૨
 ધ્યાન દોષો પ્રભુ તું હોય રે, અસખ અગોચર રૂપ;
 પરા પશ્યંતી પામીને રે, કાંઈ પ્રમાણે મુનિભૂપ રે. ભવિયા ૦ ૩
 છતી પથાંય જે જ્ઞાનના રે, તે તો નવિ બદલાય;
 રોયની નવનવી વર્તના રે, સમયમાં સર્વ જણાય રે. ભવિયા ૦ ૪
 ખીજ જ્ઞાન તણી પ્રભા રે, એહમાં સર્વ સમાય;
 રવિપ્રભાથી અધિક નહિ રે, નક્ષત્ર અણુ સમુદાય રે. ભવિયા ૦ ૫

૧૫૬

શુભ્ય અનંતા જ્ઞાનના રે, જાણો ધન્ય નર તેહ;
વિજયલક્ષ્મી સુરિ તે લહે રે, જ્ઞાન મહોદય ગેહ રે, ભવિયાં ૬

પછી જયવીરશય કહી, ખમાસમણ્ય ધર્ષ, ઈન્છાકારેણ
સંદિસાહ ભગવન્! શ્રી કેવલજ્ઞાન આરાધનાર્થ કરેમિ કાઠિસ્સગ્ગ
વંદણુવં અન્નથ્યં કહી એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો
કાઠિસ્સગ્ગ કરી નમોઝ્ઙ્ઘત્ કહી નીચેની ધાય કહેવી.

થોય.

(મહા ભીડી વંદુ — એ દેશી.)

છત્રત્રય ચામર, તારુ અશોક સુખકાર,
દિવ્ય ધ્વનિ ફુંફુલિ, ભામંડલ ઝલકાર;
વરસે સુર કુસુમે, સિંહાસન જિન સાર,
વંદે લક્ષ્મી સુરિ, કેવલજ્ઞાન ઉદાર. ૧

પછી ખમાસમણ્ય ધર્ષ, જિભા રહી કેવલજ્ઞાનના શુભ્ય સ્તાવવા
ફુલા કહેવા તે આ પ્રમાણે—

કુણા.

ખલિરાતમ ત્યાગે કરી, અંતર આતમ રૂપ;
અનુભવે જે પરમાતમા, ભેદ એક જ સિદ્ધ. ૧

પુરુષોત્તમ પરમેશ્વર, પરમાનંદ હિપોગ;
જાણે દિગ્ગે સર્વને, સ્વરૂપ રૂમણ્ય સુખભોગ. ૨

શુભ્ય પર્વાય અનંતતક, જાણે સધળા દ્રવ્ય;
કાલત્રય વેદિ જિજ્ઞાસુ, જ્ઞાપિત ભવ્યાભવ્ય. ૩

૧૫૭

અલોકે અનંતો લોકમાં, થાયે જેઠ સમત્ય;
આતમ એકે પ્રદેશમાં, વીર્ય અનંત પસત્ય. ૪

કેવલકંસણ નાણુનો, ચિદાનંદ ધન તેજ;
જ્ઞાનપંચમી દિન પૂજ્યે, વિજયલક્ષ્મી શુભ હેજ. ૫

આ પંચમે મોક્ષી ખ્યાસમણ દેવું.
પછી અવિધિ આચારનાનો મિચ્છામિ દુકકડ' દેવો.
ઈતિ શ્રી વિજયલક્ષ્મીસરિ કૃત વિધિ સંહિત
શ્રી જ્ઞાનપંચમી દેવવંદન સમાપ્ત.

ચોમાસી દેવવંદનના રચનાર

પંચાસ મી વીરવિજયજી.

રાજનગરમાં ઔદિચ્ય બ્રાહ્મણ કુળમાં જગદીશ્વર પિતા
અને માતા વિજયકારને ત્યાં સંવત ૧૮૨૯ ના આસો સુદી
૧૦ મે જન્મ, નામે કેશવરામ તેઓને ગંગા નામની ખેત
હતા, રળીયાત નામની બ્રાહ્મણી સાથે લગ્ન કરેલ ત્યાર પછી
સં. ૧૮૪૮ માં ખંભાત તથાકના ગામમાં પં. શુભવિજયજી
મહારાજ પાસે દીક્ષા લીધી, ત્યારબાદ પંચાસ પદ સં. ૧૮૬૭
માં ગુરુનું સ્વર્ગગમન થયું, સં. ૧૯૧૦માં તેઓનું સ્વર્ગગમન
થયું હતું.

આ યાજ્ઞત્રીના કાવ્યો એટલા બધા મનોહર છે કે શ્રીતાને
તદ્ભૂત બનાવે છે. તેઓના બનાવેલ—અનેક પ્રકારના સ્તવનો,
પૂજ્યો, શુભવેલી, મોતીયાના ઢાળીયા, હરીબાઈના દેરાસરના
ઢાળીયા વગેરે અનેક વિદ્યમાન છે. તેમ જ તેઓશ્રીની તીર્થ
આજ્ઞે પણ રાજનગરની તમામ જનતા ધંધો—રોજગાર બંધ

૧૫૮

કરી ધર્મમાં લીન રહી ઉજવે છે. આ સંબંધી વિશેષ ઉપદેશ જોતધર્મ પ્રસારક સભા તરફથી જહાર પડેલ તેઓશ્રીનાં જીવન-ચરિત્ર દ્વારા જાણવી.

“ ચોમાસીની કથા ”

વર્ષની આદિમાં કારતક માસમાં આવતા જ્ઞાનપંચમી પર્વની કથા તથા દેવવંદન કરીને ત્યારપછી કારતક માસમાં મુદ્ધ આદ્યે ચોમાસી ચતુર્દશી (ચૌદશ) આવે છે. માટે હવે ચોમાસી દેવવંદન કરેવાનો અવસર હોવાથી શસ્ત્રાતમાં ચોમાસીની કથાનો સાર ટૂંકાણમાં કહું છું.

વર્ષમાં ત્રણ ચોમાસી આવે છે— કારતકી ચોમાસી, ફાગુણ ચોમાસી અને અષાઢ ચોમાસી. ત્રણ ચોમાસીમાં પણ અષાઢ ચોમાસીમાં વ્રતધારી જાવક જોણે બાર વ્રત ગ્રહણ કર્યા હોય, તેમાં પાંચમું વ્રત અંગીકાર કયું હોય તેણે દરેક ચોમાસીમાં તેના નિયમોનો સંક્ષેપ કરવો. જોણે તે વ્રત અંગીકાર ન કર્યું હોય તેવા જાવકે પણ દર ચોમાસીમાં અમુક અભિગ્રહો સ્વીકારવા જોઈએ; તેમાં પણ અષાઢ ચોમાસામાં (વર્ષા ચતુર્માસીમાં) વિશેષતાથી વિધિપૂર્વક ગ્રહણ કરવા જોઈએ.

વર્ષાઋતુમાં હળથી ખેતર ખેડવું, ગાડા ચલાવવા વગેરેનો ત્યાગ કરવો. કારણ કે આ ચોમાસીમાં વર્ષાદિને લીધે અનેક વનસ્પતિઓ તથા અનેક પ્રકારના વિકલેન્દ્રિય જીવો તથા દેડકાં વગેરે પંચેન્દ્રિય જીવોની ઉત્પત્તિ થાય છે, તેથી ઉપરની ક્રિયાઓથી ધણી જીવહિંસા થાય છે. આજીવિકા નિમિત્તે ખેતીનો ત્યાગ ન બને તો પણ એકાદિ ખેતરથી અધિક ખેતર ખેડવાનો

૬૫૬

નિયમ કરેલો. આ કાળમાં સર્વ દિશાઓમાં જવાનો નિગેષ કર્યો છે. કહ્યું છે કે “વર્ષાઋતુમાં સર્વ જીવોની દયા માટે એક સ્થાનકે રહેવું.”

પ્રથમ બાવિસમાં શ્રી નેમિનાથના ઉપદેશથી કૃષ્ણમહારાજાએ ચોમાસીમાં દારકાની બહાર નહિ નીકળવાનો નિયમ મહાજી કર્યો હતો, તેથી જ રીતે કલિકાલ સર્વજ્ઞ હેમચંદ્રસુરીશ્વરજીની પાસે ગુર્જરેશ્વર કુમારપાળે પણ અષાઢ ચોમાસામાં નગર બહાર નહિ જવાનો નિયમ લેવો હતો. તેનો દૂક સાર આ પ્રમાણે છે-

“અષાઢ ચોમાસામાં સંકટ આવ્યા છતાં ત્રત નહિ મૂકનાર કુમારપાળ નરેશની કથાનો સાર.”

એકવાર પાટણનગરમાં ચોમાસું રહેલા શ્રી હેમચંદ્રસુરીશ્વરે કુમારપાળ રાજાની આગળ જઈ દિગ્વિરમણ ત્રતનું વર્ણન કરતાં જણાવ્યું કે, “વિવેકી પુરુષોએ જીવદયાના પાલન માટે જઈ ત્રતનું મહાજી કરવું જોઈએ, તેમાં પણ વર્ષાઋતુમાં તો અવસ્ય મહાજી કરવું જોઈએ. ગુરુના વચન સાંભળીને કુમારપાળ જૂપાળે પણ ગુરુ પાસે નિયમ મહાજી કર્યા કે નગરના સર્વ ચૈત્યોને વંદન તથા ગુરુને વંદન કરવા સિવાય નગરમાં ક્યાંય પણ ચોમાસાની અંદર હું ફરીશ નહીં.

કુમારપાળે મહાજી કરેલ નિયમની વાત બધે ફેલાઈ ગઈ, તે અભિવ્રજની તથા ગુજરાતની સમૃદ્ધિની વાત ચરના સુખથી સાંભળીને ગિજ્ઞાનીના રાજાએ ગુજરાત દેશ ભાંગવાનો સારો ભાગ છે, એવું જાણીને ગુજરાત તરફ પ્રયાણ કર્યું. પોતાના ચરના સુખથી આ હકીકત જાણીને ચિન્તાતૂર રાજા પ્રધાનને લઈને ગુરુ પાસે આવ્યા. ગુરુને વંદન કરીને હકીકત જણાવીને કહ્યું કે, “જો

૧૬૦

હું તેની સામે જતો નથી તો તે દેશને છૂટશે, તેથી લોકોને પીડા થશે. તેમજ ધર્મની નિંદા થશે ને સામે જાણી તો નિયમનો ભંગ થાય છે.”

રાજાના વચનો સાંભળી શુરુએ કહ્યું કે, “તમે સગાર પશુ ચિંતા કરશો નહીં કારણ કે તમારો આરાધિતો ધર્મ જ તમને સહાય કરશે.” આ પ્રમાણે રાજાને આશ્વાસન આપી પદ્માસન કરીને બેઠેલાં શુરુ કાંઈક ધ્યાન કરવા લાગ્યા. એક મુહૂર્ત પછી આકાશ માંજે સુતેલા મનુષ્ય સાથે એક પક્ષગ શુરુ પાસે આવ્યો. આ પક્ષગ કોનો છે? એવો રાજાએ પ્રશ્ન કર્યો. ત્યારે શુરુએ સત્ય જણાવ્યું, તેવામાં જિંધમાંથી એકદમ જાગેલો તે ગિજનીનો રાજા વિચારવા લાગ્યો કે “તે માણે સ્થાન કયાં? સૈન્ય કયાં? આ ધ્યાન કરનાર કોણ? આ રાજા કોણ? વિચારમાં પડેલા તેને શુરુએ કહ્યું કે “હે શકેશ! (શક જાતિના સશસ્ત્રરતો અધિપતિ હોવાથી) શો વિચાર કરો છો? પૃથ્વી ઉપર પોતાના ધર્મનું એક છત્રે રાજ્ય કરતાં તો રાજાને કેવો પશુ સહાય કરે છે, તે ધર્મદાતા શુકરેશ્વરના ચશ્વને તમે અંગીકાર કરો.”

સુરીશ્વરના ઉપરના વચનો સાંભળી નિઃસહાય તે ગિજની-પતિએ ભય, ચિંતા અને લજ્જાથી સુરીશ્વરને પ્રણામ કરીને કુમારપાળને પ્રણામ કર્યો. પછી કહ્યું કે, “હે રાજા! મારો અપરાધ ક્ષમા કરો. હવેથી હું તમારી સાથે કાયમની સુલેહ સન્ધિ કરું છું. મારા જીવનનું રક્ષણ કરીને જગ-જીવપાલક (જગતના જીવોના પાળનાર) એવું તમારું બિરુદ સાચું કરો. પ્રથમ પશુ તમારું પરાક્રમ મેં સાંભળ્યું હતું, છતાં હું તે જીવોને અહીં આવ્યો. હવેથી કદાપી તમારી આજ્ઞા ઓળંગીશ નહિ. તમારું કલ્યાણ થાઓ. મને મારા સ્થાને પહોંચાડવા કૃપા કરો.”

૧૬૧

તે વખતે કુમારપાળ જૂપાળે કહ્યું કે “તે જ મહિના સુધી તમારા નગરમાં અમારી (અહિંસા) પળાવો તો તમને છૂટા કરવામાં આવે. આ મારી આજ્ઞા અને ઈચ્છા પ્રાણીઓના રક્ષણ માટે છે, તેના પાલનથી તમારું પણ કલ્યાણ થશે.” ગિજ્ઞનીપતિએ પણ તેમ કરવા કબૂલ કર્યું.

પછી રાજા તેને મહેલમાં લઈ ગયો, ત્યાં તેને યોગ્ય સત્કાર કરી, જીવહયાની મહત્તા સમજાવી. પૌતાના પુરુષો સાથે કુમારપાળે તેને તેના સ્થાને પહોંચાડ્યો ત્યાં જ મહિના જીવ-રક્ષા પળાવીને રાજાના પુરુષો પણ ગિજ્ઞનીપતિએ આપેલા ધણા ધોડા વગેરે ભેટણા સાથે સ્વસ્થાને આવ્યાં.

...ઈતિ કુમારપાળ કથા...

અહીં આ પ્રાપ્તિમાં ખીજા પણ દૃષ્ટાન્તો ધણાં આપ્યા છે, પરંતુ તે બધા દૃષ્ટાન્તો આપવાનો આ પ્રસંગ નથી. દ્રુઠાણમાં કહેવાનો સાર એ છે કે વર્ષાઋતુમાં સર્વ દિશાઓમાં જવાનો નિયમ કરવો, પરંતુ તે કરવાની અશક્તિ હોય તો જેટલી દિશાનો સાગ ખની શકે તેટલી દિશામાં જવાનો ત્યાગ કરવો.

વળા ચોમાસામાં સર્વ સચિત્તનો ત્યાગ કરવો, પરંતુ તેમ કરવાને અશક્તિ હોય તેણે જે જે સચિત્ત વસ્તુ વિના નિર્વાહ શક્ય હોય તે તે સચિત્તનો ત્યાગ કરવો. વળા જે જે દેશમાં જે જે વસ્તુ મળતી જ ન હોય તેમ જ જે જે ઋતુમાં જે જે સચિત્ત વસ્તુ હોતી નથી, તેનો ત્રે અવસ્ય ત્યાગ કરવો જ. કારણ કે તેટલે અંશે ખાગેલી વિરતિ પણ મહાફલદાયી થાય છે. જેમ એક વખત ખાય પરંતુ એકાચાણું ખચકખાણું ન કરે તો

૧૬૨

તેને એકાસણાનું ફળ મળતું નથી. તેમ જો જો વસ્તુ મળતી નથી અને તેથી વાપરે નહિ પરંતુ નિયમ કયો ન હોય તો તેનું ફળ પણ મળતું નથી. (આ બાબતમાં વંકચૂસનું દષ્ટાંત અન્ય મંથોથી જાણવું.)

વિશેષમાં વર્ષા ચોમાસામાં અજપ્રકારી પૂજન, દેવવંદન, સ્નાત્ર-મહોત્સવ, ગુરુને વંદન, નવીન જ્ઞાનાભ્યાસ, શ્રદ્ધાચર્યનું પાલન, ઉકાળેલું પાણી પીવું તથા સચિત્તનો ત્યાગ કરવો, આવા નિયમો અવશ્ય કરવાં, આદ્રા નક્ષત્ર એસે થકે રાયણુ તથા કેરીનો ત્યાગ અવશ્ય કરવો. કારણ કે વૃષ્ટિ થવાથી રાયણુમાં ઈયળ તથા કેરીના રસમાં તેના રસ સમાન વર્ણવાળા જંતુઓ ઉત્પન્ન થાય છે. વળી આ વર્ષા ચોમાસીમાં બીજન પણ પાપકારી કાર્યોનો ત્યાગ કરવો અથવા તેમ ન બને તો તેમાં સંશ્લેષ કરવો,

વિશેષમાં ફાગણ ચોમાસાથી કારતકી પૂર્ણિમા સુધી પાન-ભાજ વગેરે તથા તલનો પણ ત્યાગ કરવો. કારણ કે તેમાં ધણા ત્રસ જીવોની વિરાધનાનો સંભવ છે,

જો કે ત્રણે ચોમાસીઓ યથાયોગ્ય વિધિ વડે આરાધવા યોગ્ય છે, તો પણ તેમાં શરૂઆતમાં તિથિઓ જોવી. તિથિઓ ત્રણ પ્રકારે છે- તેમાં એ ચતુર્દશી, એ અજમા, અમાવાસ્યા તથા પૂર્ણિમા. એ ૭ ચારિત્ર તિથિઓ (ચારિત્રને આરાધવા યોગ્ય તિથિઓ) છે. બીજ, પંચમી અને એકાદશી એ જ્ઞાન તિથિઓ (જ્ઞાન આરાધવાની તિથિઓ) છે. બાકીની દર્શન તિથિઓ છે. તેમાં દર્શનની આરાધના કરવી.

૧૬૩

ઉપરાંત ૭ આવશ્યકો તથા પૌષધ વગેરે તેમ જ ખીજ પશુ
જે જે બની શકે તે તે ધર્મ-ક્રિયાઓમાં વિશેષ ઉચ્ચ રાખવો.

ઈતિ ચૌમાસી કથા.

હાલમાં પદ્મવિજયજી દેવવંદન ચાલુ છે તેથી અહીં
પદ્મવિજયજી દેવ વંદન લખવામાં આવેલ છે.

અથ ઓ પદ્મવિજયજી વિરચિત.

કાર્તિક સુદ ૧૪ ચૌમાસી દેવવંદન મારંભ :

બાર માસની અંદર ત્રણ ચૌમાસી આવે છે— કાર્તિક સુદ
૧૪, ફાગણ સુદ ૧૪, અષાઢ સુદ ૧૪ તથા ૭ અકાઠાઓ
આવે છે. તેમાં ત્રણ ચૌમાસાની ત્રણ અકાઠા તે એક કાર્તિક સુદ
૭ થી ૧૫, ખીજ ફાગણ સુદ ૭ થી ૧૫, ત્રીજી અષાઢ સુદ
૭ થી ૧૫, ચોથી પયુષણ પર્વની અકાઠા, શ્રાવણ વદ ૧૨ થી
લાદરવા વદ ૪, પાંચમી ચૈત્ર સુદ ૭ થી ૧૫, છઠી આસો સુદ
૭ થી ૧૫, ચૈત્રી તથા આસોની ૭ે અકાઠાઓ તો શાશ્વતી છે
એમ ૭ અકાઠા કહી છે. તે દિવસોમાં સચિતનો ત્યાગ, બ્રહ્મચર્ય
અમારી પડક, તપ, જિનપૂજ, શુરુવંદન વ્યાખ્યાન શ્રવણ
સામાયિક. પૌષધ અતિથિસંવિલાગાદિક નિયમો વિગેરેનું ધર્મકરણી
અવશ્ય વિશેષે કરીને કરવી જોઈએ. અષાઢ ચૌમાસું એકું કે
સાધુ આદિકનો વિહાર બંધ થઈ એક દેકાણે સ્થિત રહેવામાં
આવે છે અને કાર્તિક સુદ ૧૪ પૂર્ણ થયા પછી વિહાર કરવાની
છૂટી થાય છે તથા તેનો કાળ આ પ્રમાણે છે—

પાણીનો કાળ ચાર પહોરનો થાય છે. સુખડીનો કાળ
એક માસનો, કામળીનો કાળ ચાર ઘડીનો, પદ્મા પાત્રા ઉપરના

૧૬૪

ચાર જોઈએ તેમ ચોમાસામાં સાધુઓએ જં જં વસ્તુ, પાટ, પાટલા વિગેરે ગૃહસ્થો પાસેથી લાંબેલું હોય તે પાછું સોંપી દેવામાં આવે છે વિગેરે હવે તેમાં પ્રથમ કાર્તિક સુદ ૧૪ ઉપવાસાદિક તપ કરી શૌષધાદિક અંગીકાર કરીને ચોમાસી દેવવાદિવાં જોઈએ તે નીચે પ્રમાણે—

પ્રથમ વિધિનો પ્રકાર આ રીતે— પ્રથમ ઈરિયાવહિષ પડિક્કમી, ખમા૦ દઈને ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ચૈત્યવંદ કરું ? ઈચ્છા, ક્ષીને ચૈત્યવંદન ખોલવું તે આ નીચે લખાએ છીએ.

તત્ર પ્રથમ આદિજિન ચૈત્યવંદન.

વિમલ કેવલ જ્ઞાન કમલા, કસિત ત્રિશુવન હિતકરં;
સુરરાજ સંસ્તુત ચરણ પંકજ, નમો આદિ જિનેશ્વરં. ॥ ૧ ॥
વિમલ ગિરિવર શ્રંગ મંડન, પ્રવર ગુણગણ્ય ભૂધરં ॥ સુર અસુર
કિષ્કર ક્રોટિ સેવિત. નં ॥ ૨ ॥ કરતી નાદક કિતરી ગણ્ય,
ગાય જિન ગુણ મનહરં ॥ નિર્ભરાવણી નમો અહોનિશ. નં
॥ ૩ ॥ પુંડરીક ગણપતિ સિદ્ધિ સાધિત, કોડિ પણ્ય મુનિ
મનહરં ॥ શ્રી વિમલ ગિરિવર શ્રમ સિદ્ધક. નં ॥ ૪ ॥ નિજ
સાધ્ય સાધન સુર મુનિવર, કોડિનંત એ ગિરિવરં ॥ મુગતિ
રમણી વર્ધા રંચે. નં ॥ ૫ ॥ પાતાલ નર સુરસૌક માંહે,
વિમલ ગિરિવર તોપરં ॥ નહિ અધિક તીરથ તીર્થપતિ કહે.
નં ॥ ૬ ॥ ઈમ વિમલ ગિરિવર શિખર મંડણ્ય દુઃખ વિહંડણ્ય
ધ્યાઈએ ॥ નિજ શુદ્ધ સત્તા સાધનાર્થ, પરમ જ્યોતિ નિપાઈએ.
૭ ॥ કિત મોહ કોહ વિછોહ નિદ્રા, પરમ પદ સ્થિત જ્યકરં ॥
ગિરિરાજ સેવા કરણ તત્પર પદ્મવિજય સુહિતકરં. ॥ ૮ ॥ ઈતિ.

૧૬૫

પંજી 'નમુત્યુણું' કહી (જાવતિ વિગેરે કહેવું નહિ.)
અર્ધા 'જયત્રીયરાય' કહી ખમા૦ કઈ ઈચ્છાકારેણ સંદિસલ
ભગવત્ ? ત્રયભજિન આરાધનાર્થે ચૈત્યવંદન કરું ? ઈચ્છા કહી
આ ચૈત્યવંદન કહેવું.

આદિ દેવ, અલયેસર, વિનીતાનો રાય ॥ નાભિરાય કુલ
મંડળો, મરુદેવા માય. ॥ ૧ ॥ પાંચશે ધનુષની દેહડી, પ્રમુજ
પરમ દયાલ ॥ ચોરાચી લખખ પૂર્વનું, જસ આપુ વિશાલ. ॥ ૨ ॥
વ્રષભ લંછન જિન વ્રષધરો, હિતમ ગુણ મણિ ખાણ ॥ તસપદ
પદ સેવન યત્રી, લહીએ અવિચલ ઠાણ. ॥ ૩ ॥

(ચાપાર્થ)

આર્યા બ્રહ્મમુતા ગીર્વાણી, સુમતિ વિમલ આપો બ્રહ્માણી;
કમળ કમંડળ પુસ્તકે પાણિ, હું પ્રણમું જોડી જુગ પાણિ. ૧

(ડહા)

ચોત્રીશે જિનવર તણા, છંદ રચું ચોસાલ;
ભણૂતાં શિવમુખ સંપજે, મુણૂતાં મંગળમાળ. ૨

(છંદ જાતિ સર્વેયા)

આદિ જિણુંદ નમે વરદદિ સપુનમ ચંદ સમાન મુખં,
ચમામૃત કંદ ટાળે ભવકંદ મરદેવી નંદ કરત મુખં; લગે જસ
પાય સુરિદનિકાય ભલા રાણ ગાથ ભવિકેજનં, કંચન કામ નહિ
જસ માય નમે મુખ થાય શ્રી આદિજિનં. ૧

૧૬૬

પંચી નમુત્યુથું, અરિહંતમેઈઆણું, અગત્ય કહી એક
નવકારનો કાઉસ્સગ કરી, પારી, નમોહંતં કહી થોય કહેવી,
તે આ—

॥ અથ ચાર થોયો પ્રારબ્યતે ॥

(આદિ જનવર રાયા, જનસ સોવજ કાયા ॥ મહેવી માયા,
ધારી લાંબન પાયા ॥ જગત સ્થિતિ નિપાયા શુદ્ધ ચારિત્ર પાયા ॥
કેવલ સિરિયા, મોક્ષ નગરે સધાયા. ॥ ૧ ॥—) પંચી લોગસ્ત,

આ (સવિજિન સુખકારી, મોહ—મિથ્યા નિવારી ॥ દુગતિ
દુઃખ ભારી, શોક સંતાપ વારી ॥ શ્રેણી ક્ષપક સુધારી,
કેવલાનંતધારી ॥ નમીયે નર નારી, જેહ વિશ્વોપકારી. ॥ ૨ ॥)
પછી પુખ્તરવરદીં

(સમોસરણે બેઠા, લાગે જે જિનજી મીઠા ॥ કરે ગણુપ
પઈઠા, ઈદ્ર ચંદ્રાદિ દીઠા ॥ દ્વાક્ષાંગી વરિકા, શુચતાં ટાલે
રિકા ॥ ભવિજન હોય ઢિકા, દેખી પુણ્યે ગરિકા. ॥ ૩ ॥)

(પછી સિદ્ધાણું ભુદાણું)

(સુર સમકિતવંતા, જેહ રૂપે મહંતા ॥ જેહ સબજન સંતા,
ટાલીયે મુજ ચિંતા ॥ જિનવર સેવંતા, વિદ્ય વારો દુરંતા ॥
જિન ઉત્તમ ધુણંતા, પચને સુખ દિતા. ॥ ૪ ॥)

ઈતિ ॥ પછી બેસીને નમુત્યુથું, જાવંતિયેઈં અમાં
જાવંત કેવિં નમોહંતં કહેવું તે આ—

૧૬૭

॥ અથ સ્તવનં પ્રારબ્ધતે ॥

(સોના તે કેઈં મહારં એડલું મારંજી, વાન્ય બોદાવ - એ દેશી.)

પ્રથમ જિજ્ઞેશ્વર પ્રણીયે, જસ મુગધીરે કાય ॥ કદપગ્રહ
પરે તાસ, ઈંદ્રાણી નયન જે, ભૂંગ પરે લપટાય. ॥ ૧ ॥ રોગ
હરગ તુજ નવિ નહે, અમૃત જે આસ્વાદ ॥ તેહથી પ્રતિહત
તેહમાનું, કોઈ નવિ કરે, જગમાં તુમ શું રે વાદ. ॥ ૨ ॥
વિગર ઘોઈ તુજ નીરમસી, કાયા કેયન વાન ॥ નહિ પ્રસ્વેદ
લગાર, તારે તું તેહને, જે ધરે તાહરં ધ્યાન. ॥ ૩ ॥ રાગ ગયો
તુજ મન થકી, તેમાં ચિત્ર ન કોઈ ॥ રંધિર અમિષથી,
રાગ ગયો તુજ જનમથી, દુધ સહોદર હોય. ॥ ૪ ॥ શાસોશાસ
કમલ સમો, તુજ લોકોત્તર વાદ ॥ દેખે ન આહાર નિહાર,
ચરમ ચમુ ઘણી, એહવા તુજ અવદાત. ॥ ૫ ॥ ચાર અતિશય
મૂલથી, ઓગણીય દેવના કીધ ॥ કર્મ અધ્યાથી અગ્યાર,
ચોત્રાંશ એમ અતિશયા, સમવાયાંગે પ્રસિદ્ધ. ॥ ૬ ॥ જિન ઉત્તમ
શુણુ ગાવતાં, શુણુ આવે નિજ અંગ ॥ પદ્મવિજય કહે એહ સમય,
પ્રભુ પાળજો, જિમ થાઉં અક્ષય અલંગ. ॥ ૭ ॥ ઈતિ. ॥

(પછો અર્ધા (આ સવમખંડા સુધી) જયવીયરાય કહેવાં.)

ખમા૦ ઈન્હા૦ શ્રી અજિતનાથ આરાધનાથ ચૈત્યવંદન
કરં ? ઈન્હાં, કહીને આ ચૈત્યવંદન કહેલું.

॥ અથ શ્રી અજિતનાથ ચૈત્યવંદન ॥

અજિતનાથ પ્રભુ અવતર્યા, વિનિતાનો સ્વામી ॥ જિત
શત્રુ વિજયા તણો, નંદન શિવ ગામી. ॥ ૧ ॥ બહોતિર સાખ

૧૬૮

પૂરવ તણું, પાલ્યું જિણે આય ॥ ગજસંજન લંજન નહિ,
પ્રણમે સુરરાય ॥ સાડાચારશે ધનુષની એ, જિનવર ઉતમ દેહ ॥
પાદ પદ્મ તસ પ્રણમીએ, જિમ ક્ષણીએ શિવ ગેહ. ॥ ૧ ॥

અજિત જિણુંદ કયાસ મયાસ વિશાસ કૃપાસ નયન જુગ',
અતુપમ ગાસ મહામુગ ચાસ સુભાસ સુજનનગ બાહુ જુગ';
મનુષ્યમે' ક્ષીહ મુનિસરસિહ અખીહ નિરીહ ગથે મુગતિ, કહે
નય ચિત્ત ધરી બહુ ભતિ નમે જિનનાથ ભમી જુગતિ. ॥ ૨ ॥

પછી નમુત્થુણું અરિહંત ચેઈં કહી એક નવકારનો
કાઉં કરી પારી નમોડહીતું કહી થાય કહેવી—તે આ—

વિજયા સુત વંદો, તેજથી જ્યું દિણુંદો, રીતક્ષતાએ ચંદો,
ધારતાએ જિ રિંદો ॥ મુખ જિમ અરવિંદો, ભસ સેવે સૂ રિંદો,
લહો પરમાયુદો, સેવના સુખ કંદા. ॥ ૧ ॥

પછી હિલા હિલા અર્ધા જયવીયરાય કહેવા.

ખમાં ઈચ્છાં શ્રી સંભવનાથ આરાધનાથ" ચૈત્યવંદન
કરં ? ઈચ્છં, કહી આ ચૈત્યવંદન કહેવું.

॥ અથ શ્રી સંભવનાથ ચૈત્યવંદન ॥

સાવત્થી નયરી ધણી, શ્રી સંભવનાથ ॥ જિતારી નૃપ નંદનો,
ચલવે શિવ સાથ ॥ સેના નંદન ચંદને, પૂજો નવ અંગે ॥
ચારશે ધનુષનું દેહમાન, પ્રણમો મન રંગે ॥ સાઠ લાખ પૂરવ
તણું એ, જિનવર ઉતમ આય ॥ તુરગ લંજન પદ પદને,
નમતાં શિવ સુખ થાય ॥ ૩ ॥

૧૬૬

વિધિ દરેક ઉપરના થોય બેટા તથા છુટક
થોય પ્રમાણે દરેકમાં સમજવી.

છંદ

એહ સંજવનાથ અનાથકો નાથ મુગતિકો સાથ મિથ્યો
પ્રભુ મેરો, ભવેદધિ પાળ ગરીબનિવાળ સમે શિરતાળ નિવારત
ફેરો; જિતારિકો જાત સુસેના માત નમે નર જાત મિકી
બહુ ઘેરો, કહે નય શુદ્ધ ધરી બહુ શુદ્ધ જિતાવનિ નાથ હું
સેવક તરો. ૩

થોય

સંજવ સુખદાતા, એહ જન્મમાં વિખ્યાતા, ૫૬ જીવના
ગ્રાતા, આપતા સુખદાતા ॥ માતાને જાતા, જીવલગ્ન ગ્રાતા,
દુઃખ દોહગ ગ્રાતા, જસ નામે પલાતા. ॥ ૧ ॥

॥ અથ શ્રી અભિનંદન ચિત્યવંદન ॥

નંદન સંવર રાયને, ચોથા અભિનંદન ॥ કપિ લંછન
વંદન કરો, ભવ દુઃખ નિકંદન. ॥ ૧ ॥ સિદ્ધારથ જસ આવડી,
સિદ્ધારથ જિનરાય ॥ સાડા ત્રણશે ધનુષમાન, સુંદર જસ કાપ.
॥ ૨ ॥ વિનિતા વાસી વંદીયે એ, આયુ લખ પમાસ ॥ પૂરવ
તસ પદ પદને, નમતા શિવપુર વાસ ॥ ૩ ॥

છંદ

અભિનંદન ક્યમ લીધે જસ નામ સરે સર્વે કમ ભવિક
તણ્યો, વિનીતા જસ ગ્રામ નિવાસકો કામ કરે ગુણગ્રામ નરિંદ મણ્યો;

૧૭૦

મુનિસર રૂપ અનુપમ ભૂપ અકલ સ્વરૂપ જિજ્ઞાસુ તણો, કહે નય
એમ ધરી ખહુ પ્રેમ નમે નર પાવત સુખ ધણો. ૪

ધ્યાય

સંવર સુત સાચો, જસ સ્વાદવાદ વાચો, થયો હારો જાચો,
મોહને દેઈ તમાચો; પ્રભુ ગુણ ગણુ માચો, એહને ધ્યાને રાચો,
જિનપદ સુખ સાચો, અન્ય પ્રાણી નિકાચો. ॥ ૧ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ શ્રી સુમતીનાથ ચૈત્યવંદન ॥

સુમતિનાથ સુહંકર, કૌસલા જસ નયરી ॥ મેઘ રાજ
મંગલા તણો, નંદન જિત વયરી. ॥ ૧ ॥ કૌંચ લંછન જિન
રાજિયો, ત્રણુશે ધનુષની દેહ ॥ ચાલીશ લાખ પૂરવ તણું,
આપુ અતિ ગુણુ મેહ. ॥ ૨ ॥ સુમતિ ગુણુ કરી જે ભયોં એ,
તયોં સંસાર અગાધ ॥ તસ પદ પદ્ય સેવા થકી, લહો સુખ
અન્યાયાધ. ॥ ૩ ॥ ઈતિ ॥

છંદ

મેઘ નરિંદ મલ્હાર વિરાજિત સોવનવાન સમાન તનુ,
ચંદ સુચંદ વદન સુહાવત રૂપ વિનિર્જિત કામ તનુ; કર્મકી કોડ
સવે દુઃખ છોડ નમે કર જોડ કરી ભગતિ, વંશ ઈક્ષ્વાકુ
વિજૂષણ સાહિબ સુમતિ જિનંદ ગયે મુગતિ. ૫

ધ્યાય

સુમતિ સુમતિ દાઈ, મંગલા જસ માઈ ॥ મેરને રાઈ,
ઝાર એહને તુલાઈ ॥ ક્ષય કીધાં ઘાઈ, કેવલમાન પાઈ ॥ નહિ
ભણિમ કાંઈ, સેવિમે એ સદાઈ. ॥ ૧ ॥ ઈતિ ॥

૧૭૧

॥ અથ શ્રી પદ્મપદ્મ ચૈત્યવંદન ॥

કોસંખીપુર રાજિયો, ધર નરપતિ તાય ॥ પદ્મપદ્મ પ્રભુતામયી,
સુસિમા જસ માય. ॥ ૧ ॥ ત્રીશ લાખ પૂરવ તણું, જિન આપુ
પાલી ॥ ધનુષ અઢીસે દેહડી, સવિ કર્મને ઠાલી. ॥ ૨ ॥ પદ્મ
લ'છન પરમેશ્વર એ, જિનપદ્મ પદ્મની સેવ ॥ પદ્મવિજય કેહે
કોજિયો, જલવિજન સહુ નિતમેવ. ॥ ૩ ॥ ઈતિ ॥

છંદ

હંસપાદ તુલ્ય રંગ રતિ અથ રાગ રંગ અઢીશે ધનુષ
અંગ દેહકો પ્રમાણુ છે, ઉગતો દિણુંદ રંગ લાલ કેસુ ફૂલ રંગ
રૂપ છે અનંગ લંગ અંગકેરો વાન છે; ગંગકો તરંગ રંગ
દેવનાથહિ અલંગ જ્ઞાનકો વિશ્વાસ રંગ શુદ્ધ જોકો ધ્યાન છે,
નિવારીએ કલેશ સંગ પદ્મપદ્મ સ્વામી ધીંગ દીછએ સુમતિ
સંગ પદ્મકેરો ભાણુ છે. ૬

ધાપ

અઢીશે ધનુષ કાયા, લક્ષ્મી મહ મોહ માયા, સુસિમા જસ
માયા, શુક્લ જે ધ્યાન ધ્યાયા ॥ કેવલ વર પાયા, ચામરાદિ
ધરાયા, સેવે સુર રાયા, મોક્ષ નગરે સધાયા. ॥ ૧ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ શ્રી સુપાર્શ્વજિન ચૈત્યવંદન ॥

શ્રી સુપાર્શ્વ જિણુંદ પાસ, રાત્યો ભવ ફેરો ॥ પૃથિવી માત
ઉરે જ્યો, તે નાથ હમેરો. ॥ ૧ ॥ પ્રતિષ્ઠિત સુત મુંદર, વાણારસી
રાય ॥ વીશ લાખ પૂરવ તણું, પ્રભુજનું આય. ॥ ૨ ॥ ધનુષ

૨૭૨

બશે જિન દેહડી, યે સ્વસ્તિક લંછન સાર ॥ પદ પદે જથ
રાજતો, તાર તાર લવ તાર. ॥ ૩ ॥ ઇતિ ॥

છંદ

જિજ્ઞાસુ સુપાસ તણા ગુણ રાસ ગાવે ભવિ ભાવધરી
આણુંદ ઘણે, ગમે ભવિ પાસ મહિમા નિવાસ પૂરે સવિ આસ
કુમતિ ઉણે, ચિહ્ન દિસે વાસ મુગંધ સુખાસ હિસાસ નિસાસ
જિજ્ઞાસુતણો, કહે નય ખાસ મુનિંદ સુપાસ તણો જસ વાસ
સદૈવ ભણો. ૭

ધ્યાય

સુપાસ જિન વાણી, સાંભળે નેહ પ્રાણી હૃદયે પહેમાણી,
તે તર્યા ભવ્ય પ્રાણી ॥ પાંત્રીશ ગુણ આણી, સૂત્રમાં ને ગુંથાણી,
પદ દ્રવ્યશું જાણી, કમં પાલે જ્યું ધાણી. ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ શ્રી ચંદ્રપ્રભ ચૈત્યવંદન ॥

લક્ષ્મણા માતા જનમીયો, મહાસેન જસ તાય ॥ હિરુપતિ
લંછન દીપતો, ચંદ્રપુરીનો રાય. ॥ ૧ ॥ દશ લાખ પૂરવ આઉખું,
દોદશે ધનુષની દેહ ॥ મુર નરપતિ સેવા કરે, ધરતા અતિ
સસનેહ. ॥ ૨ ॥ ચંદ્રપ્રભ જિન આઠમા એ, ઉત્તમ પદ દાતાર ॥
પદ્મવિજય કહે પ્રભુમીયે, મુજ પ્રભુ પાર ઉતાર. ॥ ૩ ॥ ઇતિ ॥

છંદ

ચંદ્ર ચંદ્રિકા સમાન રપસેં લસે સમાન દોઢસો ધનુષ માન
દેહકે પ્રમાણુ છે, ચંદ્રપ્રભુ સ્વામી નામ લીછએ પ્રભાત જમ
પામીએ સુહામ હામ આમ સમાન છે; મહાસેન અંગજાત

૧૭૩

સદ્ગુણાભિધાન માત જ્યામાં સુવાસ વાત ચિહ્ન દિસે થાત હે,
કહે નય છોડી તાત ધ્યાઈએ જે દિનરાત પામીએ તો સુખસાત
દુઃખકો નીટાત હે. ૮

થાપ

સેવેસુર જંદા, જસ ચરણારવિંદા, અકુમ જિન ચંદા,
ચંદવણે સોહંદા ॥ મહસેન નૃપ નંદા, કાપતા દુઃખ દંદા ॥
સંજન મિષ ચંદા, પાપ માનું સેવિંદા. ॥ ૧ ॥

॥ અથ શ્રી સુવિધિનાથ ચૈત્યવંદન ॥

સુવિધિનાથ નવમા નમું, સુગ્રીવ જસ તાત ॥ મગર સંજન
ચરણે નમું, રામા રડી માત. ॥ ૧ ॥ આયુ ખે સાખ પૂરવ તણું,
શત ધનુષની કાય ॥ કાકંદી નયરી ધણી, પ્રણમું પ્રભુ પાય ॥ ૨ ॥
જિતમ વિધિ જોડથી સજો એ, તેણે સુવિધિ જિન નામ ॥
નમતાં તસ પદ પદ્મને, સહાયે શાશ્વત ધામ. ॥ ૩ ॥ ઈતિ ॥

કંઠ

કુષ સિંધુ દેન પિંડ હિજસો કપૂર ખંડ ઘેતુ ખીરકો સુમંડ
શ્વેત પદ્મખંડ હે, ગંગોત્ર પ્રવાહ પિંડ શુભ શૈલ શુદ્ધ દંડ
અમૃત સરસ કુંડ શુદ્ધ જોકો તુંડ હે; સુવિધિ જિન્સંદ સંત
કોણએ કુઝર્મ અંત શુભ લક્ષિત જસ દંત શ્વેત જોકો વાન હે,
કહે નય સુજો સંત પૂજીએ જે પુષ્પદંત પામીએ તો સુખ સંત
શુદ્ધ જોકો ધ્યાન હે. ૯

થોથ

નરદેવો જાવ દેવો, જોહની સારે સેવો, જોહ દેવાધિદેવો;

૧૭૪

સાર જગમાં બધું મેવો, જોતાં જગ મેહવો; દેવ દોડો ન તેહવો,
સુવિધિ જિન જેહવો, મોક્ષ દે તતમેવો. ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ શ્રી શીતલનાથ ચૈત્યવંદન ॥

નંદા દદ રથ નંદનો, શીતલ શીતલનાથ ॥ રાજ
લહિલપુર તણો, ચલવે શિવસાથ. ॥ ૧ ॥ લાખ પૂરવનું આહિખું,
નેવું ધનુષ પ્રમાણ ॥ કાયા માયા ઠાસીને, લક્ષ્મી પંચમ નાણ.
॥ ૨ ॥ શ્રી વત્સ લંછન સુંદરએ, પદ પદે રહે જાસ ॥ તે જિનની
સેવા થકી, સહીયે સીલ વિલાસ. ॥ ૩ ॥ ઇતિ ॥

છંદ

શીતલ શીતલ વાણી ધનાધન ચાહત છે ભવિ કેકે કિશોરા,
કાકે દિણ્દ પ્રજા સુનરિંદ વસી જિમ ચાહત ચંદ ચકોરા; વિંધ
ગયંદ શયિ સુરઈંદ સતી નિજ કંત સુમેધ મધૂરા, કહે નય નેહ
ધરી ગુણ ગેહ તથા લજ્જ ધાવત સાહેબ મેરા. ૧૦

શાય

શીતલ જિન સ્વામી, પુણ્યથી સેવ પામી, પ્રભુ આતમરામી,
સર્વ પરલાવ વામી ॥ જે શિવગતિ ગામી, શાશ્વતાનંદ ધામી,
ભવિ શિવસુખ કામી પ્રભુમાયે શીય નામી. ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ શ્રી શ્રેયાંસનાથ ચૈત્યવંદન ॥

શ્રી શ્રેયાંસ અગ્યારમાં, વિષ્ણુ નૃપ તાય ॥ વિષ્ણુ માતા
જેહની, એંશી ધનુષની કાય. ॥ ૧ ॥ વરસ ચોરાસી લાખનું,

૧૭૫

આયુ જેણે પાય ॥ ખડ્ગીલ'છત પદ કળે, સિંહધુરીનો રાય.
 ॥ ૨ ॥ રાજ્ય તજ દીક્ષા વરીએ, જિનવર ઉત્તમજ્ઞાન ॥ પામ્યા
 તસ પદ પદ્મને, નમતા અવિચલ થાન. ॥ ૩ ॥ ઈતિ ॥

છંદ

વિષ્ણુ બ્રૂપકો મલકાર જગ જંતુ સુખકારક વંશકો શુંગાર
 હાર રૂપકો અગાર હે, છોડી સદિ ચિતકાર માન મોહકો વિકાર
 કામક્રોધકો સંસાર સર્વ વેરીવાર હે; આદ્યો સંજમ ભાર પંચ
 મહાવ્રત સાર ઉતારે સંસાર પાર જ્ઞાનકો લાંઝાર હે, (અ)ગ્યારમે
 જિણુંદ સાર ખડ્ગી જીવ ચિન્હ ધાર કહે નથ વારોવાર મોક્ષકો
 દતાર હે. ૧૧

શ્રીય

વિષ્ણુ જસ માત, જેહના વિષ્ણુ તાત, પ્રભુતા અવદાત,
 તીન ભુવને વિખ્યાત ॥ સુરપતિ સંઘાત, જસ નિકટે આયાત
 કરી કર્મનો ઘાત, પામીયા મોક્ષ સાત. ॥ ૧ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ શ્રી વાસુપૂજ્યજિન ચૈત્યવંદન ॥

વાસવ વંદિત વાસુપૂજ્ય, ચંપાપુરી હામ ॥ વાસુપૂજ્ય
 ફુલ ચંદ્રમા, માતા જયા નામ. ॥ ૧ ॥ મહિષ લંછન જિન
 ખારમા, સિતોર ધતુષ પ્રમાણુ ॥ કાયા આયુ વરસ વલી, ખહોતોર
 લાખ વખાણુ. ॥ ૨ ॥ સંઘ ચતુર્વિધ થાપીને એ, જિન ઉત્તમ
 મહારાય ॥ તસમુખ પદ્મ વચન મુણી, પરમાનંદી થાય. ॥ ૩ ॥

છંદ

લાલ કેસુ ફૂલ લાલ રતિ અર્ધ રંગ લાલ ઉગતો દિણુંદ
 લાલ લાલયોળ રંગ હે, કેસરીકી જીહ લાલ કેસરકો ધોલ લાલ

૧૭૬

ચુદડીકો રંગ લાલ લાલ પાન રંગ હે; લાલ કીરમંચુ લાલ
હીંગસો પ્રવાલ લાલ કોક્કિલાકી વજ્રિ લાલ લાલ ધર્મ રંગ હે,
કહે નય તેમ લાલ બારમો જિજ્ઞુદ લાલ બ્યા દેવી માત
લાલ લાલ જાકે અંગ હે. ૧૨

ધોય

વિચિત્રા ઉપગારી, ધર્મના આદિકારી, ॥ ધર્મના દાતારી,
દામ દોષાદિ વારી ॥ તાર્યા નર નારી, દુઃખ દોહુગ હારી ॥
વાસુદેવ્ય નિહારી, જાઉં હું નિત્ય વારી. ॥૧॥ ઈતિ ॥

॥ અથ શ્રી વિમલનાથ ચૈત્યવંદન ॥

કપિલપુર વિમલ પ્રભુ, સ્વામા માત મદહાર ॥ કૃતવર્મા
નૃપ કુલ નભે, જિગર્મીયો દિનકાર. ॥૧॥ લાંછન રાજે વરાહનું,
સાઠ જુખી કાજ ॥ સાઠ લાખ વરસા તાજું, આણુ સુખદાય.
॥૨॥ વિમલ વિમલ પોતે થયા એ, સેવક વિમલ કરેહ ॥
તુલ્યપદ પદ્ય વિમલ પ્રત્યે, સેવું ધરી સસનેહ. ॥૩॥

હંદ

કૃતવર્મા નરિંદ તણો એહ તંદ નમંત સુરે પ્રમોદ ધરી,
ગમે દુઃખ દંદ દીપે સુખ વંદ જાકો પદ સોહત મિત ધરી;
વિમલ જિજ્ઞુદ પ્રસન્ન વહન જાકે શુભ અંગ મુગંગ ધરી, નમે
એક મુખ કહે નય ધન્ય નમે! જિનરાજ સુપ્રીત ધરી. ૧૩

૧૭૭

વિમલ જિન જીહારો, પાપ સંતાપ વારો ॥ ક્યામાં અપલહારો,
વશ કીર્તિ વિહારો ॥ યોજન વિસ્તારો, જસ વાણી પ્રસારો ॥
અણગણ આધારો, પુણ્યના એ પ્રકારો, ॥ ૧ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ શ્રી અનંતનાથ ચૈત્યવંદન ॥

અનંત અનંત ગુણ આગર, બ્યોધ્યાવાસી ॥ સિંહસેન
નૃપ નંદનો, ધયો પાપ નિકાસી, ॥ ૧ ॥ સુજસા માતા જનમીઓ,
ત્રીશ લાખ ઉદાર ॥ વરસ આઠિખું પાલીયું, જિનવર જયકાર,
॥ ૨ ॥ લંછન સીંચાણ તાલું એ, કાયા પ્રભુષ પચાસ ॥
જિનપદ પદ નખા થપી, લહિયે સહજ વિલાસ, ॥ ૩ ॥

છંદ.

અનંત જિજ્ઞૃહ દેવ દેવમાં દેવાદિદેવ પૂજે ભવિ નિત્યમેવ
ધરી બહુ ભાવના, સુર નર સારે સેવ સુખ કીયો સ્વામી હેવ
તુજ પાપે ઐર દેવ ત કહં હું સેવના; સિંહસેન અંગગત
સુજસાજિઘાન માત જનમાં સુલસ ખ્યાત ચિહ્ન દિસે વ્યાપતો,
કહે તય તાસ વાત કીજીએ જે સુખલાત નિજ હોય સુખ
સાત કીર્તિ ઠાડ આપતો ૧૪

શ્લોક.

અનંત અનંતનાણી, જસ મહિમા ગવાણી ॥ સુરનર
તિરિ પ્રાણી, સાંભળે જસ વાણી ॥ જોઈ વચન સમજાણી, જેહ
સ્વાદ્વાદ જાણી ॥ તર્કા તે અંથ ખાણી, પામીયા સિદ્ધિ રાણી,
॥ ૧ ॥ ઈતિ ॥

૧૨

૧૭૮

॥ અથ શ્રી ધર્મનાથ ચૈત્યવંદન ॥

લાતુનંદન ધર્મનાથ, સુવ્રતા ભક્તી માત વળા લાંછન વળ
નમે, ત્રણ ભુવન વિખ્યાત. ॥ ૧ ॥ દશ સાખ વરસનું આહિનું,
વધુ ધનુ પીસ્તાલીસ ॥ રતનપુરીનો રાજ્યો, જગમાં જાણ જગીશ.
॥ ધર્મ મારગ જિનવર કહીએ, ચિત્તમ જન આધાર ॥ તેણે તુલ
પાદપદ્ય તણી, સેવા કરે નિરધાર. ॥ ૩ ॥

છંદ.

જાકે પ્રતાપ પરાજિત નિર્બલ જૂતલ થઈ ભમે લાનુ આકાશે,
સૌમ્ય વદન વિનિર્જિત અંતર સ્યામ વાસી વન હોત પ્રકાશે;
લાનુ મહાપતિ વંશ કુસેસય બોધન દીપત લાનુ પ્રકાશે, નમે નય
નેહ નિતુ સાહિબ એહ ધર્મ જિણુદ ત્રિજગ પ્રકાશે. ૧૫

ધોય.

ધરમ ધરમ ધોરી, કર્મના પાસ તોડી ॥ કેવલ શ્રી જોરી
જોડ ચોરે ન ચોરી ॥ દર્શન મદછોરી, જય લાગ્યા સટોરી ॥
નમે સુરનર ડોરી, તે વરે સિદ્ધિ જોરી. ॥ ૧ ॥ છતિ ॥

॥ અથ શ્રી શાંતિજિન ચૈત્યવંદન ॥

શાંતિજિનેસર સોલભા, અચિરામુત વંદો ॥ વિશ્વસેન કુલ
નભોમણિ, લવિજન સુખ કંદો. ॥ ૧ ॥ મૃગ લાંછન જિન આહિનું,
સાખ વરસ પ્રમાણુ ॥ હતિયા! હિર નયરી ધણી, પ્રભુજ ગુણમણિ
ખાણુ. ॥ ૨ ॥ ચાલીશ ધનુપત્રી દેહડીએ, સમયહિરસ સંઠાણુ ॥
વદન પદ્મ જનું અંદલો, દીકે પરમ કલ્યાણુ. ॥ ૩ ॥ છતિ ॥

૧૭૯

છંદ.

સોળમા જિણ્દ નામે શાંતિ હોય ઠામોઠામે સિદ્ધિ હોય
 સર્વ કામે નામઠે પ્રભાવ થે, ક'ચન સમાન વાન ચાલીશ ધનુષ
 માન ચક્રવર્તી કોસિધાન દોપતો તે સુર થે; ચઢિદ રમણ સમાન
 દોપતા નવ નિધાન કરત સુરેન્દ્ર ગાન યુધ્ધકે પ્રભાવ થે, કહે નય
 નેદી હાથ અબ હું થયો સનાથ પાઈયો મુખતિ સાથ શાંતિ કે
 દિદાર થે. ૧૬

॥ અથ થોય નેદો ॥

વંદો જિન શાંતિ, જસ સોવન કાંતિ ॥ ઠાલે ભવ ભાંતિ,
 મોહ મિથ્યાત્વ શાંતિ ॥ દ્રવ્ય ભાવ અરિ પાંતિ, તાસ કરતા
 નિકાંતિ, ધરતા મન ખાંતિ, શોક સંતાપ વાંતિ. ॥ ૧ ॥

દોય જિનવર નીલા, દોય ધોળા સુચીલા, દોય રક્ત રંગીલા,
 કાદતા કમ કીલા ॥ ન કરે કોઈ હીલા, દોય રૂપામ સલીલા,
 સોળ સ્વામીજી પીળા, આપજો મોક્ષ લીલા. ॥ ૨ ॥

જિનવરની વાણી, મોહવહ્લી કૃપાણી, સુત્રે દેવાણી, સાધુને
 ચોગ્ય જ્ઞાણી ॥ અરયે યુથાણી, દેવ મનુષ્ય પ્રાણી ॥ પ્રજુમે
 હિત આણી, મોક્ષની એ નિશાણી. ॥ ૩ ॥

વોગેસરી દેવી, હર્ષ હિયડે ધરેવી, જિનવર પાય સેવી, સાર
 અદા વરેવી ॥ જે નિત્ય સમરેવી, દુઃખ તેહનાં હરેવી, પદ
 વિજય કહેવી, ભવ્ય સંતાપ ખેવી. ॥ ૪ ॥ છંદિ ॥

૧૮૦

॥ અથ શ્રી શાંતિજિન સ્તવન ॥

(ગરબો કોણે કોરાબો કે નંદણના લાલ રે — એ દેશી,)

સોળમાં શાંતિ જિનેસર દેવ કે, અચિરાના નંદ રે ॥
 જોહની સારે સુરપતિ સેવ કે ॥ અં ॥ તિરિ નર સુર સહુ
 સમુદાય કે ॥ અં ॥ એકે યોજનમાંહે સમાય કે, ॥ અં ॥ ૧ ॥
 તેહને પ્રભુજીની વાણી કે ॥ અં ॥ પરિણમે સમજે ભવિ
 પ્રાણી કે ॥ અં ॥ સહુ જીવના સંશય ભાંજે કે ॥ અં ॥ પ્રભુ
 મેઘધ્વનિ એમ ગાંજે કે, ॥ અં ॥ ૨ ॥ જોહને જોયણુ અવાસો
 માન કે ॥ અં ॥ જે પૂર્વના રોગ તેણે યાને કે ॥ અં ॥
 સવિનાશ થાયે તવા નાવે કે ॥ અં ॥ ૩ ॥ માસ પ્રભુ પરભાવે કે,
 ॥ અં ॥ ૩ ॥ જિહાં જિનજી વિચરે રંચ કે ॥ અં ॥ નવિ
 મૂષક શલભ પતંગ કે ॥ અં ॥ નવિ કોઈને વચર વિરોધ કે
 ॥ અં ॥ અતિવૃષ્ટિ અનાવૃષ્ટિ રોધ કે, ॥ અં ॥ ૪ ॥ નિજ
 પરચકનો ભય નાસે કે ॥ અં ॥ વણી મરણી નાવે પાસે કે
 ॥ અં ॥ પ્રભુ વિચરે તિહાં ન દુકાલ કે ॥ અં ॥ જાયે ઉપદ્રવ
 સવિ તત્કાલ કે, ॥ અં ॥ ૫ ॥ જસ અસ્તક પૂંઠે રાંજે કે ॥ અં ॥
 ભામંડલ સવિપરે જાંજે કે ॥ અં ॥ કર્મ ક્ષયથી અતિશય
 અગીયાર કે ॥ અં ॥ માનું યોગ્ય સાંમ્રાજ્ય પરિવાર કે,
 ॥ અં ॥ ૬ ॥ કેય દેખું ભાવ એ ભાવે કે ॥ અં ॥ એમ
 હોશ ધણી ચિત્ત આવે કે ॥ અં ॥ શ્રી જિન ઉત્તમ પરભાવે કે
 ॥ અં ॥ કહે પદવિક્રમ બની આવે કે, ॥ અં ॥ ૭ ॥ ઈતિ ॥

અથ શ્રી કુંઘુનાથ ઔત્યવંદન પ્રારંભ ॥

કુંઘુનાથ કામિત દીધે, અજપુરનો સપ ॥ સિરિ માતા ઉરે
 અવતર્યો, સુર નરપતિ તાય. ॥ ૧ ॥ મયા પાંદોશ ધક્કુની,

૧૮૧

લંછન જસ યાગ ॥ કેવલ જ્ઞાનાદિક શુભા, પ્રણમો ધરી રાગ,
 ॥૨॥ સહસ પંચાલ વરસનું એ, પાલી ઉત્તમ આય ॥
 પદ્મવિજય કહે પ્રણમીયે, ભાવે શ્રી જિનરાય ॥૩॥

કંઠ.

કહે કુંથુ જિજ્ઞાસ મયાલ દયાનિધિ સેવકની અરદાસ સુજો,
 ભવ ભીમ મહાશૂંવ પૂર અગાહ અથાહ ઉપાધિ સુનીર ધણો;
 બહુ જન્મ જરા મરણાદિ વિભાવ નિમિત્ત ધણાદિ કસેજ ધણો,
 અખ તારક તાર કૃપાપર સાહિબ સેવક જાણીને છે આપણો. ૧૭

થાય.

કુંથુજિન નાથ, જે કરે છે સનાથ, તારે ભવ પાથ, જે
 મહી જન્ય હાથ ॥ એહનો તને સાથ, ખાવલ દીપે બાથ ॥
 તરે સુર નર સાથ, જે સુણે એક ગાથ ॥

॥ અથ શ્રી અરનાથ ચૈત્યવંદન ॥

નાગપુરે અરજિતવર, સુદર્શન નૃપ નંદ ॥ દેવી માતા
 જનમીયો, ભવિ જન સુખ કંદ ॥૧॥ લંછન નંદાવર્તનું, કાપ્ય
 ધનુષલ ત્રીસ ॥ સહસ ચોરાશી વરસનું, આસુ જસ જગીશ
 ॥૨॥ અરજ અજર અજ જિતવર એ, પાખ્યા ઉત્તમ હાથુ ॥
 તસ પદ પદ અલંબતાં, લહીએ પદ નિરવાણુ ॥૩॥

કંઠ.

અર દેવ સુદેવ કરે નર સેવ સવે દુઃખ દોહણ દૂર કરે,
 ઉપદેશ બનાધન નીર ભરે જાવિ માનસ માન જુરી ભરે; સુદર્શન

૧૮૨

નામ નરૈશ્વર અંગજી લગ્ય મને પ્રભુ જસ નિવાસે, તસ સંકટે
સોગ વિયોગ કુયોગ દરિદ્ર કુસંગતિ નાવત પાસ. ૧૮

ધોય.

અર જિનવરસાયા, જોહની દેવી માયા, સુદર્શન નૃપ તાયા,
જસ સુવર્ણ કાયા ॥ નંદાવર્ત પાયા, દેશના શુદ્ધ દાયા, સમવસરનું
વિરચાયા, ઈદ્રઈદ્રાણી ગાયા, ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ શ્રી મહિસનાથ ચૈત્યવંદન ॥

મહિનાથ એગણીશમા, જસ મિથિલા નગરી ॥ પ્રભાવતી
જસ માવડી, ટાલે કમં વયરી. ॥ ૧ ॥ તાત શ્રી કુંજ નરસરૂ,
ધનુષ પચવીશતી કાય ॥ લ'છન કલશ મંગલકરૂ, નિર્મમ તિરમાય.
॥ ૨ ॥ વરસ પંચાવન સહસનું એ, જિનવર ઉત્તમ આય ॥
પદ્મવિજય કહે તેહને, નમતાં શિવસુખ થાય. ॥ ૩ ॥

છંદ.

નીલ કીર પંખ નીલ નાગવસ્ત્રી પત્રનીલ તરૂવર રાજિ
નીલ નીલ નીલ દ્રાક્ષ હે, કાયકો સુરંગ નીલ પાયકો સુગોલ
નીલ ઈદ્રનીલ રતન નીલ પત્ર નીલ ચાસ હે; જમુના પ્રહાહ નીલ
જંગરાજ પંખ નીલ જોહવો અશોક વૃક્ષ નીલ નીલ રંગ હે,
કહે નય તેમ નીલ રાગથે અતીવ નીલ મહિસનાથ દેવ નીલ
જોકો અંગ નીલ હે. ૧૯

ધોય.

મહિસજિન નમીયે, પુરવલાં પાપ ગમીયે; ઇન્દ્રિય ગણ દમિયે,
આણુ જિનની ન કમીયે ॥ લવમાં નવિ લમીયે, સર્વ પરલાવ
વમીયે ॥ નિજ ગુણમાં રમીયે, કમં મલ સર્વ ધમીયે. ॥ ૧ ॥ ઈતિ ॥

૧૮૩

॥ અથ શ્રી મુનિસુવ્રત ચૈત્યવંદન ॥

મુનિસુવ્રત જિન વીશમા, કચ્છપનું લ'છન ॥ પદ્મા માતા
જેહની, સુમિત્ર વૃષ નંદન ॥ ૧ ॥ રાજગૃહી નગરી ધણી, વીશ
ધનુષ્ય શરીર ॥ કર્મ નિકાચિત રૈલુ પ્રજ, ઉદ્ધામ સર્માર ॥ ૨ ॥
ત્રીશ હજાર વરસ તાલું એ, પાલી આણુ ઉદાર ॥ પદ્મવિજય કહે
શિવ લલા, સાચિત સુખ નિરધાર ॥ ૩ ॥ ઈતિ ॥

છંદ.

સુમતિ નરિંદ તણે વરનંદ સુચંદ વદન સોહાવત છે, મંદર
ધીર અવે નરહાર સુશામ શરીર વિરાજત છે; કંજલ વાન
સુકચપયાન કરે શુભ જ્ઞાન નરિંદ ધણે, મુનિસુવ્રત સ્વામી તણે
અભિમાન રહે નય માન આનંદ ધણે. ૨૦

થાય.

મુનિસુવ્રત નામે, જે ભવિ ચિત્ત કામે ॥ સવિ સંપતિ પામે,
સ્વર્ગનાં સુખ જામે ॥ દુર્ગતિ દુઃખ વામે, નવિ પડે મોહ ભામે ॥
સવિ કર્મ વિરામે, જઈ વસે સિદ્ધિ ધામે. ॥ ૧ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ શ્રી નભિનાથ ચૈત્યવંદન ॥

ત્રિયિલા નયરી રાજ્યો, વખા સુત સાયો ॥ વિજયરાય
સુત છેડીને, અવરા મત માયો ॥ ૧ ॥ નીલકમલ લ'છન લહું,
પન્નર ધનુષ્યની દેહ ॥ નમિ જિનવરનું સોહતું, શુભુ. ગણુ મણિ
ગેહ. ॥ ૨ ॥ દશ હજાર વરસ તાલું એ, પાદ્યુ પરંગટ આય ॥
પદ્મવિજય કહે પુણ્યથી, નમંચે તે જિનરાય. ॥ ૩ ॥

૧૮૪

કંઠ.

અરિહંત સર્પ અનોપમ રૂપકે સેવક દુઃખને દૂર કરે, નિજ
વાણી સુધારસ મેઘ જાળે જાવિમાનસ માનસ જૂરિ ભરે;
નમિનાથકો દર્શન સાર સહી કુણુ વિંધ્ય મહેશ ધરે જો ફરે,
અળ માનવ મૂઠ સહી કુણુ શંકર ઓડકે કંકર હાથ ધરે. ૨૧

ધ્યાય.

નમિયે નમિ નેહ, પુણ્ય થાપે જ્યુ' દેહ ॥ અથ સમુદય જોડ,
તે રહે નાંહી રેહ ॥ લહે કેવલ તેહ, સેવના કાર્ય એહ ॥ લહે
શિવપુર ગેહ, કર્મના આણી છેહ. ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ શ્રી નેમનાથ ચૈત્યવંદન ॥

નેમિનાથ બાવીશમા, શિવાદેવી માય ॥ સમુદ્રવિજય
૫થિવીપતિ, જે પ્રજુના તાવ. ॥ ૧ ॥ દંશલ ધનુંપની દેહડી, આયુ
વરસ હજાર ॥ શંખ લંછનધર સ્વામીજી, તજી રાગુલ નાર.
॥ ૨ ॥ સૌરીપુર નવરી લસી એ, બ્રહ્મચારી ભગવાન ॥ જિન
ઉત્તમ પદ પછને, નમતાં અવિમલ ધાન. ॥ ૩ ॥

કંઠ.

જ્યેષ્ઠ વંશ વિભૂષણ સાહિબ નેમિજિજ્ઞુદ મહાનંકારી,
સમુદ્રવિજય નરિહતજો સુત હિન્દવળ શંખ સુસમીજીવારી; રાગુલ
નાર મૂકી નિરધાર ગયે બિરનાર કસેશ નિવારી, કલ્પસ કાચ
શિવાદેવી માય જમે નય પાપ મહાવ્રતધારી. ૨૨

૧૮૫

ધા.ય.

રાજુલ વર નારી, રૂપથી રતિ હારી ॥ તેહના પરિહારી,
બાલથી બ્રહ્મચારી ॥ પ્રજુઆ ઉગારી, હૂઆ ચારિત્રધારી;
કેવલશ્રી સારી, પામીયા ધાતિ વારી. ॥ ૧ ॥

પ્રજુ માન સંયુતા, માતાની કૂએ હતા ॥ જનમે પુરહતા,
આવી સેવા કરતા ॥ અનુક્રમે વ્રત કરતા, પંચ સમિતિ ધરતા ॥
મહિયલ વિચરતા, કેવલશ્રી વરતા. ॥ ૨ ॥

સવિ સુરવર આવે, ભાવના ચિત્ત લાવે ॥ ત્રિગુણ સોહાવે,
દેવજંદો બનાવે ॥ સિંહાસન ઠાવે, સ્વામિના ગુણ ગાવે ॥ તિહાં
જિનવર આવે, તત્ત્વવાણી સુહાવે. ॥ ૩ ॥

શાસનમુરી સારી, અંગિકા નામ ધારી ॥ જે સમકિતિ
નર નારી, પાપ સંતાપ વારી ॥ પ્રજુ સેવા કરી, જપ જપીયે
સવારી ॥ સંધ દુરિત નિવારી, પદ્મને જોડ પ્યારી. ॥ ૪ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ શ્રી નેમિજિન સ્તવન ॥

(આવે જમાઈ પ્રાકૃણા, જયવંતાજી — એ દેશી,)

નિરખ્યે! નેમિ જિજ્ઞાસને, અરિહંતાજી ॥ રાજમતિ કયેઈ
ત્યાગ, લગવંતાજી ॥ બ્રહ્મચારી સંયમ પ્રજો ॥ અં ॥ અનુક્રમે
થયા વીતરાગ. ॥ લં ॥ ૧ ॥ આમર જત્ર સિંહાસન ॥ અં ॥
પાદપીઠ સંયુક્ત ॥ લં ॥ ચક્ર ચાસે આકાશમાં ॥ અં ॥ દેવદુહિ વર
ઉત્ત. ॥ લં ॥ ૨ ॥ સહસ્ર જ્યેષ્ઠ ધ્વજ સોહતો ॥ અં ॥ પ્રજુ
આમલ ચાલંત ॥ લં ॥ કનક કમલ નવ ઉપરે ॥ અં ॥ વિચરે
પાય ઠવંત. ॥ લં ॥ ૩ ॥ ચાર મુખે દીધે દેશના ॥ અં ॥

૧૮૬

ત્રણ ગઢ આઠઝમાલ ॥ ભ૦ ॥ કેથ રોમ રમથુ નામા ॥ અ૦ ॥
 વાધે નહીં કોઈ કાલ. ॥ ભ૦ ॥ ૪ ॥ કાંટા પણુ ઉંધા હોય
 ॥ અ૦ ॥ પંચવિષય અનુકૂલ ॥ ભ૦ ॥ ૫ ॥ રૂઢિ સમકાલે ફલે ॥ અ૦ ॥
 વાસુ નહીં પ્રતિદૂલ. ॥ ભ૦ ॥ ૫ ॥ પાણી મુગધ સુર કુસુમની
 ॥ અ૦ ॥ વૃષ્ટિ હોય સુરસાલ ॥ ભ૦ ॥ ૫ ॥ પાણી દીધે મુખદક્ષિણ
 ॥ અ૦ ॥ વૃક્ષ નમે અસરાલ. ॥ ભ૦ ॥ ૬ ॥ જિન ઉત્તમ પદ
 પદ્મની ॥ અ૦ ॥ સેવા કરે સુર કોડી ॥ ભ૦ ॥ ૬ ॥ ચાર નિકાયના
 જ્યન્નયથી ॥ અ૦ ॥ ચૈત્યવૃક્ષ તેમ જોડી. ॥ ભ૦ ॥ ૭ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ પાર્શ્વજિન ચૈત્યવંદન પ્રારંભ ॥

આશ પૂરે પ્રભુ પાસજી ॥ ત્રોડે ભવ પાશ ॥ વામા માતા
 જનમીયો, અહિ સંજન જસ. ॥ ૧ ॥ અશ્વસેન સુત સુખ કરું,
 નવ હાથની કાયા ॥ કાશી દેશ વણારસી, પુણ્યે પ્રભુ આયા.
 ॥ ૨ ॥ એકસો વરસનું આહિનું એ પાળી પાસકુમાર પદ્ય કહે
 મુકતે ગયા, નમતાં સુખ નિરધાર. ॥ ૩ ॥ ઇતિ ॥

છંદ યો.

પારસનાથ અનાથકો નાથ સનાથ ભયો પ્રભુ દેખત થે,
 સવિ રોગ વિભોગ કુભોગ મહા દુઃખ દૂર ગયે પ્રભુ ધાવત થે. ૧
 અશ્વસેન નરેશ મુપુત વિરાજિત ધનાધન વાત સમાન તનુ, નવ
 સેવક વંછિત પૂરણ સાહિબ અભિનવ કામ કરીર મનુ. ૨૩

કુકમઠ કુલંઠ હી હઠ ભંજન જન પ્રતાપ વિરાજે, ચંદન
 વાણી સુવામાનંદન પુરીસાદાણી ખિરદ જસ જાગે; જસ નામકે
 ધ્યાન થકી સવિ દોહગ દારિદ્ર દુઃખ મહા સવિ ભાંજે, નવ સેવક
 વંછિત પૂરણ સાહિબ અષ્ટ મહાસિદ્ધિ નિત્ય નિવાજે. ૨૪

૧૮૭

॥ અથ ચાર થોયો પ્રારભ્યતે ॥

શ્રીપાસ જિન'દા, મુખ્ય પૂનમચ'દા ॥ પદ્મુગ અરવિંદા, સેવે
જોસઠઈદા ॥ લંછન નાગિંદા, જાસ પાયે સોહ'દા ॥ સેવે ગુણીજ'દા,
જોડથી મુખ્ય કં'દા. ॥ ૧ ॥

જનમથી વર ચાર, કમ' નાસે અગ્યાર ॥ ઐગણીશ
નિરધાર, દેવે ક્રીધા ઉદાર ॥ સવિ ચોત્રીશ ધાર, પુણ્યતા એ
પ્રકાર ॥ નમિયે તર નાર, જેમ સંસાર પાર. ॥ ૨ ॥

એકાદશ અંગા, તેમ બારે ઉવંગા ॥ ૫૬ છેદ સુચંગા,
મૂલ ચારે સુરંગા ॥ દસ પછિન્ન સુસંગા, સાંભલો થઈ એકંગા ॥
અતુલ્યોગ બહુ લંગા, નંદી સૂત્ર પ્રસંગા. ॥ ૩ ॥

પાસે યક્ષ પાસો, નિત્ય કરતો નિવાસો ॥ અડતાલીશ જાસો,
સહસ પરિવાર ખાસો ॥ સહુએ પ્રભુ દાસો, માગતા મોક્ષવાસો ॥
કહે પદ્મ નિકાસો, વિદ્યતા વૃંદ પાસો. ॥ ૪ ॥ ઈતિ ॥

॥ પાર્શ્વજિન સ્તવનં ॥

(માહરા પાસછ રેલો — એ દેશી.)

જિનછ ત્રેવીશમો જિન પાસ, આથ મુજ પૂરવે રે સો ॥
માહરા નાથછરે સો. ॥ જિ૦ ॥ ઈહલવ પરલવ દુઃખ દોહગ
સવિ ચૂરવે રેલો ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ આઠ પ્રતિહાર્ય શું, જગમાં
તું જયોરે સો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ તાહરા વૃક્ષ અશોકથી, શોકશો
દૂરે ગયોરે સો. ॥ મા૦ ॥ ૧ ॥ ॥ જિ૦ ॥ જાનુ પ્રમાણુ ઝીર્વાણુ,
કુસુમ વૃષ્ટિ કરે રેલો ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ દિવ્ય પ્વતી સુર પૂરે કે,

૧૮૮

વાંસલીયે સ્વરે રેલો ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ ચામરકેરી હાર ચલતી,
 એમ કહેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ જે નમે અમ પરે તે ભવિ,
 ઉર્ધ્વ ગતિ કહેરે લો. ॥ મા૦ ॥ ૨ ॥ જિ૦ ॥ પાદ પીઠ સિંહાસન,
 વ્યંતર વિરચિયેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ તિહાં ખેરી જિનરાજ,
 ભવિક દેશના દિયેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ લામંડલ ચિર પૂંડે,
 સૂર્ય પરે તપેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ નિરખી હરખે જેહ, તેહના
 પાતક ખપેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ દેવ દુંદુભિનો નાદ, ગંભીર
 ગાજે ઘણેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ ત્રણ છત્ર કહે તુજ કે, ત્રિભુવન
 પતિપણેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ એ કંઠારાઈ તુજ કે, ખીજે
 નવિ ઘટેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ રાખી દેખી દેવ કે, તે ભવમાં
 અટેરે લો. ॥ મા૦ ॥ ૪ ॥ જિ૦ ॥ પૂજક નિંદક દોષ કે, તાહરે
 સમપણેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ કમઠ ધરણ્ય પતિ ઉપરે, સમચિત
 તું ગણેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ પશુ ઉત્તમ તુજ પાદ, પદ્મ સેવા
 કરેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ તેહ સ્વભાવે ભવ્ય કે, ભવસાયર
 તરેરે લો. ॥ મા૦ ॥ જિ૦ ॥ ૫ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ શ્રી વર્ધમાનજિન ચૈત્યવંદન ॥

સિદ્ધારથસુત વંદિયે, ત્રિશલાનો જાણો ॥ ક્ષત્રિ કુંડમાં
 અવતર્યો, સુર નરપતિ ગાયો. ॥ ૧ ॥ મૃગપતિ લંછન પાઉલે,
 સાત હાથની કાયા ॥ અહોરોર વરસનું આહિખું, પીર જિનેશ્વર
 રાયા. ॥ ૨ ॥ ખિમાવિજય જિન રામનો એ, ઉત્તમ ગુણુ અવદાત ॥
 સાત બોલથી વર્ણવ્યો, પદ્મવિજય વિખ્યાત. ॥ ૩ ॥

છંદ બે ભાગ.

સિદ્ધારથ જૂપ તણા પ્રતિરૂપ નમે નર જૂપ આનંદ ધરી,
 અચિત્ય સ્વરૂપ નમે નર જૂપ આનંદ જાણ હરી; ત્રિશલાનંદ

૧૮૯

સમુદ્રમુકુંદ લક્ષ્મણે કંપિત મેરગિરિ, નમે નય ચંદ વદન વિરાજિત
વીરજિજ્ઞંદ મુખેત ધરી. ૨૫

ચોવીંશ જિજ્ઞંદ તણા ઈંદ હંદ લણે લવિ વૃંદ જે લાવ
લરે, તસ રોગ વિયોગ કુલોગ કુલોગ સવિ દુઃખ દોહગ દુર કરે;
તસ અંગણુ આર ન લાભે પાર સુમતિ તોઆર હે આર કરે,
કહે નય સાર સુમંગલ ચાર ધરે તસ સંપદ જૂરિ લરે. ૨૬

સંવેગી સાધુ વસંત વિરાજિત શ્રી નયવિમલ જ્યાનંદકારી,
તસ સેવક સંજમ ધીર સુધીરકે ધીરવિમલ ગણિ જ્યકારી; તાસ
પદાંજુજ જુગ સમાન શ્રી જ્ઞાનવિમલ મહાવ્રતધારી, કહે એહ
હંદ સુણો લવિ વૃંદકે લાવ ધરીને લણો નરનારી. ૨૭

॥ અથ થાય જોડો પ્રારભ્યતે ॥

મહાવીર જિજ્ઞંદા, રાય સિદ્ધાથ નંદા ॥ લ'છન મુગઈદા,
જસ પાયે સોહંદા ॥ સુર નર વર ઈદા, નિત્ય સેવા કરંદા ॥
ટાલે લવ ફંદા, સુખ આપે અમંદા. ॥ ૧ ॥

અડ જિનવર માતા, મોક્ષમાં સુખ શાતા ॥ અડ જિનની
ખ્યાતા, સ્વર્ગ ત્રીજો આખ્યાતા ॥ અડ જિનપ જનેતા, નાકે
મોહોંદા યાતા ॥ સવિ જિનવર નેતા, શાશ્વતા સુખ દેતા. ॥ ૨ ॥

મહતી નેમિ પાસ, આદિ અક્રમ પાસ ॥ કરી એકે ઉપવાસ,
વાસુપુજ્ય સુવાસ ॥ શેષ હક સુવિલાસ, કેવલજ્ઞાન જસ ॥ કરે
વાણી પ્રકાશ, જેમ અજ્ઞાન નાશ. ॥ ૩ ॥

જિનવર જગદીશ, જસ મહોટી જગીશ ॥ નહિ રાગને રીશ,
નામીયે તાસ શીશ ॥ માતંગ સુર ઈશ, સેવતો રાતિ દિસ ॥
ગુરુ ઉત્તમ અપીશ, પદ્મ લાંબે સુશિષ્ય. ॥ ૪ ॥ ઈતિ ॥

૧૬૯

॥ અથ સ્તવન પ્રારભ્યતે ॥

(ગેબર સાગરી પાલ, ઉભી દોષ નાગરી મારા લાલ - એ દેશી.)

શાસન નાયક શિવસુખ, દાયક જિનપતિ ॥ મારા લાલ
પાયક જસ મુરાસુર, ચરણે નરપતિ ॥ માં ॥ સાયક કંદર્પ કેરાં,
જેણે નવિ ચિત્ત ધર્યાં ॥ માં ॥ દાયક પાતક વૃંદ, ચરણ અંગી
કર્યાં. ॥ માં ॥ ૧ ॥ ક્ષાયિકલાવે જેવલ, જ્ઞાન દર્શન ધરે ॥ માં ॥
જાયક શોકાલોકના, લાવ શું વિસ્તરે ॥ માં ॥ ધાયક ધાતિકર્મ,
મર્મની આપદા ॥ માં ॥ લાયક અતિશય પ્રાતિ, હાર્યની સપદા.
॥ માં ॥ ૨ ॥ કારક પટકે થયાં તુજકે, આતમતત્ત્વમાં ॥ માં ॥
ધારક શુભ સમુદાય, સયલ એકત્વમાં ॥ માં ॥ નારક નર તિરિ
દેવ, જમણુથી હું થયો ॥ માં ॥ કારક જેહ વિલાવ, તેણે
વિપરિત લયો. ॥ માં ॥ ૩ ॥ તારક તું લવિજવને, સમરથમે
લલ્યો ॥ માં ॥ કારક કરુણારસથી, ક્રોધાનન દલ્યો ॥ માં ॥
વારક જેહ ઉપાધિ, અનાદિની સહચરી ॥ માં ॥ કારક નિજ
મુખ રહિ, સેવકને બરાબરી ॥ માં ॥ વાણી એહથી સાંભળી,
જિન આગમ તણી. ॥ માં ॥ ૪ ॥ જાણી હિતમ આશ, ધરી
મનમાં ધણી ॥ માં ॥ જાણી શુભની તુજ પદ, પદ્મની ચાકરી
॥ માં ॥ આણી હૈયકે હેજ, કેડ નિજ પદ કરી. ॥ માં ॥ ૫ ॥
ઇતિ શ્રી મહાવીર જિન સ્તવન.

॥ અથ શાશ્વતા અશાશ્વતા પ્રભુ ચૈત્યવંદન ॥

કોડી સતતને લાખ બહેતિર વખાણું, શુવનપતિ ચૈત્ય સંખ્યા
પ્રમાણું ॥ એશી સે જિનબિંબ એક ચૈત્યઠામે, નમે સાસવ
જિનવરા મોક્ષ કામે, ॥ ૧ ॥ કોડી તેરશેને નેચ્યાશી વખાણે,

૧૬૧

સાઠ લાખ ઉપર સવિ બિંબ જાણે ॥ અસંખ્યાત વ્યંતર તણા
 નગર નામે ॥ ન૦ ॥ ૨ ॥ અસંખ્યાત તિહાંચૈત્ય તેમ જ્યોતિષીયે,
 બિંબ એકશત એ'શી લાખ્યાં રુષિયે ॥ નમે તે મહાસિદ્ધિ,
 નવનિદ્ધિ ધામે ॥ ન૦ ॥ ૩ ॥ વક્ષી બાર દેવલોકમાં ચૈત્ય સાર,
 ઐવેયક નવ માંહિ દેહરાં ઉદાર ॥ તિમ અનુત્તરે દેખીને મ પડા
 ભામે ॥ ન૦ ॥ ૪ ॥ ચોરાશી લાખ તેમ સત્તાણું સહસ્સા, ઉપર
 ત્રેપાંશ ચૈત્ય શોભાયે સરસા ॥ હવે બિંબ સંખ્યા, કહું તેહ
 ધામે ॥ ન૦ ॥ ૫ ॥ સો કોડીને બાવન કોડી જાણો, ચોરાણું
 લખ સહસ્રચોંઆલ આણો ॥ સય સાતને સાઠ, ઉપર પ્રકામે.
 ॥ ન૦ ॥ ૬ ॥ મેઝ રાજધાની ગજદંત સાર, જમક ચિત્ર વિચિત્ર
 કાંચન વખાર ॥ ઈંપુકારને વષધર, નામ ઠામે ॥ ન૦ ॥ ૭ ॥
 વક્ષી દીર્ઘ વૈતાલચને વૃત જેહ, જખૂ આદિ વૃક્ષે દિશા ગજ છે
 તેહ ॥ કુંડ મહાનદી દ્રહમ્નખ, ચૈત્ય આમે ॥ ન૦ ॥ ૮ ॥
 માનુષોત્તર નગરે જેહ ચૈત્ય, નંદિસર રુચક કુંડલે છે પવિત્ર ॥
 તિહાંલોકમાં, ચૈત્ય નમિયે સુઠામે ॥ ન૦ ॥ ૯ ॥ પ્રભુ રુવણ
 ચંદ્રાનન વારિષેશ્ય, વલિ વર્દમાના લિયે ચાર કૈણ ॥ એહ
 શાશ્વતા, બિંબ સવિચાર નામે ॥ ન૦ ॥ ૧૦ ॥ સવિ કોડિ સય
 પનર બાબાલ ધાર, અક્રાવન લખ સહસ્રચત્રીસ સાર ॥ એ'શી
 જોઈશ, વણ વિના સિદ્ધિ ધામે ॥ ન૦ ॥ ૧૧ ॥ અશાશ્વત
 જિનવર નમે પ્રેમ આણી, કેમ ભાંખિયે તેહ જાણી અજાણી ॥
 બહુ તીર્થને ઠામે, બહુ ગામ ગામે ॥ ન૦ ॥ ૧૨ ॥ એમ જિન
 પ્રાણુમી જે, મોહ નૃપ તે દમી જે ॥ લવ લવ ન ભમીજે, પાપ
 સર્વે ગમી જે ॥ પરભાવ વમી જે, જો પ્રભુ અહમીજે ॥ પદ્મ-
 વિજય નમી જે, આત્મતરવે રમીજે ॥ ન૦ ॥ ૧૩ ॥ ઇતિ શ્રી
 શાશ્વત અશાશ્વત જિન નમસ્કારઃ ॥ અહીં નમુશ્ચુણું અરિહંત
 ચોઈં અન્નતથા કંઠીને એક લોગસ્સને કાઉરસગ, “ ચંદેસુ

૧૮૨

નિમ્મલયરા” સુધી કહેવો. પછી એક જણે કાઠિન્સગ્ગ પારી નમોઽર્હત્ કહીને ચાર ઘોય સાથે જ કહેવી તે આ--

॥ અથ ઘોય પ્રારભ્યતે ॥

રુષભ ચંદ્રાનન વંદન કીળે, વારિથેણુ દુગ્ધ વારેણ ॥
વર્ધમાન જિનવર વસિ પ્રણુમો, શાશ્વત નામ એ ચારેણ ॥
ભરતાદિક સ્ત્રેત્રે મળી હોવે, ચાર નામ ચિત ધારેણ , ૧ તેણે
ચારે એ શાશ્વત જિનવર નમિયે નિત્ય સવારેણ. ॥ ૧ ॥ ઉર્ધ્વ
અધો તિર્ઠાલોકે થઈ, કાડિ પન્નરસે જાણોણ ॥ ઉપર કોડી
મેહેતાક્ષીય પ્રણુમો, અડવન લખ મન આણોણ ॥ છત્રીય સહસ
એશી તે ઉપરે, ત્રિંબ તણો પરિમાણોણ ॥ અસંખ્યાત વ્યંતર
જ્યોતિષિમાં, પ્રણુમું તે સુવિહાણોણ. ॥ ૨ ॥ રાયપસેણી જીવા-
ભિગમે, ભગવતિ સૂત્રે ભાખીણ ॥ જંબૂદ્વીપ પન્નતિ ઠાણાંગે,
વિવરીને ઘણું દાખીણ ॥ વલો અશાશ્વતી જ્ઞાતા કલ્પમાં, વ્યવહાર
પ્રમુખ આખીણ ॥ તે જિન પ્રતિમા લોપે પાપી, જિહ્વાં બહુ
સૂત્ર છે સાખીણ. ॥ ૩ ॥ એ જિનપૂજથી આરાધક, ઈશાન ઈદ્ર
કહાયાણ ॥ તેમ મુરિયાલ પ્રમુખ બહુ સરવર, દેવી તણા સમુદાયાણ ॥
નંદીશ્વર અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ, કરે અતિહર્ષ ભરાયા ણ ॥ જિન ઉત્તમ
કલ્યાણુકે દિવસે, પદ્મવિજય નમે પાયા ણ. ॥ ૪ ॥ ઈતિ ॥

અહીંયાં લગતી જ મહેતી શાંતિ એક જણે કહેવી અને
ખીજ સર્વ કાઠિન્સગ્ગમાં સાંભળે, પછી સર્વ જણુ કાઠિન્સગ્ગ
પારીને પ્રગટ એક લોગ્ગસ્ત પૂર્ણ કહે. પછી એસીને સર્વ જણુ
તેર નવકાર ગણે. ત્યારપછી—તીર્થના નામ લઈને ખમાસમયા
દેવા.

૧૬૩

મૌન એકાદશીના દેવવંદના સ્થનાર પં. રૂપવિજયજી.

આમનું જન્મસ્થાન તેમ જ માત - પિતા વગેરેની ખીના પ્રાપ્ત થતી નથી, પરંતુ તેમને દીક્ષા પર્વાય લગભગ પચાસ વર્ષનો હશે, કારણ કે તેમના ગુરુ સં. ૧૮૬૨ ના ચૈત્ર સુદ પાંચમના દિવસે સ્વર્ગવાસી થયા છે. અને તેઓશ્રી સં. ૧૯૦૫ માં સ્વર્ગવાસી થયા છે. તેઓએ સ્નાત્રપૂજા, પંચકલ્યાણક પૂજા, પંચજ્ઞાન પૂજા, પીસ્તાસીશ આગમ પૂજા, વીશ સ્થાનકે પૂજા વગેરે અનેક કૃતિઓ બનાવી છે. વળી પૃથ્વીમંદ્ર ચરિત્ર સંસ્કૃત ભાષામાં ગદ્યમાં બનાવ્યું છે. તેમ જ તેઓશ્રીને પં. કીર્તિવિજય ગણિ, પં. અમીવિજય ગણિ, પં. ઉદ્યોતવિજય, મોહનવિજય (સટકાળા) વગેરે શિષ્યો હતાં આજે વિજયપદને શોભાવનારા ઘણા ખરા મુનિઓ પ્રાયઃ તેઓશ્રીની પરંપરાનાં છે. તેઓશ્રી સંખ્યા વિશેષ હકીકત પ્રાપ્ત થઈ નથી.

“મૌન એકાદશીની કથા”

ચૌમાસી ચઉદશ વીત્યા પછી માગસર સુદ અગિયારસને દિવસે મૌન એકાદશીનું પર્વ આવે છે. આ દિવસે ગણુ એવીશીઓના તીર્થંકરોના ૧૫૦ કલ્યાણકો થયા છે, તેથી આ દિવસ એવો શ્રેષ્ઠ છે કે આ દિવસે ઉપવાસ કરનારને ૧૫૦ ઉપવાસનું ફળ મળે છે. આવા ઉત્તમ ફળને આપનારા આ પર્વની દરેકે અવશ્ય આરાધના કરવી જોઈએ. આ તિથિની આરાધના કરનાર સૂર શેઠની કથા ટૂંકાણુમાં કહેવાય છે—

એકવાર બાવીસમાં શ્રી નેમનાથ પ્રભુ દ્વારિકામાં સમોસર્વા, તે વખતે કૃષ્ણમહારાજ પ્રભુને વાંદીને સલામાં બેઠાં પ્રભુએ

૧૩

૧૯૪

વૈરાગ્યમય દેશના આપી, દેશનાને અંતે કૃષ્ણે પૂછ્યું કે, “હે ભગવન! વર્ષના ૩૬૦ દિવસોમાં એવો કયો ઉત્તમ દિવસ છે કે જેમાં કરેલું થોડું પણ વ્રતાદિ તપ ધર્મ કળ આપે?” જવાબમાં પ્રભુએ જણાવ્યું કે, “હે કૃષ્ણ! માગશર સુદ એકાદશીનો દિવસ સર્વ પર્વોમાં ઉત્તમ છે કારણ કે તે દિવસે ગણુ ચોવીશના તીર્થંકરોના ૧૫૦ કલ્યાણકો આવે છે. તે આ પ્રમાણે— ભરતક્ષેત્રમાં વર્તમાન ચોવીશીમાં આ દિવસે ૧—અઢારમાં શ્રી અરનાથ પ્રભુની દીક્ષા થઈ છે, ૨—એકવીશમાં શ્રી તમિનાથને કેવલજ્ઞાન થયું છે, ૩—ઓગણીશમાં શ્રી મહીનાથનો જન્મ થયો છે, ૪—૫—તેમની દીક્ષા તથા કેવલજ્ઞાન પણ તે જ દિવસે થયા છે. એમ ભરતક્ષેત્રમાં આ ચોવીશીમાં પાંચ કલ્યાણકો થયાં છે. એક પ્રમાણે કુલ પાંચ ભરતક્ષેત્રો અને પાંચ ઐરાવતક્ષેત્રોમાં પાંચ પાંચ કલ્યાણકો થયા હોવાથી ૫૦ થયાં. આ પ્રમાણે વર્તમાન ચોવીશીના ૫૦ થાય છે, એ પ્રમાણે અતીત (ગએલી) ચોવીશીમાં ૫૦ થાય છે અને અનાગત (આવતી) ચોવીશીમાં ૫૦ થશે. તેથી કુલ ૧૫૦ કલ્યાણકો આ દિવસે થયાં છે. માટે આ તિથિએ ઉપવાસ કરવાથી પણ દોઢસો ઉપવાસનું ફલ મળે છે. પરંતુ આ તપની વિધિપૂર્વક જોએ આરાધના કરે છે, તેમનાં ફળનું તો કહેયું જ શું? આ તપ ૧૧ વર્ષે પૂરો થાય છે. આ દિવસે મુખ્યતાએ મૌન જાળવવાનું હોવાથી મૌન એકાદશી કહેવાય છે.

કૃષ્ણ મહારાજે ફરીથી પ્રભુને પૂછ્યું કે, “હે ભગવંત! પૂર્વ કોઈ લાગ્યથાળી જીવે આ પર્વની આરાધના કરી છે? તેમ જ આરાધના કરવાથી તેને શું ફળ મળ્યું? તે કૃપા કરી જણાવો.

ત્યારે ભગવંતે આ પર્વની આરાધના કરનાર સુર શેઠની કથા કહી તેનો સાર આ પ્રમાણે—

૧૯૫

ઘાતકીખંડમાં દક્ષિણ ભરતીધમાં વિજયપુર નામના નગરમાં નરવર્મા નામે પરાક્રમી રાજા રાજ્ય કરતો હતો, તેને ચંદ્રાવતી નામે રાણી હતી, તે નગરમાં સુર નામે મોટા વ્યાવહારી (વેપારી) રહેતો હતો, તે ઘણો ધનવાન તથા દેવગુરુનો પરમ ભક્ત હતો.

તે શેઠે એકવાર ગુરુને પુછ્યું કે, “આરાધી રોજ ધર્મ ખની શકતો નથી, મોટે અને એક દિવસ કહો કે જે દિવસે કરેલો ધર્મ ઘણું ફળવાળો થાય.” તે વખતે ગુરુએ તેને મૌન એકાદશીનો મહીમા કહ્યો. તે દિવસે ચોવિહાર ઉપવાસ, આઠ પહોરનો પૌષ્ઠ કરવો વગેરે વિધિ જણાવી. શેઠે આદરપૂર્વક તે તપ શરૂ કર્યો, અને વિધિપૂર્વક તે તપની આરાધના કરી આયુષ્ય પૂર્ણ થયે શેઠ મરણ પામીને આરણ નામના અગિયારમાં દેવલોકમાં દેવ થયા.

ત્યાં દેવતાઈ સુખો બોગવીને આયુષ્ય પૂર્ણ થયે જન્મીપના ભરતક્ષેત્રમાં સૌરીપુર નગરમાં સમુદ્રદત્ત શેઠની પ્રીતિમતિ સ્ત્રીની કુક્ષીમાં પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. તે વખતે માતાને વ્રત પાળવાની ઈચ્છા થઈ, તેણીએ પુત્રુ માસે સુંદર પુત્રને જન્મ આપ્યો. મધ્યરાત્રે ખાસકના નાસને છેદીને જૂંમિમાં દાટતાં નિધાન નિકળ્યું, તેનાથી પુત્રનો મોટો જન્મેત્સવ કર્યો, ગર્ભમાં હતો ત્યારે માતાને વ્રત પાળવાની ઈચ્છા થઈ તેથી તે બાળકનું સુવત નામ પાડ્યું.

પાંચ ધાવ માતાથી લાલન-પાલન કરાતો તે સુવ્રત આઠ વર્ષનો થયો ત્યારે મોટા ઉત્સવપૂર્વક નિશાબે લાલવા મૂક્યો, ત્યાં તે સપ્તગાં કળાઓ શીખ્યો. અનુક્રમે સુવાવસ્થામાં આવ્યો ત્યારે પિતાએ ૧૧ સુંદર કન્યાઓ પરણાવી તેમની સાથે

૧૯૬

વિષય સુખ ભોગવતો તે કાળ પસાર કરે છે.

સમુદ્દત્ત શેઠે પુગની યોગ્યતા જોઈને તેને ધરનો ભાર સોંપ્યો અને પોતે સામાયિક, પ્રતિક્રમણાદિ ધર્મ કાર્ય કરવામાં સાવધાન થયા અને અનશન કરી મરણ પામી દેવલોકમાં ગયા. ત્યારપછી સુવ્રત શેઠ અગિયાર કોડ ધનના માલિક થયાં, લોકોમાં પણ માનનીય થયાં.

એક વખત તે નગરના ઉદ્યાનમાં શીલસુંદર નામે ચાર જ્ઞાની આચાર્ય પધાર્યા. વનપાણકે વધામણી આપવાથી રાજા પરિવાર સાથે, ગુરુને વાંદવા ગયો. તે વખતે સુવ્રત શેઠ પણ ગુરુને વાંદવા આવ્યાં. આચાર્યશ્રીએ સલા આગળ ધર્મોપદેશ આપ્યો. તેમાં મૌન એકાદશીનું મહાત્મ્ય જણાવ્યું. મૌન એકાદશીના તપની ઉઠીકત સાંભળી સુવ્રત શેઠને તેના વિચાર કરતાં જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન ઉપજ્યું. તેથી પોતે દેવલવના પૂર્વલવમાં આ તિથિની આરાધના કરી તેથી દેવ થયો. ત્યાંથી વ્યથી અહીં સુવ્રત શેઠ થયો એમ જણ્યું. આ પ્રમાણે પોતાને પૂર્વલવ જાણીને ઉભા થઈને એ હાથ જોડીને સુવ્રત શેઠે ગુરુને કહ્યું કે, “મારે અંગીકાર કરવા યોગ્ય ધર્મ જણાવો.” તે વખતે ગુરુએ પણ સલા સમક્ષ સુવ્રત શેઠને પૂર્વલવ કહ્યો. પછી કહ્યું કે તમે પૂર્વલવમાં માન એકાદશીનું તપ કર્યું તેથી આ લવમાં આવી ઋદ્ધિ પામ્યા છો અને હવે પણ તેજ તપ કરો જેથી મોક્ષના સુખ પણ મળશે.

શેઠે પણ લાવપૂર્વક કુટુંબ સહિત મૌન એકાદશીનું વ્રત ગ્રહણ કર્યું. મૌન અગિયારથને દિવસે શેઠ ઉપવાસમાં મૌન રહે છે. એવું જાણવાથી ચોર લોકો તે દિવસે શેઠને ઘેર ચોરી કરવા આવ્યાં. ચોરોને જોવા છતાં શેઠ તો મૌન જ રહ્યાં અને

૧૬૭

ધર્મ-ધ્યાનમાં નિશ્ચલ રહ્યાં. ચોરો ધન લઈને ચાલવા લાગ્યા, પરંતુ શાસન દેવીએ ચોરોને ધંધાવી દીધાં. તેથી તેઓ ત્યાંથી ખસી શક્યાં નહીં.

સવારે શેઠ કુટુંબ સાથે ધર્મશાલાએ જઈ ચુરૂને વાંદીને પોસડ પારીને માનની પૂજા કરી ઘેર આવ્યાં, ચોરોને તેવી જ અવસ્થામાં ઉઠેલા જોયાં. પરંપરાએ આ વાત રાજા પાસે ગઈ, રાજાએ ચોરોને પકડવાં માટે સુલટોને મોકલ્યાં, રાજા સુલટોને ન મારે એવો ચોરો ઉપર શેઠનો દયાલાવ ધવાથી સુલટો પણ શેઠના તપના પ્રભાવે ચંબી ગયાં. આ વાત જાણીને રાજા પોતે ભાં આવ્યો. શેઠે રાજાને આદર સત્કાર કર્યો, શેઠે રાજાને નમીને ચોરોને અલયદાન અપાવ્યું. શેઠની ઈચ્છા જાણી શાસન દેવે ચોરો તથા સુલટોને મુક્ત કર્યાં. સર્વ સ્વસ્થાને ગયાં, આથી જૈનશાસનનો મહિમા વધ્યો.

એકવાર મૌન એકાદશીને દિવસે નગરમાં આગ લાગી તે, આગ ફેલાતી ફેલાતી શેઠ પોસડમાં રહ્યાં છે ત્યાં સુધી આવી પહોંચી. લોકોએ શેઠને ધરમાંથી નીકળી જવા કહ્યું, પરંતુ શેઠ તો કુટુંબ સહિત કાલિસગ્ગ ધ્યાનમાં રહ્યાં. શેઠના ધર્મના પ્રભાવથી તેમના ઘર, હાટ, વખારો, ધૌધશાલા વગેરે સઘળું બચી ગયું તે સિવાય બધું નગર બળી ગયું.

પ્રભાતે શેઠની સઘળી સંપત્તિ બચી ગયેલી જોઈને સર્વ લોકો આશ્ચર્ય પામ્યાં. શેઠની ધર્મશ્રદ્ધાના વખાણ કરવા લાગ્યાં, આ વાત જાણીને રાજા પણ મંત્રી સામંતાદિ પરિવાર સાથે શેઠને ત્યાં આવ્યો. તે પણ શેઠની સર્વ સંપત્તિ અખંડ રહેલી જોઈને આશ્ચર્ય પામ્યો, સર્વેએ જૈનધર્મના વખાણ કર્યાં. અને આજે જૈનધર્મનો પ્રભાવ નજરે જોવો એમ યોલવા લાગ્યાં.

૧૯૮

શેકે પણ તપ પુરો થયો ત્યારે તપનું મોટું ઉજ્જમણું કપડું, ખીજા પણ ધર્મના અનેક કાર્યો કર્યા.

શેઠને અનેક પુત્ર - પુત્રીનો પરિવાર હતો તે બધાને પરણાવ્યા. પછી જૂઠ્ઠા ઉંમરે પહોંચેલા શેઠે વિચાર કર્યો કે હવે મારે ગુરુ પાસે ચારિત્ર લઈ જન્મ સંજ્ઞ કરવો જોઈએ. પરિણામે પુણ્યયોગે ચાર જ્ઞાની ગુણસુંદર નામે આત્માય ત્યાં પધાર્યા. શેઠે મોટા પુત્રને ઘર સોંપીને તેમની પાસે દીક્ષા લીધી તે વખતે ધણું દ્રવ્ય વાપર્યું. શેઠની ૧૧ સ્ત્રીઓએ પણ તેમની સાથે દીક્ષા લીધી.

એકવાર મૌન એકાદશીના દિવસે સુવ્રત સાધુ કાઊસગ ધ્યાનમાં રહ્યા છે, તે વખતે મિથ્યાત્વી દેવે તેમની પરીક્ષા કરી. તેમાં દેવે અન્ય સાધુના શરીરમાં પ્રવેશ કરી સુવ્રત સાધુને ઓથો માયો, તે વખતે સુવ્રત સાધુ કોપ નહીં કરતાં ક્ષમાપૂર્વક વિચારણા કરે છે. વિચારણામાં શુદ્ધ ધ્યાનમાં ધાતી કર્મ ક્ષય કરી કેવલજ્ઞાન પામ્યા, દેવોએ મોટા ઉત્સવ કર્યો.

સારપછો સુવ્રત કેવલી અનેક જીવોને ધર્મ પમાડી ધણાં વર્ષો કેવલ પર્યાય પાળી છેવટે અનશન કરી મોક્ષે ગયા, ખીજા પણ ઘણાં જીવો આ તપનું આરાધન કરી અનેક ઋદ્ધિઓ પામી મોક્ષે ગયા છે.

આ પ્રમાણે શ્રી નેમનાથ ભગવાને કૃષ્ણ વાસુદેવને મૌન એકાદશીનો મહિમા કહ્યો, તે સાંભળી કૃષ્ણ વાસુદેવ પણ ધર્મ-કાર્યમાં ઉઘર્મી થયા અને તીર્થંકર નામ કર્મ બાંધ્યું.

કથાના વાંચનાર ભવ્ય જીવો પણ કથા વાંચી આ તપના આરાધક બને.

મૌન એકાદશીની કથા સમાપ્ત.

૧૯૯

શ્રી મૌન એકાદશીનું ગણપતું.

૧ જંબુદ્વીપે ભરતે અતીત
ચાવીશી

૪ શ્રી મહાવશઃ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી સર્વાનુભૂતિ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી સર્વાનુભૂતિનાથાય નમઃ
૬ શ્રી સર્વાનુભૂતિ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી શ્રીધરનાથાય નમઃ

૪ ઘાતકીખંડે પૂર્વે ભરતે
ચાવીશી

૪ શ્રી અક્ષતે સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી શુભંકરનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી શુભંકરનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી શુભંકરનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી સમનાથ નાથાય નમઃ

૨ જંબુદ્વીપે ભરતે વર્તમાન
ચાવીશી

૨૧ શ્રી નમિનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૯ શ્રી મહિનાથ અર્હતે નમઃ
૧૯ શ્રી મહિનાથ નાથાય નમઃ
૧૯ શ્રી મહિનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૮ શ્રી અરનાથ નાથાય નમઃ

૫ ઘાતકીખંડે પૂર્વે ભરતે
વર્તમાન ચાવીશી

૨૧ શ્રી ક્ષેત્રનાથ સર્વજ્ઞાન નમઃ
૧૯ શ્રી ગુણનાથ અર્હતે નમઃ
૧૯ શ્રી ગુણનાથ નાથાય નમઃ
૧૯ શ્રી ગુણનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૮ શ્રી ગોગિકનાથ નાથાય નમઃ

૩ જંબુદ્વીપે ભરતે અનાગત
ચાવીશી

૪ શ્રી સ્વયંપ્રભ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી દેવશ્રુત અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી દેવશ્રુત નાથાય નમઃ
૬ શ્રી દેવશ્રુત સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી ઉદયનાથ નાથાય નમઃ

૬ ઘાતકીખંડે પૂર્વે ભરતે
અનાગત ચાવીશી

૪ શ્રી સાંપ્રત સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી સુનિનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી સુનિનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી સુનિનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી વિશિષ્ટનાથ નાથાય નમઃ

૨૦૦

૭ પુષ્કરદ્વીપે પૂર્વ કર્ણસ્તે અતીત
ચૌવીશી

- ૪ શ્રી સુમદ્દનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી વ્યક્તનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી વ્યક્તનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી વ્યક્તનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી કેલાચત નાથાય નમઃ

૧૦ ઘાતકીખંડે પશ્ચિમ કર્ણસ્તે
અતીત ચૌવીશી

- ૪ શ્રી સર્વર્થ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી હરિભદ્ર અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી હરિભદ્ર નાથાય નમઃ
૬ શ્રી હરિભદ્ર સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી મગધાધિપ નાથાય નમઃ

૮ પુષ્કરદ્વીપે પૂર્વ કર્ણસ્તે
વર્તમાન ચૌવીશી

- ૨૧ શ્રી અરણ્યવાસ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૯ શ્રી યોગનાથ અર્હતે નમઃ
૧૯ શ્રી યોગનાથ નાથાય નમઃ
૧૯ શ્રી યોગનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૮ શ્રી અયોગનાથ નાથાય નમઃ

૧૧ ઘાતકીખંડે પશ્ચિમ કર્ણસ્તે
વર્તમાન ચૌવીશી

- ૨૧ શ્રી પ્રયત્ન સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૯ શ્રી અક્ષોભનાથ અર્હતે નમઃ
૧૯ શ્રી અક્ષોભનાથ નાથાય નમઃ
૧૯ શ્રી અક્ષોભનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૮ શ્રી મલસિંહ નાથાય નમઃ

૯ પુષ્કરવરે દ્વીપે પૂર્વ કર્ણસ્તે
અનાગત ચૌવીશી

- ૪ શ્રી પરમ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી શુદ્ધાર્તિનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી શુદ્ધાર્તિનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી શુદ્ધાર્તિનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી નિઃકેશનાથ નાથાય નમઃ

૧૨ ઘાતકીખંડે પશ્ચિમ કર્ણસ્તે
અનાગત ચૌવીશી

- ૪ શ્રી દિનરુક સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી ધનદનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી ધનદનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી ધનદનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી પૌષ્પનાથ નાથાય નમઃ

૨૦૧

૧૩ પુષ્કરવરદ્વીપે પશ્ચિમ ભરતે
અનીત ચોવીશી

- ૪ શ્રી પ્રલંબ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી ચારિત્રનિધિ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી ચારિત્રનિધિ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી ચારિત્રનિધિ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી પ્રશમરાજિત નાથાય નમઃ

૧૬ જંબુદ્વીપેઐરવતે અતીત
ચોવીશી

- ૪ શ્રી દ્વ્યાંત સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી અભિનંદનનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી અભિનંદનનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી અભિનંદનનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી રત્નેશનાથ નાથાય નમઃ

૧૪ પુષ્કરવરદ્વીપે પશ્ચિમ ભરતે
વર્તમાન ચોવીશી

- ૨૧ શ્રી સ્વામી સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૯ શ્રી વિપરીતનાથ અર્હતે નમઃ
૧૯ શ્રી વિપરીતનાથ નાથાય નમઃ
૧૯ શ્રી વિપરીતનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૮ શ્રી પ્રસાદનાથ નાથાય નમઃ

૧૭ જંબુદ્વીપે ઐરવતે
વર્તમાન ચોવીશી

- ૨૧ શ્રી શ્યામકોણ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૯ શ્રી મહદેવનાથ અર્હતે નમઃ
૧૯ શ્રી મહદેવનાથ નાથાય નમઃ
૧૯ શ્રી મહદેવનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૮ શ્રી અતિપાર્શ્વનાથ નાથાય નમઃ

૧૫ પુષ્કરવરદ્વીપે પશ્ચિમ ભરતે
અનાગત ચોવીશી

- ૪ શ્રી અષ્ટિતનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી બ્રમણેન્દ્રનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી બ્રમણેન્દ્રનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી બ્રમણેન્દ્રનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી આવભયંદ્ર નાથાય નમઃ

૧૮ જંબુદ્વીપે ઐરવતે
અનાગત ચોવીશી

- ૪ શ્રી નંદિષેણ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી પ્રતધરનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી પ્રતધરનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી પ્રતધરનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી નિર્વાણનાથ નાથાય નમઃ

૧૦૨

૧૯ ઘાતકી ખ'ડે પૂર્વ ઐરાવતે
અતીત ચોવીશી

૪ શ્રી સૈંદર્ભ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી ત્રિવિક્રમનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી ત્રિવિક્રમનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી ત્રિવિક્રમનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી નરસિંહનાથ નાથાય નમઃ

૨૨ પુષ્કરાર્ધ ઐરાવતે
અતીત ચોવીશી

૪ શ્રી અષ્ટાદિક સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી વલ્લિક્ષનાથ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી વલ્લિક્ષનાથ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી વલ્લિક્ષનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી હિર્યગ્નાન નાથાય નમઃ

૨૦ ઘાતકી ખ'ડે પૂર્વ ઐરાવતે
વર્તમાન ચોવીશી

૨૧ શ્રી ખેમત સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૯ શ્રી સંતોષિતનાથ અર્હતે નમઃ
૧૯ શ્રી સંતોષિતનાથ નાથાય નમઃ
૧૯ શ્રી સંતોષિતનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૯ શ્રી કામનાથ નાથાય નમઃ

૨૩ પુષ્કરાર્ધ પૂર્વ ઐરાવતે
વર્તમાન ચોવીશી

૨૧ શ્રી તમેકેંદ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૯ શ્રી સાયકાક્ષ અર્હતે નમઃ
૧૯ શ્રી સાયકાક્ષ નાથાય નમઃ
૧૯ શ્રી સાયકાક્ષ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૧૯ શ્રી શ્વેમતનાથ નાથાય નમઃ

૨૧ ઘાતકી ખ'ડે પૂર્વ ઐરાવતે
અનાગત ચોવીશી

૪ શ્રી મુનિનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી ચંદ્રદાહ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી ચંદ્રદાહ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી ચંદ્રદાહ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી દિલાદિત્ય નાથાય નમઃ

૨૪ પુષ્કરાર્ધ પૂર્વ ઐરાવતે
અનાગત ચોવીશી

૪ શ્રી નિર્વાણિક સર્વજ્ઞાય નમઃ
૬ શ્રી રવિરાજ અર્હતે નમઃ
૬ શ્રી રવિરાજ નાથાય નમઃ
૬ શ્રી રવિરાજ સર્વજ્ઞાય નમઃ
૭ શ્રી પ્રથમનાથ નાથાય નમઃ

૨૦૩

૨૫ ઘાતકી ખ'ડે પશ્ચિમ
ઐરવતે અતીત ચોવીશી

- ૪ શ્રી પુરુરવા સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૬ શ્રી અવબોધ અર્હતે નમઃ
- ૬ શ્રી અવબોધ નાથાય નમઃ
- ૬ શ્રી અવબોધ સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૭ શ્રી વિક્રમેન્દ્ર નાથાય નમઃ

૨૮ પુષ્કર વરદ્વીપે પશ્ચિમ
ઐરવતે અતીત ચોવીશી

- ૨૧ શ્રી અશ્વત્થ સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૧૯ શ્રી કુટિલક અર્હતે નમઃ
- ૧૯ શ્રી કુટિલક નાથાય નમઃ
- ૧૯ શ્રી કુટિલક સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૧૮ શ્રી વર્તમાન નાથાય નમઃ

૨૬ ઘાતકી ખ'ડે પશ્ચિમ
ઐરવતે વર્તમાન ચોવીશી

- ૨૧ શ્રી મુશાંતિ સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૧૯ શ્રી હરદેવ અર્હતે નમઃ
- ૧૯ શ્રી હરદેવ નાથાય નમઃ
- ૧૯ શ્રી હરદેવ સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૧૮ શ્રી નંદિકેશ નાથાય નમઃ

૨૯ પુષ્કર વરદ્વીપે પશ્ચિમ
ઐરવતે વર્તમાન ચોવીશી

- ૨૧ શ્રી નંદિકેશ સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૧૯ શ્રી ધર્મચન્દ્ર અર્હતે નમઃ
- ૧૯ શ્રી ધર્મચન્દ્ર નાથાય નમઃ
- ૧૯ શ્રી ધર્મચન્દ્ર સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૧૮ શ્રી વિવેકાનંદ નાથાય નમઃ

૨૭ ઘાતકી ખ'ડે પશ્ચિમ
ઐરવતે અનાગત ચોવીશી

- ૪ શ્રી મહામૃગેન્દ્ર સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૬ શ્રી અશોચિત અર્હતે નમઃ
- ૬ શ્રી અશોચિત નાથાય નમઃ
- ૬ શ્રી અશોચિત સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૭ શ્રી ધર્મેન્દ્રનાથ નાથાય નમઃ

૩૦ પુષ્કર વરદ્વીપે પશ્ચિમ
ઐરવતે અનાગત ચોવીશી

- ૪ શ્રી ક્ષ્ત્રાપક સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૬ શ્રી વિશોભનાથ અર્હતે નમઃ
- ૬ શ્રી વિશોભનાથ નાથાય નમઃ
- ૬ શ્રી વિશોભનાથ સર્વજ્ઞાય નમઃ
- ૭ શ્રી અરણ્યનાથ નાથાય નમઃ

૨૦૪

॥ અથ પંદિત શ્રી રૂપવિજયજી કૃત મૌન

એકાદશીના દેવવંદન પ્રારંભ ॥

॥ તત્ર પ્રથમ ચૈત્યવંદન ॥

નગર ગજપુર, પુરંદર પુર, શેલયા અતિ જિત્વરં ॥ ગજવાજિ
રથ વર, કોટિ કલિત, ઇંદિરાશ્રત મંદિરં ॥ તરનાથ બત્રીસ, સહસ
સંવિત, ચરણપંકજ સુખકરં ॥ સુર અસુર વ્યંતર નાથ પૂજિત,
નમો શ્રી અર જિતવરં ॥ ૧ ॥ અપ્સરા સમઃ રૂપ અદ્ભુત, કલા
યૌવનઃ શુભ લરી ॥ એક લાખ બાહુ, સહસ ઉપર સોહિએ,
અતેહરી ॥ ચોરાશી લખ ગજ, વાણ સ્યંદન, કોટિ જનનું,
ભટવરં ॥ સુર અં ॥ ૨ ॥ સગ પણિંદી, જગએગિંદી, ચઉદ
રત્નું, શેલિત ॥ નવ નિધાના-ધિપતિ નાકી, લકિતભાવ,
અતૈર્નત ॥ કોટિ જનનું, ગ્રામ નાયક, શકલ શત્રુ, વિજિતવરં ॥
સુર અં ॥ ૩ ॥ સહસ અષ્ટો-તર સુલંબન, લક્ષિત, કનક-
ચ્છવિં ॥ ચિન્હનંદાવર્ત શેલિત, સ્વપ્રભા નિજિતરવિં ॥
ચક્રિ સપ્તમ, જુક્ત ભોગી, અષ્ટાદશમો, જિતવરં ॥ સુર અં
॥ ૪ ॥ લોકાંતિકામર, બોધિતો, જિત, ત્યક્ત રાજ્ય, રમા-
લરં ॥ મૃગશિર એકાદશી, શુકલપદ્મે, મહિત સંયમ, સુખકરં
॥ અરનાથ પ્રભુ પદ, પદ્મ સેવનં, શુદ્ધ રૂપ સુખાકરં ॥ સુર
અં ॥ ૫ ॥

વિધિ

પછી ચૈત્યવંદન, પછી નમુત્થુણં. જયવીરાય અર્ધા ક્લી
ખમાસમણુ દેઈને ચૈત્યવંદન કરવું તે કહે છે.

॥ અથ ચૈત્યવંદન સિખ્યતે ॥

રાય સુદર્શન કુલ નમે, નુતન દિનમણી રૂપ ॥ દેવી માતા
માતા જનમિયો, નમે સુરાસુર જૂપ ॥ ૧ ॥ કુમર રાજ્ય ચક્રિ-
પણે, ભોગવી ભોગ ઉદાર ॥ ત્રેશઠ સહસ વર્ષા પડી. લીયે પ્રભુ

૨૦૫

સંયમભાર ॥ ૨ ॥ સહસ્ર પુરૂષ આથે લીધે. સંયમ શ્રી જિનરાય
॥ તસપદ પદ્મ નમ્યા થકી, શુદ્ધ રૂપ નિજ થાય ॥ ૩ ॥

વિધિ

ઈતિ ચૈત્યવંદન ॥ પછી જાંઠિમિં ॥ નમુત્યુલું. ॥
અરિહંત ચેઈયાણું કહી એકે નવકારનો કહિસ્સગ કરી થોથો
કહેવો તે કહે છે.

॥ અથ થોથો લિખ્યતે ॥

શ્રી અરનાથ જિનેશ્વર, ચક્રી ચત્રમ સોહે ॥ કેતક વરણ-
ગળિ જોહની, ત્રિશુવન મન મોહે ॥ ભોગ કરમનો કાય કરી,
જિન દાક્ષા લીધી ॥ મનઃપર્યવ નાણી થયા. કરી યોગની સિદ્ધિ
॥ ૧ ॥ માગશિર શુદ્ધિ એકાદશી, અર દાક્ષા લીધી ॥ મહિં
જનમ ત્રત કેવલી, નમી કેવલ રુદ્ધિ ॥ દશ ક્ષેત્રે ત્રણ કાલનાં,
પંચ પંચ કલ્યાણ ॥ તિજે એ તિથિ આરાધતાં, સદ્યે શિવપુર
દાણુ ॥૨॥ અંગ છગ્યાર આરાધવાં, વસિ ધાર ઉપાંગ ॥ મૂલ-
મુત્ર ચારે લલાં. પટ છેદ મુચંગ ॥ દશ પયજા દીપતા, નંદી
અનુયોગદ્વાર ॥ આગમ એહ આરાધતાં, લહો લવ જલ પાર
॥ ૩ ॥ જિનપદ સેવા નિત્ય કરે, સમકિત શુચિકારી ॥ જક્ષેશ
જક્ષ સોહામણો, દેવી ધારણી સારી ॥ પ્રભુ પદ પદ્મની સેવના,
કરે જે નરનારી ॥ ચિદાનંદ નિજ રૂપને, લહે તે નિરધારી ॥૪॥

વિધિ

ઈહિ સ્તુતિ ॥ પછી નમુત્યુલું. અરહિંત ચેઈયાણું
કહી એકે નવકારને કહિસ્સગ કરી પછી થાય કહેવો છે કહે છે.

॥ અથ થોથો લિખ્યતે ॥

શ્રી અરિજન ધ્યાવો, પુવચના થોડ પાવો ॥ સવિ દુરિત
ગયાવો, ચિત પ્રભુ ધ્યાન લાવો ॥ મદ મદન વિરાવો, ભાવના
શુદ્ધ લાવો ॥ જિનવર મુજુ ગાવો, જિમ લહો મોક્ષ ઠાવો. ॥ ૧ ॥

૨૮૬

સવિ જિન સુખકારી, ક્ષય કરી મોહ ભારી ॥ કેવલ શુચિ ધારી,
માન માયા નિવારી ॥ થયા જગ ઉપગારી, ક્રોધ થોડા પહારી ॥
શુચિ ગુણ ગણધારી, જે દયા સિદ્ધિ નારી. ॥ ૨ ॥ નવતત્ત્વ
વખાણી, સમભંગી પ્રમાણી ॥ સગ નવ મિત્રાણી, ચાર
અનુયોગ ખાણી ॥ જિનવરની વાણી, જે સુણે ભવ્ય પ્રાણી ॥
તિણે કરી અઘડાણી, જઈ વરે સિદ્ધિ રાણી. ॥ ૩ ॥ સમકિતિ
નર નારી, તેહની ભક્તિ કારી ॥ ધારણી સુરિ સારી, વિઘ્નના
થોડા હારી ॥ પ્રભુ આજ્ઞા કારી, લખિછ લીલા વિહારી ॥ સંઘ
દુરિત નિવારી, હોળ્યો આજુદ કારી. ॥ ૪ ॥

વિધિ

ઈતિ સ્તુતિ ॥ પંચી નમસ્તુભ્યુ કહી, જાવંતિ ચેઈઆઈ કરી
ખમાસમણ જાવંત કેવિસાદુ કહી પંચી સ્તવન કહેવું તે લખીએ છીએ.

॥ અથ સ્તવન લિખ્યતે ॥

(દ્વિતમલના ગીતની — એ દેશી.)

જગપતિ શ્રી અરજિન જગદીશ, હસ્તિનાગપુર રાજ્યો ॥
જગપતિરાય સુદર્શન નંદ, મહિમા મહિમાઈ ગાજ્યો. ॥ ૧ ॥
જગપતિ કંચન વરણ શરીર, કામિત પૂરણ સુરતર ॥ જગપતિ
લંછન નંદાવર્ત, ત્રણુ લુવન મંગલ કરે. ॥ ૨ ॥ જગપતિ પટખંડ
ભરત અખંડ, ચક્રવર્તિની સંપદા ॥ જગપતિ સહસ્રખત્રીશ જુપાલ,
સેવિત ચરણ કમલ સદા. ॥ ૩ ॥ જગપતિ સોઢે સુંદર વાન,
ચક્રસહ સહસ્ર અંતેહરી ॥ જગપતિ ભોગવી ભોગ રસાલ, જોગ
દશા ચિત્તમાં ધરી. ॥ ૪ ॥ જગપતી સહસ્રપુરુષસંઘાત મૃગચીર
સુદી એકાદશી જગપતિ સંયમ લીધે પ્રભુ ધીર, ત્રિકરણ
યોગે ઉદ્ધરી. ॥ ૫ ॥ જગપતિ ચોસહ સુરપતિ તામ,
ભક્તિ કરે ચિત્ત ગહ ગહી ॥ જગપતિ નાચે સુર વધુ કોડિ,
અંગ મોડી આગલ રહી. ॥ ૬ ॥ જગપતિ વાજે નવ નવ જંદ,

૨૭૭

દેવ વાજિય સોહામણાં ॥ સુરપતિ દેવદુહ્ય દેવે ખંધ, પુણ્ય
ગૃષ્ઠિ કરે સુર ધણા. ॥ ૭ ॥ જગપતિ ધન્ય વેલા ઘડી તેહ, ધન્ય
તે સુરનર ખેચરા ॥ જગપતિ જોણે કટ્યાણુક દીઠ, ધન્ય જનમ તે
ભવ તથા. ॥ ૮ ॥ જગપતિ પ્રભુપદ પદમની સેવ, ત્રિશરણુ શુધ્ધે
ન કરે ॥ જગપતિ કરીય કરમનો આન, શુદ્ધરૂપ નિજ તે વરે. ॥ ૯ ॥

વિધિ

ઈતિ શ્રી અરજિત સ્તવનમ્ ॥ પછી જ્યવીયરાય અર્દા
કહીને ચૈત્યવંદન કહેવું તે સખીયે જીયે.

॥ અથ ચૈત્યવંદન ॥

અવધિનાને આમોગિને, નિજ દીક્ષા કાલ ॥ દાન સંવચરી
જિન દીયે, મનોવાંછિત તત્કાલ. ॥ ૧ ॥ ધન કળુ કંચન કામિની,
રાજ રહિ જાંડાર ॥ જાંડી સંયમ આદરે, સહસ્ર પુરુષ પરિવાર.
॥ ૨ ॥ મૃગશરિ શુદ્ધિ એકાદશીએ, સંયમ સીયે મહારાજ ॥
તત્ત પદ પદ સેવન થકી, સીએ સપલાં કાજ, ॥ ૩ ॥

વિધિ

ઈતિ ચૈત્યવંદનમ્ ॥ પછી નમુત્યુજ્ઞ કહીને, જ્યવીયરાય
કહેવા ॥ ઈતિ પ્રથમ દેવવંદન જોડા ક્યો. ॥ ૧ ॥ એજ રીતે
ખાંજ ચાર જોડાનો વિધિ જાણ્યો ॥ હવે ખાંજને જોડા કહેવો;
ત્યાં પ્રથમ ત્રણ ચૈત્યવંદન કહે છે.

॥ અથ પ્રથમ ચૈત્યવંદન સિખ્યતે ॥

જ્ય જ્ય મહિજિજુદ ચંદ, શુણુ કંદ અમંદ ॥ નમે
સુરાસુર ચંદ, તિમ ભૂપતિ જુદ. ॥ ૧ ॥ કુસુમએહ શમ્યા કુસુમ,
કુસુમાભરણુ સોહાય ॥ જનની કુએ જ્ય જિન કુઆ, મહિ
નામ તિણે ઠાય. ॥ ૨ ॥ કુલનરેશ્વર કુલતિલો એ, મહિનાય
જિનરાજ ॥ તત્ત પદ પદ નમ્યા થકી, સીએ સપલાં કાજ.
॥ ૩ ॥ પ્રથમ ચૈત્યવંદનમ્ ॥

૨૮૮

॥ અથ દ્વિતીય ચૈત્યવંદન લિખ્યતે ॥

નીલ વરણુ દુઃખ હરણુ, શરણુ શરણાગત વત્સલ ॥ નિરૂપમ
રૂપ નિધાન, સુજસ ગંગાજલ નિરમલ ॥ ૧ ॥ સુગુણ સુરામુર
કોડિ, દોડિ નિત્ય સેવા સારે ॥ ભક્તિ બુક્તિ નિત્યમેવ, કરી
નિજ જન્મ સુધારે ॥ ૨ ॥ બાલપણે જિનરાજને એ, સવિ
મસી ફુલરાવે ॥ જિનમુખ પદ નિહાલીને, બહુ આશુદ પાવે.
॥ ૩ ॥ ઈતિ દ્વિતીય ચૈત્યવંદનમ્ ॥

॥ અથ તૃતીય ચૈત્યવંદન લિખ્યતે ॥

પુરુષોત્તમ પરમાત્મા, પરમ જ્યોતિ પરધાન ॥ પરમાનંદ
સ્વરૂપ રૂપ, જગમાં નહીં ઉપમાન ॥ ૧ ॥ મરકત રતન સમાન
વાન, તનુ કાંતિ બિરાજે ॥ મુખ સોહા શ્રીકાર દેખી, વિધુમંડળ
લાજે ॥ ૨ ॥ ઈંદિવર ફલ નયન, સયલ, જન આનંદકારી ॥
કુલરાય ફલ બાણ બાલ, દીધિત મનોહારી ॥ ૩ ॥ સુરવધુ
નરવધુ મળી મળી, જિનશુણ ગણુ ગાતી ॥ ભક્તિ કરે ગુણવંતની,
મિથ્યા અથ ઘાતી ॥ ૪ ॥ મહિજિશુદ પદ પદ્મની એ, નિત્ય
સેવા કરે નેહ ॥ રૂપવિજય પદ સંપદા, નિશ્ચય પામે તેહ.
॥ ૫ ॥ ઈતિ તૃતીય ચૈત્યવંદનમ્ ॥

(હવે થાય જોડા બે કહે છે.)

॥ અથ થાયોનો પ્રથમ જોડા ॥

સુણુ સુણુરે સાહેલી, જીડી સહુથી પહેલી ॥ કરી સ્નાન
પહેલી, જિમ વધે પુરુષ વેલી ॥ તજ મોહની પદલી, ખંડ કરી
કામવદલી ॥ કરી ભક્તિ સુલદલી, પુજિ જિનદેવ મદલી ॥ ૧ ॥

૨૦૯

સવિ જિન સુખકારી, મોહ નિદ્રા નિવારી ॥ ભવિજન નિસ્તારી,
 વાણી સ્વાદ્વાદ ધારી ॥ નિમંદ્ર ગુણધારી, ધૌત મિથ્યાત મારી ॥
 નમિએ નર નારી, પાપ સંતાપ છારી. ॥ ૨ ॥ મૃગસિર અનુઆલી,
 સર્વ નિયિમાં રસાલી ॥ એકાદશી પાલી, પાપની કોણી ગાલી ॥
 આગમમાં રસાલી, તિથિ કહી તે સંભાલી ॥ શિવવધુ દટકાલી,
 પ્રગણશે દેઈ તાલી. ॥ ૩ ॥ વૈરટેયા દેવી, ભક્તિ હિયે ધરેવી ॥
 જિન ભક્તિ કરેવી, તેહના દુષ્ટ હરેવી ॥ મમ મહિર કરેવી,
 સચ્છી લીલા વરેવી ॥ કવિ રૂપ કહેવી, દેવે સુખ નિલ મેવી.
 ॥ ૪ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ થોથોના બીજે જોડા ॥

મિથિલાપુરી જાણી, સ્વર્ગ નગરી સમાણી ॥ કુંભ નૃપ
 ગુણપાણી, તેજથી વજ્રપાણી ॥ પ્રભાવતી રાણી, દેવનારી
 સમાણી ॥ તસ કુખ વખાણી, જન્મ્યા જિહાં મલ્લિ નાણી. ॥ ૧ ॥
 દિશિકુમરી આવે, જન્મ કરણી ઠરાવે ॥ જિનના મુણ ગાયે,
 ભાવના ચિત્ત ભાવે ॥ જન્મોત્સવ દાવે, ઈંદ્ર સુર રાલ દાવે ॥
 હરિ જિન ગૃહ આવે, લેઈ મેર જાવે ॥ ૨ ॥ અમ્બુત સુર રાજ,
 સ્નાત્ર કરે ભકિત ભાજ ॥ નિજ નિજ સ્થિતિ ભાજ, પૂજે
 જિન ભકિત ભાજ ॥ નિજ ચઢત દિવાજ, સુત્ર મર્યાદ ભાજ ॥
 સમકિત કરી સાજ, ભોગવે સુખ માજ, ॥ ૩ ॥ સુરવધુ મલી
 રંગે, ગાય ગુણ બહુ ઉમંગે ॥ જિન લઈ ઉચ્છરંગે, મોદે થાપે
 ઉમંગે ॥ જિન પતિને સંગે, ભકિત રંગ પ્રસંગે ॥ સાથ ભકિત
 તરંગે, પામે સચ્છી અલંગે ॥ ૪ ॥ ઇતિ સ્તુતિ ॥ એ થોથોના
 બે જોડા કહ્યા ॥

૨૧૦

॥ અથ સ્તવન લિખ્યતે ॥

(મારો પીયુરો પરધર જાય સખી શું કહીયેરે,
કિમ એકલડાં રહેવાય, વિથોગે મરિયેરે — એ દેશી)

ત્રિથિલા તે નયરી દીપતી રે, કુલ નૃપતિ કુલ હંસ ॥
મહિ જિજ્ઞુદ સોહામણો રે, સયળ દેવ અવતંત ॥ ૧ ॥ સખી
સુણુ કહિયે રે, મહારો જિનજી મોહનવેલિ, હિયડે વહિયેરે ॥
એ આંકળી ॥ ૭૫૫૫ દિશીકુમરી મલી રે, કરતી જન્મનાં કાજ
॥ જેનહી હરખે કરી રે, હુલસાંવે જિનરાજ ॥ સખી૦ ॥ ૨
॥ મહારો૦ ॥ વીણા વળવે વાલહીરે, લખી લખી જિન ગુણ
ગાય ॥ ચિરંજીવો એ બાહુડા રે, જિમ કંચનગિરિ રાય ॥ ૧ ॥
સખી૦ ॥ ૩ મહા૦ ॥ કેઈ કરમાં વીજણુ થઈ રે, વીંચે હરખે
વાય ॥ ચતુરા ચામર દાલતી રે, સુરવધુ મન મલકાય ॥
સખી૦ ॥ ૪ ॥ ॥ મહા૦ ॥ નાચે સાચે પ્રેમથી રે, રાચે માચે
ચિત્ત ॥ જાચે સમકિત શુદ્ધતા રે, લવજલ તરણુ નિમિત્ત ॥
સ૦ ॥ ૫ ॥ મહા૦ ॥ હિર શિર રુકંથ હિપર ધરે રે સુરવધુ
હોડા હોડિ ॥ જગત તિલક બાસે ધરી રે, કરતી મોડા મોડી
॥ સ૦ ॥ ૬ ॥ મહા૦ ॥ તવ સુરપતિ સુરગિરિ શિરે રે,
નમન કરે હરજોડી ॥ તીર્થોદક કુલા ભરી રે, સાઠ લાખ એક
કોડિ ॥ સ૦ ॥ ૭ ॥ મહા૦ ॥ જિન જનની પાસે હવી રે,
વરસી રયણુની રાશિ ॥ સુરપતિ નંદીશર ગયા રે, ધરતાં મન
ઉઠાસ ॥ સ૦ ॥ ૮ ॥ મહા૦ ॥ સુરપતિ નરપતિએ કર્યો રે,
જન્મ આરંભ અતિ ચાંગ ॥ મહિ જિજ્ઞુદ પદ પદ્યશું રે,
રૂપ વિજય ધરે રંગ ॥ સ૦ ॥ ૯ ॥ મહા૦ ॥ ઇતિ દ્વિતીય
જોડો સંપૂર્ણ ॥

૨૧૧

॥ અથ તૃતીય જોડા પ્રારબ્ધ્યતે ॥

॥ અથ પ્રથમ ચૈત્યવંદન ॥

અદ્ભૂત રૂપ મુગંધિ શ્વાસ, નહી રોગ વિકાર ॥ મેલ નહી
જસ દેહ રેહ, પસ્વેદ લગાર ॥ ૧ ॥ સાગર વર ગંભીર ધીર,
મુરગિરિ સમ જેહ ॥ ઔષધિપતિ સમ સામ્ય કાંતિ, વર ગુણ
ગણ ગેહ ॥ ૨ ॥ સહસ્ર અષ્ઠોતર લક્ષણે એ, લક્ષિત જિનવર
દેહ ॥ તસ પદ પદ્ય નમ્યા થકી, ન રહે પાપની રેહ ॥ ૩ ॥
ઈતિ પ્રથમ ચૈત્યવંદન ॥

॥ અથ દ્વિતીય ત્વંદન ॥

મલ્લિનાથ શિવ સાથ, આઠ વર અક્ષયદાયી ॥ જાનં
ત્રિભુવન માંહિ, અધિક પ્રભુની ઠકુરાઈ ॥ ૧ ॥ અનુત્તર મુરથી
અનંત ગુણ, તનુ શોભા જાનં ॥ આકાર નિકાર અદિશ જાસ,
વર અતિશય રાજં ॥ ૨ ॥ મૃગશિર શુદ્ધિ એકાદશી એ, લીધે
દીક્ષા જિનરાજ ॥ તસ પદ પદ્ય નમ્યા થકી, સીઝે સધર્ણ કાજ
॥ ૩ ॥ ઈતિ.

॥ અથ તૃતીય ચૈત્યવંદન ॥

જ્ય જ્ય મલ્લિ જિહ્વદ દેવ, સેવા સુરપતિ સારે ॥ મૃગ-
શીર શુદ્ધિ એકાદશી, સંપન્ન અવધારે ॥ ૧ ॥ અબ્યંતર પરિવારમે,
સંમતિ ત્રણુશે જાસ ॥ ત્રણુશે પટ નર સંપન્ને, સાથે વ્રત લીધે
આસ ॥ ૨ ॥ દેવદુહ્ય ખંધિ ધરી એ, વિચરે જિનવર દેવ ॥
તસ પદ પદ્યની સેવના, રૂપ કહે નિત્ય મેવ ॥ ૩ ॥ ઈતિ ॥

૨૧૨

॥ અથ થોયોનો પ્રથમ જોડો ॥

નમો મલ્લિ જિજ્ઞાંદા, જિમ લલો સુખ વ્રદા ॥ દલિ દુરગતિ
દંદા, દેરિ સંસાર કંદા ॥ પદ યુગ અરવિંદા, સંવિથે ચઈ
અમંદા ॥ જિમ શિવસુખ કંદા, વિસ્તરે જાડિ દંદા ॥ ૧ ॥
જિનવર જ્યકારી, વિશ્વ ભવ્યોપકારી ॥ કરે જગ પ્રત તૈયારી,
જ્ઞાન ત્રીજો નિહારી ॥ તવ સુર અધિકારી, વાનવે ભકિતધારી ॥
વરો સંયમ નારી, પરિગ્રહારંભ જારી ॥ ૨ ॥ મનપજ્જવ નાણી
હુઆ ચારિત્ર ખાણી ॥ સુરનર ઈંદ્રાણી, વદે બહુ ભાવ આણી ॥
તે જિનની વાણી, સૂત્રમાંડિ કામ્યાણી ॥ આદરે જેલ પ્રાણી, તે
વરે સિદ્ધિ રાણી ॥ ૩ ॥ પારણું જસ મેલે, નાથ કરે જલ
સ્વદેસે ॥ ભરે કંચન મેલે, ઉકત તસ દેવ નેલે ॥ સંધ દુરિત
ધરેલિ, દેવ દેવી વરેલિ ॥ કુમેર સુરેલિ, રૂપવિજય પ્રદેલિ
॥ ૪ ॥ ઈતિ થોયો ॥

॥ અથ દ્વિતીય થોય જોડે ॥

મલ્લિ જિન નામે, સંપદા કાડિ પામે ॥ દુરગતિ દુઃખ
વામે, સ્વર્ગનાં સુખ જામે ॥ સંયમ અભિરામે, ને યથા
ગયાત નામે ॥ કરી કેમ વિરામે, જઈ વસે સિદ્ધિ ધામે ॥ ૧ ॥
પંચ ભરણ મજાર, પંચ અરવત સાર ॥ ત્રિહુ કાલ વિચાર,
તેવુ જિનનાં જિહાર ॥ કલ્યાણુક વાર, જપ જ પથે શ્રી કાર ॥
જિમ કરી ભય પાર જઈ વરો સિદ્ધિ નાર ॥ ૨ ॥ જિનવરનો
વાણી, સૂત્રમાંડે શુધાણી ॥ પદ દ્રવ્ય વખાણી, ચાર અનુષંગ
ખાણી ॥ સંગભંગી પ્રમાણી, સત નયથી ઠરાણી ॥ સાંભલે દિલ
આણી, તે વરે સિદ્ધિરાણી ॥ ૩ ॥ વૈરટશ દેવી, મલ્લિ જિન
પાય સેવી ॥ પ્રભુગુણ સમરેવી, ભકિત ઊંચે ધરેવી ॥ સંધ

૨૧૩

દુરિત હરેવી, પાપ સંતાપ ખેવી ॥ રૂપવિજય કહેવી, લગ્ન
લીલા વરેવી ॥ ૪ ॥ ઈતિ.

॥ અથ સ્તવન વિખ્યતે ॥

(સખી આવી દેવ દીવાલી રે — એ દેશી)

પાંચમ સુરલોકના વાસી રે, નવ લોકાંતિક સુવિલાસી રે,
કરે વિનતિ ગુણની રાશી ॥ ૧ ॥ મસ્તિ જિન નાથજી વ્રત
લાંઠે રે ॥ ભવિ જીવને શિવસુખ દાંઠે ॥ મસ્તિ ॥ એ
આંકણી ॥ તુમે કંચુગારસ લાંઠાર રે, પાંખ્યા છો ભવજલ પાર
રે, સેવકનો કરો ઉદ્ધાર ॥ મસ્તિ ॥ ૨ ॥ ભવિં પ્રભુ દાન
સંપત્તી આપે રે, જગનાં દારિદ્ર દુઃખ કાપે રે, ભવત્વ પછે
લસ થાપે ॥ મં ॥ ભવિં સુરપતિ સક્ષ્મા મલિ આવે રે,
મણિ રથજી સોવન વરસાપે રે, પ્રભુ ચરણે શીશ નમાવે ॥
મસ્તિ ॥ ૪ ॥ ભવિં ॥ તીર્થોદક કુંભા લાવે રે, પ્રભુને
સિંહાસન ઠાપે રે, સુરપતિ ભગતે નવરાવે ॥ મસ્તિ ॥ ૫ ॥
ભવિં ॥ વસ્ત્રાભરણે શબ્દગારે રે, કુલમાલા હૃદયપર ધારે રે,
દુખડા ઉદ્ધારણી ઉવારે ॥ મં ॥ ૬ ॥ ભવિં મસ્તિ સુર
નર કોડા કોડારે, પ્રભુ આગે રથાં કર જોડી રે, કરે ભક્તિ
યુક્તિ મદ મોડી ॥ મં ॥ ૭ ॥ ભવિં મુગશિર શુદ્ધિની
અન્નુઆલી રે, એકદક્ષી ગુણની આલી રે. વર્ષા સંધમ વધુ
લટકાલીરે ॥ મં ॥ ૮ ॥ ભવિં ॥ દીક્ષા કમ્પાણુક એક રે,
ગાતાં દુઃખ ન રહે રે, સહે રૂપવિજય સસનેહ ॥ મં ॥
૯ ॥ ભવિં ॥ ઈતિ મસ્તિ જિન સ્તવનમ્ ॥ ઈતિ ત્રીજો
જોડો ॥

૨૧૪

॥ અથ ચોથો જોડે પ્રારંભ. ॥

(ત્યાં પ્રથમ ત્રણ ચૈત્યવંદન કરે છે)

વૈદભદ્રેશ મિથિલાપુરી, કુંભ નૃપતિ કુલભાણુ ॥ પુણ્ય-
વત્સી મત્સી નમો, ભવિષ્ય સુહૃદ્ભાણુ ॥ ૧ ॥ પશુવિશ ધનુષની
દેહડી, નીલવરણ મનોહાર ॥ કુંભ લંછન કુંભની પરે, ઉતારે
જવ પાર ॥ ૨ ॥ મુગશિર શુદ્ધિ એકાદશી એ, પામ્યા પંચમ
નાણુ ॥ તસ પદ પદ્મ વંદન કરી, પામો શાશ્વત હાણુ ॥ ૩ ॥
છતિ પ્રથમ ચૈત્યવંદન ॥

॥ અથ દ્વિતીય ચૈત્યવંદન ॥

પહેલું ચોથું પાંચમું, ચારિત્ર ચિત્ત લાભે ॥ ક્ષપક શ્રેષ્ઠી
જિનજી સડી, ધાતિકર્મ ખપાવે ॥ ૧ ॥ દ્રીક્ષા દિન શુભ
ભાવથી, ઉપન્યુ કેવલ નાણુ ॥ સમવસરણુ સુર વર રમે; ચક્રિ-
વિહ સંઘ મંડાણુ ॥ ૨ ॥ વરસ પંચાવન સહસ્રાનુ એ જિનવર
ઉત્તમ આય ॥ તસપદ પદ્મ નમ્યા થકી, ચિદ્રુપે ચિત્ત હાય ॥
૩ ॥ છતિ દ્વિતીય ચૈત્યવંદન ॥

॥ અથ તૃતીય ચૈત્યવંદન ॥

જ્ય નિર્જિત મહમત્સ, શલ્યત્રય વર્જિત સ્વામી ॥ જ્ય
નિર્જિત કંદર્પ દંડ, નિજ આતમરામી ॥ ૧ ॥ દુર્જય ધાતિ-
કર્મ મર્મ, ભંજન વડવીર ॥ નિર્મલ ગુણ સંભાર સાર, સાગર
વર ગંભીર ॥ ૨ ॥ અનંત જ્ઞાન દર્શન ધર એ, મલ્લિ જિન્યુદ
મુણ્ણિદ ॥ વદન પદ્મ તસ દેખતાં, લહે ચિદ્રુપ અમંદ ॥ ૩ ॥
છતિ તૃતીય ચૈત્યવંદન ॥

૨૧૫

॥ અથ થોયો જોડા બે લિખ્યતે ॥

નમો મસ્તિ જિજ્ઞાંદા, જાસ નમે દેવવ્રંદા ॥ તિમ ચોસદ
કંદા, સેવે પાદારવિંદા ॥ દુરગતિ દુઃખ દંદા, નામથો સુખ કંદા
॥ પ્રજુ સુજસ સુરિંદા, ગાય લકતે નરિંદા ॥ ૧ ॥ નવતિ
જિનરાયા, શુક્લ ધ્યાને રુહાયા ॥ સોહ પદ પાયા, ત્યકત મદ
મોહ માયા ॥ સુર નર ગુણુ ગાયા, કેવલશ્રી સુહાયા ॥ તે
સવિ જિન રાયા, આપજો મોક્ષ માયા ॥ ૨ ॥ દેવસ વર નાણે,
વિશ્વના લાવ જાણે ॥ ગાર પરવાદ ઠાણે, ધર્મ જિનજિ વખાણે
॥ ગણુધર તિજે ઠાણે, ત્રીપદીએ અર્થ માણે ॥ જે રહે સુહનાણે
તે રમે આત્મ નાણે ॥ ૩ ॥ વૈકટયા દેવી, લકિત હિયડે ધરેવી
॥ જિન સેવ કરેવી, વિધનનાં વ્રંદ જેવી ॥ સંધ દુરિત હરેવી,
લચ્છાં સીલા વરેવી ॥ કપ વિજય કહેવી, આપજો મૌજ દેવી.
ઈતિ ॥ ૪ ॥

॥ અથ દ્વિતિય સ્તુતિ. ॥

મસ્તિ જિનરાજ, સેવીયે પુણ્ય લાજ ॥ ચદતા દિવાજ, પામિયે
સુખ તાજ ॥ કોઈ લોચે ન માજ, નિત્ય નવા સુખ સાજ ॥ કોઈ
ન કરે જા જા, પુણ્યની એહ માજ ॥ ૧ ॥ મસ્તિ નમી નામે,
કેવલરાજ પામે ॥ દશ યેત્ર સુકામે, તિમજ સિમ સિત્ર
નામે ॥ ત્રણ્ય કાલ નિમામે, ધોતિયાં કર્મ વામે ॥ તે જિન
પરિણામે, જઈ વસે સિદ્ધિ ધામે ॥ ૨ ॥ જિનવરની વાણી,
ચાર અનુયોગ ખાણી ॥ નવ તત્ત્વ વખાણી, દ્રવ્ય ષટમાં પ્રખાણી ॥
ગણુધરે ગુચણી, સાંભલે જેહ પ્રાણી ॥ કરી કર્મની હાણી,

૨૧૬

જઈ વરે સિદ્ધિ રાણી. ॥ ૩ ॥ મુર કુમેર આવે, શીશ જિનને
નમાવે ॥ મિથવાત ખપાવે, શુદ્ધ સમ્યક્ત્વ પાવે ॥ પુણ્યથોડે જ
માવે, સંધ ભક્તિ પ્રભાવે ॥ પદ્મ વિજય મુદ્રાવે, શિષ્ય તસ રૂપ
આવે. ॥ ૪ ॥ ઈતિ સ્તુતિ ॥

॥ અથ સ્તવન લિખ્યતે ॥

(સાંભલ રે તું સગળી મોરી,
રજની કિહાં રમી આવીછ રે — એ દેશી.)

મલ્લિજિતેશ્વર અરચિત કેશર, અલવેશર અવિનાશી છ ॥
પરમેશ્વર પૂરણ પદ ભોક્તા, ગુણુરાશી શિવ વાસી. ॥ જિનછ
ધ્યાવોછ ॥ ૧ ॥ મલ્લિ જિયુદ મુણિદ, ગુણુ જાણુ ગાવો છ ॥
॥ એ આંકણી ॥ મૃગશીર શુદ્ધિ એકાદશી દિવસે, ઉપન્યુ
કેવલનાથુ છ ॥ લોકાસોડ પ્રકાશક સાસક, પ્રગટ્યો અલિનવ
લાણુ. ॥ જિન ॥ ૨ ॥ મલ્લિ ॥ મત્યાદિક ચઉ નાણુનું ભાસન,
એકમાં સક્લ સમાય છ ॥ મહ ઉકુ તારા મંદ પ્રભા કિમ,
તરણી તેજમાં જાય. ॥ જિન ॥ ૩ ॥ મં ॥ નેપલાવ સવિ
જાને જાણે, જે સામાન્ય વિશેષ છ ॥ આપ સ્વભાવે રમરણુ
કરે પ્રણુ, તછ પુદ્ગલ સંકલેષ. ॥ જિન ॥ ૪ ॥ મં ॥ ચાલીશ
સહસ મહામુનિ જેઠના, રત્નત્રયિ આધાર છ ॥ સહસ પંચાવન
સાકુણી જાણી, મુણુમણિ રચણુ લંડાર. ॥ જિન ॥ ૫ ॥ મં ॥
શત સમન્નુનું સહસ પંચાવન, વરસ કેવલ ગુણુ ધરતા છ ॥
વિચરે વસુધા ઉપર જિનછ, ખહુ ઉપગાર ને કરતા. ॥ જિન ॥
॥ ૬ ॥ મં ॥ કેવલનાથુ કલ્યાણુકે જિનનું, જે ભવિષ્ય નિત્ય
ગાવે છ ॥ જિન ઉત્તમ પદ મધ પ્રભાવે, શુદ્ધ રૂપ તે પાવે.
॥ જિન ॥ ૭ ॥ મં ॥ ઈતિ થોથો રેવવંદન જોડા સંપૂર્ણ. ॥

૧૧૭

॥ અથ પાંચમો જોડો લિખ્યતે ॥

॥ તિહાં પ્રથમ ચૈત્યવંદન ॥

સકલ સુરાસુર ઈંદ્ર વ્રજા, ભાવે કરજોડી ॥ સેરે પદપંક્ત
તદા, શ્વન્ય થકી એક કોડી. ॥ ૧ ॥ જાલ ધ્યાન એક તાન,
કરે નં સુરનર ભાવે ॥ સંકટ કષ્ટ દૂરે ટલે, શુચિ સંપદ પાવે.
॥ ૨ ॥ સર્વ સમિહિત પૂરવા એ, સુર તરે સમ સોહાય ॥ તસ
પદ પદ્ય પૂજ્યા થકી, નિશ્ચય શિવ સુખ થાય. ॥ ૩ ॥

॥ અથ દ્વિતીય ચૈત્યવંદન ॥

નમો નમો શ્રી નેમિજિનવર, જાળનાથ નમીનો ॥ પદ યુગ
પ્રેમે નેહના, પૂજે પતિ થયિનો. ॥ ૧ ॥ સિંહાસન આસન ફરી,
જાળ ભાસન જિનરાજ ॥ મધુરશ્વનિ દીપે દેશના, ભવિ જનને
હિલ કાળ. ॥ ૨ ॥ ગુણ પાંત્રીશ અલંકરી એ, પ્રભુ મુખ પવના
વાણી ॥ તે નમિજિનની સાંભળી, શુદ્ધ રૂપ લહે પ્રાણી. ॥ ૩ ॥

॥ અથ તૃતીય ચૈત્યવંદન ॥

સકલ મંગલ ટેલિ કમલા, મંદિર ગુણ સુંદર ॥ વર
કનકવર્ણ સુપર્ણ પતિ જસ, ચરણ સેવે મનહર ॥ અમરાવતી
સમ નથરી ત્રિધિલા, રાજ્ય ભાર ધરાધર ॥ પ્રણામિ શ્રી
નમિનાથ જિનવર, ચરણ પૂજે સુખકર. ॥ ૧ ॥ ગજવાજિ
સ્થંદન દેશપુર ધન, ત્યાગ કરી ત્રિજુવન ધણી ॥ ત્રણશે અઠવાશી
કોડિ ઉપર, દીપે કામ એશી ગણી ॥ દીનાર જનની જનક
નામાંકિત, દીપે ઈચ્છિત જિનવર ॥ પ્રણામ ॥ ૨ ॥ સહસ્ત્રા
વનમાં સહસ્ર નર યુવ, સૌમ્યભાવ સમાચરે ॥ નર ક્ષેત્ર સંગી

૨૧૮

ભાવ લેદી, જ્ઞાનમનઃપર્થવ વરે ॥ અપ્રમન ભાવે ઘાતિ ચક્રિખવ,
 લહે દેવસ દિનકરં. ॥ પ્રયુગ ॥ ૩ ॥ નવ ચક્રસ સુરપતિ લક્ષ્મિ
 નતિ કરી, તીર્થપતિ મુલુ ઉચ્ચરે ॥ જય જગત જંતુ જન
 કરણ, વંત તું ત્રિજુવન શિરે ॥ જય અકલ અચલ અનંત
 અનુપમ, લગ્ય જન મન લયકરં. ॥ પ્રયુગ ॥ ૪ ॥ સમદશ જસ
 મરા મુનિ, સાક્ષ વિશતિ મુખતીલા ॥ સદસ એકતાદાશ આદ્યહી,
 સોલસે દેવસી ભલા ॥ જિનરાજ ઉત્તમ પદ્મની પરે, કપવિજય
 સુકંકરં. ॥ પ્રયુગ ॥ ૫ ॥ ઇતિ તૃતીય થૈત્યવંદનમ્ ॥

॥ અથ થોયો જોડા બે ॥

શ્રી નમિજિન નમિયે, ખાદ સંતાપ ગમીયે ॥ નિજ તત્ત્વમાં
 રમીયે, સર્વ અજ્ઞાન વમીએ ॥ સ્ત્રવિ વિગ્રહે દમીયે, વર્તિએ પાય
 સમીયે ॥ નવિ ભવ દત્ત ભમીયે, નાથ આણુ ન કમીયે. ॥ ૧ ॥
 દશે એત્રના ઈશ, તીર્થપતિ જેઠ ગ્રીશ ॥ ગિદ્દે કાલ ગમીયે,
 નેતું જિનવર નમીશ ॥ અર્ધત પદ્મગ્રીશ, સાઠ દીક્ષા જમીશ ॥
 દેવલી જગદીશ, સાઠ સંગવા ગમીશ. ॥ ૨ ॥ સગ નથ સુત
 વાણી, દ્રવ્ય ગકંઠે ગવાણી ॥ સગ ભંગી ઠરાણી, નવ તરવે
 વચાણી ॥ ને સુણે ભવિ પ્રાણી, શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણી ॥ તે
 વરે શિવરાણી, શાશ્વતાનંદ આણી. ॥ ૩ ॥ દેવી ગંધારી, શુદ્ધ
 સમ્યક્ત્વ ધારી ॥ પ્રભુ સેવા કારી, સંઘ ચક્રવિહ સંભારી ॥
 કરે સેવના સારી, વિદ્ય દૂરે વિદ્યારી ॥ કપવિજય ને પ્યારી,
 નિત્યંદર્ય ગંધારી. ॥ ૪ ॥ ઇતિ પ્રથમ થોય જોડા ॥

॥ અથ દ્વિતીય થોય જોડા ॥

નમિજિન જયકારી, સેવિયે લક્ષ્મિ ધારી ॥ મિથ્યાત્વ
 નિવારી, ધારીએ આણુ સારી ॥ પર ભાવ વિસારી, સેવિયે

૨૧૯

સુખકારી ॥ જિમ લહો શિવ નારી, કર્મ મલ હરે કારી ॥
 ॥ ૧ ॥ વર કેવલનાણી, વિધના લાવ ગણી ॥ શુચિ શુદ્ધ
 ગણ આણી, શુદ્ધ સત્તા પ્રમાણી ॥ ત્રિભુવનમાં ગવાણી, કીર્તિ
 કાંતા વખાણી ॥ તે જિન ભવિ પ્રાણી, વદાયે લાવ આણી
 ॥ ૨ ॥ આગમની વાણી, સાત નયથી વખાણી ॥ નવતરવ
 દરાણી, દ્રવ્ય ષટમાં પ્રમાણી ॥ સગ ભંગ ભરાણી, ચાર અનુ-
 થાગે ગણી ॥ ધન્ય તાસ કમાણી, જે ભણે લાવ આણી ॥
 ૩ ॥ એકાદશી સારી, મૃગશીરે વિચારી ॥ કરે જે નર નારી,
 શુદ્ધ સમ્યક્ત્વ ધારી ॥ તસ વિદ્યન વિહારી, દેવી ગાધારી સારી
 ॥ રૂપવિજયને ભારી, આપજે લક્ષ્મી ધ્યારી ॥ ૪ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ સ્તવન લિખ્યતે ॥

(મારા મહોલા ઉપર મેહ ઝળુકે વીજલી, મારા લાસ, એ દેશી)

પરમરૂપ નિરંજન, જનમનરંજણે ॥ લલના ॥ ભક્તિ
 વચ્છલ ભગવંત, તું ભવ ભય ભંજણે ॥ લ૦ ॥ જગત જનું
 ક્ષિતકારક, તારક જગદણી, ॥ લ૦ ॥ તુજ પદ પંકજ સેવ,
 દેવ મુળને ધણી ॥ લ૦ ॥ ૧ ॥ આગ્યે રાજ હજૂર, પૂરણ
 ભગતિ ભરે ॥ લ૦ ॥ આપો સેવના આપ, પાપ જિમ સવિ
 ટ્યે ॥ લ૦ ॥ તુમ સરિખા મહારાજ, મેહર જે નહી કરે ॥
 લ૦ ॥ તે અમ સરીખા જીવતાં, કારજ કીમ સરે ॥ લ૦ ॥
 ૨ ॥ જગતારક જિનરાજ, બિરૂદ છે તુમ તણે ॥ લ૦ ॥ આપો
 સમક્ષિત દાન, પરાયા મત ગણે ॥ લ૦ ॥ સમરથ જાણી દેવ,
 શ્રેવના મેં કરી ॥ લ૦ ॥ તુંલિજ છે સમરથ, તરણ તારણ
 તરી ॥ લ૦ ॥ ૩ ॥ મૃગશિર શિત એકાદશી, ખ્યાન શુકલ
 ખરી ॥ લ૦ ॥ ધાતિકરમ કરી અંતકે, કેવલ શ્રી વરી ॥ લ૦ ॥
 જગ નિસ્તારણ કારણ, તીરથ થાપીયો ॥ લ૦ ॥ આતમ સત્તા
 ધર્મ, લવ્યને આપીયો ॥ લ૦ ॥ ૪ ॥ અમવેલા કિમ આજ

૨૨૦

વિલંબકારી રહ્યા ॥ ૯૦ ॥ જાણો છો મહારાજ, સેવકે ચરણાં
 ઝઘાં ॥ ૯૦ ॥ મનમાન્યા વિના માધરું, નવિ છોડું કદા ॥
 ૯૦ ॥ સાચો સેવક તેહ જે, સેવ કરે સદા ॥ ૯૦ ॥ ૫ ॥
 વગ્રા માત સુગત કહાવો રણુ' ઘણુ' ॥ ૯૧ ॥ આપો ચિદાનંદ
 જ્ઞાન, જનમ સહસો ગણુ' ॥ ૯૦ ॥ જિન જીતમ પદ પદ, વિજય
 પદ દીજ્યો ॥ ૯૦ ॥ રૂપવિજય કહે સાહિબ, મુજસે ॥ ૯૧ ॥ ૬ ॥

વિધિ

ઇતિ શ્રી નમિનાથજિન સ્તવન પછી નમુત્યુણુ' કહી
 જયવીરરાય સંપૂર્ણ કહેવા ॥ ઇતિ પંક્તિત શ્રી રૂપવિજયજી કૃત
 મૌન એકાદશીના દેવવંદન સમાપ્ત ॥

થેમી પુનમનાં દેવવંદનના રચનાર

પં. દાનવિજયજી.

આ મુનિરાજ વિજયરાજસુરિજીનાં કાળમાં થયા છે. વિજયરાજસુરિજી સં. ૧૭૦૩ માં મીરોડીમાં આચાર્ય પદ પામ્યા છે. અને સં. ૧૭૪૨ નાં અષાઠ વદી ૧૩ ખેલાતમાં કાળ ધર્મ પામ્યા છે. તેથી જ્ઞાન-વિજયજી તે દરમ્યાનમાં થએલા સંભવે છે. તેઓશ્રીએ બતાવેલા અષ્ટાપદ સ્તવનનાં અંત ભાગમાં જણાવ્યું છે. કે સંવત ૧૭૫૬ માં બારેજમાં ચોમાસું રહીને આ સ્તવન બતાવ્યું છે. એજ સ્તવનમાં પોતે “વિજયરાજ-સુરિનાં” ચરણની સેવા કરનાર છે. એમ જણાવ્યું છે.

વળી સંવત ૧૭૭૨ માં તેમણે બતાવેલ સપ્તભંગી ગણિત વીર સ્તવનમાં જણાવ્યું છે, કે વિજયરાજ સુરીશ્વરજીનાં રાજ્યમાં શુદ્ધ શ્રી તેજવિજયનાં ચરણ કમલની સેવા કરી દાનવિજય હાપત થાય છે. આ ઉપરથી તેઓનાં શુદ્ધ શ્રી તેજવિજય છે. તેમજ તેમની કૃતિએ સં. ૧૭૩૭ થી ૧૭૭૬ સુધીની સંભવે છે. તેમની વિશેષ હકીકત મળતી નથી.

૨૨૧

“ ચૌત્રી પુનમની કથા ”

તીથરાજ' નમસ્કૃત્ય, શ્રી સિદ્ધાચલ સંહકમ્ ।

ત્રૈવ્રજુલ્લ પૂર્ણિમાયાઃ, વ્યાખ્યાનં ક્રિયતે મયા । ૧ ॥

અર્થ:-શ્રી સિદ્ધાચલ નામના તીર્થરાજને નમસ્કાર કરીને ચૌત્રી શુક્લ (સુદી) પૂર્ણિમા - પૂનમનું વ્યાખ્યાન હું કરું છું.

સર્વ પૂનમની અંદર ચૌત્રી પૂનમ ધણું પુન્યને વધારનાર છે. કારણ કે શ્રી સિદ્ધાચલ તીર્થને વિષે અનેક વિદ્યાધરો તથા ચક્રવર્તી આદિ મહાપુરુષો આ તિથિએ સિદ્ધિ પામ્યા છે. પ્રથમ તીર્થપતિ શ્રી ઋષભદેવના નમિવિનમિ નામનાં બે પુત્રો મોક્ષે ગયા છે.

આ કારણથી ચૌત્રી પૂનમનો દિવસ સર્વથી મોટો હતો છે. આથી આ દિવસને ઉત્તમ પર્વ સમાન ગણીને તેનું આરાધન કરવું.

, પ્રથમ નમિ-વિનમિનો સંબંધ આ પ્રમાણે.

નમિ-વિનમિ શ્રી ઋષભદેવનાં પુત્રો હતાં. ઋષભદેવ ભગવાને જ્યારે દ્રૌક્ષા સીધી ત્યારે મોટા પુત્ર ભરતને અધો-ધ્યાનું રાજ્ય, નાના પુત્ર બાહુબલિને તક્ષશિલાનું રાજ્ય ને બીજા પુત્રાને પણ યથાયોગ્ય રાજ્ય વહેંચી આપ્યું આ વખતે નમિ-વિનમિ કોઈ કામ પ્રસંગે બહાર દૂર-દેશાંતર ગયા હતાં. તેથી તેમને રાજ્યનો ભાગ આપવાનો રહી ગયો તેઓ જ્યારે પરદેશથી પાછા આવ્યા ત્યારે ભગવાનને નહીં જોવાથી ભરતને પુછ્યું કે, “ આપણા પિતા ક્યાં ગયા છે, ? ” જવાબમાં ભરતે

૧૨૨

જન્યુનુ' કે “ પિતાએ તો દીક્ષા લીધી છે. માટે તમે તો મારી સેવા કરો તો હું મારા લાગમાંથી કોઈક દેશનું રાજ્ય આપીશ.

પરંતુ તેમને ભરતની વાત પસંદ નહીં આવવાથી રાજ્યનો લાગ મેળવવા પ્રભુ પાસે ગયા. ઇચ્છસ્થપણે વિચરતાં ભગવાન તો કોઈ પણ જવાબ આપતા નથી. તો પણ તેઓ ભગવાનની પાછળ પાછળ ભ્રમવા લાગ્યા અને જ્યાં જ્યાં ભગવાન કાઠિયાવાડમાં હતા રહે, ત્યાં ત્યાં પ્રભુની ચારે બાજુએથી કાંટા કાંકરા વગેરે ફર કરે, પાણી છાંટી ભૂમિ શુદ્ધ કરે, ડાંસ, મસ્તક વગેરે ઉડાડે, તથા સવાર સાંજ પ્રભુને વાંદીને, “ રાજ્ય આપો.” એમ વિનંતિ કરે.

એક વખત ધરણેન્દ્ર પ્રભુને વાંદવા આવ્યા. પ્રભુની સેવા સંક્રિત કરતાં નમિ-વિનમિને જોઈને તેમનાં ઉપર પ્રસન્ન થએલા ધરણેન્દ્રે તેમને અડતાલીસ ઉત્તર સિદ્ધ વિદ્યાઓ આપી અને વૈતાલ્ય પર્વત ઉપર ઉત્તર-દક્ષિણ મેળીમાં નગરો વસાવ્યાં. તેમાં વિદ્યાનાં બધે વિદ્યાધરેને વસાવ્યાં ત્યાં અને લાઈએ રાજ્ય કરવા લાગ્યાં. કેટલોક કાળ સુધે રાજ્ય કરીને પોત પોતાના પુત્રને રાજ્યગાદી સોંપીને તેમણે દીક્ષા લીધી. સિદ્ધાચલ તીર્થ આવીને પ્રભુ ઋષભદેવને વાંદીને તેજ તીર્થ ઉપર એ કાંડી સાધુઓ સાથે મોક્ષે ગયા.

પ્રથમ તીર્થકર શ્રી ઋષભદેવનાં પહેલા ગણધર શ્રી પુન્ડરિકજી ચૈત્રી પૂનમના દિવસે એ પર્વત ઉપર મોક્ષે ગયા. તેથી આ તીર્થનું નામ “ પુન્ડરિકગિરિ ” પણ કહેવાય છે. તે પુન્ડરિક ગણધરની કથા આ પ્રમાણે.

ઋષભદેવ પ્રભુ ઇચ્છસ્થપણે વિહાર કરતાં અયોધ્યા નગરીની બહાર પુરિમતાલ ઉદ્યાનમાં આવ્યાં ત્યાં તેમને કેવલજ્ઞાન

૨૨૩

ઉપન્યુ. દેવોએ સમવસરણનો રચના કરી. સેવકે ભરત રાજાને પ્રભુને કેવલજ્ઞાન ઉપજાવ્યાની ખબર આપી. તે વખતે ખીજા સેવકે આનુકૂળતામાં ચક્રરત્ન ઉત્પન્ન થયાની હકીકત હતી. ખન્ને વધામણીઓ સાથે આવવાથી ભરત રાજા પ્રથમ ક્ષેત્રે મહોત્સવ કર્યો તેના વિચારમાં પડ્યાં તેમણે વિચાર્યું કે ચક્રરત્ન તો કેમપ્રાપ્ત કરાવું અને આ સવમાં જ લાભદાયી છે. પરંતુ તીર્થંકરનાં કેવળજ્ઞાનનો ઉત્સવ તો આ લોક અને પરલોકમાં લાભદાયી છે આવું વિચારી પ્રભુને વાંદવા જવાની તૈયારી કરી.

પછી પુત્રનાં વિદ્યોગથી નેમનાં આંખે પડલ વળ્યાં છે. તથા પેતાનાં પુત્રની ખીલકુલ કાળજી રાખતો નથી એમ કહીને વારંવાર કપકે આપતા માટેથી માતાને “ચાલો તમારા પુત્રનાં ઋદ્ધિ દેખાડું” એમ કહીને હાથી ઉપર બેસારીને ભરતરાજા ચતુરંગી સેના લઈને પ્રભુને વાંદવા ગયા. દેવદુઃખીને નાદ સાંભળી માટેથીએ ભરતરાજાને પુછ્યું કે “આ શું વાગે છે, ૧૨, તે વખતે ભરત રાજાએ કહ્યું કે તમારા પુત્રને કેવલજ્ઞાન થયું છે. તેથી દેવદુઃખીને આ ધ્વનિ સંભળાય છે. તમે તમારા પુત્રનાં ઋદ્ધિ જુઓ. માતાને હર્ષનાં આંસુ આવ્યાં. તેથી પડલ ઉતરી જતાં પુત્રની ઋદ્ધિ જોઈ, તે વખતે હું પુત્રની પાછળ આંધળી થઈ અને આટલી ઋદ્ધિવાળા પુત્રે તો મારી ખબર પણ પુછી નહિ એવી અન્યત્વ ભાવના ભાવતાં શુકલ ધ્યાનથી કેવલજ્ઞાન પામી અતકૃત કેવલી થઈ મોક્ષે ગયા. ભરત મહારાજાએ માતાના શરીરને ક્ષીર સમુદ્રમાં પધરાવ્યું.

પછી ભરત મહારાજા સમવસરણમાં આવ્યાં, પ્રભુને ત્રણ પ્રકૃતિયા દઈ વિધિપૂર્વક વાંદીને ચોગ્ય સ્થાને બેઠાં ભગવાને

૨૨૪

વૈરાગ્યમય ધર્મોપદેશ આપ્યો. તે સાંભળીને ભરત રાજ્યએ શ્રાવક ધર્મ સ્વીકાર્યો. તે વખતે ભરત રાજાના પુત્ર કપલસેન જેમનું નામ પુંડરિક હતું તેમણે ઘણાં પરિવાર સાથે પ્રભુ આગળ ચારિત્ર લીધું. પ્રભુએ ચતુર્વિધ સંઘની સ્થાપના કરી. તે વખતે પ્રભુએ ૮૪ ગણધરો સ્થાપ્યાં તેમાં પુંડરિકજીને પ્રથમ ગણધર સ્થાપ્યાં.

શુદ્ધ ચારિત્રનું પાલન કરતાં શ્રી પુંડરિક ગણધર પ્રભુની સાથે વિચરે છે. કેટલાંક સમય પછી ભગવાન પરિવાર સાથે શ્રી સિદ્ધાચલ તીર્થને વિષે રાયાણુ વૃક્ષ તલે સમોસર્યા, ઈન્દ્રાદિક વંદન કરવા આવ્યાં. તે વખતે પ્રભુએ તેમની તથા પુંડરિક મુનિ રાજાની આગળ શ્રી શત્રુઞ્ચ તીર્થનો મહિમા કહ્યો. તેમજ આ તીર્થ ઉપર પુંડરિક ગણધરને મોક્ષ મળશે એમ જણાવીને કહ્યું કે “ હે ભવ્ય જીવો ! આ તીર્થ અનાદિ કાળનું શાશ્વતું છે. અહીં અનેક તીર્થકરોને અનંતા મુનીશ્વરો ધાતી કર્યોના કૃપ કરી સિદ્ધિ પામ્યા છે, તેમજ પામશે. અભવ્ય જીવો તો પ્રાપ્તે આ તીર્થને નજરે પડ્યું જોતાં નથી. વળી આ અવસર્પિણીમાં એ તીર્થ પુંડરિકગીરી નામથી વિશેષ પ્રસિદ્ધિ પામશે. આ પ્રમાણે તીર્થનો મહિમા કહીને પ્રભુએ અન્યત્ર વિહાર કર્યો.

હવે એકવાર પુંડરિક ગણધર પાંચ ઢાડી સાધુના પરિવાર સાથે ગામોગામ વિહાર કરતાં સોરઠ દેશમાં આવ્યાં. તે વખતે તેમને વાંદવાને રાજદિક ધણાં લોકો આવ્યાં. વાંદીને ઉચિત આસને સૌ બેઠાં, તે વખતે ગણધર મહારાજને ધર્મ-દેશના આપી. તે વખતે કોઈક મિંતાતુર સ્ત્રી પોતાની દુઃખી વિધવા પુત્રીને ત્યાં સંઈતે આવી, ગણધર મહારાજને નમસ્કાર કરીતે, “ પોતાની પુત્રીએ એવું કંઈ પાપ કર્યું હતું કે

રંર૫

નંથી તેણી લગ્ન મંડપમાં જ હાથ મેળાવા વખતે જ વિધવા થઈ? ' એમ પુછ્યું. તે વખતે ચાર માની શ્રી પુંડરિક ગણ-ધરેન્દ્રજી કે, “ દરેક જીવે જેવું કર્મ બાંધ્યું તેવું ભોગવ્યાં વિના છૂટકો નથી. અશુભ કર્મનું ફળ પણ અશુભ જ હોય. દરેક જીવ પોતે કરેલા શુભાશુભ કર્મનાં ફળ પામે છે. બીજા તો નિમિત્ત માત્ર છે. હું એનો પૂર્વ ભવ કહું તે સાંભળ.

“ જન્મહીપમાં પૂર્વ મહાવિદેહમાં ચંદ્રકાતા નગરીનો સમરથસિંહ નામનો રાજા હતો. તેને ધારણી નામે રાણી હતી. તેજ નગરમાં પરમ શ્રાવક મહાધનવાન ધનવાહ નામે શેઠને ચંદ્રશ્રી અને મિત્રશ્રી નામની એ સ્ત્રીઓ હતી. તે બન્ને વારા પ્રમાણે પતિ સાથે વિષયસુખ ભોગવતી હતી. પરંતુ એક દિવસે કામવશ થયેલી ચંદ્રશ્રી મર્યાદા મુકીને શેઠકથનો વારો હતો છતાં શેઠ પાસે ગઈ. શેઠે તેને કહ્યું કે “ આજ તારો વારો નથી તે છતાં મર્યાદા મુકીને કેમ આવી ” કામવશ થએલી ચંદ્રશ્રીએ કહ્યું કે “ એમાં મર્યાદા શી ? શેઠે તેને કહ્યું કે ” કુલવંતને મર્યાદા છોડવી યોગ્ય નથી. તેથી ગુસ્સે થએલી તે વીલા મોંઝે પાછી ફરીને મિત્રશ્રી ઉપર ઘણો દુષ્કાર પાળવા લાગી.

કેટલાએક દિવસ પછી પિતાને ઘેર ગયેલી ચંદ્રશ્રીએ મંત્ર, તંત્ર, કામજી વગેરે કરીને મિત્રશ્રીના શરીરમાં ડાક્યુંતો પ્રવેશ કરાવ્યો, તેથી શેઠ શોભા રહીત થએલા. મિત્રશ્રીનો ત્યાગ કરીને ચંદ્રશ્રીને વશ થયાં. પાછળથી શેઠ ખરી ઉમીક્ત જાણી તેથી ચંદ્રશ્રીનો ત્યાગ કર્યો. આ ચંદ્રશ્રી શ્રાવક કર્મ પાળવા લાગી. કરેલા પાપને આલોવ્યાં સિવાય મરણ પામી તારી પુત્રી રૂપે ઉત્પન્ન થઈ છે. એણે પૂર્વ ભવમાં મિત્રશ્રીને પતિનો વિયોગ

૨૨૬

પાડયો તેથી તે વિષકન્યાં થઈ છે. એને એવું કર્મ ઉદય આવ્યું છે, કે ભરતાર એનું મુખ પણ ન જુએ. કર્મની ગતિ વિચિત્ર છે. તેજે પોતે પૂર્વ ભવમાં કરેલાં પાપ જ તે ભોગવે છે, તેથી તે દુઃખી થઈ છે.”

ઉપર પ્રમાણેના પુરુષિક ગણધરના વચનો સાંભળીને તે કન્યાની માતાએ કહ્યું કે “ભરતારના વિરહથી પીડાએલા એ આજે વૃક્ષની ડાળને વિષે ફાંસો ખાઈને મરતી હતી, તેને ફાંસામાંથી ખચાવીને હું આપની પાસે લાવી છું; માટે આપ એને સર્વ દુઃખથી મુકાવનારી દીક્ષા આપો.

તે વખતે ગણધર મહારાજે કહ્યું કે “આ તારી પુત્રી દીક્ષા સેવાને અયોગ્ય છે.” ત્યારે માતાએ કહ્યું કે “હે કૃપાળુ મહારાજ! એને માટે જે યોગ્ય ધર્મ હોય તે બતાવો.” તે વખતે ગુરુએ કહ્યું કે “એને ચૈત્રી પુનમની આરાધના કરાવો તો તેનાં અશુભ કર્મનો નાશ થાય.” તે વખતે કન્યાએ કહ્યું કે “મહારાજ! તમે મને એની આરાધનાનો વિધિ બતાવો.”

તે વખતે ગણધર મહારાજે કહ્યું કે “ચૈત્ર સુદ પુનમના દિવસે યુલ લાવથી ઉપવાસ કરવો, ભગવંતના દેરાસરે જઈને તેમની પૂજા કરવી, સ્નાત્ર મહોત્સવ કરવો. સર્વ દેરાસરે વંદન કરવું, ગુરુની પાસે ચૈત્રી પુનમનું વ્યાખ્યાન સાંભળવું, દીનહીન જનોને દાન આપવું, શીયલ પાળવું. જીવની રક્ષા કરવી, મોતીથી અથવા ચાવલથી પાટ ઉપર વિમલગિરિની સ્થાપના કરવી. ગુરુની પાસે પાંચે શકુસ્તવે દેવ વાંદવા. દશ, વીશ, ત્રીશ, ચાલીશ ને પચાસ સોગરસના કાઠિસગ કરવા. સ્તવન કહેવા, બે ટંક

૨૨૭

પડિક્કમણું કરવા વગેરે દિવસ રાત્રીના કર્તવ્ય કરવા. પારશ્વને દિવસે મુનિ-મહારાજને વહોરાવીને પારણું કરવું. આ પ્રમાણે પંદર વર્ષ સુધી તપસ્યા કરવી, તપસ્યા પુરી થાય ત્યારે ચક્રિત પ્રમાણે ઉજમણું કરવું. આ તપથી જે દરિદ્ર હોય તે ધનવાન થાય. પુત્ર, કલત્ર, સૌભાગ્ય યથા-કિર્તી વધે. સ્ત્રી-ભરતારનો વિયોગ ન થાય. શોક, રોગ, વિધવાપણું, મૃતવત્સપણું વગેરે દોષોનો નાશ થાય. વળી વિષકન્યાપણું. તથા જૂત, ચેત, થાકિની, ડાકિની વગેરેનાં દોષ નાશ પામે. ભાવથી આ ચૈત્રી પુનમની આરાધના કરનાર સ્વર્ગના તથા મોક્ષના સુખ પામે છે.”

શ્રી ગણધર મહારાજની વાણી સાંભળીને હર્ષિત થએલી કન્યાએ કહ્યું કે, “હે મહારાજ! હું આ તપ કરીશ.” ગુરુ પાસે તપ આંગીકાર કરીને ગુરુને નમીને તે માત-પિતા સાથે ઘેર ગઈ. પત્ની ચૈત્રી પુનમ આવી ત્યારે ભાવપૂર્વક આરાધના કરી. જ્યારે તપ પૂરો થયો ત્યારે ઉજમણું કર્યું. સિદ્ધગિરિની યાત્રા કરી અપભદ્રેવનું ધ્યાન ધરીને રહી. છેવટે અનથન કરી આયુ પૂર્ણ થયે સૌધર્મ દેવસેઠે દેવતાં થઈ. ત્યાં દેવ સંખ્યાથી ભોગે ભોગની આયુ પૂર્ણ થયે મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં સુકચ્છ વિજયમાં વસંતપુર નગરમાં નરચંદ્ર રાજા રાજ્ય કરે છે. તે નગરમાં તારાચંદ નામે શૈઠની તારા નામની ભાર્યાની કૃપાને વિષે પુત્ર-પણે ઉપજશે. તેનું પૂર્ણચંદ્ર નામ થશે. બહોંતેર કળાનો બન્યું-કાર થશે. પંદર કોડ દ્રવ્યનો સ્વામી થશે. પંદર સ્ત્રીઓ અને પંદર પુત્ર પામશે. ધણું સુખ ભોગવશે. છેવટે જય સમુદ્ર નામના ગુફ પાસે દીક્ષા લઈને ચારિત્ર પાળી મોક્ષે જશે.

બીજા પણ ધણું જીવે ચૈત્રી પુનમનું તપ કરીને મોક્ષે ગયા છે. વળી આ તીર્થ ઉપર શ્રી કૃષ્ણના પુત્ર શંખને પ્રણમન,

૨૨૮

દશરથ રાજાનાં પુત્ર ભરત, શુક મુનિરાજ, શૈલકણ્ઠ, પંથકણ્ઠ, રામચંદ્ર, દ્રવિડરાજ, નવ નારદ, પાંચ પાંડવ વગેરે મોક્ષે ગયા છે. ચૈત્રી પુનમનો ઉપવાસ કરી જે પ્રાણી સિદ્ધાચલની યાત્રા કરે તે પ્રાણી નકર તિર્થંચની અશુભ ગતિનો નાશ કરે છે. તે દિવસે મંત્રાક્ષરે પવિત્ર સ્નાત્રજળ ઘરમાં છાંટે તો મરકી વગેરેનો ઉપદ્રવ ન થાય. સર્વકા છાંટે તે જીવ ઋદ્ધિ-વૃદ્ધિ, સુખ-સંપદા પામે. શુભ-ભાવથી આરાધતા માંગલિક માલા વધે. મોક્ષના સુખ પામે. નંદીશ્વર દ્વીપને વિષે શાશ્વતાં ભગવાનને પૂજવાથી જે પુણ્ય થાય તેનાથી અધિક પુણ્ય ચૈત્ર સુદી પુનમે શત્રુબંધ તીર્થ ઉપર ભગવાનની પૂજા કરવાથી થાય છે. ખીજે ડેકાજે રહેલો મનુષ્ય આ ચૈત્રી પુનમે શ્રી ઋષભદેવની તથા પુંડરિક ગણધરની પૂજા કરે તો દેવતાની પદવી પામે, વિમલા-ચલ ઉપર રહીને ભક્તિ કરે તો તેથી ઘણું જ અધિક ફલ પામે. આ દિવસે કરેલું દાન, તપસ્યા - ધ્યાન, સામાયિક તથા જિનપૂજા વગેરે ધર્મકાર્ય પાંચ ઢોડી ગુણાં ફળને આપે છે. વળી જે જીવ શુદ્ધ વિધિથી ચૈત્રી પુનમનું આરાધન કરે તે જીવ પોતાના સ્થાનમાં બેઠો થકો લાવના લાવે તો પણ તીર્થ-યાત્રાનું ફળ પામે. માટે હે જન્યો ! તમે આવા પ્રભાવશાલી ચૈત્રી પુનમની આરાધના કરી શાશ્વતા સુખને મેળવો.

ચૈત્રી પુનમની કથા સંપૂર્ણ.

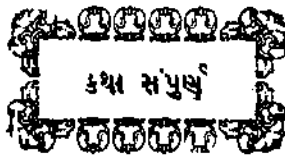
૨૨૬

માનસાગરજીની હિંદીમાં ચૈત્રી પુનમની કથાની ફુટનોટમાંથી લીધેલ છે જેનો અર્થ નીચે પ્રમાણે છે.

દશ - વીશ - ત્રીશ - ચાલીસ - પચાસ પુષ્પની માળા તેનો અર્થ - તેનો લાવાય નીચે મુજબ ઝેવામાં આવેલ છે. તે આ પ્રમાણે—

- ૧૦ - દસ પ્રકારે પતિધર્મનો અર્થ નીકળે છે.
- ૨૦ - વિહરમાનનો અર્થ નીકળે છે.
- ૩૦ - મોહનીય કર્મના સ્થાન - અર્થ કહેલ છે.
- ૪૦ - કષાય નાશ કરવા માટે - અર્થ નીકળે છે.
- ૫૦ - તપના ભેદ ૫૦ છે. આ અર્થ નીકળે છે.

આ પ્રમાણે ચૈત્રી પુનમના પુંડરીક સ્વામીના સ્તવનમાં જે દશ, વીશ, ત્રીશ ચાલીસ લસારે લોલ પચાસે પુષ્પની માળા અતિ સારી રે ॥ એક દીન પુંડરીક ગણધર રે લાલ - એનો લાવાય ઝેવામાં આવેલ છે.

૨૩૦

॥ ચૈત્રી પુનમનો અપૂર્વ મહિમા ॥

અનુક્રમે નવપદ્મની એલી પછી ચૈત્રી પુનમનો દિવસ આવે છે. સર્વપૂર્ણિમાં મધ્યે ચૈત્રીપુનમ અત્યંત પુણ્યની વૃદ્ધિ કરનારી છે જે માટે શ્રી વિમલાચલતીર્થને વિશે અનેક જીવો જેવા કે વિદ્યાધરો ચક્રવર્તિ આદિક મહોટા પુરુષો સિદ્ધિપદને પામ્યા છે. ઔરંગઝેબે સ્વામીના જે પુત્ર નમિ અને વિનમિ મોક્ષગતિ પામ્યા છે તથા તેજ દિવસે રૂપસદેવ સ્વામીના 'ચૈત્ર' અને ભરત ચક્રવર્તિના પુત્ર પ્રથમ ગણધર શ્રી પુંડરીકનાથે ગણધર પાંચ કોડી સાધુઓના પરિવારે કરીને સહિત મોક્ષે પહોંચ્યા છે. ઈત્યાદિક અનેક ભવ્ય જીવો આ દિવસનું આરાધન કરી સિદ્ધિ પદને પામેલા હોવાથી આ ચૈત્રી પુનમનો દિવસ ઉત્તમ જાણી તેનું અવશ્ય આરાધન કરવું. તે દિવસે જીવવાસાદિક તપ કરી, દેવ ગુરૂને વંદના સેવા ભક્તિપૂર્વક બહુમાને કરી દેવવંદન વિગેરે વિધિ કરવો. તે પંદર વરસ સુધી તે તિથિનું આરાધન કરવાથી સર્વ દુઃખનો નાશ થઈ પરમ ઉત્કૃષ્ટ પદ એટલે મોક્ષ પદ મેળવી શકાય છે. માટે અવશ્ય એ તિથિનું આરાધન કરવાને માટે અહીં નીચેની શ્રી જ્ઞાન વિમલસરિશ્વરજી રચિત દેવ વાંદવાની વિધિ વિગેરે મુકવામાં આવે છે તે પ્રમાણે અવશ્ય દેવ વાંદવા.

॥ અથ શ્રીજ્ઞાન વિમલસૂરિ કૃત ચૈત્રી પુનમના દેવવંદન પ્રારંભ.

(તિહાં પ્રથમ વિધિ લખાએ હોએ)

પ્રથમ પ્રતિમાં ચાર માંડીયે તથા ચોમુખ હોય તો ચોમુખ માંડીયે, તિહાં પ્રથમ ટીકી દશ કરવી, ફૂલના હાર દશ, અગરબત્તી દશવાર જીખેવવી, દશ દીવેટનેા દીવો કરવો ॥ દશ વાર

૨૩૧

ઘંટ વગડવો, દશ વાર ચામર વિંજવા, દશ સાથીયા
ચોખ્ખાના કરવા, જેટલી જાતિનાં ફળ મળે તે સર્વ જાતિનાં
પ્રત્યેકે દશ દશ મુકવાં, સોપારી પ્રમુખ સર્વ દશ દશ મુકવાં,
નૈવેદ્ય મધ્યે સાકરીયા ચણા તથા એલચીપાક દ્રાખ; ખારેક
ચિંગોડાં, નિંબજા, પીસ્તાં, બદામાદિ મેવા જે જાતિના મળે,
તે સર્વ જાતિના પ્રત્યેક દશ દશ વાનાં ઢાકવાં. અખીયાણું ગોધૂમ
શેર ગણુ, લીલાં નાળિયેર ચાર અને પાંચમું નાળીયેર બાજેઠ
નીચે મુકવાં; ઈત્યાદિક વિધિ મેળવાને દેવ વાંદવા પછી શ્રી
સિદ્ધાચલજીનાં એકવીશ નામ લઈએ તે નામ લખીએ છીએ,

૧ શ્રી શત્રુંજય	૮ શ્રી પદ	૧૫ શ્રી મહાપદ
૨ શ્રી પુંડરિક	૯ શ્રી પર્વતેન્દ્ર	૧૬ શ્રી પૃથ્વી પીઠ
૩ શ્રી સિદ્ધક્ષેત્ર	૧૦ શ્રી મહાતીર્થ	૧૭ શ્રી સુલદ્ર
૪ શ્રી વિમલાચલ	૧૧ શ્રી શાશ્વત પર્વત	૧૮ શ્રી કેલાશ
૫ શ્રી સુરગિરિ	૧૨ શ્રી દદ્યક્ષિ	૧૯ શ્રી પાતાલમૂલ
૬ શ્રી મહાગિરિ	૧૩ શ્રી મુક્તિ નિલય	૨૦ શ્રી અકર્ષક
૭ શ્રી પુષ્પરાશિ	૧૪ શ્રી પુષ્પદંત	૨૧ શ્રી સર્વકામદ

એ પ્રમાણે એકવીશ નામ લઈએ.

—卐—

પ્રથમ ચૈત્યવંદન

આદીશ્વર અરિહંત દેવ, અવિનાશી અમલ ॥ અક્ષય
સરપીને અનુપ, અતિશય ગુણુ વિમલ ॥ મંગલ કમળા કેલી
વાસ, વાસવ નિત્ય પૂજિત ॥ તુઝ સેવા સહકાર વર, કરતાં
કલ કુન્જિત ॥ યોજિત યુગ આદિ જિજ્ઞે એ, સકલ કલા
વિગ્ન ॥ શ્રી જ્ઞાનવિમલ સુરિ ગુણુ તણો, અનુપમ નિધિ
લગવાન ॥ ૧ ॥ ઈતિ ॥

૨૩૨

॥ અથ દ્વિતીય ચૈત્યવંદન ॥

વંશ ઈખાગ સોહાવતો, સોવન વન કાય ॥ નાભિરાય
કુલ મંડણો, મરદેવી માય ॥ ભરતાદિક શત પુત્રો ને જનક
સોહાય ॥ નારી સુનંદા મુમંગલા, તસકંત કંહાય ॥ જ્ઞાત્રી સુંદરી
જેહની એ, તનયા બહુ ગુણ પ્રાણી ॥ જ્ઞાનવિમલ ગુણ તેહના
સંભારો મુવિહાણી ॥ ૨ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ ત્રીતીય ચૈત્યવંદન ॥

પ્રથમ નાથ પ્રગટ પ્રતાપ, જેહનો જગે રાજે ॥ પાપ
તાપ સંતાપ વ્યાપ, જસ નામ લાજે ॥ પરમ તત્ત્વ પરમાત્મ-
રૂપ, પરમાનંદ દાઈ ॥ પરમ જ્યોતિ જસ જસહસે, પરમ પ્રભુતા
પાઈ ॥ ચિદાનંદ સુખ સંપદા એ, વિશ્વે અક્ષય સગૂર રૂપલ-
દેવ ચરણે નમે, શ્રી જ્ઞાનવિમલ ગુણ સુર ॥ ૩ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ થોથો જોડા બે ॥

શ્રી શત્રુઝય મંડાણ, રિસહ જિજ્ઞેશ્વર દેવ ॥ સુર નર
વિદ્યાધર, સારે જેહની સેવ ॥ સિદ્ધાયલ શિખરે, સોહાકર
શુગાર ॥ શ્રી નાભિ નરેસર, મરદેવીનો મલ્હાર ॥ ૧ ॥ એ
તીરથ જાણી, જિન ત્રેવીશ ઉદાર ॥ એકં નેમ વિના સવિ,
અમવસરયા સુખકાર ॥ ગિરિ કંડણે આવી, પહોતા ગઠ ગિર-
નાર ॥ ચૈત્રી પુનમ દિને, તે વંદ જયકાર ॥ ૨ ॥ જ્ઞાતા ધર્મ
કથાંગે, અંતગડ સુત્ર મજાર ॥ સિદ્ધાયલ સીદ્ધા, બોલ્યા બહુ
અણુગાર ॥ તે માટે એ મિરિ; સવિ તીરથ શિરદાર ॥ જિજ્ઞે
જોડે થાવે, સુખ સંપત્તિ વિસ્તાર ॥ ૩ ॥ જોમુખ ચક્રેસરી,

૨૩૩

શાસનની રખવાળી ॥ એ તીરથ કેરી, સાન્નિધ્ય કરે સંભાલી ॥
ગિરિઓ જસ મહિમા, સંપ્રતિ કાસે જસ ॥ શ્રી જ્ઞાનવિમલસુરિ,
નામે લીલ વિલાસ ॥ ૪ ॥

॥ અથ દ્વિતીય થોય જોડે ॥

(રાગ મનોહર મુરતી મહાવીરતણી)

ત્રેસઠે લાખ પુરવ રાજ કરી, લીધે સંયમ અતિ આનંદ
ધરી ॥ વરસ સહસે કેવલ સચ્છી વરી, એક લાખ પુર્વે શિવર-
મણી વરી ॥ ૧ ॥ ચોવીસે પહિલા રૂપલ થયા, અનુક્રમે ત્રેવિંશ
જિણ્દે જયા ॥ ચૈત્રી પુનમ દિન તેહ નમો, જિમ દુર્ગતી
દુઝમડાં દૂર ગમો ॥ ૨ ॥ એકવીશ એકતાલીશ નામ કલાં ॥
આગમે શુરવણે તેહલલા ॥ અતિશય મહિમા ઈમ જાણીએ,
તે નિશ કિન મનમાં આણીએ ॥ ૩ ॥ શત્રુજય ગિરિનાં સવિ
વિઘન હરે ॥ ચક્રેસરી દેવિકાકિત કરે ॥ કહે જ્ઞાનવિમલ સુરી-
શુર, જિનશાસન હોળે જયકરે ॥ ૪ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ સ્તવન લિખ્યતે ॥

(રાગ લાજસ દે માતા મસ્દાર)

સિદ્ધાયલ શુણ્ણેહ, લવિ પ્રણયો ધરી નેહ, આજ હો
સોહે રે મન મોહે તીરથ રાજ્યો જી ॥ ૧ ॥ આદીશ્વર અરિ-
હંત, મુગતિ વધૂનો કંત, આજ હો પુરવવાર નવાલુ આવી
સમોસરયા જી ॥ ૨ ॥ સક્લ સુરા સુર રાજ, કિન્નર દેવ
સમાજ, આજ હો સેવા રે સારે કરજોડી કરી જી ॥ ૩ ॥
દર્શનથી દુઝમ દૂર, સેવે સુખ જરૂર, આજ હો એણે રે
કલિકાલે કલ્પતરુ અછે ॥ ૪ ॥ પુંડરિક ગિરિ ધ્યાન લહીએ

૨૩૪

બહુ યશમાન, આજ હો દીપે રે અધિકી તસ જ્ઞાન કસા
ઘણી જી ॥ ૫ ॥

॥ અથ વિધિ ॥

(સંતીકરનં નર્મીયુંજી તથા ભક્તામર સ્મરણુમાંથી જોઈ લેવા)

સંતીકરં કહીયે, પછી નવકાર દશ ગણવા, પછી શ્રી શત્રુ-
જયનાં એકવીશ નામ નમસ્કારપૂર્વક લેવાં, જેમ શ્રી શત્રુજયાય
નમઃ શ્રી પુંડરિકાય નમઃ ઇત્યાદિ. એકવીશ નામ લેઈ પછી
ભંડાર દોઈએ. પછી ખમાસમણુ દશ દેઈ પ્રદક્ષિણુ દશ દેવી,
એટલે એક જોડાનો વિધિ થયો ॥

અથ દેવવંદનના બીજા જોડાનો વિધિ પણ પ્રથમની
પ્રમાણેજ છે. વસ્તુ પણ તેજ સર્વ મેળવવી, પરંતુ એટલો ફેર કે
દશ દશ વસ્તુને દેકાણે વીશ વીશ વસ્તુ મૂકવી. અખીયાણું
તેજ મૂકવું, અને સંતીકરને સ્થાનકે તણિજીણુ કહેવું ॥

॥ અથ બીજા જોડનાં ત્રણ ચૈત્યવંદન ॥

નાભિ નરેસર વંશ મલય, ગિરિચંદન સોહે ॥ જસ પરિ-
મલશું વાસિયો, ગિજીવન મન મોહે ॥ અપજરા રંભા ઉર્વશી,
જોડના અવદાત ॥ ગાય અહ નિશ હર્ષશું, મરદેવી જાત ॥
નિશ્યાધિક જસ તેજશું એ, સમ મય સુખનો ગેહ ॥ જ્ઞાનવિમલ
પ્રભુતા ઘણી, અખય અનંતી જોહ. ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ બીજું ચૈત્યવંદન ॥

જિમ ચૈત્રી પુત્રમ તણો, અધિકો વિધુ દીપે ॥ મહ ગણુ
તારાદિક તણા, પરમ તેજને જીપે ॥ તિમ સીકિકના દેવ તે,
તુમ આગે હીણા ॥ સોડાતર અતિથય ગુણો, રહે સુરનર લીણા ॥
નિવૃત્તિ નગરે જાયવા એ, એહિજ અવિચલ સાથ ॥ જ્ઞાન-
વિમલસુરિ એમ કહે, ભવ ભવ એ મુજ નાથ. ॥ ૨ ॥

૨૩૫

॥ અથ ત્રીજું ચૈત્યવાંદન ॥

અગર અખર અક્ષકં અરુજ, નિરુજ અવિનાશી ॥ સિદ્ધ
સરુપી થંકરો, સંસાર હિદાસી ॥ સુખ સંચારે ભોગવી, નહીં
ભોગ વિલાસી ॥ છતી કર્મ કષાયને, જે થયો જિતકાશી ॥
દાસી આશી અવગણી એ, સમીચીને સર્વાંગ ॥ નય કહે તસ
ધ્યાને રહે, જિમ હોય નિર્મલ દેહે. ॥ ૩ ॥

॥ અથ થોયો જોડા યો ॥

(રાગ - મુજ આંગણુ સુરતર ઉર્ગોથો)

શ્રી તત્ત્વજ્ય મંડલુ રિસહ જિલુદ, પાપ તણો ઉન્મૂલે કંદ ॥
મરદેવી માતાનો નંદ, ને વંદ મન ધરી આણુદ. ॥ ૧ ॥ તણુ
ચોવીશી બહુતોર જિના, ભાવ ધરી વંદ એક મના ॥ અતીત
અનાગત ને વર્તમાન, તિમ અનંત જિનવર ધરો ધ્યાન. ॥ ૨ ॥
જેહમાં પંચ કલા વ્યવહાર, નય પ્રમાણુ તણા વિસ્તાર ॥ તેહના
મુણુવા અર્થ વિચાર, જિમ હોય પ્રાણી અલપ સંસાર. ॥ ૩ ॥
શ્રી જિનવરની આણુ કરે, જગ જસ વાદ ધણો વિસ્તરે ॥ શ્રી
જ્ઞાનવિમલસુરિ સાન્નિધ્ય કરે, શાસનદેવી સંકટ હરે. ॥ ૪ ॥

॥ અથ દ્વિતીય થોય જોડા ॥

(રાગ - વીર છનેશ્વર અતી અલવેસર)

પ્રણમો ભવિયા રિસહ જિણુસર, શત્રુજ્ય કેરો રાયજી ॥
વ્રપલ લંછન જસ ચરણુ સોહે, સોવન વરણી કાયજી ॥ ભરતાદિક
શત પુત્ર તણો જે, જનક અયોધ્યા રાયજી ॥ ચૈત્રી પુનમને
દિન જેહના, મહોટા મહોત્સવ થાયજી. ॥ ૧ ॥ અષ્ટાપદ ગિરિ
શિવપદ પામ્યા, શ્રી રિસહેર સ્વામીજી ॥ ચંપામે વસુપૂજ્ય
નરેસર, નંદન શિવ ગતિ ગામીજી ॥ વીર અપાપાપુરિ ગિરનારે,
સિદ્ધા નેમ જિલુદોજી ॥ વીથ સમેતગિરિ શિખરે પહોતા, એમ

૨૩૬

ચોવીશે વંદોછ. ॥ ૨ ॥ આગમન ગમતા પરે જાણો, સવિ
વિષનો કરે નાશછ ॥ પાપ તાપ વિષ દૂર કરવા, નિશ દિન
જેઠ ઉપાસેછ ॥ મમતા કંચૂકી કીજે અલગી, નિર્વિષતા
આદરીયેછ ॥ ઈશ્વી પરે સહજ થકી ભવ તરીયે, જીમ શિવસુંદરી
વરીએછ. ॥ ૩ ॥ કવડ જક્ષ પ્રત્યક્ષ થઈને, જેઠના પરતા પૂરેછ ॥
દોહગ દુર્ગતિ દુર્જનનો ડર, સંકટ સઘલાં સુરેછ ॥ દિન દિન
દોહત દીપે ધધિકી, જ્ઞાનવિમલ ગુણ વરેછ ॥ જીત તથાં નિશાન
જાળવો, ઓઝી ખીજ ભરપૂરછ. ॥ ૪ ॥ ઈતિ ॥

॥ અથ સ્તવન લિખ્યતે ॥

(નાયકાની દેશી.)

એક દિન પુંડરિક ગણુધરે રે લાલ, પૂછે શ્રી આદિ જિણુદ ॥
॥ મુખકારી રે ॥ કહીયે તે ભવ જલ ઉતરી રે લાલ, પામીશ
પરમાનંદ ॥ ભવ વારી રે ॥ એં ॥ ૧ ॥ કહે જિન ઈશુ ગિરિ
પામશે રે લાલ, જ્ઞાન અને નિર્વાણ ॥ જ્યકારી રે ॥ તીરથ
મહિમા વાધશે રે લાલ, અધિક અધિક મંડાણુ ॥ નિર્ધારી રે ॥
॥ એં ॥ ૨ ॥ એમ નિસુણી તિહાં આવીયા રે લાલ, ખાતિકમ
કર્ચા દૂર ॥ તમ વારી રે ॥ પંચ દોડી મુનિ પરવરિશે રે લાલ,
હુવા સિદ્ધિ હજુર ॥ ભવ વારી રે ॥ એં ॥ ૩ ॥ ચૈત્રી પુનમ
દિન કીજીયે રે લાલ, પૂજા વિવિધ પ્રકાર ॥ દિલ ધારી રે ॥
ફલ પ્રદક્ષિણા કાઉસ્સગા રે લાલ, ભોગસ્સ થઈ નમુકાર
॥ નર નારી રે ॥ એં ॥ ૪ ॥ દશ વીશ ત્રીશ ચાલીશ ભલા રે
લાલ, પચાસ પુખંતી માળ ॥ અતિ સારી રે ॥ નર ભવ લાહો
લીજીયે રે લાલ, જિમ હોય જ્ઞાન વિચાર ॥ મનોહારી રે ॥
॥ એં ॥ ૫ ॥ ઈતિ સ્તવનં ॥ પછી નમિજીણુ કહેવું ॥

॥ ઈતિ દ્વિતીય જોડા સંપૂર્ણ ॥

૨૩૭

॥ અથ દેવવંદનનો ત્રીજો જોડો પ્રારંભ: ॥

॥ એ ત્રીજા જોડામાં ત્રીશ ત્રીશ વાનાં કોવર્ગો ॥

॥ અથ ચૈત્યવંદન ત્રણ લિખ્યતે ॥

આદીશ્વર જિનરાયનો, પહેલો જે ગણધાર ॥ પુંડરિક નામે
યથો, જે ભવિ જન સુખકાર ॥ ચત્રી પુનમને દિને, કેવલસિરિ
પામી ॥ ઈશુ ગિરિ તેહથી પુંડરિક, ગિરિ અભિધા પામી ॥
પંચ કોડિ મુનિશું લક્ષા એ, કરી અનશન શિવ ઠામ ॥
જ્ઞાનવિમલ સુરિ તેહના, પય પ્રજુએ અભિરામ. ॥ ૧ ॥

॥ અથ બીજું ચૈત્યવંદન ॥

જાઈ જુઈ માલતી, ડમરો ને મરવો ॥ ચંપક કેતકી
કુદ જાતિ. જસ પરિમલ ગિરિવો ॥ બોલસિરિ જસુદ્ધ વેણી,
વાલો મંદાર ॥ સુરભિનાગ પુન્નાગ અશોક, વળી વિવિધ પ્રકાર ॥
અંચિમ વેદિમ ચલિવિધ એ, ચાર રચી વર માલ ॥ નય કહે
શ્રી જિન પૂજતાંએ, ચૈત્રી દિન મંગલમાલ ॥ ૨ ॥

॥ અથ ત્રીજું ચૈત્યવંદન ॥

ચૈત્રી પુનમને દિને, જે ઈશુ ગિરિ આવે ॥ આઠ સત્તર
બદ્ધ બેદશું, જે ભક્તિ રચાવે ॥ આદીશ્વર અરિહંતની, તસ
સધસાં કર્મ દૂર દલે ॥ સપદ મલે, ભાંજે ભવ ભર્મ ॥ ઈહ ભવ
પરભવ ભવે ભવે એ, રૂદ્ધિ વૃદ્ધિ કલ્યાણ ॥ જ્ઞાનવિમલ ગુણ
મણિ તણો, ત્રિજુવન તિલક સમાન ॥ ૩ ॥ ઈતિ ॥

૨૩૮

॥ અથ થોય જોડા બે પ્રારંભઃ ॥

(રાગ - જય જય ભવી હીતકર)

ઐત્રી પુનમ દિન, શત્રુજય ગિરિ અહિહાણુ ॥ પુંડરિક
વર ગણધર, તિહાં પામ્યા નિર્વાણુ ॥ આદીશ્વર કેરા, શિષ્ય
પ્રથમ જયકાર ॥ કેવલ કમલા વર, નાલિ નરિંદ મદહાર. ॥ ૧ ॥
ચાર જંબુદ્વીપે, વિચરતા જિનદેવ ॥ અડ ઘાતકીખંડે, સુર નર
સારે સેવ ॥ અડ પુષ્કરે અર્ધે, ઈણિપરે વીશ જિનેશ ॥ સંપ્રતિ
ગ્રે સોહે, પંચ વિદેહ નિવેશ. ॥ ૨ ॥ પ્રવચન પ્રવહણુ સમ,
ભવજલ નિધિને તારે ॥ ઢોડાદિકે મહોટા, મત્સ્ય તણા ભવ વારે ॥
જિહાં જીવદયા રસ, સરસ સુધારસ દાખ્યો ॥ ભવિ ભાવ ધરીને,
ચિત્ત કરીને ચાખ્યો. ॥ ૩ ॥ જિનઘાસન સાન્નિધ્ય, કારી વિધન
વિદ્યારે ॥ સમકિત દષ્ટિ સુર, મહિમા જસ વધારે ॥ શત્રુજય
ગિરિ સેવો, જેમ પામો ભવ પાર ॥ કવિ ધારવિમલનો,
શિષ્ય કહે સુખકાર. ॥ ૪ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ દ્વિતીય થોય જોડા ॥

(રાગ - મનોહર મુરતી)

વંદુ સદા શત્રુજય તીર્થરાજે, સુડામણિ આદિ ગિણુદ ગાજે ॥
દુક કમ્મક વિરોધ લાજે, માનું શિવારોહણુ એહ પાજે. ॥ ૧ ॥
દેવાધિદેવા કૃત દેવા, સંભારિ બે જહુ ગજ ચિત્ત રેવા ॥
સંઘેવિ તે થુતિ થુયા મહીયા, અશ્વાગયા સંપર્ષત જે અઈયા. ॥ ૨ ॥
જે મોહના થોધ વડા કહાયા, ચતારિ દુક્કા, કસિણા કસાયા ॥ તે
જીતીયે આગમ ચખ્ખુ પામી, સંસાર પારતરણાય ધામી. ॥ ૩ ॥
ચક્રેસરી ગોમુહ દેવ જુતા, રક્ષા, કરી સેવય ભાવ પત્તા ॥
દિયો સયા નિમ્મલ નાણુ લચ્છી, હોવે પસન્ના શિવસિદ્ધિ
લચ્છી. ॥ ૪ ॥ ઇતિ ॥

For Private And Personal Use Only

૨૪૦

કુણ મહં જિણ ॥ ૨ ॥ જરજરપરિ જુણણ-કેણ નરકુકુમ્-
કુકિણ, ચખખખખીણ ખખેણ ખુણ નરસહિય સહિણ; તુહ
નિણ સરણસાયણેણ લહુ કુંતિ પુણજણુવ, જય ધનંતરિ પાસ.
મહવિ તુહ રોગહરો ભવ ॥ ૩ ॥ વિજ્ઞાનજોષસમંતતંતસિદ્ધિ
અપયતિણ, જુવણુડ-જુઠિઅ અહવિહસિદ્ધિ સિજઝહિ તુહ નામિણ;
તુહ નામિણ અપવિત ઓવિ જણ હોઈ પવિતહિ, તં તિહુઅ-
ણુકહાણુકોસ તુહ પાસ નિરતહિ ॥ ૪ ॥ ખુદ પઠિતઈ મંતતંત
જંતાઈ વિસુતઈ, ચરચિર ગરહ ગહુગ ખગ રિહિવગુવિ
ગંજઈ; દુતિય સત્ય અણુત્ય-ઘત્ય નિત્યારઈ દય કરિ, દુરિયઈ
હરહિ સ પાસ દેહિ દુરિયકરિ કેસરિ ॥ ૫ ॥ તુહ આણા
યંભેઈભીમદપુદરસુરવરખખસજખખદિણદ — વિંદ ચોરાનસ
જલહર । જસથલચારિ રહિદ-ખુદપસુ જોઈણિ જોઈય, ઈય
તિહુઅણુઅવિલંધિઆણુ જય પાસસુસામિય ॥ ૬ ॥ પતિય
અત્ય-અણુત્ય-તત્ય ભતિજ્ઞર નિજ્ઞર, રોમંચંચિય ચારકાર
કિમરનર સુરવર; જસુ સેવહિ કમકમલજુમલ પખખાસિય કલિ-
મણુ, સો જુવણુતય સામિપાસ મહ મદહિ રિહિણુ ॥ ૭ ॥ જય
જોઈમણુકમલસલસલયપંજરકુંજર, તિહુઅણુજણુઆણુદ — ચંદ
જુવણુતય દિણયર; જય મઈ મેઈણિ વારિવાહ જય જંતુપિયામહ,
ચંલણુયદિય પાસનાહ નાહતણુ કુણ મહ ॥ ૮ ॥ બહુવિહુ
વન્નુઅવન્નુ-સન્નુ વભિહિ છપ્પજિહિ, મુખખધમ્મ કામત્ય-કામ-
નર નિયનિય સતિહિ; જં જાપહિ બહુ દરિસણુત્ય બહુ નામ
પસિદ્ધિ, સો જોઈયમણુકમલસલસ સહુ પાસ પવહિ ॥ ૯ ॥
ભયવિજ્ઞલરણુજણિર-દસણુ ઃથરહરિય સરીરય, તરલિય મયણ-
વિસન-સુખ ગગરગિર હરણુય, તમસહસતિ સરંત કુંતિ
નરનાસિયગુરુર, મહવિજ્ઞવિ સિજ્ઞસઈ પાસ ભયપંજરકુંજર
॥ ૧૦ ॥ પઈ પાસિ વિયસંતનિતપતંત પવિતિય, બાહ પવાહ

૨૪૧

પવૃદરઃ દુહદાઠ સુપુલર્થય, મનર્થ મન્નુ સઘિન્નુપુન્નુ આપાણુ
 સુરનર, ઈય તિહુતણુ આણુદ-ચંદ જ્ય પાસન્નિણેસર ॥ ૧૧ ॥
 તુહ કલાણુમહેસુ ઘંટટઃઃ૨૬વપિહિય, વહિરમજ્જમહવલતિ સુર-
 વરગન્નુહિય, હલ્લુપ્પહિય પવત્તયંતિ જુવણેવિ મહસવ, ઈય
 તિહુઅણુઆણુદ્યંદ જ્યપાસ મુહુપ્પસવ ॥ ૧૨ ॥ નિમ્મલકેવ-
 લકિરણુ-નિયરવિહુરિયતમપહયર, દુહ્લંસયસયલપયત્થસત્થ વિત્થ-
 રિયપહાભર; કલિક્કલુસિયજ્જુધૂયલોયલોયણુહ અગોયર, તિમિરઈ
 નિહર પાસનાહ જુવણુપત યદિણુયર ॥ ૧૩ ॥ તુહ સમરણુ-
 જલવરિસ-સિત માણુવમઈમેણિ, અવરાવરમુહુમત્થ-ખેહકંદલદ-
 લરેહણિ, જયઈ કલભરભરિય-હરિયદુહદાહઅગોવમ, ઈય મઈમેઈણિ
 વારિવાહુ દિસ પાસ મઈ મમ ॥ ૧૪ ॥ ક્ય અવિકલકલાણુ-
 વલ્લિહિલ્લરિય દુહવણુ, દાવિય સગ પવગમગા દુગઈગમવારણુ;
 જ્ય જ તુહ જણુણેણુ તુહ જંજણિય વિયાવહ, રમ્મુ ધમ્મુ
 સો જ્યહિ પાસ જ્યજંતુપિયામહુ ॥ ૧૫ ॥ જુવણારણુનિવાસ-
 દરિયપરદરિસણુદેવય, જોઈણિપૂયણુખિત-વાલમુરુરપસુવય; તુહ
 ઉત્તકસુનદ્ઠ-સદ્દહુ અવિસંકુલુ ચિઠ્ઠિહિ, ઈય તિહુઅણુવણુસીહ
 પાસ પાવાઈ પણુસહિ ॥ ૧૬ ॥ ફણિફણુફારુરતરયણુકરરનિ-
 યનહયલ, ફલિણી કંદલદલતમાલ નિણુપલસામલ; કમઠાસુરઉવ-
 સગાવગસસગઅગાંજિય, જ્ય પચ્ચપ્પજિણેસ પાસ થંભાણુ-
 યપુરકિય ॥ ૧૭ ॥ મહ મહુ તરણુ પમાણુ નેય વાયાવિ
 વિસંકુલુ, નેય તણુરવિ અવિણુયસહાવુ અલસવિહલંથણુ, તુહ
 માહપ્પપમાણુ દેવ! કાણુણુપવિત્તહિ, ઈય મઈ મા અવહીરિ
 પાસ પાલિહિ વિલવંતહિ ॥ ૧૮ ॥ કિં કિં કપ્પિહિ નય કલુણુ
 કિં કિં વ ન જંપિહિ, કિં વ ન ચિટ્ઠિહિ કિદ્દહુ દેવ દીણુપમ-
 વલંમિહિ, કાસુ ન કિય નિપ્પલ્લલ્લિ અમ્હેહિ દુહતિહિ, તહવિ
 ન પતહિ તાણુ કિપિ પઈ પહુ પરિયત્તિહિ ॥ ૧૯ ॥ તુહ
 ૧૬

૨૪૨

સામિતિ તુલ્ય માય બાપુ તુલ્ય મિત પિય'કર, તુલ્ય ગઈ તુલ્ય મઈ
તુલ્ય જિતાણું તુલ્ય ગુરુ જેમ'કર, હઉં દુહલરભારિતિ વરાઉ રાઉ
નિખલગાઉ સીણઉ તુલ્ય કમકમલ સરણુ જિણુ પાલણિ ચંગલ
॥ ૨૦ ॥ મઈ કિવિક્ય નીરોયલોક કિવિ પાવિય સુહસય, કિવિ
મઈમંત મહંત કેવિ કિવિ આહિય સિવપય; કિવિ ગંજિય
રિઉવગગેવિ જસધવલાય જૂયલ, મઈ અવહીરહિં ક્રેણુ પાસ
સરણુગયવચ્છલ ॥ ૨૧ ॥ પચ્ચુવવાર નિરીહનાહ નિખપખપએયણુ,
તુલ્ય જિણુપાસપરોવવાર કરણિકપરાયણુ, સ-તુમિતસમચિતવિત
નયનિંદયસમચણુ; મા અવહીરયડગુગગએડવિ મઈ પાસ નિરંજણુ
॥ ૨૨ ॥ હઉં બહુવિહદુહતતગત્તુ તુલ્ય દુહનાસણુ પર, હઉં
સુયણુહ કરણિકકઠાણુ તુલ્ય નિરે કરણાપરુ; હઉંજિણુપાસ અસામિ
સાણુ તુલ્ય તિહુઅણુ સામિય, જ' અવહીરહિં મઈજખત ઈય
પાસ ન સોહિય ॥ ૨૩ ॥ જુગગાડગુગગવિભાગ-નાહ નહ
જેયહિં તુલ્ય સમ, જુપણુવવારસહાય-ભાવ કરણારસસતમ, સમ-
વિચમઈકિં ધણુનિયઈ જુવિ દાહ સમંતહિ, ઈય દુહિજધવ
પાસનાહ મઈ પાલ જુણુંતહિ ॥ ૨૪ ॥ નય દીણુહ દીણુસુ-
મુયવિ અન્નુવિ કિવિ જુગગય, જ' જોઈવિ ઉવયાર કરહી સમુજજય,
દીણુહ દીણુ નિહીણુ જેણુ તઈ નાહિણુચતહિ, તોજુગગહિ અહ-
મેવ પાસ પાલણિ મઈ ચંગહિ ॥ ૨૫ ॥ અહ અન્નુવિ જુગગય
વિસેસુ કિવિ મજહિ દીણુહ, જ' પાસિવિ ઉવયાર કરઈ તુલ્ય
નાહ સમગાહ; સુચિયય કિલ કણાણુ જેણુ જિણુ તુમહ પસીયહ,
કિં અન્નિણુ ત' એવદેવ મા મઈ અવહીરહ ॥ ૨૬ ॥ તુલ્ય
પ્રધણુ ન હુ હોઈવિહલુ જિણુ જણુકિ કિં પુણુ હઉં, દુજિખય
નિરસત મત દુખમહુ ઉરસુયમણુ; ત' મન્નઉ નિમિસેણુ એહિ
એહિવિ જઈ લાજાઈ, સચ્ચ જ' જુજિખયવસેણુ કિં ઉંબર
પચ્ચઈ ॥ ૨૭ ॥ તિહુ અણુસામિય પાસનાહ મઈ આપુ પયા-

૨૪૩

સિદ્ધિ, કિન્નરકે જા' નિય રૂપ સરિસુ ન મુણ્ડે બહુ જાપિઉં;
 અન્નુ ન જિસુ જગિા તુહ સમેાવિ દખિન્નુ દયાસઉ, જાઈ
 અવગન્નસિ તુહ જિણુઅહહ કહ હોમુ હયાસઉ. ॥ ૨૮ ॥ જાઈ
 તુહ રવિણુ કિણુવિ પેયપાઈણુ વેલવિયઉ, તુવિ જાણુકિ જિણુપાસ
 તુહિ હઉં અંગીકરિઉ; ઈય મહ ઈચ્છિઉ જા' ન હોઈ સા તુહ
 ઓહાવણુ, રાખાં ખંતહ નિયકિતણેય જુજાઈ અવહારણુ.
 ॥ ૨૯ ॥ એહ મહારિય જાત દેવ ઈહુ નહવણુ મહુસઉ, જા'
 અણુસિય ગુણુગણુ તુમહ મુણ્ડિજણુ અણુસિકઉ; એમ પરીય
 સુપાસુનાહયલણુવપુરદિય, ઈય મુણ્ડિવરે સિરિ અભયદેઉ
 વિન્નવઈ અણુદિય. ॥ ૩૦ ॥

ઈતિ શ્રી જ્યોતિર્અણુસ્તોત્રં સંપૂર્ણમિતિ । લદં ભવતુ
 મહાસ્ય જગતઃ । શાન્તિઃ ॥

પછી ત્રીશ નવકાર ગણવા. પછી શ્રી શત્રુંજયાય નમઃ
 એવં એકવીશ નામ સિદ્ધગિરિનાં નમસ્કારપૂર્વક ગણવા. પછી
 ભંડાર દોવવો એટલે રૂપા નાણું મૂકવું, પછી ત્રીશ ખમ્માસમણ
 દેવાં; પછો ત્રીશ પ્રદક્ષિણા દેવી, એટલે આ જોડાનો વિધિ
 સંપૂર્ણ થયો.

॥ અથ દેવવંદનનો ચોથો જોડો ॥

અહીયાં પુર્વોક્ત વસ્તુ સર્વ આદીશ આદીશ દેવવી, તેજ જ
 અખીયાણુ પણ મૂકવું અને બીજો પણ સર્વ વિધિ કરવો.

૨૪૪

॥ અથ ત્રણ ચૈત્યવંદન લિખ્યતે ॥

શ્રી શત્રુઞ્ચ સિદ્ધક્ષેત્ર, પુંડરિક ગિરિ સાચો ॥ વિમલાચલ ને
તીર્થરાજ, જલ મહિમા જાણ્યો ॥ મુક્તિ નિલય શતકુટ નામ,
પુષ્પદંત લાણી ને ॥ મહાપદ્મને સહસ્ત્રપત્ર, ગિરિરાજ કહીને ॥
ઈત્યાદિક બહુ જાતિ શું એ, નામ જ્યો નિરધાર ॥ ધોરવિમલ
કવિરાજનો, શિષ્ય કહે સુખકાર. ॥ ૧ ॥

॥ અથ દ્વિતીય ચૈત્યવંદન ॥

રજત કેનક મણિ જડિતનાં, બૂધણ વિરચાવો ॥ તિલક
મુકુટ કુંડલ યુગલ, બેહેરખા બનાવો ॥ રચિર જ્યોતિ મોતિ
તણા, કંઠે દવો હાર ॥ કંઠારો શ્રીફલ કરે, આપીને સાર ॥
એણિ પરે બહુવિધ બૂપણે, શોભાવો જિન દેહ ॥ જ્ઞાનવિમલ
કહે તેણે, શિવવધુ વરે ધરી નેહ. ॥ ૨ ॥

॥ અથ તૃતીય ચૈત્યવંદન ॥

પ્રેમે પ્રભુમો પ્રથમ દેવ, શત્રુઞ્ચ ગિરિ મંડન ॥ લવિયણ
મન આનંદ કરણે, દુઃખ દોહડ ખંડણ ॥ સુર નર કિન્નર
નમે તુજ, ભગતિશું પાયા ॥ પાપ પંક ફેંકે, સમત્ય પ્રભુ
ત્રિભુવન રાયા ॥ જ્ઞાનવિમલ પ્રભુ તુમ તણે, ચરણે શરણે રાખો ॥
કર જોડીને વિનવે, મુક્તિ માર્ગ મુજ દાખો. ॥ ૩ ॥

૨૪૫

॥ અથ થોય જોડા બે લિખ્યતે ॥

(રાગ - મુજ આંગણે)

રૂપલદેવ નમુ' શુભ નિર્મલા, દૂધ માંહે જિમ બેલાં
સીતોદ્ધવા ॥ વિમલ સૌલ તણા શણગાર છે, ભવ ભવ મુજ ચિતો
તે દુઝે. ॥ ૧ ॥ જેહ અનંત ધયા જિન કેવલી, જેહ હશે
વિચરતા તે વલી ॥ જેહ અસાસય સાસય ત્રિહુ જગે, જિતપડિમા
પ્રણમુ' નિત જગમગે. ॥ ૨ ॥ સરસ આગમ અક્ષર મહોદધી,
ત્રિપદી ગંગ તરંગ કરી વધી ॥ ભવિક દેહ સદા પાવન કરે,
દુરિત તાપ રજેમલ અપહરે. ॥ ૩ ॥ જિનશાસન ભાસન કારિકા,
સુરસુરી જિન આણા ધારિકા ॥ જ્ઞાનવિમલ પ્રભુતા દિયે દૃપતી,
દુરિત દુષ્ટ તણા ભય છંપતી. ॥ ૪ ॥

॥ અથ દ્વિતીય થોય જોડા ॥

(શ્લોક - માસિની દત્ત.)

સવિ ભલિ કરી આવો, ભાવના ભવ્ય ભાવો ॥ વિમલગિરિ
વધાવો, મોતીમાં થાલ ભાવો ॥ જે હોય શિવ જીવો, ચિત્ત તો
વાત ભાવો ॥ ન હોય દુશ્મન દાવો, આદિ પૂજન રચાવો. ॥ ૧ ॥
શુભ કેશર થોલી, માંહે કર્પૂર ચોલી ॥ પહેરી સિત પટોલી,
વાસીયે ગંધ ધોળી ॥ ભરી પુષ્કર નોલી, ટાલિયે દુઃખ હોલી ॥
સવિ જિનવર ટોલી, પુજિયે ભાવ ભોલી. ॥ ૨ ॥ શુભ અંગ
અગ્યાર, તેમ ઉપાંગ ખાર ॥ વળી મૂલસત્ર ચાર, નંદી અનુ-
યોગદ્વાર ॥ દશ પયન ઉદાર, છેદ પદ વૃત્તિ સાર ॥ પ્રવચન
વિસ્તાર, ભાષ્ય નિર્મુક્તિ સાર. ॥ ૩ ॥ જ્ય જ્ય જ્યનંદા,
જૈનદષ્ટિ સુરિદા ॥ કરે પરમાનંદા, ટાલતા દુઃખ દંદા ॥
જ્ઞાનવિમલ સુરિદા, સામ્ય મા કંદ કંદા ॥ વરં વિમલ ગિરિદા,
ધ્યાનથી નિત્ય ભદા. ॥ ૪ ॥ ઈતિ ॥

૨૪૬

॥ અથ સ્તવન લિખ્યતે ॥

(આજ સખી સંખેસરો — એ દેશી.)

એ ગિરુઓ ગિરિ રાજીઓ, પ્રણુમાને આવે ॥ જવ ભવ
સંચિત આકરાં, પાતકડાં જાવે. ॥૧॥ વજ્રલેષ સમ જે હોવે, તે પણુ
તસ દૂર; એહનું દર્શન કીજીએ, ધરી ભકિત પદ્મ રે. ॥૨॥
ચંદ્રસેખર રાગ થયો, નિજ ભગિની લુગ્ધા; તે પણુ એ ગિરિ
સેવતાં, ક્ષણ માંહે સિધ્યો. ॥૩॥ શુકરાજ જવ પામ્યાં; એહને
સુપસાયે; ગોહત્યાક્રિક પાપ જે, તે દૂર પસાયે. ॥૪॥ અગમ્ય અપેય
અલક્ષ્ય જે, કીધાં જેણે પ્રાણી; તે નિર્મલ ઈણુગિરિયે થયા,
એ જિનવર વાણી. ॥૫॥ વાઘ સર્પ પ્રમુખા પશુ, તે પણુ શિવ
પામ્યા; એ તીરથ સેવ્યા થકી, સર્વ પાતક વામ્યા. ॥૬॥ ચૈત્રી
પુનમ વંદતાં, ટલે દુઃખ કલેશ; દાનવિમલ પ્રમુતા ધણી, હોવ
સુજસ વિશેષ. ॥૭॥

વિધિ

(ઇતિ સ્તવન.) અહીં ભક્તામર કહેવું, પછી ચાલીશ નવકાર
ગણવા, શ્રી સિદ્ધાયલજનાં એકવીશ નામ નમસ્કારપૂર્વક ગણવાં,
પછી ભંડારે દ્રવ્ય મૂકવું, ચાલીશ ખમાસમણુ દેવાં, ચાલીશ
બ્રહ્મણુ દેવી. (ઇતિ દેવવંદનનો ચોથો જોડો સમાપ્ત.)

અથ દેવવંદનનો પાંચમો જોડો.

વિધિ

અહીંયાં પૂર્વોક્તિ સર્વ વસ્તુ પ્રત્યેક પચ્યાસ પચ્યાસ દેવવી,
તેમ જ અખીયાણું અને શ્રીકૃષ્ણ પણુ દેવવાં, ખીજો પણુ
પૂર્વલો પર સર્વ વિધિ કરવો.

૨૪૭

અથ ત્રણ ચૈત્યવંદન પ્રારંભઃ

શેઝાંજ શિખરે ચઢીય સ્વામી, કહીયે હું અચિંશુ' રાયણુ
નરુચર તલે પાય; આણુ'દે ચરમિંશુ', ન્હવણુ વિસેપન પૂજના,
કરી આરતી ઉતારીશ, મંગલ દીપક જ્યોતિ થુતિ; કરી દુરિત
નિવારીશ; ધન્ય ધન્ય તે દિન માહરો એ, ગણીશ સદૃશ અવતાર;
નય કહે આદીશ્વર નમો, જીમ પામો જ્યકાર. ૧ (ઈતિ)

અથ દ્વિતીય ચૈત્યવંદનઃ

તુજ મૂર્તિને નિરખવા, મુજ નયણાં તરસે; તુમ ગુણ
ગણુને જોલવા, રસના મુજ હરખે; કાયા અતિ આણુ'દ મુજ,
તુમ લુગપદ ફરશે; તો સંવક તાર્યા વિના, કહે કિમ હવે સરશે;
એમ જાણીને સાહેબા એ, નેક નજરે મોહિ જોય; જ્ઞાનવિમલ
પ્રભુ સુનજરથી, તે શુ' જે નવિ હોય. ૨

અથ તૃતીય ચૈત્યવંદનઃ

માદલ તાલ કંસાલ સાર, બુંગલને ભેરી; ઢોલ દદામા
દડવડી, સરણાઈ નફેરી; શ્રી મંડલ વીણા રખાવ, સારંગી સારી;
તંબુરા કડ તાલ શંખ, જલ્સરી અબુકારી; વાજાંત્ર નવ નવ
છંદ શુ' એ, ગાઓ મુણીજન ગીત; જ્ઞાનવિમલ પ્રભુતા લહો,
જીમ હોયે જગે જસ રીત. ૩

૨૪૮

અથ થોય જોડા એ લિખ્યને

જીહાં! ઝોગપ્યોતેર કોડાકોડી, તેમ પંચાશી સખ વતી
જોડી; ચુમ્માલીશ સહસ્ત્ર કોડી, સમવસર્ગા જીહાં એતી વાર;
પુર્વ નવાણું એમ પ્રકાર, નાભી નરિંદ મલ્હાર. ૧ સહસ્ર કૂટ
અપ્તાપદ સાર, જિન ચોવીશ તણા ગણધાર; પગલાના વિસ્તાર,
વક્તી જિનખિંબ તણા નહિ પાર; દેહરી થંબે બહુ આકાર,
વંદુ વિમલ ગિરિ સાર. ૨ એ'શી સીતેર સાઠ પંચાસ, ખાર
જોયણ માને જસ વિસ્તાર; ઈંગ દુતી ચલિ પણુ આર, માન કણુ
એહનું નિરધાર; મહીમા એહનો અગમ અપાર, આગમ માંહે
ઉદાર. ૩ ચૈત્રી પુનમ દીન શુભ સાવે, સમક્તિદષ્ટિ સુર નર આવે;
પૂજા વિવિધ રચાવે, જ્ઞાનવિમલ સુરી લાવના સાવે; દુરગતી
દોહગ દૂર ગમાવે, જોતી બીજ જસ પાવે. ૪

અથ દ્વિતીય થોય જોડા:

(રાગ - વરસ દિવસમાં અષાઢ ચોમાસુ)

ત્રેવુંજ સાહેબ પ્રથમજિજ્ઞુ'દ નાલિ ભૂપ કુલ કમલ દિલ્લુ'દ;
મરદેવીનો નંદ; જસ મુખ સોહે પુનમ ચંદ, સેવા સારે ઈંદ નરિંદ;
ઉન્મૂલે દુઃખ દંદ, વાંછિત પૂરણ સુરતર કંદ; લાંછન જોહને
સુરસિનંદ, દેડે લવલય ફંદ, પ્રણમે જ્ઞાનવિમલ સુરિંદ; જોહના
અહ નિશ પદ અરવિંદ, નામ પરમાનંદ. ૧ શ્રી સીમધર જીતવર
રાજે, મહાવિદેહે ખાર સમાજે; ભાજે ઈંમ લવિ કાજે, સિદ્ધક્ષેત્ર
નામે ગિરિરાજે; એહ જ ભરત માંહે એ હાજે, લવજલ તરણ
ઝાજે; અનંત તીર્થ કરતી વાણી ગાજે, લવિ મન ઢેરો સંશય
ભાંજે; સેવકજનને નિવાજે, વાજે તાલ કંસાલ પવાજે; ચૈત્રી
મહોત્સવ અધિક દીવાજે, સુર નર સજી બહુ સાજે. ૨ રાજેષ
વિષ ખીલાણ મંત, ભાંજી લવલય લાવક બાંત; ટાલે દુઃખ દુરંત,
મુખ-સંપતિ હોયે જે સમરંત; ધ્યાયે અહનિશ સઘલા સંત,

૨૪૬

ગાયે શુભ મહંત; શિવસુંદરી વથ કરવા તંત, પાપ તાપ પીસજી
એ જાંત; સુશ્રીએ તે સિદ્ધાંત, આશી મોટી મનની ખાંત;
ભવિષ્ય ધ્યાવે એકલુચિત રાત વેલા ઉલ્લાસંત. ૩ આદિ જીનેશ્વર
પદ અનુસરતી, ચતુરંગુલ ઉચી રહે ધરતી; દુશિત ઉપદ્રવ હરતી,
સરસ સુદારસ વયશુ ઝરતી; જ્ઞાનવિમલ ગિરિ સાન્નિધ્ય કરતી,
દુશ્મન દુષ્ટ દલતી; દાડિમ પકુવક્કલી સમદતી, જ્યોતિ શુભ
ઈહાં રાજ પતી; સમકિત ખીજ વપતી, ચક્રેસરી સુરસુંદરી હુતી;
મૈત્રો પુનમ દિને આવતી, જય જયકાર લણતી. ૪ (ઈતિ)

અથ સ્તવન પ્રારંભ:

તીરથ વાર એ તીરથ વાર, સાંભલજે સો તાર રે; ભવબલ
નિધિ તરવા ભવિજનને, પ્રવહણ પરે એ તાર રે, એ૦ ૧ એ
તીરથ મહિમા મોટો, નવિ માને તે કાર રે; પાર ત પામે
કહેતાં દોઈ, પણ કહિયે મતિ સાર રે, એ૦ ૨ સાધુ અનંતા
ઈહાં કણે રીધા, અંત કર્મના કીધા રે; અનુભવ અમૃત રસ જીણે
પીધાં રે, અભયદાન જળ દીધા રે એ૦ ૩ નમિ વિનમિ વિદ્યાધર
નાયક, દ્રાવિડ વારિખિલ્લ જાણો રે; થાવચ્ચા શુકો સેલગ પંચગ,
પાંડવ પાંચ વખાણો રે, એ૦ ૪ ગ્રામ મુનિને નારદ મુનિવર,
શાંભ પ્રદુમ્ન કુમાર રે; મહાનંદ પદ પામ્યા તેહના, મુનિવર જાહ
પરિવારો રે, એ૦ ૫ તેહ લણી સિદ્ધક્ષેત્ર એહનું, નામ થયું
નિરધાર રે; શત્રુજય કદમે મહાત્મ્ય, એહને બહુ અધિકાર રે.
એ૦ ૬ તીરથ નાયક વાંછિત દાયક, વિમલાચલ જે પાવે રે;
જ્ઞાનવિમલ સુરિ કહે તે ભવિ ને, ધર્મ સ્વર્ગધરે આવે રે, એ૦ ૭

—: ઈતિ સ્તવન સમાપ્ત. —

એ દેવ વાંદવાના પાંચમા જોડાનો વિધિ થયો, ઈહાં
પંજીથી ચૈત્યવંદન બાળ્ય કહેવું.

૧૫૦

શ્રી ચૈત્યવંદન ભાષ્ય મુલ.

વંદિતુ વંદણિજ્જ, સન્ને ચિઈવંદણાઈ મુવિયાર;
 બહુ—વિત્તિ—ભાસ — ચુણ્ણી — સુયાણસારેણુ પુચ્છામિ. ૧
 દહતિગ અહિગમ-પણ્ણ, દુદ્ધિસિતિહુગ્ગહ તિહાજિવંદણ્યા;
 પણ્ણિવાય — તમુકારા, વન્ના સોલ — સય — સીમાલા. ૨
 ઈગસીઇસયં તુ પપા, સગનઉઈ સંપયાઓ પણુ દંડા;
 ખાર અહિગાર ચઉ વંદણિજ્જ, સરણિજ્જ ચઉહ જિણ્યા. ૩
 ચહિરો થુઈ નિમિત્ત, ખારહ હેજિ અ સોલ આગારા;
 ગુણ્ણીસ દોસ ઉસ્સગ્ગ — માણુ થુતં ચ સગવેલા. ૪
 દસ આસાયણુ-ચાઓ, સન્ને ચિઈવંદણાઈ હાણાઈ;
 ચઉવીસ દુવારેહિં, દુસહસ્સા હુંતિ ચઉસયરા. ૫
 તિન્નિ નિસીહી તિન્નિ ઉ, પયાહિણા તિન્નિ એવ ય પણ્ણામા
 તિવિહા પૂયા ય તહા, અવત્થ—તિય—ભાવણુ એવ. ૬
 તિદ્ધિસિ-નિરિકખણુ-વિરઈપયઞ્ચિ-પમ્મજ્જણુ ચ તિદ્ધુત્તો;
 વનાઈ-તિયં મુદ્ધા, -તિયં ચ તિવિહં ચ પણ્ણિહાણુ. ૭
 ધર-જિણુહર-જિણુપુઆ, વાવારચાયાઓ નિસીહિ-તિગં;
 અગ્ગહારે મુજ્જે, તઈયા ચિઈ — વંદણા — સમઓ. ૮
 અન્નસિબ્બો અપ્પો-ણ્ણો અ પંચગઓ અ તિપણ્ણામા;
 સન્નેવત્થ વા તિવારં, સિરાઈ—નમણ્ણે પણ્ણાચ—તિયં. ૯
 અગ્ગભાવ—મેયા, પુખ્ખાહર — તથુઈહિં પૂયતિગં;
 પંચુપયારા અઠ્ઠી—વયાર સન્નેવાવયારા વા. ૧૦

૨૫૨

ભાવિજ્ઞ અવતથિતિયં, પિંડતથ પથતથ રવ—રઘિયતં;
છઉમતથ કેવસિતં, સિદ્ધતં ચેવ તસ્માતથો. ૧૧

ન્ડવણ્વગેહિં છઉમતથ—વતથ પડિહારગેહિં કેવસિયં;
પસિયં—કુસ્સાગેહિં અ, નિશ્વસ્સ ભાવિજ્ઞ સિદ્ધત. ૧૨

ઉદ્દાહોતિરિઆણુ, તિદ્દિસાણુ નિરિશ્ખણુ અઈજ્ઞજવા;
પચ્છમ—દાહિણુ—વામણુ, નિશ્ચુમુહ—તથ—દિક્ષિ—ગ્નુઓ. ૧૩

વન્નતિયં વન્નતથા,—લ'બણુમાલ'બણુ' તુ પડિમાઈ;
જ્ઞેગ — નિશ્ચ — મુતસુતી — મુદ્દાભેએણુ મુદ્દિતિયં. ૧૪

અન્નુન્નંતરિઅ'ગુલિ — ક્રેસાગારેહિં દોહિં હતથેહિં;
પિંદોવરિ કુપ્પર,—સંઠિએહિં તહ જ્ઞેગમુદ્દતિ. ૧૫

ચતારિ અ'ગુલાઈ, પુરઓ ઉણાઈ જતથ પચ્છમઓ;
પાયાણુ' ઉસ્સગો, એસા પુણુ હોઈ નિશ્ચુમુદ્દ. ૧૬

મુત્તાસુતી મુદ્દા, જતથ સમા દોવિ ગઙ્ગિભઆ હતથા;
તે પુણુ નિલાડદેસે, લગ્ગા અ—ને અલગ્ગ તિ. ૧૭

પંચ'ગો પણિવાઓ, થયપાહો હોઈ જ્ઞેગમુદ્દાએ;
વંદણુ નિશ્ચુમુદ્દાએ, પણિહાણુ' મુતસુતીએ. ૧૮

પણિહાણુતિગં ચેઈઅ—મુણિવંદણુ—પતથણુ—સરવં વા;
મણુ—વય—કાએગતં, સેસ—તિયતથો ય પયકુતિ. ૧૯

સચિત્તકવ્વમુજ્જણુ—અચિત્તમણ્ણુજ્જણુ' મણેગતં;
ઈંગ—સાડિ ઉત્તરાસંશુ, અ'જલી સિરસિ નિશ્ચુ—દિદ્દે. ૨૦

ઈઅ પંચવિહાભિગમે, અહવા મુચ્ચંતિ રાયચિણ્ણાઈ;
ખચ્ચાં છત્તોવાણુહ, મહિડં ચમરે અ પંચમએ. ૨૧

૨૫૨

વંદંતિ જિજ્ઞે દ્રાક્ષિણુ, - દિસિદ્ધિઆ પુરિસ વામદિસિ નારી;
નવકર જાહન સક્રિર, જિદ્દ મંજુગણે સેસો. ૨૨

નમુકારેણુ જાહનના ચિઈવંદણુ મજન દંડ થુઈ જુઅલા,
પાણુ દંડ થુઈ-ચઉક્રગ, થયપણિહાણુદિ' ઉક્રોસા. ૨૩

અન્ને બિ'તિ ઈગેણુ, સક્રત્યએણુ' જાહન વંદણુથા;
તદ્ગુ-તિગુણુ મજા, ઉક્રોસા ચઉક્રિ' પંચકિ' વા. ૨૪

પણિવાઓ પંગંગો, દો જાણુ કરદુગુતમંગ' ચ;
સુમહત્ય-નમુકારા, ઈંગ દુગ તિગ જાવ અદ્દસય'. ૨૫

અડસદ્દિહ અદ્દવીસા, નવનઉયસય' ચ દુસય સગનઉયા;
દોગુણુલીસ દુસદ્દા, દુસોલ અડનઉયસય દુવન-નસય'. ૨૬

ઈઅ નવકર-ખમાસમજુ, ઈરિઅ-સક્રત્ય યાઈ-દડેસુ;
પણિહાણુસુ અ અદ્દરત, વન્ન સોલસય સીયાલા ૨૭

નવ બાતોસ તિત્તોસા, તિયત અડવીસ સોલ વસિ પયા;
મંગલ-ઈરિયા-સક્રત્યયાઈમુ' એગસીઈસય'. ૨૮

અદ્દક નવકુય અદ્દવીસ સોલસ ય વીસ વીસામા;
કમસો મંગલ-ઈરિયા-સક્રત્યયાઈમુ' સગનઉઈ. ૨૯

વજ્જુદ્દસદ્દિહ નવ પય, નવકારે અદ્દ સંપયા તત્થ;
સગ સંપય પય તુલા, સતરકખર અદ્દમી દુ પયા. ૩૦

પણિવાય અદ્દખરાઈ, અદ્દાવીસ તહા ય ઈરિયાએ;
નવનઉઅ-મદ્દખરસય', દુતિસ પય સંપયા અદ્દ. ૩૧

દુગ દુગ ઈંગ ચઉ ઈંગ પાણુ, ઈંગાર છગ ઈરિય સંપયાઈ પયા;
ઈઅછા ઈરિ ગમ પાણુ, જે મે એગિંદિ અલિ તસ્સ. ૩૨

૨૫૩

અન્નુવગમે નિમિત્ત, ઓહે-અરહેઉ-સંગહે પંચ;
જીવ-વિરાહજી-ધડિકમણ, બેયઓ નિન્નિ ચૂલાઓ. ૩૩

દુ તિ ચઉ-પણુ-પણુ-પણુદુચકતિપયસક્રત્યયસ'પયાઈપયા;
નમુ આઈંગ પુરિસો લોગુ, અભયધમ-પણિણુ સંવં. ૩૪

થેઅન્વ સપયા ઓહ, ઈવરહેજી-વઓગ તધેજી;
સવિસંસુવઓગ સરવ,-હેક નિયસમ-ફલપ-મુક્રમે. ૩૫

દો સગતકચા વન્ના, નવસ'પય પયતિતીસ સક્રત્યએ;
ચેઈયથયદુ-સ'પય, તિચત-પય વન્ન-દુસયગુણુતીસા. ૩૬

દુ છ સગ નવ તિય છ ચ્યક્ર ઇપય ચિઈ સ'પયા પયાપદમ;
અરિહ' વંદજી સદ્ધા, અન્ન સુહમ એવ જા તાવ. ૩૭

અન્નુવગમે નિમિત્ત, હેજી ઈંગ-બહુ-વયંત આગારા;
આગ'તુગ આગારા, ઉત્તસગાવહિ સરવદુ. ૩૮

નામથયાઈસુ સ'પય, પયસમ અડવીસ સોલ વીસ કમા;
અદુરુત-વન દોસદુ, દુસયસોલ-દુનઉઅસય, ૩૯

પણિહાણિ દુવનસયં, કમેણુ સગ તિ ચઉવીસ તિતીસા;
ગુણતીસ અકૂવીસા, ચઉતી-સિમતીસ બાર ગુરુ વજા. ૪૦

પણુદ'ડા સક્રત્યય, ચેઈઅ નામ સુઅ સિદ્ધત્યય ઇત્ય;
દો ઈંગ દો દો પંચ ય, અહિગારા બારસ કમેણુ. ૪૧

નમુ જેઅ ય અરિહ' લોગ, સંવ પુકપ્પ તમ સિદ્ધ જે દેવા;
હિન્નિ ચતા વેઆ-વચ્ચમ અહિગાર પદમપયા. ૪૨

પદમઅહિગારે વંદે, ભાવનિણે ખીયએ હિ દંવનિણે;
ઇંગચેઈય-ઠવણુ-નિણે, તઇય ચઉત્ય'મિ નામનિણે. ૪૩

૨૫૪

તિલ્લુઅણ્ણવણ્ણિણ્ણપુણ્ણ, પંચમએ વિહરમાણ્ણ નિણ્ણજટ્ટે;
 સત્તમએ સુપનાણ્ણ, અઠ્ઠમએ સંવ-સિદ્ધ-થુણ્ણ. ૪૪
 તિત્થાહિવ-વીરથુણ્ણ, નવમે દસમે ય ઉજ્જવંત થુણ્ણ;
 અઠ્ઠાવમાઈ ઈગદિસિ સુદિદિહસુર-સમરણ્ણ ચરિમે. ૪૫
 નવ અહિગારા ઈહ લલિઅ-વિત્થરા-વિત્તિમાઈ અણ્ણસારા;
 તિન્નિ સુય-પરંપરયા, ખીઓ દસમે ઈગારસમે. ૪૬
 આવસ્સપ-ચુલ્લણ્ણીએ, જં ભણ્ણિયં સેસયા જહિઅણ્ણએ;
 તેણ્ણં ઉજ્જિજંતાઈ વિ, અહિગારા સુપમયા ચેવ. ૪૭
 ખીઓ સુયત્થાઈ, અત્થઓ વન્નિઓ તહિં ચેવ;
 સક્કત્થપંતે પઢિઓ, દંવારિહ-વસરિ પપડત્થો ૪૮
 અસદ્ધાઈનાણ્ણવજ્જં, ગીઆત્થ અવારિઅંતિ મજ્જાત્થા;
 આપરણ્ણા વિ હુ આણ્ણ ત્તિ, વયણ્ણઓ સુખહુ મન્નંતિ ૪૯
 ચક્કવંદણ્ણિજ્જનિણ્ણ મુણ્ણિ, સુપસિદ્ધાઈહ સુરા ઉ સરણ્ણિજ્જન;
 ચક્કહ નિણ્ણ તામ ઠવણ્ણ, દંવ ભાવ નિણ્ણ-ભેએણ્ણં. ૫૦
 નામનિણ્ણા નિણ્ણનામા, હવણ્ણનિણ્ણા પુણ્ણ નિણ્ણિદ્ધપડિમાઓ;
 દંવનિણ્ણા નિણ્ણજ્જવા, ભાવનિણ્ણા સમવસરણ્ણત્થા. ૫૧
 અહિગય-નિણ્ણ-પ્હમથુણ્ણ, ખીયા સંવાણ્ણ તઈઅ નાણ્ણસ્સ;
 વેયાવચ્ચગરાણ્ણં, ઉવઓગત્થં ચક્કત્થ થુણ્ણ. ૫૨
 પાવખવણ્ણત્થ ઈરિઆઈ, વંદણ્ણવત્તિઆઈ હ નિમિતા;
 પવયણ્ણ-સુર-સરણ્ણત્થં, હસ્સઓ ઈઅ નિમિત્તહ, ૫૩
 ચક્ક તસ્સ ઉત્તરીકરણ્ણ-પમુહ સદ્ધાઈઆ ય પણ્ણ હેજી;
 વેયાવચ્ચગરતાઈ, તિન્ન ઇઅ હેજી ખારસગં. ૫૪

૨૫૫

અભત્થયાઈ ખારસ, આગારા એવમાઈયા ચકરૈ;
 અગણી પશ્વિંદિ-છિંદણ, બોહી-બોભાઈ ડક્રો પ. ૫૫
 થોડગ લય ખંભાઈ માલુ-હીનિઅલ સપ્પરિ ખલિણ વહુ;
 લંબુતર થણ સંજઈ, લમુહંગુલિ વાયસ કવિટો. ૫૬
 સિરકંપ મૂઅ વારુણિ, પેહતિ ચઈબજ દોસ હસ્સગે;
 લંબુતર થણ સંજઈ, ન દોસ સમણીયુ સવહુ સૂઠીયું. ૫૭
 ઠરિ-ફસ્સગપચાણું, પણવીસુસ્સાસ અટ્ટે સેસેસુ;
 ગંબીર-મહુર-સદ્દ મહત્થ-સુતાં હવઈ ધુતાં. ૫૮
 પડિકમણે એછય જિમણ, ચરિમ પડિકમણુસુઅણ પડિબોહે;
 ચિછવંદણ પ્રઅ જઈણો, સત્ત હ વેલા અહોરતે. ૫૯
 પડિકમઓ ગિહિણોવિ હુ, સગવેલા પંચવેલ ઇયરસ્સ;
 પૂઆસુ તિસંજાસુ અ, હોઈ તિ-વેલા જઈ-નેણું. ૬૦
 તંબોલ પાણુ બોયણુ, વાણુહ મેહુન્ન સુઅણુ નિદ્દહવણું;
 મુતુ-આરં બુઅ, વજ્જે બિથુનાહ-જમખંએ. ૬૧
 ધરિ નમુકાર નમુત્થણુ, અરિહંત યુછ લોગ સવ્વયુછપુકખ;
 યુછ સિદ્ધા વેઆ યુછ, નમુત્થુ જાવંતિ થય જયવી. ૬૨
 સંવોવાહિ-વિસુદ્ધ, એવં જો વંદએ સયા દેવે;
 દેવિંદવિંદ-મહિઆ, પરમપય પાવઈ લહુ સો. ૬૩

દેવ વંદન વિભાગ સમાપ્ત.

૨૫૬

અથ પોષદશમી કથા પ્રારબ્ધતે

તત્ર પ્રથમ મંગલો ચરણુ વદે હુ - પાર્શ્વનામાંત્રિ પંકજ,
સર્વ શોભ્યદમ્ સમસ્ત મંગલ શ્રેણી લતા પલ્લવતોપદમ્,

અર્થ:-સર્વજનને સુખનું દેનાર તથા સમસ્ત મંગલ પંક્તિરૂપ લતાને નવાં ફૂર કરવામાં મેઘસમાન એવું શ્રી પાર્શ્વનાથનું જે ચરણુ કમળ તેને હું વદન કરું છું. વળી કવિ કહે છે કે હું વામેય જનને નમસ્કાર કરીને તથા સુગુરુને પ્રણામ કરીને લગ્ય જીવના બોધને અર્થે તથા પરોપકારને અર્થે આ લોક અને પરલોકમાં સુખને આપનાર એવું પોષ દશમીનું વ્રત પ્રાકૃત ભાષાએ કરી કહું છું માટે હે લગ્ય જીવો હું જે વ્રતને મહિમા કહીશ તે વ્રતનું જરૂર ભાવે કરી આરાધન કરવું હવે તે કથા કહે છે.

ચંપા નગરીને વિષે પૂર્ણભદ્ર નામા ચૈત્ય છે તિહાં એક દિવસ ચરમ તિથિ કર જે શ્રીવીર ભગવાન તે આવીને સર્વોત્તમા તેમને આવવાના સમાચાર મગદાધિપતિ શ્રેણીક રાજા સાંભળીને મહાઆડંબરે ત્યાં પ્રભુની પાસે આવી પ્રભુને પ્રેમ કરીને સન્મુખ બેઠા. પછી સંસારને જેણે નાશ કર્યો છે એવા શ્રી ચરમ તિથિ કર ચાર ગતિમાં પડેલા એવા જીવોના ઉદ્ધારને અર્થે હૃપદેશ દેતા હતા.

શ્લોક:-જિન ધર્મવીર્નિમુક્તો મા જુવં ચક્રવર્ત્યપિ-
સ્ત્યાં ચેટા દરીદ્રોપિ જિન ધર્મોધિવાસિત - ૧

ભાવાર્થ:-કદાચિત્ ચક્રવર્તિની પદવી કાઢી પુરૂષ પામેલો હોય તો પણ જિન ધર્મ વિનિમુક્તો થકો તો તે કંમે થકી મુક્ત થાય નહીં.

૨૫૭

તેમજ કદાચિત્ કોઇ પુરુષ દરિદ્રી હોય તો ખજુ તે જન ધર્મ થકી હત્તમ મોક્ષ પદને પામે છે અર્થાત્ ચક્રવર્તી પદવી પામેલા પશુ જન ધર્મ વિમુક્ત જો હોય છે તો તેને મોક્ષ થતો નથી, પરંતુ દરિદ્ર હોય પશુ ધર્મમાં સરાગી હોય તો તે મોક્ષ પદને પામે છે. માટે આ સંસારમાં જીવને જન ધર્મની સામગ્રી પામવી મહા દુર્લભ છે. તેમાં વળી દાન શીલ તપ અને હાવ એ ધર્મના ચાર અંગ મળવા તે પશુ કદીશુ છે તથા પાપ કરવાથી ખજુ જીવ નરકમાં જાય છે તેમાં પશુ દેવ દ્રવ્યની ચોરી તથા પરસ્ત્રી-ગમન કરનારા તો સાતમી નરકને વિશે જ્ઞાત વખત જાય છે. કહ્યું છે કે—

મહોક્ક

મોક્ષો દેવવસ્ત પરસ્ત્રીગમણેષુ ચ સત્તમ નરય

જંતિ સત્તવારાહિ ગાયમા ॥ મહારંભીયોત્પદિ ॥

લાવાર્થ:-પરદ્રવ્યના ચોરવાથી તથા પરસ્ત્રીગમન કરવાથી જીવ સાતમી નરક જુમીને વિષે જાય છે. મહાઆરંભીની ખજુ એવીજ દશા જાણવી, વળી વીર ભગવાન કહે છે કે હે ગૌતમ પૂર્વે અનંતા પુરુષ પૂર્વધર થકી ખજુ નિગોદને પ્રાપ્ત થયેલા છે આવાં વચન વીર ભગવાનના સાંભળી પાછા ગૌતમ સ્વામી પુછે છે કે મહાસજ પૂર્વધર હતા અને શા માટે નિગોદમાં ગયા? ત્યારે ભગવાન કહે છે કે હે ગૌતમ પ્રમાદના યોગે કરી તે પૂર્વધર નિગોદમાં જાય માટે પ્રમાદ કોઇ દિવસ કરવો નહીં વળી ગૌતમ સ્વામી શ્રી વીરસ્વામીને પ્રદક્ષિણા દઈને વંદન કરીને પુછવા લાગ્યા કે હે સ્વામિન પોષ કૃષ્ણ દશમીને દિવસે શ્રી પાર્શ્વજિનનો જન્મ થયો છે માટે તે દિવસ શ્રી પાર્શ્વજિન જન્મ કર્યાજુકે છે માટે તે દિવસ આવી રીતે સર્વ જન્ય જીવોએ વર્તવું તે કહે છે. પ્રથમ તો સાયંકાલ અને પ્રાતઃકાલ ખે વખત પડિશ્યમજી ક્રવુ અને જિન મંદિરમાં જઈ અઘટ પ્રકારે અથવા સત્તર પ્રકારે પૂજા ભજાવવી સ્નાન મહોત્સવ કરવો નવ અંગે આડ-

૨૫૮

ભરે કરી ભગવાનનું પુજન કરવું. પછી યુરુ પાસે આવી સિદ્ધાંતનું શ્રાવણ કરી પ્રજ્ઞામ કરી પોતાને ઘેર આવી અને એકસઠાણું કરીને ચોવિહારનો નિયમ લેવો તેમજ આગળ નવમીને દિવસે એકસઠાણું કરવું તથા એકાદશીને દિવસે પણ એકસઠું કરવું તિવિહારનું પચ્ચક્ષુઆણ કરવું તથા ત્રણ દિવસ બ્રહ્મચર્ય પાળવું આવી રીતે પોષ કૃષ્ણ દશમીનું આરાધન દશ વર્ષ સુધી કરવું જે પ્રાણી મન વચન કાયાએ કરી આ વ્રત પુર્વોક્ત રીતે કરે તે જીવ મન કામના સિદ્ધિને તથા આ લોકને વિષે ધનધાન્યાદિકને પામે અને પરલોકને વિષે ઈદ્રાદિક પદને પ્રાપ્ત થાય અને અંતે મોક્ષને પામે.

વળી ગૌતમ સ્વામી પુછે છે કે હે મહારાજ ? તે વ્રત કોણે કયું હતું ? અને તે કરનારને શું ફળ મળ્યું ? તે કહે તે વ્રત સાંભળી વીર ભગવાન કહે છે કે હે ગૌતમ ? સાંભળો, શ્રી વામાનંદન પાર્શ્વનાથ તિર્થંકરના આંતરામાં સુરદત નામા શ્રેષ્ઠીએ એ વ્રત આરાધ્યું હતું. ત્યારે વર્ધમાન સ્વામી કહે છે કે હે ઈંદ્રજિતિ સાંભળ, જંબુદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રને વિષે સુરેદ્રપુર નામનું નગર હતું ત્યાં નરસિંહ નામા રાજા રાજ્ય કરતો હતો તેની ચાતુર્યશુભ્ય પુકત શીલાલંકાર ધરનારી પતિવ્રત ધર્મવાળી શુભસુદરી નામની સ્ત્રી હતી હવે તે નગરને વિશે માહાધનવાન તેજસ્વી યશસ્વી પ્રતાપી એવો સુરદત નામા શ્રેષ્ઠી રહેતો હતો તેની શીલાભરણ્ય બુધિત શીલવતી નામની સ્ત્રી હતી હવે તે સુરદત શ્રેષ્ઠી મિધ્યાત્વે કરો વાસિત અંતઃકરણવાળો હતો તેથી સંન્યાસી ભક્તાએ અંગીકાર કરેલા એવા શિવ ધર્મનું આરાધન કરવામાં પ્રતિદિન તત્પર રહેતો હતો તેથી તે શ્રેષ્ઠી જૈન શાસન જિન પ્રવચન સુદેવ કુદેવ સુચરુ સુધર્મ અધર્મ કર્મ

૨૫૯

અકર્મ વિગેરેને કાંઈ પણ જાણતો ન હતો, વળી ખીજું તે શું પણ મિથ્યાત્વના પ્રહારથી જીવ અજીવને તથા જીવ અને શરીર લિન્ન છે કે એકજ છે તેને પણ જાણતો ન હતો અને મિથ્યાદષ્ટિના ધર્મનું આરાધન કરતો હતો જ દિવસ કાઢે છે પછી તે કેટલેક દિવસે કરેલા કર્મના કુદ્યથી વેપાર કરવા માટે કરિયાણાના સવાખશે વહાણો ભરીને રત્નદ્વીપ પ્રત્યે ચાલ્યો ત્યાં જઈ સર્વ કરિયાણાં વેચી ખીજાં નવાં કરિયાણાં લઈ તેના વહાણ ભરી પાછો પોતાના નગર તરફ ચાલ્યો તેવામાં દેવ-યોગથી પવનના જોરે કરી વાહણો આડે રસ્તે ચાલ્યાં. તે કાલકૂટદ્વીપને વિષે આવી પડ્યા અને ત્યાંથી નિકળવાને રસ્તો મળ્યો નહિ તેથી ત્યાં જ રોકાઈ રહ્યાં, પોતે કાલકૂટદ્વીપમાં ગયો. હવે તે સુરદત્ત શ્રેષ્ઠી કરિયાણાવાળા વહાણને ત્યાં જ રાખી તે વહાણમાં જે દ્રવ્ય હતું તે દ્રવ્યના પાંચસો ગાડાં ભરી પગ-રસ્તે ચાલ્યો. રસ્તામાં આવતા ચોર-લોકોની ધાકે સુરદત્ત શ્રેષ્ઠીના દ્રવ્યના પાંચસો ગાડાં છુટી લીધાં પછી સુરદત્ત શ્રેષ્ઠી નાગોપુગો શ્વેર ચાલ્યો. અને ત્યાં ઘરના ભંડારમાં અગ્યાર કરોડ સોના-મહોર પણ સર્પ વૃશ્ચિક કાટ સમાન થઈ ગઈ. ગામમાં શ્રેષ્ઠીપદ હતું તે પણ નિર્ધન થવાથી ચાલ્યું ગયું, તે જોઈ મોટા કલ્પાંત કરવા લાગ્યો. અરે આ તે કોનો કોપ થયો ? જે સર્વ મહારુદ્ર દ્રવ્ય ગયું તેની સાથે માન-મતલબો અને આખરું પણ ગઈ. અને ગામના લોકો પણ મને સન્માન આપતા બંધ થઈ ગયાં. અરે ? હવે હું શું કરું ?

એમ શેષ-સમુદ્રમાં મગ્ન થઈ વિલાપ કરવા લાગ્યો, એમ અતિ વિલાપ કરતાં કરતાં દિવસ નિર્ગમન કરવા લાગ્યો, એવામાં એક દિવસ નિર્ગમન કરવા લાગ્યો એવામાં એક દિવસ તે

૨૬૦

સુરેન્દ્રપુર નગરના કૃષિવનમાં જ્યથેશ નામના આચાર્ય આવી સમોસર્વા, પછી નરસિંહ રાગ વનપ્રાણના મુખ થકી જ્યથેશ્વરીનું આગમન સાંભળી સતુરંગી સેનાના પરિવારે કરી સુખ થઈને સુદુર્વાદનાથ આગ્યો તેની સાથે સુરદત કૈફી પણ આગ્યો, સર્વ જનોએ ગુરુને વંદન કર્યું અને વિરવદ્ધ સ્થાન પર સદૃ જણ બેઠાં ત્યારે જ્યથેશ્વરી પણ ધર્મદેશના દેતા હવા કે હે જાણ્ય હોવા સંસારમાં સ્થરજીવ અને સર્વ કૈયનો કરનારો માત્ર એક ધર્મ જ છે, કહ્યું છે કે—

: પ્રશ્નો :

ધર્મતઃ સકલ મંગલપ્રલિ ધર્મતઃ સ્ફુરતિ નિર્મલઃ યશઃ ॥
ધર્મતઃ સકલ સૌખ્યસંપદા ધર્મ એવ તદ હો નિર્મલીયાત્
જવ દવા ઈરમિઝઝઈ ઈદિયવગ્ગો દમિજ્જઈ તયાપિ સવ્વે ચ
વિજ્જઈ સવા ધમ્મસ્સ રહસ્સમિણુ મેવ ? ધર્મો મંગલમૂલ
હિસામલ ય સંવ્વદ્ધકમાણુ ધર્મો ખલ ય વિહિલ ધર્મો
ઠાણુ ય શરણુ ય ॥ સુખાસુખ વિચાર સ્થાત્ ગમ્યાગમ્ય
વિભેદકૃત માર્ગામાર્ગ પરિજાત્રી ગુણગુણ વિચારણા. ૧૧ ૪ ॥

કસાણુ ધ્રુવિ જ્યુણી દુરંતદુરિયારિવગ્ગણી ઠવણી
સંસાર જસહિ તરણી એગ ય હોઈ જવ કયા. ૧૫ ॥

: સર્વ પ્રશ્નોનેના જાવાબ :

ધર્મે કરી સકલ મંગલની પતિત મળે છે, ધર્મે કરી પ્રાણીનું જિવંમ્મ વશ સર્વજ્ઞ સમાસક્ષમ જાણીએ અને ધર્મે કરીને સકલ સુખ-સંપદા પ્રાપ્ત થાય છે, આટલે હો જાણ્યો ! તમે જનકર્મનું અસરાધન કરો. ૧

૨૬૩

વળી ધર્મનું મૂળ જીવ દયા છે, માટે દયાને વિષે રમણ એટલે દયા પાળવી તથા ઈન્દ્રિયલોભ પુરુષથી દયા પાળતી નથી માટે ઈન્દ્રિયવર્ગનું પ્રવિહિન દમન કરવું તથા સત્ય વચન બોલવું. કારણ કે સત્ય છે તે ધર્મનું મૂળ છે, માટે સત્ય જ બોલવું એ પૂર્વોક્ત ત્રણ વાનાં જે છે તે ધર્મના મૂળ છે. ૨

અને ધર્મ છે તે મંગળનું મૂળ છે, હિંસા છે તે સર્વ દુઃખનું મૂળ છે અને ધર્મ છે તે જ જીવનું વિપુલ એવું મહોદનું બળ છે અને ધર્મ તે જ સંસારથી ભય પ્રાપ્તતા જીવને થરણ તથા સ્થાનમૂત છે, અને ગુણ તથા અવગુણની જે વિચારણા છે તેણે કરી જુદા અને અભુક્તનો વિચાર થાય છે, તથા તેણે કરી ગમ્ય-અગમ્યનો બેદ થાય છે, અને તે ગુણઅવગુણ વિચારણા જે છે તે માર્ગ અને કુમાર્ગ તેને બાણનારી છે. તથા દુરંત-દુરિતને નાશ કરનારા જે શત્રુ તેની સ્થાનમૂત છે તથા સંસારરૂપ સમુદ્રથી તારનારી છે. ઈત્યાદિ સર્વ કાર્ય કરનારી એક જીવ દયા જ બાણવી, ૫

એ પ્રકારની દેશના ગુરુ મુખથી સાંભળી પર્વદામાં બેઠેલા સ્ફુટત શ્રેષ્ઠી પૂછવા લાગ્યા કે, હે ભગવન્! આમે જે જીવ જીવો તે જીવનું લક્ષણ શું છે ?

ત્યારે મુનિ કહે છે કે, હે શ્રેષ્ઠી! જ્ઞાન, દ્વંદ્વન, ચારીત્ર, તપ, વીર્ય અને ઉપયોગ યુક્ત જે હોય તેને જીવ કહીયે એ લક્ષણે કરી જીવ બાણવો. કહેલું છે—

૨૬૨

: ભાવાર્થ :

જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ અને વીર્ય ઉપયોગ યુક્ત જે હોય તે જીવ કહીએ, જે જીવ સમ્યક્ત્વને પ્રાપ્ત થાય છે તે સુગમ જાણીએ. ૧

વળી જે ચેતના લક્ષણ છે તે જ આત્મા છે એમ સામાન્યે કરી પડિત પુરુષો કહે છે. તે બે પ્રકારના આત્મા છે— તેમાં જે સંસારને વિષે પરિભ્રમણ કરે તે જીવાત્મા જાણીએ. તથા જે સંસાર પરિભ્રમણ રહિત તે સિદ્ધાત્માને પરમાત્મા જાણીએ. સંસારાત્મા જે છે તે સદા જન્મ-મરણ વિગેરે દુઃખને ભોગવનારો હોય છે, ચોરાશી લાખ જીવા-યોનિમાં પરિભ્રમણ કરે છે. ૩

ચઉદ્ધ રાજમાં એવી કોઈ જાતિ નથી, એવી કોઈ યોનિ નથી, એવું કોઈ સ્થાન નથી, એવું કોઈ કુળ નથી કે જ્યાં જીવ જન્મ્યો નથી કે મર્યો નથી એ સર્વ સ્થાનકે એકેક જીવ અતંતીવાર ફરતી સંસારમાં ભ્રમ્યો છે. કોઈ ઠેકાણું મૂક્યું નથી કે જીવે કોઈ સ્થાને મૂક્યું નથી. ૪

જીવ કર્મો કરીને એકલો જ દેવલોકે જાય છે અને નરકને વિષે પણ એકલો જ જાય છે અને વળી એકલો જ જીવ કર્મોએ કરી નીચો અસુર નિકાયમાં ઉપજે છે, એકલો જ કુંથુવા કીટી વિગેરેના ભવોને પામે છે, જીવ પોતે જ કર્મ વશે. ૫

સૌ ભાગી દુર્લાભી, શ્રીમાન રૂપવાન, રૂપ રહિત દુઃખી તથા સુખી વિગેરે જીવ પોતે જ કર્મ કરેલા ભોગવે છે. નટ-નાગરની ખાજીની પેટે સંસારમાં સેવક સ્વામી તરનારી નપુસક. ૬

૨૬૩

વળી સંસારી જીવ કર્મ-બંધનથી સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે છે, અનંતકાળ ભ્રમતો કર્મનેા અંત કરે તો સદ્ગતીને પામે છે. ૭

ભગ્ય જીવને વિશે દયા, દાન અને ધર્મ એ ત્રણ કલ્પરૂપ પ્રક્ષેપાણુઓ. દાન, શીલ, તપ અને ભાવના તે રૂપ કલ્પપ્રક્ષેપની શાખાઓ બાણુવી તથા મુક્તિનું સુખ તે રૂપી ફળ બાણુવું. ૮

ધર્મ થઈ સારા કુળમાં જન્મ હોઈ શકે છે, તથા ધર્મ કરીને અર્થને અને વિપુલ એવું યશ તે પણ મેળવી શકાય છે. ધર્મ થઈ ધન, સુખ તથા રૂપ મેળવી શકાય છે. તથા ધર્મ તે જ સ્વર્ગ અપવર્ગને આપનારો હોય છે. ૯

ધર્મથી સંસારના વિપુલ સુખ મળે છે અને ધર્મે કરીને મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે. માટે ધર્મ-માર્ગના સાધન વિના જે મનુષ્ય છે તે તિર્થંચ બાણુવું. ૧૦

આ પ્રકારે ગુરુના મુખથી દેશના સાંભળીને સુરદત શ્રેષ્ઠીએ ધર્મને પ્રાપ્ત કર્યો. જીવ અજીવ આદિ નવ તત્વો સહિત અમર્યત્વ રત્ન પામ્યો. વળી સુરદત શ્રેષ્ઠી ગુરુદત પ્રત્યે પૂછે છે કે-હે ભગવાના કદી પણ એવું સાધન હોય તે કહેા કે જે સાધન કરવાથી મારું ધરમાં રાખેલું તથા બાહિરથી ઉપાર્જિત કરેલું જે નિધાન હતું તે સર્વ જતું રહ્યું છે. તે પાછું મને મળે ? ત્યારે ગુરુએ કહ્યું, કે હે શ્રેષ્ઠી ! પોષ દશમીનું તમે વ્રત સ્વીકારો. તેથી સર્વ સંપત્તિ ઉપલબ્ધ થશે. કારણ કે પોષ દશમીને દિવસે શ્રી પાર્શ્વનાથનો જન્મ-કલ્યાણીય દીન છે. માટે તે જ વ્રત તમારે

૨૬૪

કરવું. એ વાક્ય સાંભળી શ્રેષ્ઠી પૂછે છે કે મહારાજ, તે વ્રત કેવી રીતે કરવું? ત્યારે ગુરુ કહે છે કે- પ્રથમ માગશર વદી ૯ ને દિવસે સાકરનું પાણી અથવા ખાંડનું પાણીનું પાન કરવું. એકાસણનું પચ્ચખાણ સુકત થઈને દશમીને દિવસે એકાસણું હામ ચોવીયાર કરવું, તે દિવસે અન્નચર્ચા ભૂમી શયન વિગેરે પાળવું. બે વખત પ્રતિક્રમણ કરવું. છનાસવમાં અષ્ટ પ્રકારી, સત્તર પ્રકારી પૂજા કરવી-ભણાવવી વિગેરે કરવું અને શ્રી પાર્શ્વનાથ અહીં તે નમઃ એ પદનું એ હળાર ગુણુલું એટલે (નવકારવાળી ૨૦ ગણવી.) ૧૨ લોગસનો કાકિસગ, ૧૨ સાચિયા, ૧૨ ખમાસણા કરવા. એકાદશીને દિવસે એકાસણું ભરેલાણે કરવું, નવકારવાળીનું પદ બીજા દિવસે નાચાવ. શબ્દો લેવો, દરેક વીધી ત્રણ દિવસનો સરખો, વળી પારણાને દિવસે યથાશક્તિ સ્વામી-વાત્સલ્ય કરવું, આ વ્રત દશ વરસ પર્યાંત કરવું. હે શ્રેષ્ઠી ! આ પ્રમાણે પોષ દશમીનું વ્રત જે મનુષ્ય કરે તે પુરુષ આ લોકને વિષે ધન-ધાન્ય, સમૃદ્ધિ તે વૃદ્ધિને પામે છે. પરલોકને વિષે આ ઈન્દ્રપાણું પામે છે, એ પ્રકારના ફળની પ્રાપ્તિ હોય છે અને આંતરે મુક્તિ પદને મેળવે છે. આ પ્રમાણે શ્રેષ્ઠીએ પોષ દશમીનું મહાત્મ્ય સાંભળીને ગુરુ પાસે વ્રત શ્રવણ કર્યું, પછી પોતાના ઘરે આવ્યો અને ગુરુએ બીજા દેશ વિહાર કર્યો, એ પછી સુરક્ષિત શ્રેષ્ઠીએ પુર્વોક્ત રીતે દશ વર્ષ પર્યાંત કર્યું, પોષ દશમી વ્રતનું આશરણ કર્યું અને તે વ્રત સંપૂર્ણ થયું કે તરત જ વ્રતમાં મહિમાએ કરી સીંઠના કરીશણના ભરેલા સવા-ખસો વળાણ કાળકુટ દ્વીપમાં રોકાયા હતા તે અત્યુજ પવનના યોગે કરી પોતાને મેળે ગામ આવ્યા. તે વળાણના ખલાસીઓએ આવીને સંક્રમે જણું કે આપના મહેલા વળાણ કાળકુટથી આવી ગયા છે, અત્યુજ પવન સાચવાથી અહીં આવ્યા છે તે વ્રત સાંભળી

૨૬૫

સ્ત્રી-પુરુષ સંતોષ પામ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે અહો !
 પોષ દશમીના મહિમા થકી જેની આશા ન હતી તે આજે
 આશા સફળ થઈ. વગર પ્રયાસે તે વહાણો પાછા આવ્યા તેમ
 આપણા ઘરના જાંડારમાંથી સર્પ-વીંછી થયેલ તે મિલકત
 અગિયાર કરોડ સોનૈયા આપણને દશમી વ્રતના પ્રભાવથી
 ઉપલબ્ધ થશે. એમ જ્યાં વાત કરે છે ત્યાં તો એકાદશ કોટ
 સુવર્ણ પ્રગટ થયા પછી ત્યાં શેઠ-શેઠાણી જઈને જુવે છે, તે
 ઉત્પન્ન થયેલી અગિયાર કરોડ સોના-મહોર પુર્વ હતી, તેવી જ
 જેવામાં આવી તે જોઈને સુરદત એવી ઉર્ષિત થઈ પોતાની
 સ્ત્રીને કહેવા લાગ્યો કે હે સ્ત્રી જો તો ખરી ! કે આ જૈન-
 શાસનનો મહિમા કેવો છે. અહો અહો, જૈન-શાસન તો પ્રગટ
 પ્રભાવવાળું છે. જે ધણા ધર્મના વ્રત કર્યા પણ આવી રીતે જ
 તુરત જ પ્રત્યક્ષ ફળદાયક કોઈ પણ ધર્મના વ્રત દીકા નહિ.
 ધન્ય છે જૈન-શાસનને તથા તેમના વ્રતને જે જૈન-ધર્મના પ્રભા-
 વથી જે સ્વા-બસો વહાણ કાળકૂટથી પાછા આવ્યા તથા ધરમાંથી
 કોઈ સામાન થઈ ગયેલી સોના-મહોર અગિયાર કોટી સુવર્ણ
 સોના-મહોર તેના મેળે પ્રગટ થઈ. હે સ્ત્રી ! હાલ આપણને
 દશમી વ્રતના પ્રભાવે કરી, જેવું લક્ષ્મીનું દુઃખ હતું તેવું જ
 સુખ થયું.

જૈન ધર્મ જેવો ખીજો આ લોક અને પરલોકમાં સુખદા-
 યક એવો કોઈ ધર્મ તથા એમ સુરદત એવી આલહાદીત ધર્મને
 પોતાની સ્ત્રીને કહ્યું હવે શ્રી પાર્શ્વનાથની કૃપાથી તથા ગુરુની
 આગાધી અને જૈન ધર્મના પ્રભાવથી હું ધનવાન થયો છું
 માટે સહુએ જૈન ધર્મ અખીકાર કરવો એમ સહુને કપદેશ કરી
 જૈન ધર્મ ઉપર દ્રઢ ભાવ રાખીને સુરદત એવી કાળા નિર્ગમન

૨૬૬

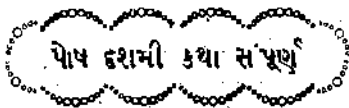
કરવા લાગ્યો તે સુરદત્ત શ્રેષ્ઠીના નિર્ધનપણાને લીધે શ્રેષ્ઠીપદ
 ગયું હતું તે પાછું પૂર્વની માફક શ્રેષ્ઠીપદ પ્રાપ્ત થયું એમ
 કરતાં એક દિવસ શ્રી સુભેદ્ર નામના આચાર્ય મહારાજ ગામના
 ઉદ્યાનમાં આવી સમોસર્યા ત્યારે વનપાળકે આવી વધામણી આપી
 આપણા ઉદ્યાનમાં સુભેદ્રસુરી મહારાજ પધાર્યા છે તે સાંભળી
 રાજા અને સુરદત્ત શ્રેષ્ઠી સર્વ મોટા આડંબરે કરી ગુરુ વંદ-
 નાર્થે આવ્યા અને વંદન કરી સર્વ યોગ્ય સ્થાને બેઠા તે પછી
 સુભેદ્રસુરીએ દેશના દેવા માંડી તે દેશના સાંભળીને શ્રેષ્ઠી
 પોતાના ઘરે આવ્યા પછી સુરદત્ત શ્રેષ્ઠીએ સર્વ ગૃહભાર પોતાના
 પુત્રને સોંપ્યા અને પછી પોતે પોતાના પુત્રને કહેવા લાગ્યો
 કે હે પુત્ર તું પોષ દશમીનું વ્રત તું જરૂર કરજે તે દિવસે શ્રી
 જીનેશ્વર દેવની આશ્ચર્ય પ્રકારે અથવા સત્તર પ્રકારે પુજા કરવી તથા
 ગુરુના મુખથી ધર્મ શ્રવણ કરવું એક વખત ભોજન કરી
 ચોવિહાર નિયમ ગ્રહણ કરવો ભૂમિ શયન પ્રહ્લ્લમય વિગેરે ઘણાં
 પ્રકારના નિયમ, નવમી દશમી એકાદશી એ ત્રણ દિવસ લેવા
 અને પારણાને દિવસે સ્વામી વાત્સલ્ય કરવું વળી તું કહીશ કે
 ખીજા ઘણા વ્રતો છે છતાં દશમીના વ્રતનો આપને આગ્રહ બહુ
 છે તેનું શું કારણ ? તો ત્યાં સુરદત્ત શ્રેષ્ઠી કહે છે કે હે પુત્ર
 સાંભળ જો કે આ સર્વ આપણા ઘરમાં આપણને જે ધન
 અનર્ગલ થત સંપત્તિ પ્રાપ્ત થઈ છે અને જે કાંઈ સુખી હોય
 તે સર્વ પોષ દશમી વ્રતના મહિમા થકી જાણુ જે માટે હું તને
 તે વ્રતનું આગ્રહ કરીને આરાધન કરવાનું કહું છું તે વ્રતનું
 આરાધન તારે પણ કરવું એ પ્રમાણે સુરદત્ત શ્રેષ્ઠીએ વ્રતનું
 સર્વ મહાત્મ્ય પોતાના પુત્રને કહ્યું પછી સુરદત્ત શ્રેષ્ઠી ગુરુ
 સમીપે ગયો અને ગુરુને જઈને પુછ્યું કે હે ગુરુ મહારાજ પોષ
 દશમીનું વ્રત મેં કયું, તથા તેના પ્રભાવથી સર્વ સંપત્તિ મને

૨૬૭

પ્રાપ્ત થઈ તો હે ગુરુ મહારાજ તે વતના ઉદ્યાપનના વિધિની
 યને ખબર નથી તો તે કહેા તે વારે ગુરુએ કહ્યું કે હે શ્રેષ્ઠીન
 પોષ દશમીના ઉદ્યાપનમાં સર્વ વસ્તુઓ દસ દસ લેવી તેના નામ
 કહે છે :- પ્રથમ દસ પુઠા દસ, પુસ્તકના રૂમાલ, દસ નવકાર-
 વાળી, દસ નીલમણી, દસ મંદરવા, પંચ ધાતુની દસ જીન
 પ્રતિમા, સર્વ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રના ઉપરણુ છે, તે જોઈએ.
 પછી આ પ્રમાણે ગુરુને કહેલો જીનમણાની વિધિ સાંભળી પોષ
 દશમીનું ઉદ્યાપન કર્યું. તદ્દતર સુરદત્ત શેઠ ગુરુની સમીપે જઈને
 કહેતો હતો :- કે હે ભગવાન ? તમે મુજને જનમ જરા મરણના
 બંધનથી મુક્ત કરી ચારિત્ર આપો કારણ કે ચારિત્ર થકી જીવ
 સ્વર્ગ અને મોક્ષ પદને મેળવે છે. એ રીતે કહીને સુરદત્ત
 શ્રેષ્ઠીએ ગુરુની સમીપે ચારિત્ર ચણી કરીને પાંચ સમિતિ અને
 ત્રણ ગુપ્તિ આઠ પ્રવચન માતાને પાળી, સત્તર બેઠે સંયમનું
 આરાધન કર્યું. પછી વિવિધ પ્રકારે ઉમ્મ તપશ્ચર્યા કરી માસ-
 ક્ષમ્ણાદિક કરીને અંતે સંલેખણાનું આરાધન કર્યું. મરણ પામી
 પ્રાણાંત દેવલોકને વિષે વીશ સાગરોપમ આયુષ્યવાળો દેવતા
 થયો, દેવ સંબંધી ઘણા સુખ ભોગવી આયુષ્ય પુર્ણ કરી
 અહીં જંજીરોપને વિષે મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં પુષ્કલાવતી વિજયને
 વિષે મંગલાવતી નગરીમાં સિંહસેન રાજની ગુણસુદરી નામા
 સ્ત્રીની કુબે પુત્રપણે ઉપન્યો, પુર્વના સુકૃતથી અત્યંત રૂપવાન
 કાંતિમાન થયો તેનું જયસેન નામ પાડ્યું અનુક્રમે યૌવન
 અવસ્થાને પ્રાપ્ત્યો તે વારે તેના પિતા સિંહસેન રાજાએ મોગ્ય
 એવી શીલવતી નામે રાજકન્યા સાથે તેનું લગ્ન કરાવ્યું. તે
 સ્ત્રી સાથે સંસારના સુખો ભોગવીને છેવટ વૈરાગ્ય પામી ઉત્તમ
 ગુરુની પાસે ચારિત્ર લઈને વિહાર કર્યો એકદા જનકલ્પી થઈ
 ગુરુથી જુદા પડી એકેકી વિહાર કરતાં તેજ ગામના ઉદ્યાનમાં

૨૬૮

જાનને કાઢિસજ્જ ધ્યાને ઉભા રહ્યા તિહાં વન દેવતાએ તે મુનીને ખીવરાવવા માટે નોળીયા, વીછી, હાથી, સિંહ, વાઘ વગેરેના કપ કરીને ઘણાજ ઉપસર્ગ કર્યા તેને સહન કરતો શુકલ ધ્યાનના યોગે કરી કેવળજ્ઞાન પામ્યા. તેનો આર નિકાયના દેવોએ આવી મહોત્સવ કર્યો. તેથી કરી જે વનદેવતા ઉપસર્ગ કરતો હતો તે પણ પ્રતિબોધ પામ્યો અને સમ્યક્ત્વને પામ્યો જ્યસેન મુની કેવળજ્ઞાન પર્યાય પાળીને મોક્ષે ગયા તથા તેમની શીલવતી સ્ત્રીએ પણ ચારિત્ર લીધું. 'પંચ મહાવ્રતનું' પાલન કર્યું અગ્યાર અંગનું પઠન કર્યું એકંદા કાષ્ઠ વનને વિષે કાઢિસજ્જે રહી તે વખતે મિથ્યાત્વી વનદેવે આવી એકવીશ દિવસ પર્યંત ઘણા પુર્વોક્ત રીતે સિંહાદિ રૂપે ઉપસર્ગ કર્યા તો પણ ચલાયપાન થઈ નહીં. દેવ પણ શીલવતીથી બોધ પામી દેવલોકે ગયો ત્યાંથી ચવી મહાવિદેહસેત્રને વિષે સિદ્ધિપદને પામશે અને સાદવી શીલવતી કેવળજ્ઞાન પામી મુક્તિ પદને પ્રાપ્ત થઈ એ રીતે શ્રી વીર ભગવાને ગૌતમ સ્વામીની આગળ કહ્યું એ કથા પુર્વાચાર્યોક્ત સવા લાખ શ્લોક સંખ્યામાંથી ઉદ્ધરીને યત્ કિંચિત્

૨૧૬

મેર તેરશની કથા.

પ્રથમ ઋષભદેવ ભગવાનને નમસ્કાર કરીને તદ્દનંતર જ્ઞાનના દ્વારે યુરુ તથા ભગવાનની વાણી જે સરસ્વતી દેવી, તેમનું ચિત્તને વિષે સ્મરણ કરીને શ્રી મેર તેરશની કથા કહીએ છીએ. તિહાં આઠ મહાપ્રતિકાર્યે કરી ગિરાજમાન, ત્રણ જગતના યુરુ એવા શ્રી મહાવીરસ્વામી, તેમણે જેવી રીતે પરપરાયે પ્રથમ થઈ ગયેલા તીર્થંકરો કહેલા આન્યા ને તેવી જ રીતે મહા વદી તેરશના દિવસનું મહાત્મ્ય શ્રી જૈતમસ્વામી આગળ કહ્યું ને તેમ હું પણ કહું છું.

શ્રી ઋષભસ્વામી પછી પચાસ લાખ કોડાકોડી સાગરોપમને આંતરે શ્રી અણ્ણતનાથ નામે તીર્થંકર થયા. તે આંતરાની વચ્ચે શ્રી અયોધ્યા નગરીને વિષે ઈક્ષ્વાકુ વંશમાં કાશ્યપ એતરી અનંત વીર્ય એવા નામે રાજા થયો. તે રાજા ધણી હાથી, રથ, ઘોડાં અને પાવક પ્રમુખ મોટી સેનાનો ધણી હતો. વળી પાંચસે રાજા તેની સેવામાં હતા, એવો તે રાજા મહા-ખજવાન હતો, તેની પાંચસે રાણીઓ હતી. તેમાં પ્રિયમતી નામે રાણી મુખ્ય પટરાણી હતી, વળી તે રાજાને ચાર ભુક્તિને નિધાન એવો ધનંજય નામે ચતુર પ્રધાન હતો.

એવી રીતે તે રાજા સુખશયાએ રાત્ર્ય પાળે છે. હવે એક સમયને વિષે તે રાજાના મનમાં મોટી ચિંતા ઉત્પન્ન થઈ, થકે એ રાણીને પુત્ર જન્મ્યો, તે વારે વધામણીયે જઈ તે રાજાને વધામણી આપી કે મહારાજ ? આપને ઘરે પુત્ર પ્રસવ થયો, તે સાંભળી રાજા થણો જ હર્ષ પામ્યો. પછી રાજાએ મહારા

૨૬૦

જન્મ-મહોત્સવ કર્યો, બારમે' દિવસે સર્વ કુટુંબને જમાડીને તે કુમારનું પિંગલ રાજ્ય એવું નામ પાડ્યું. પછી કુમારને અતે ઉરમાંહિ જ રાગે, પણ બહાર કાઢે નહિ. તેથી ત્યાંના લોકો રાજ્યને પૂછવા લાગ્યા ને આપ આપના કુમારને બહાર શા માટે કાઢતા નથી.

ત્યારે તેને રાજ્યએ કહ્યું કે અમારા કુમારનું અતિ-અદ્ભૂત રૂપ છે, તેથી કોઈની નજર લાગે, માટે અમે બહાર કાઢતા નથી. એ વાતની તે નગરમાં સર્વત્ર પ્રસિદ્ધિ થઈ ગઈ, એ અવસરમાં તે અયોધ્યા નગરીથી સવાસો યોજન દૂર કોઈ મલ્લય નામે દેશ છે, તેમાં એક બ્રહ્મપુર નામે નગર છે. તેને વિષે ઈશ્વરકુ વંશીઅ કાશ્યપ ગોત્રીવ સત્યરથ એવા નામે રાજ્ય છે, તેની ઈન્દુમતી નામે પટરાણી છે, તેની કુળે શુણ્ઘસુંદરી નામે પુત્રી ઉત્પન્ન થયેલી છે, તે કુમારી અધિક રૂપ લાવણ્ય શુણ્ઘે કરી સંયુક્ત છે. અને વળી તે રાજ્યને પણ પુત્ર નથી, માત્ર એક પુત્રી જ છે, તેથી માતા-પિતાને ધણી જ વલ્લભ છે. હવે તે પુત્રાં અનુક્રમે લણ્ણિગણીને સ્ત્રીની ચોસઠ ક્ષામાં પ્રવીણ થઈ અને યોવનાવસ્થામાં પણ આવી એવી રીતની કુમારીને જોઈને તેના પિતાએ તેની સમાન સ્વરૂપવાન વર પરણાવવા માટે કોઈ એક રાજકુમારની શોધ કરવા માંડ્યો, પરંતુ ક્યાંઈ પણ તે પુત્રીને યોગ્ય વર મળ્યો નહિ. તેથી રાજ્યને પુત્રીને યોગ્ય વર મળવા માટે ઘણી જ ચિંતા થવા માંડી. એવા અવસરને વિષે તેહી જ નગરના રહેનારા વ્યાપારીઓ ગાડાઓને વિષે નાના પ્રકારના કરિયાણા ભરીને વ્યાપાર કરવાને અર્થે દેશાન્તર માલ્યા, તે વ્યાપારીઓને ખેલાવીને રાજ્યએ કહ્યું, કે તમે દેશાન્તર જાઓ છો માટે આપણી કુમારી શુણ્ઘસુંદરી છે, તેને યોગ્ય કોઈ પણ

૨૯૧

કેકેણે જો વર મળી જાય તો સગપણ કરી આવજો. એવું રાજાનું વચન અંગીકાર કરી તે વ્યાપારી તિહાંથી ચાલતા થયા, તે અનુક્રમે નગરે નગરે ફરતા ફરતા અયોધ્યા નગરીયે આવ્યા.

તિહાં સર્વ કરિયાણા વેચી ઘણું દ્રવ્ય ઉપાજન કરી ફરી પોતાના દેશમાં અપવા યોગ્ય એવા બીજા જાણીતા કરિયાણા લઈને પોતાને દેશ જવા માટે તૈયાર થયા. એટલામાં તે ગામમાં સોડોના મુખથી રાજકુમારનું અદ્ભૂત રૂપ સાંભળીને રાજાની પાસે જઈ તે કુમારની સંધાને શુભચુંદરીનું સગપણ કર્યું. રાજાએ પણ તે વ્યાપારીએને ઘણું આદર સન્માન આપ્યું ત તેના દાણ માફ કર્યા. તેથી વેપારી ઘણા ખુશી થઈને પોતાના દેશ ભણી ચાલ્યા. અનુક્રમે પોતાને નગરે આવીને રાજા આગળ તે સર્વ વૃત્તાંત કહ્યું ત્યારે રાજા પણ તે કુમારનું અદ્ભૂત રૂપ તથા શુભ સાંભળી ઘણો જ હર્ષ અને સંતોષ પામ્યો. હવે અનુક્રમે તે કુમારી પરણવા યોગ્ય થઈ, તે વારે કુમારને તેડવા માટે રાજાએ પોતાના સેવક પુરુષોને અયોધ્યાએ મોકલ્યા. તેઓએ જઈ અનંત વીર્ય રાજાને વીનવ્યો કે હે મહારાજ ! હવે આપના કુમારને પરણવા સારું વહેલા મોકલો.

તે વાત સાંભળી રાજા પોતાના મનમાં ઘણો જ ઉદાસ થયો થકો તિહાંથી ઉઠીને પોતાના મહેલમાં એકાંત સ્થાનકે જઈ પોતાના પ્રધાનની આગળ સર્વ મનની વાત કહીને પૂછ્યું કે હવે એનો શો ઉપાય કરવો. આપણો પુત્ર તો પાંગલો છે તેને શી રીતે પરણાવીએ ! અને ક્યા કોણ આપશે ? એવી વાત સાંભળી પ્રધાને કાંઈક વિચાર કરી તેડવા માટે આવેલા સેવક પુરુષોને શ્રેણાવીને કહ્યું કે અમારો કુમાર હાલ ઘેર નથી, તે તો

૨૭૨

ઈહાંથી ખસો યોજન દૂર મુહગીપદ્મ નામે નગરે એનું મોસાળ છે ત્યાં ગયો છે, માટે હાલમાં હજન થવાનું બનશે નહિ. જે વારે કુમાર ધેર આવશે, તે વારે તમોને કહેવડાવશું. અને પછી મોકલશું ! એનું પ્રધાનનું બોલવું સાંભળીને સેવક પુરુષો બોલ્યા કે હે સ્વામી ! અમારું ચહેરે અહીંથી ધણું દૂર છે માટે વારંવાર ઈહાં અવાય નહિ, તેથી હજનનો દિવસ તમે હમણા જ નિર્ધાર કરી અમોને કહો, અને તે હજન ઉપર તમે પણ વહેલા પધારજો ! એવા સેવકોના વચ્ચે સાંભળી પ્રધાને તેમને કહ્યું આજથી સોળમે મહિને અમે હજન કરશું. એવી રીતે હજનના સમાચાર લઈને સેવક પુરુષ પોતાને દેશ ગયા, તિહાં આવી સર્વ વૃત્તાંત રાજાને કહ્યું, હવે સેવકોને વિદાય કર્યા પછી અનંતવિયં રાજા પણ ચિંતાતુર થયો. થકા ફરી પ્રધાનને કહેવા લાગ્યો કે હવે આપણે કુમારનો શો ઉપાય કરવો.

સોળ મહિના તો કાલે પૂરા થઈ જશે ! એમ કહી રાજા, રાણી તથા પ્રધાન ત્રણે જણુ ઘણી જ ચિંતા કરતાં ઉપાય શોધવા લાગ્યાં, પણ કશો ઉપાય મુજ પડ્યો નહિ. એવા અવસરમાં પાંચસે સાધુના પરિવારે તથા ચાર જાનના ધરનારા, એવા ગાંડીલ નામે આચાર્ય તે નગરીના ઉદ્યાનમાં આવી સમોસર્યા તેમની વન પાલકે ઘણી સેવા-લક્ષિ કરીને પછી નગરમાં જઈ અનંતવિયં મહારાજને વધામણી આપી. રાજાએ પણ વન પાલકના મુખથી સાધુનું આગમન સાંભળી હૃષં પામીને વનપાલકને વધામણીમાં ઘણુંએ દ્રવ્ય આપ્યું. પછી હાથી, ઘોડા, પ્રમુખ વિધિ સહિત આચાર્યને વાંદવા માટે આવ્યો. તિહાં વિધિ સતિત સર્વ સાધુઓને વાંદીને બે હાથ જોડી આગળ બેઠો. જ્યારે સર્વ પર્ષદા મળી ત્યારે મુનિરાજે પણ ધર્મો ઉપદેશ દેવા માંડ્યો.

૨૭૩

■ પ્રસોક ■

જીવ દયાઈ રમિજઈમં ઈન્દ્રીયવદગો દમી જજઈ સધાવટ,
સત્ય એવ ચવિજઈ, ધમ્મસ રહસ્યજાણું એવ. ૧.

■ ભાવાર્થ ■

હિતમ પ્રાણી સદા જીવ દયાને વિષે રમે છે, પાંચે ઈન્દ્રી-
યના સમુદને વસ કરે છે, સત્ય વચન બોલે છે, જેન ધર્મનું
એહીજ રહસ્ય જાણુવું.

■ પ્રસોક ■

જયણા ધમ્મસ જયણી જયણા ધમ્મસ પાલણી એવ,
તહ વુદ્ધિ કરી જયણા એગંત સુહાવહા જયણા. ૨.

■ ભાવાર્થ ■

જયણા છે તે ધર્મની માતા છે, વળી જયણા જે છે તે
ધર્મને પાળવા વાળી છે, તથા જયણા તે ધર્મની ધણી વૃદ્ધિ
કરવા વાળી છે, વળી એકાંત મોક્ષ સુખની આપનારી છે તે
પણ જયણા જ છે.

■ પ્રસોક ■

આરંભે નત્થિ દયા મહિલા સંગેધુ નાસઈ ખંભ,
સંગાઈ સમ્મતં દુવળ અરહ ગહમેણું. ૩.

■ ભાવાર્થ ■

આરંભમાં દયા હોતી નથી, સ્ત્રીની સંગતિ કરવાથી અભ-
ચર્યનો નાશ થાય છે, જિન વચનમાં શંકા રાખે તેને સમજીત
હોતું નથી, અને દુવ્ય પરિબ્રહ્મનો સમ્મત કરે તેને ચારિત્ર
હોય નહીં.

૨૭૪

■ ૨૭૫ ■

જાં બંલચેર લટા પાપ પાડંતિ બંલયારીણુ',
તે હુતિં કુંટ મુંગા પુણુ દુલ્લક્ષા તેસિં. ૪.

■ ભાવાર્થ ■

જે પ્રાણી પોતે બ્રહ્મચર્યથી બ્રહ્મ શીલ ગુણુ રહિત થકો
ખીજા જે બ્રહ્મચર્યના પાળનાર મહા પુરુષો છે તેમને પગે કગારો
છે. તે પ્રાણી કુંઠા, લુલા, પાંગળા, બહેરા થાય. ઘણું દુઃખ
પામે, વળી તે પ્રાણી બોધિ જે સમક્તિ તે પણ દોહિલું ઉદય
આવે ॥ ૪ ॥ માટે ધર્મનું મુજ તે દયા છે, અને પાપનું મુજ
તે જીવહિંસા છે. પોતે હિંસા કરે ખીજાની પાસે હિંસા કરાવે
તથા હિંસા જે કરતો હોય તેના વખાણુ કરે, એ ત્રણે જાણુ
સરખું પાપ ફળ બેગવે. માટે જે પુરુષ પાપ કરતો થકો પણ
મનમાં કાંઈ બીક રાખે નહીં તો તેના હૃદયમાં દયા નથી તથા
જે પુરુષ નિર્દય થકો ઘણા એકંદ્રિય જીવોના નાશ કરે તે
પ્રાણી પરલવમાં વાતપિત્ર, શ્વેત્ત, ઈત્યાદિક અનેક રોગોના
બોગવનારો થાય. વળી જે એકંદ્રિય જીવોને વિનાશ કરે તે જીવ
પરલવને વિષે મુગો, મુખરોગો, તથા દુર્ગંધ નિઃશ્વાસ વાળો
થાય તથા જે જીવ તેકંદ્રિય જીવોના વિનાશ કરે તે જીવને
પરલવમાં નાસિકાનો રોગ થાય, તથા જે જીવ ચક્રિંદ્રિય
જીવોના વધ કરે તે જીવ પરલવને વિષે કણો, આંધળો, ચૂંચો,
ઈત્યાદિક આંખ સંબંધિ અનેક પ્રકારના રોગોના ભોક્તા થાય
તથા જે જીવ પંચેન્દ્રિય જીવોના વિનાશ કરે તે જીવ પરલવમાં
પાંચે ઈન્દ્રિયોનું નિરોગીપણું ન પામે તે કારણુ માટે હે 'લબ્ય
જીવો હિંસાનો ત્યાગ કરો, જુદું બોલવાનો ત્યાગ કરી સત્ય

૨૭૫

વચન બોલો આ પ્રકારનો ધર્મો ઉપદેશ સાંભળીને રાજા શુરુ પ્રત્યે પુછતા હતા કે હે સ્વામી મારો પુત્ર કેવા પ્રકારના કર્મે કરી પાંગલો થયો હશે, તે સાંભળી ગાંગિલ મુનિ ચાર જ્ઞાનના ધણી તે કુમારના પુર્વજીવ કહેવા લાગ્યા કે હે રાજા આ જન્મ દીપના ઐરવત ક્ષેત્રમાં અચલપુર નામના નગરને વિષે મહેન્દ્ર ધ્વજ નામે રાજા હતો તેની ઉમયા નામે પટરાણીને સામંત-સિંહ નામે કુમાર હતો. એકદંદા તે કુમારને નિશાળે લખાવા જતા માર્ગમાં જુગારી લોકે મળ્યા તેની સંગતથી તે જુગાર રમવા શિખ્યો એમ અનુક્રમે તેને નીચ જનોની સંગતથી સાતે દુર્વ્યસન સેવવા માંડ્યા પછી રાજાએ તેના વ્યસન વર્જન કરવા માટે ઘણા ઉપાય કર્યા તથાપિ તે વ્યસન મુકે નહીં વળી રાજાએ ઘણી શીખામણુ પણ દીધી પરંતુ કુમારે માની નહીં તે વારે દુર્વ્યસન સેવવાથી તે પુત્રને અંગોઝ્ઝ જાણીને દેશ બહાર કાઢી મુક્યો તો પણ તે અહણુ કરેલા વ્યસનેને છોડતો નથી. પછી તે કુમાર ઘણા દેશોમાં ફરતો ફરતો રીવપુર નગરે આચ્ચો. ત્યાં પંચક નામે શેઠે તેના સુદર રૂપ આકાર દેખીને જાણુ જે આ કોઈ હુત્તમ પુરૂષ છે વળી આનું શરીર ઘણું સુકુમાર છે માટે એનાથી કોઈ પણ મહેનતનું કામકાજ થઈ શકશે નહીં. એથી વિચાર કરી પોતાના ઘરની પાસે ભગવાનનું દેરાસર હતું તેની પુજા કરવા માટે તેને પોતાના ઘરે રાખ્યો પણ તે કુમાર દુષ્ટાત્મા છે તેથી ભગવાન પાસે મુકેલા જે ચોખા, સોપારી, ફળ, પ્રમુખ હોય. તે જાના ક્ષઈ જઈને વેચી નાંખે તેનું જે દ્રવ્ય ઉપજે તેણે કરી જુગાર રમે, એમ કરતાં ઘણાં દિવસ વહી ગયા. તે વારે પંચ કેશવને તે વાતની ખબર પડી તેથી શેઠે કુમારને કહ્યું કે હે બોળા જે પ્રાણી દેવ દ્રવ્ય પ્રમુખ ખાય તે પ્રાણી ઘણો કાલ સંસારમાં પરિભ્રમણુ કરે. તો હવે આજ

૨૭૬

પછી તું એવું કામ કરીશ નહીં, એવી રીતે ઘણી ઘણી થીખા-
મણ દીધી. તે પછુ તે દુષ્ટ મિથ્યા દ્રષ્ટી તીવ્ર અમાનના
ઉદયથી કુકર્મ છોડે નહીં એક દિવસ ભગવાનના જન્મ પ્રમુખ
આભરણ ચોરી તેને વેચીને તે દ્રવ્યથી કોઈક અનામાર સેવ્યો
તે વાત શેઠના જાણવામાં આવી ત્યારે શેઠે તેને દુષ્ટાચારી જાણી
ઘર થકી બાહર કાઢી મુક્યો. ત્યાંથી નીકળી વનમાંહે ભ્રમતા
આહેલીનું કર્મ કરવા લાગ્યો ત્યાં મૃગ પ્રમુખ ઘણા જીવોના
વિનાશ કરતો થકો હ્રદયપુણું કરે છે હવે તે વનમાં તાપસોના
આશ્રમ છે ત્યાં ઘણા તાપસ તપસ્યા કરવા પડ્યા રહે છે. વળી
વનમંડિથી ઘણા મૃગપશુ પછુ આશ્રય લેવા માટે તે સ્થાનકે
આવી બેસે છે. હવે એકલા કોઈ સગર્ભા મૃગસી તિહા આવી
તેને સામંત કુમારે દીઠો તેવારે બાણનો ઘા કરી તે મૃગસીના
ચારે પગ છેદી નાખ્યા તેથી તે મૃગસી નીચે ધરતી ઉપર પડી
તેને તાપસે દીઠો ત્યારે ધર્મ સસલાવ્યો તેથી તે મૃગસી કાલ
કરીને શુભગતિ પામી પછી સામંતસિંહ કુમારને તાપસે કહ્યું
કે હે દુષ્ટ તે જીવી રીતે મારી મૃગસીના પગ છેદ્યા તેવી રીતે
તું પછુ પરભવમાં પાંગળો થઈશ. આપ આપીને તાપસ પોતાને
આશ્રમે ગયો, અને સામંતસિંહ પછુ તાપસને કોધાતુર થયો
દેખી ભય પામતો થકો વનમાં નાશી ગયો. પછુ અશુભ કર્મને
ઉદયે તેને વનમાં એક સિંહ મળ્યો તેણે તતકાલ ફાળ મારી તે
કુમારને મારી નાખ્યો. તિહા અશુભ ધ્યાને મરણ પામીને નરક
ગતિમાં ગયો, તિહાથી આસુ પુર્ણ કરી સ્ત્રીને પછી અસંખ્યાતા
તિર્થંચ તથા નારકીના ભવ કર્યા તેમાં અકામ નિર્જરાયે કરી
થકા કર્મ અપાવતા અપાવતા એકલા મહા વિદેહ ક્ષેત્રને વિષે
કુશુભપુર નગરને વિશાલ કીર્તિ નામે રાજા તેની શીવા નામે
દાસીની કુંબે આવી પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો તિહા તેને ગણત

૨૭૭

ઢોઢનો રોજ થયો. તેણે કરી હાથ પગ ખરી પડયા ઝેટસે પાંગળો થયો, પછી અંત સમયે શીવા દેવી દાસીએ નવકાર મંત્ર સંભળાવ્યો. તેથી સમાધી મરણ પામી વ્યંતરિક દેવતા થયો તિહાથી થવી આ.

જંબુ દ્રોપના હરત ક્ષેત્રમાં સૌહાર્દપુર નગરે સુરદાસ શેઠને ઘરે વસાંત તિલકા ભર્યાની કૂંજે પુત્રપણે ઉપન્યે. તેનું સ્વયંપ્રભ નામ પાડયું તે ઘણો ગુની અને વિવેકી થયો. પણ પગમાં ગડ ગુમડાં ઘણા ઘયાં કરે તેથી તે ચાલી શકે નહીં અત્યંત દુઃખી રહે એમ કરતાં અનુક્રમે જે વારે આઠ વર્ષના થયો ત્યારે આપણને એકજ પુત્ર છે અને તે પણ પગે રોગી છે, એવો બતાવ બેઠા તેના માતા પિતા ઘણાજ ચિંતાતુર થકા રહે છે. એવા સમયમાં તીર્થની યાત્રા કરવા માટે મોટો સંઘ જવાને તૈયાર થયો. તે વાત સાંભળી શેઠ પણ પોતાના રોગી પુત્રને સાથે લઈ તે સંઘની સાથે યાત્રા કરવા માટે ચાલ્યા તે ચાલતા ચાલતા શ્રી યત્રાજ્ય સર્વ સંઘ તિહા શ્રી સિદ્ધક્ષેત્રે આવી પહોંચ્યો, તિહા મુકામ કરી પછી દર્શન કરવા નિમિત્તે સર્વ લોકે કુંગર ઉપર ચઢયા તેમણે શ્રી રૂપલ દેવજીની સેવા ભક્તિ કરી અને સુરદાસ શેઠ પણ પોતાનો ભાર્યો સહિત પુત્રને લઈ પર્વત ઉપર ચઢી સુર્યકુંડના પાણીમાં પુત્રને સ્નાન કરાવ્યું પરંતુ તે જળ દેવતા અધિષ્ઠિ છે અને સ્વયંપ્રભ કુમારને હજી ઘણાં કર્મ ભોગવવાં શેષ રહ્યા છે. તેણે કરી તે કુંડનું પાણી પગને અડે નહીં તે દેખી સર્વ સંઘના ભોલક વિસ્મય પામ્યા. પણ સર્વ જથ્થો મળી મુનિરાજ પાસે જઈ વંદન કરી આનો વિચાર પુછવા લાગ્યાં, મુનીશ્વરે કહ્યું કે જોણે પુર્વભવમાં ઘણું દેવ દ્રવ્ય ભક્ષણ કર્યું છે. વળી એક મૃગલીના ચાર પગ છેદ્યા છે,

૨૭૬

તેમાંથી ઘણા એક કર્મ તો અકામ નિર્જરાએ ક્ષય થયા છે, અને શેષ સ્વલ્પ રહ્યો છે. પણ તે કર્મ નિદામિત ચીકણું છે માટે તેનો તે ભોગવ્યા વિના છુટકો થવાના નથી. તેને થોડે અને તીર્થમાલનો સ્પર્શ થતો નથી એવું મુનિનું વચન સાંભળી માતા-પિતા અને પુત્ર એ ત્રણે જણ વૈરાગ્ય પામ્યા. પછી શ્રી ઋષભદેવના ચરણ-કમલને નમસ્કાર કરી ઘેર આવીને ધર્મને વિશે ઉદ્ધમવંત થયાં. તે કુમાર સોળ હજાર વર્ષ પર્વત કોઠ ફોડા પ્રમુખ રોગની વેદના ભોગવીને અંત સમયે કર્મ આસોચી શુભ પરિણામે મરણ પામી, પહેલે દેવલોકે દેવતાપણે ઉપન્યો. તિહાંથી ચ્યવીને હે રાજા ! એ તાહરો પુત્ર થયો છે તેનું તે પિંગલકુમાર એવું નામ પાડ્યું છે એમ ગાગિલ મુનિએ તે કુમારનો પૂર્વજવ કહ્યો. હવે વળી મુનિ કહે છે—

■ પ્રશ્નોક ■

મધ્ય પાતા ઘથા જીવો, ન જનાતિ હિતાહિતમ્ ;
ધર્માધર્મૌ ન જનાતિ, તથા મિથ્યાત્વ મોહિત્. ૧

■ જ્ઞાપાર્થ ■

જેમ મધુપાન કર્યાંથી જીવ હિતાહિતને ન જાણે તેમ મિથ્યાત્વના ઉદ્ધયથી મિથ્યાત્વી જીવ ધર્મ-અધર્મને ન જાણે.

■ પ્રશ્નોક ■

મિથ્યાત્વે નાસ્તીહ. ચિતા નિતાન્ત'
તત્વા તત્ત્વે જનતે નૈવ જીવા;
કિં જાત્ય'ઘાઠ કુત્રચિદ્ગુણે જાતે,
રમ્યા રમ્ય વ્યક્તિ મ્હસા ધ્યેસુ. ૨

૧૭૬

■ આવાર્થ ■

મિથ્યાત્વે કરીને જે પ્રાણીનો જીવ વાસીત છે તે પ્રાણી તત્વા તત્વાને જાણતો નથી. જેમ કોઈ જન્મમાં પુરુષ કોઈ વસ્તુ પામીને તે સારી કે ખરાબ જાણી શકતો નથી.

■ શ્લોક ■

અભવ્યા શ્રયિ મિથ્યાત્વે - નાદનંતા સ્થિતિભવિત;
સા ભવ્યા શ્રયિ મિથ્યાત્વે, નાદિ સાન્તા પૂનર્મતા. ૩

■ આવાર્થ ■

તે અભવ્ય આશ્રયી તો મિથ્યાત્વની સ્થિતિ અનાદિ અનંત હોય, અને ભવ્ય જીવ આશ્રયી તો મિથ્યાત્વની સ્થિતિ અનાદિ સાંત હોય છે.

એવા મિથ્યાત્વના ઉદયે કરી જીવ અનંતા કર્મ બાંધે તેમ તાહરે પુત્રે પણ એવાં ખરાબ કર્મ ઉપાર્જન કર્યા છે તેણે કરી પાંગલો થયો છે. એવાં મુનિવરના વચન સાંભળીને રાજાએ પુછ્યું કે, હે સ્વામી! હવે એ કુમારના કર્મ નિવારણ થાય એવો કોઈક ઉપાય બતાવો? ત્યારે મુનિરાજ કહેતા હતા કે, હે રાજા! ગ્રીભ આરાને છેડો ત્રણ વર્ષ ને સાડા આઠ મહિના શેષ રહે છે.

મહા વહી તેરશને દિવસે શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીનું નિર્વાણ કલ્યાણક થયું છે, માટે એ દિવસનું મહાત્મ્ય મહોત્સવ છે. તેથી એને મોટું પર્વ ગણીને જ્યારે એ દિવસ આવે તે દિવસ ચઉવિહારો ઉપવાસ કરી રત્નતા પાંચ મેઝ કરવા, ચારે દિશાએ ચાર તાના મેઝ કરવા, તેની આગળ વળી ચાર દિશાએ ચાર

૨૮૦

નંદાવર્ત કરવાં. દીવો, ધૂપ, પ્રમુખ ઘણા પ્રકારની પુજા કરવી, એવી રીતે તેર મહિના પર્યંત અથવા તેર વર્ષ પર્યંત કરવું. અને શ્રી નામલદેવ સ્વામીનું પારંગતાય નમઃ એવું જે હજાર ગણુણું ગણવું અથવા (૨૦) નવકારવાળી ગણવી, એવી રીતે મહિને મહિને કરે તો સર્વ કર્મનો ક્ષય થાય.

આ ભવ તથા પરભવને વિષે સુખ-સપ્પદા પામે, વળી તેરશને દિવસે પોસહ કરે. પારણાને દિવસે ગુરુને પડિલાબી, અતિથિ સવિભાગ કરી પારણું કરે એવાં ગુરુના વચન સાંભળી અનંતવીર્ય રાજા પુત્રને મત અંગીકાર કરાવી ગુરુને નમસ્કાર કરી પોતાને સ્થાનકે આવ્યો. તિહાં પિંગલકુમારે પ્રથમ મહા વદી તેરશને દિવસે મત આદ્યું, તેણે કરી પગના અંકુસ પ્રગટયા. એમ તેર માસ પર્યંત કયું ત્યારે શુંદર-રૂપવાન હાથ-પગ પ્રગટ થયા તે દેખી રાજા ઘણો હર્ષ પામ્યો. ધર્મનો મહિમા દેખીને પરમ વૈરાગ્યવાન થયો થકો વિશેષપણે ધર્મ કરવા લાગ્યો. પછી (૧૬) સોળ મહિને પિંગલકુમારે ગુણશુંદરી કુમારીનું પાણી મહણુ કયું, વળી તે કુમાર ખીજ પણુ ઘણી કુમારીઓનું પાણી મહણુ કયું. ત્યાંપછી અનંતવીર્ય રાજાએ પિંગલકુમારને રાજ્ય સોંપીને પોતે ગાંગિજ મુનિ પાસે ચારિત્ર લીધું તે નિરતિચારપણે પાળીને શ્રી શત્રુંજય તીર્થને વિષે અણુસણુ કરી, કર્મ ખપાવી મોક્ષપદ પામ્યો. હવે પાછળ પિંગલ રાજા પણુ પુત્રની પેઠે પ્રજાને પાળતો નીતિ પ્રમાણે, રાજ ચલાવે છે અને તેણે તેર વર્ષ પર્યંત વિધિ સહિત મેર તેરચતુર્તપ કયું. તપ પ્રણું થયે પોતાની શકિત પ્રમાણે ઉજમણુ કયું. તેર મહોટા શિખર બંધ ભગવાનના દેરાસર કરાવ્યાં, તેમાં તેર પ્રતિમાઓ સોનાની ભરાવી અને તેર પ્રતિમા રૂપાની ભરાવી તથા તેર પ્રતિમા રત્નની ભરાવી,

૨૮૧

પાંચ મેરૂ કરીને ચઢાવ્યા, તેર વખત શ્રી સિદ્ધાચલજીના સંઘ કાઢાવ્યા, તેર સ્વામી-વાત્સલ્ય કર્યા. એવી રીતે ઘણાં પ્રકારે જ્ઞાનની ભક્તિ કરી, વળી ત્યારપછી પણ કેટલાક પૂર્વ વર્ષ લગે ત્રત સ્થિત રાજ્ય પાળ્યું. છેવટ પોતાના મહાસેન નામે પુત્રને રાજ્ય પદવી આપી પોતે શ્રી સુવતા આચાર્ય ગુરુ પાસે ઘણા રાજ-પુરુષોની સાથે દિક્ષા અંગીકાર કરીને દ્વાદશાંગી ભણ્યા. અનુક્રમે આચાર્ય પદવી પામ્યા. ત્યારપછી ક્ષપકશ્રેણી ચઢવાને અર્થે આઠમે ગુણઠાણે શુક્લ ધ્યાન ધ્યાતા થકા ચારિત્ર પાળતાં. અનુક્રમે બારમે ગુણઠાણે ચઢી તેના અંત સમયે ચાર ઘાતિકર્મ કાય કરી તેરમાં ગુણઠાણના પ્રથમ સમયને વિષે દેવલજ્ઞાન પામ્યા.

પછી પૃથ્વી મંડલને વિષે વિહાર કરતાં ઘણા ભવ્ય જીવેને પ્રતિભોધ દેતા થકા સર્વ બહેતેર લાખ પૂર્વજ આપુ પાળી ચૈદ્રમે ગુણઠાણે પાંચરસ્વાચક્ષર પ્રમાણે કાલમા યોગ નિરોધ કરી શેષ રહેલા ચાર અઘાતી કર્મને અપાવી શરીર ત્યાગી પૂર્વ પ્રયોગ બંધન છેદન પ્રમુખ કરી એક યોજન પ્રમાણુ લોકાંતે સિદ્ધક્ષેત્રને વિષે એક સમયમાં સાદિ અનંતમે ભાંમે જઈ સ્થિર થઈ રહ્યા.

એ રીતે પિંગલરાજ્યથી આ મેરૂ તેરશનું ત્રત પ્રવર્તમાન થયું, તે પછી કેટલાએક કાલ પર્યંત તો રતનમય મેરૂ ચઢાવતા હતા, પછી કેટલાએક કાલ પર્યંત સોનાનો મેરૂ ચઢાવતા હતા. હમણાં તે કાલે પૂતના મેરૂ ચઢાવે છે એ રીતે મેરૂ તેરશનો મહિમા સાંભળીને હે ભવ્ય લોકો શુભ ભાવે કરી વિધિપૂર્વક એ ત્રત અંગીકાર કરો, જોણે કરી છંદ લોકે મનોવાંજિત સુખ-સંપદા પ્રાપ્ત અને પરલોકે દેવગતિનાં સુખ તથા મોક્ષરૂપ અનંતા સુખની પ્રાપ્તિ થાય ॥ ઈતિ ॥

● મેરૂ તેરસનાં કયા સંપૂર્ણ. ●

૨૮૨

રેહિણીની કથા

જં કિલ્લિ ષંછઈ મળે, તં સઠવં હુઈ તલ્લપ્પમાવેળ ।
 રૂઢેવ સમં જોગો, હલ્લ વિહોગો અણિરૂઢેવ ॥ ૧ ॥
 ઉલ્લિલ્લમસુવરયં, મસં તલ્લ પાળવં ચ જો દેહ ।
 સાહુળ જાળમાળે, મસેમિ નિમગ્ગઈ તલ્લ ॥ ૨ ॥

અર્થ :—જે કંઈ મનમાં ઇચ્છા થાય, તે સર્વ તપના પ્રભાવે મળી જાય, ઇષ્ટ વસ્તુનો સંયોગ થાય અને અનિષ્ટ વસ્તુનો વિયોગ થાય. (અણ્ણ એટલે એક) ખરાબ અને અયોગ્ય આહાર તથા પાણી જાણીને જે જીવ સાધુને વહોરાવે, તે આહાર પચે નહીં, આવેા અનિષ્ટ બોરાક આપનાર પ્રાણીને અનિષ્ટ જ થાય છે. તે માટે રેહિણીની કથા પ્રસિદ્ધ છે.

ચંપાનગરી નામના મોટા શહેરમાં બારમાં તીર્થંકર લગવંત શ્રી વાસુ પૂજ્ય સ્વામિનો પુત્ર મધવા નામનો રાજ રાજ્ય કરતો હતો તેને લક્ષ્મણ નામની રાણીથી આઠ પુત્રો થયા. બાઠ આઠ પુત્રો ઉપર એક પુત્રી થઈ. તે પુત્રી ખૂબજ વહાણી હોવાથી તેનું નામ રેહિણી પાડયું, પાંચ ધાવમાતા વડે લાલન પાલન કરાતિ તે ધીમે ધીમે કિશોરાવસ્થા પામી. લણી ગણી સ્ત્રીઓની સર્વ કળાઓ શીખાને રેહિણી મહા ચતુર થઈ. તે યોવનાવસ્થા પામી ત્યારે તેનું સ્વરૂપ જળાદી નીકળ્યું. એટલે રાજ રાણીએ તેને માટે મુયોગ્ય વરની તપાસ કરવા માંડી. છેવટે સ્વયંવર રૂપે. તેમાં દેશ દેશાવરન પ્રધાધર રાજાઓને અને કુમારોને નિમંત્ર્યા. રાજાઓ ચંપાનગરીમાં આવી પોતાના ડેરા-તાંજૂ નાખીને રહ્યા.

મધવા રાજાએ પણ પોતાની કુવરીને સોળે શણગાર સજ્જા વ્યા અને હાથમાં વરમાળ આપીને સ્વયંવર મંડપમાં મોકલી. રેહિણીની આગળ તેની દાસી અરિસો લઇને આવતી હતી. અને

૨૮૩

રાજકુમારોને બતાવતી બતાવતી તેના શુશ્રુગાન ગાતી હતી. નાગપુરના વીતશોક રાજના પુત્ર અશોકકુમારને રોહિણીએ પોતાની વરમાળ પહેરાવી રોહિણીને મુયોગ્ય વર મળ્યાથી સૌ અતિ હર્ષ પામ્યાં. મધવા રાજાએ મહોત્સવ પૂર્વક રોહિણીના હાજર કર્યાં. સર્વે રાજાઓને તેઓને યોગ્ય હાથી, થોડા વિગેરેનાં બેટણાં આપીને માનભરી વિદાય આપી, અને અશોકકુમારને પણ ઘણા હાથી, થોડા, દાસ, દાસી. સોના રૂપાના ઘરેણાં વગેરે દાયજી આપીને નાગપુર તરફ વિદાય કર્યાં. અશોકકુમાર રોહિણી સાથે નાગપુર પહોંચ્યાં એટલે વીતશોક રાજાએ મહોત્સવ પૂર્વક પોતાના કુંવરનો નગર પ્રવેશ કરાવ્યો. થોડા સમય બાદ વીતશોક રાજાએ પોતાના પુત્રને રાજ્યગાદી સોંપી અને વૈરાગ્યવાન થઈ દીક્ષા અંગીકાર કરી.

અશોક રાજા રાજ્ય વૈભવ ભોગવતો, રોહિણી રાણી સાથે સંસારમુખ ભોગવતો નાગપુરમાં રાજ્ય કરવા લાગ્યો. તેને આઠ પુત્રો અને ચાર પુત્રીઓ થઈ. તેના રાજ્યમાં પ્રજા સુખી હતી અને રામ રાજ્ય પ્રવર્તતું હતું. તે રીતે રાજા રાણી સુખ ભોગવતાં રહેતાં હતાં.

એક દિવસ અશોક રાજા અને રોહિણી રાણી પોતાના મહેલના ઝરખામાં બેસીને નગર ચર્ચા જોતાં હતાં. મહેલની પાછળ એક વણિકનું ઘર હતું. તેનો પુત્ર મરી ગયો હતો, એટલે તેના માતા, પિતા અને અન્ય સગાં સંબંધીઓ મોટા દાદે રડતા હતાં. તે સંભળીને રોહિણીએ પોતાના પતિને પૂછ્યું. 'હે હે સ્વામિન! આ તે કેવા પ્રકારનું નાટક કહેવાય ? આ સંભળીને અશોક રાજાએ કહ્યું 'હે હે રાણી ! તું અભિમાન ન કર અત્યારે તું ધન અને યૌવનના મદથી ચક્રચૂર છો, પણ મદ કરવો તે સમજી મનુષ્યો ને યોગ્ય નથી. કશું છે કે :-

૨૮૪

ધનં જોબન ઠૂરાઈવાં, શદ્ધ સુરંગી ન હોય;
જયું' રુખા ત્યું માલુસા, છાંડ ફિરંતી જોય.

માટે એ અસ્થિર રિદ્ધિ છે. તેનો મદ્દ કરવો નધરે. આ સાંજળીને રોહિણી બોલી કે-હે સ્વામિન! હું તો જરા પશુ મદ્દમાં બોલતી નથી, પરંતુ મેં આવું દ્રવ્ય કદિ પશુ જ્ઞેયુ' નથી લેયી હું તમને પૂછતી હતી. તમે તો લાંબી લાંબી વાતો કરીને મને મદ્દવાંતી કહે છે ? રાજ્યએ તેને કહ્યું કે-જો, હું એ નાટક તને દેખાડું છું કે જોયી તું પશુ એવું નાટક કરતાં શીખી જઈશ. આમ કહીને અસોક રાજ્યએ રોહિણીના બાળામાંથી નાનો પુત્ર ઊઘડી લીધો અને તેને ઋષભામાંથી નીચે નાંખ્યો. રાજમહેલમાં ઢાઢાકાર મચી ગયો પશુ પશુ રોહિણીને આશીર્વાદ જરા પશુ દુઃખ થયું નહીં. તે આ વાતમાં કંઈ સમજી જ નહીં. બાળક પુત્ર દીર્ઘ આયુષ્ય વાળો અને મહા ભાગ્ય શાળી હોવાથી પુરા દેવીએ તેને પડતો જીવો લીધો. નગર લોકો ખૂબજ વિસ્મય તેમ જ હર્ષ પામ્યા. અસોક રાજ્યએ રોહિણીને કહ્યું કે-હે દેવી ! હું તને રોવા-ફૂટવાની કળા શીખવતો હતો પશુ તે પૂર્વભવમાં મહા પુણ્ય ઉપાજન કર્યું હતો તેથી તારે દુઃખ અનુભવવું પડ્યું નહીં આ બાળકને નીચે ફેંકી દેવા છતાં તને જરા પશુ દુઃખ ન થયું તે કયા પુણ્યનો પ્રતાપ છે તે કોઈ જાની ગુરૂ આવશે ત્યારે પૂછશું.

ઘોડા સમય બાદ શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામીના બે સિધ્ધો રચ્યકુલ અને સુવર્ણકુલ નાગપુર નગરની ખજાર જિવાનમાં આવીને સમેલમાં. તે બન્ને શ્રી રાજ-રાણી પરિવાર સહિત તેઓને વંદન કરવા ગયાં અને ધર્મોપદેશ સાંભળવા બેઠાં. ગુરૂપદેશ સાંભળી રક્ષા પછી રાજ્યએ સુરૂદેવને પૂછ્યું કે-હે માહારાજ ! આ મારી રાણી રોહિણીએ પૂર્વભવમાં એવાં શું સુકૃત્યો કર્યા છે કે જોયી

૧૮૫

એ કાંઈ પણ દુષ્ક્રિયા પામતી નથી, મારો પણ એના પર અથાગ પ્રેમ છે, પુત્ર પુત્રીનું પણ સુખ છે.

મુનિરાજે કહ્યું કે-હે રાજા! રોહિણી પૂર્વ ભવે ઉજ્જવળત ગિરિનગરીના રાજા પૃથ્વીપાલની સિદ્ધિમતી નામની રાણી હતી. એક વખત સિદ્ધિમતી રાણી સાથે પૃથ્વીપાલ રાજા વનમાં ફીડા કરવા ગયો. ત્યાં રાજાએ એક સાધુને જોયા. તે ગુણસાગર નામના સાધુ માસક્ષમણના પારણા માટે નગર તરફ જઈ રહ્યા હતા. રાજાએ તેમને વંદન કર્યું અને રાણીને કહ્યું કે-હે રાણી! આ મહાન ઋષીશ્વર છે, તેઓ જંગમ તીર્થ છે, માટે તું ઘરે જઈને તેમને શુદ્ધ આહાર આપ તે સોભળી રાણી ખૂબ ગુસ્સે થઈ અને મનમાં વિચારવા લાગી કે-આ મૂઠો કયા રંગમાં લાગ પાડાવવા આવ્યો! મારા સુખમાં અંતરાય પાડવા આ ક્યાંથી આવી ચડ્યો! આમ ગણગણતી રાણીએ પોતાની પાસે કડવું તુખું હતું તે તેમને વહેરાવી દીધું. તે સદૃશ ઋષીશ્વરે વિચાર્યું કે-આ અન્ન જ્યાં પરઠવીય ત્યાં અનેક જીવોનું મૃત્યુ થશે. એમ ચિંતવી પોતે જ તેનો આહાર કરીને પારણું કર્યું. કડવા તુખાંતા વિષથી મુનિરાજ શુભધ્યાને મરણ પામી ને મોક્ષે ગયા.

જ્યારે રાજાને આ વાતની ખબર પડી ત્યારે તેણે રાણીને પોતાના મહેલમાંથી બહાર કાઢી મૂકી રાણી જંગલમાં રખડવા લાગી અને આવા અધાર પાપને લીધે થોડા દિવસમાં જ તેને ઠોઠનો અસહ્ય રોગ લાગુ પડ્યો. તેની વેદનાથ અનુભવતા અનુભવતા મરણ પામીને છઠ્ઠી નરકે ગઈ. ત્યાંથી નીકળીને તે રાણીને જીવ નરક, તિર્થંચના અનેક જવામાં રખડીને ચંડાલના ભવમાં આવી તે ભવમાં નવકોરમંત્રનું સ્મરણ કર્યું તેથી તે જ નગરમાં એક શ્રેઠ્ઠીને ત્યાં પુત્રી તરીકે અવતરી તેનું નામ દુર્ગા રાખ્યું.

૨૮૬

જ્યારે તે દુર્ગંધા યાવનાઅવસ્થા પામી ત્યારે તેના પિતાએ તેનો વિવાહ કરવાની તૈયારી કરી લગ્ન સમયે જ્યારે વરની સાથે હસ્તમિલાપ થયો ત્યારે તેનો હાથ અગ્નિની જ્વળ બળવા લાગ્યો, તેથી વરરાજા તેનો હાથ પડતો મૂકીને નાશી ગયો. આ જોઈને સૌ વિસ્મય પામ્યાં અને વરને સમજાવવા લાગ્યાં, પણ તેણે કહ્યું કે-હું વિષ ખાઈને મરીશ, ગળે ફાંસો ખાઈને મરીશ પણ આ કન્યાને હું કેદિ પરણીશ જ નહીં? આ સાંભળી તેનો પિતા તેને લઈને પોતાના ઘર તરફ પાછો ફર્યો.

દુર્ગંધાનો પિતા પોતાની પુત્રીના લગ્ન માટે હંમેશાં ચિંતા કર્યા કરે છે પણ યોગ્ય સ્થાન મળે નહીં, એક દિવસ શેઠને ઘરે બહુ સ્વરૂપવાન કોઈ બીખારી આવી ચડ્યો તેને શેઠે પોતાને ત્યાં રાખી લીધા અને કહ્યું કે- જો તું મારા ઘરે રહીશ તો હું તને મારી પુત્રી પરણાવીશ શેઠે તેને સુંદર પોષાક પહેરાવ્યો અને પોતાના ઘર રાખ્યો. મુઅવસરે તેને પોતાની કન્યા પરણાવી. જ્યારે તે બીખારી અને દુર્ગંધાનો મેલાપ થાય છે ત્યારે તે બીખારીને ખૂબજ દુર્ગંધ આવવા લાગી, તેથી બીખારીએ વિચાર કર્યો કે-અહીં રહેવા કરતાં બીખ માગીને જ રહેવું સારું છે. આ સુખ મારે યોગ્ય નથી. આમ વિચારી બીખારી સર્વ સુંદર પોષાક અને આબૂષણો મૂકી પોતાના કપડાં પહેરીને ચાલી નીકળ્યો. આથી દુર્ગંધા ખૂબજ રડવા લાગી. સવારે ઘસી મારફતે તેના માતા પિતાને ખબર મળ્યા ત્યારે તેઓ પોતાની પુત્રીને કહેવા લાગ્યાં કે-હે વત્સે! કર્મના સિદ્ધાંત પાસે કોઈ માનવીનું કશું જોર ચાલતું નથી, માટે હાલ તું ધર્મઠરણી કર ધર્મના પ્રભાવે સર્વ સુખ પ્રાપ્ત થશે. આ સાંભળી દુર્ગંધા પણ મનમાં સંવેગ લાવ ધરીને તપ, જપ વિગેરે કરવા લાગી.

૨૮૭

થોડા સમય પછી એક દિવસ જ્ઞાની ગુરુ તે નગરમાં પધાર્યા. શેઠે તેમને પૂછ્યું કે-હે ગુરુદેવ ! આ મારી પુત્રીને આવો રોગ શાથી થયો ? આપ મારા ઉપર કૃપા કરીને તે રોગને મટાડવાનો ઉપાય કહો ત્યારે ગુરુએ કહ્યું કે-હે શેઠ ! તમારી પુત્રીને સાત વર્ષ અને સાત માસ સુધી રોહિણીનું તપ વિધિ પુર્વક કરાવો તેનો વિધિ કહું તે ધ્યાન રાખીને સાંભળો જે દિવસે રોહિણી નક્ષત્ર આવે તે દિવસે ચંદ્રવિહારે ઉપવાસ કરવો, અને ભાવ પૂર્વક શ્રી વાસુ પૂજ્ય લગવાનની રતનમય પ્રતિમાની પૂજા કરવી. તપ પૂર્ણ થયા પછી યથાયોગ્ય સારી રીતે કન્ઝમહુ કરવું બે આ તપ વિધિ પૂર્વક કરાવશો તો સુગંધ કુમારની જેમ સર્વ દુઃખો મટી જશે, દુર્ગંધાએ પૂછ્યું કે-હે મહારાજ ! એ સુગંધ કુમાર કોણ હતો ! અને એણે એવું શું વત કયું કે તેના સર્વ દુઃખો નાશ પામ્યાં ! તે મને કહો ગુરુએ કહ્યું કે-એ સુગંધ-કુમારની વાત સાંભળ.

સિંહપુર નગરમાં સિંહસેન રાજા કનકપ્રભા રાણી સાથે રાજ્ય કરતો હતો. તેને એક પુત્ર થયો તે અતિશય દુર્ગંધી હતો તેથી તે સૈને અગ્રિય થઈ પડ્યો. એક વખત સિંહપુર નગરમાં પદ્મપ્રભસ્વામી પધાર્યા, તેમને વંદન કરવા સિંહસેન રાજા પરિવાર સહિત ઉપાશ્રયમાં આવ્યા અને વ્યાખ્યાન શ્રવણ કર્યા બાદ રાજાએ પૂછ્યું કે-હે પ્રભુ ! મારો પુત્ર અતિશય દુર્ગંધી થયો તેનું શું કારણ હતું ? પૂર્વભવમાં તેણે કયું પાપ કર્યું હતું ?

પ્રભુએ કહ્યું કે-હે રાજા ! સાંભળ નાગપુરથી બાર ભોજન દૂર નીલપર્વત ઉપર એક શિલા ઉપર એક માસોપવાસી સાધુ ધ્યાન ધરતા હતા. ધ્યાના વસ્થામાં તે સાધુ ઉપર વ્યાધિ ઉપદ્રવ કરવા માંડ્યો. એક દિવસ તે સાધુ નગરમાં એવશ્યાર્થે ગયા. એટલે એ વ્યાધિ તે શિલા ઉપર અગ્નિ સળગાવ્યો, તેથી

૨૮૮

શિલા ખૂબજ ગરમ થઈ ગઈ, સાધુ ગોચરી બેઠેરી અગ્નિથી તપ્ત બનેલ શિલા ઉપર એકા અતિ કષ્ટ પરિસહ સહન કર્યું કર્યું અને અતે શુભ ધ્યાનથી કેવલજ્ઞાન પામીને મોક્ષે ગયા. ખીજી બાજુ પેસો વ્યાધ દુષ્ટ કર્મોથી કેદિયો થયો અને મરણ પામીને સાતમી નરકમાં ગયો. પછી સર્પ થઈને પાંચમી નરકે ઉપજ્યો ત્યાંથી ચોથી નરકે આવીને પછી ચિત્રક થઈને ત્રીજી નરકે આવ્યો, બિલાડો થઈને ખીજી નરકે જન્મ્યો અને ઉલુક થઈને પહેલી નરકમાં આવ્યો. અન્તે આ પ્રમાણે અનેક ભવો ભમીને એક આવકના ઘરે અવતર્યો. ત્યાં પશુપાલનનો ધંધો કરવા લાગ્યો. આવક હોવાથી નવકાર મહામંત્ર શીખ્યો. એક વખત તે પશુપાલ વનમાં પશુઓ ચરાવતો હતો, ત્યારે વનમાં દાવાગિનિ સળગી ફટપો. તે અગ્નિ ધીમે ધીમે આગળ વધતો વધતો જ્યાં પશુપાલ સૂતો હતો ત્યાં આવી પડ્યો અને પશુપાલ બળીને ભસ્મ થઈ ગયો, નવકાર મંત્રના સ્મરણથી શુભ મૃત્યુ પામીને તારા ઘરે તારા પુત્ર તરીકે જન્મ્યો, પણ હે રાજન! હજી તેના કર્મો પૂરાં ક્ષય થયા નથી તેથી તે મહાદુર્ગંધી થયો છે.

આ રીતે પોતાનો પૂર્વભવ સાંભળીને દુર્ગંધકુમારને જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું, તેથી ભગવંતને વંદન કરીને પૂછવા લાગ્યો કે-હે પ્રભુ! આ દોષથી હું કયારે છુટીશ? ત્યારે ભગવાને કહ્યું કે હે કુમાર! તું રોહિનીનું તપ કર તેથી બધું નિરાબાધ મશે. અને સર્વે દોષોથી મુક્તિ મળશે. આ પ્રમાણે પ્રભુએ બતાવેલ માર્ગ પ્રમાણે તે દુર્ગંધકુમારે રોહિણીનું તપ કર્યું અને તે તપના પ્રભાવથી દુર્ગંધકુમારની દુર્ગંધ દૂર થઈ અને ધીમે ધીમે શરીર સુગંધીત થયું. આખરે તે દુર્ગંધકુમાર સુગંધકુમાર બન્યો.

આ પ્રમાણે શુરુમુખેથી સુગંધકુમારની વાત અને રોહિણી તપનું મહાત્મ્ય જાણીને દુર્ગંધાએ રોહિણી તપ અંગીકાર કર્યું

૨૮૯

અને શુભ ધ્યાનથી તપ કરતાં, આત્મનિદા કરતા તેને જાતિ સ્મરણજ્ઞાન થયું. તેણે પૂર્વભવ જોયો અને તેથી તપજપમાં વધારે તન્મય બની ત્યાંથી આધુધ્ય પૂર્ણ થવાથી મરણ પામીને દેવલોકમાં દેવ તરીકે ઉત્પન્ન થઈ. દેવલોકમાંથી ચ્યવિને અહીં ચંપા નગરીમાં મધવારાજની પુત્રી થઈ. તેનું નામ રોહિણી પાડયું. હે રાજા અશોક ! તમે તે રોહિણીને પરણ્યા છો. રોહિણીએ પૂર્વભવમાં ઘણું દાન આપ્યું છે. તેથી પટરાણી થઈ છે અને રોહિણી તપના પ્રભાવથી હુઝ્મ થું કહેવાય તે જાણતી નથી. અને તપના ઉજ્જવળાના પ્રભાવથી સંપૂર્ણ સદ્ધિ-સિદ્ધિ પામી છે.

સિંહસેન રાજાએ સુગંધકુમારને રાજ્યગાદી સોંપીને દીક્ષા લીધી. સુગંધરાજા સારી રિતે પ્રજાપાલન કરતો કરતો આધુધ્ય પૂર્ણ થયે મરણ પામીને દેવલોકમાં ગયો. ત્યાંથી પુષ્કલાવતી વિજયમાં પુંડરિગિણી નગરીમાં કેવલ કીર્તિ રાજાને ત્યાં અર્કકીર્તિ નામના ચક્રવર્તિ તરીકે ઉત્પન્ન થયો. ત્યાં દીક્ષા લીધી. પછી ખારમા દેવલોકે ઈન્દ્ર થયો અને ત્યાંથી અયીને અહીં તું અશોક નામનો રાજા થયો છે.

હે રાજા ! તે અને તારી રાણી રોહિણીએ એક જ સરખું તપ કર્યું છે, તેથી રોહિણી ઉપર તારો અત્યંત સ્નેહ છે અને તેથી જ તમે બન્ને અત્યારે સુખી છો. વળી રાજાએ જ્ઞાની મુરને પુછ્યું કે હે સ્વામિન ? મારી સ્ત્રીને આઠ પુત્રો અને ચાર પુત્રીઓ થઈ છે, તે તેના કયા પુણ્યથી થયો છે ? ગુરુએ કહ્યું કે-હે મહા જ્ઞાન્ય ! સાત પુત્રો તો પુર્વજયમાં મથુરાનગરીના લિખારી અગ્નિ શર્મા નામના બ્રાહ્મણના પુત્રો હતા. તેઓ દરિદ્રકુળમાં જન્મ્યા હતા તેથી લિક્ષા માગવા જતા હતા, પણ

૫૬૦

તેઓને કોઈ લિક્ષા આપતું નહીં અને જ્યાં જન્ય ત્યાંથી ધક્કા ખાઈને પાછા આવવું પડતું.

એક વખત સાતે પુત્રો પરદેશ જવા નીકળ્યા લિખ માગતા માગતા પાટલીપુરમાં આવી પહોંચ્યા. ત્યાં તેઓએ રાજકુમાર અને પ્રધાનપુત્રને જોયા તેથી તેઓ આશ્ચર્ય પામ્યા. મોટાભાઈએ કહ્યું કે-હે ભાઈઓ ? આપણે પણ માણસ છીએ અને આ કુમારો પણ માણસ છે, પણ આપણામાં અને એનામાં કેટલું અન્તર છે ? તે સાંભળી સૌથી નાનાભાઈએ કહ્યું કે-હે ભાઈ ? તેઓએ પુર્વલવમાં પુણ્ય કર્યાં છે, તેના કળ મોગવે છે અને આપણે પુણ્યહીન છીએ. તેથી ઘર ઘર ભીખ માગીએ છીએ, પછી તેઓ ફરતા ફરતા એક જંગલમાં આવી મડયા ત્યાં એક મુનિ-રાજ કઠિસંગ ધ્યાને રહ્યા હતા. તે સાતે આશ્ચર્યપુત્રો મુનિરાજ પાસે જઈને ઊભા રહ્યા. મુનિએ કાફલગ પુર્ણ કરીને ધર્મોપદેશના આપી તેથી સાત ભાઈઓ વૈરાગ્ય પામ્યા અને દીક્ષા લીધી. ચારિત્ર પાળીને મરણ પામી દેવલોકમાં ગયા. ત્યાંથી ચ્યવીને અહીં હે રાજન્ ? તારા પુત્રો થયા છે. અને આઠમે પુત્ર લોક-પાલ પુર્વલવમાં વૈતાલ્ય પર્વત ઉપર એક ક્ષિત્ત વિદ્યાધર હતો. તે શાશ્વતા જિન પ્રતિમાની પુજા કરતો હતો, ત્યાંથી સૈધર્મ દેવલોકમાં દેવતા થયો અને પછી અહીં તારો આઠમે પુત્ર લોકપાલ થયો છે.

તારી ચાર પુત્રોએ પુર્વલવમાં વિદ્યાધર રાજનિ પુત્રીઓ હતી. તેઓ એક વખત ઉદ્યાનમાં રમવા ગઈ હતી. ત્યાં એક મુનિરાજને ઉભેલા જોયા મુનિરાજે તેઓને કહ્યું કે-હે બાલિકાઓ ! તમે ધર્મનું આચરણ કરો, તમારુ આયુષ્ય હવે થોડું જ બાકી રહ્યું છે, માટે ધર્મ ધ્યાન, ધર્મ કરણી કરો, તેમાં પ્રમાદ કરશો નહિં તેથી કુમારિકાઓએ પુણ્ય કે-હે મુનિ !

૨૯૧

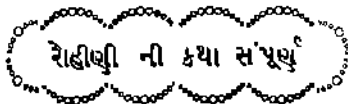
અમારું આયુષ્ય કેટલું બાકી રહ્યું છે? મુનિરાજે કહ્યું કે--તમારું આયુષ્ય માત્ર આઠ પ્રહર જ બાકી રહ્યું છે, તેથી તમે જ્ઞાન પંચમીનું તપ કરો. કહ્યું છે કે :-

જે નાણ વંચનિવયં, ઉત્તમજીવા કુળંતિ ભવજ્ઞયા ।

ઉચ્ચભૂજ અણુયમસુદ્ધં, પાત્રંતિ કેવલ નાણમ્ ॥ ૨ ॥

આ પ્રમાણે ધર્મોપદેશ સાંભળીને ચારે પુત્રીઓ પોતાના ઘેર આવી અને જ્ઞાનપંચમીનું વ્રત અંગીકાર કર્યું. ચારેય એક સ્થાનકે એકી અને શુભ ધ્યાનમાં લીન બની. એવામાં પીઠગી પડી અને ચારેય પુત્રીઓ મરણ પામીને દેવલોકમાં ગઈ ત્યાંથી આવીને અહીં તારી પુત્રીઓ થઈ છે.

આ વાત સાંભળી અશોક રાજા અને શેહિશ્હી રાણીને જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું, તેથી પુર્વલલ્લો જોયા અને વૈરાગ્ય પામ્યાં એકદા શ્રી વાસુપુન્ન્ય ભગવાન તે નગરના ઉદ્યાનમાં આવીને સમોસર્યા રાજા તથા રાણી પરિવાર સહિત પ્રભુને વંદન કરવા ગયા પ્રભુની ધર્મદેશના સાંભળી ઘરે આવીને અશોકરાજાએ પોતાના પુત્રને રાજ્યગાદી સોંપી, સાત ક્ષેત્રમાં ઘણું દ્રવ્ય વાપરીને શેહિશ્હી રાણી સાથે ચારિત્ર અંગીકાર કર્યું અને બંને બધા મોક્ષમાં ગયાં એ રીતે ભવ્ય જીવોએ પણ શેહિશ્હીનું તપ શુભ ભાવથી કરવું.

૨૬૨

શ્રી અક્ષયવતીયાની કથા

પ્રથમ પૃથ્વીપતિ, પ્રથમ જિનપતિ, પ્રથમ તીર્થપતિ, શ્રી ઋષભદેવનો શુભ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાંથી અવતરે અષાઠ વદિ ચોથના દિવસે નાભિરાજની રાણી મરુદેવીની કુદ્ધીમાં આવ્યા અને પુણ્ય નવ માસ અને ચાર દિવસ ગર્ભમાં રહીને ચૈત્ર વદિ આઠમની મધ્યરાત્રિએ જન્મ પામ્યો. જન્મ સમયે ત્રણ લોકમાં ઉદ્યોત થયો. ઘોડા સમય સુધી નારકીના શુભને પણ આનંદ થયો.

છાપન કિંકુકુમારિકાઓના આસનો કંપાયમાન થયા ત્યારે તેઓને અવધિતાનના બળથી પ્રભુના જન્મની ખબર પડી. તેઓએ પ્રભુના જન્મ સ્થાને આવીને મહોત્સવ કર્યો અને પછી પોતાના સ્થાને ગઈ. તે સમયે ચોસઠ ઈન્દ્રોના આસનો પણ કંપ્યાં. તેઓએ પ્રભુનો જન્મ થયો જાણ્યો અને સૌધર્મેન્દ્ર સિવાય બીજા ત્રેસઠ ઈન્દ્રો મેરુપર્વત ઉપર ગયા અને સૌધર્મેન્દ્ર પ્રભુના જન્મ સ્થાને ગયા. ત્યાં જઈને પ્રભુની માતા મરુદેવી તથા અન્ય દાસીઓને અવસ્થાપીની નિદ્રા આપી તેમજ ભગવાનનું પ્રતિબિંબ માતાની પાસે મૂકીને ભગવાનને લઈને તે મેરુપર્વત ઉપર આવ્યા. ત્યાં ચોસઠ ઈન્દ્રોએ પ્રભુનો ભવ્ય સ્નાત્ર મહોત્સવ કર્યો. ત્રેસઠ ઈન્દ્રો ત્યાંથી જ નંદીશ્વર દ્વીપમાં ગયા અને સૌ ધર્મેન્દ્રે પ્રભુને તેના માતા પાસે મૂકી, અવસ્થાપીની નિદ્રા તથા પ્રભુનું પ્રતિબિંબ લાઇ લીધું અને ભગવાનને તથા મરુદેવીમાતાને વંદન કર્યા પછી નંદીશ્વર દ્વીપમાં ચોસઠ ઈન્દ્રોએ અશ્રુઈ મહોત્સવ કર્યો અને સૌ સ્વસ્થાને પહોંચ્યા.

સૌધર્મેન્દ્રે બાળક પ્રભુના અંગૂઠે અમૃત મૂક્યું હતું તે પ્રભુ ચૂસતા અને દિવસે દિવસે વૃદ્ધિ પામવા લાગ્યા. નાભિરાજ તથા મરુદેવીમાતાએ પ્રભુનું ઋષભ નામ પાડ્યું ઈન્દ્રે આવીને

૨૪૩

ઈંદ્રવાકુવંશની સ્થાપના કરી ઋષભદેવે વીશ લાખ પુર્વ સુધી કુમારવસ્થા પાળી. ઈન્દ્રે આવીને વિનીતા નગરી વસાવી આપી ને ઋષભદેવનો રાજ્યભિષેક કર્યો. પ્રભુએ ત્રેસઠ લાખ પુર્વ સુધી રાજ્યપદવી ભોગવી. ભગવાનને સુનંદા અને સુમંગલા નામની બે રાણી હતી. તેમને ભરત, બાહુબલી વગેરે એકસો પુત્રો થયા. જ્ઞાત્યો અને સુદરી નામની બે પુત્રી થઈ, આદિત્યચંદ્ર, સોમચંદ્ર વગેરે પૌત્રો થયા.

રાજ્ય પદવી ભોગવતાં પ્રભુએ અથોધ્યાનું રાજ્ય ભરતને આપ્યું, તક્ષશિલાનું રાજ્ય બાહુબલીને આપ્યું અને અન્ય રાજ્યો યોગ્યતા પ્રમાણે અન્ય પુત્રોને આપ્યાં. પ્રભુએ ચૈત્ર વદિ આઠમના શુભ દિવસે દીક્ષા અંગીકાર કરી અને ગામે ગામ, નગરે નગર વિહાર કરવા લાગ્યા ભગવાન આહાર લેવા જાય પણ લટિકે લોહો સાધુને આહાર દેવાનો વિધિ જાણતા ન હોવાથી તેઓ મથિ, માથેક મોતી વગેરે ઉત્તમ પ્રકારની વસ્તુઓ ભગવાનને બેટ ધરે, પરંતુ પ્રભુએતો ત્યાગ દિક્ષા મહત્ત્વ કરી હતી, એટલે કાંઈ પણ વસ્તુ ન લેતાં. આથી માથુસોને લાગ્યું કે પ્રભુ રોષે ભરાયા છે. તેથી વધુને વધુ વિનવણી સાથે પ્રભુને વિવિધ પ્રકારની બેટ ધરવા લાગ્યા. પરંતુ તે સર્વ અકલ્પ્ય હોવાથી પરમાત્મા સ્વીકારતા નહીં. આ પ્રમાણે વિહાર કરતાં કરતાં એક વર્ષ કરતાં થોડો વધારે વખત પસાર થઈ ગયો, પણ કોઈ જગ્યાએથી પ્રભુને ઉચિત આહાર મળ્યો નહીં.

ગજપુર નગરમાં સોમચંદ્ર રાજા હતો, તેનો પુત્ર શ્રેયાંસ કુમાર હતો. પ્રભુ વિહારતા વિહારતા ત્યાં આવી પહોંચ્યા શ્રેયાંસ કુમારે રાત્રે એવું સ્વપ્ન જોયું કે મેરુપર્વત કાળો થઈ ગયો હતો તેને ખેતે દૂધ વગેરે અનૃત કળશવડે પક્ષાદ્ય કરીને ઉજળો કર્યો તેજ રાત્રીએ ગજપુરના સુબુદ્ધ શેઠને પણ સ્વપ્ન આવ્યું

૨૯૪

કે-સૂર્યના મંડળમાંથી હજાર કિરણો ખરી પડ્યાં, તે શ્રેયાંસ કુમારે ઝીંઝી લઈને સૂર્યમાં પાછા સ્થાપન કર્યાં તે ઉપરાંત સોમયજ્ઞા રાત્રીએ પણ તેજ રાત્રે સ્વપ્ન જોયું કે વસુદ્ધ કુશ્મનોથી ધેરાયેલા વીર સુલટને શ્રેયાંસ કુમારે છોડાવી તેને વિજય અપાવ્યો. આ પ્રમાણે એકજ શહેરમાં શ્રેયાંસકુમારનું મહાવ બતાવતા ત્રણ સ્વપ્નનાં એકજ રાત્રે જુદી જુદી વ્યક્તિઓને આવ્યાં. આ વાતની જ્યારે ખીજ દિવસે સવારે રાજસભામાં વાત થઈ, ત્યારે સૌએ કહ્યું કે શ્રેયાંસકુમારને આજે જરૂર કંઈક લાભ થશે ! આ વાત થઈ તેજ દિવસે ભગવાન ત્રણસદેવ પ્રભુ આહાર નિમિત્તે શ્રેયાંસ કુમારના રાજમહેલે આવ્યા.

પ્રભુને આવતા જોઈને શ્રેયાંસકુમાર ઘણોજ આનંદ પામ્યો. ખીજ લોકો પ્રભુને પગે ચાલતા જોઈને હાથી, ઘોડા, રથ વગેરે ભેટ ધરેછે. પણ ભગવાનને તે વસ્તુઓની જરૂર ન હોવાથી તેને અડતાય નથી. આથી લોકો ખૂબજ કિંદાસ રહેવા લાગ્યાં તેઓ વિચારવા લાગ્યા કે-પ્રભુ જરૂર આપણા ઉપર ગુસ્સે થયા હોય તેમ લાગે છે. યુગલિયા પણનો ત્યાગ કર્યાંને હજુ થોડોજ સમય થયો છે, તેથી ભદ્રિકે લોકો સાધુપુરુષોને ઉચિત આહાર આપવાનો વિધિ જાણતા નથી.

શ્રેયાંસકુમાર ભગવાનની સાધુમુદ્રા દેખીને વિચારવા લાગ્યા કે-આવી મુખમુદ્રા મેં કયાય જોઈ છે. આ રીતે વિચારતાં વિચારતાં તેમને જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું, જાતિ સ્મરણ જ્ઞાનના બળવડે તેમણે ભગવાન સાથેનો પોતાના પુર્વજીવોને પરિચય જાણ્યો. પહેલાં ભવમાં ભગવાન ધનસાચી વાહ, ખીજ ભવમાં યુગલિયા, ત્રીજ ભવમાં દેવતા, ચોથા ભવમાં મહાબળ રાજા અને પાંચમાં ભવમાં લક્ષિતાંગ દેવ થયા હતા, અને પ્રભુની સાથે શ્રેયાંસકુમારનો જીવ પ્રથમ ધર્મિણી નામની સ્ત્રીના ભવમાં

૨૬૫

નિયાણું બાંધીને લલિતાંગ દેવની સ્વયં પ્રજ્ઞા નામની દેવી થઈ હતી. જહા લવમાં લલિતાંગ નો જીવ વજ્ર ધર રાજ થયો અને સ્વયં પ્રજ્ઞાનો જીવ શ્રીમતી રાણી થઈ સાતમાં લવમાં બંને હુગલિયા થયા આઠમાં લવમાં સૌધર્મા દેવલોકનાં બંનેના જીવો દેવ થયા. અને નવમાં લવમાં ભગવાનનો જીવ જીવાનાંદ વૈદ્ય થયો અને શ્રેયાંસકુમારનો જીવ કૈશવ નામનો શ્રેણી પુત્ર થયો, ત્યારે પણ તેઓ બંને વચ્ચે મિત્રાચારી હતી.

દશમાં લવમાં અચ્યુત દેવલોકમાં બંને જાણુ મિત્રદેવ થયા. અચ્યારમાં લવમાં પ્રભુનો જીવ ચક્રવર્તી અને શ્રેયાંસનો જીવ તેનો સારથિ થયો. બારમાં લવમાં બંને જાણુ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં દેવતાઓ થયા અને છેવેટે તેરમાં લવમાં પ્રભુનો જીવ ઋષભદેવજી અને લલિતાંગ દેવનો જીવ શ્રેયાંસકુમાર થયા છીએ. આ પ્રમાણે પોતાનો પ્રભુ સાર્થેનો ઘણાં ભવોનો સબંધ જાણ્યો પોતે સાધુપણું પણ અનુભવ્યું હતું તે પણ જાતિસ્મરણ જ્ઞાનના આધારે જાણ્યું તેથી શ્રેયાંસકુમાર વિચારવા લાગ્યો કે-અરે ? આ સંસારી જીવો કેવાં અજ્ઞાન છે ? ભગવાને ત્રણ લોકો રાજ્ય તૃણ સમ્માન ગણીને છોડી દીધું સંસારના વિષય ભોગ રૂપ સુખોને ક્રિયાકર્મ સમજી છોડ્યાં અને દીક્ષા અંગીકાર કરી, અને મોક્ષના અનાંત, અખૂટ સુખો મેળવવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યા, પ્રભુએ સર્વ વિકારોનાં મૂળરૂપ રાગદ્રોષનો ત્યાગ કર્યો છે, તેમાંથી રજ પણ પ્રલણ કરતા નથી, તો પછી આ હાથી, ઘોડા, કન્યા, રત્ન, માણુ, માણિક વગેરે કેવી રીતે ઝહણુ કરે ? આ લલિત લોકો આટલું પણ જાણતા નથી.

આ પ્રમાણે વિચાર કરતા શ્રેયાંસકુમાર પોતાના આવાસ માંથી નીચે હતરી ભગવાન પાસે આવ્યા ઘણાજ હર્ષ પુર્વક પ્રભુને ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ, પ્રભુને વંદન કરીને બે હાથ જોડીને

૨૬૬

કહેવા લાગ્યા કે-હે પ્રભુ ! મારા ઉપર કૃપા કરો. હું આ સંસારથી તાપિત છું તેથી મારો ઉદ્ધાર કરો. અને અદ્ધાર કોડા કોડી સાગરોપમ શુધી બૂલી બવાએલ સાધુને પ્રાશુક આહાર દેવાનો વિધિ પ્રગટ કરો. મારા ઘેર એકસો આઠ શેરડીના રસના ઘડા બેટ તરીકે આવ્યા છે, તે પ્રાશુક આહાર છે તે આપ ગ્રહણ કરો આ વચનો સાંભળી ચાર જ્ઞાનના સ્વામી પ્રભુએ તે શેરડીના રસને નિર્દોષ આહાર સમજીને તે વહેંચવા માટે પોતાના ખંને હસ્તો લાંબાવ્યા પ્રભુએ પાણિપાત્ર લખિંધથી બે હાથમાં શેરડીને રસ લીધો હોવા છતાં તેમાંથી એક પણ બિન્દુ ધરતી ઉપર પડ્યું નહીં શ્રેયાંસકુમારે તો માત્ર એકસો આઠ જ ઘડા ઈશ્વરસ વહેરાવ્યો હતો પણ એવા હજારો કે લાખો ઘડા રસ હોયતો પણ લખિંધના બળથી બે હાથના બોખામાંજ તે સર્વે સમાઈ જાય, ઉપર શીખાચકે પણ એકેય બિન્દુ નીચે ન પડે.

શ્રેયાંસકુમાર પ્રભુને પ્રાશુક આહાર વહેંચાવીને અતિ આનંદ પામ્યાને મનમાં વિચારવા લાગ્યાકે તણુ જગતને પૂજનીય, અનંત ગુણના નિધાન એવા શ્રી ઋષભદેવ ભગવાને મારા હાથે આહાર લીધાતે મારા ઉપર મહાન્ ઉપકાર થયો. ભગવાનને પ્રાશુક આહાર વહેંચાવવાથી આજે મારા સર્વ પાપ-સંતાપ દૂર થયાં શ્રેયાંસકુમાર આવી વિચાર શ્રેણીમાં મગ્ન ખને છે ત્યાં આકાશમાં દેવતાઓએ પંચ દિવ્ય પ્રગટાવ્યાં અને દેવતાઓએ "અહોવા નમ અહોવાનમ" ની ઘોષણાઓ કરી તથા દેવદુંદુભિ વગાડી, તીર્થંજનલક દેવોએ સાડાખાર કરોડ સુવર્ણ રત્નની વૃષ્ટિ કરી આ સમયે શ્રેયાંસકુમારનો આવાસ સુવર્ણ રત્નોથી ભરાઈ ગયો, તણુ ભુવન (સસ્યે ભારાયા,) એટલે ગખાણના લાયક છે ભગવાન ઈશ્વરસ્થી (શેરડીનારસથી)ભરાણા અને શ્રેયાંસકુમારનો આત્મા નિરૂપમ સુખનું પાત્ર બન્યો.

વૈશાખ સુદિ ત્રીજના દિવસે આવી રીતે શ્રી ઋષભદેવ

૨૯૭

ભગવાનને શ્રેયાંસક્રુમારના હસ્તથી પ્રાશુક આહાર મળ્યો અને પ્રભુએ પારણું કયું તે દાન શ્રેયાંસક્રુમારને અક્ષય સુખનું કારણ બન્યું. આજ કારણથી વૈશાખ દુદિ ત્રીજનું નામ અક્ષય તૃતીયા અથવા ઈશુતૃતીયા લોકોમાં પ્રસિદ્ધ થયું.

અત્રે કોઈને સહજ ક્ષમ થાય કે શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુને આ પ્રમાણે એક વર્ષ સુધી આહાર મળવામાં અંતરાય શા માટે થયો ? તેના સમઘમાં જણાવવાનું કે-પૂર્વ ભવમાં રસ્તામાં ચાલતાં પ્રભુએ ખળામાં ધાન્ય ખાતા બળદોને જોયા. જેડૂતો બળદોને મારતા હતા ત્યારે પ્રભુએ તેઓને કહ્યું કે-મૂર્ખાઓ આ બળદોને મોઢે છીકું બાંધો, નહીંતર બધું અનાજ ખાઈ જશે, પણ જેડૂતો છીકું બનાવવાનું જાણતા નહતા તેથી તેણે પોતેજ ત્યાં બેસીને પોતાના હાથે છીકું બનાવી આપ્યું. અને બળદોના મોઢે બાંધ્યું તેથી તે બળદોએ ત્રણસોને સાઠ નિસાસા નાખ્યા ત્યાં પ્રભુને અંતરાય કર્મ ઉપજાઈતું થયું. જ્યારે પ્રભુએ દીક્ષા લીધી ત્યારે કર્મનો ઉદય થયો એટલે એટલા સમય સુધી આહાર ન મળ્યો. બાદ તે કર્મનો ઉપશમ થવાથી અક્ષયતૃતીયાના દિવસે પ્રભુએ પારણું કયું. આ દાનના પ્રભાવથી શ્રેયાંસક્રુમાર મોક્ષપદને પામ્યા ભગવાન એક હજાર વર્ષ સુધી જીવસ્થપણામાં રહ્યા અને એક હજાર વર્ષ ન્યૂન એક લાખ પૂર્વ (એક લાખ પૂર્વમાં એક હજાર વર્ષ ઓછા) સુધી કેવળી પણામાં રહીને અનેક ભવ્ય જીવોને પ્રતિભોષ કરતા. (વિચર્યાં અને છેવટે અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર મોક્ષપદને પામ્યા.

અક્ષય તૃતીયાના દિવસે ભવ્ય જીવોએ સુપાત્રને દાન આપવું, હલ્લચર્ચ પાળવું, તપ કરવું, ભાવના ભાવથી પૂજા પ્રભાવના કરવી અને સ્નાત્ર મહોત્સ કરવો.

■ અક્ષય તૃતીયાની કથા સમાપ્ત ■

૧૯૮

અથ શ્રી હોળીકા પર્વની કથા પ્રારંભ

હોલો

રૂપલ જીવ્યુંદ રદ્યે ધરી. શાંતિ નેમી સુખકાર
 પાશ્વ વીર એ પ્રણમતા પામે સુખ અપાર ૧
 પય પંકજ પ્રણમું સદા ગુરુ ગુણ રચણ ભંડાર
 જ્ઞાન નયણ દાતા ગુરુ વાણી જમ્મ અવિકાર ૨
 અરિહંત મુખ ઉત્પન્ન થઈ ભારતી બ્રહ્મ સુતાય
 જમ્મ સ્મરણ કરતાં થકાં લીલા અધિક લઠાપ ૩
 હોળી માહાત્મ્ય ઈણી પરે સાંભળો અદ્વાવં ત
 મિથ્યા પર્વ નિવારશે તે લહેશે જવ અંત ૪

અર્થ

અહો જીવ્ય સોઠો ચોથા આરાના ત્રણ વર્ષને સાડા આઠ માસ થાકતા એટલે (ખાકી રહેલા) યાત પુત્ર શ્રી મહાવીર સ્વામી મોક્ષે પહોંચ્યા તે પછી ચોસઠ વર્ષે કેવળ જ્ઞાનાદિકે ધણી વસ્તુ વિચ્છેદ થઈ પરંતુ ચૌદ પૂર્વધર, દસ પૂર્વધર વિચર્યાં દેહલોક કાળ ગયા પછી શ્રી સુવતા આચાર્ય ધણા શિષ્યના પરિવારે પરીવર્યા થકા વિચરતા વિચરતા પૂર્વ દેશમાં પધાર્યા તે દેશમાં હોળીનું પર્વ દેખીને કોઈકે સાધુ આચાર્ય મારાજને પૂછવા લાગ્યો કે મહારાજ આજે હું ગોચરીએ ગયો હતો ત્યાં નગરમાં ધણા લોકોને સ્ત્રીઓના સમુદાય સહીત હિન્મતની પેઠે અસંખ્ય વચન બોલતા ક્રૂદતા મેં જોયા માટે એ પ્રવૃત્તિ પરંપરાની આ દેશમાં ચાલી આવે છે? અથવા નવી થએલી છે? એમ પૂછવાથી ગુરુ મરાજ કહેવા લાગ્યા કે એ પ્રવૃત્તિ પરંપરાની નથી. પરંતુ પૂર્વાચાર્યો કહીગયા છે કે આ પાંચમાં આરા મધ્યે દુર્ગતીના દાતા એવા મહા મિથ્યાત્વીઓના પર્વ પ્રગટ થશે કાળના યોગે

૨૯૯

આજ્ઞાન રૂપ અંધકારના જોરથી લોકો મિથ્યાત્વને વિશે આસક્ત થશે, એક તો પાંચમે આરો બીજી કુંડા અવસર્પિણી કાળ ત્રોળે ભસ્મ મેલ મોઘો કૃષ્ણ પક્ષીયા જીવ અને પાંચમે દક્ષિણાર્ધ ભરત એ પાંચ કારણને યોગે કરીને અધર્મી તથા ધર્મ વિરાધક દેવગુરુના પ્રત્યનિક એવા પ્રાચે ઘણા જીવ થાશે મારે જ આ મિથ્યાત્વીઓના પર્વમાં ઘણા લોકો આસક્ત થયા છે. હવે એ હોળીનું પર્વ કેમ પ્રગટ થયું તેની કથા તુજને કહું છું તે સાંભળ

આ પાંચમાં આરાના પાંચસો વર્ષ ગયા પછી પૂર્વ દેશ મધ્યે જેતપુર નામે નગર તેનો જયવર્મા રાજા તેની મદન સેના રાણી છે અને મતિચંદ્ર નામે પ્રધાન છે તે નગરમાં ઘણા લોકો ધનાઢ્ય વસે છે તેમાં એક મનોરમ નામે શેઠ રહે છે. તેને પોતાની બી સાથે ભોગ વિલાસ ભોગવતા યકાં ચાર પુત્ર થયા તે શેઠ શેઠાણીને અત્યંત વસ્ત્રલ હતા પરંતુ શેઠાણી એક પુત્રોની ઇચ્છા કરવા લાગી કેમ કે? પ્રાચે બીને પુત્રી વસ્ત્રલજી હોય છે એમ કરતાં કાલાંતરે એક પુત્રી પણ તેને થઈ ત્યારે માતા પિતાદિક સર્વ આનંદ પામ્યા તે પુત્રી મહારાવતી ગુણવતી દેખી તેનો દસોટન કરી ખાતમથુને બોલાવીને કહ્યું કે આ નગરમાં બીજા કોઇનું જે નામ ન હોય એવું અપૂર્વ કોઇ નામ હોય તે મને કહો તો તે નામ મારી પુત્રીનું હું રાખું જોશીએ પણ મહા નક્ષત્ર જોઈ કુઞ્જિના બળે કરી તે પુત્રીનું હોળીકા એવું અપૂર્વ નામ દીધું શેઠે પણ જોશીને સંતોષિને વિદાય કયો હવે હોળીકા સુખે સમાધે લાલન પાલન કરાતી બીજના ચંદ્રની પેઠે દીવસે દીવસે વધતી મોટી થઈ બ્યારે અગ્યાર વરસની થઈ ત્યારે તેના પિતાએ લેખણ શાળામાં ભણવા બેસારી. તે થોડા કાળમાં ભણીને ચોસઠ ક્લામાં પ્રવીણ થઈ ત્યારે તેના માતા પિતા વરની ચીંતા કરવા લાગ્યા કે જે શૌવને કરી વિદ્યાએ કરી રૂપ

૩૦૦

લાવણ્યતાએ કરી તેના સરખો વર મળે તો પુત્રી સુખી થાય. એમ ચીંતવી તે શેઠે તે નગરમાં શોધ કરવા માંડી. ત્યારે તે ગામમાં દેવદત્ત નામે શેઠની દેવદત્તા નામે સ્ત્રીનો જસદેવ નામે પુત્ર તે મહારૂપવંત શુભવંત પૂરૂષની બહોંતેર કળાનો જાણુકાર હતો તેની સાથે હોળિકાનું સગપણ કર્યું પછી શુદ્ધ લગ્ન બોલ્યો મોટા મહોત્સવ પૂર્વક વિવાહ કર્યો ઘણો દાયજો આપીને વળાવી તિહાં સાસરે દેવગણા કરી પોતાના ભત્રીંસની સાથે વિધવ સુખ ભોગવતી રહે છે, ઈહાં શિષ્ય ગુરુ પ્રત્યે પૂછે છે કે ? મહારાજ ? દેવગણા એટલે શું ? તે અમને સમજાવો ત્યારે ગુરુ કહે છે કે તે દેવસ્થાન વ્યવહારે અંત મંગળ જાણુવું અને પાટ મહોત્સવ તે આઘ મંગલ જાણુવું. તિહાં વળી અંત મંગલ બે પ્રકારના છે તેમાં એક જિનધર્મનું અંત મંગળ અને બીજું મિથ્યાત્વીનું અંત મંગળ તેમાં જીન ધર્મ વાળાની પુત્રી પરણીને સાસરે જાય ત્યારે શ્રી જીન મંદીરમાં જઈ એચ્છવ સહીત દેવ જીહારે અને ગુરુનો યોગ હોય તો તેને વાંદે સમકિત વતનો ઉચ્ચાર કરે કારણ કે જે મિથ્યાત્વીઓના ઘરની કન્યા હોય તો પછી ઘરમાં કંદામંદ કરે ઘરના બીજા માણસોને મિથ્યાત્વપર ગમવાતે કારણે પ્રથમથી સમકિતની શ્રદ્ધા કરાવે બીજો બેદ મિથ્યાત્વીની દેવગણા કરે તે આરીતે કે ? મિથ્યાત્વીઓના દેવ દેવીને જીહારે મિથ્યાત્વીઓના ગુણની લક્ષિત કરે. ઈત્યાદી જાણી લેવું. હવે હોળિકા સુખ સમાધે શ્વશુરના ઘરે રહી થકી કેટલા એક દિવસ પછી પીપરીયે આણા માટે ગઈ.

એકદા તેના ભત્રીંસને રાત્રિને સમયે અકસ્માત તીવ્ર વેદના થઈ આવી, તેનાથી તે ખરણ પામ્યો. તેવારે તેનાં માતા પિતા સાસુ સસરો આદિક હાહાકાર કરતા મહોટો પોકાર કરી શેવા પીટવા લાગ્યાં. હોલિકા પણ મહા દુઃખ ધરતી સર્વે પરિવાર

૩૦૧

સહિત રૂઢન કરવા લાગી. આખા નગરમાં હાહાકાર થયો. પછી તેના મૃતકારણ કરવા માટે અખાત્રીજના ચાર બ્રાહ્મણ જમાડયા. પાણીનો લોટો ભરી બારણે નાખ્યો. દીવી કરી મૂકી એવા બાર દિવસ લગણુ કરી તેરમે દિવસે જાતી જમાડી. એમજ માસીસો છ માસી, બ્રહ્મા સંવત્સરી, ખીત્રીને પાણી આપવું છત્યાદિ સર્વે કર્મ બંધના હેતુ જે મિથ્યાત્વીયોનાં કૃત્ય છે. તે કર્યા; પછી હોલિકાને પોતાને ઘેર તેડી આવ્યાં. ઈલાં સોળ વર્ષની થઈ. એકજ પુત્રી તે વળી બાલ વિધવા થઈ માટે માતા પિતા તેનું ઘણું આદર માન રાખતાં અધિક સ્નેહ ધરવા લાગ્યાં, કહ્યું છે. કે

શ્લોક

કૃત કર્મ ક્ષયો નાસ્તિ, કલ્પ કોટિ શતૈરપિ

અવશ્યમેવ બોક્તવ્યં કૃતં કર્મ શુભા શુભમ્ ॥ ૧ ॥

એક દિવસ હોલીકા ગોખમા બેઠી થકી બજાર ની ચોપટા દેખે છે એવામા રાજાનો સામંત જેની તરફથી અવસ્થા છે કામ દેવ જેવો મહા સ્વરૂપવાન છે તે વગદેશના ત્રિભુવન પાલ નામે રાજાનો પુત્ર છે કામપાલ તેનું નામ છે, તે પોતાના પિતાથી રીસાઈ ને ઈલાં જેતપૂરના રાજાની પાસે આવીને રહ્યો છે તે પણ બજારમા ફરતો ફરતો તે વખત ગોખની નીચે આવ્યો તેની દ્રષ્ટી હોલિકા ઉપર પડી અને હોલિકાની દ્રષ્ટી તેની ઉપર પડી તેથી બેહુ જણુ કામાતુર થયા કહ્યું છે કે.

કહો

નારી દેહ દીવી કરી, પુરુષ પંતગિયા હોય

જળ સઘણુ ખુચી રહ્યું, નિકસે વિરલા કાય ॥ ૧ ॥

નારી મદન તલાવડી, છુડયો સયલ સંસાર

કાઢણુ હારો કો નહીં, ખૂડયો છુબ નિવાર ॥ ૨ ॥

૩૦૨

હવે કામપાલ પોતાને સ્થાનઠે ગયો. અને પાછલ થી હોલિકા વિહવલ થઇ તેના શરીરમા કામ જવર વ્યાખ્યો તેથી ખાલુ પીલુ ભાવે નહીં નિદ્રા આવે નહીં કામ કાજ ઉપર ચિત્ત લાગે નહીં નિશાસા મુકયા કરે એસતા કુકતાં સુતાં માલતા કાંઇ એન પડે નહીં એવી પુત્રીની અવસ્થા જોઈને તેતાં માતા પિતાં ચિંતા કરવા લાગ્યાં. વૈધ બોલાવી વિચિત્ર પ્રકારનાં ઓપધ કરાવ્યાં દોરા, રાખડી કરાવી ખાંધ્યા, ઉતારણા કરાવ્યાં, ગૃહ પૂજા કરાવી, જૂઆ ધૂણાવ્યા, તેજે કશું જો એનો ભત્તાર ખાલ્યાવસ્થામાં મરણુ પામ્યો છે. તેનો કૂલ કરાવો, વેષ પહેરો, વરંદ જમાડો.

(કૂલ કરાવી એક ધરના માણસના ગળામાં પહેરાવે છે. તથા લુગડાં એક જાતનાં કરી તેજ વેષ, એક ધરનો માણસ પહેરે છે, તેમજ વરંદ જમાડે એટલે તેના નામથી એક ધરનો માણસ ક્રેટલા દિવસ જમે એ સર્વ રીતે, ઘણું કરી મારવાડ દેશમાં પ્રસિદ્ધ છે.

તે કશું તાવીત કરાવ્યાં એમ અનેક ઉપચાર કરતાં પણ શાતા થઇ નહીં. તેવારે માતા પિતા ઘણા દિલગીર થયાં. એહવામાં શેડે લોકોના મુખથી એવી વાત સાંભળી જે આ નગરમાં ચંદ્રૌદ્ર નામે વેદીયા ભટ્ટ ભાંડની નાની દુંઢા નામે પુત્રી હતી. તે યૌવન પામી તેવારે તેને એજ ગામના રહેવાસી કોઈ અચલજૂતિ નામે બ્રાહ્મણુ ભરડો હતો, તે પરણ્યો, પણ થોડા દિવસમાં તે બ્રાહ્મણુ મરણુ પામ્યો, પછી તેના ઘરમાં કાંઇ ખાવાને ન હતું તેથી તે દુંઢા માવિત્રને ઘરે જઈને રહી. કર્મ થોજે તેના માતા પિતા મરણુ પામ્યાં તે પણ દરિદ્રી હતાં. ધરમાં કોડી એક મળે નહીં, તેથી તેમના મૃત કાર્ય માટે જ્ઞાતિ જમણુ પ્રમુખ પણ કાંઇ થઇ શક્યું નહીં. પછી તે દુંઢા બ્રાહ્મણી તાપસણી થઈને ઘર ઘર ભ્રમતી ભિક્ષા માગી.

૨૦૩

આ જિવિકા ચલાવવા લાગી. પણ તે ઘણીજ અણખામણી છે, માટે તેના મુખ સાહાયુ' પણ કોઈ જૂલે નહી. એમ લાભા-તરાયના ઉદ્દેશ થકી તેને પૂરી બીખ પણ ગામમાં મલતી નથી. તેથી રીંધે બળતી ફ્યા કરે, તેને વણી બીજી કોઈ તાપસણી મળી, તેની પાસેથી તે દુઢા કામણ, દૂમણ, મોહન, હમ્યાટન, વશીકરણ, ગર્ભપાત, ગર્ભાવધારણ, ચૂણ, યોગ, મંત્ર, તંત્ર, ઈત્યાદિક અનેક પ્રકારની વિદ્યાતું શીખીને લોકમાં પ્રસિદ્ધિ પામી. કપાલમાં સખડતું તિલક કરે, દેવીની પૂજા કરે, ગેરુથી રંગેલાં વસ્ત્ર પહેરે, એવી થકી બહુજ દૂડ કપટ કરતી તે નગરમાં પૂજા પામતી થકી ફરે છે. તેને શેઠે પોતાને ઘરે બોલાવી સ્ત્રીસહિત પગે લાગી આદર સત્કાર આપીને કહ્યું કે, હે માતાજી ! અમારા ઉપર કૃપા કરીને અમારી એક જ પુત્રી છે, તેના કુખરતું નિવારણ કરો. તમારો ઉપકાર જૂલથું નહી. આ પુત્રી જાણે તેમજ અમને દીધી, એમ કહી પોતાની પુત્રી પાસે તે દુઢાને લઈ આવ્યા. દુઢાએ તેની નાડી જોઈ તેમાં કાંઈ પણ રોગ દીઠામાં આવ્યો નહી. તેવારે પોતે સ્ત્રીના ચારિત્રની માહિતગાર છે. માહાનિપુણ છે, તેથી હોલિકાને એકાંતે જરા દૂર તેડીને પૂછ્યું. કે હે વત્સે ! તાહરા શરીરમાં કાંઈ રોગ દેખાતો નથી. માટે મહારી પાસે સાથે સાચું બોલજો કે, તુને શી ચિંતા છે. ? તું મહારી પુત્રી પ્રાય છે.

તેથી તહારા મનની જે વાત હોય, તે કહી આપ. હું તહારું કામ અવશ્ય પાર પાડીશ, એવું સાંભળી હોલિકા બોલી કે તમે ઘણો આગ્રહ કરો છો, તેથી તમેને માતા જેવાં જાણીને હું મહારા મનની વાત કહું છું, કે કામપાલ સાથે મહારો સંયોગ કરાવો, તો હું જીવતી રહીશ, નહીકાં થોડા દિવસમાં તો હું મરણ પામીશ. માટે મહારું એ કામ પાર પાડીને મને જીવિતદાન

૩૦૪

આપો, ત્યારે દુંદા બેસી તું કાંઈ ચિંતા કરીશ નહીં તડારું કામ હું થોડા દિવસમાં કરી આપીશ. એમ કહી તેને શાતા ઉપજાવી અને કપટથી એક દોરો કરી તેને બાંધ્યો, તથા સૂર્ય દેવની યાત્રા મનાવી. માતા પિતાને કહ્યું તમારી પુત્રીને આજની સાર થવા માંડશે તે સાંજળા હોલિકાનાં માતા પિતા પ્રસન્ન થયાં નિત્ય પ્રત્યે તાપસ્યુની સાર સાર પાવા આપે, વસ્ત્ર પ્રસુખ આપે, દુંદા પણ નિત્ય પ્રત્યે આવીને તેજડપથી ઝાડો નાળે હોલિકા પણ દિન દિન પ્રત્યે કહે કે, મને શાતા છે; પણ દુંદા આજ્યા વિના હોલિકાને ચાલે નહી. એવી માહિ માહિ ગાઢ પ્રીતિ દેખીને હોલિકાનામાતા પિતાએ પોતાના ઘરની પાસે દુંદાને રહેવા માટે એક છાપક ખાધાની દીધું. તેમાં દુંદા સુખે રહેવા લાગી, શેઠના ઘરથી ખરચી મળે, તેથી શિક્ષા માગવી મૂકી દીધી. હવે દુંદા કામપાલને જઈ મળી તેને હોલિકાની વાત કહી, ત્યારે કામપાલ રાજ થઈને કહેવા લાગ્યો. હે માતાજી! એ કામ આપ પાર પાડી આપો, તો હું તમારો ઉપકાર ક્યારે પણ જૂસીશ નહી, પછી દુંદાએ શુદ્ધિ ઉપાળી શેઠ શેઠાણીને કહ્યું કે, આતી ચૈદ્યને દિવસે સુરજાર આવે છે, માટે તે દિવસની એક પ્રહર રાત્રિ ગયા પછી ગામની બાકેર શ્રી સુરજનું મંદિર છે, તિહાં ધણા સ્ત્રી પુરુષોને સાથે તેડી વાજતે ગાજતે જઈને હોલિકાને પૂજા કરવી પડશે. તે વાત શેઠ શેઠાણીએ માની. ત્યારે દુંદાએ જઈને કામપાલને સર્વ બાકેમ કરીને કહ્યું કે તમે ચૈદ્યને દિવસે સ્વર્ના મંદિરની લમતીમાંથી ગ્રુપ્ત પણે રહેજો, એવો સંકત કર્યો, પછી બ્યારે ચૈદ્ય આવી. મેજો લરાણો, ઘણા લોકો એકઠાં થયાં તે અવસરમાં હોલિકા પણ પોતાની ભોળઈયેની સાથે સારાં વસ્ત્ર પહેરીને પૂજાપો લઈ ગાજતે વાજતે ધણા લોકોના સમુદાય સહિત મંદિરને બારણે આવી.

૩૦૫

તિહાં દૂંઢા બોલી કે એકલી હોલિકાનેજ મહિ જવાયો. ત્યારે ખીજાં લોક બાહેર રહ્યાં, અને હોલિકા મહિ જઈ છુપી રહેલા કામપાલની સાથે વિષય સુખ ભોગવવા લાગી એટલામાં તો કોઈએક પુરુષે દીકી, ત્યારે હોલિકાએ જાણ્યું. જે હવે મહારી લાજ આપરૂ જશે, તેથી કામપાલને કહ્યું કે તું મુજને ધક્કો મારીને ચાલ્યો જાશે. તે સાંભળી કામપાલ પણ દીવાના જેવો થઈને ઘણા લોકો દેખતાં હોલિકાને ધક્કો મારી આલિંગન દેઈ આ બી મહારી છે, એમ કહેતો તિહાંથી નાશી ગયો. ત્યારે હોલિકા કપટથી સતીને ડોળ કરવા સારૂ કામપાલના વાસામાં હાથની થપાટ મારી પ્રહાર દેઈ લુપ્ત પાડી મહોટે સાદે પોઠાર કરવા લાગી, જે અહો લોકો ! મુજને કુકર્મી પર પુરુષનો સ્પર્શ થયો, તેનું મહોદુ પાપ લાગ્યું ! તેની શુદ્ધિ કરવી પડશે ! એમ અત્યંત હઠને વિષે તત્પર તથા અત્યંત ગુપ્ત છે. કપટ જેનું એવી તે હોળી, જે પણ અસતી છે. તો પણ બાહિરથી સતી થવા માટે કપટથી મરવાને તૈયાર થઈ, કહેવા લાગી કે, અરે મહારો શીલભંગ થયો ? તો હવે હું અગ્નિમાં બળી મરું.

હવે હું મહારો ઘરે જઈશ નહીં. કારણ કે સ્ત્રીને તો શૌચા માત્ર એક શીલની છે. તેનો તો મહારો આ બાલ્યા અવસ્થા મહિજ ભંગ થયો તો હવે મહારો જીવીને શું કરવું છે. ? હવે મહારું જીવવું અશોભ્ય છે. એવી વાત સાંભળી તે હોલિકાના માતા પિતા તિહાં આવી પુત્રીને સમજાવવા લાગ્યાં. ખીજાં પણ ઘણાં લોક એકઠા થયાં, અને કહેવા લાગ્યાં. કે હે બાઈ ! મેળામાં તો ઘણા પુરુષ તથા સ્ત્રીઓને મહિ મહિ ધક્કા લાગે છે, માટે એ દિવાના પુરુસના ધક્કાથી શું તહારો શીલભંગ થયો ? એથી કાંઈ તહારો શીલભંગ થયો નથી. તું તો મહાસતી છો, તે સર્વ લોક જાણે છે. એમ સમજાવીને માતા પિતા તેને પોતાના રો

૩૦૬

ધરે લઈ આવ્યાં, હવે હોલિકા નિરંતર દુંદા પાસેજ એસે, રાવે પણુ તિહાંજ રહે, અને હોલિકાનાં માતા પિતા તો દુંદાને ઉપકાર માને છે, જે એણે અમારી હોદરીને જીવતી રાખી છે, તેથી તે કોઈ પણદુંદા ઉપર શંકા લાવતા નથી. હશે રાત્રિની વખતે કામપાલ કુમાર પણ દુંદાને ઝૂંપડે આવીને હોલિકાની સાથે જોગ વિલાસ કરે. તે વાત કોઈ જાણે નહીં, એકદા કાલ્યુન શુદ્ધિ પુનમને દિવસે હોલિકા અને કામપાલ એક દુંદાના ઝૂંપડામાં ચૂતા થકાં વિચારવા લાગ્યાં જે, છકાને વાત ગઈ હોય તે બાહાર પડ્યા વિના રહે નહીં, માટે આ દુંદાની જો કોઈવારે મહારાં માતા પિતા ભક્તિ તથા કરશે, તો એ આપણી વાત જાહેર કરી દેશે ત્યારે આપણી ફજેતી થાશે, માટે આજે આપણે એ દુંદાને બાળી ભસ્મ કરીને અન્ય સ્થાનકે, ચાલ્યાં જઈએ,

તો આપણા એહુને વિચોગનું દુઃખ પણ મરી જાય ! એમ ચિંતવી અર્ધરાત્રિયે દુંદાનું ઝૂંપડું કે જેમાં તે પોતે છે, જણુ સૂતાં હતાં, તે તથા તેની પાસે ખીજ એક ઘાસની ઝૂંપડી હતી, તેમાં હોળાના કજ્જાથી દુંદા સૂતી હતી તેને નિઃશંકપણે નિદ્રા આતી ગઈ છે, તે એહુ સ્થાનકોને સળગાવી દીધાં. દુંદા તેમાંજે સૂતી હતી તે બાળી ભસ્મ થઈ ગઈ, અને કામપાલ તથા હોલિકા તેહિજ નગરમાં ક્યાંક એકાંત સ્થાનકે જઈ રહ્યાં, સ્ત્રીના ચરિત્રનો કોઈ પણ પાર પામે નહીં. પ્રભાતે હોલિકાના માતા પિતાએ કૃત્રિમ ચિતા દેખીને જાણુ, જે હોલિકા બાળીને મરણ પામી, ગામનાં લોકો પણ કહેવા લાગ્યાં જે ધન્ય છે. આ સતીને ? કે જેને અજાણુ પણાથી પુરુષનો હાથ માત્રનો સ્પર્શ થયો, તેથી તે અગ્નિ શરણુ થઈ, માટે એ મરણ પામીને દેવલોકે ગઈ હશે. એવી સતીયો તો જગતમાં કોઈ વિરલીજ નિકલે ! એતો બિચારી તેહિજ દિવસે અગ્નિમાં પ્રવેશ કરતી હતી,

૩૦૭

પણ એના માતા પિતાના કહેવાથી તથા આપણા ગામનાં લોકોનાં કહેવાથી આટલા દિવસ જીવતી રહી. હવે માતા પિતા પણ બગેલી પુત્રીનાં મૃતકાર્ય કરવા લાગ્યાં. કુટુંબના બધા માણસ ઘણોજ શોક સંતાપ કરવા લાગ્યાં. અહો સતી ! અહો સતી ! અમારા કુલમા દીપકસમાન, અમારા ઘરમાં તું એક અમુલ્યક રત્ન હતી, તે તું જતી રહી ? એવો મુખથી હિચ્ચાર કરીને ઘણા વિલાપ કરવા લાગ્યાં. તેને સતી જાણીને ઘણાં લોક તે બગેલે સ્થાનકે આવી નમસ્કાર કરવા લાગ્યાં, ચિતાને પગે લાગતા હતા, રાખ હિપાડી પોતાના કપાળે ટીલાં કરતા હતા. ઘણા લોક ચોપડવા લાગ્યા. ઘણા લોક નાસિયેર ફેડી વધારવા લાગ્યા ઘણા લોકો છોકરા છોકરીઓને સાથે લઈ આવીને તે ચિતાને પગે લગાડીને માનતા કરવા લાગ્યા. માહો માહે એક ખીજને કહેવા લાગ્યા કે, એ સતીની લશ્મ જો શરીરે ચોપડીયે, તો તાપ આદિક અનેક રોગો મટી જાય અથવા રાખનું કાજલ કરી જો આખમાં આંજીયે, તો આંખના સર્વે રોગ મટી જાય. વળિએ હોલિનો પ્રસાદ જો ખાય, તો અપુત્રીયાને પુત્ર પ્રાપ્ત થાય. એવું જાણીને લોક તે હોળીનું ઘણુંજ માહાત્મ્ય કરવા લાગ્યા. ઘણા લોકે હોળીનું વ્રત કરવાનો નિયમ લીધો, ઘણા લોકોએ હોલીની રાખ લઈ જઈને ધાન્યના કોઠારમાં નાખી કારણ કે, જો રાખ નાખશું તો એ ધાન્ય અખૂટ થશે. ઢેવાર ખૂટશેજ નહીં અને સદા લરપૂર રહેશે. એવો નિશ્ચય કર્યો. રાજા તથા પ્રધાન પ્રમુખને ખબર પડવાથી તે પણ તિલાં આવીને હોલિકાને પગે લાગ્યા, અને તેની રાખ લઈ જઈને પોતાના લંકારમાં ખજાનામાં મૂકી. ઘોડા તથા હાથીયો પ્રમુખની હિપર ચોપડી એવી રીતે તે હોલિકાની યશસ્વીતિ નગરમાં પરગણામાં ફેલાતી ફેલાતી ઘણા દેશોમાં વિસ્તાર પામી ગઈ. હોલિકાના

૩૦૮

માતા પિતા પણ કોઈક પ્રકારે હોળીના શોકથી નિવૃત્ત થઈને ઘણા દિવસે હોળીને ખૂલી ધરનો ધંધો ચલાવવા લાગ્યા હવે એકદા કામપાલ, હોલીને કહેવા લાગ્યો કે, ધન વિના સંસારમાં જે મનુષ્ય છે,

તે જીવતો પણ મૂઆ જેવો જાણુવો, ધન વિના સંસારના સુખ પણ ભોગવાય નહીં, માટે હું ધન કમાવા પરદેશ જાવ છું. એવું પતિનું ખોલવું સાંભળીને હોલી વિચારવા લાગી જે એની સાથે સુખ ભોગવવા સારુ મેં આ કપાય કર્યો. તો હવે જે એ મહારો ભરતાર પરદેશ જતો રહે, તો મહારે એનો વિયોગ થઈ પડે, ત્યારે મહારું ધૌવન ફાગટ જાય,

માટે હું કોઈક એવો ઉપાય કરું, કે જે ચક્રી મહારો ભરતાર પણ ઘેર રહે, અને ધન પણ મળે. એનું કારણ શોધવા મનમાં વિચાર કરીને પછી કામપાલ પ્રત્યે કહેવા લાગી, કે તમે મહારા પિતાની દુકાને જઈને મને પહેરવાસાથે અમુલ્ય વસ્ત્ર વેચાતું લઈ આવો. ત્યારે કામપાલ પણ સ્ત્રીના કહેવા ઉપરથી મતોરમ શેઠની દુકાને ગયો, અને કહેવા લાગ્યો કે, હે શેઠજી! મહારી સ્ત્રી સારું ઉમદા અમુલ્ય વેષ પહેરવા માટે વસ્ત્ર વેચાતું આપો ત્યારે શેઠે પણ ધણું સરસમાં સરસ ઊંચું વસ્ત્ર કાઢીને આપ્યું.

તે જોઈ કામપાલ બોલ્યો, કે આ વસ્ત્ર હું મહારી સ્ત્રીને દેખાડી આવું, જે તે પસંદ કરશે તો કીક. નહીં તો પાછું બદલાવી બીજું લઈ જઈશ? શેઠે તે વાત કમ્પૂલ કરી. કામપાલ તે વસ્ત્ર લઈ સ્ત્રી પાસે આવ્યો, સ્ત્રીએ કહ્યું આ મહારે કામ નહીં આવે, ત્યારે કામપાલ તે વસ્ત્ર લઈ ફરી શેઠની દુકાને જઈ બદલાવી બીજું લઈ ગયો. તે પણ સ્ત્રીએ પસંદ કીધું નહીં એમ ચાર વખત સાડી બદલાવવા ભરતારને શેઠની દુકાને મોકલ્યો.

૩૦૬

ચોથી વારે શેઠે કશું કે અરે બોળા ! તુ પણ આવી પાછો ફરી જાય છે, અને મને પણ ખોટી કરે છે, માટે તું તહારી બ્રીનેજ અહિયાં સહ આવ, તો તે પોતે આવી જોઈ તપાસીને ને તેને સારુ લાગશે તે સહ જાશે. ત્યારે કામપાલ પોતાની સ્ત્રીને તેડીને શેઠની દુકાને આવ્યો. શેઠ વસ્ત્ર બતાવવા લાગ્યો, અને કામપાલની સ્ત્રીનું મુખ જોઈ વિસ્મય પામતો વારંવાર તે સ્ત્રીનું મુખ જોવા લાગ્યો.

તે જોઈ કામપાલ બોલ્યો કે આપ મહોટા વૃદ્ધ માણસ થઈને મહારી સ્ત્રીના મુખ સાહામુ વારંવાર જૂવો છો, તેનું શું કારણ છે. ? ત્યારે શેઠ આંખોમાંથી આસુ નાખતો અઘઘ સ્વરે બોલ્યો. ૬ લાખ ! મહારી દીકરીના જેવીજ આ બાઈ દેખાય છે. હું તો એને દેખીને જાણું છું. ને આ મહારી પુત્રીજ છે, પણ મહારી પુત્રી તો મરણ પામી, તેને આજ ઘણા દિવસ થઈ ગયા ! આજ એને દેખીને મહારી દીકરી મને યાદ આવી. જેથી મહારી આંખમાં આસુ આવ્યા. ત્યારે કામપાલ બોલ્યો કે ઇંગિત આકાર ઉપરથી સરખે સરખાં દીઠામાં આવે, એવા પૃથ્વીમાં ઘણા માણસો દેખાય છે, વળી તમે શું નથી જાણતા ! ને પ્રથમ સૂર્યદેવને દેહરે તમારી પુત્રીને દેખીને મને મહારી સ્ત્રીના જમ પડ્યો હતો અને આજ મહારી સ્ત્રીને દેખીને તમોને તમારી પોતાની પુત્રીનો જમ પડ્યો, માટે કે શેઠ ! મહારી સ્ત્રી અને તમારી પુત્રી, એ બેહુનું રૂપ એમ સરખુંજ છે. ને માટે સરખે સરખાં રૂપ પણ જગતમાં ઘણાંતાં થાય છે. ઈહાં ખીજી કાંઈ કારણ દેખાતું નથી. તમોને નકમો જમ પડે છે, પણ ઈહાં જમ પાડવા જેવું કાંઈ કારણ નથી. એ વાત સાંભળી હર્ષવંત થઈને શેઠ બોલ્યો ને આજ પછી તારી સ્ત્રી તે મહારી પુત્રીને સ્થાનકે હો. કારણ કે, મેં એને મહારી પુત્રી

૩૧૦

કહી માટે મારી આજ્ઞી એ પુત્રી સમાન થઈ ચૂકી ત્યારે કામપાલ બોલ્યો, આપ તો ભાગ્યશાલી છો, માટે આપની તો આ પુત્રીજ છે. કારણ કે જગતમાં જે ભાગ્ય. શાસી પુરુષ હોય, તેની જો બેહેન ન હોય, તો તે ધર્મની બેહેન કરી લીધે છે. જે પુત્રી ન હોય તો તે પુત્રી પણ ધર્મની કરી લીધે છે. જે ગૃહસ્થને પુત્રી ન હોય, તો ઘર શોભે નહીં વળી પુત્રી વિના માતા પિતા સાડ કાડ કોના પૂર્ણ કરે? એવું કામપાલે કહ્યું. ત્યારે હોલિકા પણ બોલી કે હે પિતાજી? મહારે પણ પીયરમાં કોઈ નથી. અને આપને પુત્રી નથી, માટે મને પુત્રી કરી રાખો, ત્યારે શેઠ મોહનીય કર્મને વશ થયો. થકો તે હોલિકાને પોતાને ઘેર લઈ આવી વસ્ત્ર ભૂષણ આપીને ભોજનાદિક સામગ્રી પૂરવા લાગ્યો.

અને રહેવા જગા રહેવા માટે દીધી. અને પોતાની સ્ત્રીને શેઠે કહ્યું કે આપણી એજ પુત્રી અને એજ. જમાઈ જાણુને માટે એનીજ આગતા સ્વાગતા કરવી. તે સાંભળી શેઠાણી આદિક સર્વ કુટુંબ ખુશી થયું. અને હોલિકા સુજે સમાધિ પિતાને ઘેર કાળનિર્ગમન કરવા લાગી જે માટે સમુદ્રને જીજ્ઞાસુ તરી પાર પામીયે, પણ સ્ત્રીના ચરિત્રનો પાર કોઈ રીતે ન પામીયે. હવે દુઢાનો સંબંધ કહે છે. :-

એકદા તે નગરમાં મરકાનો રોગ ઉપન્યો તેથી ઘણાં લોક મરવા લાગ્યાં. નગર નિવાસી જન સર્વે વ્યાકુલ થયાં. ત્યારે રાજા દિક સર્વ લોક મળી બલિ બાકુલા લઈને નગરની બાહર આવી બલિબાકુલ ઉછાળી શાંતિ કરીને સર્વ લોક બોલ્યા કે હે દેવ, દાનવ, યક્ષ, રાક્ષસ, જૂત, વ્યંતર! જે હો તે સુખે બોલો. અમે તમારી માનતા પૂજા કરશું. તમે રોગ મટાડો. ત્યારે

૩૨૧

આકાશમાં વાણી થઈ કે, હે સોહિ ! હું કહું છું તે રીતે જો કરો, તો તમારો રોગ મટે તમે હોસિકા ને તથા કામપાલને બાબો બોલો, એનું હલકું બોલો.

હાલ જે તમે દોહીને સતી કરી માતો છો, તે હવે નહીં માતો, પણ એને અસતીની પેરે બોલાવો. મહાશુદ્ધ પૂનમથી તે કાલ્યુત શુદ્ધિ પૂનમ મુર્તી કામપાલનું રૂપ તબ્બ બનાવીને ચૌટે ચૌટે બેસાડો. એમ છઠી ખરાબ વચન બોલો. ભાઈ, ખરેન, પિતા, પુત્ર, માતા, જેડી, સર્વ કોઈ માંડો માંડે બોટાં અસબ્ય વચન બોલો. ધૂળ છીડાડો, માંડો માંડે ઘણી મશ્કરી ઠઠા કરો, કુઆરા તથા પરપ્યા હોય તે સર્વે કોઈ કામપાલની પુજા કરો. બુકું દેખાડવા માટે ફાગણ શુદ્ધિ પૂનમની રાત્રે હોલીને બાબો, કામપાલનું રૂપ ભાંગો, વિબોડી નાબો, બીજે દિવસે ધૂળ પડવો કરીને ધૂલ છીડાડો. એવી આકાશવાણી સાંભળીને સર્વ સોઝ હાથ જોડી બોલ્યા જે હોસિકાતો મહાસતી છે. તેને તમે એવા બૂંડા વચને બોલાવવાની અમેને સ્વચ્છ શા વાસ્તો કરો છો ? વળી આપ કાણુ છો ? તે કહો. ત્યારે આકાશથી દેવી બોલી કે અહો સોહો ! આ હોસિકા જે વારે માંદી હતી, તે વારે એના માતા પિતાએ દૂંદા તાપસણીને બોલાવી હોસિકાના રોગની પૂજા કરાવી,

પણ દૂંદાએ તેની નાડિ જોઈ તો કાંઈ રોગ ન હતો. ત્યારે હોલીને એકાંતે પૂજયુ જે હે બાધ ! સાચું કહે તુજને શું છે ત્યારે હોસિકા બે હાથ જોડી દૂંદાને પગે પડીને કહેવા લાગી જે મને કામપાલને કુમાર સાથે મેલાપ કરાવી આપો, નહિતો મહારા પ્રાણુ છૂટી જશે. ત્યારે દૂંદાએ કામપાલની સાથે મેલાપ કરાવ્યો. પછી દૂંદાની સાથે વિશ્વાસઘાત કરી કાલ્યુત શુદ્ધિ પૂનમની રાત્રે તેને સૂતી બાળીને પોતે બેઠુજી એજ નગરમાં

૩૧૨

છાંતા જઈ રહ્યાં. વળી ટેલેકે કાલે શેઠને મળ્યા. શેઠે પણ તેને પોતાને ઘેર રાખ્યા છે. તેઓની આગતા સ્વાગતા કરે છે. તેજ હોસિકા પોતાના બાપને ઘેર કામપાલની સાથે હતી પણ વિષય સુખ ભોગવે છે. તે તમે ગામનાં લોક સર્વે નજરે જોવા છો.

હવે હું દુંદા તાપસશ્રી અકામ નિર્જીરને યોગે શુભ ભાવથી મરણ પામીને વ્યંતર નિકાયમાં દેવી પણે ઉપની છું. તે દેવી હું ફરતી ફરતી જોવારે આહ્યાં આવી, ત્યારે આ નગરની ઉપર પ્રીતિ ઉપની, દિલ લાગી રજુ ત્યારે અવધિજાને કરી જોયું, તો મે મહારા પૂર્વલા લવ દીદા અને હોસિકાના કૃત્ય સર્વ જાણ્યાં. ત્યારે ગુણની પછવાડે અવગુણ ક્યાં. એવી દુષ્ટ હોસિકા ઉપર મને રીશ ચડી, જે માટે મે એનો વિયોગ મટાડયો, ભરતારનો સંયોગ કરાવી આપ્યો. એના માણુ જતા હતાં તે રાખ્યા.

તો તેજોજ મને બાળી ભસ્મ કરી, તેથી એની ઉપર રોષ ચડયો. તથા ખીજો વળી આ નગરનાં લોક મહારી નિર્ભીજતા કરતા હતા અને બીજા પણ આપતાં ન હતા, તેના ઉપર પણ ક્રોધ ઉપનો, તેથી મે મરજીના રોગનો ઉપદર્શ ક્યો.

માટે તમે આજ પછી વર્ષો વર્ષ હોલીની નિર્ભીજતા કરો, તથા જે નવા પુત્ર જન્મે, અને જેટલા નવા પરણે, તે સર્વજન હોલીયે દુંદણી કરે (હોસિકે દિવસે નહાતા છોકરાને પાટલા ઉપર ખેસાડી તેની આગળ ખીજા પાંચ પાંચ વર્ષના છોકરા તેડી લાવીને તેના એક હાથમાં પાપડ આપે, અને ખીજા હાથમાં લાકડાની તરવાર આપે, પછી તે છોકરો પાપડની કાષ્ટની તરવાર મારતો જાય અને દુંદો, એમ મુખથી કહેતો જાય,)

એ દુંદણનો પ્રચાર માળવા તથા મારવાડ દેશમાં પ્રસિદ્ધ છે, એટલું મહારુ નામ રાખો, એવી દેવીની વાણી સાંભળીને રાજા

૩૧૩

દિક્ક સર્વ ખોલ્યા, અમે તમારુ વચન સત્ય કરીશુ'. તમારા કહેવા પ્રમાણે વર્ષો વર્ષ કરતા જઈશુ'. તે સાંભળી વ્યંતરી દેવી ખુશી થઈ, હવે કુલોનેા વરસાદ વરસાવ્યો, ખરકીની શાંતિ કરી. સોઠ સહુ પોત પોતાને સ્થાનકે ગયા. હવે હોલિકાનેા સંબંધ મેળવે છે. મહા મુદ્ધિ પૂનમને દિવસે કામયાસ અને હોલિકાના સંબંધની વાત નકકી કરીને વદિ ચૌદથને દિવસે સુરજના દેરાસરમાં એમનેા મેળાપ કરાવ્યો, માટે વચમાંના ચૌદ દિવસ વિયોગ રહ્યો. ફાલગુન મુદ્ધિ પુનમે દુઢાને બાળી તેથી હોળીને બાળવા દેરાવી પછી એ હોળી કરવાની રીત દેશો દેશ વિસ્તાર પામી. સર્વ સોઠ હોળી કરવા લાગ્યાં. કેમ કે પાપનાં કામ કરવાની વાત હોય, તો તે કરવા માટે તરત સહુ કાઈ ને રુચિ થાય; વળી એ કામમા તો વિષયની લાલસા ઘણી છે. તેથી ઘણાં સોઠ એ કાર્ય કરવા લાગ્યાં. એ મહિનામાં લજ્જલય રાજલય, પણ સોઠને રહેતો નથી. હે શિષ્ય! આ પંચમ કાળના ભારે કમી જીવેને માટે એવાં દુષ્ટ પર્વો પ્રચલિત થયાં છે. એવી વાત શરના મુખથી સાંભળીને ફરી શિષ્ય બોલ્યો કે હે સ્વામી! એ હોળિકાએ પૂર્વે શું પુણ્ય ઉપાર્જન કર્યું હતું? કે જેના એ બળથી વ્યંતરી એને કાંઈ પણ ઉપદ્રવ કરી દુઃખ દેવાને સમર્થ ન થઈ અને હોળિકા સુખીજ રહી? વળી બાળપણમાં ભત્રીંચર મરણ પામ્યો, તેનેા વિયોગ દીકો. તેનું કારણ કહે! ત્યારે ગુર કહેવાં લાગ્યા કે પૂર્વે પાટલી પુરનગરમાં અષભદત નામે શેઠ રહેતો હતો તેની ચંદના નામે સ્ત્રી હતી. તેને બે પુત્ર થયા. તેની ઉપર એક દેવી એવે નામે પુત્રી થઈ. તે રૂપ લાવણ્ય શુણ્ણે કરી મુકત હતી. તેજ્યારે આઠ વર્ષની થઈ, ત્યારે માત પિતાએ તેને લાણુવી પછી તે કન્યા માતાની સાથે સાંભાગિક, પડિકમણ્યાં પોસહ આદિક ધર્મ કરણી કરે, યથાશક્તિએ વ્રત નિયમ પાલે. હવે તેની પાડોસમાં બ્રાહ્મણા દિક્ક મિથવાત્વી. સોઠ વસે છે. તે મિથવાત્વીયોની છાકરીયો બેગી

૩૧૪

એ પણ એસે, હોં કરે બ્રાહ્મણ કથા વાંચે, તે પણ કોઈક વખતે સાંભળે યદ્યપિ તે કન્યા પોતે જિન ધર્મ પાળે છે, તો પણ સંગતથી મિથ્યાત્વને આઠર આપે,

જેમ કે જેઠ શ્રાવણ મહિનામાં નિકળતી ગણુ ગોર પૂજવાથી સારો વર મળે, પુત્ર પ્રાપ્તિ થાય, ઘન ધાન્ય ધાણું થાય એવી વાતો રુચે એકદા કુમરી મનમાં વિચારવા લાગી જે જિન ધર્મનાં શ્રીધીતરાગ દેવ છે, તે તો કોઈને સહો સૂઝો કરે નહીં,

અને સાંખ્ય દર્શનમાં તો બ્રહ્મા જગતનો કર્તા છે, વિષ્ણુ સાર સંભાળ કરે, શિવ સંહાર કરે માટે જે ઈશ્વર પાર્વાતીની પૂજા કરીયે અને જે તે તુષ્ટમાન થાય, તો મન માનતાં સાંસારિક સુખ મળે. એવું ચિંતવીને ગણુ ગોર પ્રમુખ મિથ્યાત્વીયોનાં પવેનિ આદરતી થઈ. (જેઠ જાદરવા માસમાં મારવાડ તથા માળવાદિ દેશોમાં ગણુ ગોર કોઠે છે.) હવે જે પણ દેવીનાં માતા પિતા તેને ધણુયે રોકે અને કહે કે તું મિથ્યાત્વીયોનાં પર્વારાધન મ કર, ચિંતા મણિ રત્ન સમાન શ્રી જૈન ધર્મ હાથમાં આવ્યો, તેને નાખી દેખને કાચનો કટકો નહિયાડ, તથા અમૃતનો પ્યોલો મૂકિને વિપનો પ્યાલો ઉપાડ નહીં, જે વિષ પાન કરીશ તો દુઃખી ઘઈશ ઇત્યાદિક ઘણી યુક્તિથી આવિત્ર સમજાવી, તો પણ મિથ્યાત્વીના અતિ પરિચયથી તેણે કાંઈ માન્યું નહીં, અને મિથ્યાત્વીયોનાં પર્વ આરાધવા લાગી જેમ જેમ મિથ્યાત્વી લોક વખણે, તેમ તેમ ખુશી થાય પછી તેના માતા પિતાયે તેને પરણાવી, તે થોડાજ કાળમાં મરણ પામીને શેઠની પુત્રી હોળિકાનામે થઈ. અને કથા વાંચનાર વ્યાસની જે દીકરી હતી કે, જેની સાથે હોળિકા પણ બ્રાહ્મણવસ્થામાં મિથ્યાત્વીના ત્રત કરતી હતી. તે બ્રાહ્મણી મરણ પામીને દુંદા થઈ તથા દેવી કુમરીયે કિંચિત્માત્ર જિનધર્મ આરાધ્યો, તેના યોગે કિંચિત્

૩૧૫

સુખ મન્યુ'. અને વ્રત લાગ કર્યો, તેથી બાળપણમાં રંગપો પામી પૂર્વ અવની મિત્રાઈથી દુઢાથે કામપાલ સાથે મેળાપ કરી દીધો દુઢાથે જોડવા કૃત્ય કર્યા, તેવા તેના ફક્ત પશુ તરત પામી. એ હોળિકા અહીંથી કાલ કરીને ધણો સંસાર લમશે. તથા તે કથાનો વાંચનાર બ્રાહ્મણ મરીને કામપાલ થયો, એ પશુ હજી ધણો સંસાર લમશે. એવી રીતે હોળીનું પર્વ ઉત્પત્ત થયું છે. તે પ્રમાણે હમણાં પશુ પરમાર્થ દુન્ય જે અત્તાની લોકો છે, તે છાંણા, લાકડા, પ્રમુખની એક હોળીનો ખીજો દોશીનો એવા બે ઢગલા કરીને હોળી પવોને કરે છે. તથા ધૂલ ઉડાવવી, મળ મૂત્ર છાંટવા, રાસજા ઉપર ચડવું, અન્નજ્ય વચન એટલે દુર્વચન બોલવા, સ્ત્રી મનુષ્યને પીડા ઉપજાવવી, માંહો મારે હાસ્ય મશ્કરી કરવી, વાજા ઇત્યાદિ ક્રિયા કરવી, કદર્થતા કરવી તે સર્વ કર્મ અનર્થ દંડનું કારણ બન્યું એ દ્રવ્ય હોળી છે, તે ઉત્તમ પુરુષને ત્યાગવા યોગ્ય છે, ધર્મી મનુષ્ય ને તો ભાવહોળી આ પ્રમાણે કરવી, તે કર્મથી જીએ જગત તપરૂપ અગ્નિ લઈને કર્મોના દલિયારૂપ જે જાણાં, તેને બાળી નાખવાં, તથા ધર્મ ધ્યાન રૂપ પાણીથી બેલ કરતો, શુભ ભાવના રૂપ બળે કરી ફીડા કરવી. નવતત્વરૂપ ગુલાલ જડાડવો. પાંચ સમિતિ. રૂપ પિયકારી હાથમાં લઈને ઉપશમ જળ રૂપ છાંટકાવ કરવો, એ પ્રકારે ઉત્તમ પુરુષને ભાવહોળી કરવી, તથા બેલવી, પશુ જીવ જીવે દ્રવ્ય હોળીની તો સામું પશુ જીવું નહીં, હોળી બેલવી નહીં,

એ પાપ પર્વ મિથ્યાત્વની વૃદ્ધિ કરનારું છે. સંસાર વૃદ્ધિનું દાતા છે. ગુરુ કહે છે. કે, જો આવકને હોળી કરવી હોય, તો પૂર્વોક્ત દ્રવ્ય હોળી ન કરવી, પરંતુ વર્ષમાં ત્રણ ચોમાસી આવે છે, તેમાં ફાસ્ટ્યુન ચોમાસી હોળીને દિવસે આવે છે, માટે તે વખત ચૌદશ અને પુનમ મળી બેઠું દિવસ છઠ કરીને એ

૩૧૬

ઉપવાસ કરવા, પોસહ કરવો, સર્વ સંધે એકઠા થઈને મહોટા મહોત્સવ સહિત ભગવાન આગળ પૂજા ભણાવવી માંગલિકતાં પદ્મ બોલવાં, અખીલ, શુભાલ, કુકુમ, ચંદનતાં છાંટણા કરવાં, પછી સાહામી વાતસલ્ય કરવું એવી રીતે હોળી કરવી.

એટલે તમે રૂપ અગ્નિ સળગાવીને, કર્મ રૂપ છાણા ખાળવા સંગ્રહેષ રૂપ કાષ્ઠ ખાળવા, ધ્યાન રૂપ મંત્ર બોલવા, ઇત્યાદિક શુભ કરણી કરવી, તથા ગ્રંથાતરે વળી એમ પણ લખ્યું છે કે, વ્યંતરીને જેવારે પાછલો ભવ સાંભર્યો, ત્યારે તેણે જનપદ્યું ને આ નગરના લોકે મહા દુષ્ટ છે. કારણ કે મને કોઈકવારે પુરી શિક્ષા પણ આપતા નહતા એમ ચિંતવી કોષવંત થઈ થઈ લોકોને ચૂરવા માટે તે નગરની ઉપર આકાશ માર્ગથી એક મહોટી શિલા વિઠૂની, હોળિકાનું પુણ્ય પ્રખળ હતું તેથી તેને મારવા માટે કાંઈ ઉપાય ચાલ્યો નહી. અને શિલા દેખી લોક સર્વે ભય પામતાં થકા તેની સામે ધૂપ પ્રમુખ કરી બળિયાકુલા ઉહાળી પૂજા કરવા લાગ્યાં,

ત્યારે કોઈક રીતે મુખથી બોલ્યો ને અહો લોકો ! મહારા ખીયરિયા લાંડ હતા, અને સાસરિયા ભરડા હતા તે બેહુ કુલ ઉપર મને લજો. સનેહ રહ્યો છે. માટે લાંડ અને ભરડા ટાળીને ખીજા સર્વ લોકોને કું મારી નાખીશ ! તે સાંભળી સર્વ લોકે વિચાર્યું ને આપણે પણ લાંડ થઈએ, તો એ મારશે નહી, એમ મરણની ખીકથી સર્વ લોકોએ રૂઝા કુળની મર્યાદા મૂકીને લાંડ-પણ આદર્યું, ને વચન બોલવા ચોગ્ય ન હતા, તેવા નિર્ણય વચન બોલવા લાગ્યા, દુષ્ટ વાળા ખલાવતા લાંડ જેવા થયા વળી ખીજે દિવસે સરીરે રૂઝા અને મૂંડ લાગાડી કાઢવ ત્રોપકીને ભરડા સરખા થયા, તે દિવસ પછી પ્રેમ વર્ષ હોળીને ખીજે

૩૧૭

દિવસે ધૂળેટી પર્વ પ્રવત્તુ. તેવારે તે વ્યંતરી સર્વ સોદાને
બાંડ લરડા દેખાને પ્રસન્ન થઈ થકી પોતાને સ્થાતકે ગઈ.

એવી રીતે સદ્ગુરુ કહે છે, કે હે લવ્ચો ! મિથ્યાત્વ રૂપ
લૌકિક હોળી પ્રવર્તી તે કર્મ બંધન રૂપ જાણવી એ દોઈ રીતે
કલ્યાણકારી નથી, માટે તે પરિહરવી. સૌભાગ્ય પશુ સંપુર્ણ
આયુષ્ય, નિરોગતા, આશ્રય કારક સંપદા, ઉપમારહિત રૂપ પશુ,
જગતમાં યશકીર્તિની પ્રસિદ્ધતા, ઠકુરાઈ પશુ, હાથી, ઘોડા, રથ,
પાયક યુક્ત રાજ્ય લક્ષ્મી, પડિતાઇ, ચતુરાઈ, વિવેકપણ, ઈત્યાદિ
સંપદાનો જો અભિલાષ કરો, તો એ દુષ્ટ દુર્ગતિના દાતાર
એવા મિથ્યાત્વીઓના પવેનો ત્યાગ કરો.

અને શ્રી જિત ધર્મનું સેવન કરો. જે થકી સર્વ પ્રકારના
પુવેકિત સુખ પામીને પરલવે સ્વર્ગપવર્ગ પ્રત્યે પામો. તે કારણે
ભવ્ય જીવોએ પોતાના આત્માના સુખને માટે શ્રીધીતરાજ
દેવનો ઉપદેશો લેધર્મ સેવન કરવો. સામાયિક, પોસાઇ, પડિકમણ
મત પચ્ચઆણુ, જગવંતની પૂજા, ગુરુવચન વ્યાખ્યાનાદિક ધર્મ
આરાધન કરવો, વળી ગુરુ કહે છે કે, જે પાણી જળતી હોળીની
જળમાં એક મુડી ગુલાલની નાખે, તો તેને દશ ઉપવાસ નું
આલોચણુ આવે, તથા જો એક સોટા પાણીનો રેડે, તો એકરો
ઉપવાસનું આલોચણુ આવે, મૂત્ર નાખે, તો પચ્ચાસ ઉપવાસનું
આલોચણુ આવે, જાણુ નાખે તો પચ્ચીશ ઉપવાસ, એક ગાળ
ખોલે, તો પંદર ઉપવાસ, ગીત ગાય, ફાગ ગાય, તો દોઢસો
ઉપવાસ કહી જાણવે તો સિતેર ઉપવાસ, એક જાણુ નાખે, તો
વીશ ઉપવાસ, જાણુનો હારડો કરી નાખે, તો સો વાર બળી
મરવું પડે, શ્રીફળ નાખે, તો હજાર વાર બળી મરવું પડે એક
સોપારી નાખે, તો પચ્ચાસ વખત બળી મરવું પડે, ધૂળ રાખ
નાખે, તો પચ્ચીશ વખત બળી મરવું પડે, હોળીનો ખાડો ખોડે,

૩૧૮

તો શૌવાર બળી મરવું પડે, હોળીમાં લાકડા નાખે, તો હળર વખત બળી મરવું પડે, હોળી સ્વગાવે, તો હળર વખત ચંડાળના કુળમાં ઉપજ્યું પડે. એક વાર બાળે, તો દશ હળર વખત બળી મરવું પડે, હોળીની પૂજા કરે, તો બળી મરવું પડે, બળી જે પુરૂષ હોળી બૂખ્યો રહી વ્રત કરે, તે એક હળર વખત મોચના કુળમાં ઉપજે, એ રીતે સદા પાપોથી હોળીનું પાપ ઘટ્ટું છે. ખરાબ વચનથી, ઘણા અનાચારથી, જીકાવતી હાણીના દોષથી, કારુ ખોટ, તટકીયા લુગળા, લાઠા ઈંટાલાંધણું બાળે છે. તથા લોક પોત પોતામાં બાધી મરે, આપસમાં લડાઈ કરે, તેથી ઘણાના માથા કુટે, ઈત્યાદિકથી પાપ ઉપજે છે, ઘણા ગરીબ લોક શ્રાપ આપે, ઈત્યાદિક અનેક અનર્થ થાય તે સર્વ, પાપના હેતુ છે, માટે ધર્મિષ્ઠ પ્રાણીને હોળીની જવાબા પશુ જોવી યોગ્ય નથી. નવકાર ગણવા જોઈ કરવા, અને હોળીના ક્ષિત્રથી જીવને દૂર રાખવો, જે માટે લાગે એક લગેસરી, સોગે એક સુગંધુ ધર્મી થોડા, અસરાપ થોડા, ચિલ્લ થોડા, હંસ થોડા, સાધુ થોડા, સુગંધુ થોડા, ગંભીર થોડા, વાતના રાખનાર થોડા, દાતાર થોડા, “માટે અનર્થ રૂપ પાપ ન કરવું. હોળી બળતી ન જોવી, અંત કરણમાંથી અજ્ઞાન દશા કાઢી નાખવી.

• ઇતિ હુતાશની પર્વ વ્યાખ્યાન સંપૂર્ણ •

૩૧૯

ચોમાસી કથા પ્રારંભ

શ્રી ગૌતમ ગુરુબ્યો નમઃ ॥ અથ
ચાતુર્માસી પર્વતું વ્યાખ્યાન લિખ્યતે ॥

ચાતુર્માસિક પર્વતું વ્યાખ્યાન લખું છું.

સ્મારં સ્મારં સ્ફુરજ્ઞાનં, ધામ જૈન જગન્મતમ્ ॥
કાર કાર ક્રમાંભોજે, ગૌરવે પ્રણાતિં પુનઃ ॥ (૧)

નિષદ્ધાં પ્રાકૃતર્ણૈઃ પ્રાણે વૌશ્ય વ્યારજ્ઞાન પશ્ચિતમ્ ।
લિખ્યતે તીર્થાતો વ્યાખ્યા, ચાતુર્માસિક પર્વણઃ ॥ (૨)

શ્રી પાર્શ્વ સુખમાગારં, સ્મારં સ્મારં હૃક્ષંબુજે ।
વ્યાખ્યાનં લિખ્યતે રમ્યં, ચાતુર્માસિક પર્વણઃ ॥ (૩)

અર્થ

સર્વ જગતને પૂજ્યમાન, તથા જેનું જ્ઞાન દેદીધ્યમાન છે. એવું જિનરાજનું ધામ જે ભૂતિ, તેને વારંવાર સ્મરીને તથા ગુરુના ચરણ કમળને વિષે ફરી ફરી પ્રણામ કરીને તથા પ્રાચીન પંડિતો લોકોએ કરેલી વ્યાખ્યાનની પદ્ધતિ જોઈને ચાતુર્માસિક પર્વની વ્યાખ્યા. હું લેશ માત્ર કહું છું, સુખના લંડાર એવા ત્રેવીશમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ જિનેશ્વરનું મારા હૃદય કમળને વિષે વારંવાર સ્મરણ કરીને, પૂર્વાચાર્યે જેવી રીતે ચોમાસી પર્વની રચના કરી છે. તેને જોઈને મનોહર એવું ચાતુર્માસિક પર્વનું વ્યાખ્યાન હું યથામતિ લખું છું.

અષાઢ ચોમાસું, કર્તિક ચોમાસું. અને ફાલ્ગુન ચોમાસું આવ્યેથી ધર્માર્થી શ્રાવણએ હતમ પ્રકારે ધર્મક્રિયા કરવી. અન્યોન્ય સાક્ષેપ એવા વ્યવહારનય અને નિશ્ચયનય વડે યુક્ત શ્રી જિનશાસન ને

૩૨૦

જાણી એકાંતવાદ નિરાકરણાર્થ આવશ્યક અંથોક્ત સમાહિતાક્ષર ચતુર્ભંગ તુલ્ય દૃવ્યભાવસિંગ વડે યુક્ત ધર્મ કૃત્ય સ્થાલાદ રુચિવાળા લોકોએ કરવું. શ્રી આવશ્યક સૂત્રને વિશે સિકાના ચાર ભાંગા કહ્યા છે તે આ પ્રમાણે:- ભાંગે રૂપ પશુ ગોટું અને તેની હિપર મુદ્રા પથ્ય ખોટી તે ચરકે પરિવાજક પ્રમુખનો ધર્મ જાણવો. ખીજો ભાંગે રૂપ ગોટું પશુ મુદ્રા સાચી એવી ઉત્તમા પાસત્યાદિકનો ધર્મ જાણવો. ત્રીજો ભાંગે રૂપ શુદ્ધ ચોખું અને મુદ્રા ખોટી એવા પ્રત્યેક પુષ્પ જાણવા. ચોથો ભાંગે રૂપ શુદ્ધ એટલે ખરું અને મુદ્રા પશુ શુદ્ધ એટલે ખરી એવા સાધુ-મુનિરાજ જાણવા, એ ચાર ભાંગમાંથી સુશ્રાવકે ચોથો, ભાંગે આદરવો.

જૈન માગીએ જે નિત્યક્રિયા કરવી જોઈએ તે સામાન્ય કરી કહે છે અને તાનંત ભવજનમણુ ભીરુ અને શ્રદ્ધાળુ એવા સુશ્રાવકોએ એકે તે સાવધ વ્યાપાર ન કરવો, વળી ફાગણ મહિનાથી માંડીને આઠ મહિના પર્વત તલ વગેરે ધાન્ય સંગ્રહી રાખવા નહિ, તેથી બહુ વસ જીવતી ઉત્પત્તિ અને નાશ થાય છે. વિદસ અથાણું પ્રમુખ ન રાખવા, મહુડા, ખીસીના ફળ અને ચરણી પ્રમુખનાં ફૂલ તથા સરગવાનિ શીંગનું બિલકુલ મહણુ ન કરવું એ અવશ્ય ત્યાગવાં, ચોમાસામાં તાંજળીયા વિગેરેની ભાજી વગેરે દોક ન ખાવું, કારણ કે તેમાં અતિ સુક્ષ્મ વસ જીવનું મિશ્રપણું છે. માટે શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે મહારાજે કહેણું છે કે ફાગણ માસથી ચારભીને કાર્તિક પૂનમ પર્વત પ્રાય પત્ર શક ન ખાવું. વળી ચસિતરસતું ફળ, ખીજોરાનું ફળ, કાચુ ફળ, તથા અજળ્યાં ફળ ખાવાં નહિ, તથા ખીજી પથ્ય અલક્ષ્ય વસ્તુનો ત્યાગ કરવો, કહ્યું છે કે અજ્ઞાત ફળ, અશોષિત પત્ર શક, સોપારી, મેણું ઘી એ સર્વનો મોસજલણુ સમાન દોષ છે હવે વિશેષ પણે ચોમાસાના પર્વની કરણી કહેવામાં આવે છે.

૩૨૧

સામાયિકા વચ્ચક્ર પૌષધાનિ, દેવાર્ચન સ્નાત્રવિલે પનાનિ ॥
મહાકિરા વાનત પોમુલાનિ, મન્યા અતુર્માસિક મહાનાનિ ॥ ૨

અર્થ :-

અહો! ભવ્યજીવો? સામયિકાદિક આવશ્યક પૌષધ, દેવનું અર્ચન, સ્નાત્ર, વિલેપન અજાયબ, દાન, તપ આદિ ધર્મકૃત્ય કરવાં, એ ચોમાસા પર્વના મંડન રૂપ એટલે ભૂષણ જીણવાં, અર્ચન એવાં ધર્મકાર્યો વડે ચોમાસું રહુ' દેખાય છે. માટે તમારે જરૂર તેનું સેવન કરવું. અથાપિ ચાતુર્માસિક ત્રણ છે તો પણ જેના ઉપદેશ થી અંહી વ્યાખ્યાન કરાય તે અહ્ય કરવું.

કોઈ પુરુષ સામાઈક કરે, કોઈ પડિકકમાણું કરે, કોઈ પોસહ કરે. કોઈ દેવ પૂજા કરે, ઈત્યાદિક પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ધર્મકાર્ય કરે, તેમાં કોઈ વિરોધ નથી. પ્રથમ પ્રત્યેક મહિનામાં તિથિ જોવી, તે ત્રણ પ્રકારે છે. કહ્યું છે કે “**ચતુસ્ટ મુનિઃ પુણ માસિણિ તિ**” એ ચૈત્ર, એ આઠમ, એક અમાવાસ્યા અને એક પૂનમ, એ પર્વતિથિ ક્ષી. તથા ઉદિષ્ટા શબ્દ વડે શ્રી જિનકલ્યાક તિથિ અને પર્વુષણની તિથિ લેવી. એ ચારિત્ર તિથિ છે તેથી એ તિથિમાં ચારિત્ર આરાધવું. ગીતાથ' શ્રી સીલંગાચાર્યે કહ્યું છે કે :-

બીજા, પાંચમ અને અગીયારશ એ જ્ઞાન તિથિઓ છે. તેથી એ તિથિઓમાં જ્ઞાનનું આરાધન કરવું, બાકી બીજી દર્શન તિથિઓ છે. તેમાં સમ્યક્ત્વનું આરાધન કરવું, અર્થાત સમ્યક્ત્વી જીવોએ મિથ્યાત્વનો પરિહાર કરી દેવપૂજા, ગુરુસેવા કરવી, વ્યાખ્યાન સાંભળવું. ધર્માનુમોદાન કરવું. તીર્થયાત્રા કરવી. શ્રી જિનેશ્વરના કલ્યાણની જૂમિ ફરસવી. ઇત્યાદિ પ્રકારે આચરણ કરીને પોતાનું સમકિત નિર્મલ કરવું કહ્યું છે. કે :-

૩૨૨

ઝમ્મં દિપ્પલા નાળં, તિથ્ય ઘરાળં મહાણુ ધાવાળં ॥

જત્થ કિર નિપ્વાળં, આગાઢ દંસણં હોદ્દ ॥ (૧)

પ્રથમ સામાયિકનું સ્વરૂપ કહે છે :- સમયસ્ય આયો
લામઃ સમાયઃ સ ઈવ સામ ચિકં એટલે રાત્રે દૂષથી રહિત
એવા જીવને જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રનો આય એટલે લાભ
હોય તેને સામાયિક કહેવાય એ ઘડી પર્વત સર્વ ઈષ્ટાનિષ્ટ
વસ્તુને વિશે સમ પરિણામ રાખે, સર્વ જીવને પોતાના આત્મા
સમાન ગણે, તેને સામાયિક કહેવાય. તેના ચાર ભેદ છે, હું
એકલો અમુક પાઠ લખી સંપૂર્ણ મુખપાઠ કરીને ઉદ્ધેશ એવા
નિયમ કરી એસે તે પ્રથમ શ્રુતસામાયિક જાણવું, શુદ્ધ સમક્ષિ
પાળવું તે બીજું સમક્ષિત સામાયિક જાણવું, ત્રીજું દેશવિરતિ
સામાયિક તે એ ઘડી પ્રમાણ જાણવું, ચોથું સર્વ વિરતિ સામા-
યિક, તે સાધુ મુનિરાજપાણે, છે તે ચારિત્ર જાણવું. વળી શાસ્ત્રમાં
કહ્યું છે કે :-

નિંવય સંસાસુ સમો, સમો ય માણવ માણક્કારીસુ ।

સમસયણયરજ્જણ મળી, સામાઈય સંગઝી જીવો ॥ (૧)

અર્થ :-

કોઈ આપણી નિંદા કરે, અથવા કોઈ માન આપે, કોઈ અપમાન
કરે, તો પણ સામાયિકમાં જોઈ સમતારૂપ શુભ પરિણામ રાખે,
સ્વજન તથા પરજનની ઉપર સમભાવ રાખે, તે પ્રાણી
સામાયિકી જાણવો.

જો સમો સમ્ભૂતસુ, તસેસુ પાઘરેસુ ય ॥

તત્તસ સામાઈયં હોદ્દ, ઈમં કેવલિમાસિયં ॥ (૧)

સર્વ પ્રાણીમાત્ર જે ત્રસ તથા સ્થાવર જીવો છે, તેને વિશે

૩૧૩

સમતા પરિણામ રાજે, તેનું શુદ્ધ સામાયિક હોય. એ વાત કેવળી ભગવાને કહી છે, વળી સામાયિકમાં એઠાં થકાં શ્રાવકે પણ સાધુ સમાન હોય છે. કહ્યું છે કે :-

**સામાયમિમ ઉ કહ, સમળો હવ સાવઓ હવહ જમ્હા ।
હવવ કારણેળ, બહુસો સામાયયં કુજ્જા ॥ (૧)**

માટે શ્રાવકે ઘણીવાર સામાયિક કરવું વળી કહ્યું છે કે :-

**સામાયયં તુ કાઝં ગિહકજ્જં જો ષિ ચિંતય સહ્દહો ।
આ કુદોવગમો, નીરત્થં તરસ સામાયયં ॥ (૧)**

બાવાર્થ :-

જે મનુષ્ય આર્ત તથા રોદ્રધ્યાનને વશ પડયો થકા સામાયિક કરે, સામાયિકમાં ધર સંબંધી સાવલ કામ વિચારે, તેનું સામાયિક નિરર્થક હોય, અને જે પ્રાણી આર્ત રોદ્રધ્યાન ન ધ્યાવે, તે પ્રાણીનું સામાયિક શુદ્ધ હોય. વ્યવહાર નયથી સામાયિક નું સ્વરૂપ કહ્યું, નિશ્ચયનયથી તે ભગવતી સૂત્રમાં કહ્યું છે કે **અપ્પા સામાયયં, અપ્પા સામાયિ યસ્સ જહ્દહો ॥** ઈત્યાદિક આત્મા જ સામાયિક છે. સામાયિકનો અર્થ તે પણ આત્મા જ છે. નિજ શુદ્ધ સ્વરૂપ ભાવમાં રહ્યો જે આત્મા તે ઉપશમજ્ઞસ વડે રાગદ્રોષરૂપ મેલ હોય, તેને ધોઈ તાપે, આત્મ પરિણુતિ આદરે, પરપરિણુતિને નિવારે, તેને નિશ્ચય સામાયિક કહેવાય એની ઉપર શુભ દ્રષ્ટિ રાખીને વ્યવહાર સામાયિક પાળવું કેમ કે વ્યવહાર બલવંત છે. તેરમાં શુભ ઠાણા સુધી જે જીવ વ્યવહાર રૂપ ધોડા ઉપર ચઢી સંસારરૂપ અટવી ઉત્સર્ગીને જ્યારે ઘરે આવી પહોંચે ત્યાં સુધી ધોડા જોઈએ. પછી જ્યારે મહેલ ઉપર ચડે ત્યારે તેને ધોડાનું કામ ન પડે તેમ વ્યવહાર

૩૨૪

થોડાની માફક સાધક છે. તેને છોડી દેવો ન જોઈએ હવે સામાયિક કરવાથી કેટલું ફળ થાય ? તે કહે છે :-

दिवसे दिवसे लरकं, देह सुवर्णस्तु स्वर्णद्वयं पयो ॥

एगो पुण सामाहयं, करेह न पदुपद तस्त ॥ (१)

અર્થ :-

કોઈ એક દાનેશ્વરી પુરુષ, પ્રતિદિવસ સુવર્ણના લાખો કટકા ધારકને આપે, અને બીજો એક શ્રાવક દિન પ્રત્યે શુદ્ધ મનથી સામાયિક કરે, તો પણ સામાયિક કરનારની બરોબર તે લાખ સુવર્ણનું દાન કરનાર આવી શકે નહીં, એ સામાયિક નું મોટું ફળ શ્રી વિતરાગે કહ્યું કે વળી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ઓગણત્રીશમાં અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે - સામાઈવણં મંત્રે જીવે કિં જઈ ? એટલે સામાયિક કરનારો જીવ શું ઉપાર્જન કરે છે. ? એવો ક્રમ પુછવાથી લગવાને તેનાં ધણાં ઉત્તમ ફળ કહ્યાં છે, વળી સામાયિક કરતાં થકા સાવલ વ્યાપારનો ત્યાગ થાય. માટે સામાયિક ઐષ્ટ છે, સામાયિક કરનારને સ્નાત્ર પૂજનાદિકને વિશે પણ અધિકાર નથી, એટલે સામાયિક રૂપ લાવસ્તવ પ્રાપ્ત થયે છતે તેને અધિકાર નથી, તેથી સામાયિક હિદય આવવું મહા દુર્લભ છે. દેવતા પણ પોતાનાં હૃદયમાં સામાયિકની સામગ્રી મેળવવા ઝંખતા કરે છે. એક મુદ્દર્ત માત્ર સામાયિક કરવાનો હિદય આવે, તો મારું દેવપણું સફળ થઈ બાક, એમ દેવ વિચારે છે. માટે શ્રાવકે પણ શુદ્ધ સામાયિક કરવું. સામાયિકના કરનારા ક્રદ્વાણુ બે પ્રકારના હોય, એક ઋદ્ધિવંત, જે ઋદ્ધિવંત હોય તે આડંબર પૂર્વક ઉપાશ્રયે આવીને સામાયિક કરે, લોકમાં શ્રી જિનધર્મનો મહિમા વધારે અને જે ઋદ્ધિહીન હોય, તે ઉપાશ્રયે શ્રોયધશાળાએ અથવા જૈનમંદિરે અથવા પોતાના ઘરમાં એકાંત સ્થાનકે બેસીને સામાયિક કરે. સામાયિકનાં નામ આઠ છે, તે કહે છે.

૩૦૬

દમદત રાજાને દેશ ઉલ્લંઘ કર્યો, તે વાત સાંભળીને દમદત રાજા મોટું સશસ્ત્ર લઈને હસ્તિનાપુર ઉપર ચઢી આવ્યો. પરસ્પર મોટો સંગ્રામ થયો તેમાં દેવવેશે કૌરવ પાંડવ હારીને નાશી ગયા. દમદત રાજા જીત કરીને પોતાના દેશમાં આવ્યો. એક દિવસે ગોખમાં બેઠાં બેઠાં પંચવર્ણી વાદળાનું સ્વરૂપ

જોઈને મનમાં વૈરાગ્ય પામી રાજાએ વિચાર્યું કે-આ સંસાર પણ પવન સમયતા વાદળ સમાન અસાર છે. તરત જ પ્રત્યેક બુદ્ધની માફક તેમણે દીક્ષા લીધી, ગ્રામનુગ્રામ વિહાર કરતાં એક દિવસ તે હસ્તિનાપુર નગરની બહાર કાઠિસંગ્રામ ધ્યાનમાં રહ્યા, પ્રસંગોપાત રાજાવાડી જતાં રસ્તામાં પાંડવોએ દમદત મુનિરાજને કાઠિસંગ્રામ ધ્યાનમાં રહેલા દીઠાં લોકોના મુખથી એ દમદત રાજા છે, એમ જાણી પાંડવોએ ઘોડા ઉપરથી નીચે ઘટ્ટરી કુસ લાવ પૂર્વક ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપીને તે મુનીને વંદન કર્યું, તેમજ તે મુનિનું રાજ્યા વસ્થાનું બળ તથા ચારિત્રબળ જોઈ સ્તુતી કરીને ચાલ્યા ગયા, પાછળથી કૌરવો આવ્યા મોટા દુર્વોધને તે મુનિને તિરસ્કાર પૂર્વક ખરાબ વચનો કહીને તેમનાં સામું એક ખીજેડું ફેંક્યું. એટલે “યથા રાજા તથા પ્રજા” એવા ન્યાયથી બીજા સૈનિકે સોદો તથા નગરના લોકો જે કૌરવોની સાથે હતા, તેઓએ પણ મુનિની સામે લાકડાં, પથ્થરાં વિગેરે ફેંકીને તે મુનિની ચોતરફ ઓટલો કરી દીધો, જેથી મુનિનું બધું શરીર ઠંકાઈ ગયું, બાદ બ્યારે પાંડવો રાજાવાડીથી પાછા ઘરે ફરતા હતા. ત્યારે મુનિની આસપાસ ઓટલો થઈ જવાથી ઠંકાઈ જવાને લીધે મુનિને જોયા નહીં, ત્યારે સોદોને ખુશ્વા લાગ્યા કે અહીંથી મુનિ ક્યાં જતા રહ્યા ! ત્યારે લોકોએ તેમને કૌરવો સર્વ દુએષ્ટા કહી સાંભળાવી એટલે પાંડવોએ તુરત સેવકોને કહીને પથ્થરા લાકડા વિગેરે દુર કરાવીને બહાર કાઢી લાવપૂર્વક ત્રસ્કાર

૩૨૭

કરીને પોતાને સ્થાનકે ગયા એવી રીતે મુનીરાજને પાંડવોએ માન આપ્યું અને કૌરવોએ અપમાન કર્યું. તો પણ તે મુનીશ્વરે બંનેની ઉપર સમ પરિણામ રાખ્યો હશે, ખીજા સમયિક સામાયિક એટલે દયા ભાવ ઉપર મેતાર્યું મુનીનું દાદાંત કહે છે.

સાવત્રી નગરીને વિષે યત્નદત્ત નામના બ્રાહ્મણે વૈરાગ્ય પામી દીક્ષા લીધી. પણ કુલનો મદ કરી સાધુપણું પાળીને દેવ થયો, ત્યાંથી ચવી રજગૃહી નગરીને વિષે કુળમદના મોગે ચંડાળના કુળમાં જન્મ્યો, તેજ નગરીમાં ધનદત્ત શેઠની સ્ત્રીને મૃત વસ્તુ પચાનો રોગ હતો, તેથી તેને સંતાન ન હોવાથી શુચ્તપણે કોઈ પણ ન જાણે એવી રીતે ચંડાળણીએ આવી, દ્રવ્ય લઈ પોતાનો પુત્ર તે શેઠાણીને આપ્યો, અનુક્રમે તે શેઠને ઘરે મોટા થયો, તેનું નામ મેતાર્યું પાડ્યું, યૌવના વસ્થામાં પૂર્વલવના મિત્ર દેવની સહાયથી આઠ કન્યા વ્યવહારીવાની તથા એક કન્યા શ્રેણીકરાળની પરણ્યો, બાર વર્ષ પછી દેવ જેવાં સુખ ભોગવી દેવના વચનથી પ્રતિજ્ઞા પામીને શ્રી મહાવીર સ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી. પછી ધણા દેશોમાં વિહાર કરતાં એક દિવસ રાજગૃહ નગરને વિષે આહાર સેવા માટે એક સોનીનાં ઘરમાં પ્રવેશ્યા, શ્રેણીકરાળને માટે દેવપૂજા સારુ એક સોને આઠ સોનાના ધવ સોનીએ ઘડીને મૂક્યા હતા, તેને કૌંચ પક્ષી આવી દાણાની ભાંતિથી ખાઈને નજીકની બીત ઉપર એકું, સાધુને પણ શુદ્ધ આહાર આપીને સોની પણ ઘરમાંથી બહાર આવ્યો, અને જુએ છે તો સોનાનો એક પથ્થુ ધવ દીઠો નહિ ત્યારે સાધુને ચોર જાણીને સોનીએ પુછ્યું કે અંહી ઘડેલા ૧૦૮ જવ પડ્યા હતા, તે કોણે લઈ ગયો ? સાધુએ મનમાં વિચાર્યું કે કૌંચપક્ષીએ ખાધા છે, એમ કહીશ. તો એ પંખીને મારી નાખશે, એટલે તેઓ મૌન રહ્યા તેથી સોનીને ક્રોધ ચડ્યો, મુનિને જ ચોર

૩૨૮

માનીને લીલી વાઘરથી મુનિનું માથું બાંધ્યું અને તડકે ઉભા રાખ્યા, તેની વેદનાથી મુનિની આંખો બંધાર નીકળી પડી, તેમ જ ઘણી વેદના થઈ પણ મનમાં સોની પ્રત્યે લગાર પણ ટુંપભાવ આપ્યો નહિ શુકલ ધ્યાનમાં આરૂઢ થઈ અંતગત કેવલી થઈ મોક્ષે ગયા. એ રીતે પ્રાચીન કષ્ટ પડે, તે પણ મનમાં જીવદયા જ ધારે, પણ શરીરની કાંઈ પણ દરકાર રાખે નહિ. આ પ્રમાણે સામાયિક એટલે દયાના પરિણામ ઉપર મેતાયું 'મુનિનું' દષ્ટાંત જણાવ્યું.

હવે ત્રીજા સમવાદ સામાયિક એટલે સત્યવાણી ઉપર કાલિકાચાર્યનું દષ્ટાંત કહે છે. તુર્મીણી નામના નગરને વિષે કુંભ નામનો રાજા હતો. તેનો હત નામે પુરોહિત હતો જે કાલિકાચાર્યનો ભાણેજ થતો હતો. હત પુરોહિતે પોતાના સ્વામી કુંભરાજને કષ્ટ પૂર્વક બાંધીને બાંધીખાને નાખ્યો. અને પોતે રાજ્ય ભોગવવા લાગ્યો, અનુક્રમે તેજ નગરીને વિષે આવી કાલિકાચાર્ય ચોમાસું રહ્યા. માતાની પ્રેરણાથી ઉન્નતપણાથી હત પુરોહિત, કાલિકા ચાર્યને વાંદવા ગયો. ત્યાં જઈ ધર્મની ઈર્ષ્યાથી અને ક્રોધથી ગુરૂને પુછ્યું કે હે મહારાજ! યજ્ઞ કરવાથી શું ફળ મળે! તે કહ્યો, ગુરૂએ ધૈર્ય રાખીને કહ્યું કે યજ્ઞનું ફળ તે હિંસા છે, અને હિંસાનું ફળ નરકપ્રાપ્તિ છે. તે સાચું જ છે. તે સાંભળી હત બોલ્યો કે હે મહારાજ, એ કેવી રીતે માણસ પડે? ગુરૂએ કહ્યું કે આજથી સાતમે દિવસે કુતરા તારું ભક્ષણ કરશે. અને તું લોહકુંભી પાકમાં પડીશ.

આ પ્રમાણે સાંભળવા છતાં તેણે વૃષ્ટતાથી ફરી પુછ્યું કે મહારાજ, તે કેમ મનાય? ગુરૂએ કહ્યું કે-અકસ્માત તારા મુખમાં વિંછા પડશે; એ વાત જો ખરી થાય તો તું સમજાશે.

૩૨૯

કે નરક જવાની વાત પણ ખરી છે. દત્ત કોષપૂર્વક ગુરૂને પૂછ્યું કે-હે મહારાજ, તમે કેવી રીતે મરશો ? અને મરીને ક્યાંજશો ? ખુર્રએ કહ્યું કે-હું સમાધિમરણ પામી દેવલોકમાં જઈશ. આવું ક્યંત સાંભળી દત્ત હંકારો કરીને આચાર્યની પાસે સીપાઈઓની ચોટી મૂકીને, ધેર જઈ પોતે અંતઃપુરમાં ભરાઈ બેઠો. પછી મતિના બમથી સાતમા દિવસને આઠમો દિવસ ગણતો વિચારવા લાગ્યો કે ગુરૂના કહેવા પ્રમાણે સાત દિવસ તો પૂરા થયા. અને મને કાંઈ ન થયું, માટે હું આચાર્યનાં પ્રાર્થોનું હરણ કરીને મારા પેરાગિતને શાંત કરીશ. આ પ્રમાણે વિચારીને ધરથપી બહાર નીકળ્યો તેવામાં એક માળી તે નગરમાં પેસીને કાર્યાકુલ થવાથી પેટના રોગથી પીડાઈને રાજમાર્ગને વિષે જ લઘુ નીતિ તેમજ વડીનીતિ કરીને ફૂલઢાંકતો હતો, તેજ રાજમાર્ગે દત્ત પુરોહિતે પણ ચાલવા માંડ્યું, સંયોગવશ દત્તના થોડાનો પગ તે માળીની વિષ્ટા ઉપર પડ્યો. તેથી વિષ્ટા ઉછળીને દત્તના મુખમાં પડી. આવા બનાવથી તે આચાર્યના વચન ઉપર ચમત્કાર પામ્યો અને આજે સાતમો દિવસ જ છે કે શું ? એવું વિચારીને થોડો પાછો અંતઃપુર તરફ વળ્યો. એટલામાં તેના અત્યંત દુરાચારથી ત્રાસ પામેલા પ્રથમના અધિકારીઓએ ફૂલ રાજને બંદિખાનેથી બહાર કાઢીને રાજગાદી ઉપર સેસાડ્યો, અને દત્ત પુરોહિતને બળપૂર્વક બાંધી લઇને ફૂલ રાજને સોંપ્યો, રાજએ તેને ફૂલમાં ઘાલીને તેની નીચે અગ્નિ સળગાવી પછી કૂતરાઓ પાસે મોકલી કલ્થના કરાવી, તેથી દત્ત મરણ પામીને નરકે ગયો. ફૂલ રાજએ આચાર્યને ઘણું સન્માન આપ્યું, અને નગરમાં લોકે પણ પ્રશંસા કરવા લાગ્યા.

ચોથો સમાસ સામાયિક એટલે થોડા અક્ષરમાં ધણું તત્વ બાજવું, તેની ઉપર ચિંતોતી પત્રનું દ્રષ્ટાંત છે રાજગ્રંથો નગરીને

૩૩૦

વિષે ધનદત નામે વ્યવહારીને ચાર પુત્રો અને પાંચમી સુસમા નામની પુત્રી હતી, તેને ઘેર એક ચિલાતી પુત્ર નામે દાસ હતો, જે નિત્ય સુસમા પુત્રીને રમાડતો, એમ કરતા કરતાં એક દિવસ સુસમા કન્યાની સાથે તે દાસને દુરાચાર કરતો દેખીને શેઠે તેને ધરમાંથી બહાર કાઢી મૂક્યો, તે એક ચોરની પદ્ધતિને વિષે ગયો. કાળાંતરે તે પાંચસો ચોરનો સ્વામી થયો, એકદા ઘણા ચોરને સાથે લઈને ચિલાતીપુત્ર રાજગૃહી નગરીમાં આવ્યો, ધનદત શેઠને ધનવત્ત જાણીને તેના જ ધરમાં પેડો, અને સુસમા કન્યા તથા બીજા ધણુ ધન લઈને બહાર નિકળ્યો, તેટલામાં શેઠને ખબર પડી. એટલે શેઠ પણ પોતાના ચાર પુત્રાને લઈને તેની પાછળ દોડ્યો. નગરનો કોટવાળ પણ દોડતો દોડતો પાછળ થયો. આગળ જતા કેટલાક ભાગે પસાર કરતાં શેઠ તેની નજીક પહોંચી ગયો. શેઠને નજીક આવ્યો જાણી ચિલાતીએ લય પામીને સુસમા કન્યાનું માથું કાપી નાખીને તેનું ઘડ હતું તેને અગ્નિમાં ફેંટી દીધું. ચિલાતીપુત્રનું આવું લયકર કૃત્ય તથા રૂપ દેખીને શેઠ પાછો ફર્યો.

ચિલાતીપુત્ર તો એક હાથમાં માથું અને એક હાથમાં લોહીથી ખરડેલું ખડગ એ બંને લઈને પર્વત ઉપર ચઢી ગયો. એવામાં ભાગને વિષે કોઈ એક મુનિરાજ કાઉસ્તગ્ગ ધ્યાનમાં હતા. તેને દેખીને ચિલાતીપુત્ર બોલ્યોઃ અરે મુંડ ! તું મને ધર્મ કહે, નહીંતો આ ખડગ વડે હું તારું પણ અસ્તક કાપી નાખીશ. ચિલાતીનું આવું વચન સાંભળીને તેમ જ તેનું લયકર સ્વરૂપ જોઈને મુનિરાજ શીઘ્રપણે “નમો અશ્વિંતાણ” એ પદ બોલીને જ આકાશમાં ઉડી ગયા. ઉડતા થકાં જ તેમણે કહ્યું કે ઉપશમ, વિવેક, સંવર એ ત્રણ પદ્મય ધર્મ છે. એટલે ઉપશમ તે ઉદય પામેલા કોધનું ઉપશમ, વિવેક તે સદસ્ય વસ્તુનું વિવેચન,

સંવર તે રૂંટે પ્રકારે આશ્રવજલાદિનું નિવારણ કરવું, આ પ્રમાણે સાંભળીને ચિલાતીપુત્ર એ ત્રણ પદનો અર્થ વિચારવા લાગ્યો. વિચારતાં વિચારતાં તેમાંના એક ગુણ પશુ પોતાના આત્મામાં દીઠો નહિ, ત્યારે કન્યાનું મસ્તક તથા ખડગને દૂર ખૂટી સમ-પરિણામ આદરીને જ્યાં તે મુનિરાજના પગલાં હતાં, તે ઉપર પોતાના પગ ખૂટીને કાઠિસર ધ્યાને લેખો રહ્યો. તે સ્થળે લોહીનાં ગંધથી કાઠીઓ તથા ધીમેલો ઉભરાણી અને તેને કરડવા લાગી. અસંખ્ય કાઠીઓના કરડવાથી ચિલાતીનું શરીર ચારણી સરખું થઈ ગયું, તે પશુ તેણે શમતા પરિણામ રાખ્યો અને ત્રીજે દિવસે કાળધર્મ પામીને દેવલોકે ગયો.

પાંચમું સપ્તેષ સામાયિક એટલે થોડા અક્ષરનો ધણો અર્થ જાણવો, તે ઉપર લૌકિકાચાર પાંડિતોનું દષ્ટાંત કહે છે. વસંતપુરને વિષે જિતશયુ રાજા હતો, તેને એક દિવસ શાસ્ત્ર સાંભળવાની ઈચ્છા થઈ, એટલે ચાર પાંડિતોને બોલાવીને કહ્યું કે મને શાસ્ત્ર સાંભળાવો. પાંડિતોએ કહ્યું કે ઠીક, શાસ્ત્ર અમારી પાસે હાજર જ છે. રાજાએ પૂછ્યું કે તમારી પાસે કેટલુંક શાસ્ત્ર છે? પાંડિતોએ કહ્યું કે અમારી પાસે ચાર લાક્ષ પ્રાંથ છે. રાજાએ જણાવ્યું કે એટલું સાંભળવાની મને કુરસદ નથી. એટલે ચારે પાંડિતોએ સારશૂત માત્ર એક શ્લોક બતાવીને રાજાને કહ્યો. તે શ્લોક આ પ્રમાણે હતો.

જોર્જ મોજમ માત્રેય, કપિલઃ પ્રાણિનાં વચામ્ ।

દૃઢસ્પતિર વિશ્વાસમ્, પંચાલઃ સ્ત્રીષુ માર્દવ ॥ (૧)

પ્રથમ આત્રેય પાંડિત બોલ્યો કે હે મહારાજ ! પ્રથમનો કરેલો આહાર પચ્યા વિના એટલે જ્યાં વિના ખીન્ને આહાર કરવો નહિ, એ વૈદ્યક પ્રાંથનો પરમાર્થ છે. ખીન્ને કપિલ પાંડિત

૩૬૨

બોલ્યો કે સર્વ જીવની ઉપર દયા રાખવી, એ ધર્મ શાસ્ત્રનો પરમાર્થ છે. ત્રીજો બૃહસ્પતિ પંડિત બોલ્યો કે કોઈને વિશ્વાસ રાખવો નહિ, એવો ન્યાય શાસ્ત્રનો સાર છે. ચોથો પંચાળ પંડિત બોલ્યો કે સ્ત્રી જાતિ ઉપર કોમળા સ્વભાવ રાખવો, પણ સ્ત્રીનો અંત લેવો નહિ, એ કામશાસ્ત્રનું રહસ્ય છે. આ પ્રમાણે અક્ષર થોડા અને તેમાં રહસ્ય ઘણું સમજાય, એવી રીતે દ્વાદશાંબીનું સ્વરૂપ જાણવું તે સંક્ષેપ સામાયિક જાણવું.

જોકે અનવધ સામાયિક એટલે નિષ્પાપ આચરણ ઉપર ધર્મરુચિ સાધવું દૃષ્ટાંત કહે છે. એકદા ધર્મવોષ આચાર્યના શિષ્ય ધર્મરુચિ નામના સાધુ માસક્ષમણને પારણે નગરમાં આહાર ને અર્થ ફરતાં ફરતાં રોહિણી નામની બ્રાહ્મણીને ઘરે ભિક્ષા માટે ગયા ત્યારે રોહિણી બ્રાહ્મણીએ કહી તું બાળીનું શાક કપું હતું, તેને વિષપ્રાય જાણીને ધર્મના દ્વેષથી સાધુને વહોરાવી દીધું, સાધુ આહાર લઈ સ્વસ્થાનકે આવ્યા અને મૃતને દેખાડ્યું. ગુરુએ પાત્ર વિષપ્રાય જાણીને તેમને કહ્યું કે આ આહાર જ તુરંદિત જૂમિમાં જઈને પરઠવી નાખે એટલે ધર્મરુચી સાધુએ પણ નિસ્વધ સ્થાનકે જઈને પાત્ર જૂમિ પર મૂક્યું મૂકતાં જ તેમાંથી એક છાંટો નીચે પડ્યો તેને ઘણી કીડીઓ વળગી, તે તરત જ મરણ પામી આ દ્રશ્ય જોઈને પાપભીરુ ધર્મરુચી અણગારે સર્વ જીવયેનિ સાથે ખમાવીને ત્યાં બેસી તે કહી તું બાળીના શાકનો પોતેજ આહાર કર્યો. એટલે તરતજ તેનું વિષ શરીરમાં પ્રસર્યું. તેના યોગથી સામાયિકમરણ પામીને દેવપણે ઉપજ્યા.

સાતમું પરિણામ સામાયિક એટલે પાપનો ત્યાગ કરી વસ્તુ તત્ત્વને જાણે તેની ઉપર ઈલામીપુત્રનું દૃષ્ટાંત છે. ઈલાવર્ધન નગરે ધનદત નામના રોહને ધનવતી નામે સ્ત્રી છે, તેને ઈલાદેવીની

૨૩૩

સેવા કરતાં એક પુત્ર થયો તેનું નામ ઈલાચી પાડ્યું. એક દિવસ તે નગરમાં નાટકીયા રમત રમવા આવ્યા. તેના ટોળામાં નટવાની પુત્રી મહા સ્વરૂપવાન હતી તેને દેખીને પૂર્વલવના સ્નેહથી તેની ઉપરતે મોહ પામ્યો તત્કાળ પોતાને ઘેર આવી પિતાને કહેવા લાગ્યો કે હે પિતાજી ! મને નાટકીયાની બેટી પરણાવો, નહીં તો હું મરણ પામીશ. હું ખીજી કન્યાને નહીં પરણું, તે સાંભળી પિતાએ કહ્યું કે હે પુત્ર ! એ નીચ જાતિ છે. હું તને ઉત્તમ રૂપવંત વ્યવહારીયાની કન્યા પરગાવીશ. એમ પછું સમજાવ્યો, તો પણ તેણે માન્યું નહિ. એટલે ધનદત્ત શેઠે જાણ્યું કે પુત્ર કોઈ રીતે માનશે નહીં એટલે તેમણે નટ પાસે તેમની બેટી માંગી નટે કહ્યું કે-જે અમારી નાયવાની કળા શીખી, તેમાંથી દ્રવ્ય એકઠું કરી અમારી નાતને પોષે તેને અમે અમારી બેટી પરણાવશું. એ વાત ઈલાચીપુત્રને તેના પિતાએ કહેતાં તેમણે અંગીકાર કરી ઘરમાંથી બહાર નીકળી જઈ નટોની સાથે મળી સર્વ કળા શીખી હુશિયાર થયો. પછી નટલોકો સાથે જોનાતટ નગરે ગયો. ત્યાંના રાજાને પોતાની કળા દેખાડવા માટે વાંસ ઉપર ચઢી અનેક પ્રકારની રમત રમવા લાગ્યો. અને નટપુત્રી જમીન ઉપર બિભી રહી ગીત ગાય છે, દોલખી વગાડે છે, એટલામાં રાજા પણ નટની પુત્રીનું સુંદર રૂપ જોઈ મોહ પામીને મનમાં વિચારે છે કે-આ નટવો વાંસ ઉપરથી નીચે પડી મરણ પામે, તો આ નટડીને હું મારા અંતઃપુરમાં લઈ જઈ, ઈલાચી પુત્રે વાંસ ઉપરથી કતરીને રાજાને સલામ કરી દાન માંગવા માંડ્યું, ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે મેં તારું નાટક બરાબર જોયું નથી, માટે તું ફરીથી વાંસ ઉપર ચઢ એમ ત્રણ વાર નાટક કરવા વાંસ ઉપર ચઢ્યો છતાં રાજાની બદ્ધદાનત હોવાથી પ્રતાપ ન આપ્યું. એવા અવસરે એક મુનિરાજે ગોચરી માટે કોઈ એક લાગ્યવંત શેઠને ઘરે આવી. “ધર્મલાલ” દીધો. રંભા સરખી

૩૩૪

સર્વ શબ્દગાર વડે શોભિત તે શેઠની સ્ત્રી આદર પૂર્વક સાધુને વંદના કરી મોદકનેા ચાળ ભરી વહોરાવે છે અને સાધુ પણ નીચી દષ્ટિ રાખી આહાર વહોરે છે. પરંતુ તે સ્ત્રીની સામું અંશમાત્ર નજર પણ કરતાં નથી, આધુ દશ્ય જોઇ વાંસ પર ચઢેલ ઈલાચી મનમાં વિચારવા લાગ્યો કે અહો ! હું મોહજાળમાં પડ્યો પણ મારો તો એક અર્થ સચો નહીં, નટડી ખાતર મેં મારા સર્વસ્વનો ત્યાગ કર્યો અને આ મુનિરાજને ધન્ય છે. જેમણે સર્વસ્વનો ત્યાગ કરી આત્મહિતની સાધના કરી. એમ વૈરાગ્ય પામી અનિત્ય ભાવના ભાવતો ઘાતી કર્મનો ક્ષય કરી કેવળજ્ઞાન પામ્યો. દેવોએ કેવળજ્ઞાનનો મહોત્સવ કર્યો વાંસનું સિંહાસન ખની ગયું. એવું દિવ્ય સિંહાસન દેખીને રાજા, નટ તથા નટડી વગેરે પ્રતિષેધ પામ્યા.

આઠમું પ્રત્યાખાન સામાયિક એટલે પરિહરવા યોગ્ય વસ્તુનો ત્યાગ કરવો, તેના ઉપર તેતલીપુત્રનું દષ્ટાંત કહે છે:-તેતલીપુત્ર નગરને વિષે કનકકેતુ નામનો રાજા છે. રાજ્યના લોકથી પોતાને જોટલા પુત્ર થાય તેને મારી નાખે. તેને તેતલીપુત્ર નામે પ્રધાન હતો તેને પૌટીલા નામની સ્ત્રી ધણી પ્રિય હતી. મારણ વચ્ચાત પોટિલા સ્ત્રી ઉપર પ્રેમ ઓછો થઈ ગયો. એટલે તેને બોલાવે ચલાવે નહિ. એક દિવસે તેને ઘેર કોઈ સાધ્વીજી આહાર અર્થે આવી, એટલે પોટિલાએ તેમને પૂછ્યું કે:- પૂજ્ય ! મને ભત્રી વશ કરવાનો ઉપાય બતાવો. સાધ્વીજીએ કહ્યું કે તમે ધર્મનું સેવન કરો. જેથી તમારા સર્વ મનોરથ ફળશે. પોટિલાએ સંચારથી વિરક્ત થઈ વૈરાગ્ય પામી પોતાના સ્વામી પાસે દિક્ષા લેવાની આજ્ઞા માગી. તેતલીપુત્રે કહ્યું કે તું સાધુપણ પાળી દેવની ગતિ પામીને જો મને પ્રતિષેધ દેવા આવે તો હું દિક્ષા લેવાની આજ્ઞા આપું. પોટિલાએ તે ઉપક્રાંત કર્યું કરી દિક્ષા

૩૩૫

હાઈ પંચમહા વ્રત આદર્યા. શુદ્ધ મનથી ચારિત્ર પાળી સમાધિ પુર્વકે કાળ કરીને દેવપણે ઉત્પન્ન થઈ.

તેતલિપુત્રે રાજની રાણી સાથે મળીને રાજનો એક પુત્ર જન્મ થકી જ ગુપ્ત રાખ્યો. તેને પોતાને ઘેર મોટો કરી સર્વકળા શીખવી હુશિયાર કર્યો. એમ કરતાં કેટલેક દિવસે કનકકેતુ રાજ ભરણુ પામ્યો. પ્રધાને કનકધ્વજ કુમારને રાજગાદીએ બેસાડ્યો. રાજકાળ સર્વ પ્રધાનને હાથ આવ્યું. એટલે તે તેમાં મગ્ન રહેવાથી પર્મ કરવાની વાત બૂલી ગયો.

પોદિસાનો જીવ ને દેવ થયો હતો, તેણે પ્રધાનને પ્રતિ-બોધવા સારુ રાજાદિક સર્વસેાકનું મન તેના ઉપરથી ઉતારી નાખ્યું. પ્રભાતે પ્રધાને રાજની સલામાં જઈને તેને ડણામ કર્યો. ત્યારે રાજાએ મોઢું આડું ફેરવ્યું તેથી સલામાંથી કોઈએ પણ તેને બોલાવ્યો નહિ. તે જોઈ તેણે જાણ્યું કે આજ મારી ઉપર રાજ રીસાયો છે. પછી પોતાને ઘેર આપીને મરવાના અનેક ઉપાય કરવા માંડ્યા પણ દેવે સર્વ નિષ્ફળ કરી નાખ્યા. પ્રધાન વિલખોધયો ત્યારે દેવે પ્રગટ થઈને તેને કહ્યું કે-અરે ! સંસારનું સ્વરૂપ એવું છે. કોઈ કોઈનું નથી, સહુ કોઈ સ્વાર્થના સગા છે. ઈત્યાદિક દેવના વચન સાંભળી પ્રધાન પ્રતિબોધ પામ્યો. દેવ પણ પોતાનાસ્થાનકે ગયો. પછી પ્રધાને સંસાર અસાર બની સર્વ ઋદ્ધિનો ત્યાગ કરીને શિક્ષા લીધી. સારી રીતે સાધુપણ પાળીને, તપસ્યા કરીને સર્વ પાપનો ક્ષય કરી કેવળજ્ઞાન પામ્યો.

હવે આવશ્યક પદ કહે છે. જે ટંક અવશ્યક કરવું, તેને આવશ્યક કહેવાય, જેથી પાપ દૂર થાય.

આવસ્થરણ વપ્ન, સાવજો અગ્નિ ચક્રુઓ હોર ॥

દુલ્લાખમંત કિરિમ, કાલી અચિરેણ કાલેણ ॥ ૧ ॥

૩૩૬

અર્થ :-

જો શ્રાવક ઘણા પાપવડે યુક્ત હોય તે ઉભય કાળ પડિક-
કમણુ કરતો થકો તત્કાળ પોતાના પાપનો નાશ કરે તે. વળી
કમ્બુ છે કે :-

આવસ્સ ઝમયકાલા, ઓસહમિવ જ કરંતિ ઝજ્જુતા ॥
જિણવિજ્જકહિય વિહુણા અકમ્મરોગાય તે હુતિ ॥ ૧ ॥

અર્થ :-

જો શ્રાવક ઉપયોગવંત થઈને શ્રી ચીતરામે જે પ્રમાણે
વિધિ કહ્યો છે, તે પ્રમાણે પ્રભાતે અને સંધ્યાએ ઔષધની
માફક પડિકકમણાનું સેવન કરે તે પ્રાણી કર્મ ફળ રૂપ રોગથકો
રહિત થાય એ નિયમપૂર્વક અવશ્ય પડિકકમણુ કરવા સંબંધી
સાઙ્ગ્યસિંહ શેઠનું દર્દાંત કહે છે.

સાઙ્ગ્યસિંહ શેઠ એ વખત અવશ્ય પડિકકમણુ કરતા હતા.
એકદા કોઈક અપરાધને લીધે પીરોજશાહે તેને બંદીખાને નાખ્યો.
નિયમને કારણે બંદીખાનામાં પ્રણ શેઠ રક્ષક પુરૂષને નિત્ય
પચાસ સોનામહોરો આપીને પડિકકમણુ કરતા હતા. એમ
કરતાં કેટલાક દિવસો પાદ રત્નો ની પરીક્ષા કરવા માટે પાદશાહે
તેને બોલાવ્યો. શેઠે સભામાં આવી રત્નોની બરાબર પરીક્ષા
કરી આપી. જેથી પાદશાહે ધણે જ ખુશી થઈ આદર સન્માન
આપીને શેઠને પાછા ઘરે મોકલ્યાં. રાજાનો સત્કાર જોઈ રાજ-
પુરૂષો પણ ભય પામીને શેઠની લીધેલી સોના મહોરો તેને પાછી
આપવા આવ્યા. શેઠે કમ્બુ કે-મે તમારી સહાયથી અમૂલ્ય
પડિકકમણા કયાં છે. તેના ફળ આગળ આ સોનામહોરો શી
ગણતરીમાં છે ? માટે તમે સુખથી હઈ જાવ એ આવશ્યક પડિકકમણુ.

૩૩૭

પડિકકમળા પહિરચળા, પરિહરણા વારણા નિવિતી ય ॥
નિંદા ગરહા સોદી, પડિકકમળ અદૃદા હોદ ॥

એ આઠ પ્રકાર ઉપર આઠ દષ્ટાંત છે.

અદ્ભુતે પાસળ વુદ્ધ, કાવહી વિસમોચળા ॥
થો કબા ચિતપુરતિ વ, પદ્મારિય વચ્ચળ ॥

પ્રથમ પડિકકમળુ' એટલે અતિચાર થકી નિવર્તનું, તે ઉપર માર્ગને વિષે બંધાવેલા રાજના ધરનું દષ્ટાંત કહે છે, કોઈક રાજ્યે માર્ગને વિષે મહેલ બંધાવેલો શરૂ કર્યો, જે રાજ્યમાર્ગ ચાલવાનો હતો તે બીજો કર્યો. રાજના મહેલમાં કોઈ ન આવે તે માટે ચારે બાજુ વાડ બાંધી તેવામાં કોઈક એક બે ગામડીયા તે માર્ગે ચાલવા લાગ્યા. રાજના રક્ષકોએ દૂરથી તેમને આવતાં જોઈને કહ્યું—તમે બીજો માર્ગ ચાલો પણ તે બેમંથી જે કદામણી હતો તે પાછો વળ્યો નહિ, તેને રાજના રક્ષકોએ માર માર્યો તેથી તે ધણો દુઃખી થયો. બીજો આદેશ માન્ય કરીને પાછો વળ્યો. અને બીજો માર્ગ જઈ પોતાને સ્થાનકે ગયો. અને સુખી થયો. એ પ્રમાણે જે તીર્થ કરતી આત્માથી અસંયમ માર્ગથી નિવર્તે, તે સાધુ સુખી થાય. જે અસંયમ થકી નિવર્તે નહીં તે દુઃખી થાય.

બીજો પડિચણુ એટલે પ્રમાદ થકી પડતાં સંયમનો ઉદ્ધાર કરવો, તેને પ્રતિચરણ કહેવાય, તેની ઉપર શેઠ— વજ્રનું દષ્ટાંત કહે છે. જાઈ એક ધનવાન શેઠ રાત્ર પ્રમુખ ધન, ધાન્યાદિકથી ભરેલાં ઘરો પોતાની સ્ત્રીને બળાવીને પોતે પરદેશ વ્યાપાર કરવા ગયો. તેની સ્ત્રીએ ફક્ત પોતાના સરીરની જ શુશ્રુષા કરી. પણ ઘરની સારસંભાળ લેશમંત્ર કરી નહીં. ઘરો સર્વ પડીને ઉલટ-પાલટ થયા. પોતાને રહેવા જોડેલો એક ઝોરડો સારે રાખ્યો.

૨૨

૩૩૮

જ્યારે શેઠ પરદેશથી પાછા આવ્યા ત્યારે ઘરનું સ્વપર દેખી
 ઓં ઉપર અત્યંત કોપાયમાન થયા. સ્ત્રીને કહેર વચ્ચેથી ઠપકો
 આપીને સમગ્ર નગરભ્રમિ જીવે તેમ તેનો એટલો ઝાંકો ધરમાંથી
 બહાર કાઢી મૂકી, સર્વ ઘરો સમરાવીને કોઈ એક વ્યવહારીયાની
 સારી કુમારી કન્યા હતી તેના સાથે પાંચિમહલુ ક્યું. તે નવપરિણીત
 સ્ત્રીને ધન, ધાન્યાદિકથી ભરેલું ઘર સોંપીને પોતે ફરીવાર દેશાંતર
 વ્યાપાર કરવા ગયો. પાછળથી સ્ત્રીએ પગ પોતાના ઘણીને
 સ્વભાવ જાણી, પૂર્વની સ્ત્રીનો હાલહવાલ સાંભળી ઘરની એવી
 સાર સંભાળ રાખી કે જાણે આજે જ નવું ઘર બનાવ્યું હોય
 નહિ ? દાસ દાસી પ્રમુખ દ્વિપદ ચતુષ્પદને આહાર પાણી આપ્યા
 પછી પોતે ભોજન કરે, પોતાના શરીરના નાવરુ, ધોવરુ
 ઈત્યાદિક સર્વે શુભારીનો ત્યાગ કર્યો અર્થાત્ શરીરની કાંઈપણ
 શુભુષા ન કરતી પતિવ્રતા ધર્મ પાળતી રહે. એવામાં પરદેશથી
 શેઠ પાણુ સારું દ્રવ્ય કમાઈ પાછા ઘેર આવ્યા ઘરના સ્વપરગ
 જોઈ ધણેજ સંતોષ પામ્યો. સ્ત્રીને પતિવ્રતા ધર્મવાળા સાંભળીને
 હર્ષ પામ્યો. તેને સમગ્ર ઘરની સ્વામિની કરી, તેથી તે સ્ત્રી
 સહુકોઈની માનીતી થઈ. એમ જે સાધુ ગુરુની આજ્ઞા ન માને
 તે બ્રહ્મચીની માફક સઘ બહાર થાય અને જે ગુરુની આજ્ઞા
 માને, તે હાથ સ્ત્રીની પેટે ગઢજ સંધાડાનો નાયક થાય.

ત્રીજો પરિહરણુ એટલે અશુભ એવા મન, વચન અને
 કાયાનો ત્યાગ કરવો તેની ઉપર દૂધ કાવડનું દષ્ટાંત કરે છે. જેમ
 ફાઈ કુલપુત્રની એ બહેનો છે. તે બંને બહેનો છે. તે બંને
 બહેનોને એકેક પુત્ર છે. જેણે મારીયાઈ લાઈ મોટા થયા. તેને
 પરણાવવા ગેઅ જાણી પોતાના લાઇની દીકરી માગી, પણ લાઇએ
 વિચાર્યું કે મારી દીકરી એક છે. અને લાણેજ એ છે, માટે
 કોને આપું ? એવી ચિંતવના કરી નિરધાર કર્યો કે જે મારી

૩૩૯

પરીક્ષામાં ઘસ થાય તેને પુત્રી પરણાવું. બાદ બન્ને ભાણેજને તેડાવી એકેકી કાવડ આપીને જ્યાં પોતાનું ગોકુલ હતું ત્યાં મોકલ્યાં અને કહ્યું કે ગોકુલે જઈ દૂધની કાવડ લારી ગેમાંથી જે પહેલો આવશે, તેને મારી પુત્રી પરણાવીશ. બંને ગોકુલ જઈ દૂધના ઘડા લારી ગામ તરફ ચાલ્યા, એકે ચિંતવ્યું કે જો હું જેમ બને તેમ વહેલો જઈ, તો કન્યા પરણું, તેથી તે કન્યા, નીચો, વાંકો વિષમ સંકીર્ણ માર્ગમાં કાવડ લઇડી, તેથી પોતે પડયો અને કાવડ પણ પડી ગઈ, દૂધના ઘડા ભાંગી ગયા. વિલગે થઈ મામાની પાસે આવ્યો. મામાએ તેને અતિ ઉત્સુક અને અવિચાર જાણીને તેનું અપમાન કર્યું. બીજાએ વિચાર્યું કે જેમ તેમ કરી કાવડને લઈ જઈને મામાને આપું. તો સારું થાય. એમ જાણી સારા માર્ગે ધીરે ધીરે ચાલતો દૂધના ઘડાથી ભરેલી કાવડને લાવીને મામા આગળ ચૂકી. મામાએ તેને યોગ્ય જાણીને પુત્રી પરણાવી દીધી. તે સુખી થયો, તેમજ સાધુ, દ્રવ્ય ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ જાણ્યા વિના અતિ ઉત્સુક થઈને ગુરુની આજ્ઞાને વિરોધ, તે દુઃખી થાય, અને જે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર કાળ, ભાવ વિચારી પોતાનું યથા યોગ્ય પણ ચિંતવતા અને ગુરુની આજ્ઞાને દોષ ન લગાડતાં સન્માર્ગે ચાલે, તે મોક્ષરૂપી કન્યાનું પ્રાણિગ્રહણ કરે.

એથી વારણ એટલે નિષેધ જાણવો. ગુરુ કહે કે અમુક વાત ન કરવી તેમ છતાં જો કરે તો વિષ સુકત લગાવતું પાણી પીનાર પુરુષની માફક વિનાશ પામે તે કથા આ પ્રમાણે કોઈ એક રાજાએ દુશ્મનનું લશ્કર પોતાની કપર ચઢી આવતું સાંભળીને સર્વ અન્ન, પાન, ફુલ, ફળ પ્રમુખ ભોગ વસ્તુમાં વિષ મેળવ્યું અને પોતે નાશી ગયો. દુશ્મન રાજાએ વિષની વાત જાણીને પોતાના સમસ્ત લશ્કરમાં ઢંઢેરો ફેલાવ્યો કે જે કોઈ આ ગામનું

૩૪૦

પાણી પ્રમુખ પીશે. તે અકાળે મરણ પામશે. કોઈ પણ આ ગામના અન્ય, પાણીનો સ્પર્શ માત્ર પણ કરશે નહીં. રાજાએ નિષેધ્યા છતાં પણ જે કોઈએ નિર્ભય થઈ, તે ગામનું અન્નપાણી વાપરું, તે અકાળે મૃત્યુ પામ્યાં. એમ જે કોઈ યતિ અથવા શ્રાવક સમવંતના નિષેધોના વિપ્લવકષાય પ્રમાદને આચરે, તે છવ દુઃખી થાય.

પાંચમે નિવૃત્તિ એટલે ઉન્નાર્ગથી નિવૃત્તિ, પાશુ વળવું. તે ઉપર રાજકન્યા અને શાસનીની કન્યાનું દષ્ટાંત છે એક નગરને વિષે એક રાજાની પુત્રી અને બીજી શાસનીની પુત્રી. એ બંનેને માંડો માંડો ધણો સ્નેહ હતો. એકદા તે એક કન્યા કોઈ એક પુરુષની સાથે સંકેત કરી રાત્રિને વિષે સંકેત કરેલ સ્થાનકે જવા લાગી તેવામાં કોઈક પુરુષ એક ગાથા ઉચ્ચ સ્વરે બોલ્યો કે.

જહ ફુલ્લા કણિયરા, મૃદગ અહિયનાસંમિ ચિદ્દેસિ ॥

તહ ન સ્વમં ફુલેડં, જહ પચ્યંતા કરંતિ હમરાદ ॥ ૧૥

અર્થ :-

અધિક માસ થયે થકે જે કણિયરનું વૃક્ષ ફુલે તો ફુલની ઉપર રેચ્યુલ ગરે, અને આંખો જે છે, તે તો પોતાને દિવસે જ ફલે, માટે અધિક માસ આવ્યે ફુલનું સુકત નહિ, તે ઉપર દષ્ટાંત કરે છે. જેમ પ્રત્યંત એટલે નીચ જન હોય, તે કદાચિત ઉપદ્રવ આવ્યે થકે અશુભ આચરણ કરે તો શું બસા માણસે પણ તેની માફક અશુભ આચરણ કરવું ? આ ગાથા સાંભળીને રાજપુત્રીએ વિચાર્યું કે આ શાસનીની પુત્રી નીચ જાતી છે. પણ હું રાજાની પુત્રી. માટે મારે તો સર્વથા ન્યાય મારે જ ચાલવું એમ વિચારી કાંઈક કપટ કરી મહેલમાં પાછી આવી. રાજાએ તેને તેજ દિવસે આકાંક્ષરસંહિત કોઈક રાજપુત્ર સાથે પરણાવી દીધી. તે પટરાણી મળેને સુખ પમી.

૩૪૧

અથવા ભાવનિવૃત્તિ ઉપર ખીનું પણ દષ્ટાંત કહે છે. જેમ કોઈક કુલપુત્ર દીક્ષા લઈને ગીતાર્થ પાસે ભણવા બેઠો, પણ કોંઈયને કારણે તેને કંઈ આવડે નહીં. મને કાંઈ આવડતું નથી, મારે હું દીક્ષા ત્યાગીને ગરબ બહાર નીકળું, પોતાની રચાએ વિચરું, એમ ચિંતી જેવામાં તે ગરબથી બહાર નીકળ્યો તેવામાં એક પુરુષના મુખથી આ પ્રમાણે ગાથા સાંભળી.

તરિયજ્ઞા ય વર્ણો, મરિયજ્ઞ સમર સમત્યેજ્ઞ ॥
અસારિસજ્ઞ ઉલ્લાવા નદુ સદિયજ્ઞા કુલસુદ્ધજ્ઞ ॥ ૧ ॥

અર્થ :-

આપણે જે પદ્ધતિ એટલે પ્રતિજ્ઞા કરી તે પ્રતિજ્ઞા તિરિયજ્ઞા એટલે પાળવી જેમ કોઈ સમત્યેજ્ઞ એટલે સામ્યર્થવાન સુલટ હોય તે સમરે એટલે સંગ્રામને વિષે મૃત્યુ વાંછે, પણ અસરિસજ્ઞ એટલે તીયજ્ઞનોનો જે ઠપકો તે કુલ સુએજ્ઞ એટલે કુલપુત્ર હોય તેનાથી સજ્ઞાં ન જાય. ગાથાનો આવો અર્થ મનમાં ચિંતવીને તેને વિચારું કે અહો ! ધિક્કાર હો મને ! હું દીક્ષા લઈ, વિષયથી પરાંગમુખ થઈને પણ વિષયાદિકની વાંછના કરું છું, એ મને સુક્ત નથી, મારે પણ સુલટની પેઠે આચરણ કરવું એમ વિચારી પાછો પોતાના ગરબમાં ગુરૂ પાસે આવી ચારિત્ર પાળી સુખી થયો.

જો નિંદાતે પોતાના આત્માની સાથે પોતાના અવશ્યજ્ઞ વિચારી પોતાના આત્માને નિંદવો તે ઉપર ચિતારાની પુત્રીનું દષ્ટાંત છે. જન્મરૂપના ભરતમાં વસંતપુર નગરમાં શત્રુભક્ત રાજા એકલા સલા લરી બેઠો હતો એવામાં એક બદુક આવ્યો. તેને રાજાએ આસન આપી બેસાડ્યો. તેને દેશદેશનો ફરનારો જાણીને પૂછ્યું કે-કે બ્રાહ્મણ ! તું દેશદેશ ફરે છે. મારે તે

૩૪૨

ક્યારેય ઈવી વસ્તુ પરદેસમાં દીદી છે, કે નેં વસ્તુ મારા રાજ્યમાં ન હોય ?

તે સાંભળી બટુકે ઉતર આવ્યો કે હે-રાજા ! તમારી રાજ્યવ્યવસ્થાનું વર્ણન કરતાં અન્ય રાજાનો વાતો તો વેગળો રહ્યો, પરંતુ ઈંદ્રની રિદ્ધિ પણ તમારી રિદ્ધિ આગળ નજીબાત છે. કે ઈંદ્રને તો હિરણ્યવશ નામનો એકજ અશ્વ છે. અને ઐરાવત નામનો એક જ હાથી છે. જ્યારે તમારે તો અનેક હાથી, ઘોડા છે. મહાદેવને તો એકજ વૃષભ છે. અને તમારે તો સાળા વૃષભ છે, શ્રી કૃષ્ણને તો એકજ લક્ષ્મી છે. તમારે તો અનેક લક્ષ્મી છે. તેમજ કદર્પ ને એક રત્તિ અને બીજી પ્રાંતિ એ બે જ સ્ત્રીઓ છે. અને તમારે તો એવી અનેક સ્ત્રીઓ છે. સ્વર્ગમાં એક જ કામધેનુ છે. અને તમારે કોડો ગાયો છે. દત્ત્યાદિ વાતો સાંભળી રાજા ખોલ્યો. કે-ક બટુક, જો મેં કાંઈ તને મારી પ્રશંસા કરવા નથી પૂછ્યું. તેથી જો હું પૂછું છું, તેનો જ તું ઉતર આવ્યો બટુકે કહ્યું કે-હે રાજા ! હું સાચું કહું છું. તમારે બધી વસ્તુ છે. પણ સખાલોકનાં ચિતારાજન પામે તેવી એક પણ ચિત્રસભા તમારા રાજ્યમાં દેખાતી નથી. તે સાંભળી રાજાએ પ્રસન્ન થઈ બટુકને દાન આપી વિસર્જન કર્યો. પછી પ્રધાનને ખોલાવી અનેક સ્તંભ મંડિત સભા કરાવીને સર્વ ચિત્રકારોને ખોલાવી, ચિત્ર કરવા માટે ભીતના ભાગ વહેંચી આપી, સર્વને સૂચના કરી કે-તમે સર્વે ઘણાજ રમણીય ચિત્રામણ્ય કરજો. તે ચિતારાજનાં એક દ્રવ્ય રહિત વૃદ્ધ ચિતારો હોયો તે એકાકી હોયો. તેનું નામ ચિત્રાંગદ હતું. તેને એક અનંગ સુંદરી નામે દીકરી હતી તે મહા સ્વરૂપવાન અને કુમારિકા હતી. તે પોતાના પિતાના ભોજનને માટે લાતું લઈને નિત્ય ચિત્રશાળામાં આવતી હતી, એવામાં રાજા પણ થોડો

૩૪૩

દોડાવતો સામે મળ્યો. તે દેખી કન્યાએ વિચાર્યું કે રળે ઘેડો મને લગાઉ એમ ચિતવી તે ત્યાંથી જરૂરી દોડીને ચિત્રસભામાં આવી. ભોજન મુકીને એકાંત સ્થાનકે બેઠી, તેનો આપ નિહારને અર્થે ખહાર ગયો હતો. તે કન્યાને ખીજું કોઈ કામ ન હોવાથી તેણે સભાની ભીતને વિષે એક મોરખું પીંછ ચીત્યું. તેવામાં રાજા પણ ચિત્રશાળા જોતો જોતો ત્યાં આવ્યો ચિત્ર જોતાં તે કન્યાએ ચિત્રિત મોરખીંછ રાજાના જોવામાં આવ્યું. તેણે વિચાર્યું—અરો ! આ મોરખીંછ મનોહર છે. તે હું લઈ લઉં. એમ વિચારી મોરખીંછ લેવા હાથ લાંબો કર્યો. પણ ચિત્રિત મોરખીંછ કાંઈ હાથમાં આવે ? ઉલટા રાજાના હાથના નખ ફુગ્યા, એટલે કન્યા તાગી પાડી હસીને બોલી કે—હે રાજા ! મુખના ત્રણપાયા વાળા માંચાનો એક પગ ઓછો હતો તે તમે પૂર્ણ કર્યો અર્થાત્ તમે ચોથો પાયા થયા. રાજાએ તેને પૂછ્યું કે—તે ત્રણ પાયા ક'યા ક'યા છે ? કે જેની સાથે તે મને ચોથો મળ્યો ? કન્યાએ કહ્યું કે એકતો મુખ નો શિરોમણીએ એ કે જે લોકોથી ખીચોખીચ ભરેલો રાજમાર્ગમાં ઘેડો દોડાવતો હતો. બીજો મુખધિરાજ મારો આપ કે જે નિરંતર ભોજનની વેળાએ નિહારને અર્થે ખહાર જાય છે. કારણ ભોજન તૈયાર થયે ખહાર જવું તે મુખપણું છે. ત્રીજો મુખ એ કે—જેને દોકરા ધણ છે. તેને અને મારે આપ એકલો જ છે તેને પણ ચિતરવા માટે સરખી જગ્યા વેચી આપી કારણકે વેચનારે એવો વિચાર કર્યો નહિકે આ કેસો હોવાથી ધણા ઊઠરાવાળા ચિતારા જેટલું કામ તેનાથી શી રીતે થઈ શકશે ? અને ચોથા મુખ તમે છો, કેમ કે તમે એટલો વિચાર ન કર્યો કે, આ ભીત ઉપર ખરેખરું મોરખીંછ કેમ રહી શકે ? એમ સત્યા સત્યનો વિચાર ન કરતાં તમે મોરખીંછ લેવા ગયા. આ પ્રમાણે સાંભળી રાજા વિચારવા લાગ્યો કે—આ ચિતારાની દોકરીએ ત્રણ મુખના પાયામાં ચોથો

૩૬૪

મને ગણુયો, માટે એની બુદ્ધિનો વિકાસ થયો જ છે, અરે! એની વચનચાતુરી સારી છે! વળી એનું ક્ય પણ અદ્ભુત છે, માટે જો પરણવી, તો મારે એને જ પરવડી.

શાલાદપિહિતં ગ્રાણ્ય-મમેધ્યાદપિ કાંચનમ્ ॥

નોચાદપ્યુત્તમાં વિદ્યા, સ્ત્રીરત્નમ્ તુષ્કુલાદપિ ॥ ૧ ॥

અર્થ :-

ખાલકથકી પણ હિતની વાત અડણ કરતી, વિદ્યામાંથી પણ સોનું અડણ કરવું, નીચ પાસેથી પણ વળી વિદ્યા અડણ કરતી, નીચ કુળથી પણ સ્ત્રીરત્ન અડણ કરવું, માટે સારી બુદ્ધિ આપે તે જ પડિત, તો હવે એ કન્યા બુદ્ધિવાંત છે. માટે મારે સિતેજ પરણવી, એવો વિચાર કરી પ્રધાનતા મુખથી ચિતારાતે જણાવ્યું. ચિતારાએ હા કહી પણ સાથેસાથ એવું કહ્યું કે-રાજાને દાયજ્ઞે આપવા માટે મારી પાસે કંઈ પણ ધન નથી, તેથી લાચાર છું. એટલે રાજા સર્વ અર્થ માથે લઈ મહોત્સવ કરી કન્યા પરણ્યો. તેને રહેવા માટે જુદો આવાસ આપ્યો. તેમાં તે સુખપૂર્વક અહંકાર રહિત મનમાં પોતાની હલકી જાતીની નિંદા કરતી વસવા લાગી.

એકદા રાજાનો વારો તેને થેર જવાનો આવ્યો ત્યારે સંપૂર્ણ શય્યાની તૈયારી કરી રાખી. રાજા પણ સંધ્યાના સર્વ કાર્ય કરીને તેણે થેર ગયો. ઢોલીએ એકો. ચિતારીએ વિચાર્યું કે રાજાની પાંચસો રાણીઓ છે. તેમાં મારો વારો ફરીને પાછો દોઢ વર્ષે આવશે, માટે એવો ઉપાય કરું કે જેથી રાજા નિત્ય મારે જ થેર આવે. એમ વિચારી દાસોને કહ્યું કે-જ્યારે રાજાને નિદ્રા આવે ત્યારે તું મને કહેજે કે ખાંધ અહોળ ? કાંઈક કથા કરો. આ પ્રમાણે દારીને શિખવીને તે રાજાની સાથે વાર્તાલાપ કરવા લાગી, તેવામાં ઉચિત સમય જોઈ દારી બોલી કે-હે સ્વતઃ મિત્રી ? રાત્રી મોટી છે, હજુ જંગલે છે. તે માટે મનને વિનોદકારી

૩૪૫

કોઈકે કથા કહેા. રાણી બોલીઃ હે સખિ ! રાજની નિંદ્રાનો ભગ થાય માટે હમણાં કથા કહેવી સુકત નથી, રાજને નિદ્રા આવ્યા પછી કહીશ. રાજએ મનમાં વિચાર્યું કે-મારી સજ્જનથી એ કથા કહેશે નહિ, માટે કપટથી નિંદ્રા લઉં, તો એ સ્ત્રી ચતુર છે, તેથી એની કથા સાંભળું અને જોઈ કે કેવા પ્રકારની કથા કહે છે. એમ ચિંતવી રાજ કપટથી નિંદ્રા કરવા લાગ્યો, દાસી બોલી કે હવે હજૂર નિદ્રામાં છે, માટે કથા કહેા, રાણી કથા કહેવા લાગી.

કોઈ એક ગામને વિષે કિતમ શુદ્ધવંત શેઠ હતો. તેને યૌવના વસ્થાવાળી કન્યા હતી, તે કન્યાનો પિતા, માતા તથા ભાઈ એમ ત્રણ જણાએ જાણતાં જૂદે જૂદે સ્થાને વિવાહ કરી, સગનનો દિવસ નક્કી કર્યો, તે દિવસે ત્રણે વરરાજ પરણવા આવ્યા એટલે માતા પિતાદિકે સર્વ ચિંતાતુર થયા. હવે શું કરીશું ? કન્યા એક અને વર ત્રણ. આ પ્રમાણે વિચારે છે, તેવામાં કન્યાને સપ્ કરડ્યો તેથી તે મરણ પામી. આ વાત જાણીને ત્રણેય વર ત્યાં આવ્યા, એક કહેવા લાગ્યો કે, સાચો પ્રેમ શા કામનો ? જેની સાથે પ્રેમ હોય તેનો વિયોગ ખમાય નહિ, માટે એ કન્યાની સાથે હું બળી મરીશ. બીજો વર આહારનો ત્યાગ કરી બેઠો અને ત્રીજો બુદ્ધિવંત હતો તેણે વિચાર્યું કે કાચરનું કામ નથી, કદમ કરીએ તો સર્વ સિદ્ધિ થાય, એમ ચિંતવી દેવનું આરાધન કરવા બેઠો. દેવે સંતુષ્ટ થઈ સંજીવની મંત્ર આપ્યો, તે મંત્રની અચિંત્ય શક્તિથી કન્યા જીવાડી. કન્યા જીવતી થાય પછી, પહેલો બોલ્યો કે-મેં એની સાથે અગ્નિમાં બળી મરવાની પ્રતિજ્ઞા કરી છે, બીજો બોલ્યો કે તે શું દુઃખ ભોગવ્યું છે ? મેં તો એની પછવાડે આહાર ત્યાગ કર્યો હતો. ત્રીજો બોલ્યોઃ તમારી સર્વ મહેનત

૩૪૬

ફાંકટ છે. તમે બંને પણ મરણ્ય પામત માટે તમને તથા એ કન્યાને ત્રણે જણને મેં જીવીતદાન આપ્યું છે. એટલી કથા કહીને રાણી બોલી કે-હે સખિ એ ત્રણમાંથી કન્યા કોને આપવી? ત્યારે સખીએ કહ્યું કે મને ખબર ન પડે હમણા મારી આંખો નિદ્રાથી ઘેરાય છે. માટે હમણાં તો નિદ્રા લઉં, કાલે એ વાત તને કહીશ. તેવારે રાજાએ બીજે દિવસે વારોતેનેજ આપ્યો તે સાંભળી રાજા વિસ્મય પામ્યો, પણ પરમાર્થ ન જાણ્યો. રાજાએ બીજે દિવસે આવીને તેમજ કપટ નિદ્રાએ સુતો ત્યારે સખી બોલી કે હે સ્વામિની! ગઈ કાલની કથા અધૂરી છે, તે કહો. મને સાંભળવાનું કૌતુક છે. ચિતારી બોલી કે તે ત્રણે જણે ન્યાય કરાવ્યો. રાજા તથા પ્રધાન પ્રમુખે વિચાર કરી એવો નિર્ણય આપ્યો કે-જેણે જીવાડી તે કન્યાના બાપ તુલ્ય થયો, જે સાથે બળતો હતો તે ભાઈ તુલ્ય થયો, માટે જે આહાર ત્યાગી બેઠો હતો તેને કન્યા આપવી.

આ કથા સાંભળીને દાસી બોલી કે-બીજું પણ કોઈ સુંદર દષ્ટાંત હોય, તે કહો. એટલે ચિતારી બોલી કે-કોઈક નગરમાં રાજાની આગાથી અંતેહરના આબૂચણ ધડ્યા માટે એ સુવર્ણકારને ભાંયરામાં રાખ્યા. તે મણિરત્નના પ્રકાશથી કામ કરતા. રાજા તેમને બહાર જવાદે નહિ. તે એ પૈકી એક બોલ્યો : હે ભાઈ! હમણાં શું દિવસનો વખત વતે છે? તે સાંભળી બીજે બોલ્યો કે રાત્રિ પડી છે. દાસીએ વચ્ચે જ પ્રશ્ન કર્યો, કે હે સ્વામિની! રત્નની જ્યોતિથી સર્વદા ઉજોતમય સ્થાનકે રહેતાં થકાં રાત્રિ પડી છે. એમ કેમ જાણવામાં આવ્યું? કારણ કે તે શુષ્ક સ્થાનમાં ચંદ્ર સુર્યની તો ખબર જ નથી રાણી બોલી કે હે સખિ! આજે દહીં ઘણું સ્વાદિષ્ટ થયું હતું. તે અધિક પ્રમાણમાં મેં પીધું છે. માટે મને ઘણી નિદ્રા આવે છે. એમ કહીને તે

૩૪૭

સુઠ' ગઈ, રાત્રએ વિચારું કે આવી સરસ કથાએને ચિતારી
કઈ રીતે જાણતી હશે. કે જેના ઉત્તર મને પણ આવડતા નથી,
માટે જો તેને હમણું પૂછીશ તો મારી લાજ જાય, તેથી આવતી
કાલે રાતે અહીં જ આવીશ એમ ચિંતવી તે પર સુઈ રહ્યો, ત્રીજે
દિવસે રાત્ર આવ્યો. ત્રીજા દિવસની રાત્રીએ દાસીએ ફરી પૂછ્યું
કે-હો સ્વામિનિ ? તે સોનીએ રાત્રિ છે, એ કેમ જાણ્યું ? ત્યારે
અનંગ સુંદરી બેઠી કે-તે સોની રાત્રયે હોતો, તે વખતે દેખતો
બાંધ થયો તેથી તેણે રાત્રિ જાણી.

બાદ સખી બેઠી કે-કોઈક બીજી સરસ કથા કહો. રાણીએ
જણાવ્યું કે કોઈ એક નગરમાં એ ચોર હતા. એકદી બંનેએ
વિચાર્યું કે કોઈ ધનવંતનું ઘર ફાડી ધન લઈ આવીએ. એમ
ચિંતવી કોઈક ધનાઢયના ઘરમાં પેઠા. ત્યાં જુવે છે તો બાપ
દિકરો બેઠે જશ્યુ નામું કરવા બેઠા છે, તેમાં એક કોડી પુરાંતમાં
ઘડી તેથી બાપે દીકરાના મુખ ઉપર ખાંસડું માર્યું. તે બેઈ
ચોરે નિવેદ પામીને વિચાર્યું કે-આ વાણિયાની જાતિ કેવી કૃપણ
છે, જે એક કોડીય માટે પુત્રને ખાંસડું મારે છે. કહ્યું છે કે.

જાજાનુ છ'ચિત્તમલિ મત્ત શાટકાનાં,

મિત્રાદપિ પ્રથમયાચિત માટ કાનામ્ ॥

પુત્રા દપિ પ્રિયત મૈકવરાટકાનાં,

વજ્રં દિવઃ પત્તનુ મૂર્ધની રાટકાનામ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ :-

જે વાણીએ ઠા'ચણ સુખી લાંબું અને ઘણું મેલું ધોતીયું
પહેલું છે, વળી જેણે પોતાના મિત્રની પાસેથી પણ પહેલાંથી જ
લાડું માગ્યું એટલે લાડું લીધા વિના મિત્રનું કામ પણ જે
નથી કરતો, જેને પોતાના પુત્રથી પણ કોડી વધારે વસ્તુ છે, એવા
માથે વજ્રપટો વાણીયાને ધન ધણું જ વડાણું હોય, તેથી એના ઘરમાંથી

૩૪૮

ચોરી કરશું' તો હૈયું ફાડીને મરી જશે માટે બીજો સ્થાનકે જ્યાં ઘણું દ્રવ્ય હોય ત્યાં જઈએ, એવું વિચારી ત્યાંથી તીકથી કોઈ વેશ્યાને ઘેર ગયા. ત્યાં જઈ જુએ છે તો કોઈ કોઠીયો પુરુષ એકો હતો તેને વેશ્યા કહે છે કે-તું મારો સ્વામી પરમ દેવ જરાજર છો. મારા પ્રાણ તે તારાજ પ્રાણ છે. આવી રીતે કોઠીયા ઉપર લપટ થતી વેશ્યાને જોઈને ચોરે વિચાર્યું કે-આ પણ મહા કપટે દ્રવ્ય એકઠું કરે છે, માટે એ દ્રવ્ય પણ સેવું શકત નથી, બાદ રાજાને ઘેર જઈ ચોરી કરવાનો નિશ્ચય કરી, લાંડાર ફાડી દ્રવ્ય લઈને બહાર નીકળતાં જ રક્ષકોએ પકડીને રાજા પાસે રજૂ કર્યા. રાજાએ પણ ધન પાછું લઈ ચોરોને એક પેટીમાં નાંખીને પેટી નદીમાં તણાતી મૂકી દીધી વહેતી થકી પેટી ફેટલેક દિવસે કાઢે આવી. કોઈકે દેખીને ધનની લાલચે તે પેટી બહાર કાઢી અને ઉઘાડી જોઈ તો તેમાં બે મનુષ્ય જ્યાં. તેને લોકોએ પૂછ્યું કે-તમેને પેટીમાં રહેતાં કેટલા દિવસ થયાં? એટલે એક બોલ્યો કે આજ ચોથો દિવસ થયો એટલું કહી રાણી સખીને પૂછવા લાગી કે સખી! એણે પેટીમાં બેઠાં થકાં એણે ચોથો દિવસ કેમ જાણ્યો સખી એ કહ્યું કે અમે મૂખ માણસશું જણીએ એતો તમેજ કહો રાણી બોલીકે હે સખીઆજ દિવસે મધ્યાહ્ન સમયે મેં નિદ્રા લીધી નથી તેથી ઉમથાં જાગ આવે છે, માટે તે કાલે જીશ, એમ કહીને સુઈ મઠ. રાજાએ વિચાર્યું કે એનો ઉત્તર તો સાંભળવો જોઈએ પણ જીશ તો મનથી લજિજત થઈશ, એમ વિચારી ચોથે દિવસે પણ ઉત્તર સાંભળવાને અર્થે તેને વારો આપ્યો. ચોથે દિવસે રાત્રિયે સખી બેસી કે હે સ્વામિની! ચોરે ચોથો દિવસ શી રીતે જાણ્યો? તે કૃપા કરીને કહો રાણીએ જણાવ્યું કે તેને ચોથાંયો તાવ આવતો હતો, તેને અનુસારે જાણ્યું.

૩૪૯

દાસી બોલી કે ખીજ કોઈ ચમત્કારિક કથા કહે, કેમકે ચતુર
સોકોના દિવસ તો બહુતાં-ગણતાંને સાંભળતાંજ વ્યતીત થાય છે.

गीतशास्त्र विनोदेन, कालो गच्छति घीमताम् ।

व्यवनेन तु मुरवाणां, निद्रया कलहेन वा ॥ १ ॥

અર્થ :-

બુદ્ધિવંત પાંડિતોનો કાળ, ગીત, શાસ્ત્ર અને વિનોદની
કથા કરતાં જાય છે. મૂખ માણસોનો કાળ તો નિદ્રા કરવામાં
તેમજ કસલ કરવામાં જાય છે. રાણી બોલી કે-હું કથા કહું છું
તે સાંભળ એક ગામમાં બે શોક્યો હતી, તેમાં એક પાસે રત્ન
હતાં એટલે તે ખીજ શોક્યનો વિશ્વાસ કરે નહિ. પછી તેણે
વિચાર્યું કે-એ રત્ન પેસતાં નીકળતાં શોક્યની નજરે ન આવે
એમ કહું. એમ વિચારી, ઘડામાં નાંખી તેનું મોઢું લીધી લીધું.
તે બહાર ગઈ ત્યારે ખીજ શોક્યે અવસર જોઈ તે રત્નનો કાઢી
લીધાં અને ઘડાના મુખને પાછું હતું તેમજ લીધી મુક્યું. પછી
પેલી શોક્ય બહારથી આવી તેણે લીધેલો ઘડો જોયો, પણ
ઉખેડ્યો નહીં અને રત્ન દીઠા નહીં. ઉખેડ્યા વિના જ કહ્યું
કે-રત્ન નથી દેખાતાં. રાણીએ સખીને પૂછ્યું કે-ઘડો હાથડ્યા
વિના એણે રત્ન ચોરાઈ ગયાં એમ કેમ જાણ્યું ? સખી બોલી
કે આપજ કહે. રાણીએ જણાવ્યું કે આજે નિદ્રા આવે છે, કાલે
કહીશ. એમ કહી સુઈ ગઈ. રાત્રીએ પાંચમે દિવસે પણ આવવાનું
નક્કા કર્યું. ખીજે દિવસે દાસીના પુછવાથી રાણી બોલી કે એ
ઘડો કાંચનો હતો માટે શોક્યે આવતાંજ તરત જોઈ લીધું કે
રત્ન નથી.

ફરી દાસીએ કોઈ રમણીય કથા કહેવા આગ્રહ કર્યો એટલે
રાણી બોલી કે- એક રાજની દીકરી હતી, તેની માતાએ એકદા

૩૫૦

સુંદર શૃંગાર પહેરાવીને રાજસભામાં રાજા પાસે મોકલી રાજાએ પોતાનાં ખેાળામાં ગેસારી એટલામાં આકાશમાંથી ઉતરીને કાષ્ટ વિદ્યાધર તે કન્યાને અપહરી ગયો. રાજાને ચાર પુત્ર પુત્રી રત્ન હતા. એક નિમિત્તિયો, બીજો રથકાર, ત્રીજો સહસ્રયોધા અને ચોથો વૈદ્ય. એ ચારેને રાજાએ કહ્યું કે મારી પુત્રી ને લઈ આવે તેને હું અર્ધરાજ્ય અને મારી પુત્રી પાલુ આપું. એમ સાંભળી નિમિત્તિયો ખોલ્યો કે કન્યાને વિદ્યાધર પૂર્વ દિશામાં લઈ ગયો છે, તે સાંભળી રથકારે આકાશગામી રથ ખનાવ્યો. તેમાં ચારે જણુ ગેસારીને વિદ્યાધરની પછવાડે ચાલ્યા. વિદ્યાધર સાથે સંભ્રામ થતા વિદ્યાધરને પ્રહાર લાગ્યો, ત્યારે તેણે વિચાર્યું કે આ કન્યા મારા ઉપભોગમાં આવશે નહિ. માટે તેનો નાશ કરું. એમ વિચારીને કુમારીનું મસ્તક છેદી નાખ્યું. તે જોઈને ચારે જણુ ખેદ પામ્યા. બાદ વૈદ્યે સંજીવિની ઔષધિવડે તેને જીવતી કરી, હવે તે કન્યાને પરણવા માટે ચારે જણુ પરસ્પર કલેશ કરતા રાજા પાસે આવ્યા. રાજકુમારી ખોલી તમે વિવાદ શા માટે કરો છો ? હું અગ્નિમાં પ્રવેશ કરું છું, માટે મારી સાથે ને અગ્નિમાં પ્રવેશ કરશે તે મારો ભત્રીયો થશે. રાણીએ દાસીને પ્રશ્ન કર્યો કે હે દાસી ! અગ્નિમાં કોણુ પ્રવેશ કરે ? તે સાંભળી દાસી ખોલી—હું શું જાણું ? તમેજ કહી સંભળાવો. રાણી ખોલીઃ આજે ઘણી નિદ્રા આવે છે, કાલે કહીશું. રાજાએ વળી પશુ વારો આપ્યો બીજો દિવસે દાસીએ પૂછ્યું : કોણુ અગ્નિમાં પેડે ? એ વિચાર કરતાં તો મારી આખી રાત્રી ચાલી ગઈ પશુ મને ખબર પડી નહીં માટે તમે કહો. રાણી ખોલી એક નિમિત્તિયા સિવાય ત્રણે જણે એવું વિચાર્યું કે આપણે તો અગ્નિમાં નહીં પેરીયે. સોનાની છરીહોય તે કાંઈ પેટમાં મરાય નહીં. જીવતા રહેશું તો બીજી ઘણી કન્યા મળશે. નિમિત્તિયે નિમિત્ત જોઈને પરિશ્રામ સારું જોયું હતું એટલે ખોલ્યોઃ હું રાજકન્યા સાથે અગ્નિમાં પ્રવેશ કરું.

૩૫૧

રાજકુમારીએ પણ વિશ્વાસુ લોકોને હાથે ચિતાની નીચે સુરંગ ખોદાવી રાખી. પછી સર્વ લોકોની દેખતાં દષ્ટદેવતું સ્મરણ કરીને ખતે જલુ અભિમાં પેઠા. કાપટ ભર્યા, આગ લગાડી અને તે ખતે જલુ છાનામાના સુરંગની નીચેથી તોફાની પાછાં ચિતા પાસે આવ્યા. લોક અમત્કાર પામ્યાં રાજાએ નિમિત્તિયાને એ કન્યા પરણાવી. આ રીતે પાંચમી કથા થઈ પછી દાસીએ અનંગ સુંદરીને કહ્યું કે ખીજકથા કહો. નેચી રાત્રિ પૂર્ણ થાય.

રાણીએ પ્રારંભ કર્યો કે એક નગરમાં ઉંટનો પાળનારો રહેતો. તે ઉંટને ચરાવવા નગરથી બહાર ગયો. તે ઉંટ ચરાવે છે, તેવામાં ઉંટે એક બાવળનું વૃક્ષ ધણું લીધું જોઈને તેમાં મોઢું નાખ્યું. પણ તે ઉંટના મુખમાં તેના પાન આવ્યા નહિં ઘણો ઉઘમ કર્યો પણ ખાવા મળ્યું નહિં. એટલે ઉંટે કાંઈપૂર્વક બાવળીયાના ઝાડ પર લીંડા તેમજ મૂત્ર કર્યું. રાણી એ સખીને પ્રશ્ન કર્યો કે હે સખી ! તમે કહો કે તે બાવળીયાનાં પાન ઉંટના મુખમાં કેમ ન આવ્યા ! અને એનું મુખ પણ ઉપર માથા મુધી પહોંચ્યું નહીં, તો પછી તેણે તેની ઉપર લીંડા તથા મૂત્ર ચીં રીતે કર્યા હશે ? દાસી બોલી કે હે રાણીજી, એ વાત તમે જ કહો, એ આશ્ચર્યકારક વાત અમારાથી જાણી શકાતી નથી. રાણી બોલી : હમણાં તો નિંદ્રા આવેછે, માટે કાસે કહીશ, એમ કહી સુઈ ગઈ. રાજાએ તેને ત્યાં ફરી આવવાનો નિશ્ચય કર્યો ખીજે દિવસે રાણીને કથા પૂરી કરવાનું કહ્યું એટલે રાણી બોલી : હે સખી ! તું એમા પણ સમજી નહીં, તો હવે સાંભળ, એ બાવળીયો નગરની ખાજમાં ઉગેલો હતો, તે ઉંટના મુખથી ઘણોજ નીચો હતો માટે મુખ પહોંચ્યું નહીં. એટલે ઉંટે પૂંક ફેરવીને તેને માથે લીંડા તથા મૂત્ર કર્યા. ફરી સખીએ કહ્યું, કે હવે ખીજ કથા કહો એટલે રાણીએ કહ્યું કે એક નગરમાં કાઈ

૩૫૨

દેવદત નામનો શેઠ હતો, તેણે એક દેરાસર કરાવ્યું. તે દહેરું
એક હાથનું જીંચુ કરાવી તેમાં ચાર હાથની પ્રતિમા બેસાડી તો
હે સખી ! એક હાથનાં દેરાસરમાં ચાર હાથની પ્રતિમા કેમ
બેસી ? દાસીએ જણાવ્યું કે રાણીજી એ વાતનું મને આશ્ચર્ય
ઘાય છે, માટે તમે જ કહી સંભળાવો. રાણીએ જીંધ વ્યાવ્યાનું
કહી ખીન્ન દિવસ ઉપર રાખ્યું. રાત્રીએ ખીન્ને દિવસે પાંચ ત્યાં
આવવાનો વિચાર રાખ્યો. ખીન્ને દિવસે દાસીએ પૂછ્યું કે :-
રાણીજી ! કથા પૂર્ણ કરો રાણીએ કહ્યું કે-હે સખી ! તું એટલું
પણ નથી સમજતી ? તે પ્રતિમાનાં ચાર હાથ દ્વારા એટલે ચાર
હાથ વાળી કહેવાય પણ પ્રતિમાતો દેરાસરથી તાની હતી. પછી
સખીએ કહ્યું, ખીજી કથા કહો રાણી બેસી કે :-એક સ્ત્રીએ
વિવાહ પ્રસંગે ખીજી કોઈ સ્ત્રી પાસેથી કડાં માંગ્યાં, તેણે મુદ્દય
નકડી કરીને આપ્યા. તેમાંથી કેટલાક રૂપિયા પહેલાં લીધા.
એમ કરતાં વિવાહ પૂર્ણ થઈ ગયા પછી કડાં આપનારીએ કડા
પાછા માંગ્યા, પણ પેલી સ્ત્રી પાછા આપે નહીં. એમ કરતાં
ઘણા વર્ષ વહી ગયા. એક દિવસ ખીજી સ્ત્રીએ કડા માંગ્યાં ત્યારે
પેલીએ કહ્યું કે :-આપું છું એમ કહી કડા ઠાઠવા માંડ્યાં, પણ
શરીર સ્પૂલ હોવાથી હાથમાંથી કડા નીકળે નહી, એટલે તે
બેસી કે :-કડા નીકળતાં નથી, માટે તમારા જે રૂપિયા બાકી
દેવા રહ્યાં છે, તે લઈ લ્યો. ખીજી બેસી હું તો તે કડાજ લઉંશ.
પહેલી બેસી : કડાને આટે કાંઈ હાથ કપાય નહી, હું તને
એવાં જ નવાં કડા કરાવી આપું, તો પણ તેણે માન્યું નહી,
અને તે જ કડા પાછા માગવા લાગી. રાણી સખીને કહે છે કે :-
એનો નિર્વેડો કેમ થાય ? દાસી બેસી : તે તમે જ કહો. રાણીએ
નિંદ્રા આવવાનું કહી ખીન્ન દિવસ ઉપર રાખ્યું. રાત્રીએ ખીન્ને
દિવસે આવવાનું રાખ્યું. દાસીના પૂછવાથી રાણીએ કહ્યું કે
પહેલી એ એવો જવાબ આપ્યો કે-મેં પણ તને જે રૂપિયા

૩૫૩

આખ્યાં હતા, તેના તેજ રૂપિયા મને તું પાછા આપ; તો હું તને એના એજ કડા પાછા આપું. એ રીતે જગડે! મટાડયો.

એ પ્રમાણે હમે'શા નવનવી કથાઓ કરેતાં, રાણીની સાથે ભોગ ભોગવતાં જ મહિના વીતી ગયા. એટલે બીજી રાણીઓ શોકયનિ પેઠે દ્રેષ કરતી તેનાં છિદ્રો જોયા કરે એક દિવસ તે ચિત્રકારની પુત્રી મધ્યાહ્ન સમયને વિષે પોતાના મહેલના દ્વાર ગંધ કરીને પૂર્વનો ચિતારીનો વેષ પહેરી ચિંતવના કરે છે કે હે આત્મા ! તું વિવેકપૂર્વક વિચારજે તુંતો કુળથી ચિત્રકારની જાતિ છે. તારા આપના ધરનેા વેષ તો આવો દરિદ્રો છે. આભૂષણ પ્રમુખ જે છે, તે પણ સામાન્ય છે તેથી હે જીવ ! તું કાંઈ પણ મનમાં લાવીશ નહી, કારણ કે આ સર્વ જે સુંદર વસ્ત્રાભૂષણ છે તે પણ તારા નથી વળી હે ચેતન ! તું એમ પણ જાણીશ નહીં જે હું રાજની રાણી છું. એતો જ્યાં સુધી રાજ માનશે, ત્યાં સુધી તું તેની રાણી છે, નહીં તો દારી જેવી પણ તું નથી, વળી તું એમ પણ જાણીશ નહીં, જે હું રૂપવંત છું, માટે મને રાજ માને છે. તારુ રૂપ કી ગણતરીમાં છે ? તારાથી તો અધિક રૂપવંત બીજી રાણીઓ, તથા રાજની પુત્રીઓ છે, સર્વ રાજના કુળની છે. તેને મૂકીને રાજ તને આદર આપે છે, તે વિષે રજો તું ગર્વ અહંકાર કરતી. એ પ્રકારે હમે'શા મધ્યાહ્ન સમયે દ્વાર દહને ચિત્રકારની પુત્રી પોતાના આત્માની નિંદ કરે, તે દેખીને બીજી રાણીઓ મધ્યાહ્નાવધી એનાં છિદ્ર જોતી હતી, તેનાં એ છિદ્ર જાણીને રાજને કહ્યું કે હે રાજન ! તમે તમારી જાત તું સારી રીતે રક્ષણ કરજો કારણ કે એક તો સ્વભાવે આંખોમાં કપટપણું હોય છે. તેમાં વળી નીચ જાતિની જાત તો પૂછવું જ છું ? ચિતારીનો વિશ્વાસ કરશો નહીં તે

૩૫૪

એકાંતે કાંઈક કામચુ દુમચુ કરે છે. તે સાંભળી રાજા પણ ચિંતવવા લાગ્યો કે આ રાણીએ એના મુલ્યથી એની હિપર દેવ-લાવ રાખતી હોય, માટે કાને સાંભળવા માત્રથી કાંઈ કરવું નહીં, કશું છે ?

મા હોહ સુઅગાહો મપતિંય જનં નિદુપચ્ચ કરથ ।
પચ્ચકલ્લમિ ય વિદ્ધે, હુતાહુતંચિ આહિજ્ઞા ॥ ૧ ॥

અર્થ :-

એકલું કાને સાંભળ્યું તેજ સોચું, એમ જાણવું નહિ, જે પ્રત્યક્ષ નજરે ન દીકું, તેની સાંભળવાથી પ્રતિતી કેમ થાય ! જે પ્રત્યક્ષ દીકું હોય, તેમાં પણ એ મુકતુ છે કે અમુકત છે ? એમ વિચારીને ખરાખરાનો નિર્ણય કરવો.

એ ચિતારાની પુત્રોતું સ્વરૂપ ગુપ્તપણે આપણી નજરે જોવાથી તથા કાને સાંભળવાથી જાણવામાં આવશે, એમ વિચારી માઈ પણ ન જાણે, તેવી રીતે ગુપ્તપણે રાજાએ તેતું સ્વરૂપ જોવું અને ક્યન સાંભળ્યું. માત્ર પોતાના આત્માની નિંદા કરનારી જ તેણે જાણી, પણ બીજું કશું કૂડ કપટ રાજાએ તેનામાં દીકું નહીં પછી તેને સર્વે રાણીઓમાં મુખ્ય પટરાણી સ્થાપી. ભાવાર્થ એ છે કે રાણીએ જે જે ક્યાંએ કહી, તે તે બીજા ઘણા જોનાને આવડતી હતી, પણ જે આત્માની નિંદા કરતી હતી, તે ધર્મકથાને અંશ હતો, તે રાજાને પ્રચન્નતાતું કારણ થયું. તેથી ચિતારીતું સંકટ દૂર થયું. માટે ધર્મકથા સર્વ કથાને જીતનારી છે. એ રીતે ચિતારાની પુત્રીએ ૭ મહિના પર્યંત રાજાને પોતાના મહેલે આપ્યો, બીજા રાણીઓના મહેલે જ્યાં દીધો નહીં, પરંતુ તે સંબંધી અંદકાર ન આણતા પોતાનાં મનમાં તો પોતાના કુળ આદિ સંબંધી પોતાના આત્માની નિંદા

૩૫૫

કરતી રહી, માટે જે આત્મનિર્વાહ કરે, તે સદુ કોઈને માન્ય થાય.

સાતમે ખેલે ગહા એટલે પરની સાક્ષીએ પોતાની નિર્વાહ કરે, તે કપર પતિમારિકાનો દૃષ્ટાંત કહે છે :- કોઈક વૃદ્ધ બ્રાહ્મણ નિશાળીયાએ લણુવતો હતો. તેની સ્ત્રી તરુણ હતી. સ્ત્રી પોતાનો પતિ ધૃદ્ધ છે. માટે તેની ઉપર વિરક્ત થઈ નર્મદા નદીને સામે કાંઈ રક્ષા એક ગોવાળની સાથે આસક્ત થઈ. રાત્રે એકલી નર્મદા નદી તરીને ગોવાળની સાથે કામ સેવા કરે. પાછલા રાત્રે ઘરે આવે. તે કેવી કપટી હતી ? કે પોતાના ભત્રિયને જમાડીને પછી નદી ઉપર વાસણુ માંજવા જાય, ત્યાં કાગડા “કા કૌ” કરે, તેથી ડરપોકની પેઠે બાબીને પોતાના પતિને કહે છે કે-હે સ્વામિનાથ ! નદી ઉપર વાસણુ માંજવા જતા તો મને બાંક લાગે છે. તે સાંભળી તે વૃદ્ધ બ્રાહ્મણે નિશાળીયાનો વારો બાંધી આપ્યો. તે વારા પ્રમાણે એક એક નિશાળીયાએ વાસણુ માંજતી પેળા સ્ત્રીની રખવાળી કરવા જાય. એમ કરતાં એક દિવસ મોટા નિશાળીયાનો વારો આવ્યો. તે નિશાળીયા તેની જાની વાત જણવતો હતો, તેથી તેણે પોતાના ગુરુની સ્ત્રીને સમજાવવા માટે કાગડાને ઉડાડતાં મુખથી “હાડે હાડે” કહેતાં નીચે પ્રમાણે એક શ્લોક કયો.

વિષા વિમેતી કાકેમ્યો, રાજૌ સરતિ નર્મદાં ॥

અર્થ :-

દિવસે તો કાગડાથી બાંધે છે અને રાત્રે નર્મદા નદી તરે છે. પોતાનું ચરિત્ર સાંભળી તે સ્ત્રી પોતાનાં મનમાં ચમકી જઈ. નિશાળીયાને કહેવા લાગી કે અરે ! જે તારામાં સામ્બધ્ય હોય અને મારી ઇચ્છા તું પૂર્ણ કરે તો એટલું બધું કપટ સહન કાણુ કરે ? તે સાંભળી નિશાળીયાએ કાંઈપણ ઉતર દિધું.

૩૫૬

નહી, સ્ત્રીએ જાણ્યું કે એણે મારા ધણીની ખીટથી અથવા
લાજથી કાંઈપણ ઉતર દીધો નહી, જે પાપી મારા સ્વામી
ડોસાને મારી નાખ્યો હોય તો આ નિશાળીયે મારો આદર
કરે, એમ ચિંતવી તે પાપણી સ્ત્રીએ અકસ્માત પોતાના ધણીને
મારી, ગાંસડી બાંધી, પેટીમાં ઘાલી, માથે ચડાવી તેને ઘર
બહાર નાખવા ગઇ. ત્યારે આસન્ન વતી વનદેવતાએ તેના
માથા ઉપરની પેટીને એમ જ થાંભલી દીધી, તે ધણું જાંચાનીચી
થઈ, આડીઅવળી થઈને નાખવા ગઇ, પણ તે પેટી માથા
પરથી ખસી નહી ખીજ માણસોએ પણ ધણા ઉપાય કર્યા. પરંતુ
કાંઈ રીતે તે પેટી પડી નહી. એટલે તરુણ બ્રાહ્મણીએ જાણ્યું કે
મારા કર્મ મનેજ ઉદય આપ્યા. એ કર્મ ચુપ્ત રહ્યા નહીં.
પછી તે કર્મને હલકા કરવા સારુ તે સ્ત્રી ઘરની બહાર નીકળી
પોતે ઘર ઘર બ્રીખ માગતી એમ કહેવા લાગી કે, મને પતિ
મારી કાને સિક્કા આપો. ત્યારે વાટેને ઘાટે, ત્રિવાટે, ચૌરેને
ચાચરે, સર્વ લોક તેની નિર્ભીકતા કરે. પાપિણી જાણી તાડના
તર્જના કરે, તે સર્વ સમલાવે સહન કરે, પણ ઢોઇની ઉપર
રૂંધ લાવે નહી. એમ કરતાં ઢેટલાએક દિવસ પસાર થઇ ગયા.

એક દિવસ કાંઈ એક સાધવીને જોતાં તે પ્રતિમારિકાએ
જાણ્યું કે એ પૂજ્ય ને હું પગે લાગું તો મારા પાપ નાશ
પામે, એમ ચિંતવી સાધવીને પગે લાગવા માટે જેવી નીચે નમી,
તેવામાં તત્કાલ તે પેટી પણ તેના માથાથી ઉતારી નીચે પડી,
આવો બનાવ બનવાથી તેણી વિશેષ પ્રકારે સાધવીની રાગિણી
થઇ. તે સાધવીની પાસે દિક્ષા લઇ, પુષ્કળ તપ કરી પોતાનો
આત્માર્થ સાધે.

આઠમો બોલ શોધ એટલે આત્માને શોધી નિર્ભજ કરવો.
તે ઉપર વસ્ત્રનું દષ્ટાંત કહે છે શ્રેણિક રાજાએ ધોખીને પોતાનાં

૩૫૭

પહેરવાનાં વસ્ત્ર ધોવા આપ્યાં, એટલામાં કૌમુદિ મહોત્સવ આવ્યો, ત્યારે તે ધોખીએ રાજનાં લૂગડાં પહેર્યાં અને ધોખીની સ્ત્રીએ રાણીનાં વસ્ત્ર પહેર્યાં. સ્ત્રી ભરતાર બંને ઉઘાનમાં ફીડા કરવા ગયા. ત્યાં શ્રેણિક રાજને તે સ્ત્રી પુરુષને પોતાના વસ્ત્ર પહેરેલાં દીઠાં. પણ પોતાના ગંભીરપણાથી કાંઈ બોલ્યા નહીં. છતાં તાંબૂલ પ્રમુખની નિશાની કરી લીધી. મહોત્સવા-નંતર ધોખીએ રાજના લુગડાં ને શુદ્ધ ધોષ, સારી રીતે ઘડી કરી સંકેદીને રાજને આપ્યા. રાજને તે લુગડાં ચોકસાઈથી જોયાં, પણ પોતે તાંબૂલની નિશાની કરી હતી તે ક્યાંય દીડી નહીં, એટલે તેમણે ધોખીને પૂછ્યું. મારી આગળ સાચું કહેજે, તેને અભય છે. મારા વસ્ત્ર તે પહેર્યાં હતાં. અને પાછાં આવાં શુદ્ધ કેવી રીતે થયાં? મેં તેની ઉપર તાંબૂલની નિશાની કરી હતી તે પણ દેખાતી નથી, તેનું કારણ શું? એટલે ધોખીએ સર્વ વાત જોવી હતી તેવી કહી. રાજને ફરી પૂછ્યું. કે વસ્ત્રને તાંબૂલરસ લાગ્યો હતો, તે કેમ દૂર થયો? ધોખીએ કહ્યું કે સ્વામી! અમે ધોખી કેવાઈએ, માટે અમારા કુળ ક્રમે ધોવાની સઘળી વિદ્યા અમે જાણીએ છીએ. સત્ય વચન કરેવાથી રાજ સંતુષ્ટ થયો. ધોખીને તે વચ્ચે છતાંમ તરીકે અપી વિસર્જન કર્યો. તેને સર્વ ધોખીઓમાં મોટો બનાવ્યો. આ પ્રમાણે સાધુ પણ પોતાની આલોચના શુરની આગળ સાચી રીતે કહે, તેને આલોચી મિન્હામી દુકકડ' દષ પોતે પોતાને તારે.

શુદ્ધ ઉપર એક અગદના ઔષધનો દૃષ્ટાંત કહે છે. કાષ્ઠક પુરુષે રાજ આગળ વિનંતી કરી કે હે સ્વામી! મેં એક પ્રકારનું વિષ નિખળવ્યું છે, તે એવું છે કે બીજું વિષ હાજર સાર પ્રમાણ હોય તે જેટલું કામ કરી શકે, તેટલું કામ એ વિષનો એક તિલ માત્ર કરી શકે. રાજને એક જૂનો હાથી

૩૫૮

તેને દેખાડયો. તેણે તે હાથીના પૂછડાને એક વાળ અહણ્ય કરી તેના પર તે વિષનો સ્પર્શ કરાવ્યો તેથી હાથી મૂર્ચ્છિત થયો, પછી તે પુરુષે તે હાથીને નિવિર્ણ કરવા માટે તે સ્થાનકે પીગ્ને વિષ પ્રતિકાર મૂક્યો, તેથી હાથી તરત સ્વસ્થ થયો. આ પ્રમાણે સાધુ આવકે પણ દોષરૂપ ને વિષ છે તેની નિંદા પ્રમુખ ને દૂષણ પ્રતિકાર છે, તેનાથી સર્વ દોષ દૂર કરવા. એ પણ શુદ્ધિ જાણવી. એ આઠ પ્રકારે પડિક્કમણના દૃષ્ટાંત છે.

હવે પોસડનો અધિકાર કહે છે ને આત્મધર્મની પુષ્ટિ કરે, તે પોસડ કહેવાય તેના ચાર પ્રકાર છે. એક આહારનો ત્યાગ, બીજો શરીરસત્કારનો ત્યાગ, ત્રીજો ઘર વ્યાપારનો ત્યાગ, ચોથો કુટુંબનો ત્યાગ પોસડનું ફળ કહે છે.

પોસહિય સુદે માષે, અસુહાદુ સ્વેદ મરિય સંદેહો ।

હિંદુ નિર્યતિરિગદ, પોસહ વિહિ અપ્યમતેજ ॥ ૧ ॥

ને પ્રણી શુભ ભાવથી પોસડ કરે, તે અશુભ એટલે માઠાં કર્મનો નાશ કરે. તેમાં સંદેહ નથી. ને અપ્રમાદી થકો પોસડ કરે, તે નરક તિર્યચ ગતિનો છેદ કરે. આ સંબંધમાં કામદેવ આવક પોસડમાં સ્થિર રહ્યા હતા તેનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

ચંપા નગરીને વિષે કામદેવ આવક રહેતો હતો. તે આહમ, ચાંદશ, અગિયારસનો પોસડ કરતો હતા. એકદા તે પોસડ લઈ બેઠો હતો તે સમયે ઈંદ્ર મહારાજે કામદેવના પોસડની પ્રસંશા કરી. તે સંભળી કાંઈ મિથ્યાત્વી દેવ પરિક્ષા કરવા આવ્યો. તેણે હાથીનાં, પાડાનાં સર્પનાં, પિશાચનાં વિવિધ રૂપ કરી ધણી પ્રકારની વેદના ઉપજ્જવી તો પણ તે ધર્મધ્યાનથી લગાર માત્ર ચલાયમાન થયો નહીં. આવકે પણ પોસડ કરવો, મન દ્રઢ પારવું.

૩૫૯

એ પોસઠ એક તો દિવસ સંખંધી ચાર પહોરનો, બીજો રાત્રિ સંખંધી ચાર પહોરનો અને ત્રીજો દિવસ તથા રાત્રિ મળી અહો રાત્ર સંખંધી આઠ પહોરનો બાબુવો. એ ત્રણ પોસઠ માટે જેવો યોગ હોય તેવા યોગે યશશક્તિએ પૌષધ વ્રત કરીને પર્વ સાચવવું.

ચૌમાસી પર્વના દિવસે પરમેશ્વરની સ્નાત્ર વિલેપનાદિ પૂજા કરીયે. પૂજનું ફળ દર્શાવતાં કહે છે કે પ્રથમ પ્રતિમાનું પ્રમાળન કરતાં ઉપવાસનું ફળ થાય, કુસમાળા પહેરાવતાં સાખ ઉપવાસનું ફળ થાય તેમજ જિનેશ્વર આગળ ગીતગાન કરતાં, વાજાંત્ર વગાડતા નાટરંજ કરતાં અને તગણુ ફળ થાય. એ પૂજનાં ફળ ઉપર વૃદ્ધ કુમારનો દષ્ટાંત કહે છે. વિશાળપુર નગરમાં જિતદાસ નામનો શેઠ હતો, તેની મનોરમા નામે સ્ત્રીને વૃદ્ધાવસ્થાએ એક પુત્ર યયો, તેનું નામ પણ વૃદ્ધકુમાર પાડયું, તે યૌવનાવસ્થા પામ્યો, એટલે માતાપિતાની આજ્ઞા લાઘવે કરિયાણાનાં જહાજ ભરી સમુદ્રમાર્ગે પરદેશ ભણી ચાલ્યો. આગળ સમુદ્રમાં ચાલતાં પવનના યોગથી પર્વતની નજીકમાં જહાજ અટકવાં આધા પાછાં પણ ચાલી શકે નહીં તેથી કુમાર સહિત સર્વ લોક નજીકનાં પર્વત ઉપર ગયાં, ત્યાં આંખાની નીચે સર્વ ચિંતાતુર થઈને બેઠા હતા. તેવામાં તે આંખાના ઝાડ ઉપર એક સૂડા સૂડીનું જોડું જોયું. સૂડી સૂડાને કહે છે કે હે સ્વામી ! આજ ઉપકાર કરવાનો અવસર છે. આ કુમારની પાસે લેખ લખાવી સિંહલેશ રાજાને જઈને કહો. તોઆ સર્વ પ્રમુખનું સંકટ ટળે, તે સાંભળી સૂડાએ વૃદ્ધકુમાર પાસે લેખ લખાવી પોતાને ગળે બાંધાવ્યો. પછી ત્યાંથી ઉડીને સિંહલેશ રાજાને જઈ પત્ર આપ્યો રાજાએ લેખ વાંચીને પોતાના નગરમાં ઠંડેરો ફેરવ્યો. કે જે મનુષ્ય સમુદ્રમાંથી ભેટા આવતાંથી જહાજને ખાહર કાઢે

૩૬૦

તેને હું એક લાખ સૌનયા આપું. એટલે એક કલ્પવેતા મનુષ્યે પડશે. હાલ્યો પછીતે કલ્પવેતા મનુષ્ય છ મહિના સુધી તેલમાં બીંળવેલી એવી એક હરિજની પાંછડી લઈને કુમાર પાસે આવ્યો અને બોલ્યો કે હે કુમાર ! તમે મહા ધીરજવાંત અને સાહસિક છો. માટે આ પાંછડીની મથાલ કરી પર્વતની ગુફામાં પ્રવેશ કરો. આગળ જતાં એક મોટું ઉદ્યાન તમારા જોવામાં આવશે તેમાં વાડોથી શોભાયમાન એવું સૈનાનું દહેજ છે. તેમાં શ્રી રૂપભદ્રેવ ભગવાનની પ્રતિમા છે તેની તમે પૂજા કરજો પછી તે દેરાની પૂર્વ દિશાને બારણે એક મોટો ઘંટ છે તેને તમે વગાડશો, તો તેના અવાજથી ધિજન બધા ઘંટ વાગશે એટલે તે પર્વતના રહેવાસી ભારંડ પક્ષીઓ જે છે, તે ઉડશે તેના યોગથી સમુદ્રનું પાણી ઉછળશે ત્યારે તમારા વહાણ આવતું થકી નોકળશે એવી વાત સાંભળી વૃદ્ધકુમારે પણ તેમજ કચુ એટલે કુમારને પરિવાર તથા કલ્પવેતા મનુષ્ય સર્વ જહાજ આવતમાંથી બહાર નિકળ્યા તેમાં ખેસીને સિંહલ દ્વીપે આવ્યા પણ કુમાર તો ત્યાંજ રહી ગયો. જહાજ વાળાએને સિંહલેશ રાજાએ પૂછ્યું કે કુમાર ક્યાં ગયો ? તે પુરુષોએ કહ્યું કે મહારાજ કુમારને ત્યાંજ રહી ગયો છે તે સાંભળી રાજાએ ક્રોધાતુર થઈ તે સર્વને પાંદીખાતામાં નાખ્યા. કુમાર ત્યાં રહી થકો હાંમેશા પ્રતિમાની પૂજા કરે છે એમ કરતાં કેટલાએક દિવસ વ્યતી ક્રમ્યા.

ત્યારે એક વિદ્યાધર ત્યાં પૂજા કરવા આવ્યો કુમારનું રૂપ દેખીને કુમારને આગ્રહ પૂર્વક પોતાને આવાસે લઈ ગયો. કુમારને જમવા ખેસાડ્યો. બોબન કરતાં વિદ્યાધરની સ્ત્રીએ તેને પ્રસન્નતાપણે કહ્યું કે હે કુમાર તમને મારો ભત્રીયો મારી પુત્રી પરણાવશે. તે માટે તેના ઘરમાં દેવ અધિષ્ઠીત એક ખાટલો છે તે હસ્ત મેળાપ વખતે તેને માંગી લેજો કહ્યું કે હે કુમાર મને નિમત્તકે

૩૬૧

કહ્યું છે કે જો મનુષ્ય દેરાસરમાં ભગવાંતની પૂજા કરીને ઘંટ વગાડશે તેને તું તારી પુત્રી પરણાવજે. માટે તમે મારી પુત્રીનું પાણિમહલ કરે. કુમારે પણ તે કન્યાને પરણીને ખાટલા પ્રમુખ યથા યોગ્ય જે દાવજો ઉસ્તમેળાપ સમયે વિદ્યાધરે આપ્યો. તે સીધા બાદ વિદ્યાધરે કુમારને કહ્યું કે હું વૈતાલ્ય પર્વત પર રહું છું ત્યાં મારે કીડા કરવાનું ધર છે માટે તમે કોઈક દીવસે વૈતાલ્ય પર્વત આવજો તે સાંભળી કુમાર શીખ માગી ખાટલા ઉપર ખેસી આકાશ માર્ગે ઊડી સિંહલદ્વીપે આવ્યો. રાજાને મળીને સર્વ લોકોને બંદીખાનામાંથી છોડાવ્યા. રાજાએ પણ કુમારને પુણ્યવંત જાણીને પોતાની કપૂર મંજરી નામની પુત્રી પરણાવી, પછી કેટલાએક દિવસ ત્યાં રહીને કુમારે રાજા પાસેથી પોતાના દેશ જવાની આજ્ઞા માગી કુમારે જહાજ ચલાવ્યા અને બંને સ્ત્રીઓને સાથે લઈ ખાટલા પર ખેસી વૈતાલ્ય પર્વતે જઈ પોતાના વિદ્યાધર સસરાને મળ્યો. તેણે કુમારને ઘણું દ્રવ્ય આપ્યું ! ક્ષેમકુશળ આવી પહોંચ્યા સુખ પૂર્વક સ્ત્રીઓની સાથે સંસારિક સુખભોગવતો રહે છે તેવામાં એક દીવસ નગરની બહાર જાની ગુરૂ પધાર્યા એટલે જુદકુમાર પોતાના માતાપિતા અને સ્ત્રીઓના પરિવાર સહિત ગુરૂને વાંદવા ગયો ધર્મ દેશના સાંભળ્યા પછી જિનદાસ શેડે ગુરૂને પૂછ્યું કે હે પૂજ્ય મારા પુત્રે શું સંકૃત કરેલું હશે કે જેના ચોગ થઈ વિદ્યાધરોની કન્યાઓને પરણ્યો ગુરૂ મહારાજે જણાવ્યું કે હે શેડજી એ કુમાર પાછલા ભવમાં તમારે ઘેર દાસ હતો એક દીવસ તમારા શરીરમાં રોગ ક્રિપન્ત થયો ત્યારે તમે દેરાસરની પૂજા કરવાનું કામ એ દાસને સોંપ્યું. દાસે પણ શુદ્ધ લાવથી શ્રી જીનરાજની પૂજા કરવા માંડી કેટલાએક દીવસ પછી તમારું શરીર નીરોગી થયું તે વખતે તમે પોતા દેરાસરમાં જીનરાજની પૂજા કરવા લાગ્યા તેથી દાસનું

૩૬૨

શરીર સોસાવા માંડયું તે દેખીને તમે પૂછ્યું કે તમે હે દાસ તારું શરીર દુબળું કેમ થતું હતું છે ? ત્યારે દાસે તમને કહ્યું કે દેવપૂજન કર્યા વિના દુબળું થાવ છું તે વારે તમે વળી બીજું દેરાસર કરાવીને તે દાસને પૂજન કરવાનું કામ સોંપ્યું એમ કરતાં તે દાસ શુભ રોગથી શુભ લાવે મરણ પામીને તારો પુત્ર વૃદ્ધ કુમાર થયો એવો પૂર્વ લવ સાંભળીને કુમારને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું તેથી તે દેવ પૂજનને વિષે ધણીજ સાવધાન થયો. ધણો કાળ દેવ પૂજન કરી વૃદ્ધા અવસ્થાએ ચારિત્ર લઈ તેને અતિચાર રહિત પાળીને મોક્ષે ગયો.

એ દેવ પૂજન ઉપર દ્રષ્ટાંત કહ્યું હવે શીલ પાળવા સખંધી ફળ કહે છે. હવે કોઈ પુરુષ કોડ સોનામહોરનું દાન આપે તથા સોનાનું જિનમંદિર બંધાવે તો પશ્ય શીલ વ્રત પાળવાની બરાબર તેનું પુન્ય ફળ આવે નહીં તેના ઉપર સુદર્શન શેઠની કથા કહે છે.

અંગ દેશમાં ચંપા નામની નગરીયે દધિવાહન રાજા રાજ્ય કરે છે તેની અલયા નામે રાણી છે તે નગરીમાં સુદર્શન નામે શેઠ વસે છે તેને મનોરમા નામની સ્ત્રી છે એકદા સુદર્શન શેઠે શુરુ પાસેથી પરસ્ત્રીના પચ્ચક્ષ્ણાણ્ય કર્યા હવે તે નગરમાં કપિલ નામે પુરોહિત રહે છે તેને અને શેઠને મહિા મહિ ધણીજ મિત્રાચારી છે એક દીવસ પુરોહિત દોષ કામને અર્થે બીજા ગામ ગયો તે દીવસે પુરોહિતની સ્ત્રી કપિલાએ શેઠને બોલાવીને કામ મોગની વાત કહેવા લાગી તે વારે શેઠે પોતાનું શીષળ રાખવા માટે તેને કહ્યું કે હે સ્ત્રી હું તો નપુસક છું તું શા માટે મારી સાથે હાવ લાવ કરે છે તેમ જૂઠું સમજાવીને શેઠ પોતાને ઘેર પાછો આવ્યો હવે એક દીવસ દધિવાહન રાજા પોતાના અંતે ઉર સહિત સમસ્ત લોકે પરવર્યો થકો વળને વિષે

૩૧૩

ઈંદ્રમહોત્સવ રમવા જાય છે એવા અવસરે સુદર્શન શેઠની સ્ત્રી મનોરમા છે તે પશુ પોતાના પાંચ પુત્રને સાથે લઈને વનમાં જાય છે તે વારે રાણીએ કપિલાને પુછ્યું એ સ્ત્રી કોની છે ? કપિલાએ કહ્યું કે એ સ્ત્રી સુદર્શન શેઠની છે. પશુ શેઠ પોતે નપુંસક છે તેવારે વળી રાણીએ કહ્યું જો શેઠ નપુંસક છે તો પુત્ર કયાંથી પેદા થયા ? વળીએ નપુંસક છે તે વાતની તને કેમ ખબર પડી ? તે સાંભળી કપિલાએ પોતાના વીતક વાત કહી રાણીએ કહ્યું કે હે કપિલા ? તુજને શેઠે ઠગી. પશુ હવે જોજે હું એ શેઠને શીલથી ચૂકાવું છું એવી રાણીએ પ્રતિજ્ઞા કરી વનમાં રમીને ઘેર આવી પોતાની ધાવમાતા આગળ સર્વ વાત કહી તે દીવસથી ધાવમાતા સુદર્શન શેઠના હિંદ્ર જોતી રહે છે એકદા કૌમુદી મહોત્સવનો દીવસ આવ્યો તેવારે રાત્રિકે સર્વ લોકો વનમાં ફીડા કરવા ગયા અને તે દિવસે સુદર્શન શેઠ શૂન્ય દેરાસરમહિ પોસહ લઈ કાઉત્સંગે રહ્યો છે તેને રાણીની ધાવમાતાએ કામદેવની મૂર્તિ સંબંધી કપટ કરીને તેને ત્યાંથી ઉપાડી લાવી રાણીને સ્વાધીન કર્યો રાણીએ આખી રાત્રી શેઠને હાવલાવ દેખાડ્યા પરંતુ શેઠે અંશ માત્ર પશુ કામભોગની ઈચ્છા કરી નહી કિંચિત માત્ર પશુ શીલ થઈ ચૂક્યા નહી એવ કરતાં પ્રભાત સમય થયો એટલે રાણીએ પોતાના જ નખો વડે ઉઝરડા કરી કંમુકો ફાડી નાખ્યો સુદર્શન શેઠ પર ખોટું આળ ચડાવવા પોકાર કર્યો કે હે લોકો તમે જલદી આવો જલદી આવો આ પાપીએ મારી લાજ લીધી રાણીને પોકાર સાંભળતાં જ ચોખ્ખા-રોએ આવીને શેઠને પકડ્યો કાલાહલ સાંભળી રાજ પોતે પશુ ત્યાં આવ્યો સુદર્શન શેઠને ઉપક્રિત પૂછતાં શેઠ કાઉત્સંગ ધ્યાનમાં મૌન રહ્યા હતા. તેથી રાજને કાંઈ જવાબ આપ્યો નહીં રાજએ ગુન્હેગાર જાણી કોટવાળને હુકમ કર્યો કે એ

૩૬૪

શેઠને વિદ્યંબના પૂર્વક શુળીએ ચડાવે કોટવાજે પણ રાજના કુકમ પ્રમાણે શેઠને વિદ્યંબના પમાડતો પમાડતો વધ સ્થાનકે લઈ ગયો શેઠની સ્ત્રી મનોરમાએ આ બધું જૂતાંત સાંભળ્યું ત્યારે તે વિચારવા લાગી મારા સ્વામી ઉપર નિષ્કારણ કલંક કેમ ચઢ્યું એમ ચિંતવી દેરાસર જઈ લગવાનની શુદ્ધ લાવે પૂજા કરી ખે હાથ જોડી પ્રાર્થના કરવા લાગી કે હે શાસન દેવતા મારા પતિ ઉપર નિષ્કારણ કલંક ચઢ્યું છે તેથી તેની તમે સલાય કરજો જ્યાં સુધી તેનું કલંક ક્ષિતરશે નહીં ત્યાં સુધી હું કાઠિસ્થ પારીશ નહીં એમ કહી કાઠસ્થ ધ્યાને લેખી રહી આ બાબુ સુદર્શન શેઠને શુળીએ ચઢાવ્યા શેઠે સંકટ નિવારણ માટે નવકાર મંત્રનો જ્વપ કર્યો નવકારના સ્મરણથી દેવોએ આવી શુળીનું સિંહાસન કપુરું રક્ષક પગના પ્રહાર મારે ત્યાં આબુપણ થાય એવી ચમત્કારી વાત સાંભળીને રાજદિક સર્વ લોકો તે સ્થળે આવ્યા રાજ્યએ શેઠને પ્રહાર કરી પોતાને અપરાધ ખમાવ્યો ધણું સન્નમાન કરી માહોત્સવ પૂર્વક શેઠને ઘેર પહોંચાડયા શેઠને નિવિંધને આવેલા જાણી મનોરમાએ કાઠિસ્થ પાયે અભયારાણી રાજ્યથી લય પામીને ગળે ફાંસો ખાઈ અશુભ ધ્યાનથી મરણ પામીને વ્યંતરી થઈ અને ધાવ-માતા નાશીને પટણામાં દેવદતા નામની વેસ્થાને ઘેર આશી ગઈ વેસ્થાની આગળ શેઠનાં શીલની પ્રસંશા કરી એવામાં સુદર્શન શેઠ પણ દિક્ષા લઈ વિહાર કરતાં પટણા નગરે આવ્યા અભ્યાની ધાવમાતાએ મુનિને ઝોળખ્યા એટલે કપટ આવિકા થઈને ઉંમેશ મુનિને વાંઢવા સારું આવે એક દીવસે તેણે મુનિને ક્યું કે હે મહારાજ ! મારે ઘેર સુદર્શન આહાર છે માટે આપ વહોરવા પધારો કપટ પૂર્વક સુદર્શન સાધુને વેસ્થાને ઘેર લાવી વેસ્થાએ સાધુને ચલાયમાન કરવા બધું પ્રયાસ કર્યો પણ ચલાયમાં પધી

૩૬૫

વેશ્યાગૃહેથી નિકળી વનમાં જઈને કાઠિસ્સગ્ગ ધ્યાનમાં રહ્યા તે સમયે અભય રાણીનો જીવ ને વ્યંતરી થયેલ તેણે મુનિને જોઈ દ્રુપ લાવી તેમના શરીરે અનેક ઉપસર્ગો કર્યા તે સર્વ પરિસરો ચાહન કરતાં શુભ ધ્યાનમાં ચટ્ટયા થકાં કર્મને નિર્જરાવતા ક્ષપક શ્રેણીપર ચઢીને દેવળજ્ઞાન પામ્યા દેવોએ દેવળ જ્ઞાનનો મહોત્સવ કર્યો અભય વ્યંતરી તેની ધાવમાતા અને વેશ્યા આદિક પીઞ્ઞ પશુ ધણી જીવોને ઉપદેશ આપી સમકિત અંગીકાર કરાવી આયુષ્ય પૂર્ણ કરી મોક્ષે ગયા.

પર્વના દીવસે અવશ્ય દાન કરવું તેના પાંચ ભેદ છે મરતા જીવને છોડાવવો તે પ્રથમ અભયદાન જા સંધને ચાર પ્રકારનો આહાર આપવો તે ખીચુ સુપાત્ર દાન સર્વ જીવની ઉપર દયા પરિણામ રાખવા તે ત્રીચુ અનુકંપાદાન માયક પ્રમુખને દાન દેવું એ ચોથું કિર્તિદાન કુટુંબ વિગેરેને દેવું તે પાંચમું ઉચિત દાન એ પાંચ દાન પૈકી પહેલાં એ દાન થકાં મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય અને પાછળનાં ત્રણ દાન વડે ઈચ્છિત ભોગવસ્તુની પ્રાપ્તિ થાય અભયદાન ઉપર નીચે પ્રમાણે વર્ણન છે.

રાજગૃહી નગરીમાં શ્રેણીકરમને અભયકુમાર પ્રધાન હતા એકદા સર્વ સભા ભરાઈ હતી તે વખતે રાજા બોલ્યો હે લોકો આપણા નગરમાં ઘણી સ્વાદવાળી અને સસ્તી એટલે સોંધા મુલ્યવાળી કઈ ચીજ મળતી હશે ત્યારે કોઈ એક ક્ષત્રિય બોલ્યો કે હે મહારાજ માંસ મળે છે અને તેમાં સ્વાદ પણ ઘણો છે તે સાંભળી અભયકુમારે વિચાર્યું કે આ ક્ષત્રિય ફરી એવું ન બોલે એવી સુકિત કરવી એમ નિર્ધારીને ખીને દીવસે રાત્રિને વિષે જુદા જુદા ક્ષત્રિયોને ઘેર જઈ કહ્યું કે સરદારો ? આજે રાત્રે રાજકુમારને શરીરે અકસ્માત રોગ થયો છે તેથી તે મહાકુન્થ

૩૬૬

પામે છે ઘણા વૈદો એકઠા થયા છે તેમણે એવું કહ્યું છે કે માણસનું બે ટાંક જોડ્યું કાળજી લાવીને ખવરાવો તો એ કુમારનું શરીર નિરોગી થાય માટે તમે રાગના કુડુંબી છો તો એ કામ તમારાથીજ થશે એટલે પહેલા ક્ષત્રિયે અલયકુમારને કહ્યું કે હજાર સોનૈયા લ્યો અને મને છોડી તમે બીજાને ઘેર બવ હજાર સોનૈયા લઈ બીજાને ઘેર ગયા ત્યાંથી સોનૈયા લઈ ત્રીજાને ઘેર ગયા એમ રાત્રિમાં ફરીને અલયકુમારે બે સાખ સોનૈયા એકઠા કર્યા પ્રભાત થયું એટલે સલામાં દ્રવ્ય લાવીને ક્ષત્રિયોને દેખાડ્યું અને કહ્યું કે હો સરદારો ? તમે કાલે કહેતા હતાકે માંસ શોધુ મળે છે અને ગઈ રાત્રિએ હું આટલું બધું દ્રવ્ય લઈને બે ટાંક માંસ લેવા ગયો હતો પણ ક્યાંય મળ્યું નહીં તો તમે રાજસલામાં જૂકું ખોલ્યા ? એમ કહીને સર્વને શરમથી નીચું જોવરાવ્યું અને માંસ ન ખાવાની પ્રતિજ્ઞા કરાવી કહ્યું કે.

॥ સ્વામાંસં દુર્લભં લોકે - લક્ષ્મણપિ ન લબ્યતે ॥

એવી રીતે સર્વ લોકોએ પણ પ્રાણીઓને અલયદાન દેવાની અલયકુમારની પેઠે જુદી રાખવી.

પરં દિવસે બાર પ્રકારનું તપ કરતાં થકાં દુષ્ટ કર્મોના નાશ થાય તેની ઉપર દ્રવ્યપ્રદારીનું દષ્ટાંત કહે છે માકંદી નગરીમાં સુલગ શેઠને દ્રવ્યપ્રદારી નામનો પુત્ર હતો તે નાના બાળકો સાથે રમતાં અન્ય લોકોનાં બાળકોને મારે હંમેશાં પાંચ સાત લોકોની વઢવાડ લાવે એટલે સર્વ લોકોએ મળી શેઠને ઠપકો આપ્યો તેથી સુલગ શેઠ તેને ઘણા વાર્યો પણ દ્રવ્યપ્રદારી માન્યો નહીં ત્યારે લોકોએ રાબાતી આગળ ફરિયાદ કરી એટલે રાજાએ

૩૬૭

દ્રઢપ્રહારીને નગરીની બહાર કઢાવ્યો. તે ચોરોની પદ્ધતીમાં જઈ તેઓની સાથે ચોરી કરતાં શીખ્યો. એક દિવસ ચોરની ટોળી લઈને બ્રાહ્મણને ઘેર ચોરી કરવા ગયો તેના ઘરના બારણે એક ગાય બાંધી હતી તે ચોરોને જોઈ તેમને મારવા દોડી એટલે દ્રઢપ્રહારીએ ખડગથી મારી નાખી તેવામાં બ્રાહ્મણ જાગ્યો તે લાકડી લઈ ચોરોને મારવા દોડ્યો. તેને પણ દ્રઢપ્રહારીએ ખડગથી મારી નાંખ્યો. તે બ્રાહ્મણની સ્ત્રી ગર્ભવતિ હતી તે પોતાના સ્વામીને માર્યો જાણી રુદન કરતી કાલાહલ કરવા લાગી. તેને પણ તેજ ખડગ વડે મારી નાખી તેથી તે બ્રાહ્મણીને ગર્ભ ધરતી ઉપર નીકળી પડ્યો તેને તડફડતો દેખી દ્રઢપ્રહારીના મનમાં દયા આવી એટલે તે વિચારવા લાગ્યો કે અરે ધિક્કાર છે મને ! મેં ચાર હત્યા કરી આ મહા ઘોર પાપ કયું હવે એ મારું પાપ ચારિત્ર લીધા વિના છૂટવાનું નથી. એમ ચિંતવી ચારિત્ર લઈ મનમાં એવો અભિગ્રહ લીધો કે જે જે પાપ મેં કર્યા છે તે જ્યાં સુધી મને યાદઆવે ત્યાં સુધી મારે અન્નપાણી લેવું નહીં. એવો નિર્ધાર કરીને પૂર્વ દિશાને દરવાજો કાઠિસ્તગ્ગ લઈ ઉભો રહ્યો એમ જો જો માસના આંતરે ગામના ચારે દરવાજો કાઠિસ્તગ્ગ ધ્યાનમાં રહ્યો પ્રત્યેક દરવાજો લોકો તેને ચોર જાણી તથા ગાય બ્રાહ્મણ વિગેરેના મારનારો જાણી રોષથી તેના તરફ પથરાં દેશાં તેમજ લાકડીયો પ્રમુખનો માર મારે પણ દ્રઢપ્રહારી સગાર માત્ર કોઈના પર રોષ કરે નહીં એમ હૃપશમ જાણે કર્મક્ષય કરતો સમતા ગુણને ધારણ કરતો કર્મની નિંદા કરતો જ મહિને કેવળ જ્ઞાન પામ્યો.

ચોમાસી પર્વ આવ્યાં થકી ધર્મી મનુષ્યે પારકી નિંદા ન કરવી અને પોતાના આત્માની નિંદા કરવી અને તેની ઉપર ચિંતારાની પુત્રીનું દ્રષ્ટાંત

૩૬૮

(પાના - ૧૨૨) વિસ્તાર પર્વક આજ ગ્રંથમાં પૂર્વે અપાઈ ગયું છે એટલે તેની પુનરુક્તિ કરતાં નથી, ચોમાસાનું પર્વ આગ્યા થકા ધર્મી મનુષ્યે ગર્હા કરવી.

એટલે પરની સાક્ષીએપોતા આત્માની નિંદા કરવી તેની ઉપર પતિમદ્રિકાનો દષ્ટાંત આજ ગ્રંથમાં પૂર્વે (પાના-૧૩૪) કહેવાઈ ગયો છે ચોમાસાનું પર્વ આગ્યે થકે ધર્મથી પુરુષે પોતાને જે કાંઈ અતિચાર લાગ્યા હોય તે સંભારીને આલોવવા જોઈએ. શ્રાવકને એકસોને ચોવીશ અતિચાર હોય છે.

॥ પશુ સલેહશુ પશુરસ-કમ્મા નાણાઈ અકુપતેય ॥

॥ બારસ તવ વિરિય તિગ-પશુ સમ વયાણુ પતેય ॥

અર્થ :-

પ્રથમ સંલેખણા એટલે અનશન જાણવું તેના પાંચ અતિચાર છે તપના પ્રભાવ થકી હું મનુષ્ય રાજદિકે ચાઉં એવી ચિંતવના કરવી તે (૧) ઈહલોકાશંસ પ્રયોગ તામનેા અતિચાર. આ તપના પ્રભાવથી હું પરલોકમાં દંદ્રપણુ દેવતા-પણુ પામું તે (૨) પરલોકાશંસ અતિચાર - અનશનનેા ધણો મહિમા થતો જોઈને વિચારે કે હજી હું ધણા કાળ પર્વત જીવું તો સારું તે (૩) જીવિતથંસા અતિચાર જાણવો અણુસાણુ કયાં પડી કાંઈ પણ પુજા પ્રભાવના ન થતી જાણીને અથવા ચેગાદિથી પીડિત થવાથી મનમાં વિચારે કે હું તરત મરણુ પામું તો સારું તે (૪) મરણુશંસા અતિચાર જાણવો મને ભવાંતરે કામભોગાદિકે ધણા મજા તો સારું તે (૫) કામભોગાશંસા અતિચાર, એ સંલેખણાના પાંચ અતિચાર જાણતા અજાણતા લાગ્યા હોય તેનું સંધ સમક્ષ ચિચ્છામિ દુઃકંકડં દેવો પંદર કર્માદાનના

૩૬૯

અતિચાર કહે છે-આજીવિકાને અર્થે કોણસા ખનાવીને વેચે
અથવા છ'ટોના નિલાડાદિ કરે, કુભાર સુહાર સોની કંસારા
ભાડણું જ રંગારા પ્રમુખના કર્મ કરવાં તે (૧) છ'ગાલકર્મ
વનરુપિતિ ફળ કુલ પાન થાક ભાજ્ય પ્રમુખનું વેચવું તે (૨)
વનકર્મ-ગાડાં વહેલ પ્રમુખ આજીવિકા અર્થે ધડીને વેચવાં તે
(૩) થકેટકર્મ-ઝીટ પોડીયા ગાડાં પ્રમુખનું ભાડું કરવું તે (૪)
ભાટકે કર્મ વાવ કુવા તળાવ પ્રમુખનું ખણવું પાણણવું ધડવું
તે (૫) ફોટિક કર્મ-દાંત પ્રમુખનો વ્યાપાર કરવો તે (૬) દંત
કુવાણિજ્ય લાખ ગળી મણુ સિલાદિકનું વેચવું તે (૭) લાખ
કુવાણિજ્ય-મધુ મલાદિકનો વ્યાપાર તે (૮) રસ કુવાણિજ્ય-જં
ચીજ ખાવાયી મરણુ નીપજો તેવી ચીજનો વ્યાપાર (૯) વિષ
કુવાણિજ્ય દ્વિપદ ચતુષ્પદનું વેચવું તે (૧૦) કેશ કુવાણિજ્ય.
અચારમું તેલ સરસવ અળસી પ્રમુખનું પીલાવવું તે (૧૧)
વંત્ર પીલત કર્મ, ખજદ ધોડા પ્રમુખને સમરાવવા તથા તેના
કર્ણાદિકનું છે દાવવું તે (૧૨) નિર્લાજન કર્મ દવ દેવા દેવરાવવા
તે (૧૩) દવદાન કર્મ નહીં ખોદેલા તળાવને (સરોવરરને)
તળાવ કરીએ તે સર તળાવ દ્રઢ પ્રમુખનું શોષાવવું તે (૧૪)
શોષણ કર્મ શ્વાત મર્મર શુક સારિકા પ્રમુખનું પોષણ કરવું તે
(૧૫) અસતી પોષણ કર્મ એ પંદર અતિચાર કર્મદાનના કથા.

જ્ઞાનના આઠ અતિચાર કહે છે (૧) અકાલવેળાએ નિરોધેલા
દીવસે જ્ઞાન લણવું (૨) જ્ઞાનવંતનો વનિય ન કરવો (૩)
જ્ઞાનનું બહુમાન ન કરવું પ્રોતી ન રાખવી (૪) ઉપધાન પ્રમુખ
ન વહેવા (૫) જે ગુરુ પાસે લખ્યા હોઈ એ તેનું નામ ઓળવી
ખીજ ગુરુ સ્થાપવા (૬) વ્યગ્રચિત્તે સુત્ર પાઠનો શુદ્ધ ઉચ્ચાર
ન કરવો (૭) સુત્રના શુદ્ધ અર્થ ન કહેવા (૮) સુત્ર અર્થ
ખંને અશુદ્ધ કહેવા.

૩૭૦

દર્શનના આઠ અતિયાર કહે છે. (૧) દેવશુરુ ધર્મને વિષે શંકા કરવી (૨) સર્વ ધર્મ સારા છે એવી શ્રદ્ધા રાખવી (૩) ધર્મના ફળનો સંદેહ રાખવો (૪) મિથ્યાત્વીઓનો મહિમા જોઈને તેના ઉપર રાગ રાખવો (૫) સાધુની નિંદા તથા અન્ય દર્શનની સ્તવના કરવી. (૬) સમક્રિતથી પડતાને પ્રતિભોધીને તેમાં સ્થિર ન કરવો (૭) છતી શક્તિએ જિનધર્મની પ્રભાવના ન કરે (૮) છતી શક્તિએ શ્રી સંઘનું વાત્સલ્ય ન કરે, ચારિત્રના આઠ અતિયાર કહે છે (૧) ઈર્ષ્યાદિક પાંચ સમિતિ અને મનાદિક ત્રણ ગુપ્તિ એ પ્રમાણે આઠ પ્રવચન માતાને રૂઢી રીતે પાળે નહીં વિપરિત પાળે તો આઠ અતિયાર હાજે.

તપાચારના બાર અતિયાર કહે છે. છ બેદ અબ્યંતર અને છ બેદ બાહ્ય એ પ્રમાણે બાર પ્રકારનું તપ પોતાની શક્તિને અનુસારે ન કરે કરીને વિસારી મૂકે તો અતિયાર હાજે, વિર્ધાચારના ત્રણ અતિયાર કહે છે મન વચન અને કાયા એ ત્રણે યોગને અશુભ વ્યાપારને વિષે જે પ્રવર્તાવવા તે ત્રણ અતિયાર જાણવા.

સમક્રિતાના પાંચ અતિયાર કહે છે શ્રી વિતરાગે કહેલા લાવને વિષે (૧) સંદેહ રાખવો (૨) નવા નવા મતની અભિલાષા કરવી (૩) ધર્મના ફળનો સંદેહ રાખવો અથવા મજબૂત મહિમા સાધુ સાધ્વીને દેખી દુઃખા કરવી (૪) મિથ્યાત્વીઓના ધર્મની પ્રશંસા કરવી (૫) મિથ્યાત્વીઓની સાથે પરિચય કરવો એ પાંચ અતિયાર જાણવા.

બાર વ્રતના આઠ અતિયાર જાણવા તેમાં પ્રથમ સ્થુલ પ્રાણાતિપાત વિરમણુ વ્રતના પાંચ અતિયાર કહે છે નિર્દયપણે પશુ પ્રમુખને મારવાં તે (૧) વધ અતિયાર દોરડા પ્રમુખથી

૩૭૧

ગાઢ બંધન વડે બાંધવા તે (૨) જાંઘ અતિચાર; કાન પ્રમુખનું
 છેલ્લું તે (૩) હવિછેદ અતિચાર ઉંટ જાળદ અદિક ઉપર
 ધણો ભાર ભરવો તે (૪) અતિભારારોપણ અતિચાર પણ
 પ્રમુખને ખાવાનો વખત વિતી ગયા પછી ચારો પાણી આપવા
 તે (૫) ભક્ત પાન વ્યવચ્છેદ અતિચાર ખીજ સ્થુલ મૃષા
 વાદ વિરમણ વતના પાંચ અતિચાર કહે છે. ખીજને વગર
 વિચારે કહેવું કે તું ચોર છો જર છો તે (૧) સહસાબ્યા ખ્યાન
 અતિચાર એકાંતે કોઈને વાત કરતાં દેખીને કહેવું કે તમે રાજ્ય
 વિરુદ્ધ વાત કરો છો તે (૨) રહસ્યા બ્યાખ્યાન અતિચાર
 પોતાની સ્ત્રીએ અથવા મિત્રાદિક કોઈએ ગુપ્ત વાત કરી હોય
 તે ખીજની આગળ પ્રગટ કરવી તે (૩) સ્વદ્વારા મંત્રભેદ
 અતિચાર કબ્જમાં પડેલા મનુષ્યને જૂઠો ઉપદેશ આપે તે (૪)
 મૃષાનુપદેશ અતિચાર જૂઠા લેખ લખવા જૂઠી સાક્ષી ભરવી તે
 (૫) કૂટ લેખ અતિચાર ત્રીજ સ્થુલ અદત્તાદાન વિરમણ વતના
 પાંચ અતિચાર કહે છે ચોરી લાવેલી વસ્તુ રાખવી તે (૧)
 સ્તેનાહત અતિચાર ચોરને ચોરી કરવા સંબલ આપે તે (૨)
 તસ્કર પ્રયોગ અતિચાર ધૃતાદિકમાં ચરખી પ્રમુખ બેળવી
 વેચવી તે (૩) તત્પ્રતિરૂપ ક્ષેપકાતિચાર જે ગામાદિકમાં વ્યાપાર
 કરવા માટે રાજની મનાઈ હોય ત્યાં લાભને અર્થે વસ્તુ લઈ
 જઈને વેચવી તે (૪) રાજવિરુદ્ધ ગમન અતિચાર કૂડાં તોલા
 તથા કૂડાં માપ રાખી વ્યાપાર કરવો તે (૫) કૂડતોલ કૂડમાન
 અતિચાર ચોથા સ્થુલ ત્રૈથુન ચિરમણ વતના પાંચ અતિચાર
 કહે છે વેશ્યા વિધવા અને કુમારીકા સાથે ગમન કરવું તે (૧)
 અપરિશુદ્ધિતા ગમન અતિચાર ભાડું આપી થોડા કાળ પર્થત
 પોતાની સ્ત્રી કરી રાખવી તે (૨) ઇત્વર પરિશુદ્ધિતા ગમન
 અતિચાર સ્ત્રી પુરુષનાં ચિન્હ તે કુચ કાંપ સાથળ મુખ ઈત્યા-

૩૭૨

દિક્કે પડે રમણ કરવું તે (૩) અનંગ કીડા અતિયાર પારકા
 ઊઠરા ઊઠરીના વિવાહ જોડવા પરણાવવાં તે (૪) પરવિવાહ
 કરણ અતિયાર કામ ભોગને વિષે તિત્ર અસિલાષા કરવી તે (૫)
 તિત્રાનુ રાગ અતિયાર સ્થુલ પરિગ્રહ પરિમાણ વ્રતના પાંચ
 અતિયાર કહે છે. ધન ચાર પ્રકારનું ધાન્ય ચોવીશ પ્રકારનું એ
 બંનેનું પરિણામ કયાં પછી વધારે થાય એટલે બીજાના ધરમાં
 રાખે તે (૧) ક્ષેત્ર ઘર પ્રમુખ વધારે થતાં દેખીને બંને વચ્ચેની
 વાડ તોડી નાખી એક કરે (૩) સોનું રૂપું ક્ષીણેલા પરિમાણથી
 વધારે થાય એટલે પોતાની સ્થાને આપી દે (૪) થાણી વાટકા
 પ્રમુખ નિયમથી વધારે દેખી દશ વાસણને તોડાવી તેના પાંચ
 ભાર વજનવાળા વાસણ કરાવી રાખે (૫) દોર પ્રમુખ પોતાના
 નિયમથી વધારે થતાં દેખી લોકોને કહે કે ઘોડા દિવસ મારા
 આ ગે દોર તમે રાખો પછી હું લઈ જઈશ.

જ્યાં દિશિપરિમાણ ગુણ વ્રતના પાંચ અતિયાર કહે છે કે
 ઉંચી નીચી તથા તીરછી દિશિના કરેલા પ્રમાણનું ઉલ્લંઘન કરે
 તે ગણ અતિયાર થયા કોઈ દિશિમાં વધારે જવાનું કામ આવી
 પડે એટલે એક દિશાના ચોજન બીજી દિશામાં મેળવે તે (૪)
 ક્ષેત્ર વૃદ્ધિ અતિયાર દિશાનું પ્રમાણ કરેલું જૂલોનય તે (૫)
 સ્મૃત્યં તર્ધાત અતિયાર સાતમા ભોગોપભોગ વ્રતના પાંચ
 અતિયાર કહે છે (૧) સચિત વસ્તુનો નિયમ કરી પછી
 દાડિમાદિકે અચિત નાણી ખાય, પાણી કેરી પ્રમુખ ગોટલી
 સહિત ખાય તે (૨) સચિત પ્રતિબદ્ધ અતિયાર અણ માગેલો
 આટો પ્રમુખ ખાય તે (૩) અલપૌષધિ લક્ષણ અતિયાર ઓળા
 પોંક પ્રમુખ શેકેલો ખાય તે (૪) દુઃપકવૌષધિ અતિયાર જે
 વસ્તુમાં પૂરાં બીજ થયાં ન હોય અને ખાતાં થકાં પણ ધરાય
 નહીં તે (૫) તુરછૌષધિ લક્ષ અતિયાર આઠમા અનર્થ દેડ

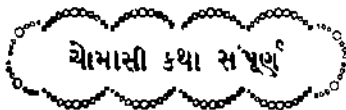
૩૭૩

વિરમણુ વ્રતના પાંચ અતિયાર કહે છે. વિચાર સહિત વચન બોલે કામોદ્ધીપક શાસ્ત્ર શીખે તે (૧) કંદર્પ અતિયાર મુખ આંખ પાંપણુ વિગેરેથી લાંડચેષ્ટા કરે તે કૌકુચ અતિયાર ગાળ પ્રમુખ અસંખ્ય પણુ બોલે તે (૩) મૌખ્ય અતિયાર ઉખલ મુશલ ધંટી પ્રમુખ અધિકરણુ વસ્તુનો ખીજને આપવા માટે સંબ્રહ કરે તે (૪) સંયુક્ત અધિકરણુ અતિયાર સ્નાનાદિ સખંધી વસ્તુને વિષે અતિઆસક્તિ કરે તે (૫) બોગોપભોગા દિરિક્ત અતિયાર નવમા સામાયિક વ્રતના પાંચ અતિયાર કહે છે મનને વિષે પાપ કરવાની વાત વિચારે તે (૧) મનાઅ પ્રણિધાન અતિયાર વિક્યાદિક કરે તે (૨) વચનાઅ પ્રણિધાન અતિયાર વગર પડિલેણુ કરેલ સ્થાને હાથ પગ મૂકે તે (૩) કાયાઅ પ્રણિધાન અતિયાર સામાયિક લીધા પછી બે ઘડી ધર્મ ધ્યાન કરવું જોઈએ તે ન કરે તે (૪) અનવસ્થા દોષ અતિયાર મેં સામાયિક કર્યું કે ન કર્યું એવી જાંતિ થાય તે (૫) સ્મૃતિ વિહિન અતિયાર દશમા દેશા વગાશિક વ્રતના પાંચ અતિયાર કહે છે જેટલી જૂમિ નિયમમાં રાખી હોય તેથી વિશેષ દુર રહેલી વસ્તુ મંગાવે તે (૧) આનયન પ્રયોગાતિયાર પોતાની પાસે કોઈ અધિક વસ્તુ હોય તે નિયમ જૂમિથી બહારની જૂમિમાં મોકલાવી હોય તે (૨) પ્રેષણુ પ્રયોગાતિયાર કોઈ કાચારથી ખીજસાથે બોલતો દેખીને વચમાં પોતાનું કામ કરવા માટે તેને ખોખારો કરી બોલાવે તે (૩) શબ્દાનુપાત અતિયાર કોઈ કાચારથી ખીજને પોતાનું રૂપ દેખાડી બોલાવે તે (૪) રૂપાનુપાત અતિયાર કોઈને કાંકરો નાખી મિથાન કરી બોલાવે તે (૫) પુદ્ગલક્ષેપા તિયાર અગ્યારમાં વૈષધ વ્રતના પાંચ અતિયાર કહે છે (૧) અપ્રતિ લેખિત શબ્દા સંચારાને સેવે (૨) અપ્રમાર્જિત દુષ્પ્રમાર્જિત શબ્દા સંચારો પાચરે (૩)

૩૬૪

અપ્રતિ લેખિત ભૂમિ ઉપર માત્ર 'પરઠવવુ' (૪) અપ્રમાર્જિત દુષ્પ્રમાર્જિત ભૂમિમાં માત્ર 'પરઠવવુ' પોસડ લીધા પછી ભોજનની ચિંતા કરતી કે પોસડ ક્યારે પૂરો થાય અને ક્યારે ભોજન કરીશ ? એવું ચિંતવવું.

આરમ્ભ અતિથિ સંવિભાગ વ્રતના પાંચ અતિથાર કહે છે (૧) સાધુને અણુદેવાની ભુદ્ધિથી દેવા ચોગ્ય આહારની ઉપર સચિત્ત ફળાદિકે ઠાંકે (૩) લાડવા પ્રમુખ પોતાના હોય તો પણ અણુદેવાની ભુદ્ધિથી પારકા કહે (૪) અમુકે દાન આપ્યું તેવું હું કાંઈ આપું તે માત્સર્ય અતિથાર વહેરવાનો સમય વ્યતીત થઈ ગયા પછી સાધુને આહાર આપવાને અર્થે બોલાવે તે (૫) કાસાતિક્રમ અતિથાર એ પ્રમાણે એકસો ચોવીશ અતિથાર પૈકી ટોચ પર અતિથાર જાણતાં અજાણતાં પ્રમાદ દોષથી અજાણપણે લાગ્યો હોય તે સર્વ દોષનું ચોમાસીને દીવસે મન વચન કાયા વંકે મિચ્છામિ દુકકકક દેવું આ અતિથાર શ્રાવકે જાણવા પણ આદરવા નહીં એ રીતે ચોમાસાના દિવસોમાં ધર્મને વિષે આદર કરવાથી ઉત્તરોત્તર માંગલિકણી વૃદ્ધિ થાય છે.

૨૭૫

કાર્તિક પૂર્ણિમાની કથા

મહામુનિપતિ દ્રાવિડ અને વારિખિલ્ય દશકોટી મુનિવરો સાથે શ્રી સિદ્ધાચલજી ઉપર આ પવિત્ર કાર્તિકી પૂર્ણિમાના દિવસે સિદ્ધિપદને વરવાથી જૈનધર્માવલમ્બી જૈન કોમમાંજ નહિ, પરંતુ જૈનતર વર્ગમાં પણ કાર્તિકી પૂર્ણિમાનો મહિમા પ્રસિદ્ધિ પામેલો છે. જેને લઈને સેંકડો નહિ બલ્કે હજારો જૈન બાઈઓ શ્રી સિદ્ધાચલની યાત્રાથે દૂર અને નજીક આ પવિત્ર દિવસે આવી પહોંચે છે. શ્રી ધનેશ્વરમુરિ વિરચિત શત્રુંજય મહાત્મ્યમાં કાર્તિકી પૂર્ણિમાનો મહિમા સિદ્ધગિરિની યાત્રાથે અદ્ભૂત રીતે વર્ણવેલો છે. તદનુસાર ટુંક વર્ણન આ સ્થળે વાંચક વર્ગના નવન પથમાં મુકવાથી સિદ્ધગિરિની યાત્રાથે પધારેલા જૈન ખંધુઓ કાર્તિકી પૂર્ણિમાના અદ્ભૂત મહિમાથી વાકેફ થવા સાથે મહામુનીશ્વર દ્રાવિડ અને વારિખિલ્યના જીવનની રૂપરેખાનું અવલોકન કરી સિદ્ધા ચલ તીર્થની પવિત્ર ભૂમિકા માટે અનુભોદન કરતા યાવજીવ શ્રી સિદ્ધગિરિરાજની યાત્રાનો અપૂર્વ લાલ કાર્તિકી પૂર્ણિમાને દિવસે લેશે, આ શુભ આશાથી આ લેખ લખવાનો પ્રસંગ હાથ ધર્યો છે.

મહામુનિ દ્રાવિડ અને વારિખિલ્યના જીવનની રૂપરેખા

શ્રી યુગાદિનાથ ઋષભદેવ પ્રભુના એકસો પુત્રો પૈકી એક દ્રવિડ નામ ધારક પુત્ર હતો, જેના નામથી પ્રસિદ્ધિને પામેલો દ્રાવિડ દેશ વર્તમાન સમયમાં મેળૂદ છે.

દ્રવિડ રાજાને બે પુત્ર હતા. જેઓનું નામ દ્રાવિડ અને વારિખિલ્ય રાખવામાં આવ્યું હતું. બન્ને પુત્રો પર રૂપર રતેલી અને લક્ષ્મીના ધામ રૂપ હતા. અનુક્રમે શુક્લપક્ષી નિશાકરની

૩૭૬

કળાની માફક વૃદ્ધિ પામતા બન્ને કુમારો યુવાવસ્થામાં આવ્યા. પિતાએ રાજ્ય કારભારને યોગ્ય જાણી દ્રાવિડ અને વાલખિલ્યને રાજ્ય સોંપવાનો ઇરાદો કર્યો. પણ “એક રાજ્યને સીધે આ બન્ને લાઈએને વિરસ વૈરે પાછળથી ન થાયો.” તેમ ધારી મિથિલાનું રાજ્ય દ્રાવિડને સોંપ્યું અને વારિખિલ્યને એક સાખ ઉત્તમ ગામ આપ્યાં પણ લાગ્યનો મહિમા અજા્ય છે. વારિખિલ્યની રાજ્ય લક્ષ્મી અને ઠાતિ દિવસે દિવસે વૃદ્ધિ પામવા લાગી. આ જોઇ જયેબ્બાનું દ્રાવિડને નાના લાઈ વારિખિલ્ય તરફ ઇર્ષા થવા લાગી.

લઘુ બ્રાતા વારિખિલ્યનો તિરસ્કાર અને દારૂનું યુદ્ધ.

એક સમયે મોટાલાઈ દ્રાવિડે કુસુંપના ખાંજ રૂપ એક કઠોર વચન કોવના આવેશમાં લઘુ બ્રાતા વારિખિલ્યને કહી આપ્યું કે આ મારી રાજધાની છેડીને હવેથી ત્હારે પોતાના દેશમાંજ રહેવું. આ કઠોર વચન વારિખિલ્યથી કેવી રીતે સહો શકાય ? અહા મહારો તિરસ્કાર ? આ મર્મ બેદી કઠોર વચન ? ન્યારે જયેબ્બા બન્ધુ તરફથી જ સાક્ષાત્ અનુભવાય ? ત્યારે આ જુમિકામાં ક્ષણવાર પણ સ્થિરતા કરવીતે મહારા જેવા ઘરવીર ક્ષત્રિ બચ્ચાને યુક્ત નથી. ક્રોધથી ધમધમતો શલ્ય સહિત મહારાજ વારિખિલ્ય તે જુમિકાને ત્યજી દઈ પોતાની રાજ્ય જુમિકા તરફ ચાલી નીકળ્યો. સ્વરાજ્યમાં આવી અનેક ખંડણી રાજ્યોને એકઠા કરી પોતાના જયેબ્બા બન્ધુ દ્રાવિડ યુદ્ધ કરવા પોતાનો વિચાર જાહેર કર્યો. રાજ્ય દરબારમાં હાજર થએલા દરેક પરાક્રમી રાજ્યોએ મસ્તક નમાવી કહ્યું, “મહારાજ વારિખિલ્યની સેવા બળવવા અને વિજયની વરમાળ સુપરત કરાવવા આ આપના સેવકો તૈયાર છે.” સત્વરતાથી પોતાના એક સાખ ગામમાંથી હાથી, ઘોડા રથ, પાવદળ, લસકર વિગેરે

૩૭૭

યુદ્ધમાં હિપયોગી સાજ એકઠો કરી ગવં પૂર્વક જ્યેષ્ઠ બાપુ દ્રાવિડ ઉપર ચઢાઈ લઈ જવાની તૈયારી કરી. આ સમાચાર મહારાજ દ્રાવિડને તુરતમાંજ ગુપ્તચરોદ્વારા આવી પહોંચ્યા. સત્વરતાથી આકાશનું પરિસ્ફોટન કરનાર ભંભા વગડાવી, ગજ, અશ્વ, પાયદલ, લશ્કર એકઠું કરી મહા પરાક્રમી સેનાધિપતિઓ સહિત જ્યેષ્ઠ બાપુ દ્રાવિડ ચઢોડું સૈન્ય લઈ લઘુ બ્રાતા વારિખિલ્ય ઉપર ચઢી આવ્યો.

પોતાના દેશની સીમા ઉપર જ્યેષ્ઠ બાપુ દ્રાવિડને ચઢી આવેલો જાણી વારિખિલ્ય તૈયાર કરેલા સૈન્યની સાથે લઈ યુદ્ધ કરવા સામે આવ્યો. યુદ્ધ કરવા માટે પોતપોતાના નિયત સ્થાનથી બંને સૈન્યની વચ્ચે પાંચ યોજનનું આંતર રાખી બંને સૈન્યના વીર યોદ્ધાઓએ યુદ્ધની ઈચ્છા પુરી પાડવા સામે પડાવ ફેર્યો. તે સમયે પ્રધાન પુરોહોએ પોત પોતાના રાજને પુછ્યા સિવાય સંધી કરવા સારૂ દૂતો મોકલ્યા. પરંતુ સામ, દામ અને ભેદ વાડયોથી જરા પણ સંતુષ્ટ ન થતાં યુદ્ધ કરવાનું જ અંગીકાર કરી યુદ્ધ કરવા માટે નિયત કરેલા દિવસની રાહ જોતા રહ્યું સંભ્રામમાં પુરવા પરાક્રમી યોદ્ધાઓ ઉત્સુક થઈ રહ્યા.

લઘુ બ્રાતા વારિખિલ્ય નરેશ જ્યેષ્ઠબાપુ દ્રાવિડરાજના ઠેટલાએક સૈનિકોને પુષ્કળ દ્રવ્ય આપી, ખુશીને પોતાને સ્વાધિન કરી લીધા 'અનંત સર્વ જ્ઞાનમાનયતિ' એ સુત્ર આ સ્થળે ચરિતાર્થ થયું. બંને સૈન્યમાં દશકોટી પાયદલ, દશલાખ રથ, દશલાખ હાથી અને પચાસલાખ ઘોડા ઉપરાંત ઠેટલાએક મુકુટબંધ શરવીર રાજાઓ સામેલ હતા.

બંને સૈન્યની સમાનતા ત્રીલોક્યને લય ઉપજાવે તેવી હતી. અનુક્રમે યુદ્ધનો દિવસ પ્રાપ્ત થતાંજ રથ વાજીચોના પ્રચંડ

૩૭૮

નાદ થવા લાગ્યા. બેરીના ભણકારથી આકાશ શબ્દાયમાન થતાં જગત્ ભય પામવા લાગ્યું. રણ વાજત્રેના કર્ણ સ્ફોટક ઉચ્ચ નાદથી યુદ્ધભિલાષી શુરવીર યોદ્ધાઓના હૃદયો વિશેષ ઉત્તુસિત થઈ ઉછળવા લાગ્યાં. સત્કુળમાં ઉત્પન્ન થએલા પ્રચંદ લુગ્નઓથી મંડિત સર્વ શાસ્ત્રોના અભ્યાસી મહા શુરવીર યોદ્ધાઓ હૃદયે સ્વરે હુંકાર પૂર્વક ગર્જના કરવા લાગ્યા. પોતપોતાના પૂર્વજોના મહા પરાક્રમની ખિન્દાવણી, વાજત્રે સાથે ભાટ ચારણાદિના મુખથી સાંભળતા મહા પરાક્રમી બહાદૂર યોદ્ધાઓના રોમેરોમ વિકસ્વર થવા લાગ્યા. યુદ્ધની શરૂઆત થઈઅને અગ્રેસર શુરવીરો ભયંકર ધનુષ્યના રણકાર સાથે બાણોની વૃષ્ટિ પુષ્કરાવર્તના મુશલધારા મેઘ સમાન સામસામા વરસાવવા લાગ્યા. આકાશ બાણમય થઈ રહ્યું. દાવાનલ સમાન હાથીએ હાથી, અશ્વે અશ્વ, પાયફલે પાયફલ અને રથેરથના શુરવીર યોદ્ધાઓ ન્યાય પુરઃસર યુદ્ધ કરવા લાગ્યા; શુરવીર યોદ્ધાઓના પરસ્પર થતા ભયંકર હુંકારથી પૃથ્વીતલ કંપવા લાગ્યું. મહાદારણુ યુદ્ધ થયું. બન્ને પક્ષના શુરવીર યોદ્ધાઓ રણમાં પડ્યા. રૂંદીરનો સાગર આપતેમ ઉછળવા લાગ્યો. ખરાબર સાત માસ સુધી અતીવ દુસ્ક સંગ્રામ ચાલ્યો, અને બન્ને સૈન્યના મળીને હસ કેટલી માણસો આ દારણુ યુદ્ધમાં ક્ષય પામ્યા વર્ષાઋતુ પ્રાપ્ત થઈ અને કાળના જીવો કાળોમેઘ ગગન મધંડલમાં ચડી આવ્યો, મેઘની ભયંકર ગર્જના અને વીજળીના કડકડા થવા લાગ્યા. અને મુશળધારાથી મેઘ ધનધોર વરસવા લાગ્યો. રણવીર, શુરવીર અને પરાંગમુખ તરિં થનારા સાહસીક યોદ્ધાઓ આ મેઘરાગ્નના દબાણથી સંગ્રામ ત્યજી ખસી ગયા. મુશલ સમાન જલધારાથી પીડાતા વીરોએ પોતાના બચાવ માટે હાલો મસ્તક ઉપર રાખવા માંડી, બન્ને સૈનાએ રણમાંથી નિવૃત્ત થઈ ઊંચા પ્રદેશોમાં કરેલી ઘાસની ઝુપડીઓનો આશ્રય લીધો.

૩૬૯

વર્ષાઋતુ વિત્યાબાદ શરદઋતુ શરૂ થતાં આકાશ તદ્દન નિર્મળ થયું. અને અને રાત્રીઓ પણ પોતપોતાના સૈન્યની નજીક જોઈ કલુંશિતપણું છોડી નિર્મળ થયા.

સુવદનુ તાપસનો આશ્રમ.

દ્રાવિડ મહારાજનું સ્વસ્થ ચિત્તે આરામ લેવા એક સમયે સુંદર સ્થળે જોઈ છે, ત્યાં વિમલસુદ્ધિ નામના મંત્રીશ્વરે આવી પ્રણામપૂર્વકે સવિનય વિરૂપિત કરી કે હે સ્વામિન! આ શ્રી વિલાસ નામના વનની નજીક કેટલાએક તાપસો પાપની શાન્તિને માટે તીવ્ર તપસ્યા તપે છે, તેઓ જીર્ણ વદસ્ત્ર વસ્ત્ર પહેરે છે અને કંદ, મૂળ, ફળ, ફુલ, આદિ ખાઈ પોતાનો નિર્વાહ કરે છે, જે મહારાજની આજ્ઞા (ઈચ્છા) હોય તો આપણે તેઓને નમસ્કાર કરવા જઈએ. મંત્રીશ્વરના વચનને સાર્થક કરવા દ્રાવિડ મહારાજ પોતાના સર્વ સૈન્યને સાથે લઈ તાપસોના આશ્રમે આવ્યા. દ્રષ્ટિપાત કરતાં એક મુખ્ય તાપસ તેમના જોવામાં આવ્યા, જેમણે વદસ્ત્રના વસ્ત્ર પહેર્યા હતાં, પર્યંકાસને બેસી, જપમાળા ફેરવતા ધ્યાનમાં લીન થયેલું તેઓશ્રીનું મન જ્યોત્સ્નું હતું. તેઓશ્રીના સર્વાંગપર ગંગાની મૃતિકાનું વિલેપન કરેલું હતું. જપમંડળે મંડીત થઈ નેત્રરૂપ ભ્રમરને શ્રી યુગાદિદેવ આદિનાથ પ્રભુના ચરણ કમલમાં તેઓશ્રીએ જોડી દીધાં હતાં, લક્ષિતમાં તપસ્વીઓ તથા ખીખ ધર્મથી લોકો તેઓશ્રીની ઉપાસના કરી રહ્યા હતા. આ ધ્યાનસ્થ શાન્ત મૂર્તિ જોઈ, દ્રાવિડ મહારાજના મનમાં સ્વાભાવિક લક્ષિત તરંગ ઉઠાવે. અન્ય તાપસોના મુખથી આ મહાત્માનું નામ જાણી નામ અહણુ પૂર્વકે લક્ષિતભાવથી દ્રાવિડ મહારાજએ તેઓશ્રીને નમસ્કાર કર્યા.

ત્રિપ પાઠકો ૧. આ મહાત્માનું નામ જાણવાની તીવ્ર ઇચ્છા

૩૮૦

થાય તે સ્વાભાવિક છે. પણ જરા ધીરજ રાખો. આ મહાત્મા એ જ છે કે જેના ઉપદેશથી દ્રાવિડ અને વારિખિલ્ય મહારાજ રાજપાટ ત્યજી આત્માત્મ કલ્યાણ કરનાર છે. તેઓશ્રી આ શ્રી વિલાસ વનમાં સુવસ્યુ તાપસના નામથી ઓળખતા હતા.

સુવસ્યુ તાપસનો ઉપદેશ.

મહારાજ દ્રાવિડ પ્રસન્ન ચિત્તથી કરેલા પ્રજ્ઞામની મહત્વતાને લઈને ધ્યાનથી વિમુક્ત થઈ સુવસ્યુ તાપસે બંને હાથ ઉંચા કરી વિકસ્વર મુખથી આશીર્વાદ આપ્યો છે રાજન્! તમારું કલ્યાણ થાઓ.

આશીર્વાદ અંગીકાર કરી નમ્ર દ્રાવિડ મહારાજએ તેઓશ્રીનાં વચન સાંભળવાની સ્પૃહા રાખી પરિવાર સહિત સન્મુખમાં આસન લીધું. ગોણે શ્રી યુગાદિ પ્રભુની પવિત્ર વાણી સાંભળી છે, એવા સુવસ્યુ તાપસ મધુર વચનથી ખોલ્યા. હે રાજન્! આ સંસાર, સમુદ્રના મોળા જેવો ચપળ છે. તેમાં વિષય રૂપ જળની લમરીમાં લીન થઈ પામર પ્રાણીઓ દૂખી જાય છે. હે રાજન્! દુઃખના સમુદ્રને આપનારા વિષયો સન્માર્ગે ચાલતાં પ્રાણીઓને પણ પિશાચની જેમ જલે છે. કષાયરૂપ શત્રુઓ પૂર્વે સંચય કરેલા પુણ્યરૂપ પુંઝળ ધનને જોત જોતામાં વેગથી હરી લે છે. તેમાં કોપરૂપી મહાયોદ્ધો કોપથી હઠે તેવો નથી. જો કોપરૂપ અગ્નિ શરીરરૂપ ઘરમાં સળગી ઉઠ્યો હોય, તો તે જીવના પુણ્યરૂપ સર્વસ્વને બાળી નાખે છે. તેથી સર્વ કષાયમાં તેને મુખ્ય કહ્યો છે. જો પ્રમાદથી પણ જીવની હિંસા થાય તો તેથી ક્રોધનીમાં અવતરવું પડે છે, તો ક્રોધથી જો પ્રાણીની હિંસા કરવી તે તો નરકનું કારણ છે. જો પુરૂષો રાજ્યાદિનાં સુખને માટે અથ, ગજ અને મનુષ્યોને હણે છે તે અજવાળું કરવાની

૩૮૧

બુદ્ધિએ પોતાનું જ ઘર બાળે છે. હે રાજન્ ! પરિણામે નરકનેજ આપનારાં રાજ્યને માટે તમે બાધુની સાથે વૈર કરી કાઢી મનુ-
ષ્યોની હિંસા શામાટે કરો છો ? આ શરીર અનિત્ય છે. લક્ષ્મી
જળના પરપોટા જેવી છે અને પ્રાણ તણના અગ્નિ જેવા છે.
તો તેમને માટે તમે હવે પાપ કરો નહિ. જો કદી કાર્ય માટે
વિરોધ કરવો પડે તો તે શત્રુની સાથે કરવો પણ પોતાના બાધુની
સાથે વિરોધ કરવો તે તો પોતાનું જ એક નેત્ર ફાડવા જેવું જ
છે, નિશુણ્ણી દરિદ્રી, લોભી અને દુઃખદાયક એવો પણ બાધુ
હોય તો તે પણ શ્રેષ્ઠ છે. કારણ કે તે પોતાનો બીજો જીવ છે.
કદી પોતાનો બાધુ પ્રચંડ કે તિવ્ર હોય તો પણ તેની સાથે
સંગમ કરવો તે જીતમ છે. જીવો ! કમળ પોતાના તિવ્રમિત્ર
સુખના દર્શનથી ખુશી થાય છે. ચંદ્ર અમૃત મય છે, છતાં પણ
તેનાથી ખુશી થતું નથી જે દૂર પુરુષો રાજ્યાદિકને માટે કાપથી
પોતાના બાધુએને મારે છે. તે પુરુષો અતી લૌલ્યતાથી પોતાના
અંગને કાપીનેજ પોતેજ ખાય છે. હે રાજન્ ! લોભરૂપિ પિશા-
ચને આધીન થઈને તમે પોતાનીજ બીજી ભુજા જેવા બાધુ
સાથે યુદ્ધ કરવાનો આરમ્ભ કેમ કર્યો છો ? હે રાજન્ ! રણમાંથી
વીરામ પામો ! સર્વ સૈનીકો મુખે રહો ! અને દિગૂળને ધરણી-
ધર શેષનાગની સાથે વિશ્રાન્તિ પામો ! તમે ધર્મની અને શ્રી
મુગાદિ પ્રભુની આરાધના કરો છો, તો તેઓએ દૂર કંઠાડી
મુકેલી હિંસાને તમે કેમ પાછી લાવો છો ?

સુવદ્યુ તાપસના મુખથી આ પ્રમાણે ઉપદેશ સાંભળી જેના
અન્તઃકરણની સ્થિતિ ધર્મથી ભેદ પામીને સમાન ભાવ પામી
છે, તેવો દ્રાવિડ રાજા દ્યુત્ત હૃદયે ખોલ્યો. હે મુને ! શ્રી ભરત,
આદિયશા અને બાહુમલિ વિગેરે શ્રી આદિશ્વરના પુત્ર હોતા,
તેથીપિ તેઓએ સહજ કારણને લઈને પરસ્પર યુદ્ધ કેયું હતું

૩૮૨

અને તેમણે હાથી, ઘોડા, મનુષ્ય વિગેરેનો પુદ્ગમાં વિનાશ કર્યો હતો તથાપિ તેઓ જરા પણ દૂષિત ગણાયા નહોતા ? તેનું શું કારણ ? કેમકે એમણે કાંઈ એવો હેતુ ઘટતો ન હોતો અને આ મારો ભાઈ વારિખિલ્ય તો કોપ ક્રુષ છે, અસત્ય માર્ગોનો પ્રવર્તાવનાર છે, અને પોતાની મેળે સ્વજનની અવગણના કરીને રણ કરવામાં આગેવાન થયો છે. તથાપિ એ રણથી વિરામ પામીને મારી આજ્ઞા વડે સુખે પોતાનું રાજ્ય ભોગવે. હું મારા દેશમાં પાછો જવા તૈયાર છું. આ દ્રાવિડનાં વચન સાંભળી સુવલ્લુ તાપસ ઘણાજ આદરણી ધર્મના સર્વસ્વરૂપ હત્તમ વચનો બોલ્યા, હે રાજન્ ! તમે જે ભરત વિગેરેનું ઉદાહરણ આપ્યું તે અહિં ઘટતું નથી, તેનું કારણ સાંભળો. ભરત ચક્રવર્તિએ મુનિદાનથી ચક્રવર્તિની લક્ષ્મી સંપાદન કરી હતી અને બાહુબલીએ મુનિરાજોની વૈયાવચ્ચ કરીને બાહુબલ (બુબબબ) ઉપાર્જન કર્યું હતું. ચક્ર જ્યારે યસ્ત્રાગારમાં પેહું નહિં ત્યારે ભરત ચક્રવર્તિએ તેને નમવાનું કહેવરાવ્યું. પરન્તુ મહાબલિષ્ઠ બાહુબલિએ એ પ્રત્યુત્તર આપ્યો કે-પિતા સિવાય અન્ય કોઈને હું નમનાર નથી. બન્ને બંધુઓ વચ્ચે અહંકારના ઉલ્લાસથી પુદ્ગ થવાનો સમય આવ્યો. તે સમયે દેવતાઓનાં કથનથી તે બુદ્ધિમાન વીરો જગતને સંહાર થવાના કારણજૂત અન્ય દ્વારા થતાં બીજાપ્રકારના સુદ્ધોનો ત્યાગ કરીને માત્ર બાહુબુદ્ધ, દષ્ટિબુદ્ધ આદિ બુદ્ધીથી સામસામા લડયા હતા, હે રાજન્ ! બાહુબલિએ અને ભરત ચક્રવર્તિએ જે ઉત્કર્ષ કાર્ય કર્યું તેનું સ્મરણ કરો. તેઓ મહા પરાક્રમી, શુભ્રવાન અને ઉદાર ગારિશવાળા હતા. મુગાદિ પ્રભુના પુત્રો હોવાથી ક્ષણવારમાં પિતાનું અનુકરણ કરીને જ્ઞાન અને મોક્ષને પણ પ્રાપ્ત કર્યા છે. તમે પણ શ્રી ઋષભ સ્વામીના પૌત્ર છો, તેથી જ્યારે તમારા

૩૮૩

િતામહ અને કાકાના જેવું કાર્ય કરો. ત્યારે તેમનું ઉદ્ધારણુ
આપજો. અર સમયે શાંત થાઓ.

મહાત્મા શ્રી સુવટ્ઠુ તાપસનાં વચનામૃત સાંસળી દ્રાવિડ રાજા
જરા લજ્જિત થયા, ક્ષણવારે નવીન ધર્મરાગથી મસ્તક નમાવી
બોલ્યા હે તાપસપતે ! અજ્ઞાનને લોધે જેમ પામર પ્રાણી કામ
અને ચિંતામણીને એકજ સ્થાનમાં જોડે તેમ કરી, મેં તેઓનું
પ્રથા ઉદ્ધારણુ આપ્યું છે. હે તાપસપતે ! હવે મારે આ લોક
અને પરલોકમાં ધર્મ અને સુખને કરનાર શું કાર્ય કરવું ? તે
સંખ્યા શિક્ષા આપો. મહા રાજા દ્રાવિડને ધર્મતત્ત્વર અને
દયાદ્રહદથી જાણી તાપસપતિ આનંદ પુર્વક મધુરવચને બોલ્યા
હે રાજા ! પાપકર્મને શરણુષ્ઠ આ શુદ્ધકાર્યથી વિરામ પામો !
આ બંધુ અને વૈરી તરફ થએલા વૈરલાવને દુર કરો જ્યાં
સુધી હમેશાં પાછળ લાગેલું મરણુ આવે નહિં ત્યાંસુધી સર્વ
સંપત્તિ અને અખંડિત રાજ્ય રહેલું છે. પ્રાણુ ક્ષણુલંઘર છે,
શરીર રોગનું ગૃહ છે. અને સંધ્યાના વાદળાં સમાન આ
અપણ રાજ્ય અને રાજ્ય લક્ષ્મી છે, માટે આત્મહિતનો વિચાર
કરો. આ રાજ્યવૈલવ પુત્રને સોંપી નિરૂતિ દશામાં પ્રવર્તો ! આ
અસાર અને અનિત્ય દેહથી જો શાશ્વત ધર્મ પ્રાપ્ત કરાય તો
હૃદિમાન પુરુષોએ શું મેળવ્યું ન ગણાય ?

૩૮૪

મહારાજ દ્રાવિડ અને વારિખિલ્યનો પ્રેમ ભાવ.

અને તાપસી દિક્ષા.

સુવલ્લુ તાપસની આવી વૈરાગ્યગર્ભિત સુધાસમાન ધર્મ-વાણી બુદ્ધિનિધાન દ્રાવિડ મહારાજ પરમ વૈરાગ્ય પામ્યા, ચરણમાં તમસ્કાર કરી કહ્યું, હે જગવાન ! તમેજ મારા ગુરુ, તમેજ મારા દેવ અને આ સંસાર સાગરમાંથી મારો ઉદ્ધાર કરનાર પણ તમેજ છો. હે દયાસાશર ! પ્રસન્ન થઈ મને દીક્ષા આપો. મહા તપસ્વી સુવલ્લુ તાપસે લઘુ બ્રાતા વારિખિલ્ય અને તેમના સૈન્યની પાસે ક્ષમા યાચનાની પ્રાર્થના કરવા કહ્યું. તુરંતજ દ્રાવિડ મહારાજ ક્ષમા-યાચના માટે વારિખિલ્યના સૈન્ય તરફ ચાલ્યા. જ્યેષ્ઠ બંધુને વેગતી એકાકી આવતા જોઈ મહારાજ વારિખિલ્ય તત્કાળ આસન ઉપરથી ઉભા થયા અને પ્રશ્નામૂર્વક વડિલ બંધુના ચરણે માર્જન કરી વિનય પુરઃસર બોલ્યા. હે પૂજ્ય ! મારા પૂર્વ લવના લાગ્યયોગે તમે મારે ઘેર પધાર્યા છો. અતઃએવ પ્રસન્ન થઈને આ રાજ્ય ગ્રહણ કરો. લઘુબ્રાતાત્રી લક્ષ્મીથી હર્ષ પામેલા મહારાજ દ્રાવિડ પોતાનો ઇરાદો સ્પષ્ટ જણાવવા માટે તાપસની પવિત્ર વાણી કહી સંલગ્નાવી. શ્રી સુવલ્લુ તાપસના પવિત્રમોક્ષથી જ્ઞગૃત થઈ હું મારો રાજવૈલવ ત્યજ દઉં છું તો પછી તમારા રાજ્યને શી રીતે ગ્રહણ કરું ? હાથીઓ કરણથી, અશ્વો પુન્નહથી, ખડગો કંપારાથી, વારંગનાઓ ચામરોથી રાજ્ય લક્ષ્મીની ચપળતા સદાને માટે ખતાવી રહ્યા છે. હે બ્રાત ! કોપાયમાન થઈ મેં તમને કોપાવ્યા છે, તે માટેની ક્ષમા યાચના કરવા હું આપની સન્મુખ આવેલો છું. આ રાજ્યવૈલવ છોડી હું ત્રત સામ્રાજ્ય ગ્રહણ કરીશ. વૈરાગ્ય ગર્ભિત જ્યેષ્ઠ બંધુના ધર્મશુદ્ધ વચનો સાંભળી લઘુ બ્રાતા

૩૮૫

વારિષ્ઠ્ય જોડ્યા, જ્યારે આપ આ રાજ્ય વૈભવને અસાર સમજી આત્મહિતનું અવલંબન કરવા દિક્ષા ગ્રહણ કરનાર છે, ત્યારે આ આપનો અતુચ્છર પણ આપની સાથે વત ગ્રહણ કરવા તત્પર છે. તુરત પોતપોતાની રાજગાદિ ઉપર પોતાના પુત્રોને ખેસાડી, ચેત્ય મંત્રીને રાજ્યકારભાર લખાવી દશાદી મનુષ્યોની સાથે બંને બંધુઓ સુવલ્લુ તાપસ પાસે આવી પ્રાર્થનાપૂર્વક તાપસી દિક્ષા અંગીકાર કરી, માથે જટા ધારતા, કળને ખાતા, ગંગાની મૃતિકાથી સર્વ અંગને લિપતા, સર્વંપર હિતબુદ્ધિ રાખતા, પ્રતિદિન ધ્યાનમાં તત્પર રહેતા, મૃગના બન્ધ્યાની સાથે વસતા, જપ માળાથી શ્રી યુગ્મદિ પ્રભુનું નામ નીરંતર જપતા, પરસ્પર સ્વેચ્છા પૂર્વક ધર્મકથા કરતા, દોષથી વર્જિત સરસતાને ધારણ કરતા તેઓએ તાપસપણામાં લાખો વર્ષ નિર્ગમન કર્યાં.

આકાશ માર્ગથી બે વિદ્યાધર મુનિનું વિલાસ

વનમાં આગમન અને શંતુજય ગિરિરાજનો

કહેલો મહિમા.

એકદિવસ નચિરાજર્ણના પ્રતિ શિષ્ય બે વિદ્યાધર મુનિ તેજના કિરણોથી આકાશને પ્રકાશિત કરતા તાપસ વનમાં હિતર્યા, જલ્યે મૂર્તિમાન ધર્મ અને શાન્તિમાન રસજ હોય નહિ ? એવા તે બંને મુનિને જોઈ સર્વ મુમુક્ષુ તાપસોએ તેમની સ્તુત્ય આવી લકિતથી નમસ્કાર કર્યાં, સ્વાગતમાં પુછ્યું કે તમે ક્યાંથી આવો છો ? અને ક્યાં જવાનું છે ? તમારું આગમન અમોને પવિત્ર કરવાને જ આ સ્થળે પણ હોય એમ અમે સમજીએ છીએ । તેમને ધર્મ લાલ રૂપ આશિર્વાદ આપી વિદ્યાધરમુનિ બોલ્યા; અમે શ્રીજીનેશ્વર પ્રભુની સેવા માટે

૩૮૬

શંત્રુજય-પુંડરીકગિરિ જવા નીકળ્યા ઢીએ. તાપસોએ શંત્રુજય પુંડરીક-ગિરિ સંબંધી વૃતાન્ત પુછ્યો. ત્યારે તેઓના ઉદ્ધારને માટે વિદ્યાધર મુનિએ નીચે પ્રમાણે વૃતાન્ત કહ્યો.

અનંત સુકૃતનો આધાર શ્રી શંત્રુજય ગિરિવર સૌરાષ્ટ્ર દેશમાં શાશ્વતપણે વિજય પામે છે એ ગીરિરાજની ઉપર તે તીર્થના યોગથી અર્હંત અને મુનિ વગેરે અનંત જીવો સિદ્ધિપદના પામેલા છે. અને લાવી સમયમાં અનંત જીવો સિદ્ધિપદને પ્રાપ્ત કરશે. એ ગિરિ સિદ્ધિ-લક્ષ્મીનો અદ્ભૂત ક્રીડા શૈલ છે, તેથી ત્યાં આવેલા પ્રાણિઓને તે (સિદ્ધિ-લક્ષ્મી) ક્ષણવારમાં સુખેથી સ્વસ્થાનમાં લઈ જાય છે. ત્યાં મુકિત પતિ એવા શાશ્વત મુગાદિ પ્રભુ રહેલા છે. તેથી ત્યાં આવેલા પુરુષો મુકિત મુખના સ્વાદને અનુભવે છે. એ ગિરિરૂપ કિલામાં રહેલા પુરુષને અનન્તલાવથી સાથે રહેનારા કુર્કર્મરૂપ ફર શત્રુઓ પણ પરાલાવ કરી ચક્રતા નથી. જેમ સુર્યના સંગથી અંધકારનો અને સંજ્ઞનતા સંગથી દુર્ગુણનો નાશ થાય છે તેમ તે તીર્થના સંગથી ક્ષણવારમાં હત્યાદિક પાપનો પણ નાશ થાય છે.

શંત્રુજય ગિરિની પાત્રા માટે દશ કોટિ તાપ-

સોનું વિદ્યાધર મુનિ સાથે ગમન.

અને જન દિક્ષા.

પાઠક ! આ પ્રમાણે શ્રી શંત્રુજય ગિરિરાજનું આવું માહાત્મ્ય વૃતાંત સાંભળી સર્વ તાપસો ભકિત પૂર્વક તે મુનિની સાથે શ્રી શંત્રુજય ગિરિરાજના દર્શન માટે જવા નીકળ્યા. જીવની જાતના પૂર્વક ચાલતા અને પંથમાં યોગ્ય આહાર ક્રમો તેઓ દૂર ગયા, ત્યાં એક સુંદર સરોવર તેમના જોવામાં આવ્યું. આ સરોવરની ચારે તરફ પાળ ઉપર વૃક્ષોની ઘટ્ટા સથળ જમણી

૩૯૭

હતી, ઓઘમરૂતના ભયંકર સુયંત્ર કિરણોથી કલેશ પામેલા પ્રાણીઓ વિસ્તારવાળી વૃક્ષછાયા નીચે વિશ્રાંતિ લઈને તેની સેવા કરતા હતા, આ સુંદર સરોવર જેઠ સર્વ તાપસો તાપની શાંતિ માટે સરોવરના તટ ઉપર આવેલા વૃક્ષોની છાયા નીચે વિશ્રામ લેવા યોગ્ય સ્થાને જેઠા. તેવામાં એક કુબ્જવદ્ધ હંસ બીજા હંસોથી વિટાઈ મરવા પડેલા તેમના જેવામાં આવ્યો, આ હંસના નેત્ર વારંવાર ધ્રુમતા હતા, શરીરના કંધારા સાથે શ્વાસોશ્વાસથી ઉદર ઉપસતું હતું. મુખમાંથી લાળ વહેતી હતી, વારંવાર પગના ફડફડાટ થતા હતા. તાપસોને પગરવ થવાથી ભયને લીધે બીજા હંસો તેને છોડીને ચાલ્યા ગયા, તાપસ સમાજમાંથી એક દયાલુ તાપસે તેમની પાસે જઈ પાત્રમાંથી અમૃતની જેમ જળ લઈને તેના મુખમાં નાખ્યું, તે જળના પડવાથી જાણે તેને મોક્ષના આનંદના મુખની વાનકી ખતાવી હોય તેવું સુખ પ્રાપ્ત થયું. હે જીવ ! ધણી દુઃખદાયક સંસારરૂપ અરણ્યમાં શરણ રહિત જમણ કરતાં તારે ચાર શરણ પ્રાપ્ત થાવો, જે જે લવમાં જે જે જીવો વિરાધ્યા હોય તે સર્વ જીવોને દુઃખમાવ, અને તેઓ તારી ઉપર ક્ષમા કરો, હવે તે શત્રુજય તીર્થનું અને શ્રી આદિનાથ પ્રભુનું સ્મરણ કર, આ પ્રમાણે કહી તે મુનિએ નવકારમંત્ર સંભળાવ્યો તે પંચ નમસ્કારના સ્મરણથી, પિડાથી વિમુક્ત હંસ સમાધિ સહિત મૃત્યુ પામી સૌધર્મ દેવલોકમાં ઉત્તમ દેવપણાને પ્રાપ્ત થયો, તે બન્ને મુનિના શુદ્ધ ઉપદેશથી સર્વ તાપસોએ પોતાની મિથ્યાત્વપણાની ક્ષિપ્ત છોડીને જિનેશના વ્રતાદિ અંગીકાર કર્યા, કેશ લુંથન કરી મિથ્યાત્વની આસોચનાં કરી, વ્રતધારી થઈને બન્ને મુનિના મુખથી આ લવસાગરમાં દુઃખપ્રધ એવું સમકિતનું સ્વરૂપ ભક્તિથી સાંભળ્યું. યુગાદિનાથ શ્રી આદિશ્વર પ્રભુની ઉપર

૩૮૮

પ્રથમથીજ તેઓ ભકિતલાવવાળા હતા અને ત્રત લેવાથી વિશેષ ભકિતલાવને ધારણ કરી તાપસ મુનિઓ વિદ્યાધર બન્ને મુનિની અનુમતિથી શત્રુજયગિરિ તરફ ચાલ્યા. માર્ગમાં ભવિષ્યનોને તેઓ બોધ કરતા જીવની જાતના પૂર્વક પૃથ્વીને પવિત્ર કરતા ઢેસલા દિવસે સિદ્ધાચળના દર્શન કરવા સાગ્યશાળી બન્યાં. શ્રી યુગાદિ પ્રભુ ૩૫ મુકુટ રત્નથી શત્રુજય ગીરી પૃથ્વી ૩૫ સ્તંભ વનરૂપ કેશવડે સુંદર મસ્તક હોય તેવો હતો. જેની ઉપર રત્નના કીરણો ઝળકી રહ્યા છે. તેવા એકસો આઠ મુવર્ણ શિખરો તેના ઉપર ઝળકી રહ્યા હતા. મુક્તિશૃંગના હિંચા આંગણીની જેવા તે ગીરી-વર ઉપર યુગાદિ દેવના દર્શનાથે ઉત્સાહપૂર્વક ચડવા લાગ્યા. ઉપર રહેલા રમણિય રાયણના દૃષ્ટને ત્રણ પ્રદક્ષિણા કરી જેની ગૌર કાંતિ કર્પૂર અને ડોલર ના પુષ્પ જેવી ચમકી રહી છે. તેવા શ્રી આદિનાથ પ્રભુને તેઓએ પચાંગ નમસ્કાર કર્યા. ભકિત લાવના ઉત્સાસથી પ્રેરિત થયેલા તેઓ પ્રભુના અનંત ગુણો હર્ષપૂર્વક ગાવા લાગ્યા.

વિદ્યાધર મુનિના કથનથી દશ કોટી મુનિ સાથે દ્રાવિડ

અને પારિખિલ્લનો શત્રુજય ગિરિપર નિવાસ

અને,

કાલિક શુદ્ધ પૂર્ણિમાને દિવસે મોક્ષપદ.

માસક્રમણ ને અંતે બન્ને જ્ઞાની મુનિઓએ સાથેના દશ કોટી સાધુઓને શિક્ષા આપવા માંડી છે સાધુઓ ! પ્રથમ તમે આ સંસારમાં અશુભ ધ્યનાદિના યોગથી નરકને આપનારા અનંત કર્મો ઉપાજાન કરેલા છે, તેથી તમારે આ ક્ષેત્રમાં જ રહેવું, આ ક્ષેત્રના પ્રભાવથી તમે સર્વ કર્મોના ક્ષય કરી કેવળ-જ્ઞાન પામીને મોક્ષે જશો. આવી રીતે તેઓને ઉપદેશ કરી તે

૩૮૯

બન્ને દેવપીઠ પોતાની કાન્તિથી દિશાઓમાં પ્રકાશ કરતા આકાશ-
માર્ગે ચાલ્યા ગયા. પછી શ્રી ડ્રાવિડ અને વારિખિલ્ય વિગેરે
તાપસ મુનિવરો તે તીર્થના અને જિનેશ્વરના ધ્યાનમાં તત્પર
થઈ આસોપવાસ કરીને તે સ્થાનમાંજ રહ્યા. અત્યુક્રમે સમસ્ત
મોહનીય કર્મનો ક્ષય કરી પ્રાન્તે નિર્વાણ આચરી મનવચનના
યોગે સર્વ પ્રાણીઓને ખમાવી અષ્ટ કર્મનો ક્ષય કરી નિર્મળ
કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી અર્તમુકુતમાં તે દશ કોટી સાધુઓ મોક્ષ-
પદને પ્રાપ્ત થયા.

પેલો હંસ કે જે સૌધર્મ દેવસોહમાં મહાશક્તિમાન દેવ
થયો હતો તેમણે શત્રુજય ગિરિરાજ ઉપર આવી ભક્તિ પૂર્વક
મહા સમૃદ્ધિથી તેઓનો નિર્વાણ મહોત્સવ કર્યો. અન્ય સોદીને
પોતાનું પૂર્વ જ્ઞાન્ત જણાવી તે સ્થળે હંસાવતાર નામે પવિત્ર
તીર્થ સ્થાપિને તે દેવ દેવસોહમાં ચાલ્યો ગયો. કાર્તિક માસની
પુર્ણિમાને દિવસે ચંદ્ર ધૃતિકા નક્ષત્રમાં આવતાં તે દશ કોટી
મુનિઓ શત્રુજય ઉપર કેવલજ્ઞાન પામી સિદ્ધિપદને પ્રાપ્ત થયા.
ત્યારથી કાર્તિકી પુર્ણિમાનો અપુર્વ મહિમા આ જગતમાં
પ્રસિદ્ધિને પામ્યો છે. ચાતુર્માસની અવધી કાર્તિકી પુર્ણિમા આવતાં
થાય છે. તે દિવસે દેવતાઓ મુનિઓનો નિર્વાણ ઉત્સવ કરે
છે. તે પુર્ણિમાએ શત્રુજય ગિરિરાજની યાત્રા, તપસ્યા અને
દેવાર્ચન કરવાથી ખીજનું સ્થાનક અને ખીજનું સમયના કરતાં
અધિક પુણ્ય થાય છે. કાર્તિક માસમાં માસક્રમણ કરવાથી
જેટલાં કર્મ સેકો સાગરોપમ સુધી નરકમાં દુઃખ ભોગવતાં ન
ખરે તેટલાં કર્મો ખપી જાય છે, સિદ્ધાચળ ઉપર કાર્તિકી પુર્ણિ-
માએ મન, વચન અને કાયાના યોગથી ભાવના પૂર્વક માત્ર
એક ઉપવાસ કરવામાં આવે તો તે પ્રાણી બ્રહ્મહત્યા, સ્ત્રીહત્યા અને
ગર્ભહત્યા જેવાં અધાર અને નરકદાયક પાપમાંથી પણ મુક્ત

૩૬૦

થાય છે શ્રી અર્હત પ્રભુના ધ્યાનમાં તત્પર થઈને જે સિદ્ધગિરિ પર કાર્તિકી પૂર્ણિમા કરે છે, તે સર્વસુખને ભોગવી પ્રાપ્તે મોક્ષે જાય છે. કાર્તિકી પૂર્ણિમાએ જે લાવિકે જિનવચનાનુરાગી, શ્રાદ્ધરત્ન શ્રી સંઘને લઈ સિદ્ધાચળ ક્ષેત્રમાં આવી આદર પુર્વકે દાન, તપસ્યા, પૂજા, પ્રભાવના, આદિ જિન શાસનને દિપાવવાનાં શુભ કાર્યો અમલમાં મુકે છે. તેઓ અનંતા સુખ વિલસી મોક્ષ સુખને પામે છે.

નિર્વાણ પદ પામેલા તે મુનીશ્વરોના પુત્રો યાત્રા માટે સિદ્ધાચલે આવી જીનેશ્વર પ્રભુના પ્રસાદની ઐશ્વર્ય એવી સુંદર રચાવી કે જેથી પુણ્ય રાશી વડે વધતો આ સિદ્ધાચળ અત્યંત શોભવા લાગ્યો. આવી રીતે કોટી મુનિઓના કલ્યાણુથી આ પવિત્ર તીર્થ ત્રણ જગતમાં વિશેષ પ્રસિદ્ધિને પામ્યું.

તેમજ ભાડવા કુંગર ઉપર શાંખ પદ્મ કુમાર સાડી આઠ ફોડ મુનીની સાથે ફાગણ શુદ્ધી તેરસે મુક્તિ પદને પામ્યા છે અને આસો સુદી પુનમે પાંચ પાંડવો વીશ ફોડ મુનીની સાથે સિદ્ધાચળ પર સિદ્ધિપદને પામ્યા છે.

કાર્તિક પૂર્ણિમાની કથા સંપૂર્ણ

૨૯૧

શ્રી દિવાળી કદ્યની કથા

॥ વીરં વિશ્વેશ્વરં દેવં - નત્યાહં ભક્તિ ભાવતઃ ॥

॥ દીપાવલિ પર્વં વ્યાખ્યાનં - બાલ ગ્રોધં કરોમિયૈ ॥

જગદીશ્વર શ્રી વીરપ્રભુને ભક્તિ ભાવ પૂર્વક વંદન કરીને બાલજીવોને ગ્રોધરૂપ દીવાળી પર્વનું વ્યાખ્યાન હું કરું છું જનવલ્લભસ્વામી સ્વર્ગપુરી સમાન ઉજ્જૈની નગરીમાં સંપ્રતિરાજ્ય રાજ્ય કરતો તે રાજ્ય મહા પ્રતાપ શાળી અને ત્રણ અંડને ધણી હતો તેનાં નગરમાં જીવિત સ્વામીની મહાપ્રભાવ શાળી પ્રતિમા હતી જેને વંદન કરવા શ્રી સુહસ્તિસુરી એક વખત ત્યાં આવ્યા આચાર્ય શ્રી આવ્યા હોવાથી શહેરમાં રથ યાત્રાને વરઘોડા નિકળ્યો શ્રી સુહસ્તિસુરી સંઘ સહિત ધોરી રાજમાળે વરઘોડામાં ચાલ્યા જતા હતા ત્યારે સંપ્રતિ રાજ્ય પોતાના રાજમહેલના જરખાનામાં ગેઠો હતો વરઘોડા જોતાં જોતાં રાજવીની નજર શ્રી સુહસ્તિ સુરી મહારાજ ઉપર પડી તેથી તેને જાતિ સ્મરણુ જ્ઞાન થયું તે જ્ઞાન દ્વારા મહારાજે આચાર્ય શ્રીને પોતાના પૂર્વભવના ગુરુ જાણ્યા એટલે તરતજ મહેલમાંથી બહાર નિકળી સુહસ્તિ સુરીને પ્રદક્ષિણા દઈને વાંદીને વિનય સહિત ગુરુને પૂછ્યું કે હે ગુરુદેવ આપ મને ઓળખો છો ? આચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે હે રાજન્ તું આ રાજ્યનો માલિક છો તને કોણ ન ઓળખે તને તો સૌ ઠાઈ ઓળખે છે એટલે રાજ્યએ કહ્યું કે હે સ્વામિન ? હું એમ નથી કહે તો આપ મને સંપ્રતિ રાજવી તરીકે જાણો છો હું બીજું જ કંઈ પૂછું છું એટલે આચાર્યશ્રીએ શ્રુત જ્ઞાનનો ઉપયોગ આપીને જાણ્યું કે રાજવી પૂર્વભવમાં મારો શિષ્ય હતો આચાર્ય શ્રીએ રાજને કહ્યું કે હે રાજન્ તમને ઓળખી લીધા તમે તો મારા શિષ્ય

૩૬૨

હતા જ્યારે મારા સાધુઓ ગોચરી વહોરીને આવતા હતા અને ખૂબજ ભક્તિ લાવથી લોકો આહાર વહોરાવતા હતા ત્યારે તમે પૂર્વભવમાં લિમ્બુકે હોવાથી માંગવા છતાં પણ તમને કોઈ ખાવાનું આપતું ન હતું તેથી તમારા મનના વિચારો ફરવા લાગ્યા તમે અમારા સાધુઓ પાસે આવ્યા અને તેઓની પાસે ગોચરીમાં મળેલા લાડવાની માગણી કરી પરંતુ મુનિરાજોએ તમને કહ્યું કે તમે અમારા જેવા થાવ તો તમને લાડવા આપીએ તેથી દિક્ષા અખીકાર કરી પણ માત્ર લાડવાની લાલચથી જ્યારે દિક્ષા તમે લીધી ત્યારે તેઓએ તમને લાકુ આપ્યા અને લાંબા સમયે મીઠા ભોજન મળવાથી તમે ખૂબ જ ખાધા તમને વિષયિકા થઈ તમને દૈવ ધર્મથી ખીજ સાધુઓ તમારી વૈયા વચ્ચે કરવા લાગ્યા એક વખતના લિમ્બુકની આવી સેવા ચાકરી થતી જોઈ તમે સાધુવેષની ખૂબજ અનુમોદના કરી અને પુણ્ય ખાંધ્યું તેજ રાત્રિએ મરણ પામી શુભ ધ્યાનથી અને પુણ્ય પ્રભાવથી અહીં સપ્રતિરાજ તરીકે જન્મ્યા છે - આ પ્રમાણે પૂર્વભવનો કૃતાંત સાંભળીને તેમના પ્રત્યે ખૂબજ આદરભાવ પૂર્વક રાજા બોલ્યો કે હે સ્વામિન્ આપના પ્રભવથી હું રાજા થયો તો આપજ આ રાજ્ય સ્વીકારો ત્યારે આચાર્યશ્રીએ કહ્યું હે રાજન્ અમારે રાજ્યની ઈચ્છા નથી અમે અમારા શરીરની પણ ખેવના કરતા નથી તો રાજ્ય શું કરીએ એ રાજ્ય તમારા પુણ્યથી તમને મળ્યું છે તો ભોગવો સમકિત ધારણ કરો અને શ્રી જિન્ શાસનની પૂજા પ્રભાવના કરી જૈનધર્મને દીપાવો ધર્મ આરાધન કરો સદ્ગુરુના વ્યાખ્યાન સાંભળો પર્યુષણ પર્વો તો જૈન શાસનમાં સુવિખ્યાત છે સાથે સાથે દિવાળી પર્વ પણ એટલું જાણીતું છે તે ધ્યાનથી સાંભળો અને તેનું આરાધન કરો હે રાજન્ આ ભરત ક્ષેત્રમાં ક્ષત્રિયકુલ નામનું મગર છે

૩૯૩

ત્યાં સિદ્ધાર્થ નામનો રાજા રાજ્ય કરતો હતો તેને ત્રિશલાદેવી નામની પટરાણી હતી પ્રાણુત દેવલોકના પુણ્યોત્તર વિમાનમાંથી અત્રીને ભગવંત મહાવીરનો જીવ તેમની કૂક્ષીમાં ઉત્તરાશ્રયની નક્ષત્રમાં અવતર્યો ત્રિશલા રાણીએ ચૌદ સ્વપ્નો બોલ્યા ત્રૈત શુદ્ધિ તેરસના દિવસે પુત્રનો જન્મ થયો ગર્ભમાં આવ્યા બાદ રાજા રાણીના નિધાનના ભંડારે ખુબજ ભરાવા લાગ્યા અને સર્વ પ્રકારના ધન ધાન્યની પણ વૃદ્ધિ થઈ તેથી સિદ્ધાર્થ રાજાએ પુત્રનું નામ વર્ધમાન રાખ્યું તેઓ પરિસહોદથી તથા દેવાના અનેક પ્રકારના ઉપસર્ગોથી જરાપણુ ભય ન પામ્યા તેથી દેવતાઓએ તેમનું નામ મહાવીર રાખ્યું શ્રી વર્ધમાન સ્વામી કિશોરાવસ્થા પૂર્ણ કરી વૌવનવસ્થા પામ્યા ત્યારે તેમના માતા પિતાએ યશોદા નામની ખુબ સ્વરૂપવાન કન્યા સાથે લગ્ન કર્યું તેમના કાકાનું નામ સુપાર્શ્વ હતું મોટાભાઈનું નામ નંદિવર્ધન અને બહેનનું નામ સુદર્શના હતું તેમને એક પુત્રી થઈ હતી તેનું નામ પ્રિયદર્શના હતું તે પણ ખુબજ રૂપવતી અને શીલવતી હતી વર્ધમાન સ્વામી પરિવાર સહિત આ સંસારમાં જીવન નિર્જામન કરવા લાગ્યા બ્યારે તેઓ અઠ્ઠાવીશ વર્ષના થયા ત્યારે તેમના માતાપિતા દેવલોક પામ્યાં ગંભીરસ્થામાં પ્રેક્ષુએ જે અભિગ્રહ રાખ્યો હતો કે માતા પિતા જીવતા હોય ત્યાં સુધી દીક્ષા ન લેવી તે હવે પૂર્ણ થયો અને દીક્ષા સેવા તત્પર થયા પણ મોટાભાઈ નંદિવર્ધનના અતિ આગ્રહથી વળી એ વર્ષ સુધી બ્રહ્મચર્યામાં રહ્યા બાદ લોકાંતિક દેવની વિનંતિથી તેઓએ સાંવત્સરિક દાન દીધું અને જહુનો તપ કરીને મહોત્સવ પૂર્વક માગશર વદી દરમ્યાન દિવસે પાછલા પંહોરે દીક્ષા અંગીકાર કરી તેમને મન પર્યાપ્તના રૂપે થયું બીજા દીવસે દેહસ્નાન સન્નિવેશ નામના ગામમાં જઈને ક્ષીરનું મોજન કરીને પારણું કર્યું દીક્ષા

૩૧૪

પર્વાય દરમિયાન સાડા બાર વર્ષ સુધી ઉમ્ર તપ કર્યું ધણી
 પરિસહો ઉપસર્ગો સહ્યાં ગોવાળીઆએ કરેલાં ઘસપાણિ યસે
 અને સંગમ દેવે કરેલા અસંખ્ય ઉપસર્ગો સહ્યાં જાળુવાલિકા
 નદીના કિનારે શ્યામાંક ખેડૂતના ક્ષેત્રમાં શાસ્ત્રમંત્રી વૃક્ષાંતી નીચે
 શુકલધ્યાન ધ્યાતા ગોઢોઢિકાસને બેઠા છઠનો તપ કરી વૈશાખ
 શુદ્ધિ દશમીના દીવસે ધાતી કર્મનો ક્ષય કરીને દેવળગાન પામ્યા
 તે વખતે દેવોએ સમવસરણની રચના કરી ચોસઠ ઈંદ્રો
 આવ્યા પરમાત્માએ દેશના દીધી બાદ કાળક્રમે પ્રભુએ ઇંદ્ર
 સૂતિ વિગેરે અગિયાર ગણધરોની સ્થાપના કરી તેના નવ
 ગચ્છો ઘયા ચૌદ હજાર સાધુઓ છત્રીશ હજાર સાધ્વીઓ એક
 લાખને સાઠ હજાર શ્રાવકો તથા ત્રણ લાખ અઢાર હજાર
 શ્રાવિકાઓનો પરિવાર થયો દિક્ષા લીધા પછી પ્રભુએ જુદા જુદા
 શહેરમાં ચોમાસા કર્યા એક અસ્થિ ખામે ત્રણ પૃષ્ઠ ચપા બાર
 ચોમાસા વિશાળા નગરીમાં રાજચહીમાં નાલંદા પાડે ચૌદ
 ચોમાસા મિથિલામાં છ ચોમાસાં ભદ્રિકા નગરીમાં બે ચોમાસાં
 તથા આલંલિકા નગરીમાં એક ચોમાસું કર્યું તે ઉપરાંત
 પ્રભુએ એક ચોમાસું પ્રણીત જૂમિમાં અનાયી દેશ મ્હેચ્છ દેશમાં
 અને એક ચોમાસું સાવત્થીમાં કર્યું છેલ્લે અંત સમયનું એક
 ચોમાસું પાવાપુરીમાં હસ્તિપાલ રાજની સલામાં કર્યું ત્યાં
 પોતાનું આયુષ્ય થોડું બાકી રહ્યું છે અને ભાષા વગણાના
 પુદ્ગલ ઘણા બાકી રહ્યા છે એમ જાણી પ્રભુએ સોળ પહોર
 સુધી ધર્મદેશના આખી પ્રભુ ધર્મદેશના આપતા હતા ત્યારે
 પુન્યપાળ રાજા આવ્યો અને પ્રભુને પૂછ્યું કે હે ભગવાન
 મેં આજે આઠ સ્વપ્નાં જોયાં તેનાં નામે આ પ્રમાણે છે.
 પહેલા સ્વપ્નામાં જૂની શાળામાં હાથી જોયા. ખીજમાં ચપળ
 વાંદરો જોયો ત્રીજામાં ક્ષારવૃક્ષને કાંટા ઉગેલા જોયા ચોથા

૩૯૫

સ્વપ્નમાં અધિક પાણી વાળા સરોવરને બદલે ખાઓચિયામાં
સ્નાન કરતો કાગડો જોયો પાંચમામાં સિંહનું મડદુ જોઈને દૂર
તાસતાં જનાવરો જોયાં હાથમાં છિકરડામાં કમળ ઉગતું જોયું
સાતમામાં વેરાન ક્ષેત્રમાં બીજ વાવતો ખેડત જોયો અને આઠમા
સ્વપ્નમાં ગદો ભાંગી ગયેલો સુવર્ણ કળશ જોયો. હે ભગવાન
મારા ઉપર કૃપા કરીને આદ્ય સ્વપ્નાનો ધૃત અર્થ હશે તે કહો
ભગવાને જણાવ્યું કે હે રાજન્ એ દરેક સ્વપ્નનું કળ હવે
પાંચમા આરામાં આવશે તેનો અર્થ કહું છું તે ધ્યાન
રાખીને સાંભળ.

પ્રસોક્ત

જરણુ શાળા રકત થયા હસ્તી તણા સમાજ
તસ હોમે શાળા પડી ગુંજી રહ્યા ગજરાજ ૧
પડતા હોષક નીકળે કોષક રહે સંહોભ
ધણા ત્રાસ પામે તિહાં વળી થોડા અશ્વોભ ૨
જરણુ શાળા સ્થાનકે ધોર ગૃહસ્થાવાસ
તિહાં મુનિવર ગજ સારિખા ન તજે ગૃહનો પાસ ૩
ધર મૂકે તો પણુ ઘરે ધણું ધણાની આશ
નિજ ચારિત્ર થકી પડી કરેજ વતનો નાશ ૪
આવક પણુ તે ધમધી રહિત હોશે અતિમદ
દક્ષિા લેષ નહીં પાળશે ફરી મહેશે ગૃહકંદ ૫
સંકલેશ પામી કરી હોશે ભખ પરિણામ
વિરલા સાધુ હોશે વળી ચિરતાએ કોઈ ઠામ ૬
સંકલેશ દૂરે કરી આગમને અતુસાર
દક્ષિા ધરને પાળશે નિર્વહશે વત ભાર ૭

૩૮૬

હે રાજત્વ તમે સ્વપ્નમાં જોયું કે જૂની શાળામાં હાથીઓ રહે છે તે જૂની શાળા તૂટવા માંડી ત્યારે કાઢવા છતાં કેટલાક હાથીઓ નીકળ્યા નહીં અને વિનાશ પામ્યાં તેનો અર્થ એ કે આ પાંચમા આરામાં દુઃખ દૌર્ભાગ્ય દીનતા અને રોગ પીડા સમાન જૂની શાળા જેવો વિષમ ગૃહસ્થાવાસ જાણવો તેમાં હાથી જેવા ધર્માર્થી આવશે જાણવા તે એવા થશે કે ગૃહસ્થાવાસમાં રહ્યા મહાદુઃખ પામશે છતાં પણ દીક્ષા લેશે નહીં અને કદાચ લેશે તો પાળશે નહીં અને છોડી દેશે વળી વત રૂપી નવી શાળામાં જઈને નિર્વિધન પણે રહેશે નહીં અને જૂની શાળામાં પડયા પડયા રીજાશે કદાપિ કોઈ સત્પુરુષો ગૃહસ્થવાસમાંથી નિકળી ચારિત્ર લેશે તો તેમાં પણ ધણા ભગ્ન પરિણામી થશે, યથાર્થ ચારિત્ર પાળી શકશે નહીં, કોઈ વિરલા મુરખોજ સાધુ થઈને આગમ અનુસાર ઘર અખંધી સંકલેશને અવગણીને દીક્ષા લેશે અને ચારિત્રનો નિર્વાહ કરશે.

હવે બીજા સ્વપ્નની વાત કહું છું કોઈ એક સ્થળે વાનરાઓનું એક ટાળુ હતું એ ટાળાનો સ્વામી પોતાના શરીરે વિષ્ટાનો લેપ કરી રહ્યો હતો તે જોઈને બીજા વાનરાઓ પણ પોતાના શરીર ઉપર વિષ્ટાનો લેપ કરવા લાગ્યા આ પ્રમાણે વાનરાઓનાં મેન માળા અવળા જોઈને લોકો તેની હાંસી કરવા લાગ્યાં ત્યારે વાનરાં કહે છે કે આ વિષ્ટા કાંઈ અપવિત્ર નથી એતો ગ્રાંથીયંચંદન સમાન છે બીજા કેટલાંક વાનરાઓ વિષ્ટાને અપવિત્ર સમજીને તેનો લેપ નથી કરતા તેથી તેઓના ઉપર પેલાં વાનરાઓ ગુસ્સે થાય છે અને કહે છે કે તમે શા માટે વિષ્ટાનો લેપ નથી કરતાં હૈ રાજત્વ ચંચળ વાનરાઓની જેમ ચપળાત્મા અલ્પ જ્ઞાન વાળા જ્ઞાન ક્રિમાનો અનાદર કરવા વાળા શિથિલાચારી મલ પરિણામી એવા યતિઓ થશે અને

૩૯૭

વાનરાઓના સેનાધિપતિ જેવા ગચ્છાધિપતિ આચાર્ય થશે તે સાવચ સેવનરૂપ અદ્યુચિ અને દુષ્કર્મ રૂપ વિગ્ઢાનો પોતાના આત્મા ઉપર લેખ કરશે અને ખીજા આચાર્યની પાસે રહેનારા શિષ્યો શ્રાવકો વિગેરે પણ સાવચકર્મ રૂપ અદ્યુચિથી લેપાશે ત્યારે લોકો તેમના તરફ ધિક્કાર તિરસ્કાર બતાવશે તેઓની હાંસી કરશે આ હાંસી સાંભળીને તેઓ બોલશે કે અમારા આચાર્ય સુબોધ્ય છે તેની નિંદા કરવી બરાબર નથી અમે તો સાક્ષાત્ કેવળ ધર્મનું જ અંગ આચર્યો છીએ તેઓની આબુ બાબુ ખીજા કેટલાક એવા સાધુઓ શ્રાવકો થશે કે જેઓ સાવચકર્મ નહીં કરે શિયિલા ચારીઓ તેઓની હાંસી કરશે જેમ ગામડીવાઓ નગર વાસીઓની હાંસી કરે તેવી જ રીતે શિયિલાચારીઓ પણ સાવચના ત્યાગી સાધુઓને કહેશે કે આ ગીતાર્થ તમે જે કાંઈ કરો છો તે મૂખ્યાં છે લવિષ્યમાં આવા વિષમ સાધુઓ થશે અને માથું મુઠાવ્યાં છતાં પણ આચાર વિચાર પાળવામાં લીલા રહેશે થોડું લણીને અભિમાન કરશે નવા નવા વેષ બનાવશે અને ઠાઈ સુભાગે જતા હશે તેઓને કહેશે કે તમે અવળા માર્ગે જઈ રહ્યા છો અને જુડી પરંપરા ચલાવી રહ્યા છો આ સાંભળીને તે શિયિલાચારીઓ ગૃહસ્થો પણ કહેશે કે જુઓ આ હિતકંષ્ટ ચારિત્રીયા થયા છે ? આ પંચમ આરામાં તો ચારિત્ર છેજ ક્યાં ? આ રીતે ભ્રષ્ટાચારી વાનરાઓની જેમ ચપલાઈ કરશે.

ત્રીજા સ્વપ્નમાં ક્ષીરવૃક્ષની નીચે સિંહના ખચ્યાં શાંતિથી બેઠેલા જોયાં અને બાબુમાં બાવળના ઝાડની નીચે કુતરાના ગચ્છડીયા રમતાં જોયાં. તેનું ફળ હે રાજન્ એ છે કે ક્ષીરવૃક્ષો જેવા શ્રાવકો જાણવા એટલે જે ક્ષેત્રમાં સાધુઓ વિહાર કરતાં હોય તેવા ક્ષેત્રોમાં રહેતા શ્રાવકો તે ક્ષીરવૃક્ષો જેવા જાણવાં ધાન

૩૬૮

ક્રિયાવાન સાધુઓની ભક્તિ કરનારા શ્રી જિન શાસ્ત્રનનો પ્રભાવ કરનારા સાત ક્ષેત્રમાં ધન વાપરનારા ધર્મતું દાન દેવાને સાધુને આદર સહીત રહેઠાણુ આપવાને તત્પર એવા આવકો ક્ષિરવૃક્ષના જેવા જાણુવા એવા ક્ષિરવૃક્ષના જેવા આવકોને ઘણાં સિંદુના ખચ્યાં સમાન નિત્યવાસી પાસતથા ઉચ્ચાદિક સાધુઓ રૂંધી રહ્યાં છે દુઃખ પમાડી બીજને ખાવા ઈચ્છતા કુતરા જેવા પ્રાયઃ બીજ ગચ્છવાસીઓ પોતે લોકોને ખુશી કરવા પાખંડ રૂપ લઈને સાધુપણુ અતાવશે તેથી લોકો આશ્ચર્ય પામીને તેવા પાખંડીઓની પૂજા પ્રભાવના કરશે તેની પ્રશ્નશા કરશે તેવા પાખંડી ઓને ધર્મ ચાર્યપદે સ્થાપશે પાખંડીઓના ગચ્છની પરંપરા ચાલશે આ પ્રમાણે પાખંડીઓની અન્યાય ભરેલી પ્રવૃત્તિઓનો કેટલો આવક વિરોધ કરશે તો તે આવકની અવહેલના થશે તથા જે લબ્ધજીવો ધર્મમાં અદ્વાવાન હશે તેવા ઉત્તમ જીવોને હેરાન કરશે પાખંડીઓ કુતરાની જેમ શુદ્ધ ધર્મની વગોવણી કરશે શુદ્ધ ધર્મચાર્યશુ સેવનારની કુલિંગીઓ અવહેલના કરશે જે મનુષ્ય સુકુળમાં રહેશે તેની હાંસી થશે ભાવાર્થ માત્ર એટલોજ કે સલા તાનવંત ક્રિયાવંત સાધુઓની આદર સહિત ભક્તિ કરનાર ક્ષીરવૃક્ષ સમાન આવકોને દ્રવ્યલિંગી સાધુઓ આડા પડીને સારા સાધુઓનો અર્થસંગ કરવા દેશે નહીં આવકોની તેની પ્રવૃત્તિઓની અવળી પ્રશ્નણા કરશે તેમજ અનેક વિધ અવળી દેશના આપીને આવકોને ભભાવશે શુભ ક્ષેત્રમાં સાધુઓને પણ આવવા દેશે નહીં પાંચમા આરામાં આવા સાધુઓ કાંટા સરખાં દ્રવ્યલીંગી સાધુઓ થશે ચોથા સ્વપ્નમાં તૃષાનુર કાગડાનું એક ટોણું વાવડી તરફ જતું હતું રસ્તામાં કોઈ એક કુતિસત સર તળાવ બેઠને ત્યાં જવા માંડ્યું ત્યારે એક કાગડાએ બીજા કાગડાઓને વાર્યા અને કહ્યું કે ત્યાં પાણી નથી જતાં પણ

૩૬૯

તેઓએ માન્યું નહીં અને કુત્સિકે સર તળાવમાં ગયા અને સૌ નાશ પામ્યા સ્વપ્નનું ક્ષણ હે ગૌતમ સાંભળ, ગંજીર અને મુમાર્ગી ખતાવનારા ઉત્સર્ગ એ નિયમ અને અપવાદ રૂપ હોય છે જતાં પણ શક્તિ અનુસાર નિયમ કરવા વાળા દેશ કાળને અનુસરીને ધર્મઆચરણમાં રક્ત ઉપાશ્રયમાં અનિશ્ચિત એવા સુ સાધુઓની પરંપરા તે વાવડી રૂપ જાણવી અને અત્યંત વધુ જડ અનેકવિધ ક્લેશકોથી સંયુક્ત વિપરિત ધર્માચરણ કરવા વાળા દુષ્કાનુષ્ઠાનમાં રક્ત દુષ્ટ વિચાર ધારાથી અને અજાણપણાને લીધે દુષ્ટમાર્ગે પ્રવૃત્તિ કરવા વાળા મૂઢ જીવો કાગડારૂપ જાણવા આવા મનુષ્યો સુસાધુરૂપ વાવડી તરફ જવાને બદલે રસ્તામાંજ કુસિંગીરૂપ કુત્સિક સર-તળાવના માર્ગે જશે ત્યારે તેઓને કોઈ ગીતાર્થ કહેશે કે હે ભદ્રિક જીવો તમે જે પ્રવૃત્તિ કરો છો તે ધર્મ નથી કારણકે કર્મબંધનતા હેતુ વાળી અશુભ પરિણતિ જ્યાં હોય ત્યાં ધર્મપણું ન હોય માટે ત્યાં ધર્મનો આભાસ પણ નથી આવું સાંભળવા જતાં તે લોકો ગીતાર્થના વચનો નહીં માનતા પાખંડીઓના ધર્મમાં જશે તેવા મનુષ્યો કાગડા-ઓની માફક નાશ પામશે સંસારમાં રખડશે તેમાં વળી જે મનુષ્ય પૂર્વોક્ત ગીતાર્થ શ્રુતનાં વચનો માનશે તેઓ શુદ્ધ ધર્મના સ્થાપનાર થશે પાંચમા સ્વપ્નમાં એક ભયંકર વનમાં એક મરવા પડેલ સિંહનું ક્લેવર જોયું અને તે ક્લેવરનું કોઈ ભક્ષણ કરતું નથી શિયાળ વિગેરે પ્રાણીઓ પણ તેનો શાન કરતા નથી તેથી ક્લેવરમાં ક્રીડા કૃત્તવ્ય થયા તે જોઈને શિયાળ વિગેરે પ્રાણીઓ પણ તેને હેરાન કરે છે એવું જે સ્વપ્ન જોયું તેનું ક્ષણ કહ્યું છું તે તું સાંભળ સિંહરૂપ પ્રવચન-સિદ્ધાન્ત જાણવો અને જ્યાં ધર્મના જાણનાર બહુ થોડાં મનુષ્યો છે એવું આ ભરતક્ષેત્ર રૂપ વન જાણવું તેમાં પ્રકર્ષપણે વિરલાજ સદ્શ્રુતના

૪૦૦

વચનો પ્રમાણે ધર્મના ધોરી જોવા સિંહના કલેવરરૂપ જાણવાં
 કુધર્મમાં રક્ત અને જિન પ્રવચનના વિરોધી એવા વનચર જીવો
 જાણવા તેઓએ એકું માન્યું છે કે જે જિન પ્રવચન છે તે તો
 અમારા પૂજ્ય સત્કાર દાનાદિ ક્રિયાઓનું ઉચ્છેદન કરનાર છે તેથી
 તેઓ જે તે પ્રવૃત્તિઓ કરશે અર્થના અનર્થ કરશે અને વિષમ
 કુમાર્જને અંગીકાર કરીને રહેલા તે જીવો વનચર પ્રાણીઓ
 જેવા છે જોકે જિન પ્રવચનરૂપ સિંહનું કલેવર વનચર પ્રાણીઓ
 રૂપ વિરોધીઓથી ઉપદ્રવ પામેલું નથી છતાં પણ તેના અતિશ-
 યના અભાવને ક્ષીધે સિંહ કલેવરનું નિઃપ્રભાવપણું થશે અન્ય
 તિથોની સાથે સ્વતિથોની મહિમાહિ પ્રાપ્તિ થશે કાલ લાવના
 દોષથી સુસ્થિત પણું થશે અને તે સિંહ કલેવરમાં કીડા પડ્યા
 અને અદરજ રહ્યા તે પ્રમાણે સ્વતિથોમાં રહ્યા પ્રવચનનો નાશ
 કરનાર એવા લોકો થશે કે જેઓ માહિ મહિ પોતાના ધર્મની
 નિંદા કરશે અને જિનશાસનની અવહેલના કરશે એ વખતે
 અન્યદર્શનના લોકો જિન પ્રવચનની વિરુદ્ધ બોલશે અને કહેશે
 કે શ્રાવકોમાં પણ એક રાગ નથી મહિ મહિ અગડા થતા લાગે છે
 અને કહેશે કે આ પ્રવચનમાં જરાપણ અતિશય રહ્યો નથી તેથી
 વિરોધીઓ નિર્લયપણે પ્રવચનનો ઉપદ્રવ કરશે એટલે પાંચમાં
 આરામાં શ્રી જીનશાસન સિંહ કલેવરની માદક તપોલખિધિ
 શાનાતિશય વિગેરે પ્રભાવથી રહિત થશે તો પણ જેમ સિંહ
 કલેવરથી શિયાળ વિગેરે પ્રાણીઓ દૂર નાસી જાય છે તેમ જૈન
 મુનીરાજેના પ્રભાવથી અન્ય દર્શનીઓ કૃતિથીઓ વિગેરે દૂર
 નાસી જશે છતાં પણ ધણા પ્રકારના સ્વચ્છંદાચારીઓ અનેકવિધ
 વિપરીત પ્રવૃત્તિ કરીને અંથ સમાચારીઓ સ્થીને જિન લિખ
 કરી નાખશે. તેમજ કૃતિથીઓ પણ પીડા ઉપજવશે છતાં
 સ્વપ્નમાં પદ્મસરોવર વિગેરે મોટા તળાવોની અંદર ઉગતું કમળ

૪૦૧

ઉકરડામાં ઊગતું કમળ જોયું તે પશુ કદરૂપું અને આંખને ન ગમે તેવું હતું કોઈ કોઈ ઉકરડા ઉપરજ ઉગેલું હતું તે ઉકરડામાં ઊગતા કદરૂપાં કમળનું ફળ કહે છે પણ સરોવર રૂપ ધર્મ ક્ષેત્ર અથવા ઉત્તમ ફળ જાણ્યું. ઉકરડાવૃપ નીચ ફળ અને ધર્મ વિરોધી ક્ષેત્ર જાણ્યું પાંચમાં આરામાં રાગભ્રે વિતેરે ઉત્તમ ફળના પ્રવેશ અને સાધુ આવકનો સંઘ કુશીલ સંસર્ગી તથા પતિત પરિણામી થઈને ધર્મરૂપ કમળને ઊડી દેશે નીચ ફળમાં કોઈ કોઈ જાતિ વિરોધમાં ધર્મ પ્રવર્તશે દૂરકમાં પાંચમાં આરામાં જં જીવો પોતાની આજીવિકા પુરી ન કરી શકે લોકોમાં નિંદાને પાત્ર બને અને તેથી અનેક દુષ્ટ વિચારોને લોધિ આત્માર્થ સાધી ન શકે તેવા જીવો વણિકાદિ ફળમાં રહેવાથી કલમક રૂપ સંસાર વધારનાર લેશ માત્ર ધર્મ કરશે.

હવે સાતમાં સ્વપ્નમાં કોઈએક ખેડૂત દુર્વિદ્વદ્ધ અને ઉપર જૂમિને સુક્ષેત્ર જાણીને સાર યોગ્ય ખીજને અસ્માર અયોગ્ય ખીજને સાર યોગ્ય ખીજજાણીને વાવે છે અંકુરો નિપજનવવા લાગ્યો છે તેમાં દૈવશેષે કોઈ શુદ્ધ ખીજ આવી જનક છે તો તેને કાઢી છે પણ સુક્ષેત્રોને વિષે સુખીજ વાવતો નથી આ સ્વપ્નનું ફળ પ્રભુ કહે છે કે હે રાજન્ ખેડૂતોની જગ્યાએ દાન દેવાની ઈચ્છાવાળા પુરુષ જાણવા તે મૂખસેલો પાત્ર કુપાત્રની પરીક્ષા કર્યા વિના જ વેશધારી તથા શુદ્ધ સાધુ એ બંનેને સરખા જાણી દાન આપશે અને કહેશે કે આપણે તો સ્વ સરખાજ સમજીએ સર્વ જગત્માં ધર્મ છે એમ બોલતા કુપાત્રને પમ જાણી દાન આપી અનંત સંસાર વધારશે એવા દાન દેનાર થશે અથવા અખીજરૂપ જે કુસંધુ હશે તેને સાધુ જાણીને આદરમાન આપશે કુસ્થાતકને અવિધિએ સ્થાપશે જેવી રીતે કોઈ ખેડૂત અખીજને શુદ્ધ ખીજ માને અને શુદ્ધ ખીજને

૪૦૨

અખીજ માને અને વાવણી કરે તેમાં જો કોઈ શુદ્ધ ખીજ આવી જાય તો તે દુર કરી નાખે અને રાખે નહીં તેવી રીતે અગ્નિ મૂખે લોક ધર્મની શ્રદ્ધાએ જો સુપાત્ર પામશે તો અવિધિ અબહુમાન વગેરે વડે સુપાત્રને કાઢી નાખશે અને તેથી પુન્યરૂપી અંકુરા સફળ થશે નહીં.

આઠમા સ્વપ્નનું ફળ કહેછે તેમાં કોઈ એક મંદિરના શિખર ઉપર ખીરોદકથી ભરેલો અને સુત્રાદિકથી શોભાવમાન કંઠવાળો એક કળશ છે બાળુમાં ખીજ એક જગ્યાએ કાંઠા વિનાનો લંગાર જેવો ભાગેલો ઘડા પડ્યો છે થોડા કાળ બાદ તે કળશ શિખર ઉપરથી પેલા ભાગેલા ઘડા ઉપર પડ્યો તેથી કળશ ભાંગી ગયો પહેલાં ઉદ્ભવિહાર કરતા પુજા પ્રતિષ્ઠા પામેલા શિખર ભૂમિ ઉપર રહેલા જે સાધુઓ તે કાળના દોષથી પોતાનું સત્તર બેઠ વાળુ સંયમરૂપ જે સ્થાનકે ત્યાંથી ચલાવમાન થશે ઉત્સલીભૂત થશે અને ક્ષીતળ વિહારી મંદવિહારી થશે ત્યારે ખીજ પાસત્યાદિક ભૂમિમાં રહેતા અઠાર પાપસ્થાનકોમાં રચ્યા પરચો રહેતા એવા અસંયમીઓ ભાગેલા ઘડા રૂપ નિષ્પણુ પરિણામી થશે અને ઉપર કહેલા સાધુઓ ભાગેલા ઘડા રૂપ અસંયમી ઓથી દુર રહેશે તો પણ ખીજ વિહાર ક્ષેત્રના અભાવથી ભાગેલાં ઘડારૂપ પાપ્મંડીઓ ઉપર પડશે અને પીડા નોતરશે બાકી રહેલ ક્ષેત્રમાં અકમથી પીડા પામીને સારું ક્ષેત્ર છોડી દઈને સંકલેશ કરનારા થશે અને મહો મહો વાદવિવાદ કરતાં ખંને જળા સંયમથી બ્રહ્મ થશે વિનાશ પામશે કેટલાક તપમાં શિયિલ થશે કેટલાક ક્રિયામાં શિયિલ બનશે અભિમાનને વશ થઈને અસ્પર્શધર્મી બનશે ધર્મથી વિમુખ થશે કેટલાક જો કે થેલા નહીં હોય પણ થેલાની જેમ રાજની કથા અનુસાર પાસત્યાદિની સાથે રહી આત્માને નિર્વાહ કરશે એટલે જ્ઞાનાદિ

૪૦૩

મુણેએ સહિત ચારિત્રવંત સુવર્ણ કળથ જેવા મુનીએ થોડા થશે તેઓ પણ માળના પ્રભાવથી સિંગિયોના પ્રચારથી મનમાં અભિમાનાદિ દોષો રાખશે લોભીઓ ઠેકાણે ઠેકાણે થશે સિંગધારીઓ ધણા થશે તેઓ શુદ્ધ સાધુઓની સાથે ક્લેશ કરતા ફરશે ત્યારે શુદ્ધ સાધુઓ પણ તેઓને જવાબ આપવા વાદવિવાદ કરશે તેથી લોકોના મનમાં બંને સરખા લાગશે સિંગધારીઓ શુદ્ધ સાધુઓને હેરાન કરીને લોકોને ખતાવશે કે તેઓ પણ અમારા જેવા જ છે ધણા વેશ ધારીઓ સ્નાન શણગારાદિ કરશે તેઓને લોકો બ્રહ્મ કહેશે અને શુદ્ધ મુનીઓને બધા કહેશે ત્યારે વેશધારીઓ મુનીઓને સંતાપીને ક્લેશ કરાવશે અને લોકોને ખતાવશે કે અમારામાં અને તેઓમાં કશોય ફેર નથી આવી રીતે પ્રજ્ઞા કરીને વેશધારીઓ લોકોને શુદ્ધ મુનીઓથી વિમુખ કરશે ત્યારે ગીતાથ મુનિઓને પણ સિંગિયોના સાથે મળીને ચાલવું પડશે તેથી તેઓ યતિ નિર્ગ્રંથનો જે શુદ્ધ માર્ગ છે તેની પ્રરૂપણા કરશે નહીં પરંતુ મનમાં શુદ્ધ રહી તેઓની સાથે મળીને ચાલશે, કારણકે શુદ્ધ માર્ગ ખતાવે તો સિંગધારીઓ સાથે ક્લેશમાં ઉતરવું પડે આ વાતને ટેકરૂપ એક રાજા અને પેલાની મુખની કથા છે તે ત્રીયે પ્રમાણે.

પૃથ્વીપુર નગરમાં પૂર્ણ નામનો રાજા રાજ્ય કરતો તેને સુષુદ્ધિ નામનો મહા જીવિશાળી પ્રધાન હતો એક દિવસ લોકદેવ નામનો જ્યોતિષી રાજસભામાં આવ્યો, તેને પ્રધાને પૂછ્યું કે— હે જોષી ? આવતું વર્ષ કેવું થશે ? જ્યોતિષીએ કહ્યું કે એક મહિના પછી એક એવો વરસાદ થશે કે તેનું જળાપાન કરનાર સર્વે ગાંડા બની જશે પછી થોડા સમય બાદ બીજી મેઘવૃષ્ટિ થશે તેનું પાણી પીવાથી વળી સર્વે લોક સમજીશુવાળા ડાહ્યા થઈ જશે નિમિત્તિયાના કહેવા પ્રમાણે એક માસ બાદ એક

૪૦૪

કુમેધવૃષ્ટિ થઈ, પણ રાજ્યએ શહેરમાં જગસ'ચય કરવાનો પડકાર વગડાવ્યો હતો તે પ્રમાણે પ્રજાઓ અને રાજા તથા પ્રધાન સૌ સંમત કરેલું પાણી પીએ. રાજા અને પ્રધાનને ત્યાં પાણીનો પુષ્કળ જથ્થો સંમત કરેલો હતો પણ પ્રજાએ સંમતેલું પાણી 'મૂટી પડ્યું' અને તેથી પ્રજા નવું વરસેલું પાણી પીવા લાગી, તેથી સર્વ પ્રજાઓને ગાંડા બની ગયાં પરંતુ રાજા અને પ્રધાન સંમતેલું પાણી પીતા હોવાથી સમજવાળા રજા હતા.

એક દિવસ રાજસભા ભરાઈ હતી, તેમાં રાજા અને પ્રધાન સિવાય સર્વ સામન્તો અને અન્ય લોકો થેલા થઈ ગયા હોવાથી સભામાં ગાંડપણ કરતા હતા. રાજા ને પ્રધાન જરા પણ ગાંડપણ બતાવે નહીં, તેથી સર્વે સામન્તો એ જાણ્યું કે આ રાજા અને પ્રધાન ગાંડા થઈ ગયા છે માટે તેઓને ઉઠાડી મૂકીએ અને ખીજા આપણા જેવા ડાલા પુરુષોને રાજા અને પ્રધાન બનાવીએ. આ વાત પ્રધાને સાંભળી અને રાજાને કહી ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે-સર્વે લોકોને અહીંથી કાઢી મૂકો. પ્રધાન જુદિશાળી હતો તેથી તેણે રાજાને સમજાવ્યું કે હે રાજા સર્વે લોકોને કાઢી મૂકી શકાય નહીં કણ માણસોનું જોર ચાલે એટલે આપણે જ કાઢી મૂકવાની વાત કરશું તો આપણને જ કાઢી મૂકશે, માટે આપણે પણ તેઓની જેવાજ ગાંડા થઈને તેઓની સાથે રહીએ. નહીં તો આપણે જવું પડશે. પછી રાજા અને પ્રધાન પણ સર્વ સામન્તો અને પ્રજાઓની સાથે નાચતા ગાન કરતા ફરવા લાગ્યા. તેથી સામાન્યલોકો લોકોએ જાણ્યું કે હવે રાજા પ્રધાન બંને આપણા જેવા ડાલા થઈ ગયા છે. આ રીતે વખત પસાર થતા થોડા સમય પછી સારી મેઘવૃષ્ટિ થઈ જેથી તેનું જળપાન કરવાથી લોકો ફરી સમજાવાળા અને સ્વસ્થ થયાં.

કુમેધવૃષ્ટિરૂપ પાંચમો આરો જ્વલ્યો, નિમિત્તપ્રકારે જ્વલ્યો

૪૦૫

ભાષિત સુમાર્ગ જાણ્યો, તથા નગરલોક ઘેલાં થયાં તેમ શ્રાવકો પાંખડીઓના વ્યાખ્યાન સાંભળવારૂપ ખરાબ જાનું પાન કરીને અભિમુદ્ધિ મિથ્યાદષ્ટિ રૂપ ઘેસળા પામશે. પછી શુદ્ધ મુનિરૂપ સક્ષી ટ્રિષ્ટિ થશે. વચ્ચેના વખતમાં રાજા અને પ્રધાનની જેમ શુદ્ધ મુનિ અને સંવેગપક્ષીઓ સાધુઓ શુદ્ધ માર્ગને જાણે છે ખરા, પણ છળા ઘેસા શ્રાવકો તે બનેલી મસ્કરી કરે અને અવહેલના કરે. ત્યારે શુદ્ધ મુનિ અને સંવેગ પક્ષી બને શુદ્ધ માર્ગ જાણે છે છતાં વિચારે છે કે શ્રાવક શુદ્ધ મુનિના ઉપદેશમાં આવી શુદ્ધ માર્ગ જાણે અને પ્રકલ્પ કરે ત્યાં સુધી તેમની સાથે જ રહેવું. એણે વિચારી પ્રસાદ શિખરની જગ્યાએ રહેલા સુવર્ણ કળશની જેવા શુદ્ધ મુનિ પણ પાંખડીઓની સાથે મળાને રહેશે.

આ આઠમાં સ્વપ્નનું ફળ સાંભળીને પુણ્યપાળ રાજા વૈરાગ્યવાન થયો અને ભગવંત પાસે દીક્ષા લઈ શુદ્ધ ચારિત્ર પાળીને મોક્ષમાં ગયો.

લૌકિક અન્ય મતવાળાના શાસ્ત્રોમાં પણ કલિયુગનું સ્વરૂપ વર્ણવ્યું છે. રાજા યુધિષ્ઠિરે રથવાડીમાં એક દિવસ એક જગ્યાએ વાછડીની નીચે ગાયને સ્તનપાન કરતી જોઈ. તે દેખીને રાજાને અતિ આશ્ચર્ય થયું અને તેણે બ્રાહ્મણને પૂછ્યું કે-આ વિપરિત આશ્ચર્ય શું દેખાય છે? બ્રાહ્મણે કહ્યું કે-હે રાજા! એ દ્રશ્ય લવિષ્યકાળમાં કળિયુગ આવશે તેમ સૂચન કરે છે. એટલે કળિયુગમાં સક્ષમી વિના દુઃખી થતા માતાપિતા પોતાની દીકરીઓ જોઈ ધનવાનને વેચીને જીવનનિર્વાહ કરશે. રસ્તામાં પાણીથી ભીંજેલી વેળુના દોરડાં બનાવતા કેટલાક મનુષ્યોને જોયાં દોરડાંઓ થોડા સમયમાં પવનના ભેરથી તૂટી જાય, ફરી લોક વણે અને ફરી તૂટી જાય એ દેખાવ દેખીને રાજાએ બ્રાહ્મણને પૂછતાં તેણે કહ્યું કે હે રાજા! કળિયુગમાં ખેડૂત વગેરે ધણી મહેનત કરીને

૪૦૬

ધન કમાશે પણ તરતજ ચોર, અગ્નિ, રાજદંડ વગેરેથી તેનો નાશ થશે. ધણો પ્રયત્ન કરશે પણ સફર્તી રહેશે નહીં. આગળ ચાલતા રાજાએ જોયું કે અવેકાતું પાણી કુવામાં પાછું પડે છે. બ્રાહ્મણે તેનો અર્થ સમજાવતાં કહ્યું કે હે રાજા! અસિ, મધી અને ધૃષીની મદદથી પ્રજાજનો દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરશે તે સર્વ સફર્તી રાજાને ધેર જશે. જૂતકાળમાં રાજાએ પોતાનું દ્રવ્ય પ્રજાને આપીને સુખી કરતા હતા ત્યારે લવિષ્યકાળમાં કળિયુગમાં રાજાએ પ્રજાને ચૂસીને ધન મેળવશે અને રાજ્ય ચાલશે. આગળ જતાં રાજાએ ચંપકવૃક્ષની ખાવડમાં એક ખીજડીનું ઝાડ જોયું તે ખીજડીના વૃક્ષને વેદિકાબદ્ધ ચખ્ખતરો કરેલો છે, માંડણાં કર્યા છે અને સુગંધી દ્રવ્ય, માળા, વગેરેથી પૂજાયેલ છે. તે ઉપરાંત તેના ગીત, નૃત્ય વગેરેથી મહિમા થાય છે. આ રીતે માણસોથી પૂજાતો ખીજડો ધર્મપુત્રે જોયો. જ્યારે ચંપકવૃક્ષની સામે કોઈ જોતું નથી આ પ્રમાણે વિપરીત દેખાને રાજાએ વિપ્રને પૂછતાં તેણે કહ્યું કે-હે રાજા! કળિયુગમાં ગુણવાન મહાત્મા સજ્જન પુરુષની, ચંપકવૃક્ષની માફક, કોઈ પૂજા કરશે નહીં અને નિર્ગુણ પાપી દુષ્ટ માણસોની પૂજા પ્રલાવના થશે. તેમજ લોકોમાં સત્કાર અને ઋદ્ધિ પામશે વળી આગળ જતા રાજાએ આકાશ માં સૂક્ષ્મ વાળાથી ખાંધેલ એક મોટી શિલા જોઈ ત્યારે સુતકંઠ નામના બ્રાહ્મણે કહ્યું કે હે મહારાજા ! લવિષ્યકાળમાં કળિયુગમાં શિલાની જેમ ખૂબ પાપ થશે અને સૂક્ષ્મ વાળા જેટલો અત્યંત ધર્મ રહેશે. તેટલા અત્યંત ધર્મથી પણ સંસારના લોકો ઘેરો વખત નિર્વાહ કરશે પછી તેટલો ધર્મ છોડી દેશે એટલે સર્વ લોક દુખશે. આ રીતે અન્ય દર્શનોએની મહાભારતાદિ ગ્રંથોમાં એકસો આઠ પ્રકારની કળિયુગની સ્થિતી બતાવી છે.

૪૦૭

પૂવોક્ત આઠ સ્વપ્નનું ફળ સાંભળીને શ્રી ગૌતમસ્વામી આશ્ચર્ય પામીને પોતે તેનો પરમાર્થ જાણતાં છતાં સલાજનોને જાણાવવા માટે પ્રભુને પૂછવા લાગ્યા કે હે ભગવાન ? આપના નિર્વાણ પછી આ સંસારમાં શું થશે ? ત્યારે ભગવાન બોલ્યા કે હે ગાયત્રી મારા નિર્વાણ પછી નેચારી પક્ષ પૂરા થયા બાદ પાંચમો આરો શરૂ થશે તેમાં યમદંડ સરખા રાગગ્રો થશે અને મારા નિર્વાણ પછી હે ગૌતમ ! બાર વર્ષે તું મુક્તિ પામીશ મારી પાટે અનુક્રમે ૨૦૦૪ આચાર્યો થશે, તેમાં પ્રથમ સુધર્મા ગણધર થશે તે મારા નિર્વાણ બાદ વીશ વર્ષે મોક્ષમાં જશે, સુધર્મા પછી તેની પાટે જંબૂ નામના આચાર્ય થશે, તે મારા નિર્વાણ પછી ચોસઠ વર્ષે મોક્ષમાં જશે ત્યાર પછી ભરતક્ષેત્રમાં (૧) આઠારક શરીર, (૨) મનઃ પર્યવજ્ઞાન, (૩) પુલાક લગ્નિધ, (૪) પરમાવધિ, (૫) ક્ષપક્રમેણિ, (૬) કેવળજ્ઞાન, (૮) યથાખ્યાત ચારિત્ર, (૯) મોક્ષમાર્ગ, અને દશમો જિનકલ્પ, એ દશ વસ્તુઓ વિચ્છેદ થશે.

જંબૂ આચાર્ય થયા પછી તેની પાટે પ્રલવસુરિ થશે, પછી શરપલવસુરિ થશે, તે દ્વાદશાંગધારી દશ વૈકાલિક થશે, તેની પાટે ચૌદ પૂર્વ શ્રી યશોભદ્રસુરિ થશે તેને સંજ્ઞતિવિજય અને ભદ્રબાહુ નામના બે શિષ્યો થશે. ઘણા ગ્રંથોના રચનાર અને નિમુક્તિના કરનાર એવા ભદ્રબાહુ મારા નિર્વાણ પછી એકસો સીતેર વર્ષે દેવલોકમાં જશે. તેના શિષ્ય સ્થુલિભદ્ર થશે. તેના વખતમાં બાર દુષ્કાળ પડશે એ આચાર્ય દશ પૂર્વ અર્થ સહિત ભણશે અને ચાર પૂર્વ અર્થ વિના ભણશે: તે મારા નિર્વાણ પછી બસોને પંદર વર્ષે દેવલોકમાં જશે. ત્યાર પછી ભરતક્ષેત્રમાં પહેલું સંઘયણ, પ્રથમ સંસ્થાન તથા સુક્ષ્મ મહાપ્રણાયામધ્યાન વિચ્છેદ જશે પછી અનુક્રમે પાંચસો ને ચોરસી વર્ષ પછી વજ્રસ્વામી

૪૭૯

આચાર્ય થશે. ત્યારે દ્વયમું અર્ધ પૂર્વ ચાર સંધ્યણુ તથા ચાર સંસ્થાન વિચ્છેદ જશે. હસો ને સોળ વર્ષ બાદ પુણ્યમિત્ર આચાર્ય થશે ત્યારે નવ પૂર્વનું જ્ઞાન બાકી રહેશે અને તે મિત્રાચાર્ય પૂર્વનું જ્ઞાન વિચ્છેદ જશે. મારા નિર્વાણ પછી હસોને વીસ વર્ષે આચાર્ય મહાગિરિ આચાર્ય થશે. તે મામનુષામ વિહાર કરશે. હસો ને નવ વર્ષે રથવીરપુર નગરમાં કિંગબર મતની સ્થાપના થશે. વળી મારા નિર્વાણ પછી ત્રણસો વર્ષ બાદ હજજીની નગરીમાં સંપ્રતિ રાજ્ય થશે તે આર્ષ સુહસ્તિદુરિના ઉપદેશથી જ્વલિતસ્મરણુ જ્ઞાન પામશે અને જૈનધર્મ ધારણુ કરશે. તે ત્રણ ખંડનો ભોક્તા થશે, વિનયવંત થશે, જૈનમંદિરોથી પૃથ્વીને શોભાયમાન કરશે, સવા લાખ દેરાસરો, ઇત્રાસ હજાર છલ્લોદાર, સવા કોડ જિનપ્રતિમા, પંચાલુ હજાર ધાતુની પ્રતિમા ભરાવશે, એક હજાર ઉપાશ્રય કરાવશે, તેમજ પોતાના માણસોને અનાર્ષ દેશોમાં પણ મોકલી જૈનધર્મ ફેલાવશે. નિઘ્રંથોના વિહાર સુગમ થાય તેવા ક્ષેત્ર કરશે. એ રીતે સંપ્રતિરાજ્ય સર્વે દેશોમાં જિનધર્મ ફેલાવશે. તે આનુબ્ય પુણ્યશ્રતા દેવલોકમાં જશે.

તે ઉપરાંત મારા નિર્વાણ પછી ચારસોને સિતેર વર્ષ મહા હજજીની નગરીમાં વિક્રમાદિત્ય રાજ્ય થશે, તે સિદ્ધસેન સુરિના ઉપદેશથી સમ્યક્ત્વ પામશે અને જૈન ધર્મી બનશે. અગ્નિવીર નામનો વેતલ તેનો ચાકર થશે. એ રાજ્ય બહુ બુદ્ધિશાળી ધીર, પરોપકારી થશે અને સર્વલોકમાં પ્રસિદ્ધિ પામશે. પોતાના નામનો સંવત ચલાવેશે. દેવતાઓ પણ તેની સ્તુતિ કરશે, વિક્રમાદિત્યના સંવત્ ૧૩૫ મે વર્ષે શાલિવાહક રાજ્ય થશે. તે પણ પોતાનો શક ચલાવશે. વિક્રમ સંવત્ ૫૮૫ મર્મ પછી શ્રી હરિભદ્રસુરિ થશે. મારા નિર્વાણથી ૬૯૩ વર્ષે કાલિકા ચામ્પ થશે. કારણુ વશાત્ તે એમની સંસ્કૃતચરી કરશે. પછી પદ્મપ્રત થશે. મારા

૪૦૬

નિર્વાણુથી ૧૨૭૦માં વર્ષે શ્રી બાપભદ્રસુરિ મહાવિદ્યા વિશારદ
 થશે તે આમ રાજ્યને બોધ આપીને ગ્વાલેરના પર્વતમાં વીર
 ભગવાનની ત્રણ કોટી સોનાની મૂર્તિઓ ભરાવશે. મારા નિર્વાણુથી
 ૧૩૦૦ વર્ષ બાદ ધણા ગચ્છો થશે. તે મારા મોર્ગને જિલ્લ જિલ્લ
 કરી નાખશે. સુધર્મ પરંપરા ઉઠાપીને પોતપોતાના ગચ્છ
 સ્થાપીને વાડા બાંધશે. સૌ પોતપોતાની જુદી જુદીસા માચારી
 કરશે, પ્રરુપણા જુદી કરશે, શ્રદ્ધા જિલ્લ કરશે, પોતાનો ગચ્છ
 મૃષાવાદનું સેવન કરશે. બહુ થોડા જીવેને સિદ્ધાંત તરફ રુચિ
 રહેશે. તેઓ પણ ક્રિયાશીલ થશે. લોકો કષાય પણ ધણો
 પામશે. લોકો મર્યાદા રહિત થશે, ધણા લોકો ધર્મબ્રષ્ટ થશે,
 મિદ્યાત્વીઓ થશે, પરાપકાર રહિત અસત્યભાષી લોકો થશે.
 શિષ્ય પોતાના ગુરુનો વિનય કરવો છોડી દેશે. ગામ સ્થળાન
 સરખા થશે, નગરો ગામડા જેવા થશે. ઉત્તમ પુરુષો માકરી
 કરશે, નીચ પુરુષો રાજ્ય થશે. ઉત્તમ લોકોનો આચાર નીચ લોકો
 પાળશે નીચ લોકોનો આચાર ઉચ્ચ લોકો પાળશે. ઉત્તમ જાતિના લોકો
 નિર્ધન અને દુઃખી થશે તથા નીચ લોકો ધનાઢ્ય થશે રાજ્ય દુષ્ટ થશે
 દેવતાઓ દેખાવ આપશે નહીં જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન કોઈને થશે
 નહીં નીચ લોકોમાં બળ ખૂબ વધશે લોકો કૃતન્ત્રી અને બીજાનું
 જૂઠું ઈચ્છનારા થશે મતભેદીયા થશે પ્રુણકાર્યમાં પ્રમાદી
 બનશે પાપ કરવામાં ઉદ્ધમી થશે તેમજ લોભી જૂઠા અભિમાની
 ક્રોધ કરવામાં ચતુર ધૂર્તવિદ્યામાં કુશળ તથા પારકાનો દ્રોહ
 કરનારા એવા ધણા લોકો થશે જે કોઈ ધર્મ કરશે તે પણ
 અભિમાન સહિત કરશે ધણા લોકો દરીદ્રીઓ થશે રાજ્યમાં
 પણ અનેક પ્રકારના નવા કરવેરાઓ નાખશે રાજ્યમાં અન્યાયી
 વિના કારણે હંડ દેનાર દેરાસરોને તોડનાર સ્વેચ્છનું ભક્ષણ
 કરનારા થશે શિખામણ આપનારની સાથે કદામલ કરનારા તેમજ
 આચાર બ્રષ્ટ થશે માતૃપિતા પોતાની દીકરીઓ વેચીને પેટ

૪૧૦

ભરનારા થશે કન્યાવિધ્વ્ય કરીને આજીવિકા ચલાવશે વ્યાપારીઓ
 કુડકપટે કરનારા યતિઓનું અને ચૈત્યોનું દ્રવ્ય બક્ષણ કરનારા
 થશે શાસ્ત્રના રહસ્યોથી અજ્ઞાણ રહેશે એક કદાચ સૂત્ર સાંભળ્યું
 એટલે સર્વ સમજી ગયા એટલું જિન ધર્મનું રહસ્ય તેઓ
 જાણ્યો પક્ષાપક્ષી ધણી વધશે આવકો પોતાની લીધેલ ઉઠ મૂકશે
 નહીં જૈન ધર્મનું તો તેમાં નામ માત્ર રહેશે દુષ્કાળો ધણા
 પડશે રાજ્યોના ધણા ઝગડાઓ થશે ધણા દેશો શૂન્ય થઈ
 જશે સોઠો નિર્ધન થશે નીચકુળના રાજાઓ જૈનધર્મ છોડીને
 ખ્રીસ્ત ધર્મના માનનારા થશે અને મોટે ભાગે નરકમાં જનારા
 થશે આ રીતે પાંચમાં આરામાં સોઠો ધણા દુઃખી થશે વળી
 અન્નિના ચોરના તથા લેણુદારના ધણા ઉપદ્રવો થશે નિર્ભય
 મંત્ર તંત્ર ઔષધનો પ્રભાવ મંદ પડી જશે મેલી વિદ્યાનું જોર
 ઘણું વધશે દાન શીલ તપ અને ભાવરૂપ ધર્મનો હાય થશે સર્વ
 શિષ્યો અવીનીત થશે પુત્ર પોતાના માતાપિતાની સેવા કરશે
 નહીં ધણા વેપારીઓ કુડાં તોલ માપ વિગેરે રાખશે ધર્મ
 ઠગાઈ ધણી થશે સત્યવાદીપણું ધણું ઓછું રહેશે દશ પ્રકારનો
 યતિધર્મ ઠાઈ વિરલાભ પાળશે મંત્રીઓ લાંચરૂઝત લેનાર થશે
 સેવક સ્વામી દ્રોહી થશે પોતાના સ્વામીની જરા ચણુ ગણના
 રાખશે નહીં કાળી રાત્રી સમાન નિર્દયો સાસુ થશે અને સાપણ
 જેવી કોની વિનય રહિત વહુઓ થશે વળી કુલીન જીઓ પણ
 કટાક્ષ પ્રેક્ષણાદિથી વેશ્યાના આચરણ શીખશે સ્વેચ્છાએ ચાલશે
 પુત્ર પિતાની શીખ માનશે નહીં શિષ્ય પોતાના ગુરુની શીખ
 માનશે નહીં અકાળે મેઘવૃષ્ટિ થશે અને ચોમાસામાં વરસાદ
 વરસશે નહીં દુર્જન ધૂત સોઠો સુખી દેખાશે ચોરસમ મરડીલમ
 હુમલાનો ભય ધણો રહેશે તીડ વિગેરે દુષ્ટ જીવડાંઓનો ઉપદ્રવ
 ધણો થશે ઔષધી સાકર ફુલ વિગેરેના રસ ગંધ ઓછાં થઈ
 જશે મનુષ્યોના બળ બુદ્ધિ આયુષ્ય વિગેરે ખૂબ ઘટી જશે

૪૧૧

આચાર્ય શિષ્યને વાંચના આપશે નહીં કલહકારી અસમાધિકારી
 કપદ્રવકારી અસુખકારી અને અનિવૃત્તિકારી સાધુઓ દશ ક્ષેત્રમાં
 થશે મંત્રતંત્રાદિમાં મથગુલ બનશે સાધુને વ્યવહાર મુખી દેશે
 આમમના અનળજી છતાં વિપરીત અર્થોની પ્રકાશ કરશે જેવી
 રીતે રાજાઓ ખેડૂત પાસેથી બળબચારીથી જેમ કરવેરા
 લે છે તેવી રીતે સાધુઓ આવકપાસેથી વસ્ત્રપાત્ર વસ્તી
 વિગેરે બળ જોરથી કળ્યા કરીને લેશે આત્મસ્થાવા
 કરીને પારકી નિંદા કરીને સ્વકલ્પિત સમાચારી
 સ્થાપી મૂખ લોકોને મોહ પમાડશે મિથ્યાત્વી લોકો બળવંત
 થશે અને સમ્યક્ત્વી લોકો અદ્યપબળવાળા થશે વળી હે ગૌતમ
 મારા નિર્વાણ પછી ૧૬૫૯ વર્ષ બાદ ચૈત્રક્રમ વંશમાં કુમારપાળ
 નામનો મોટો રાજા થશે અદાર દેશમાં તેની આજ્ઞા પ્રવર્તશે
 ઉત્તર દિશામાં ગંગાનદી સુધી પૂર્વ દિશામાં વિંધ્યાચળ
 પર્વત સુધી દક્ષિણ દિશામાં સમુદ્રસુધી અને પશ્ચિમ દિશામાં
 પણ સમુદ્ર સુધી પોતાના રાજ્યમાં જન ધર્મ ફેલાવશે એ રાજાને
 મોટી સેના હશે તેમાં અગ્રધારસે હાથી દશ હજાર રથ અગ્રધાર-
 લાખ ઘોડા અદાર લાખ સુલટો હશે શ્રી મુનિ ચંદ્રસુરીના કુળમાં
 શ્રી હેમચંદ્રસુરીનામના આચાર્ય થશે કુમારપાળ રાજા હેમચંદ્રસુરી
 પાસેથી આવકોના ત્રત અંગીકાર કરશે અને તેને સારી રીતે પાળશે
 ઘણું જિનમંદિરો બંધાવશે દેવપૂજા તથા ગુરુલકિત કર્યા વિના ભોજન
 કરશે નહીં ગામોગામ જનદેરાસર કરાવશે એક દિવસ શ્રી હેમ-
 ચંદ્રાચાર્યના મુખથી જીવિત સ્વામીની મૂર્તિનું વર્ણન સાંભળીને
 કુમ્ભરપાળ ધૂણીકાટિને ખોદાવી તેમાંથી પ્રતિમા કઢાવીને પાટણમાં
 લાવીને દેરાસરમાં સ્થાપન કરાવશે અને સાક્ષાત્ શ્રી વીર ભગવાન
 જ છે એમ જાણીને હંમેશાં તે પ્રતિમાની ભાવપૂર્વક પૂજા કરશે
 જેમ કદાચી રાજાએ પુણ્યમાં ગામ આપ્યા છે તેમ કુમારપાળ
 પણ પૂજામાં ગામ આપશે એવો એ રાજા ઉદાર સ્વદારા સંતોષી

૪૧૨

દાતાર શરવીર થશે મનથી પણ વ્રતભંગનો દોષ થયો જાણ્યો તો ઉપવાસ કરશે અપુત્રીયાનું ધન લેવાનો ત્યાગ કરશે અદાર દેશમાં અમારીનો પડલ વજડાવશે એમાસાના દિવસોમાં ઘઢાઈ ન કરતી ઘોડા વિગેરે પ્રાણીઓને પણ પાણી કપડાંથી ગાળાને પાવું વિગેરે નિયમો પાળશે જૈન ધર્મમાં પૂર્ણ શ્રદ્ધાવાન જાનીને જૈન ધર્મની જિજ્ઞાસી કરશે. હે ગૌતમ ? વિક્રમ સંવત ૧૧૦૦ માં શ્રી જીનદત્તસુરી વગેરે તથા અભય દેવસુરી નવાંગી વૃત્તિના કર્તા થશે આચાર્ય પંચાંગીમાં જેવા અર્થ હશે તેવાજ અર્થ લખશે પણ પોતાના ગમજનું મમત્વ રાખશે નહીં જ્યાં સંદેહ થશે ત્યાં કેવળી ભગવાન જાણે એમ કહેનાર એવા આચાર્ય થશે મારા નિર્વાણ પછી નવસોને એકી વર્ષ પછી સિદ્ધાન્તો પુસ્તકરૂપે લખાશે તેના અર્થ કરનારાઓ મહાજીવિશાળી આચાર્યો થશે આ અરસામાં કુમારપાળ રાજની ગાદીએ એક દુષ્ટ રાજા આવશે તે દેરાસરોનું ખંડન કરાવશે તેનું રાજ્ય યવન લોકોના હાથમાં જશે ત્યાર બાદ વિક્રમ સંવત ૧૫૦૦ ના સૈકામાં શ્રી આનંદ વિમળસુરી ક્રિયાનો ઉદ્ધાર કરશે તેમની શિષ્યપરંપરામાં શ્રી હીરવિજયસુરી થશે તે આચાર્ય દિલ્હીના અકબર બાદશાહને બોધ આપીને અમારી પળાવશે.

હે ગૌતમ પાંચમાં આરામાં ભેખધારી લીંગીઓ વિપરિત શ્રદ્ધાવાળા થશે તેઓ કલહ કરનારા મોઢો મોઢો લડનારા અસ-માધિકારક અશાતના કરનારા લોકોમાં સાધુ કહેવરાવતાં છતાં મંત્ર તંત્ર ઔષધોપચાર કરનાર થશે સુત્રના પરમાર્થ ભૂલી જશે ધનના લોભી લાલચુ વ્યાપાર કરનારા ઈન્દ્રિયોના વિષયોને ભોગ-વનારા ઉપગરણ ઉપર મમત્વ ધરાવનારા વસ્ત્ર પાત્રાદિનો સંમહ કરનાર પોતાના નામ પર કોઈ ધનિકને ધરે ધન રાખનારા ઉપાશ્રયો મારે ઝગડા કરનારા એવા મહેવાસી જેવા ધણુ

૪૧૩

સાધુઓ થશે શુદ્ધ પ્રરૂપક અને શુદ્ધ મુનિ કોઈ વિરલાભ થશે
 તેના સમ્યક્ત્વે જીવો નિર્બંધ થશે અને મિથ્યાત્વે રાજાઓનું
 ખેર વધશે ક્ષત્રિયો ઓછા બળવંત થશે મારા નિર્વાણ પછી
 કેટલોક કાળ પસાર થયા બાદ કલકી રાજા થશે કોઈ મગધસેન
 નામના નીચ સાંડાલને ઘરે યાદા નામની બ્રાહ્મણીની મુકીમાં
 તેર માસ મુધી ગર્ભમાં રહીને ચૈત્ર શુદ્ધી આઠમના દીવસે પાટ-
 લીપુત્ર પદ્મમાં જન્મશે તે વખતે મકર લગ્નમાં શુરુ મકરને
 તથા રાહુ બુધ શુક્ર અને સુર્ય એ ચાર ગ્રહો મેળના એથે
 સ્થાનકે નથા વૃષભનો મંગળ મિથુનનો શનિ કર્કને ચંદ્રમાં
 તુલા રાશિનો કેતુ હકે નવાશે મંગળવારે આશ્લેષા નક્ષત્રનો
 પહેલો પાથો હશે તેના ચાર નામો પડશે એક કલકી બીજુરુદ્ર
 ત્રીજુ ચતુર્મુખ ચોથું કંટકી તથા હાથનું હિંચુ શરીર માથાના
 વાળ પીળા માંજરી આંખો તીખોસ્વર પીઠ ઉપર લંછન વિદ્યાવંત
 ધૂત દીર્ઘરદય નિર્લજ્જ મહાનિર્ગુણી નિર્દંબ એવો થશે તેના
 જન્મ સમયે ઉપદ્રવ થશે તેને પાંચમે વર્ષે પેટ પીડા થશે સાતમે
 વર્ષે અગ્નિની આપદા થશે દશમે વર્ષે ધનની પ્રાપ્તિ થશે અઢા-
 રમે વર્ષે રાજ્યાભિષેક થશે તેને અદ્વત નામનો થોડો હશે તે
 દુર્વાસા નામનો બાલો હાથમાં ધારણ કરશે મૃગાંક નામનો મુગટ
 પહેરશે તેની પાસે દૈત્ય સુદન ખડગ સુર્ય ચંદ્ર નામના બે
 પગના તળીયા ગેલોકમ સુદન નામનું રહેવાનું ઘર હશે તેની
 પાસે કોટાકોટી દ્રવ્ય થશે તે રાજા વિક્રમ સંવત્સર મટાડીને
 પોતાનો નવો સંવત્સર સ્થાપશે જ્યારે તે સાડી વીશ વર્ષનો
 થશે ત્યારે આજુના રાજાની પુત્રી પરશુમે તેને ચાર પુત્રો થશે
 એક દત્ત બીજો વિભ્ય ત્રીજો મુન્વ અને ચોથો અપરશ્મિત તેઓ
 મહાપરાક્રમી થશે આ કલકી રાજાની રાજ્યધાની પાટલીપુરમાં
 થશે ત્યારે તેનું નામ કલકીપુર પડશે તથા દત્તપુરમાં વિભ્યની
 રાજધાની રાજગૃહમાં થશે ત્યારે તેનું નામ વિભ્યપુર થશે

૪૧૪

મુંજરાજની રાજધાની અણહિલપુર પાટણમાં થશે અને આ રીતે ક્લકી રાજ્ય ચારે પુત્રાને રાજ્યગાદી સોંપીને પોતે એકસો પોતાનું રાજ્ય સંભાળશે અનેક સંગ્રામ ખેલશે વળી નવ નંદ રાજ્યઓના વખતમાં સંગ્રહાયેલા મુવર્ણના મોટા નવ ઘડાઓ જમીનમાંથી કઢાવીને ધન લઈ લેશે અને ખીચું પણુ ધણું ધન બેશું કરશે ત્યારે તેના ભંડારમાં નવાણું કોડા કોડી સોનૈયા ભરાશે તેના સૈન્યમાં ચૌદ હજાર હાથી સાડા ચારસો હાથથી પાંચ કોડી પાયદળ સત્યાશી સાખ ઘોડા હશે તે રાજનું ત્રિશળ આકાશમાં ચાલશે પાષાણનો ઘોડો ચાલશે તેમજ તે મહાકૂર ઘાતકી થશે તેના જન્મ સમયે મથુરાના દેરાંના ઈંડા પડશે મહારોગ તથા દુઝડાળ થશે તે ક્લકી સંપૂર્ણ રાજ્ય કરતો બ્યારે છત્રીશ વર્ષનો થશે ત્યારે તે ભરતક્ષેત્રના ત્રણ ખંડને અધિપતિ થશે અને પોતાનું એક છત્ર રાજ્ય ચલાવશે છતાં પણ તે અતિ લોભમાં પડીને પોતાના નગરના પુર્વ પુરુષોએ દાટેલું સર્વ ધન લઈ લેશે તેમાં રાજ્ય માગે ખોદતાં લવણદેવી નામની પથ્થરની એક ગાય નીકળશે તે ગાયને ખજૂરમાં રાજ્ય-માગે વચ્ચે સ્થાપન કરશે, તે ગાય અતિ વર્ષા લાવનારી થશે તે ગાય ગોચરી વહોરવા જતા સાધુઓને દેખીને પોતાના શીંગડાવતી સાધુઓને સ્પર્શ કરશે આ વાત સાધુઓ પોતાના આચાર્યને કહેશે ત્યારે ચીતાર્થ આચાર્ય એવું જાણશે કે આ નંદરમાં અતિવૃષ્ટિથી મોટો હિપદ્રવ થશે તેથી તે આચાર્ય પોતાના પરિવાર સહિત ત્યાંથી વિહાર કરી જશે છતાં પણ કેટલાક સાધુઓ વસ્ત્ર પાત્ર આહારાદિના લોભથી આચાર્યના વચનોનું ઉલ્લંઘન કરીને ત્યાંજ રહેશે થોડા સમય બાદ તે શહેરમાં સાડા સપ્તર હોવસ સુધા અહોનિદ્ય એકધારે વરસાદ પડશે તેમાં આખું શહેર તથાઈ જશે સર્વે પ્રજાજનો ગંગાનદીના કાંઠે જઈને આશ્રય લેશે અને ક્લકી રાજા પોતે ત્યાંથી ઉતર

૪૧૫

દિશામાં નાસી જઈ એક ઉચ્ચ ટેકરી ઉપર નગર વસાવીને
 રહેશે તે કૃપદ્રવ શાંત થવા પછી ક્લષ્ટી રાજા નંદ રાજાઓની
 કરાવેલી સેનાની કુઠારીયોનું દ્રવ્ય લાવીને પોતાના શહેરમાં રહેશે
 પોતે ધણે લોભી થવાથી લોકો ઉપર ખોટા કરવેરા નાખશે
 અન્યાયી રીતે દંડ કરશે લોકોની દૃશ્ય ખેડાણ બનશે
 રોકો ફાટેલા તૂટેલા કપડાં પહેરશે ખાઈની પાસે લેશ માત્ર દ્રવ્ય
 રહેશે નહીં ત્યારે ચામડાના નાણાં ચાલશે તેનાથી વેપાર ધંધા
 વ્યવહાર ચાલશે તે અત્યંત લોભી હોવાથી લોકોના ઘરમાં જરા
 પણ ધન રહેવા દેશે નહીં અને છતાં પણ લોકોના ઘરમાં ધન
 છે કે નહીં તે જોવા પોતે એક શણગારેલો હાથી વેચવા કાઢશે
 તેની કીંમત માત્ર એક જ રૂપીયો રાખશે કીંમત માત્ર એક જ
 રૂપીયો હોવા છતાં કોઈ તેને ખરીદવા તૈયાર થશે નહીં લોકો
 ખૂબજ નિર્ધન થઈ જશે એ વખતે એક મુસલમાનનો દોકરો
 હાથી લેવા માટે પોતાની મા પાસેથી એ રૂપીયો મેળવવા હઠ
 પકડશે પણ તેને તેની મા પાસે ઘરમાં એકેય રૂપીયો હશે નહીં
 તેથી તેની મા તેને કહેશે કે તારા બાપની કબરમાં રૂપીયો નાખેલ
 છે તે સહ આવ છોકરો ઘોરમાંથી એક રૂપીયો લાવીને ક્લષ્ટી
 રાજાને આપીને હાથી ખરીદશે ત્યારે ક્લષ્ટી છોકરાને પુછશે કે
 તું આ રૂપીયો ક્યાંથી લાવ્યો તે છોકરો બધી વાત કરશે તે
 સાંભળી ક્લષ્ટી લોભની પરા કાષ્ઠાએ પહોંચી બંધી ઘોરો ખોદા
 વીને તેમાંથી ઘણુંજ દ્રવ્ય કઢાવી લેશે તે રાજા ધણા દેવળો
 સ્તંભો વિગેરે પડાવીને તેમાંથી ધન મેળવશે પછી સર્વે પાંખ-
 ડીઓ પાસેથી ભીખનો દંડ લહેશે ત્યારે પરિવ્રહીઓતો ધન
 આપશે પણ નિરાશની નિષ્પરિવ્રહી એવા સાધુઓ આપી શકશે
 નહીં તેઓને ક્લષ્ટી રાજા ઉપદ્રવ કરશે ધણે ધાતકી વ્યવહાર
 કરશે સાધુઓ કઠિન્દ્રસંગ ધ્યાન કરીને દેવતાઓનું આરાધન
 કરશે શાસન દેવે આવીને રાજાને તોમ કરતો અટકાવશે લોકો

૪૧૧

પાંદડામાં ભોજન કરશે ધાતુનું ભોજન કોઈની પાસે હશે તો તે બહાર કાઢશે નહીં એવા અવસરે પણ જૈનના દેરાસરોમાં જિન પ્રતિમાઓની પૂજા થશે સાધુઓ પણ વિહાર કરશે હવે ક્ષત્રીને પચાસમે વર્ષે વર્ષાદિ સારા પ્રમાણમાં થશે તેથી ક્ષત્રીને ધાન્ય સારા પ્રમાણમાં મળશે કેટલેક કાળે એમ ધારી સ્ત્રી-ગીયાના સ્ત્રી-ગ ત્યાગ કરાવશે સ્ત્રી-ગીયાના કર સેવા માંડશે તે ક્ષત્રીની ડાખી બંધામાં અને જમણી કુખને પછવાડે પ્રહાર થશે તેથી લોકો માનશે કે તેના કર્મના ફળ ઉદય આવ્યાં કોઈ કહેશે કે શાસન દેવે પ્રહાર કર્યો પછી છયાશીમે વર્ષે વર્ષા પણ તે ક્ષત્રી સાધુઓની પાસેથી ભિક્ષામાંથી જીવો અંશ લેવા માટે તેઓને ગાયેના વાડા મહિ પુરશે છતાં પણ મુનીઓ આપશે નહીં તે વારે સર્વ શ્રીસંધ મળી શાસન દેવતાને કાકસંગ કરશે તેથી શાસન દેવતા પ્રગટ થઈ વળી ક્ષત્રીને કહેશે કે અરે મુખ તું સાધુઓને અશાતા ઉપજાવે છે તો પણ ક્ષત્રી માનશે નહીં તેથી શાસન ભક્તિ માટે શકેન્દ્રનું આસન ચલાવમાન થશે ઇંદ્ર શ્વ માધ્યસનું રૂપ લઈને તિહાં આવીને ક્ષત્રીને કહેશે કે આ નિરામીઓને નિષ્પરિમલીઓને પકડી રાખ્યા છે? તેઓ તો નિરામીઓ છે તેઓની પાસે ધન ન હોય? ત્યારે ક્ષત્રી રાજ્ય કહેશે કે સર્વે નગરજનો અને કર આપે છે પણ તેઓ આપતા નથી તેથી તેઓને પકડી રાખ્યા છે ત્યારે ઇન્દ્ર જરા શુસ્સે થઈને કહેશે કે તું તેઓને છોડી મૂક તેઓ કર નહીં આપે અને જો તું તેઓને છોડીશ નહીં તો મહાઅનર્થ થશે છતાં પણ ક્ષત્રી રાજ્ય ઇન્દ્રનું વચન માન્ય કરશે નહીં તેથી ભાદરવા શુદ્ધ આઠમના દીવસે જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રમાં ઇન્દ્ર ક્ષત્રી રાજાને એક ચપટ મારશે તેથી તે છયાશી વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી મરણ પામીને નરકમાં જશે ઇન્દ્ર મહારાજ ક્ષત્રીના પુત્ર દત્તને ગાદી સોંપીને અરિહંત ધર્મનું આરાધન કરવાની શિખામણ આપી

૪૧૭

અને મુરુવદન કરીને સ્વસ્થાને જશે પછી પોતાના પિતાના પાપોતું અનિષ્ટ ફળ કેવું મળ્યું તે જાણવાથી દત્તરાજ ઘણા દેરાસરો બાંધાવશે અને ધર્મમાં તત્પર થશે સર્વ પ્રજાજનોને સુખી કરશે દત્તરાજને જીતશનુ નામનો પુત્ર થશે અને જિતશનુને મેઘધોષ નામનો પુત્ર થશે.

મેઘધોષ રાજા જૈન ધર્મ સારી રીતે પ્રવર્તાવશે હે જૈતમ ! મારા મૃત્યુ નક્ષત્રે ભસ્મ રાશિચંદ્ર એસે છે તેના બળથી મારા નિર્વાણ પછી પચીશસો વર્ષ બાદ એટલે લગભગ વિક્રમ સંવત ૨૦૩૦-વર્ષ પછી વર્ગી જનધર્મની ઉન્નતિ થશે સાધુઓની પૂજા સેવા થશે પાખંડીઓના પ્રભાવ ઊડી જશે ભસ્મચંદ્રના ઉત્પત્તિ બાદ દેવતાઓ પણ આરાધન કરવાથી તરત પ્રગટ થશે વિદ્યા મંત્ર તંત્ર યંત્ર વિગેરેના પ્રભાવ ખીલી ઉઠશે અવધિજ્ઞાન અને જાતિ સ્મરણ જ્ઞાનના સાધો પણ ઠોઈ ઠોઈ જળ્યાએ પ્રગટ થશે.

હે જૈતમ મારા નિર્વાણ પછી ઘણા ઉત્તમ તથા મધ્યમ આચાર્યો સદ્ગતિમાં જશે કેટલાકે દૂરગતિમાં પણ જશે ઘણા ઉત્તમ આચાર્યો શ્રી જિન ધર્મના પ્રભાવિક પુરુષો થશે તેમાં બે હજાર અને ચાર યુગ પ્રધાન આચાર્યો થશે તેઓ વર્તમાન જુતના જાણુ મારિત્રવંત થશે તેઓમાં છેલ્લા આચર્ય શ્રી દુષ્પત્તહસૂરી થશે તેમના પ્રભાવથી દુષ્કાળ નહીં પડે અને તેઓ ઘણા ભવ્ય જીવોના મિથ્યાત્વને દૂર કરશે કેટલાક આચાર્યો મધ્યમ ગુણવાળા થશે તથા કેટલાકે અધર્મી આચાર્યો થશે તેઓ ભવ્ય જીવોને વિપરીત પ્રવૃત્તિ કરવાવાળા થશે મહા આરંભી થશે અને પ્રાયઃદુર્ગતિ ગામી થશે તેઓના ધાવકો આવીકાઓ સાધુઓ અને સાધ્વીઓ પણ દુર્ગતિ ગામી થશે હે જૈતમ ! મારા નિર્વાણ પછી એક વર્ષ બાદ પૂર્વજુતનો વિચ્છેદ થશે ત્યાર પછી વીંચ હજાર વર્ષ સુખી મારું શાસન આગિયાના ચમકાર

૪૧૮

જેવું આસશે પાંચમાં આરાને અંતે છેલ્લા શ્રી દુષ્પસહસ્રરી થશે તેમનું જે હાથનું શરીર હશે તેઓ શુદ્ધ સમ્યક્ત્વી થશે જ્યારે તે બાર વર્ષના થશે ત્યારે દીક્ષા લેશે આઠ વર્ષ સુધી દિક્ષા સારી રીતે પાળશે દૃશ્યવૈકાલિક અનુયોગ દ્વાર કલ્પશ્રુત ઓધનિયુક્તિ એટલા આગમોના જાણનારા થશે છઠ્ઠો તપ કરતાં આઠ વર્ષ સુધી ચારીત્ર પાળીને અદ્ભુત તપ કરી અનશ્ન કરશે અને સૌધર્મ દેવલોકમાં એક પદ્યોપમના આયુધ્યવાળા એકઅવતારી દેવ તરીકે દત્તપત્ર થશે તેજ વખતે કલ્પ શ્રી નામની સાધ્વી નાગીલ નામનો શ્રાવક અને સત્ય શ્રી નામની શ્રાવીકા એ ચતુર્વિધ સંધ દિવસના જે પહોર પહેલાં અનશ્ન કરીને દેવલોકમાં જશે ત્યાર બાદ જે પહોર પછી સુમુખ નામનો પ્રધાન અને વિમલવાહન નામનો રાજા મૃત્યુ પામશે અને એ રીતે ધર્મનીતી અને રાજ્ય નીતી સ્વભાવે વિચ્છેદ પામશે આ રીતે વીશ હજાર નવસો વર્ષ ત્રણ માસ પાંચ દીવસ પાંચ પ્રહર એક ઘડી અને જે પળ ઉપર અડતાલીશ અક્ષરો હુચ્યારીએ એટલો સમય શ્રી જિન ધર્મ પ્રવર્તશે ત્યાર પછી પ્રલયકાળનો વાયરો કુંકારો રાત્રે ચંદ્ર બાર ગણો શીતળ થશે દિવસે સુષ્ણો તાપ બારગણો આકરો થશે તેથી ધણા લોકો નાશ પામશે પછી સાત સાત દિવસો સુધી અગારા જેવી પૃથ્વી થઈ જશે ભસ્મની વર્ષા મુર્ખની વર્ષા ક્ષારની વર્ષા વિષની વર્ષા અગ્નિની વર્ષા વીજળીની વર્ષા થશે દરેક વર્ષા સાત સાત દિવસો સુધી રહેશે તથા કાસ શ્વાસ કોઠ વિગેરે રોગોથી લોકોનો નાશ થશે પર્વત નદી ખાડા તળાવ વિગેરે સરખાં જ થઈ જશે વૈતાલ્ય પર્વતના મૂળમાં ગંગા સિંધુ નદીને કાંઠે બહોંતર ખિલ છે તેમાં છ ખંડના ભરતક્ષેત્રના સર્વે મનુષ્યો તથા તિર્થંત્રો આવીને રહેશે રથના જેટલી પહોળા ગંગા તથા વિંધુ નદી વહેશે તેમાં પાણી પશુ ધણુ થોડું રહેશે તેમાં માછલાં કાચખાં વિગેરે જીવો ધણુ હશે અને પાણી ધણુ થોડું

૪૧૯

હશે અને પાણી ધણું થોડું હશે બિલવાસી સર્વ પ્રાણીઓ
રાત્રીના બહાર નીકળી નદીમાંથી માછલા વિગેરેને કાઢીને ઉતી
રેતીમાં દાટી મૂકશે બીજે દિવસે સુર્યના તાપમાં પાકી જશે
ત્યારે રાત્રે સુર્યાસ્ત પછી બહાર નીકળી નદીમાંથી માછલાં
વિગેરેને કાઢીને ઉતી રેતીમાં દાટી મૂકશે બીજે દીવસે સુર્યના
તાપમાં પાકી જશે ત્યારે રાત્રે સુર્યાસ્ત પછી બહાર કાઢીને
ખાશે એક પ્રકર રાત્રી ગયા પછી તેઓ આજુ ગાજુમાં કાંઈ
જોઈ શકશે નહીં બાજુમાં ઔષધી વૃક્ષ ગામ નગર તળાવ વાવડી
પર્વત પૈતાદય અષમ કૂટાદિ હશે છતાં પણ જોઈ શકશે નહીં તે
મનુષ્યો સર્વે નગન રોગિષ્ઠ અશક્ત હાલતાં ચાલતાં પડી જાય
તેવા કાળાં કોધી નારકીઓના જેવા કંદરૂપા અને એક હાથની
ઉંચાઈવાળા હજી આરાના અન્તે થશે, પુરુષનું વીઘવર્ષનું
આયુષ્ય હશે સ્ત્રીનું સોળ વર્ષનું આયુષ્ય હશે તે ઉંમરમાં જ
પુત્રના પુત્ર દેખશે છ વર્ષની સ્ત્રી ગર્ભ ધારણ કરશે ધણી
પુત્રો જણશે માતા તથા સ્ત્રીમાં કાંઈ ફેર નહીં રહે માતા સાથે
પણ ભોગ ભોગવશે એવા તિર્થંચ જેવા મનુષ્યો થશે ઝગડા
ઝગડી ઘણી થશે આ રીતનો હજો આરો એકવીશ હજાર વર્ષનો
થશે એકવીશ હજાર વર્ષનો ઉત્સર્પિણી કાળનો પહેલો આરો
જાણ્યો એ બંને આરાના મનુષ્યો તિર્થંચ જેવા જ અને નરક
તથા તિર્થંચ જેવા અને નરક તથા તિર્થંચ ગતિમાં જ જવા
વાળા જાણુવા આવી જ રીતે હરત ઔરાવતાદિ દશે ક્ષેત્રમાં
સરખા જાવ જાણુવા પહેલો આરો પૂર્ણ થયા બાદ બીજો
આરો શરૂ થશે ત્યારે સાત સાત દિવસે મુધી એક એક વર્ષ
થશે એમ અનુક્રમે એક પછી બીજી પાંચ વર્ષ થશે તેમાં પહેલો
પુષ્કરાવર્ત મેઘ વર્તશે તેથી જમીનમાંથી બધા તાપ દુર થઈ
શીતળતા થશે બીજા ખીરોદકમેધના વર્ષાદથી જૂમિમાં ઘાસ
વનસ્પતિ વિગેરે ઉગશે ત્રીજા ધૃતોદકમેધના વર્ષવાથી જમીન

૪૨૦

ચીકાશવાળી યશો ચોથા શુદ્ધોદ્દમેધના વર્ષદિથી ઔષધિ ધાન્ય વિગેરે સર્વે વસ્તુઓ કપજશે અને પાંચમાં રસોદક મેધના વર્ષવાથી સર્વ પ્રકારના રસો પૃથ્વીમાં ભરાઈ જશે એમ પાંત્રીશ દિવસોમાં આખી પૃથ્વી આપોઆપ ફળદ્રુપ થઈ જશે બિલવાસી લોકો પણ દિનપ્રતિદિન શરીરે વૃદ્ધિ પામશે અને પૃથ્વીપ ફળદ્રુપ બાણીને બિલમાંથી બહાર નીકળશે બિલ છોડીને વૃક્ષોમાં આવી રહેશે પછી પીએ ધીમે તેઓના આહુધ્ય પણ વધતાં જશે તથા પદ્મ ભુદ્ધિ બળ વિગેરે પણ વધશે માંસઆહાર ત્યાગીને ફળાદાર કરવા સાગશે ધાન્ય ખાવા સાગશે શરીર નિરોગી થશે પીવા માટે પાણીના ઉત્તમ જળાશયો થશે તેમાંથી સારું પાણી પીવા મળશે બીજા આરાના અન્તે મધ્યખંડમાં સાત કુલકર થશે તેઓના નામ અતુક્રમે આ પ્રમાણે વિમળ વાહન સુનામ સંગમ સુપાશ્વ દત સુમુખ અને છેલ્લો સમુચ્ચી એ સાતમાંથી વિમળ વાહનને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન કૃપજશે તેથી તે રાજનીતી સ્થાપશે ગામ વસાવશે હાથી થોડા પાવકળ રથ વિગેરેનો સંગ્રહ કરશે અગ્નિ હિપજનીતે અગ્ર પકવાદિનો વિધિ બતાવશે ગાય બેંસ વિગેરે રાખશે બીજા પણ સર્વે વ્યવહાર શરૂ કરશે પુરૂષોની બહેતિર કળાઓ સ્ત્રીની ચોસઠ કળાઓ તથા કલ્પસુત્રમાં બતાવેલા સો પ્રકારના શિશ્ય પ્રવર્તાવશે સાતમે અને છેલ્લો કુલકર શતદ્વારપુરમાં સમુચ્ચી નામનો રાજા થશે તેની લદ્રા નામની રાણી થશે એ વખતમાં ઉત્સર્પિણીનો બીજો આરો પૂરો થવાને ત્રણ વર્ષ સાડા આઠ માસ બાકી હશે ત્યારે શ્રેણીક રાજાનો જીવ પહેલી નાર-ક્રીમાંથી નીકળીને લદ્રારાણીની કુક્ષીમાં અવતરશે લદ્રારાણી રાત્ર ચૌદ સુપત દેખશે સવારે પોતાના પતિ સમુચ્ચી રાજાને વાત કહેશે ત્યારે સમુચ્ચી રાજા કહેશે કે હે રાણી તને એક પુત્ર થશે અને ગાંધ ચોવીશીના ચરમ તિર્થકર શ્રી મહાવીર પ્રભુની જેમ જ તારા પુત્રનો જન્મ મહોત્સવ થશે દેવતાઓ આવીને મેરુ પર્વત

૪૨૧

ઉપર સ્નાત્ર મહોત્સવ કરશે તેનું નામ પદ્મનાભ રાખશે તેનું સાત હાથનું શરીર સુવર્ણ સમાન દેહ સિંહ લાંછન બહેતેર વર્ષનું આયુષ્ય હશે છે રાણી તે પદ્મનાભ શ્રી મહાવીર સ્વામીના જેવા તિર્થંકર થશે ત્યાર પછી જન્મ વર્તમાન ચોવીશી થઈ દેવીજ રહે એક પછી એક ત્રેવીશ તીર્થંકર થશે આવતી ચોવીશીના તિર્થંકરોના નામ તથા કયા કયા જીવો તિર્થંકર થશે તે કહું છું તે છે ગૌતમ તુ' સાંભળ શ્રેણીક રાજાનો જીવ પ્રથમ તિર્થંકર શ્રી પદ્મનાભ થશે તે મહાવીર જનુના જેવાજ તિર્થંકર થશે શ્રી મહાવીર જનુના કાકા સુપાર્શ્વનો જીવ સુરદેવ નામના બાળ તિર્થંકર શ્રી પાર્શ્વનાથ જેવા જ થશે પાટલીપુત્રના કોણીક રાજાના પુત્ર ઉદાયારાજાનો જીવ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ નામના ત્રીજા તિર્થંકર થશે તે શ્રી તેમનાથ જેવાજ થશે.

પોદ્દિસ નામના સાધુનો જીવ સ્વયંબ્રહ્મ નામના ચોથા તિર્થંકર થશે તે શ્રી નમિનાથ જેવા થશે ડ્રહાસુ નામના આવકનો જીવ સર્વાનુભૂતી નામના પાંચમા તિર્થંકર થશે તે શ્રી મુતીસુવ્રત સ્વામીના જેવાજ થશે કાર્તિકી શેઠનો જીવ (જે અત્યારે સૌધ-મેન્દ્ર છે તે નહીં પણ બાળ કોઈ કાર્તિકી શેઠનો જીવ) દેવ શ્રુત નામના છઠ્ઠા તિર્થંકર થશે તે શ્રી મસ્તિનાથ જેવા થશે દેવશ્રુત તિર્થંકરનું નામ કોઈ આચાર્ય દેવદત્ત પણ કહે છે શંખ આવકનો જીવ (શ્રી ભગવતી સુત્રમાં શંખ પુષ્કલો આવક કહ્યો છે તે નહીં ઉદય નામના સાતમાં તિર્થંકર થશે તે શ્રી અરનાથ જેવા થશે આનંદ આવકનો જીવ (ઉપાસકદર્શાંગ સુત્રમાં આનંદ આવક કહ્યો તે નહીં પેદાસ નામના આઠમા તિર્થંકર થશે તે શ્રી કુશુનાથ જેવા થશે (માત્ર સખે છે કે વસુનંદનો જીવ પેદાસ નામના આઠમાં તિર્થંકર થશે તથા કોઈક કહે છે સુનંદનો જીવ પોદ્દિસ નામના નવમા તિર્થંકર થશે) શ્રી સમવાયાંગ સુત્રમાં

૪૨૨

કશું છે તે પ્રમાણે આનંદનો જવ આઠમા તિર્થંકર થયે અને
 સુતંદનો જવ નવમા પોદ્દિલ નામના તિર્થંકર થયે તે શ્રી શાંતી-
 નાથ જેવા જ થયે શતકનો જવ (શ્રી ઉપાસક દશાંગમાં કહેલ
 છે તે નહીં) સત્કીર્તિ નામના દશમા તિર્થંકર થયે તે શ્રી
 ધર્મનાથ જેવા થયે શ્રી કૃષ્ણની માતા દેવકીનો જવ અગિયારમાં
 મુનિસુવ્રત નામના તિર્થંકર થયે તે શ્રી અનંતનાથ જેવા થયે
 નવમા કૃષ્ણ વાસુદેવનો જવ બારમા અમમ નામના તિર્થંકર થયે
 તે શ્રી વિમલનાથ જેવા થયે સુ જ્યેષ્ઠા સાધ્વીનો પુત્ર સત્યક્રી
 નામના વિદ્યાધરનો જવ ત્રિઃકાયા નામના તોરમા તિર્થંકર શ્રી
 વાસુપૂજ્યના જેવા થયે બળદેવનો જવ ત્રિઃપુલાક નામના
 ચૌદમાં તિર્થંકર થયે તે અગિયારમાં શ્રી શ્રેયાંસનાથ જેવા જ
 થયે અંબડને પ્રતિભોધ આપનાર સુલસા આવિકાનો જવ નિર્મમ
 નામના પંદરમા તિર્થંકર થયે તે દશમા શ્રી શીતલનાથ જેવા
 થયે બલભદ્રજીની માતા રોહિણીનો જવ ચિત્રગુપ્ત નામના
 સોળમાં તિર્થંકર થયે તે નવમા શ્રી સુવિધિનાથ જેવા થયે
 (અહીં શ્રી સમવાયાંગમાં રોહિણીનો જવ પંદરમા અને સુલસાનો
 જવ સોળમાં તિર્થંકર થયે તેમ જણાવેલ છે કેાઈ વળી એમ
 પણ કહે છે કે કલકીનો પુત્ર દત્તરાજ શ્રી શત્રુઝયનો ઉદ્ધાર
 કરી તિર્થંકર નામકર્મ ઉપાર્જન કરશે તે સોળમા તિર્થંકર થયે
 શ્રી મહાવીર પ્રભુને બીજેરાપાક વહોરાવનારી રેવતી આવીકાનો
 જવ સમાધિ નામના સતરમાં તિર્થંકર થયે તે આઠમા શ્રી
 ચંદ્રપ્રભુના જેવા જ થયે સતાલી નામનો આવક (કેાઈ તાપસ
 કહે છે) સંવર નામના અઠારમા તિર્થંકર થયે તે શ્રી સુપાર્શ્વ-
 નાથ જેવા થયે દ્વારિકાનો દાહ કરનારો દ્વિપાયન મુનીનો જવ
 યશોધર નામના ઓગણીશમાં તિર્થંકર થયે તે હદ્દા શ્રી પદ્મપ્રભુના
 જેવા થયે (શ્રી સમવાયાંગના આધારે મયાલીનો જવ ઓગણીશમાં
 તિર્થંકર થયે તથા દ્વીપાયનનો જવ વીશમા અનર્ધક તિર્થંકર

૪૨૩

યશે તેમ જણાવેછે વળી બીજા કેટલાક આચાર્યો કહે છે કે કૌરવ પાંડવોનો ભાઈ કણ્વનો જીવ વીશમાં તિર્થંકર થશે) વામુ પૂજ્યના વંશમાં થયેલો કણ્વ વિજય નામના વીશમાં તિર્થંકર થશે તે શ્રી સુમતિનાથ જેવા થશે.

વિમ્બિશંકુપુત્ર નારદનો જીવ વિજય નામના એકવીશમાં તિર્થંકર થશે તે શ્રી અસિનદનના જેવા થશે (કોઇ કહે છે કે રામ સદ્મણના વખતમાં થયેલ નારદનો જીવ એકવીશમાં ચત્સ નામના તિર્થંકર થશે શ્રી સમરાયાંગમાં એકવીશમાં તિર્થંકર નામ વિજયજી આપેલું છે) સુસાની પરીક્ષા કરનાર અંબડનો જીવ બાવીશમાં વિમલ નામના તિર્થંકર થશે તે શ્રી સંલવનાથ ની જેવાજ થશે (અહીં કવવાઇ સુત્રમાં અંબડ પરિવાજક કહ્યો છે તે ન લેવો બીજા ગ્રંથોમાં બાવીશમાં તિર્થંકરનું નામ દેવ પશુ કહ્યું છે) અમરનો જીવ દેવોપપાત નામના ત્રેવીશમાં તિર્થંકર થશે તે શ્રી અજીતનાથની જેવાજ થશે (બીજા ગ્રંથોમાં ત્રેવીશમાં તિર્થંકરનું નામ અનંતવીર પશુ કહ્યું છે) અને સ્વાતિભુધનો જીવ ભદ્રકૃત નામના ચોવીશમાં તિર્થંકર થશે તે શ્રી રૂપલદેવની જેવાજ પાંચસો ધનુષની કાયાવાળા થશે (ચોવીશમાં તિર્થંકરના બીજા નામો બીજા ગ્રંથોમાં અનંત વિજય અને અનંતવીર પશુ કહ્યા છે.)

ચોવીશે તિર્થંકરોના આસુખ્ય શરીર પ્રમાણુ કલ્યાણુઘાદી દ્વિવસો આંતરા વર્ણુ સંજન વિગેરે શ્રી મહાવીર પ્રભુથી શરૂ કરી અનુક્રમે શ્રી રૂપલદેવ સ્વામીનાં જેમ આપેલાં છે તેમજ જીણુદાં બીજો અરો પૂર્ણુ થવા પછી ત્રીજા આરાની ચોવીશીમાં બાર ચક્રવર્તિ થશે તેના નામો આ પ્રમાણુ છે -પેલો દીર્ઘદંત બીજો ગૂઢદંત ત્રીજો શુદ્ધદંત ચોથો શ્રી ચંદ્ર પાંચમો શ્રીજીતિ

૪૨૪

જીકો શ્રી સોમ સાતમો પદ્મ આઠમો મહાપદ્મ નવમો દર્શન વિમલ
અગિયારમો વિમલવાહન અને બારમો અદિષ્ટ આ પ્રમાણે બાર
ચક્રવર્તિના નામ કલા હવે નવ વાસુદેવો થશે તેનાં નામ આ
પ્રમાણે પેલો નંદી બીજો નંદીમિત્ર ત્રીજો સુન્દરબાહુ ચોથો
મહાબાહુ પાંચમો અતિબળ જીકો મહાબળ સાતમો બળ આઠમો
ત્રિપૃષ્ઠ નવ વાસુદેવો આ પ્રમાણે થશે હવે નવ પ્રતિ વાસુદેવો
તેના નામ આ પ્રમાણે છે પેલો તિલક બીજો લોહબંધ ત્રીજો
વજ્રબંધ ચોથો કેસરી પાંચમો બચી જીકો પ્રહલાદ સાતમો
અપરાજિત આઠમો ભીમ નવમો સુચીવ આ પ્રમાણે નવ પ્રતિ
વાસુદેવ થશે હવે નવ બળદેવો થશે તેનાં નામ આ પ્રમાણે છે
પેલો જ્યંત બીજો અજીત ત્રીજો ધર્મ ચોથો સુપ્રસ પાંચમો
સુદર્શન જીકો આનંદ સાતમો નંદન આઠમો પદ્મ નવમો સંકર્ષણ
આ સર્વે ત્રેસઠ થયા તે ત્રિપૃષ્ઠ શલાકા પુરુષ જાડુવા આ સર્વે
ત્રીજા આરામમાં થશે બાદ ચોથો આરો શર થશે તે સર્વના
આયુષ્ય શરીર વિગેરેના પ્રમાણ પૂર્વે થએલ તિર્થંકરોના વખત
પ્રમાણે જાણવા ચોવીશમાં તિર્થંકરનું મોક્ષગમન થયા બાદ કલ્પ
વૃક્ષ પ્રગટ થશે સર્વ લોક સુગલીઆ થશે અઢાર કોડા કોડી
સાગરોપમ સુધી નિરંતર સુગસિક ધર્મ પ્રવતશેએ ઉત્સર્પિણી
અને અવસર્પિણી મળી ત્રીશ કોડા કોડી સાગરો પમતું એક
કાળચક્ર થાય એવા અનંત કાળચક્રો આ ભરતક્ષેત્રમાં ભૂતકાળમાં
થયાં છે અને ભવિષ્યમાં થશે આ પ્રમાણે શ્રી મહાવીર પ્રભુએ
ગૌતમને કહ્યું પછી પોતાના નિર્વાણને સમય ઘણો નજીક જણી
અને ગૌતમને પોતાના પર અતિ મમત્વ હતું તેથી તેને
બાળુમાં એક ગામમાં દેવશર્મા નામના ક્ષાત્રજાને પ્રતિબોધ દેવા
માટે મોકલ્યા વીર પ્રભુત્રીશ વર્ષસુધી ગૃહસ્થવસ્થામાં રહ્યાં સાડા
બાર વર્ષ સુધી છદ્મસ્થ પશુમાં રહ્યા અને ત્રીશ વર્ષ સુધી

૪૨૫

કેવળજ્ઞાની પણામાં વિચર્યા એ રીતે બરાબર બહેતિર વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી કાર્તિક વદિ અમાવાસ્યા બીજે ચંદ્રનામ સંવત્સર પ્રીતી વર્ધન નામનો મહિનો નંદિવર્ધન નામનો પક્ષ ઉપશમ નામનો દિવસ દેવાતંદ્રા નામનો રાત્રિ સર્વાર્થસિદ્ધિ મુહૂર્ત નાગ નામનો કરણ રાત્રિના પાછલા ભાગમાં ચાર ઘડી રાત્રિ બાકી હતી ત્યારે સ્વાતિ નક્ષત્રમાં પર્યાકાસન એટલે પાલખી પસાંડી વાળીને બેઠા એવામાં શકેન્દ્રે આવીને પૂછ્યું કે હે ભગવન્ તમારા જન્મ નક્ષત્ર કોપર એ હજાર વર્ષની સ્થિતિનો ત્રીશમે ભસ્મમંડળ આવશે તે અતિશુદ્ધ છે માટે હે પ્રજુ તમે માત્ર એક મુહૂર્ત જ પડ્યો (આયુષ્ય સંખ્યાવો) તો પાછળ તમારા તિર્થની પૂજા પ્રજ્ઞાવના સારી રીતે થશે નહીંતર પાછળ શિષ્યાદિ ચતુર્વિધ સંધને અતિ પીડા થશે તે મારાથી પણ શાંત થશે નહીં, ભગવાને શકેન્દ્રેને કહ્યું કે હે ઇન્દ્ર એ વાત ત્રણ કાળમાં બને તેવી નથી જે થવાનું હોય તે થાય જ તેને કોઈ ટાળી શકે નહીં આયુષ્ય વધારવાને કોઈ સમર્થ નથી.

પછી પ્રજુએ પંચાવન અધ્યયન પુણ્યકળ વિપાકના કહ્યા પંચાવન અધ્યયન પાપકળ વિપાકના કહ્યા અને પૂછ્યા વિના છત્રાશ અધ્યયન કહ્યા. તેને અપુષ્ટ વ્યાકરણ કહેવાય છે માર્કંદેવી-માતા નામનું પ્રધાન નામા અધ્યયન કહેતા અંતર્મુહૂર્તનું શૈલેશી કરણ કરી ત્રણ યોગ રૂંધી પ્રધાન અધ્યયન ભાવતાં શુક્લ ધ્યાનના ચોથા પાદે હ્રસ્વ અક્ષરની સ્થિતિવાળુ ચૌદમું અયોગી ગુણકોણું પામીને મોક્ષ પામ્યા ત્યારે ઝીણા કુશુંઆ જીવે ધણા થયા તેથી ધણા મુનીયોએ અનયન કરું નવ મલ્લકી જાતિના રાજાઓ અને નવ હચ્છવી જાતિના રાજાઓ એમ અઢાર કાશી કૌશલના અધિપતિ રાજાઓ અમાવાસ્યાના દિવસે વંદન કરવા આવ્યા તેઓ પણ ઉપવાસ તથાપીષધ કરીને ત્યાં રહ્યા તેઓએ

૪૨૬

ભગવંતનું નિર્વાણ થયું જાણીને વિચાર્યું કે દીપકનો ભાવ ઉદ્યોતતો ગયો માત્ર દ્રવ્ય ઉદ્યોત કરવો રહ્યો તેથી તેઓએ અસંખ્ય દીવાઓ કરાવ્યા ભગવાનનો નિર્વાણ મહોત્સવ કરવા આકાશ ભાગે ધણાં દેવ દેવીઓ જવા આવવા લાગ્યા તેના પ્રકાશથી રાત્રે પણ ઉદ્યોત થયો મેરઠયાં મેરઠયાં એમ બોલતા દેવ દેવીઓએ કાલાહલ કર્યો તેથી લોકોએ દીવાના મેરઠયાં કરવાનો રિવાજ ચલાવ્યો શ્રી ગૌતમ સ્વામી દેવોના મુખેથી પ્રભુનું નિર્વાણ સાંભળીને ચિંતવવા લાગ્યા કે પ્રભુએ અંતસમયે પણ પોતાનાથી દૂર મોકલી દીધા ભગવાન કેટલા નિરાશી ? હું તેમનો પરમ ભક્ત છતાં પણ મને પોતાની પાસે ન રાખ્યો એ વીતરાગ પ્રભુને કોઈના પ્રત્યે રાગદેષ કેમ હોય ! આ જગતમાં કોઈ કોઈનું નથી માટે હે આત્મન તું તારી સ્વદશામાં રમણકર આત્મદશા સંભાર આ રીતે ભાવના ભાવતાં મોહનો ક્ષય કરીને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું તે દીવસથી સંસારમાં લોકોએ દીવાળી પર્વની ઉજવણી કાર્તિક વદી અમાવાસ્યાને દિવસે શરૂ કરી સર્વ લોકો ચતુષ્પાદ ગાય વિગેરેને ભસ્મગ્રહના ફળનો નાશ કરવા મેરઠયાં થયાં ઇંદ્ર મહારાજે અમાવાસ્યાને દીવસે પ્રભુનો નિર્વાણ મહોત્સવ અને પડવાને દીવસે ગૌતમ સ્વામીનો કેવળજ્ઞાન મહોત્સવ કર્યો તેથી લોકોમાં પડવાનો તહેવાર શરૂ થયો તેથી ચંદનાદિથી લોકો અક્ષની પૂજન કરે છે.

અહીં કવિ કહે છે કે મોહરૂપ ચોર જાણ્યું કે મહાવીર મહારાજ મોક્ષ પામ્યા હવે મને કોણ રોકનાર છે ? આંમે વિચારી મોહરૂપ ચોર લોકોને લૂંટવા લાગ્યો, ત્યારે ગૌતમસ્વામી એ વિચાર્યું કે પ્રભુના નિર્વાણ પછી શું હું હાજર નથી કે મોહરૂપ ચોર લોકોને હેરાન કરે ? અને લોકોને હુરે ! આમ

૪૨૭

વિચારી ? ગૌતમસ્વામીએ મોહરૂપ ચોરને દૂર હઠાવ્યો મોહરૂપ ચોર લોહાના ઘરમાં પેસવા જાય છે. ત્યારે સ્ત્રીઓ સુપકુ કુટવા લાગી તે વખતે ગૌતમ સ્વામીએ સુરિમંત્ર આપ્યો તેથી સુરિમંત્રની આરાધના શ્રી ગૌતમ સ્વામીના કેવળજ્ઞાનના દિવસે કરેછે દેવહદો રચાવે છે અક્ષત વગેરે ઉછાળીને સુરિમંત્રની પૂજા કરેછે અને લોકો પશુ ભગવાન મોક્ષ ગયા પછી શ્રુતજ્ઞાનની સર્વ વિધિપૂર્વક પૂજા કરેછે પ્રભુના નિર્વાણના સમાચાર સાંભળી મોટાભાઈ નંદી વર્ધન રાજાએ શોકાતુર થઈ પડવાના દિવસે ઉપવાસ કર્યો કાર્તિક શુદ્ધિ બીજના દિવસે સુદર્શના બહેને તેને પોતાના ઘેર બોલાવીને ચાર પ્રકારનો આહાર કરાવી શોક દૂર કરાવ્યો અને વસ્ત્ર તાંબૂ લાદિ આપ્યા તે દિવસથી લોકમાં લાઈબીજનો શુભ તહેવાર થઈ થયો આરીતે દીપોત્સવીની તહેવારમાં ગયુત્રી થઈ દીપોત્સવીમાં ચૌદશ તથા અમાવાસ્યાનો છઠ્ઠ કરીને અષ્ટ પ્રકારી પૂજા કરાવી પચાસ હજાર ફૂલોથી શ્રુતજ્ઞાનની પૂજા કરવી શ્રી ગૌતમ સ્વામીને સુવર્ણ કમળમાં સ્થાપીને ધ્યાન ધરવું ચોવીશ તીર્થ કરેના પદ પાસે દરેક જિન પ્રતિમાં સામે પચાસ હજાર ચોખ્ખા રાખતાં એકંદરે બાર લાખ ચોખ્ખા ધરીને તેની ઉપર દીવો મૂકી ને શ્રી ગૌતમ સ્વામીનું આરાધન કરવું સર્વોત્કૃષ્ટ સંપદા આરાધવાથી પરપરાએ પરમપદ પામીએ દીપોત્સવ અમાવાસ્યા નાં દિવસે ઉજમણું કરીને નંદીશ્વર તપ માંડીએ તે દિવસે નંદીશ્વર પદની પૂજા સહિત ઉપવાસ કરવો એ રીતે સાત વર્ષ સુધી દરેક અમાવાસ્યાએ ઉપવાસ કરવો સાત વર્ષ પૂરા થાય ત્યારે મહાવીર નિર્વાણ કલ્યાણક્રમની અમાવાસ્યા ને દિવસે ઉજમણું કરવું ત્યારે નંદીશ્વર દ્વોપનાં બાવન જિનાલયનો પદ પાસે બાવન વસ્તુઓ મૂકીને પૂજા કરવી બાવન પ્રકારનાં પડવાળ મીઠાઈ, નારંગી, બીજેરાં, જંબીર, સોપારી, શીશીળ, રોરડીનાં સાઠા, કેળા વિગેરે સર્વે બાવન બાવન મૂકવા

૪૨૮

આવન જાતિના કૂલો ચઢાવવા તથા આવન વસ્ત્ર ચઢાવવાં
 દેડસાક એમ પણ કહે છે કે દોપોતસવ વિના પણ નંદિથર તર
 કરવું, આ પ્રમાણે દોવાળીપર્વનું આખ્યાન શ્રી આચાર્યસુહસ્તિ-
 ચૂરીએ સંપ્રતિરાગ્નને કથું ત્યારે સંપ્રતિ રાજ્યએ ફરી પૂછ્યું,
 કે હે સવામીન ? દિવાળી પર્વમાં ખાસ કરીને ધરને શોભાવવું
 સારાં સારાં વસ્ત્રો પહેરવા સારા ખાતપાત કરવાં ફલકળાદિ ખાવાં,
 મહિા મોકે જુહાર કરવા ઘેર ઘેર મળવા જવું, વગેરે કરવાનું
 કારણ શું હતું ? તે સાંસગીને ગુસ્સે જવાળ આવ્યો કે હે
 રાજા ? એ રિવાજ ઘણા સમયથી ચાલ્યો આવે છે એક વખત
 વજ્રજ્યોતી નરીમાં ધર્મરાજ્ય રાજ્ય કરતો હતો તેને નમુચિ
 નામનો પ્રધાન હતો એવામાં શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામીનાં શાસનના
 શ્રી સુવ્રતસુરી નામના આચાર્ય વિહાર કરતાં ઘણા શિષ્યો
 સહિત ત્યાં આવ્યાં તેમનું આગમન સાંભળી ધર્મરાજ્ય વાંઘવા
 આવ્યો, સાથે તેનો પ્રધાન નમુચિ પણ આવ્યો તે મિથ્યાદષ્ટિ
 હતો માટે કુમાર્ગ સ્થાપન કરવા લાગ્યો ત્યારે એક નાના શિષ્યે
 ગુસ્સે કહ્યું કે-હું એ નમુચિ પ્રધાનને જવાળ આવું ? પછી તે
 શિષ્યે ગુસ્સા આત્મા લઈને નમુચિ સાથે વાદવિવાદ કરીને તેને
 દરાવ્યો તેથી લોહો એ શિષ્ય ની પ્રશંસા કરી નમુચિ ગુસ્સે
 થઈને ઘેર ગયો પછી રાત્રે જ્યારે સર્વ મુનિઓ સુતા હતા
 ત્યારે નમુચિ તરવાર લઈને શિષ્યો ને મારવા આવ્યો પણ
 શાસનદેવતાએ તેના હાથ ચંલસવી દીધા બીજા દિવસે રાજ્ય
 પરિવાર સહિત ગુરુવંદન કરવા આવ્યો રાજ્યએ નમુચિને થંભી
 ગયેલો જોયો, રાજ્યએ મુનિની ક્ષમા માગીને નમુચિને છોડાવ્યો
 રાજ્ય તથા અન્ય નગરજનો તેને ધિક્કારવા લાગ્યાં અપમાનથી
 લજ્જા પામીને નમુચિ નગર છોડીને ચાલી નીકળ્યો. ગામેગામ
 ફરતો હસ્તિનાપુર નામના ગામમાં આવ્યો ત્યાં પશ્ચોતર રાજ્ય
 રાજ્ય કરતો હતો તેને જવાલા નામની રાણી હતી તે સમ્યક્સી

૪૨૬

શીલવતી, શુભવતી, રૂપવતી, અને ધર્મા અક્ષરોથી શોભતી
હતા તેને એક વિષ્ણુકુમાર અને બીજો મહા પદ્મોત્તર નામના
એ મહા શરવીર પુત્રો હતા ત્રિભુવનને આનંદગરી, દાનેશ્વરી,
કલ્પલક્ષ અમાન દાતાર વિષ્ણુકુમાર સુવરાજ હતા છતાં પણ
રાજ્યની છબ્બા રાખતો ન હતો તેથી પદ્મોત્તર રાજ્યએ, મહાપ-
દ્મોત્તર ને સુવરાજ પદ આપ્યું મહાપદ્મને એક દિવસ નમુચિ
મળ્યો તેના ઉપર મહાપદ્મ પ્રસન્ન થયો તેને પોતાના પ્રધાન
અનાવીને રાખ્યા એકવખત મહાપદ્મ રાજ્યએ નમુચિને સિંહસેન
નામના રાજાને પકડવા મોકલ્યો નમુચિએ પુદ્ધ કરીને સિંહસેન
રાજાને પકડીને મહાપદ્મ રાજાને સ્વાધાન કર્યો તેણે નમુચિ
ને વરદાન આપ્યું અને કહ્યું કેનું ને માગે તે આપું પણ
નમુચિએ તે વખતે ન માગતા વરદાન અનામત રાખી ભવિષ્યમાં
માગવાનું કહ્યું એવામાં જવાહારાણીએ જૈન રથયાત્રા કાઢી, તેમાં
સુવર્ણનો રથ કઢાવ્યો તે જાણીને તેની શોક્ય ને મિથ્યાત્વી
હતી તેણે જૈન ધર્મ તકરના દેષને લીધે શિવની રથયાત્રા કાઢી તે,
અન્ને રથો રસ્તામાં સામસામા ભેગા થઈ ગયાં. ત્યાં અન્ને
વચ્ચે વાદ થયો કોનો રથ પહેલો ચાલે તે માટે ઝગડો થયો
તેથી પદ્મોત્તર રાજ્યએ ઝગડો અટકાવવા અન્નેના રથો ફરતાં
જાંધ કર્યા તે જોઈ સુવરાજ મહાપદ્મને પોતાની માતાનું અપમાન
થયું એમ લાગ્યું તેથી રીસાઈને પરદેશ ચાલ્યો ગયો પરદેશમાં
પોતાનાં પરાક્રમથી પૂર્વપુરુષના પ્રતાપે ચક્રવર્તન પ્રગટ થયું તે
લઈ હજાડ ઉપર જીત મેળવીને પોતાનાં નગરમાં પાછો આવ્યો.
ચક્રવર્તિની ઋદ્ધિ જોઈને પદ્મોત્તર રાજ્યએ મોટા ઉત્સવ પૂર્વક
તેને હસ્તિનાગપુરમાં નગર પ્રવેશ કરાવ્યો પછી પદ્મોત્તર વગેરે
ખત્રીસ સભ્ય રાજ્યઓ એ તેનો ચક્રવર્તિ નો પદ્માલિષેક કર્યો
બાદ પદ્મોત્તર રાજ્યએ વિષ્ણુકુમારને સાથે લઈને દીક્ષા લીધી
શુદ્ધ ચારિત્ર પાળીને પદ્મોત્તર રાજા દેવલોક ગયા વિષ્ણુકુમારે ૭

૪૩૦

હજાર વર્ષ સુધી ઉગ્ર તપ કર્યું તેને પ્રતાપે તેને વૈક્રિયાદિ અનેક લઙ્ગિયો પ્રાપ્ત થઈ મહાપદ્મ ચક્રવર્તિ એ પણ અનેક ગામે શહેરો તથા પર્વતોમાં દેરાસરો બંધાવ્યાં અને જૈન ધર્મની ખુબ જિજ્ઞાસી કરી પૃથ્વી ઉપર જૈન રાજ્ય ફેલાવ્યું સુવર્ણ રતનમય મોટા રથ બનાવીને રથયાત્રા કાઢી માતાનો મનોરથ પૂર્ણ કર્યો એકવખત સુવતામાર્ગ જેમણે પહેલાં નમુચિને વાદવિવાદમાં હરાવ્યો હતો, તે શિષ્યો સહિત ત્યાં આવીને ચોમાસુ રહ્યા તેમને જોઈને નમુચિને દ્રેષ જાગ્યો અને મનમાં તેમની સાથે વેર લેવાનું નક્કી કર્યું નમુચિને રાજ મહાપદ્મોત્તરે આપેલાં વચનની યાદ આવી અને રાજ પાસે વચન માગ્યું કે-હે રાજન્ ! મારે એક યજ્ઞ કરવો છે મારે કાર્તિક શુદ્ધ પૂનમ સુધી તમારું ચક્રવર્તિ રાજ પદ્મોત્તર વચનથી બંધવેલ હતા તેથી તેમણે રાજ્ય આપ્યું અને પોતે રાણી વાસમાજી રહ્યા નમુચિ રાજ થયો તેણે યજ્ઞ કરવા માંડ્યો તેમાં બધાં દર્શનીના સિંગોઓ આવ્યાં અને નમુચિને વંદન કરવા લાગ્યાં પરંતુ સુવતામાર્ગ આવ્યા નહિ તેથી નમુચિએ કહેરાવ્યું કે સર્વ દર્શનીઓ આવીને મને નમ્યા પણ તમે નમવા આવ્યા નહિ તો હવે સાત દિવસમાંજ મારા રાજ્યમાંથી બહાર નીકળી જાઓ નહીં તર તમે સર્વેને મરાવી નાખીશ પછી મને દોષ આપશે નહીં મુનિઓ વિચારવા લાગ્યા કે સાત દિવસમાં ચક્રવર્તિના રાજ્યને એળંગીને ક્યાં જવું વળી સંઘ તથા અન્ન રાજ્યો પણ નમુચિને સમજાવવા લાગ્યા કે-હે રાજન્ ! મુનિઓ ચોમાસામાં વિહાર કરી શકે નહીં તેમજ આખાથે ભરત ક્ષેત્રમાં તમારું રાજ્ય છે તો તેનાથી બહાર ક્યાં જઈ શકે ? પણ નમુચિએ કોઈનું માન્યું નહિ અને કહ્યું કે જો અહીંથી બહાર જશો નહીં તો મરાવી નાખીશ આ પ્રમાણે સાંભળીને શ્રી સંઘે સુવતામાર્ગને બધી વાત કહી અને સમજાવ્યું કે અમે કોઈ કરી શકીએ તેમ નથી તેમજ રાજ

૪૩૧

પણ વચન થી બંધાયેલો છે તેથી કાંઈ પણ ખોલતો નથી માટે હવે તેમજ ધર્મ સંકટ નિવારે આથી સુવતાચાર્યે સાધુઓને કહ્યું કે-તમારામાંથી એક લગ્નિષ વાન સાધુ મેરુપર્વત ઉપર જઈને વિષ્ણુકુમારને તેડીલાવો એક સાધુ તૈયાર થયા તેની પાસે માત્ર જવાની શક્તિ હતી પણ પાછા આવવાની શક્તિ નહતી આચાર્યે તેમણે કહ્યું કે તમે ત્યાં જાઓ, વિષ્ણુકુમાર તમને પાછા લાવશે. તે મુનિ મેરુપર્વત પર ચઢ્યાં અને વિષ્ણુકુમારને બધી વાત કહી અને વિનંતી કરી કે આ સંઘનું કામ છે માટે ચાલો વિષ્ણુકુમાર તેની સાથે ભરતક્ષેત્રમાં આવ્યાં સુવતાચાર્યને વાંદીને પુછ્યું કે-હે પૂજ્ય ? મને શું આજ્ઞા છે. શુર્યે બધી હકીકત કહી આથી વિષ્ણુકુમાર મેઢાપદ્ય રાજા પાસે ગયા અને કહ્યું કે તારારાજ્યમાં મુનિઓને ઉપસર્ગ કેમ થયા તેથી ચક્રવર્તીએ કહ્યું કે હું વચનથી બંધાયેલો છું તેથી મારું કાંઈ ચાલે તેમ નથી આવી હકીકત સાંભળીને વિષ્ણુકુમાર રાજાની પરિષદમાં ગયા તેમને ખીજા રાજાઓ તથા પ્રધાનોએ આવકાર આપ્યો અને વંદન કર્યું પણ નમુચિએ આવકાર પણ ન આપ્યો અને વંદન પણ ન કર્યું થોડો આસને બેઠા બાદ વિષ્ણુકુમારે નમુચિને કહ્યું કે-હે નમુચિ ? આ ચોમાસું પૂર કરીને મુનિઓ વિહાર કરશે કારણ કે અત્યારે તેઓથી બહાર જવાય નહિ નમુચિએ કહ્યું કે-જો તેઓ મારા રાજ્યનો ત્યાગ નહીં કરે તો હું તેમને મરાવી નાખીશ ત્યારે વિષ્ણુકુમારે કહ્યું કે મને રહેવા માટે તો જમીન આપીશને નમુચિએ કહ્યું કે-તમને રહેવા માટે માત્ર ત્રણ પગલાં જમીન આપીશ આથી વિષ્ણુકુમાર મુનિ ખૂબ જ ગુસ્સે થયા અને વૈદિક્યલગ્નિષના અળથી પોતાનું શરીર એક લાખ ચોજનનું બનાવ્યું પછી એક પગલું પૂર્વ વેદિકાની પાસે અને બીજું પગલું પશ્ચિમ વેદિકા પાસે મૂક્યું અને ત્રીજું પગલું માપીને નમુચિને કહ્યું કે ત્રીજું પગલું મૂકવા જ્યાં

૪૩૨

આપ આ જોઈ સર્વે લોકો ગણરાઈ ગયા અને મુનિએ ક્રોધમાં આવી ને ત્રીજું પગલું મૂકવા માટે જગ્યા ન મળવાથી નમુચિનાં મસ્તક ઉપર મૂકયું, આથી નમુચિ જમીનમાંજ પેશી ગયો. (અન્ય દર્શનીઓ પણ કહે છે કે વિષ્ણુએ વામન અવતાર લઈ ને બળવાન દુશ્મન બળિરાજને પાતાળમાં પેસાડી દીધો હતો. તે વિષ્ણુકુમાર જ સમજવા.) આવું કૃત્ય જોઈને લોકો ભય પામ્યા, પર્વત કંપાયમાન થયા, પૃથ્વી ટૂંકવા લાગી, સમુદ્ર અર્થાદિ મૂકવા લાગ્યાં જ્યોતિષી દેવો ભય પામ્યાં દેવો અને ઇન્દ્ર શકેન્દ્ર પણ મનમાં શંકા પામ્યા અવધિજ્ઞાનથી બળ્યું કે મુનિએ ક્રોધથી વિરાટ રૂપ વિકુન્ઠુ છે. મુનિનો ક્રોધ શાંત કરવા માટે ઇન્દ્ર પોતે ધણા ગંધર્વાદિ દેવ દેવીઓને લઈને તેમના પાસે આવ્યાં અને નાય, માન, તાનાદિ કરીને મુનિનો ક્રોધ શાંત કર્યો ત્યારે વિષ્ણુકુમારે પોતાનું અસલ શરીર ધારણ કર્યું, મહાપદોત્તર ચક્રવર્તીએ આવીને વંદન કર્યું ત્યારે વિષ્ણુકુમારે ચક્રવર્તીને ઠપકો આપ્યો અને પોતે ગુરૂ પાસે આવ્યાં ગુરૂને વાંદીને પ્રાયશ્ચિત લીધું અને શાસન પ્રમાવના કરી, ધણોકાળ ચારિત્ર પાળી મોક્ષમાં ગયા. આ રીતે હિંદકાપાત ધ્રુવે તેથી લોકોમાં જાણે નવું જીવન આવ્યું, મહો મહો કુશળ સમાચાર પૂજવા લાગ્યાં, સારા વસ્ત્રમૂષળો પહેરીને ફરવા લાગ્યાં, ઈષ્ટદેવની રૂઢી રીતે પૂજા સેવા કરીને સારાં સારાં ભોજન કરવાં લાગ્યાં આ દિવસે તે કાર્તિક શુદ્ધ પંડવાનો દિવસ જ હતો તેથી ત્યારથી લોકોમાં વર્ષોથી એ રિવાજ ચાલે છે. અને લોકો ખીજ ને જીહાર કરે છે. ઘર દુકાનાદિ શણગારે છે અને આનંદ પ્રમોદ કરે છે મુનિની અવતાર કરનાર નમુચિને મૃગ પશુની જેવો જાણીને રાજ્યએ ધરતી બદ્ધાર જાણાતો ગોવર્ધન કરાઓ તે રિવાજ અત્યારે પણ ઘણાં સ્થળોએ ચાલે છે તે રીતે નમુચિની પણ ઉપેક્ષા થઈ આ રીત તો પહેલે થી હતી જ અને પછી

૪૩૩

શ્રી વીર નિર્વાણીની અમાવાસ્થ્યા માટે દીવાળીનો રિવાજ થયો
 આ સર્વ લૌકિક સ્થિતિ છે પણ અદ્વાવંત આવકોએ આ પર્વમાં
 જરાપણ આરંભ સમારંભ ન કરવો પરંતુ ચૈત્ર્ય અમાવાસ્થ્યાનો
 જન્મ કરી ને સોળ પ્રકારેનો પૌષ્ણ કરવો કષ્ટિ પુરુષ સહિત શ્રુત-
 ગાનની અષ્ટ પ્રકારે પૂજા કરી વજ્ર રૂપાનાણું સુવર્ણનાણું ચઢા-
 વડું બ્રહ્મચર્ય પાળવું અહિંસા પાળવી પળાવવી. સત્ય બોલવું
 તપ કરવું લોભ લાલચ ન રાખવા ધ્યાન ધરવું સદ્ગુરુની સેવા
 કરવી સુપાત્રે દાન દેવું આ અષ્ટ પ્રકારે તે દિવસ આરાધવો
 પચાસ હજાર સાધુ, સાધ્વીના પરિવાર સહિત શ્રી ગૌતમસ્વામીને
 સંભારીને સોનાના કળશમાં સ્થાપવા, દીપ દૂપ, સાથીઓ આદિ
 કરવા એમ કરવાથી પચાસ હજાર મુનિને પૂજવા તું દ્રવ્ય ફળ
 મળે, અને સર્વ સાવધનો લ્યામ કરે તો લાવપૂજનનું ફળ-મોક્ષનું
 ફળ, મળે, જેવી રીતે વૃક્ષમાં કદપવૃક્ષ દેવોમાં ઇન્દ્ર, રાજાઓમાં
 ચક્રવર્તિ જ્યોતિષીમાં સૂર્ય પાતુઓમાં સુવર્ણ ધોડાઓમાં સમ્રા-
 ત્ત્વોમાં ઘોડા ઉત્તમ છે. તેવી રીતે અન્ય સર્વે વર્ષોમાં દીવાળી
 પર્વ મહાન લાલ ઠારી છે થાસન નાયક શ્રી વીરપ્રભુનો મોક્ષ
 કલ્યાણક મહા પ્રલાવીક છે. વળી શ્રી ગૌતમ સ્વામીને કેવળજ્ઞાન
 પામ્યા ને દિવસે ધણી રાજાઓએ દીપોત્સવ ઉજવ્યો તેથીએ
 દીવાળી પર્વ શરુ થયું છે આ દિવાળી પર્વનું માહાત્મ્ય
 જાણીને સંપ્રતિ રાજા તથા અન્ય લોકો તે પર્વની આરાધવા
 કરવા લાગ્યા મિથ્યાત્વી લોકો પોતાના મત પ્રમાણે તે
 દિવસનું કદપીત મહાત્મ્ય જોડીને દીવાળી પર્વ મનાવવા લાગ્યાં
 એટલે આ પર્વ મિથ્યાત્વીઓને કર્મબંધના કારણરૂપ અને સમ્યગ્
 દૃષ્ટિ જીવોનો કર્મ નિર્જરાના કારણરૂપ થયું તે ઉપરાંત તે
 દિવસે અક્ષતનો સાથીઓ કરી પવિત્ર મનથી શ્રી ગૌતમસ્વામીનો
 મંત્ર જપે તો તેને લક્ષ્મીનો લાલ થાય પણ તે મંત્ર કોઈ પણ
 જાતની આશારાખીને જપે તો ન જોઈએ તે મંત્ર આ પ્રમાણે છે.

૨૮

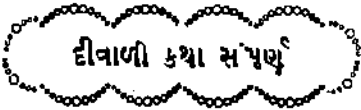
૪૩૪

॥ ઠૂં હોં શ્રી આં શ્રી ગૌતમાય નમઃ ॥

આ મંત્રનો સાડાબાર હજાર જાપ દિવાળીની રાત્રે કરવો

। ઠૂં હોં શ્રી ગૌતમાય સુવર્ણ લગ્નિધ નિધાનાય ઠૂં હોં નમઃ ॥

આ મંત્રનો જાપ સાડાબાર સો વખત કરવો દિવાળીની અમાવાસ્યાના દિવસે નંદીશ્વર દીપનો પદ્મ રાખીને બાવન જિનચૈત્યોની પુજા કરવી પછી દરેક મહિને ઉપવાસ કરવો પારણાને દિવસે એકાસણું કરવું બાવન વસ્તુઓ મઠાવવી એમ સાત વર્ષ પૂર્ણ થયે ઉજમણું કરવું જો શક્તિ ન હોય તો એક વર્ષ સુધી તપ કરીને ઉજમણું કરવું તો પણ મહાન લાભ થાય અને આ પ્રમાણે બીજા પણ કેટલાંક તપો દિવાળી પર્વના સંબંધમાં બીજા મંથોમાં કહ્યા છે, તે જાણી યથાશક્તિ કરવા અત્યારે પાવાપુરી છે તેને પહેલાં મધ્યમપાયા કહેતાં તેને શ્રી વીરપ્રજ્ઞના નિર્વાણ પછી ઇન્દ્રરાજે પાવાપુરી નામ આપ્યું ભગવાનનાં નિર્વાણસ્થાને દેવતાઓનાં પ્રભાવથી કુવાનાં પાણીથી તેલ વિનાં પણ દીવા બળે છે તેથી જે પ્રાણી આ પર્વની વિધિ પૂર્વક શુભ ભાવનાથી આરાધનાં કરે તેને ઉત્તરોત્તર મંગળ થાય

 દીવાળી કથા સંપૂર્ણ

૪૩૫

મનુષ્ય ભવની દુર્લભતા વિષે દશ દૃષ્ટાંત

ચુસ્તગ પાસગ ધનને જૂએ રચણેય સુમિચુ ચક્રે

કુમ્મ જુગે પરમાણુ દસ દિક્કંતા મહુઅલભે

ભોજન ૧, પાશકે ૨, ધાન્ય ૩, ધૂત ૪, રત્ન ૫, સ્વપ્ન ૬, ચક્ર (રાધાવેદ) ૭, કુર્મ (કાચખો) ૮, યુગ (ધુસરી) ૯, અને પરમાણુ ૧૦ - આ દશ દૃષ્ટાંતો મનુષ્ય ભવની દુર્લભતા ઉપર કહેલા છે. એ દશ દૃષ્ટાંતો દુકમાં આ નીચે પ્રમાણે જણાવ્યા છે.

૧ ભોજન:-

એક બ્રાહ્મણે ચક્રવર્તી પ્રસન્ન થવાથી તેની પાસે વરદાન માગ્યું કે - 'પ્રથમ તમારા ઘરથી આંરંભીને આખા ભરતક્ષેત્રના દરેક ઘરે વારા પ્રમાણે એક એક દિવસ મને ભોજન મળે.' ચક્રવર્તીએ વચન આપ્યું. હવે આ પ્રમાણે ભોજન કરવાથી ફરીને તે બ્રાહ્મણને ચક્રવર્તીને ઘેર ભોજન કરવાનો દિવસ ક્યારે આવે? તે ભવમાં તો આવી શકે નહીં; તેમ વૃથા ગુમાવેલો મનુષ્ય ભવ ફરીથી પ્રાપ્ત થવાનો નથી. એ રીતે મનુષ્ય ભવ અતિ દુર્લભ છે.

૨ પાશક:-

એકદા ચાણક્યે ચંદ્રગુપ્ત રાજાનો લંડાર ભરવા માટે દેવાધિષ્ઠત પાસા બતાવ્યા. તે પાસાથી જે કાઢી જતે તેને સોનામહોરનો ભરેલો થાળ મળે અને હારે તો તે માત્ર એકજ સોનામહોર આપે. આ રમતમાં જીતવું દુર્લભ છે, કેમકે સામે દેવાધિષ્ઠત પાસાએ રમનાર છે; તેમ મનુષ્ય ભવ પણ ફરી ને પ્રાપ્ત થવો દુર્લભ છે.

૪૩૬

૩ પ્રાન્ય :-

આખા ભરત ખંડમાં સુકાળને વખતે ઘણા પાકેલા દરેક જાતના ધાન્યોનો એક મોટો ઢગલો કરી તેમાં એક મુઠી સરસવના દાણા નાંખી તેને સ્ત્રેણસ્ત્રેણ કરે. પ્રજ્ઞી એક અતિ વૃદ્ધા ડોશી સુપકું લઈ તે દરેક ધાન્ય જૂઠ્ઠાં પ્રાડી સરસવની મુઠી જૂદી પાડવા પ્રારંભ કરે તો તે ખતી થકે ? નજ બને; એ કાર્યની જોમ મનુષ્ય ભવ દુર્લભ છે.

૪ સુત :-

એક રાજાનો કુમાર યુવાવસ્થા પામ્યો, ત્યારે તેણે વિચાર કર્યો કે ‘મારા પિતાને મારી નાંખીને હું હમણાં જ રાજ્ય ભોગવતો થાઉં.’ આ તેનો દુષ્ટ વિચાર રાજાના જાણવામાં આવતાં તેણે મુક્તિ કરવા માટે કુમારને બોલાવી કહ્યું કે ‘આપણા કુળમાં એવી રીત છે કે જે કુમારને પિતા છતાં રાજ્ય ભોગવવાની ઈચ્છા થાય તેણે આ આપણી સલામાં એકસો ને આઠ આઠ હાંસવાળા એકસો ને આઠ થાંભલા છે, તેમાં એક સાથે ઉપરા ઉપરી એકસો આઠ દાવવડે એક થાંભલાની એકે હાંસ જીતે, એ રીતે સત્તા એકસો ને આઠ દાવવડે એક એક હાંસ જીતી અનુક્રમે એકસો ને આઠે હાંસ જીતે ત્યારે એક સ્તંભ જીતાયો, એ રીતે અનુક્રમે સર્વ થાંભલાની સર્વ હાંસો જીતવી જોઈએ. તેમાં વચ્ચે કોઈપણ દાવ ખાણી જાય તો જીતેલા બધા દાવ નિષ્ફળ થાય, પાકુ કરીથી પહેલા થાંભલાની પહેલી હાંસથી જીતવાનું શરૂ કરવું જોઈએ. આ રીતે એકસો ને આઠે થાંભલા જીતે તો તેને રાજ્ય સોંપવામાં આવે છે.’ આ પ્રમાણે રાજાનું વચન સાંભળી કુમારે વિચાર કર્યો કે ‘આ સુત જીતીને રાજ્ય લેવું તે સાર છે, તેમાં ખિતાની હત્યા કરવાનું

૪૩૭

કાચ્છ રહેતું નથી.' એમ વિચારી તે છુત રમવા બેઠો. પરંતુ આ છુતમાં પૂર્વેકિત રીતે જીતીને રાજ્ય મેળવવું' એમ તેને દુર્લભ છે, એમ વૃથા ગુમાવેલો મનુષ્ય ભવ ફરી મેળવવો દુર્લભ છે.

૫ રત્ન :-

એક શ્રેષ્ઠી પાસે કરેલો રૂપીયાની કિંમતના રત્નો હતાં. તે પશુ તેણે રત્નો વેચી પોતાના રૂપીયાની સંખ્યા પ્રગટ કરી પોતાના મહેલ કુપર એક પશુ કોટી સ્વજ બાધ્યો નહોતો. તેના પુત્રોને તે વાત ગમતી નહોતી. એકલાંતે શ્રેષ્ઠી પરદેશ ગયા ત્યારે પાછળથી તેના પુત્રોએ સર્વ રત્નો વેચી તેના રૂપીયાની સંખ્યા પ્રમાણે કોટી ધવળે પોતાના મહેલ પર બાધ્યા, જ્યારે શ્રેષ્ઠી ઘેર આવ્યો ત્યારે તેણે સર્વ હકીકત બતાવી, તેથી તે પુત્રો પર ગુસ્સે થયો અને તેમને આજ્ઞા કરી કે 'મારાં સર્વ રત્નો પાછાં લઇને જ મારા ઘરમાં તમારે આવવું.' પરંતુ તે અમુલ્ય રત્નો તે પુત્રોએ જુદા જુદા અનેક દૂર દૂર દેશો-માંથી આવેલા ધણી વેપારીઓને એકી કિંમત માં વેચી નાખ્યા હતાં, તેથી તે રત્નો એમ પાછા લાવવા મુશ્કેલ છે તેમ વૃથા ગુમાવેલો મનુષ્ય ભવ ફરી મેળવવો મુશ્કેલ છે.

૬ સ્વપ્ન :-

મૂળદેવ નામનો રાજપુત્ર એકલા એક નગરની ધર્મશાળામાં ધણી બીખારીઓ રહ્યા હતા ત્યાં રાત્રિવાસે રહ્યો. તે રાત્રિમાં તે કુમારને તથા એક બીજા બીખારીને પૂર્ણમંત્રુ પાન કરાવતું સ્વપ્ન આવ્યું. પ્રાતઃકાળે તે બીખારીએ પોતાની સાથેના બીજા બીખારીઓની પાસે પોતાના સ્વપ્નની વાત કરીને તેનું ફળ પ્રાપ્ત કર્યું, ત્યારે તેઓએ કહ્યું કે આજે સિખ મંજતાં તેને લી અને ખાંડ સહિત પોળી મળશે. તે સાંભળી તે ખુશ થયો અને

૪૩૮

તેજ પ્રમાણે તેને લિક્ષા મળી. હવે મૂળદેવે તો પોતાનું સ્વપ્ન તેમને કહ્યું નહિ, પરંતુ ઉદ્યાનમાં જઈ તેના માળીનું કામ કરી તેની પાસેથી ઉત્તમ પુષ્પો તથા ફળો લઈ એક વિદ્વાન સ્વપ્ન પાઠક પાસે ગયો. તેની પાસે વિનયથી તે ફળ મુકી પોતાનું સ્વપ્ન નિવેદન કરી તેનું ફળ પુછ્યું. સ્વપ્ન પાઠકે કહ્યું કે તમને રાજ્ય મળશે. તેથી તે મૂળદેવને તે જ નગરનું રાજ્ય આઠમે દિવસે મળ્યું. અને તે અત્યંત સુખી થયો. તે વાત જાણી પેલા લિખારીને પશ્ચાત્તાપ થયો અને મુળદેવની જમ ફળ મેળવવા માટે ફરીથી તેજ સ્વપ્ન લાવવા માટે સતત મુષ રહેવા લાગ્યો, પરંતુ ફરીથી કદાપી તે સ્વપ્ન પ્રાપ્ત થયું નહિ. તેજ પ્રમાણે વૃથા મુમાવેલો મનુષ્ય લવ ફરીથી પ્રાપ્ત થઈ શકતો નથી.

૭ ચક્ર - રાધાવેદ :-

એક રાજાને બાવીશ પુત્રો હિલ લિત રાણીઓથી ઉત્પન્ન થયેલ હતા. તે હિપરાંત તેણે મંત્રીને એક પુત્રીને પરણીને રાણી કરી હતી. પણ તેણીની સાથે ઋદ્ધતા એકજ દિવસના સમાગમ સિવાય બીજા કોઈપણ વખતે તેણીની સામું પણ તેણે જોયું ન હતું, તે એકજ દિવસના સમાગમથી તેણીને ગર્ભ રહ્યો હતો. અને મંત્રીને (પિતાને) ઘેર રહી તેણીએ પુત્ર સમયે પુત્ર પ્રસવ્યો હતો, રાજાતો તેણીને પરજ્યાનું પણ જુલો ગયો હતો. સર્વ રાજપુત્રો એકજ આચાર્યની પાસે કળા શિખતા હતા. તેમની સાથે આ પુત્ર પણ કળા શિખતો હતો. તે સર્વ રાજપુત્રો પ્રમાદી હોવાથી કોઈપણ શિખ્યા નહિ. અને તે પુત્ર તો સર્વ કળામાં નિપુણ થયો. તેવા સમયે આ રાજાના ઘણા કુમારોમાંથી કોઈ પાત્ર મારે લાયક હશે એમ ધારી કોઈ રાજકન્યા પોતાના પિતાની આજ્ઞાથી સ્વયંવર વરવા ત્યાં આવી. તેણે રાધાવેદ સાથે

૪૩૯

તેને પરણવાનું પણ કરેલું હતું. રાજના સર્વ પ્રમાદી રાજ-
કુમારોમાંથી કોઈ રાધાવેધ કરી શક્યો નહિ. રાજ પોતાના
પ્રમાદી પુત્રો માટે ભારે શોક કરવા લાગ્યો. ત્યારે મંત્રીએ પોતાની
પુત્રીના પુત્રની વાત નિયાની સહિત રાજને કરી. અને તેને
રાધાવેધ કરવાની આજ્ઞા આપી. એમ કહ્યું તે જાણી હર્ષિત થયેલા
રાજએ તેને આજ્ઞા આપી. ત્યારે તેણે અતિ નિપુણતાથી રાધાવેધ
સાધ્યો. એટલે તે રાજ કેન્ધા તેને પરણ્યા તથા રાજએ પોતા
રાજ્ય પણ તેને જ આપ્યું. અહિં તે સર્વ પ્રમાદી રાજકુમારોને
જેમ તે કેન્ધા તથા પિતાનું રાજ્ય દુર્લભ થયું તેમ પ્રમાદી
મનુષ્યને ફરીથી મનુષ્ય હવે પામવો મહાન દુર્લભ છે.

૮ કૂર્મ ને સેવાલ :-

એક મોટા સરોવરમાં એટલી બધી ઘાટી સેવાલ જમી હતી
કે તેમાં જરાપણ છિદ્ર નહિ હોવાથી કોઈપણ જળચર જીવ
બહારના પદાર્થ જોઈ શકતો ન હતો. એકદા વાયુના જોરથી તે
સેવાલમાં જરા છિદ્ર (ફાટ) પડ્યું. તેમાંથી કોઈ એક કાચબાએ
પોતાની ડોક બહાર કાઢી ઉઘે જોયું તો તે શરદ ઝડપી પૂર્ણિ-
માનો ચંદ્ર આકાશના મધ્ય ભાગમાં જોયો. તે વૃદ્ધ કાચબો
અતિ આનંદ પામ્યો અને પોતાના પરિવારને આ દેખાડવા
માટે તેમને બોલાવી લાવ્યો. પરંતુ તેટલામાં તો તે છિદ્ર પાછું
પુરાઈ ગયું. તેથી તે વૃદ્ધ કાચબો તે છિદ્રની શોધ માટે ચિરકાળ
સુધી ચેતરફ ફર્યો. પછી ફરીથી તે છિદ્ર તેને હાથ લાગ્યું નહિ.
તેજ રીતે વૃદ્ધા શુભાવેલો મનુષ્ય હવે ફરીથી હાથ લાગતો નથી.

૯ યુગ (મરી) :-

કોઈ દેવ સ્વયં જૂરમણ સમુદ્રની પૂર્વ દિશામાં ધૂંસરી
નાખે અને પશ્ચિમ દિશામાં તેની સામેલ (ખીલી) નાખે તે

૪૪૦

કોઈના પ્રયેગ વિના ભેગા થઈ ધૂસરીના છિદ્રમાં તે સાંગેલ
એની મેળ પ્રવેશ કરે તે અત્યંત દુર્લભ છે ન જ બની શકે તેમ
છે. તેમ વૃથા ગુમાવેલો મનુષ્ય ભવ ફરી મેળવવો દુર્લભ છે.

૧૦ પરમાત્મ :-

કોઈ દેવ એક મોટા થાંભલાનો ઝીણો સુરો કરી તેના પરમાત્મ
એ એક બૂંગળામાં નાખી મેઢપર્વતના ચિખર પર ઉભો રહી
ચોતરફ ફરતો ફરતો બૂંગળીને કુઝી તેમાંના પરમાત્મ એને સર્વ
દિશામાં છડાડી દે પછી જ્યેમ તે પરમાત્મ એ મળીને તેના જ
થાંભલો બને તે મુશ્કેલ છે. તેમ વૃથા ગુમાવેલો મનુષ્ય ભવ
મેળવવો મહાન દુર્લભ છે.

ક્ષમાયાચના પ્રભુને

હે ભગવાન હું બહુ બૂલી ગયો મેં તમારા અમુલ્ય વચનને
લક્ષમાં લીધા નહિ તમારા કહેલા અનુપમ તત્વનો મેં વિચાર
કર્ષો નહિ, તમારા પ્રણીત કરેલા ઉત્તમ શીલને સેવ્યું નહિ.
તમારા કહેલા દયા શાન્તિ ક્ષમા અને પવિત્રતા મેં આપખ્યા
નહિ હે ભગવાન હું, બૂલ્યો, આપડયો, રજાગયો અને અનંત
સંસારની વિટમ્બનામાં પડ્યો છું, હું પાપી છું બહુ મદ્યેન્મત
અને કર્મરજથી કરીને મલિન છું હે પરમાત્મા તમારા કહેલા
તત્વ વિના મારો મોક્ષ નથી હું નિરંતર પ્રપચમાં પડ્યો છું,
અજ્ઞાનથી અંધ થયો છું, મારામાં વિવેક નથી અને હું મુઠ્ઠ છું
નિરાશ્રીત છું અનાથ છું હે નિરાગી પરમાત્મા હવે હું તમારું
તમારા ધર્મનું અને તમારા સાધુનું શરણ મહુ છું મારા
અપરાધ ક્ષમ થઈ હું તે સર્વ પાપથી મુક્ત થાઉં એ મારી
અશિક્ષાવા છે. આગળ કરેલા પાપોનો હું હવે પશ્ચાત્તાપ કરું છું.

૪૪૨

જેમ જેમ હું સૂક્ષ્મ વિચારથી ઉડા છિતરું છું. તેમ તેમ તમારા તત્વના ચમત્કારો મારા સ્વરૂપનો પ્રકાશ કરે છે તમે નિરાગી, નિર્વીકારી, સમિચ્છાનંદ સ્વરૂપ, સહજાનંદી, અનંતજ્ઞાની, અનંતદર્શિ અને ત્રૈલોક્ય પ્રકાશક છો. હું માત્ર મારા હિતને અર્થે તમારી સાક્ષીએ ક્ષમા ચાહું છું. એક પળ પશુ તમારા કહેલા તત્વની શંકા ન થાય તમારા કહેલા રસ્તામાં અહોરાત્ર હું રહું એજ મારી આકાંક્ષા અને વૃત્તિ થાઓ હે સર્વજ્ઞ ભગવાન તમને હું વિશેષ શું કહું તમારાથી કંઈ અગ્નિશું નથી માત્ર પશ્ચાત્તાપથી હું કર્મજન્ય પાપની ક્ષમા ઇચ્છું છું.

ૐ શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ

અમુલ્ય તત્ત્વ વિચાર

બહુ પુણ્ય કરા પુંજીથી શુભ દેહ માનવનો મળ્યો
તોયે અરે ? ભવચક્રનો આંટો નહિ એકે ટ્વર્યો. સુખ
પ્રાપ્ત કરતાં સુખ ટળે છે લેશ એ લક્ષે લહો. ક્ષણ
ક્ષણ લયંકર લાવ ખરણે કાં અહો રાચી રહો સક્ષ્મી ૧
અને અધિકાર મળતા શું મળ્યું તે તો કહો, શું
કુટુંબ કે પરિવારથી વધવાપણું એ નય અરા
વધવાપણું સંસારતું તર દેહને ઢારી જવો, એનો
વિચાર નહિ અહોહો એક પળ તમને હુવો, નિર્દોષ ૨
સુખ નિર્દોષ આનંદ હયો ગમે ત્યાંથી લલે એ દિવ્ય
શક્તિમાન જેથી જાજિરેથી તીકળે, પર વસ્તુમાં નહિ
મુંજવો એની દયા મુજને રહી એ ત્યાગવા સિદ્ધાંત
કે પશ્ચાત્ત દુઃખ કે સુખ નહિ, હું ડોણ છું ક્યાંથી ૩
થયો ? શું સ્વરૂપ છે મારુ ખરુ. કોના સંબંધે
વરગણુ છે. રાખુ કે એ પરિહરુ એતો વિચાર.

૪૪૨

વિવેક પુર્વક અત લાવે જે કર્યો તો સર્વ
આરિમકયાનના સિદ્ધાંત તત્વ અનુભવ્યા તે પ્રાપ્ત ૪

કરવા વચન કોનું સત્ય કેવળ માનવું નિર્દોષ નરનું
કથન માનો તેહ જોણે અનુભવું રે આત્મતારો
આત્મતારો શ્રી અહ એને ઓળખો સર્વાત્મમાં
સમદ્રષ્ટિ હો આ વચનને હૃદયે લખો. ૫

છેલ્લી ઘડીની માંગણી

(રાગ : વાઘેશ્રી)

આટલું તો આપજો લગવન! મને છેલ્લી ઘડી,
ન રહે માયા તણ! બંધન, મને છેલ્લી ઘડી, (૧૬)
આ જીંદગી મોંઘી મળી પણ જીવનમાં જાગ્યો નહીં;
અંત સમય મને રહે સાચી સમજ છેલ્લી ઘડી. આટલું
જ્યારે મરણ થયા પરે, મીંચાય છેલ્લી આંખડી.
તું આપજો ત્યારે પ્રભુમય મન મને છેલ્લી ઘડી. આટલું
હાથ પગ નિબંધ બને ને જાસ છેલ્લો સંચરે,
ઓ દયાળુ! આપજો દર્શન મને છેલ્લી ઘડી. આટલું
હું જીવનભર સળગી રહ્યો, સંસારના સંતાપમાં
તું આપજો શાન્તિભરી નિદ્રા મને છેલ્લી ઘડી. આટલું
અગણિત અધમેમિ' કર્યા તન મન વચન યોગે કરી,
હે ક્ષમાસાગર! ક્ષમા મને આપજો છેલ્લી ઘડી. આટલું
અંત સમયે આવી મુજને દમે ના ઘટ દુઃખનો,
જનમતપણે મનમાં રહે તારું સ્મરણ છેલ્લી ઘડી. આટલું

૪૪૩

બીજનું ચૈત્ય વંદન

દુવિધ ધર્મ જિજ્ઞે ઉપદીશ્યો ચોથા અભિનંદન
 બીજે જન્મ્યા તે પ્રભુ ભવ દુઃખ નિકંદન — ૧
 દુવિધ ધ્યાન તુમે પરિહરો આદરો દોય ધ્યાન
 એમ પ્રકાશ્યું સુમતિ જીને તે ચવિચા બીજ દીન — ૨
 દોય બંધન રાગ દ્વેષ તેહને ભવિ તજીએ
 મુજ પરે શીતલ જીન પરે બીજ દીને જીવ ભજીએ — ૩
 જીવા જીવ પાદચર્યું કરી નાણુ સુજાણુ
 બીજ દીને વાસુ પુજ્ય પરે લહો દેવકરાણુ — ૪
 નિશ્ચયને વ્યવહાર દેય અકાંતે ન ગ્રહીએ
 અરજીન બીજ દીને ચવી એમ જીન આગળ કહીએ — ૫
 વર્તમાન ચોવીશીએ એમ જીનના કલ્યાણુ
 બીજ દીને કૃષ્ણ પામીયા પ્રભુ નાણુ અને નિર્વાણુ — ૬
 એમ અનંત ચોવીશીએ હુઆ બહુ કલ્યાણુ
 જીન ઉત્તમ પદ પક્ષને નમતાં અવિચળ સ્થાન — ૭

શ્રી સીમંધર સ્વામીનું ચૈત્ય વંદન :-

સીમંધર જિન વિચરતા, સોહો વિક્રમ મોજારુ
 સમોવસરણુ રચે દેવતા, ખેસે પપંદા ખાર ... ૧
 નવતત્ત્વની દીએ દેશના, સાંભળે સુર નર કોડિ,
 પદ્મવ્યાદિક વણુવે, લે સમકિત કરજોડી. ... ૨
 ઇલાં ધમ્મી જિન વેગળા, સહસ તેત્રીસ શત એક;
 સત્તાવન જોજન વળી, સત્તર કળા સુવિશેષ. ... ૩

૪૪૪

દ્રવ્ય યજ્ઞી જિન વેગળા, લાવથી હૃદય મોષાર;
 ત્રિહુંકાએ વંદન કરે, શ્વાસ મારે સો વાર ... ૪
 શ્રી સીમંધર જિનવર એ, પુરે વાંછિત કોડ;
 કાંતિ વિજય શુર પ્રણામતાં, લકિત એ કરજોડ. ... ૫

શ્રી સીમંધર સ્વામીનું ચૈત્ય વંદન :-

સમો વસતણ ખીરાજતાં, સીમંધર સ્વામ;
 મધુર ધ્વની દીએ દેશના, વાણી સુધા સમાન, ... ૧
 પર્ષદા એડી સાંભળે, વાણીનો વિસ્તાર;
 સહુ સહુના મનમાં થયો, આંદહ હર્ષ અપાર. ... ૨
 જાતિ વૈર સમાવવા, પ્રભુ અતિશય અદ્ભુત;
 સંશય સર્વનો ટાળતા, કરે લાવિને પવિત્ર. ... ૩
 હું નિર્ભાગી રજણું છૂંડાં, શાં ક્રીધા મેં પાપ;
 શાની વિનાની ગોઠડી, ક્યાં જઈ કરું વિલાપ. ... ૪
 માતા વિનાનો આળ જેમ, અથડાતો કુટાતો;
 આપ્યો છું તુજ આગળે, રાખોતો કરું વાતો. ... ૫
 કોડ કોડ વંદના માહરીએ, અવધારો જિનદેવ;
 માથું નિરંતર આપના ચરણની સેવ ... ૬

શ્રી સીમંધર જિનનું ચૈત્ય વંદન :-

જયતુ જિન જગદેકલાનું, કામ કશ્મલ તમહરં;
 દુરિત ઓધ વિલાગ વર્જિત, નૌમિ શ્રી જિનમંધર — ૧
 પ્રભુ પાદપદ્મે ચિતે લયનો વિષય દોહીત નિર્ભર.
 સંસાર રાગ અસાર ઘાતિકે નૌમિ. — ૨

૪૪૫

અતિરોધ વન્હી માયમહિધર તૃષ્ણા જસધિ હતકર;
વંચનોર્જિત જંતુ ખોધક, નીમિ. -- ૩

અગ્નિ તર્જિતરહિત ચરણ; પરગુણોમે મત્સર;
અરતી અર્દિત ચરણ શરણ; નીમિ. -- ૪

ગંભિર વદનદંડ લવતુ દિન - દિન;
દેહિમે પ્રભુ દર્શન, લવવારિ જ્યશ્રી દદતુ મંગલ નીમિ. - ૫

શ્રી જ્ઞાન પંચમીનું ચૈત્ય વંદન :-

ત્રિગંઢે મેઠા વીરજિન લાખે ભવિજન આગે;
ત્રિકરણ શુ' ત્રિકુ' લોકજન, નિમુણો મન રાગે (૧)

આરાધો ભયો ભાતસે, પંચમી અનુવાળી.
જ્ઞાન આરાધન કારણે, એહીજ તિથિ નિહાળી. (૨)

જ્ઞાન વિના પશુ સારિખા, જણો એણે સંસાર,
જ્ઞાન આરાધનથી લહે, શિવપદ સુખ શ્રીકાર. (૩)

જ્ઞાન રહિત ક્રિયા કહી, કાશ કુસુમ ઉપમાન;
લોકલોક પ્રકાશ કર, જ્ઞાન એક પ્રધાન. (૪)

જ્ઞાની આસે આસમાં, કરે કમનો છેલ;
પૂર્વ કોડી વરસાં લગે, અજ્ઞાની કરે તેલ (૫)

દેશ આરાધક કિરિયા કહી, સર્વ આરાધક જ્ઞાન;
જ્ઞાન તણો મહિમા ધણો, અંગ પાંચમે ભગવાન (૬)

પંચમાસ લઘુ પંચમી, જાવજાવ ઉજાવી;
પંચ વરસ પંચ માસની, પંચમી કરો શુભ દ્રષ્ટિ. (૭)

૪૪૬

એકાવનહી પંચનો એ કાઠિસ્સગ્ગ લોગસ્સ કેરો;
 હિજમણ્ણુ કરો ભાવશુ; ટાળો ભવ ફેરો. (૮)
 એમ પંચમી આરાધિએ એ, આણીલાવ અપાર,
 વરદત ગુણમંજરી પરે, રંગ વિજય લહો સાર. (૯)

ખીજી પંચમીનું ચૈત્ય વંદન :-

ખાર પર્ષદા આગળે નેમિ જીનેસર રાય
 મધુર ધ્વનિ દીયે દેશના ભવિ જનને હિતદાય — ૧
 પંચમી તપ આરાધીએ જીમલહીએ જ્ઞાન અપાર
 કાર્તિક શુદ્ધી પંચમી મહો હર્ષ ઘણો બહુમાન — ૨
 પંચ માસ લગુ પંચમી જીવ જીવ ઉત્કૃષ્ટી
 પંચ વરસ પંચ માસની પંચમી કરો શુભ દ્રષ્ટિ — ૩
 વરદતાને ગુણમંજરી પંચમી આરાધી
 અંતે આરાધન કરી શિવપુરીને સાધી — ૪
 એણી પેરે જે આરાધશે એ પંચમી વિધિ સંપૂર્ણ
 જીન ઉત્તમ પદ પદને નમિ થાયે શિવ ભક્ત — ૫

અષ્ટમીનું ચૈત્ય વંદન :-

મહા શુદ્ધિ આઠમને દિને, વિજયા સુત જયો;
 તેમ ફાગણ શુદ્ધિ આઠમે, સંભવયવિ આયો. (૧)
 ચૈતર વદની આઠમે, જન્મ્યા ઋષભ જિજ્ઞૃહ;
 દીક્ષા પશુ તે દિન લહી, હુવા પ્રથમ મુનિચંદ. (૨)
 માધવ શુદ્ધિ આઠમ દિને, આઠ કર્મ કર્યા દુર;
 અલિનંદન ચોથા પ્રભુ, પામ્યા સુખ ભરપૂર. (૩)

૪૪૭

એહીજ આઠમ ઉજળી, જન્મ્યા સુમતિ જિજ્ઞુદ્ધ;
 આઠ ગતિ કળશે કરી; ન્હવરાવે સુરઈ'દ. (૪)
 જન્મ્યા જેઠ વદિ આઠમે, સુનિસુવત સ્વામી;
 નેમ અષાઠ સુદિ આઠમે, અષ્ટમી ગતિ પામો. (૫)
 શ્રાવણ વદતી આઠમે, નમિ જન્મ્યા જગલાણુ;
 તિમ શ્રાવણુ સુદિ આઠમે, પાસજીનું નિર્વાણુ, (૬)
 ભાદરવા વદિ આઠમ દિન એ, ચવિયા સ્વામી સુપાસ;
 જિન ઉત્તમ પદ પદને, સેવ્યાથી શિવવાસ. (૭)

અષ્ટમીનું મૌલ્ય વંદન :-

રાજગૃહી ઉદ્ધાનમાં વીર જિનેશ્વર આગ્યા;
 દેવ ઇન્દ્ર ચોસઠ મલી, પ્રણમે પ્રણુ પાયા. - (૧)
 રજત-હેમ-મણિ- રચણુના, તિહુચણુ કોટ બનાય;
 મધ્ય મણિમય આસને, બેઠા શ્રી જિનરાય. - (૨)
 ચહવિહ ધર્મની દેશના, નિસુણે પથદા ખાર;
 તવ ગૌતમ મહારાજને, પૂછે પર્વ વિચાર - (૩)
 પંચ પર્વી તુમે વણુપી, તેહમાં અધિકા કોણુ;
 વીર કહે સુણે ગાયમા, અષ્ટમી પર્વ વિશેષ. - (૪)
 બીજ ભવી કરતાં થકાં બીહુવિધ ધર્મ સુણુંત,
 પંચમી તપ કરતાં થકાં, પાંચે જ્ઞાન ભણુંત. - (૫)
 અષ્ટમી તપ કરતાં થકાં આકે કર્મ ભણુંત;
 એકાદશી કરતાં થકાં, અંગ અખીયાર ભણુંત - (૬)
 ચૌદે પુરવધર ભલાએ, ચૌદશ આરાધે;
 અષ્ટમી તપ કરતાં થકાં, અષ્ટમી ગતિ સાધે. - (૭)

૪૪૮

દ'ડવીરજ રાત્ર ચયો, પામ્યો દેવસનાણુ;
 અષ્ટમી તપ મહિમા વડો, ભાષે શ્રી જિનભાણુ. - (૮)
 અષ્ટ કર્મ ઉણવા લણીએ, કરીએ તપ સુખણુ;
 ન્યાયમુનિ કહે ભવિ તુમે, પામો પરમ કલ્યાણુ. - (૯)

શ્રી અષ્ટમીનું ચૈત્ય વંદન :-

સુમતિનાથ એકાસણુ, કરી સંયમ સીધા,
 મલ્લિપાસ જનરાય દોય, અક્રમસુ પર સિધો ...૧
 છટ્ લકતે કરી અવર સવે, લીએ સંયમ ભાર;
 વાસુપૂજ્ય કરે ચોથ લકત, ઘયા તે શ્રી અણગાર. ...૨
 વરસાતે પારણુ કરે એ, ઈશુરસ રિસહેશ;
 પરમાન્ને બીન્ને દિને, પારણુ અવર જિનેશ. ...૩
 વિનીતા નગરીમાં લીએ, દીક્ષા પ્રથમ જણુદ;
 દ્વારામતિએ નેમિનાથ, સહેસાવન ટુંદ. ...૪
 શેષ તીર્થકર જન્મભૂમિ, લીએ સંયમ ભાર;
 અણુપરણ્યા શ્રી મહાવીનાથ, તેમ શ્રી નેમકુમાર. ...૫
 વાસુપૂજ્ય પાસ વીરજીએ, જૂપ ઘયા નવી એહ;
 અવર રાજ ભોગવી ઘયા, તાન વિમળ ગુણગેહ. ...૬

આઠમનું ચૈત્ય વંદન :-

સિદ્ધિ આઠ સાધવા આઠમ તિથિને સેવો
 મહા શુદ્ધિ આઠમ દિને જનમ્યા અભિનંદન દેવ ૧
 કાગણુ શુદ્ધિ આઠમ દિને ચવીયા સંભવનાથ
 ચૈતરવદી આઠમ તિથિ જનમ્યા આદિનાથ ૨

૪૪૮

દીક્ષા પણુ તેહિજ દીને આદિ જિણુદે સોખી
 વૈશાખ શુદિ આઠમ દીને અભિનંદન જિનસિદ્ધિ ૩
 માઘ શુદી આઠમ દીને જનમ્યા મુમતિ જિણુદ
 જ્યેષ્ઠ શુદિ આઠમ જનમીયા મુનિસુવત જિનચંદ ૪
 અષાઢ વદની આઠમે નમોનાથ નિર્વાણ
 જનમ્યા શ્રાવણ વદી આઠમે નમીનાથ જગ લાગ ૫
 શ્રાવણ શુદિ આઠમે ગયા સિદ્ધિ પાર્શ્વ જિણુદ
 ભાદરવા વદી આઠમે ચવિયા સુપાર્શ્વ મુણીદ ૬
 અષ્ટમી ગતીને પાસવાએ આઠમ તિથિ મનધાર
 દાન દયા સૌભાગ્યથી મુક્તિ વિમલ પદચાર ૭

એકાદશીનું ચૈત્ય વંદન :-

- શાસન નાયકે વીરજી પ્રભુ કેવલ પાંચા;
 સંઘ ચતુર્વિધ સ્થાપવા, મહાસેન વન આચો. - (૧)
- માધવ સિત્ત એકાદશી; સોમલ દ્વિજયસ;
 ઇંદ્રભૂતિ આદે મહ્યા, એકાદશ વિસ. - (૨)
- એકાદશસે ચત્રચુલો, તેહનો પરિવાર;
 વેદ અર્થ અવજો કરે, મન અભિમાન અપાર. - (૩)
- જીવાદિક સંઘય હરીએ, એકાદશ ગણધાર,
 વીરે સ્થાપ્યા વંદીએ, જિન શાસન જયકાર. - (૪)
- મસ્તિજનમ-અર-મસ્તિપાસ, (મત) વર ચરણ વિલાસી;
 ઋષભ-અજિત-મુમતિ-નમિ, મસ્તિ ધનધાતી વિનાશી - (૫)
- પદ્માપ્રભુ શિવવાસ પાશ, ભવ ભવના તોડી;
 એકાદશી દિન આપણી, ઋદ્ધિ સમગ્રી નોડી. - (૬)

૪૫૦

દસદ્વેત્રે તિહુ કાળતા, ત્રણસો કલ્યાણક;
વર્ષ અગિયાર એકાદશી આરધો વરનાણુ. - (૭)

અગીયાર અંગ લખાવિએ, એકાદશ પાદાં,
પૂજણી ઠવણી વિંટણી, મસી-કાગલ-કાંઠા - (૮)

અગીયાર અત્રત જાંડવા એ, વડો પડિમા અગિયાર,
ખીમાવિજય જિન શાસને, સફળ કરો અવતાર - (૯)

એકાદસીનું મૈત્ર્ય વંદન :-

નેમો જિનેશ્વર ગુણુનીલો, બલ્યારી શિરદાર;
સહસ પુરૂષ શું આદરી, દીક્ષા જિનવર સાર. - (૧)

પંચાવનમે દિન લહુ, નિરૂપમ કેવલનાણુ;
લવિક જીવ પડિમોઘવા, વિચરે મહિયલ જન્મ - (૨)

વિહાર કરંતા આવીઆ, ખાવીશમા જિનરાય;
દ્વારિકા નગરી સમોસર્પા, સમોવસરણુ તિહાં થાય - (૩)

આર પર્ષદા તિહાં મલી, લાખે જિનવર ધર્મ
સર્વ પર્વ તિથિ સાયવો, જિમ પામોશિવ શર્મ - (૪)

તવ પુછે હરિ નેમને, દાખો દિન મુજ એક;
થેડો ધર્મ કર્યા થકી, શુભ ફલ પામો અનેક - (૫)

નેમો કહે કેશવ મુણો; વરસ દિવસમાં જોય;
માગશિર મુદિ એકાદશી, એસમોઅવર ન કોય - (૬)

ઈણુ દિન કલ્યાણુક થયાં, નેલુ જિનતાં સાર;
એ તિથિ વિધિ આરાધતાં સુત્રત થયો લવપાર - (૭)

તે માટે મોટી તિથિ આરધો મન શુદ્ધ
અહોરત પોસહ કરો, મનધરી આતમ બુદ્ધ. - (૮)

દોઢસો કલ્યાણુક તણું એ ગુણુણું ગણ્યો મન રંગ,
મીન ધરી આરાધીએ, જિમ પામો શિવશર્મ - (૯)

૪૫૧

હજમહુ' પણ કીજીએ, ચિત ધરી ઉલ્લાસ,
 પુ'કાને વિટાં ગણું ધણુ, ઈત્યાદિક કરો ખાસ. - (૧૦)
 એમ એકાદશી લાવશુંએ આરાધે નર રામ;
 ક્ષાયિક સમકિતનો ધણી, જિન વંદી ઘેરજાય - (૧૧)
 એકાદશી લવિયણુ કરો એ, હજજવલ ગુણુ જિમ થાય;
 ક્ષમા વિજય જસ ધ્યાનથી, શુભ સુરપતિ ગુણુગાય - (૧૨)

એકાદશીનું ચૈત્ય વંદન :-

આજ આજીવ થયો મુજ ઘરે એકાદશી મંડાથ
 શ્રી જીનનાં ત્રણુશે લલાં કલ્યાણુકે ઘર જાણુ - ૧
 સુરતરે સુરમણી સુરઘટ કલ્યાણુકે રૂળી મારે
 એકાદશી આરાધતાં બોધિ ખીજ ચિત ઠોર - ૨
 નેમી જીનેસર પૂજતાએ પહોંચે મનનાકોડ
 જ્ઞાન વિમલ ગુણુથી લહો પ્રણુમો એ કરજોડ - ૩

એકાદશીનું ચૈત્ય વંદન :-

માગશર શુદ્ધિ એકાદશી - આરાધી મન શુદ્ધ
 કલ્યાણુકે દીને દયા - ત્રણુશે પરિમિત શુદ્ધ ૧
 અર જિનવર દિક્ષા સિમે - મસ્તિ જિનેસર જન્મ
 સંયમ મસ્તિ જીજીવંતું - મસ્તિ કેવળ સમ ૨
 તમિનાથ જિન કેવળી - એડ દીન સર્વિત હોવે
 કલ્યાણુકે દથ ક્ષેત્રના - પચાસ સંખ્યા જોવે ૩
 ત્રણુ કાલ સાથે ગુણુ - દોઢસો કલ્યાણુકે થાય
 બીજી પાંચ અગ્યારસે - દોઢસો થાય કલ્યા ૪

૪૫૨

માંગશર વદી એકાદશી - જૂઠા જિન શિવ ધામ
 પોષ વદિ અગીયારસે - પાર્શ્વનાથ વ્રત કામ ૫
 પોષ શુદ્ધિ એકાદશી - અજિત નાથને નાણુ
 ફાગણ વદિ અગ્યારસે - ઋષભ દેવને નાણુ ૬
 ચૈત્ર શુદ્ધિ એકાદશી - કેવળી સુમતિ બિશ્વદ
 એ પાંચે દથ ક્ષેત્રના - શુભ પચાસ મુહુર્ત ૭
 દોઢસો ને ત્રણ કાળથી - એકથી ત્રણસે થાય
 કલ્યાણુક જીનવર તણા - સેવતા સુખ થાય ૮
 અગિયારસ આરાધવા એ - ઉદ્યમ કરો શુભ ચિત્ત
 દાન દયા સૌભાગ્યથી - મુક્તિ વિમળ સુખ નિત્ય ૯

મૌન એકાદશીનું ચૈત્ય વંદન :-

વિશ્વનાથક મુક્તિદાયક નમિ નેમિ નિરંજન, ઉર્ધ્વધરી
 ઠરી પુછે પ્રભુને ભાષો આતમહિતકરં ॥ કુણુ દિવસ એવો
 વરસમહિ અદ્ય સુકૃત બહુફલે; કહે નેહિ જિનનાં હુઆં
 કલ્યાણુક મૌન અગ્યારસી સુખકરં ॥ ૧ ॥ કેવલિ મહાજ્ઞ
 સર્વાનુભૂતિ શ્રીધરનાથએ, નમિ મહી શ્રી અરનાથ સ્વામી
 સાચો શિવપુર સાથ એ ॥ શ્રી સ્વયંપ્રભ દેવત્રુત અરહંત
 ઉદયનાથ જિનેશ્વર, કહે નેહિ જિનનાં હુવા કલ્યાણુક મૌન-
 અગ્યારસી સુખકરં ॥ ૨ ॥ અક્ષકં કમં કલંક ટાલે, શૂભકર
 શમરૂ સદા; સપ્તનાથ જ્ઞેષ્ઠ જિનવર શ્રી ગુણનાથ નમુ
 મુદ્દા ॥ ગાગિકનાથ શ્રી સાંપ્રતિ મુનિનાથ વિશિષ્ટ અતિવરં
 ॥ ૩ ॥ શ્રીમદ્દુ જિનજી જગતવેતા વ્યકત અરિહ
 વંદીએ, શ્રી કલાસત આરણ્યધ્યાતા સહજ કમં નિકંદીએ ॥
 જોગઅજોગમો પરમપ્રભુજી સુદર્શિની કેસરં ॥ કહે ॥ ૪ ॥

૪૫૩

શ્રી સર્વાર્થ સકલ જ્ઞાયક હરિભદ્ર અરિહંતએ, મંગલાધિપ
 જિનેન્દ્રવંદો શ્રીપ્રયચ્છ ગુણવંતએ ॥ અશોભ મહાસિંહનાથ
 દિનરૂક ધનંદ પોષક જયકર' ॥ કહે. ॥ ૫ ॥ શ્રીપ્રભાળ
 ચારિત્રનિધિ જિન પ્રશમરાજિત ધ્યાઈએ, સ્વામી શ્રી વિપરીત-
 દેવ અહોનસિ પ્રસાદ પ્રેમે ગામ્રએ ॥ અઘટિતજ્ઞાની અક્ષેન્દ્ર
 પ્રભુ ઋષભચંદ્રજી અઘહર' ॥ કહે. ॥ ૬ ॥ દયાંત દાતા
 જગત કેરો અસિનંદન રત્નેશએ, સામકોષ્ટ મહદેવ નાયક
 અતિપાર્શ્વ વિશેષએ ॥ નમો નંદિષેષુ વ્રતધર શ્રી નિર્વાણી
 દુઃખહર' ॥ કહે ॥ ૭ ॥ સૌંદર્યજ્ઞાતી ત્રિવિક્રમ જિન
 નરસિંહ નમો તુમે, જેમંત સંતોષિત અરિહા કામનાચથી
 દુઃખ સમે ॥ મુનિનાથને શ્રીચંદ્ર દાહએ દિલાહિત હૃદયકર.
 ॥ કહે ॥ ૮ ॥ શ્રી અષ્ટાઢિક વણિક વંદો હૃદય-
 જ્ઞાન આરાધિયે; તમોકંદને સાયકાક્ષ સ્વામીજેમંત
 શિવસુખ સાધિયે ॥ નિર્વાણીને રવિરાજ સાહિબ પ્રથમ
 નાથ પરમેશ્વર' ॥ ॥ ૯ ॥ શ્રી પુરવાસ અવબોધ જયગુરૂ
 વિક્રમેન્દ્ર વખાણીએ, શ્રી સુશાંતિ હરિનંદિકેશને મહામૃગેન્દ્ર
 મન આણીએ ॥ અશોકચિત્ત ચિત્તમાં વસે અહનીશ
 ધર્મેન્દ્ર જગજ્ઞસ કર' ॥ કહે ॥ ૧૦ ॥ અશ્વત્થ કુટિલક
 વર્દમાન નંદિકેશના ગુણધણા, શ્રીધર્મચંદ્ર વિવેક જગપતિ
 કલાપક સોહામણા ॥ વિસામ સૌમ્યાદૃતિ જેની આરણ્યમંગિ
 સુખકર' ॥ કહે ॥ ૧૧ ॥ ત્રીસ ચોવીસી ઢશે જેત્રે કાલત્રિક
 જિન લીજીએ, પંચકલ્યાણક ત્રીસ જિનના ઇમ દોઢસો
 ગુણીજીએ ॥ જિનલકિત કરતાં ધ્યાન ધરતાં કોટિ તપ ફલ
 હોષનર' ॥ કહે ॥ ૧૨ ॥ પૌષધને ઉપવાસ કરીને આરાધે
 એકાદશી નરસવ તેહને સફલ થયે પરમાનંદ પદ દેહસી ॥
 ગુરૂ શ્વકાર્તિ હૃદય ધરીને માણેક મુનિવંદો સુખકર' ॥ કહે ॥
 ૧૩ ॥ ઈતિ મૌન એકાદશી ચૈત્ય વંદન સંપૂર્ણ ૨ ॥

૪૫૪

દોઢસો કલ્યાણકનું ચૈત્ય વંદન :-

શાસ્ત્રનાયક જગ જ્યો, વર્ધમાન જગદ્દેશ ॥
 આત્મ હિતને કારણે, પ્રણમું પરમ મુનીશ ॥ ૧ ॥ ખટ
 પરવિ જેણે વર્ણવી, તેહમાં અધિકી જેહ ॥ એકાદશી સમ
 દેા નહીં, આરાધા શુભ ગેહ ॥ ૨ ॥ માગશર શુદ્ધ
 એકાદશી, આરંધા શિવવાસ ॥ કલ્યાણક નેહ જિન તણા,
 એકસોને પચાસ ॥ ૩ ॥ મહાયજ સર્વાનુભૂતિ બ્રીધર,
 નમિમંત્રિ અરનાથ ॥ સ્વયંપ્રભ દેવશ્રુત ઉદય, મલિયા
 શિવપુર સાથ ॥ ૪ ॥ અક્ષતંક શુભંકર સપ્ત નાથ, બ્રહ્મેંદ્ર
 ગુણ ગાંગીક ॥ સાંપ્રતિ મુનિ વિશિષ્ટ જિન, પામ્યા
 પુન્યનીરક ॥ ૫ ॥ સુમૃદ્ધ વ્યક્ત કલાસત, અરણ્ય યોગ
 અયોગ ॥ પરમ સુધારતિ નિકેશ તેમ, પામ્યા શિવ સંયોગ
 ॥ ૬ ॥ સર્વાર્થ હરિહર મગધાધિપ પ્રયચ્છ અક્ષોભ-
 મલ્લયસિંહ ॥ દિનરૂક ધનદ પૌવધ તથા, જપતાં સફલિ
 જિહ ॥ ૭ ॥ પ્રલંબ ચારિત્ર નિધિ પ્રશમ રાજિત, સ્વામી
 વિપરિત પ્રસાદ ॥ અઘટિત ભ્રમણેંદ્ર ઋષભચંદ્ર, સમયા
 શિવ અશ્વાદ ॥ ૮ ॥ દયાંત અભિનંદન રત્નેશ તે, શ્યામ-
 ક્રોષ્ટ મરુદેવ અતિપાર્શ્વ ॥ નંદિષેણ વ્રતધર નિર્વાણ તથા,
 થાયે શિવ સુખ વાસ ॥ ૯ ॥ સૌંદર્ય ત્રિવિક્રમ નરસિંહ,
 ક્ષેમંત સંતોષિત કામનાથ ॥ મુનિનાથચંદ્ર દાહદિલાદિત્ય,
 મળીયો શિવપુર સાથ ॥ ૧૦ ॥ અષ્ટાદિક વર્ણિક હૃદયનાથ,
 તમોકંદ સાયકાક્ષ ખેમંત ॥ નિર્વાણિક રવિ રાજ પ્રધમ,
 નમતાં દુઃખનો અંત ॥ ૧૧ ॥ પુરરવાસ અવબોધ વિક્રમેંદ્ર,
 સુશાંતિ હરદેવ નંદિકેશ ॥ મહામૃગેંદ્ર અસૌમિત ધર્મેંદ્ર
 સંભારો નામ નિવેશ ॥ ૧૨ ॥ અશ્વવૃંદ કૂટિલક વર્ધમાન,
 નંદિકેશ ધર્મચંદ્ર વિપ્રેક ॥ કલાપક વિસોમ અણુનાથ

૪૫૫

સમર્થા ગુણ અનેક ॥ ૧૩ ॥ ત્રણ પદે ત્રણ ચોવીશીયો,
પદે પદે હોઈ જાણુ ॥ ચોથા પદમાં લાવના, આરાધા ગુણ
ખાણુ ॥ ૧૪ ॥ દોઢસો કલ્યાણુક તણો; ગુણુણો એ મનોહાર ॥
ચિત્ત આણીને આદરો, જિમ પામો લવપાર ॥ ૧૫ ॥
જિનવર ગુણમાલા, પુન્યની એ પ્રનાલા ॥ જે શિવ સુખ
રસાલા, પામીયે સુવિશાલા ॥ જિન ઉત્તમ શુશીજે, પાદ
તેહના નમીજે ॥ જિનરૂપ સમરીજે, શિવ લક્ષ્મી વરીજે
॥ ૧૬ ॥ ઇહ દોઢસો કલ્યાણુકનું ચૈત્ય વંદન સંપૂર્ણ ॥

શ્રી પર્યુષણ પર્વ ચૈત્ય વંદન :-

પર્વ પર્યુષણ ગુણ નીલો, નવ કલ્પી વિહાર;
ચાર સામાન્તર ધીર રહે, એકીજ અર્થ ઉદાર. —૧
અપાદ સુદ ચઉદસ થકો, સંવત્સરી પચાસ;
મુનિવર દિને સિતેરમે પઠિકકમતાં ચૈમાસ. —૨
શ્રાવક પણુ સમતા ધરી, કરે ગુરનાં બહુમાન;
કલ્પસુત્ર સુવિહિત મુને, સાંભલે થઈ એક તાન. —૩
જિનવર ચૈત્ય જુહારીએ ગુણકિત વિશાલ;
પ્રાચે અઘટ લવાંતરે, વરીયે શિવ વરમાળ. —૪
દર્પણથી નિજરૂપનો, જુવે સુદષ્ટિ રૂપ;
દર્પણ અનુલવ અર્પણે, જ્ઞાન રમણ મુનિ જૂપ. —૫
આત્મ સ્વરૂપ વિલોકતાં એ પ્રગટયો મિત્ર સ્વલાવ;
રાય ઉદાસી ખામણ્યાં, પર્વ પર્યુષણ દાવ. —૬
નવ વખાણુ પૂજી સુણો, શુકલ ચતુર્થી સીમા;
પંચમો દિને વાંચે સુણે, હોય વિરોધી નીચમા. —૭

૪૫૬

એ નહીં પર્વે પંચમી, સર્વે સમાણી ચોથે;
ભવભીરુ મુનિ માનશે, બાપુનું અરિહાતાથે. —૮
શ્રુતકેવલી વયણા મુણી, લહી માનવ અવનાર;
શ્રી શુભવીરને શાસને, પામ્યા જય જયકાર. —૯

શ્રી પર્યુષણ પર્વનું ચૈત્ય વંદન :-

સકલ પર્વ શૃંગાર હાર, પર્યુષણ કહીએ;
મંત્રમાહિ નવકાર મંત્ર મહિમા જગ લહીએ. —૧
આઠ દિવસ અમારી સાર, અદ્વાઈ પાળો;
આરંભાદિક પરિહરી, નરભવ અનુવાળો. —૨
ચૈત્ય પરિપાટી શુદ્ધ સાધુ, વિધિ વંદન જાવે;
અદ્ભુત તપ સંવત્સરી, પડિઠ્ઠમણી લાવે. —૩
સાધમિકજન ખામણાએ ત્રિવિધિશુ કીર્તે;
પ્રાધુસુખ સિદ્ધાંત કાંત, વચના મૃત રસ પીરે. —૪
નવ વ્યખ્યાને કલ્પસુત્ર વિધિપુર્વક મુણીએ.
પુણ નવ પ્રભાવના નિજ પાતિક હણીએ. —૫
પ્રથમ વીરચરિત્ર બીજ, પાંચવચરિત્ર અંકૂર;
ત્રેમચરિત્ર પ્રબંધ ખંધ, સુખસંપતિ પુર. —૬
ઋષભ ચરિત્ર પવિત્ર, પત્ર શાખા સમુદાય;
રુચિરાવલિ બહુ કુસુમ પુર, સરિખા કહેવાય. —૭
સમાચારી શુદ્ધતા એ, વર ગંધ વખાણો;
શિવસુખ પ્રાપ્તિ ફલસહી, સુરતર સમજાણો. —૮
ચૌદ પુર્વધર શ્રી ભદ્રબાહુ, જેણે કલય ઉદ્ધારિયો;
નવમા પુર્વધી યુગપ્રધાન આગમ જલ દરિયો. —૯

૪૫૭

ગોતમને કહે વીર જિન, પરણે શિવરાણી; --૧૦
 કાલિકાલ સૂરિ કારણે એ પયુષ્ણુ કીધાં.
 ભાદરવા સુદિ ચોથમાં નિજ કારજ સિધ્યાં; --૧૧
 પંચમી કરણી ચોથમાં, જિનવર વચન પ્રમાણે.
 વીર થકી નવસે એ'શી વરસે તે આણે --૧૨
 શ્રી લક્ષ્મી સાગર સુરીરવહએ પ્રમોદસાગર સુખકાર;
 પર્વ પયુષ્ણુ પાસતાં હોવે જય જયકાર. --૧૩

શ્રી પયુષ્ણુ પર્વ ચૈત્ય વંદન :- ૩

શ્રી શત્રુજય શણગાર હાર શ્રી આદિજીવંદ,
 નાલિરાયા કુલ ચંદ્રમા, મહેવા નંદ.....૧
 કાશ્યપ ગોત્રે ઇક્ષ્વાકુ વંશ, વિનીતાનો રાય;
 ધનુષ પાંચસે દેહમાન, સોવન સમ કાય.....૨
 વૃષભ લંછન ધુર વંદીયેએ, સંઘસકલ ધુલરીત,
 અઘ્રાઈ ઘર આરાધીયે, આગમવાણી વિનીત.....૩

શ્રી પયુષ્ણુ પર્વનું ચૈત્ય વંદન... ૪

પ્રણમું શ્રી દેવાધિદેવ; જિનવર શ્રી મહાવીર;
 સુરનર સેવે શાંત દાંત, પ્રભુ સાહસ ધીર. ...૧
 પર્વ પયુષ્ણુ પુન્યધી, પામી લવિ પ્રાણી;
 જૈન ધર્મ આરાધીયે, સમકિત હીત જાણી. ...૨
 શ્રી જિન પ્રતિમા પૂજાએ એ, કીજે જન્મ પવિત્ર;
 જીવ જાતન કરી સાંભળો, પ્રવચન વાણી વિનીત. ...૩

૪૫૮

શ્રી પર્યુષણ પર્વનું ચૈત્ય વંદન...૫

કલ્પતરુ સમ કલ્પસૂત્ર પૂરે મનવાંછિત
કલ્પસૂત્ર કુરથી સુણે!, શ્રી મહાવીર ચરિત્ર. ...૧

ક્ષત્રિય કુંડ આમ્ય નયર, સિદ્ધારથ રાય;
રાણી ત્રિશલા તણી કુખે કંચન સમ કાય, ...૨

પુષ્પો તરવરથી ચન્ધ્યા એ, ઉપન્ધ્યા પુન્ય પવિત્ર;
ચતુરા ચૈદ્ર સુપન લહે, ઉપજે વિનયવિનીત. ...૩

શ્રી પર્યુષણ પર્વનું ચૈત્ય વંદન...૬

સુપન વિધિયે શ્રુત હોસ્ત્રે, ત્રિભુવન શય્યાગાર;
તે દિનથી રિધ્ધે વધ્યા, ધન આમુટ લંડાર. ...૧

સાડાસાત દિવસ અધિક, જન્મ્યા નવ માસે;
સુરપતિ કરે મેશ્શિખરે ઓચ્છવ ઉલ્લાસે. ...૨

કુંકુમ હાથા દીજીએ એ, તોરણ આકમ્બાળ;
હર્ષે વીર હૃલરાવીયા, વાણી વિનીત રસાલ. ...૩

શ્રી પર્યુષણ પર્વનું ચૈત્ય વંદન...૭

જિનતી જાહેન સુદર્શના ભાઈ નંદિવર્દન;
પરણી યશોદા પદ્મણી, વીર સુકોમળ રતન. ...૧

દેઈ દાન સંવત્સરી, લેઈ દીક્ષા સ્વામી;
કર્મ ખપાવી હુઆ જ્ઞેવણી, પંચમી ગતિ પામી; ...૨

દિવાળી દિવસ થકી એ, સંઘ સમ્મલ શુભ રીત;
અદ્દમ કરી તેલાધરે, સુણજો એકજ ચિત. ...૩

૪૫૯

પર્યુષણનું ચૈત્ય વંદન :- ૮

પાશ્વ જિતેશ્વર નેમનાથ, સમુદ્ર વિજય વિસ્તાર;
મુણીએ આદીશ્વર ચરિત્ર, વળી જિનના અંતર --૧

ગૌતમાદિક સ્થવિરાવલી, શુદ્ધ સમાચારી;
પર્વરાય એથે દિને ભાખ્યા ગણધારી. --૨

જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર-તથા એ, જિન ધરમે દ્રઢ શક્તિ;
જિનપ્રતિમા જિનસારિખી, વંદુ સદા વિનીત. --૩

પર્વ પન્નુષણ ચૈત્ય વંદન ...૯

પર્વરાજ સંવત્સરી, દિન-દિન પ્રત્યે સેવો;
સ્ત્રોતે બારસો કલ્પસૂત્ર શ્રી મુનિ મુખો નિસુણેવો. --૧

પરમ પદ્મધર બાર બોલ, ભાખ્યા ગુરૂદીર;
સંપ્રતિ શ્રી વિજયાજ્ઞાનસુરિ, ગચ્છા ગણી ધીર. --૨

જિન શાસન શોભા કરે એ, પ્રીતી વિજય કહે શિષ્ય
વિનય વિજય કહે વીરને, ચરણે નામું શિષ્ય. --૩

પર્યુષણનું ચૈત્ય વંદન :- ૧૦

વડા કલ્પ પૂરવદિને, ઘરે કલ્પને લાવો;
રાત્રિ જાગરણ પ્રમુખ કરી, શાસન સોહાવો. --૧

હથ-ચથ રથ શણુગારીને કુમર, લાવો ગુરૂ પાસે;
વડા કલ્પને દિને સાંભળો શ્રી વીરચરિત્ર ઉલ્લાસે. --૨

૪૬૦

છઠ અક્રમ તપકીજીએ, ધરીએ શુભ પરિણામ;
સાધર્મી વત્સલ પ્રભાવના, પૂજા અભિરામ. --૩
જિન હિતમ ગૌતમ પ્રત્યે એ, કહેજો એકવીશ વાર;
શુરુમુખ પદે લાવશું મુણ્ણતાં પામે પાર. --૪

શ્રી પર્યુષણ પર્વનું ચૈત્ય વંદનં...૧૧

નવ ચોમાસી તપ કર્યા ત્રણ માસી દોય;
દોય અઢી માસી કર્યા તેમ દોઢ માસી દોય. --૧
ખેલેતેર પાસખમણુ કર્યા માસખમણુ કર્યા બાર;
૫૨ એ માસી તપ આદર્યા બાર અક્રમ તપ સાર --૨
૫૨ માસી એક તપ કર્યો પંચદીન ક્ષિપ્ત ૫૨ માસ
અશે ઓગણત્રીશ છઠ લલા દીક્ષા દીન એક ખાસ --૩
લદ્ર પ્રતિમા દોય લલી મહા લદ્ર દીન ચાર
દશ દીન સર્વતો લદ્રના લાગઠ નિરધાર --૪
વિણ પાણી તપ આદર્યો પારણા દોકે જનસ
દ્રવ્યા હારે પારણુ કર્યા ત્રણસો ઓગણપચાસ --૫
જન્મસ્થા ઓણીપરે રહ્યાએ સહ્યા પરીસહ ઘોર
શુકલ ધ્યાન અનલે કરી બાહ્યાં કર્મ કઠોર --૬
શુકલ ધ્યાન અંતે રહ્યા એ પાખ્યા કેવળજ્ઞાન
પદ્મ વિજય કહે પ્રણમતાં લહીએ નિત્ય કંથ્યાણુ --૭

શ્રી નવ પદનું ચૈત્ય વંદન :-

સકળ મંગળ પરમ કમળા, કલિ મંજુલ મંદિર
ભવ કોટિ સંચિત પાપનાશન, નમો નવપદ જયકર. --૧

૪૬૧

અરિહંત સિદ્ધસુરીશ વાચક સાધુ દર્શન સુખકરં;
 વર જ્ઞાનપદ આરિત્ર તપ એ, નમો નવપદ જ્યકરં. -૨

શ્રીપાળ રાજા શરીર સાજા સેવતાં નવપદ વરં,
 જગમાંહિ ગાજા કીર્તિ ભાજા, નમો નવપદ જ્યકરં. -૩

શ્રી સિદ્ધચક્ર પસાય સંકટ, આપદ નાસે સર્વે;
 વળી વિસ્તરે સુખ મનોવાંછિત, નમો નવપદ જ્યકરં. -૪

આંખિલ નવ દિન દેવદંન ત્રણુ ટંક નિરંતર.
 એવાર પડિકકમણ્યાં પલેવણુ, નમો નવપદ જ્યકરં. -૫

ત્રણુ કાળ ભાવે પૂછએ, ભવતારકં તીર્થંકરં;
 તિમ ગુણુલુ દોય હાજર ગણીએ, નમો નવપદ જ્યકરં. -૬

વિધિ સહિત મન વચન કાયા વશ કરી આરાધીએ;
 તપ વર્ષ સાડા ચાર નવપદ, શુદ્ધ સાધન સાધીએ. -૭

ગદ કંઠ યૂરે શર્મ પુરે, યક્ષ વિમલેશ્વરં.
 શ્રી સિદ્ધચક્ર પ્રતાપ જાણી, વિજય વિલસે સુખભરં. -૮

નવ પદજનું ચૈત્ય વંદન :-

સિદ્ધચક્ર આરાધતાં ભવસાગર તરીયે,
 ભવ અટવીથી ઉતરી, શિવવધૂને વરીયે. —૧

અરિહંત પદ આરાધતાં, તીર્થંકર પદ પાવે,
 જગ ઉપકાર કરે ધણો, સિધો શિવપુર જાવે. —૨

સિદ્ધપદ ધ્યાતાં યકાં, અક્ષય અચલપદ પાવે,
 કર્મ કટક બેઠી કરી, અચલ અશ્વી થાવે. —૩

આચારજ પદ ધ્યાવતાં, યુગ પ્રધાન પદ પાવે,
 જન શાસન અજવાલીને, શિવપુર નગર સોહાવે. —૪

૪૬૨

પાઠક પદ ધ્યાવતાં, વાચક પદ પાવે,
 લણે લણાવે લાવશું, મુરપુર શિવપુર જાવે, —૫
 સાધુપદ આરંભતાં, સાધુપદ પાવે,
 તપજપ સાંધમ આરંભે, શિવ સુંદરીને કામે, —૬
 દર્શન નાણુપદ ધ્યાવતાં, દર્શન નાણુ અણુવાસે,
 ચારિત્ર પદ ધ્યાવતાં શિવમંદિરમાં મહાસે, —૭
 કેશર કર્નુરી કેવલી મયકુંદ માલતી મહાસે,
 સિદ્ધચક્ર સેવું ત્રિકાલ, જિમ મયજ્ઞાને શ્રીપાસે, —૮
 નવ આંખેલ નવવાર, શિવલ સમકિત સુપાસે,
 શ્રી રૂપવિજય કવિરાયનો, માણેક કહે યઈ ઉજમાસે, —૯

પંચ પરમેષ્ઠિનું ચૈત્ય વંદન :-

બારગુણે અરિહંત દેવ, પ્રણમિતે લાવે,
 સિદ્ધ આઠ ગુણ સમરતા, દુઃખ દોહડા જાવે, —૧
 આચરજ ગુણ છત્રીસ, પચવિંશ કુવજગાય,
 સત્તાવિંશ ગુણ સાધુના, જપતા શિવ સુખ થાય, —૨
 અષ્ટોતર શત ગુણ મહીએ, એમ સમરો નવકાર,
 ધીર વિમલ પંડિત તણે; નય પ્રણમે નિત્ય સાર, —૩

શ્રી નવચહનું ચૈત્ય વંદન :-

બાર ગુણ અરિહંતના, તેમ સિદ્ધતા આઠ;
 છત્રીશ ગુણ આચાર્યના, શાન તણા જાંડાર, —૧
 પચીસ ગુણ ઉપાધ્યાયના, સાધુ સત્તાવીશ;
 શ્યામ વર્ણતનુ શાલતા, જિન શાસનના ઇશ, —૨

૪૬૩

જ્ઞાન નમુ ઝેડાવને, દર્શનના સડસદે;
 સીતેર શુણુ ચરિત્રના, તપના બાર તે જિદ્દ. -૩
 એમ નવપદ કુકેતે કરી, ત્રણશત અષ્ટ(૩૦૮)શુણુ ધાય
 પૂજે જે ભવિ ભાવશુ, તેહના પાતિક બાય. -૪
 પૂજ્યા મયણા સુદરીએ, તેમ નરપતિ શ્રીપાળ;
 પૂજ્યે મુકિત મુખ લયા વરત્યા મંગળ માળ. -૫

સિદ્ધચક્રનું ચૈત્ય વંદન :-

શ્રી સિદ્ધચક્ર આરાધીયે, આસો ચૈતર માસ,
 નવદિન નવ આંગિલ કરી, ક્રીજે ઓળી ખાસ. -૧
 કેશર ચંદન ઘસી ઘણા, કસ્તુરી બરાસ,
 જુગતે જીતવર પુજ્યા, મયણાને શ્રીપાળ. -૨
 પુખ્ત અષ્ટ પ્રકારની દેવ વંદન ત્રણ કાળ,
 મંત્ર જપો ત્રણ કાળને શુણુ દોય ઉગર. -૩
 કષ્ટ ટળ્યું ઉગર તણું, જપતાં નવપદ ધ્યાન,
 શ્રી પાળ નંરિદ ઘયાં, વાધ્યો થમણો વાન. -૪
 સાતસો કુષ્ટી સુખ લલાએ, પામ્યા નિજ આવાસ,
 પુણ્યે મુકિત વધૂ વર્ધા, પામ્યા લીલ વિલાસ -૫

શ્રી સિદ્ધચક્ર (સ્તુતિ) ચૈત્ય વંદન

(ઉપજાતિ જ્ઞાતમ)

ઉપજન્ત સન્તાણ મહો મયાણું, સપ્પાડિહોરાસણ સંઠિયાણું
 સદેસણાણુંદિય સજ્જણાણું, નમો નમો હોઉ સયા જણાણું. -૧

૪૬૪

સિદ્ધાણુમાણું દરમાલયાણું, નમો નમો જ્ઞાંત ચક્રકયાણું,
 સૂરીણુ હૂરીકય કુગ્ગહાણું, નમો નમો સૂર સમપ્પહાણું. -૨
 સુતથ વિત્થારણુ તપ્પરાણું, નમો નમો વાયગ કુંજરાણું,
 સાહુણુ સંસાહિઅ સંજમાણું, નમો નમો શુદ્ધ દયા દમાણું. -૩
 જહુતતતે રૂદ્ધપ્પાણુસ્સ, નમો નમો નિમ્મલ દંસણુસ્સ,
 અન્નાણુ સંમેહ તમે હરસ્સ, નમો નમો નાણુ દિવાયરસ્સ. -૪
 આરાહિય ખંડિય સકિક્કયસ્સ; નમો નમો સંજમ વિરીયસ્સ,
 કમ્મ દુમોજ્જમુલણુ કુંજરસ્સ, નમો નમો તિવ્વ તવો ભરસ્સ. -૫

ઈય નવ પય સિદ્ધિ લક્ષિ વિજ્ઞાસ મિદ્ધ,
 પયડીય સુરવગ્ગ, હોતિ રેહા સમગ્ગ,
 દિસિવર્ધ સુરસાર, ખોણી પીઢાવપાર,
 તિજ્ય વિજ્ય ચક્રકં, સિદ્ધ ચક્રકં નમામિ,૬

નવપદનું ચૈત્ય વંદન :-

પહેલે પદ અરિહંતના ગુણ ગાઉ નિત્યે,
 ખીન્ને સિદ્ધ તણા ઘણા, સમરો એકજ ચિતે. -૧
 આચારજ વીન્ને પદે પ્રણમો ખે કરજોડી;
 નમિએ શ્રી હિવજ્ઞાયને, ચોથે મદમોડી. -૨
 પંચમ પદે સર્વ સાધુને નમતાં ન આણો લાજ;
 એ પરમેષ્ઠી પંચને, ધ્યાને અવિચલરાજ. -૩
 દંસણુ શંકાદિક રહિત, પદ હદે ધારો;
 સર્વજ્ઞાન પદ સાતમે, ક્ષણ એકજ વિસારો. -૪
 ચારિત્ર ચોક્ષુ' ચિતથી, પદ અષ્ટમ જપીએ;
 સકલ ભેદ ખિચ દાનકળ, તપ નવમે તપીએ. -૫

૪૬૫

એ સિદ્ધચક્ર આરાધતાં એ, પુરે વાંછિત કાઠ;
સુમતિ વિજય કવિરાયનો, રામ કરે કરજોડ. -૬

અરિહંત પદ્મનું ચૈત્ય વંદન :-

અરિહંત દેવા અરણોત્તી સેવા,
પંદર ભેદે સિદ્ધિ પ્રસાદ મેવા,
આચાર્ય ઉવજાગ્રાય સર્વ સાધુનું નામ,
એ પંચ યોગે કરે પ્રણામ. --૧

બાર દેવલોકે નવ ધૈવેયકે,
પાંચ અનુતર પાતાલ લોકે,
તિર્ગ્ગણિક માહિ જે જિન નામ,
એ પંચ યોગે કરે પ્રણામ. ---૨

અતીત અનાગતને વર્તમાન,
સંપ્રતિ કાલે વીચ વિહરમાન;
ઉત્કૃષ્ટ કાળે એકસો સિતેર નામ,
એ પંચ યોગે કરે પ્રણામ. —૩

શાશ્વતા ભુવન જે જિનના કહોંએ
શાશ્વતી પ્રતિમા શુનામ લહોંએ
શાશ્વતી અશાશ્વતા જે અસિરામ
એ પંચ યોગે કરે પ્રણામ. --૪

દીઠા ન દીઠા શ્રવણે ન સુણીયાં,
બેટયાન બેટયા ભાવે જ લણીયા,
જ્ઞાન વિમલ કહે પ્રભુ સમરથ દેવા,
ભવ ભવ હોળે તુમ પાય સેવા. --૫

૪૬૬

નવપદનું ચૈત્ય વંદન :-

શ્રી અરિહંત ઉદાર કાંતિ અતિ મુદર રૂપ,
 સેવો સિદ્ધ અનન્ત શાંત આતમગણ બ્રૂપ. -૧
 આચારજી ઉવજ્જાવ સાધુ, સમતારસ ધામ,
 જિન ભાષિત સિધ્ધાંત શુદ્ધ અનુભવ અભિરામ. -૨
 ગોધિ બીજ ગુણ સંપદાએ, નાણુ ચરણુ તવ શુદ્ધ,
 ધ્યાયો પરમાર્થ પદ, એ નવ પદ અવિદુદ્ધ. -૩
 હંક વલ પરભવ આનન્દકંઠ જગ માંત્રિ પ્રસિદ્ધ
 ચિંતામણી સમ જનસ જગ બહુપુણ્યે લક્ષ્મી. -૪
 તિહુ અણુસાર અપાર એહ, મહિમા મન ધારો,
 પરિહર પરજાનલજલ, નિત એહ સંભારો. -૫
 સિદ્ધચક્ર પદ સેવતાં, સહજનન્દ સ્વરૂપ
 અમૃતમય કલ્યાણુ નિધિ, પ્રગટે ચેતન બ્રૂપ. -૬

નવપદનું ચૈત્ય વંદન :-

શિવ સંપદ વરવા સદા, નવપદ ધરં હું ધ્યાનમાં
 ભવ વાસનાનો વેગ ટાળે, રાંચલા ગુણગાનમાં,
 શ્રીપાલ મયણુ સુદરી, સાધી ઘણા સુખીયા થયા,
 નવપદ ભળે સહુ ભાવથી, એહમાં અખીલ મંત્રો ભર્યા-નવ-૧
 અરિહંત પદને પ્રથમ ગુણુતાં, વિધન સહુ દૂર ટાળે,
 વળી સિદ્ધ આચારજી અને; કવજાગયથી શાંતિ મળે,
 પંચમ મનોહર સાધુ પદને, સેવતા શિવપુર ગયા, નવ. ૨

૪૬૭

દર્શન તથા શુભ જ્ઞાનને, ચારિત્ર પદની યોજના,
એ ત્રિતાયની આરાધનાં, પૂરે સદા સહુ કામના,
અંતિમ સ્થૂં તપપદ ચળકેતું, પ્યાર વસ મેઢો કલા નવ. ૩

શ્રી સિદ્ધ ભગવાનનું ચૈત્ય વંદન :-

જગત જૂષણુ વિગત દુષણુ, પ્રણુવ પ્રાણુ નિરૂપકં,
ધ્યાન રૂપ અનૂપ ઉપમા, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૧

જગત મંડલ મુક્તિ પદ્મ, સર્વ ઉર્ધ્વ નિવાસન,
જ્ઞાન જ્યોતિ અનંત રાગે, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૨

અજ્ઞાન નિદ્રા વિગત વેદન, દક્ષિત મોહ નિરાક્રિપ્ત,
નામ જોત્ર નિરંતરાય, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૩

વિગત ક્રોધા માન યોધા, માયા લોભ વિસર્જન
રાગદ્વેષ વિમર્દિતાંકુર, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૪

વિમલ દેવલ જ્ઞાન લોચન, ધ્યાન શુક્લ સમિરીત,
યોગિનામિતિ ગમ્ય રૂપ, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૫

યોગ મુદ્રા સમ સમુદ્રા, કરી પદ્ય કાસન,
યોગીના મિતિ ગમ્ય રૂપ નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૬

જગત જનકે દાસ દાસી, તાસ આશ નિરાશન,
યોગિનામિતિ ગમ્ય રૂપ, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૭

સમય સમક્રિત દ્રષ્ટિ, જનકી સોય યોગિ અયોગિક,
દેખિતા મેં લીન હોવે, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૮

સિદ્ધ તીર્થ અતીર્થ સિદ્ધા, ભેદ પંચદશ દિકં;
સર્વ કર્મ વિમુક્તિ ચેતન, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૯

ચંદ્ર સૂર્ય દીપ મણીકા, જ્યોતિ, તસ ચોક્ષગિક,
તજ્યો તિથિ કોય અપર જ્યોતિ, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૧૦

૪૧૮

એકે માહે અનેક રાજે, નેકે માહે એકતુ,
 એકનેકકી નહી સંખ્યા, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૧૧
 અઞ્જર અમર અલખ અનંત, નિરાકાર નિરંજન,
 અક્ષર્યાન અનંત દર્શન, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૧૨
 અચલ સુખપ્રી લહેરમાં, પ્રભુ દીન રહે નિરંતર,
 ધર્મ ધ્યાન સિદ્ધ દર્શન, નમો સિદ્ધ નિરંજન. -૧૩
 ધ્યાન ધૂપ મનોહર પુષ્પ, પંચ ખંદ્રિ હુતાશન,
 ક્ષમાળપ સંતોષ પૂજન, પૂજે દેવ નિરંજન, નમો સિદ્ધ નિરંજન. ૧૪

સિદ્ધચક્રનું ચૈત્ય વંદન :-

સુખદાયક શ્રી સિદ્ધચક્ર અહોનિશ આરાધી
 પ્રેમ ધરીને પ્રણામીએ ધરી અંગ ઉમાહો ૧
 ત્રિકરણ શુદ્ધે જનવજ્રવ શકતે આરાધીએ
 ઉત્તરોત્તર સુખ શાશ્વતા જેમ સહેજ વરીએ ૨
 જન શાસનમાં એહછે જીમ મહા મંત્ર નવકાર
 જ્ઞાન વિમળયી જાણી એહતો પરમ આધાર ૩

વીશ સ્થાનકનું ચૈત્ય વંદન

પહેલે પદ ૧ અરિહંત નમુ, બીજે સર્વ ૨ સિદ્ધ.
 ત્રીજે ૩ પ્રવચન મન ધરો, ૪ આચાર્ય સિદ્ધ. (૧)
 નમો ૫ ચેરાણુ પાંચમે, ૬ પાઠક પદ છઠ્ઠે
 નમો સોએ સખવ સાહુણુ ૭ સાહુણુ, જે છે ગુણુ ગરિફ (૨)
 નમો ૮ તાણુસ્ત આઠમે, ૯ દર્શન મન ભાવો,
 વિનય ૧૦ કરો ગુણુ વંતનો, ૧૧ ચારિત્ર પદ ધ્યાવો (૩)

૪૬૯

નમો ૧૨ અલવય ધારીણુ, તેરમે ૧૩ ક્રિયા જાણુ;
 નમો ૧૪ તવસ્સ ચૌદમે, ૧૫ ગોયમ નમો ૧૬ જિણાણુ (૪)
 ૧૭ સંયમ ૧૮ જ્ઞાન x ૧૯ સુઅસ્સને+એ નમો ૨૦ તિથ્યરસમણી
 જિન ઉત્તમ પદ પદ્મને નમતાં હોય સુખખાણી. (૫)

શ્રી દિવાળીનું ચૈત્ય વંદન

મગધ દેશ પાવાપુરી, શ્રી વીર પ્રભુ પધાર્યા;
 સોળ પહોર દષ્ટ દેશના, ભવિકે જીવને તાર્યા. -૧

ભૂપ અઢાર ભાવે સુણે, અમૃત જોસી વાણી;
 દેશના દેતાં રચણીએ, પરજયા શીવ રાણી. -૨

હુડી રાય દીવા કરે, અજવાળા ને હેતે;
 અમાવાસ્યા તે દીન કહી દીવાળી તે કીજે -૩

મેર થકી આગ્યા ઈંદ્ર, હાથે લેઈ દીવા;
 મેરઈયાં તે દીન કહી લોક કહે સવીજીવી. -૪

કલ્યાણુક જાણી કરી, દીવા તે કીજે
 જાપ જપો જિનરાજનો; પાતિક સર્વી જીજે. -૫

બીજે દિને ગોયમ સુણી, પાખ્યાં કેવળજ્ઞાન;
 બારસહસ્ર ગુણુજી ગણોતાં, જોમ હોય કોડ કલ્યાણુ. -૬

સુર-નર કિનર સહુ મળી, ગૌતમને આપી;
 ભટ્ટારક પદવી દહ', સંઘની સામે થાપે. -૭

જુહાર ભટ્ટારક તે દીન થકી લોક કરે જુહાર
 ખહેને ભાષ જમાડીયા, નંદીવર્ધન સાર. -૮

ભાઇબીજ તિહાં થકી શ્રીવીર તણે અનુસાર;
 જય વિજયગુરુ સંપદા છો મુજને મનોહાર -૯

૪૭૦

શ્રી મહાવીર સ્વામીનું ચૈત્ય વંદન

શાસણના શણગાર વીર, મુક્તિ પુરી શણગારી,
 ગૌતમની પ્રીતી પ્રભુ, અંત સમયે વિસારી. -૧
 દેવશર્મા પ્રતિ બોધવા, મોકલ્યા મુજને સ્વામ;
 વિશ્વાસી પ્રભુ વીરમુ, છેતર્યો મુજને આમ -૨
 હા હા વીર આ શું કર્યું, ભરતમાં અધારુ;
 કુમ્ભી મિથ્યાત્વી વધી જશે, કાણુ કરશે બળવાળું -૩
 નાથ વિનાના સૈન્ય જેમ, થવા એમ નિરધાર;
 એમ ગૌતમ પ્રભુ વલવલે, આંખે આંસુડાની ધાર. -૪
 કાણુ પીરને કાણુ તું, બાણી એહવે! વિચાર;
 ક્ષપક શ્રેણી આરોહતા, પ્રભુ પાખ્યા કેવલ સાર. -૫
 વીર પ્રભુ મોક્ષે ગયા એ, દોવાળી કિંત બાણી;
 એચ્છવ રંગ વધામણાં જસ નામે કરવાણુ. -૬

શ્રી મહાવી જિન ચૈત્ય વંદન

જગનાથ જગદાન નંદ જગમુરુ, વિમલ કેવલ ભારકરમ્ ।
 સંસાર સુખકર જગત કિતકર, નમો વીર જિનેશ્વરમ્ ॥ ૧
 ભવતાપહર્તા થાન્તિ કર્તા, મુક્તિ માર્ગ સ્ફૂટ કરમ્ ।
 નિજ દિવ્ય અનુભવ આત્મ સુખકર, નમો વીર જિનેશ્વરમ્ ॥ ૨
 હેય જ્ઞેય પદાર્થ જગસંકલ, હિપાદેય દિવાકરમ્ ।
 વિજ્ઞાન વિશદ વિવેક દિનકર, નમો વીર જિનેશ્વરમ્ ॥ ૩
 પ્રકાશતા પ્રભુ ધ્યાન ધ્યાતા, ધ્યેય શુણકર શોભિત ।
 સર્વ વાંછિતપુરે જિનવર, નમો વીર જિનેશ્વરમ્ ॥ ૪

૪૭૧

જિન રાજ સુખ ભગવાન દિલભર, ત્રૈલોક્ય દીપક શિવકરમ્ ।
આનંદ પરમાનંદ પાવે, નયો વીર જિનેશ્વરમ્ ॥ ૫

મહાવીર સ્વામીના પંચ કલ્યાણકતું ચૈત્ય વંદન

સિદ્ધારથ સુત વંદીએ, ત્રિશલા દેવી માય;
ક્ષત્રિય કુંડમાં અવતર્વા, પ્રભુજી પરમ દયાળ. (૧)
ઉજ્જવળ છઠ આપાઢની ઉત્તરા કાદશુની સાર;
પુષ્પોત્તર વિમાનથી, ચવિયા શ્રી જિન આણુ. (૨)
સક્તિ અડલિય સહસ્રએ, કંચન વર્ણી કાય;
મૃગપતિ દાંડન પાઉલે, વીર જિનેશ્વર રાય; (૩)
યેત્ર શુદ્ધિ તેરસ દિને, જન્મ્યા શ્રી જિનરાય;
સુરનર મળી સેવા દરે, પ્રભુનું જન્મ કલ્યાણુ (૪)
માગશર વદિ દશમી દિને, શ્રીએ પ્રભુ સંવમ ભાર;
ચંદિનાણી જિનજી થયા, કરવા જગ ઉપકાર. (૫)
સાડાઆર વરસ લગે, સહ્યા પરીસહ ધોર;
ધન ધાતી ચંદિકર્મ જે, વજ્ર કર્યાં ચક્રચૂર. (૬)
પૈશાખ્ય શુદ્ધિ દશમી દિને, ધ્વાન શુકલ મન ક્યાય;
શમીવૃક્ષ તળે પ્રભુ, પામ્યા, કેવળ નાણુ. (૭)
સંઘ અતુર્વિંધ સ્થાપવા, દેશના દીએ મહાવીર;
ગૌતમ આદિ ગણધક, કર્યાં વજ્રર હનુર. (૮)
કાર્તિક વદિ અમાવાસ દિને, શ્રી વિર લલુ નિર્વાણુ;
પ્રભાતે ધંદ્રભૂતિને, આપ્યું કેવલ નાણુ. (૯)
જ્ઞાનગુણે દીવા કર્યાં એ, કાર્તિક કમલા સાર,
પુન્યે મુકિત વધુ વર્ષા વરતી મંગળ માળ. (૧૦)

૪૭૨

સિદ્ધાચળનું દૈત્ય વંદન

સોના રૂપાના ફુલો સિદ્ધાચળને વધાવું
 ધ્યાન ધરી દાદા દાદા તણું આનંદ મનમાં પાળું ૧
 પૂજા કરી પાવત થઉં તન મેલ નિર્મળ દેહ
 રચના શું શુભ ભાવથી કરેં કર્મનો છેદ ૨
 અભવિને દાદા વેગળા ભવિને દૈયા હજૂર
 તન મન ધ્યાન એક લગનથી કીધાં કર્મ ચક્રચૂર ૩
 કાંકરે કાંકરે સિદ્ધ અનંતા સિદ્ધ અનંતનું ઠામ
 શાશ્વત ગીરીવર પૂજતા જીવ પામે વિશ્રામ ૪
 દાદા દાદા હું કરેં દાદા વસીયા દૂર
 દ્રવ્યથી દાદા વેગળા ભાવથી દૈયા હજૂર ૫
 દૂષમ કાળે પૂજતાં એ ઈંદ્ર ધરી ખુદમાન
 તે પ્રતિમાને વંદના શ્વાસ માંડે સોવાર ૬
 રાયણ પગલે પૂજતા એ રતન પ્રતિમા ઇંદ્ર
 જ્યોતિ શું જ્યોતિ મળે પૂજે ભવિ સુખ કંદ ૭
 રિદ્ધિ સિદ્ધિ સુખ સંપન્ન એ પહોંચે મનની ખાત
 ઉદય રતન કહે સાંભળો ભવિયણ થઈ એકાંત ૮

સિદ્ધગીરીનું દૈત્ય વંદન

શ્રી વિમળ ગિરિવર સુર સુસેવિત, તીર્થ જે શાશ્વત સદા;
 મહિમા મનોહર જેહનો, જિનરાજ ગાવે સર્વદા;
 સુનિરાજના મંડલ જિહાં, વિચરી પરમ સુખને વર્યા;
 ગાવો સદા ગિરિરાજના રુણ, કાજ સધળાં તો સર્વા. (૧)

૪૬૩

ત્રૈલોક્યામાં ત્રણકાળમાં, જેનો વિચ્છેદ ન થાય છે,
સુર અસુર, ઇન્દ્ર નરેન્દ્ર સર્વે ભાવથી શુશ્રુ ગાય છે;
જ્યાં પ્રથમ શ્રી જિનરાજ પુર્વ નવાણું, વાર સમેસયા, ગાવો (૨)
પુન્ડરિક પ્રથમાધિશ ગણપતિ, સાધતા ગતી પાંચમી;
જન્મ નામથી સંકટ અને ભવ ભિક્ષતા જામે સમી,
દર્શન અને સ્પર્શન થકી ભગ્યો ધણા ભવથી તર્કા, ગાવો સદા (૩)

સિંધગીરીનું ચૈત્ય વંદન

તરણ તારણ કુગતિ વારણ, સુગતિ કારણ જગચુક,
ભવબ્રમણ કરતા મનુષ્યના, વાંછતા કરવા સુરતરંગ. (૧)
સંસાર તાપથી તપ્ત જતું, જાતને છાયા કશું,
છત્રાકૃતી સિદ્ધાચલે, ઋષભેષ કળશ મનોહર. (૨)
શ્રી રૂપસદેવ પ્રપૂત દ્રાવિડ વારિખંભ સહોદરા,
આદિનાથ ભક્ત સુવલ્યુ તાપસ, ખોધથી તાપસ વર્ધા. (૩)
ચારણ મુનિવર સાથ સર્વે, તીર્થ કરવા સંચર્યા,
પ્રતિખોધથી મુનિરાજનાં, સર્વે મુનીશપણું વર્ધા, (૪)
પુન્યપૂજ સમ પુન્ડરીકગીરી નિરખતાં નયણે કરી,
ઉલ્લાસ પામી દોષ વામી, હૃષ્ટી રદ્યે ધરી. (૫)
વંદન કરીને આવિયા ગિરીરાજ ઉપર પદચરી
રાયણ તે આદિનાથ ચરણે પ્રેમે પ્રદક્ષિણા ફરી, (૬)
પુન્ડરીક ગણધર સાથ, આદીનાથને પાપેપડી,
ચારણ મુનિના જલથી, લગાવી ધ્યાન તણી જડી. (૭)
દસ કોડ મુનિવર સાથ, કાર્તીક પુનમે મુક્તિ જડી,
હંસાવ તારણ તીર્થ થાપ્યું, હંસદેવે તેણી ધડી. (૮)

૪૯૪

શ્રી શાંતિનાથનું ચૈત્ય વંદન

શાંતિકરણુ શ્રી શાંતિનાથ, અચિરાણી નંદ,
 વિશ્વસેન રાય કુલ તિલક, અમીયતણોએ કંદ. -૧
 ધનુષ ચાલિશની દેહડી, લાખ વરસનું આવ,
 મૃગસંજન બીરાજતા, સોવન સમ કાવ. -૨
 શરણે આવ્યું પારેવડું જીવદયા પ્રતિપાલ,
 રાખ રાખતું રાજવી, મુજને સિંચાણો ખાય. -૩
 જીવથી અધિક પારેવડું રાખ્યું તેં પ્રભુ નાથ.
 દેવમાયા ધારણુ સમે, ન ચાયા મેઘસ્થ રાય. -૪
 દયાથી દો પદવી લહીએ, સોળમા શાન્તિનાથ,
 પુન્યે સિદ્ધિ વધુ દર્શા, મુક્તિ હાથો હાથ. -૫

શ્રી શાંતિનાથજીનું ચૈત્ય વંદન

દશમે ભવે શ્રીશાંતિ જિન, મેઘસ્થ રાજ નામ;
 ખાસહ સીધો પ્રેમથી, આત્મ સ્વરૂપ અભિરામ. ...૧
 એક દિન છંદ્રે વખાણીયો, શ્રી મેઘસ્થ રાય;
 ધમેચલાવ્યા નવિચલે જો પ્રાણ પરલોકે જાય. ...૨
 દેવે માયા ધારણુ કરી, પારેવો સિંચાણો ચાય;
 અણધાર્યું આવિ પડ્યું, પારેવું ખોળામાં. ...૩
 શરણે આવ્યું પારેવડું થર થર કંપે રાય,
 રાખ રાખ તું રાજવી, મુજને સિંચાણો ખાય. ...૪
 જીવદયા મનમાં વસી, કહે સિંચાણો એક;
 નહીં આપું પારેવડું કહેતો આપુ દેહ. ...૫

૪૭૫

અસય દાન દેઈ કરીએ બાધ્યું તીર્થંકર નામ;
ઉદયરત્ન નિત્ય પ્રજ્ઞમતાં પામે અવિચલ ધામ, ...૬

શ્રી નેમથાનનું ચૈત્ય વંદન

બાળપણે શ્રી નેમિનાથ, વંદે બ્રહ્મચારી
આઠ ભવેતી પ્રોતડી, તારી રાગુલ નારી. -૧
સમુદ્રવિજય સુત જાણીએ, શિવાદેવી જાયા,
જાદવ કુળ સોહામણે, શંખલંછન ગુણ ગાયા. -૨
બત્રીશ સહસ્ર બંધવ તણી, જાણે પટરાણી,
પીચકારી સોવત તણી તિહાં જળ ભરીને આણી -૩
દંડા ઉઝાળે કુલનો, દિયરને બોલાવે,
સહુકો બોજાઈયો મળી, વિવાહ નેમ મનાવે -૪
નારી પિનાનું ઘર નહિ, વાંઠો નર કહેવાય,
જાજાઈયો મેણું મારશે, પરણો નેમકુમાર. -૫
પરણો રાગુલ નાર તમે, કવચસેનની બેટી,
ચાત્ય લામાતી બેનડી, સમકિત ગુણના પેટી. -૬
એકે નારી વિના ઇશ્યું, ઘર શૂન્ય જ કહેવાય,
ઉના અજ કોણ આપશે સુણે બાંધવ વાત. -૭
મંડપ ચોરાશી સ્થાપનો, રચીયો મન રંગે,
ચૌદીશો ગૌરી ગાવતી સાંજે ને (સવારે). -૮
પીઠી એજે પિતારાણી મળી, ઉનાં જળે નવરાવે,
નવલ ધડંલા બેળવી, મગ પીઠી બનાવે. -૯
સાત જાતના ધાન્યના, જુવારા વવરાવે,
બોજાઈ પાસે સીંચાવવા, અંગા નીર મંગાવે. -૧૦

૪૭૬

આમૃષણુ અંગે ધરી, કુલનો શેરો ભરાયો,
 વરથોડો કાઢી નેમનો, રાજુલ પરણાવો. -૧૧
 પંચ શબ્દ વાજીવ ત્યાં ભેરી વગડાવે,
 થેઈ થેઈ નાચે પાત્ર ત્યાં પ્રભુ તોરણુ આવે. -૧૨
 પશું કરે પોકાર તિહાં, શાળા પતિને બોલાવે.
 સારથીને તિહાં પુછતાં, જીવ બંધન કેમ બંધાવે. -૧૩
 બલ્લવ કુળની રીત એ પ્રભાતે જોરવ દેશે,
 રસના રસને કારણે, જીવ સકળના હરજે. -૧૪
 કરકે જમણું અંગ તિહાં નવલા નેમકુમાર,
 રાજુલ કહે સુણ સાહેલીઓ, રથ વાળ્યો તત્કાળ. -૧૫
 વરસી દાન દેઈ કરી, એક ડોડી આદ લાખ,
 સહેસાવન સંજમ લીધો, સહસ પુરુષ સંઘાત. -૧૬
 રાજુલ ધરણી ઢળી પડ્યા દળદળત ગઢ ચાહ્યા,
 ગુફામાંહે રહનેમિ મળ્યા, રાજુલે પ્રતિબોધ્યા. -૧૭
 સ્વામી હાથે સંજમ લીધોએ સંલેખણા એક માસ,
 કેવળરાને ઝળહળ્યા, પામ્યા શિવપુર વાસ. -૧૮
 પીણુ પહેલા મુગતે ગય., ધન ધન નેમિકુમાર,
 પરપ્યા શિવનારી તિહાં, સહસ પુરુષ સંઘાત. -૧૯
 ભણતા સવિમુખ સંપન્નેએ, સુણતા મંગળમાળ,
 હીર વિજય વાચકે ભણે, તસ ધરે જય જયકાર. -૨૦

શ્રી નેમનાથજીનું ચૈત્ય વંદન :-

ગાલ પ્રભાચારી શ્રી નેમિનાથ, સમુદ્ર વિજય વિસ્તાર;
 શિવા દેવીનો લાડલો, રાજુલ વર ભરથાર. -૧

૪૭૭

તોરણ આઘ્યા નેમજી, પશુકે માંડયો પોદાર;
 મ્હેટો ડોલાડલ થયો નેમજી કરે વિહાર. -૨

જો પરાણું રાગુલને, જય પશુના પ્રાણ;
 જીવદયા મનમાં કરી ત્યાંથી કીધું પ્રયાણ. -૩

તોરણથી રથ ફેરવ્યો, રાગુલ મૂર્છિત થાય;
 આંખ આંધુડાં વહે, લાગે નેમજીને પાય. -૪

સાગન આપું મહારા, વજો પાછા એકવાર;
 નિર્દયથી છું વાલમાં કીધો મારો પરિહાર. -૫

જીણી જખૂકે વીજળી, ઝરમર વરસે મેહ
 રાગુલ ચાલ્યાં સાથમાં વૈરાગે ભીંજણી દેહ. -૬

સંયમ લેછ કેવલ વર્ધા એ, મુક્તિ પુરીમાં જય;
 નેમ રાગુલતી જોડને, જ્ઞાન નમે સુખદાય. -૭

શ્રી પાર્શ્વનાથનું ચોત્ય વંદન :-

સકલ ભવિજન ચમત્કારી, ભારી મહીમા જોડનો;
 નિખિલ આતમરામ રાજીત, નામ જપીએ તેડનો;
 દુષ્ટ કર્માષ્ટક ગંજરી જે, ભવિક જનમન સુખકરો;
 નિત્ય જાપ જપીએ, પાપ ખપીએ, સ્વામી નામ સાંખેશ્વરો -૧

બહુ પુન્ય રાશી, દેશ કાશી, તથ નયરી વજારસી,
 અશ્વસેન રાજ, રાણી વામા, રૂપે રતિ તનુ સારિખી;
 તાસ કુખે સુપન, ચૌદ સુમીત, સ્વર્ગાર્થી પ્રભુ અવતર્યા નિત્ય -૨

પોસ માસે કૃષ્ણ પક્ષે, દશમી દિન પ્રભુ જનમીયા, સુરકુમારી
 સુરપતિ ભક્તિ ભાવે, મેર શ્રેણે સ્થાપિયા;
 પ્રભાતે પૃથ્વીપતિ પ્રમોદે જન્મ મોચ્છવ અતિ કર્યો નિત્ય. -૩

૪૭૮

ત્રણ લોકે તરૂણી મન પ્રમોદી, તરૂણ વયજળ આવીયા;
તવ માતમાને પ્રસન્નચિતે, ભામિની પરણુવિયા;
કમઠ શઠ કૃત અગ્નિકૃતે નાગ બળતો ઉદ્ધર્યો નિત્ય. -૪

પોષ વદી એકાદશી દિને, પ્રવજયા જિન આદરે,
સુર અસુર રાગભક્તિ સાગ, સેવના આર્તી કરે;
કાઠિસ્સગઠરતાંદેખો કમઠે, કીધો પરીસહ આકરો નિત્ય -૫

તવ ધ્યાન ધારા રૂઢ જિન પતિ, મેઘધારે નવિ ચળ્યા;
ચલિત આસન ધરણુ આબ્યા, કમઠ પરિષદ અટકલ્યો
દેવાધિ દેવની કરે સેવા, કમઠને કાઢી પસે નિત્ય. -૬

ક્રમે પામી કેવળજ્ઞાન કમલા, સંધ ચક્રવિહ સ્થાપીને,
પ્રભુ ગયા મોક્ષે સમેત શિખરે, માસ અણુસણુ પાળીને;
શિવરમણી રંગે રમે રસિયો ભવિક તસ સેવા કરે નિત્ય -૭

ભૂત મૈત પિશાચ વ્યંતર જલણુ જલોધર ભય દગે;
રાજન રાણી રમા પામે ભક્તિ ભાવે વંતે મળે;
કલ્પતરૂથી અધિકદાતા, જગત ત્રાતાબ્ય કરો નિત્ય -૮

જરા જર્જરી ભૂતયાદવ, સૈન્યરોગ નિવારતા
વહીવાર દેશે નિત્ય ખીરાજે, ભવિક જીવને તારતા;
એ પ્રભુ તણા પદપદ્મ સેવા, રૂપ કહે પ્રભુતા વરો નિત્ય -૯

શ્રી પાર્શ્વનાથનું ચૈત્ય વંદન :-

મરૂભૂતિને કમઠ વિપ્ર, પહેલે ભવ કહીએ;
ખીજે ગજ કુકુટ અહી, ત્રાંજે ભવ લહીએ. -(૧)

અષ્ટમ કલ્પ પંચમી નરક, કીરણુ વેગ ખગ બાણુ;
મહોરગ સપ્તયોથે ભવે, અચ્યુત સુરમન આણુ. -(૨)

૪૭૯

પાંચમી નરક પાંચમ ભવે, જદ્દે રાયવજીનાજ
ચંડાલ કુલે કમઠ જનિત, મધ્ય ગૈવેયક લાભ. -(૩)
હસિતાંગ દેવ સત્તમ ભવે, સાતમી નરકે લાગ,
કનકે પ્રજા ચક્રી થયા, કમઠસિંહના માગ. -(૪)
પ્રાણુત કલ્પ યોથી નરકે, પાર્શ્વનાથ ભવ દશમે;
કમઠ થયો તાપસવત્સી, અન્યતીથી જલુ પ્રજુમે. -(૫)
દીક્ષા લઈ મુકિત ગયાએ, પાર્શ્વનાથ જિનદેવ;
પદ્મ વિજય સુપ સહિલે, જિત પ્રજુમે નિત્ય મેવ. -(૬)

શ્રી જિનપુજનનું રૂત્ય વંદન :-

પ્રજુમી શ્રી ગુરુરાજ આજ, જિનમંદિર કેરો;
પુન્ય લાણી કરશું સદ્ગુણ, જિન વચન ભલેરો. -૧
દેહરે જાવા મનકરે, યોથ તણું ફલ પાવે;
જિનવર જીહારવા હિઠતાં, છકું પોતે આવે. -૨
જનઈશું જિનવર લાગી, મારગ ચાલતાં;
હોવે હાઠથતાણું પુન્ય, લકિત માલતા. -૩
અર્ધ પંથ જીનવર લાણી, પંદર ઉપવાસ;
દીઠો સ્વામી તણો જીવન, સહીએ એકજ માસ. -૪
જિનવર પાસે આવતાં, ડમાસી ફળ સિદ્ધ;
આન્યા જિનવર ગારણે, વર્ષા તપ ફલ લીધ. -૫
સો વરસ ઉપવાસ પુન્ય, પ્રદક્ષિણા દેતાં;
સહસ્ર વરસ ઉપવાસ પુન્ય. જિન નજરે જોતાં. -૬
ફળ ધણો ફુલની માળનો, પ્રજુ કંઈ ઠવતાં;
પાર ન આવે ગીત નાદ, કેરા ફળ શુણ્ડતા. -૭

૪૮૦

શિર પૂજી પૂજા કરો એ, સુર ધ્રુપ તણો ધ્રુપ;
અક્ષત સાર તે અક્ષય સુખ, દીપે તનુવર રૂપ. -૮
નિર્મળ તન મને કરીએ, સુણતાં છાંદ જગીશ;
નાટક ભાવના ભાવતો, પાપે પદવી જગીશ. -૯
જિનવર ભકિત પાક્ષીયે, પ્રેમે પ્રકાશી;
સુણી શ્રી મુરવયણુ સાર, પૂર્વ રૂપીએ ભાખી. -૧૦
અષ્ટ કર્મને ટાળવા, જિનમંદીર જઈશું;
ભેટી ચરણુ ભગવંતના, હવે નિર્મળ થઈશું. -૧૧
કીર્તિવિજય ઉવજાયાનો એ વિનય કહે કર જોડ,
સફળ હોજો મુજ વિનતિ, જિનસેવાનો કોડ. -૧૨

શ્રી કોધનું ચૈત્ય વંદન :-

કોધે કાંઈ ન નિપજે, સમકેત તે સુંટાય;
સમતા રસથી ત્રીક્ષીએ તો વેરી કોઈ ન થાય. -૧
બહાલાશું વડીએ નહિ, છટકી ન દીજે ગાળ;
થોડે થોડે જાંઠીએ, જિમ જાંડે સરોવર પાળ. -૨
અરિહંત સરખી ગોઠડી, ધર્મ સરખો રનેહ;
રતન સરખા એસણાં, પંચક વણી દેહ. -૩
ચંપકે પ્રભુજી ન પૂજ્યા એ, ન દીધું મુનિ નેદાન;
તપ કરી કાયાન શોધવી, કીમ પામશે નિર્વાણ. -૪
આઠમ પાખી ન એળખી, એમ કરે શું થાય;
ઉન્મત્ત અરિખી માંદડી, બોંધ ખણુથી જાય. -૫
આંગણે મોતી વેરીયાં એ, વેલે વિટાણી વેલ;
હીર વિજય શુર હીરને, માઈ હેઠું રંગની રેલ. -૬

૪૮૬

રોહિણીનું ચૈત્ય વંદન :-

રોહિણી તપ આરામીએ - શ્રી શ્રી વાસુ પૂજ્ય
 દુઃખ દોડગ દૂરે દશે - પૂજક કોયે પૂજ્ય ૧
 પદસાં પ્રાંતે વાસણેય - ખડ ઉઠીને એમે
 મધ્યાન્હે કરી યોતિયા - મનવચન કાયા ખેમે ૨
 આંત પ્રકારની વિરયાએ - પૂજન નૃત્ય વર્જિત
 ભાવે ભાવના ભાર્યાએ - કીન્ને જન્મ પવિત્ર ૩
 ગિહું કાળે લઈ ધૂપ દીપ - પ્રભુ આગળ કીન્ને
 જિતવર કરી લક્ષિતશું - અવિચળ સુખ કીન્ને ૪
 જિતવર પૂજા જિન સ્તવન - જિનનો પ્રાંતે જાપ
 જિતવર પદને ધ્યાઈએ - જિમ નાવે સંતાપ ૫
 કેડ કોડ ફળ લીજીએ એ - ઉત્તર ઉત્તર ભેદ
 માન કહે ઈશુવિધ કરો - જિમહોય ભવનો છેદ ૬

અઢાર દોષ વર્જિત જિન ચૈત્ય વંદન :-

કોઈ માન મદ લોભ માવા અજ્ઞાન રતિ અરતિ
 કિંતા દિક નિદ્રા અને મત્સરને અપ્રીતિ -૧
 શોક ભય અને પ્રીતી રતિ ક્રોડા પસંગ
 દોષ અઢાર પ્રગટ નિકટ નહીં જોણે અંગ -૨
 દેવ સર્વ શિર સેહરો એ તે કહીએ નિરધાર
 જ્ઞાન વિમળ પ્રભુ ભુવનનો પુન્ય તણો ભંડાર -૩

૪૮૨

(થોય વિભાગ)

ખીજની સ્તુતિઓ.

(રાગ - શંખેશ્વર પાસજી પૂજ્યે)

અણુવાતી તે ખીજ સોહાવે રે, ચંદારૂપ અનુપમ લાવે રે,
ચંદા વિનતડી ચિત ધરતે રે, સીમંધર ને વદતા કહેળે રે. (૧)

વીશ વિહરમાનને વંદો રે, જિન શાસન પૂજી આણુદો રે,
ચંદા એટલું કામ મુજ કરતે રે, સિમંધરને વદણા કહેળે રે. (૨)

સીમંધર જિનની વાણી રે, તે તો પીતાં અમીય સમાણી રે,
ચંદા તમે મુણી અમને મુણાવો રે, સવસંચિત પાપ ગમાવો રે. (૩)

સીમંધર જિનની સેવા રે, જિન શાસન ભાસન મેવા રે,
ચંદા હોળે સંધના ત્રાતા રે, ગજ લંછન ચંદ્ર વિખ્યાતા રે. (૪)

સિમંધર સ્વામી મોટારે હું તો ધ્યાન ધરું છું તોશ રે
રાણી રૂક્મણીના ભરતાર રે મનવાંછિત કળ દ્રાતાર રે -૧

વીશ વિહરમાન જિન નામે રે વીશેને કહું પ્રણામ રે
જોતું દર્શન આનંદકારી રે તેને પાય નમે નરનારી રે -૨

ગણધરને ત્રિપદી દીધી રે સિદ્ધાંતની રચના કીધી રે
એનો અર્થ અનુપમ લહીએ રે મુશુરુને વચને રહીએ રે -૩

દેવી ચક્રેશ્વરી સાનિધકારી રે તેને પાય નમે નરનારી રે
એતો થોય રચી છે સારી રે એવા કનક સોભાગ્ય જયકારી રે -૪

૪૮૩

શ્રી સીંમધર જિન સ્તુતિ.

(રાગ - મનોહર શ્રુતિ)

અજ્ઞવાણી બીજે, ચંદ્રા તું અવધાર,
વિનતડી મારી જાય, વિદેહ મજાર,
સીંમધર પ્રભુમું મુજ દુરિત કરજેડ.
પ્રભુજી નમતાં નિત પહેચે. વંછિત ડોડ. ...૧

ઉત્કૃષ્ટે શલે સિતેરસો. જગનાથ.
ઉપજે મહી મંડલ મુગતિપુરી નો સાથ.
તિહાં કેવલ જ્ઞાન કેવલ દર્શન અનંત.
સમરો ભવિ ભાવે, જિમ પામે ભવ અંત. ...૨

અઢી દ્રોપ મહિ, પંચ વિદેહ પ્રધાન.
વિચરે તિહાં પ્રતિદિન, વીશ વિહરમાન.
અતિશે ગુણવંતા દે ભવિ પણ ઉપદેશ.
તસ વાણી સુશ્રુતાં સાંસો નહિ લવલેશે. ...૩

આસન હિતકારી, સમકિત દ્રષ્ટિ દેવ.
તે સાંનિધ કીજે શ્રી સંઘ નિત પ્રતિ મેવ.
શ્રી વિજય ગચ્છ નાયક સાગર જ્ઞાન સુરિંદ.
પદ પંકજ પ્રભુમું, અહનિશિ વીર જિજ્ઞુંદ. ...૪

બીજની સ્તુતિઓ

(રાગ - વિર જિતેશ્વર અત્તિઅલ)

જંમુદ્ધાપે અહોનિશિ દીપે. દાય સુખ દાય ચંદ્રાજી.
તાસ વિમાને શ્રીરૂપભદ્રિક શાશ્વતા શ્રી જિન ચંદ્રાજી.

૪૮૪

તોલ ભણી ઉગતે રાશી નીરખા પ્રણમે સપિજન ચંદાછ.
 ખીજ આરાઠો ધર્મની ખીજે, પૂછ શાન્તિ જિજ્ઞાસાછ. (૧)
 દ્રવ્ય ભાદ દોય ભેદે પૂજે, યોગીશે જિન ચંદાછ.
 ગંધન દોયને દૂર કરીને, પામ્યા પરમાનંદ છ.
 ફાટ ધ્યાન દોય મલ ૧ મતગબ, બેદન મનર મયંદાછ.
 ખીજ તણે દિન ને આરાધે, જેમ જગમાં ચિરનંદાછ. (૨)
 દુવિધ ધર્મ જિનરાજ પ્રકાશે, સમવસરાણુ મંડાણુ છ.
 નિશ્ચયને વ્યવહાર ખેલુ' શુ' આગમ મધૂરી વાણુછ.
 નરક ત્રિગંધ ગતિ દોય ન દોયે ખીજતે ને આરાધેછ.
 દુવિધ દયા વસ થાવર દેરી કરતાં શિવસુખ સાધેછ. (૩)
 ખીજ વદન પર ભૂખણુ મુખાત, દીપે લક્ષ્મણી ચંદાછ.
 ગરુડ બજુ નારી સુખકારી, નિર્વાણી સુખકંદાછ.
 ખીજ તણે તપ કરતાં ભવિને સમકિત સાનિધ્યકારીછ.
 ધારદિમલ શિશ્ય કહે મેલુવિધ શીખ સંઘના વિદ્યન નિવારોછ. (૪)

કાર્તિક શુદ્ધ જ્ઞાન પંચમી સ્તુતિ:-

શ્રી જન નેમિ જનેસર સ્વામી, એક મને આરાધો ધામી,
 પ્રભુ પંચમી ગતિ પામી,
 પંચ રૂપ કરે સુરસ્વામી, પંચ વરણુ કળશે કરે નામં,
 સર્વિ સુરપતિ શિવકામી,
 જન્મ મહોત્સવ કરે ઈંદ્ર ઇંદ્રાણી, દેવ તણીએ કરણી જાણી,
 ભકિત વિશેષ વખાણી,
 નેમછ પંચમી તપ કલ્યાણી, શુભમંજરી વરદત પરે પ્રાણી,
 કરો સાવ મન આણી, ... (૧)

૪૮૫

આપઝાને ચેતીયા છલુદ, સમેત શિખરે પુત્રે વીરા સવિ વૃંદ,
 શત્રુજય આદિ છલુદ,
 દેવદાસ સનદોસય જિજ્ઞુદ, નવકોડી દેવદા જ્ઞાન દિજ્ઞુદ,
 નવકોડી સહસ મુલ્લિદ
 સંપ્રતિ વીસ છલુદ સોદાયે, દેવ કોડી દેવદો નામ ધરાયે,
 દેવ કોડી સહસ મુનિ ઠહાયે,
 જ્ઞાનપંચમી આરાધે ભાવે, નમો નાણસ જયતાં દુઃખ જયે,
 મનદાંજિત સુખ થાવે. ... (૨)

શ્રી છત વાણી સિધાન્તે વખાણું, જોયજી ભુમિ મુણે સવિ પ્રાણી,
 ખેલ્યે સુધા સમાણી,
 પંચમ એક વિશેષ તખ્તણું, અઘડ્યાળો સઘળી એ જાણી,
 એણે દેવસ નાણી,
 જવજવ એક વર્ષે કરેવી, સૌભાગ્ય પંચમી નામે લેવી,
 પ્રત્યેક મારેં થકેવી,
 પંચ પંચ વસ્તુ દેહરે દોવી, એમ સારપાંચ વર્ષ કરેવી,
 આગમ વાણી મુણેવી. ... (૩)

સિંહગામીની સિંહલકા જિરાજે, સિંહનાદ પરે ર ગુહિર ગાજે,
 વદન ચંદ પરે જાજે,
 કંઠમેખલા નેઉં સુવિરાજે, પાયે છુધરા ધમધમ વાજે,
 ચાલતી બહુત દિવાજે,
 ગદ ગિરનાર તણી રખવાલ, અંજ લુંજ સુકત અંખાખાજા,
 અતિ ચતુરા વાચાજ,
 પંચમી તપસિ કરત સાંભાલ, દેવી લાલ વિમલ સુવિશાલ,
 રતન વિમલ જયમાલ. ... (૪)

૪૮૬

જ્ઞાન પાંચમની સ્તુતિ

(રાગ - શ્રી શંકુજય તીરથ સાર)

કારતક શુદ્ધિ પંચમી તપ કરીને, ગુરુ મુખથી ઉપવાસ કરીને,
 આગળ જ્ઞાન લણીને,
 દીપક પંચ પ્રગટ કરી ને, ખજુ સુગંધિ ધુપ ધૂપીને,
 સુરભિ કુસુમ પુછીને,
 પંચ વરણના ધ્યાન દોઈને, વળી પાંચે શ્રી કૃષ્ણ મુકીને,
 પકવાન પાંચે દોઈને,
 નમો નાણુસ્સ પદ્મચ્છેડ ગુણીને, કતરાલિમુખ સામા રહીને,
 સહસ દોષ ગુણીને. ... (૧)

પંચમીનો તપ વિધિશું આરાધો, પાંચે જ્ઞાન સર્વે સાધો,
 જસ સૌભાગ્ય જ વધો.
 શ્રી નેમ જન્મ કલ્યાણક જાણો વરસે વાર એક દિવસ વખાણો,
 તપ કરી ચિતમાં આણો,
 પાંસઠ માસે તપ પૂરો થાયે, વરહતની પર કષ્ટ પસાયે આગળ,
 જ્ઞાન લણાયે, ગુણ મંજરી,
 કુંવરી ગુણ ખાણી તપ કરી હ્રુષ્ શિવ ઠકુરાણી,
 સુણીએ જીતવર વાણી. ... (૨)

પાટી પોથી કવળા કવળા, કાંબી કાતરને વળી ધવળા
 લેખણ ખડિયા ચવળિ,
 સઘળા પાંદાને રમાલ ચાખખી લહકે આક અમાળ,
 નવકાર વાળી પરવાળ,

૪૮૭

કળશ આરતી મંગળ હીવો, વાસ કુંપી દેવતિયા ધરે વો,
 શ્રી જિન બિંબ પુને વો,
 પાંચ પાંચ વસ્તુ સર્વે એહ સિદ્ધાંત સખાવી ને ગુણ ગેહ,
 કરીએ ઉજમાગું ધરી નેહ. ... (૩)
 પાંચમનો તપ એણી પરે કીને પાંચ મહાવ્રત સુણી ને,
 લક્ષ્મી લાલો લીને,
 મન વચન કાયા વશ કીને, દાન સુવાત્ર અધિકો દીને,
 સ્વામીની ભકિત કરી ને,
 શ્રી નેમનાથની શાસન દેવી. સુરતર નારી નેણે સેવી,
 શ્રી સંઘના વિધન હરેવી,
 શ્રી વિશાલ સોમ ચૂરી ગણધર ગિરાને
 શ્રીદયા વિમળ પંડિત તસ જાને, શ્રી જસ વિજય અધિક ગિરાને

આઠમની થોય

(રાગ વીર જીનેસર અતિ અલવેસર)

વીર જીનેસર હુવન દિનેસર નિરીપમ જગ ઉપગારીજી
 વાસવ વંદિત ભવ નિકંદિત તુમચી જાહિ બલોદારીજી
 શ્રી મુખ ગૌતમ ગણધર આગે લાખે તિથી વિચારજી
 અષ્ટમી તપ આરાધી પ્રણી કેહ પામ્યા ભવપારજી -૧

અયવન કલ્યાણક જન્મને દિક્ષા કેવળ ને નિરવાણજી
 અષ્ટમીદિન બહુ જિનનાં જાણો એહવી આગમ વાણજી
 અનુભવ સંગી નિજ ગુણ રંગી અષ્ટમીને આરાધેજી
 સુજય મહોપ્ય કમલા વિમલા મનવાંછિત સુખ સાધેજી -૨

૪૮૮

વાણી સુધારણ વરણી વિજુ પાપ તિમિર કરે દૂરછ
લવિક કમલ પ્રાપ્તિ ઘોષ કહેવા ઉગ્યા સમકિત ચરછ
અષ્ટમી મહિમા એણી પરે ભાષે છનવર જગત દયાળછ
એ તપ આરાપી ભાવે પ્રાણી પામ્યાં કુણુ મણી માલછ -૩

દંડનીયાંદિ જૂપ આરાપી અષ્ટમી વિશ્વાવેશછ
અષ્ટ કરમ મલ દૂર કરીતે પામ્યાં સિદ્ધ જગીશછ
સિદ્ધાધિદેવી સંકટ ચૂરે વાર શાસન રખવાળીછ
છત ઉતમ અવલંબત કરતાં રત્ન લહે ગુણુ માળડ -૪

આઠમની થાય

(રાજ આવણુ શુદ્ધી દીન પંચમીએ)

ચોવીશમે બડાતો વારછએ મગધંદા વિચરે મહંત તો
રાજશૂદ્ધી નગરી સમોસથએ સમવસરણે કરખાત તો
એણુંદિ વાંઘા ભાવણુ એ પૂટે પરતિથિ પર્વ આર તો
પરપે પર્વદા બારને એ અધિકે આઠમ અધિકાર તો -૧

ઋષભ જન્મને દિક્ષા લહીએ અગ્નિતતુ જન્મ કલ્યાણુ તો
સંભવ સુપાર્શ્વ ચવીઆ સહીએ અમિતદન પાર્શ્વ સિદ્ધહાણુ તો
સુમતિ સુવત નમિ જનમીયાએ નેમ તણો નિરવાણુ તો
અનેકે સાધુ સિદ્ધ શિક્ષાએ ભાખે વાર જિન ભાણુ તો -૨

ઉપવાસ આઠમનો કરે એ અષ્ટ મહાસિદ્ધિ જોય તો
અષ્ટ મદ ભટ દૂરે કરે એ પ્રવચન આદે હોય તો
અષ્ટ કરમ અલગા કરે એ સિદ્ધપદ અડબંદ પાય તો
અષ્ટ અનેકે કલસા કલ્હા એ બોલ્યા વર્ષમાન રાય તો -૩

૪૮૬

આઠમ પૌષધ વ્રત સાધતો એ દંડવર્ધ સહુ નિરવાણુ તો
 શ્રેણીક આદિ સહુ પર્વદા એ સુણી તપ મહે સુખખાણુ તો
 સિદ્ધાઈ દેવી રૂમજુમ કરતી એ માતંગ વક્ષ મહાવીર તો
 સેન પાટુબુધ સુખ રતનએ વનીત વિજયલાખે સાધાર તો -૪

અષ્ટમીની સ્તુતિ

અષ્ટમી વાસર મઝિમ રમણી, આઠ જાતી કુમારીજી,
 જન્મ ગ્રહે આવે ગાડગાડતી, નિજ નિજ કારજ સમરીજી,
 અઠાર કોડા કોડી. સાગર અંતર તુજ તોડે કોણે આવેજી,
 રૂપલ જગત શુર દાયક જતની એમકહી ગીત સુણાવેજી, -૧

આઠ ઠર્મ સુરણુકર જાણી, કળશ આઠ પ્રકારજી,
 આઠ ઇન્દ્રાણી નાયક અનુક્રમે આઠનો વર્ગ ઉદારજી,
 અષ્ટ પ્રકારી પુજી કરીને, મંગળ આઠ આજે ખેજી,
 દાહિણુ ઉત્તર દિશિ જિનવરનો, જન્મ મહોત્સવ લેખેજી, -૨

પ્રવચન માતા આઠ આરધો, આઠ પ્રમાદને જાંડાજી
 આઠ આચાર વિભૂષિત, આગમ લાણુતાં શિવમુખ સાધોજી,
 આઠમે ગુણુઠાણુ ચઢી અનુક્રમે, ક્ષપક શ્રેણી મંડાણુજી,
 આઠમે અંગે અંતગડ કેવળી થઈ પામ્યાં નિર્વાણુજી, -૩

પૈમાનીક જ્યોતિષી લવનાધપ, વ્યંતરપતિ સુરનારીજી,
 શુદ્ધાદિ અડદોષ નિવારી, અડગુણુ સમકિત ધારીજી,
 આઠમે દ્વીપે અગ્રાઈ મહોત્સવ, કરતાં લકિત વિશાલજી,
 ક્ષમા વિજય જિનવરની ઠવાણુ યજ્ઞસહી સય અડયાલજી, -૪

૪૯૦

મૌન એકાદશી ની સ્તુતિ.

ગાયત્રી બોલે અંધ સાંભળી વર્ધમાન આગળ રઢિયાળી,
 વાણી અતિ હી રસાલી,
 મૌન અગ્યારસ મહિમા ભાળી, કોણે કીધીને કહે કોણે પાળી,
 પદ્મ કરે ટંકશાકી,
 કહે ને સ્વામી પર્વ પંચાસી, મહિમા અધિક અધિક મુવિશાસી,
 કુણું કહે કહે તુમ ટાકી,
 વીર કહે માગયર અનુઆલી, દોઢસો કલ્યાણ નિહાળી,
 અગિયારસ કૃષ્ણે પાળી, -૧

નેમિનાથને વારે બાણો કાનુકો ત્રણ ખંડનો રાણો,
 વામુદેવ સપરાણો,
 પરિગ્રહને આરંભે સરાણો, એકદીન આંતમ કીધા શાણો,
 જિન વંદન ઉવજાણો,
 નેમિનાથને કહે હિત આણો, વરસે વાર દિવસ વખાણો,
 પાળી યાજી શિવરાણો,
 અતિત અત્રાગત ને વર્તમાન, નેવું જિનના હુઆ કલ્યાણક,
 અવરન એહ સમાન, -૨

આગમ આસધો ભવિ પ્રાણી, જોહમાં તીર્થ કરની વાણી,
 ગણધર દેવ કહાણી,
 દોઢસો કલ્યાણક ની ખાણી એહ અગ્યારસનો દિન બાણી,
 એમ કહે કેવલ નાણી,
 પુન્ય પાપ તણી જિહાં કહાણી, સાંભળતાં શુભ લેખ લખાણી,
 તેહની સ્વર્ગ નિસાણી,

૪૯૨

વિદ્યાપૂરવ અથે રચાણી, અંગ ઉપાંગ સુત્રે સુથાણી,
સુબુલા દીએ શિવરાણી. -૩

જિન શાસનમાં ને અધિકારી, દેવ દેવીહોએ સમકિત ધારી,
સાનિધ્ય કરે સંભાળી

ધરમ કરે તસ ઉપર પ્યારી, નિશ્ચલ ધર્મ કરે સુવિચારી,
ને છે પર મુલુકારી,

વીર મંડણ મહાવીરજી તારી, પાપ પખાલી જિનને જુહારી,
લાલ વિજય હિતકારી.

માતંગ જક્ષ સિદ્ધાયિકા સારી એલગ સારે સુર અવતારી,
સંઘના વિધન નિવારી. -૪

નેમનાથ ભગવાન ની સ્તુતિ

(શ્રી શત્રુજય તીરથ સાર)

શ્રીનેમીસર જગ જયવત, સકલ જગત જનુ' પાલંત
જગ દીપકે જશવંત,

તેજ પ્રતાપે અતિ જલકંત, કેવલ નાણુ દરસણુ દીપંત,
મોહ તિમિર છીપંત,

અષ્ટાદશ ગણધર ગુણવંત, અદાર સહસ્ર મુનિવર મહંત
સાથે સુર ભેવંત,

ગામનું ગામ વિહાર કરંત. ભવિષ્યાણીને બહુ જુઝવંત,
દ્વારપુરી પુકંત. ... (૨)

કૃષ્ણ કહે પ્રણુ પ્રણમી પાય,સકલ દિવસ ધર્મ નવિ થાય,
દીપો સાર દિવસ બતસાય

૪૯૨

નેમ કહે સુણા કેશવરાય મૌન અગ્યારસ સાર કહાય,
એહનો મહિમા અપાર.

શ્રી અરનાથ મહાપુત્રિ યાય, જન્મ દિક્ષા મલ્લિ જિનરાય,
શ્રી નમિ નાણુ તે થાય.

દશે દેત્રે ત્રિલોકાલ યાય ત્રણુ ચોવીસી નેહિ જિનરાય.
દોહસો કંઠ્યાણુ થાય ... (૨)

શેઠ મુવતે કરી સુખદાય ચોથલકત ચહિ વિહાર મુનિ ધ્યાન.
પોસહ અહોરતો હાય.

અગ્યાર વરસ અગ્યાર માસે થાય, પૂરે તપે હિજમણુ થાય.
અગ્યાર વસ્તુ લાય.

અંગ અગ્યાર હિપાંગ લખાય, કોઠી અગ્યારલગ્નિ, લલના પાય,
સરગ અગ્યારમે શિવ જાય,

હરિહલ ધર કરી મન લયલાય, અવર દસે કરાવી કહાય.
તેદિનથી પ્રસિદ્ધ થાય ... (૩)

એ તપ લોક લોકાતર થાય, તે તપથી સુખ સુખદ પાય,
સકલ જગત જશ ગાય,

શ્રી નેમીસરના ગુણુ ધ્યાય પુણુ પ્રણમી વંદી પાય,
નિજ નિજ સ્થાનકે જાય.

ગોમેધ યજ્ઞ અગ્યાઈમાય, સંકટ વિકટ રોગ શોગ શમાય,
દુઃખ દોહગ દુરિત મમાય.

શ્રી રૂપવિજય કેવિરાજ પસાય, મુનિ માણેકે પ્રણુના ગુણુગાય
અક્ષય અચલપદ પાય. ... ૪

૪૬૩

પર્વ પર્વુષણની થોય

(રાગ - વીરજીતેશ્વર અતિ અલ્પેસર)

વીર જિતેસર ત્રિશાલા નંદન, ત્રિભુવનનો શણુગાર જ.
કેશર ચંદનશુ જિત પુત્રે, આણી ઉરખ અપાર જ.
સ્નાત્ર મહોત્સવ પંચ શબ્દ, સુણો લહી માનવ સાર જ.
આવ્યા પશુસણુ જાણો પૂન્યે, સફલ કરો અવતાર જ. -૧

માસ ખમણુ કરીએ મન રંગે પાસ ખમણુ ઉમાહી જ.
દશમ દુઆલસ ચતારી આઠ, કરો દશ દોય સુખદાય જ.
છમ ચોવિશે જિત પુજી જઈ કરી, કેલ્પ જગાયો ભાઈ જ.
પોથી વિદ્યાગણા પૂજન કરીને કેલ્પ સુણો ચતુરાઈ જ. -૨

જન્મ મહોત્સવ પડવે વીરને અમારી પળાવો અદ્વાઈ જ.
અક્રમ તપ નાગકેતુ કેવલ લલુ શુભ ધ્યાનથી ઠકુરાઈ જ.
તેલાધર નાં ત્રણુ કેલ્યાણુક, ગર્લધર વાદ વડાઈ જ.
ત્રીજને દિન પાસ નેમિ આંતરાં સુણો ઋષલ ચરીત્ર અધિકાઈ જ. -૩

ખારસે સુત્ર સમાચારી, સંવત્સરી દિન સુમ્તીએ જ.
પદાવળી સુમ્તી ચૈત્ય પ્રવાડી, ખમત ખામાણા ખામીજે જ.
કરીએ પ્રભાવના સ્વામી વચ્છલ, અધિક અધિક કીજે જ.
શ્રી કુંઅર વિજય શીશ વંછિત ફળ, રવીનય સિદ્ધાઈ દીજે જ. -૪

શ્રી પર્વ પર્વુષણથી થોય.

જિત આગમ ચૌ પરવી ગાઈ, ત્રણુ ચોમાસી ચાર અદ્વાઈ
પ જુ સ છુ સ વાઈ.

તે એ શુભ દિન આવ્યા જાણી, ઉઠો આજસ જડો પ્રણી,
ધર્મની નીક મંડાણી,

૪૮૪

પેસાંઈ પડિક્કમણા કરૈ લાઈ, માસખમણ પાસખમણ અદ્રાઈ,
કરપ અઠમ સુખદાઈ.

દાન દયા પુળ દેવસૂરીની વાચના મુણીએ કરપ સુત્રની,
આત્તા વીર જિનવરની (૧)

સાંભળી વીરનું ચરિત્ર વિશાલ, ચક્રિ સ્વપને જન્મ્યા ઉજમાળ,
જન્મ મહોચ્છવ રસાળ.

આમલ કીડાએ સુરને હરાવ્યો, દિક્ષા લેછ લેઈ કેવલ ઉપજાવ્યો,
અવિચળ દામસે લાવ્યો.

પાસ નેમિ સંબંધ સંભળીએ, ચોવીશજીનના અંતર મુણીએ,
આદિ ચરિત્ર સાંભળીએ.

વીરતણા ગણધર અગ્યાર, ચિરાવળીનો મુણો અધિકાર,
એ કરણી લવપાર (૨)

અષાઢીથી દિન પચાસ, પશુસણુ પરિક્કમણુ ઉદ્ધાસ;
એકે ઉણું પણુ માસ.

સમાચારી સાધુનો પંથ, વરતે જ્યણાએ નિયંધ,
પાપ ન લાગે અંશ.

ગુરુ આણુએ મુનિવર રાચે રાગી ઘરે જઈ વસ્તુ ન જાયે,
ચાસે મારગ સાચે.

વિગય ખાવાનો સંચ ન આણે આગમ સાંભળતાં સહુ જાણે,
શ્રી વીર જિન વખાણે. (૩)

કુંભાર કાનમાં કાંકરી ચાપે, પીડાએ મુલકપણું કાપે,
મિચ્છામિ દુકકડાં જાપે,

એમ જે મન આમળો તવી છેડે, આસવ પરભવ દુઃખજનું જાડે,
પડે નરકને ખેડે.

૪૯૧

આરાધક જે ખમે ખમાવે, મન શુદ્ધે અધિકરણ સમાવે,
તે અક્ષય સુખ પાવે.

સિદ્ધાઈકા સૂરી સાનિધ્ય કારી, શ્રી મહિમા પ્રભુચૂરિ ગચ્છધારી,
ભાવરતન સુખકારી. (૪)

સિદ્ધચક્રની થોય

સકલ મંગલ ને શિવ સુખકારી સિદ્ધચક્ર હિત કારીજી.
મેટા મહિમાં મહાપલમાંડી, વીર વદે સુવિચારી જી.
મગદેશ રાજગૃહી નગરી, કહે ગૌતમ ગણધારી જી.
શ્રી શ્રીપાલ નરેશને મયણા પતિ લલો, સુખ જયકારી જી. ૧

પહેલે પદ અરિહંત જ જપીએ, ખીજે સિદ્ધ ઉદારા જી.
ત્રીજે નમો આચારાજ ધ્યાએ, ઉવજાયા બેદ વિચારાજી.
પાંચમે સર્વ સાધુની સેવા, જઠે દંસણુ સારાજી.
નાણુ ચરણુ તપ પદ નવ ગણુતાં શાશ્વતાં સુખ અપારાજી. ૨

ત્રીકાલે પુજા દેવ વંદન પડિક્કમણું દોય છીજે જી.
આસો ચૈત્રે આખિલ વિધિસુ શ્રીપાલ ચરિત્ર સુણીયેજી.
પાંચ પ્રકાર વસ્ત્રાદિકે ધ્યાને સિદ્ધચક્ર પ્રકાર ધરીજે જી.
ઉજમણું અતિ એચ્છવ કરતાં પૂન્ય ભંડાર ભરીજે જી. ૩

સિદ્ધ પદ સોવન રૂપાદિકે દ્રવ્ય ભલે ભરાવો જી.
પાંચ પરમેષ્ઠિ પ્રતિષ્ઠા કરારી શ્રી જિન પુજા રચાવો જી.
સાનિધકારી શાસન દેવી સિદ્ધપુર સંઘ સવાયા જી.
પંડિત દેવવિજય ગુરુ સેવકે, કપૂર વિજય સુખદાયા જી. ૪

૪૨૬

સિદ્ધચક્રની થાય

આસો ચર્ચતરથકી ઓલીકરો, સુદ સાતમથી હેડે ધરો.
 સિદ્ધચક્રની પૂજા કરો, લવસાયર લીલાએ તરો -૧

સિદ્ધચક્રનો તપ છે સાર, અનંત ચોવીશીએ નિરધાર,
 નવપદ ધ્યાન ધરો નરનાર જેમ પામે સુખ સંપત્તિ સાર -૨

શ્રીપાલ કુમારજીનો ટાળ્યો રોગ, નમણુ થકી પામ્યા સંનિગ,
 એ તપનો છે મહિમા ઘણો પૂજેને વદો લવિજન લણો. -૩

શ્રી વિમલેસર જેનો જલ્દ પ્રત્યેક પ્રણમે તે પ્રત્યક્ષ,
 આપો અવિચલ હેનું દાન, દેવી ચક્રેસરી જ્ય જ્યકાર, -૪

સિદ્ધચક્રની થાય

શ્રી સિદ્ધચક્રનો તપ છે સાર અનંત ચોવીશી એ નિરધાર
 એ તપનો તો મહિમા ઘણો પૂજેને વદો લવિમણુ જનો ૧

આસો ચૈત્રની ઓળી કરો શુદ્ધ સાતમથી હેડે ધરો
 નવ પદની તો પૂજા કરો જિમ લવસાયર લીલાતરો ૨

શ્રીપાળ કુવરના ટાળ્યા રોગ પામી નમણુ તણો સંયોગ
 શ્રી સિદ્ધચક્રનો મહિમા ઘણો પૂજેને વદો લવિયણુ ઘણો ૩

શ્રી વિમલેશ્વર મોટો જલ્દ, પ્રગટ પ્રમાણે તે પ્રત્યક્ષ
 આપે તે અવિચલ ઋદ્ધિ અપાર દેવી ચક્રેસરી જ્ય જ્યકાર ૪

૪૯૭

સિદ્ધચક્રની થોય.

(રાગ - વીર જીનેસર અતિ અલવેસર)

આસો ચૈત્રી આંખીસ ઝોળી, નવ નવની નવ વાર જ.
 પડિકકમણાં પડિસેહણ મેટંક, ત્રિકાલ પૂળ સાર જ.
 દેરાસરના દેવ જીહારો, દેવ વંદન તણ વાર જ.
 ત્રિકરણ શુધ્ધે તે ગણણ ગુણીજે, તેર તથા દોય હળર જ. ૧
 પ્રાસાદ પ્રતિમાં અષ્ટાપદ રૂપભાદિકની કીજે જ.
 સંધ તિલકને સાહમી વચ્છલ, દાન સુપાત્રે દીજે જ.
 જાનો પગરણ પોથી પ્રભાવનાં, રાત્રિજગા નવનવ કીજે જ.
 વિત અનુમાને ઉજમાણ કીજે માનવભવ ક્ષ લીજે જ. ૨
 શ્રી ગૌતમ કહે નિસુણો શ્રેણીક, સકલ આગમ અનુસાર જ.
 અરિહંત સિદ્ધ આચાર્ય વાયક સાધુ સદા સુખદાર જ.
 દર્શન નાણ ચારીત્ર તપનો, મહિમા આગમ અપાર જ.
 આરાધન શ્રીપાલની પેરે, જિમ પામો ભવપાર જ. ૩
 શ્રી સિદ્ધચક્રની સેવા કરતાં, સાનિધ કરે સંભારી જ.
 શ્રી વિમલેસર સમક્ષિત ધારી જિન શાસન હિતકારી જ.
 રોગ શોગ દુઃખ દોહગ ચૂરે, પૂરે સંપદા સારી જ.
 શ્રી રૂપવિજય મુનિ માણેક સંધને, નિત નિત જય જયકારી જ. ૪

દિવાળીની થોય

(રાગ - શ્રી શત્રુજય તીરથસાર)

શાસન નાયક શ્રી મહાવીર, સાત હાથ હેમ વરણ શરીર,
 હરિસંજન જિન ધીર, જોહનો ગૌતમ સ્વામી વજીર
 મદન મુજટ ગંજન વડવીર, સાયર પરે ગંભીર
 કાર્તિક અમાવાસ્યા નિરવાણ, દ્રવ્ય ઉદ્ધોત કરે નૃપ જાણ,

૪૬૮

દીપક શ્રેણી મંડાણુ, દિવાળી પ્રગટ્યું અસિધાન
પશ્ચિમ રયણીએ ગૌતમ, જ્ઞાન, વર્ધમાન ધર્મ ધ્યાન -૧
ચોવીસે જીનવર મુખકાર પર્વ, દિવાળી અતિ મનોહાર,
સકલ પર્વ શણુગાર, મેરઠ્યા કરે ભવિ અધિકાર,
મહાવીર સર્વજ્ઞાય પદ સાર જપીએ દોય હજાર.
મજ્જિમ રયણીએ દેવ વાંદીને, મહાવીર પારંતાય નમીને
તસ સદસ દોય ગુણીને, વળી ગૌતમ સર્વજ્ઞાય નમીને,
પવ દિવાળી એણીપરે કીને માનવ ભવ ફળ લીને -૨

અંગ અગ્યાર ઉપાંગજ ખાર, દસ પવખા ૭ છેદ
મૂળ સુત્રચાર, નંદી અનુયોગ દ્વાર, જલાખને જત્રોથ
હજાર મૌદ પૂરવ વિરએ ગણધાર, ત્રિપદીનો વિસ્તાર,
વિર પંચમ કલ્યાણુક જેહ, કલ્પ સૂત્ર માંહિ લાખ્યું તેહ
દીપોત્સવ ગુણુ જેહ, ઉપવાસ જહ અક્રમ
કરે જેહ, લાખ કોડી ફળ પામે તેહ, દિપોત્સવ ગુણુ જેહ -૩

વિર નિર્વાણ સમય સુર જાણી, આવે ઇન્દ્ર અને ઈંદ્રાણી,
લાવ અધિકે મન આણી, હાથ ગ્રહી દીવી નીસી જાણી,
મેરઠ્યાં મુખ ગ્રેસે વાણી દિવાળી કહેવાણી
એણીપરે દિપોત્સવ કરે પ્રાણી, સકલ સુમંગલ કારણુ
જાણી, લાલ વિમલ ગુણુખાણી, વદતિ રતન
વિમલ જ્વલાણી, કમલ કમંડલ વિણા પાણી, ઘો સરસ્વતી

વરવાણી -૪

દિવાળી ની થોય

(રાગ - શાંતિ જીનેસર સાહીબો)

મુખ્યશુ સંપત દાયક વીરજી સોવન વરણુ સોહે
ત્રિશસા નંદન ગુણુ નીસો દોઠે ભવિ મન મોહે

૪૯૯

સિદ્ધરથ સુત દિન મણી, મોઢ તિમિરને ટાળે
સોલ પહોર દેશના, લવિજનને પડિમોઢે ... ૧

દેવશર્મા બુઝવવા, મોકલ્યા ગૌતમ સ્વામ
દિવાણી નાદીવસે, પામ્યા શિવપુર દાણુ
વળતાં સુરમુખ સાંભળી, વીરતણું નિરવાણુ
પડવે ગૌતમ સ્વામીને, ઉપન્યુ કેવળજ્ઞાન ... ૨

અતીત અનાગત, થયાં, થારો કલ્યાણુક અનંત
સ્વાતિ નક્ષત્રે સાહિયા, પહોંચ્યા મુગતિ મહંત
સકલ પર્વ શિર મેઢરો, દિવાણી પરવ સાર
વિધિશુ પર્વ આરાધતાં પામીને લવપાર ... ૩

નાદી વર્ષાને સુદર્શના કહે, એ સંસાર અસાર,
જ્ઞાના મૃત બોજન કરો, જીમ પામે લવપાર
શ્રી રૂપ વિજય કવિરાયનો, માણિક કહે નિરધાર
લવસાયરથી ઉદ્ધરી, આપો શિવપુર સાર ... ૪

મહાવીર સ્વામીની થાય

વંદુ વીર જીનેસર પાય નમી, બહોંતેર વર્ષાનું આયુ ખૂણું કરી
કાર્તિક વદો અમાવાસ્યા નિર્મળી, વીર મુગતે પહોંચ્યા પાવાપુરી ૧
ઈમ ચોવીશે જિન મુગતિ ગયા, મુજ શરણુ રોજને નિરભય થયા
એકવાર જો જીનવર મિલે, તો. સકલ મનોરથ મુજ દુગે ૨
શ્રી વીરે દીપી દેશના, સોળ પહોર સુણી ધન તે જના
તેનો અર્થ ગણુધર મુખથી સુણી, સિદ્ધાંતને વંદુ લળી લળી ૩
દિવાણી પરવ તે જાણીએ, મહાવીર ચક્રી મન આણીએ
ગણુણુ ગણી જીતે તપ જે કરે, લાલવિજય સિદ્ધાઈ સંકટ હરે ૪

૫૮૦

દિવાળી ની થોય

(રાગ - વીર છનેતર અતિ અલવેસર)

સુરવર પુરવર ઓપમ ઓપઈ ક્ષત્રિય કુંડપુર રાયાજી
સિદ્ધારથ પટરાણી ત્રિશલા પુત્ર ચરમ જિનરાયાજી
સંજમ લેઈ કર્મ ખપેઈ કેવલ કમલા લેઈજી
તીરથ થાપી ખહોતેર વરસે પાવાપુરી પધારેજી ... ૧

હસ્તિપાલ રાજાની લેખન શાળાએ મોમાસુજી
સોજ પહોર ઉપદેશ અમાસે નિસિ સા કાર્તિક માસેજી
શિવરમણી પરમ્યા જીનવર ભાવ ઉઘોત અલાવેજી
દ્રવ્ય ઉઘોતે દિવાળી દ્રોહી તે જીન વંદુ ભાવેજી ... ૨

હસ્તિપાલ સાનિધે ઘર ઘર દિવાળી પ્રગટાવી જી
મેરઘયા સુર નર ને નારી દિવા તિમિર મીટાવી જી
સખિય નિધાન શુર ગૌતમ પામ્યા કેવલ જ્ઞાન પ્રભાતે જી
સકલ લોક હરખ્યા સુખ સંપત્ત વિલસે સુત્ર સિદ્ધાંતે જી ... ૩

વિષ્ણુકુમાર સાનિધે ઘર ઘર ભટ્ટારક ગુહાર જી
વીર નિર્વાણ ઉપવાસી ભાઈ ખીન્ને કરે આહારજી
વામક શ્રુત સાગર સંતિ સાગર વીર ચરિત્ર હમ ભાખેજી
જય કહ્યાણુ કરે સદુ સંઘની સિદ્ધાયિકા પરભાવેજી ... ૪

રૂપભદ્રેવ ભમવાનની સ્તુતિ

(રાગ - શત્રૂઞય મંડણ)

ગજકુંભે ખેસી આવે પ્રથમ જિન માત
સુણી કુંદુલિ શ્રવણે પેખવી રિદ્ધિ વિખ્યાત
અહો માહરે રૂપમે મુજશુ પ્રીત ન આણી
ઈમ અનિત્ય ભાવે હુઆ અંતગડનાણી ... ૧

૫૦૧

કરી ત્રિશુણુ ત્રિશુચિત કમ્ દહન પ્રતિ કૃત
કરી ધ્યાન મહાનલ લવસ્થિતિનો આહૂત
એમ જગૃતિને શિવ કૃણ ક્ષીર જગીશ
તે વંદુ અહનિશિ એહવા જિન ચોવીશ ... ૨

નાણુ દર્શના વરણી વેદની મોહની આણુ
નામ ગોત્ર વિધન ઈમ આઠ કરમ વિધુરાઉ
પણુ નવ દુઅડવીશ ચઉ ઈગસય નિન્નેવ
દુય પંચ પ્રકૃતિ ઈમ ભાજે ભગવંત ભેદે ... ૩

ચક્રેસરી દેરી જૂતલ વિમલ ચરિત્ર
પ્રભુ ચરણ કૃપાથી દેહી જલસ પવિત્ર
જિન શાસન સાનિધ કરી એ સંસાર
કવિ રૂપ વિષ્ણુધનો મોહન જય જયકાર ... ૪

સિધ્યાચલ ની થોય

(રાગ - શ્રી શત્રુઞ્ચ તીરથ સાર)

સકલ મંગલ લીલા મુનિ ધ્યાને પરલવ ધૃતવું દીધું
દાન ભવિજન એહ પ્રધાન મહેવાએ જનમ દીધો ઇંદ્ર
શેલડી આગળ કીધો વંશ ઈંદ્રખાગ તે સીધો મુનંદા મુમંગળા
રાણી પૂરવ પ્રીત ભણી પટરાણી પરણાવે, ઈંદ્ર ઇદ્રાણી સુખ
વિલસે રસ અમીરસ શુન્ને પૂરવનવાણું વાર શત્રુન્ને પ્રભુ જઈ
પગલે પૂન્ને-૧

આદિ નહીં અંતર કોઈ એહનો કેમ વર્ણવીને સખી શુણુ એહનો
ગોટો મહિમા તેનો અનંતા તીર્થંકર ઇશુગિરિ આવે વીહરમાન
વ્યાખ્યાન મુણાવે દીલભરી દીલ સમજવે સકલ તીર્થંનું એહીજ

૫૦૨

હામ સવે ધર્મનું એહીજ ધામ એમુજ આતમરામ
રે રે મૂરખ મનસું મુજે પૂછએ દેવધણું શેતુ'જે જ્ઞાનની
સુખડી શુ'જે -૨

સોવન કુ'ગર દુ'ક રૂપાની અનુપમ માણેક દુ'ક સોનાની
દીસે દેરા દધાની એક દુ'કે સુનિ અણુસણુ કરતાં એક દુ'કે
મુનિ વ્રત તપ કરતાં એક દુ'કે ઉતરતાં મુરખકુ'ડ જલધિપ લગાવે
મહીપાલ નો કોઠ ગમાવે, તેને તે સમુદ્ર નિપાવે સવાલાખ
શેતુ'જય મહાતમ પાપ તણી તિહાં ન રહે રાતમ સુણુતાં
પવિત્ર થાય આતમ, -૩

રમણિક ભોંયડ ગઢ રઢિયાળો નવખ'ડ કુમર તીર્થ નિહાળો
લવિજન પાપ પખાળો ચોખા ખાણુને વાધણુપેળ ચંદન
તલાવડી એલખાળેર કંચન લરોરે અંધેળ મોક્ષ ખારીતો
જગ જગ મોટો સિદ્ધ શિલા ઉપર જઈ લોટો સમકિત
સુખડી મોટો સોના ગસારે સોવન જળી જરો જીનની મૂર્તિ
રસાળી ચક્રેસરી રખવાળી. -૪

સિદ્ધાચલની થાય

(રાગ - શ્રી શત્રુ'જય તીરથસાર)

વિમલાચલ તીરથનો રાધા, સુરનર પ્રણમે જોડના પાયા,
દોઢે દુરિત પસાયાં,
શત્રુ'જય મહાતમ રૂપલજિન આયા, પુ'ડરીક પાંચ કોડી,
સાથ શુ' આવ્યા ધ્યાન ધરી સિધાયાં,
તિય'ચગણુ જે પાપે લરિયાં, તે પણુ શેતુ'જે સેજે તરિયાં,
ઈમ બહુ શિવપુર વરિયા,

૫૦૩

સકલ સુરાસુર પૂજત કાય, ભવિજન લાવે એ ગિરિ ધ્યાયા,
તેહનાં વંછિત થાય. ...૧

તાત વાણી સુણી ભરતજીરાયા, સંઘ લેઈ સિદ્ધાયલ આયા,
હિલટ અંગ ભરાયા,
શેત્રુંજે કનક પ્રસાદ કરાયા, મણિમય આદિ જિનના થપાયા,
ત્રિભુવન નામ રખાયા,
મુનંદા સુમંગલા મરુદેવી માયા, બ્રાહ્મી મુદ્દરી એતી નવાહું ભાયા
શેત્રુંજે તસ જિંબ ભરાયા,
અતીત અનાગત તીરથરાયા, વર્તમાન જિન વંદુ પાયા,
વિહરમાન ચિત ધ્યાયા ...૨

રાવણુરૂપતજે સુરનરરાયા, રચી સમોસરણુ સુખદાવાં,
તિહાં એદા જિન રાયાં,
ઈદ્ર ચંદ્ર કિજર ચાર નિકાવા ખારે પર્વદા અર્થ સુણાયા,
મુત્ર રચે ગણધર રાયા,
અંગ અગ્યાર ઉપાંગ દશ દોય, નંદી અનુયોગ મૂલ ચારે
હોય ૭ છેદ વિશેષે જોય,
દશ પર્ઈના મૂલમૂત્ર સુણાયા, ભવિ લોકોને બહુ ફળ દાયા
સાંભલતાં પાપ ગમાયાં, ...૩

કવડ જક્ષ કરે દિનરાયા, શેત્રુંજે સાનિધ શિવાદ દાયા,
ગોમુખ ચક્રેસરી રાયા.

ચંપક વરણી જેહની કાયાં, પેહરણુ નવરંગ વેષ ખતાયા,
નાભિનંદન સિધાયા,

શ્રી વિજય દેવસુરી પાટ મુહાયા, શ્રી વિજય પ્રસસુરી પાટ
વધાયા, અમૃત વાણી સુણાયા,

૫૦૪

હર્ષ વિજય કવિ શિશ સવાયા દર્શાવતીમાં સિદ્ધાચલ ગાયા
લક્ષ્મી વિજય સુખ પાયા ...૪

તૈલિંગ દેશની માણિક્ય સ્વામીનો થાય.

(રાગ - શ્રી શત્રુઞ્જય તીરથ સાર)

તૈલિંગ દેશે કુલ્યાક મંડન, શ્રી માણિક્ય સ્વામી દુઃખ ખંડન,
કીર્ત્તે કરજોડી વંદન.
ભરતરાયે મૂર્તિ ભરાવી, પુંડરિક ગણધર પાસે કરાવી,
પ્રતિષ્ઠા અયોધ્યાયે પધરાવી.
વૈતાલ્ય ગિરિથી વિદ્યાધર આવે, દર્શન કરી મૂર્તિ લેછ જાવે,
પુજાથી પરમપદ પાવે.
એક દિન નારદ ઋષિતિલા આવે, મૂર્તિ અદ્ભુત દેખી હરખાવે,
છન્દ્રને એ વાત સુણાવે, (૧)
મૂર્તિમહિમા સુણી છન્દ્ર લલચાય, પ્રતિમા વૈતાલ્ય ગિરિથી
મંગાવે સૌધર્મ દેલોડે પધરાવે
ધણે કાળ મૂર્તિ તિંહા પુજાણી, નારદ મુખથી મદોદરી રાણી,
મહિમા સુણીને હરખાણી.
મુરતિ મળે નહીં જહાં તક મારે, અત્રજળ નલેલુ
અભિમુદ્ધ ધારે કરે આરાધન રાવણ ત્યારે.
સંતુષ્ટ થઈ મૂર્તિ આપે છન્દ્ર, પુજન કરી રાણી હરખે અમંદ
સર્વે જિજ્ઞાસુ સુખકંદ (૨)
રામ રાવણનું સુદ્ધ થાય જ્યારે, રાણી ઠવે મૂર્તિ સમુદ્રમાં
ત્યારે પુજાય ત્યાં દેવતા દ્વારે

૫૦૫

કપુર્ટક દેશે નગરી કલ્યાણી, રાજકરે થંકર રાજ ગુણુ ખાણી,
 તસ દેશે મારી ફેલાણી,
 પદ્માવતી દેવી સ્વપ્નમાં આવે, રાયને કહે સમુદ્રમાંથી લાવે,
 મુરતી તો થાંતિ થાવે.
 સમુદ્ર પાસે કરે આરાધનરાય, સંતુષ્ટ થઈ મુરતિ આપે અધિષ્ઠાય,
 તીર્થ કલ્પમાં ગવાય. ...(૩)
 ચાલે શકટ વિના વૃષભનિહાળી, મુરતિ પાછળ રાય આગળ ચાલી,
 આવે કુલ્પાક સંભાળી.
 પાછળ રાય જોવેત્યાં મુરતિ સ્થિર થાવે, દેવ વિમાન સમ દેવજ બનાવે.
 મુરતિ વહાં રાય પધરાવે.
 મુરતિ પ્રભાવે થાય થાંતિ જાય મારી, છવિત સ્વામીની મુરિત મનોહારી.
 ચક્રકેસરી આનંદકારી.
 માણિક્ય સ્વામી જગ પ્રથમુર, આતમ લક્ષ્મી દાયક હજુર.
 હંસનો કહે કપુર્ટ ... (૪)

ચૈત્રી પુનમની થોય

(રાગ - શત્રુજય તિરથ સાર)

શ્રી વિમલાચલ મુંદર જાણુ, રૂપલ આપ્યા જિહાં પૂર્વ નવાણુ.
 તિર્થ જૂમિકા વખાણુ, તે તો શાશ્વત પ્રાપ્તે ગિરિદ,
 પૂરવ સંચિત પાપ નિકંદ, ટાળે ભવ ભય ફંદ
 પૂરવ સામા અતિ ઉદાર, ખેઠા સોઢે નાલિ મલ્હાર
 સનમુખ પુંડરીક સાર, ચૈત્રી પૂનમ દીન જે અણુવાળી
 લવિ આરાધો મિથ્યાત્વ ટાળી, જેમ લહો શિવ વધુ નારી ૧

૫૦૬

આણુ અષ્ટાપદ ગિરનાર, સમેત શિખરને વળી વૈભાર
પુંડરીક ચૈત્ય જુહાર, શ્રી જિન અજિત તારંગે વરીંગે
શ્રી વરકાણો અંભણવાડે, તોડે કમળે જાડે
નારંગો સંખેસર પાસ, શ્રી ગોડીજી પૂરે આશ
પોશીના જિત સુવિલાસ, ચૈત્રી પુનમ દીન સુંદર જાણી
એ સવિ પૂજે ભવિ પ્રાણી, જેમ ધાવો કેવળ નાણી ૨

ભરત આગળ શ્રી રૂષભજી ખોલે, નહીં કોઈ ચૈત્રી પુનમ
દીન તોલે, એમ જિન વચન જ ખોલે,
ચૈત્રી પુનમ દીન એ ગીરી આત, છઠ કરી જનત્રા સાત કરત
ત્રાજે ભવે મોક્ષ લાકત, ચૈત્રી પુનમ દીન એ ગીરી સિદ્ધ
પાંચ કોડ કેવળી શુ સિદ્ધ, પુંડરિક શિવપદ લીધ ૩

પુંડરીક ગીરીની શાસન દેવી, નાલિનદન ચરણ પુજેવી
ચક્રેસરી તુદેવી, ચઢવિહ સંધને મંગળ કરજો
તુજ સેવક પર કચ્છા કરજો, વિધત સમક્ષ સંહરજો
અપ્રતિયક્ષ તું મોરી માત, તું જાણે મોરા દિલની વાત
પૂરજો મનની ખત, પંડીત અમર કેસર સુપસાય
ચૈત્રી પુનમ દીન મહિમા ગવાય, લખિષ વિજય ગુણગાય ૪

શ્રી સંભવજિની સ્તુતિ

(રાગ - વીર જિનેશ્વર અતિ અલવેસર)

શ્રી સંભવજિન મૂરતિ સુંદર, જગજન મોહન ગારી જ.
સેવકજન મન વંછીત પુરણ, કલપવેલી અવતારી જ.
ખાવના ચંદન ભરીય કચોલે, ટાંચે બહુ નર નારી જ.

૫૦૭

સંભવ જિનવર પુજે ભવિષ્યન મુગતિ વધૂ લહે સારી જી. (૧)

શ્રી તાંદીશ્વર ને માનુષોતર, ઈશ્વર વૈતાલ્ય જી.
કુલગિરિ પ્રમુખ જિહાં શાંવત, જિન વંદુ ચારે નામ જી.
અતીત અનાગત રૂપભાદિકે જીન શત્રુંજય આણુ વંદો જી.
ઇત્યાદિકે તીરથ જિન સરથે, પુજી પાપ નિકંદો જી. (૨)

દે. નવકારથી પોરસીતણા જી. સત્ત પુરિમદ્દ એકકલાણુજી.
નીવી વિગય નવ એગ ખિઆસણુ, અંખિલ આઠ આગાર જી.
જી પાણુસ ચાર ચરિમ પચ્ચખાણુ એ આગમ વિચાર જી.
મન શુદ્ધિ આરાધો ભવિકા, જિમ પામે ભવપાર જી. (૩)

અરિહંત અહનિશ આરાધો, સાધુ તણા ગુણ ગાવોજી.
ધર્મ ધ્યાન ધરી જિન લાખ્યો, દુષ્ટત દુરિત નિકંદોજી.
તોડ તણા તું વિઘન નિવારે, તુ દુરીતારી દેવીજી.
વિશુદ્ધ વિજય સૌભાગ્ય સમરી, જિન ચરણાંબુજ સેવી જી. (૪)

શ્રી વાસુ પુજ્ય જિન સ્તુતિ

(રાગ - શ્રાવણ શુદ્ધી દીન પંચમીએ)

જહાણું વાથે વાસુ પુજ્ય વંદીએ એ ખારમાં જિન બલવંતો
ચંપા નગરીએ ચિત વસ્તુએ, જળે ભદ્રીક રકત ભંગવંતો
વસુ પુજ્ય રાયનો વાલહોએ જયાદેવી જનનીનો જાતો
મહિષ લંછતથી મન વજ્રુએ અનોપમ કાંતી અખીયાતો ૧

અખીયાએ અનંત રાને ભર્યોએ પિસ્તાલીશ લાખ સિદ્ધ વિસ્તારો
જિહાં પંચવરણી નેળ ફરફરેએ જ્યોતમાં જ્યોત ભવિ નિસ્તારો

૫૦૮

જયોતિ રૂપ જિનને સૂરસા અન્નેએ અખડે ઓલગે ગત ફેડ તે
સોહાવે સમવસરણે સદા એ ઈન્દ્ર ચોસઠ કરજોડ તે ૨

અશોક વૃક્ષ સુર પુષ્પનીએ વૃષ્ટિ બાર ફેડ વરસંતતો
ગીત ગાયે નાટક તિહાં નવ નવાએ સિંહાસને સોહૈ વાસુપુજ્ય લગવંતતો
યોજન વાણી પ્રજુ વરસતા ફડલા ગીતઅણુ લવિ થેર તો
પાઉસે અંબર જીમ ગડગડે એ ટહુકે ઘન ઈતી જીમ મોરતો ૩

કુમાર યક્ષ સોરી વચ્છા મૂરોએ ઝાલ અણુકે તિકો સર્શીત લાલતો
ખસકે ચુડી ધમકે પાયે છુધરીએ સંઘ સદા દરે રખવાળતો
અંખાપુરી શિવરાણી વર્ધાએ વત્યો જય જયકારતો
પડિત રતન પસાયથી એ વનીત વિજય લહે સુખકારતો ૪

રૌહિણી તપ સ્તુતિ

રૌહિણી નક્ષત્ર જે દિન આવે તે દિન ઉત્તમ જાણેજી,
ચઢિવિહાર ઉપવાસ ને પૌષઘ અષ્ટ પહોર મન આણેજી,
વાસુ પુજ્ય જિન બિંબભરાવી ગણુજી તસ નામ જપીને જી,
વરસ સાત સત્તાવીશ સીમ જીવજીવ પણુ કીને જી, ૧

અતીત અનાગત વર્તમાન જિનેસર વંદે ધરી મન રંગે જી,
સ્વામી વત્સલ લક્ષિત પ્રભાવના કીને અતિ હિચ્છ રંગેજી,
રૌહિણી તપ કરતાં અઘ નાસે રોગ રોગ જાય દુરેજી,
અષ્ટ મહાસિદ્ધિ નવનિધિ પ્રગટે પામે આણુંદ પુરે જી, ૨

વિગતે જિનવર આગમ લાખ્યા તપનાં અનેક પ્રકાર જી,
ચઢિગતિ ચૂરણ આશાપુરણ રૌહિણી તપ જગ સાર જી,
અનુભવ જોગી નિજ ગુણભોગી, એહતપ જેહ આરાધેજી,

૫૦૬

જ્ઞાન દર્શન ચરણ ફરસી વિલસે જેહ સુખ ઉજાહે જી, ૩
 યંડાયક્ષિણી શાસન મૂરી, દાદશમાં જિનકેરી જી,
 કામિત દાતા જગ વિખ્યાતાં, આપો રિદ્ધિ લહેરી જી,
 જ્ઞાન દિવાકર જગ પરમેસર, ધ્યાન જિનવરનું ધ્યાવો જી,
 ઉત્તમ વિબુધ પાય સેવક, રત્નવિજય ગુણ ગાય જી. ૪

વાસુ પુજ્ય ની થોય.

(રાગ - મુજ આંગણ સુરતર)

સકલ વંછિત દાયક સુંદર. પ્રણમીસુ વાસુ પુજ્ય જિનેસર.
 અશ્વ કાંતિ વિનિર્જિત ભાસ્કર. મહિષ લંછન લંછિત મંદિર. ૧
 વિમલ કેવલ નાથુ વિરાજિત વિહિત રોહિણી સોહગરુમંડિત,
 ત્રિજગ નાયક આમુષમાણીએ, વરસ લાખ બહેંતેર જાણીએ. ૨
 લયહર ભવસાયર તારક, સરસ બારહ અંગ ઉદારક,
 સુહકર જિનરાય પણાસિય, જન લહે સુણતાં મન વંછિય. ૩
 જિન પસાયે રોહિણી દેવતા, તપ કરંત સદા સુર સેવતાં,
 લવ મહાભય આપદ ચૂરણા ઉદય સાગર કામિત પૂરણા. ૪

શાન્તિનાથની થોય.

(રાગ - મુજ આંગણ સુરતર ઉગીયો)

શાન્તિ નાથ ભજો ભગવંત, આઠ કરમનો કીધો અંત.
 જિન પામ્યા શિવપુરીનો વાસ ભવિજનની તે પૂરી આશ ૧
 રૂપભાદિક જિન ચોનીશ, દુર્જય મનમથ મર્દન ઇશ
 ભવિક મન વિકારુયું ચંદ, તે નમતાં મુજહોઈ આનંદ ૨
 આગમ લાખ્યો અરિહંત તણો, તે નમતાં મુજ ઉલટ ઘણો.
 ભણે ગણે જે ભાવે કરી, તે નિશ્ચે પામે શિવપુરી. ૩

૫૧૦

શાન્તિનાથ શાસનની સુરી વિઘન નિવારે બહુ ગુણુ ભરી,
આવિહ સંઘની સુખકર સદા, પલણે દેવવિજય કવિમુદ્રા ૪

શાંતિનાથની થાય.

(રાગ આવણી શુદ્ધી દીન પંચમીયે)

સૌભમાં શાન્તિ જિનેશ્વર એ. શાન્તિ કરણુ દુઃખ વારતો,
સરવારથ સિદ્ધ થકી અવતર્યાએ, અગ્રિરા ગરબે સુખકારતો,
ભાદરવા સુદ સાતમે એ, મરકી મારી નિવાર તો,
ગજપુર વિશ્વસેન રાજ્યો એ, તિર્થંકર અવતાર તો, (૧)

ચઉદ સુપન માતા લહે એ, ચઉદ સોક અર્ધાશતો,
જેઠ સુદ તેરસને દિને એ, જનમ્યા શ્રી જગદીશ તો,
જાપન કુમરી એલાડ સડાવીયાએ, ચોસઠ જન્મ સુર બહુ કોડતો,
મેરૂશિખર પાંકુક શિલાએ નમણુ કરે હોડા હોડ તો, (૨)

શાન્તિ જિન સોહામણું એ, નામ સુણી સહુ હરખંત તો,
ચક્રિપદ સુખ ભોગવીએ, સંવચ્છરી દાન વરસંત તો,
જેઠ વદ ચઉદથને દિને એ, દીક્ષા લહે અધિકાર તો,
પોષ સુદિ નવમી કેવલ સજ્જુ એ, ભવિજનને હિતકાર તો, (૩)

વૈશાખ વદિ તેરસે સજ્જો એ, સમેત શિખર વીશ સિદ્ધ તો,
કલ્યાણુક પંચ પેખજો એ, નિરંજન વિસવાવીસ તો,
ગરૂડજી કંદર્પ સુરી એ, જિન શાસન રખવાસ તો,
સુખપાટે રતન ગુરૂ રાજવીએ, વનીત વિજય લણે જેમ ખાળતો (૪)

શાંતિનાથની થાય.

ગજપુર અવતારા. ત્રિશ્વસેન કુમારા
અવનીતલે ઉદારાં, ચક્રવી સચ્છી ધારા.

૫૨૧

પ્રતિ દિવસ સ્વપારા, સેરીએ શાન્તિ સારા.
સવજ્જલધિ અપારા, પામીએ જેમ પારા. ... (૧)

જિન ગુણ જસ મલ્લિ, વાસના વિશ્વ વલ્લી.
મન સદન સ સલ્લી, મનવંતી નિસલ્લી.
સદ્ગુણ કુશલ વલ્લી, ફૂલકે વેગ ફૂલી.
દુર્ગતિ તસ દુલ્લી, તાસના શ્રી અહુલ્લી. ... (૨)

જિન દ્રવિત વિશાલા, સુત્ર શ્રેણી રસાળા.
સકલ સુખ સુખાલા મેળવા મુક્તિ આળા.
પ્રવચન પદ માલા, દુતિકા એ દયાળા.
ઉરધરી સુકુમાળા, મૂકીએ મોહ જવાળા. ... (૩)

અતિ ચપલ વખાણી, સૂત્રમાં જે પ્રમાણી.
લગવતી બ્રહ્માણી, વિષ્ણુ હંતા નિરવાણી.
જિનપદ લપટાણી, કોડી કથ્યાણુ ખાણી.
ઉદય રતને જાણી, સુખદાતા સયાણી. ... (૪)

ભરૂચ મંડન શ્રી મુનિસુત્રત જિન થોય

(રાગ - શ્રી શત્રુંજય તીરથસાર)

ભરૂચ બંદરે બાધે વિહાર શ્રી મુનિ સુત્રત સ્વામીનો સાર
શિષ્ય તણે અનુસાર
રાજપુત્રી સુદર્શના નામે પુરવ લવમાં સમજી હામે
જિહ્વાં નવકારને પામે
સાઠ જોયણુનો કરી વિહાર કર્યો અશ્વ તણે ઉપગાર
ચૈત્ય અશ્વ અવતાર

૫૧૨

તે તિર્થપતિના પ્રભુમે પાપ, પાપ સકલ જાવિના દુરથાપ
ભવથી પાર પમાય -૧

હિંસક પ્રાણી સમળી જાણો, સાત દીવસની જૂખી જાણો
એકજ ગ્રાસ પ્રમાણો

લીધો માંસનો ધાતક જાણો, મારે તીર તદ્દા તે ઢાણો
તરફે તેના પ્રાણ
નવકાર મંત્ર મુનિ તે ઢાણો, નાંખે સુંદર તેહના કાને
ખાંધે પુન્ય મહાન

અતંત શ્રી જિનના ગુણગાને, મહામંત્ર નવકારના સ્થાને
લીધો રાજભવ દહાણો -૨

રાજપુત્રી વૌવનવય પામે, બેડી પિતા પાસે સભા ઠામે
ઠાઠ વ્યવહારીનો જામે

છીંક આવી વ્યવહારીને જ્યારે, નવકાર પદ બોલે તે ત્યારે
જાતિ સ્મરણ તવ ધારે

ચૌક પૂરવનો સાર વધારે, કામ સાધ્યું તેણે તે નવકારે
આવી છે ભવના કિનારે

આવી ભર્યે દેવળ ખાંધે, પુન્યની પેટી લીધી નીજ ખાંધે
શ્રી જિન ધર્મ આરાધે -૩

વરુણ દેવ વરદત્તા દેવી, લક્ષિત લાવે જીનવર સેવી
મુક્તિ છે જેહને સેવી

રમ રુમ રમ રુમ નૂપુર રણકે, ગજે મોતિનો હાર તે જાળકે
રૂપ અધિક જસ ખલકે

જીનવર જોષ જોઈ મનડાં મલકે, શાસન વિધન હરે એક પલકે
સ્તવે જિથુંદ ઉમળકે

૫૧૩

આત્મ ક્રમજમાં લગ્નિધે આણે મુનિ સુવત જિન લક્ષિત વખાણે
જન્મ સફળ ઇમ જાણે -૪

નેમનાથ ની થોય.

નેમિ બિનેસર સમરીએ, શિવા દેવી માય.
સમુદ્ર વિજય કુલ ઉપન્યાં, શંખ સંજન પાય.
દશ ધનુષ પ્રભુ દેહમાન, શ્યામ વરણ તસ કાય.
અષ્ટ કર્મ હેલા હણી, મુગતિ પુરીમાં જાય. -૧

નવણુ વિલેપન વાસની, ધૂપ દીપ નિવેદ.
ફલ અક્ષતે પૂજ્યે, જોહથી જાય લવ ખેદ.
જિન ચોવીશ પૂજતાં, દુરગતિ ન થાય.
મહા નિશિથે જાખીયું, જારમે દેવલોક જાય. -૨

નેમિનાથ કેવલ લક્ષો, ઉજ્જવંતગિરિ આય.
લવિજવને કારણે, દેશના દીપે બિનરાય.
સુણી ચારિત્ર કેઈ લહે, કેઈ આવક ધર્મ,
એમ અનેક જીવ લવતર્મ પામીયા શિવ શર્મ. -૩

ગોમેધ બક્ષને અંગિકા શાસન રખવાલ.
જિનની સેવા જો કરે, તેની કરે સાર સંભાલ.
આલવ પરલવ સુખ ધણું જો ધ્યાવે ચિત.
મુનિ હુકમ જન સેવીયે, શિવ પામવાની રીત. -૪

૫૨૪

નેમીનાથ ભખવાનની થોય.

(રાગ - વીર જિનેશ્વર અતિ અલવેષ)

ખાલ બ્રહ્મચારી નેમિ જિનેસર, જનમ થકી સોહાયા જ,
ત્રણસે વર્ષ ધરવાસો વગીને, ચારિત્ર પદ ને પાયા જ,
ચંદનાણી તે દિનથી જાણો, આતમ કારજ કીધા જ,
ઢેવલ પામી શિવપદ પોહતા, મન વંછિત ફલ લીધા જ, ૧

શ્રી ગિરનારે મુગતે પહોંચ્યા, પાંચસે છત્રીશ સાથ જ,
અપાડ સુદ અષ્ટમીને દિવસે, હુઆ શિવ સુંદરી નાથ જ,
એવા જિન એવિશે પુજાને, ગુણ તેહના સંભારી જ,
સમરણુ થી શિવ મુખ પામીને, તસ નામે બલિહારી જ, ૨

ત્રણ ગઢ ની રચના કીધી, દ્વાર ચાર તિંહા સોહે જ,
પોખરણી તોરણુ અતિ સુંદર, દેખી ને મન મોહે જ,
તિહાં, એસી જિન દેશના દેવે, સાંભલતાં મુખ હોવે જ,
ભવિષ્ય તે ચિત ધરીને, શિવપુર સાચુ જોવે જ, ૩

એવા જિનની સેવા કીજે, હિપગાર તેહને જાણી જ,
મુનિ હુકમ કહે સાહેબ મોરા, હૃદય કમલનાં દાણી જ,
ગોમેધ જક્ષ અંગિકા દેવી, સેવા સારે ભરપુર જ,
શાસન સાનિધ કરતી નિતે, સંકટ સંઘલા ચૂરે જ, ૪

શ્રી નેમનાથ ની થોય.

જેના દર્શિત દેવનાં, નવજુથી નાઠી જરા આદરી.
જેના માતલી સારથી, રણુ તણી ફેરો શુ રક્ષા કરી.

૫૧૫

જેણે નાવ્યુંકે નાર રાજ્ય તજી, વૈરાગ્યના રંગથી
એવા શ્રી જગદીશ, નેમિ જિનને વંદુ સદા આદરી. -૧

ગોહસ્તિ હય કિસ સારસ, તથા પંદે રુહ સ્વસ્તિકા.
સોમો મિનમુલંબનો, જિન તણો શ્રી વરજ ગેંડા ઠવો.
પાડો મુકર બ્રાજ વજ. હરિણો જાગો મુનંદા વતો.
કુબો કુર્મ કજજ શંખ જુજગો, સિંહે જિનોને સ્તવો. -૨

સંસારે દુઃખ સાગરે ભય કરે, દ્રિપો પમો દૈવતો.
શેભે છે અતિ સુદરો, જિનવરો સીદા અનંતી તીહાં.
ત્યાં શ્રી નેમિ જિનેશ્વરે હીતકરો વાણી વીપચીસમાં.
શ્રોતા નેશ્વરણુ પ્રિય ઉપદેશી, સર્વવ્રતા અંશહી -૩

અંબા વ્યંતર દેવ સંવીત, તનુ સંધે મુસાહય પ્રદા.
વામે હસ્ત યુગેચ અંકુશને. ડિબો ધરા સ્વામીની.
હાથે દક્ષિણ ગેહગે મુવિશદે પાસાંત્ર લંખીશ્વરા.
શ્રી નેમિશ્વર ભક્ત વંછિત કરી, હંસોપમા ગામિનિ. -૪

પાશ્વનાથ ની થોય.

(રાગ - શત્રુઙ્ગ્ય મંડન કષભ બિશુદ)

પોપ વદ દશમીએ, જન્મ્યા પાસ કુમાર.
વાણ રસી નચરીએ, અશ્વ સેન જૂપાળ,
વામા દેવીનો જાયો, સર્વને આવે દાય,
કર્મ શત્રુ જીપી, શિવપુર વેગે જાય, ...૧

શ્રાવણ મુદ અષ્ટમી, સમેત શિખર સોહાય,

૫૧૬

તેત્રીશ સંઘાતે, પહોંઝ્યા શિવપુર ઠાય,
ચોવીશીને ચાવો, પટ દરિસનમે આપ,
સર્વ જિન સમરતાં, જાવે ભવના પાપ, ...૨

ચૈત્ર વદ ચોથે, દેવસ નાણુ લાડંત,
ત્રેવિસમે જિનવર, ત્રિગડે તેજ તપંત.
તિહાં ધર્મ પ્રકાશે. દાન શીયસ તપ ભાવ,
આરાધો ભવિયજી, એસી વર મણી દાવ, ...૩

ધરજેન્દ્ર પદ્માવતી, સેવે પ્રજુના પાય,
જેસમરે જિનવર, તેહની કરે સહાય,
પાસ જિન સેવાથી, દુઃખ દોડગ સવિ જાય,
જિન હુકમ આરાધો, મન વંછિત ફલ થાય, ...૪

પાશ્વનાથ ભગવાન ની થોય.

(રાગ - મનોહર મૂર્તિ મહાવીર તણી)

શંખેશ્વર પાસ જીહારીયે, દેખી લોચન કારીયે,
પુણ પ્રજુમીને સેવા સારીયે ભવસાથર પાર ઉતારીયે, -૧
શંત્રુજય ગિરનાર વર્યા પ્રજુ આણુ અઘટાપદ સિવવર્યા,
એવાતીરથ પાપલાગીયે, ઝાઝા મુકિત તણા સુખ માંગીયે, -૨
સમોવસરજી આવી પર્ષદા મળે, સ્વામી ઉપર છત્ર ચામર ઢળે,
વાણી સુણતાંસવિ પાતકટળે, ભવિ જીવના મન વંછિત ફળે. -૩
પદ્માવતી પરતો પૂરતી, સેવકનાં સંકેટ ચૂરતી,
પાશ્વ જિનનો મહિમા વધારતી, વીર વિજયના વંછિત પૂરતી. -૪

૫૧૭

શ્રી પાશ્વનાથ ભગવાન ની થોય.

(રાગ - શ્રી શત્રુઙ્ગ તીરથ સાર)

વીશ સાગર આઉ ભોગવીયા, પ્રાણુત દેવસોથી ચવિયા,
 વામાદેવી કુખે ઠવીયા,
 સાતે નરકે થાય અણુવાણું, સર્વ જીવ ને મુખ આદ્યું,
 ઇન્દ્રે ચક્રસ્તવ સંભાળ્યું,
 જનમદિન છાપન કુમારી, શુચિ કર્મ કરે તે ભારી,
 વિધન સવિ તે ટાળી.
 રક્ષા પોટણી બાંધી જિન અંગે, ગીત ગાય પ્રણમે ઉમંગે,
 નિજ થાનકે જાયે રંગે -૧

ચોસઠ ઇન્દ્ર સુરગિરિ જાવે, અસંખ્યાતા દેવ તિહાં ભાવે,
 સજી ઇન્દ્ર ઘર આવે,
 જિન નમી સંપુટ લક્ષ્મીને, મેરગિરિ ગયા વહીને,
 દેવ નમે આવી ને,
 આઠ જાતના કસશા ક્રીધા, તીથોદક જલ સવિ લીધા,
 અલિષેક અઢીસે ક્રીધા,
 પછાં મેદયા જનનીગેહ, ચોવિશે જિનને એમ તેહ,
 ભગતિ કરે ગુણ ગેહ. -૨

કેવલ પામી દેશના દેવે, આચારાંગ સુયગડાંગ તે લેવે,
 ઠાણુંગ સમવાયાંગ દેવે;
 ભગવતી જ્ઞાતા સૂત્ર ભાખી, ઉપાસગ અંતગડ દાખી,
 અનુતર વવાઈ ચિત રાખી,

૫૧૮

પ્રથમ વ્યાકરણ વિપાક જોઉં, દષ્ટિ વાદ ખારમું અંગતેઉ.
જેના ગુણ છે અછેઉ,
ગણધરે તે રચના કીધી, ત્રિપદીયકાએ લીધી,
સદ્ગતિ સુખ સિદ્ધિ. -૩

જરા નિવારણ કરણ જોઉં, હરીયે હરી સમરો તેઉ,
પ્રતિમા આપી ગુણ ગેઉ,
ગદ્ય કેરી જરા નિવારી, તમણે જલ મહિમા ભારી,
સ્થાપના કીધી સુખકારી.
ધરણેન્દ્ર પદ્મભાવતી દેવી, પાસના ચરણ સંવે નિતમેવી
હાથે હરખ ધરેવી,
હુનિ હુકમ એ જિન નામે, સુખ પામે તે દામે દામે,
વેગે શિવપુર પામે, -૪

(જન્મ કલ્યાણક આશ્રિત શ્રી સામાન્ય સ્તુતિ)

છપ્પત દિશિ કુમારીના આસન કંપ્યા તે સહુ આવેજ
જોયણ એક અશુચી ટાળી, પ્રભુ ગુણ મંગળ ગાવેજ.
અધોવસીને ઉર્ધ્વ વાસી, આઠ આઠ જે દેવીજ.
આવી પ્રભુમી નિજ નિજ કરણી, કોંઈ પ્રભુ પદ સેવીજ, -૧

તેરમે દ્વીપે પર્વત રચકે, દેવી ચાલીશ જાણેજ.
આઠ આઠ એકે એકે દિશિની, બત્રીશ એમ પ્રમાણેજ.
ચાર વિદિશાની ચાર દેવી, ચાર મધ્યે વસ નારીજ.
એમ છપ્પત પરિવાર સંધાતે, જિન બકિત મનોહારીજ. -૨

ભૂમિ શોધન મેઘ ફૂલનો, વીજળ્યા કળથા નીરજ.

૫૧૯

આમર ત્રીજણ દર્પણ ધારણ, દીપક ધારણ ધીરજ.
નાસ=હેદ એ આપ આપણી, કરણી સુત્ર વખાણીજ.
જન્મ સંકળ કરવા બહુ બકતે, આતમ હિતકર ખાણીજ. -૩

ઈમ બહુ ભકતે જાપત્ર કુમરી, કીર્તી કરણી રંગેજ.
પ્રભુ શુભ ગાવે નવ નવ તાને, નાટક ગીત ઉમંગેજ.
દીપ વિજય કવિરાજ પ્રભુજ, જીવજી દેહી વરસજ.
એમ આશિષ દઈ નિજ નિજ ચાતકે, પહોંચે સંસાર જમીશજ. -૪

મહાવીર સ્વામી ની થોય.

વીર જગપતિ જન્મ જ થાયે, નંદન નિમિત્ત શિખર સુહાવે.
આઠ કુમારી ગાવે
અડ ગજદંતા હેઠે વસાવે, રુચકગિરિથી જત્રીશ જાવે,
દ્વાપરુચક મહિ ભાવે
જાપત્ર દિગ કુમરી દુહરાવે, સુતી કરમ કરી નિજ ઘર પાવે,
શક સુબોધા બળવે,
સિંહનાદ કરી જયો તિથી, આવે લવન વ્યંતર
પડહે મિલાવે સુરગિરિ જન્મ મલકાવે, -૧

ઋષભ તેર સશિ સાત કહીજે, શાંતિનાથ ભવ પાર સુણીજે,
સુનિ સુવ્રત નવ કીજે.
નવ નેમિસર નમન કરીજે, પાસ પ્રભુના દશ સમરીજે.
વીર સતાવીશ લીજે,
અખિતાર દિકે જિન શેષ કહીજે, ત્રણ ત્રણ ભવ સઘલે.
હવીજે, ભવ સમકિતથી ગણીજે,

૫૨૦

જિન નામ બંધ નિકાચિત કીજે ત્રીજે ભવે તપ ખંતી
ધરીજે જિન પદ ઉદ્યે સીજે -૨

આચારાંગ આદે અંગ અગ્યાર ઉવવાઈ આદે ઉપાંગ તે ખાર
દશ પયજા સાર

છ છેદ સૂત્ર વિવિધ પ્રકાર, ઉપગારી મુલ સુત્ર ચાર
તંદી અનુભોગ દાર

એ પોસ્તાલીશ આગમ સાર, સુશુતાં લહીએ તત્વ ઉદાર
વસ્તુ સ્વભાવ વિચાર

વિષય જુજગિની વિષ અપહાર, એ સમો મંત્ર નકો સંસાર
પીર શાસન જ્યકાર -૩

નમુલ ખીજેરુ' દોય કર આલી, માતગ સુર શાય કાંતિ તેજની
વાહન ગજ મુંદાળી

સિંહ ઉપર બેઠી રઢીયાણી સિદ્ધાધિકા દેવી લટકાળી,
હરિતા ચાર જુજળી

પુસ્તકે અલયા જિમણે આલી માતુલિંગને વીણા રસાલી
વામ જુજ નહિ ખાલી

શુભ ગુર ગુણ પ્રજુ ધ્યાન ઘટાલી અતુલવ નેહસુ'
દેતી તાલી વીર વચન ટંકશાળી -૪

ખીજની ઢાળ પેલી

કહો

સરસ વચનરસ વરસતિ, સરસ્વતી કળા લ'કાર
ખીજ તણો મહિમા કહું જેમ કહ્યો શાસ્ત્ર મોઝાર -૧

૫૨૧

જન્મ દ્રોપના ભરતમાં રાજગૃહી ઉદ્યાન
 વીર જિહ્વદ સમોસર્થા વાંદવા આગ્યા રાજન -૨
 શ્રેણીક નામે ભૂપતિ એહા એસણુ ઠાય
 પૂછે શ્રી જિન રાયને દો ઉપદેશ મહારાય -૩
 ત્રિગટે એહા ત્રિભુવનયતિ દેશના દીયે 'જનરાય
 કમળ સુકામળ પાંખડી ઠામ જિન હૃદય સોહાય -૪
 યશી પ્રગટે જન્મ તે દીને ધન્ય તે દીન સુવિહાણુ
 એક મતે આરાધતાં પામે પદ નિવાંચુ -૫

દાળ બીજ

(રાગ - અષ્ટાપદ અરિહંતજી)

કલ્યાણુક જનના કહું સુણુ પ્રાણીજીરે
 અભિનંદન અરિહંત એ લગવંત ભવિ પ્રાણીજીરે
 વારુ પૂજ્ય જિન ખારમા સુણો
 એહીજ તિથિએ થયું નાણુ સદ્ગુણ વિહાણુ ભવિ પ્રાણી -૧
 અષ્ટ કર્મ ચૂરણુ કરી સુણો પ્રાણીજીરે
 અવગાહન એકવાર મુક્તિ મોઝાર ભવિ પ્રાણીજીરે
 અરનાથ જિનજી નમું સુણો
 અષ્ટાદશમે અરિહંત એ લગવંત ભવિ પ્રાણીજીરે -૨
 ઉજ્જવળ તિથિ કાગણુની ભણી સુણો
 પરિયા શિવ વધુ સાર સુંદર નાર ભવિ -૩
 દયમા શીતળ જીનેસર સુણો
 પરમ પદની એ વેલ ગુણુની ગેલ ભવિ
 વૈશાખ વદી બીજને દીને સુણો
 મૂક્યો સરવે એ સાથ મુરનર નાથ ભવિ -૪

પરં

શ્રાવણુ શુદ્ધી ખીજ ભયી સુણુ
 મુમતિ નાથ જીન દેવ સારે સેવ ભવિ
 એણી તિથિએ જિનજી તણા મુણે
 કેશ્યાણુક પંચ સાર ભવનો પાર ભવિ -૫

ઢાળ ત્રીજી

જગપતિ જિન ચોવીશમેરે લાલ એ લાખ્યો અધિકાર રે
 ભવિકે જન શ્રેણિકે આદિ સહુ મળ્યા રે લાલ
 શકિત તણે અનુસાર રે ભવિકે જનભાવ ધરીને સાંભળો રે લાલ ૧
 દોય વરસ દોય માસનીરે લાલ આરાધો ધરી ખંતરે
 ભાવિકે જન ઉજમણુ વિધિશુ કરે રે લાલ
 ખીજ તે મુકિત મહંત રે ભવિકે જીન ભાવ ૨
 માર્ગ મિથ્યા દૂરે તજે રે લાલ આરાધો ગુણના ચોકરે
 ભવિકે જન વીરની વાણી સાંભળી રે લાલ
 ઉચ્છરંગ થયા બહુ લોક રે ભવિકે જન ૩
 એણી ખીજે કેઈકે તર્યો રે લાલ વળા તરશે કેછ સંગરે
 ભવિકે જન ચશી સિદ્ધિ અનુમાનથી રે લાલ
 શેલ નાગ ધાર અકે રે ભવિકે જન ભાવ ૪
 અપાઢ શુદ્ધી દશમી દીનેરે લાલ એ ગાયો સ્તવન રસાળરે
 ભવિકે જન નવલ વિજય મુપસાય થી રે લાલ
 ચતુરને મંગળ માલ રે ભવિકે જન ૫

કુળશી

એમ વીર જીનવર સયલ મુખકર ગાયો અતિ હલટ ભરે
 અપાઢ ઉજજવળ દશમી દીવસે સવત અદાર અદ્ધોરોર

૫૨૩

બીજ મહિમ, એમ વર્ણવ્યો રહી સિદ્ધપુર ગ્રામાસ એ
જેહ લવિક લાવે મુણે ગાવે તસ ઘર કીલ વિલાસએ

શ્રી જ્ઞાન પંચમીની ઢાળો

॥ ઢાળ પહેલી ॥

(રાગ - પુણ્ય પ્રશંસીયે—એ દેશી)

સુત સિદ્ધારથ લુપનોરે, સિદ્ધારથ લગવાન ॥ બાર પર્ષદા
આગજેરે, લાખે શ્રી વર્દમાનોરે ॥ લવિયલુ ચિત્ત ધરે ॥ મન
વચકાય ઉમાયોરે, જ્ઞાન લક્ષિત કરે ૧ ॥ એ આંકણી ॥ ગુણ
અનંત આતમતણુરે, મુખ્ય પણે તિહાં દોય ॥ તેહમાં પણ
જ્ઞાનજ વડુ રે, જિજ્ઞુથી દંસણુ હોય રે ॥ લ૦ ॥ ૨ ॥ જ્ઞાને
ચારિત્ર ગુણ વધે રે, જ્ઞાને ઉદ્યોત સહાય ॥ જ્ઞાને ચિવિરપણુ
લહેરે, આચારજ ઉવજાય રે ॥ લ૦ ॥ ૩ ॥ જ્ઞાની શ્વા
શ્વાસમાં રે, કઠિણુ કરમ કરે નાથ ॥ વહિ જેમ ઇંધણુ કહે રે,
ક્ષણમાં જ્યોતિ પ્રકાશ રે ॥ લ૦ ॥ ૪ ॥ પ્રથમ જ્ઞાન પછી
દયા રે, સંવર મોહ વિનાશ ॥ ગુણ ઠાણુગ પગથાલીયે રે,
જેમ ચઢે મોક્ષ આવાસો રે ॥ લ૦ ॥ ૫ ॥ મઠ સુઅ ઓહિ
મણુપજજવારે, પંચમ દેવજ્ઞાન ॥ ચઉ મુંગા શ્રુત એક છે રે,
સ્વપર પ્રકાશ નિદાન રે ॥ લ૦ ॥ ૬ ॥ તેહનાં સાધન જે
કહ્યાં રે, પાટી પુસ્તક આદિ ॥ લખે લખાવે સાચવે રે, ધર્મા
ધરી અપ્રમાદો રે ॥ લ૦ ॥ ૭ ॥ ત્રિવિધ આશાતના જે કરે
રે, લણુતાં કરે અંતરાય ॥ અંધા બહેરા બોળડા રે, મુંગા
પાંગુલા ઘાય રે ॥ લ૦ ॥ ૮ ॥ લણુતાં ગણુતાં ન આવડે રે,
ન મળે વણુજાંચીજ ॥ ગુણમંજરી વરદત્ત પરે રે, જ્ઞાન વિરાધન
બીજરે ॥ લ૦ ॥ ૯ ॥ પ્રેમે પુછે પર્ષદા રે, પ્રણમી જગગુરૂ
પાય, ગુણમંજરી વરદત્તનો રે, કરે અધિકાર પસાયોરે ॥ લ૦ ॥ ૧૦ ॥

૫૨૪

॥ ઢાળ ખીજી ॥

કપુર હોયે અતિ ઉજળો રે—એ દેશી.

જાંશુદ્ધીપના સરતમાં રે, નયર પદમપુર ખાસ ॥ અજિત-
 સેન રાજ તિહાં રે, રાણી યશોમતી તાસ રે; પ્રાણી આરાધા
 વર જ્ઞાન ॥ એહિજ મુકિત નિદાન રે ॥ પ્રાણી ॥ ૧ ॥ એ
 આંકણી ॥ વરદત કુવર તેહનો રે, વિનયાદિક ગુણવંત ॥
 પિતાએ સણવા મુકીઓ રે, આઠ વરસ જળ હુંત રે ॥ પ્રાં ॥
 ૨ ॥ પંડિત યતન કરે ધણો રે, છાત્ર સણાવણુ હેત ॥ અક્ષર
 એક ન આવડે રે, અંચ તણી શી ચેતરે ॥ પ્રાં ॥ ૩ ॥ દોઢે
 વ્યાપી દેહડી રે, રાજ રાણી સચિંત ॥ શ્રેષ્ઠ તેહીજ નયરમાં
 રે, સિંહદાસ ધનવંતરે ॥ પ્રાં ॥ ૪ ॥ કપુરતિલકા ગેહિનીરે,
 શીલે શોભિત અંગ ॥ ગુણમંજરી તસ એટડીરે, મુંગી રોગે
 વ્યંગરે ॥ પ્રાં ॥ ૫ ॥ સોળ વરસની સા ઘષ્ટ રે, પાખી
 ચૌવન વેશ ॥ દુર્લભ પણુ પરણે નહીં રે, માત પિતા ધરે ખેદ
 રે ॥ પ્રાં ॥ ૬ ॥ તેણે અવસરે ઉદ્ધાનમરે વિજયસેન ગણુધાર
 ॥ જ્ઞાન રચણુ રચણાયરે, ચરણુ કરણુ ત્રતધાર રે, ॥ પ્રાં ॥ ૭ ॥
 વનપાલક જૂપાલને રે, દીધી વધાર્ધ જામ ॥ અતુરંગી સેના સજી
 રે, વંદન જાવે તામ રે ॥ પ્રાં ॥ ૮ ॥ ધર્મદેશના સાંભળે
 રે, પુરજન સહિત નરેશ ॥ વિકસિત નયણુ વદન મુદા રે, નહિ
 પ્રમાદ પ્રવેશ રે ॥ પ્રાં ॥ ૯ ॥ જ્ઞાન વિરાધન પરસવે રે,
 મુરખ પર આપીન ॥ રોગે પીડયા ટલવલે રે, દિસે દુઃખીયા
 દીન રે ॥ પ્રાં ॥ ૧૦ ॥ જ્ઞાન સાર સંસારમાં રે, જ્ઞાન પરમ
 મુખ હેત ॥ જ્ઞાન વિતા જગ જીવડા રે, ન સહે તત્ત્વ સંકેત
 રે ॥ પ્રાં ॥ ૧૧ ॥ શ્રેષ્ઠી પુણે મુણીદને રે, લાજો કશ્યા-
 વંત ॥ ગુણમંજરી મુજ અંગજરે કવણુ કર્મ વિરતતરે
 ॥ પ્રાં ॥ ૧૨ ॥

૫૨૫

॥ ઢાળ ત્રીજી ॥

સુરતી મહિનાની દેશામાં.

પાતકી ખંડના ભરમાં, ખેટક નયર સુદામ ॥ વ્યવહારી
જનદેવ છે, ધરણી સુંદરી નામ ॥ ૧ ॥ અંગળ પાંચ સોહા-
મણી, પુત્રી ચતુરા ચાર ॥ પંડિત પાસે શીખવા, તાતે મુક્યા
કુમાર ॥ ૨ ॥ ખાલ સ્વભાવે રમ્મત, કરતાં દહાડા જાય ॥
પંડિત મારે ત્યારે, મા આગલ કહે આવ ॥ ૩ ॥ સુંદરી
શીખણી શીખવે, ભણવાનું નહીં કામ ॥ પડ્યો આવે તેડવા,
તો તત્ત લણ્ણે તામ ॥ ૪ ॥ પાટી ખડિયા સેખણા, બાળી
કીધાં રાખ ॥ શહેને વિદ્યા નવિ રચે, જંમ કરવાને દ્રાખ ॥ ૫ ॥
ખાડા પરે મોડોટા ચયા, કન્યા નદીએ કોય ॥ શેઠ કહે સુણ
સુંદરી, એ તુજ કરણી જોય ॥ ૬ ॥ જટકા ભાખે ભામિની,
ગેટા બાપના હોય ॥ પુત્રી હોયે માતની; જાણે છે સહુ કોય
॥ ૭ ॥ રે રે પાપિણી સાપિણી, સમા બોલ મ બોલ ॥
રીસાળી કહે તાહરો, પાપી બાપ નિટોલ ॥ ૮ ॥ શેઠ મારી
સુંદરી, કાળ કરી તતખેવ ॥ એ તુજ બેટી ઉપની, જ્ઞાન વિરા-
ધન હેવ ॥ ૯ ॥ મુર્છાગત ગુણમંજરી, જાતિસ્મરણ પામી ॥
જ્ઞાન દિવાકર સાચો, ગુરને કહે શિર નામી ॥ ૧૦ ॥ શેઠ કહે
સુણો સ્વામી, કેમ જાયે એ રોગ ॥ ગુર કહે જ્ઞાન આરાધો,
સાધો વાંછિત યોગ ॥ ૧૧ ॥ કળજવલ પંચમી સેવો, પંચ
વરસ પંચ માસ ॥ નમો નાણુસ્સ ગુણુ ગણો, ચોવિહાર
ઉપવાસ ॥ ૧૨ ॥ પૂરવ ઉતર સન્મુખ, જપિયે દોય હજાર ॥
પુસ્તક આગળ ઢાઈયે, ધાન્ય ફલાદિ ઉદાર ॥ ૧૩ ॥ દીવે
પંચ દીવટ તણો, સાથીઓ મંગલ ગેહ ॥ પોસહમાં ન કરી
શકે, તેણે વિધિ પારણું એહ ॥ ૧૪ ॥ અથવા સૌભાગ્ય પંચમી,

૫૨૬

ઉજ્જવલ કાર્તિકે માસ ॥ જવજ્જવ લગે સંવીએ, ઉજ્જમજ્જ
વિધિ ખાસ ૧૫ ॥

॥ ઢાળ ચોથી ॥

એકવીશાની-દેશીમાં.

પાંચ ચોથી રે, ઠવણી પાઠાં વિટાંગણાં ॥ ચઃખખી દોરા
રે, પાટી પાટલા વરતણાં ॥ મરી કાગલ રે, કાંખી ખડિયા
લેખણી ॥ ઠવણી ડાખણી રે, ચંદુઆ ઝરમર પુંજણાં ॥ ૧ ॥
તુટક-પ્રાસાદ પ્રતિમા તાસ લુખણ, કશર ચંદન ડાખણી ॥ વાસ-
કુંપી વાલાકુચી, અંગલુહણાં જાખડી ॥ કલશ ચાલી મંગળદીવો,
આરતી ને ધુખણાં ॥ ચરવલા મુહપતિ સામીવચ્છલ, નોકારવાણી
થાપના ॥ ૨ ॥ ઢાલ-ના જ્ઞાન દરિસણુ રે, ચરણનાં સાધન જે
કલાં ॥ તપ સંયુતરે, ગુણમંજરીએ સરલાં ॥ નૃપ પછે રે,
વરદત કુંવરને અંગ રે ॥ રોગ ઉપનો રે, કવણુ કરમના ભંગ
રે ॥ ૩ ॥ તુટક મુનિરાજ લાખે જંબુદ્રીપે, ભરત સિંહપુર
ગામ એ ॥ વ્યવહારી વસુ તાસ નંદન, વસુસાર વસુદેવ નામ
એ ॥ વનમહિ રમતાં દોય બંધવ, પુણ્યયોગે ગુર મળ્યા ॥
વૈરાગ્ય પામી ભોગ વામી, ધર્મ ધામી સંવર્ધા ॥ ૪ ॥ ઢાલ-ના
લઘુ બાંધવ રે, ગુણવંત ગુર પદવી લહે ॥ પલસવ મુનિને રે,
સારણુ વારણુ નિત્ય દીએ ॥ કર્મયોગે રે, અશુભ ઉદય થયો
અન્યદા ॥ સંધારે રે, પોરિસી ભણી પેઢયા યદા ॥ ૫ ॥
તુટક-ના સર્વધાતિ નિંદા વ્યાપી, સાધુ માગે વાયણા ॥ ઉંધમાં
અંતરાય થાતાં, સૂરી જુઆ દુમણા ॥ જ્ઞાન ઉપર દ્રેષ જાગ્યો,
લાગ્યો મિથ્યા ભુતડો ॥ પુણ્ય અમૃત ઢોળી નાખ્યું, ભયો
પાપ તણો ધડો ॥ ૬ ॥ ઢાલ-ના મન ચિંતવે રે, કાં મુજ

૫૨૭

લાગ્યું પાપ રે, શ્રુત અભ્યાસ રે, તો એવડો સંતાપ રે ॥
 મુજ બાંધવ રે બોયણુ સયણુ મુખે કરે ॥ મુરખના રે, આડ
 ગુણુ મુખ ઉચ્ચરે ॥ ૭ ॥ તુટકે—॥ બાર વાસર કોઈ મુનિને,
 વાયજા દીધા નહીં ॥ અશુભ ધ્યાને આયુ પૂરી, જુપ તુંજ
 નાંદન સહી ॥ જ્ઞાન વિરાધન મુઠ જડપણું, કોદની વેદના સહી ॥
 ઋદ્ધ બાંધવ માન સરોવર, હંસગતિ પામ્યો સહી ॥ ૮ ॥ ઢાલ—॥
 વરદતને રે, જાતિ સમરણુ ઊપન્યુ ॥ ભવ દોડે રે, ગુરૂ પ્રભુમી
 કહે શુભ મને ॥ ધન્ય ગુરૂજી રે, જ્ઞાન જગ ત્રવ દીવડો ॥
 ગુણુ અવગુણુ રે, ભાસન જે જગ પરવડો ॥ ૯ ॥ ॥ તુટકે—
 જ્ઞાન પાવન સિદ્ધિ સાધન, જ્ઞાન કહે કેમ આવડે ॥ ગુરૂ કહે
 તપથી પાપ નાસે, ઠાઠ જેમ ધનતા વડે ॥ જુપ પલણે પુત્રને
 પ્રભુ, તપની શક્તિ ન એવડી ॥ ગુરૂ કહે પંચમી તપ આરાધો,
 અંપદા દ્યો એવડી ॥ ૧૦ ॥ ઇતિ ॥

॥ ઢાળ પાંચમી ॥

મેંદી રંગ લાગ્યો,—એ દેશી

સદ્ગુરૂ વયણુ સુધારસે રે, બેદી સાતે ધાત, તપશ્ચું રંગ
 લાગ્યો ॥ ગુણુમંજરી વરદતનો રે; નાટો રોગ મિથ્યાત્વ
 ॥ ૧ ॥ ૧ ॥ પંચમી તપ મહિમા ધણે રે, પ્રસર્યો મહીમલ-
 માંહી ॥ ૧ ॥ ૧ ॥ કન્યા સહસ સ્વયંવરા રે, વરદત પરાયો ત્યાંહી
 ॥ ૧ ॥ ૨ ॥ જુપે કીધો પાટવી રે, આપ થયો મુનિજુપ
 ॥ ૧ ॥ ૨ ॥ જીમ કાંત ગુણે કરી રે, વરદત રવિ શશિરૂપ
 ॥ ૧ ॥ ૩ ॥ રાજી રમા રમણીતણા રે, ભોગવે ભોગ અખંડ
 ॥ ૧ ॥ ૪ ॥ વરસે વરસે ઉજવે રે, પંચમી તેજ પ્રચંડ ॥ ૧ ॥ ૫ ॥
 જુક્તભોગી થયો સંજમી રે; પાળે વ્રત ષટકાય ॥ ૧ ॥ ૬ ॥

૫૨૮

ગુણમંજરી જિનચક્રને રે, પરણાવે નિજ તાય ॥ ૮૦ ॥ ૫ ॥
 સુખ વિલસી થઈ સાધવી રે, વૈજ્યંતે દોય દેવ ॥ ૮૦ ॥
 વરદત્ત પણુ ઉપન્યો રે, જિહાં સીમંધર દેવ ॥ ૮૦ ॥ ૬ ॥
 અમરસેન રાજા ધરે રે, ગુણવત નારી પેટ ॥ ૮૦ ॥ ૭ ॥
 લક્ષિત રાયને રે, પુણ્યે કીધો ભેટ ॥ ૮૦ ॥ ૭ ॥
 રાજા થયો રે, સો કન્યા ભરતાર ॥ ૮૦ ॥ સીમંધર સ્વાર્ભા
 કને રે, સુણી પંચમી અધિકાર ॥ ૮૦ ॥ ૮ ॥ તિહાં પણુ
 તે તપ આદ્યુ રે, લોક સહિત હુપાલ ॥ ૮૦ ॥ ૯ ॥
 વરસાં વગેરે, પાલે રાજ્ય ઉદાર ॥ ૮૦ ॥ ૧૦ ॥
 મહાવ્રત યોગ્યુ રે, આ જિનવરની પાસ ॥ ૮૦ ॥
 મુકિત ગયા રે, સાદિ અનંત નિવાસ ॥ ૮૦ ॥ ૧૦ ॥
 વિજય શોભાપુરી રે, જંશુ વિદેહ મોઝાર ॥ ૮૦ ॥
 મહીપાલને રે, અમરાવતી ધર નાર ॥ ૮૦ ॥ ૧૧ ॥
 ચક્રી ચ્યત્રી રે, ગુણમંજરીનો જીવ ॥ ૮૦ ॥
 ઉંસલો રે, નામ મયુ મુગ્રીવ ॥ ૮૦ ॥ ૧૨ ॥
 રાજવી રે, સહસ્ર ચોરાશી પુત્ર ॥ ૮૦ ॥
 ધરેરે, કેવલજ્ઞાન પવિત્ર ॥ ૮૦ ॥ ૧૩ ॥
 વિષે રે, લાખે જિન અધિકાર ॥ ૮૦ ॥
 લલુ રે, તેને તસ ઉપકાર ॥ ૮૦ ॥ ૧૪ ॥ છતિ

॥ હાળ છટ્ટી. ॥

કરકંડુને કંઠ વંદના—એ દેશી

ચોવીશ દંડક વારવા હું વારી લાલ ॥ ચોવીશમો જિન-
 ચંદ રે હું વારી લાલ ॥ પ્રગટયો પ્રાણુત સ્વર્ગથી ॥ હું ० ॥
 ત્રિશલા ઉર સુખદંદ રે ॥ હું ० ॥ ૧ ॥ મહાવીરને કરૂં વંદના

પરંતે

॥ હું ૦ ॥ ઐ આંકણી ॥ પંચમીગતિને સાધવા ॥ હું ૦ ॥
 પંચમ નાણુ વિલાસ રે ॥ હું ૦ ॥ મહાનિશીથ સિદ્ધાંતમાં
 ॥ હું ૦ ॥ પંચમી તપ પ્રકાશ રે હું ૦ ॥ ૨ ॥ અપરાધી પણુ
 ઉદ્ધર્યો ॥ હું ૦ ॥ ચંડકોશિઓ સાપ રે ॥ હું ૦ ॥ યદ કરતાં
 બંધણુ ॥ હું ૦ ॥ સરખા કીધા આપ રે ॥ હું ૦ ॥ ૩ ॥
 દેવાનંદા બ્રાહ્મણી ॥ હું ૦ ॥ ક્રમભદ્રત વણી વિપ્ર રે ॥ હું ૦ ॥
 જ્યાસી દિવસ સંબંધથી ॥ હું ૦ ॥ કમિત પુર્યો ક્ષિપ્ર રે
 ॥ હું ૦ ॥ ૪ ॥ કર્મ રોગને ટાળવા ॥ હું ૦ ॥ સવિ ઔષ-
 ધનો જાણુ રે ॥ હું ૦ ॥ આદર્યો મેં આશા ધરી ॥ હું ૦ ॥
 મુજ ઉપર હિત આણુ રે ॥ હું ૦ ॥ ૫ ॥ શ્રી વિજયસિંહ
 સૂરીસનો ॥ હું ૦ ॥ સત્યવિજય પંચાસ રે ॥ હું ૦ ॥ શિષ્ય
 કપુરવિજય કવિ ॥ હું ૦ ॥ ચંદ કિરણ જાસ રે ॥ હું ૦ ॥ ૬ ॥
 પાસ પંચાસરા સાનિધ્યે ॥ હું ૦ ॥ ખિમાવિજય મુર તામ રે
 ॥ હું ૦ ॥ જનવિજય કહે મુઝ હળે ॥ હું ૦ ॥ પંચમી તપ
 પરિણામ રે ॥ હું ૦ ॥ ૭ ॥

॥ કલશ ॥

ઇમ વીર લામક વિશ્વનાયક, સિદ્ધિ દાયક સંસ્તવ્યો ॥
 પંચમી તપ સંસ્તવન ટોડર, ગુથી જિન કંડે કંચો ॥ પુણ્ય
 પાટણુ ખેત્રમહિ, સત્તર ગ્રાહુ સંવત્સરે ॥ શ્રી પાર્શ્વજન્મ
 કલ્યાણુ દિવસે, સકલ ભવિ મંગલ કરે ॥ ૧ ॥

શ્રી સૌભાગ્ય પંચમી તપસ્તવન.

રાગ - આવો આવો જસોદાના કંત

પાલો પાલો પંચમી તપ પંચ વર્ષ પંચ માસ;
 પંચ જ્ઞાન સહિત પંચમી ગતિ પામવા ખાસ પાલો ૦ ગા ૦ ૧
 ૩૪

૫૩૦

પંચમી આરાધનથી , પંચ જ્ઞાનની શુદ્ધિ;
 પંચાચારે વલો આય ખીરતા શુદ્ધિ. પાલો૦ ગા૦ ૨
 વરદતાદિ જ્ઞાતાં ધર્મોં છે તાંહિ;
 મુલોં ભવિષ્યદત્ત સંબંધ તથાપિ ઉચ્છાદિ. પાલો૦ ગા૦ ૩
 કુરૂ મંડલમાં ગુરૂ શહેર ઉસ્તિતાપુર સારે;
 યથા શાંતિ કુંથુ અર તીર્થંકર ચક્ર ધારે. પાલો૦ ગા૦ ૪
 તિહાં ચંદ્ર પ્રભુ તીર્થંકર તીર્થમાં સારાં;
 શ્રેષ્ઠી ધનપતિ શેઠાણી કમલ શ્રી પ્યારાં. પાલો૦ ગા૦ ૫
 સિંહ અને ભવિષ્ય ભાખી મુનિ સ્વપ્નથી સારો,
 યથો ભવિષ્યદત્ત મુત રાજને પાશુ પ્યારો. પાલો૦ ગા૦ ૬
 તસ બાંધવ બધુદત્ત નામે નકારો;
 રૂપવતી માતથી યથો કુલ. કુઠારો. પાલો૦ ગા૦ ૭
 સાથે એ બાંધવ દેશાંતર સધાવે;
 વનમાં વૃક્ષમૂકી લધુ સસાથ પલાવે. પાલો૦ ગા૦ ૮
 હવે ભવિષ્યદત્તનો ભવિષ્ય ઉપર આધાર;
 સિંહાદિ ભયાનક વનમાં ગણે નવકાર. પાલો૦ ગા૦ ૯
 ફરતાં ફરતાં એક નગર નજરમાં આવે;
 ધન ધાન્યથી પૂણુ છતાં કોઈ જન ન દેખાય. પાલો૦ ગા૦ ૧૦
 તે શુન્ય નગરમાં ફરતાં દેવળ દીકું;
 શ્રી ચંદ્રપ્રભુ જન દર્શન લાગ્યું મીકું. પાલો૦ ગા૦ ૧૧
 નમી પૂજી સ્તુતિ કરી બહાર બધ મુતો;
 બારમા દેવલોકે ધર્મ મિત્ર તસ હુતો. પાલો૦ ગા૦ ૧૨
 તે યશોધર દેવલીને પૂછીને આવે;
 શ્રી ચંદ્રપ્રભુ જન ચરણે શિશુ નમાવે. પાલો૦ ગા૦ ૧૩

૫૩૧

નિદ્રાનો છેદ ન થાય એમ વિચારી;
 ભિતે અક્ષર પંકિત લખી દીધી સારી. પાલો ૦ ગા ૦ ૧૪
 તસ રક્ષા માણિભદ્ર યક્ષને લલાવી;
 મુર સ્વસ્થાને પહોંચે શુભ ભાવના ભાવિ. પાલો ૦ ગા ૦ ૧૫
 નિદ્રા છેદે અક્ષર પંકિત અનુસાર;
 ગયો કનક મહેલમાં ભવિષ્યદત્ત કુમાર. પાલો ૦ ગા ૦ ૧૬
 તે શુભ મહેલમાં કન્યા એકાકી જોઈ;
 પૂછ્યું આ શહેરમાં કેમ ન દિસે કોઈ. પાલો ૦ ગા ૦ ૧૭
 કન્યા કહે રાક્ષસે કરી નગરમાં મારી;
 જીવતી રાખી ભવદત્ત તણી હું કુમારી. પાલો ૦ ગા ૦ ૧૮
 તેટલામાં આવ્યો રાક્ષસ મહા વિકરાલ;
 શ્રેષ્ઠીસુત સામે થયો કાઢી કરવાલ. પાલો ૦ ગા ૦ ૧૯
 અવધિજાને મુજ હિપગારી જણી;
 રાજ્ય આપી ભવિષ્યાનુકંપા કરી તસ રાણી. પાલો ૦ ગા ૦ ૨૦
 રાય રાણી તિલકદ્વિપમાં રાજ્ય કરે છે;
 હંસ પર ચંદ્રપ્રભ ચરણ કમલમાં ઠરે છે. પાલો ૦ ગા ૦ ૨૧

“ હાલ બીજી. ”

આવો આવો જશોદાના કંત અમ ધર આવોરે
 (એ દેશી)

દેખો દેખો પંચમીનો પ્રભાવ, પ્રેમથી પ્રાણીત,
 જેથી પુત્ર વિશેષ પલાય, થાય મુખ આણીત;
 માતા કમલ શ્રી ચિંતવે એમ, પુત્ર ન આવ્યોત,
 બાર વર્ષ થયાં કોઈ સ્તેમ, પત્ર ન લાગ્યોત. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧

૫૩૨

રૂદતી સુદતી આક્રંદ, કરતી નિવારીરે,
 મુત દેવી સમા સુવ્રતા, સાધ્વીએ દારીરે;
 કહે શેકાણી પુત્ર વિયોગ, કહો કેમ જાવેરે,
 ગુરૂણી કહે પંચમીથી, સકલ મુખ થાવેરે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૨

ચોથને દિને એકાસણું, કરી શિલ પાલોરે,
 ઉપવાસે પ્રભુ પૂજી, પાંચમ ઉજવાસોરે;
 બઠને દિને દેઈ ગુરૂ દાન, એકાસણું કરીએરે,
 મત્સર મુકી જાવ સાગર, પાર ઉતરીએરે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૩

ગુરૂ પંચમી તપ પંચ વર્ષ, પંચ માસ જાણુરે
 પંચ પક્ષે થાય વ્રત વ્રત, શાસ્ત્રથી વખાણુરે;
 જો શક્તિ ન હોય તો ભક્તિ સહિત તપ કીજેરે
 સધુ પંચમી વ્રત પંચ માસ, કરી મુખ લીજેરે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૪

સુવ્રતા વચનથી પંચમી, તપ સ્વીકાર્યો રે;
 તસ સાથે દેવ ગુરૂ વંદી, પ્રભુ ઉચ્ચાર્યો રે;
 મમ પુત્ર પ્રદેશથી, આવશે કે નહિ સ્વામી દે,
 માન તણુ તુમે જાહેર, નથી કંઈ ખામી રે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૫

મુનિ જાણે પરદેશમાં, તારા પુત્ર છે રાજા રે,
 ઈહાં અર્ધ રાજ્યને પામશે, પ્રુણ છે તારા રે;
 એવું તત્ત્વજ્ઞાનીનું વચન, સુણીને ઉલ્લસતી રે,
 દીનને નિત્ય દેતી દાન, સુખે તે વસતી રે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૬

એક દિન ભવિષ્યાનુરૂપા કહે સુણો સ્વામી રે,
 સંભલાવો નિજ વ્રતાંત, કહું શિર નામી રે;
 તવ ભવિષ્યદત્તે કરી વ્રત, પોતાની વીતી રે,

૫૩૩

વિરડે પિડાતી માત, ઉપર થઈ પ્રીતિ ૩. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૭

જાય મલવા માતને, સમુદ્ર તટે રાણી સાથે ૩,
સિંધુએ મોતીડે વધાવ્યો, તરંગ રૂપ હાથે ૩;
ખૂરા ખંધુદત્તના વહાણુ, આવ્યાં ખૂરા હાલે રે,
ભીખારી વેષે આવતા, ખંધવને નિલાલે રે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૮

વસાણુપણાદિકથી, પોતા સમો કયો તેણે રે,
કહે રાણી ભરોંસો ન કરીએ, દ્રોહ કયો જોણે રે;
તથાપિ વહાણુમાં ખેડો, સરસ તસ સંગેરે,
નામ મુદ્ર ઝાડ તળે જુલી, ભામિની તે માએરે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૯

ગયો લેવા ભવિષ્યદત્ત, એકસડો તત્કાલે,
વહાણુ હંકારી દીધાં, દુષ્ટે મુકી નહિ ચાલે;
વળી ભવિષ્યદત્ત થયો, એકસડો નિરાધારે,
રાણી રૂવે જુવે ને, ઘણા કરે પોકારે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧૦

લાલી પાસે લડવા પડે, આવ્યો લામટો મલવારે
સતી કહે નથી દેવર, સુવર સમો તું છે જલવારે;
આ વેલાએ વહાણુમાં, થયો ઘણો ઉત્પાતરે,
વહાણુવટીઆ ખમાવે, સતીને થઈ મુખશાતરે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧૧

માણિલદ્ર વિમાને ખેસાડી, ભવિષ્યને લાવેરે,
નિજ માતાના ચરણ કમલમાં, શિર નમાવેરે;
જુપાસે સુમિત્રા પુત્રી, તિહાં પરણાવીરે,
અર્ધ રાજ્ય આપીને પ્રીતિ, પૂર્ણ જણાવીરે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧૨

ખંધુદત્ત ખાંધી મંગાવી, ભવિષ્યા અપાવેરે,
વિયોગ તણા દુઃખ, ધર્મ પસાયે અપાવેરે;

૫૩૪

રાજનએ બધુદત્ત, મારવા હુકમ કીધોરે,
પણ વૃદ્ધે રાજને મનાવી, છોડાવી દીધોરે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧૩

તથાપિ રાજ તસ માત, સાથ નિકાડેરે,
નિજ દેશ થકી પરદેશ, અનિતિ ન ચાડેરે;
માતા કમલ મં વિશ્વ, વિશ્વ થયાં એમ વિચારોરે,
પંચમી તપનો પ્રભાવ, પ્રેમે જિજ્ઞાસેરે; દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧૪

હવે ઉજમણે પાંચ, ચેત્ય નવાં નીપજવેરે,
પંચવર્ણી પ્રતિમા પાંચ, તિહાં પધરાવેરે;
ઈત્યાદિક બહુ વિસ્તાર, ઉજમણા કુરોરે,
કરી અનુમોદનાની સાથ, ટાલે ભવ ફેરોરે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧૫

ભવિષ્યદત્તે ભસાવી, રાજ્ય પુત્રને મોડુરે,
લીધી દિક્ષા જાણી સંસાર, સુખ સર્વી જોડુરે
પહેલી પ્રિયા અને માત, સાથ પ્રવજ્યા પાલિરે,
દશમે સ્વર્ગે થયા દેવ, ત્રણે જાગ્યથાણીરે, દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧૬

ત્યાંથી ચલી માતાનો, જીવ થયો ચક્રવર્તી રે,
વસુધર નામે ધરા પાલ ફેળ તસ ફરતી રે,
ભવિષ્યાનુરૂપાનો જીવ થયો તસ બેટો રે,
નંદિવર્ધન નામ કુમાર, જોવો વડ ટેટો રે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧૭

શ્રી ભવિષ્યદત્તનો જીવ, થયો સધુ જાતા રે,
શ્રી વર્ધન નામે કુમાર, જોવો ત્રાતા રે;
ચક્રવર્તી એને બે, પુત્રોએ દિક્ષા પાલી રે,
દેવલી થઈ મોક્ષમાં, ગયા જ્યાં નિત્ય દિવાલી રે. દેખો ૦ ૨ ગા ૦ ૧૮

૫૩૫

શ્રી વિજયા નંદ સૂરિ રાજ, ધયા લાગ્યશાસ્ત્રી રે,
જેનું વચન જગતમાં, ગવાય ધણું ટંકશાલી રે;
તસ પ્રથમ શિષ્ય, શ્રી લક્ષ્મીવિજય ગુર મક્કીયા રે,
હકે હંસ પસાયે તાસ, મનોરથ ફક્કીયા રે. દેખો ૧૦ ર ગા ૧૯

તેણે પંચમી તપનું સ્તવન, કયું શુભ લાવે રે,
શ્રી આદિ જન મંડલ ચરજ કરીને કરાવે રે;
આ મંડલ સુદર, શહેર વડોદરે રંગે રે,
કરે લકિત પ્રભુની, સંગીતથી મન ચંગે રે. દેખો ૧૦ ર ગા ૨૦

શ્રી અષ્ટમીનું સ્તવન.

॥ ઢાળ ૧ લી ॥

હારે મારે ઠામ ધર્મના સાડા પચવીશ દેશ જો, દીપેરે
તીહાં દેશ મગધ સહુમાં શિરે રે લોલ ॥ હારે મારે નગરી
તેહમાં, રાજગૃહી સુવિશેષ જો ॥ રાજેરે તિહાં બેણીક, ગાજે
ગજપરે રે લોલ ॥ ૧ ॥ હારે મારે ગામ નગર પુર પાવન
કરતા નાથ જો ॥ વિચરતા તિહાં આવી વીર સમોસર્યા
રે લોલ ॥ હાં ચઢે સહસ મુનિવરનો સાથે સાથ જો ॥
સુધા રે તપ સંયમ શિયજો અલંકર્યા રે લોલ ॥ હાં કુલ્યા
રસભર કુલ્યા અંબ કદંબજો ॥ જાણું રે ગુણશીલ વન હસી
રોમાંચિયો રે લોલ ॥ ૨ ॥ હાં વાયા વાય સુવાસ તિહાં
અવલખીજો ॥ પાસે રે પરિમલ ચિહ્ન પાસે સંચિયો રે લોલ
॥ ૩ ॥ હાં દેવ ચતુર્વિધ આવે જાડોડોડ જો ॥ ત્રિગુણે મણિ
હેમ રજતનું તે રમે રે લોલ ॥ હાં ચોસઠ સુરપતિ સેવે
હોડોડોડ જો ॥ આગે રે રસ લાગે છંદ્રાણી નમે રે લોલ ॥
૪ ॥ હાં મણિમય હેમ સિંહાસન એઠા આપજો, ઢાળે ર

૫૩૬

સુર ચામર મણિ રત્ને જડયાં ૩ લોહ ॥ હાં ૦ સુજ્યતાં દુદલિ
નાદ ટળે સવિ તાર જો ॥ વરસે રે સુંર ફુલ સરસ જનુ
અડયાં રે લોહ ॥ ૫ ॥ હાં ૦ તાજે તેજે ગાજે ધન જેમ
લુખજો ॥ રાજે રે જિન રાજ સમાજે ધર્મને રે લોહ ॥ હાં ૦
નિરખી હરખી આવે જન મન લુખજો ॥ પોપે રે રસ ન પડે
ધોખે ભર્મને રે લોહ ॥ ૬ ॥ હાં ૦ ૧આગમ જાણી જિનનો
શ્રેણીક રાય જો ॥ આઠયો રે પરિવરિયો હય ગય રથ પાય-
ગેરે લોહ ॥ હાં ૦ દેઈ પ્રદક્ષિણા વંદી બેઠો હાય જો ॥ સુધ્ધ-
વારે જનવાણી મોટે લાયગેરે લોહ ॥ ૭ ॥ હાં ૦ ત્રિભુવન
નાયક લાયક તવ ભગવંત જો ॥ આણી રે જન કરણા ધર્મ
કથા કહે રે લોહ ॥ હાં ૦ સહજ વિરોધ વિસારી જગના જનું
જો ॥ સુજ્યવારે જનવાણી મનયાં ગહગહે રે લોહ ॥ ૮ ॥

॥ ઢાળ રે જી. ॥

વાલમ વહેલા રે આવજો-એ દેશી

વીર જિનવર એમ ઉપદેશો, સાંભળો ચતુર સુજ્ય રે ॥
મોહની નિદ્રમાં કાં પડો, ઝાળઓ ધર્મનાં ઠાંજુ રે ॥ વિરતિએ
સુમતિ ધરી આદા ॥ ૧ ॥ એ આંકેણી ॥ પરિહરો વિષય
કષાય રે ॥ ખાપડા પંચ પરમાદથી, કાં પડો કુગતિમાં ધાર રે ॥
વિં ॥ ૨ ॥ કરી થકો ધર્મ કરણી સદા, તો કરો એક
ઉપદેશ રે ॥ સર્વ કાળે કરી નવિ થકો, તો કરો પર્વ સુવિશેષ
રે ॥ વિં ॥ ૩ ॥ જૂજૂઆ પર્વપટનાં કર્યાં, ફલ ધણાં આગમે
જોય રે ॥ વચન અનુસારે આરાધતાં, સર્વથા સિદ્ધિ ફલ હોય
રે ॥ વિં ॥ ૪ ॥ જીવને આયુ પરભવ તણે, તિથિ દિને
ખંધ હોય પ્રાય રે ॥ તેહ લણી એ આરાધનાં, પ્રાણીઓ

૧૩૭

સદ્ગતિ જાય રે ॥ વિ૦ ॥ ૫ ॥ તેડેવે અષ્ટમી ફલ તિહાં,
 પછે ગૌતમ સ્વામી રે ॥ ભવિક જીવ જાણુવા કારણે, કહે વીર
 પ્રભુ તામ રે ॥ વિ૦ ॥ ૬ ॥ અષ્ટ મહા સિદ્ધિ હોય એકથી,
 સંપદા આઠની વૃદ્ધિ રે ॥ ભુદ્ધિના આઠ ગુણ સંપન્ને, એકથી
 આઠ ગુણ સિદ્ધિ રે વિ૦ ॥ ૭ ॥ ભાલ હોય આઠ પડિહારનો,
 આઠ પવયણ ફળ હોય રે ॥ નાશ અષ્ટ કર્મનો મુળથી,
 અષ્ટમીનું ફળ જોય રે ॥ વિ૦ ॥ ૮ ॥ આદિ જિન જન્મ દીક્ષા
 તણો, અજિતનો જન્મ કલ્યાણ રે ॥ વ્યવન સંભવતણો એક
 તિથે અભિનંદન નિરવાણ રે ॥ વિ૦ ॥ ૯ ॥ સુમતિ સુવ્રત
 નમિ જનમિયા, નેમનો મુક્તિ દિન જાણુ રે ॥ પાસ જિન
 એક તિથે સિદ્ધિયા, સાતમા જિન વ્યવન માણુ રે વિ૦ ॥ ૧૦ ॥
 એક તિથિ સાધતો રાજ્યો, દંડ વીરજ સહો મુક્તિ રે ॥
 કર્મ હણુવા ભણી અષ્ઠી, કહે સુત્ર નિયુક્તિ રે ॥ વિ૦ ॥
 ૧૧ ॥ અતીત અનાગત કાળના, જિનતણાં કેઈ કટ્યાણુ રે ॥
 એક તિથે વળી ઘણા સંયમી, પામશે પદ નિર્વાણુ રે ॥ વિ૦
 ॥ ૧૨ ॥ ધર્મ વાસિત પશુ પંખિયા, એક તિથે કરે ઉપવાસ
 રે ॥ મતધારી જીવ પોસહ કરે, જેહને ધર્મ અખ્યાસ રે ॥
 વિ૦ ॥ ૧૩ ॥ ભાખીયો વીરે આઠમતણો, ભવિક હિત એક
 અધિકાર રે ॥ જિન મુખે ઉચ્ચરે પ્રાણીયા, પામશે ભવતણો
 પાર રે ॥ વિ૦ ॥ ૧૪ ॥ એકથી સંપદા સવિ સહે, ટળે
 કષ્ટની કોડ રે ॥ સેવજો શિષ્ય બુધ પ્રેમનો, કહે કાંતિ કરજોડ
 રે ॥ વિ૦ ॥ ૧૫ ॥

॥ કલશ ॥

એમ ત્રિજગ ભાસન અચલ શાસન, વર્દ્ધમાન જિનેશ્વર
 ॥ બુધ પ્રેમ ગુરુ સુપ્રસાદ પામી, સુધુપયો અલ્પવેસર ॥ જિન
 ગુણ પ્રસંગે ભવયો રંગે, સ્તવન એ આઠમ તણો ॥ જે ભવિક
 ભાવે સુણે ગાવે; કાંતિ સુખ પાવે ઘણો. ૧

૫૩૮

આઠમની ઢાળ

બલીહારી બલીહારી બલીહારી. એદેશા

“ ઢાળ પહેલી ”

રઢીયાળી રઢીયાળી રઢીયાળી જગનાથ લાગેઢાલી
 આઠમ તપ સેવા સેવકને સદાજી. એ આંકણી
 રત્ન શેખર મંત્રી, મતિ સાગર તંત્રી,
 દેવ થયો અનશન પાલી. જગનાથ૦ ગા૦ ૧

બ્રહ્મ લોકથી આવે, સીમંધધર પાસે જાવે,
 વાણી સુણે સુ રસાલી, જગનાથ૦ ગા૦ ૨

સર્વ સુખતું મુજ, કાઢે કર્મતું શળ,
 પર્વ તિથિ પુણ્ય પ્રણાલી, જગનાથ૦ ગા૦ ૩

સુરવર પુછે સ્વામી, છે કોઈ દ્રઢ નામી,
 પર્વ પાસકે લાગ્યશાલી, જગનાથ૦ ગા૦ ૪

પ્રભુ કહે તેમાં સાખી, જેને ન ખામી રાખી,
 તે સુણી ચાલો શુભ ચાલી, જગનાથ૦ ગા૦ ૫

રત્નશેખર રાજ, રાણી સંગાથે સાજ,
 બલેન દેવકે કોઈ કાળે, જગનાથ૦ ગા૦ ૬

સ્વ સ્વામી નામ સુણી, આવ્યો સુર સામે ગુણી
 ફોજ ફેલાવી અતિશાલી, જગનાથ૦ ગા૦ ૭

પોષાતી લોક નાઠા, રાજ તો રહ્યા કાઠા,
 દેવ મલ્યો હાથ ઝાલી જગનાથ૦ ગા૦ ૮

ધન્ય ધન્ય મારા સ્વામી, પ્રભુ પ્રથમ પામી,
 એમ કહી ગયો ગેણું ધાલી જગનાથ૦ ગા૦ ૯

૫૩૬

પવં પલાવે પ્રેમે, દેશમાં કુશલક્ષ્મે,
 શ્રેષ્ઠા જન્ય નહિ ખાલી, જગનાથ૦ ગા૦ ૧૦
 પૃથ્વી મહિત કરિ, જન પ્રાસાદે ભરી,
 વચ્છલ કમુજ ગવં ગાળી, જગનાથ૦ ગા૦ ૧૧
 ખાર ત્રત ધરી, ખારમેં સ્વર્ગે ઠરી, હંસ રહ્યો
 તસ મહાર્ણી જગનાથ૦ ગા૦ ૧૨

‘ હાળ બીજ ’

“ મુજે છોડ ચલા વણખારા. એ ચાલ ”

જન કલ્યાણક શણગારી, આઠમતિથિ લાગે સારી એ આંકણી
 રાણી રતનવતી સતી ભાવે, આઠમદિન પોચહ ઠાવેરે,
 તવ રતન શેખર રૂપ ધારી, આઠમ૦ ગાથા ૧
 માયાવી રાય કહે રાણી, શું જીવેછે આંખો તાણીરે,
 રમવા આપ્યો પ્રાણ પ્યારી, આઠમ૦ ગાથા ૨
 તું કામ રાય રાજધાની, મારું કલુંતું લેને માની રે,
 નહિતો શોક લાવીશ-તહારી, આઠમ૦ ગાથા ૩
 ન ચલી ચતુરા તસ વયણે, કામ રાગ રતિ નહિ નયણેરે
 ઈથાને સુરી સુખકારી, આઠમ૦ ગાથા ૪
 રતનપુરમાં વળી અવતરશે, રાજ્ય કુલમાં જન્મને ધરશેરે
 એ જણ વરસે શિવનારી, આઠમ૦ ગાથા ૫
 એમ આઠમ દિન જે પાળે, તે અષ્ટ કર્મ નિજ બાળે
 ટાલે દુનિયા નઠારી, આઠમ૦ ગાથા ૬

૫૪૦

ધનાઢય નામે શેઠ સારો, પણુ આઠમ વિરાધનારોરે;
થયો વ્યંતર મુગતિ હારી. આઠમ૦ ગાથા ૭

કદ્યાણુક તિથિએ કહીયે, દશ જીનનાં એકાદશ લઈયેરે;
વ્યવન જન્મ મોક્ષ અણુગારી. આઠમ૦ ગાથા ૮

આઠમ તપ સ્તવન કરવા, આદિ જીન મંડલ પાપ હરવારે;
કરે વિનતિ વિનય વિચારી. આઠમ૦ ગાથા ૯

ઓગણીસે' ઓતેર સાડે દીવાલી પર્વ શુભ આલેરે;
મન્દસોરમાં રહી ખાસ ચારી. આઠમ૦ ગાથા ૧૦

શ્રી વિજયાનંદ સુરી રાજ, ગુરે લક્ષ્મીવિજય મહારાજરે;
હતા જ્ઞાન દાન દાતારી. આઠમ૦ ગાથા ૧૧

તસ હંસ શ્રી તપ ગુણ ગાત્રે, પ્રતિદિન થવાને ચલાવેરે;
જગજીવન જીત આસારી. આઠમ૦ ગાથા ૧૨ ઈતિ.

મૌન એકાદશીનું સ્તવન ૧જું

દાળ ૧ લી. (શાંતિ જિન એક મુજ વિનતી-એ દેશી.)

દેશ સોરઠ હારિકા પુરી. કેશવ હરિ નરિંદુ એ; જાદવકુળ
નભ દિનમણિ, સૌમ્ય ગુણે જિમ ચંદુ એ. દઢ મને ધમ્
સમાચરો ॥ ૧ ॥ એ આંકણી ॥ તેમિ જિજ્ઞાસુ સમેાસયા,
મુનિવર સહસ અદાર એ; રૈવતગરિ સુણી આવી, વંદે હરિ
સુખકાર એ. ૬૦ ॥ ૨ ॥ નિસુણી દેશના પૂજીયુ, એકાદશી
ફળ સારં એ; જ્ઞાનની તિથિ આરાધતાં, આપે શિવ સુખ સારં
એ. ૬૦ ॥ ૩ ॥ દાળે સુવ્રતમુનિ કથા, નિસુણે પર્વદા આર એ;
પુણ્ય વિશેષ યજ્ઞ ફળે, વિધિથી શુભ આચાર એ. ૬૦ ॥ ૪ ॥

૫૪૨

ધાતકી દક્ષિણ ભરતમાં, વિજયપુરી ખુવિશાળુએ; પશ્ચિમ દિશિ
 ઠાણકારને, નૃપ નામે પૃથ્વીપાળુ એ. ૬૦ ॥ ૫ ॥ ચંદ્રવતી તેહની
 પ્રિયા, નગરશેઠ સુર નામ એ; પુત્ર અનેક છે તેહને, સકળ ક્ષણ
 ગુણધામ એ. ૬૦ ॥ ૬ ॥ જિનધર્મે બહુ નેહીયો, આવશ્યક
 વ્રત ધાર્યો; એકદિન શુરુએ જ્ઞાનનો મુદ્દયો મહિમા હિતકાર
 એ. ૬૦ ॥ ૭ ॥ તવ શુરુ ધવલ એકાદશી, દિન આરાધન
 સામ્યો એ; જ્ઞાન બળે તસ હિત લક્ષી, વિધિ સધળો તિહાં
 ઠાળ્યો એ. ૬૬૦ ॥ ૮ ॥

ઠાળ ૨ જી (પુણ્ય પ્રશાંસીએ-એ દેશી)

મૌનપણે પોસહ કરે રે, અહોરત ચોવિહાર; પઠન ગુણન
 જિન નામનારે, કરતાં ધર્મ વિચારે. લા ॥ ૧૦ ॥ વ્રત આદરે. ॥ ૧૧ ॥
 પારણે ઉત્તર વારણે રે, એક લકત આહાર; ઉભય ટંક આવ-
 શ્યક કરે રે, કરે સમિત પરિહાર રે. લા ॥ ૧૦ ॥ જ્ઞાન
 તણી પૂજ કરે રે, સ્વામી વાતસલ્ય સાર; જિન આગમ ઢોકણું
 કરે રે; પૂજ વિવિધ પ્રકાર રે. લા ॥ ૧૧ ॥ સાંવિભાગ વ્રત
 સામ્યી રે, પારણું એમ કરત; બાર વરસ પૂરે થયે રે, ઉજમણું
 મન ખાંતરે. ॥ ૧૨ ॥ જિનવરને નવ જૂવણું રે, પ્રત્યેકે અગી-
 આર; ધાન્ય પકવાનપ્રમુખ બહુ રે, સખાવે અંગ અગ્યાર રે.
 લા ॥ ૧૩ ॥ સંધ લકિત બહુવિધ કરે રે, જ્ઞાનો પકરણુ સાર;
 ઠવણી કવળી ચાબખીંગ, પાઠાં પ્રમુખ અગ્યાર રે, પીટાંગણા
 તિમ સાર રે. લા ॥ ૧૪ ॥ એણી પેરે બહુવિધ સાચવે રે,
 એક વરસ તે સર્વ; અગ્યાર અગ્યારશ ઉજળારે, કીધું પૂરણુ
 પર્વ રે. લા ॥ ૧૫ ॥ ઉજમણા દિન ધકી રે પજરમે દિન તેહ,
 થળ રોજે મરી સુર થયો રે, આરણુ કંઈપે ગુણુગેહ રે. લા ॥ ૧૬ ॥

૫૪૨

દાળ ૩ જી (આદિકરણુ શ્રી આદિ જિનજી-એ દેશી)

તિહાંથી ચવી આ ભરતમાંજી, શૌરિપુરે પુષ્યવંતજી;
સમુદ્દત વ્યવહારીઓજી, પ્રીતિમતીને કંતજી ભાવે ભવિષ્ય
વત ધરોજી ॥ ૧૭ ॥ તસ ક્રુષ્ણે સુર ઉપજ્યોજી, નાલ નિસેપણ
ઠામ જી; નિધિ પ્રગટે મહોત્સવ કરે જી, સુવત દીધું નામજી
ભાવે ॥ ૧૮ ॥ સાધુ સમીપે સંબ્રહેજી, સમકિત તિમ વ્રત
પાર જી; ધૌવન વય પરણાવીઓજી, કન્યા અગ્યાર ઉદારજી ભાવે ॥ ૧૯ ॥
સંયમ જનકે આદ્યો જી, સાધે આતમ કાજ જી;
સુવત ધર સ્વામી થયો જી, કોડી અગ્યાર ધન સાજજી. ભા ૦
॥ ૨૦ ॥ ધર્મ ધોષ સૂરી આવીયા જી, કહે તિહાં પર્વ વિચાર
જી; જાતિસ્મરણથી તે મહે જી, પુરવલો આચાર જી. ભા ૦
॥ ૨૧ ॥ એક દિન પોસહ આદ્યો જી, મૌન નિશિ પરિવાર
જી; તે નિમુણી ચોર આવીયા જી, ધન લેવા તેણી વાર જી.
કીધો પ્રદીપ પ્રચારજી. ભા ૦ ॥ ૨૨ ॥ દીઠાકાઉસ્સગે રહ્યા
જી, લેવે ધનની કોડી જી; ધંભે શાસન દેવતા જી, નહીં કોઈ
ધર્મની જોડી જી, ભા ૦ ॥ ૨૩ ॥ લોકે રાય જાણવીયો જી,
આવ્યો ચોકીદાર જી; ધંભાણા સવિ તે તિહાંજી, અચરિજ એહ
અપાર જી. ભા ૦ ॥ ૨૪ ॥

દાળ ૪ થી. (હમચડીની દેશી)

મન સ્થિર કરીને પોસહ પારે, વિધિ સઘજો આરાધિ;
રાજા પણ તેહને ઘેર આવ્યો, બેટે ભકિત બહુ સાધે રે.
હમચડી. ॥ ૨૫ ॥ અભયદાન માંગી મૂકાવ્યા, તસ્કર વ્યસનથી
વાર્યા; શેઠ પદે રાજાએ થાયો, તસ પરિજન સત્કાર્યા રે.

૫૪૩

હમચડી. ॥ ૨૬ ॥ વળી એકદા અગ્યારશ દિવસે, સપરિવાર વ્રત
ધારે; લાગ્યો અગ્નિ જ્વળતું પૂર દેખો, ધર્મ શરણ કરે સાર
રે. હમચડી. ॥ ૨૭ ॥ ધર્મશાસ્ત્રા સુવ્રત ગેહાદિક, મૂકી અવર
સવિ બળિયું; દેખી નરપતિ બોલે એહને, ધર્મે વિદન સવિ
દળિયું રે. હમચડી. ॥ ૨૮ ॥ એક શત બહેતેર પુત્ર થયા
તસ, સઘળાંએ નારી દેરા; કોડિ નવાણું ધન સવિ મૂકી, લીએ
સંયમ થઇ શુરા રે. હમચડી. ॥ ૨૯ ॥ જયશેખર ચઢનાણી
ગુરૂથી, અંગ અગ્યાર અબ્યાસે; છઠ્ઠું અક્રમ શત ચાર હમાસી;
એમ તિમ ચાર ચઢમાસી રે. હમચડી. ॥ ૩૦ ॥ એમ તપ
કરતા મુવ્રત મુનિને, મૌન એકાદશી દિવસે; અંગ પીડા બહુ
હિપજળવી, પણ સ્થિરતા ગુણ વિકસે રે. હમચડી. ॥ ૩૧ ॥ એક
મિથ્યા સુર ક્ષેત્રણ કાનં, પર મુનિને મુખે આવી; શ્રાદ્ધ ગૃહે
જાઈ બેઠજ લાવે, તો વેદના શમાવે રે; હમચડી. ॥ ૩૨ ॥
કહે વ્યંતર જો વસતિને બાહિર, જાવે તો સુખ પાવે; કંઈ ન
માન્યું મસ્તકે હણીએ, પણ નિજ મન ન ડગાવે રે. હમચડી.
॥ ૩૩ ॥ એણી પેરે ઘાતી કર્મ ખપાવી, પામી કેવળનાણું; સિદ્ધ
થયો સુરજૃંહ મળીને, ઓઝગવ કરે વિહાણું રે. હમચડી. ॥ ૩૪ ॥
વનિતા પણ અગ્યારે સંયમ, લેઈ નિરતિચાર; માસ સંલેખણ
શિવમતિ પામી, વળી બહુ તસ પરિવાર રે. હમચડી. ॥ ૩૫ ॥

ગ્રામ ૫ મી. (જે કરજોડીને જિન પાય લાગું—એ દેશી)

નેમિ જિજ્ઞૃંહ કેશવ આગે, એહ સંબંધ કહે ચિત્ત રાગે;
સાંભળી કૃષ્ણ એ દિવસ આરાધે, ક્ષાયિક સમકિતના ગુણ ગાવે.
॥ ૩૬ ॥ અરે જિન વ્રત નમિ જિનવર ગાન, મલ્લિ જન્મ
વ્રત કેવળગાન; એક ચોવીસીમાં પંચ કદ્યાણ, ત્રણ ચોવીસીમાં

૫૪૪

પંદર કલ્યાણુ. ॥ ૩૭ ॥ એક ક્ષેત્રે એમ ભણીને, દશ ક્ષેત્રે
દોઢસો ભણીને; અતીત અનાગત ને વર્તમાન, પચાસ પચાસ
એમ પ્રમાણુ. ॥ ૩૮ ॥ નેવું જિનતાં નામ ગણીને, એક ત્રણ
ને એકજ લીને; અદારમા એગણીશ ને એકવીશ, વર્તમાન જિન
એ નિશ્ચયિશ. ॥ ૩૯ ॥ સાતમે એથો છટો એહ, અતીત
અનાગત જિન જેહ; મોટું પર્વ કહ્યું તેણે હેતે, જિનશાસનને
વળી શિવ સંકેતે. ॥ ૪૦ ॥ માગશર શુદ્ધિ અગ્યારશ પાજે, તે
સવિ કર્મના મેલ ખપાવે; જાવજીવ કીને શુભ ભાવે, ભવ
જીવનાં તિમ સંકટ જાવે. ॥ ૪૧ ॥ શ્રી માનવિમળ સુરિ એણી
પેરે ભાષે, એહ ચરિત્ર તણી છે સાષે; આરાધે જે જિન
કલ્યાણુક, હોવે તસ ઘરે કોડિ કલ્યાણુક. ॥ ૪૨ ॥

સમાપ્ત

શ્રી મહાવીર સ્વામીના પંચ કલ્યાણુકની ઢાળે

ઢાળ પહેલી.

રાગ ॥ પ્રભુ ચિત્ત ધરીને અવધારો મુઝવાત ॥

સરસ્વતિ ભગવતિ દીયો મતિ ચાંગી, સરસ સુરંગીવાણુ ॥
તુઝ પસાય માય ચિત્ત ધરી ને જિનગુણ રચણી ખાણુ ॥
ગીર્યા ગુણ વીરજી, ગાઈશું ત્રિભુવનરાય ॥ તુજ નામે ધર
મંગલ માલા, તસઘર ॥ ૧ ॥ બહુ સુખ થાય ॥ ગિ૦ ॥ ૨ ॥

જાંબુદ્વીપે ભરત ક્ષેત્રમાંહિ, નયર માહણુકુંડ ગામ ॥
રૂપભદ્રતવર વિપ્ર વસે તિહાં, દેવાનંદા તસ પ્રિયા નામ ॥ ગિ૦
॥ ૩ ॥ સુર વિમાનવર પુષ્પોત્તરથી, ચવિ પ્રભુ લીધે અવતાર
॥ તવ તે માહણીરચણી મધ્યે, સુપન લહે દસ ચાર ॥ ૪ ॥
ધુરે મયગલ મલપતો દેખે, બીજે વૃષભ વિશાલ ॥ ત્રિજે હેસરી
ચોથે લક્ષ્મી, પાંચમે કુલની માલ ॥ ગિ૦ ॥ ૫ ॥ ચદ્ર સુર્ધ

૫૪૫

ધ્વજ કલશ પછિમસર, દેજે દેવ વિમાન ॥ રયચુરેલ રયણુયર
 રાજે, ચજીંદમે અગ્નિ પ્રધાન ॥ ગિ૦ ॥ આનંદભર તવ જાગી
 સુદરી, કંતને કહે પરલાત ॥ સુણી વિપ્ર કહે તુજ સુત હોશે,
 ત્રિજુવન મહિ વિખ્યાત ॥ ગિ૦ ॥ અતિ અભિમાત કીયો મરીચી
 ભવે ભવિ જુઓકર્મ વિચાર ॥ તાત સુતાવર તિહાં થયા કુંવર,
 વર્ણી નીચ કુળે અવતાર ॥ ગિ૦ ॥ ૮ ॥ ઈણુ અવસર ઈંદ્રાસન
 ડોસે, નાણે કરી હરિ જ્ઞેય ॥ માહિણી કુખે જગચુક પેજે,
 નમી કહે અઘટતુ હોય ॥ ગિ૦ ॥ ૯ ॥ તતક્ષણ હરિણ ગમેષી
 તેડાવી મોકલિયો તેણે ઠાય ॥ માહિણી ગર્ભ અને ત્રિશક્તિનો,
 બિહુ જન્મી સુરજાય ॥ ગિ૦ ॥ ૧૦ ॥ વર્ણીનિશિભર તે
 દેવાનંદા, સુપન લહે. અસાર ॥ જાણે સુપન ત્રિશક્તિ કરચઢિયાં,
 જઈ કહે નિજ ભરતાર ॥ ગિ૦ ॥ ૧૧ ॥ કંત કહે તું દુઃખ-
 હર સુદરી, મુઝ મન અચરિજ હોય ॥ મરસ્થલ માહિ કલ્પદ્રુમ
 દીદો, આજ સંશય ટક્યો એહ ॥ ગિ૦ ॥ ૧૨ ॥

હાલ બીજી.

નથર ક્ષત્રિકુંડ નરપતિ, સિદ્ધારથ લક્ષ્મીએ ॥ આણુન
 ખડે તસ કાયકે જગજસ નિર્મલોએ ॥ ૧ ॥ તસ પદ્મરાણી
 ત્રિશક્તિ સતિ, કુખે જગ પતિએ ॥ પરમ હર્ષ હિયો ધરિ
 ઠવિયા સુરપતિએ ॥ સુખ સેજે પોદી દેવી, તે ચજીદ સુપન
 લહે એ ॥ જાગતી જિન ગુણ સમરતી હરખતી ગહગહેએ ॥ ૩ ॥
 રાજહંસ ગતિ ચાક્ષતી, પિયુકને આવતી એ ॥ પ્રહ ઉગમતે
 સુરકે, વિનવે નિજપતિએ ॥ ૪ ॥ વાત સુણી રાય રંજિયો,
 પડિત તેડીયાએ ॥ તેણે શુભ સુપન વિચારવા, પુસ્તક છોડીયાએ
 ॥ ૫ ॥ જોસે મહુરી વાણકે, ગુણ નિધિ સુત હોશેએ ॥ સુખ
 ૩૫

૫૪૬

સંપત્તિ ઘરે વાધરો, સંકટ ભાંજશેએ ॥ ૬ ॥ પાંડિતને રાય
તુઠિયા, લચ્છી દીયે ઘણીએ ॥ ૭ ॥ કહે તુમ વાણી સદ્ગુણ ફલ હોળે,
અમને તુમ તણીએ ॥ ૮ ॥ નિજપદ પાંડિત સંચર્યા, રાય
મુખે રહે એ ॥ દેવી ઉદર ગર્ભવાધ તો, શુભ દોહલા લહે એ ॥
૯ ॥ માત ભકિત જિનપતિ કરે, ગર્ભ હાલે નહીં એ ॥
સાત માસ વેલી ગયા, માય ચિંતા લહીંએ ॥ ૧૦ ॥ સહાયરને
કહે સાંભલો, કોણે મારો ગર્ભ હયો એ, દૂરે બોળી જાણું નહીં,
ફોગટ પ્રગટ કર્યોએ ॥ ૧૧ ॥ સખી કહે અરિહંત સમરતાં,
દુઃખ દોહગ ટલેએ ॥ તવ જિન જ્ઞાન પ્રણીલ્યો, ગર્ભ થી
સલસલેએ ॥ ૧૨ ॥ માતા પીતા પરિવારનું, દુઃખ નિવારિયુંએ
॥ સંયમ ન લેજો માય તાય છતાં, જિન નિરધારીયુંએ ॥ ૧૩ ॥
અણુદીઠે મોહ એવડો, તે કિમ વિહોહ ખમેએ ॥ નવ માસવાડા
ઉપરે, દિન સાડા સાતમેએ ॥ ૧૪ ॥ ચૈત્ર શુદ્ધી તેરશ, દીને
શ્રી જિન જનમયા એ ॥ સિદ્ધારથ બુપતિ ભલો, મોઢવ
તવ કીયાએ ॥ ૧૫ ॥

॥ હાલ ત્રીજી ॥ વસ્તુની દેશી.

પુત્રજન્મ્યો પુત્રજન્મ્યો જગત શયુગાર શ્રીસિદ્ધારથનૃપ કુલ
તિલો, કુલમંડળ કુળતણોદીવો, શ્રી જિનધર્મ પતાહિલે, ત્રિશલા દેવી
મુત ચિરંજીવો ॥ એમ આશીશ દીયે ભલી, આવી છપત્ર કુમારી ॥
શુચિ કર્મ કરે તે સહી, સોલે જિસી ઉરિતી નારી ॥ ૧ ॥

॥ હાલ ૪ થી ॥

ચંદ્રસુરે સિંહાસન ઈંદ્ર, જ્ઞાને નિરખતાએ ॥ જાણી
શ્રી જન્મ જિણુંદ્ર, ઈંદ્ર તવ હરખતાએ ॥ ૧ ॥ આસનથી રે

૫૪૭

હોવ, ભકિત હૃદયે ધણીએ ॥ વાળે મુખેષા ઘાંટ, સઘળે
 રણુજણે ॥ ૨ ॥ ઈંદ્ર જીવનપતિ વીશ, વ્યંતરતણાએ ॥
 બત્રીશ રવિ શશિ દોય, દશ હરિ કલ્પનાએ ॥ ૩ ॥ એસઠ
 ઈંદ્ર મિલેવ,, પ્રણમી કહેએ ॥ રતન ગર્ભા જિન માત, દુજી
 એસી નહીએ ॥ ૪ ॥ જન્મ મહોત્સવ કરે દેવ. સરવે આવી-
 યાએ ॥ માયને દેઈ નિદ્રા મંત્ર, સુત લેછ મેઝ ગયા એ ॥૫॥
 કંચન મણિરે ભૃંગાર, ગંધાદોકે ભર્યાએ ॥ કિમ સહેશે લલુવીર,
 હરિશંકા ધરે એ ॥ ૬ ॥ વહેશે નીરપ્રવાહ, કિમ નામીયેએ
 ॥ ન કરે નમણુ સનાત્ર, જાણ્યું સ્વામીયેએ ॥ ૭ ॥ ચરણ
 અંશુદે ગેઝ, ચાંપી નાચિયોએ ॥ મુંજ શિર પર ભગવાંત, ઈંમ
 કહી માચિયોએ ॥ ૮ ॥ ઉલટયા સાયર સાત, સરવે જલ
 હલ્યાએ ॥ પાતાલે નાગિંદ્ર, સઘલા સલસલ્યાએ ॥ ૯ ॥ ગિરિ-
 વર તુટે ટુંક, ગડગડે ધણુંએ ॥ ત્રણ જીવનના લોક, કંપિતલડ
 ઘડયાએ ॥ ૧૦ ॥ અનંત જાળ અરિહંત સુરપતિ કહેએ ॥ હુંસહી
 મૂરખ મૂઢ, એટલું નવિ લહેએ ॥ ૧૧ ॥ પ્રદક્ષિણ દેછ ખામેય,
 મહોત્સવ કરેએ ॥ નાચે સુર ગાએ ગીત, પુણ્ય પોતે ભરે એ
 ॥ ૧૨ ॥ ઇચ્છ સમે સ્વર્ગની લીલ, તણુ સમ ગણેએ ॥ જિન
 મૂઢી માયને પાસ, પદ ગયા આપણેએ ॥ ૧૩ ॥ માય જગી
 જીવે પુત્ર સુરવર પૂજિયોએ ॥ કુંડલ દોય દેવ દુહ્ય, અમિય
 અંશુદે દીયોએ ॥ ૧૪ ॥ જન્મ મહોત્સવ કરે તાત, રિદ્ધિયે
 વાધીયોએ ॥ સ્વજન સંતોષી નામ, વર્ધમાન આપીયોએ
 ॥ ૧૫ ॥

॥ ઢાલ પાંચમી ॥

(રાગ પ્રભુ પારસનાથ રીધાન્ધા)

પ્રભુ કલ્પતરૂ પરે વાધે, શુભ મહિમા પાર ન લાધે ॥
 રમે અદ્ભુત અનુપમ અક્ષ, અંગે લક્ષણ વિદ્યા સક્ષ

૫૪૮

॥ ૧ ॥ મુખ ચંદ કમલદલ નયણાં, શાસ સુરસિંગધ મીઠાં વયણાં
 ॥ હેમવર્ણુ તત્તુ સોહાવે, અતિ નિરમલ નીરે નવરાવે ॥ ૨ ॥
 તપ તેજ સુરજ સોહે, જોતા સુર નરના મન મોહે ॥ ૨મે
 રાજકુવરશુ વનમાં, માય તાયને આનંદ મનમાં ॥ ૩ ॥ પ્રભુ
 અતુલ મહાબલ વીર, ઇંદ્રે સલામાં કંઈ જન ધીર ॥ એક સુર
 મૂઢ વાત ન માને, આવ્યો પરખવા વન રમવાને ॥ ૪ ॥
 અહિ થઈ વૃક્ષ આમલિયે રાખ્યો પ્રભુ હાથે ઝાલી દૂરે નાખ્યો
 ॥ વળી ખાલક થઈ આવી રમિયો હારીવીરને ખાંધેલઈ ગમીયો
 ॥ માયતાય દુઃખ ધરી કહે મિત્ર કાંઈ વદ્ધમાનને લઈ ગયો
 શત્રુ જોતા સુર વાધે ગગને મિથ્યાત્વી, વીરે મુઠીયે હણ્યો
 પાડ્યો ધરતી ॥ ૬ ॥ પાય નમી નામ દીધું મહાવીર, જેહવો
 ઇંદ્રે કહ્યો તેહવો ધીર ॥ સુરવળીયો પ્રભુ આવ્યા રંગે ॥ માય
 તાયને હિલટ અંગે ॥ ૭ ॥

॥ હાલ છટ્ટી ॥ વસ્તુની દેશો ॥ ૭ ॥

॥ રાય એવ્છવ રાય એવ્છવ કરે મનરંગ; સેખન શાળાએ સુત
 ઠવે ચીરહાન સયલ જાણે ॥ તવ સૌધર્મ ઇંદ્ર આવી કરી, પૂછે મંથ
 સામી વખાણે ॥ જૈન વ્યાકરણ તિહાં કીયો, આજુઘો સુરરાય ॥
 વચન વદે પ્રભુ જારતી, પાડ્યો વિસ્મય થાય ॥ ૧ ॥

॥ હાલ સાતમી ॥

પ્રભુ યૌવન વય જળ આવિયાએ, રાય કન્યા યશોદા
 પરણાવીયાએ ॥ વિવાહ મહોત્સવ શુભ કીયાએ ॥ સવિ સુખ
 સંસારનાં વિલસીયાંએ ॥ ૧ ॥ અનુક્રમે કુઈ એક કુવરીએ, વીશ

૫૪૯

વરસ જિતરાજ સ્ત્રીલા કરીએ ॥ માતા પિતા સદ્ગતિ ગયાએ
 ॥ પછી વીર વૈરાગે પૂરિયાએ ॥ ૨ ॥ મયજુરાય સેન જીતિયોએ
 ॥ વીરે અધિર સંસાર મન ચિંતિયોએ ॥ રાજરમણી ઋદ્ધિ
 પરિહરીએ ॥ કહે કુદુ'ળને લેશુ' સંયમ સિરીએ ॥ ૩ ॥

॥ ઢાલ આઠમી ॥

॥ પિતરીયો સુપાસરે, બાઈ નાંદી વર્દન ॥ કહે વત્સ
 એમ ન ક્રીજિયે એ ॥ ૧ ॥ આગે માય તાય વિછોડરે, તું
 વળી વ્રત લીયે ॥ ચાંદે ખારન દીજીયેએ ॥ ૨ ॥ નીર વિણ
 જિમ મત્સ્યરે, વીર બીના તિમ, ટલવલતું સહુ એમ કહે એ
 ॥ ૩ ॥ કૃપાવંત જગવંતરે, નેહ વિન્નો એ વરસ જાજેરાં
 રહેએ ॥ ૪ ॥ કાસુ લીયે અજપાનરે, પરધર નવિ જમે, ચિત્ત
 ચારિત્ર ભાવે રમેએ ॥ ૫ ॥ નકરે રાજની ચીંતરે, સુરસોકાંતિક
 ॥ આવી કહે સંયમસત્તમેએ ॥ ૬ ॥ જુજ જુજ જગવંતરે છોડ
 વિષય સુખ ॥ આ સંસાર વધારણાએ ॥ ૭ ॥

॥ ઢાલ નવમી ॥

આલે આલે ત્રિશક્તાનો કુંવર, રાજ સિદ્ધારથનો નંદન
 દાન સંવત્સરીએ ॥ ૧ ॥ એક કોડી આઠ લાખ દિન પ્રત્યેએ
 કેનકે રમણ કૃપામોતી તો, ચૂડીએ ભરી ભરીએ ॥ ૨ ॥ ધણુ
 કણુ ગજરથ ધોડલાએ, ગામ નયર પુર દેશ તો ॥ મન વાંછિત
 ફળ્યાં એ ॥ નિરધન તે ધન વંત કર્યાં એ, તસ ઘરે ન એળખે
 નારીતો ॥ સમ કરે વળી વળી એ ॥ ૪ ॥ દુઃખ દારિદ્રરે
 જગતણાએ, મેઘપરે, વરસે દાનતો ॥ પૃથ્વી અરણ્ય કરીયે ॥ ૫ ॥

૫૫૭

ખહુ નર નારી ઉત્સવ જુએએ, સુરનર કરેરે મંડાણતો ॥ જિન
દીક્ષા વરીએ ॥ ૬ ॥ વિહાર કરમ જગ જુલ ક્રિયોએ, કેડ
આવ્યો માહણ મિત્રતો, નારી સંતાપિયોએ ॥ ૭ ॥ જિન
યાચક હું વીસયોએ, પ્રભુ ખંધયપી દેવ દૂાયતો, ખંડકરી
દિલોએએ ॥ ૮ ॥

॥ હાલ દશમી ॥ છઠી ભાવના મનધરો એ દેશી ॥

જન્મ ધર કરે પ્રભુ પારણું, સુર તિહાં કંચન વરસે અતિ
ધણું, આંગણું હીપે તેજેં તેહનું એ ॥ ૧ ॥ દેવ દુદ્ધિ તિહાં
વાળે એ તેણે નાદે અંબર ગાળેએ, જાળેએ, ત્રિજુવનમરિ
સોહામણું એ ॥ ૨ ॥ તુટકે ॥ સોહામણું પ્રભુ તપ તપે ખહુ,
દેશ વિદેશે વિચરતાં ॥ ભવિ જીવને ઉપદેશ દેતાં સાતે ઇતિ
શમાવતા ॥ ૩ ॥ પટમાસ વન કાજિરસગ્ગ રહી જિન કમ
કદીન દહે સહી ॥ ગોવાલ ગૌ લગાવી ગયા વીરમુળે એલે
નહીં ॥ ૪ ॥

॥ હાલ પુર્વલી ॥

ગૌ સવિ દહ દિશિ ગયાંએ, તિણે આવી કહું મુનિ કિહાં
ગયાએ, રૂધિરાય ઉપર મુરખ કોપીયાએ ॥ ૫ ॥ ચરણ ઉપર
રાંધી ખીર; તેણે ઉપસર્ગે ન ચલ્યા ધીર, મહાવીર શ્રવણે ખીલા
કોકીયાએ ॥ ૬ ॥ તુટકે ॥ કોકીયા ખીલા દુઃખે પાલ્યા કોન
લહે તિમ કરી ગયાં ॥ જિનરાયને મન શત્રુ મિત્ર સરિખા,
મેરૂપરે ધ્યાને રહ્યા ॥ ૭ ॥ જિન્હી વરસે મેઘ ખારે, વીજલી
જ કે ધણી ॥ એકુ ચરણ ઉપર હાલ જિવ્યો, ઇમ સહે ત્રિજુ-
વન ધણી ॥ ૮ ॥

૫૫૨

॥ દાલ ॥

એક દીને ધ્યાન પુરકરીએ, પ્રભુ નવરીયે પહોતા જોયરીએ
 ॥ તિહાં વૈદ્યે ક્રવણે ખીલાખણીયાએ ॥ ૯ ॥ પારણું કરી
 કાઠિસ્ત્રગ્ગ રહ્યાએ, તિહાં વૈદ્યે સંચ ભેજા કીયાએ, બાંધીયા
 વ્રસે દોર ખીલા તાણીયાએ ॥ ૧૦ ॥ ત્રુટક ॥ તાણી કાઢયા
 દોય ખીલા, વીર વેદના થઈ ધણી ॥ આક્રંદતા ગિરિ ધ્રમે
 શતખંડ, જુઓ ગતિ કર્મતણી ॥ ૧૧ ॥ બાંધે જીવડો કર્મ
 હસતાં, રોવતાં છુટે નહીં ॥ ધન્ય ધન્ય મુનિવર રહે સમચિત,
 ઈમ કર્મ ત્રુટે સહી ॥ ૧૨ ॥

॥ દાલ અગ્યારમી ॥

જુઓ જુઓ કરમે શું કીધું રે; અન્ન વરસ રેષબે ન
 સીધું રે, કર્મ વશે મકરો કોઈ ખેદરે, મહિનાથ પાખ્યા સ્ત્રીવેદરે
 ॥ ૧ ॥ કર્મે ચઢી જહાદત નડીયોરે, સુજીમ નરકમાં પડિયોરે
 ॥ ભરત બાહુબલશું સડિયોરે, ચઢી હાર્યો રાય જસ ચડિયોરે
 ॥ ૨ ॥ સનતકુમારે સહ્યા રોગરે; નલ દમયંતી વિયોગરે ॥
 વાસુદેવે જરાકુવર માયેરે બળદેવ મોહનીયે ધાયેરે ॥ ૩ ॥
 ભાષ શખ મસ્તકે વહીયોરે, પ્રતિ બોધ સુરમુખે સહિયોરે ॥
 શ્રેણિક નરકે એ પહોતયોરે, વન ગયા દશરથ પુત્રરે ॥ ૪ ॥
 સત્યવંત હરિશ્ચંદ ધીરરે, કુંબ ઘરે શિર વધુ નીરરે ॥ કુળેર-
 દત્તને કુયોગરે, બેન વળી માતાશું ભોગરે ॥ ૫ ॥ પરહસ્તે
 ચંદન બાળારે ॥ ચઢ્યું સુભદ્રાને આળરે ॥ મયણ રેહા મૃગા-
 કલેષારે દુઃખ ભોગવ્યાં તે અનેકારે ॥ ૬ ॥ કરમેચંદ્ર કલંકયોરે,
 રાયરંક કોઈ નમુક્યોરે ॥ ઈંદ્ર અહિવ્યાશુ સુખધોરે, રમણ દેવી

પપર

રવીમાઠિ ડીવોરે ॥ ૭ ॥ ઈશ્વર નારીયે નચાવ્યોરે ॥ બ્રહ્મા
ધ્યાનથી મુકાવ્યોરે ॥ અહો અહો કર્મ પ્રધાનરે ॥ જીત્યા
જીત્યા શ્રી વદ્ધમાનરે ॥ ૮ ॥

॥ હાલ ખારમી ॥

(રાગ ચૌદીશે જિનવર પ્રણમુ નિત્યમેવ)

ઈમ કર્મ ખપાવો, ધીરપુરૂષ મહાવીર ॥ ખાર વરસ તપ્તુ
તપ, તે સધળું વિશુ નીર ॥ ૧ ॥ શાસિવૃક્ષ તળે પ્રભુ, પામ્યા
કેવળ જ્ઞાન ॥ સમોસરણુ રમ્યુ સુર, દેશના દીપે જિનલાણુ
॥ ૨ ॥ અપાપાનયરી, યજ્ઞ કરે વિપ્ર જોડ ॥ સર્વ મુજબં દીક્ષા
દીપે; વોરને વન્દે તેહ ગૌતમ આપિ આદે; ચારશે, ચાર હળર
॥ સહસ ચઉદ મુનીશ્વર; ગણધર વર અગ્યાર ॥ ૪ ॥ ચન્દન-
ખાળા પ્રમુખ, સાધવી સહસ છત્રીશ ॥ દોઢલાખ સહસ નવ;
આવક દે આશીષ ॥ ૫ ॥ ત્રણ લાખ આવિકાં; ઉપર સહસ
અઢાર ॥ સંઘ ચતુર્વિંશ થાગ્યો; ધન ધન જિન પરિવાર ॥ ૬ ॥
પ્રભુ અશોક તર તલે; ત્રિગટે કરે વખાણુ ॥ મુણે પર્ષદા ખારે,
યોજન વાણી વિસ્તાર ॥ ૭ ॥ ત્રણ છત્ર સોહો શિર; ચામર
ઢાળે ઇંદ્ર ॥ નાટક અરૂ બત્રીશ, ચોત્રીશ અતિશય જિથુંદ ૮
કુલપગર ભરે સુર, વાળે દુંદુભિ નાદ નમે સકલ સુરાસુર, જાંડી
સવિ પ્રમાદ ॥ ૯ ॥ ચિહ્ન રૂપે સોહો, ધર્મ પ્રકાશે ચાર ॥
ચોવીશમો જિનવર, આપે ભવનો ખાર ॥ ૧૦ ॥ પ્રભુ વરસ
બહોંતેર, પાળી નિર્મળ આય ॥ ત્રિભુવન ઉપગારી, તરણ તારણુ
જિનરાય ॥ ૧૧ ॥ કાર્તિક માસે દિન, દીવાળી નિર્વાણુ ॥
પ્રભુ મુગતે પહોંચ્યા, પામે નિત્ય કન્યાણુ ॥ ૧૨ ॥

કુળશ

એ વીર જિનવર સપલ મુખકર, નામે નવ નિધી સપળે

૫૫૩

॥ ઘર ઋદ્ધિ વૃદ્ધિ મુશિદ્ધિ પામે, એકમને જે નર લને ॥
તપગચ્છ દાકુર મુણુ વીરાગર હીરવીજ્ય ચૂરીશ્વર ॥ હંસ વદેમન
આણુદે, કહે ધન એ મુજ ગુર ॥ ૧ ॥

શ્રી મહાવીર સ્વામીના સત્યાવીશ ભવની ઢાળો

દુહો

શ્રી શુભવિજ્ય સુગુર નર્મી, નર્મી પદ્માવતિ માય ॥ ભવ
સત્યાવીશ વર્ણુવું, મુણુતાં સમકિત થાય ॥ ૧ ॥ સમકિત પામે
જીવને, ભવ ગણુતી એ ગણુાય ॥ જે વળી સંસારે ભમે, તે
પણુ મુગંતે જ્ય ॥ ૨ ॥ વીર જિનેશ્વર સાહેબો, ભમિયો કાળ
અનંત ॥ પણુ સમકિત પામ્યા પછી, અંતે થયા અરિહંત ॥૩॥

॥ ઢાલ ૧ લી. ॥

(કપૂર હોય અતિ ઉજળો રે. એ દેશી.)

પહેલે ભવે એક ગામનોરે, રાય નામે નયસાર ॥ કાળ
લેવા અટવી ગયો રે, બોજન વેળા થાયરે ॥ પ્રાણી, ધરિયે
સમકિત રંગ, જિમ પામિયે સુખ અલંગરે ॥ પ્રાં ॥ ધરિયે
॥ ૧ ॥ એ આંકણી ॥ મનચિંતે મહિમા નીલો રે, આવે
તપસી કાય ॥ દાન દેઇ બોજન કરે રે, તે વાંછિત ફળ હોય
રે ॥ પ્રાણીં ॥ ૨ ॥ મારગ દેખી મુનિવરારે, વદે દેવ ઉપયોગ
પુછે કેમ લટકો છંદારે, મુનિ કહે સાથ વિજોગ રે ॥ પ્રાણીં
॥ ૩ ॥ હવે ભરે તેડી ગયો રે, પડિલાખ્યા મુનિરાજ ॥ બોજન
કરી કહે ચાલીએ રે, સાથ બેળા કરે આજરે ॥ પ્રાણીં ॥
૪ ॥ પગપટી એ બેળા કર્યા રે, કહે મુનિ દ્રવ્ય એ માગ ॥

૫૫૪

સંસારે જુલા લમેરે, ભાવ મારગ અપ વર્ગ રે ॥ પ્રાણી ॥
 ૫ ॥ દેવ ગુરુ ઓળખાવિયા રે, દીધા વિધિ નવકાર ॥ પત્રિમ
 મહાવિદેહમાં રે, પામ્યો સમદિત સાર રે ॥ પ્રાણી ॥ ૬ ॥
 શુભ પ્યાને મરી સુર હુઓ રે, પહેલા સર્ગ મઝાર ॥ પર્યાપમ
 આહુ ચવી રે, ભરત ધરે અવતાર રે ॥ પ્રાણી ॥ ૭ ॥ નામે
 મરીયા યૌવને રે દિક્ષા લાંઝે પ્રભુ પાસ ॥ દુષ્કર ચરણુ દહી
 ધરો રે, ત્રિદંડીક શૂંલ વાસ રે ॥ પ્રાણી ॥ ૮ ॥

॥ દાસ ર જી. ॥

(વિવાહલા ની દેશી.)

નયો વેષ રચે તેણી વેળા, વિચરે આદી સર બેળા ॥
 જળ થોડે સ્નાન વિશેષે, પગપાવડી ભગવે વેષે ॥ ૧ ॥ ધરે
 ત્રિદંડ લાકડી ખોટી, શિર મુઠણુ ને ધરે ચોટી ॥ વળી જન
 વિલેપન અંગે, થુલથી ત્રત ધરતો રંગે ॥ ૨ ॥ સોનાની જનોઈ
 ગામે, સહુને સુનિ મારગ લાખે ॥ સમોસરણે પુછે નરેશ, કોઈ
 આગે હોશે જિનેશ ॥ ૨ ॥ જિન જાંપે ભરતને તામ, તુજ
 પુત્ર મરીયા નામ ॥ વીર નામે ધશે જિન હેલા, આ ભરતે
 વાસુદેવ પહેલા ॥ ૪ ॥ ચક્રવર્તિ વિદેહે થાશે, સુણી આન્વા
 ભરતે છલાસે ॥ મરીયાને પ્રદક્ષિણા દેતા, નમી વંદીને એમ
 કહેતા ॥ ૫ ॥ તમે પુન્યાધવંત ગવાશો, હરિ ચક્રી ચરમ જિન
 થાશો ॥ નવિ વંદુ ત્રિદંડક વેષ, નમું ભકિતએ વીર જિનેશ
 ॥ ૬ ॥ એમ સ્તવના કરી ધર ભવે, મરિયા મન હર્ષ ન
 માવે ॥ મહારે તણુ પદવીની છાપ, દાદા જિન ચક્રી જાપ
 ॥ ૭ ॥ અમે વાસુદેવ પુર થઈશું, કુળ ઉત્તમ મારું કહીશું ॥
 નાથે કુલલ મદ્યશું ભરાણો, નીચ ગોત્ર તિહાં ગધાણો ॥ ૮ ॥

૫૫૫

એક દિન તનુ યેએ વ્યાપે, ડાઠા સાધુ પાણી ન આપે ॥ ત્યારે
 વંછે ચેલેઃ એક તવ મળિયો કપિલ અદિવેક ॥ ૯ ॥ દેશના
 સુણું દીક્ષા વાસેઃ કહે મરિચી લાંચો પ્રભુ પાસે ॥ રાજપુત્ર કહે
 તુમ પાસે, લેશું અમે દીક્ષા ઉઠાસે ॥ ૧૦ ॥ તુમ દરશને
 ધર્મના વહેમ, સુણી ચિતે મરિચી એમ ॥ મુજ ચોગ્ય મળ્યા
 એ ચેલો, મુજ કડવે કડવો વેલો ॥ ૧૧ ॥ મરિચી કહે ધર્મ
 ઉભયમાં, લાએ દીક્ષા જોળત વય માં ॥ એણે વચને વધ્યો
 સંસાર, એ ત્રીજો કહ્યો અવતાર ॥ ૧૨ ॥ લાખ ચોરાશી
 પૂરવ આય, પાળી પાંચમે સ્વર્ગ સધાય ॥ દશ સાગર જલિત
 ત્યાંહી, શુભ વીર સદા સુખ માંહી ॥ ૧૩ ॥

॥ હાલ ૩ જ. ॥

(ચોપાદની દેશી.)

પાંચમે ભવ કાલ્યાણ સન્નિવેશ, કૌશીક નામે આલ્યાય વેષ
 ॥ એંશી લાખ પુરવ અનુસરી, ત્રિદંડીયા ને વેષે મરી ॥ ૧ ॥
 કાળ ખટુ ભમીયો સંસાર, યુણાપુરી, જશી અવતાર ॥ બદોતેર
 લાખ પૂરવને આય, વિમ્ર ત્રિદંડીક વેષ ધરાય ॥ ૨ ॥ સૌધમે
 મધ્ય સ્થિતિયે થયો, આઠમે ચૈત્ય સન્નિ વેશે ગયો ॥ અન્નિ
 ચેત દ્વિજ ત્રિદંડીયો, પુર્વ આસુ લાખ સાડે મુઝો ॥ ૩ ॥
 મધ્ય સ્થિતિયે સુર સ્વર્ગ ઇશાન, દશમે મંદિરપુર દ્વિજ હાણુ
 ॥ લાખ જખત પુરવાપુરી, અગ્નિભૂતિ ત્રિદંડીકે મરી ॥ ૪ ॥
 ત્રીજો સરગે મધ્યાસુ ધરી; ખારમે ભવ સ્વેતાંબીપુરી ॥ પુરવ
 લાખ ચુરમાળીશ આય ભારહીજ ત્રિદંડીકે થાય ॥ ૫ ॥ તેરમે
 ચોથે સ્વર્ગે રમી, કાળ ધણે સંસારે ભમી ॥ ચઉદમે ભવ
 રાજગૃહી જાય; ચોત્રીશ લાખ પુર્વને આય ॥ ૬ ॥ થાવર વિમ્ર

૫૫૬

ત્રિદંડી થયો, પાંચમે સ્વર્ગે મરીને ગયો ॥ સોળમે લલ કોડ
વરસ સમાય, રાજકુમાર વિશ્વજીતિ થાય ॥ ૭ ॥ સંજીવનમુની
પાસે અણ્ણગાર, દુષ્કર તપ કરી વરસ હજાર ॥ માસ ખમણ
પારણુ ધરી દયા, મથુરામાં ગૌચરીએ ગયા ॥ ૮ ॥ ગાયે હજાર
મુનિ પડીયા ધર્યા, વિશાખનંદી પિતરિયો હર્યા ॥ ગૌશૃંગે
મુનિ ગર્વે કરી, ગયાણુ ઉછાળી ધરતી ધરી ॥ ૯ ॥ તપ બળથી
દેવોએ બાળ ધણી, કરી નિયાણું મુનિ અણ્ણસણું ॥ સત્તરમે
મહા શુકે સુરા શ્રી શુભ વીર સત્તર સાગરા ॥ ૧૦ ॥

॥ ઢાલ ૪ થી ॥

(નદી વસુતાકે તીર, ઉડે દોય પાંખોયાં એ દેશી.)

(રાગ વાસુ પૂજ્ય જિનરાજ સુણો સુજ વિનતી)

અઢારમે લવે સાત સુપને સચિત સતી ॥ પોતનપુરીયે
બ્રહ્મ પતિ, રાણી મૃગાવતી ॥ તસ સુત નામે ત્રિવૃષ્ઠ, વાસુદેવ
નીપન્યા ॥ વાપ ધણું કરી સાતમી, નરકે ઉપન્યા ॥ ૧ ॥
વોશમે લવ થઈ સિંહ ચોંધી નરકે ગયા ॥ તિહાંથી ચર્વા
સંસારે, લવ બહુલા થયા ॥ બાવીશમે નરલવ લહી, પુણ્ય દશા
વર્ષા ॥ ત્રેવીશમે રાજ્યધાની; મુકાયે સંચર્યા ॥ ૨ ॥ રાય
ધનંજય ધારણી, રાણીયે જનમિયા ॥ લાખ ચોરાશી પુર્વ આણુ
જીવિયા ॥ ત્રિયમિત્ર નામે ચક્રવર્તી દીક્ષા લહી ॥ કોડી વરસ
ચારિત્ર દશા પાળી લહી ॥ ૩ ॥ મહાશુક થઈ દેવ ઈશુ ભરતે
ચર્ચી ॥ જનિકા નગરીયે જિતશત્રુ રાજવી ॥ હદ્રા માય લખ
પચવીશ, વરસ સ્થિતિ ધરી ॥ નંદન નામે પુત્રે, દિક્ષા આચરી
॥ ૪ ॥ અગ્રીવાર લાખ ને એશી, હજાર હશે વળી ॥ ઉપર
પીસ્તાળીશ, અધિક પણુ દિન રૂળી ॥ વોશ સ્થાનક માસખમણે,
બચ્ચજીવ સાધતા ॥ તીર્થંકર નામ કર્મ, તીહાં નિદામતા

૫૫૭

॥ ૫ ॥ સાખ વરસ દીક્ષા, પર્વાવ તે પાળતા ॥ છવીશમે ભવે,
પ્રાણુત કલ્પે દેવતા ॥ સાગર વીશનું જીવિત સુખભર ભોગવે ॥
શ્રી શુંભ વીરજિનેશ્વર ભવ સુંધુજને હવે ॥ ૬ ॥

॥ ઢાલ ૫ મી ॥

(ગજરામારજી ચાલ્યા ચાકરી ૩, એ દેશી.)

(રાગ સુધર્મા દેવલોક મા રે)

નખર માહણ્યકુંડમાં વસે રે, મહારુદ્ધિ દુષભદ્રત નામ ॥
॥ દેવાનંદા ઢિંગ્ર આલિકા રે, પેટ લીધો પ્રભુ વિસરામ રે ॥
પેટ લીધોપ્રભુ વીસરામ ॥ ૧ ॥ બ્યાશી દીવસને અંતરે રે, શુર
હરિહુજમેથી આય ॥ સિદ્ધારથ રાજધરે રે, ત્રિશલા કુખે છટકા-
વરે ॥ ત્રિ૦ ॥ ૨ ॥ નવ માસાંતરે જનમિયારે, દેવ દેવીયે
ઓઝાવ કીધ ॥ પરણી વસોદા ચૌવનેરે નામે મહાવીર પ્રસિદ્ધ
રે ॥ ના૦ ॥ ૩ ॥ સંસારલોલા ભોગવીરે, ત્રીશ વર્ષે દીક્ષા
લીધ ॥ બારવરસે હુઆ કેવળી રે, શિવ વહુનું તિલકે શિર
કીધરે ॥ સિ૦ ॥ ૪ ॥ સંધ અતુર્વિધ થાપીયો રે, દેવાનંદા દુષ-
ભદ્રત પ્યાર ॥ સંધમ દેઈ શિવ મોકલ્યાં રે, ભગવતી સુત્રે
અધિકાર રે ॥ ભ૦ ॥ ૫ ॥ યોત્રિય અતિશય શોભતા રે ॥
સાથે ચઉદ સહસ્ર આણુગાર ॥ છત્રીશ સહસ્ર તે સાધવી રે; બીજો
દેવ દેવી પરીવાર રે; બીજો ॥ ૬ ॥ ત્રીશ વરસ પ્રભુ કેવળી
રે ॥ ગામ નગર તે પાવન કીધ ॥ ખડોતેર વરસનું આઉખુરે;
દીવાળીયે શિવપદ કીધ રે ॥ દીવા૦ ॥ ૭ ॥ અગુરુ સદ્યુ અવ-
ગાહને રે; કીયો સાદી અનંત નિવાસ ॥ મોહરાય મહા મુજશુરે;
તન મન સુખનો હોય નાથ રે ॥ તન૦ ॥ ૮ ॥ તુમ સુખ
એક પ્રદેશનું રે નવિ માવે લોકાકાશ ॥ તો અમને સુખીયા
કા રે અમે ધરીયે તુમારી આશરે ॥ અમે૦ ॥ ૯ ॥ અક્ષય

૫૫૮

ખજનો નાથનો રે મે દોદો ગુરુ જી'પદંથ ॥ લાલચ લાગી
સાહેબા રે; નવિ ભજ્યે કુમતિનો લેશ રે ॥ નવિ ॥ ૧૦ ॥
મહોટાનો ને આશરોરે તેથી પાર્શ્વે લાંલ વિલાસ ॥ દ્રવ્ય ભાવ
શત્રુ હણી રે શુભ વીર સદા સુખવાસ રે ॥ શુભ ॥ ૧૧ ॥

કુળશ

॥ ઓગણીશ ઓંકે વરસ છે ઢે, પુણિમાં આવણુ વરે ॥
મે' શુભ્યો લાયક વિશ્વનાયક; વર્ણમાન જિનેશ્વરે ॥ સર્વેશ રંગ
તરંગ ગ્રીલે જસવિજય સમતા ધરે ॥ શુભ વિજય પાડિત
ચરણુ સેવક વીરવીજય જય કરે ॥ ૧૨ ॥

શ્રી મહાવાર સ્વામીનું હાતરડું

॥ માતા ત્રિશલા બ્રુલાવે પુત્ર પારણે ગાવે હાલો હાલો
હાલરવાનાં ગીત ॥ સોના રૂપાને વળી રતને જડિયુ' પારણુ,
રેશમ દોરી ધુધરી વાગે છુમ છુમ રીત ॥ હાલો હાલો હાલો
હાલો મારા નંદને ॥ ૧ ॥ જિનજી પાસ પ્રભુજી વરસ અઢીસેં
અંતરે, હોશે ચોવીશમે તીર્થ'કર જિતપરિમાણુ ॥ કેશી સ્વામી
મુખથી એવો વાણી સાંભળી, સાચી સાચી હુઈ તે મારે અમૃત
વાણુ ॥ હાં ॥ ૨ ॥ ચૌદે સ્વપને હોવે ચક્રી કે જિનરાજ,
વીત્યાખારે ચક્રી નહિં હવે ચક્રી રાજ, જિનજી પાસ પ્રભુના શ્રી
કેશી ગણુ ધાર, તેહને વચને જાણ્યા ચોવીશમા જિનરાજ, મારી
કૂખે આવ્યા તારણુ તરણુ અઢાળ મારી કૂખે આવ્યા ત્રણ્ય
જીવન શિરતાજ, મારી કૂખે આવ્યા સંઘ તીરથની લાજ; હુ'તો
પુણ્ય પનોતી ઇંદ્રાણી થઈ આજ ॥ હાં ॥ ૩ ॥ મુજને
દોહલો ઉપન્યો બેસું ગળ અ'બાડીયે', સિંહાસનપર બેસું ચામર
હથ ધરાય ॥ એસહુ લક્ષણુ મુઝને નંદન તાહરા તેજનાં, તેદિન
સંભારે' ને આનંદ અંગ ન માય ॥ હાં ॥ ૪ ॥ કરતલ

૫૫૯

પગતલ લક્ષણ એક ઉત્તરને આઠ છે, તેટલી નિશ્ચય જાણ્યા
 જિતવર શ્રી જગદીશ ॥ નંદન જમણાં જગથે લાંબત સિંહ
 ગિરાજતો, મેંતો પેલે મુખને દંડે દિશવાવીશ ॥ ૭૮ ॥ ૫ ॥
 નંદન નવલા બાંધવ નંદીવર્દનના તમે, નંદન બોળાઇએના
 દીવર છે સુકુમાલ ॥ હસશે બોળાઇએ કહી દીવર મારા
 લાડકા, હસશે રમશે ને વળી ચૂંટી ખણુશે ગાલ હસશે રમશે
 ને વળી કુંસા દેશે ગાલ ॥ ૭૯ ॥ ૬ ॥ નંદન નવલા ચેડા
 રાગના ભાણેજ છે, નંદન નવલા પાંચસેં મામીના ભાણેજ છે,
 નંદન મામડીયાના ભાણેજ સુકુમાલ ॥ હસશેહાથે ઉઠાળી
 કર્કાને નાના ભાણેજ, આંખો આંજ ને વળી ટપકુ કરશે
 ગાલ ॥ ૮૦ ॥ ૭ ॥ નંદન મામા મામી લાવશે ટોપી આંગણાં,
 રતને જડીવાં જાલર મોતી કસબી કોર ॥ નીલાં પીળાં ને વળી
 રાતા સરવે જાતિનાં, પહેરાવશે મામી મારા નંદકિશોર ॥ ૮૦
 ॥ ૮ ॥ નંદન મામા મામી મુખડતી બહુ લાવશે, નંદન ગળવે
 હરશે લાકુ મોતીચુર ॥ નંદન મુખડાં જોઈને હેશે મામી
 લામણાં, નંદન મામી કહેશે જીવે મુખ હરપૂર ॥ ૮૦ ॥ ૯ ॥
 નંદન નવલા ચેડા મામાની સાતે સતી, મારી ભત્રીજા ને જેન
 તમારી નંદ ॥ તે પશુ ગળવે હરવા લાખજુસાઈ લાવશે, તુમને
 જોઈ જોઈ હોશે અધિદે પરમાનંદ ॥ ૮૦ ॥ ૧૦ ॥ રમવા
 કાજે લાવશે લાખટકાને બુધરો, વળી સુડા મેનાં પોપટ ને
 ગજરાજ ॥ સારસ હંસ કોયલ તીતરને વળી મોર જી, મામી
 લાવશે રમવા નંદ તમારે કાજ ॥ ૮૦ ॥ ૧૧ ॥ જીવન
 કુમરી અમરી જાજકણશે નવરાવિયા, નંદન તમને અમને કેલી
 ધરની માફે ॥ દુલની વૃષ્ટિ કીર્તી ચોજન એકને માંડલે, બહુ
 ચિરજીવો આશીષ દીપી ત્યાંહી ॥ ૮૦ ॥ ૧૨ ॥ તમને મેર
 ગિરિ પર સુરપતિયે નવરાવિયા, નિરખી નિરખી હરખી સુદૃઢ
 લાલ કમાચ ॥ મુખડા ઉપર વાર કોટિ કોટિ ચંદ્રમા, વળી

૫૬૦

તત્ત પર વારે મહાગણનેા સમુદાય ॥ ૬૦ ॥ ૧૩ ॥ નંદન
 નવલા લાણવા નિશાળે પાણુ મુકશુ, ગજપર અંબાડી બેસાડી મોટેસાજ
 ॥ પસલી લારશુ શ્રીફળ ફેફળ નાગરવેલશુ, રુખડકાં લેશુ
 નિશાળીયાને કાજ ॥ ૬૦ ॥ ૧૪ ॥ નંદન નવલા મોટા થાશે
 ને પરણાવશુ વરવહુ સરખી જોડી લાવશુ રાજકુમાર ॥ સરખા
 વેવાઈ વેવાણુંને પધરાવશુ, વરવહુ પેાખી લેશુ જોઈ જોઈને
 દેદાર ॥ ૬૦ ॥ ૧૫ ॥ ખીચર સાસરા મારા મેહુ પખ નંદન
 ઉજળા, મારી કુખે આબ્યા લાત પનોતા નંદ ॥ મહારે આંગણુ
 વુઠા અમૃત દ્વધે મેહુલા, મહારે આંગણુ ફળિયા સુરતર સુખના
 કંદ ॥ ૬૦ ॥ ૧૬ ॥ ઇણિ પરે ગાયું માતા ત્રિશલા સુતનું
 પારણું ને કોઈ માશે લેશે પુત્ર તણા સામ્રાજ ॥ બીલામોદા
 નગરે વરણુનું વીરનું હાલરં, જય જય મંગલ હોને દીપવિજય
 કવિરાજ ॥ ૬૦ ॥ ૧૭ ॥

મહાવીર સ્વામીનું પારણું.

બુલાવે માઈ વીર કુવર પારણે. (૨)

રત્ન જડીત સેનેકા પારણા,

દોરી જરીકી ગલને. સુ ૧

મણી મોતીઅરકે ઝુમકે નીકે,

ધુધરી ધમકે કારણે. સુ ૨

રત્ન દામ શ્રીધામ ગંડક પર,

કરે પ્રભુજી ખ્યાલને. સુ ૩

મેના મોર શુક સારસ સુંદર,

હરખે કુવર પારણે. સુ ૪

૫૬૧

હપ્પન દીગ કુંવરી હુલરાવે,
ખખવે યખવે તાલને. કું ૫
ત્રીશક્તા માતા આનાંદીત હોવે,
નીરખે નીરખે ખાલને. કું ૬
હંસ કહે રાજુ પારણું પોઢયા,
જાણું જગત ચાલને. કું ૭

મહાવીર સ્વામીનું પારણું.

જાનો મોરા જખ, જાનો મોરા વીર; પછે તમારી દેરી
તાણું; મહાવીર કુંવર કુલે પાનણીએ કુલે ૦ ટેક. હીરના દોરે
ધ્રુમે છે મોર કાયલડી સુર નારી. ॥ મહાવીર ૦ ॥ ૧ ॥
છંદાણી આવે, હાલણુ હુલણુ લાવે; વીરને હેતે કરી હુલરાવે
॥ મહાવીર ૦ ॥ ૨ ॥ મુંદર ખજેલી આવે, આજુબણુ લાવે;
ખાખાં રૂડાં લાવે, મોતીચુર લાવે, વીરને હેતે કરી જમાડે.
॥ મહાવીર ૦ ॥ ૩ ॥ વીર મહોટા થાશે, નિશાએ લણુવા જાશે;
એમ ત્રિસલામાતા હરખાશે, ॥ મહાવીર ૦ ॥ ૪ ॥ નંદિવર્ધન
આવે, રાણી રૂડી લાવે; વીરને હેતે કરી પરણાવે ॥ મહાવીર ૦
॥ ૫ ॥ વીર મહોટા થાશે, જગતમાં ગવાશે; એમ કાંતિવિજય
ગુણુ ગાશે. ॥ મહાવીર ૦ ॥ ૬ ॥

શ્રી સિદ્ધચક્રની ઢાળો

ઢાલ ૧

જીહો પ્રથમું દિનપ્રત્યે જિનપતિરે લાલા ॥ શિવ મુખકારી
અશેષ; જીહો આસોઈ ચૈત્રી લણી ॥ લાલા ॥ અઘાષ્ટ વિશેષ

૫૬૨

॥ લવીકળન જિનવર જગજયકાર ॥ જહો ॥ જહાં નવપદ
 આધાર ॥ લવીકળન ॥ ૧ ॥ જહો તેહ દિવસ આરાધવા
 ॥ લાલા ॥ નંદીસર સુર જય ॥ જહો જવાભિગમ મહિ ક્યું
 ॥ લાલા ॥ કરે અડદિત મહિમાય ॥ લવીં ॥ ૨ ॥ જહો
 નવપદ કરે પાંત્રનીરે લાલા ॥ પુન કીજે રે જય ॥ જહો
 રોગ સોગ સ્વી આપદા ॥ લાલ ॥ નાસે પાપનેા વ્યાપ ॥
 લવીં ॥ ૩ ॥ જહો અરિહંત સિદ્ધ આચારજ ॥ લાલ
 દિવજાય સાધું એ પંચ ॥ જહો દસણ નાણ ચારિત્ર તવે
 ॥ લાલા ॥ એ ચહિણુનો પ્રપંચ ॥ લવીં ॥ ૪ ॥ જહો
 એ નવ પદ આરાધતાં ॥ લાલા ॥ ચપાપતિ વિખ્યાત ॥
 જહો નૃપ શ્રીપાલ સુખીએ થયો રે ॥ લાલા ॥ તે સુણુને
 અવકાત ॥ લવીં ॥ ૫ ॥

ઢાલ ૨

માલવધુર ઉન્નણીપેરે લોલ, રાજ્ય કરે પ્રજાપાલરે, ॥
 સુચિતર ॥ મુરમુદરી મયણામુદરીરે લોલ, એ પુત્રી તસખાલરે
 ॥ સુચિત ॥ ૧ ॥ શ્રી સિદ્ધચક્ર આરાધીએરે લોલ, જંમ હોય
 સુખની માલરે ॥ સું ॥ શ્રીં ॥ પહેલી મિથ્યા શ્રુત લણીરે
 લોલ, ખીજી જિન સિદ્ધાંતરે ॥ સું ॥ જુદિ પરિક્ષા અવસરેરે
 લોલ, પૂછી સમસ્યા તુરંતરે ॥ સું ॥ ૨ ॥ શ્રીં ॥ તુરે
 નૃપ વર આપવારે લોલ, પહેલાં કહે તે પ્રમાણુરે ॥ સું ॥ ખીજી
 કર્મ પ્રમાણથીરે લોલ, ડોપ્યો તવ નૃપ ભાણુરે ॥ સું ॥ ૩ ॥
 શ્રીં ॥ કુષ્ટીવર પરણાવિએરે લોલ, મયણાવરે ધરી નેહરે
 ॥ સું ॥ રામા હજીએ વિચારીએરે લોલ ॥ સુંદરી વિણસે
 તુજ દેહરે ॥ સું ॥ ૪ ॥ શ્રીં ॥ સિદ્ધચક્ર પ્રભાવથીરે લોલ
 નિરોગી થયો જેહરે ॥ સું ॥ પુણ્ય પસાએ કર્મલા લહોરે
 લોલ, વાધ્યો ધણો સસનેહરે ॥ સું ॥ ૫ ॥ શ્રીં ॥ માહિલે

૫૬૩

વાત તેજળ સહારે લોલ, વંદવા આવ્યો ગુરૂ પાસરે ॥ સુ૦ ॥
 નિજ ઘર તેડી આવ્યોરે લોલ, આપે નિજ આવાસરે ॥ સુ૦ ॥
 ૬ ॥ શ્રી૦ ॥ શ્રીપાલ કહે કામીની મુણોરે લોલ, મેં જનક
 પરદેશરે ॥ સુ૦ ॥ માલ મતા બહુ લાવશુરે, પરશુ તુમ તણી
 ખાંતરે ॥ સુ૦ ॥ ૭ ॥ શ્રી૦ ॥ અવધી કરી એક વરસનીરે
 લોલ ॥ ચંદ્યો નૃપ પરદેશરે ॥ સુ૦ ॥ શેઠ ધવલ સાથે ચંદ્યોરે
 લોલ ॥ જલ પંથે મુવિશેષરે ॥ સુ૦ ॥ ૮ ॥ શ્રી૦ ॥

ઢાલ ૩

પરણી બળ્બર પતિ સુતારે ધવલ મુકાવ્યો જ્યાંડ ॥
 જિનહરબાર ઉઘાડતારે, કનકકેતુ ખીજ ત્યાંડ ॥ ૧ ॥ ચતુરનર
 શ્રી શ્રીપાલ ચરિત્ર ॥ પરણી વસ્તુપાલનીરે, સમુદ્ર તટે આવત;
 મકરકેતુ નૃપ સુતારે, વીણાવાટે રીજત ॥ ચતુ૦ ॥ ૨ ॥
 પાંચમી ત્રેલોક્યસુંદરી, પરણી કુબ્જ નૃપ, હકી સમસ્થા પુરતીરે,
 પંચ સખીશુ અનૂપ ॥ ચતુ૦ ॥ ૩ ॥ રાધાવેધી સાતમીરે,
 આઠમી વિષ ઉતાર ॥ પરણી આવ્યા નીજ ઘરેરે, સાથે બહુ
 પરિવાર ॥ ચતુ૦ ॥ ૪ ॥ પ્રગ્નપાલે સાંઝલીરે, પરદલ દેરી
 વાત ॥ ખંધે કુવાડો લેઈ કરીરે, મયણા હુઈ વિખ્યાત ॥
 ચતુ૦ ॥ ૫ ॥ ચંપા રાજ્ય લેઈ કરીરે, ભોગવી કામીત ભોગ
 ॥ ધર્મ અરાધી અવતપોરે, પહોતો નવમે સુરલોગ ॥ ચતુ૦ ॥

ઢાલ ૪ થી

એમ મહિમા સિદ્ધચક્રનો, મુણી આરાધે સુવિવેક મેરે
 લાલ નવ ઝોળી નવ આંખીલે તેર સહસ જપો ૫૬ એક મેરે
 લાલ શ્રી સિદ્ધચક્ર આરાધે એ ॥ ૧ ॥ અડદલકમલની ચાપના,
 મધ્યે અરિહંત ઉદાર ॥ મે૦ ॥ ચિહ્ન દીસે સિદ્ધાદિક ચઉ,
 ચક્ર દિસે તું ગુણધાર ॥ મે૦ ॥ ૨ ॥ શ્રી૦ ॥ એ પડીકકમણા

૫૬૪

જત્રની, પૂજન દેવ વંદન ત્રિશલ ॥ મેં ॥ નવમે દિન સુવિશે-
 પથી, પંચામૃત કીજે પખાત્ર ॥ મેં ॥ ૩ ॥ શ્રીં ॥ બુધિ
 શયન બ્રહ્મ વિધ ધારણુ, રંધે રાખે ત્રણુ જોગ ॥ મેં ॥
 ગુરૂ વૈશ્યાવસ્ય કીજીએ, ધરે સહજણા ઓગ ॥ મેં ॥ ૪ ॥ શ્રીં
 ॥ ગુરૂ પડીલાની પારિએ, સાહમી વછલ પણુ હોય ॥ ઉજમણુ
 પણુ નવનવાં, ફલ ધાન્ય રચણુંદિક દોષ ॥ મેં ॥ ૫ ॥ શ્રીં
 ઈંક લવ સવિ સુખ સંપદ, પરસે રાવે સુખ ધાય ॥ મેં ॥
 પડિત શાંતિવિજય તણું, કહે માનવિજય ઉવજાવ ॥ મેં ॥ ૬ ॥ શ્રીં ॥

શ્રી સિદ્ધચક્રની સ્તવન ઢાળ

ઢાળ પહેલી

(રાગ - ઢાનના એ દીવડા)

સરસ્વતીને ચરણું નમી, પ્રભુમી સદગુરૂ પાય રે,
 સિદ્ધચક્ર ગુણ ગાઈશું. મુજ મન હર્ષ ઉઝાય રે,
 ધન્ય ધન્ય શ્રી સિદ્ધચક્રને ... ૧

તેહ દિવસે મુરપતિ મલી, જાપ નંદીશ્વર દીપે રે,
 ઉત્સવ મહોત્સવ સુર કરી, કર્મ કરકને જીયે રે ધન્ય ... ૨

અઠાઈ મહોત્સવ કરે, જીવા લિંગમની સામે રે,
 શ્રેણિકરાયે પૂજીયું. ઈન્દ્રજીતિ ઈમ દાખે રે ધન્ય ... ૩

શ્રી શ્રીપાલ મયાણુ પરે, જાપ જપેા જન્ય પ્રાણી રે,
 રાગ શોકને આપદા જામ શમે તેહકાય પ્રાણી રે ધન્ય ... ૪

આસો શુદ્ધિ સાતમ થકી પૂનમ લગે ઓળીએ કરે,
 એકાશી નવ ઓળીએ આંખીલ તપ સુવિવેકરે ધન્ય ... ૫

૫૬૫

સાડાચાર સાંવત્સરે તપનેા એહ પરિણામ રે ગુણલુ
પદ એક એકનું સહજદોય મુખીતાન રે ધન્યા. ... ૬

ઢાળ ઓછ

આદિ જિનેશ્વર વિનતી હમારી. (એ દેશી)
(રાગ દિસ છુટને વાલે)

આરગુણે અરિહંત ધયાહિ. સિદ્ધ ભજ્ને ગુણ આઠરે,
છત્રીસ ગુણે આચાર્ય સોહો. પચવીસ ઈ પદ પાઠરે. ...૧
ગુણ સતાવીસ સાધુ વંદુ. દર્શન સહસ્ર બેઠેરે,
જાન એકાવન ગુણે સંપૂરે. ચારીત્ર સીતેર ઉમેઢેરે. ગુણ ...૨
પચાસ બેઠ તપને જપાયે. ગુણલુ એ વર્તમાન રે,
તેર સહસ વળી ખીજે બેઠે વિદ્યા પ્રવાદ પુરાણ રે. ગુણ ...૩
દર્શન જ્ઞાનના દશ વક્ષી જાણો. ચારિત્ર પદ જહુપાઠરે,
તપના પદ ગુણ સર્વ મત્રીને, એકસોત્રીસજ આધરે ગુણ ...૪
અરિહંત આઢે પચપદ ઢેરાં ગુણ છે એકસો આઠરે,
નો કારવાળે એહ પ્રમાણે સમયે ભવદુઃખ જાયરે ગુણ ...૫
હવે ઉજમણા વિધિરુયુ' બોલુ'. સાંભળજયો ચિત્ત લાયરે,
ઉજમણીથી ફલ જહુ' વાધે. જીમ જલપંકજ ન્યાયરે. ગુણ ...૬

ઢાળ ત્રીછ

(રાગ જયોતસે જયોત રાગ ઘેણીકે મન અચરીજ હુઓ)

તપજપ કરીએ શક્તિથી, તેહ તણો છે બેઢ રે,
શક્તિ પ્રમાણે ઉજવો. ભવલવના દુઃખ છેદ રે.
વીર વચનથી જાણુજયો ...૧

૫૬૬

ઉજમણા વિષ્ણુ ફળ કેટલું જીમ અલુણા ધાન્ય રે,
 શકિત ધણી છે નેંડની. પણ ઉજવે નહિ મત માન્યોરે. ...૨
 તેહને ફળ કેટલું કલ્યો. સાંભળ શ્રેણીકરાયરે,
 કુકશ આપે વર્તિને. પુણ્ય તે એટલું થાયરે. ...૩
 આત્મ જ્ઞાને ધારીયે ધરીયે શીવજી જીસ રે,
 ગુરૂ પડિલાજીને પારીયે. સ્વામિ વત્સલે ફળ લે સીરે ...૪
 પાલણપુરમાં પ્રેમસ્થુ. શ્રી સિદ્ધયજી ગુણ ગાયા રે,
 મનુર ચોમાસુ તિહાં રહી. ઉજમણે મન લાવારે ...૫

કુળશ

ઈમ સયલ સુહંકર સયલ પુરધર સંસ્તબ્યો રિસહસર તપ
 ગચ્છરાજો વાદી વાજો વડ વિજય જીતેંદ્ર સુરીસર તારા પસાયે
 સ્તવન પલક્યો શિષ્ય રૂપ વિજય તજુદ્યે અદાર એકાશી આસા
 પુનમ રંગ વિજય હિલટ ધણો ૧

॥ ૐ નમઃ સિદ્ધમ્ ॥ ૐ હ્રીં શ્રીં ગુરુ ગૌતમાય નમઃ ॥

શ્રી હીવાળી સ્તવન અર્થસહિત.

હાલ પહેલી. રામગીરિ,

પ્રથમ એક પીઠિકા-અગમગ દીપિકા-એ રાગ.

શ્રી બ્રમણ સંઘ તિલકોપમ ગૌતમ, સુગતિ પ્રહિપત્ય
 પાદારવિદં; ઇન્દ્રજીતિ પ્રભવ મહાસા મોચકં, કુશલ કેટિ
 કસ્યાણ્ય કંદં. ? ૧

૫૬૭

બાવર્થ :-શ્રી મુનિરાજના સમુદાયમાં તિલક સરખા, ગૌતમ ગોત્રવાળા, તેમને તથા સદ્ગતિ આપનાર છે ચરણ કમળ જેમના એવા તથા ઈન્દ્રજીતિ ગણપર પ્રભુ પાપથી મક્ષાવનારા, કરેલ છે કુશળ જેમણે એવા, અને કરેડો ગમે કલ્યાણ (સુખ)ના કંદરૂપ એવા (શ્રી ગૌતમ સ્વામી) ને નમસ્કાર કરીને ॥ ૧ ॥

મુનિ મન રંજણો, સપલ દુઃખ લંજણો, વીર વર્ધમાનો
જીવદો; મુગતિ ગતિ જીમ સહી, તિમ કહું મુણ સહી, જીમ
હોએ ઉપાં ઉછડે આણદો. મુ૦ ૨

બાવર્થ - મુનિના મનને રંજન કરવાવાળા, અને સર્વ દુઃખને લાંગવાવાળા એવા વીર (મહાં પરાક્રમી) શ્રી વર્ધમાન જીનેશ્વર જે રીતે મોક્ષ પામ્યા તે રીતે હું અહિં (શ્રી મહાવીર નિર્વાણની સ્તુતિ) કહું છું તે સાંભળોકે જેથી હૃદયમા ઉર્ષ અને આનંદ ઉત્પન્ન થાય. ॥ ૨ ॥

કરીય ઉદ્ધોષણા દેશપુર પાટણે, મેધ જીમ દાન જલ
બહસ વરસી; ધણુ કણુગ મોતિયા, ઝગમગે ગેતિયા, જીન દેહ
દાન ઈમ એક વરસી. મુ૦ ૩

બાવર્થ :-ધણુ દેશ-નગર ને પત્તનોમાં (નગર વિશેષમાં) ઉદ્ધોષણા (જહોર) કરીને શ્રી વીરસ્વામીએ મેધની પેટે દાનરૂપા જીન ધણુ વરસાવ્યું, તેમાં ધન, સુવર્ણ અને દેહોપ્યમાન જ્યોતિવાળાં મોતી છત્યાદિ વસ્તુઓનું શ્રી જીનેશ્વરે ૧ વર્ષ સુધી દાન આપ્યું. ॥ ૩ ॥

દોયવિષ્ણુ તોય ઉપવાસ આદે કરી, માગસિર કૃષ્ણ દશમાં
દહાડિ; સિદ્ધિ સામ્રા થઈ વીર દીક્ષા લેઈ, પાપ સંતાપ
મલ દૂર કાઢે. મુ૦ ૪

૫૬૮

બાવાર્થ : એટલું બધું દાન આપ્યા છતાં પણ શ્રી વીર ભગવાને રાગ-દ્વેષ રહિતપણે ઉપવાસ વિગેરે તપ કરી માગર વદિ ૧૦ માંને દિવસે મોક્ષની સન્મુખ થઈ શ્રી વીર ભગવાને દીક્ષા અંગીકાર કરી પાપ રૂપી સંતાપ અને કર્મરૂપી મેલ દૂર કરવા માંડ્યો. ॥ ૪ ॥

બહુલ બંધાણ ઘેરે પારણું સામિએ, પુણ્ય પરમાન્ત મધ્યાત્મ કિધું; જીવન ગુરુ પારણા પુન્યથી બંધાણ, આત્મ અવતાર કળ સમક્ષ લિધું. મુ૦ ૫

બાવાર્થ : ત્યાં શ્રી વીર સ્વામીએ બહુલ નામના બ્રાહ્મણને ઘેરે પુણ્ય વડે મધ્યાત્મ દિવસે ખીરનું પારણું કર્યું, અને ત્રણ જાતના ગુરુને પારણું કરાવવાના પુન્યથી તે બહુલ બ્રાહ્મણે પોતાના જન્મનું સર્વ શુભ કળ ઉપાર્જન કર્યું. ॥૫॥

કર્મચંડાલ ગોસાલ સંગમ મુરો, જીણે જીન ઉપરે ધાત મંડ્યો; એવો વધર તે પાપિયા સે કર્યો, કર્મ કોટિ તુલિજ સળલ દંડ્યો. મુ૦ ૬

બાવાર્થ :—વળી કર્મ ચંડાલ એવો ગોશાળો અને સંગમ દેવકે જોણે શ્રી જીનેશ્વરના ઉપર ઉપધાત (ઉપસર્ગ) પ્રારબ્ધો હતો, તે હે પાપી ગોશાળો અને સંગમ દેવ! તે ભગવાન સાથે એટલી બધી શત્રુવટ શા માટે કરી? અને તેમ કરવાથી કરોડો કર્મો વડે તમે પોતે જ ખરી રીતે દંડ્યા છો! ॥ ૬ ॥

સહજ ગુણ રોષિએ નામે ચંડકોવિયો, જીનપદે જાન જિમ જોડ વિલગો; તેડને જીવિ ઉદ્યો જગપતિ, કિધ્યો પાપથી એહિ અલગો. મુ૦ ૭

પાંદે

આવાર્થ : વળી સ્વભાવથી જ ક્રોધ ગુણુવાળો ચંડકૌશિક નામે મહા સર્પ કે જે જીનેશ્વરના પગે શ્વાનની પેઠે વળગ્યો હતો (કરડયો) તેને પણ હે જીનેશ્વર આપે મોઢા આપી ઉદ્ધાર કર્યો, અને પાપથી અતિશય વિમુખ કર્યો ॥ ૭ ॥

વેદ્યામા ત્રિયામ લગે ખેદિયો, ભેદિયો તુઝ નવિ ધ્યાન કુન્નો; શલપાણિ અન્નાણિ અહો જુઝ્યો, તુઝ દૂપા પાર પાણે ન શન્નો મુઠ ૮

આવાર્થ : વળી શલપાણી યક્ષ તમને કલ્થના કરવામાં રાત્રિના ૩ પ્રહર સુધી પરિગ્રમ કરી ચાક્યો પણ તમારે ધ્યાનરૂપી ઘડો ભેદાયો નહિ, અને અહોતે અજ્ઞાની શલપાણી યક્ષને ઉલટો મોઢા પમાડ્યો માટે તમારી દયાનો પાર તો મહાદેવ સરખા પણ પામે નહિ. ॥ ૮ ॥

સંગમે પિડીઆ પ્રભુ સખલ લોયણે, ચિંતવે ક્ષુદ્રસ્થે કિમ એહો; તાસ ઉપર દયા એવડિ શી કરી, સાપરાધે જને સખલ નેહો. મુઠ ૯

આવાર્થ : -સંગમ દેવે જ્યારે અત્યંત દુઃખ આપવા માંડ્યું ત્યારે ભગવાન આંસુ સહિત લોચન વડે ચિંતવવા લાગ્યા કે એહો આ બિચારો જીવ શી રીતે મોઢા પામશે ? તો હે પ્રભુ ! અપરાધી જન ઉપર એટલો બધો પ્રબળ સ્નેહ શા માટે ? ॥૯॥

ઈમ ઉપસર્ગ સહેતાં તરણિ મિત વરસ, સાઈ ઉપર અધિક પક્ષ એકે; વીર કેવલ લશ્તું કર્મ દુઃખ સવિ દશું, ગહગણું સુર નરનિ કર નર અનેકે. મુઠ ૧૦

આવાર્થ : -એ પ્રમાણે અનેક ઉપસર્ગ સહન કરતાં સુધ્ધ જેટલાં (૧૨) વર્ષ ને ઉપરાન્ત ૦૧ વર્ષને એક પખવાડીયું (૧૨૧ વર્ષ ને ૧૫ દિવસ) વ્યતીત થયે શ્રી વીર ભગવાન

૫૭૦

કેવલજ્ઞાન પામ્યા અને સર્વ ઘાતિ કર્મનું દુઃખ ખાળ્યું, અને દેવનેા સમૂહ તથા અનેક મનુષ્યો અતિ હૃદય પામ્યા. ॥૧૭॥

ઇંદ્રજૂતિ પ્રમુખ સહસ ચઉદશ મુનિ, સાદૃશી સહસ હત્રાસ વિહસી; ઓગણસાટ સહસ એક સાખ શ્રદ્ધાભ્યા, શ્રાવિકા ત્રિસખ અદાર સહસી. મું ૧૧

ભાવાર્થ :—ત્યારબાદ ગૌતમ પ્રમુખ ૧૪૦૦૦ મુનિ, નિર્મોહી એવી ૩૬૦૦૦ સાધ્વી, ૧૫૮૦૦૦ શ્રાવક ને ૩૧૮૦૦૦ શ્રાવિકા ઇત્યાદિ શ્રી વીર સ્વામીનેા પરિવાર થયો. ॥ ૧૧ ॥

ઇંમ અખિલ સાધુ પરીવારશું પરવરયો, જસધિ જંગમ છુટ્યો ગુહિર ગાળે; વિચરતા દેશ પરદેશ નિવ દેશના, ઉપદેશ સયલ સદેહ ભાંજે. મું ૧૨

ભાવાર્થ :—એ પ્રમાણે સર્વ સાધુઓના પરિવારે પરિવરેલા, જંગમ સમુદ્રની માફક ગર્જના કરતા, અને દેશ પરદેશમાં વિહાર કરતા શ્રી વીર ભગવાન પોતાની દેશના વડે ઉપદેશ આપતા હતા સર્વ છવેના સંશય દુર કરે તે ॥ ૧૨ ॥

હાલ ખીછ.

(વિવાહલાની દેશી.)

હવે નિયઆય અંતીમ સમે, જાણિય શ્રી જિનરાય રે; નયરી અપાપાએ આવીયા, રાય સમાજને હાયરે. હસ્તિપાલગ-રાયે દીઠલા, અવિહડા આંગણુ ખારરે; નયણુ કમલ દોય વિહરીઆ, હરસીલા હછડા મઝારરે. ૧૩

ભાવાર્થ :—હવે શ્રી જીનેશ્વર પોતાના આયુષ્યનેા અન્ત્ય સમય જાણી અપાપા નગરીમાં રાજ્યશાળાને સ્થાને પધાર્યા.

૫૯૧

તે વખતે હસ્તિપાળ રાજ્યે પોતાના આંગણુને દ્વારે આવેલા
દેખી રાજાનાં બન્ને નયન કમળ પ્રકુલિત થયાં અને હૃદયમાં
ઘણો હર્ષ પામ્યા. ॥ ૧ ॥

ભલે ભલે પ્રભુજી પધારીયા પાઉસ પાવન કિધાં રે;
જનમ સફલ આજ અમતણો, અઢલ ઘરે પાછલાદીધા રે.
રાણી રાય જિન પ્રભુમીયા, મોટ મોતિયડે વધાવિ રે;
જિન સનમુખ કર જોડીય, એહલા આગલે આવિ રે. ૧૪

ભાનાર્થ :-હે પ્રભુજી આપ ભલે ભલે પધાર્યા, અમારાં
નંત્ર આજ પવિત્ર કીધાં અને અમારો જન્મ પણ આજ સફળ
થયો કે અમારે ઘેર આપનાં પગલાં થયા. એ પ્રમાણે ભાવના
ભાવી રાજા અને રાણી બન્નેએ નમસ્કાર કરીને ક્રેષ્ટ મોતી
વડે વધાવ્યા, અને જીનેશ્વર સન્મુખ હાથ જોડી આગળ
આરીને મેઠા. ॥ ૨ ॥

ધન અવતાર અમારડો, ધન દિન આજુનો એહોરે;
સુરતડુ આંગણે મોરિઓ, મોતિયડે વુહલો મેહોરે;
આશુ અમારડે એવડો, પુરવ પુન્યનો નેહોરે;
ઉડલો હેજે હરસિઓ, જો જિન મહિઓ સંજોગોરે. ૧૫

ભાનાર્થ :-હે પ્રભુ ! અમારો અવતાર ધન્ય છે, આજનો
આ દિવસ ધન્ય છે. અમારે આંગણે કલ્પવૃક્ષ ફલ્યો. મોતીએ
મેહ વરસ્યા. અહો અમારે આટલો બધો પુર્વ પુન્યનો સંબંધ
કે અમને શ્રી જીનેશ્વરનો સંજોગ મળ્યો ॥ ૩ ॥

અતિ આદર અવધારિએ, ચરમ ચોમ.સહુ રહિયારે;
રાય રાણી સુરનર સવે, હિયડલા મહિ ગહગહિયારે.
અમૃતથી અતિ મીઠડી, સાંભલી દેશના જિનનીરે;
પાપ સંતાપ પરો થયો, શાતા થઈ તન મનનીરે. ૧૬

૫૬૨

ભાવાર્થ :-શ્રી જીનેશ્વર પણ રાગનેતા અત્યંત આદર જનનીને છેલ્લું 'ગોમાસુ' અપાપાપુરીમાં રજા, તેથી રાગ, રાણી, દેવ, અને મનુષ્ય સર્વે પોતાના હૃદયમાં હર્ષ પામ્યા. હવે ત્યાં અમૃતથી પણ અત્યંત મધુર એવી શ્રી જીનેશ્વરની વાણી સાંભળીને સર્વાના પાપ અને સંતાપ દૂર થયા અને શરીરને તથા મનને ઘણી શાતા ઉત્પન્ન થઇ ॥ ૪ ॥

ઈંદ્ર આવે આવે ચંદ્રમાં, આવે નરનારીના વંદન;
ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેદા કરી, નાટિક નવ નવે જાહેર;
જિન મુખવચાણી ગોઠડી, તિહાં હોયે અતિ ધણી મીઠીર;
તે નર તેહજ વરણે, જણે નિજ નયણસે દીઠીર. ૧૭

ભાવાર્થ :-ત્યાં અપાપાપુરીમાં શ્રી વીરજીનેશ્વરને વંદન કરવા માટે ઈન્દ્ર આવે છે, ચન્દ્રાદિ આવે છે, અને સ્ત્રી પુરુષોના સમુદાય આવે છે, તેઓ ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈને નવા નવા જાંદ (=ગાયત્રી) પુર્વક નાટા રંગ કરે છે અને ત્યાં જીનેશ્વરના મુખના વચનની વાતો તે ઘણી જ મીઠી લાગે છે. અને તે વચનની વાત તો તેજ મનુષ્ય વર્ણવી શકે કે જોણે પોતાની નજરે દેખી હોય (-સાક્ષાત્ સાંભળી હોય તેજ ભગવાનની વાણીની મીઠાશ અણી શકે.) ॥ ૫ ॥

ઈંદ્ર આવ્યુંદે અતિક્રમ્યા; જાવણુ ભાદ્રવો આસોર;
કૌતિક કોડિલો અનુક્રમે, અવિહોડો કાર્તિક માસોર.
પાપિ પર્વ પનેતલુ, પહોતલુ પુન્ય પ્રવાહિર;
રાવ અદાર તિહાં મિલ્યા, પોસહ લેવા ઉછાંહિર. ૧૮

ભાવાર્થ :-એ પ્રમાણે અતિ આનંદ પુર્વક આવણુ-ભાદ્રપદ-ને આસો માસ તો વ્યતીત થયા ને હવે અનુક્રમે કૌતુકવાળો ને કોડીલો એવો કાર્તિક માસ આવ્યો, ને પનેતું

૫૭૩

તથા પુન્યતા પ્રવાહવાણું એણું પાશિકે પર્વ પણ આવી પહોં-
ચું, તે વખતે ઉત્સાહ પુર્વકે પૌષધ વ્રત પ્રહણ કરવા માટે
ત્યાં ૧૮ રાજીઓ આવી મળ્યા. ॥ ૬ ॥

ત્રીભોવન જન સવિ તિહાં મિલ્યા, શ્રી જિન વંદન કામેરે;
સહેજ સંકિરણ તિહાં થયો, તિલ પડવા નહિ હામેરે.
ગોયમ સ્વામિ સમેવડો, સ્વામી મુધર્મા તિહાં બેહારે;
ધન ધન તે જિણે આપણે, લોયણે જિનવર દિહારે. ૧૯

ભાવાર્થ :-તથા શ્રી જીનેશ્વરને વંદના કરવા માટે ત્રણે
જીવનતા અનેક જન સમુદાય ત્યાં આવી મળ્યા, તેથી ત્યાં
સ્વાભાવિક રીતે એટલી બંની સંકડાશ ઘટી કે એક તલનો
દાણો પડવા જેટલું પણ સ્થાન બાકી રહ્યું નહિ, ત્યાં ગૌત-
મસ્વામી સરખા શ્રી મુધર્મા સ્વામિ (પોસહ ઉચરાવવા, બેઠા,
બહો આપણા સર્વમાં તેઓને ધન્ય છે કે જેણે શ્રી જીનેશ્વરને
સાક્ષાત્ નજરથી દેખ્યા હશે) ॥ ૭ ॥

પૂરણ પુન્યતા ઔષધ પૌષધ વ્રત વેગે લિધારે;
કાર્તિકે કાલી ચૈદશે. જિન મુખે પચખાણુ કિધાંગે,
રાય અઢાર પ્રમુખ ઘણે, જિન પગે વાંદણાં દિધારે;
જન વચનામૃત તિહાં ઘણે, ભવિષ્યે ઘટ ઘટ પીધારે. ૨૦

ભાવાર્થ :-હવે ૧૮ રાજીઓએ સંપૂર્ણ પુન્યતા ઔષધ-
રૂપ પોસહ વ્રત શિથ્લ લીધું અને કાર્તિક વદી ચતુર્દશીને દિવસે
(—ગુજરાતી આસો વદિ ૧૪ ને દિવસે) શ્રી જીનેશ્વરને મુખે
પોસહનાં પચખાણુ ઉચર્યાં, તથા ૧૮ રાજી વિશેરે ઘણાં જન
સમુદાયે શ્રી જીનેશ્વરને ચરણકમળે વાંદણાં દીધાં, ને ત્યારબાદ
ત્યાં ઘણા લગ્ય જનોએ શ્રી જીનેશ્વરના વચન કપી અમૃતને
ધ્રુટકે ધ્રુટકે પીધું. (—અર્થાત્ શ્રી જીનેશ્વરની દેશના
સાંભળી) ॥ ૮ ॥

૫૭૪

ઢાલે ૩ જી.

॥ રાગ આરુ ॥

શ્રી જગદીશ દયાળુ દુઃખ દૂર કરેરે, કૃપા કોડિ તુજ ઝોડી;
જગમરિ જગમરિ કહિએ કેહને વીરજરે. ૨૧

ભાવાર્થ :-હે શ્રી જગતના ઈશ્વર! હે દયાળુ! જેણે તારી કોડ કૃપા મેળવી છે તે પોતાનાં દુઃખ દૂર કરે છે. હવે જગતમાં હે વીર! હે વીર! એમ કેને કહીએ! ॥ ૧ ॥

જગ જનનેકુણ દેશે એહવી દેશનારે, જાણિ નિજ નિરવાણુ;
નવ રસઃ નવ રસરે સોલ પહોર દિયે દેશનારે. ૨૨

ભાવાર્થ :-હે પ્રભુ પોતાનો નિર્વાણ સમય નજીક જાણી જગતના જીવોને આવી દેશના કોણુ આપશે? હે પ્રભુ! આપે તો નવ રસ યુક્ત ૧૬ પ્રહર સુધી દીર્ઘ છે. ॥ ૨ ॥

પ્રબલ પુન્ય ફળ સંસુમ્દ સોહામણારે, અજઝયણુ પણ
પન્ન; કહિયારે કહિયારે મહિવાં સુખ સાંભળિ હોએરે. ૨૩

ભાવાર્થ :-તે દેશનામાં પ્રબલ પુન્યના ફળને સુખવનારાં ને શોભીતાં ૫૫ અધ્યયન કર્યાં કે જે સાંભળીને પૃથ્વીમાં સર્વ જીવોને સુખ ઉત્પન્ન થાય. ॥ ૩ ॥

પ્રબલ પાપ ફળ અજઝયણુ તિમ તેટલારે, અણ પુછ્યાં
છત્રીય; સુણુતારે સુણુતારે ભણુતાં સવિ સુંખ સંપન્નરે. ૨૪

ભાવાર્થ :-પુનઃ દેશનામાં પ્રબલ એવા પાપના ફળવાળાં પણ તેટલાજ અધ્યયન કર્યાં ને નહિ પૂછેલાં એવાં ૩૬ અધ્યયનો કર્યાં તે સાંભળતાં સર્વ જીવોને સુખ ઉત્પન્ન થાય છે ॥ ૪ ॥

૫૭૫

પુણ્યપાત્ર રાજા તિહાં ધર્મ કથાંતરે, કહો પ્રભુ
પ્રત્યક્ષદેવ; મુજનેરે મુજનેરે સુપન અર્થ સવિ સાચસોરે. ૨૫

ભાવાર્થ : હવે ત્યાં ધર્મકથાની વચમાં પુણ્યપાત્ર રાજાએ
કહ્યું કે પ્રભુ ! હે પ્રત્યક્ષ દેવ ! મને જે સ્વપ્ન આવ્યાં છે તેનો
સત્ય અર્થ કહો ॥ ૫ ॥

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮
ગજ વાનર ખીર દ્રમ વાયસ સિંહ ધડોર, કમળખીજ હમ
આઠ; દેખિરે દેખિરે સુપન સલય મુજ મન હુઓરે. ૨૬

ભાવાર્થ : -હસ્તિ-વાનર-શીર-વૃક્ષ-કાગ-સિંહ-ધંડા ને
કમળનું ખીજ એ આઠ સ્વપ્ન દેખીને માથે મન લય જાનત
થયું છે ॥ ૬ ॥

હિખર ગિજ કમળ અસ્થાનકે સિંહનુંરે, જીવ રહિત
શરીર; સોવનેરે સોવનેરકુલ મસિન એ શું ઘટેરે. ૨૭

ભાવાર્થ : -પુનઃ એ સ્વપ્નોમાં હિખર ક્ષેત્ર (-ખાર ભૂમિ)
રૂપ અસ્થાન કે કમળનું ખીજ (હિંગેલું) દેખ્યું, અને સિંહનું
જીવરહિત શરીર દેખ્યું, અને સોનાનો ધંડા પણ મસિન દેખ્યો
તો તેનો અર્થ શું ઘટે છે તે કૃપા કરી કહો ॥ ૭ ॥

વીર લણે ભુપાલ મુણા મન થીર કરીરે, સુપન અર્થ
મુવિચાર; હોરે હોરે ધરબ્યો ધર્મ પુરં ધરુરે. ૨૮

ભાવાર્થ : -ત્યારે શ્રી વીર સ્વામિએ કહ્યું કે હે રાજા
ચિત્ત સ્થિર કરીને સાંભલો અને તે અર્થ સાંભળી હૃદયમાં
પુરંધર એવો ધર્મ ધારણ કરજો. (પણ નકામો વિષાદ કરશો
નહિં.) ॥ ૮ ॥

૫૭૬

ઢાલ ૪ થી.

આવક સિંધુર સારિખા, જન મતના રાગી,
 ત્યાગી સહ ગુરુ દેવધર્મ, તત્ત્વે મતિ જાગિ;
 વિનય વિવેક વિચારવાંત, પ્રવચન ગુણ પુરા,
 એહવા આવક હોયસે; મતિમંત સનુરા. ૨૮

ભાવાર્થ : હવે આ ઢાલમાં પુણ્યપાલ રાજાએ પૂછેલા સ્વપ્નનો અર્થ શ્રી વીર જગવાન કહે છે કે હવે પુણ્યપાલ રાજા ! જૈનધર્મના રાગી એવા આવકે તે હસ્તિ સરખા જાણુવા, તેઓ નત પ્રત્યાખ્યાનવાળા તથા દેવ ગુરુધર્મ રૂપ તત્ત્વપર જોની મતિ જાગૃત થઈ છે એવા, પુનઃ વિનય વિવેક ને વિચારવાળા ને જૈનશાસનના ગુણમાં પૂરા, એવા મતિમાન ને તેજવાન આવકે થશે ॥ ૧

લાલચે લાગા થોડિલે, સુખે રાચિ રહિયા,
 ધરવાસે આશા અમર, પરમારથ દુહિયા;
 નત વૈરાગ્ય થકિ નહિ, કોઈ લેશે પ્રાપ્ત,
 ગજ સુપને ફળ એહ, નેહ નવિ માહિમાહિ ૩૦

ભાવાર્થ :- તે આવકે થોડા લોકમાં વળગી રહીને સુખમાં રાચી રહેશે, ને જીવંત સુધી ગૃહવાસમાં રહેવાની ઈચ્છાવાળા ને પરમાર્થમાં દુખીયા (-પરમાર્થ વિશેષ નહિં ધરવાણા) તથા તે આવકેમાંથી વૈરાગ્ય પામીને પ્રાપ્ત કોઈકજ ચારિત્ર અંગીકાર કરશે. (ખાકી ધણાખરા દુઃખના નિમિત્ત ચારિત્ર લેશે) અને માહિમાહિ સ્નેહ પણ નહિં એવું ફળ હસ્તિના સ્વપ્નનું જાણ્યું ॥ ૨ ॥

વાનર ચંચલ ચપલ જાતિ, સરખા મુનિ મોટા,
 આગલ હોયશે લાલચિ, લોભી મન ખોટા;

૫૭૭

આચાર્ય તે આચારહિણ, પ્રાયે પ્રમાદિ,
ધર્મ ભેદ કરસ્યે ધણા સહેજે સ્વાસ્થ વાદી. ૩૧

ભાવાર્થ :-વાનર જેમ ચંચળ અને ચપળ સ્વભાવી છે, તેમ તેના સરખા મોટા મુનિઓ પણ આગળ ચંચળ ને ચપળ સ્વભાવી થશે, તેમજ લાલચુ, લોભી અને ખોટા મનવાળા થશે. તથા આચાર્યો તે આચારવિનાના ને પ્રાયઃ પ્રમાદી થશે, ધર્મમાં ધણા ભેદ પાડશે, અને સહજ વાતમાં સ્વાસ્થનું બોલનાર થશે. ॥૩૧॥

કો ગુણવંત મહંત સંત, મોહન મુનિ રુડા;
મુખ મીઠા માયાવિયા, મનમાંકે કુડા.
કરસ્યે માંકો માંકો વાદ, પર વાદે નાસે;
ખીજ સુપત તણે વિચાર, ઈમ વીર પ્રકાશે. ૩૨

ભાવાર્થ :-તથા કોષ્ઠકજ મુનિ ગુણવંત મહાત્મા સંત જગતને મોહ પમાડનાર એવા લલા મુનિ થશે. બાકી ધણા ખરા તે મુખે મિષ્ટ બોલનારા, હૃદયમાં પ્રપંચવાળા ને મનમાં ખોટા એવા તે મુનિઓ માંકોમાંકો વાદ વિવાદ કરશે, અને અન્યદર્શનીના વાદ સમયે નાસી જશે. એ પ્રમાણે ખીજ સ્વપ્નનો વિચાર શ્રી વીરસ્વામિએ પ્રગટ કહ્યો ॥ ૪ ॥

કલ્પવૃક્ષ સરખા હોસ્યે, દાતાર લલેરા;
દેવ ગુરુ ધર્મ વાસના, દરિ વારિના વેરા.
સરળ વૃક્ષ સવિને દોઝે, મનમાં ગહગહતા,
દાતા દુર્લભ વૃક્ષ, રાજ ફળ કુલે ત્રહતા. ૩૩

ભાવાર્થ :-લલા એવા દાતાર પુરુષો કલ્પવૃક્ષ સરખા થશે, તેઓ દેવ ગુરુ ધર્મની વાસનાવાળા ઉત્તમ જળના પ્રવાહ સરખા ને સરસ વૃક્ષની પેઠે સર્વને દાન દેવાથી મનમાં હર્ષ પામતા એવા દુર્લભ દાતાર રૂપ વૃક્ષરાજ (કલ્પવૃક્ષ) ફળ અને લતા ભારવડે નમી જનારા થશે ॥ ૫ ॥

૩૭

૫૪

કપટી જિનમતસિંગિયા, વળી બહુલ સરિખા,
ખીર વૃક્ષ આડા થયા, જીમ કંઠક તિખા;
દાન દેતાં વારશે, અન્ય પાવન પાત્રો,
ત્રીજી સુપન વિચાર કલો, જિન ધર્મ વિધાત્રી. ૩૪

ભાવાર્થ :-વળી કપટી એવા જૈનમુનિના વેષને ધારણ કરનારા તે બાવળા સરખા થશે, અને કાંટા વડે તીક્ષ્ણ એવાં ફીર વૃક્ષ જેમ આડાં થયાં તેમ પવિત્ર પાત્રને દાન દેતાં પણ બીજા નિવારણ કરશે, એ પ્રમાણે જૈનધર્મના નાયક શ્રી વીર જીનેશ્વરે ત્રીજી સ્વપ્નનો અર્થ કહ્યો ॥ ૬ ॥

સિંહ કલેવર સારિખો, જિન શાસન સખલો,
અતિ દુર્દાંત અગાહનિય, જિમવાયક જમલો;
પરશાસન સાવજ અજ, તે દેખી કપે,
ચોથા સુપન વિચાર ઇમ, જિનમુખથી જપે. ૩૫

ભાવાર્થ :-સખળ એવું જૈનશાસન તે સિંહના કલેવર સરખું છે, કારણ કે જૈન સિદ્ધાંત અતિ દુર્દાંત (—બીજો કોઈ ન દબાવી શકે એવું) બીજાથી અવગાહન ન થઈ શકે (—સમ્યક્ સ્વરૂપ ન સમજાય) એવું જગજ છે, છતાં પણ અન્યદર્શન રૂપી સાવજથી બકરાની માફક કંપાયમાન થશે, એ પ્રમાણે શ્રી વીરજીનેશ્વરે પોતાના મુખથી ચોથા સ્વપ્નનો અર્થ કહ્યો ॥ ૭ ॥

ગરજ ગંગાજળ સારીખો, મુકી મતિ હિણા,
મુનિ મન રાચે જિહ્વરે, જીમ વાયસ દીણા;
વંચક આચારજ અનેક, તિણે ભોળવિથા;
તે ધર્માંતર આદરે, જડમતિ બહુ લવિયાં. ૩૬

ભાવાર્થ :-ગંગાજળ સરખો પોતાનો ગરજ (ચરકુલવાસ)

૫૯

મુખીને મતિહીન એવા મુનિઓનું મન દીન કાગડાઓ જેમ
ખાંખેચીપાંખાં આનંદ પામે તેમ એકલ વિહારમાં આનંદ
પામશે. વળી અનેક જે પ્રપંચી આચાર્યો થશે તેઓએ ભુલાવેલા
ધણા જડમતિવાળા લગ્ય જીવો ખીજ ધર્મનો આદર કરશે ॥૮॥

પંચમ સુપન વિચાર એહ, સુણીઓ રાજાએ;
છઠે સોવન કુંજ દીઠ, મેલો સુણી કાંતે.
કો કો મુનિ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર, પુરણ દેહા;
પાલે પંચાચાર ચારુ, જાંડિ નિજ ગેહા. ૩૭

ભાવાર્થ :- એ પ્રમાણે પાંચમા સ્વપ્નનો અર્થ રાજાને
સંભળાવ્યો હવે છઠે સ્વપ્નને સુવર્ણનો ઘડો મલિન દેખ્યો
તેનો અર્થ સાંભળ ! કોઈ કોઈ મુનિ પોતાના ઘર કુટુંબને
ત્યાગ કરી દર્શન-જ્ઞાન-ને ચારિત્ર વડે પરિપૂર્ણ દેહવાળા થઈ
મનોહર પાંચ પ્રકારનો આચાર પાળશે ॥ ૮ ॥

કો કપટી ચારિત્ર વેષ, લેહ વિપ્રતારે;
મેલો સોવન કુંજ જીમ, પિંડ પાપે ભારે.
જડા સુપન વિચાર એહ, સાતમે છંદિવર;
ઉઠરો ઉત્પતિ થઈ, તે શું કહો જિનવર. ૩૮

ભાવાર્થ :- અને કેટલાક કપટીઓ ચારિત્રનો વેષ ધારણ
કરી ખીજતે ઠગશે અને જેમ સુવર્ણનો ઘડો મેલો દેખ્યો તેમ
પાપ વડે પોતાનું ઉદર ભરશે. એ છઠ્ઠા સ્વપ્નનો અર્થ કહ્યો.
હવે સાતમે સ્વપ્નને જે ઉઠરામાં કમળ ઉગેલું દેખ્યું તેનો
શું અર્થ ? તે હે જીનેશ્વર આપ પ્રકાશ કરો, ત્યારે શ્રી વીર
જીનેશ્વર કહે છે કે ॥ ૧૦ ॥

પુણ્યવંત પ્રાણિ હોશે, પ્રાણે મધ્યમ જાત
દાતા ભોકતા ઋદ્ધિવંત, નિમજ્જ અવદાત.

૫૮૦

સાધુ અસાધુ જાતિ વદે, તવ સરીખા કિન્ને;
તે બહુ ભદ્રક ભવિયલો, રથો ઓલભો દીનું. ૩૯

ભાવાર્થ :- પ્રાયઃ મધ્યમ જાતિના જીવો ઘણા પુન્યવંત થશે, તેઓ દાતા-ભોક્તા-ઋદ્ધિવાન-ને નિર્મળ ચારિત્રવાળા થશે, વળી સાધુ અસાધુ એવા મુનિઓને સરખા ગણીને ઘણા ભદ્રિક ભવ્યો વંદના નમસ્કાર કરશે. તે સર્વને શુ' ઉપાલભ (-દપદો) અપાય ! ॥ ૧૧ ॥

રાજા મંત્રિપરે સુ સાધુ, આપોપુ'ગોપી;
ચારિત્ર મુધુ રાખશે, સવિ પાપ વિલોપી.
સાતમ સુપન વિચારવીર, જિનવરે દંભ કહિયો;
અપ્તમ સુપન તણો વિચાર, મુણિમન ગહગહિઓ. ૪૦

ભાવાર્થ :- જાણી જોઈને ગાંડા થયેલા રાજા અને પ્રધાનની માફક મુસાધુઓ પોતાનો ભાવ ગોપવી અને સર્વ પાપનો નાશ કરી શુદ્ધ ચારિત્ર પાળશે, એ પ્રમાણે શ્રી વીર જીનેશ્વરે સાતમા સ્વપ્નનો અર્થ કહ્યો; અને હવે આઠમા સ્વપ્નનો અર્થ સાંભળી રાજા પોતાના મનમાં અતિહર્ષ પામ્યો ॥૧૨॥

ન લહે જિન મત માત્ર જોડ, તેહ પાત્રન કહિએ;
દિધાનું પરભવ પુણ્ય ફળ, કાંઈ ન લહિયે.
પાત્ર અપાત્ર વિચાર ભેદ, જોસા નવિ લહેર્યે,
પુણ્ય અર્થે તે અર્થ, આથ કુપાત્રે દેહર્યે. ૪૧

ભાવાર્થ :- તે આઠમા સ્વપ્નનો અર્થ આ પ્રમાણે જોએ જૈનધર્મ માત્રને પણ પામ્યા નથી તેઓ પાત્ર ન કહેવાય, અને તેઓને દાન આપવાથી પરભવનું પુન્યફળ કંઈ પણ પ્રાપ્ત થાય નહિ. એ પ્રમાણે પાત્ર અપાત્રનો વિચાર ભદ્રિક જીવો સમજશે નહિ, અને કુપાત્રને આપવાથી પણ પુણ્ય થશે એમ ધારી ધન લક્ષ્મી વિગેરેનું દાન આપશે. ॥ ૧૩ ॥

૫૮૧

ઉપર ભૂમિ દષ્ટ ગિજ, તેહનો ફળ કહિયે;
અષ્ટમ સુપન વિચાર ઈમ, રાજ મન કહિયે.
એક અનાગત સવિ સરુપ, જાણિ તેણે કાલે;
દીક્ષા લીધી વીર પાસ, રાજ પુન્ય પાળે. ૧૨

બાવાર્થ : એ ઉપર ભૂમિમાં દેખેલું (-ઉમેલું) જે
ખીજ તેનું ફળ કહેવાય. એ પ્રમાણે આદ્યમા સ્વપ્નનો અર્થ હે
રાજન ! તારા મનમાં જાણ્યો, અહો ! આ ભગવાન ભવિષ્ય-
કાળનું પશ્ય કેવું સત્ય સ્વરૂપ જાણે છે ! એમ જાણી પુન્યપાલ
રાજાએ તેજ વખતે શ્રી વીર ભગવાનની પાસે દીક્ષા અંગીકાર
કરી. ॥ ૧૪ ॥

॥ દાસ ૫ મી. રાગ ગોડિ ॥

ધંદ્રશ્રુતિ અવસર લહિરે, પુછે કહો જિનરાય;
શ્શુ આગળ હવેહોયશેરે, તારણ તરણ જહાજે રે. કહે જન
વીરજ, ૪૩

બાવાર્થ : -હવે શ્રી ગૌતમસ્વામી અવસર પામીને શ્રી
વીરને પૂછે છે કે હે જીનેશ્વર ! હે સંસાર સમુદ્રથી તારવાને
અને તરવાને બહાણુ સમાન શ્રી વીર જીનેશ્વર ! હવે આગળના
કાળમાં શું શું થશે ? તે કૃપા કરીને કહો. ॥ ૧ ॥

મુજ નિરવાણુ સમય થકી રે, ત્રિહં વરસે નવ માસ;
માઠેરો તિહાં બેસાયેરે, પાંચમ કાલ નિરાસોરે. કહે ૦ ૪૪

બાવાર્થ : ત્યારે શ્રી વીર જીનેશ્વર કહે છે કે હે ગૌતમ !
મારા નિર્વાણના સમયથી ત્રણ વર્ષને નવમાસે થણો માઠો અને
નિરાસ (-ઉદાસીન કરનારો) એવો પાંચમો આરો બેસશે ॥ ૧ ॥

૫૮૨

બારે વરસે મુઝ થકિરે, ગોતમ તુઝ નિરવાણુ;
સોહમ વીશે પામશેરે, વરસ આમય સુખ હાંણોરે. કહે૦ ૪૫

ભાવાર્થ :- મારા નિર્વાણુથી ૧૨ વર્ષે હે ગોતમ ! તું
મોક્ષે જઈશ, અને સુધર્મા ગણ્યધર ૨૦ વર્ષે અક્ષય સુખ રૂપ
મોક્ષ સ્થાન પામશે ॥ ૩ ॥

ચઉસઠ વરસે મુઝ થકિરે, જખૂને નિરવાણુ;
આથમસે આદિત્ય થકિરે, અધિકુ' કેવળ નાંણોરે. કહે૦ ૪૬

ભાવાર્થ :- મારા નિર્વાણુથી ૬૪ વર્ષે જખૂસ્વામિ મોક્ષે
જશે અને સુધર્મી પણ અધિક પ્રકાશ કરનાર કેવળજ્ઞાન અસ્ત
પામશે. (-વિચ્છેદ જશે) ॥ ૪ ॥

મન પજ્જવ પરમાવધિરે, ક્ષપકોશમ મન આણુ;
સંયમ ત્રણ જિન કલ્પતીરે, પુણ્યાહારગહાણુરે. કહે૦ ૪૭

ભાવાર્થ :- પુનઃ મનઃ પર્યવત્તાન-પરમાવધિતાનક્ષપકશ્રેણિ
ઉપશમ શ્રેણિ-પરિહારવિશુદ્ધિ-સુદ્ધમસ'પરાય-ને યથાખ્યાત એ
૩ ચારિત્ર-જનકલ્પ-પુણ્યાહારગદ્ધિ-ને આહારક લગ્ધિ એટલી
વસ્તુઓ વિચ્છેદ પામશે એમ જાણવું ॥ ૫ ॥

સિજ્ઞાંલવ અઠાણુવેરે, કરસ્યે દસ (વૈકાલિક)
ચઉ પૂર્વે ભદ્ર બાહુથીરે, થાસ્યે સયલ વિલિયરે. કહે૦ ૪૮

ભાવાર્થ :- મારા નિર્વાણુથી ૬૮ વર્ષે શ્રી શય્ય-ભવસુરિ
દશવૈકાલિક નામનું સુત્ર રચશે, અને ચૌદ પૂર્વે શ્રી ભદ્રબાહુ
સ્વામિથી ચાર પૂર્વનો અર્થ વિચ્છેદ જશે (-ભદ્રબાહુ સ્વામિ
સુધી ૧૪ પૂર્વનો અર્થ રહેશે અને ત્યારબાદ ૧૦ પૂર્વ મળ
રહેશે.) અથવા શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામિથી સંપૂર્ણ શ્રુતજ્ઞાનનો
વિનાશ થશે. ॥ ૬ ॥

૫૮૩

દોયશત પન્તરે મુઝ થકિરે, પ્રથમ સંઘયાણ સંઠાણ;
પુન્વણુ ઊગતે નવિ હોશે, મહાપ્રાણ નવિ જાણોરે. કહેં ૪૬

ભાવાર્થ :-મારા નિર્વાણથી ૨૧૫ વર્ષે પ્રથમ સંઘયાણ અને પ્રથમસંસ્થાન (-વજ્રક્ષણનારાય સંઘયાણ ને સમયતુરંત્ર સંસ્થાન) તથા મહા પ્રાણ નામનું ધ્યાન પ્રથમ પ્રહરના પ્રારંભે વિચ્છેદ પામશે. ॥ ૭ ॥

ચક્રત્રયપને મુઝ થકિરે, હોશે કાલિક મુર;
કરશે ચક્રી પશુસણુરે, વરણુ રથણુતો પુરોરે. કહેં ૫૦

ભાવાર્થ :-મારા નિર્વાણથી ૪૫૩ વર્ષે શ્રી કાલિકાચાર્ય થશે તે ઉત્તમ ગુણ રત્નતો ભંડાર આચાર્ય ચોથનાં પશુસણુ (-સંવત્સરી) કરશે. ॥ ૮ ॥

મુઝથી પણુ ચોરાશિયેરે, હેશે વપર કુમાર;
દસ પુર્વિ અધિકાશિઓરે, રહેશે તિહાં નિરધારોરે. કહેં ૫૧

ભાવાર્થ :-મારા નિર્વાણથી ૫૮૪ વર્ષે શ્રી વજ્રકુમાર નામના આચાર્ય થશે તેમનામાં (અથવા ત્યાં મુની) કંઈક અધિક ૧૦ પુર્વનું જ્ઞાન નિશ્ચય રહેશે ॥ ૯ ॥

મુઝ નિર્વાણુ થકિ હસેરે, વિશ પદ્મી વનવાસ;
મુકી કરશે નગરમારે, આર્ય રક્ષિત મુનિ વાસોરે. કહેં ૫૨

ભાવાર્થ :-મારા નિર્વાણથી ૬૨૦ વર્ષે પદ્મી શ્રી આર્ય રક્ષિત સુરિ વનવાસ મુકાને નગરમાં વાસ કરશે ॥ ૧૦ ॥

સહસે વરસે મુઝ થકિરે, ચક્રિદ પુરવ વિચ્છેદ;
જ્યોતિષ અણુ મિલતાં હોશેરે, બહુલ મતાંતરભેદોરે. કહેં ૫૩

ભાવાર્થ :-મારા નિર્વાણથી ૧૦૦૦ વર્ષે ચૌદે પુર્વના વિચ્છેદ જશે, અને જ્યોતિષનાં ગણિત ખરાબર સાચાં નહિ પડે, અને ઘણા મતમતાન્તર ને ઘણા ધર્મભેદ થશે ॥ ૧૧ ॥

૫૮૪

વિક્રમથી પંચ પંચાશિએરે, હોશે હરિભદ્ર સુરિ;
જિન શાસન અબુવાળશેરે, જેહથી દુરિયાં સવિદુરેરે. કહે૦ ૫૪

ભાવાર્થ : વિક્રમથી ૫૮૫ વર્ષે શ્રી હરિભદ્ર સુરિ થશે, તેઓ જૈન શાસનની શોભા વધારશે, અને જેનાથી સર્વ પાપો પાણુ દૂર રહેશે ॥ ૧૨ ॥

દ્વાદશ સત્ સત્તર સમેરે, મુઝથી મુનિ સુરી હિર;
બપ્પભટ્ટ સુરિ હોયશેરે, તે જિન શાસન વીરરે. કહે૦ ૫૫

ભાવાર્થ :- મારા નિર્વાણથી ૧૨૭૭ વર્ષે શ્રી જૈનશાસનના વીર એવા શ્રી હીર સુરિ અને ત્રા બપ્પભટ્ટ સુરિ થશે. ॥ ૧૩ ॥

મુઝ પ્રતિબિંબ ભરાવશેરે, આમરાય ભૂપાલ;
સાર્દ ત્રિકોટી સોવન તેણેરે, તાસ વયણથી વિશાલેરે. કહે૦ ૫૬

ભાવાર્થ :- બપ્પભટ્ટ સુરિના વિશાળ ઉપદેશથી આમ રાજ સારી ૩૧ કોટ સુવર્ણની પ્રતિમાઓ ભરાવશે ॥ ૧૪ ॥

ષોડશ શત આગણોતરેરે, વરસે મુજથી મુણિંદ;
હેમ સુરિ ગુરુ હોયશેરે, શાસન ગયણુ દિણુદેરે. કહે૦ ૫૭

ભાવાર્થ .- મારા નિર્વાણથી ૧૬૬૬ વર્ષે જૈનશાસનરૂપી આકાશમાં સુર્ય સમાન એવા અને મુનિઓમાં ઇન્દ્રસમાન એવા હેમચંદ્ર આચાર્ય થશે ॥ ૧૫ ॥

હેમસુરિ પડિઓહશેરે કુમારપાળ ભૂપાળ;
જન મંડિત કરશે મહીરે, જિન શાસન પ્રતિપણેરે. કહે૦ ૫૮

ભાવાર્થ :- તે હેમચંદ્રાચાર્ય કુમારપાળ રાજને પ્રતિબોધ કરશે અને તે જૈનશાસનનો પ્રતિપાલ કુમારપાળ રાજ પૃથ્વીને જૈન ચૈત્યોથી થણુગારશે ॥ ૧૬ ॥

૫૬૩

ભાવાર્થ :-હે હૃદય હવે તું ધીકું થઈને નિઃસ્નેહી
માણસ બોઈને તું તેની સાથે સ્નેહ ન કર, જ્યાં બનેતા
હૃદય હેતથી હવે પામીને મજે તે જ સરખી પ્રીતિ કહેવાય ॥૫૫॥

તેં મુઝને મનકું નવિ દીધું, મુજ મનકું તેં લીધું;રે;
આપ સવારથ સઘળા કિધો, મુગતિ જઈને સિદ્ધોરે. ૭૦ ૮૬

ભાવાર્થ :-હે વીર ! તેં તારું મન મને ન આપ્યું
(-તારા મનની વાત મને જણાવી નહિ) પણ મારું મન તેં
લીધું (-મારા મનની વાત તેં જાણી લીધી) અને તેં પોતાનો
સર્વ સ્વાર્થ સાધી લીધોદે જેથી મોક્ષમાં જઈને એકો ॥ ૬ ॥

આજ લગે તુજ મુજસું અંતર, સુખનંતર નવિ હુતો;
હૈડા હેજે હિયાસિ જાડી, મુજને મુક્યો રોવંતોરે. ૭૦ ૮૭

ભાવાર્થ :-આજ સુધી તારે ને મારે સ્વપ્નમાં પણ
અન્તર નહોતું, પણ આજે તેં હૃદયના હેતથી હેતાણપણું છોડી
મને રૂદન કરતો મુક્યો ॥ ૭ ॥

કો કેહશું બહુ પ્રેમ મ કરસ્યો, પ્રેમ વિટાળ્યું વિરુદ્ધ;
પ્રેમે પરવશ જે દુખ પામે, તે કથા ધણુ ગિરુદરે. ૭૦ ૮૮

ભાવાર્થ :-અહો જગતમાં કોઈ કોઈની સાથે પ્રેમ ન
કરશે, પ્રેમની વાત બહુ વાંકી-વિપરીત છે, વળી પ્રેમને
પરવશ થયેલાઓ જે દુઃખ પામે છે તેની વાત પણ
ઘણી મોટી છે ॥ ૮ ॥

નિસનેહી સુખિયા રહે સઘળે, સ સનેહી દુખ દેખેરે;
તેલ દુઃખ પરે પરની પીડા, પામે નેહ વિશેષેરે. ૭૦ ૮૯

ભાવાર્થ :-ખરેખર જગતમાં સર્વત્ર સ્નેહવિનાનાં

૫૬૪

મનુષ્યોજ સુખ દેજે છે, અને સ્નેહની સાંકળવાળા મનુષ્યો
દુઃખજ દેખે છે, વળી સ્નેહના વિશેષ પણાથી તેસ અને દૂધની
પેટે પરથી પીડા પામે છે ॥ ૯ ॥

સમવસરજી કહિએ ઉવે હોંશિ, કહો કોણ નયણે જોશે;
દયા ધેનુ પુરી કોણ દોહવશે, જુષ દધિ કોણ વિલોશીરે, ૭૦ ૯૦

આવાર્થ : અહો ઉવે સમવસરજી ક્યારે થશે ! અને ઉવે
નયનથી ભગવાનને ક્યારે જોઈશ ! દયા રૂપી ગાયને સંપૂર્ણ
કોણ દોહશે, અને ધર્મ રૂપી દધિ કોણ વલોવશે ? ॥ ૧૦ ॥

ઈણ મારગ જે વાહ્યા જાવે, તે પાછા નવિ આવે;
કુજ હૈડા કુખડે ન સમાએ, તે કહો કુણ સમાવેરે, ૭૦ ૯૧

આવાર્થ : વળી જે સ્નેહિઓ એ મારગે જાય છે તેઓ
ફરી પાછા આવતા નથી, મારું મન દુઃખથી સમાતું નથી તે
મારું દુઃખી મન કોણ શમાવી શકશે ? ॥ ૧૧ ॥

દો દરિસણ વીરા વાહ્યાને, જે દરિસણના તરસ્યારે;
જો સુહણે કેવારે દેખસું, તો કુખ દુરે કરેશું રે, ૭૦ ૯૨

આવાર્થ : -હે વીર ! જે આપના દર્શનના તરસ્યા છે
એવા આપના સ્નેહિને એકવાર દર્શન આપો, જો કાંઈ વખત
સ્વપ્ને પણ આપના સાક્ષાત્ દર્શન થશે તો પણ હું મારું
દુઃખ દુર કરીશ ॥ ૧૨ ॥

પુણ્ય કથા ઉવે કુણ કેળવશે, કોણ વાહ્યા મેળવશેરે;
મુજ મનહું ઉવે કુણ ખેલવશે, કુમતિ જિમતિમ ખેલશેરે, ૭૦ ૯૩

આવાર્થ : -ઉવે ધર્મ કથા કોણ કેળવશે ! મારા સ્નેહિ
વીરને કોણ મેળવશે ! ઉવે મારું મન કોણ રંજન કરશે ! અને
ઉવે કુમતિઓ કાવે તેમ ખેલશે ॥ ૧૩ ॥

૫૯૫

ઢાણુ પુછયાનો ઉતર દેશે, ઢાણુ સદેહ ભાંગશેરે;
સંઘ કમળ વન કિમ વિકશે, હું છન્નસ્થા વેશેરે, ૭૦ ૯૪

ભાવાર્થ :-હવે પુછયાનો ઉતર ઢાણુ આપશે ! મનને
સદેહ ઢાણુ ભાંગશે ! સંઘ રૂપી કમળનું વન કેવી રીતે પ્રકૃષ્ટિત
થશે ! હે પ્રભુ ! હું તો હજી છન્નસ્થના વેષમાં છું ॥ ૧૪ ॥

હું પરાપુરવશું અળણુ, મેં જિન વાત ન જાણી;
મોહ કરે સવિજગ અનાણી, એકવી જનજની વાણીરે. ૭૦ ૯૫

ભાવાર્થ :-માટે પુર્વાપર વાતો હું શું જાણું ? હે
જીનેશ્વર મેં આપના મનની વાત ન જાણી, અને મોહ સર્વ
જગતને અજ્ઞાની બનાવે છે, હે જીનેશ્વર ! આપની એવીજ
વાણી છે ॥ ૧૫ ॥

એકવે જિન વયણે મન વાપ્યો, મોહ સખલ કાર્યોરે;
ઈણુ ભાવે કેવળ સુખ આપ્યો, ઈન્દ્રે જિનપદે થાપ્યોરે. ૭૦ ૯૬

ભાવાર્થ :-એટલામાં શ્રી જીનેશ્વરની વાણીમાં મન લાગ્યું,
રાગને અસાર જાણ્યો ને ભાવના બળમાં વધતાં મોહના બળ-
વાન સૈન્યને હઠાવી એજ ચઢતે ભાવે શ્રી ગૌતમ સ્વામીએ
કેવળજ્ઞાન રૂપી સુખ પ્રાપ્ત કર્યું, અને ઈન્દ્રે પણ શ્રી ગૌતમ
સ્વામીને શ્રી વીરનેપદે સ્થાપ્યાં ॥ ૧૬ ॥

ઈન્દ્રે જુહાર્યાં ભટ્ટારક, જુહાર ભટ્ટારક તેણે;
પર્વ પનોતણું જગતમાં વાપ્યું, તે કિન્ને સર્વે કેણેરે. ૭૦ ૯૭

ભાવાર્થ :-ગૌતમસ્વામિ ભટ્ટારકને ઈન્દ્રે જુહાર્યાં તથા
જુહાર ભટ્ટારક એવું પનોતું પર્વ જગતમાં ફેલાયું તે સર્વ
કોઈ કરે છે ॥ ૧૭ ॥

રાજ નંદિવર્દન નોતરીયો ભાઈ બહિનર બીજેરે;
તે ભાવકબીજ હ્રુઈ જગ સઘળે ખેત જહુપરે કિન્નેરે. ૭૦ ૯૮

૫૯૬

આવાર્થ :- ખીજને દિવસે નંદિવર્ધનનો શોક ટાળવા માટે નંદિવર્ધનની બહેને નંદિવર્ધન ભાઈને જમવા નોતર્થા તેથી સર્વ જગતમાં ભાવડ ખીજ (-લાધખીજ) નામનું પર્વ પ્રવર્ત્યું, તે પર્વ સઘળી બહેનો ઘણું પ્રકારે કરે છે ॥ ૧૮

ઢાલ ૯ મી.

વિવાહલાની.

પહિરીએ નવરંગ ફાલડીએ, માંડિ મુગ મદ દેસર
ભાલડીએ, ઝખ ઝખકે કાવણે જાલડીએ,
કરી કંકે મુગતાફળ માલડીએ. ૭૦ ૯૯

આવાર્થ :- લલાટમાં કસ્તુરી ને દેશરનું મંડન કરી નવરંગ ચીર પહેરીયે, ઝળહળતાં કુંડળ કાને પહેરીયે, ને ગળામાં મોતીની માળા પહેરીયે ॥ ૧ ॥

ઘર ઘર મંગળ માલડીએ, જપે ગોયમ ગુણ જપમાલડીએ;
પહોતણું પરવ દીવાલડીએ, રમે રસ ભર રમત
બાલડીએ. ૭૦ ૧૦૦

આવાર્થ :- એ પ્રમાણે ઘેરઘેર મંગળમાળા પૂર્વક જપ-માળાવડે (-નવકારવાલિવડે) શ્રી ગૌતમ સ્વામીના ગુણ જપીયે, કારણ કે દિવાળી પર્વ આવી પહોંચ્યું છે, તે અવસરે બાળકો પણ હર્ષ ભર્યા થઈ રમતો રમે ॥ ૨ ॥

શોક સંતાપ સવિ ઠાપીઓએ, ધાંદ્રે ગોયમ વીરપદે
થાપીઓએ; નારી કહે સાંભળ કંતડાએ, જપે ગોયમ
નામ એકંતડાએ. ૧૦૧

આવાર્થ :- ગૌતમ સ્વામિને કેવળ જ્ઞાન ધવાથી શ્રી વીર સંબંધિ શોક સંતાપ સર્વ દુર કર્યો, અને સૈધર્થ્યેન્દ્રે શ્રી

૫૬૭

ગૌતમપ્રજ્ઞને શ્રી ચીરને પદે સ્થાપ્યા, એ પોતાના પતિને કહે
છે કે હે સ્વામિ ! એવા શ્રી ગૌતમસ્વામિનું નામજ
એકાન્તે જપો ॥ ૩ ॥

હ્યો લખ લાલ લખેસરીએ, હ્યો મંગળ કોડી કેડેશરીએ;
જપ જપો થઈ સુત પેસરીએ, જમ પામીએ ઋદ્ધિ
પરમેસરીએ. ૧૦૨

આવાર્થ :-ગૌતમ સ્વામિનું નામ જપવાથી લખપતિઓ
લાખોના લાલ મેળવે, કેડપતિઓ કરોડો મંગલિક પ્રાપ્ત કરે,
માટે અત્યંત તપેશ્વરી થઈ (-તપ કરવા પૂર્વક) શ્રી ગૌતમ
સ્વામિનો જપ જપો કે જેથી પરમેશ્વરતી ઋદ્ધિ પામીએ
(-પરમાત્મ પદ મેળવીયે) ॥ ૪ ॥

લહિએ દિવાલડી દાડસોએ, એતો પુણ્યનો
ટપકો ટાલુઓએ; સુકૃત સિરિ દદ કરો પાલડીએ,
જિમ ધર હોય નિત્ય દિવાલડીએ. ૧૦૩

આવાર્થ :-દિવાળીનો દિવસ આવે તે તો પનોતું પુણ્યનું
ટપકું (-ટાણું અવસર) છે, તે દિવસે પુણ્ય રૂપી લક્ષ્મીની પાળ
દ્રઢ કરો કે જેથી પોતાને ઘેર નિત્ય દીવાળિ વર્તે ॥ ૫ ॥

હાલ ૧૦ મી.

હવે મુનિ સુવ્રત સીસોરે, જેહની સખળ જગીસોરે;
તે શુરુ ગજપુરે આવ્યારે, વાદિ સવિ હાર મનાવ્યારે. ૧

આવાર્થ :-હવે શ્રી મુનિસુવ્રત ભગવાનના શિષ્ય કે જેનું
મહાત્મ્ય જગતમાં સખળ છે, તે મુનિરાજ ગજપુર નગરમાં
પધાર્યા, ને સર્વ વાદીઓને હાર મનાવી ॥ ૧ ॥

૫૬૮

પાવસ ઓમાસું રહિમારે, લાવિશ્યુ હહડે ગહગાહીઆરે;
નમુચિ ચક્રવર્તિ પદારે, જસુ હિયડે નવિ છદ્ધ. ૨

ભાવાર્થ :-તે નગરમાં મુનિ વર્ધાઓમાસુ રહ્યા અને તેથી
લગ્ય જનોનાં હૃદય હર્ષ વાળાં થયાં, તે અવસરે તે નગરમાં
પદ્મ નામે ચક્રવર્તિ છે, ને તેનો નમુચિ નામે પ્રધાન છે, તેમાં
ચક્રવર્તિ સરળ હૃદયનો છે ॥ ૨ ॥

નમુચિ તસ નામે પ્રધાનરે, રાજા દિથે બહુ માન;
તિણે તિહાં રિઝવી રાયરે, માગિ મોટા પસાય. ૩

લિધો પટ ખંડ રાજરે, સાત દિવસ માંડિ આજ;
પૂર્વે મુનિસું વિરોધ્યોરે, તે જણે નવિ પ્રતિજોધ્યોરે. ૪

ભાવાર્થ :-તે રાજા પોતાના નમુચી પ્રધાનને બહુ માન
સત્કાર કરે છે, તે પ્રધાને પણ રાજાનું ચિત્ત રંજત કરી એક
મોટું પણ (-વચન) માગ્યું, તે વચનબાધથી રાજા પાસે તે
દિવસથી માંડીને ૭ દિવસ સુધીનું રાજ્ય લીધું. અને પ્રથમ તે
મુનિવર સાથે એ પ્રધાને જે ઘણો વિરોધ કર્યો છે તે ૭જી
સુધી ડોઈનાથી પ્રતિબોધ પામી પોતાનો વિરોધ ટાળ્યો
નહોતો ॥ ૩ ॥ ૪ ॥

તે મુનિસું કહે બડોરે, મુજ ધરતિ સવિ હંડો;
વિનવિઓ મુનિ મોટોરે, નવિ માને કમિં જોટો. ૫

ભાવાર્થ :-હવે તે વિરોધ સંભારીને તે મુનિની સાથે
તેણે કલેશ માંડ્યો અને પોતે સાત દિવસનો રાજા હોવાથી
મુનિને આગ્રા કરી કે મારા તાબાની સર્વ પૃથ્વી છોડીને તમે
સર્વ મુનિઓ મારા રાજ્યથી બહાર નિકળો, એ વખતે આચાર્ય
એને ઘણો વિનવ્યો (-સમજાવ્યો) પણ તે દૂરકર્મીએ કંઈ
પણ માન્યું નહિ ॥ ૫ ॥

૫૬૯

સાઠસયા વર્ષ તપ તપિઓરે, જે જિત કિરીયાનો
ખપીઓરે; નામે વિષ્ણુકુમારે, સયસ લગધિનો લાંડાર. ૬

ભાવાર્થ :-આચાર્યે વિચાર કર્યો કે આ રીતે સમ-
જાગ્યાથી આ પ્રધાત સમજતો તથી માટે જેણે ૬૦૦૦૦ વર્ષ
તપ કર્યો છે, અને જૈનક્રિયાનો ખપી (—રચિવાળો) અને
અનેક લગધિનો લાંડાર છે તેને મેરૂ પર્વતપરથી અહિં બોલાવીએ
એમ વિચારી આચાર્યે પોતાના શિષ્ય મોકલી વિષ્ણુકુમાર
મુનિને બોલાવ્યો ॥ ૬ ॥

ઉઠ ક્રમ જૂમિ લેવારે, જોવા ભાઈની સેવા;
હું ત્રિપદિ જૂમિ દાતરે, જલે જલે આપ્યા ભગવાન. ૭

ભાવાર્થ :-હવે વિષ્ણુકુમાર મુનિએ આવી મુનિનો ઉપદ્રવ
સાંભળી રાજ સભામાં જઈ નમુચિની ભક્તિ જાણુવા માટે, અને
સુરિનો ઉપદ્રવ ટાળવા માટે ડા પગલાં જૂમિ માગી, ત્યારે
નમુચિએ કહ્યું કે જલે આપ ભગવાન પધાર્યા છો તે માત્ર ૩
પગલાં જેટલી જૂમિ આપું છું તેટલામાં સર્વ મુનિઓએ
રહેવું. ॥ ૭ ॥

એણે વચણે ધડહડીઓરે, તે મુનિ જહુ કાપે ચઢિઓરે;
કિધું અદ્ભુત રૂપરે, જોયણુ લાખ સરખ. ૮

ભાવાર્થ :-દત્તાદિ અનેક વક્ત્ર વચનોથી વિષ્ણુકુમાર
મુનિ ધડ ધડવા અને અત્યંત ક્રોધે ભરાયા, પોતાનું લાખ
યોજન ઉંચું અદ્ભુત રૂપ વિકુચ્છું. ॥ ૮ ॥

પ્રથમ ચરણ પુરે દીધારે, બિજો પશ્ચિમે કિધારે;
ત્રિજો તસ પુરે થાપ્યોરે, નમુચિ પાતાળે ચાંપ્યોરે. ૯

ભાવાર્થ :-ત્યાં પ્રથમ પગણું પુર્વ દિશામાં (જંબુદ્વીપના

૬૦૦

પુર્વ કિનારે) અને ખીજુ પગલું પશ્ચિમ દિશામાં મેલ્યું, અને
કંઠ્યું કે ખોલ હવે ત્રીજું પગલું જમીન કઈ આપે છે. ? ૩૪
પણ જવાબ નહિ આપવાથી ત્રીજું પગલું તે પાપી નમુચીની
પીઠ ઉપર ધરી નમુચિને પાતાળમાં ચાંચ્યો. ॥ ૮ ॥

થરહરિઓ ત્રિજુદનરે, ખગલળિયો સવિ જન;
સળસળિયો સુર કિન્નરે, પડયો નવિ સંભળિએ કન. ૧૦

ભાવાર્થ :-આ મહા ઉત્પાત થવાથી ત્રણે જુવત ક'પાય-
માન થયાં, સર્વ લોક ખગલળી ઉઠ્યો, દેવલોક પણ સળસળાં
ઉઠ્યો, અને કાને પડ્યું પણ સંભળાય નહિ એવો શોર
મચી રહ્યો. ॥ ૧૦ ॥

એ ઉત્પાત અત્પતરે, દૂરે કરો ભગવંત;
હું હું સ્તુત હવે થાશે રે, બોલે બહુ એક સાસે. ૧૧

ભાવાર્થ :-આ ઘણો મોટો ઉત્પાત થયો તે હે ભગવન
દૂર કરો, અરે અરે હવે શું થશે ! એમ બહુ લોક એકીશ્વાસે
બોલવા લાગ્યા. ॥ ૧૧ ॥

કરણે કિન્નર દેવારે, કડુઆ ક્રોધ સમેવારે;
મધુર મધુર ગાએ ગિતરે, એ કરજોડિ વિનીત. ૧૨

ભાવાર્થ :-સૌધર્મેન્દ્રે આ ઉત્પાત શાન્ત કરવા માટે
દેવ દેવીઓને મોકલ્યા. તે કિન્નર દેવોએ શ્રી વિષ્ણુકુમારને
કડવો ક્રોધ શમાવવા માટે તેમના કાનમાં મીઠાં મીઠાં ગીત
ગાવા પુર્વક એ હાથ જોડીને વિનંતિ કરવા લાગ્યા. ॥ ૧૨ ॥

વિનય થકી વળિયોરે, એ જિન શાસથ બળિયોરે;
કાનવ દેવે ખમાયો રે, નર નારીએ વધાયોરે. ૧૩

૬૦૧

ભાવાર્થ :-એ પ્રમાણે દેવેના અત્યંત વિનયથી મુનિને ક્રોધ શિથિ શમી ગયો એ જનશાસનમાં વિનય મહા બળવાન છે, ક્રોધ શમેલા વિષ્ણુકુમાર મુનિને દેવ દાનવે.એ ખમાવ્યા અને સ્ત્રી પુરુષોએ વધાવી લીધા ॥ ૧૩ ॥

ગાવલડી ભેંસ લડકી રે, જે દેખી દુરે તડકીરે;
તે જતને મહિ છે રે, આરતિ ઉતારી મેરઘએરે. ૧૪

ભાવાર્થ :-ગાયો અને ભેંસો વગેરે લડકીને મુનિનું રૂપ દેખી દોર તોડાવી દૂર નાસી ગઈ હતી તે પશુ જતના પુર્વકે પાછી ઠેકાણે આણી, અને લોકોએ મેરઘયાથી ઉપદ્રવ શમ્યાની આરતિ ઉતારી ॥ ૧૪ ॥

નવલે અવતારે આવ્યારે, જીવિત ફળ લહિ ફાવ્યા;
શેવ સુહાળી કંસારરે, ફળ લખું નવે અવતારરે. ૧૫

ભાવાર્થ :-નવો અવતાર પામ્યા અને જીવતરતું ફળ પામીને ફાવ્યા છીએ એમ વિચારી લોકોએ હર્ષથી શેવ સુહાળો અને કંસાર વિગેરે મંગલિક જમાણો કર્યા અને નવો અવતાર પામ્યાનું ફળ લીધું. ॥ ૧૫ ॥

ઝગણુ તણેઠ ધરખારરે, નમુચિ લખ્ખું ધર નારરે;
તે જીમ જીમ ખેરું ધાયરે, તિમતિમ દુખ દુરે જાયરે. ૧૬

ભાવાર્થ :-હવે ધરોધર ધરને ખારણે સ્ત્રીઓએ જાણતો નમુચિ ખતાવ્યો. તે જાણતો નમુચી જેમ જેમ ક્ષય પામતો જાય તેમ તેમ દુઃખ પશુ ક્ષય પામતું જાય એમ માનવા લાગ્યા. ॥ ૧૬ ॥

મંદિર મંડાણુ મંડ્યારે, દારિદ્ર દુખ દુરે જાંડ્યારે;
કાતિક શુદ્ધિ ખંડવે પરવેરે, ઈમ એ આદરીએ સર્વેરે. ૧૭

૬૦૨

ભાવાર્થ :- ઉત્પાત શમ્યાના હર્ષથી લોકોએ પોતાનાં ઘરો થણગારવા માંડ્યા, અને દારિદ્ર દુઃખ વિગેરે સહુ દુર થયું એમ માનવા લાગ્યા, એ પ્રમાણે આ પર્વ કાર્તિક સુદ પડવાને દિવસે સર્વ લોકોએ આદ્યુષ્ ॥ ૧૭ ॥

પુણ્યે નરભવ પામિરે, ધર્મ પુન્ય કરો નરધામી;
પુન્યે ઋદ્ધિ રસાલિરે, નિત નિત પુન્યે દિવાળીરે. ૧૮

ભાવાર્થ :- ઘણા પુણ્યથી આ મનુષ્યનો ભવ પામી જે મનુષ્યો સર્વ સુખનું સ્થાન એવું ધર્મ પુન્ય કરો, પુન્યથી રસાલ રૂદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે, અને પુન્યથી જ ધેર નિત્ય નિત્ય દિવાળી વર્તે છે ॥ ૧૮ ॥

કૃષ્ણ

જિનત્વં નિરંજન સયલ રંજણ, દુખ ભંજન દેવતા;
હો સુખ સામિ મુગતિ ગામિ, વીર તુઝ પાય સેવતા.
તપ ગચ્છ ગચ્છ દિણ્દ દહ દિસે, દીપતો જગજ્જિણ્યે;
શ્રી હીર વિજય સુરિંદ સદૃશુર, તાસ પાટ વખાણીયે, ૧૯

ભાવાર્થ :- હે જીનેશ્વર ! તું નિરંજન (કર્મરૂપ અંજન નથી રહિત.) તેજસ્વત, ત્રણ જીવનના ચિત્તને રંજન કરનાર, અને સર્વતું દુઃખ ભાગનાર દેવ છે, માટે મોક્ષ ગતિમાં ગયેલા હે વીર જીનેશ્વર ! અમને સુખ આપો, અમે આપતા ચરણ કમળની સેવા કરીએ છીએ, તપગચ્છ રૂપી આકાશમાં સુર્ય સમાન દશે દિશામાં દીપતા અને જગતમાં પ્રખ્યાત એવા ધી હીરવિજયસુરિ સદૃશુર તેમની પ્રશંસા કરવા યોગ્ય પાટે (આ સ્તવનના રચનાર કોણ છે તે કહેવાય છે.) ॥ ૧ ॥

૬૦૩

શ્રી વિજયસેન સુરીસ સહ ગુરુ, વિજયદેવ સુરિસરૂ;
 જે જપે અહનિશ નામ જેહનેા, વર્ધમાન જિનેશ્વર.
 નિર્વાણ સ્તવન મહિમા જવન, વીર જિનનોજે ભણે;
 તે સદે કિલાસગ્રંથ સચ્છી, શ્રી ગુણુ ઉપ વધામણે. ૨૦

આવાર્થ : -વિજયસેન સુરિ સદ્ગુરુ થયા, તેમની પાટે
 શ્રી વિજય દેવ સુરિ થયા કે જેઓ રાત્રિ દિવસ શ્રી વર્ધમાન
 જીનેશ્વરનું નામ જપે છે, એ પ્રમાણે શ્રી વીર જીનેશ્વરના
 મહિમાના મંદિર રૂપ આ નિર્વાણ સ્તવન જે કોઈ ભણે ગણે
 તે લીલા પૂર્વક લગ્નિધયો અને સદ્દમી પામે એમ શ્રી ગુણુઉપ
 નિર્વાણ મહિમાને વધાવે છે.

અષ્ટાપદની ઢાળ પેઢી

પ્રથમ (દુહો)

સરસ વચન રસ ગુણુ ભરી, કાશ્મીર દેશની વાસી,
 કવિજન કલ્પસત્તા સમી, જ્ઞાન દ્વિપક આવાસ ૧
 રૂપસાદિક જનવર નમી, પર ઉપગારી જેહ,
 ભવિક જીવને તારવા, યાન પાત્ર સમ તેહ, ૨
 દ્વિપક સમ ગુરુ મુજ મળ્યા, ટાળ્યા તિમિર અજ્ઞાન,
 આતમ હિત કરવા બણી, તે છે પરમ નિધાન. ૩
 એ કાળે તિર્થ ઘણા, ભવજલ તરવા નાવ,
 પૂન્યવંત પ્રાણી લહે, તિરથ ભક્તિ ભાવ, ૪
 તેમાં પણ એ તિરથ વડો, અષ્ટાપદ ગિરિરાજ
 ભરતે ભરાળ્યા ભાવથી, એવીશે જનરાજ. ૫
 ગૌતમ આદિ મુનિ હુવા, તેણે બેટયા ગિરિરાજ,
 હું પણ નિજ ગુરુ પાય નમી, યુજ્યસુ તિરથરાજ. ૬

૬૦૧

હાળી પ્રથમ

(રાગ - વહેલા તે ઘેર પધારજો રે)

આવો આવો પાસજી મુજ મળીયારે,

જંજુદિપ મોઝાર રે, તિહાં વનિતા નગરી છે સાર રે,
જિહાં આરજ દેશ ઉદ્ધાર રે, લલા દેવળ શોભે અપાર;
વાલા હો અષ્ટાપદ ગિરિ બેટો રે, એ તો બેટીને પાપને મેટો ૧

વાલા નાભિરાખા કુળચંદ રે, માતા મહેવીના નંદ રે,
પ્રભુજનું મુખકું શોભે જોમ ચંદ રે, આજ સમય થયો આનંદ વાલાહો ૨

સહુ ઈંદ્રાદિક હરખાયા રે, મળી ઈંદ્રાણી ગુણ ગાય રે,
પ્રભુને મેરૂ શિખર નવરાવ્યા રે, પછી માતા પાસે પધરાવ્યા વાલાહો ૩

એમ જિન કલ્યાણક કીધું રે, નામ રૂપલ કુંવર શુભ દીધું રે,
પ્રભુ ત્રણ ભુવન જસ લીધું રે, માતા પિતાના મનોરથ સિદ્ધા ૪

યૌવન વય જળ પ્રભુ આવે રે, માતાપિતા મળી પરણાવે રે,
પ્રભુ સંસારિક સુખ પાવે રે, એતો અથિર પછું મન લાવે ૫

ભરતાદિક પુત્ર પ્રસિદ્ધા રે, સહુને રાજ્ય પ્રભુજીએ દીધારે,
પછી વરસી દાન દીધા રે, આપે પંચ મહાવ્રત લીધા વાલા ૬

સહુ જીવ તણા મન લાપા રે, સ્વામી અપ્રતિબદ્ધ સોહાયા રે,
દાન દયા દિલ લાવ્યા રે, એમ સુમતિ વિમલ ગુણ ગાયા રે ૭

હાળી ૨

કુહો ખીજો

કર્મ બંધન તોડવા એ, મોટા એહ ઉપાય,

જગજીવન જગ તારવા, સંજમ ધારી થાય, ૧

૬૦૫

દ્રવ્ય ભાવથી વીરમ્બો, તોડ્યો મોહનો ફંદ,
 ત્રિકરણુ જોગ સુધો રમે, વંદુ રૂપ જિહ્વદ. ૨

શત્રુ મિત્ર સમ તુલ્યતા, વીતરાગતા પુર,
 સવિક્ર કમળ પડિ બોધતા, અભિનવ ઉગ્યો મુર. ૩

ઢાંગ બીજી

(રાગ - પિત્તળ લોટા જાગે લયો રે, દાતણુ કરતા જાવ રે.)

લેઈ દિક્ષા પ્રભુ સંચર્યા રે, લેઈ આજ્ઞા પ્રભુ સંચર્યા રે,
 કરતાં હિમ વિહાર રે વાલા મારા વનિતાનગરી પધારજો રે. ૧

રાજ છોડી રણિયામણુ રે, રાણીઓ છોડી રદિયાળી રે,
 વાલા મારા વનિતાનગરી પધારજો રે. કરજો સવિક્ર ઉપગાર ૨, ૨

સુખ શય્યા સોહિલી તજી રે, સોહિલા તજ્યા માય ને આપરે. ૩

સેવન થાળ બોજન તજ્યા રે, કર પાતરીએ કમો વહેવારે. ૪

કરુણાનિધિ કરુણા કરી રે, થયા વટકાય પૃથ્વીપાળરે. ૫

સરોવરીએ પંખી ધણુ રે, પંખીને સરોવર એકરે. ૬

તુમ સેવક પ્રભુ અતિ લલા રે, મારે છે તુમારો આધારરે. ૭

સહુને જેમ તેમ ચાલશે રે, મારે ન ચાલે ક્ષણ એકરે. ૮

માતા પિતા વીણુ બાલુડો રે, જેમ તેમ ડેલા ખાયરે. ૯

હિમી ખૂરે તારી માવડી રે, બોજન વેળા ખૂરે ખાપ રે. ૧૦

લાડકવાયા તારા દિકરા રે, ખેટા સામુ જુઓ એકવાર રે. ૧૧

રાણીઓ રૂએ રંચમહેલમાં રે, તેને તો હૈયાનો હાર રે. ૧૨

જે ગામે તુમ પધારશે રે, ધન્ય તે હોઠિના લાગ્ય રે. ૧૩

૬૨૬

ભરતજી વિનવે ભાવથી રે, સાંભળજો જગ પૃથ્વીપાળ રે. ૧૪
 અપાઠ માસે પધારજો રે, રહેશું વાટડી જોઇ રે. ૧૫
 આવશ્ય માસે વનરાજી ફળે રે, પ્રભુ આપ્યે ફળે અમ આશરે. ૧૬
 ભાદ્રવા પેરે ગાજશે રે, દુઃખ વાણી વરસાદ રે. ૧૭
 આસો માસે આશા ધણી રે, રહેશું આશા ભરપુર રે. ૧૮
 કારતક માસે કરું સેવના રે, ન કરો વિહારની વાત રે. ૧૯
 વિચરતા પ્રભુ એમ કહે રે, રાખજો ધર્મ શું રાગ રે. ૨૦
 દાન દયા દિલમાં ધરો રે, સુમતિ વિમળ ગુણ ગાય રે. ૨૧

॥ અથ શ્રી આદીશ્વરજીની ઢાળો ॥

શ્રી ગુરુ ચરણ કમલ નમિજીરે, સમરિ સરસતિ માય;
 શ્રી રૂપસદેવને ગાવતાં જીરે, ઉચિત્તે દરખ ન માય ॥ ૧ ॥
 આદીસર મુજ મન મોહનવેલ ॥ એ આંકણી ॥ નયરો અધોધ્યા
 નણીએ જીરે, ઈંદ્રપુરિથીરે સાર; તાલિ કુળમાં રાજ્યો જીરે,
 વિશ્વતણો આધાર ॥ આ ॥ ૨ ॥ સુખસુવન સુખસેજડિ જીરે,
 પોઢયા મહેવી માત; સર્વારથ સિદ્ધથી ચલિ જીરે, ઉતર્યા ઉદર
 મગ્ગર ॥ આ ॥ ૩ ॥ અષોજ નિદ્રા મેં છતા જીરે ॥ સુપન
 દિઠા છે શ્રીકાર ॥ ચૈદ સુપન પૂરાં લક્ષ્યાં જીરે ॥ ફળ ભાખો
 ભરધાર ॥ આ ॥ ૪ ॥ પહેલે સુપને હાથિયાં જીરે, ખીજો
 વૃષભ બિશુદ ॥ ત્રીજો સિંહ સોહામણો જીરે ॥ ચોથે લક્ષ્માં
 સાર ॥ આ ॥ ૫ ॥ કુલમાળા છે પાંચમેં જીરે ॥ છઠે ઉત્તવળ
 ચંદ ॥ સાતમેં દિનકર દીપતો જી ॥ આઠમે ધ્વજ આશુદ
 ॥ આ ॥ ૬ ॥ રજત કળશ નવમે ભર્યાં જીરે ॥ દસમે પદ્મસર
 ખાસ સમુદ્ર અગિયારમે સુદર જીરે ॥ બારમે અમર વિમાન ॥
 આ ॥ ૭ ॥ રચણરેલ વળા તેરમે જીરે ॥ ચઉદમે અગ્નિ

૬૮૭

પ્રધાન ॥ દસ ચાર સુપન એ સહિ જરે ॥ મેતો દીઠાં એમ
 ॥ આ ॥ ૮ ॥ સુપન પાઠક તો છે નહિ જરે ॥ નાલિ કરે
 મન સુવિચાર ॥ ગૈયોડય સુત હોશે લલો જરે ॥ સુપનતણું
 અનુસાર ॥ આ ॥ ૯ ॥ મરુદેવા તિહાં હરખીયાં જરે ॥
 સાંમગી બ્રૂપતિ વેણુ ॥ નિજ ધાનક આવી રહ્યા જરે ॥ ગર-
 લાવાસે ગુણુ ગેહ ॥ આ ૧૦ ॥ નવમાસ વાઠા કિપરે જરે ॥
 ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર ॥ ચૈત્ર વદની આઠમે જરે ॥ પ્રસન્ધો પુત્ર
 પવિત્ર ॥ આ ॥ ૧૧ ॥ જન્મ ઓચ્છવ સુરે કર્યો જરે ॥
 આવી હપન કુમારી ॥ જન્મ વિશેષ એણિપરે કરી જરે ॥
 ગયા નિજ નિજને ઠામ ॥ આ ॥ ૧૨ ॥

દાસ-૨

જુવો જનમ થયો જિનનો જાણીરે ॥ દેવ ધર ભરે ધન
 આણીરે ॥ જિનની તિહાં ધન રાશિ લખાયરે ॥ માય બાપને
 હરખ ન માય રે ॥ ૧ ॥ જિનજી રમત વાંછે જિહારે ॥ દેવ
 હોકરાં થાએ તિહારે ॥ જિનજી રમતા તે કાંઈ ન હાર રે ॥
 જિનના અતિશય જનમથી મારરે ॥ ૨ ॥ અનુક્રમે જોવન
 આવેરે ॥ દોષ હરિ કન્યા પરણાવેરે ॥ ઋષભ પરણીને નિજ
 ધર આવે ॥ ૩ ॥ દ્રાણી સુખે ગીત ગાયરે ॥ ૪ ॥ સમય રાજનો
 અવસર જાણીરે ॥ સેવા ગયાં યુગલીયાં પાણીરે ॥ જળ
 લાવ્યા યુગલીયા જામરે ॥ દિઠો નવગે અંજીઠો તામ ૨ ॥ ૫ ॥
 પાણી નાખ્યું તેહને ઠામરે ॥ વનિતા નગરી તે દીધું નામરે ॥
 ત્યાંશિલાખ પુરવધરવાસરે ॥ ત્યાં લગે કરે દેવ કુરુ કળનાં આહારર
 ॥ ૬ ॥ સો પુત્ર દોષ પુત્રી સારરે ॥ તિહાં લગે રહે ધરખારરે ॥

૬૦૮

ઢાલિ-૩

જીવે રે રૂપઅજ દિક્ષા લીએ ॥ વૈરાગી વડ વીગજી ॥
 સોય પુત્રને રાજ, જીદાં જીદાં વહેંચીને આપે ધારોજી ૩ ॥ ૧ ॥
 દિન પ્રતે દાન એટલું દીએ, આઠ લાખ એક કોડીજી ॥
 જિનનું તે દાન જે નર લેશે ॥ તેની તે ભવગતિ થોડીજી
 ॥ ૨ ॥ ગોત્રીજીને બાગજ આપે ॥ સાર્યાં વંછિત કામજી ॥
 મણિ મુક્તાદિક ધનને જોડિ ॥ લેવા મુક્તિના રાજજી ॥ ૭ ॥
 ૩ ॥ વરસીદાન રૂપલજી આપે ॥ સાંભળે થઈ સાવધાનજી ॥
 ત્રણસેં કોડ અઢાસી ઉપર ॥ એસિલાખ કહો માનજી ॥
 ॥ ૪ ॥ સખજ મુગધક પાણી બિગતડાં ॥ રૂપલને નવરાવેજી ॥
 બહુ આભરણ અલંકાર પહેરાવી ॥ શિબિકામાં પધરાવેજી ॥ ૭
 ॥ ૫ ॥ સુદસણા શિબિકા પેલા રૂપડે નર સારોજી પછી
 અસુર નિકાયના દેવોએ જાણ્યો વિચાર સારોજી ॥ ૬ ॥ ઇંદ્ર
 ધન આગળથી ચાલે અષ્ટ મંગળીક વળી જોડેજી ॥ ગજરથ
 ઘોડાને બહુ પાલખીએ ॥ જીવે લોક મન કોડેજી ॥ ૭ ॥ ૭ ॥
 સૌધર્મને ઈશાનના ઇંદ્ર ॥ બિહુ પામે ચામર વિંજેજી ॥
 તેનારે દંડ મણિ માણિકે જડિયાં ॥ જોતાં સહુ મન રીંજેજી ॥
 ૮ ॥ પંચ વરણના કુલ વિખેર્યાં ॥ દુંદુભી વાળ વાગેજી ॥
 ચાર નિકાયના દેવતાં મળીયાં સહુ મોઝા તેના નાદેજી ॥ ૭ ॥
 ૯ ॥ વનિતા નગરી માહે થઇને ॥ દિક્ષા લેવાને જાયજી ॥
 લઘુ પતાકા ઝાઝીરે દીસે ॥ સોડાગણ નારિ મંગળ ગાયજી ॥
 ૭ ॥ ૧૦ ॥ વન સિદ્ધારથ અસૌકતર હોકે ॥ ચાર ઉગર
 વળી સાથેજી ॥ અભિમુષ્ટિએ સોયજ કરીયો ॥ દિક્ષા લીધી શ્રી
 આદિનાથેજી ॥ ૭ ॥ ૧૧ ॥

ઢાલિ-૪

દિક્ષા લેઈને વરસ એક લખ્યારે ॥ વૈરાગીજી ॥ પછી

૬૦૯

વક્રોર્થો ઇન્દુ આહાર ॥ હાંઁ ધન્ય રૂપસજી ॥ શ્રેયાંત ઘેર કચું
 પારાણું ॥ પૈરાગીજી ॥ પંચ દિવ્ય થયા સાર ॥ હાંરે ધન્ય રૂપસજી
 ॥ ૧ ॥ ત્રિગડે ગેરી જિતવડે રે પૈરાગીજી ॥ પ્રભુ પામ્યા
 કેવળજ્ઞાન ॥ હાંરે ધન્ય રૂપસજી ॥ ગણધર ચોરાશી આપિયારે
 ॥ પૈરાગીજી ॥ તિહાં મળી પર્વદા ખાર ॥ ધ ॥ ૨ ॥ સંઘ
 આપના સહુપરે કરીરે ॥ વૈ ॥ તિહાં વરત્યો જ્યજ્યકાર ॥
 હાં-ધ ॥ દસ હજાર સાધુ સાથસ્થુ' રે ॥ વૈ ॥ પ્રભુપદ પામ્યા
 નિરવાણુ કા ધ ॥ ૩ ॥ અષ્ટાપદ ગિરિ વિહાર કર્યો વૈ શ્રી
 વિજય પાટસુરંગ હારે ધન્ય શ્રીવિજય આણુંદ સુરીસરે વૈ તસ
 પાટ વિજય મુરંગ દારે ધન્ય ૪

સિદ્ધાચળ સમોવસરણની રચનાના ઢાળીયા.

દુહા.

શ્રી સિદ્ધારથ કુળતિલો, નંદન ગુણ ગર્ભાર;
 શાસ્ત્ર નાયક જગદણિ, વર્ધમાન વડવિર. ૧
 દોડા દોડિ સુરવર મળિ, અહનિશ સેવે પાથ;
 હું પણ સેવક તારણે, વડુ શીશ નમાય. ૨
 વિણુ પુસ્તક ધારિણિ, સમરિ સરસ્વતિ માય,
 કેવિજન ઈન્દ્રા પુરતી, નિજ સેવક ચિતસાય. ૩
 સમોવસરણ મહિમા રચું, પામિ મુગ્ધ પસાય;
 એક મને થઈ સાંભળો, નરનારિ ચિત સાચ. ૪

ઢાળ ૧

રાગ - સાંભળજો મુની સંજમ રાગે. (એ દેશી)

શ્રી જનસાક્ષી નાયક નમિયે, વર્ધમાન જનરાયારે;

૬૧૦

દુસમકાળે જનપદ સેવા, પુરણ પુન્યે પાપારે, ભવિજન,
 ભાવે સમોવસરણમે, ગાસો જનવર નમિયેરે, એ આંકણી. ૧
 કોડાકોડિ સુરવર મળિ ભાવે, અહનિશ સારે સેવારે;
 પ્રજુજનિ ભકિત કરે નિજ શક્તે, નિજ વ્યાતમ ઉધરેવારે. સં ૨
 ભકિતભાવ ઉલટ ધણા આણિ, રમતા કરત મનોહારી રે;
 ત્રિગડાની શોભા કરે ભારિ, તે સાંભળો નરનારિરે, ભવિં ૩
 જોજન એક પ્રમાણે જુમિ, સોધન કરે ચિતલાઈરે;
 વાસુકુમાર કંટક પ્રમુખ જે, દુર કરે ચિતલાઈરે. ભવિં ૪
 નિરમળ તીર સુગંધ વરસાવે, મેઘકુમાર શુભ ભાવેરે;
 જુતળ પાણિએ ખડુ સાંચી, પુન્ય વ્રક્ષ માનુ વાવેરે. ભવિં ૫
 ખટ ઋતુના અધિષ્ઠાયક દેવા, પંચવરણ પુષ્પ લેછરે;
 વિજેરે જોજન જૂમિ લગે, પુંજ કરે વળિ કેછરે. ભવિં ૬
 વાસુ મેઘ ખટ ઋતુના દેવતાએ, ભકિત કરિ પહેલિ દાજેરે;
 દાન દયા ગુરૂ ચરણ પચાયે, અમૃત સુખ મહિ માણેરે. ભવિં ૭

દાળ ૨

રાગ - જમ જમ એ ગીરી ભેટીએરે,

વાણવ્યંતરના દેવતારે, શકિત એ ભકિત અપારરે; સહજાં
 મણિ કનક રતને જડિરે, મહિયલ શોભા અપારરે. સં ૧
 ત્રિગડાની શોભા શી કહુરે કહેતાં ન આવે પારરે. સં
 એ આંકણી.

જીવનપતિના ત્રિદશારે, એક જોજન પરિમાણરે; સં
 પ્રથમ ગઢ રૂપાતણારે, નિરમળ ચંદ્ર સમાનરે. સં ત્રીં ૨

૬૨૧

અબંધતર છન સાવખી, શુક્લ ધ્યાન નીધાનરે; સૌ
 તિમ સાકાર જાણે થયોરે, ભુતળ રહ્યો તણ રયામરે. સૌ ત્રીં ૩
 પાંચસે ધનુશ ઉંચો કલ્હોરે, કાંચરા કનકના જાણુરે; સૌ
 તેત્રીસધનુશ પહોળાવળિરે, અત્રીસ આગળ પરિમારે. સૌ ત્રીં ૪
 ચઉ અઠ વાવડી દીપતીરે, કનક રતન મઈ સારરે; સૌ
 શેલા તેહની અતી ભલીરે, બહુ શ્રુતથી અવધારરે. સૌ ત્રીં ૫
 ચઉદીશી ડોટને બારણેરે, પગચા દશ હજારરે; સૌ
 ઉંચા પહોળાં એક હાથનારે, સજ્જન જન અવધારરે. સૌ ત્રીં ૬
 તે ઉપર ચટી ભાવશૂરે, દાન દયા ચીત ધારરે; સૌ
 તવ મનવહિત સર્વ કૃત્રેરે, પામે અમૃત ભવપારરે સૌ ત્રીં ૭

ઢાળ ૩

રાગ - રંગરસિયા રંગરસ બન્યોરે મનપોહતણ. એ દેશી.

રજતનો ડોટ સોહામણોરે, મનમોહતણ.
 દીસે ચઉબાર ઉદ્ધાર; મનફૂં મોશુ રે. મૌ
 શેલા તેહની અતિ ઘણિરે, મૌ જાણે શિવપુરી પેસવા દ્વાર. મૌ
 રક્ષપાળ ચાર દીશે, મૌ લેખ આયુધ હિલા સાર; મૌ
 તેહના નામજ સાંભળો, મૌ સોમ યમ વશ્ય હુશીયાર. મૌ
 ધનંદ જક્ષ મોયો કલ્હો, મૌ કર લેખ સજ્જ હથીયાર; મૌ
 ત્યાથી આગળ ચાલીયા, મૌ પડતર ભુમી રહી સાર. મૌ
 પચાસ ધનુશનું જાણીએ, મૌ તેમાં રહે વાહન સાર; મૌ
 મનુષ વિદ્યાધરના ભલા, મૌ વૈભાનીકના અવધાર. મૌ
 જ્યોતિષી ઈંદ્ર આણુદસુ, મૌ ગઢખીએ કરે મનોહાર; મૌ
 દાન દયા એક ચીતથી, મૌ સેવા કરે અમૃતસાર. મૌ

૬૧૨

ઢાળ ૪

રાગ - વાહના લભરા દ્રાપ્ત મિઠિરે ચાંપાનેરની, એ દેરી

- જરે ભાવ ભલો મન આંખીને,
 જરે જનગુણ સહુ મળિ ગાયરે;
 ગુણવાંતા સજ્જન ભક્તિ કરેરે જનરાજની.
 જરે ખીણ ખીણ પ્રભુ મુખ જોવતા,
 જરે સુરમન હરખ ન માયરે. ગુણુ ૧
- જરે અદ્ભુત સોના મય દીપતો,
 જરે સ્તિગ્ધ શોભા તે અપારરે; ગુ ૦
- જરે કાશીસાં રતન મયી ભલાં,
 જરે ચંદ્રિગે ચાર ચંદ્રિયારરે. ગુ ૦ ૨
- જરે એક એક પોળ માહિ મળી,
 જરે દેવીયોં દાય દાય સારરે; ગુ ૦
- જરે જ્યા વિજ્યા અજતા સલાં,
 જરે અપરાજતા મનોહારરે. ગુ ૦ ૩
- જરે ઉજવળ વરણ રાતો વળી,
 જરે પીત નીલ અંગધારરે, ગુ ૦
- જરે કરમાં અભય અંકુશ ભલાં,
 જરે પાસ મહુર હથિયારરે. ગુ ૦ ૪
- જરે ઉભો ઉભય નિરભય પણે,
 જરે જનગુણ ગાવે સનેહરે; ગુ ૦
- જરે પડતળે પચાસ ધનુશનો,
 જરે તિયજ્જાલક દેશના સુણેરે. ગુ ૦ ૫

૬૧૩

છરે દેવ હંદો રમે તેહમાં,	
છરે પ્રભુ વિદ્યામને કાજરે;	શુ૦
છરે હિશાન ખુણુ માંહે	
છરે કેનકે રતનમય સાજરે	શુ૦ ૬
છરે વૈભાગિક મળી દેવતા,	
છરે ત્રીજો ગદ રતન મયરે;	શુ૦
છરે મણિના કેસીસા અતિ ભલા,	
છરે સુર કરે ધણે ઉજાંકરે.	શુ૦ ૭
છરે પુર્વાદિકે ચાર બારણે,	
છરે હડીદાર અમીરામ રે;	શુ૦
છરે તુળર ખડવાંગ સહી,	
છરે કપાલીકે મુકુટ ધારી નામરે.	શુ૦૮
છરે કપાટ રતન મળી શોભતાં,	
છરે પંચવરણુ અવધારરે;	શુ૦
છરે સહસ્ર પાંચની સંખ્યા સહી,	
છરે સીવ સોપાન જયકારરે.	શુ૦ ૯
છરે ચઉદીશે સરવે સંખ્યા મળી,	
છરે પગથીઆ એશી હમરે;	શુ૦
છરે મુળ ગદની રચના ધણી,	
છરે ગાણે બહુ શ્રુતધારરે	શુ૦ ૧૦
છરે પટતળ બારસે ધનુશનું,	
છરે શોભા તેહની અપારરે;	શુ૦
છરે દાન દયા થકી ગાણીને,	
છરે અમૃત લહે વિસ્તારરે.	શુ૦ ૧૧

૬૧૪

ઢાળ ૫.

રાગ - તપશ્ચ રંગ લાગ્યો. એ દેશી.

શ્રી જનવરને ખીરાજવારે, પીડીકા રચે મનોહાર; સાહેબ
મન વસીયા. એ આંકણી.

કાંતિ મનોહર તેહનીરે, અગમગ જ્યોત અપાર, સાં ૧
સહસ્ર જોજન ઉંચો વળાગે, સ્વર્ગ શુ' માટે વાદ; સાં
ફરકંતી વાહુ જોગથીરે, દીશાને પમાડે આલ્હાદ સાં ૨
સોહંતી ચાર ખારણેરે, ભીજ ભીજ તસ નામ; સાં
ધર્મદ્વજ માનદળરે, ગજદ્વજ સીંહ અબીરામ. સાં ૩
દ્વાર દ્વાર પ્રતે જલારે, મણિના તોરણ ઉદાર; સાં
પંચાસિ કરે જલતીરે, કુસુમ માળા મનોહાર. સાં ૪
પુર્વ દીશાને ખારણેરે, પ્રવેશ કરે જગ લાણુ; સાં
ખમા ખમા સુરપતી કરેરે, નવી લોપે કોઈ આણુ. સાં ૫
ચરણુ કમળ પીડીકા ઠવીરે, એમ ઉચરે જનરાજ; સાં
તમેતીથ્થરસ સરવે જતારે, નીજમુખ વદે મહારાજ. સાં ૬
પુર્વ સિંહાસન ગેસતારે, કરવા જતી ઉપગાર; સાં
ત્રણુ જગ શીર ઉપરેરે, ઠકુરાઈ ત્રીશુવન સાર. સાં ૭
પ્રભુ સરિખી મુદ્રા જલારે, વૈદ્યાંય રૂપ અપાર; સાં
ચામર ત્રણુ દિશાને વિશેરે, થાપે પ્રતીખાંજ સાર. સાં ૮
પ્રભુ અતીશય કરી દીપતીરે. સમમુદ્રા ચક્રિમુખ; સાં
દાન દયા જીત નિરખતારે, અમૃત લહે શીવ મુખ. સાં ૯

ઢાળ ૬.

રાગ - મન મંદીર આવેરે કહું એક વાતકહી. એ દેશી.

શ્રી જનવર સરખારેકે જગ તહિ ઠકુરાઈ,

૬૧૫

મધદ રાજસુવનમાં છે જોવો ચીતલાઈ,
પ્રાતિહારજ આઈરેકે જનવરને સોઢે,
તે દેખી ભત્રીયજીરેકે જગ સઘળો મોઢે, શ્રી૦ ૧

પ્રજુજને પુરેરેકે ભામડળ દીપે,
અસંખ્યાત સુરજનારેકે તેજે કરી જીપે;
અસોક વ્રક્ષગીરેકે શોભા છે ભારી,
એક જોજન ઝાંઝુરેકે રજો વિસ્તારી, શ્રી૦ ૨

વીજુવા મન હરખિરેકે પુષ્પની વૃષ્ટી કરે,
વિકસ્વર પાંખડીરેકે સરવે ઉધ્વ ધરે;
જનુ પ્રમણેરેકે જળ થળના ઉખના;
કુમતિ મન શંકારેકે કદીએ નહિ કરના, શ્રી૦ ૩

દેવ દુન્દુભિ વાજેરેકે વળી ચામર વીજે,
દિવ્ય ધ્વની પુરેરેકે જન વાણી રીજે;
ધર્મ ચક્ર આગળરેકે ચારે ચાર દીશા,
ધર્મ ચક્રિ માટેરેકે સોઢે જગદીશા, શ્રી૦ ૪

તે કટિક રતનનારેકે કમલ ઉપર રજા,
અષ્ટ મંગળિક આગેરેકે તે સમે ચીન કલા;
ધુપ ઘટિયો દ્વારેરેકે અજુલ સુગંધ મયા,
એ રચના વ્યંતરરેકે કરતા ઉછાંઢિ, શ્રી૦ ૫

હવે ભવિયજી ભાવેરેકે સુજીવા જનવાણી;
દશદિશાથી આવેરેકે હિંદ અતિ આણી;
દાન દયા હરખીરેકે જગજીરે વહે,
કહે અમૃત ભવનિધિરેકે તરશે આણી, શ્રી૦ ૬

૬૧૬

કાળ ૭.

રાગ - સુમતીનાથ ગુણશુ' મળીછે એ દેશી.

સમોવસરણમાં પર્ષદાછ, આવી મળે તેણીવાર;
 તેહનાં નામજ સાંભળેછ, કહીશુ સુગુર આધાર.
 ગુણવંતા સજ્જન સાંભળે, પ્રભુ મુખ વાણુ. ગુ. ૧
 ગાતમ આદે મુનીવરાછ, દેવી વૈમાનીક સાર;
 સાધવી પુરવદ્ધારમાંછ, પેસતી હરખ અપાર. ગુ. ૨
 તણ પ્રદક્ષણા દેઈ કરીછ, વાંદે શ્રી વર્ધમાન;
 અગ્નિખુણે આવીનેછ, ખેસે થઈ સાવધાન. ગુ. ૩
 ભુવનપતિ વળી જ્યોતિષીછ, વ્યંતર દેવીયો સાર;
 દક્ષિણ આરણે પેસીનેછ, નૈઋત્ય ખુણે અવધાર. ગુ. ૪
 ભુવનપતિના નારજરાછ, જ્યોતિષ વ્યંતર દેવ;
 પશ્ચિમ પોળે પેસીનેછ, કરતા શ્રી જિન સેવ. ગુ. ૫
 વાયવ્યખુણે નિવેસતાછ, વૈમાનીક દેવ મનુષ્ય;
 નરની સ્ત્રી હિતર થઈછ, આવતી મન ધણી હૂંથ. ગુ. ૬
 શ્રી મહાવીરને વાંદોનેછ, ઈશાનખુણે રહિ સાર;
 બારે પર્ષદા ઈમ કહીછ, જ્નેજો શેત્રુજન ઉદ્ધાર. ગુ. ૭
 ચૈત્રસંક્રંતિ સરવે મલીછ, સનમુખ રહ્યા કરજોડ;
 પ્રભુ અતિશય મહિમા થઈછ, તહીસંક્રંતાશ લગાર ગુ. ૮
 દેવી વૈમાનીકનીછ સાધવીછ, ઉભી મુણે જનવાણુ;
 આવશ્યક ચુરણીમાં કથુંછ, પેખજો સુગુણ સુખાણુ. ગુ. ૯
 જગ તારકે જન દેશનાછ, પુષ્કરા મેઘ સમાન;
 મધુર ધ્વની વાણી વહેછ, સાંભળે પર્ષદા સુખાણુ. ગુ. ૧૦

૬૧૭

નિજ નિજ લાષામાં સદાજી, સમજે બહુ ધરી પ્રેમ;
 પ્રભુ સનમુખ એકામતાજી, નિરખે ફરિ ફરી નેમ. ગુ. ૧૧
 વચનામૃત રસ પીયનેજી, ટાળ્યો ભવ તણો તાપ;
 નીરમળ થઈ કેઇ પ્રાણિયાજી, શીવ ભોક્તા થયા આપ. ગુ. ૧૨
 સમોવસરણી સાહીબીજી, તીર્થકરને હોય;
 પુન્ય વિના કિમ પામીએજી, દર્શન દુર્લભ જોય. ગુ. ૧૩
 શ્રી સંધને નિત નિત પ્રત્યેજી, સાંભરે ક્ષણ ક્ષણ જોડ;
 જ્ઞાન દયા સંતોશવાજી, કહે અમૃત મુણો તેડ. ગુ. ૧૪

ઢાળ ૮.

રાગ - સપ્તી દેશના દેશનારે સંધરે એ દેશી.

શ્રી તીર્થકર જ્યવંતારે, તેણી અવસરે સુર આવંતારે;
 જીન ભકિત કરી આણુદેરે, આવી સંધ વિનય ધરી વહેરે;
 ગુણવંતાજી. ૧

દુશમકાળે આણુદેરે, ભવિ નામ ધરી નીત વહેરે;
 મન ઈચ્છા પુરણ કાળેરે, સામગ્રિ મેળવી બહુ સાળેરે. ગુ. ૨
 તમે સાંભળો સરવે લાઈરે, એવી રચના કોણે ખનાવીરે;
 સીધાયસ અતિ મનોહારરે, વસે શેઠ શાકુકાર સારરે. ગુ. ૩
 નગરશેઠ તે પ્રેમાલાઈરે, જીન ભકિત કરે ચીત લાઈરે;
 સંધ તણા અધિપતી કહીએરે, ગુણી સંગે અનુસરી રહીએરે. ગુ. ૪
 સમોસરણી શોભા લાવેરે, જોવા મન અતિ ડરવાવેરે;
 નગર શેઠ અસિખાય લેઈરે, ખેડુજણ કાજ કરેઈરે; ગુ. ૫
 તીર્થકર વારે જોઈરે, જીમ દેવતણીપરે એઈરે;
 રંગમંડપ માંહિ સારરે, રમે સમોવસરણુ મનોહારરે. ગુ. ૬

૬૧૮

કરે ત્રીગડાની શોભા ભારીરે, મધ્યમ ભાગે પીડીકા સારીરે;
 સંવત ઓગણીસ અડતાળીના, કારતક શુદ્ધ પુનમરે. ગુ૦ ૭
 શુભ મહુરતે પ્રભુ પધરાવેરે, લવિજીવને હરખ ન માવેરે;
 સોહાગણુ મંગળ આવેરે, જનસાસન ગહુ દોષાવેરે. ગુ૦ ૮
 શ્રી સંઘ મળી તેણી વારરે, સામઘયો કરે ધરિ પ્યારરે;
 શેઠ મયાભાઈ તીહાં આવેરે, વળી સંઘ બધા મળી લાવેરે. ગુ૦ ૯
 ઉમાભાઈ આદે શોભાગીરે, જનભક્તિ માંહે લય લાગીરે;
 ગુણુવંત મળ્યા બહુ, શેઠ સાહુકારરે. ગુ૦ ૧૦
 સામેલા કરે બહુ સારરે, લધુ બાલ વેસે હુશિયારરે;
 અગે આજુબહુ શણુગારરે, જાણે ખેડા દેવકુમારરે. ગુ૦ ૧૧
 ચારઠ બગિચો ઘણી ચાલેરે, સર્વે સુખમાંહે માલેરે;
 રૂપાનો રથ એક ભારીરે, તે દેખી મોઢે નર નારીરે. ગુ૦ ૧૨
 લોક જોવા તિહાં બહુ આવેરે, મનમાંહે હરખ ન માવેરે;
 સજ્જન જન સર્વે મળિયારે, શોભા દેખી ટોણિક સાંભરિયારે. ગુ૦ ૧૩
 અનુક્રમે સામૈયુ આવેરે, આવે સિદ્ધગીરી માંહીરે;
 આદેશ્વર ભગવાન દરબારરે, વરતાવ્યાં મંગલ ચારરે. ગુ૦ ૧૪
 નૈવેદ્યજી આગળ યુકેરે, વિધી સેથ માત્ર નવિ યુકેરે;
 કરજંદી ઉભા સહુ લાવેરે, પ્રભુ પોંખીને પધરાવેરે. ગુ૦ ૧૫
 મનોરથ સરવેના ફળિયારે, જગ તારક જનવર મળિયારે;
 દાનદયા નીત પ્રત્યે પુજેરે, અમૃત મન દેવ ન દુજેરે. ગુ૦ ૧૬

હાગી ૯.

રાગ - મોહન વાજાં વાગિયાં એ દેશી.
 જીરે ઓછવ નીત નીત નવ નવા, જીરે ભવી કરે ચીત
 ઉદારરે; મોહન વાજાં વાગિયાં.

૬૧૬

જરે સાગૈયા ગામે ગામતા, જરે સાજનીયા અપારરે. મો૦ ૧

વાજ વાગિયારે વાજ વાગિયાં, વાજ વાગ્યાં સમોસરણ
માંયરે; મોહન વાજ વાગિયાં એ આંકણી.

જરે કપાના ધાળમાઢિ ભલા, જરે નૈવેદ કળ શ્રીકારરે; મો૦
જરે અપહરા સરખી સોહામણી, જરે શીર ઉપર ઠવે સારરે. મો૦ ૨

જરે વાજ વાજરે તિહાં નિત નવાં, જરે આવે મોટે મંડાણરે; મો૦
જરે હંમ નિત્ય પ્રીતિ ભાવશુ, જરે વધાવે જગપતિ ભાણરે. મો૦૩

જરે પુજા ભણાવે નવ નવી, જરે મધુર સ્વરે ગુણવંતરે; મો૦
જરે ખીણ ખીણ કલુમુખ જોવતા, જરે તેમ તેહરખ અત્યંતરે; મો૦૪

જરે દેશ દેશના સાંભળી, જરે આવતા હરખ સહિતરે; મો૦
જરે સમોવસરણે જન દેખતા, જરે ભક્તિ કરે એક ચિતરે; મો૦૫

જરે હંમ નિતનિત પ્રતે ભાવશુ, જરે સ્વામી વચ્છલ જ્યુ ધાયરે; મો૦
જરે આરતી ઉતારે મંગળ કરે, જરે સંધને હરખ ન માયરે. મો૦૬

જરે નવ દાળે કરી વરણ્યો, જરે સમોવસરણ અધીકારરે; મો૦
જરે દાન દયા કૃપા ધરી, જરે અનૃત પદ લહે સારરે. મો૦ ૭

ઢાળ દરામી

રાજ - સજની મોરી સારંગપુર સીણગારરે. એ દેશી.

સજની મોરી શ્રી તીરથપતી પુજોરે, સ. દુનીયામાં દેવ ન દુજોરે;

સ. સુરપતિ સેવે પાથરે, સ. અપહરા મળી ગુણ ગાયરે.

સ. સમોવસરણે જન નમીએરે. સ. ભવ ભવના દુઃખ ગમીએરે. આં. ૧

સ. ગીરવાણી જન ભક્તીરે, સ. કરતા નિજ નિજ શક્તીરે;

સ. એક જોજન જૂમિ સારરે, સ. સોધન કરતા ઉદારરે, સ. સમો. ૨

૬૨૦

સ. કંટક પ્રસુખ નીવારીરે, સ. વાસુકુચાર દીલ ધારીરે,
 સ. મેઘવારી છંટકાવેરે, સ. કુલ પગર ભરાવેરે. સ. સમો.૩
 સ. કનક રતનનોરે પાંદરે, સ. કરતા ધણે હિરકંદરે;
 સ. ત્રીગડાની શોભા સારીરે, સ. કરતા ઉપર મનોહારીરે. સ.સમો.૪
 સ. જીવનપતીના દેવારે, સ. રજતનો ગઢ કરેવારે;
 સ. સોપાન અતિ મનોહારે, સ. ચાંદીશે ચઢિનારે. સ.સમો.૫
 સ. ચંદ્ર અઠ વાવડી જાણેરે, સ. શુભ ધણે કરીએ વખાણેરે;
 સ. દેવ મનુષ્યના વાહન, સ. રહેતા સર્વ સુખાસન, સ. સમો.૬
 સ. જ્યોતિષી ગઢ કરે જીજ્ઞેરે, સ. રતન કાંગરા નિરખીજેરે;
 સ. દેવ હાથે ઉદારેરે, હંશાનખણે રહ્યો સારે. સ. સમો.૭
 સ. તિર્યંચ રહે ગઢ માંહિરે, સ. વૈમાનીક સુર ઉછાંહીરે;
 સ. રતન મય ગઢ કરતારે સ. મહિના દોસીસા મન હરતારે. સ.સ.૮
 સ. ઉંચે ધનુશ સત પાંચરે, સ. નહિમન કરવી ખાંચરે;
 સ. ધનુશ તેત્રીશ પહોળો જાણેરે, સ. બત્રીસ આગળ
 પ્રમાણેરે. સ. સમો.૯

સ. દેવ આયુધ કર ધારીરે, સ. દ્વારે રહ્યા હુથીયારી રે;
 સ. સહસ જોજન ધ્વજ ચારેરે, સ. પોળે રહ્યા મનોહાર. સ.સ.૧૦
 સ. ધર્મ ચક્ર જયકારે, સ. મંગળ આઠ સુખકારે;
 સ. મધ્ય પિટિકા જીનરાજેરે, સ. પુઠે લામંડળ હાજેરે. સ.સ.૧૧
 સ. અશોક વૃક્ષ તળે ઠાયારે, સ. તેહની શીતળ ઠાયારે;
 સ. ચાંમર શીર વીંળપરે, સ. દેવ દુઢુંભી સોહાયરે. સ.સમો.૧૨
 સ. હજ ત્રણ સુહાઈરે, સ. ત્રણ જીવન કંકુરાઈરે;
 સ. દીવ્ય ધ્વની સુરપુરે, સ. કરજોડી રહ્યા હજુરે. સ.સમો.૧૩
 સ. ચોસઠ સુરપતિ આવેરે, સ. પર્વદા બારે સુહાવેરે;
 સ. સાધવી વૈમાનિક દેવીરે, સ. જીનવાણી હાલી સુજેવીરે. સ.સમો.૧૪

૬૨૧

સ. ચંદ્રિમુખ જીનવર વાણીરે, સ. સાંભળે કેઈક પ્રાણી;
 સ. સમકીત વાસના પામીરે, સ. ભાવઠ લવની ભાંગીરે સ.સમો.૧૫
 સ. જીન વીચરે તેણે કાળેરે, સ. સમોવસરણુ રચી મ્હાલેરે;
 સ. વર્તમાન આણુદેરે, સ. થાપના કરી નિત વદેરે, સ.સમો.૧૬
 સ. સીધાચળ મનોહારીરે, સ. શ્રી સંઘ વસે સુખકારિરે;
 સ. નગરશેઠ પ્રમાણાધરે, સ. કર જીન લકિત સદાધરે, સ.સમો.૧૭
 સ. સીધાચળ જાણોરે, સ. પધરાવે ત્રીજીવન રાણોરે;
 સ. નિતનિત યોજ્ય ચાલેરે, સ. તિહાં સંઘ ભાધ મ્હાલેરે, સ.સ.૧૮
 સ. સંવત યોગણીશ અડતાણીશરે, સ. માસ કરતક જગિશરે;
 સ. કરતક પુનમ સારીરે, સ. સ્તવન રચ્યો મનોહારીરે, સ.સ.૧૯
 સ. મણિ વિમળ ગુરૂ મળિયારે, સ. હિંચોત વંછિત ફળીઆર;
 સ. દાન દયા નિત સેવોરે, સ. અમૃત પદ લગી લેવોરે, સ.સમો.૨૦

શ્રી પાશ્વવ જિન પંચ કલ્યાણક ઢાળો

રાગ વાસુ જિનરાજ સુણો વીનતી.

સરસ્વતિ સામિણિ માય. આપો મુજને પસાય
 પાસ જિણુદતણા એકે, દશ લવ ગાયવાએ ૧
 પોત નપુર અરવિંદ. રાજ કરે જીમ ચંદ
 વિશ્વભૂતિ તસ તણો એકે. પુરોહિત ગુણીલોએ ૨
 ધરણી અનુદારા તાસ. પુત્ર જણ્યા બે ખાસ
 કમઠ મરૂભૂતિ એકે. બીજો સમકિત મતિ એ ૩
 મરૂભૂનિતિની નારી. કમઠે જીવન મોઝારી
 એકદા બોગવીએ કે. રાય ખબર લહીએ ૪

૬૨૨

- રાયે કાઢયો જામ, તાપસ હુઓ તામ
કુંગર તપ કર એકે, મન મત્તર ધરીધે ૫
- કમઠ પાપ પ્રણમેય, મરજીતિ ખામેય
શિલા તજે ચાંપીયો એકે, પહેલો ભવ હુવો એ ૬
- બીજો ભવ હવે જોઈ, મરજીતિ હાથી દોઈ
અરવિંદ મુનીવર એકે, દેખી સંયમ ધર એ ૭
- જાતિસ્મરણ પામી, મન રાખ્યું તિણે દામ
કમઠ ઉલ્લઠ અહિ એકે, હાથી ડસ્યો સહીએ ૮
- ત્રીજો ભવ દેવલોક, આઠમે અમર વિલોક,
નરકે પંચમ ગયો એકે, કમઠ તે પડ્યો એ ૯
- ચોથો ભવ હવે જાણો જાણુ દ્વિપ વખાણો
પૂર્વ વિદેહ જહાં એકે સુકેજ વિજયતિહાંયે ૧૦
- વૈતાલ્ય પર્વતસાર, તિલકાપુરી ભરતાર
વિધુતગતિ સહ એકે, તિલકાવતિ વરુએ ૧૧
- તાસ કુખે સુત સાર, અમર તણો અવતાર
હીરણ્ય વેગ વળી એકે, નામ દીયો મન રાજીએ ૧૨
- વિદ્યાધરનો રાય, સંયમશુ મનસાય
ગીરિ કાઢીગ કરી એકે, મન ઉપશમ ધરીયે ૧૩
- પંચમનરકથી આય, કમઠ જવ અહિ ચાય
મુનિવર તેણે ડસ્યો એકે, ધ્યાનથી નવી ખસ્યોએ ૧૪
- બારમે કદપે જાય, કિરણ વેગ સુર ચાય
નરકે પંચમ અહિ એકે, પંચમ ભવ લહીએ ૧૫

૬૨૩

હાળ ખીલ

રાગ પ્રભુ ચિત ધરીની અવધારો મુજવાત

જડો ભવ ભવિયા હવે સુણો. જ'બુ-દ્વીપ વખાણ
પશ્ચિમવિદેહ મુગંધ વિજયતિહાં. શુભ કરાનગરી જાણ
ગુણવંતા નિસુણો પાસના દશ ભવસાર...૧

વજ્રવીર્ય રાજા વરૂખંડપતિ. શ્વશ્રીવતિ ભરતાર
પ્રીરણ વેગ વિઘાધર દેવ તાસ કુંજે અવતાર...ગુણવંતા...૨

માય તાય હરખેકરી ઠવીયો. વજ્રનાભ વર નામ તાત
રાજ્યસુતને દેઈ કરી. ચારિત્રસીયો અભિરામ...ગુણવંતા...૩

ક્ષેમ કરજિન વાણી સુશુતાં. લાખ્યો ઉપશમ લાલ
ચક્રાણ્ધ સુતને રાજ દેઈ. ચારિત્ર સીયે વજ્રનાભ...ગુણવંતા...૪

દૈદેવુર્વ લણી કરીજી. સન્નિધ લહી આકાશ ઉડી મુકન્દ
વિજયમાં પડી આ. દેખી જલણ ગીરિ ખાસ...ગુણવંતા...૫

મુનિવર તિહાં કાઉરસમ્મ રહી આ. ધ્યાન ધરે નવકાર
કમઠ જીવ નરકથી આવી. પાખ્યો ભીલ અવતાર...ગુણવંતા...૬

કાઉરસમ્મે દેખા વૈર ઉછળીયો. ખાણું હણ્યો મુનિરાય
એક પાક્ષીક વૈર કરતો. જીહાં તિહાં દુર્ગતિ જાય...ગુણવંતા...૭

મધ્ય ઐવયેકે પહોંતો. વજ્રનાભ મુનિસિંહ ભીલ સાતમી
નરકે પહોંતો. સાતમા ભવની લીહ...ગુણવંતા...૮

આદમો ભવ હવે જાણી એજ જ'બુ દ્વિપ વિશાળ
પૂર્વવિદેહ વખાણીયેજી. સુરપુર નયર રસાળ...ગુણવંતા...૯

વળખાહુ તિહાં રાજ કરેજી. રાણી મુદ્ધશના તાસ
એકદિન મુખસર મુતિદેખે ચૈદ મુખન મુખવાસ...ગુણવંતા...૧૦

૬૧૪

મઝ વજનાલ જીવ સુર આવી ચવીયો, તાસ કુ'ખે ઉત્પલ
 સોવન બહુ અબીધાન દવીયુ', તસ ઉપન્યુ' ચક્રરત્ન. ૧૧
 ષટ્ખંડ તેણે કરી નિસાધ્યા, એકદિન ગોખે બેઠ
 દેવતણા ગુણુ જાતાં દેખા પૂર્વભવ તીણે દોઠ. ૧૨
 જનવર વાંદિ વાણી નિમ્મણી, ઉપન્યો મન વૈરાગ
 દિક્ષા લઈ વિશસ્થાનકને, આરાધ્યા નિરાગ. ૧૩
 ગિરિ શિખર જમ કાઉચ્ચગ રહીઓ, હવે જુઓ બીલ અખીહ
 સાતમી નરકે થઈ નીસરીયો, ખીર ગુહા હુઓ સીંહ ૧૪
 પુરવ પૈરી મુનિવર હણીઓ, દશમે કપે જાય
 સીંહ ગયો વળી ચોથી નરકે નવમો ભવ ઈમ થાય. ૧૫

હાળી ૩ જી

રાગ મન મોહન મેર

દશમો ભવ જનવર તણો મન રંગીલા,
 ભાવે મુણો નરનાર લાલ મન રંગીલા
 જંજુદ્રીપ સોહ મણો મન રંગીલા,
 સઘલા દ્રીપ મોઝાર લાલ મન રંગીલા

મન રંગીલા નિરંગીલા મન પાસકુમાર પુણ્યવંત લાલ મન ૧
 દાહિણુ ભરત વખાણીયે મન. નયરી વણારસી સાર લાલ, મન
 અશ્વસેન નૃપ જાણીએ. મન, વામાદેવી ઉર હાર લાલ, મન ૨
 દશમા કલ્પ થકી આતી મન, આયુ પુરવવીશ સાર લાલ, મન
 ચૈત્રાસી ચોથે ચવી મન, વામા કુ'ખે અવતાર લાલ, મન ૩

૬૨૫

ચોદ સુપન દેખી રાણી મન. ઉપર વિનવે રાય લાલ. મન
સુપન વિચાર સુદર જાણી મન. રાય મન ઉપર માય. લાલ મન ૪
સુપન પાઠક પડિત આણી મન. પુછે સ્વપ્ન વિચાર લાલ મન
સૂત હોશે ત્રિજુવન ધણી મન. સકલ લોક આધાર લાલ. મન ૫

ઢાળ ૪ થી

રાગ પ્રભુ ચિત ધરીને અવધારો મુજબત

પોષ વદી દશમી દિન લલી રે, જનમ્યા પાસજીથુંદ
છપ્પન દિશીકુમરી કરે રે, સુતિ કરમ આજુંદ રે
ભવિકા પુને પાસજીથુંદ
દીકે પરમાનંદરે ભવિકા. જેહને સેવે મુરતર છંદરે ભવિકા ૧
સોહમપતિ તિંહા આવીયો રે, લાગ્યો માયને પાય.
રતન કુક્ષી તું ધારિણી રે. તો જણ્યો ત્રિજુવનરાય રે ભવિકા ૨
મેર જઈ નવરાવ શું રે. કરશું મહોત્સવ કાજ
તું મત ખીકે માવડી રે, આણી આપશું આજ રે ભવિકા. ૩
હમ કહી મેર પધરાવીયાજી. પંચ રૂપ કરી આપ
ચોસઠ ઈન્દ્રે નવરાવીયાજી ટાળ્યા પાપના વ્યાપાર રે. ભવિકા ૪
ઈન્દ્રે જન્મ મહોત્સવ કરીજી, આણી આપ્યા માત
પ્રભાતે બહુ હરખી કરીરે, જન્મ મહોત્સવ તાતરે ભવિકા ૫

ઢાળ ૫ મી

રાગ મન ડાલે

શેરીમાલિ રમતો દીકો, પાસકુમાર નાનડીયો રે
રમઝમ કરતાં ચરણે ને હિર, હાથે ઉછાળી દડીયો રે
હારે હાથે સોવન ખડીયો રે ૧

૬૬૬

શિર ટોપી ઓપે ખુપાલી, કાને કડી વાંકડીયો રે દેયે હાર અતુપમ સોડે, કેડે કંદોરો જડીયો રે	૨
ધમ ધમ કરતા ધુધરા પાયે, મયમયતી મોજડીયો રે ઠમકે ઠમકે એ પગલાં ભરતો, માતાને મન ચડીયો રે	૩
નાહના મંદિર રમત કરતો, દેરવે હડ હડીયા રે માતા કુમાર બોલાવે હરખે, આવે દેતો દડખડીયો રે	૪
પુનમચંદ સમો મુખ ટીકો અર્ણ્યાયાળી આંખડીયો રે કમલનાભ સરખા બાંહડીયો, પાપણુ કજપાંખડીયો રે	૫
સોહાગચી ખંધો દાઈ ચડીયો, કોટે દેઈ પડપડીયો રે કુંડલ તણુઈ માયા કરતાં, ઈન્દ્રાણી કર ચડીયો રે	૬
સરખી સરખી ટોળી મળીને, વાવરે સુખડીયો રે શેરીમાંહિ દેરી લેઈ, સર છુટે શેલડીયો રે	૭
ઈમ અનુકમે જગમુરે વાધે, રમે રતિ પતિ ધડીયો રે પાસકુમાર જાયો જીલુવેળા, તે સફળો ચોઘડીયો રે	૮
સકલ મનોરથ પુન્ય ફળીયા, મુત સુખકાર સાંપડીયો શુભવિજય પ્રભુના ગુણુ ગાયા હમચો સાગ્ય ઉઘડિયો રે	૯

ઢાળ ૬ ઠી

રાગ રાખના રમકડા

નવયૌવન પ્રભુ પામીયા, પ્રજાવતી રાણી પરણી મન રંગે કરી, જાણે ઇન્દ્ર ઇન્દ્રાણી	૧
એકદિન ગોખે બેઠા દેખે, પ્રભુજી બહુજનને સેવક પૂછયો ધમ લાણે, પુજવા તાપસને	૨

૬૨૭

કૌતુક જોવા આવીયા, અહિ બળતો દોડો
 અહો અત્તાની દયા નહીં, તાપસ થઈ બેઠો ૩
 કાષ્ઠ વિદારી કાઢ્યો, પન્તગ તરફડતો
 નમસ્કાર સંભાળાવીયો, ઈન્દ્ર પદવી પહોંચ્યો ૪
 કમઠ મેઘમાળી હુઓ, પાસ ઉપર રૂંડો
 દિક્ષા સમય જાણ્યો પ્રજા, દાન દેવા બેઠારે ૫

ઢાળ ૭ મી

રાગ એકદિન પુન્ડરિક ગણધરે રે લાલ

પોષવદી અગ્યારશ દીન લણી રે લાલ, ચારિત્ર લીધો મુનીચંદ મેરે પ્યારે
 ચોસઠ ઈન્દ્ર તીહાં મળી રે લાલ, ઓચ્છવ કરે નરવૃંદ મેરે પ્યારે ૧
 પાશ્વ જીનેસર સુંદરુ રે લાલ, વામાદેવી મહહાર મેરે પ્યારે
 અશ્વસેન રાયકુલ ચંદ્રસોરે લાલ, રૂપે રતિ ભરતાર મેરે પ્યારે ૨
 ચૈત્રવદી ચોથે કેવળી રે લાલ, ત્રીગહુ રચે મુરછંદ મેરે પ્યારે
 સંઘ ચતુર્વિંધ સ્થાપીયો રે લાલ, દેશના દીધે આશુંદ મેરે પ્યારે ૩
 ચોત્રાંશ અતિથય શોભતાં રે લાલ, વાણી ગુણ પાંત્રીશ મેરે પ્યારે
 પ્રાતીકાર્ય આઠ સહચરં રે લાલ, ત્રણ જગ કેરો ઈશ મેરે પ્યારે ૪
 શ્રાવણસુદિ આઠમ દિને રે લાલ, મુક્તિ પહોંત્યા પાસ મેરે પ્યારે
 સમેતગિરિવર ઉપરે રે લાલ, કરે ઈન્દ્ર મહેલસવ ખાસ મેરે પ્યારે ૫

ઢાળ ૮ મી.

રાગ દિલ હુટને વાલે

ઈણી પેરે સુંદર સુચણ્યો, પુન્યે પાસ જીજ્ઞંદ
 શંખેશ્વર પુર રાજ્યો રે, અશ્વસેન કુલચંદ
 દશમી ભવિ શિવવધુ વરીરે, મોહન વદલી કંદ ૧

૬૨૮

અકબરશાહ પ્રતીબોધીયો રે તપગન્ધ પુનમચંદ
 શ્રી હિરવિજય સુરિશ્ચંદ રે, સેવે સુરનર હંદ ૨
 તસ પદ પંકજ મધુકરં રે, શુભવિજય સુખકંદ
 સંકટ વિકટ નિવારતારે, કરતા લલિતાનંદ ૩
 શ્રી વિજયસેનસુરિ પટધણી રે, શ્રી વિજયદેવસુરિંદ
 તસ રાજ્યે સ્તવન કર્ણ રે, પ્રતારે જીહા રવિચંદ ૪

કૃતિશી

ઈમ પાસજનવર લલિક સુખકર, યાદવ જરા નિવારણો
 અંભાધિ ગજ રસશશી વર્ષે, અભય દેવ રોગ નિવારણો
 ધરણેન્દ્ર પદ્માવતી પુજિત, લવ મહોદધિ તારણો
 શ્રી હિરવિજય સુરિંદ શિષ્યે શુષ્કો વાંછિત પુરણો ૧

॥ અથ શ્રી આંતરાનું સ્તવન ॥

દુહા, શારદા શારદના સુપરે, પદ પંકજ પ્રજ્ઞમેય, ચોવિસે
 જિન વરણવું, અંતર હુત સંખેય ૧. વીર પાર્શ્વને આંતર,
 વરસ અડીસે હોય, પંચ કલ્યાણકે પાર્શ્વના, સાંસળગ્ને
 સહુ દેાય ૨.

ઢાલ. ૧. રાગ - પ્રભુચિત ધરીને અવધારો મુજવાત

નિરૂપમ નયરી વાણ્યારસી જી, શ્રી અશ્વસેન નરિંદતો,
 વામા રાણી ગુણ લયાંજી, મુખ જિમ પુનમ ચંદ તો ॥ લવી
 લાવ ધરીને પ્રજ્ઞમે પાસ જિજ્ઞંદતો ॥ ૧ ॥ એ આંકણી ॥
 પ્રાણુત કલ્પ થજી ચંચાજી, ચૈત્ર વદી ચોથને દિન તો ॥
 તેહની કુખે અવતયાંજી, પ્રભુ જિન કિજર સિંહ તો ॥ લવિ
 ॥ ૨ ॥ પોસ ખડુલ દસમી દિનેજી, જન્મ્યા પાસ કુમાર તો ॥

૬૨૯

જોખન વય પ્રભુ આવીયાજી, વરીયા પ્રભાવતી નારી તો ॥
 ભવિં ॥ ૩ ॥ કમઠ તણો મદ ગાળીયોજી, ઉધરો નાગ
 સજોડ તો ॥ વદ અગ્યારસ પોષનીજી, સંજમલીયે ઋદ્ધિ છોડતો
 ॥ ભવિં ॥ ૪ ॥ ગાજ વિજ ને વાવરો જી, મુસલધાર મેઘ
 તો ॥ કપસગ કમઠે કયોજી, ધરણોદ્રે નિવારો તેજ તો ॥ ભવિં
 ॥ ૫ ॥ કમ ખપારી દેવલ લહીજી, ચેત્ર વદી ચોથ સુખાણુતો
 ॥ આવણુ શુદ્ધ દિન આઠમેજી, પ્રભુજીનું નિર્વાણુ તો ॥ ભવિં
 ॥ ૬ ॥ એકસો વરસનું આઠણુજી, પાસ ચરિત્રે કહ્યું એમ
 તો ॥ વરસ ચોરાસી સહસનું જી, આંતર પાસને નેમ તો ॥
 ભવિં ॥ ૭ ॥

॥ ઢાલ ॥ ૨ ॥ સોરીપુરનયર સોહામણું, જગજીવનારે નેમ ॥

સમુદ્ર વિજય નરપાલ હો, દિલરંજનારે નેમ ॥ ચવિયા
 અપરાજિત યકી, જગ જીવનારે નેમ ॥ દારતક વદ બારસ દિન
 હો, દીલ રંજનારે નેમ ॥ ૧ ॥ શીવા દેવી કુખે અવતર્યા ॥
 જગં ॥ માન સર જિમ મરાલ હો ॥ દીલં ॥ આવણુ શુંદી
 દિન પંચમી ॥ જગં ॥ પ્રસન્નો પુત્ર રતનહો ॥ દીલં ॥ ૨ ॥
 જોખન વય પ્રભુ આવીયા ॥ જગં ॥ નીલકમલદલવાન હો ॥
 દીલં ॥ પરણો સુંદર સુંદરી ॥ જગં ॥ ઇમ કહે ગોપાને
 કાન હો ॥ દીલં ॥ ૩ ॥ શ્રી ઉમ્મસેનતી કુંવરી ॥ જગં ॥
 વરવા કીધી જન હો ॥ દીલં ॥ પશુ દેખી પાછા વળ્યા ॥
 જગં ॥ હુવા જલ્દવ કુલ હેરાન હે ॥ દીલં ॥ ૪ ॥ તેડે
 હારને તીહોં રડે ॥ જગં ॥ રાગુલ દુઃખ ન માય હો ॥
 દીલં ॥ કહે પીપુજી પાયે પકુ ॥ જગં ॥ છોડી મુને મત
 જાઓ ॥ દીલં ॥ ૫ ॥ કીડીશું કટક કંઠરો ॥ જગં ॥ એ
 તુમ કુલ આચાર હો ॥ દીલં ॥ માણસના દીલ દુહવો ॥

૧૩૦

જગ૦ ॥ પશુઃઆંશુઃ કરે પ્યારહો ॥ દીલ૦ ॥ ૬ ॥ નવલવ
 નેહ નિવારીઓરે ॥ જગ૦ ॥ દેઈ સંવચ્છરી દાન હો ॥ દીલ૦
 ॥ શાવણુ મુદ્દ જઠને દિનેરે ॥ જગ૦ ॥ સંજમ લીએ વડ
 વાન હો ॥ દીલ૦ ॥ ૭ ॥ તારો રાગુલ મુદ્દરી ॥ જગ૦ ॥
 દેઈને દીક્ષા દાન હો ॥ દીલ૦ ॥ અમાવાસ્યા આસોજ તણીરે
 ॥ જગ૦ ॥ પ્રભુ લહે કેવલજ્ઞાન હો ॥ દીલ૦ ॥ ૮ સહસ
 વરસ પ્રભુ આઘિપુરે ॥ જગ૦ ॥ પાળી શ્રી જિનરાજ હો
 ॥ દીલ૦ ॥ અશાડ શુદ્ધી અષ્ટમીરે ॥ જગ૦ ॥ પ્રભુ લહે
 શિવપુરરાજહો ॥ દિલ૦ ॥ ૯ ॥

॥ ઢાલ ॥ ૩ ॥ થારા મહેલા ઉપર મેહ ઝગુકે વીજળી હો
 લાલ ॥ એ દેશી ॥

પાંચ લાખ વરસ નમિ નેમને આંતર હો લાલ, નમી
 નેમને આંતર, મુનિસુત્રત નમિ નાથને ૭ લાખ ચિત્ત ધરં
 હો લાલ, ૭ લાખ ચિત્ત ધરં. ચોપન લાખ વરસ મુનિસુત્રત
 મહિને હો લાલ, મુનિસુત્રત મહિને હો મુનિ ક્રોડ સહસ વલી
 જાણો મહી અર નાથને હો લાલ, મહી અરનાથને. ૧. ક્રોડ
 સહસ વરસ કરી ઉણો પદ્યનું હો લાલ, ઉણો પદ્યનું. ચોથો
 લાગ અરનાથ વલી કુંથુનાથને હો લાલ, વલો કુંથુનાથને.
 પદ્યોપમનું અરધ જાણો શાંતિ કુંથુને હો લાલ, જાણો શાંતિ
 કુંથુને, શાંતિ ધર્મ પદ્યોપમ ઉણો સાગર ત્રણનું હો લાલ, સાગર
 ત્રણનું. ૨. સાગર આર અનંતને ધર્મ જિથુન્દને હો લાલ,
 ધર્મ જિથુન્દને, નવ સાગર વળી અનંત વિમલ જિન ચંદ્રને
 હો લાલ, અનંત વિમલ જિન ચંદ્રને, સાગર ત્રીસ વિમલ
 વાસુપૂજ્યને હો લાલ, વિમલ વાસુપૂજ્યને. સાગર ચોપન શ્રી
 વાસુપૂજ્ય શ્રેયાંસને. ૩. લાખ પાંસઠ સહસ જીસ વરસો સાગર

૬૩૧

હો લાલ, વરસસો સાગર, ઊણો સાગર કોડ ક્રેયાંસ શીતલ
કરે હો લાલ, શ્રેયાંસ શીતલકરે. સુવિધિ શીતલને નવ કોડ
સાગર લાવળે હો લાલ, સાગર લાવળે. સુવિધિ ચંદ્રપ્રભુ
નેઉ કોડી સાગર લાવળે હો લાલ, સાગર મન લાવળે. ૪.
સાગર નવસેં કોડ સુપાસ ચંદ્રપ્રભુ હો લાલ, સુપાસ ચંદ્રપ્રભુ,
સાગર નવ સહસ કોડ સુપાસ પદ્મપ્રભુ હો લાલ, સુપાસ પદ્મ-
પ્રભુ. સુમતિ પદ્મ પ્રભુ નેઉ સહસ કોડ સાગર હો લાલ, કોડ
સાગર. સુમતિ અભિનંદન નવ લાખ કોડ સાગર હો લાલ,
નવ કોડ સાગર ૫. દસ લાખ કોડ સાગર સંલવ અભિનંદને
હો લાલ, સંલવ અભિનંદને ત્રીસ લાખકોડ સાગર સંલવ
અજિતને હો લાલ, સંલવ અજિતને, પચાસ લાખ કોડ
સાગર અજિત જિન ઋષભને હો લાલ, અજિત જિન ઋષભને.
એક કોડા કોડ સાગર ઋષભને વીરને હો લાલ, ઋષભને વીરને.
૬. સહસ એંતાલીસ ત્રીન વરસ વળી જાણીએ હો લાલ, વરસ
વળી જાણીએ, સાડા આઠ મહિના ઊણા તે વખાણોએ હો લાલ,
ઊણા તે વખાણીએ, નવસેં એંસી વરસેં હોઈ પુસ્તક વાંચના
હો લાલ, પુસ્તક વાંચના અંતર કાળ જાણો જિન ચોવીસનો
હો લાલ, કે જિન ચોવીસનો. ૭.

॥ લાલ ॥ ૪ ॥ દીન સકલ મનોહર ॥ એ દેશી ॥

॥ જયો આદિ જિજ્ઞેષુર, ત્રિભુવનનો અવતાર ॥ નાભી
રાજ મહેવા, કુલ માન સર હંસ, સર્વાર્થ સિદ્ધથી ચવિ,
ઈદ્રવાકુ ભૂમિવર કામ, અસાડ વદી ચોથે, અવતારો પુરૂષ
પ્રધાન. ૧. ચૈત્ર વદી આઠમે, જન્મ્યા શ્રી જિનરાય, આવે
ઈંદ્ર ઈંદ્રાણી, પ્રભુજના શુદ્ધ ગાય, સુનંદા સુમંગલા, વરિયા
જ્યેષ્ઠ પામ, ભરતાદિક એકસો, પુત્ર પુત્રી દોય થાય. ૨, ઠરી

૬૩૨

રાજની થાપના, વાસિ વનિતા છાંદ્ર. જગમાં નીતિ ચલાય, માર દેવીનો નંદ, પ્રભુ શીલ્પ દેખાડી, ચારે ગુગલ આચાર, નરકગા બહોંતેર, એસઠ મહિલા સાર. ૩. ભરતાદિકને દીએ, અંગાદિકે કનું રાજ્ય, સુરતર હામ જાપે જય જય શ્રી જિનરાય, દેહ દાન સંવચ્છરી, પ્રભુ લીએ સંયમ ભાર, ચાર સહસ રાગશુ, ચૈત્ર વદી આઠમ સાર. પ્રભુ વિચરે મહીયત, વરસ દિવસ વિશ્વ આહાર, ગજરથને ઘોડા, જન દિએ રાજકુમારી, પ્રભુતો નવિ લેવે, ગુણે શુદ્ધ આહાર, પડિલાબ્યા પ્રભુજી, શ્રી એવાંસકુમાર. ૫. ફાગણ અધારિ, અગીઆરસ રૂલ ધ્યાન પ્રભુ અદ્દમ ભકતે, પાખ્યા કેવલનાથુ, ગઠ તણે રચે સુર, સેવા કરે કરજોડ, ચક્ર રત ઇપ્ત્યો, ભરતને મન ઠાડ. ૬. મારદેવા મોઢે, દુઃખ આણે મનજોર, મારો ઝપલ સહે છે, વનવાસી દુઃખ ધોર, તવ ભરત પયપે, ત્રિભુવન કરો રાજ તુમ પુત્ર ભોગવે, ગુઓ માતા આજ, ૭ ગજરથ બેસાડી, સમવસરણની પાસ, ભરતેસર આવે, પ્રભુ-વંદન ઉઘાસ, સુણી દેવની દુંદુભી, ઉલસિત આણુંદપુર, આખ્યાં હરખનાં આંસું, તિમિર પડલ ગયાં દૂર. ૮. પ્રભુની ઋદ્ધિ દેખી, એમ ચિંતે મનમાંડે, ધિક ધિક કુડી માયા, કોના સુત કોના તાત, એમ ભાવના ભાવતા, પાખ્યાં કેવલગાન, તતક્ષણુ મારદેવા, તિહાં લલ્લું નિર્વાણુ. ૯. ધન્ય ધન્ય એ પ્રભુજી, ધન્ય એહનો પરિવાર, સાખ પૂર્વ ચોરાસી, પાલી આયુ ઉદાર, મહાવદી તેરસ દીને, પાખ્યા સિદ્ધિનું રાજ, અષ્ટાપદ શિખરે જય જય શ્રી જિનરાજ. ૧૦.

॥ કલશ ॥

ચોવીસ જિનવર તણો અંતર, ભણ્યો અતિ ઉઘાસ એ, સંવત સતર તહોંતેરે, એમ રહી ચોખાસુએ, સંધતણે આગ્રહ ગ્રહી મે, શ્રી વિમલવિજય ઉવઝાયએ, તસ શિષ્ય રામવિજય નામે, વર્તો જય જયકાર એ, ઈતિ શ્રી આંતરાતુ સ્તવન સંપૂર્ણ.

૬૩૩

શ્રી નેમનાથનો લોકો

સરસ્વતીમાતા હું તુમ પાપ છાતું, દેવ ગુર તણી અહ્યા
 માતું; જિહવા અગ્રે તું મેસજો આઈ, વાણી તણી તું કરજો
 સવાઈ. ॥ ૧ ॥ આથો પાછો દોષ અક્ષર થાવે, માફ કરજો
 ને દોષ કોઈ નાવે; તગણુ સગણુ ને જગણુના દાદ, તે આદે
 દઈ ગણુ છે આદ. ॥ ૨ ॥ કીયા સારા ને કીયા નિષેધ; તેનો
 ન જણું ઉંડારથ બેદ, કવિજન આગળ મારી શી મતિ, દોષ
 ટાળજો માતા સરસ્વતી. ॥ ૩ ॥ નેમજી કરે કહિશું સલોકો,
 એક ચિત્તથી સાંભળજો લોકો; રાણી શિવાદેવી સમુદ્ર રાજ,
 તસ કુળ કરવા આવ્યા દીવાળ. ॥ ૪ ॥ ગમે કાર્તિક વદી
 પ્યારસે રજા, નવ માસવાડા આદ દીન થયા; પ્રભુજી જનમ્યાની
 તારીખ જણું, શ્રાવણ શુદ્ધિ પાંચમ ચિત્રા વખાણું. ॥ ૫ ॥
 જનમ્યા તણી તો નોખત વાગી, માતા-પિતાને કીધાં વડલાગી;
 તરિયા તોરણ બાંધ્યાં છે ખાર, ભરી મુક્તાક્રણ વધાવે નાર.
 ॥ ૬ ॥ અનુક્રમે પ્રભુજી મહેરા રે થાય, કીડા કરવાને નેમજી
 જમ; સરખે સરખા છે સંગાતે છોરા, લટકે બહુમૂલા કલગી
 તોરા. ॥ ૭ ॥ રમત કરતા જમ છે તિહાં, દીકી આયુધશાળા
 છે જિહાં; નેમ પૂછે સાંભજો બ્રાત, આતે શું છે રે કહો તમે
 વાત. ॥ ૮ ॥ ત્યારે સરખા સહુ ખોલ્યા ત્યાં વાણુ, સાંભજો
 નેમજી ચતુર મુગણુ, તમારો ભાષ કૃષ્ણજી કહીયે, તેને બાંધવા
 આયુધ જોઈએ. ॥ ૯ ॥ શંખ ચક્ર ને ગદા એ તામ, બીજો
 બાંધવ ઘાલે નહિ હામ; એઢવે કોષ બળીયે જો થાય, આવા
 આયુધ તેને બાંધાય. ॥ ૧૦ ॥ નેમ કહે છે ઘણું હું હામ,
 એમાં ભારે શું મોઢું છે કમ; એવું કહીને શંખ જ લીધો,
 પોતે વગાડી નાદ જ કીધો. ॥ ૧૧ ॥ તે ટાણે થયો મહેરા
 ડમડોલ, સાધરનાં નીર ચઢ્યાં કલોલ; પરવતની ડુકો પડવાને

૬૩૪

સાગી, હાથી થોડા તો જાય છે ભાગી. ॥ ૧૨ ॥ ઝળકી
 નારીઓ નવ સાગી વાર, તુટયા નવસેરા મોતીના હાર; ઘરા
 ઢુલ્લને મેઘ ગડગડીયો, મોટી ધમારતો તુટીને પડીયો. ॥ ૧૩ ॥
 સહુનાં કાળજા ફરવાને સામ્યાં; સ્ત્રી અને પુરુષ જાય છે ભામ્યાં;
 કૃષ્ણ જળભદ્ર કરે છે વાત, સાઈ શો થયો આ તે ઉત્પાત. ॥ ૧૪ ॥
 શાંખ નાદ તો બીજે નવ થાય, એહવો અજિયો તે
 કોણ કહેવાય, કાઠો ખખર આ તે શું થયું; 'ભાગ્યુ' નગર કે
 'કાઈ ધગરીયું'. ॥ ૧૫ ॥ તે ટાણે કૃષ્ણ પામ્યા વધાઈ, એ તો
 તમારો નેમજી ભાઈ; કૃષ્ણ પૂછે છે નેમને વાત, સાઈ શો
 કીધો આ તે ઉત્પાત. ॥ ૧૬ ॥ નેમજી કહે સાંભળો હરિ,
 મેં તો અમસ્તી રમત કરી; અતુલ જળ દીડું નાનુડે વેધે,
 કૃષ્ણજી જાણે એ રાજને લેશે. ॥ ૧૭ ॥ ત્યારે વિચાર્યું દેવ
 મોરારિ, એને પરણાવું સુંદર નારી; ત્યારે જળ એનું ઓછું
 જો થાય, તો તો આપણે અહિં રહેવાય. ॥ ૧૮ ॥ એવો
 વિચાર મનમાં આણી, તેડયા લક્ષ્મીજી આદે પટરાણી; જળકીડા
 કરવા તમે સહુ જાઓ, નેમને તમે વિવાહ મનાવો. ॥ ૧૯ ॥
 ચાલી પટરાણી સરવે સાજે, ચાલો દેવરીયા ન્હાવાને કાજે;
 જળકીડા કરતાં જોડ્યાં રૂકમણી, દેવરીયા પરણો જાણીશી રાણી.
 ॥ ૨૦ ॥ વાંઘા નવ રહીએ દેવર નગીના, સાવો દેરાણી રંગના
 બંના; નારી વિના તો દુઃખ છે ઘાટું, કોણ રાખશે ખાર
 ઉધાટું. ॥ ૨૧ ॥ પરણ્યા વિના તો કેમ જ ચાલે, કરી છટકો
 ઘરમાં કોણ માલે; સુલો કુંકરો પાણીને ગળશે, વેલા મોડા
 તો ભોજન કરશે. ॥ ૨૨ ॥ ખારણે જાશે અટકાવી તાણું,
 આતી અસુરા કરશે વાળું; દીવાખતીને કોણ જ કરશે, કો'પ્યા
 વિના તો ઉઠેડા વળશે. ॥ ૨૩ ॥ વાસણ ઉપર તો નહિ
 આવે તેજ, કોણ પાથરશે તમારી સેજ; પ્રજાતે લુપ્ત ખાખરો
 ખાશે, દેવતા લેવા સાંજે જશે. ॥ ૨૪ ॥ મનની વાતો તો

૬૩૫

કેને કહેવાશે, તે દિન નારીને ઓરતો થાશે; પરેણા આવીને
 પાછા જશે, દેશ-વિદેશ વાતો બહુ થાશે. ॥ ૨૫ ॥ મ્હેંટાના
 છોડ નાનેથી વરીયા, મ્હાલું ક્ષુ તો માને દેવરિયા; ત્યારે
 સત્યજામા બોલ્યા ત્યાં વાણુ. સાંભળો દેવરીયા ચતુર સુબાણુ.
 ॥ ૨૬ ॥ ભાભીને ભરોસો નાશીને જશે, પરણ્યા વિના કોણુ
 પોતાની થાશે, પહેરી ઓઢીને આંગણે ફરશે, જાઝાં વાનાં તો
 તમને કરશે. ॥ ૨૭ ॥ ઊંચા મન ભાભી કેરા કેમ સહેશે,
 સુખદુઃખની વાત કોણુ આગળ કહેશે; માટે પરણીને પાતળીયા
 રાણી, હું તો નહિં આપું ન્હાવાને પાણી. ॥ ૨૮ ॥ વાંઢા
 દિયરને વિશ્વાસે રહીએ, સગા-વહાલામાં હલકાં જ થઈએ;
 પરણ્યા વિનાતો સુખ કેમ થાશે, સગાને ઘેર ગાવા કોણુ જશે.
 ॥ ૨૯ ॥ ગણેશ વધાવા કેને મોકલશે, તમે જશે તો શી
 રીતે ખસશે દેરાણી કેરો પાડ જણીયું; છોડ થાશે તો વિવા
 માણીયું. ॥ ૩૦ ॥ માટે દેવરીયા દેરાણી લાવો, અમ ઉપર
 નથી તમારો દાવો; ત્યારે રાધિકા આથેરા આવી, બોલ્યાં વચન
 તો મોહું મલકાવી. ૩૧ થી શી વાતો રે કરો છો સખી, નારી
 પરણવી રમત નથી; કાયર પુરુષનું નથી એ કામ, વાવરવા
 નેઈએ જાહેરા દામ. ॥ ૩૨ ॥ જાંઝર તુપુર ને ઝીણી જવમાલા,
 અણુઘટ વીંછુઆ ઘાટે રૂપાળા; પગપાને જાઝી ધુધરીએ નેઈએ,
 મહેંટે સાંકળે ધુધરા નેઈએ. ॥ ૩૩ ॥ સેના સુડલો ગુજરીના
 ઘાટ, જલ્લા અગુડી અરિસા ઠાઠ; ધુધરી પોંચી ને વાંકે
 સોનેરી, ચંદનચૂડીની શોભા ભલેરી. ॥ ૩૪ ॥ કલ્લાં સાંકળાં
 ઉપર સિંહમોરા, મરકત બહુમૂલ્ય નંગ ભલેરા; તુલશી પાટીયાં
 જડાવ નેઈએ, કાલીકંઠીથી મનહું મોહિએ. ॥ ૩૫ ॥ કાંઠલાં
 સોહીએ ધુધરીયાળી, મનહું લોભાથે જુમણું ભાળી; નવસેરો
 હાર મોતીની માળા, કાને ટંટોડા સોનેરી ગાળા. ॥ ૩૬ ॥
 મમકણિયાં નેઈએ મૂલ્ય જાઝાનાં, ઝીણું મોતી પણ પાણી

૬૩૬

તાજનાં નીલાવટ ટીલડી શોભે બહુ સારી, ઉપર કામણી મૂલની
 ભારી ચીર ચુદડી ધરઓળાં સાડી, પીળી પટોલો મંગશે
 દહાડી. ॥ ૩૭ ॥ બાંટ ચુદડીઓ કસબી સોહિએ, દશરા દિવાળી
 પહેરવા જોઈએ; મોંઘા મૂલનાં કમખાં કહેવાય, એવડું નેમરી
 પુરું કેમ થાય. ॥ ૩૮ ॥ માટે પરણ્યાની પાંડે છે નાય,
 નારીતુ પુરું શી રીતે થાય; ત્યારે લક્ષ્મીજી બોધ્યાં પટરાણી, દીયરના
 મનની વાતો મેં જાણી. ॥ ૩૯ ॥ તમારું વયણુ માથે ધરીશું,
 એહિનું પુરું અમે કરીશું; માટે પરણોને નુપમ નારી, તમારો
 ભાષ દેવ મોરારી. ॥ ૪૦ ॥ અત્રીશ હજાર નારી છે જોડને,
 એકનો પાડ ચડશે તેડને; માટે હૃદયથી ફીકર ટાળો, કાકાજી
 કેરું ધર અજવાળો. ॥ ૪૧ ॥ એવું સાંભળી નેમ ત્યાં હસિયા,
 ભાલીના બોલ હૃદયમાં વસિયા; ત્યાં તો કૃષ્ણને દીપ્ત વધાઈ,
 નિશ્ચે પરણશે તમારો ભાઈ; ઉત્તમેન રાજ ઘેર છે બેટી, નામે
 રાગુલ શુભની પેટી. ॥ ૪૨ ॥ નેમજી કેરો વિવાહ ત્યાં પ્રાપ્ત,
 શુભ લગ્નનો દિવસ સીધો; મંડપ મંડાવ્યા કૃષ્ણજી રાય, નેમને
 નિત્ય દુલેકાં થાય. ॥ ૪૩ ॥ પાંડી ચોજે ને માનિની ગાય,
 ધવળ મંગળ અતિ વરતાય; તરીવા તોરણ બાંધ્યા છે બહાર,
 મળી ગાય છે સોહાગણુ નાર. ॥ ૪૪ ॥ જન સળછ કરે ત્યાં
 સારી, હલબલ કરે ત્યાં દેવ મોરારી; વહુવાર વાતો કરે છે
 જાને, નહિં રહિયે ઘેર ને જાઈશું જાને. ॥ ૪૫ ॥ જીપ્પન
 કરોડ જાદવનો સાથ, બેળા કૃષ્ણ અને બલસદ્ર જાત; ચડીયા
 ઘોડલે મ્યાના અચવાર, સુખપાલ કેરો લાધે નહિ પાર. ॥ ૪૬ ॥
 ગાડાં વેલો ને બગીચો બહુ જોડી, મ્યાના ગાડીએ જોતર્પા
 ધારી, બેઠા જાદવ તે વેઠ વાંકડીયા, સોવન મુગટ હીરલે જડિયા.
 ॥ ૪૭ ॥ કડાં પોંચિયો બાજુબંધ કશીયા, શાસો દુશ્મલો
 એકે છે રસીયા; જીપ્પન કોટી તો બરોબરીયા જાણું, બીજા
 જાનૈયા કેટલા વખાણું. ॥ ૪૮ ॥ જનડીઓ શોભે બાણું વેષે,

૬૩૭

વિવેક મોતી પરાંવે કેશે; સોળ શણગાર ધરે છે અંગે, લટકે
 અલખેલી ચાલે ઉમંગે. ॥ ૪૯ ॥ લીલાવટ ટીલો દામણી
 ચળકે, જેમ વિજળી વાદળે ઝળકે; ચંદ્રવદની મૃગાં જો નેણી,
 સિંહલકી જેહની નાગ શી વેણી. ॥ ૫૦ ॥ રથમાં એસી
 બાળક ધવરાવે, બીજી પોતાનું મીર સમરાવે; એમ અનુક્રમે
 નારી છે અઝી, ગાય ગીત ને થાય છે રાજ. ॥ ૫૧ ॥ કોષ
 કહે ધન્ય રાજુલ અવતાર, નેમ સરીખો પામી ભરથાર; કોષ
 કહે પુપ્પ નેમનું ભારી, તે ધકી મળી છે રાજુલ નારી. ॥ ૫૨ ॥
 એમ અન્યોન્ય વાદ વદે છે, મહેંદા મલકાવી વાતો કરે છે;
 કોષ કહે અમે જઈશું વહેલી. બળદને ધી પાઈશું પેલી. ॥ ૫૩ ॥
 કોઈ કહે અમારા બળદ છે ભારી, પહોંચી ન શકે દેવ મોરારિ; એવી
 વાતોના ગપોડા ચાલે, પોલપોતાના મગનમાં મહાલે. ॥ ૫૪ ॥
 બહોંતર કળાને બુદ્ધિ વિચાળ, નેમજ નાહીને ધરે શણગાર; પહેલાં
 પીતાંબર જરકશી જામા, પાસે ઉભા છે નેમના મામા. ॥ ૫૫ ॥
 માથે મુગટ તે હીરલે જડિયો, બહુમૂલો એ કસબીનો ધડીયો;
 ભારે કુંડલ બહુમૂલો મોતી, શરરની નારી નેમને જોતી. ॥ ૫૬ ॥
 કંઠે નવસરો મોતીનો હાર, બાંધ્યા બાજુબાંધ નવ
 લાગી વાર; દશે આંગળીએ વેદ ને વીટી, ઝીણી દિસે છે
 સોનેરી લીટી. ॥ ૫૭ ॥ હીરા બહુ જડીયા પાણીના તાગ,
 કડાં સાંકળાં પહેરે વરરાજ; મોતીનો તારો મુગટમાં ઝળકે, બહુ
 તેજવી કલગી ચળકે. ॥ ૫૮ ॥ રાધાએ આવીને આખડી આંજી,
 બહુ ડાહી છે નવ જાય ભાંજી; કુમકુમનું ટીલું કાંધું છે ભાલે,
 ટપકું કેસુરી કેરું છે ગાલે. ॥ ૫૯ ॥ ખાન સોપારી શ્રીફળ
 જોડે, ભરી પસને ચડીઆ વરધોડે; ચડી વરધોડે ચક્રટામાં
 આવે, નગરની નારી મોતીએ વધાવે. ॥ ૬૦ ॥ વાળ વાગે ને
 નાટારણ થાય, નેમ વિવેકી તોરણ જાય; ધુસળ મુસળ ને
 રવઈઓ લાવ્યા, પોંખવા કારણ સામુજી આવ્યા. ॥ ૬૧ ॥

૬૩૮

દેવ વિમાને જીવે છે ચડી, નેમ નહિ પરણે જાશે આ ઘડી;
 એવામાં કીધો પશુએ પોકાર, સાંભળો અરજી નેમ દયાળ. ॥૬૨॥
 તમે પરણીશો ચતુર મુળજી, પરણાતે જાશે પશુઓના પ્રણી;
 માટે દયાળુ દયા મનમાં દાખો, આજ અમેને જીવતા રાખો.
 ૬૩ એ-૧ પશુઓનો સુણી પોકાર, છેડાવ્યાં પશુઓ નેમ
 દયાળ; પાછા તો ફરિયા પરણ્યા જ નહીં; કુંવારી કન્યા
 રાગુલ રહી. ॥ ૬૪ ॥ રાગુલ કહે ન સિદ્ધાં કાજ, દુશ્મન
 થયાં પશુડાં આજ; સાંભળો સર્વે રાગુલ કહે છે, હરણીને
 તિહાં એકાન્તો દે છે. ॥ ૬૫ ॥ ચંદ્રમાને તેં લાંછન લગાડ્યું,
 સીતાતું હરણુ તેં તો કરાવ્યું; મહારી વેળા તો ક્યાંથી જાગી,
 નજર આગળથી જાને તું લાગી. ॥ ૬૬ ॥ કરે વિલાપ રાગુલ
 રાણી, કમની ગતિમે તો ન જાણી; આઠ લવની પ્રીતિને
 ફેલી, નવમે લવ કુંવારી મેલી. ॥ ૬૭ ॥ એવું નવ કરાએ
 નેમ નગીના, જાણું છું મન રંગના બીના, તમારા લાઇએ
 રણમાં રજાવાવી, તેં તો નારી દેકાણે લાવી. ॥ ૬૮ ॥ તમે
 કુલતણો રાખો છો ધારો, આ ફેરે આવ્યો તમારો વારો;
 વરષોડે ચડી મોટો જશ લીધો, પાછા વળીને ફરેતો કીધો;
 આંખો અંજલી પીડી ચોળાવી, વરષોડે ચડતાં શરમ ન આવી.
 મહોટે ઉપાડે જનન બતાવી, ભાનીઓ પાસે ગાણું ગવરાવી; એવા
 ઠાઠથી સર્વને લાગ્યા, સ્ત્રી-પુરુષને લલા લમાગ્યા. ॥ ૭૦ ॥
 ચાનક લાગે તો પાછેરા ફરજો, શુભ કારજ મહારં એ કરજો;
 પાછા ન વળીઆ એક જ ધ્યાન, દેવા માંડ્યું તિહાં વરસીજ
 દાન. ॥ ૭૧ ॥ દાન દઈને વિચાર જ કીધ, આવણુ સુદી
 જઠતું મુકુરત લીધ; દીક્ષા લીધી ત્યાં ન લાગી વાર, સાથે
 મુનિવર એક ઉત્તર ॥ ૭૨ ॥ ગિરનારે જઈને કારજ કીધું,
 પંચાવનમે દિન કેવલ લીધું; પામ્યા વધાઈ રાગુલ રાણી,
 પીવા ન રહ્યા ચાંગળું પાણી. ॥ ૭૩ ॥ નેમને જઈ ચરણે

૬૩૯

લાગી, પીયુષ પાસે મોજ ત્યાં માગી; આપેા દેવળ તમારી
 કહાવું, હું તો શોકને જોવાને જાવું. ॥ ૭૪ ॥ દોષા લઈને
 કરજ કાધું, ઝટપટ પોતે દેવલ લીધું; મહુનું અખંડ એ
 આતમરાજ, ગયા શિવસુંદરી જોવાને કાજ. ॥ ૭૫ ॥ સુદિની
 આદમ અપાઠ ધારી, નેમજ વરીયા શિવવધૂ નારી; નેમ-
 રાજુલની અખંડ ગતિ, વણું ન દેમ થાયે મારી જ મતિ.
 ॥ ૭૬ ॥ યથાર્થ કહું શુદ્ધિ પ્રમાણે, એકિનાં સુખ તો કેવળાં
 જાણે: ગાશે લાજુશે ને જે કોઈ સાંભળશે, તેતા મનોરથ પુરા
 એ કરશે. ॥ ૭૭ ॥ સિદ્ધનું ધ્યાન હૃદયે જે ધરશે, તે તો
 શિવવધૂ નિશ્ચય વરશે; સંવત એગણીશ આવણુ માસ, વદિ
 પાંચમનો દિવસ આજ ॥ ૭૮ ॥ વાર શુક ને ચોઘડીયું સારું,
 પ્રસન્ન થયું એ મનકું મારું; ગામ ગામડાતા રાજ રામસિંઘ,
 કાંધે શલોકે મનને ઉછરગ. ॥ ૭૯ ॥ મહાજનના લાવથકી
 મેં કીધા, વાંચી શલોકે સારો જશ લીધો; દેશ ગુજરાત રેવાશી
 જાણી, વિશા શરમાળો નાત પ્રમાણે. ॥ ૮૦ ॥ પ્રભુની કૃપાથી
 તવનિધિ થાય; એક કરજોડી સુરશશી ગાય; નામે દેવચંદ પણ
 સુરશશી કહીયે, એકનો અર્થ એક જ લખએ. ॥ ૮૧ ॥ દેવ
 સૂરજ ને ચંદ્ર છે શરી, વિશેષ વાણી હૃદયમાં વસી; બધારી
 કીધી પૂરોમે કીધો, ગાઈ ગવડાવી સુયશ લીધો. ॥ ૮૨ ॥

નેમનાથજીને રાજુલે લખેલ પત્ર

(રાગ - વિવાહનો)

સ્વસ્તી શ્રી રૈવત ગિરિવરા “ વાલા ” નેમજી જીવન
 પ્રાણ લેખ લખું હોંશે કરી, રાણી રાજુલ ચતુર શું જાણુ
 વેતા ઘેર આવજો મારા જીવન યાદવ રાય વાર ન લગાડશે
 મેંતો લખ્યો લેખ હોંશે મનમાં લાવથી વળી જે હોય વેધક જાણુ

૬૪૦

તસ સંસજાવજ્ઞે. ॥ ૧ ॥ સ્વામી ક્રેમ કુચળ વર્તે છે ઈહાં
જપતાં પ્રભુજનું નામ. વે. સાહિબા તુમ સુખશાતા તણો મુજ
સખજ્ઞે લેખ તામ વેલા ॥ ૨ ॥ વાલા ॥ સાવ સોવન કાગળ
કરે. ॥ વા. ॥ અક્ષર રચણ રચત, વે. મણી માણેક મોતી
લેખન જડું હુ તો પિયુગુણ પ્રેમ લખત વે. ॥ ૩ ॥ જે તોરણ
થારે પાછા વળ્યા, તેહને કાગળ લખુ કંઈ રીતે વે. પણ ન
રહે, મનમાહરે, મને સાલે પૂરવપ્રિત; વે. ॥ ૪ ॥ વાલા
દિવસતો જીમ તિમ કરી નિર્ગમું, મને રચણી થાય વષ,.
હજાર, વેલા જોહોય મન મળવા તણું. તો વહેલા કરજો સાર.
વે. ॥ ૫ ॥ નવ યૌવને પિયુ ઘરે નહિ. વાલા વસવું તે
દુર્જન વાસ ॥ વે. ॥ મને ખોલે ખોલે દુઃખ દાખવે ॥ વહાલા
ઉંડા મર્મ વિમાસ. વે. ॥ ૬ ॥ વા. સહુકો રમે નિજ માળીએ.
વાલા કામીની કંત સહેજ. વેલા વાલા થર થર ધ્રુજે દેહડી,
મારી સુતી દેખાને સેજ. ॥ વે. ॥ વેળા વિતી હશે તે જાણશે
વા-વિરહની વેદનાપૂર વેલા. તુમે ચતુર છે ચિત્તમાં સમજ જે
વાલા શું લહે મુરખ જી.ર. વે. ॥ ૮ ॥ વા. પતંગ રંગ
દિસે લલો. મારા નખમે, તાવડ રીઠ. વેલા. વા. ફાટે પણ ફીટે
નહિ, હું તો વારી ચોલ મજાક, વે. ॥ ૯ ॥ વા. ઉત્તમ
સજ્જન પ્રીતડી. જેમ જળમાં તેલ નિર ધાર. વેલા વા. છાંયડી
ત્રીજ પહોરની તે તો વડ જેહવી વિસ્તાર. વે. ॥ ૧૦ ॥ વા.
દૂર થકી ગુણ સાંલળ્યા. મારે મન મળવાને થાય વેલા. વાલેધર
એ મુજ વિનંતી તે તો જીહાં તિહાં કહીનવ જાય વે. ॥ ૧૧ ॥
વા. એક મેલી જે ખીજ મળે, તો મનમાં નહિ તસ સ્નેહ.
વેલા. વા. લીધા મુકી જે કરે, તે તો આખર આવે છોહ. વે.
॥ ૧૨ ॥ વાલા જે મનમાં તેહ મળી રહે. વાલા ઉત્તમ ઉપમા
તાસ. વે. વાલા જે જે તિલ દુહની પ્રીતડી તેહની રહી જગમાં
મુવાસૂ વે. ॥ ૧૩ ॥ વાલા ખાવા ખીવાને પહેરવા, વળી મન

૬૪૧

ગમતા શયુગાર વે. વાલા ભર ધૌવને પિયુ ઘરે નહો તેહનો
 એકે ગયો અવતાર. વે. ॥ ૧૪ ॥ વાલા આજપણે વિદ્યા ભણે,
 ભર ધૌવને ભાને ભોગ વે. વાલા વૃદ્ધ પણે તપ આદરે તે તો
 અવિચલ પામે યોગ; વે. ॥ ૧૫ ॥ વાલા કાગળ ભલે જગ
 સરજ્યો, તે તો સાચો મિત્ર કહાય. વે. મારા મનનું દુઃખ માંડી
 લખું, તે તો આંસુડે ગળી ગળી જાય; વે. ॥ ૧૬ ॥ એ લેખ
 લાખેણો રાગુલે લખ્યો. વાલા નેમજી શુભ અભિરામ; વે. વા.
 અક્ષરે અક્ષર વાંચજો. મારી કોડ કોડ સલામ વે. ॥ ૧૭ ॥
 નેમ રાગુલ શિવપુરી મળ્યા, પહેંચી તે મન કેરી આશ, વે.
 શ્રી વિનય વિશ્વ ઊવજાવનો, શિષ્ય રૂપ સદા મુખવાસ.
 વેલા ઘેર આવજો. ॥ ૧૮ ॥

નેમનાથની ધુધરી

(રાગ - ખમ્મા મારા નંદજનાલાલ)

સરસ્વતી સ્વામીને વિનયું રે, જિનપદ લાગુ છું પાય હો
 નેમ ધુધરી તારી રણુજી વાગે માતા શિવાદેવી નેમજી જન્યા
 હવે ધરી હૃસરાયા હો નેમ ॥ ૧ ॥ પાંચ સાત વર્ષના નેમજી
 થયા લઈ પાટીને બાણવા ગયા બણી ગણીને આવ્યા ઘેર હો
 નેમ. ધુધરી. ॥ ૨ ॥ નિશાળે લખ્યતા ને ઘેરજ ગણ્યતા બણી
 ગણીને મોટા થાય હો નેમ. ધુધરી. ॥ ૩ ॥ ઉમ્મસેન ને ઘેર
 વિવાહ માંડયા જન્ય છે નેમજીની જન હો નેમ ॥ ૪ ॥
 અઢાર કોડા કોડી ઈંદ્રાણી સોંઠી જન્ય છે નેમજીની જન હો.
 નેમ ॥ ૫ ॥ ૭૫૦૦ કોડ જાદવ મળીયા જન્ય છે નેમજીની
 જન હો નેમ. ધુધરી. ॥ ૬ ॥ મણી મોતીના માફા જેતરીયા,
 જન્ય છે. નેમજીની જન હો નેમ. ધુધરી. ॥ ૭ ॥ રાગુલ
 જિજ્ઞા આરીએ રે, નીરખે છે નેમજીની જન હો નેમ. ધુધરી.
 ૪૧

૬૪૨

॥ ૮ ॥ સૈયર તે રાજીસને ખાજવે રે, નેમજી કાળા સરધાર
 હો નેમ. ॥ ૯ ॥ કાળા તે ગયવર હાચીડા રે, કાળા અધારી
 રાત હો નેમ. ધુધરી ॥ ૧૦ ॥ કાળા અધારી કોટડી રે, કાળા
 વરસે છે મેઘ હો નેમ. ॥ ૧૧ ॥ કાળા કટારી ઝગમગે રે,
 કાળા માથાની વેણુ રે હો નેમ. ॥ ૧૨ ॥ કાળા આંખોની
 કીકીઓ રે, કાળા છે કાજળ રેખ હો નેમ. ॥ ૧૩ ॥ કાળા
 કસ્તુરી જો કઠીરે, કાળા છે માણસ ખોડ હો નેમ. ॥ ૧૪ ॥
 નેમજી તોરણ આવીયારે પશુડે માંડયો પોકાર હો નેમ. ॥ ૧૫ ॥
 નેમજીએ શાળાને પુઝીયુરે, તમ ઘેર આસો આચાર હો નેમ.
 ॥ ૧૬ ॥ રાત્રે રાજીસ બેની પરણશેરે પ્રસાતે દુઈશુ ગોરવ હો
 નેમ. ॥ ૧૭ ॥ ધિક પડયું આ પરણયું રે. શક્ય વળ્યો
 સંસાર હો નેમ. ॥ ૧૮ ॥ નેમજી એ રથ પાછો વાળિયોરે,
 જઈ ચડયા ગઢ ગિરનાર. હો નેમ. ॥ ૧૯ ॥ નેમજીએ તાળા
 તોડાવીયારે છોડાવ્યા પશુઓના બંધ હો નેમ. ॥ ૨૦ ॥ ચારો
 ચરો પશુ આપડા રે પાણી પીવો તળાવ ને નેમ ધુધરી.
 ॥ ૨૧ ॥ રાજીસ રૂવે કુસકે રે વારે તે માયને આપ હો નેમ.
 ધુધરી. ॥ ૨૨ ॥ નવરંગ ચોરી ચીતરી રે નવા પેરી વરમાળ
 હો નેમ. ધુધરી. ॥ ૨૩ ॥ કંકણ દોરા ન છેડિયારે, નવિ
 જન્મ્યા કંસાર હો નેમ. ॥ ૨૪ ॥ ન તાપયા જોઈજીના ધુમટારે
 નવિ કર્યા જોઈજીના વાદ હો નેમ. ॥ ૨૫ ॥ કાજળ ભરી
 ભારી ડાબણી રે, મેલી છે. ગોખલા માય હો નેમ. ॥ ૨૬ ॥
 જાણે તે જઈશુ સાસરે રે પહેરીશુ નવરંગ ચીર હો નેમ.
 ॥ ૨૭ ॥ ઝરમર વરસે મેહુલો રે, વરસે બીંબાય છે. ચીર
 હો નેમ. ॥ ૨૮ ॥ ગુફામાં જઈ ચીર સુકવેરે દિયરજી દીકું
 રૂપ હો નેમ. ॥ ૨૯ ॥ નેમજીને વરતાં અમને જ વરજો, હું છું
 નેમજીનો ભાઈ હો નેમ. ॥ ૩૦ ॥ જલદવ કુળમાં ઉપન્યા
 દિયરજી, ઉત્તમ કુળ કહેવાય હો નેમ. ધુધરી. ॥ ૩૧ ॥ રાંધ્યા-

૬૪૩

માં શું રાધકું રે તેમાં સ્થો છે સ્વાદ હો નેમ. ઘુધરી. ॥૩૨॥
હિર વિજય ગુરૂ હિરસોરે, લખિય વિજય ગુરૂ ગાય હો નેમ,
ધુધરી તારી રચ્યઅયુ વાગે. ॥ ૩૩ ॥

નેમનાથના વિવાહજામાંથી લીધેલ ઢાળો

નેમનાથજીને રાજુસે લખેલ પત્ર

॥ ઢાળ ॥ ૧ ॥ (રાગ - ગોધ્રુળ વડેલા પધારજેરે)

સ્વસ્તિ શુભ સ્થાનનોરે, શહેર હારિકા ધામ હો લાલ.
તેમાં વસા વડા તમેરે, નિર્મળ નેમજી નામહો લાલ. વાલમ
વેલા પધારજેરે, ॥ ૧ ॥ કુવારે અંતે પુરથી રે કુવારી
લખીતંગ હો લાલ. ઉમ્મસેન રાયની બેઠડી રે, રાજુલ અંગ
ઉમંગ હો લાલ. ॥ ૨ ॥ વંદના વાંચસો માહરી રે, હેતે જોડી
કુટું હાથ હો લાલ. અત્રે ખુશીમાં હું ખરી રે, સાતસે સૈયરો
સાથ હો લાલ. ॥ ૩ ॥ તુંમ કુસળ નો કંચજી રે, લખજે
જરં જવાળ હો લાલ. વાંચી પત્ર માહરો રે, ખીજે પાઠવજે
આપ હો લાલ. ॥ ૪ ॥ વાણાં તમશું વીવા ક્યેરે. ત્યારે
થકા બહુ સુખ હો લાલ. નામ જણુતા નાથજી રે, મનમાં
વરસમાં પીયું સુખ હો લાલ. ॥ ૫ ॥ માને આપ તો માહર
રે, મુખકું અજુ મસકાય હો લાલ આપા ગામતી ગોરીઓ રે,
ગુણ તમારૂં ગાય હો લાલ. ॥ ૬ ॥ કીર્તિ સાંભળી તુમ તણીરે,
મારું ચયે છે ચીત હો લાલ જેમ જેમ જાય છે દિવસો રે,
તેમ તેમ વધે છે પ્રીત હો લાલ. ॥ ૭ ॥ મનહું લાગ્યું છે
માહરું રે, તુમશું નેમ નગીન હો લાલ. જપ વળે નહિ મનમાં
રે. જાય દોહલાં દીન હો લાલ. ॥ ૮ ॥ હેત તણા હૈયા
વિશેરે, યાય અતિ હમંગ હો લાલ. વૈભવ વડેરો માંડવો રે,

૬૪૪

ધડું ઘટમાં હું ઘાટ હો લાલ, ॥ ૯ ॥ પરણી આવીને પાધરી
રે, કરે કોડે વિલાસ હો લાલ, પેહેરી ઝાઢીને પ્રિયુરે,
ફરે તમારી પાસ હો લાલ, ॥ ૧૦ ॥ લાડ કરીશ તુજને રે,
જોતું માંગીશ જરૂર હો લાલ, વાતો કરીશ વેગથી રે, ત્યારે
હરે મુજ દીલ હો લાલ, ॥ ૧૧ ॥ સુખના સાગર સ્વામજી રે,
પુરી કરો એ આશ હો લાલ, જન જખરી લઈ આવજોરે,
કહે છે કેવળદાસ હો લાલ, ॥ ૧૨ ॥

કુદો

કાગળ લખીને આપાઓ, દાસી કર મોઝર, જઈને
સોંપજો સ્વામ ને, કહે છે રાજુલ નાર, ॥ ૧ ॥ એકલી અઢિથી
ચાલજો, કરીશ નહિ સંગાથ, ઝટપટ જઈને આપજો, નેમજી
કરે હાથ, ॥ ૨ ॥ વળતાં કાગળ લાવજો, જરૂર આતો જવાબ,
મુખડે કેજો એટલું, રાજુલ કરે સંતાપ, ॥ ૩ ॥ દાસી ગઈતે
દોડતી, નેમજી કરે પાસ, કાગળ આપ્યો હાથમાં, આગી મન
ઉલ્લાસ, ॥ ૪ ॥ વેગે વાંચી જોઈને, કયો મન વિચાર, નેમ
કહે નહિ છુટકો, લખ્યાં વિના નિરધાર, ॥ ૫ ॥

॥ રાગ ॥ ૨ ॥

(રાગ - દેશ મનોહર માળતો)

સ્વસ્તી શુભ સંસ્માન, કુવાર અંતે ઊરનો લલના, વસે
ત્યાં રાજુલ નાર, આશા એને ઊરતો લલના, ॥ ૧ ॥ લખે
છે નેમ નખીત, પત્ર વાંચી તમ તણો લલના, તેમાં તમેતો
લખેલ, ગર્વ નારી રે ઘણો લલના, ॥ ૨ ॥ તેવું તે લખવું
આજ, તમારે ઘટે નહિ લલનાં, લખ્યું હશે જો લલાટે, તે તો
સહુ થશે સહિ લલનાં, ॥ ૩ ॥ પાણી જ પેલાં પીળર, કદી
ન ઉતરી એ લલનાં, પરપમાં પેલાં જ વિલાસ, નારી નવ

૬૪૫

ધારીએ સલનાં. ॥ ૪ ॥ વિચાર્યું તે દોગટ જાય, પાછું પેસે
 મુખમાં સલનાં. તેથી તે જાડી નાર રહે, રહે રૂડા મુખમાં
 સલનાં. ॥ ૫ ॥ આડી જો હોય રાત, વાતો તેન કીજ્યે
 સલનાં. એક અરિહંત દેવ. તેનું નામ ક્ષીજ્યે સલનાં. ॥ ૬ ॥
 વિધ વિધ પાળી ધર્મ, કર્મ બંધ છોડવો સલનાં. પડે જો સંકટ
 તોય, ટેક નવ તોડવો સલનાં. ॥ ૭ ॥ સુશ્રમ બાદર જીવ, ચાલો
 તેને જાળવી સલનાં. દયા દોલમાં અધાગ, પ્રીત રાખી પાળવી
 સલનાં. ॥ ૮ ॥ એહે સર્વમાં સાર, દોસ્તી એની દાખવો
 સલનાં મુકી હો મનનો મોહ, જાઓ નવ રાખવો સલનાં. ॥ ૯ ॥
 ફીકર કરજો ફેક, વરદે વેહેલાં આવશ્યું સલનાં. કહે છે કેવળ
 નાં સ્વામ, જાન રૂડી લાવશું. ॥ ૧૦ ॥

દુહો

નેમે લખીને આપીએ, દાસી તે તે જવાય. શામા પત્ર
 લઈ સંભરી, એકલી આપો આપ. ॥ ૧ ॥ જઈને અડપ તે
 મુક્યો, રાજુલ ઠેર હાથ. હોરો લઈને ચાંપીયો, કાગળ હ્રદય
 મોઝાર. ॥ ૨ ॥ વળતી વાંચી જોઈને, સમજી સર્વ મન.
 દાસીને કહે કંથડે કીધા શા વચન. ॥ ૩ ॥ દાસી કહે તથી
 ખોલીયા. નકકી છે એ સરત, વાચીને લખી આપીએ, કાગળ
 મુજને તરત. ॥ ૪ ॥ રાજુલ વાત રહી હવે મંડવ થયો તૈયાર.
 રચનાં તે કેવી રચી, તેનો કહું વિસ્તાર. ॥ ૫ ॥

॥ ઢાળ ॥ ૩ ॥ (રાગ - ઓખાહરજુની)

મંડવ રચના રચી છે સારી, દેવ સરખા જીવે ધારી ધારી
 આરસ પાણીની ખાંધી છે કાર, માંહી પાથર્યો છે કાચ ખીસાર
 ॥ ૧ ॥ હાંડી તખતાં ને અમર જોતાં મહી જણાય જ મુખ

૧૪૬

સ્થાન ઠેરીને ઘાલ્યા છે. મહી, તેથી શોભાતે સુર્યની બમણી
 ॥ ૨ ॥ દ્વાર કમાને સમારે, સામી ચીત્ર જોતાં ત્યાં નહીં કર્યા
 ખામો. મહી ચીતરીયાં પડીત લાજુતાં. નાજાવડી નાજુ ગજુતાં.
 ॥ ૩ ॥ કૈંક ચીતરીયા. દેશ નરેશ. તેમાં ફેર નહિ લવણેશ.
 માંહી ચીતરીયા ઈંદ્ર દાંડાણી, જાણે વદશે ખોલશે મધુરી વાણી.
 ॥ ૪ ॥ માંહી ચીતરીયા ગાંધર્વસાર, જાણે કરશે તે મુખ
 ઉચાર, માંહી ચીતરીયા જાગતાં મહા એક એક નું જગત બળ.
 ॥ ૫ ॥ માંહી ચીતરીયા હસ્તીને ઘોડા, સામાસાની બંનેના
 જોડા, ઉપર જોડાં અનામાં અસ્વાર, જોતાં જગાય મહા જુગાર.
 ॥ ૬ ॥ માંહી છત્રીઓ સિંહ વીરરાજ, જાળ દેશે તે ત્યાંથી
 કાળ, માંહી ચીતરીયા પર્વત પહાડ, આજા ચીતરીયા તેમાં ઝાડ
 ॥ ૭ ॥ સાગ સીસમ સુખડ સારી, આસો પાલવ ચીતરીયા
 ધારી, આંખે ફેરીઓ લટકે ઝાઝી, આજુ નાજુકે રજાં ખાજા.
 ॥ ૮ ॥ તેવી વનસ્પતી હાર અદાર, મહી પાંખી તણો નહિ
 પાર. માંહી પોપટ મેનાને સુડાં જોડાં પાંજરે જોડે રડા.
 ॥ ૯ ॥ માંહી ચાતક ચીત ચક્રાર. મહી કાઢ્યા કળાયેલ મોર
 માંહી કોયલ આંગાને, જાણે ખોલશે રાગ રૂપાંગ. ॥ ૧૦ ॥
 તેવાં ચિત્ર પાંખીનાં સાર. તેની સંખ્યા તણો નહીં પાર. માંહી
 ચીતરીયાં ચંદ્રને સુવં. તેથી શોભા બની ભરપુર ॥ ૧૧ ॥
 જુદી જાતનાં કેવાય જોહ, ચિત્ર કાઢ્યા છે સર્વે તેહ માંહી મોતી
 લતારો લેકે. મહી કુવારો અતરજોડેકે. ॥ ૧૨ ॥ અગળળતો
 અગકે જ્યોત, જાણે ઉગ્યો થયો ઉઘોત માંહી રડા લયો છે રંગ,
 જોતાં માંડવો ધાય ઉમંગ. ॥ ૧૩ ॥ બીંતો સોના રૂપાની રસેલી,
 જાણે શોભાતે સુર્યની મેલી. આતો ઉગસેન આવસ. કહે
 માંડવો કેવળદાસ. ॥ ૧૪ ॥

૧૪૭

દુહો

સામયુ' સજે સૌ સુનેહથી, જાઈ પોતાને ઘેર રાજી થઈ
રક્ષા વિશે; નર નારી તે મેર. ॥ ૧ ॥ કુટુંબ કબીલાં સહતને,
જમાડી અજે માન. સાદ પડાવ્યો શકેરમાં ધૂણે જોડવા જન.
॥ ૨ ॥ પીડી ચોળી નેમને, અતિ સુગંધી દાર, નાપીકે તવરા-
વીયા, કેમ કળાશ લઈ સાર, ॥ ૩ ॥ શણુગારીને નેમને કરે
હવે તૈયાર, દેવળ કહે છે કોડથી તેનો કહું વિસ્તાર. ॥ ૪ ॥

॥ ઢાળ ॥ ૨૨ ॥ (માથેરની દેશી)

જાડવા વરથોડે ચદે, આંકણી. અંગ આઝૂપણો આપતાં,
પેરી નેમ નગીના નાથ ॥ ૧ ॥ કડાં પોંચીયો બામુળ'ધ
બાંધીઆ સોનાં સાંકળા શોભાવી હાથ ॥ ૨ ॥ દશે આંગળાએ
વેઢને વીંટીઓ, ભારે નંગની પેરી જડીત. ॥ ૩ ॥ કોટે મોતી
માળાઓ મહાસુલતી, પેરી ધરીને ખીત. ॥ ૪ ॥ માથે મુગટ તે
બ'ધ ફંડું મોળીયું, મુદ્રી હીરા માણેનું જહેલ. ॥ ૫ ॥ કાને
નવલખી કુંડળ શોભતાં, ઉપર વાળાએ ધાલીને વેળ. ॥ ૬ ॥
મોતી તોરા લટકે માળામાં, ઉપર શેઠે કલંગી સાર. ॥ ૭ ॥
અંગે જરકસી જામો પેરીઓ, તેનો તેજ તણે નહિપાર. ॥ ૮ ॥
કમળા કુમકુમ લેખને, કયું તિલક નેમને ભાલ. ॥ ૯ ॥ વળી
અજ્જત કયું કાજળ આંખમાં, તેમને ટપકુ કયું એક ગાલ ॥ ૧૦ ॥
માથે ખુપ મુકયો મોતી તણે કહે હેમ કટાર. ॥ ૧૧ ॥
પગે પેરી મોજડીઓ મોતી ભરી, ખજે શેલું મુલદાર. ॥ ૧૨ ॥
કરમાં શ્રી ફળ ફેફળ ખીડલાં, ભરી પસલી માંછી મહોર. ॥ ૧૩ ॥
ચઢતાં ઘોડે દુંદુબી ડંકા વાગીઆં, ખીજાં વાજાં વાગે
ધણે ધોર. ॥ ૧૪ ॥ રક્ષમણી ઝહી રામજી દીવડો, માથે
મુકયો મોતી બ'ધ મોડ, ॥ ૧૫ ॥ ખીજી બની ફની ગાય
ગોરીઓ, કહે દેવળ ધરને કોડ. ॥ ૧૬ ॥

૬૪૮

॥ ઢાળ ॥ ૨૩ ॥ (મામેરાની દેશી)

શેલા શી કહું તેહની એ. આંકણી. ગાવા મળી ગેરડીઓ
 સૌ ગામની, સજી સંજી અંગે શણગાર શેલા શી કહું તેહની,
 ॥ ૧ ॥ બત્રીસ સહસ ગોપી મહી કૃષ્ણજી તે તે એક એકથી
 બની સાર, કૈંક મોતી પેરાંયાં વાળ વાળમાં તેમાં સંધે ભરેલ
 સીંદુર સૌ પગે કહ્લાંને કાંબી ધુધરાં કૈંક પેરાંયાં ફૂલ નેશુર
 શો. ॥ ૨ ॥ હાથે ચંદન ચૂડાને રૂડી ચુડીએ, તેમાં ગુજરીઓ
 તે વીશાળ કાન લટકે ગુલર જાલ દોળીઆ, વળી પેરાં કાંમણી
 કપાળ. ॥ ૩ ॥ તેમાં એઢણે એકયાં કૈંક ચાંદલાં, કૈંક દીલ-
 ડીઓ કરી આડ, કૈંકને નાકે કાંટા ને કૈંકને વાળીઓ, એક
 ફરતી મોતી તણી વાડ ॥ ૪ ॥ સૌની કોટે કાળી કાંઠલી પાટીઆં,
 ઉપર ગુમણે હેમને દોર, (અંચળ) વસ્ત્ર પહેર્યાં અતિ આપતાં.
 કૈંકને સાડસે કસગની દોર ॥ ૫ ॥ કૈંક શેલા પહેર્યાં ને કૈંક
 સાડીઓ, કૈંક ચુદ્દડી એને ચાર કૈંકે ધરચોળાં બાંટ ધણું
 પહેરીઆ, વાંકા અંબોડા વાળીને શીર. ॥ ૬ ॥ ધુધટપટ
 પહેર્યાં કૈંક ઘાધરા, તેતી ધુધરીઓ ધમધમ થાય, એવીરીતે
 અલંકાર અતી સજી, સર્વ નારીઓ નેમને ગાય. ॥ ૭ ॥ છાપન
 કોટી કુંવરો જાડવ તણાં સાથ ધયા ઘેડે અસ્વાર, બીજન
 બન્યા નુતરમાં ઠણવા તે પણ તેવા સજી સણગાર. ॥ ૮ ॥
 કડાં કદોરા વેઢને વીંટીઓ, તેમાં નંગનું તેજ અથાગ, સાલ
 દુસાણે શેલા ખમે ભલાં, વળી માથે મુગટ બંધ પાગ ॥ ૯ ॥
 ખામી નહિ લગાર શણગારમાં, જાણે ચડયાં દેશાવરી ભુપ,
 વત્તા વાંકડ. અને દીસે કાંકડા, એક એકથી અદકે તે રૂપ. ॥ ૧૦ ॥
 કૈંક બગી એઠાને કૈંક ચારડે કૈંક વહેલે એઠાં ધરી વાહાલ,
 કાંઈક મેને એઠાં મુકી જાળીઆં, કાંઈક છોર એઠા સુખ પાસ,
 ॥ ૧૧ ॥ કોઈક પહેરી એઠીને એડી નારીઓ, ગાવારથમાં તે

૬૪૯

રૂંડો રંગ. કાંઈક બેઠાં સૈયરો સઘરામમાં, છોરું ધાવતાં લેઈને
 સંગ, ॥ ૧૨ ॥ કાંઈક હેંશો બેઠાં સાજન હાથી ઉપર,
 સોનેરી સજ્જને સાજ આગળ ઉસ્તી ઉપર નોખત ગડગડે એનો
 આનંદ થાય અવાજ, ॥ ૧૩ ॥ બીજા ડંકા દીસે ઉંટ ઘોડલે,
 આગળ પચરંગી ફરકે નીશાન, હાથી, ઘોડા, બળદ બહુ શણગા-
 રીઆ, ઉપર નાખી ઝૂલે જરીયાન. ॥ ૧૪ ॥ છત્રી સાખ
 સંગાયે વાળાં વાગતાં તેથી, ગાજી રહ્યું બન્યું નાર નરનારી
 સજ્જન સૌ શહેરનાં, જોવા મળી આ મુકી પોતે કામ. ॥૧૫॥
 ઈંદ્ર આવ્યાં જોવા ઈંદ્રપુરથી, લેઈ ઈંદ્રાણી એને સાથ દેવ
 આવ્યાં વૈમાન બેસીવડા, જોવા વરઘોડે નેમીનાથ. ॥ ૧૬ ॥
 એથી અધીકા તે ઠાઠ જમ્યો, આંગણે કરેતા કહીને શકાય
 ભરપુર હવે ચાલતો થયો વરઘોડો, કહે કેવળદાસ શોભા કહું
 તેહની; ॥ ૧૭ ॥

ફહેલ

જન આવી તે જાણીને, ઉમ્મસેન મહારાજ, સાકર સરીસ
 જ મોકલ્યું, જનૈયાને કાજ, ॥ ૧ ॥ વળતી વાજતે ગાજતે,
 સામૈયા ને કાજે જઈ બેઠયા કૃષ્ણકુમાર, ઉમ્મસેન કહે કરજોડીને,
 કોડથી સૌને કરી સલામ, ॥ ૨ ॥ વરઘોડો લઈ રાયજી, ગયા
 પોતાને ધામ, સોના મહેલ સોહામણો, હીરા રત્ન ઝડીત
 સોંધ્યો તે જઈ જનને, ॥ ૩ ॥ જનનીમાં લઈ ગયા, ઉમ્મસેન
 તે સર્વ દઈ ઝાઝા માન, બોજન પીરસે લાવતાં, જમાડી
 જુગતે જન. ॥ ૪ ॥ તે વેળાએ વળી આપીયું, નાવા માટે
 નીર, પીઠી ચોળી નેમને, શણગારે ત્યાં શરીર. ॥ ૫ ॥ શણ-
 ગાર કરી આભૂષણે, વરને કર્યા તૈયાર, ધામ ધૂમ ધમકી રહી,
 તેનો કહું શો પાર, ॥ ૬ ॥ વીધ વીધ વાંજ વાંજતાં, નાટારંભ બહુ
 થાય, ઉસ્તીપર બેસી હવે, બેસી હવે નેમ તોરણ જાય, ॥૭॥

૬૫૦

॥ ઢાળ ॥ ૨૬ ॥

નેમ નગીન ગયા તોરણે રે, રાય ઉગ્રસેન દરબાર, હસ્તી
 ઉભો રાખ્યો માંડવે રે, તે ઉપર વર અસ્વાર, નેમ નગીન
 ગયા તોરણે રે, ॥ ૧ ॥ ઉગ્રસેન ને આંગણે રે, ઘણો ઘણ
 રહ્યો ધમધાર, સામા સામા વાળ વાંગતાં રે, એક એક થી નાદે
 સાર, નેમ નગીન તોરણે રે, ॥ ૨ ॥ પોંખણ પહેલો
 મોડલ્યોરે, બાળેઠ હેમનો મહોર, સળાયા અને સપુટીપુ, લઈ
 આળ્યા રાયના ગોરરે, ॥ ૩ ॥ નેમ ઘુસળ મુસળ રવૈયોરે,
 કુમ કુમ ત્રાક નેતીર, હાથમારે તેમાં, નિર્મળ લરીયું
 નીર, નેમ, ॥ ૪ ॥ હાલતી માલતી નિકળેરે, પોંખવા રાગુલ
 માય, કમળા કૃષ્ણને કોડથીરે, એ નારીઓ જાડું ગાય નેમ, ॥ ૫ ॥
 સામગરીએ પુખવારે, ઘેર રાગુલ બેડી છે પાટ, પશુ પુરેલ
 પણે પાંજરે રે, તે કેવો ઘડે છે ઘાટ, ॥ ૬ ॥ પશુ કહે પશુ
 ભાષામારે, આજ આવીએ આપણા કાળ, એમ ત્રિયંએ
 જાણીયુંરે, તેથી પડી તમામને કાળ, ॥ ૭ ॥ મહીં એક
 પશુડી પ્રસરેલા રે, તજ બચ્ચાં પુરી ત્યાંય; ઉઠે એસેને થાય
 બાકળારે, બહુ કુદે બાપડી, ॥ ૮ ॥ મરધો કહે સુણ મરધીરે,
 ના થઈશ તુંતો નીરાશ, દીનકયાળ છે નેમજીરે, નક્કી છેડવશે
 રાખો આશ, ॥ ૯ ॥ અન્યો તે અન્ય એમ ઉચ્ચરે, પશુ
 પાંખી જાત અપાર, નેમજી છે હસ્તી ઉપરે રે, હવે તેનો
 કહું વિસ્તાર, ॥ ૧૦ ॥ ઉતરે વરગજ શીરથીરે, પુંખવા
 તરકાળ, એ સમે છોડી છુલટેરે, બહુ બધુંકો જંગળ, ॥ ૧૧ ॥
 લટક્યા લડાકા તે થકીરે, પશુડાએ કર્યો પોકાર, બોલે એમ
 સુણો નેમજી રે, તમે આજ અમારી વાર, ॥ ૧૨ ॥ થાજ
 પડ્યા એ સુસારે, કરેલ જાએ જોર, નેમ પુછે નર સારથીરે,
 માંડવે આશો છે શેર રે, ॥ ૧૩ ॥ સારથી કહે સુણો સારથીરે,

૬૫૨

પગુડએ કયો પોકાર, પકડી પુરેલ છે. પાજરેરે, કાલે કરવા કાજ
આહાર, ॥ ૧૪ ॥ અત્યારે રાગુલ પરણાવશેરે, એના પ્રાણ
જાશે પ્રભાત, નોતરે ગૌરવ માસનોરે, તેજમશે જાગવ નાત, ॥૧૫॥
નેમ કહે એક નારથીરે, આ થાશે પાપ અપાર, માટે પ્રેમદારે
હું લઉં, સંજમ જાર. ॥ ૧૬ ॥

કુહો

નેમ કહે છે નારને, તુજને કરી મેં ત્યાગ, જરૂર મનમાં
જાણ્યો, પાછો ધરું નહિ પાગ, ॥ ૧ ॥ ત્યારે ખોલી તરણી,
વાલમ સાથ વચન, કેવળ કહે કહું સાંભળો, નર નારી મન. ॥૨॥

॥ ઢાળ ॥ ૩૦ ॥ (રાગ - એધવળ સંદેશો કેજયો સ્વામ)

પરણારે વિનારે પિઠ કેમ પરહરી, કયોને સ્વામી શો છે.
અમારો વાંકજો, તોરણથીરે, કેમ તમે પાછા વળ્યા રહી મુકી
રસીયા મુજને રાંક જો, પરણારે વિનારે પિઠ કેમ પરહરી. ॥૧॥
નેમજી નાવલીયો કહે છે રે નારી સાંભળો, લેય નહિ તેમાં
તમારો વાંકજો, કુવારાં વિયોગ મુજ કર્મ લખ્યો છું કેમ છટ્ટી
પડીઓ વાંકજો. ॥ ૨ ॥ રાગુલ બેટીરે પરણારે મારા બાપની
બીજી મુજને મુકી નાની બેનજો. તેનાથી મુખડલાં સ્વામી
બોગવો, રૂપે રતીના સરખા છે સૌ ચેતજો, ॥ ૩ ॥ નેમજી-
આલોકે અખળા ને હું પરણું નહી, પરલોકે સગાઈ કરેલી
નારજો, સંજમ લઈનેરે મુખેસંમરું, શિવ વધુ વરવા પ્યારી
નિરધારજો, ॥ ૪ ॥ રાગુલ કહે મુજનેરે પરણીરે માગો મુખડો,
સ્વામી મારા જો જોઈએ તે આજજો, માલ મતાને આપુ
કચ્છી ઘોડલાં, હિપર આપું હિમસેનનું રાજજો, ॥ ૫ ॥ નેમજી-
મુખડોરે માણુ છું મનદેઈ મુકતી, તેથી મળશે અવિયળ મુજ
ધામજો, રાજને પાટરે ત્યાં ત્રણ લોકનું ભગવાનનું છે જારે વળી

૬૫૨

ભામજે, ॥ ૬ ॥ રાગુલ-કુવારી કામાતે દહાડા દોડલા, જાવાનાં
જાણેછો જાદવ મુખજે, જોખનીયું ચડતુંરે આઝા જોરમાં તે
દારાને દેહ વિશેષે દુખજે. ॥ ૭ ॥ નેમજી-કુવારી કન્યાને
કંથ મળે ઘણા, તેથી પરણો કાવે તેને નારજે, શુણુ મારે
ગાંભીરને કૂટડાં, અવનીમાંછે મુજ થઈ અપારજે, ॥ ૮ ॥
રાગુલ કહે છે, અવનીમાં અવર પુરુષ, માહરે નુમ વિના તે
બાંધ સર્વે બાપજે, અજાણ્યું નંદીરે તેમા આપણું. જાણીને
શીદ કરવો સંતાપજે, ॥ ૯ ॥ રાગુલ રાગુલ-આઠરે ભવ રાખી
પ્રીતડી, નવમે ભવશું કૂલીગમા તે ભાનજે સ્વામીજી થઈને સુખ
મુજ પાર્મયા, અનુભવથી કહુછુ આજ નિધાનજે. ॥ ૧૦ ॥
નેમજી-આઠ ભવ મે રાખી આગળ પ્રીતડી, નવમે ભવ વારો
તમારો નારજે, સંજમ લઈનેરે, સાથે સંચરો પ્યારી, પ્રીતડીનો
રાખી પ્યારજે, ॥ ૧૧ ॥ રાગુલ-પરણીને હમાસ, સંસાર
ભોગવી સંજમ લઈશું આપણુ એ સજ્જેડજે, કેવળ કહે છે
એમ કામા કરગરે, પીયુજી માહરા પુરણ પાડો કોડ જ્ઞે. ॥૧૨॥

“ શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ નો સલોકો.”

માત જીવનેશ્વરી જીવનમાં સાચી, જેહની જગતમાં કિરતી
જાચી, દેવી પદ્માવતી ધરજેન્દ્ર રાણી, આપો શુંભ્રમતિ સેવક
જાણી ॥ ૧ ॥ પાસ શંખેશ્વર કેરો સલોકો, મન ધરીને
સાંભળજે લોકો, દેશ વધીઆર માંડે જે કરો, કમ્પીકાળ માંડે
જલમ પ્રગટયો ॥ ૨ ॥ જરાસંઘને જાદવ વડાયા, આંધી
ભોરયા દળમેહુ લડિયા, પડે સુભટને ફાગુ મરડાય, કાયર દેટલાં
તિહાં નાશીને જાય ॥ ૩ ॥ રામસિંધુએ ઘરણાઈ વાગે, સુણી
સુભટને સુરાતત જાગે, થાયે યુદ્ધને કોઈ ન થાકે ત્યારે જરા-
સંઘ ધન એક તાકે ॥ ૪ ॥ હપ્પલ કુલ કોઠી જાદવ કહિયે,

૬૫૩

એક એકથી ચઢિવાતા લલિયે, પ્રાણ આપે પણ પાછા ન લાગે,
 એક મારેતો એકરીસ જાગે ॥ ૫ ॥ વઢતા એહનો અંત ન
 આવે, કડું કપટ તો રમત ફાવે, એમ ચિંતિને મેઝી તિહાં જરા
 ઢગિયું જાદવનું સૈન્ય તિહાં ધરા ॥ ૬ ॥ જરા ઢાગી ને જાદવ
 તિહાં ઢગીયા, નેમ કૃષ્ણને ઝળસદ ઝળિયા ત્રણ પુરૂષને જરા
 નલાગી; કહે નેમને કૃષ્ણ પાયલાગી ॥ ૭ ॥ એહવો કરો કોઈ
 ઉપાય, જેણે જરા તે નારી ને જાય, કહે કૃષ્ણને નેમકુમાર,
 કરો અઠમ તપ ચોવિહાર ॥ ૮ ॥ પહેલા ધરજેન્દ્ર તમે
 ઉપાસો તેહને દેરાસરે દેવ છે પાસો, તેહ આરાધો આપશે બિંબ,
 સરશે આપણું કામ અલિંગ ॥ ૯ ॥ મુખથી મોટો બોલ ન
 લોખ, ત્રણ દિવસ લગે સૈન્ય હુ રાખુ, જિનવર ભકિતનો
 પ્રભાવ ભારી, થશે સઘળી વિધ મંગળકારી ॥ ૧૦ ॥ હંદ્રે
 સારથિ માતુલિ નામે, મોકલ્યો જનવરની ભકિતને કામે, આસન
 માંડીને દેવ મોરારી, અઠમ કરીને બેઠા તિણે ઠારી ॥ ૧૧ ॥
 સુઠો ધરજેન્દ્ર આપેશ્રી પાસ હરખ્યા શ્રીપતિ અતિ ઉલ્લાસ,
 નમણ કરીને છાટે તેણી વાર, ઉઠ્યુ સૈન્યને થયો જયકાર ॥ ૧૨ ॥
 દેખી જાદવનો મલમજેરો જરાસંઘનો વધ્યો તિહાં તોરો, ત્યારે
 લેછને ચક્ર તે મેલ્યુ, વદે કૃષ્ણને આવી તે પહેલું ॥ ૧૩ ॥ પછી
 કૃષ્ણના હાથમાં બેઠું, જરાસંઘને સાલતો પેકું, કૃષ્ણે ચક્ર તે
 મેલ્યુ તિહાં ફેરી, જરાસંઘને નાખ્યો તે વેરી ॥ ૧૪ ॥ શીશ
 હેઠુ ને ધરણીતે ઢગાયો, જય જય સમ્રાટને સઘળે ઉઝળીઓ,
 દેવ દુંદુભી આકાશે વાજે, ઉપર ફુલની વૃષ્ટિ પિરાજે ॥ ૧૫ ॥
 તુમે વાસુદેવ ત્રણખંડ બોક્તા કીધા ધર્મના મારગ મુક્તા,
 નયર શંખેશ્વર વસાવ્યું ઉમંગે, થાપી પાતની પ્રતિમા શ્રી રંગે
 ॥ ૧૬ ॥ શત્રુ છતીને સોરઠ દેશ, દ્વારિકા નગરીમાં કૃષ્ણ
 નરેશ, પાળે રાજ્યને ટાળે અન્યાય, ક્ષાયિક સમકિત ધારી

૬૫૪

કહેવાય ॥ ૧૭ ॥ પાસ શંખેશ્વર પ્રગટ મસ્ત, અવતિમાંહેતું
એક અવસ્ત, નામ તારરંજે મન માંહે ધારે તેહના દુર સંકટ
નિવારે ॥ ૧૮ ॥ દેશી વિદેશી સંધરંજે આવે, પુજા કરીને
ભાવના ભાવે, સોના રૂપાની આંગી રચાવે, નૃત્ય કરીને કેસર
ચઢાવે ॥ ૧૯ ॥ એક મને જે તુમને આરાધિ, મનના મનોરથ
સધળા તે આધે, તારા જગતમાં અવદાત મહોટા ખરેાં તુહીજ
ખીજ સહુ ખોટા ॥ ૨૦ ॥ પ્રતિમા સુદર શાહે પુરાણી, ચંદ્ર
પ્રભુને વારે ભરાણી, ઘણુ સુર નરે પુજ્યા તુજ પાય, તેહને
મુગતિના દીધા પસાય ॥ ૨૧ ॥ ઓગણસાઠને ઉપર શત વરસે,
વૈશાખ વદિ જઠને દિવસે, એ સલોઢો ઉરખે મે ગાયેા, મુખ
પાયેાને દુરગતિ પલાયેા ॥ ૨૨ ॥ નિત્ય નિત્ય નવચી મંજળ
માળા, દિનદિન દીજે દોલત રસાળા, ઉદય રતન કહે પાસ
પસાયે, કોડી કલ્યાણ સનમુખ પાય ॥ ૨૩ ॥ ઈતિ

પાર્શ્વનાથજીના વિવાહની દાળ વરઘોડા

જરે વરઘોડે વર સંચયાં જરે બિહુ પાસે આમર વિંજાય રે
સુંદર વર પાર્શ્વને જરે જત્ર ધરે સુરવર તદા જરે ચમરેન્દ્ર
વીંજણે વાયરે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૧ ॥ જરે સોવન સાંજે
ચોલતા જરે હય ગય રથ પાયક કોડ રે સુંદર વર પાર્શ્વને
જરે દેવ દેવી નર નારીયો જરે ચાલે ઉરખે હોડા હોડ રે
સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૨ ॥ જરે દેવ કુમાર સમ દીપતા જરે
ચાલે સામેલા શ્રીકારે સુંદર વર પાર્શ્વને જરે નવા નવા આડં
બરે કરી જરે જોતાં ઉપજે ઉપ અપાર રે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૩ ॥
જરે કેષ બેઠા મુખ પાલમાં જરે કેઈ રાજવાહન ચક્રકોલ રે
સુંદર વર પાર્શ્વને જરે હયવર ગયવર રથવરે જરે એમ કુલ
મુત કરતાં કલ્લોલરે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૪ ॥ જરે સુરનર

૬૫૫

સાજન બહુ મળ્યા જીરે વસ્ત્રા ભરણુના ઠાઠરે સુંદર વર પાર્શ્વને
જીરે મુખ તાંબોળે પુરિયા જીરે બિરુદ બોલે જો ભાટ રે સુંદર
વર પાર્શ્વને જીરે અસર દાની ગુલાબની જીરે છાંટે મહિં મહિં
ધરી નેહરે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે ગજરા ઘાલ્યા ફુલનાં જીરે
સુવા ચંદને રંગ ચરચહરે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૬ ॥ જીરે
અખીલ ગુલાલ ઊડાડતા જીરે છાંટે દેસર મૃગમદ વારિરે સુંદર
વર પાર્શ્વને જીરે ધૂપ ઘડી બહુ મહમહે જીરે નાચે નાટક
અમરીયો સારરે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૭ ॥ જીરે અષ્ટ મંગળ
આગળ ધરે જીરે અસિ ફલકે ધ્વજ ધાર સુંદર વર પાર્શ્વને
જીરે વર્ધમાન પુરુષ વદે જીરે હાસ્ય કારક ચતુર તકારરે સુંદર
વર પાર્શ્વને ॥ ૮ ॥ જીરે સુરગંધર્વ મળી ઘણા જીરે વાગે સુર
માદલ ડકવીણુ રે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે મુરજ માંડલ ધાંકારથી
જીરે વળી ગાય મધુર સ્વીર લીન રે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૯ ॥
જીરે દોલને નોખત ગડગડે જીરે તેમાં વિચ વિચ વાજે ટકાર
રે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે તાલને જંદના માનથી જીરે પડે એમ
નગારાની ઠોર રે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૧૦ ॥ જીરે જીંગલ
બેરીન ફેરીયો જીરે વીણા રસીક નિશાન રે સુંદર વર પાર્શ્વને
જીરે ચસ ચસતી શરણાઈઓ જીરે ચિંહુ દિશી કરતા ગાન રે
સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૧૧ ॥ જીરે વામા રાણીએ મોડ બાંધીયો
જીરે લેછ રામણુ દીવો હાથ રે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે ઈંદ્રાણી
યુત રથે ચઢે જીરે તસ ફલવંતી નારીયો સાથરે સુંદર વર
પાર્શ્વને ॥ ૧૨ ॥ જીરે સરલે સાદે સોહિલા જીરે ગાયે ઉલટ
આણી અંગરે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે એમ જનડીઓ પાછલે
જીરે પહેર્યા નવલા વેશ સુરંગરે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૧૩ ॥
જીરે નગરની નારીયો બારીયે જીરે જાજે ગોબે અટારીયે ધામરે
સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે વાજિત્ર નાદ તે સાંભળી જીરે અતિ
મન વ્યાકુલ થાયરે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૧૪ ॥ જીરે સ્ત્રીયોને

૬૫૬

વહાલા ધણા જીરે કસિ કાગળ ને સિંદૂર રે સુંદર વર પાર્શ્વને
 જીરે વગી વિશેષે વાલડા જીરે કાંઈ દુધ જમાઈ તૂર રે સુંદર
 વર પાર્શ્વને ॥ ૧૫ ॥ જીરે વાળ વાગતા સાંલણી જીરે આવે
 અર્ધ તિલક કરી એકરે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે એકજ આંખ
 આંજ કરી જીરે જોવા ચાલે કેઈ અવિવેકરે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૧૬ ॥
 જીરે ઢાળતા મૃતના ગાડવા જીરે મૂકીને જોવા ધાવરે સુંદર વર
 પાર્શ્વને જીરે પંરસી બાલ રમાડતી જીરે સખા બાળક સોઈ
 પલાય રે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૧૭ ॥ જીરે અવળી કંચુકી
 પહેરતી જીરે કેઈ અર્ધ સ્થાનથી વાળરે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે
 મંદન પગમાં ચરચતી જીરે કેઈ અલતો લગાવતી ભાલરે સુંદર
 વર પાર્શ્વને ॥ ૧૮ ॥ જીરે ઓઢણા અવળા ઓઢતી જીરે કેઈ
 મેખલા ધાલતી કંઠરે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે હાથે ઝાંઝરે
 ધાલતી જીરે પગે કંકણ ઘાલે ઉત્કંઠરે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૧૯ ॥
 જીરે પુર વધુ એમ ઉત્સવ જુએ જીરે મન મહિ આતંદ માયરે
 સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે મોતી સોવન કુલડે જીરે વધાવતી પ્રભુ
 ગુણ ગાય રે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૨૦ ॥ જીરે પુર જન ઠાઠ
 મળી જુએ જીરે દોહીને ચોક બજારરે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે
 પ્રભુજી આવી ઉભા રહ્યા જીરે ફરતા મંડપ તોરણ દ્વારે સુંદર
 વર પાર્શ્વને ॥ ૨૧ ॥ જીરે સાળે પાણી છંટામણી માગીસુ
 જીરે ત્યારે ભૂષણ દીધે ભૂપરે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે ધાંદ કહેરે
 વેવાળુને જીરે પોંખો પ્રભુને કહે ધરી પ્રેમરે સુંદર વર પાર્શ્વને
 ॥ ૨૨ ॥ જીરે હોઠોને આગસુ' શુ' ઘયા જીરે અમ આવે થઈ
 ઘણી વારરે સુંદર વર પાર્શ્વને જીરે આનંદ રંગ વધામણા જીરે
 સુણી આવે પ્રસેન જિત નારરે સુંદર વર પાર્શ્વને ॥ ૨૩ ॥

૬૫૭

જ'પુસ્વામીનો વરધોડો

(રાગ - મહેંદી તે વાતી માળવે)

સંયમ લેવા સંયર્ષા રે સાથે સહુ પરિવાર રે, સંયમ રંગ
લાગ્યો રંગ લાગ્યો રંગ લાગ્યો ને કંઈ લાગ્યો યોગ મજાક
રે, સંયમ રંગ લાગ્યો. ॥ ૧ ॥ આંકે કન્યા તે સાંજગીરે, માતા
પિતા પરિવારે સુર્યાસ દેવ તણી પરે રે, નાટક વિવિધ પ્રકારે
॥૨॥ રાજ્યથી શોભા બની રે, સ્વર્ગપુરી અનુસારે મુરનર જોવા
આવીયાં રે, દિક્ષાનો અધિકારે ॥ ૩ ॥ સાંભેલા બહુ સજ્જ
કરી રે, આગ્યો કોણિક રાય પડક વગડાગ્યો નગરમાં રે,
લવિજન હર્ષ ન ભાયરે ॥ ૪ ॥ પાંચશે કુંવર શણગારીયા રે,
પ્રભવનો પરિવાર રે, જ'ભુકુમારના બોધથી રે, ચોર થયા
સાહુકાર રે ॥ ૫ ॥ ગોરી ગાવે ગીતને રે, બોલે નવા નવા
છંદ રે જ્ય જ્ય રાજક મુખથી કહે રે, હય ગય માણસ વૃંદરે ॥૬॥
અઢગક દાન વરસાવતા રે, જેમ પુષ્કર જલધાર રે ચામર છત્ર
વિરાજતા રે, ચાહ્યા જ'ભુકુમાર રે ॥ ૭ ॥ લૂણુ ઉતાર બેનડી
રે, આગ્યા રાજને દ્વાર રે વધાવતી મુકતા ફળે રે, રાણી
સોહાગણુ નાર રે ॥ ૮ ॥ નારી અપ્સરા ઉજલી રે, ગાવે
મધુરા ગીત રે જિન શાસન શોભાવીયું રે, ધન્ય ધન્ય એ
સુવિનિત રે ॥ ૯ ॥ કર્મ ખપાવી કેવળ લક્ષ્મી રે, દ્રૈયા દીયે
આશીષ રે વડ વખત વ્યવહારિયો રે, આવી નભાવે શીવ રે
॥ ૧૦ ॥ જ'ભુને જોવા લણી રે, સોભાગી સસ્નેહ રે, નવ
ધ્વારી નગરી હતી રે, થઈ સાંકડી તેહરે ॥ ૧૧ ॥ થાવચ્યા
મુતની પરે રે, એની પરે મેઘકુમારે રે તેણી પરે મહોત્સવ કીયો
રે, માતા મુત મોઝાર રે ॥ ૧૨ ॥ એમ મહોત્સવ કરતાં થકાં
રે, પરવરિયો પરિવાર રે ગુણશીલ ચૈત્ય આવીયારે, જીહાં સોહમ
ગણધાર રે ॥ ૧૩ ॥ રથ કુરંગ ને પાલખી રે, સવિ ઉસા
૪૨

૬૫૮

સિરદાર રે નિજ વાહનથી ઉતરી રે, વાંદે ગુણુ ભંડાર રે ॥૧૪॥
 અહો સ્વામી અમ તારજો રે, શ્રી સોહમ ગણુધાર રે જંબુ
 આદિ સર્વને રે, દીધો સંયમ ભાર રે, ॥ ૧૫ ॥ સાધુ સમા-
 ચારી ધરી રે, લક્ષ્યા અંગ અગિયાર રે, કર્મ અપાવી કેવળ
 લલ્યો રે, પહોંચ્યા મુક્તિ મોઝાર રે, ॥ ૧૬ ॥ બાપી સુરગતિ
 પામીયા રે, પાંચસો સતાવીશ રે, એહવા મુનિને ક્યાવતાં રે,
 પામે પરમ જગીશ રે, નય વિમળ કહે તેહનો રે, જગમાં ધન્ય
 અવતાર રે ॥ ૧૭ ॥

કુબેરદત્તા સાધ્વીએ ગાયેલ અઢાર નાતરાનું હાલરહું

(રાગ - માતા ત્રિશક્તા જૂલાવે પુત્ર પારણે ૨)

પુત્ર સાધ્વી જૂલાવે તારું પારણું રે, ગાવે હાલો હાલો
 હાલરહાનું ગીત લાડકો કહું છું તું જાનો રે ને લાડલા રે,
 લાડકવાલા મારા દેવરીયાની પ્રિત હાલો ॥ ૧ ॥ સત્રાંજને કહો
 હુસરાવું હું લાવથી રે, મારા શોકય પુત્ર તું સાંભળ માનું
 ગીત હાલરહું માતા સણીને અચરજ ઉપજ્યો રે, કુબેરસેના
 વેશ્યા આવી ત્યાં હજુર ॥ ૨ ॥ કુબેરસેનાને કહે રે સાસુ
 સાંભળોરે, મારી માતા મુને રાખો રૂડી રીત શોકય તું તો મારી
 જાણું છું આ લવ તણી રે, લાભી મારી તું દિસે છે
 અધિનીત ॥ ૩ ॥ વહુ આવી મને ક્યાંથી વઢકણી મળી રે,
 મારા ડાહ્યા દાદી દર્શન દીધા આજ એવામા તો કુબેરદત્ત
 તીહાં આવીયો રે, કુબેરસેના તવ કાઠી ઉભી લાંજ હાલો ॥૪॥
 કુબેરદત્તને કહે પધારો સ્વામી મહારા રે, પુત્ર મારા પ્રતિમા ન
 પાળો કાંઈ પિતા થઈને મન લાડ ન લડાવીયા રે, લાભી થઈને
 વાત ન કરો આવી આંહી ॥ ૫ ॥ સસરાજી થઈને સાંસો નવી

૬૫૯

ભાંગીએ રે, મારા વહુના પુત્ર તુને શું કહું ખાસ, આતું
સાધ્વીએ હાલરકું મુખથી ગાઇ રે, કુબેરદત્તને વેશ્યા સુણી
પામ્યા હાશ ॥ ૬ ॥ અરે સાધ્વી આ બોલો છો શું કારણ રે,
સંશય ટાળીને સમજાવો અમને એહ તિહાં સાધ્વીએ અઢાર
સગળણ વણ્વ્યા રે, સુણી જુઝયા કુબેરદત્તને વેશ્યા તેહ ॥ ૭ ॥
સંસાર છોડી મુઘા સંયમ દોષ આદર્યો રે, કેવળ પામી કુબેરદત્તા
શિવપુર જાય કુબેરદત્તને કુબેરસેનાં તે સ્વર્ગે ગયા રે, રૂપવિજય
કહે મહાવિદેહે મોક્ષે જાય ॥ ૮ ॥

મનાજીતું કુલેકું

(મામેરાનો રાગ)

ચેતન નગરીમાં મનરાજ રીસાઈને બેઠા રીસાઈને બેઠા
મનરાજ અવળા મારગ પેઠા મનરાજ રીસાઈને બેઠા ॥ ૧ ॥
કહેતો તનરાજ તમારા પોશાક શીવડાવીએ પોશાક શીવડાવીને
મનડા મનાવીએ ॥ ૨ ॥ જિન આજ્ઞા આંગણને તપસ્યાની
રોપી ધીરજના ધોતીયા પહેરાવીએ મનરાજ ॥ ૩ ॥ કહેતો
મનરાજ તમારા શણગાર સળવીએ શણગાર સળવીએને મનડા
મનાવીએ મનરાજ ॥ ૪ ॥ નવપદ રૂપી નવસેરો હાર ચારિત્ર
ચગદા બંધાવું મનરાજ ॥ ૫ ॥ શુભ કરણી કુંડલીને ખુદિ
બેરખડા મિત્રતા મુકુટ બંધાવું મનરાજ ॥ ૬ ॥ કહેતો
મનરાજ તમારા કુલેકા ચડાવીએ કુલેકા ચડાવીએને મનડા
મનાવીએ મનરાજ ॥ ૭ ॥ હર્ષના હાથીએને ધ્યાન અંખાડીએ
સમક્ષિતની સડકે ફેરવાવું મનરાજ ॥ ૮ ॥ કહે તો મનરાજ
તમને વિગતે વધાવીએ વિગતે વધાવીએને મનડા મનાવીએ
મનરાજ ॥ ૯ ॥ સ્થિરતાના ધાગમાં કાંઈ મૃદુતાના મોતી

૬૬૦

વૈરાગ્ય ધ્વાલશ્રી વધાવું મનરાજ ॥ ૧૦ ॥ કહોતો મનરાજ
 તમને કુલેકા જમાડીએ ને મનડા મનાવીએ મનરાજ ॥ ૧૧ ॥
 સંતોષ થીરોને પ્રેમની પૂરી ભક્તિના ભજ્યા પીરસાવું મનરાજ
 તમારા મનડા મનાવું ॥ ૧૨ ॥ પુન્યના પુડલાને ઢયાની દાળ
 સજ્યતાના શાક પીરસાવું મનરાજ ॥ ૧૩ ॥ દ્વાન ચુદવડાને
 દમનના દૂધ ત્રતની વેદમી પીરસાવું મનરાજ તમારા મનડા
 મનાવું ॥ ૧૪ ॥ પવિત્રતા પેડાને ગમ દેરા ગાંડીયા અનુભવ
 અથણા પીરસાવું મનરાજ તમારા મનડા મનાવું ॥ ૧૫ ॥
 શાંતિની સેવમાં કાંઠ સત્યની સાકર નિરંજન જટકાવું મનરાજ
 તમારા ॥ ૧૬ ॥ કહોતો મનરાજ તમેને મુખવાસ કરાવીએ
 મુખવાસ કરાવીએ ને મનડા મનાવીએ મનરાજ ॥ ૧૭ ॥ વિવેક
 વાટકીમાં શ્રદ્ધા સોપારી સ્વાદાદ તંબોલ ખવરાવું મનરાજ ॥ ૧૮ ॥
 આનંદ એલચીને લક્ષ્મી લવીંગડાં વિનયની વરીયાળા ખવરાવું
 મનરાજ ॥ ૧૯ ॥ કહોતો મનરાજ તમેને રમત રમાડીએ રમત
 રમાડીએને આત્મ જગાડીએ મનરાજ ॥ ૨૦ ॥ બોધી બીજ
 બાજીએને સમભાવ સોગડાં ચતુરાષ્ટ્ર ચોપાટ પથરાવું મનરાજ
 ॥ ૨૧ ॥ કહોતો મનરાજ તમેને કબજામાં લાવીએ કબજામાં
 લાવીએને કર્મ ખપાવીએ મનરાજ ॥ ૨૨ ॥ મન રૂપી ઘોડાને
 સદ્ગુરુ સગામ ઉપદેશ અંકુશથી કબજે કરાવું મનરાજ ॥ ૨૩ ॥
 કહોતો મનરાજ તમારું સ્વરૂપ સમજાવીએ સ્વરૂપ સમજાવીએને
 જ્યોત જલાવીએ ॥ ૨૪ ॥ અધ્યાત્મ આરસીમાં તત્વ રમણતાં
 આત્મ સ્વરૂપમાં ક્ષીનતા જમાવું મનરાજ ॥ ૨૫ ॥ ધીર વિમળ
 કહે મન વશ કહીએ મનવશ કરીએને શિવસુખ વરીએ મનરાજ
 ॥ ૨૬ ॥ મનવશ કરવામાં શ્રી તકેરી સાંકળ સુકિતના મારગમાં
 ખેલાવું મનરાજ ॥ ૨૭ ॥

૬૬૧

શ્રી આત્મ સ્વાભાવનું સ્તવન,

પ્રભુ વીરનો પંથડો વડાસો હો રાજ, પંથી અમે પરદેશના
 પડયા જૂલ્યાનો હાથ કોમ્પ્ર જાસો હો રાજ પંથી અમે
 પરદેશના. ॥ ૧ ॥ સાખી-વાસ કીધો નિગોદમાં, કાઢ્યો કાળ
 અનંત, એકજ શ્વાસોશ્વાસમાં, જવ સતર વિશેષ, ॥ ૨ ॥ જ્યાં
 કાયા એક જીવ જુજવાં, હો રાજ, પંથી, સાખી-આહાર શ્વાસ
 સાથે સો, મરણુ પણુ બહુ વાર, ફરી ફરીને ઉપન્યો, એજ
 નિગોદમાં નાથ, આવા જન્મ મરણુ દુઃખ મોગવી, હો રાજ,
 પંથી. ॥ ૩ ॥ સાખી-સાડ જૂજ ઘણી મૂળે, ઉછળે દાણુ
 અપાર, પણુ તેમાં પાછા પડે, નિસરે કોક જ વાર, એવા લુજ
 ગાસથી અમે. નીકળી હો રાજ, ॥ ૪ ॥ સાખી-આદુ મૂળામાં
 ઉપન્યો, કુંગળી લસણુ મોઝાર, મૂલ્ય વિના મને વેચાશે, ના
 રથું માન લગાર, આપી લસણુ કળી અદકલાણુમાં હો રાજ ॥ ૫ ॥
 સાખી-એકન્દ્રીયમા અથડાયો, નીરધનીયો નીરધાર, દુઃખ સહી
 હલકો થઈ, લમિ વિકલેન્દ્રિય મોજાર, જ્યાંકાળ સંખ્યાતી તીહાં
 કાઢીયા. હો રાજ, ॥ ૬ ॥ સાખી-પંચેન્દ્રિ તિર્યચમાં, બળદ
 થઈ બહુ વાર, આરો પાધી આકરી, ઉપર પરાણા માર, મૂંગા
 મૂંગા સજ્યાં, એ મારને હો રાજ, ॥ ૭ ॥ સાખી-લચ્ચના પાડા
 થઈ, ખેચ્યું પાણી પખાલ, આંતરડાં ઊંચા થયા, ચઢતાં ઊંચા
 ઢાળ એમ ઢળકે ઢળકે આસુ ઢાળીયા હો રાજ. પંથી ॥ ૮ ॥
 સાખી-વિકટ પંથ વટાવીને, નરલવ નગર મોઝાર, આર્ય
 કુળમાં ઉપન્યો, સાથે રિદ્ધિ અપાર. નવી રાખ્યો વળાવ કોઈ
 સાધમાં હો રાજ પંથી ॥ ૯ ॥ સાખી-કંચનને ખીજી કામિતી,
 વળી કુટુંબને કાય, મોઢે દુતો મોડલ્યા, હિલા મારગ માંવ,
 રાગ દ્વેષ લુટારે મને લુટીયો હો રાજ. પંથી. ॥ ૧૦ ॥
 સાખી-લુટી રિદ્ધિ માહરી કીધો હાલ બે હાલ, શુદ્ધ શાન

૬૬૨

સવિ વિસરી, પડીયો મોહ જંગલ, ન્યાય માગે શરણ પ્રભુ
પીરનું હો સજ પત્ની. ૧૧

પ્રભુજી ને પોખવાનાં પોખણા

ઉઠ ઉઠ તું વેવાણુ ઉઘ તણ, વર આવ્યો તોરણુ સાજ
સણ, સવા લાખ નગારાની ધૂસપડી, પુખવાની જાય છે એહ
ધડી ॥ ૧ ॥ કોઈ જાણુ કરો પિછાણુ કરો, તુમે પગણુ આવી
ખહાર ધરો, અમને જાંલા ઘણી વાર થઈ, વેવાણુને ખબર
કરો કોઈ જઈ. ॥ ૨ ॥ વેવાણુ લેને તુ લાવો ઘણો, તારે
ખારણે અવસર વિવાહ તણો તું ખેડી છે ધરને ખુણે, કંચન
મણી માણેક થાળ લહે. ॥ ૩ ॥ આ અવસર તું કેમ થઈ
ધાંધી, તુજ આંગણે ત્રિજીવન પતિ, ક્યાંથી દેવને દર્શન દુર્લભ
જેહનું સેજ મળવું થાય છે તેહનું. ॥ ૪ ॥ સહુ ઇંદ્ર કરે
તેહની સેવા, એનું દર્શન જેમ મીઠા મેવા, ઉઠ ઉઠ તું વહેલી
આ કામમાં હમણાં જઈને ખેળી ૧. ૫ ॥ ઇંદ્રનો ભંડાર ઘણોજ
ભયો, મણી કંચન કરી ને જેહવો ઠાસ્યો, વણી જોષએ તે
સાંગી લેજે, તોરણે જોઈએ તે સહુને છે જે ॥ ૬ ॥ વેવાણુથી
હામ રખે ખોટી, આહુ અવણુ તું શું ફરે જોતી ઇંદ્રાણી એ
ભીડ કરી નારી, તેણે વાત ખની આવી ભારે, ॥ ૭ ॥ તેતો
જાણુતા દીકરી દીધી હતી, શોભા રહેશે રે ઇંદ્રાણી વતી, તારે
મંદીરે આવ્યો ત્રિજગદણી, ઉઠ ઉઠ તું વહેલી થઈ છે
ધણી. ॥ ૮ ॥ તવ સાંભળી કહે માસી સાસુ એમ ખોટી
થાઓ છો શું કાસુ, વિવેકના કારણ છે. વહેલા પારકે ઘેર
દીસો છો વહેલા, ॥ ૯ ॥ એમ મોટો ખોલ ન ખોલો બહુ,
પડે કારજ જાણો ત્યારે સહુ મર ધરની વાતો છે, સહેલી માથે
પડી વહેલી દોહલી ॥ ૧૦ ॥ શીતણી વિધિ મેં વરણી, હવે

૬૬૩

આવે પરસન જીતની ધરણી ઈંદ્રાણી સમ શણુગાર ધરી, મણી
મુક્તિ ફળનો થાળ લરી ॥ ૧૧ ॥ ગજરાજની પેરે ચાલ
ચાલતી, શ્રીફળ સહુને હતાવળી ઇંદ્રાણીએ મંગળ આવતી.
એમ સુર સુપ્રભુ પમાવતી, ॥ ૧૨ ॥

(પોંખણ બીજી) હાગ ૨.

જરે ઇંદ્રાણી પૃથે વેવાણ નેરે, જરે શી કરી કરણી તુમે
તેહ પ્રભુ ને કેમ પુખીએરે, જરે પહેલુ તે હુસર આદરે.
જરે હુસર ગાડલે હોય, હુસરે કેમ પુખીએરે, જરે હુસરે ધાન
ધણી નીપજેરે, જરે મંગળ રૂપીત હોય, હુસરે પ્રભુ
પુખીએરે. ॥ ૧૩ ॥ જરે બીજી તે મુસળુ આદરે રે, જરે
મુસળુ ઉખજે હોય, મુસળે કેમ પુખીએરે, જરે મુસળે તંદુલ
નીપજેરે, જરે મંગળ રૂપી તે હોય, મુસળ પ્રભુ પુખીએરે. ॥ ૧૪ ॥
જરે ત્રીજે તે રવૈયો આદરેરે, જરે રવૈયાથી ધૃત ધણી નીપજેરે
જરે મંગળ રૂપીતે હોય, રવૈયે પ્રભુ પુખીએરે, ॥ ૧૫ ॥
જરે ચોથે તે ત્રાક આદરેરે, જરે ત્રાક તે રેટીએ હોય, ત્રાકે
કેમ પુખીએ રે, જરે ત્રાકથી સુતર નીપજે રે જરે મંગળ
રૂપી તે હોય, ત્રાકે પ્રભુ પુખીએરે, ॥ ૧૬ ॥ જરે પાંચમે
સરાઈએ આદરેરે, જરે સરાઈએ તે હુડી ને હોય, સરાઈએ
કેમ પુખીએરે, જરે સરાઈઆથી વસ્તુ સર્વે નીપજેરે, જરે
મંગળ રૂપીતે હોય, સરાઈએ પ્રભુ પુખીએરે, ॥ ૧૭ ॥ જરે
છંડી પાંડી શિવજી ને હોય, છંડીએ કેમ પુખીએરે, જરે છંડી
પાંડી ક્ષેત્રની રક્ષા કરેરે. જરે મંગળ રૂપીતે હોય, છંડી પાંડી
થી પ્રભુ પોંખીયારે, ॥ ૧૮ ॥ જરે પાંચે મંગળ પરવડા જરે
આદરે સઘળા લોક, પ્રભુ ને અમે પુખીયારે, જરે તેહ કારણ
અમે સવિ કયા રે, જરે શુ જાણે દેવનાં લોક, પ્રભુને અમે

૬૬૪

પુ'ખીયા. ॥ ૧૯ ॥ જરે સાંભળાં ઇંદ્ર નૃપ હરખીયારે, જરે
હરખ્યો તે સકળ પરિવાર, પ્રભુ એ અમે પુ'ખીયારે, જરે જુષણ
તંબોળ છાંટણારે, જરે વહુ ને જુષણ દીએ સાર, પ્રભુને અમે
પુ'ખીયારે ॥ ૨૦ ॥ જરે ઘાટડી કંઈ આરોપીનેરે જરે ખામી
અઃ પ્રભુને ઉત્સાહ, પ્રભુ ને અમે પુ'ખીયારે, જરે માત્રિકા
ગોત્રિકા થાપીએરે, જરે લાનીઆ રગભર તેહ પ્રભુને અમે
પો'ખીયારે, ॥ ૨૧ ॥

(પોંખણ ત્રીજું) ઢાળ ૩.

જરે ઈંદ્ર પુછે રે વેવાણનેરે, તુમ તેહ વરને કેમ પોંખી-
આએ, જરે અમે તેહમાં સમજ્યા નહીએ, કારણ દાખવો તેહ,
વરને કેમ પોંખીયા, ॥ ૧ ॥ પહેલું તે ધાસરં આદ્યુએ
ધાસરં ગાડલે હોય, વરને કેમ પોંખીઆરે, સંસાર, ધાસરં
નાળીયુએ, સંસારથી પાર પામે સોય, ધાંસરે, એમ પોંખી-
યારે ॥ ૨ ॥ જરે ઈંદ્ર પુછેરે વેવાણ ને જરે ખુસળ,
ખાંડણીએ હોય વરને એમ પોંખીઆએ ॥ ૩ ॥ જરે ઈંદ્ર
પુછેરે વેવાણનેરે રવૈયો ગોળી એ હોય વરને કેમ પોંખીયાએ,
જરે રવૈયાએ માખણ નીપળે એ, સંસારથી ગાન રસ જોય,
રવૈયએ એમ પોંખીઆએ ॥ ૪ ॥ જરે ઈંદ્ર પુછે વેવાણનેરે,
ત્રાકે તે રેંટીએ હોય, ત્રાકે કેમ પોંખીઆએ, જરે ત્રાકે સુતર
નીપળેરે સંસારથી અર્થ કાઢો સોય, ત્રાકે એમ પોંખીયાએ ॥ ૫ ॥
જરે ઈંદ્ર પુછેરે વેવાણનેરે, સળીઆતો દુંદાને હોય સળીએ
કેમ પોંખીયાએ, સળીયાથી વસ્તુ સહુ ઉપજેએ, મંગળ
એમ પરવડાએ, જરે આદરે શધળા લોક વરને કેમ પોંખીયાએ,
જરે તેહ કારણ ઇંદ્રાં કયુરે સુળાણે દેવતા લોક, વર એમ
પોંખીઆએ, ॥ ૭ ॥ જરે ઈંદ્ર પુછે વેવાણનેરે ઇંડી પીંડી

૬૬૫

શીવજીને હોય તેણે કેમ પોંખીયાએ, છંડી સેવની રક્ષા કરેએ
મંગળ રૂપી તે જ્યેષ્ઠ છંડીએ એમ પોંખીયાએ, સંસાર માટે
ચારંગતિ ફરીએ લીધેા માનવ ભવ જેમ પીંડીએ એમ
પોંખીયા એ ॥ ૮ ॥ જીરે સાંભળી ઇન્દ્રાય દરખીયો સહુ
પરિવાર, ઓચ્છવ આજ અતિ ઘણો એ, જીરે શાળાએ પાણી
છંટામણીએ મન માન્યું લીધું તેનીવાર ઓચ્છવ ॥ ૯ ॥
ઘાટડી કંઠે આરોપીતેએ, ખેંચીયા વર નેતે વાર ઓચ્છવ રાય
તખેલ છાંટણુ સમેએ વહુને ધરેણું દીધે સાર ઓચ્છવ ॥ ૧૦ ॥
સાસુએ નાકતે તાણીયું એ સાસુને હરખ અપાર સરાવ સંપુટ
પાય ચાંપીયુંએ સહુ જન હરખીયા તેવાર ॥ ૧૧ ॥ માંડવ
મહિ પ્રભુ આવીયા એ કન્યા લાગ્યા તેની વાર જીરે લાતુગા
ગોત્રજ ધારીયાએ આગ્યા રંગ ભર સહુ તિહાં ઓચ્છવ આજ
આજ અતિ ઘણો એ, ॥ ૧૨ ॥

(પોંખણું ચોથું) ઢાળ ૪.

શ્રી જિનરાજને પોંખવાએ, આવે આવે સૈવર નો સાથ,
જિણ્યદને પોંખવાએ, ગાવે ગાવે સોહગણુનાર, જિ. છાજ પુજન
અભિષેક માંએ, કરો શામૈયામાં સાર, જિ. વળી વરચોડામાં
સાર જિ. ॥ ૧ ॥ છંડી પીંડી ધુસરે મુસળેએ રવૈયો સંપુટ
કરાય જિ. મંગળ વ્યવ કરે પુંખણાએ, સંઘને મંગળ થાય જિ.
॥ ૨ ॥ પૂર્વે ઇન્દ્રાણીએ પોંખીયાએ, વિધિ વિનય એકતાર જિ. હેતું
ગુરુગમ ધારીએ, ઢાળવા કર્મ ભાર જિ. ॥ ૩ ॥ કુસુમ
અક્ષત વધાવીઆયે, મોતીએ તે મોડ ધરાય જિ. સુદરી શિર
ધરી ઘાટડીએ, લળી લળી પ્રભુમી પાય, ॥ ૪ ॥ કરણીએ
ભરણી પુન્યનીએ, મળી મળી વનિતા વૃંદ જિ. કરશે તરશે
અનુક્રમે એ, એમ કહે ખીમચંદ જિ. ॥ ૫ ॥

૬૬૬

ઋષભદેવ સ્વામી તું પાગળું

શ્રી જિન વનમાં જઈ તપ કરે, ક્યાં માસ ઇમાસ, તપ તપતા રે પુર માંહી, આન્યા વહોરવા ઠાજ પ્રથમ જિનેશ્વર પારણે. ॥ ૧ ॥ વિનિતા નગરી રળીયામણી, ફરતા શ્રી જિનરાજ, ગલીએ ગલીએ રે જો ફરે, વહોરાવે નહિ કોઈ આહાર, ॥ ૨ ॥ હાલી હાલેઈ ફેરવે, બળદ બાન્ય જ આય, હાલી મારે રે મુરખો, તે દેખે જિનરાય પ્રથમ. ॥ ૩ ॥ શી'કલી સારીરે શોસતી, કરી આપે જિનરાજ, બળદને શી'કાં બંધાવીઆ, હિંદ્રે આન્યા તે આજ, ॥ ૪ ॥ હાથી ઘોડાને પાલાખી લાવી ક્યાં રે હજુર, રથ શણગાર્યા રે શોસતાં, હ્યો હ્યો કેવળી શુર, ॥ ૫ ॥ થાજ લયો સગ મોતીડે, ધુ'મર ગોતડી ગાય, વીરા વચ્ચે રે ધણું કરે, તે લે નહિલગાર, પ્રથમ ॥ ૬ ॥ વિનિતા નગરીમાં વેગશું, ફરતા શ્રી જિનરાય, શેરીએ શેરીએ જો ફરે, આપે નહિ કોઈ આહાર, ॥ ૭ ॥ હરિશ્ચંદ્ર સરીખો રે રાજવી, સુતારા સતી નાર, માથે લીધો રે મોરીએ, નીચ શ્વેર પાણીડાં જાય ॥ ૮ ॥ સીતા સરખીરે મહાસતી, રામ લક્ષ્મણ દોય બુદ્ધ, કર્મ કીધારે લમતડાં, બાર વરસ વન દૂર, ॥ ૯ ॥ કર્મ તો કેવળાને નડયાં, મુકયાં લોહીજ થામ, કર્મથી ન્યારારે જો હુવા, પહોંચ્યાં શિવપુર દામ, ॥ ૧૦ ॥ કર્મે સુધાકર સુરને, લમતો કર્યો દિન રાત, કર્મે કરણી જેવી કરી, અંધે નહીં તિલ માત્ર. ॥ ૧૧ ॥ વિનિતા નગરી રળીઆમણી, માંહી છે વણું અહાર, લોક કોલાહલ ઘણો કરે, કંઈ ન લે મહારાજ, ॥ ૧૨ ॥ પ્રભુજી તિહાં ફરતાં થકાં માસ ગયા દશ દોય, ત્યાં ઠને અંતરાય તુટશે, પામશે આહારજ સોયરે, ॥ ૧૩ ॥ શ્રી શ્રેયાંસ નરેસરં, ખેડા ચોખારા બહાર, પ્રભુજીને ફરતારે નીરખીયા, વહોરાવે નહિ કોઈ આહાર, ॥ ૧૪ ॥

૬૬૭

શ્રી શ્રેયાંસ નરેસરૂં, મોક્ષ્યાં સેવક સાર, પ્રભુજી પધારી રે
 પ્રેમશું, છે સુઝતો આહાર, ॥ ૧૫ ॥ સો દશ ઘડાત્યાં લાવીયાં,
 શેરડી રસનો આહાર, પ્રભુજીને વડોરાવે પ્રેમશું, વડોરાવે ઉત્તમ
 ભાવ, ॥ ૧૬ ॥ કરપાત્ર જ તિહાં માંડીયાં, થગજ ચઢી અધ
 નાથ, ઝાંટો એક ન ભૂમિ પડે, ચોત્રીસ અતિશય સાર, ॥ ૧૭ ॥
 પ્રથમ પારણું તિહાં કપુરું, દેવ ભોલ્યા જય જયકાર, ત્યાં કને
 ત્રિષ્ટિ સેના તણી, થઈ કાઢી સાડાબાર, ॥ ૧૮ ॥ શ્રી શ્રેયાંસ
 નરેસરૂં, લેશે મુકિતનો ભાર, જ્યોતમે જ્યોતિ જળહળે, ફરી
 એ નાવે ચંસાર, ॥ ૧૯ ॥ સંવત અકુરક, વર્ષ એકાણું
 જાણુ, સાગરચંદ કહે, શોભતું પારણું કીધું પ્રમાણુ, ॥ ૨૦ ॥
 જ એ શીખે એ સાંભળે, તેને અભિમાન ન હોય, તે ઘર
 અવિચળ વધામણું, લેશે શિવપુર સોય, ॥ ૨૧ ॥

બીજું આદિનાથ ભગવાનનું પારણું

(આવો આવો હે વીર સ્વામી મારા)

આવો આવો આંદિશ્વર દાદા મહો ઈશ્વરસ દાન નાલિ-
 નંદન વનિતા મંડન રૂપભદ્રેવ ભગવાન ચાર હજાર મનુષ્યો
 સાથે ચોગી બન્યા પ્રધાન આવો ॥ ૧ ॥ લોકો આપે કન્યા
 ઘોડા ભિક્ષા વિધિના અળણ સ્વીકારે નહીં તેને પ્રભુજી ચાર
 જ્ઞાનથી જાણુ આવો ॥ ૨ ॥ સાધના સઘળા છૂટા થઈને
 વસિયા વન વેરાન હસ્તિનાપુર નાથ પધાર્યા ફરતા વરસ
 પ્રમાણુ આવો ॥ ૩ ॥ શ્રેયાંસે સમજી પોકારી શ્રોતાળ્યા
 ભગવાન વિનતિ કરી દાદા દાસનું સ્વીકારો આ દાન આવો ॥ ૪ ॥
 શ્રી શ્રેયાંસે એમ ભાવના ભાવતા ઈશ્વરસે બહુમાન પારણું
 વાર્ષિકે તપનું કરાવી સાધુ નીજ કહ્યાણુ ॥ ૫ ॥ ધન્ય
 દિવસ ધન્ય ભાગ્ય અમારા શાસનના સુલતાન અમ આંગણીએ

૬૬૮

આજ પધાર્યા શા શા કરે' સન્માન આવો ॥ ૬ ॥ અક્ષય
ત્રીજને ઉત્તમ દીવસે પેલું એ મુની દાન વાર્ષિક તપ એ જગમાં
મોટું જેમ મહાગણમાં ભાણુ આવો ॥ ૭ ॥ સર્વ મંગલમાં
પેલું મંગળ તપ ધારી ભગવાન ચારિત્ર દર્શન ગુણના સાગર
કરો જગત કલ્યાથ આવો ॥ ૮ ॥

આચાર્યદેવ વિજય કમળ સુનીશ્વરજી વિરચિત જિન ચોવીશી દુહા

શ્રી શંખેશ્વર પાય નમી પામી સુચરુ પસાય
જિન ચોવીશી વર્ણવું મુણતાં સમકિત થાય ...૧
સમકિત પામે જીવ તે ભવ ગણતીમાં ગણાય
જો વળી સંસારે ભમે તો પણ મોહો જાય ...૨

અથ શ્રી ઋષભદેવ સ્તવન.

(જિમ જિમ એ ગીરી ભેટીએ રે, તિમ તિમ પાપ
પલાય સલૂણા,) એ દેશી.

પ્રાણજીવન પરમેશ્વર રે, આદીશ્વર અવધાર સલૂણા ॥
મંદુદેવી માતા ઉર રે, જનમ્યા જગદાધાર સલૂણા ॥ જિમ
જિમ એ પ્રભુ સેવીએ રે, તિમ તિમ પાતિક જન્ય સલૂણા ॥
એ આંકણી ॥ ૧ ॥ નાભિરાય કુલ અવતર્યા રે, પાંચસે
ધનુષની કાય સલૂણા ॥ વનિતા નગરીના ધણી રે, વૃષભ સંજન
જિનરાય સલૂણા ॥ ૨ ॥ સાખ ચોરાશી પૂર્વનું રે, જિનવર
આયુષ વિશાસ સલૂણા ॥ યુગલા ધર્મ નિવારીયો રે, પ્રજુજી
પરમ દયાલ સલૂણા ॥ ૩ ॥ અદાર ઢોડા ઢોડી સાગર રે, ધર્મ
ચલાવણુ સલૂણા ॥ જ્ઞાન કલા સવિ શીખવી રે, કર ભવિને

૬૬૯

ઉપકાર સહુણા ॥ ૪ ॥ એમ અનંત ગુણે ભર્યા રે, કહેતાં ન
આવે પાર સહુણા ॥ વિજય મુક્તિ વર પામવા રે, ચરણ
કમલ આધાર સહુણા ॥ ૫ ॥ ઈતિ.

અથ શ્રી અજિતનાથ સ્તવન.

(દેશી વણ્ણઝરની.)

અજિત જિનેશ્વર સાહિબા મનમોહન મેરે ॥ તુમે છો
પ્રાણુઆધાર ॥ મનઃ ॥ જિતશત્રુ રાગ તણા મનઃ, તંદન
અતિ મનોહાર ॥ મનઃ ॥ ૧ ॥ વિજયા માતાએ જનમિયા
મનઃ, સાડાચારસે ધનુષ કાચ ॥ મનઃ ॥ ગજ લંછન પ્રભુ
શૌસતા મનઃ, લાખ ખેતેર પૂર્વનું આપ ॥ મનઃ ॥ ૨ ॥
વનિતા નગરીમાં ઉપન્યા મનઃ, ત્રિભુવનના શણગાર ॥ મનઃ ॥
આશ્રય કરતાં પ્રભુ તણે મનઃ, પામે લવજલ પાર ॥ મનઃ ॥
૩ ॥ માનવ ગણ રીમ રોડણી મનઃ, વૃષ રાશી અરિહંત
મનઃ ॥ યોની ભુજંગમ લય હરું મનઃ, કરે ધાતી કમની
અંત ॥ મનઃ ॥ ૪ ॥ સપ્ત વરણુ તરુ કેવલી મનઃ, જ્ઞાન
મહોત્સવસાર મનઃ ॥ એક સહસ્રશું શિવ વર્યા મનઃ, તુજ
પદ પદ્ય આધાર ॥ મનઃ ॥ ૫ ॥ ઈતિ.

અથ શ્રી સંલવનાથ સ્તવન.

(જ્ઞાન રચણુ રચણુચર રે, સ્વામી ઋષભજિણુંદ) એ દેશી

સંલવ જિતવર સેવકે રે, મુખ સંપતિ દાતાર ॥
જિતારી કુલ અવતાર્યા રે, ત્રિભુવનના આધાર ॥ ભવિયાં વદો
શ્રી ભગવાન ॥ જન હોય નિરમલ જ્ઞાન રે ભવિયાં વદો
॥ એ આંડણી ॥ ના માતાએ જનમિયા રે, ચારસે ધનુષ્યની

૬૯૦

કાયા ॥ તુરંગ લાંછન શોભીત પ્રભુ રે, લાખ પૂર્વ સાઠ
આય રે ॥ ભવિયાં ॥ ૧ ॥ સાવત્થિ નગરીના ધણી રે,
મિથુન રાશી સુખકાર ॥ પતંગ યોની વર પામીયા રે, યોની
નિવારણુહાર રે ॥ ભવિયાં ॥ ૨ ॥ ચૈદ વરસ હદ મસ્તમાં રે,
વિચર્યા જગદાધાર ॥ શાલ વૃક્ષ તલે પામીયા રે, કેવલજ્ઞાન
ઉદાર રે ॥ ભવિયાં ॥ ૩ ॥ સહસ્ત્ર પતિસ્થુ શિવ વર્ધા રે,
સંલવનાથ મહારાજ ॥ વિજય મુકિત વર પામીને રે, કમલતાં
સાધ્યાં કાજ રે ॥ ભવિયાં ॥ ૪ ॥

અથ શ્રી અભિનંદન સ્તવન.

(શાસન નાયક શિવસુખદાયક, જિનપતિ મારા) એ દેશો.

અભિનંદન જિનરાજ સુણો મુજ વાંતતી મારા લાલ ॥
તસ કુલે દિનકર ઈવ જનમ્યા જગપતી મારા લાલ ॥ ૧ ॥
સાડાત્રણસેં ધનુષ્યની દેહ શોભે અતિ મારા લાલ ॥ વનિતા
નગરીના વાસી નરજ અવધારીએ મારા લાલ ॥ જાણી
પોતાનો બાલ સેવકને તારીએ મારા લાલ ॥ તુમ વિણ કવણુ
આધાર ભવિકને તે કહો મારા લાલ ॥ સમરથ જાણી સાહેબ
આશ્ચર્ય મેં લહ્યો મારા લાલ ॥ ૨ ॥ મન મનાવ્યા વિણુ હવે
ઠેમ ચાલરો મારા લાલ ॥ તુમ પ્રસાદથી સેવક ખમણો માલરો
મારા લાલ ॥ એમ જાણી મહારાજ કૃપાદષ્ટિ કરો મારા
લાલ ॥ અપરાધ સર્વ ખમીને સેવકને ઉદરો માર લાલ ॥ ૩ ॥
કપી લાંછન જિનરાજ અનંત ગુણે ભર્યા મારા લાલ ॥
આશ્ચર્ય કરતાં ભવિ જીવ ભવસાગર તર્યા મારા લાલ ॥
પચાસ લાખ પૂરવતું આયુષ્ય પૂરણુ કર મારા લાલ ॥ મોક્ષ
વધુ વરવાની હોંશ હેયે ધર મારા લાલ ॥ ૪ ॥ સાથે એક
હજાર સહુણા શોભતા મારા લાલ ॥ જનૈયા અણુગાર ગુણે

૬૭૧

કરી ઓપતા મારા લાલ ॥ શિવસુંદરીની લેહેરે પ્રભુજી મહાલતા
મારા લાલ ॥ વિજય મુકિત વર પામી કમલને નિહાળતા
મારા લાલ ॥ ૫ ॥ ઇતિ.

અથ શ્રી સુમતિનાથ સ્વન.

(પ્રીતલડી ગઘાણી રે અજિત જિજ્ઞુદશું) એ દેશો.

સુમતિ જિન સેવા પ્રાણી રે ચડતે રંગશું, પિતાજી
મેઘરાય જાણી રે અધિક ઉમંગશું ॥ વિજયવંત વિમાનથી
આવ્યા રે, પ્રભુ જ્ઞાને કરી, દૈશલ્યા નગરી સોહાયા રે શિરતા
ત્યાં કરી ॥ સુમતિ જિન૦ ॥ ૧ ॥ માતા મંગલાની કૂબે રે
અતિ આદર કરી, રહ્યા પ્રભુજી ત્યાં સુખે રે દીનતા પરિહરી
મધા નક્ષત્રે જનમ્યા રે કૌચ લાંછન ધરી, કંચનવરણી છે
કાયા રે રાક્ષસ ગણુ વરી ॥ સુમ૦ ॥ ૧ ॥ ચોસઠ ઈંદ્રે
નવરાવ્યા રે જન્મ ઉચ્છવ કરી, મેરુ પર્વતની ઉપર રે
રતન કલશ ભરી ॥ ઈમ અનુક્રમે પામ્યા રે જોવન વય ધણી,
બોગર્વા બોગને વામ્યા રે શ્રી ત્રિભુવન ધણી ॥ સુમ૦ ॥ ૩ ॥
લોકાંતિક દેવ તિહાં આવે રે અતિ આદર કરી, પ્રભુજીને
સમજાવે રે લલા લાવે કરી ॥ વરશી દાન વરસાવે રે પ્રભુજી
દીક્ષા વરે, અયોધ્યા નગરી માંઢી રે નિજ કારજ કરો
॥ સુમ૦ ॥ ૪ ॥ પીયંગુ વૃક્ષની હેઠે રે જ્ઞાન કેવલ વર્ધા,
ચાલીશ લાખ વર્ષ આયુ રે પાણી લવજલ તર્પા ॥ સુમતિ
જિન સેવા કરતાં રે સુમતિ સુખે વરે, વિજય મુકિત વર
પામી રે ચરણુ કમલ ધરે ॥ સુમ૦ ॥ ૫ ॥ ઇતિ.

૬૬૨

અથ શ્રી પદ્મપ્રભાજિન સ્તવન.

(અમે ધૂપની પૂજા કરીએ રે, હો મન માન્યા મોહનજી)

એ દેશી.

તુમે પદ્મપ્રભુજી સંબો રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥
 એ છે મોક્ષ વધુનો મેલો રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥
 માતા સુસિમા સુત જાણો રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥
 પિતા ધરરાય વખાણો રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥ ૧ ॥
 કાશખી નગરીમાં જાયા રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥
 દેવ દેવીએ હૂલારાવ્યા રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥ ત્રીસ
 લાખ પુરવતું આયું રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥ અઢીસે
 ધનુષની કાયા રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥ ૨ ॥ મોત્રીસે
 અતિથય હાજરે રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥ ગુણ પાંત્રીસ
 વાણી ખિરાજે રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥ ત્રિગટે એસી
 જિનરાયા રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥ બાર ષષ્ટાને
 મન ભાવ્યા રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥ ૩ ॥ યોજન
 ગામિની જે વાણી રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥ ખીજ
 સાંસળાને ભવિ પ્રાણી રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥
 નહીં ધરે વિરોધ ત્યાં કાઢને રે, હો મન માન્યા મોહનજી ॥
 અચરિજ પાન્યા સહુ જોઈને રે, હો મન માન્યા મોહનજી
 ॥ ૪ ॥ એવા પ્રભુજીના અતિશય જાણી રે, હો મન માન્યા
 મોહનજી ॥ તમે આશ્રય કરો ભવિ પ્રાણી રે, હો મન માન્યા
 મોહનજી ॥ તો વિજય મુક્તિ વર પામો રે, હો મન માન્યા
 મોહનજી ॥ કમલને નહીં કશી ખામી રે, હો મન માન્યા
 મોહનજી ॥ ૫ ॥ ઇતિ ॥

૬૭૩

અથ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ સ્તવન.

શીગતિ થાશે હમારી, સુપાર્શ્વજિન શીગતિ થાશે હમારી
(એ દેશો.)

અળ સહી સેવા તમારી, સુપાર્શ્વ શી ગતિ થાશે
હમારી ॥ નરક નિગોદમાં રુલતો હું આબ્યો, માનવ ભવમે
જારી ॥ ૧ ॥ આર્ય ક્ષેત્રને ઉત્તમ કુલ વહી, પામવું દુર્લભ
ભારી ॥ એ આંકણી ॥ ઉત્તમ કુલ પામીને પણ વહી, જાનિ
દુર્લભ જાણો સુ ગુરુ જોગ મહ્યા વિણ તેહનું, પામવું
અપરિમાણો ॥ સુપાર્શ્વ ॥ શી ॥ ૨ ॥ શાસ્ત્ર આવણુ પામીને
પણ વહી, શ્રદ્ધા દુર્લભ ભારી ॥ શ્રદ્ધા વિણ ભટક્યો હું
ભવ ભવ, કાલ અનંત મોઝારી ॥ સુપા ॥ શી ॥ ૩ ॥
શ્રદ્ધા શુદ્ધ પામીને પણ વહી, વીર્ય તે દુર્લભ હોએ ॥ ધર્મ
વીર્ય ફોરબ્યા વિણ પ્રાણી, પાર પામે નહીં હોએ ॥ સુપા ॥
શી ॥ ૪ ॥ તે સવિ વાત હું પુન્યથી પામ્યો, અળ તુમ
ચરણે આધારો ॥ અપરાધ સર્વ ખમી સેવકના, અળ ભવ
પાર ઉતારો ॥ સુપા ॥ શી ॥ ૫ ॥ પૃથ્વી નંદન ભવદુઃખ
કંદન, પિતા પ્રતિષ્ઠિત જાણો ॥ વાણારસી નગરીમાં જનમ્યા,
ઉચ્છવ અધિક મંડાણો ॥ સુપા ॥ શી ॥ ૬ ॥ વીસ સાખ
પુરવનું અનોપમ, પામી ઉત્તમ આય ॥ શિવસુંદરી વરવાને
કાળે, મોક્ષ નગરીમાં જાય ॥ સુપા ॥ શી ॥ ૭ ॥ જનૈયા
અણુગાર સહીને, પંચસયાં પરિવાર ॥ અષ્ટકર્મનો અંત કરોને,
પામ્યા ભવનો પાર ॥ સુપા ॥ શી ॥ ૮ ॥ તુમ શુણુ ગાતાં
પાર નહીં આવે, પૂરવ કોડ મોઝાર ॥ વિજય મુકિત વર
પામવા કાળે, ચરણ કમલ આધાર ॥ સુપા ॥ ૯ ॥ ઈતિ ॥

૪૩

૬૭૪

અથ શ્રી ચંદ્રમલજીનું સ્તવન.

(જિનજી ચોવીસમો જિન પાસ, આશ મુજ પૂરવે રે
લોહ) એ દેશી.

જિનજી ચંદ્રમલ જિનરાજ મુણે મુજ વાનતી રે લોહ ॥
જિનજી ત્રણ છત્ર શિર તાજ, તું ત્રિભોવન પતિ રે લોહ ॥
જિનજી ત્રણ ગઢ ઝાકઝમાલ, સિંહાસન શૌભીએ રે લોહ ॥
જિનજી કનક કમલ નવ ઉપર, પ્રભુ પગલાં દીએ રે
લોહ ॥ ૧ ॥ જિનજી સહસ્ર જ્ઞેજન ધ્વજ ઉંચો અતિશય
શોભતો રે લોહ ॥ જિનજી દેવ દુંદુભીનો નાદ, ભવિકને શોભતો
રે લોહ ॥ જિનજી ચાર મુખે દીએ દેશના, અમૃત સમ ઘણી
રે લોહ ॥ જિનજી ચોજનગામિની વાણી, વરસતા જગઘણી રે
લોહ ॥ ૨ ॥ જિનજી છત્ર ચામરની શાલા, નવિ જાયે કહી
રે લોહ ॥ જિનજી ચોત્રીસ અતિશય પાંત્રીશ, વાણી
ગુણે સહી રે લોહ ॥ જિનજી લખમણા રાણીના જાયા
કે નગરી અંદાવતી રે લોહ ॥ જિનજી દોંઢસો ધનુષની
ઝાયા, કે લ'છન ઉડુપતી રે લોહ ॥ ૩ ॥ જિનજી મહસેન
મહારાય, દુસે પ્રભુ અવતર્યા રે લોહ ॥ જિનજી દસ લાખ
પૂર્વતું આયુ, પાત્રી ભવ નિસ્તર્યા રે લોહ ॥ જિનજી
મુનિવર એક હજાર, સહુણા શોભતા રે લોહ ॥ જિનજી જનૈયા
અચગાર, ગુણે કરી ઓપતા રે લોહ ॥ ૪ ॥ જિનજી મોક્ષ
વધુ વરવાને, શિશ્વ પણે ગયા રે લોહ ॥ જિનજી આશ્રય કરતાં
કરતાં ભવિનાં, કારજ સિદ્ધ થયાં રે લોહ ॥ જિનજી તુજ
ઉત્તમ પદ પદ્મની, સેવા જે કરે લોહ ॥ જિનજી વિજય મુકિત
બર પામીને, ચરણ કમલ વરે રે લોહ ॥ ૫ ॥ ઈતિ ॥

૬૭૫

અથ શ્રી સુવિધિનાથ સ્તવન.

(તીરથની આશાતના નવિ કરીએ) એ દેશી.

સુવિધિ જિનની સેવના ભવિ કરીએ, હાં રે ભવિ કરીએ
રે ભવિ કરીએ ॥ હારે નિજ આતમ ખજનો વરીએ,
હાં રે કરીએ ભવ પાર ॥ સુવિધિ ॥ ૧ ॥ આતમ સુખે કરી
આવર્ષા ને પ્રાણી, હાં રે કરી તેણે ઉત્તમ કમાણી ॥ હાં રે
વરે મોક્ષવધુ પટરાણી, હાં રે જોતાં જગતના કાઠ ॥ સુવિધિ ॥
૨ ॥ પુરણતા ને પરોપધિની ભવિ પ્રાણી, હાં રે તે તો
પાયેલ ધરેણું જાણી ॥ હાં રે સ્વભાવની પુરણતા આણી,
હાં રે જાતિ રતન સમાન ॥ સુવિધિ ॥ ૩ ॥ વસ્તુ વિનાની
પુર્ણતા જોડે ભાંખી, હાં રે તે તો વિકલ્પને થેર રાખી ॥
હાં રે કલ્પોલ સમુદ્ર છે સાખી, હાં રે ઉજલતા પ્રમાણુ
॥ સુવિધિ ॥ ૪ ॥ પુરણાનંદ ને આતમા હવે જાણો, હાં રે
નિશ્ચલ સ્વભાવ વખાણો ॥ હારે ચિર ખારસાગર પરિમાણો,
હાં રે ચિરતા પરિણામ ॥ સુવિધિ ॥ ૫ ॥ તૃત્તા કૃત્તાહી જાંચુલી
મંત્ર ભાખ્યો, હાં રે જ્ઞાન દષ્ટિ જાગૃતિ રાખ્યો ॥ હાં રે
શિવ સુખના સ્વાદને ચાખ્યો, હાં રે દીનતા કરી દૂર
॥ સુવિધિ ॥ ૬ ॥ દૈત્ય વીચીની વેદના ને ભાંખી, હાં રે
તે તો કાઢી દૂરે નાંખી ॥ હાં રે પુરણાનંદે નવિ રાખી,
હાં રે જાણી ઝેર સમાન ॥ સુવિધિ ॥ ૭ ॥ આતમસ્વભાવની પુર્ણતા
પ્રભુ પાયા, હાં રે નવમા સુવિધિ જિનરાય ॥ હાં રે વિજય
મુક્તિ પદ પાયા, હાં રે કમલના આધાર ॥ સુવિધિ ॥ ૮ ॥

અથ શ્રી શીતલનાથ સ્તવન.

(વિમલાચલ વિમલા પ્રાણી) એ દેશી.

શીતલજિન સેવે પ્રાણી, વરવા મુક્તિ પટરાણી ॥

૬૭૬

પુરણતા પુરણ આણી, કરો આત્મતણી કમાણી ॥ સનેહી
સંત એ પ્રણ સેવો, હાં રે દુનીવામાં દેવ નહિ એવો ॥ સં
॥ ૧ ॥ જોણે કરો કલપી પુરાયે, તે પુણ્યતા નવિ કહેવાયે ॥
પુરણાનંદ આતમરાય, દષ્ટિ પડિત કહેવાય ॥ સં ॥ ૨ ॥
અપુણ્ય તે પુણ્યતા પામે, પુર્વમાણ્ય તે હી ન પરિણામે ॥
પુદ્ગલના ભાવને વાયે, તો શાસ્વતાં સુખને પામે ॥ સં ॥ ૩ ॥
અપુણ્યનંદ સ્વભાવે, જગત સહુ અચરિજ પાવે ॥ જો એક
મને કરી ધ્યાવે, તો મોક્ષનગરીમાં જાવે ॥ સં ॥ ૪ ॥ ૫૨
સત્વ કરી જો માંયે, રાગ પણ નૃન્યતા જાંયે ॥ શાસ્વત
સુખે કરી રાચે, નહીં ઈર્દ્યી નુન્યતા પામે ॥ સં ॥ ૫ ॥
અજ્ઞાન અધારો પક્ષ, પરીક્ષણ ઘમે પરતક્ષ ॥ વિદ્યુ પુરણાનંદ
સમક્ષ, કલા સાત તે સકલાધ્યક્ષ ॥ સં ॥ ૬ ॥ ઈમ આતમ
પુરણતા પાયા, દસમા જિન શીઘલ રાય ॥ વિજય મુકિત પદ
પાયા, કમલના મનમાં લાયા ॥ સં ॥ ૭ ॥ ઈતિ ॥

અથ શ્રી શ્રેયાંસજિન સ્તવન.

(ચોવીશ દંડક વારવા હું વારી, ચોવીશમે જિન ચંદ રે
હું વારી લાલ) એ દેશો.

શ્રેયાંસ જિનવર સેવતાં હું વારી, દુઃખ દોહગ સવિ
જય રે હું વારી લાલ ॥ મજતા પુરણ પામીને હું વારી,
આતમ સ્વરૂપ ઝોળખાય રે હું વારી લાલ ॥ શ્રી શ્રેયાંસ
જિનવર એવીએ હું વારી ॥ ૧ ॥ ઈંદ્રિ સમૂહને વશ કરી હું
વારી, ચિત્ત સમાધિમાં રખાય રે હું વારી લાલ ॥ જ્ઞાન
વિજ્ઞાંતી ધારણ કરે હું વારી, તો મુજ એવો કહેવાય રે
હું વાં ॥ શ્રી ॥ ૨ ॥ જ્ઞાન અમૃતની લેહેરથી હું વારી,

૬૭૭

સમુદ્ર સમાજે ગણાય રે હું વારી સાલ ॥ તે પરમાનંદ
સ્વરૂપમાં હું વારી, મજતા જસ સુખદાય રે હું વાં ॥ શ્રી ૦ ૩ ॥
વિષય મધ્યતસ ચાલતું હું વારી, તે હસાહસ વિષ જાણી
રે હું વારી સાલ ॥ વિષય જુજંગની યોદ્ધામાં હું વારી,
ઉગરે ભવિ કુલ પ્રાણી રે હું ૦ ॥ શ્રી ૦ ॥ ૪ ॥ સ્વભાવ
સુખમાંજ મગ્ન છે હું વારી, જગતના તત્ત્વને જોઈ રે
હું વારી ૦ ॥ અન્ય પદારથનું તેહને હું વારી, કરવા પછું
નથી હોય રે હું વાં ॥ શ્રી ૦ ॥ ૫ ॥ પરબ્રહ્મ સુખમાં જે
મગ્ન છે હું વારી, પુદ્ગલિકૃતી તસ ફેક રે હું વારી ૦ ॥
સોનાનો મદ તસ શું કરે હું વારી, શું કરે તસ દારા લોક
રે હું વાં ॥ શ્રી ૦ ॥ ૬ ॥ હંમ નિજ મગ્નતા રવે હું વારી,
અગ્યારમા જિનરાય રે હું વારી સાલ ॥ વિજય મુકિત વર
પામવા હું વારી, મરણ કમલ સુખદાયરે હું વાં ॥ શ્રી ૦
॥ ૭ ॥ ઇતિ ॥

અથ શ્રી વાસુપુજ્ય જિન સ્તવન

(વિહારમાન ભગવાન, સુણેા મુજ વીનતી) એ દેશી.

વાસુપુજ્ય જિનરાજ સુણેા મુજ વીનતી, જગતારક
જિનરાજ તુમે ત્રિભુવન પતી ॥ ચંચલ ચિત્ત થકી હું ભમીયો
ભવ ભવે, નિજ પિતકની વાત કહું સ્વામી હવે ॥ ૧ ॥
હું સ્વભાવને છોડી રમ્યો પરભાવમાં, નિધિ સમીપ હતો પણ
નાળ્યો દાવમાં ॥ ચિરતાના પરિણામ જે થાય તો દેખીએ,
તે વિના નિધિ સ્તનને પામી ઉવેખીએ ॥ ૨ ॥ લોભ અને
વિશેષ જે કૂચક દ્રવ્ય કલો, તેણે કરી જ્ઞાન દુધનો નાશ
તે મેં લલો ॥ તે અસ્થિરપણથી હું આપદા પામીયો, અળ
તુમ દરશન દેખી સર્વ દુઃખ વામીયો ॥ ૩ ॥ વાસવ વંદિત

૬૭૮

વાસુપુજ્ય ચંપાપુરી, વાસુપુજ્ય કુલ ચંદ્રમાં માતા જયાસુરી ॥
 શિરોર ધનુષ પ્રમાણુ તે કાયા જાણીએ, લાખ ખેતિર વર્ષનું
 આયુ વખાણીએ ॥ ૪ ॥ મહીષ લંછન જિનરાજ અનંત ગુણે
 લયો, અશ્વ યોની કુલ રાસીથી રાક્ષસ ગણુ વધ્યા ॥ મૌનપણે
 એક વર્ષ પ્રભુ તપસ્યા કરે, પાડલ જૂક્ષની હેઠલ જ્ઞાન કેવલ
 વરે ॥ ૫ ॥ વિચર્યા દેશ વિદેશ લવિકને તારતા, યોજનગાનિની
 વાણી પ્રભુ વિસ્તારતા ॥ પટસત સાથે મોક્ષ વધુ વરવા ગયા,
 વિજય મુકિત વર પામી કમલનાં કારજ થયાં ॥ ૬ ॥ ઇતિ.

અથ શ્રી વિમલનાથ સ્તવન.

(ત્રિશલાનંદન ચંદન ચિત્ત દર્શન અનુભવ કરીએ)
 એ દેશી,

વિમલ જિથુકંથુ લાગી પ્રીત, દર્શન અનુભવ કરીએ ॥
 નિત્ય સ્વામી સેવીએ અષ્ટમ સ્વર્ગથી ચવિયા ખાસ ॥ કંપિલ
 પુરમાં કરતાં વાસ ॥ સ્વામીં માતા શામાની કુખે મલ્હાર,
 કૃતવર્મા નૃપ કુલ અવતાર ॥ સ્વામીં લંછન રાજે વરાહનું
 સાર, સાઠ ધનુષની કાયા ઉદાર ॥ સાઠ લાખ વર્ષનું
 આયુ પાળી, મોક્ષ નગરમાં જાણ સ્વામીં ॥ માનવ ગણ
 મીત રાસી સાર, યોની જાગ તણી મનોહાર સ્વામીં ॥ દોય
 વરસ તપ કરી ભગવંત, ઘાતીકર્મને કરતા અંત સ્વામીં ॥
 જંબૂ જૂક્ષની હેઠલ સાર, વરીયા કેવલજ્ઞાન ઉદાર સ્વામીં ॥
 ખટ સહસ્ર મુનિવરની સાથ, શિવમુંઢરીને પરપયા નાથ
 સ્વામીં ॥ રંગ મહોલમાં નાટક થાય, મોહ મહિપતિ રોતો
 જાય સ્વામીં ॥ અનંત ચતુષ્ઠી વધ્યા અરિહંત, જે સુખનો
 નહીં આવે અંત સ્વામીં ॥ તુમ ગુણનો એક અંશજ થાય,

૬૭૯

તો ભવિનાં દુઃખ દુરે જાય સ્વામી૦ ॥ વિમલ વિમલ પદ
પામ્યા સાર, હવે અમારી લેજો સંભાલ સ્વામી૦ ॥ વિજય
મુકિત વર પામીને આજ, કમલવિજયનાં સીધાં કાજ
સ્વામી૦ ॥

અથ શ્રી અનંતનાથ સ્તવન.

(ખિણુ ખિણુ સાંભરો શાંતિ સહુણા. એ દેશી.)

અનંત જિનેશ્વર ચરણની સેવા, કરતાં પામીએ મોક્ષના
મેવા અનંત૦ ॥ અનંત જિણુંદનું નામ જપંતા, જ્ઞાન
અનંત અનંત સહુના ॥ અનંત૦ ॥ ચાર ગતિમાં ફોરતાં મેં
પાયા, છોડું નહીં અખ ચરણ પ્રભુનાં ॥ અનંત૦ દેવલોક
દસમા થયી આવ્યા, નગરી અયોધ્યા વાસ કરંતા ॥ અનંત૦ ॥
માતા સુલસાએ પ્રભુ જાયા, સિંહસેન કુલ જમસ કરંતા
॥ અનંત ॥ લંછન સીંચાણાતણું પામ્યા, કાયા ધનુષ પચાસ
સોડંતા ॥ અનંત૦ ॥ ત્રીસ લાખ વર્ષનું આયુ, દેવગણે
જગજીવ મોડંતા ॥ અનંત૦ ॥ રેવતીએ જનમ્યા પ્રભુ રાયા,
દેવ દેવીએ મલી કુલરાવ્યા ॥ અનંત૦ ॥ ત્રણ વર્ષ છદ્મસ્તમાં
રહેતા, પીપલ વૃક્ષે ઢેવલ પામ્યા ॥ અનંત૦ ॥ સમવસરણુ
મહ્યા સુર કોડી, સેવા માગે બે કરજોડી ॥ અનંત૦ ॥ યોજન
ગામિની વાણી પ્રકાસે, લાય સાતે ત્યાં દુરે નાસે ॥ અનંત૦ ॥
આકાશે દેવ દુંદુભી વાજે, પ્રાતિહાય એમ આઠ બિરાજે
॥ અનંત૦ ॥ શિવવધુ રૂડી વરવા કાજે, મુનિવર સાત
સહજસ્થુ રાજે ॥ અનંત૦ ॥ નાથ અનંતના ગુણ અનંતા,
સુખ અનંત વર્ષા જિનરાયા ॥ અનંત૦ ॥ વિજય મુકિત વર
આપવા કાજે, કમલવિજયના મનમાં આયા ॥ અનંત૦ ॥
ઈતિ ॥

૬૮૦

અથ શ્રી ધર્મનાથ જિન સ્તવન.

(પ્રથમ જિનેશ્વર પુજવા સૈયર મોરી, અંગ ઉલટ ધરી
આવ હો સૈયર.) ઐ દેશી.

ધર્મ જિનવર પુજવા સૈયર મોરી, પુજો અધિક ઉમંગ
હો ॥ કેસર ચંદન મૃગમદે સૈયર મોરી, પુજો અધિક ઉમંગ
હો ॥ સાહજ સહજો મારો, સમસુખ લીનો મારો ॥ કામથી
ખીનો મારો વૈરાગે લીનો મારો ॥ સાહેબો સૈયર મોરી
જય જય ધર્મજિન્દ હો ॥ ૧ ॥ વિજય દેમાનથી આવીયા
સૈયર મોરી, રત્નપુરે અવતાર હો ॥ માતા સુવતાની કુળે
સૈયર મોરી, જનમ્યા જગદાધાર હો ॥ સૈં ॥ ૨ ॥ પુષ્પ
નક્ષત્રે જનમ્યા પ્રભુ સૈયર મોરી, દેવ ગણે અભિરામ હો ॥
કર્ક રાશી પ્રભુજી તણી સૈયર મોરી, વજ્ર લંછન ગણુ ધામ
હો ॥ સૈં ॥ ૩ ॥ ભાનુરાય કૂલ ઉખ્યા સૈયર મોરી, ધનુષ
પિસ્તાલીસ કાય હો ॥ રત્નપુરે દીક્ષા લીએ સૈયર મોરી, કથ
લાખ પુર્વતું આય હો ॥ સૈં ॥ ૪ ॥ ત્રણુ પદ્યોપમ આંતરે
સૈયર મોરી, ધર્મ પ્રવર્તનહાર હો ॥ ગચ્છ તેતાલીશ આપિયા
સૈયર મોરી, ગણુધર પથ મનોહાર હો ॥ સૈં ॥ ૫ ॥ હરિ
વન વૃક્ષની હેઠલ સૈયર મોરી, જહ તપે ચહવિહાર હો ॥
ઘાતિકર્મ અપાવીને સૈયર મોરી, કેવલજ્ઞાન ઉદાર હો ॥ સૈં
॥ ૬ ॥ અકસત મુનિસ્તુ શિવ વર્ધા સૈયર મોરી, ધર્મનાથ
મહારાજ હો ॥ વિજય મુક્તિ વર પામોને સૈયર મોરી,
કમલનાં સીધ્યાં કાજ વો સૈં ॥ ૭ ॥ ઇતિ ॥

અથ શ્રી શાંતિનાથ સ્તવન.

(હાં રે મારે હામ ધર્વના સાડી પચવીશ દેશ જો.)
ઐ દેશી.

હાં રે મારે શાંતિ જિજ્ઞૃદ્ધુ લાગ્યો અવિહડ રંગ જો,

૬૮૧

લંગ ન પાડશે. લકિતમાં જોઈ જાતનો રે લોલ ॥ ૬ાં રે
 મારે નામ જપતાં ઉછળે હરખ તરંગ જો, રંગ વધ્યો ઘણો
 મુખકારી લક્ષી લાતનો રે લોલ ॥ ૧ ॥ ૬ાં રે મારે સ્થાપના
 દેખી અનુલવ પ્રભુનો થાવ જો, સમવવરણની રચના સઘલી
 સાંભરે રે લોલ ॥ ૬ાં રે મારે લાવ અવસ્થા લાવતાં પાતિક
 જાય જો, પ્રાતિહાર્યની શોભા કહું હવે લક્ષી પરે રે લોલ
 ॥ ૨ ॥ ૬ાં રે મારે વ્રક્ષ અશોક સુરપુષ્પવૃષ્ટિ ઘણી હોય જો,
 દીવ્યધ્વની સુર ચામર વિગ્રાએ ઘણું રે લોલ ॥ ૬ાં રે મારે
 આસનને લામડલ પ્રકે જાય જો, દુર્દુભી દેવને છત્ર તણી
 કાંઈ નહીં મળ્યા રે લોલ ॥ ૩ ॥ ૬ાં રે મારે જ્યન્ય થકી
 પણુ ક્રોડ દેવ કરે સેવ જો, કેનકે કમલ નવ ઉપરે પ્રભુ પગલાં
 હવે રે લોલ ॥ ૬ાં રે મારે લકિત લાવથી પામે શાશ્વત મેવ
 જો, લાવ અવસ્થા વરણવી દ્રવ્ય કહું હવે રે લોલ ॥ ૪ ॥
 ૬ાં રે મારે માતા અચિરા વિશ્વસેન મહારાયજો, હસ્તીનાપુર
 નગર નિવાસી જાણીએ રે લોલ ॥ ૬ાં રે મારે મૃગલંછન પ્રભુ
 લાખ વર્ષનું આય જો, ચાલીસ ધનુષનું દેહમાન વખાણીએ
 રે લોલ ॥ ૫ ॥ ૬ાં રે મારે સમયઊરસ સંસ્થાને શોભિત
 કાય જો, મોત્રોશ અતિશય પાંત્રીશ વાણી શુણે ભયાં રે લોલ ॥
 ૬ાં રે મારે દોષ અદાર રહિત શિવપુરના સાથ જો, આશ્રય
 કરતાં ભવિજન ભવ સાયર તરે રે લોલ ॥ ૬ ॥ ૬ાં રે મારે
 સુત્રઠાણીએ કહ્યા નિક્ષેપા ચાર જો, મુદમતિ નવિ માને શું
 કરવું તિસે રે લોલ ॥ ૬ાં રે મારે વિન્ય મુક્તિ ગુરુ ચરણ
 કમલ આધાર જો, સુત્રઉવેખી નવ દંડકમાં તે જશે રે લોલ
 ॥ ૭ ॥ છતિ.

૬૮૨

અથ શ્રી કુંથુનાથ જિન સ્તવન.

(આદિ જિનેશ્વર બેટતાં દુઃખ મેટા રે, થાય શિવરમણી
સંભોગ ॥ ભવિ જઈ સેટા રે.) એ દેશી.

કુંથુ જિનેશ્વર સેવતાં સુખ મેવો રે, થાય મોહની
કર્મનો અંત ભવિ તુમે સેવો રે ॥ અમોહારૂપદ પામીને દુઃખ
એવો રે, જાય ભવ ભવ કેરો ફેદ ભવિ તુમ સેવો રે ॥ ૧ ॥
નહીં હું ને માહરું મન એવો રે, એ છે મોહ તણો પ્રતિ
મંત્ર ભવિ તુમે સેવો રે ॥ આ હું ને આ માહરું મન એવો
રે, તે છે મોહરાજનું શસ્ત્ર ભવિ તુમે સેવો રે ॥ ૨ ॥
શુદ્ધાત્મ દ્રવ્ય તે હું જ છું એમ ટેવો રે, શુદ્ધ જ્ઞાન ગુણો
મુજ ભવિ તુમે સેવો રે ॥ નહીં અન્યને મહારું પણ જાણો
રે, છે નહીં જગમાં કોઈ ઈતિ પ્રમાણો રે ॥ ૩ ॥ મોહ
મહીપતિ છતવા માંહી થાણો રે, ઉત્તમ એહ ઉપાય ભવિ
તુમ જાણો રે ॥ ઉદય પામેલા પદાર્થમાં જે પ્રાણી રે,
મુંઝાએ નહીં તે સદા ગુણુખાણી રે ॥ ૪ ॥ આકાશ કાઢવની
પરે જે પાપે રે, સેપાયે નહીં તે સદા સુખ થાયે રે ॥
પર દ્રવ્ય તાટકે જોવતો જે પ્રાણી રે, એદ પામે નહીં વસ્તુ
સ્વરૂપને જાણો રે ॥ ૫ ॥ ભવચક્ર માંહી રહ્યો થકો પણ તેહ
રે, જ્ઞાન દષ્ટિથી મૂઢ ન કહીએ જેહ રે ॥ મોહ મદીરા
પાનથી જે અલગો રે, ભવ પ્રપંચમાં તે નવિ દીસે વલગ્યો
રે ॥ ૬ ॥ નિર્મલ સહજ સ્વભાવનું તે જાણે રે, સ્ફટિક રત્ન
સમ આત્મ સ્વરૂપ પીછાણે રે ॥ અનારોપ સુખ અનુભવે તે
પ્રાણી રે, મોહ ત્યાગથી સુખ લહે ગુણુખાણી રે ॥ ૭ ॥ ઈમ
નિજ મોહને ઊઠીને પ્રભુ પાયે રે, સુખ અનોપમ સત્તરમા
જિનરાયા રે ॥ સોલ વર્ષ જન્મસ્થમાં પ્રભુ વરત્યા રે, ઈવલ

૬૮૩

જાનથી ભવિ ઉપકરને કરતા રે ॥ ૮ ॥ અણુચણુ કરી ઝેદ
માસનું શિવ પામ્યા રે, સમેતશિખર ગિરિ ઉપર દુઃખ સવિ
વામ્યા રે ॥ વિજય મુકિત વર પામીને જિતરાયા રે, સ્તવન
કરતાં કમલના મનમાં આવ્યા રે ॥ ૯ ॥ ઇતિ ॥

અથ શ્રી અરનાથ જિન સ્તવન.

(આજ સંમેશ્વર જિન ભેટીએ ભેટાંતાં ભવ દુઃખ ભય
સાહેબ મોરા રે.) એ દેશી.

અરનાથ અરિહંત સેવીએ, સેવતાં શિવ સુખ યાય
॥ સાં ॥ સર્વાર્થસિદ્ધ ધર્મી ચળ્યા, ધ્યાવંતા ભવ દુઃખ
ભય ॥ સાં ॥ ૧ ॥ સુદર્શન નૃપ કુલ ચંદ્રસો, માતા દેવી કુખે
મહાર ॥ સાં ॥ સંજન નંદાવતનું શીલનું, કાયા ત્રીશ ધનુષ
ઉદાર ॥ સાં ॥ ૨ ॥ હાસ્ય ને રતિ અરતિ નહી, નહી ભય શોક
દુઃખ ॥ સાં ॥ ૩ ॥ કામ મિથ્યાત્વને નિદ્રા નહી, નહી અપ્રાપ્ત કેરો
સંચ ॥ સાં ॥ ૪ ॥ રાગ દ્વેષને કાઢ્યા મૂલથી, અવિરતીનો
નહિ ખ્યાર ॥ સાં ॥ ૫ ॥ દાનાદિક પાંચને દૂહળ્યા, ઈશ કાઢ્યા દોષ
અદાર ॥ સાં ॥ ૬ ॥ રેવતી નક્ષત્રે જનમીયા, નાગપુરી નગરી
સાર ॥ સાં ॥ ચોસઠ ઈંદ્ર ઉચ્છવ કરે, મેરુપર્વતે મનોહાર સાં
॥ ૭ ॥ અનુક્રમે ચોવન પામીયા, ભોગવીને ભોગ ઉદાર ॥ સાં ॥
સંજમ સેવા પ્રભુ સંચર્યા, વરવા મુકિત સુખકાર ॥ સાં ॥ ૮ ॥
કેવલ પામી ભવિ તારીયા, ધર્મ દેશના દેતા સાર ॥ સાં ॥ ૯ ॥ વિજય
મુકિત વર પામીને, કમલનો કરે ઉદાર ॥ સાં ॥ ૧૦ ॥

૬૮૪

અથ શ્રી મહિનાથ જિન સ્તવન.

શ્રી અરિહંત પદ ધ્યાઈએ, ચૈત્રિશ અતિશય વંત રે ॥ એ દેશી,
 ભવ ભ્રમણને દૂરે કરી, મોક્ષ નગર લાઇ જાય રે ॥ મહિં ૧ ॥
 જયંત વિમાનથી આવીયા, ઓગણીશમા જિનરાય રે ॥ મિથિલા
 નગરીમાં ઉપન્યા, કુલ નૃપતિ કુલ આયરે ॥ મહિં ૧ ॥ ૨ ॥
 પ્રસાવતી જસ માવડી, ધનુષ પચવીશની કાય રે ॥ લાંછન
 કંલશ મંગલ કરુ, નિર્મલ મને નિરમાય રે ॥ મહિં ૧ ॥ ૩ ॥
 અશ્વની યોની જયંકર, અશ્વની રીખ અવતાર રે ॥ સુર ગુણુ
 રાશી છે મેળની, પ્રભુજી તણી નિરધાર રે ॥ મહિં ૧ ॥ ૪ ॥
 સ્ત્રી વેદ કર્મને નિર્જરી, હ્રદમસ્થની અહોરત રે ॥ વૃક્ષ
 અશોક તસે પામીયા, જ્ઞાન કેવલ સુખચાતે રે ॥ મહિં ૧ ॥ ૫ ॥
 સમવસરણે બેસી કરી, દીપે દેશના હિતકારી રે ॥ પરપદા
 ખારને મન દુચી, ભવિ જનને સુખકારી રે ॥ મહિં ૧ ॥ ૬ ॥
 સહસ પંચાવન વર્ષાનું, જિનવર ઉત્તમ આયરે ॥ વિજય
 મુકિત વર પામવા, ચરણ કમલ સુખદાય રે ॥ મહિં ૧ ॥ ૭ ॥
 ઉતિ ॥

અથ શ્રી મુનિવ્રત જિન સ્તવન.

(ભવિ તુમે વંદો રે, સુરીશ્વર ગચ્છ રાયા,) એ દેશી

ભવિ તુમે વંદો રે, મુનિસુવ્રત જિનરાયા ॥ સુર નર
 ધાંદો રે, પ્રણમે નેહના પાયા ॥ પાપ નિકેદો રે, અતિ
 અતિ હર્ષ ભરાયા ॥ એ આંકણી ॥ અપરાજિત વિમાનથી
 આગ્યા, રાજગૃહી રહેઠાણુ ॥ વાનર યોની રાજતી પ્રભુની,
 સુંદર પદ ગિરવાણુ ॥ ભૌ ॥ ૨ ॥ પદ્મા માતાયે પ્રભુ જાયા,
 વીશ ધનુષની કાયા ॥ સુમિત્ર નરપતિને મંદિર, ઉચ્છવ અધિક
 મંડાયા ॥ ભૌ ॥ ૩ ॥ નક્ષત્ર આવણે પ્રભુ જનખ્યા, લાંછન
 કચ્છપ જાણો ॥ રાશી મકર પ્રભુજી કેરી, હવે હ્રદમસ્થ

૬૮૫

વખાણો ॥ ૭૦ ॥ ૪ ॥ બોગવી બોગને વામે જિનજી,
મૌન માસ અગીયાર ॥ ચંપક વૃક્ષના હેઠે ચાંપ્યાં, ધાતી કમ
નિરધાર ॥ ૭૦ ॥ ૫ ॥ ત્રીશ હજાર વરસનું ઉત્તમ, પાલી
જિનવર આય ॥ એક હજાર મુનિવર સાથે, મોક્ષનરમાં
જય ॥ ૭૦ ॥ ૬ ॥ શિવવધુ ઉત્તમ વરિયા જિનજી, વીશમા
મુનિપતિ રાયા ॥ વિજય મુકિત વર આપવા કાળે, કમલને
મન ધર આગ્યા ॥ ૭૦ ॥ ૭ ॥ ઇતિ ॥

અથ શ્રી નમિનાથ જિન સ્તવન.

(સાંભળજો મુનિ સંજમ રાગી, ઉપશમ ઐજીએ ચડીયા
રે) એ દેશી

નમિનાથ જિન સેવા કરતાં, દુઃખ દોહગ સવિ જય
રે ॥ શુભ ગતિનો ખંધ કરીને, મોક્ષ નગર લઇ જય રે ॥
નમિનાથ જિન સેવા કરતાં દુઃખ દોહગ સવિ જય રે ॥
એ આંકણી ॥ જ્ઞાન સરોવર પામવા કાળે, એકવીશમા જિન
સેવા રે ॥ જ્ઞાની મગ્ન હોય જ્ઞાન સરોવરે, જિમ હંસ માનસ
મેવા રે ॥ નમિનાથ ॥ અજ્ઞાની રહે મગ્ન અજ્ઞાનમાં, વિષ્ટાને
વિષે જેમ ભૂંડ રે ॥ રમે જમે ને કૈલિ કરે છે, તિમ અજ્ઞાની
મતિ મૂઢરે ॥ નમિનાથ ॥ નિર્વાણ પદ પશુ એકનું એક, ભાવિયે
વારંવાર રે ॥ તેજ જ્ઞાન ઉત્કૃષ્ટ કહ્યું છે, આત્મ સ્વરૂપ
અવધાર રે ॥ નમિનાથ ॥ સ્વભાવ લાજ સંસ્કાર તણું જે,
સ્મરણ મનમાં ધારો રે ॥ તે વિના ખીણું જ્ઞાન જે કહેવું,
તે ધંધ માત્ર નિરધારો રે ॥ નમિનાથ ॥ વાદ અને પ્રતિવાદ
વદંતાં, તત્ત્વનો અંત ન પામે રે ॥ ધાંચી ખળદ જિમ ફરી
ફરીને, ગતિનો પાર ન પામે રે ॥ નમિનાથ ॥ ઈંચ નિજ

૬૮૬

તત્ત્વને પામ્યા જિનજી, નમિનાથ જિનરાયા રે ॥ વિજય
મુક્તિપદ પામવા કાળે, કમલ વિજય મન ધ્યાયા રે ॥
॥ નમિનાથ૦ ॥ છતિ ॥

અથ શ્રી નેમિનાથ જિન રતવન.

(મુજ મંદિર આવો રે, કહું એક વાતસડી ॥ અજાનીને
સંગે રે, રમ્યા રંગ રાતસડી ॥ એ દેશી ॥

નેમિનાથજી સેવો રે સહુ એક ચિત્ત ધરી, રાજમતી
રાણી રે તોરણથી ત્યાગ કરી ॥ સંક્ષેપે સુણજો રે પ્રમાદને દુર
કરી ॥ નમિનાથ૦ ॥ ૧ ॥ અપરાજિત સેવા રે સૌરીપુર વાસ
કરે, સમુદ્રવિજય ગેહ રે શિવાદેવી કુખે ધરે ॥ નવ માસાંતરે
જનમ્યા રે ઈંદ્રાદિ ઉચ્છવ કરે, પર્વત મેઢ ઉપરે અભિષેક
લાવે કરે ॥ ૨ ॥ અનુક્રમે જિનજી રે તરુણવય પામ્યા વલી,
ખેલવવા લામિની રે સત્યજામા આદે મલી ॥ દેવરજી પરણા
રે કન્યા કોઈ પ્રેમે કરી, આગ્રહથી પ્રભુજીરે રજા વ્રત મૌન
ધરી ॥ ૩ ॥ માન્યું માન્યું સહુ કહે રે નિશ્ચે નેમ પરણી.
ઉગ્રસેન રાજા ઘેરે કૃષ્ણ ગયા ધસમસી ॥ રાજમતી નેમનો રે
વિવાહ ઉત્સવ કરે, આવણ્ય વદ છહે રે, તોરણ પગલાં ધરે. ॥૪॥
શબ્દ સુણી પશુનો રે, તોરણથી પાછા વળ્યા, ઘેર આવીને
આખ્યાં રે, વરસીદાન ઉજ્જવલાં, લોકાંતિક દેવતા રે. આવી
ત્યાં અરજ કરે, રૈવતગિરિ ઉપર રે, સહસાવન દિક્ષા વરે. ॥૫॥
પંચાવન દિવસે રે, ઘાતિ કમં દુર કરી, રૈવતગિરિ સામે રે,
કેવલ શ્રી લાવે વરી, રાજમતી રાણી પક્ષ રે, સુણી વાત
જ્ઞાનતણી, સંધ્યમ રસ ભીની રે, દિક્ષા લેવા હોંથ ધણી. ॥ ૬ ॥
નૃપતિ કૃષ્ણ આવે રે, આડખર વડે કરી સંજમ પદ વરિયા રે,

૬૮૭

રાજમતિ ભાવે કરી અવિચળ પદ પામ્યા રે, ભણ અવિચળ
જોડી, મુક્તિવિજય પસામે રે, કમલ કહે કર જોડી. ॥ ૭ ॥

પાર્શ્વનાથ સ્તવન

ધાર તલવારની સોહણી દોહણી ઔદમા જિન તણી ચરણ સેવા.
એ દેશી

પાર્શ્વજિન સેવતા કોટી ગણ દેવતા, સેવતા કર્મના પાસ એવા ॥૧॥
દેવલોક દશમા થકી અવતર્યા, નયરી વાણારસીએ જન્મ લીધા,
વ્યાધ યોનિ પ્રભુ, રાક્ષસ ગણ વસ્ત્રા, અશ્વસેન વામા તણાં,
કાર્ય સિધ્યાં. ॥ ૨ ॥ રાસી તુંલા રીખ, વિશાખા જનમિયા,
સંછન અહિ તે તણું, અધિકે સોહે, દેવ દેવી મળી કુલરાવિયા,
અનોપમ રૂપ જગ જીવ મોહે ॥ ૩ ॥ એમ અનુક્રમે ધૌવન
પામીયા, ભોગ કર્મનો પ્રભુ, ઉદય જાણી, માત પિતાના
આમહ થકી પરણિયા, રાણી પ્રભાવતી, ગુણની ખાણી. ॥ ૪ ॥
કમઠ તાપસ થકી, નાગને ઉદ્યોર્ષી, બળતા જવાલા થકી, બહાર
આણી, સંવક મુખ થકી, નવકારને સાંભળી, થયો ધરણપતિ,
ઉરગ પ્રાણી. ॥ ૫ ॥ નેમિ રાજુલના ચિત્રને જોવતાં, પામી
વૈરાગ પ્રભુ, ચરણ વરિયા, દિન ચોરાશી હદમસ્થમાં વતર્તાં,
કમઠ પરીસહ સહન કરીયાં. ॥ ૬ ॥ ધવતર આગળે, દેવજ
પામીયા, તેત્રીશ મુનિસહ મોક્ષ પામ્યા, વિજય મુક્તિ પદ
પામ્યા તે દિનથી, કમળવિજય સવિ દુઃખ વામ્યા. ॥ ૭ ॥

શ્રી મહાવીર સ્વામી જિન સ્તવન

એ વ્રત જગમાં દિવો મેરે ધ્યારે એ વ્રત જગમાં દીવો એ દેશી
ચોવીશમાં જિન સેવો ભવિ પ્રાણી, ચોવિશમાં જિન સેવો. એ

૬૮૮

આંકણી. દેવલોક દશમાં થકી આવ્યા, જત્રિય કુલ અવતાર,
 માતા ત્રિશલાએ પ્રભુ જાયા, પિતા સિદ્ધારથ ધારો. ॥ લ. ૧ ॥
 અનુભવ રંગ વધ્યો ઉપયોગે, પ્રભુ ગણ સ્મરણ જપતાં,
 અનુભવ સહિત દર્શન કરીને, લવિજન કમને ખપતાં ॥ લ. ૨ ॥
 અનુભવ વિણ લટક્યો હું લવ લવ, પ્રભુ ગુણ લેશ ન જાણ્યો,
 અળ પ્રભુ ચરણ પસાયે કરીને, અનુભવ મન ધર આણ્યો ॥ લ. ૩ ॥
 અમૃત લેશ એક વાર જો પામે, તો ફરી રોગજ નાવે, તિમ
 પ્રભુ ગુણની સ્તવના કરતાં, જવ જમણ દુઃખ જાવે ॥ લ. ૪ ॥
 દેવકુદેવની સેવા કરતાં, કાલ અનાદિ ગુમાવ્યો, પણ દેવાધિ-
 દેવની ભક્તિ, કરવા અવસર નાવ્યો. ॥ લ. ૫ ॥ અળ પ્રભુ
 ભક્તિનો અવસર આવ્યો, કુણ રાખે મન ખામી, શાસન નાયક
 શિવસુખ દાયક અંતરજામી પામી, ॥ લ. ૬ ॥ શિવ વધુ ઉત્તમ
 વરિયા પ્રભુજી, વીર જિતેશ્વર રાયા, વિજય મુક્તિપદ પામવા
 કાળે, કમલવિજય મન ધ્યાયા ॥ લ. ૭ ॥

ચોવિશે જિનનો કળશ

ગાયા ગાયા રે મેં જિન ચોવિશે ગાયા, મુક્તિ વિજય ગણિશ્વર
 રાજ્ય, દિન દિન હર્ષ સવાયા, તેહના લધુ બાંધવ ગુણ દરિયા,
 જીવિવિજય ગુરુ રાયા રે, -મેં- ॥ ૧ ॥ તેહનો હુકમ લઈને આવ્યા,
 લખિવિજય મુનિરાયા, ચોમાસું કરવાને કાળે, વઢવાણ નગર
 સુહાયારે, -મેં- ॥ ૨ ॥ તેહની આરા મસ્તકે ધારી, કમલવિજય
 મુનિ આયા, ચોમાસું કરવાને કાળે વઢવાણ કાંપમાં ઠાયા રે,
 -મેં- ॥ ૩ ॥ સંવત આગણીશે, પીસ્તાલીશ સાલમાં, જિન ગુણ
 ગાયા, લખિવિજયજી સહાય લઈને એ અધિકાર બનાવ્યા રે,
 -મેં- ॥ ૪ ॥ સંવત આગણીશે છોંતાલીશ, મૃગશિર માસ
 સોહાયા, વઢવાણ નગરમાં સ્થિરતા કરીને, પૂર્ણ મનોરથ
 પાયા રે -મેં- ॥ ૫ ॥

૬૮૩

બીજનું સ્તવન.

મંગલકારા મંગલકારા મહાવીર મંગલકાર

બીજના તપનેા મહિમા મહેરથી દાખીચોણ ॥ ૧ ॥
 છણીપેરે શિરનામી પૂછે શ્રી ગૌતમ સ્વામી, ઈંદ્રભૂતિ નામ
 અણુગારા ॥ મહાવીર. ૨ ॥ દુન્ટે દુવિધ ધર્મ આરાધે કાપે કર્મ,
 બંધાય આયુષ્ય કિંદારા ॥ મહાવીર. ૩ ॥ નીરોવસીયા સૂત્ર આપે
 બીજ તપ ફલ આપે, બંધાય આયુષ્ય કિંદારા. ॥ મહાવીર. ૪ ॥
 મહાશુદ્ધી બીજ સારી કેવલ વાસુપુજ્ય જિનધારી તિમ અસિનકન
 અવતારા. ॥ મહાવીર. ૫ ॥ દ્વાગણુ શુદ્ધી બીજ સારી અરજિનવર
 અવતારીયા ધારી ચવિયા ચતુર ચમતકારા. ॥ મહાવીર. ૬ ॥
 માધવ વદી બીજ આપે શીતલ જિન મોક્ષે જાવે, સમેતશૈલ
 શિખર ધારા. ॥ મહાવીર. ૭ ॥ માતા મંગલાકુબે, આવણુ શુદ્ધી
 બીજ સુખે સુમતિજિન અવતરીયા જગાડારા. ॥ મહાવીર. ૮ ॥
 જિનવર જનમે અણુવાણુ, પ્રાંતે અંધાર' કાણુ થાય સ્થિતિ
 અનુસારા. ॥ મહાવીર. ૯ ॥ તે કારણુ શ્રમણા શ્રમણી, આવકને
 શ્રાવક રમણી, આરાધે પામે ભવપારા. ॥ મહાવીર. ૧૦ ॥
 આદિજિન મંડળી ગાવે બીજનું સ્તવન ભાવે, હેડે હર્ષ ધરી
 અપારા. ॥ મહાવીર. ૧૧ ॥ બીજના ચંદ્ર જેવા તપગુણ
 મુક્તાકાળ મેવા, પ્રતિદિન હંચ ચાહે ચારા. ॥ મહાવીર. ૧૨ ॥

પર્યુષણનું સ્તવન.

રાગ - (મેરા મન ડોલે મેરા તન ડોલે)

મન ડોલે ભવિ તન ડોલે ભેટી પર્વ પર્યુષણ ચાજ રે
 તમે સેવો ભવિયા હિતકારી કતવ્ય પચક પર્વમા સેવો થાયે
 કર્મની હાણી જિનવર વચણે રાગી થઈને બનીયે કેવળ નાણી

૪૪

૬૯૦

ભવિયા ખનીએ કેવળનાણી ॥ મન ॥ ૧ ॥ મારી વારી ફૂલ
એ પહેલું યથા શક્તિ સૌ સેવા પરલવ પ'થે જતા લેને
ભક્તિ સાધર્મિ મેવા ॥ ભવિયા ॥ ભક્તિ સાધર્મિ મેવા મન ॥ ૨ ॥
ઉપશમ ભાવે ખામણા કરતાં મુક્તિ પાસે આવે કરીને અક્રમ
ચેત્ય જુહારો દુઃખ દોહગ સૌ જાવે ભવિયા દુઃખ દોહગ સૌ
જાવે ॥ મન ॥ ૩ ॥ જિન શુરુ વંદન પૂજન કીજે જ્ઞાન
સુપાત્રે કીજે પ્રભાવના રથ યાત્રાદિ સાથે શાસન પ્રભાવના કીજે
ભવિયા શાસન પ્રભાવના કીજે ॥ મન ॥ ૪ ॥ શ્રવણ કરો
શ્રી કસ્પસૂત્ર મહાવીર શાસન પામી કપૂર અમૃત પામવા કાજે
વંદો જિનેન્દ્ર નામી ભવિયા વંદો જિનેન્દ્ર નામી ॥ મન ॥ ૫ ॥

શ્રી સિદ્ધચક્રનું સ્તવન.

રાગ - (દેખ તેરે સંસારકી હાલત)

શ્રી સિદ્ધચક્ર વંત્રને સેવા ધરી દિલમાં શુભ ધ્યાન છે શ્રી
નવપદ મોક્ષ વિમાન ભવ અટવીતો પાર કરાવે રખીએ જો
ઈમાન ॥ છે ॥ ૧ ॥ અદ્વાર દોષથી રહિત જાણો ત્રણ જીવનનો
અરીહંત રાણો કર્મ અષ્ટકને કરીને દૂરે સુખ પામ્યા શ્રી
સિદ્ધ ભરપુરે મદને મારી દેવ આરાધો લેવા મુક્તિ વધુ
માન ॥ છે ॥ ૨ ॥ પંચાચાર જે પાળે પળાવે, શાસન દીપક
સુરિજી ભાવે, આગમ અનુપમ હોશે ધરતા, સારણાદિક શ્રી
વાચક કરતા, મોક્ષ મારગને સાધતા એવા, સાધુ સેવા
એકતાન, ॥ ૩ ॥ જીવા જીવાદિ તત્ત્વો ની શ્રદ્ધા, ન ધરીએ તો
ખનીએ ગદ્દા, ભાનુ અગ્નિ તિમિર કાજે, શ્રી કૃતજ્ઞાન જગમાં
રાજે નિર્મળ હૃદયે ધારણ કરતાં, શમે ભવના તોફાન છે. ॥ ૪ ॥
વિષાદ હરણી મહોદય કારી, સહીયે દીક્ષા હે નર નારી ?

૬૯૧

કપાય રહિત જો આતમ જાગે, આગાઠ કર્મો તપથી લાગે,
સિદ્ધિદાયક હે સિદ્ધચક્ર, પ્રણમું રાખું બહુમાન, ॥ ૫ ॥ નવપદ
પ્રભાવે મુખ રસાળા, પામ્યા શ્રી મયણ્ણને શ્રીપાળ, નવપદને જો
મનમાં રાખે અમૃત મુખના સ્વાદને માખે, જિનેન્દ્ર આજે
આતમ કાજે, કરે નવપદ ધ્યાન પાન ॥ ૬ ॥

સિદ્ધચક્રનું સ્તવન.

સદુચારો ભવિજન જઈએ નમી વંદન પાવન થઈએ સિદ્ધચક્ર
સિદ્ધિના નવ સ્થાન છે પહેલે પદે અરિહંત તે ઉજ્જવલ વર્ણ
સંત શ્રેષ્ઠિક રાજ આરાધે ગુણનું ધામ છે ॥ ૧ ॥ બીજે પદે
વળી સિદ્ધ છે રાતા વર્ણે પ્રસિદ્ધ શ્રીપાલ રાજ અનંત ગુણોનું
ધામ છે ત્રીજે પદે વળી આચાર્ય તે પીળા વર્ણે હિદાર ગુણ
જત્રીય પંચાચારનું તે કામ છે ॥ ૨ ॥ ચોથે પદે કવજઝાપ
તે નીલા વર્ણે મનાય ગુણ પચવીશ ગુણોની એ તે ખાણ છે ॥ ૩ ॥
પાંચમે પદે સાધુ શ્યામ વર્ણે હું આરાધું ગુણનું લાજન
સત્યાવીશનું ધ્વાન છે ॥ ૪ ॥ છઠે પદે દર્શન દેખાને ચિત
પ્રસન્ન ઉજ્જવલ વર્ણે સડસઠ વર્ણનું એ સ્થાન છે ॥ ૫ ॥
સાતમે પદે નાગ એકાવન બેઠે જાણ ગુણથી ધોણ સાચવવાનું
એ કામ છે ॥ ૬ ॥ આઠમે પદે ચારિત્ર તે કરે આતમ
પવિત્ર શુકલ વર્ણે સિત્તેર બેઠની એ ખાણ છે ॥ ૮ ॥ નવમે
પદે વળી તપ મોક્ષનો મારે અપ સદૈદ વર્ણે પચાસ બેઠાનું એ
કામ છે ॥ ૧૦ ॥ આરાધે શ્રી પાળ રાજ દેવ લોકે ગુણ અવાજ
મયણા સુંદરી સતી શિરોમણી સાર છે શ્રી મુનિચંદ્ર ગુરુરાયા
સિદ્ધચક્ર ખતાવે સાર આતમ કાજે ગુણો. એતો ભંડાર છે
॥ ૧૧ ॥ અરિહંતાદિક નવપદ જે હો સુકત પદ આરા મિત્રો
પૂજવાનો આ અવસર છે ॥ ૧૨ ॥ નમો હિરસુરીરાયા વળી
વિજયસેનમૂરીરાયા રૂપ વિજય ગાવે નવપદ ગુણ ॥ ૧૩ ॥

૬૨

આદીનાથનું સ્તવન,

મારૂં કુંગરીએ મન મોહી રહ્યું. મારૂં ગીરિવરીએ મન મોહી રહ્યું જગજીવન આદિ જણદેહો, માતા મરદેવીના લાડલાજી સાથે સુનંદા હીરલાનો હાર હો મારૂં કુંગરીએ ॥ ૧ ॥ લાલન ચાલેને ચતુર ઉતાવળા, સુંદર સજ્જવાડી જોડાવ હો, લાલન લાહો લોહએરે લક્ષ્મી તણો, મને સિદ્ધાચલ બેટાવ હો ॥ ૨ ॥ લાલન સેધો નિત્ય ફૂલે બરો, સોના ચૂડલાનો નથી મને ચાહ હો, લાલન જોતા હવે હું વાલહી, મને વિમાલાચલ બેટાવહો ॥ ૩ ॥ લાલન નવસેરો હાર હું શુ કરે, હું શું કરે ચરમ ચીર હો, લાલન શું કરે ખાજુ બંધ એરખા, મારી કાંડણીએ નીરમલ નીર હો ॥ ૪ ॥ લાલન પાંચ કોટ પુંડરીક શું એતો સીધા સાધુ અનંત હો, લાલન દ્રાવીડ વારીખિલ ખિહું મલી, દસ કોડી મુનીનો સાથ હો ॥ ૫ ॥ લાલન ઈશુ ગીરી ઋષભ સમોસર્વા, એક નેમ વિના ચેવીસ હો લાલન પાંચ પાંડવ વીશ કોડશું, એતો પાખ્યા પદ નિર્વાણ હો ॥ ૬ ॥ લાલન ધન ધન દહાડો ધન ધડી, જનજ નાલિ નરીંદ મલહાર હો, લાલન અલખેલા આદેશ્વર બેટશુ, અર્થાશુ જગત આધાર હો ॥ ૭ ॥ લાલન દેશ્વવાકુ વંશ જનવરા ભરતાદિક બેટો અસંખ્ય હો લાલન વલી ધાવચ્ચા સહજશું રૂપલાદિ મૂનિ સહસનો સાથ હો ॥ ૮ ॥ લાલન નમી પીનમી વિદ્યાધરા ખીહું કોડી મુનીનો સાથ હો લાલન પૂન્ય અર્થે જવનિસ્તરે, એતો પાખ્યા શિવપુર સજહો ॥ ૯ ॥ લાલન લાખએકાહું મૂની ગયા, થયા નારદ સાથે સીધ હો, લાલન રામ ભરત વ્રણ કોડશું એતો પાખ્યા અવીચલ સીદ્ધી હો ॥ ૧૦ ॥ લાલન ઈશુ ગીરી જનજ સમોસર્વા, એતો પુર્વ નવાહું વાર હો, લાલન સિદ્ધા અને વળા સિદ્ધશે, તેહનો કહેતાન આવે પાર હો ॥ ૧૧ ॥

૬૯૩

લાલન સાડી આઠ કોડશું એતો પાખ્યા શાંખ પદ્મન હો
લાલન શાંખ પ્રદ્યુમ્ન દોય જ્યા, એતો પાખ્યા જેમ પ્રશંસ
હો ॥ ૧૨ ॥ લાલન જે કરશે શ્રી સીદ્ધાચરે, તેનો જન્મ સફળ
સવીઆશરો લાલન લાવ વિજય કવિરાયનો તિહાં સિદ્ધિવિજય
સુખવાસહો મારે દુંગરીએ મન મોહી રહ્યું ॥ ૧૩ ॥

કુંદ્યુજિનેશ્વરનું સ્તવન.

રસીયા કુંદ્યુજિનેશ્વર, કેસરલિની દેહડિરે લોલ મારા
નાથજીરે લોલ રસીયા મનવાંછિત વરપુરણ સુરતરુ વેલડિરે
લોલ, માં ॥ ૧ ॥ રસીયા અજન રહિત નિરંજન નામ હયે
ધરેરે લોલ માં રસીયા ગુગતે કરી મન લગતે પ્રભુ પુજન
કરેરે લોલ માં ॥ ૨ ॥ રસીયાશ્રીનંદન, આનંદન ચંદનથી
શિરેરે લોલ માં રસીયા તાપ નીવારણ તારણ તરણ તરિપરેરે
લોલ, ॥ ૩ ॥ રસીયા મનમોહન જગસોવન, કોહ નવી કીર્યોરે
લોલ, રસીયા કૂડા કલીયુગમોહિ, અવર ન કો ધર્યોરે લોલ
માં ॥ ૪ ॥ રસીયા ગુણ સંલાળી જનવ, ખલીહારી મારા
નાથનીરે લોલ, રસીયા કોણ પ્રમાદે હાંડે, શિવપુર સાથ નેરે
લોલમાં માં ॥ ૫ ॥ રસીયા કાચ તણે કારણ, કોણ નાખે
સુરમણીરે લોલ, રસીયા કોણ ચાખે વિષફળને, મેવો અવગણીરે
લોલ માં ॥ ૬ ॥ રસીયા સુરનર પતિસુત ઠાવો ચાવો ચીકું
દિશેરે લોલ; રસીયા વરસ સહસ પંચાણુ જિનપૃથ્વી વસેરે લોલ.
માં ॥ ૭ ॥ રસીયા ત્રીશઘનુથ પણુ હિપર જીઅપણુ પ્રભુરે
લોલ, રસીયા ત્રણ જીવનનો નાથ કે જઈ ખેઠો વિભુરે લોલ
માં ॥ ૮ ॥ રસીયા અજ લંછન ગત લંછન કંચનવાન છેરે
લોલ, રસીયા રિદ્ધિ પુરે દુઃખ ચૂરે જેહને ધ્યાન છેરે લોલ.
માં ॥ ૯ ॥ રસીયા બુધ શ્રી સુમતી વિજય કવિ, સેવક વિનવેરે
લોલ, રામ કહે જિન સાચન નવી મુઠૂ હવેરે લોલ. માં ॥ ૧૦ ॥

૬૯૪

નેમનાથનું સ્તવન.

પ્રભુ નેમ ગયા. ગિરનાર, છોડી સંસારને, તજ્યા માત
પિતા પરિવારકે, જાણી અસારને, પ્રભુ તું છે પ્રાણ આધાર,
જગતના લોકને, મારા જીવન જગદાધાર, ટાળો મુજ શોકને, ॥ ૧ ॥
પ્રભુ છોડી રાજુલ નારકે, તોરણથી પાછા વળ્યા, કરી વશુઓને
ઉપગાર, પોતે ગિરિવર ચઢ્યાં, હવે લોકાંતિક જે દેવ, આવે
આહર કરી, વરસાવે વરસીદાન, પ્રભુજી કૃપા કરી, ॥ ૨ ॥
ત્રણશે ક્રોડ અઢયાસી ક્રોડ, હાખ એંશી વળા, દીએ સોનૈયાનું
દાન, પ્રભુજી અતુલ વળા, હવે દીક્ષા લેવા કાજ, પ્રભુજી સંચરે,
સહસ્રાવન નિવારી, રૈવત ગિરિ ઉપરે, ॥ ૩ ॥ પ્રભુ સિદ્ધને
કરી પ્રણામ, સામાયિક ઉચ્ચરે, કરવા ઘાતિ કર્મને દુર, ભયંકર
તપ કરે દિન ચોપન સુધી એમ, પ્રભુજીએ તપ કર્યાં, દિન
પંચાવનમેં જ્ઞાન, કેવલ રિદ્ધિ વર્ધા, ॥ ૪ ॥ પ્રભુ તારી રાજુલ
નાર, પોતાની જાણીને પછી વણ્યા શ્રી જિનરાજ, મોક્ષ
પટરાણીને, પ્રભુ મુક્તિ વિજય મહારાજ, હૃદયમાં સ્થાપળે,
તુમ ચરણ કમળની સેવ, નિરંતર આપળે, ॥ ૫ ॥

પાર્શ્વનાથનું સ્તવન.

હારે પ્રભુ પાર્શ્વનાથને નિત્ય નમીએ હારે નિત્ય નમીએ
નિત્ય નમીએ હારે નમીએ તો ભવ નવી ભમીએ હારે ચિત્ત
આણી કામ ॥ પાર્શ્વનાથને ॥ ૧ ॥ વામા ઉરસર હંસલો જગ
દીવો હારે જગતારક એ ચિરંજીવો હારે એતું દર્શન અમૃત
પીવો હારે દીઠે સુખ થાય ॥ ૨ ॥ અશ્વત્સેન કુળ ચંદ્રમા
જગનામી હારે અલ વેસર આતમ રામી હારે ત્રણ જીવનની
કંકુરાઈ પામી હારે સારે સુરપતિ સેવ ॥ ૩ ॥ હારે પરમાતમ

૬૯૫

પરમેસર જીનરાય હારે જસ કૃષ્ણપતિ સંજન પાયા હારે કાશીદેસ
 વણારસી રાય હારે જપીએ શુદ્ધપ્રેમ ॥ ૪ ॥ હારે ગણધર દશ
 દ્વાદશાંગીના ધરનાર હારે સોળ સહસ મુનીવર ધાર હારે અઝ-
 તીસ સાહુણી સાર હારે રૂઠો જીન પરિવાર ॥ ૫ ॥ નીલ વરણ
 નવ હાથ સુંદર કાય હારે એક શત વર્ષ પાળીયું આય હારે
 પામ્યા પરમ મહોદય હારે સુખ સાદી અનંત ॥ ૬ ॥ જીન
 ઉત્તમ પદ સેવના સુખકારી હારે રૂપ કીરતી કમળા વિસ્તારી
 હારે મુની મોતી વિજય જયકારી હારે પ્રભુ પરમ દયાળ ॥ ૭ ॥

શ્રી અન્નરા પાર્શ્વનાથ સ્તવન.

(કંકનીએ કેર મયાવ્યો રાજ કંકની - એ દેશી)

પ્રતિમાની બલિહારી મહારાજ પ્રતિમાની બલોહારી શ્રી
 અન્નરા પાર્શ્વજી તુમારી પ્રતિમાની બલોહારી. ॥ એ ટેક. ॥
 દેના નગર જીહાં હીરસુરીશ્વર, પાદુકા પવિત્ર બિરાજે, તર
 નિકટે અન્નરા ગામમાં, દેવલ ગગનમાં ગાજે, ॥ મ૦ ॥ ૧ ॥
 ચૌદ વાર ઉદાર થયો તસ, સિદ્ધાલેખથી જાણું, તેમાં સવંત
 હજાર ચૌદનો, ઘંટ પુરાણો વખાણું, ॥ મ૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૨ ॥
 તે દેવલમાં મુર્તિ અનોપમ, અતિશય તાસ અપાર, જથ
 તેહનો જહાંઝ સહસમાં, વિસ્તરીયો છે શ્રીકાર. ॥ મ૦ ॥ પ્ર૦ ॥
 ૩ ॥ ક્યાંથી મુર્તિ આવી તિહાં પર, કોણુ તેને સર્ધ આવ્યું;
 કોણુ નગર નિપાવ્યું સુંદર, દેવલ કોણુ બનાવ્યું. ॥ મ૦ ॥
 પ્ર૦ ॥ ૪ ॥ તે કહું છું હવે રામ લક્ષ્મણના, પૂર્વજ થયા
 અન્નયરાજ, એકસો સાત રોગે પીડાણા, પશુ દિલડામાં તાળ.
 ॥ મ૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૫ ॥ સે'દો રાજને છતીને, શ્રી સિદ્ધાચલ
 આયા; મુમાદિ દેવને નમન કરીને, દીવ બંદરમાં ઠાયા ॥ મ૦

૬૯૬

॥ પ્ર૦ ॥ ૬ ॥ સાંઘાત્રિક વાણીપયે ભાવી, પાર્શ્વનાથની સારી;
 પ્રતિમા આપી અપુરવ તોહને, રાગ સકલ ક્ષવકારી. ॥ મ૦ ॥
 પ્ર૦ ॥ ૭ ॥ પદ્માવતીએ કથું હતું તસ, આકાશ વાણી સુણાવી;
 દરિયામાંથી પ્રતિમા કઢાવી, આપને દીવામાં આવી. ॥ મ૦ ॥
 પ્ર૦ ॥ ૮ ॥ ધરણેદે લાખવર્ષ ૫૭ છે, ૭૨૦ વર્ષ કુખેરે;
 સાત લાખ વર્ષો સુકી સેવી, વરૂણ દેવે સવેરે. ॥ મ૦ ॥ પ્ર૦ ॥
 પ્ર૦ ॥ ૯ ॥ હવે અજયરાગના ભાગ્યથી, પ્રતિમા અહીંયાં
 તે આવી; એ પરમાણે વહાણવડીયાએ, કરી વાત થઈ ચાલી
 ॥ મ૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૧૦ ॥ પારસમણિ સમ પાર્શ્વનાથનાં, દર્શનથી
 અતિ ચાર; લોખંડ સમ હતું તે સોના સમ, રાગનતુ અંગ
 થયું સારું. ॥ પ્ર૦ ॥ ૧૧ ॥ શેઠને સરપાવ આપી રાગએ,
 અજયપુર વસાવ્યું; દેહ કરાવી ગામ દશ આપી, રાગએ
 પાપ નસાવ્યું. ॥ મ૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૧૨ ॥ પાર્શ્વ પ્રભુ પધરાવી
 ત્રિકાલે, પૂજા કરવા લાગ્યો; શ્રી સિદ્ધાચલ યાત્રા કરીને
 તત આરાધવા જાગ્યો. ॥ મ૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૧૩ ॥ સ્વર્ગે જમન
 કયું તેને વર્ષો, આઠ લાખ થયાં પ્રાય; તોહને પ્રથમ સંખ્યાશુ
 ગણતાં, સોલ લાખ થઈ જાય. ॥ મ૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૧૪ ॥ સોલ
 લાખ વર્ષો પહેલાંની, પ્રતિમા એક છે સારી; પૂજસે તે નર
 હંસ તણી પરે;ઉતરશે ભવપારી. ॥ મ૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૧૫ ॥

મહાવીર સ્વામીનું સ્તવન.

રાગ - રૂપલ દેવ હીતકારી

તોશું પ્રિત બંધાણી, જગતગુર તોશું પ્રિત બંધાણી;
 વેદ અર્થ કહી મોં બ્રાહ્મણકું ક્ષણમે કીધાનાણી. જગ૦ ॥ ૧ ॥
 બાલક પરે મેં જો જો ખૂણું, તે લાખ્યું હિત આણી; મુજ

૬૬૭

કાલાને કુણુ સમજાવે, તો ખીન મધુરી વાણી જગ૦ ॥ ૨ ॥
 વચણુ મુધારસ વરસી વસુધા પાવત ખેત સમાણી; નરનારી
 તીરી પ્રમોદિત બોધીત, તોહી શુણુમણી ખાણી, જગ૦ ॥ ૩ ॥
 કિસકે પાઉં પરુ અપ્પ જાઈ, કિનકી પમ્કુ પાની; કુણુ મુજ
 ગોગમ કહી બોધાવે, તો સમ કુણુ વચણી જગ૦ ॥ ૪ ॥
 અયમુતો આયો મુજ સાથ, રમતો કાયલી પાણી; કેવલ
 કમલા ઉત્તકુ દીની, યાહી કીરતી નહીં જાની, જગ૦ ॥ ૫ ॥
 ચહિદસહસ અણુગારમાં મોટો કીનો કાંહુ પિજાણી; અતિમ
 અવસર કહણુસાગર, ફરે બેજયો જાણી, જગ૦ ॥ ૬ ॥ કેવલ
 ભાગ ન માગત સ્વામી, રહેતન છેહા તાણી; ખીચમે છોડ ગયે
 શિવ મંદિર, સોઝમાં હોત કહાણી, જગ૦ ॥ ૭ ॥ ખામી
 કહું ખીજમતમે કીની, તાકી યાહી કમાણી; સ્વામી ભાવલહે
 મુસેવક, યાહી વાત નીપાની, જગ૦ ॥ ૮ ॥ વિતરાગ ભાવે
 ચેતનતા, અંતર મુરતી ઠરાણી; ખિમાવિજય જિન ગૌતમ
 ગણધર જયોતિશુ જયોતિ મીલાણી, જગ૦ ॥ ૯ ॥

શ્રી અષ્ટાપદ ગિરિ તીર્થનું સ્તવન.

અષ્ટાપદ ગિરિ યત્રા કરણુ હુ, રાવણુ પ્રતિહરિ આવા,
 પુષ્પક નામે વિમાને બેસી, મંદોદરી સુહાયા૦ ॥ શ્રી ૧ ॥
 શ્રી જિન પુણુ લાલ, સમકિત નિર્મલ કીજે, નયણે નિરખી હો
 લાલ, નરભવ સફલો કીજે, હયડે હરખી લાલ, સમતા સંગ કરીજે,
 આંકણી, ચહિમુખ ચહિદીસી હરણુ પ્રસાદે, ચહિવીસે જિન બેઠા,
 ચહિદિશી સિંહાસન સમનાસા પુરવ દિસીદોય જિહ્વા, ॥ શ્રી ૨ ॥
 સંભવ આદિ દક્ષીણયારે પશ્ચમ આઠ સુપાસા ધર્મોદી ઉતર દીસી
 જાણુ એવં જિન ચહિવીસા. ॥ શ્રી ૩ ॥ બેઠા સિંહ તણે આઠારે,
 જિણુહર ભરતે કીંધા રવણુ ખિંબ મુરતિ થાપીને, જગ જલ
 વાદ પ્રસિદ્ધા, ॥ શ્રી ૪ ॥ કરે મંદોદરી રાણી નાટકે રાવણુ

૬૯૮

તાંત ખજતવે માદલ વીણા તાલ તંજુરો, પગરવ ઠમ ઠમ
કાવે ॥ શ્રી ૫ ॥ ભક્તિ ભાવે એમ નાટક કરતાં, સ્ત્રી તંતી
વિચારે સાંધી આપ નસા નિજ કરની, લઘુ દલાદુ તતકાલે,
॥ શ્રી ૬ ॥ દ્રવ્ય ભાવશું ભક્તિ નખાંડી, તે અક્ષય પદ
સાધ્યું. સમકિત સુરતર ફલ પામીને, તીર્થંકર પદ ખાંધ્યું
॥ શ્રી ૭ ॥ એણીપરે ભવિજન જે જિન આગે ખડુ પરે
ભાવના ભાવે જ્ઞાન વિમલ ગુણ તેહનાં અહનિશ સુરનર
નાયક ગાવે ॥ શ્રી ૮ ॥

(સજ્જાય વિભાગ) ધર્મ મંગલની સજ્જાય

ધર્મ મંગલ મહિમા નીસો ધર્મ સમો નહી જોય ધર્મે
તૂટે દેવતા ધર્મે સવિ સુખ હોય ધર્મ ॥ ૧ ॥ જીવ દયા
નિત્ય પાળાએ સંયમ સત્તર પ્રકાર ખારે ભેટે તપ તપે ધર્મ
તણો એ સાર ॥ ૨ ॥ જેમ તરવરને કુલડે ભરે રસ લઈ
જાય તેમ સંતોષે આતમા કુલને પીડા નવિ ઘાય એણી પરે
વિચરે ગોચરી લેતા શુદ્ધ આહાર હિંસ નીચ મધ્યમ કુળે ધન
ધન એ અણુગાર ॥ ૪ ॥ મુનીવર મધુકર સમ કહ્યા નહી
તૃપ્તિ નહી રોષ લાધે ભાકુ દીયે આતમા અણુલાધે સંતોષ
॥ ૫ ॥ પહેલે અધ્યયને પ્રરૂપીયા સઘળા અર્થ સુવિચાર
પુન્ય કળથ શિષ્ય એમ કહે ધર્મે જય જયકાર ધર્મો ॥ ૬ ॥

બીજની સજ્જાય

(રાગ - આજ મારે એકાદશી રે નજુદળ)

સખિ મારા ચોકમાં રે, હોતો બીજનો ચંદ્ર નીરખયો,
ચંદ્ર વિમાને શશિતા જિનવર પ્રણમિ પાતિક હરીયે, મન વચ

૬૬૬

કાયા ચિર કરીએ તો ભવદરિયો અટક તરીયો. ॥ ૧ ॥ માતા
પિતા મૃત સાસુ સસરા નાવશીયો રૂપ રેલો કારમો એ કુટુંબ
કબીલો મળાયો પંખી મેળો ॥ ૨ ॥ અભિનંદન, સુમતિ,
શીતલ જીત વાસુપુજ્ય અર સ્વામી, જન્મ મ્યવન શીવનાથ
સંયમના કલ્યાણક ગુણ આણી ॥ ૩ ॥ વતંમાન ચોવિશીએ
દીન કલ્યાણક જીત કેરા અનંત ચોવીશીએ અનંત કલ્યાણક
ધાશે એમ ભલેરા ॥ ૪ ॥ દુવિધ ધર્મ પ્રકાશ્યો ખોજે કહે પ્રભુ
ભવિ આદરજો ધ્યાન દોયતજી દોય આદરજો રાગદ્વેષ પરિહરજો
॥ ૫ ॥ નય નિશ્ચય વ્યવહાર ઉભયથી તત્વા તત્વ પ્રકાશે
ખોજ દિવસ ભવિ ઉભય પ્રકારે આરાધો ઉસ્વારો, ॥ ૬ ॥
એ દિન તપ જપ કરતાં ભાવે નરક તિર્થંચ ગતિ વારે દેવ
મનુષ્ય પુણ્ય મહોદય અનુક્રમે શિવસુખ સારે ॥ ૭ ॥ કર્મ
ખોજ ખોજ દિન તપ કરતાં રે, જડ મુળથી ખળી જનવે સહજ
કલા નિધિ સુરિ ઉદયે જગદ્દાનંદ સુખ પાવે ॥ ૮ ॥

ત્રીજની સજ્જાય

ત્રીજ કહે મુજ ઓળખીરે, આદરો દેવગુરુ ધર્મ જન્મ જરા
મૃત્યુથી છુટો રે, ટાળો ભવભય ભર્મ " ભવિકજન, ધરજો ધર્મશુ
રાગ જમ પામો ભવનિધિતાગ ભવિકજન ॥ ૧ ॥ મોહનીય કર્મને
પરિહરો રે, રાખોએ મન નિસહ્ય ગારવત્રણ મત કરો રે, છંડો
ત્રણ શલ્ય ભવિકજન ॥ ૨ ॥ માનવ ભવમાં મોટકાં રે કહિયાં
જે ત્રણે રતન જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર છે રે તેહનાં કરિયે જાતન ભવિ.
॥ ૩ ॥ એ ત્રણ રતન યોગથીરે, પામીએ ત્રીલુવન રાજ, શ્રી
ભગવંતે પ્રકાશિસુરે સરસે વાંછિત કાજ ॥ ૪ ॥ ત્રિવર્ગના સુખ
મેળવો રે, આણી ત્રણે યોગ મનવધ કાયા યોગથીરે, ટાળો કર્મના
રાગ ભવિકજન ॥ ૫ ॥ ત્રણ ગૃહિત શુદ્ધિધરી રે, જે નર ત્રીજ આરાધે
વિજય લખિ તે પામશેરે દીન દીન સુખ સમાધિ ॥ અર્ધ ॥ ૬ ॥

૭૦૦

પન્ચખાણુ ની સજઝાય

(રાગ - ભરત નૃપ લાવશુ' એ)

નવકારશી કરું તો મારે મનવરી રે, પોરસીના કરું પન્ચખાણુ
સતી રે સીરોમણિ રે. ॥ ૧ ॥ એકાંસણાં રૂપી એ ટાટડીરે,
નીવી રૂપી નવસંરે હાર સતી રે ॥ ૨ ॥ આંખીલગ્ગી આલ
ઝણુડતી રે, ઉપવાસે ઝણુડીયાં મોર સતી રે ॥ ૩ ॥ ત્રણ
ઉપવાસે ત્રિભુવન મોહા રજા એ, પાંચ ઉપવાસે મોહા
ગુજરાત સતી રે ॥ ૪ ॥ આઠ ઉપવાસે આઠે કર્મ ક્ષય કર્યા,
એ દશ ઉપવાસે તાર્યો ચંસાર સતી રે. ॥ ૫ ॥ પંદર ઉપવાસે
છંદ તણુ મેસણા રે, માસ ખમણે મુકિત વાસ સતીરે ॥ ૬ ॥
એવા તપ તપ્યા બાહી સુંદરી રે, રાજેમતી સુકુમારી
સતી રે ॥ ૭ ॥ ધર્મ કરીને લાહો લીછએ રે, ધર્મના ચારે
પ્રકાર સતી રે ॥ ૮ ॥ દાન શીયલ તપ લાવતા રે, તેડથી
લવજલ પાર સતી રે ॥ ૯ ॥ દાન દઇને લાહો લીછએ રે,
દાનથી જ્ય જ્યકાર સતી રે. ॥ ૧૦ ॥ તપ તપીને કર્મ
કાપીએ, જ્ઞાન વિમલ સુખકાર સતી રે. ॥ ૧૧ ॥

જ્ઞાન પાંચમની સજઝાય

(ઢાળ ૧ રાગ) મારે મન મોહણુ' રે સુંદર શામલીયે

શ્રી વાસુપુજ્ય જીનેશ્વર વયણથીરે, રૂપ કુંલ કંચન કુંલ
મુતી દોય, રોહિણી મંદિર સુંદર આવીયારે, નમી લવ પૂછે
દંપતિ સોય ચઢતાણી વયણે દંપતિ મોહિયારે એ આંકણી ॥૧॥
રાજા રાણી નિજ મુત આઠનો રે, તપ ફલ નિજ લવધારી
સંખંધ વિનય કરી પૂછે મહારાજને રે ચાર સુતાના લવ પ્રખંધ

૭૦૧

ચક્રનાણી ॥ ૨ ॥ રૂપવતી શીયળવતી ને ગુણવતી, સરસ્વતી
જ્ઞાન કલા અંડાર જન્મથી રોગ શોક દોષો નહીં રે, કાણુ
પુણ્યે લીધો રે એક અવતાર ચક્રનાણી ॥ ૩ ॥

(ઢાળ - (૨)) હાલો મારો વાણે છે વાંસળી એ દેશી

ગુરુ કહે પૈતાઢ્ય ગિરિવર રે, પુત્રી વિદ્યાધરી ચાર, નિજ
આસુ જ્ઞાનીને પુછીસુ રે, કરવા સફળ અવતાર, ॥ અવધારો અમ
વિનતી રે એ આંકણી ॥ ૧ ॥ ગુરુ કહે જ્ઞાન ઉપયોગથી રે,
એક દિવસનું રે આપ એવા વચન શ્રવણે સુણી રે, મનમાં
વિમાસણ થાય ॥ અવધારો ॥ ૨ ॥ થોડામાં કાર્ય ધર્મના રે,
કિમ કરીએ મુનિરાજ ? ગુરુ કહે યોગ અસંખ્ય છે રે, જ્ઞાન
પંચમી તુંમ ઠાજ ॥ અવધારો ॥ ૩ ॥ ક્ષણ આરાધે સર્વિ અધ ટો
રે, શુભ પરિણામે રે સાધ્ય, કલ્યાણક નવ જન તણા રે,
પંચમી દિવસે આરાધ્ય ॥ અવધારો ॥ ૪ ॥

(ઢાળ - (૩)) રાગ - જઈને કેળે મારા વાસાજી

ચૈત્ર વદી પાંચમ દિને, મુણે પ્રાણી હરે ચવિયાં ચંદ્ર
પ્રભુ સ્વામ, સહી સુખદામ ॥ મુ ॥ અજીત સંલવ અનંતજી ॥ સું
પંચમી સુદી શિવધામ શુભ પરિણામ ॥ મુ ॥ ૧ ॥
વૈશાખ વદિ પાંચમ દિને ॥ મુ. ॥ સંજમ લીધે કુશુનાથ બહુનર
સાથ ॥ સું ॥ જેઠ સુદિ પંચમી વાસ રે ॥ સું ॥ મુકિત પામ્યા ધર્મનાથ
શિવપુર સાથ ॥ સું ॥ ૨ ॥ આવણ સુદિ પંચમી દિન ॥ મુ ॥
જન્મ્યા નેમિજીવંદ અતિ ઉજરંગ ॥ સું ॥ માગસર વદિ
પાંચમ દિને ॥ સું ॥ સુવિધિ જનમ સુખ સંગ પુન્ય અલંગ
॥ મુ ॥ ૩ ॥ કારતક વદિ પંચમી દિને ॥ સું ॥ સંલવ કેવલજ્ઞાન
કરો બહુમાન ॥ મુ ॥ દશ ક્ષેત્રે નેજી જન તણા સું પંચમી
દિનના કલ્યાણ સુખના નિધાન મુ ॥ ૪ ॥

૭૦૨

(ઢાળ ૪) રાગ - હારે મારે જોખનીયાનો લટકો દહાડા ચારજો

હારે મારે જ્ઞાની ગુણના વયજી સુણી હિતકાર જો, ચાર
 વિદ્યાધરી પંચમી વિધિતે, આચરે ૩ લોલ; હારે મારે શાસન
 દેવતા પંચજ્ઞાન મનોહાર જો, ટાળી રે આશાતના, દેવ વંદન
 સદારે લોલ, ॥ ૧ ॥ હારે મારે તપ પુરજીથી ઉજમણા નો
 લાવ જો, એ હવે વિદ્યુત યોગે, સુર પદવે વર્ષા રે લોલ,
 હારે મારે ધર્મ મનોરથ, આજસ તજ્જતા હોય જો, ધન્ય તે
 આતમ અવલખી કારજ કર્યા રે લોલ, ॥ ૨ ॥ હારે મારે
 દેવધર્મી તુમ કુખે લીયો અવતારજો સાંભળ શહિજી જ્ઞાન,
 આરાધન ફલ થણાં રે લોલ, હારે મારે ચારે ચતુરા, વિનય
 વિવેક વિચાર જો, ગુણ કેટલા લખાયે તુમ પુત્રી તણારે
 લોલ, ॥ ૩ ॥

ઢાળ - (૫) રાગ - આસણુરા હો જોગી

જ્ઞાનીના વયજીથી ચારે જોડેની જાતિ સ્મરણ પામી રે,
 જ્ઞાની ગુણવંતા શ્રીજી ભવમાં ધારણા કીધી સિધ્યા મનનાં
 કામોરે, જ્ઞાની ॥ ૧ ॥ શ્રી જિન મંદિર પંચ મનોહર પંચ
 વરણી જીન પ્રતિમારે જ્ઞાની જીતવર આગમને અનુસારે, કરી
 ઉજમણાનો મહિમારે જ્ઞાની, ॥ ૨ ॥ પંચમી તિથિ આરાધને
 પંચમ કેવલ નાણી તે થાય રે, જ્ઞાની, શ્રી વિજય લક્ષ્મી સુંરિ
 અનુભવનાણે સંધ સકલ સુખદાયરે જ્ઞાની, ॥ ૩ ॥

આઠમની સજ્જાય

મદ આદ મહા મુનિ વારીયે, જો દુર્ગતિના દાતારો રે,
 શ્રી વીર જિનેસર ઉપદેશે લાખે સોહમ ગણધારો રે મદ ॥ ૧ ॥
 હાંજી જાતિનો મદ પહેલો કહ્યો પુર્વે હરિકેશીયે કીધારે,

૭૦૩

ચંડાળ તણે કુળ ઉપન્યો તપથી સવિ કારજ સિદ્ધો રે, મદ
 ॥ ૨ ॥ હાંજી કુળ મદ ખીજે દાખાયો, મરિચિ ભવે કાંધો
 ખાણીરે, ઢોડા ઢોડી સાગર ભવમાં ભમ્યો મદન કરો એમ મન
 વ્યર્જીરે, મદ ॥ ૩ ॥ હાંજી બળ મદથી દુઃખ પામીયા, શ્રેણિક
 વસુ ભૂતિ જીવોરે, જઈ ભોગવ્યાં દુઃખ નરકતણ્યાં મુખે પાડતા
 નિત રીવો રે, મદ ॥ ૪ ॥ હાંજી સનતકુમાર નરેસર, સુર
 આગળ રૂપ વખાણુ રે, રોમ રોમ કાયા બગડી ગઈ, મદ
 ચોથાનું એ ટાણુ રે, મદ ॥ ૫ ॥ હાંજી મુનિવર સંયમ પાળતાં
 તપનો મદ મનમાં આવ્યોરે, ઘયા કુરંગુ રૂપિરાજીયા, પામીયા
 તપનો અંતરાયોરે, મદ ॥ ૬ ॥ હાંજી દેશ દશારજીનો ધણી,
 રાય દશાર્જુલદ્ર અભિમાનીરે, ઇંદ્રની રૂઢિ દેખી જુઝીયો સંસાર
 તણ થયો જ્ઞાની રે મદ ॥ ૭ ॥ હાંજી સ્થુભિલદ્રે વિદ્યાનો
 કંથે મદ સાતમે ને દુઃખદાઈ રે, શ્રુત પુરણ અર્થન પામીયો
 જુઓ માતતણી અધિકાઈ રે, મદ ॥ ૮ ॥ રાયસુભ્રમ ષટ
 ખંડનો ધણો, લોભનો મદ કાંધો અપાર રે, હય ગય રય
 સાયર ગયું ગયો સાતમી નરક મોઝાર રે, મદ ॥ ૯ ॥
 એમ તન ઘન બેબન રાખ્યો મધરો મનમાં અહંકારો રે,
 એ અથિર અસત્ય સવિ કારમું વિણસે ક્ષણમાં બહુવારો રે
 મદ ॥ ૧૦ ॥ મદ આઠ નિવારો વ્રત ધારી પાળો સંયમ
 સુખકારી રે, કહે માન વિજય તે પામશે, અવિચળ પદવી
 નરનારી રે મદ ॥ ૧૧ ॥

એકાદશીની સજાયા

આજ મારે એકાદશીરે નણુલ ભીનધરી મુખ રહીચે રે
 પુજ્યાનો પડતર પાછો, કેહને કાંઈન દઈએ આજ ॥ ૧ ॥
 મારો નણુદોષ તુજને વહાલો મુજને તારો વીરો હુમાડાનાં

૬૦૪

બાચકાં ભરતાં હાથ ન આળ્યો હીરો આજ ॥ ૨ ॥ ધરતો
 ધંધો ઘણો કર્યો પણ એક ન આળ્યો આડો પરભવ જાતાં
 પાલવ જાણે તે મુજને દેખાડો આજ ॥ ૩ ॥ માગશ્ય મુદ્ધ
 અગિયારસ મોટી નેવુંજનના નિરખો દોઢસો કલ્યાણક મોટાં
 પોથી જોઈ જોઈ હરખો આજ ॥ ૪ ॥ સુવ્રતશેઠ થયો શુદ્ધ
 શ્રાવક મૌન ધરી મુખ રહ્યો પાવકપુર સઘજો પરજાળ્યો
 એકને કાંઈ ન દહીયો આજ ॥ ૫ ॥ આદ પહોર તે પોસહ
 કરીએ પ્યાત પ્રભુજનું ધરીયે મત વચ કાયા મે વશ કરીયે તે
 ભવસાધર તરીયે, આજ ॥ ૬ ॥ ઈર્ષ્યા સમિતિ લાપા ન જોડે
 આડું અવળું જેમે પડિકકમણાશુ પ્રેમ ન રાખે કહો કેમ
 લાગે લેખે આજ ॥ ૭ ॥ કર ઉપરતો માળા ફરતી, જીવ
 ફરે વતમાંદિ ચિતકું તો ચિંહુ દિશિયે, ડોલે, ઈશુ લજને
 સુખ નાંહી આજ ॥ ૮ ॥ પૌષધશાળે જોગા થઈને ચારકથાવળી
 સાધે કાંઈકે પાપ મીટાવણુ આવે બારગણું વળી બાંધે આજ
 ॥ ૯ ॥ એક જાદતી આજસ મરડે બીજી જાંથે મેડી નદીયોમાંથી
 કાંઈકે નિસરતી જઈ દરિયામાં પેડી આજ ॥ ૧૦ ॥ આદ
 બાઈ નથુંદ ભોજાઈ નાની મોટી વહુને સાસુ સસરા માને
 માત્રી શીખામણુ છે સહુને આજ ॥ ૧૧ ॥ હિંમ રત્ન વાયક
 ઉપદેશે જે નરનારી રહેશે, પોસહમાંદે પ્રેમ ધરીને અવિચલ
 લીલા લહેરો આજ ॥ ૧૨ ॥

પ્રથમપદની સજાગ્રય (નવપદની સજાગ્રય)

(રાગ - નચુદસતી એ દેશી)

વારી જાઉં શ્રી અરિહંતની, જોહતા ગુણ છે બાર મોહન
 પ્રાતિહારજ આઠ છે, મુક્ત અતિથય છે ચાર મોહનવારિ ॥ ૧ ॥
 વૃક્ષ અશોક મુર કુસુમની વૃષ્ટિ દિવ્ય ધ્વનિ વાણુ મોહન ચામર

૬૦૫

સિંહાસન દુદ્ધસિ લામંડલ ૭૩ વખાણ મોહનવારિ ॥ ૨ ॥
 પૂજા અતિશય છે, ભડો ત્રિભુવન જનને માન મોહન વચના
 તિશય જોજનગામી સમજે ભવિ અસમાન મોહનવારિ ॥ ૩ ॥
 જ્ઞાનાતિશય અનુતર તણા સંશય છોટાહાર મોહન લોકા લોક
 પ્રકાશત કેવલ જ્ઞાન ભંડાર મોહનવારિ. ॥ ૪ ॥ રાગાદિક
 અન્તરરિપુ તેહનો કીધો અન્ત મોહન જિહાં વિચરે જગદીશ્વર
 તિહાં સાતે ઈતિ સમંત મોહનવારી. ॥ ૫ ॥ એહવા અપાય
 પગમનો અતિશય અતિ અદ્ભૂત મોહન અહર્નિશ સેવા સારતા,
 દોડિગમે સુર હુત મોહનવારી. ॥ ૬ ॥ માર્ગ શ્રી અરિહન્તનો
 આદરીયે ગુણમેહ મોહન ચાર નિસેપે વાંદિયે જ્ઞાન વિમલ ગુણ
 મેહ મોહનવારિ. ॥ ૭ ॥

સિદ્ધ પદની સંજ્ઞા

(રાગ - અલખે જો હોલી હલખેડે)

નમો સિદ્ધાણું બીજે પદેરે લાલ, જોહના ગુણ છે આઠ રે,
 હું વારીલાલ, શુક્લ ધ્યાન અનલે કરીએ લાલ, આજ્યા કર્મ
 કોર રે, ॥ ૧ ॥ હું વારી લાલ, જ્ઞાના વરણી ક્ષયે લગ્નરે
 લાલ, કેવલજ્ઞાન અનંતરે હું દર્શના વરણી ક્ષયથી થયારે લાલ,
 કેવલ દર્શન કન્તરે, હું. નમો ॥ ૨ ॥ અક્ષય અનંત સુખ
 સહજથીરે લાલ, વેદની કર્મનો નાશ રે, હું મોહનીય ક્ષયે
 નિર્મલુ રે, લાલ, ક્ષાયક સમકિત વાસરે હું નમો ॥ ૩ ॥
 અક્ષય સ્થિતિ ગુણ ઉપન્યો રે, લાલ આણુ કર્મ અભાવરે હું
 નામ કર્મ ક્ષયે નીપન્યોરે લાલ, રૂપાદિક ગતિ ભાવરે હું
 નમો ॥ ૪ ॥ અગુર લધુ ગુણ ઉપન્યોરે, લાલ, નરહયો કોઈ

૭૦૬

વિલાવરે હું ગોત્ર કર્મના નાશથીરે લાલ, નીજ પ્રગટયા જમ
લાવરે હું નમો ॥ ૫ ॥ અનંતુ વીર્વ આતમ તણુરે, લાલ,
પ્રગટયો અંતરાય નાશરે હું આઠે કર્મ નાશથીરે, લાલ,
અનંત અક્ષય શુભ વાસરે હું નમો ॥ ૬ ॥ બેદ પગર ઉપ-
ચારથીરે લાલ, અનંતર પરંપર ભેદરે, હું ॥ નિશ્ચયથી વીતરાગનારે
લાલ, કારણ કર્મ ઉચ્છેદરે હું નમો ॥ ૭ ॥ જ્ઞાત વિમલની
જ્યોતિ મારે લાલ, લાસિત લોડા લોકરે હું તેહના ધ્યાન ઘડી
શશે રે લાલ, સુખિયા સઘળા લોકરે હું નમો ॥ ૮ ॥

આચાર્ય પદની સજ્જાય

(રાગ - શાલિભદ્ર ભાગી થયો એ દેશી.)

આચારી આચાર્યનો જી, ત્રીજો પદ ધરો ધ્યાન શુદ્ધ ઉપદેશ
પ્રેપતાજી કહ્યા અરિહંત સમાન મુરીશ્વર, નમતા શિવ સુખ થાય
લવ લવના પાતિકંજય સુ ॥ ૧ ॥ પંચાચાર પગાવતાજી આચાર્યુપે
પાલંત જત્રીશ જત્રીશ ગુણે કરીજી અલંકૃત તનુ વિલસન્ત મુરીશ્વર
નમ. ॥ ૨ ॥ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રના જી એકેકે આઠ આચાર,
આરહ તપ આચારનાજી ઈમ જત્રીશ ઉદાર સૂરી નમ. ॥ ૩ ॥
પડિ રૂપાદિકે ચૌદ છે જી વગી દસ વિધ યતિ ધર્મ આરહ
લાવના લાવતા જી એ જત્રીશ મર્મ સૂરી ॥ ૪ ॥
પંચેન્દ્રિય દમે વિષયથીજી ધારે તવવિધિ બલ
પંચ મહાનત પેપતાજી પંચાચાર સમર્થ સૂરી
નમ. ॥ ૫ ॥ સમિતિ ગૃપ્તિ શુદ્ધિ ધરેજી ટાલે ચાર કપાવ,
એ જત્રીશી આદરેજી ધન્ય ધન્ય તેહની માય સૂરી નમ. ॥ ૬ ॥
અપ્રમતે અર્થ ભાખતાજી ગણિ સંપદને આઠ જત્રીશ ચઉ
વિનયાદિકે જી. ઈમ જત્રીશી પાઠ સૂરી નમ. ॥ ૭ ॥ ગણધર
ઉપમા દીજીએજી યુગ પ્રધાન કહાય લાવ ચારિત્રી તેહવાજી

૬૦૭

તિહાં જિન માર્ગ કરાવ, સુરો નમ. ॥ ૮ ॥ શરતવિમલ ગુણ
માવતાજી ગાંજે શાસન મહિ તે વાંકિ નિર્મલ કરોજી, બોધિ
બીજ ઉચ્છાદ સુરો નમ. ॥ ૯ ॥

ચતુર્થ પદ સજ્જાય

ચોથે પદ ઉવજાયનું ગુણવંતનું ધરો ધ્યાનરે સુદરાજ
સમ તે કલ્યા પદ સુરિને સમાન રે, ॥ ૧ ॥ ચોથે જો સુરિસમાન
વ્યાખ્યાન કરે, પણ ન ધરે અભિમાનરે, વળી સુત્ર અર્થના
પાઠ દીધે, ભવિ જીવને સાવધાન રે. ચોથે ॥ ૨ ॥ અંગ
ઈગ્યાર ચઉદ પુર્વાંજે, વળી ભણે ભણાવે જોહરે, ગુણ પચવીશ
અક્ષર્યા દ્રષ્ટિવાદે અર્થના ગેહરે ચોથે ॥ ૩ ॥ બહુ નેહ
અર્થ અભ્યાસે સદા મન ધરતા ધર્મ ધ્યાન રે, કરે ગચ્છ
નિશ્ચિત પ્રવર્તકરિયે સ્થવિરને બહુમાન રે, ચોથે ॥ ૪ ॥
અથવા અંગ ઈગ્યાર જો વળી તેહના બાર ઉપાંગ રે, ચરણ
કરણિ સિતરી જો ધારે આપણે અંગ રે ચોથે ॥ ૫ ॥ વળી
ધારે આપણે અંગ પંચાંગી મતે શુદ્ધવાણી રે, નથગમ ભંગ
પ્રમાણુ વિચારને દાખતા જિન આણુરે, ચોથે ॥ ૬ ॥ સંઘ
સકલ હિત કારિયા રતનાધિક મુનિ હિતકર રે, પણ વ્યવહાર
પ્રપતા કહે દસ સમાચારી આચાર રે ચોથે ॥ ૭ ॥ જ્ઞન્દ્રિય
પંચથી વિષય વિકારને વારતા ગુણ ગેહરે. શ્રી જિન શાસન
ધર્મ ધૂરા, નિરવજતા શુચિ દેહરે. ચોથે ॥ ૮ ॥ પચવીશ
પચવિંશ ગુણ તણી જો ભાખી પ્રવચન મહિરે. મુક્તા ફલ
મુક્તિપરે દીપે જસ અંગ ઉચ્છાહે ॥ ૯ ॥ દીપે જસ અંગ
ઉચ્છાહે અધિક ગુણે જીવથી એકતાનરે એકવા વાચકનું ઉપમાન
કનું તેહથી શુંલ ધ્યાન રે, ॥ ૧૦ ॥

૬૦૮

પંચમ પદ સજ્જાયા

(રાગ - ધના શ્રી મગધ દેશ રાજગૃહી ખગરી)

તે મુનિને કહું વન્દન ભાવે જે પટકાય વ્રત રાખેરે,
ઇન્દ્રિય મણુ કમે વિષય ધણાથી, વસિ શાન્તિ મુધારસ ચાખેરે
તે ॥ મુનિ ॥ ૧ ॥ લોભતણા નિગ્રહને કરતા વણી પડિલેહણા
દિક કિરિયારે, નિરાશાસ યતનાએ ખડુ પદી વળી કરણુ શુદ્ધિ
ગુણ દરિયાવે, તે ॥ ૨ ॥ અહનિશ ચંચમ મોગશું સુકતા,
દુર્ધર પરિસહ સહતારે, મન વચન કાય કુશળતા જોગે, વરતાવે
ગુણ અનુસરતારે, તે ॥ મુનિ ॥ ૩ ॥ જાહે નિજ તનુ ધરમને
કામે. ઉપસર્ગાદિક આવે રે, સતાવીશ ગુણે કરો મોઢે સુત્રાચારને
ભાવે રે, તે ॥ મુનિ ॥ ૪ ॥ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર તણા જે,
ત્રિકરણુ જોગ આચારે, આંગે ધરે નિઃસ્પૃહતા શુદ્ધિ એ
સતાવીશ ગુણ સારે તે ॥ મુનિ ॥ ૫ ॥ અરિહંત ભક્તિ
સદા ઉપદિશે વાયક સુરિના સહાઈરે મુનિ વીણુ સર્વે ક્રિયા
નવિ મુળે તિર્થ. સકલ સુખદાઈરે તે ॥ મુનિ ॥ ૬ ॥
પદ પાંચમે, ઈશ્વિ પરે ધાવો, પંચમી ગતિને સાધો
મુખી કરજો શાસન નાવક, જ્ઞાન વિમલ ગુણ વાધો રે,
તે ॥ મુનિને ॥ ૭ ॥

સુંદરીના આયંબિલ તપની સજ્જાયા

સરસ્વતી સ્વામીની કરો સુપસાયરે સુંદરી તપનો ભણ
સજ્જાયરે રૂપલદેવ તણી અંગ જાતરે સુંદરીની સુનંદા માત રે
ભવિજન ભાવે એ તપ કાળેરે મનુષ્ય જનમનો લાહો લીળે
॥ ૧ ॥ રૂપલ દેવે જખ દિક્ષા લીધી સુંદરીને આરા નવિ
દીધી ભરત જાણે મુજ થાશે નારીરે એ મુજ પ્રણુ થકી છે

૬૦૬

પ્યારી રે ॥ ૨ ॥ ભરતરાય જન્મ પટખંડ સાધ્યોરે સુંદરી એ
તપ માંડી આરાધ્યો રે સાઠ ઉગર વર્ષ લગે સારે આંખેલ
તપ ક્રીધા નિરધાર રે ॥ ૩ ॥ ચૌદ રત્નને તપ નિધાન રે
લાખ ચોરાશી હાથીનું માન રે લાખ ચોરાશી જંહને વાજીરે
ભરતરાય આગ્યા તખ ગાજીરે ॥ ૪ ॥ ભરતરાય મોટા નરદેવરે
દોષ સાહસ સેવા સારે યજ્ઞરે અયોધ્યા નગરીએ ભરતજી
આગ્યારે મહિલા સર્વે મોતિડે વધાવ્યારે ॥ ૫ ॥ આ કુલુ
દાસં દુર્ગજ નારીરે સહુ કહે સુંદરી એન તુમારી રે કહે તુમે
એને દુષ્ણી ક્રીધીરે મુજ એનડીની ખખર ન લાંબીરે ॥ ૬ ॥
સહુ કહે અંખેલનો તપ ક્રીધારે સાઠ ઉગર વર્ષ પ્રસિદ્ધ રે
તનમે તુમે એની દિક્ષા પામોરે શ્વહદેવનું કુળ અલુવાળો રે
॥ ૭ ॥ ભરતરાયની પામી શિક્ષારે સુંદરીએ તવ લીંબી દિક્ષારે
કર્મ ખપાવીને કેવળપામીરે કાંતિવિજય પ્રજામે શિરનાભારે ॥ ૮ ॥

શ્રી પર્યુષણ પર્વની સજ્જાય

(રાગ - આજ મારે એકાદશીરે)

આજ મારે મન વસ્યારે લવિજન પર્વ પંજુસણ મોટા,
હોજો ખળેવ ને નોરતા જાણો. એ સર્વે છે ખોટા. આજ ॥ ૧ ॥
ચોથ છંદ અઠમ અઠાઈ, માસ ક્ષમણ પણ કરીએ; દેવ ગુરૂ
આણા મન ધરીએ, તો લવ સાયર તરીએ. આજ ॥ ૨ ॥
અઠાઈ ધરનો પોસો કેળે ગુરૂ વાણી રસ પીળે કલ્પ મૂત્ર ધર
પધરાનીને લાવે મન હિલસીને. આજ. ॥ ૩ ॥ કુંવર ગયવર
ખંધ ચઢાવી દોષ નિશાન વજડાવો. કલ્પમૂત્ર ગુરૂ પાસે રાખો.
પુજા લાવના લાવો આજ. ॥ ૪ ॥ તેલાધર દિન રડો જાણી.
કાઠીયા તેરને વારો. સંવત્તમરી દિન પ્યારસા મુણી. કોષ
કષાયને મારો આજ. ॥ ૫ ॥ મન વચન કાયાએ જે ક્રીધા,
પાય કર્મ જહુ કુડા મિચ્છામિ દુકકડ' દેઈ કરીને પડિકકમણા

૭૧૦

કરેા રૂડા આજ. ॥ ૬ ॥ સરસ ચિત્રો આણી પ્રભુની જે તર
નારી ધરશે કહે સધુ બાળક નીતિ વિજયનો તે શિવ ક્ષોડા
વરશે. આજ. ॥ ૭ ॥

પર્યુષણ પર્વની સમજાય

(રાગ - સાંસળાને મુનિ સંજમરાગે ઉપશમ કોણી ચડીવારે)

ભવીજીવોના લાભ્ય ઉપયોગી, પર્વ પશુસણ આપ્યા રે;
વર્ષનું સરવૈયું ચોખ્ખું કરવા, આઠ દીવસને જણાવ્યા રે.
ભવી. ॥ ૧ ॥ કર્મ અજણું મટાડવા માટે, પર્યુષણ દીન
રૂડા રે; હોળી બળવને નોરતા આદિ લૌકિક પર્વ છે કુડારે.
ભવી ॥ ૨ ॥ જન્મ મરણનું જોર હઠાવવા આશ્રય દાર નિવારે;
રે; માયા મમતાનું મુળ કારણ, મોહ તિમાર વિડારે રે, ભવી
॥ ૩ ॥ કર્મ કાઢવને શોષવા માટે, શાસ્ત્રમાં તપાસ્યા વખાણીરે,
જ્ઞાન અગ્નિનો દાહ લગાડી, કર્મ ફેડા જેમ ધાણીરે ભવી ॥ ૪ ॥
નિશ્ચિતિ ચિતની કરવા મુણજયો, કલ્પ સિદ્ધાંતની વાણી રે.
જમાઉધારના સરવાળા બેઝી, કાઢજયો વર્ષ કમાણી રે; ભવી
॥ ૫ ॥ ઉધારઆણ એણું કરજયો જો જો ? ન થાય દિવાળુ
રે, મનુષ્ય જન્મમાં જમે નથી કરતા; તેનું તે થાય બોધાળુ રે,
ભવી ॥ ૬ ॥ મુદ્દા ક્ષેપ પ્રભુ વીરનો બળી, જીવોને નિર્ભય
કરીને રે. નવવિધ ભાવનો લેાય કરીને, વ્યાખ્યાન નવ
મુણી જે રે. ભવી ॥ ૭ ॥ સમાન ધર્મીનું વાતસલ્ય કરવું,
ભક્તિભાવ ધરીને રે; ગુણ નુરાગ ગુણગાન કરીને દુષ્મની
દીનતા હરીને રે, ભવી ॥ ૮ ॥ ક્ષમાપના કરો સર્વજીવોને
અંતર વૈર વિસારી ચંડપ્રહોત વૃપને હઠાયન જુપે, જેમ કર્યા
તેમ ધારી રે; ભવી ॥ ૯ ॥ નિર્મળ કરવા વ્રજ્ય શલ્યોનું,

૯૧૧

અદ્ભુત તારના બહેરી રે; નાગકેતુ પેરે શમદમ ખી, જેમ ન ધાય
 ભવ ફેરી રે, ભવી ॥ ૧૦ ॥ વાપીક દીનના પાપ સડાનું, એપરેશન
 ચિત્તધરજ્યો રે પ્રતિક્રમણ સંવચ્છરી કરી ને, નિર્મળ ચેતન
 કરજ્યો રે ભવી ॥ ૧૧ ॥ આત્મિક ગુણને વિકસીત કરવા,
 દેવાધિદેવ જીહારો રે સદ્ગુણથી સાતઝેવને પૂરી, જિન આણા
 ધીર ધારો રે ભવી ॥ ૧૨ ॥ આવક ગવકતા ખાતા તપાસી,
 શાન્તિના ખીજ રોપાવો રે જૈનશાસનનો ડાંકો વજડાવી જૈન
 ધર્મ દીપાવો રે ભવી ॥ ૧૩ ॥ સર્વશિક્ષક સદ્ગુણનું લઈને,
 ભવનું ભ્રમણ નીવારો રે ભવસાગરથી પાર ઉતરવા, નાવિક એ
 તારનારો રે ભવી ॥ ૧૪ ॥ પંચ કૃત્યોથી પર્વ ઉજવડાવે,
 ધર્મના પુખ્ત વધારો રે નીતિનિયમનો ઉદય કરીને, મેળવીયે
 શીવ નારી રે ભવી ॥ ૧૫ ॥

પર્યુષણ પર્વની સજાયા

પર્વ પર્યુષણ આવિયા આનંદ અંગે ન માય રે, ઘર
 ઘર ઉતસવ અતિ ધણા, આ સંઘ આવાંને જાય રે, પર્વ પર્યુષણ
 આવીયા ॥ ૧ ॥ જીવ અમારી પડાવિએ, કીજીએ તત
 પચ્ચક્ષ્માણુ રે સાવ ધરી ગુરે વાંદીએ, મુણાંએ સુત્ર વખાણુરે,
 પર્વ ॥ ૨ ॥ આઠ દિવસ એમ પાત્રાએ, આરંભનો પરિહારો
 રે, નડાવણ ધોવાણ ખાંડણ, લીપણ પીસણ વારો રે, પર્વ, ॥ ૩ ॥
 શક્તિ હોય તે પચ્ચક્ષ્મીએ અઘાષ અતિ સારો રે, પરમ
 ભક્તિ પ્રીતિ લાવિને, સાધુને ચાર આહારો રે, પર્વ, ॥ ૪ ॥
 ગાય સોહાગણુ સવિ મમી, ધવલ મંગલ ગીત રે, પડવાને
 કરી પોષિએ, પારણે રહામી મન પ્રીત રે, પર્વ ॥ ૫ ॥
 સત્તર મેદી પૂજા રચી પુજીએ શ્રી જિનરાજ ૩, આગળ લાવના
 કાવિયે, પાતિક મલ ધોવાય રે પર્વ, ॥ ૬ ॥ લોચ કરાવે

૬૧૨

સાધુજી, ખેસે ખેસણાં માંડી ર, શિર વિલેપન કાજીએ, આપાપ
અંગથી છાંડી રે, પર્વ ॥ ૭ ॥ ગજ ગતિ આસે આસતિ,
સોડાગણુ નારી તે આવે રે, કુંકમ ચંદન ગહુક્ષી, મેલિંદે ચોક
પુરાવે રે, પર્વ, ॥ ૮ ॥ રૂપા મ્હોર પ્રભાવના ફરીએ તવ
સુખકારી રે, શ્રી ક્ષમા વિજય કવિ રાજનો બુધ માણુંક વિજય
જયકારી રે પર્વ ॥ ૯ ॥

ઢાળ બીજી બીજા વાખ્યાનની સજ્જાય

દેશી એ કરન્નેડી તામ લદા વિનવે.

શકસ્તવ કહે પુરણુ રોમાંચિત ઘટ્ટ, ભાવિ અતિત જિન
મન ધરીએ, પંચ કલ્યાણક એમ, શકસ્તવ ધુણે સદા શકસ્તવ
નામ તેહ લણી એ ॥ ૧ ॥ હવે ચિંતે મન ઇન્દ્ર, એ શું
નીપન્યુ, એહ અચ્છેરે જાણી એએ કોષક કાતને અંતે નીપન્ય
એહવા અચરિજકારી લોકને એ ॥ ૨ ॥ તોયે માહર! લક્ષિ
ઉતમ ઠામમાં, ગર્લ પાસટી મૂકવો એ તે કંપે હરિણુ ગમેષી
સુર પાયક ધણી, વાત અચ્છેરાં દસ કહયા એ ॥ ૩ ॥ જિનપદ
હલે ઉપસર્ગ મદથી તિર્થ થયું ગર્લ પાસટો જાણીએ, એ નિષ્કળ
જિન ઉપદેશ હરિ ધાતકિયે ગયા યુગલ નરક ગતિ પામીયા એ,
ચમરો સૌધર્મે જય ઉત્કૃષ્ટ તનુધણી આઠ અધિક શત સિદ્ધિયા
એ રવિસસિ મૂળ વિમાન વદત આવિયા અસંધરિ યતિપરે
પુજનાએ ॥ ૪ ॥ નીચકુલે નવિ હોય જિનચક્રી હરો યુગ નીચ-
કુલે નવિ ઉપજેએ કર્મે પ્રભાવે આવી ઉપન્યા પણુ જન્મ નવિ
સંભવે એ ॥ ૫ ॥ લવ સતાવિશ માંહે મરિયા ત્રાંજે ભવે
ગોત્રમદે એ પાંધિયોએ તિણે હેતે થયુ એહ પણુ એ મૂકવા
ક્ષત્રિયકુલ નરપતિ જિહાએ ॥ ૬ ॥ ક્ષત્રિયકુલ આમે ભૂપ
શિદ્ધારથ ત્રિશક્તા રાણી તે હતી એ ઠાવો એ તસ કુખે તસ

૬૧૩

ખેટી તણો ગર્જાં અછે તે તિહાં કયો એ ॥ ૮ ॥ શીઘ્ર કરો
આદેશ માહરા વાલહા તહતિ કરીને ચાલીયો એ વૈદ્ય નિર્મલ
રૂપ કરી નીજ શક્તિથી નિરાખાધશુ તે લહી એ ॥ ૯ ॥
થાપ્યો ત્રિશક્તા કુળે જ્યારી દિનપછી માનુ શુભ લગત જોવા
રહ્યા એ ત્રણુ જ્ઞાને ભગવંત આતી ત્યા વસ્યા આસોજ વદી
૧૩ દિને એ ॥ ૧૦ ॥ સુંદર ધર મુખ સેજે સુતિ સુંદરી
મુખત ચાદ લહે મજ્જિમનિસિએ ગજ વૃષભ સિંહ શ્રી દામ
શરી રવિ ધ્વજ ઘટ સરોવરો દધિ વિમાન રથણુ શિખા એ
॥ ૧૧ ॥ સિંહ પ્રથમ મુખ માંહે પેખે પેસતો અવર સમે એમ
જાણીએએ નીરખી હરખી તામ કંત કહે મુણો શુર વીર સુત
હોયશે એ ॥ ૧૨ ॥ દેવાનંદા તામ દેખે એહવુ મુજ મુદણાં
ત્રિશક્તા હરે એ ઋષભકત કહે એમ ન રહે રંકધરે રતન
નિધાન પરે એહવો એ ॥ ૧૩ ॥ વારી ધરે મુખ સેજ અને
વળી મુખનડા મુત્રમાંહી વર્ણવ્યાએ ઉજ્જવલગજ ચક્રિંતરે
ઐરાવણુ સમે આવીને ઉભો રહ્યો એ ॥ ૧૪ ॥ લખટ પુષ્ટ
જમ્મુ દેહરે તીખા શૂંગ છે ઉપસમ લોચણાં એ સિંહ
ઉજ્જવલ તીખી દાદ અને શુભ લક્ષણો ઉત્ત સૌમ્ય સૌહાર્મણો
એ ॥ ૧૫ ॥ લક્ષ્મી કમલે વસંતી હિમવંત પર્વતે પદ છે
અસિનવો એ એક કોડી વીશલાખ ખટ વલયે મળા ચોથે
લક્ષ્મી દેવતાએ ॥ ૧૬ ॥ ચાર મુખનનો અર્થ લાંખિ રાખીએ
સત્ર વખાણુ ખીનુ યસુ એ વડા કલ્પ દિન એમ ઉત્સવશુ
કરો જ્ઞાન વિમલ ગુર મુખમુણીએ ॥ ૧૭ ॥

૫૮૫ વ્યાખ્યાનની સજાગ્રામ

(રાગ - મુજ ખપીનેરે તાર)

ઇન્દ્ર વિચારે ચિતમાંજ એ તો અચરીજ વાત નીચ
કુલે ન આવે કદીજ ઉત્તમ પુરૂષ અવદાત. “સુશુભ નર” જુઓ

૭૧૪

જીમ્મો કર્મ પ્રધાન, કર્મ સખલ બળવાન, મુગુલુ નર જી' ॥૧॥
 આવે તો (પણ) જન્મે નહીજી, જિત ચક્ષી હરિ રામ, ૬મ
 ભોગ રજન કુલે જી. આવે ઉત્તમ ઠામ સુ, ॥ ૨ ॥ કાલ
 અનંતે ઉપન્યાજી, દશ અચ્છેરાં રે હોય, તિણે અચ્છેર એ
 ચણું જી ગલં હરણુ દશ માહે શુ'. ॥ ૩ ॥ અથવા પ્રભુ
 સત્યાવીસમા જી. લવમાં ત્રીજે રે જન્મ ચરિચિ લવે કુલ મદ
 કાચોજી. તેથી બાંધ્યું નીચ કર્મ, સુ'. ॥ ૪ ॥ એત્રકર્મ
 ઉદયે કરી જી. માહણ્ય કુલે ઉવવાય ઉત્તમ કુલે જે અવતરે જી.
 ઈંદ્રજિત તે થાય સુ. ॥ ૫ ॥ હરિણુ ગમેથી તેડીતે જી.
 હરિ કહે એહ વિચાર. વિપ્ર કુલથી લેઈ પ્રભુજી, દાત્રિય કુલે
 અવતાર. સુ. ॥ ૬ ॥ રાયસિદ્ધારથ ઘર બલીજી રાણી ત્રિશલા
 દેવી તાસ કુખે અવતારીયાજી. હરિ સેવકે તતખેવ, સુ. ॥ ૭ ॥
 ગજ વૃષભાદિક સુંદરજી. ચૈદ્ર સુપન તિણિવાર. દેખી રાણી
 જેહવાંજી. વર્ણવ્યાં સુત્રે સાર સુ. ॥ ૮ ॥ વણુન કરી સુપન
 તણુજી. મુકી ખીજી વખાણુ શ્રી ક્ષમા વિજય ગુર તણોજી
 કહે માણેકે ગુણ ખાણુ મુગુલુ નર. ॥ ૯ ॥

સજ્જાય પર્યુષણી

રાગ - પ્રભુ પાસનું મુખકું જેવા

નવ ચઉમાસી જમાસી દોયમાસી માસી દોઢ માસી દુગ દુગ
 દુગ ત્રણ માસી કાધિ એહ જ માસી ॥ ૧ ॥ માસ ખમણુ પાર
 જાણી બહોતેર પખ દિલ આણો પણુ દિન ન્યુન જમાસ દોશત
 ગુણતીસ હકું તાસ ॥ ૨ ॥ ભદ્ર મહાભદ્ર પ્રતિમાં તેમ સર્વતો
 ભદ્ર પ્રતિમાં દુગ ચઉકસ દિન વાન પાર અક્રમ ગુણખાણુ ॥૩॥
 દિક્ષા દિનેથી સહીએ પારણાદીન થકી કહિયે ત્રણશે એગણુ
 પચાસ ચઉવિહાર ઉલ્લાસ ॥ ૪ ॥ પાર વરસ ૫૮ માસ ઉપર

૬૧૫

પપ્પ એક માસ એમ હવસ્થ પર્વાય પ્રભુ જૂ'લકગામે જાય
 ॥ ૫ ॥ ઝગ્નુ વાલિકા તીરે જીર્ણ ચૈત્ય અદુરે સામા ઠોટ'ખીને
 મેટે શાલિ વૃક્ષ તણે હેંદે ॥ ૬ ॥ છઠ ભકતને અંત ગોદુહિકાઈ
 ખેસંત માધવ વૈશાખે રંગે શુદ્ધિ દશમી ઈંદુ સંગે ॥ ૭ ॥
 ઉત્તરા શાસ્ત્રની યોગે પાછલે પહોરે પ્રસંગે સુર્પ પશ્ચિમ જાવે
 વિજય મુહુર્ત તિહાં આવે. ॥ ૮ ॥ હવે પ્રજુજ્ઞાન પાવે સકલ સુરા
 સુર આવે દીધો તિહાં ઉપદેશ ઠોઠ નલહયો ધર્મ લેશ ॥ ૯ ॥
 તિહાંથી અપાપાયે આગ્યા સમવસરણ કરી જાયા તિહાં પ્રભુ
 દેશના દીધી કલ્પ કંઠોરે પીધ ॥ ૧૦ ॥

નામ કેતુની સજ્જાય

શ્રી જિન ચરણે તમીરે, સદગુરુ ચરણ પસાય સહુણા
 અદ્ભુતે મહિમા કંઠુરે, સાચો શિવમુખ દાય સહુણા ભવી
 ભાવ ધરી આરાધીએરે, અદ્ભુત તપ મુખકાર સહુણા ॥ ૧ ॥
 નાગકેતુ અદ્ભુત કરી રે, જગ પામ્યા જયકાર સહુણા ॥ ૨ ॥
 ચંદ્રકાંતા નયરોએ રે, વીજયસેન નરનાહ સહુણા શ્રી કાંત વ્યવહાર-
 રોએરે, શ્રી સખીને શીરનાહ સહુણા ॥ ૩ ॥ દાય ઉપાય બહુ
 કરા રે શ્રી સખી પામી પુત્ર સહુણા તે દંપતી આનંદીયારે, અખ
 રહેસે ધર સુત્ર સહુણા ॥ ૪ ॥ પરવ પશુધણ આદિયારે,
 અદ્ભુતની કરે વાત સહુણા બાહુડા તે સાંલસીરે, જાતી સમરણ
 જાત સહુણા ॥ ૫ ॥ અદ્ભુત તપ તવ આદરીરે રે, બાલ તજ્યો
 સ્તન પાન સહુણા સધુ વયના સંગેગથી રે, તતુ દ્યુતિ હોત મહાન
 ॥ ૬ ॥ માતાપિતા દેખોનેરે, મનમાં ખેદ ન માય સહુણા
 મંત્ર જંત્ર મણી ઓષધીરે કીધા ક્રોડ ઉપાય સહુણા ભવિ ॥ ૭ ॥
 મૂઝિત થઈ ધરણી દ્યો રે, મૃત જાણી તવ બાલ સહુણા
 સેઈ દાદ્યો તે ભૂમિમાંરે પિતા પોહતો કાલ સહુણા ભવિ

૭૧૬

॥ ૮ ॥ તપ શકતે ધરણી પતી રે, આસન ક'યુ તામ સહુણા
 અવધિગાને દેખીનેરે, આવી તીહાં શીર નામે સહુણા ભવિ
 ॥ ૯ ॥ અમૃતપાને સીંચીનેરે, રાજપુરુષ દુરદત સહુણા ધન
 હરતા તેવારીઆરે, સખી ભાષે વીરતંત સહુણા ભવિ ॥ ૧૦ ॥
 આગ્રહવશું ધરે મૂખીઓરે છંદ્ર ગયા નીજ ઠામ સહુણા રાય લોક
 હરખે કરી રે, નાગદેવ ધર્યો નામ સહુણા ભવિ ॥ ૧૧ ॥ છઠ
 અકૃમ તપસા કરે રે, ધારે શીલ મહંત સહુણા ચૈત્ય સંધ નૃપ
 રે, લોકનેરે વ્યંતરથી રાખંત સહુણા ભવિ ॥ ૧૨ ॥ એક દિન જિનવર
 પૂજતાર, અંગે ડસ્થો જુજંગ સહુણા ભાવના રસ રંગમારે
 ધ્યાન સકલ ધરે અંગ સહુણા ભવિ ॥ ૧૩ ॥ શ્રેણી ક્ષેપક
 દેવસ લહીરે મહીયલ કયા રે વિહાર સહુણા શૈલેશી કરજો કરીરે.
 કરે શિવ રમણી શુ ધ્યાર સહુણા ભવી ॥ ૧૪ ॥ ઓગણીસે
 ઓગણત્રીસમારે આવણુ શુદ્ધ શુભ ત્રીજ સહુણા નારાયણ વિજય
 પદ સેવતારે ગંભીર દીસો રસ રીઝ સહુણા ભવી. ॥ ૧૫ ॥

દીવાળી સજ્જાય

(રાગ - ઓધવજી સંદેશો કહેળે શામને)

દીવાળી રઠીયાળી પર્વ સોહામણું, પ્રેમધરીને આશધે
 નરનાર જો. મન, વચન, કાયાની સ્થિરતા ઢેળવી, જીવનજયેત
 જગાવે જય જયકાર જો. ॥ દી૦ ૧ ॥ સુરપતિ નરપતિ સેવિત
 તીર્થપતિ પ્રજુ, સિદ્ધારથ ત્રિશક્તા દેવીના નંદ જો. ચોમાસું
 ઇલ્લુ કરવાને પધારીયા પાવાપુરીમાં ધરધર વર્ત્યો આતંદ જો.
 ॥ દી૦ ૨ ॥ ચૌદશ દીવાળીનો છઠ તપ આદરી, પર્યાકાસને
 ખેસી શ્રી ભગવાન જો. સોળ પહોર સુધી આપે મધુરી દેશના,
 સમોસરણમાં કરવા જગ કલ્યાણ જો. ॥ દી૦ ૩ ॥ પંચાવન

૭૧૭

અધ્યયન પુણ્ય વિરાઠનાં, પંચાવન પાપોના ફલ વિસ્તાર જો,
 વિદ્યુ પૂજ્યા છત્રીશ સવાસો દાખવે, ઉપદેશે આગમ-નિગમનો
 સાર જો. ॥ દી૦ ૪ ॥ દીવાળીની રાતે છેલ્લા પહેરમાં,
 સ્વાતિયદે વર્ધમાન ભગવાન જો. નાગકરણમાં સર્વાર્થ સિદ્ધ
 મુહુર્તમાં, કર્મો તોડી, પાપ્યા પદ નિર્વાણ જો. ॥ દી૦ ૫ ॥
 મલ્લકી નવ, નવ-લિચ્છવી ગણના રાજવી, આહાર પોસહ,
 લઈ સાંસળે ધર્મ રસાળ જો. ભાવ ઉદોત ગયો ને અંધાર
 થયુ, એમ એ જાણી, પ્રગટાવે દીપમાળ જો. ॥ દી૦ ૬ ॥
 પડવે પ્રાતઃકાળે ગૌતમ સ્વામીને, પ્રગટયુ કેવળ તે એ પર્વ
 પ્રધાન જો. ખીન્ને જમાડયા ગઢેને નંદીરાયને, ભાઈખીજનું પર્વ
 થયું એ પ્રમાણ જો. ॥ દી૦ ૭ ॥ ત્યારથી પર્વ દીવાળી
 પ્રગટયુ વિશ્વમાં, “વીર સંભારણુ” સ્થિર અનુ જગમાંય જો.
 લોક લોકોત્તરમાં છે પર્વ એ મોટકું ઉજવતાં નરનારી સૌ
 હરખાય જો. ॥ દી૦ ૮ ॥ ધર્મી હવ દીવાળીનો હક ઉચ્ચરે,
 દીવાળીનો પોસહ કરે અહુમાન જો. વીર દિશુને વંદન-પૂજન-
 જયેવાથી, ભકિતભાવે આરાધે એક તાન જો. ॥ દી૦ ૯ ॥
 (૧) મહાવીર સર્વજ (૨) પારંગત પ્રભુ, (૩) ગૌતમ સ્વામી
 સર્વજનો કરે જાપ જો. હૈં હ્રીં શ્રીં પ્રારભે, ને અંતે નમઃ,
 માળા વીથ તે કાપે સધળાં પાપ જો. ॥ દી૦ ૧૦ ॥ દીવાળીમાં
 સુધો તપજપ ને કરે, લાખ કોડ ફળ પામે તે ઉજમાળ જો.
 નવસે વખે ઉત્સવ રંગ વધામણાં ચારિત્ર-દર્શન ધરધર
 મંગળમાળ જો. ॥ દી૦ ૧૧ ॥

૩૦ મહાવીર સ્વામીની સજ્જાય (દીવાળીની)

આધારજ હું તો રે એક મને તાહરો રે, હવે કોણ
 કરશે રે સાર; પ્રીતસહી હતી રે પહેલા ભવ તણી રે

૭૧૮

તે કેમ વિસરી રે જન્ય આધારજી ॥ ૧ ॥ મુજને મેલ્યો રે
 ટળવળતો છ'હાં રે, નથી ઢાઈ આંસુ લોવણ હાર; ગૌતમ
 ક્ષીને રે કાણુ બ્રહ્માવશે રે, કાણુ કરશે મોરી સાર. આ. ॥ ૨ ॥
 અંતર જામી રે અણુઘટતું ક્યું રે, મુજને મોકલ્યો રે
 ગામ; અંતકાસે હું સમજ્યો નહીં રે, જે છેલ્લે દેશે મુજને
 આમ. આ. ॥ ૩ ॥ ગદ્ગદે શોભા રે ભરતતા લોકની રે,
 હું અજ્ઞાની રહ્યો છું આજ; કુમતિ મિથ્યાત્વી રે જેમ તેમ
 બોલશે રે, કુણ રાખશે મોરી સાજ. આ. ॥ ૪ ॥ વશી
 દુલપાણી રે અજ્ઞાની ઘણો રે, દીધું તુજને રે, દુઃખ;
 કલ્યા આણી રે તેહના ઉપરે રે, આણું બહોળું રે સુખ.
 આ. ॥ ૫ ॥ જે અધમતોરે બાળકે આવિયો રે, રમતો જલશ્રુ રે
 તેહ; કેવલ આપી રે આપ સમો ક્યો રે, એવડો સો તસ
 સ્નેહ. આ. ॥ ૬ ॥ જે તુજ ચરણે આવી ડંકીયો રે, કીધો
 તુજને ઉપસર્ગ, સમતા વાળી રે તે ચંડકાશીયે રે, પામ્યો
 આઠમું રે સ્વર્ગ આ. ॥ ૭ ॥ અંદનબાળા રે અંદના
 બાકુલા રે, પડિલાબ્યા તુમને સ્વામ, તેહને કીધી રે
 સાહુણીમાં વડી રે, પહોંચાડી શિવધામ. આ. ॥ ૮ ॥ દિન
 બ્યાસીના માત-પિતા કુવા રે, બ્રાહ્મણ-બ્રાહ્મણી દોષ
 શિવધુર સંગી રે તેહને તે ક્યો રે, મિથ્યા મલતસ ધોય.
 આ. ॥ ૯ ॥ અણુનમાસી જે મહાપાતકી રે, કરતો મનુષ્યનો
 સંહાર; તે પાપીને પ્રભુ તમે ઉદ્યો રે, કીધો ઘણો સુપસાય.
 આ. ॥ ૧૦ ॥ જે જલચારી રે હુંતો દેડકો રે, તે તુંમ ધ્યાને
 સોહાય; સોહમવાસી રે સુરવર તે કીયો રે, સમકિત કેરે
 સુપસાય. ॥ ૧૧ ॥ અધમ ઉદ્ધર્મા રે એહવા તે ઘણું રે,
 કંઠુ તસ જ્ઞેતા રે નામ; માહરે તાહરા નામને આશરો રે,
 તે મુજ ફલશે રે કામ આ. ॥ ૧૨ ॥ હવે મેં જનણું રે
 પદ વીતરાગનું રે, જે તે ન ધર્યો રે રાગ; રાગ ગયેથી

૬૨૯

ગુણ પ્રગટયા સવે રે, તે તુજ વાણી મહાભાગ. આ. ॥ ૧૩ ॥
 સવેગ રંગીરે ક્ષપક શ્રેણી ચઢ્યો રે, કરતો ગુણનો જમાવ;
 દેવલ પામ્યારે સોડાલોકનારે, દીકા સધળા રે ભાવ. આ. ॥ ૧૪ ॥
 ત્યાં ઇંદ્રે આવી રે જિનપદે થાપીયો રે, દેશના દીશે અમૃતધાર;
 ૫૫૬૬ જુઝી રે આતમ રંગથી રે, વરીયા શિવપદ સાર. આ. ॥ ૧૫ ॥

ગૌતમ સ્વામીની સંજ્ઞા

હે ઈંદ્ર જૂતિ તાહરા ગુણ કહેતાં હર્ષ ન માય હે ગુણ
 દરિયા સુર વધુ કરજેડી ગુણ ગાય જે શંકર
 વિરચીની જોડી વળી મોરશીધરને વિછોડી તે જનજ
 સાથે પ્રોતી જોડી ॥ ૧ ॥ વેદના અરથ સુણી સાચા વીરના
 ચેલા થયા જાયા કોઈ લબ્ધિએ ન રજા કાયા ॥ હે ॥ ૨ ॥
 પરિગ્રહ નવવિધના ત્યાગી તુંમચી જગરણુ દશા જગી ધર્મ
 ધ્યાન શુકલ ધ્યાનના રાગી ॥ હે ॥ ૩ ॥ અનુયોગ ચારના
 બહુ જણુ તેણુ નિર્મળ પ્રખળ તુજ નાણુ અમૃતરસ સમ મીઠી
 વાણુ ॥ હે ॥ ૪ ॥ જે કામ નૃપને રમવા દડી તણુ ગતિ
 ત્રિવટે તેહ પડી તે રમણી તુજને નહીં નડી ॥ હે ॥ ૫ ॥
 અતિ જગરણુ દશા જગી ભાવક સધળી ત્યારે જાગી કહે
 ધર્મ જીત નોખત વાગી ॥ હે ॥ ૬ ॥

ચંદન બાળાનો સંજ્ઞા

ગુરુ અભિગ્રહ ધારી શ્રીર કૌશાંબી આખ્યા ષટ માસી
 તપસી વીર એ ગુરુ મન જાળ્યારે ॥ ૧ ॥ દાસી ભાવે રાવણ
 શિર મુંડિત નિગડિત પગથીરે ઘર હંબર રહી અડદ સુપડામાં
 રડતી દીશે કરથીરે ॥ ૨ ॥ ઈંમ આતી નિત્ય બિહ્વા કાળે

૭૨૦

આવે જીનવર રાયારે મંત્રી ધરણી નંદા એક દીન દેખી દુર્ગળ
કાયારે ॥ ૩ ॥ નિજ પતિને એત્ત'ભા ખોલી તેણે વિનવિએ
રાયારે કાંઈક પ્રભુજીને છે અભિગ્રહ ફરી ફરી પાછા જાયરે ॥૪॥
રાગ મંત્રા મૃગાવતી નંદા મેળવે શુદ્ધ આહારરે પણ જગ
શુદ્ધ ખપતે ન કરે ક્રીધા અનેક પ્રકારરે ॥ ૫ ॥ દેખી ચંદન
ખાગાને ઘેર અભિગ્રહ પ્રસન્ન આવ્યા નિરખી હરખી ઈણીપરે
ખોલે હ્યો પ્રભુ અડદ નિપાયરે ॥ ૬ ॥ સિયા અડદ શિર
ફુંદુભિ વાખી પંચ દિવ્ય તીહાં ચાવે સાડા બાર સોવન કોડા
વરસાવે સુરનર પતિ બહુમળીયારે ॥ ૭ ॥ શક શતાનિક રાય
ધનાવહ વંદે પ્રભુના પાયા ચંદન ખાળા મૃગાવતી નંદા મંગળ
કરી ગુણ ગાય ॥ ૮ ॥ તિરથ સ્થાપન સમયે હોશે સ્ફુલ્લીમાં
શિરદાર કેવળ અમૃત આસ્વા દીને લહેશે સુખ નિરધારરે ॥૯॥

ચંદન ખાળાની સજઝાય

(રાગ - રાનના એ દીવડા)

મારું મન મોહુ'જી હાં મોહુ'જી એમ ખોલે ચંદનખાળારે
મુજ ફળીયો સુરતરે રસાળરે મારું ॥ ૧ ॥ હુ'રે ઉંખરેડે ખેડી
હુ'તી અક્રમ તપને અંતે હાથ ડસડસા ચરણે ખેડી મારા મનની
ખંતેરે ॥ ૨ ॥ શેઠ ધનાવહે આણી દીધા અડદ ખાકુળા જયારે
એવામાં શ્રી વૌર પદાર્થ કરવા મુજ નિસ્તારેરે ॥ ૩ ॥ ત્રિશુવન
નાયક નિરખી નયણે હરખી ચિત્ત મઝાર ઉર્ધ્વ આંસુ જળ હું
વરસંતી પડિલાબ્યા જયકારરે ॥ ૪ ॥ પંચ દિવ્ય તવ દેવ કર
શુચિ વરસી કંચન ધાર માનુ અડદ અજ દેવા મિથે શ્રી વોર
કર્પા તેણીવારરે ॥ ૫ ॥ રાન વિમલ પ્રભુજીને હાથે લીધા
સંયમ બાર વસુમતી તવ કેવળ સહીને પામી ભવજલ પારરે ॥૬॥

૭૨૧

શ્રી રોહિણી તપની સંજ્ઞાય

(રાગ - સ્વામી તુમે કાંઈ કામલુ કાકુ)

વદે હેંડ હરખ ધરેવી રોહિણી નામે વિદ્યાદેવી સાંભળેઃ
સસનેદી ભવિયા ? સાંભળો ગુણગેહી સોળેમાં એ મુખ્ય કહીને
તસ તપ કરી દળ લીને ॥ ૧ ॥ રોહિણીને કાંઈ ઉપવાસ
પૂજે શ્રી વાસુપુજ્ય ઉલ્લાસ આઠ પ્રકારની પૂજા રચાવે
વાસુપુજ્ય જિન હેંડે ધ્યાવે ॥ ૨ ॥ દાન ધણા બહુમાને દોને
રોહિણી ચરિત્ર હૈયે ભાવીને સિદ્ધમતીએ ભવસુખ ટાળુ* કડલુ*
દુ*ળદુ* મુતીને આલુ* ॥ ૩ ॥ ભરતારે પણ ધરથી કાઢી
બહુલ ભવે દુઃખ પામી ગાઢી વળી દુર્ગતિ વાધે દુઃખ ખાણી
ભગિયા મુતીવર નિર્મળ નાણી ॥ ૪ ॥ મુતી ધુરથી તસ
ચરિત્ર વખાણી ઇમ ઉપદેશે કરણા આણી સાત વરસને સાત
જ માસ રોહિણી તપ કરવ્યો સુવિલાસ ॥ ૫ ॥ મુનિ વચને
એ તપ આરાધ્યે જગ જસ મહિમા સખજો વાધ્યે થઇ રૂપ
પુત્રી રોહિણી નામે બોળ ભલા મન ગમતા પામે ॥ ૬ ॥
પિયર સાસરે થઇ માનીતી ગહગહે રોહિણી જગત વદિતિ
આઠ પુત્રને પુત્રી ચાર પામી રોહિણી અતિ મનોહાર ॥ ૭ ॥
તપ ઉજમણુ વિધિ વિસ્તારે અશોક વૃક્ષને મળથ ચઢાવે
વાસુપુજ્ય જિન દિક્ષા દીધી અંતે અણુસાણુ કરીને સિદ્ધિ
॥ ૮ ॥ ઈમ બહુલ સુખ રોહિણી પાવે રોહિણી દેવી તપ
પ્રસાવે વિમલ વિજય ઉવજ્જાવને શિષ્ય રામ વિજય
લહે સયલ જગીશ ॥ ૯ ॥

૭૧૨

ગોલ્લદ્ર શેઠ તથા શાલીમદની સજ્જાય ઢાળ પહેલી

(રાગ - કર્મન છૂટે પ્રાણીયા)

ચૌદસે' બાવન ગણપતિ તેહના પ્રણમીને પાપરે શાસિસદ્ર
ગોલ્લદ્ર શેઠના વર્ણવું' ઝળના સમુદાયરે ઝણુ મત કરજેરે
માનવી ॥ ૧ ॥ ઝણુ મત કરજેરે માનવી દેણુ' મોટી બલાયરે
દીધા વિણુ છૂટે નહીં' કાજે કોટી છિપાયરે ॥ ૨ ॥ સુખમાં
કહીય સુવે નહીં જોહને માથે છે વેરરે રણીયોતે વ્યલિચારી
વળી ધણુ' ભમ્યો વળી ચરરે, ઝણુ. ॥ ૩ ॥ એ પાંચે રહે
દુખજા રાત દિવસ સહે તાપરે ધન્ય ધન્ય મુનિરાજને
તજ્યા પાંચે સાંતાપરે ॥ ૪ ॥ એક ભવે દશ સો ભવે લીચે
લેણુદાર તેહરે દેગદાર દુઃખથી દીએ એલમાં નહિ સંદેહરે ॥ ૫ ॥
રૂપીયો અગ્યારમો પ્રાણુ છે રે લોક મુજાણુરે લેહને પાછો
નવિ, દિથે ત્યારે દુઃખે દશ પ્રાણુરે. ॥ ૬ ॥ માયા મોટી
આજીવિકા સગાં સગાંધી છે હેઠરે માયા વિના જગમાં સહુ
દીઠા કરતા તે વેઠ ॥ ૭ ॥ સહેણુ' શાસિસદ્ર શેઠજી લીધું' એ
સંકેતરે ગોલ્લદ્ર શેઠે રે આપીયું' પેટી નવાણુ' સુહેતરે ॥ ૮ ॥
દીપ વિજય કવિરાજજી પૂરવ સૂરી મહારાજરે પૂરવ ભવ
વણ્ય વણુજ્યા તિમ વરણુશું' આજરે ॥ ૯ ॥

ઢાળ બીજી

(પાટલી પુરમહિ પ્યારે)

જંભુદ્રિપે ભરત મજાર જયપુર નગર વસે મનોહાર ગઠ મઠ
મંદિરે દીપે માનુ અલકાપુરને ઝીપે ॥ જ' ૧ ॥ જયસેન
રાજરે રાજે છત્રપતિ આણુ નિઃકંઠકે જાજે રાણી ગુણવંતી

૭૨૩

જસ નામ દોય કુલ નિરમળ ગુણુ વિસ્રામ ॥ જ' ૨ ॥ તેહ
નગરનો વાસી લક્ષ્મી કોટિધવજ સુવિલાસી ધનદત્ત નામેરે વણીક
અભંગ દ્વાર ને સુકૃત કમાણી ॥ જ' ૩ ॥ રાત પુત્રને સહુ
પરિવારે જેન ધર્મ વાસિત જ્યઠાર તપ જય કહિયા પ્રત
પરજીખતય પરલવ સુકૃત તણુ મંડાણ ॥ જ' ૪ ॥ એહવે
ખીજા નગરનો વાસી રાજપાલ નામે ગુણુરાશ જયપુર નગરે
આવ્યા ધનદત્ત શેઠ તણે મન લાગ્યા ॥ જ' ૫ ॥ પુત્ર છે
રાજપાલને એક તેજપાલ નામે સુવિવેક તેજપાલને પુત્રા છે
ચાર એણીયેરે પુત્ર પિતા પરિવાર ॥ જ' ૬ ॥ ધનદત્ત શેઠનીરે
પાસે વાણેતર થઈ રહ્યા ઉલ્લાસે નહિ વાણેતર શેઠ સગાઈ
ધારે શેઠજી ધર્મ સગાઈ ॥ ૭ ॥ માત પિતા સગપણુ પરિવાર
અનંતી હુઆ અવતાર દિપ વિજય કવિરાજ પ્રધાન સાહમિનું
સગપણુ પુણ્ય નિધાન ॥ ૮ ॥

દાળ ત્રીજી

(સવિનું વદોરે સુરીશ્વર ગચ્છપપા)

તેજપાળ એક દીન ઈમ ચિંતે તીરથને અનુસરીયે જોઈથી
તરિયે તેહીજ તીરથ સેવી ભવજસ તરીયે ધન્ય શાસન રે તિરથ
જય ઉપગારી ॥ ૧ ॥ તેહમાં જંગમ થાવર તિરથ દોય ભેદે
છે વાર જંગમ તિરથ છે બહુ ભેદે વર્ણુપુ તેણે ઉદાર ધન્ય
॥ ૨ ॥ અરિહંત ગણુધર નિધમા તિરથ તિર્યપતિ જસ નામ
અરિહંત સુરી પાઠક મુનિવર ચઉવિહ તિરથ ધામ ધન્ય ॥ ૩ ॥
શ્રુત કેવલી દશ પુરવી ગણુધર પ્રત્યેક બુદ્ધ કહિયે એ ચઉવિહ
સંધ તિરથ પ્રભુની આણુ શિરપર વહીયે ધન્ય ॥ ૪ ॥ દરશન
ગાન ચરણ એ તિરથ રતનત્રયી જસ નામ તિરથ સાધુ સાધ્વી
આવક આવિકા ગુણુ વિસ્રામ ધન્ય ॥ ૫ ॥ દ્વાદશાંગી પ્રદયન

૭૨૪

સંધ તિરથ અરિહા ઓપમ જેહને વિશેષાવશ્યક વળી ભગવતી
દીકા નમો તિથ્યસ્સ કહે એહને ધન્ય ॥ ૬ ॥ રાત્રી રાત્ર
થકી જે તરીયા પ્રવચન સંધ પસાય પ્રવચન સંધ થી તીરથ
રાજજી નમો તિથ્યસ્સ કહેવાય ધન્ય ॥ ૭ ॥ એ સહુ જંગમ
તિરથ પ્રભુને વદો વાર હજાર તેજપાલ એમ પ્રભુએ તિરથ
દીપ વિજય જયકારે ધન્ય ॥ ૮ ॥

દાળ ચોથી

(કપુર હોયે અતિ ઉજારે)

ધ્યાવે સ્થાવર તિર્થનેરે તેજપાલ એક ધ્યાન સિદ્ધાચલ
ગીરનારજીરે સમેત શિખર બહુમાનરે ભવિયાં વદો તિરથરાજ ॥૧॥
પાંચ કલ્યાણક ભૂમિકારે બહુ મુનિવર નિરવાણ પાદુકા પ્રતિમા
વંદીયે રે દેખા ને અહિહાણ રે ભવિયા ॥ ૨ ॥ તેજપાલ ઈમ
ચિંતવીરે ઉરખ્યો તિરથ કાજ ધનદરો કંઠને વિનવેરે અનુતા
દિયો શુદ્ધપાજે ॥ ૩ ॥ ઇચ્છાર હજારને પાંચસોરે તેત્રીશ સોનૈયા
લીધ નામે દેખારે લખાવીનેરે પંથ પ્રયાણ તે કીધરે ભવિયા ॥૪॥
યાત્રા કરી ધેર આવતારે મારગમાં તેજપાલ મરણ લક્ષુ શુભ
ગતિ હુઈરે દેખાનો રહ્યો જન્મજી રે ભવિયા ॥ ૫ ॥ ધનદત્ત
શેઠ મરણ લહીરે સંગમો થયો ગોવાળ મુનિદાન ખીર પ્રભાવથીરે
હુઝો શાસિભદ્ર પુન્ય પાલરે ભવિયા ॥ ૬ ॥ તેજપાલ તિરથ
પ્રભાવથીરે ગોભદ્ર શેઠ હુઝો નામ પુત્ર પિતા દોય અવતયારે
રાજગૃહી શુભ કામ રે ॥ ૭ ॥ દેણું તેજપાલ ભવતણુરે દીધું
શેઠ ગોભદ્ર લેણું ધનદત્ત ભવતણુરે લીધું તે ખચુ શાસિભદ્ર રે
ભવિયા ॥ ૮ ॥ પેટી નવાણું નિત દોયેરે સ્વર્ગથી પુત્રને કાજ
માતાને બત્રીશ ભારજી રે વિસસે પુન્યના રાજરે ભવિ ॥૯॥
કોઈ રાગે કોઈ દૂષથીરે લેણું લીયે સહુ કોય તે માટે ખચુ

૭૧૫

મત કરો રે એહ શિખામણુ જોચરે ભવિયા ॥૧૦॥ ગુજર દેશનો
રોહણ રે શાલિભદ્ર એપમ જસ હેમાસાઈના રાજમારે કીધો વર્ણન
ખાસ રે ભવિયા ॥ ૧૧ ॥ લેણા દેણા ઋણુ ઉપરેરે વર્ણવીએ
સજગાય સંવત અઢાર એકાંતુએરે દીપ વિજય કવિરાજ રે ॥૧૨॥

માનદેવ સુરીની સજગાય દુહો

દુહો

પ્રહોતન સુરી પદે માન દેવ ગચ્છરાજ ઓગણીશમા
પટધર પ્રભુ વર્ણવું તસ ॥ ૧ ॥

ઢાળ રાગ પૂજનો રાગ તારજો દીન દયાળ

પાટ મહોત્સવ સમેરે સદ્ગમી સરસ્વતી દોય દોડી દોય
ખંભાધરેરે ગુરુ ચિંતવતા દોય પટોધર તારજોરે તારજો દીન
દયાળ ઓગણીશમે ગચ્છરાજ પટોધર તારજોરે ॥ ૧ ॥ ગુરને
મન ચીંતા હુધરે હુઓ અધરીત કામ આગળ એ વ્રત ભાંગશેરે
રહેશે નહી સ્થીર ઠાય પટોધર તારજોરે ॥ ૨ ॥ ગુરુનું મન
તિહાં ઓળખીરે સુરી વિમાસે વિચાર આજ થકી લેવો નહીંરે
ભક્ત શ્રાવકનોરે આહાર પટોધર તારજોરે ॥ ૩ ॥ વિગય વાપરવી
નહીંરે આજ થકી વ્રત નીમ જાણી ગુરુ રાજ હુઆરે રહેસે એ
સ્થીર એમ પટોધર ॥ ૪ ॥ વિગઈ ત્યાગે આહારથીરે બહુ
દુર્ખલ ઘઠ દેહ ફરીવાર દેવી હાજર થઈ રે નામ કહું હવે તેહ
પટોધર તારજોરે ॥ ૫ ॥ જયા વિજ્યા પદાવતીરે અપરાજિતાએ
ચાર અહનીશ સુરી હાજર રહેરે નાકુસાઈ શહેર મોઝાર ॥ ૬ ॥
એહવે શાંકલરી નયરમારે શાકીની ડાકોની દોય ઉપદ્રવ સઘળા
શહેરમારે મારી મરકીનું જોર ॥ ૭ ॥ ગુરુજ નાકુસાઈ જાણીનેરે

૭૨૧

સથે સખીઓ લેખ મહા ઉપદ્રવ વારવારે ઉપગાર કરજો વિશેષ
 પદોધર ॥ ૮ ॥ લેખ જોષ્ટ ગુરુ રાજજીરે કરવા પર ઉપગાર
 મંત્ર ગણિત સ્તવના કરીરે સદ્યુથાંતિ સુખકાર પદોધર તારજો
 ॥ ૯ ॥ પત્ર સખી તિહાં મોકલ્યોરે સદ્યુથાંતિ વિધિએક પવિત્ર
 પાંજે સણુગ્ને સફરે છાંટજો નહવણુ કરેક ॥ ૧૦ ॥ ઉરખીત
 સંધેતે કિંયોરે વિધન ધયા વિસરાળ જો કોઈ વિધિ સહત
 સણુરે તેકને મંગળમાળ ॥ ૧૧ ॥ માન દેવના પાટવીરે
 માનનુંગ ગચ્છરાજ સોહમથી પાટવી. સમેરે કુઆ શ્રી માહારાજ
 પદોધર ॥ ૧૨ ॥ તાસ ચરીત્ર કહુ લેશથીરે સુણીએ બવિઠ
 એક મન. ધારાપુરી ઉજ્જેણીમરિ મોટા ભોજરાજ નામ. ॥ ૧૩ ॥
 તેહ નયરમાં વિપ્ર છેરે આણુ. મયૂર તસ નામ સગમણુ સસરો
 જમાઈ છેર વિદ્યાકુંભસુ ધામ ॥ ૧૪ ॥ મૌંઠ વિદ્યાચાર ચેદનારે
 શાસ્ત્ર સર્વ પ્રવીણુ દીપ વિજય કવિરાજનીરે નૃપતિ
 સદા યુણુલીન ॥ ૧૫ ॥

ફુલો

એક દીન નૃપતિ સલા વિચે મોલે વયણુ વિકાસ જૈન
 માંહી કોઈએ હશે એહવો જ્ઞાન પ્રકાશ ॥ ૧ ॥ પ્રધાન શ્રાવક
 તીણુ સમે કહે સુણો મહારાજ માનનુંગ સુરીસર મુજ ગુરુ છે
 ગચ્છરાજ ॥ ૨ ॥ સુણી નૃપતિ તેડયા ગુરુ કહે સુણો મહા
 રાય ચમત્કાર મુજ દાખવો તુમ વિદ્યા સામ્રાજ્ય ॥ ૩ ॥ એમ
 કહી એરડા માંહી જેસાર્યા ત્યાં સ્વામ તાળા અડતાલીથ છે
 સુતો નૃપ નીજ કામ ॥ ૪ ॥ ગુરુએ તીહાં સ્મરણુ કીયો શાસન
 દેવી માત, ચહેસરી પ્રગટ ફુઈ રવી રૂપે તેજ સાક્ષાત ॥ ૫ ॥

રાગ હાળ ખીજી ભરત નૃપ ભાવનુ'એ

રૂપભ પ્રભુ સ્તવના કરએ ભકતામર તવરાજ નમો
 સુરીરાજને એ ॥ ૧ ॥ મલોક તણી ઉદ્ધોષણુએ માનુ

૭૨૭

જલધર ગાજ નમો સુરીરાજને એ ॥ ૨ ॥ જમ જમ કાવ્ય
 સુરી લણેએ તેમ તેમ દેવ પ્રભાવ નમોઃ તડ તડ તાળા ઉધડેએ
 ગુલે પુન્ય પ્રભાવઃ નમોઃ કાવ્યાઃ અડતાલીશથી ધયાંએ તાળા
 અડતાલીશ દૂર નમો ॥ ૩ ॥ સુરી ઉપાશ્રયે આવીયાએ ધન ધન
 શાસન વડનુર નમોઃ નૃપતિ પ્રભાતે દેખાનેએ ચમકયો રદય
 મોઝારઃ નમો ॥ ૪ ॥ ધન્ય ધન્ય એ સુરી રાજનેએ જૈન ધર્મ
 જગસાર નમોઃ લકતામરનો કાવ્ય છે એ ગલિત મંત્ર પ્રયોગ
 સદ્ગુણે જાણુ કૃપા ચક્રીએ પામે સુખ સંયોગ ॥ ૫ ॥ વીસમી
 પાટ પ્રભા કર્ષેએ શ્રી માનતુંગ ગચ્છરાજ શાસન જૈન દીપાવી-
 આએ સોહમ કુળની લાજ ॥ ૬ ॥

રતનમાલાના પાંચ બાંધવની સજ્જાય

(રાગ - હસ્તિનાગપુર વર લહુ)

રતનવતી નયરી લલ્લી, તિહાં રાગ શ્રી નયસાર રે, રચણ
 માલાના રૂયડાં, પાંચ બાંધવ ગુણુ લાંડાર રે, “પાંચબાંધવ ગુણુ
 લાંડાર,” મહામુની વાંદતાં સુખ થાય રે, સુખ થાય સવિ દુઃખ
 ગાય. મહા. ॥ ૧ ॥ લગિની લગિની પતિ લાણી, આવ્યા તે
 મિલવાને હેત રે, એક દિન ગણધર વાંદવા, પહોંત્યા તે સવલ
 સમેત રે, પ. મ ॥ ૨ ॥ જવ પાજસા દ્રઢ નૃપતિના, શ્રી દેવી
 અંગજ હોય રે, ઉદ્યાને રમવા ગયા, ચારણ મુનિ મક્ષીયા દોય
 રે, ચા. મ. ॥ ૩ ॥ ધર્મ સુણી ઘેર આવતાં વીજળી વિધને
 લજ્જા અંત રે, દુઃખ ધ્યાને મરી સાતે ધયાં, સૌધર્મે સુરવર
 કંત રે, સૌ. મ. ॥ ૪ ॥ તિહાંથી ચ્યવી તુમે નિપન્યા, સંપ્રતિ
 સંબંધિ સાતરે, જાતિ સ્મરણ પામીયા, નિસુની પૂરવ અવદાત
 રે, નિ. મ. ॥ ૫ ॥ તન ધન જોળન જીવીત એ, ચપલા

૯૨૮

પરે ચક્ક લાવ રે, તિહાં સ્થિર જીનવર ધર્મ છે, લવ જલધી
તારણ વડનાવ રે, મ. ૥ ૬ ૥ તિહાં કને સંયમ આદર્યો,
સવિ હુઆ આણીમન સ્નેહ રે, શમદ્રમ સુધા સંયમી ગુણવંતા
મુનિવર તોહ રે, ગુ. મા. ૥ ૭ ૥ માસખમણ્ય અભિગ્રહ ધરી,
વાંઘા રીમધર સ્વામી રે, વીચરે જિનવર સાથશું, શ્રુતધર થયા
તે અભિરામ રે, શ્રુ. મા. ૥ ૮ ૥ કેવળ લહી શિવ પામશે,
કરી આઠ કર્મોનો અંત રે, અહોનિશી તે આરાધાયે, જ્ઞાન-
વિમળ મહોદયવંત, રે જ્ઞાનવિમલ મહોદય વંત. મ. ૥ ૯ ૥

શીવસવતીનો સજ્જાય

(રાગ - શ્રી સ્થુલીભદ્ર મુનિગણમાં શિરદારજો)

શીવસવતી એ શીવસવતી નાર જો, સદ્ગુણવાલી ભુક્ષિતજો
ભંડારજો; શીવસવતી આ જગમાં કુળ દીપાવીયું જો. ૥ ૧ ૥
નંદપુર રતનાકર શેઠને ત્યાંય જો, અજીત શેઠની નારીએ સોહાય
જો; પશુ પક્ષીની ભાષા સમજો જ્ઞાનથી જો. ૥ ૨ ૥ શીયાળણીને
શબ્દ સુણ્યો મધરાત જો, ઘડુલો લઈને ચાલી વીણ સંગાત જો;
સસરાજી તેના પર શંકા લાવીયા જો. ૥ ૩ ૥ અજીતસેનને
કીધી સર્વે વાત જો, સ્ત્રી તારી દાંસે છે કુલટા જાત જો; માટે
તેને પીયર પથે વળાવીએ જો. ૥ ૪ ૥ સત્તરા સાથે પીયર
પથે જાય જો, નદી કિતરી મોજડી રાખી પગમાં જો; આગળ
જાતાં મગનું ક્ષેત્રજ આવીયું જો. ૥ ૫ ૥ શેઠે કીધું ધાન્ય
ધણીનું સાઈ જો, વહુ બોલીકે શેઠજી વચન તુમાર જો; નવો
જો ખાધું હોય તો સત્ય જાણીયે જો. ૥ ૬ ૥ ધનીક નગરને
ઢિજજડ દીલમાં ધાર જો. એક સુખદને બીકણ કહી પોકાર જો;
વડની છાયા તજીને તડકે બેસીયાં જો. ૥ ૭ ૥ ઢિજજડ ગામને

૭૨૯

વસ્તી વાળું કીધું' જો; વહુનું વર્તન જિંદુ સસરે દીધું' જો;
 દીક્ષર્મા શીયલવતી પર ગુસ્સે થયા જો. ॥ ૮ ॥ મામાને ઘરે
 બેઝન પછુ નવી ખાધું' જો, જંગલમાં જઈ બેઠાં ખાવા
 સાધુજો; કાગડા ત્યાં આવીને લાગ્યો બોલવાજો. ॥ ૯ ॥
 કાગતી સાથે વહુએ કીધી વાત જો, પતિવિયોગ મલ્યો છે મુજ
 લલાટ જો; તે સૂણીને શેઠ અચંબો પામીયા જો. ॥ ૧૦ ॥
 વહુએ શેઠને કાગતી વાણી કીધી જો, વૃક્ષતલે જઈ બેઠણી
 ચાલુ કીધી જો; કુલ સોનાનાં ચાર તિલાંથી નિકલ્યાં જો.
 ॥ ૧૧ ॥ શીયલવતી એ કીધા પૂર્વ વ્રતાંત જો, શીયાલણીનો
 શબ્દ સુણી મધરાત જો; લેવા ઘરેણાં મહતી હું' મારગ લેખ
 જો. ॥ ૧૨ ॥ ઠંકર આકિનાં લયથી હે તાત જો, કીધી
 તરીને પાર મેં મેઝડી સાથ જો; ગીરો ક્ષેત્ર જો હોયતો
 ધાન્ય નવી મળે જો. ॥ ૧૩ ॥ સંખંધી વીણુ શહેરને ઊજાડ
 બાણું' જો, સ્નેહી જ્યાં તે ગામડું' વસ્તી વાળું' જો; સુસટને
 સૌ થા પીઠ પર વાગીવાં જો. ॥ ૧૪ ॥ કાગડા આવી સ્ત્રી
 ઉપર ચરકે જો, પતિતાણું સુખ તેનાથી દૂર સરકે જો; તેથી
 વૃક્ષ તજીને તડકે બેસીયાં જો. ॥ ૧૫ ॥ શેઠે કીધું' થયો મને
 સંતોષ જો, ક્ષમાં કરો તમે મારા સંપ્રજા દોષ જો; નિજપુરમાં
 વહુ સાથે પાછા આવીયા જો. ॥ ૧૬ ॥ અજીત સેત નૃપસંગે
 વિદેશે જાય જો, સતીએ ફુલની માળા અર્પે ત્યાંય જો; જો
 ફુલ ઠરમાશે તો મુજ શીયલ જશે જો. ॥ ૧૭ ॥ મારગ જતાં
 રાજા વિસ્મિત થાય જો; ફુલની માળા કેમ નહિ ઠરમાય જો,
 અજીત બોલ્યો શીયલનો એ પ્રભાવ છે જો. ॥ ૧૮ ॥ કરવા
 પરીક્ષા રાજા ચાહે ચિત જો; મોડલીઆ છે સતીને ત્યાં નિજ
 મીત્ર જો; સતીએ યુક્તિ કીધી શીયલને રક્ષવા જો. ॥ ૧૯ ॥
 તંતુ યુક્ત પલંગ કંઈ તૈયાર જો, ખાડા ઉપર ગોઠવીઓ તે
 વાર જો; જે આન્યાં તે ખાડામાં કેદી થયા જો. ॥ ૨૦ ॥

૭૩૦

રાજ્યએ સહુ વાત જ્યારે જાણી જો, સતીનું શીયલ હુકિતને
 વખાણી જો; ખૂંદન ગણીને વસ્ત્રાભુષણ આપીયાં જો. ॥ ૨૧ ॥
 ધમધોષસુરી આવ્યા નગર મોઝાર જો, સુણે દેશના પ્રીતે
 સકલ નરનાર જો; સતીએ પુરવ ભવની કથની સાંભળી જો,
 ॥ ૨૨ ॥ પ્રગટયો છે વૈરાગ્ય ઉરે તે વાર જો, દીક્ષા લીધી
 લઈ આજ્ઞા ભરથાર જો; સંયમ પાલી પાંચમે સ્વર્ગે સતી
 ગયાં જો. ॥ ૨૩ ॥ નેમિસુરિ વિદ્યાન છે ગુણની ખાણુ જો,
 વાચક કસ્તૂર મુજ જીવણની લ્હાણુ જો; યશોભદ્ર ચારિત્ર
 સતીનું વર્ણવે જો. ॥ ૨૪ ॥

નરક દુઃખની સજ્જાય

(રાગ - મુણી ચંદાજી રીમધર પરમાતમા)

હે સુણુ ગોયમજી વીરપયપે, નરકતાણા દુઃખ વારતા;
 પરનારીની સંગત ને કરતા, વળી પાપમદ્દી પણ નહીં કરતા,
 જમરાયની શંકા નવિ ધરતા. “હે શ્રીતાજનો” નરકના દુઃખ
 સાંભળતાં દૈકાં ધરથરે, હે ગુણવંતા વીરવાણી સોભળીને ધર્મ
 પ્યજનો ભરો. ॥ ૨ ॥ લેહની પૂતળીને તપાવે છે, અતિ
 અગ્નિમય બનાવે છે, તસ આલિગન દેવરાવે છે, હે શ્રીતાજનો.
 ॥ ૧ ॥ પાંચશો જોજન ઉછાળે છે, પછી પટ્ટી બોંચ પછાડે
 છે, પછી તેહની દેહને ખાળે છે, હે શ્રી. ॥ ૩ ॥ જ્ઞાન ઘઈને
 ફરી તે કરડે છે, ઝાલી પરમાધામી મરડે છે, વલી તેહની પાછળ
 દોડે છે. હે. ॥ ૪ ॥ મૃગલી જેમ પાસમાં પકડે છે કરવત કરી
 તેહને ફાંદે છે, વલી પકડી પકડીને ભામાવે છે. હે. શ્રી. ॥ ૫ ॥
 વળી તેહને શુંળીએ આરોપે છે, કાન નાક પણ તેહના કાપે
 છે, વળી ભરસાડમાં તેને ભારે છે. હે. શ્રી. ॥ ૬ ॥ વળી

૭૩૧

ખાલ હતારી જવાયે છે, તાતા તેલમાં ખણુ ઘાલે છે, વિઙ્ગા
વિપાકે તેલને દેખાડે છે. હે. ॥ ૭ ॥ માંસનો તેણે આહાર
કરાવે છે, એમ નરકમાં દુઃખ ઘણું પાવે છે. અતિ ત્રાસમાં
દુઃખ ગમાવે છે. હે. ॥ ૮ ॥ વળી શરીરમાં ખાર મિલાવે છે,
એમ પરમાધાનો દુઃખ દેખાડે છે, શુભવીરની વાણીથી શીતળ
થાવે છે. હે શ્રોતા. ॥ ૯ ॥

બાહુબળી સમજાય

ઢાળ

બાહુબળી શુક્લ ધ્યાને રહ્યા સુરગિરિ સમ નંદુરે
ખણુ અંતર માને નડયારે લઘુ બંધ કેમ વંદુરે ॥ ૧ ॥

સાખી

કેમ વંદુ બંધુ લહુડા ચરણ પામે વડ
વિના કેવલ કેમ જાહે સમવસરણુ આસંકડા
નિજિજ્યા જેણે ભુગ્નબળી હરત ચક્રી સમજડા
બળવંત એવા માને નડીયા અવર નર ડોણુ બાપડા ॥૨॥

ઢાળ

આવા આદિ જિજ્ઞાસુ આદેશથીરે આવા જાણી સુંદરી હિત
ભાવ્યારે આવા બાંધવ જેણે વને તપ તપેરે તિહાં પ્રતિબોધન
આવીરે ॥ ૩ ॥

સાખી

પ્રતિબોધવા તિહાં હેત આવી લતા વિટાંયા નિરખીયા
શ્રી રિસહે જેવા કહ્યા માની તેહવા તિહાં પરખીયા અહિં
વારો ચરણ ધારો માન કીમ વિજ્ય જાળવે પરમ સાધન
વચન બેની અર્થ મહિત આળવે ॥ ૪ ॥

૭૩૨

ઢાળ

ગજ થકી હ્રેહા ઉતરેરે હવેતો નુમે વતધારીરે
ગજ ચઢવું રચતુ જો હતુ રે તો તક્ષ શિલા ક્યાં નિવારીરે ॥૫૫॥

સાખી

ક્યાં નિવારી તક્ષ નગરી સહજથી વિચ્છડ ક્યાં મમ
હુવો ગણિયા થઈને બળિયા વીર ઉપશમ અનુસરી અનુહાનરે
પય હુવે દેવણુ કાષ્ઠપણુ ગજરાજ ચઢયા માન ન હુવઃ દેવળી
પાહુબળી એનને એળખી ॥ ૬ ॥

ઢાળ

મધુર ગિરા અનુસારેરે કહે મુજને ગજથકી ઉતરેરે
અસંભવ એમ કેમ પ્રચારેરે ॥ ૭ ॥

સાખી

એમ અસંભવ કેમ પ્રચારે ગજ આરુઠ હું છું કિહાં
ગજ તણેસ્થાનકે રહ્યા છો ગજનગર પણ નહીં છંહાં
ગજવાજી તજ વનરાજ વિલસું તજ તે કિમ ચિત્ત ધરં
પણુ અલીક એની તો ન જાણે કોઈકે તોં કારણુ ખરં ॥૮॥

ઢાળ

અરે હું માન ગજે ચઢયોરે અવર નહીં ગજ કોષ્ટરે
મુજ વડપણુ કોણુ કામનુરે મુનિ પણુ એમ કેમ હોઈરે ॥૯॥

સાખી

અરે મુનિ પણુ એમ કેમ હોવે એન વાણી મુજ ગમી
અહ સળધે જાણુ સહુડા હવે મોટા સંયમી
અહ એવી બુદ્ધિ વિરમે શ્રેણી ઉપશમ ચઢયા
સંવેગ રસિયો નીપટ હુતો માન મયગલ કામ નડયો ॥૧૦॥

૭૩૩

ઢાળ

વાંદુ જઈ સધળા સાધુનેરે. ઈમ કહી પગ ભરે
છંદારે લોકા લોક પ્રકાશથી રે હોયો તે નાણુ દિલ્હીદારે ॥૧૧॥

સાખી

હિંદવ હુદો નાણુ દિનકર બાહુબળી રૂપીરાયએ અનુક્રમે
શિવભુખ સાધુ' સેવ કર્મ ખપાવીને શ્રી બાહુબળી પરે જોડ
જગમાં માન જીપે મુનિવરા કહે મોહન કવિ રૂપનો તેહ સમકિત
સિદુરા ॥ ૧૨ ॥

શ્રી બાહુબલની સજ્જાય

(રાગ - રાજતણા જતી લોલીયા)

વીરાજ માનો મુજ વિનાંતી, કહે એન સુકામળ વાણી રે
મુણુ બાહુબલી ગુણવંત તું મનમ કરો, તાણુ તાણુ રે,
પાઉધારોજ તોડે તાતજી. ॥ ૧ ॥ ગજ ચઢિયા કેવલનવિ હિપજે
માનો બહેન વચન, મુનિરાય રે, વીરાજ ગજથી કતરો,
તાતજી કેવળ થાય રે, પાઉધારોજ. ॥ ૨ ॥ એમ ભાષે બ્રાહ્મી
સુંદરી વનમાંહી જાણી વીર રે, વયણુ સહુણુ સાંમળી ચિત
ચિંતે સાહસ ધીર રે. ॥ ૩ ॥ મેં તો સવિ ગજરથ વેસિરાવિયા,
તિણુ અહીં નહી ગજ કોય રે, જુકુ તે જિન બોલે નહી
સહીમાન ગયદજ હોય રે. ॥ ૪ ॥ કપિ કોમલ પરિણામે કરી,
પારીને કાઉસજ તામ રે જઈ વાંદુ સધળા સાધુને, માહરે
હે મુકિતનું કામ રે. ॥ ૫ ॥ પગ ઉપાડયો જોડસે, મુનિ બાહુ-
બલી ગુણવંત રે, તવ જસહસ કેવળ હિપનો, થયા અક્ષય
પ્રભુતાવંત. ॥ ૬ ॥ સમવસરણે શુંભ ભાવથી, જઈ વાંદા શ્રી
જનરાજ રે, ઘણા પૂરવ કેવલ પાલીને, મુનિ સારે આતમ કાજ

૭૩૬

રે. ॥ ૭ ॥ અખટા પદ અણુસણુ લીખે. કપલ છનેશ્વર સાથ રે
આહ કર્મને અપાવીને, મુનિ મુક્તિ રમણી મદે હાથ રે, પાઉ-
ધારોજ તેડે તાતજ. ॥ ૮ ॥ અજર અમર પદ પામીયા, મુન
શાશ્વતા લીલ વિલાસરે જ્ઞાન સાગર કહે આધુને, મુજ વંદન
હોતો ખાસરે. ॥ ૯ ॥

સીતાની સજાયા

(રાગ - અંજના વાત કરે છે મારી સખી.)

મને કહી સંજળાવોને વાત, હજી થોર અંધારી છે રાત
આતો ઓચિતો થયો ઉત્પાત, આવું રે નોતું જાણું મારા
મનમાં, આવું રે નોતું જાણું મે મારા મનમાં. ॥ ૧ ॥
મને વાત કરે ને મારા વીર, માફ મન નથી રહેતું પીર,
આતો કાણે ઓઢાકયા કાળા ચીર, આવું રે નોતું. ॥ ૨ ॥
હું તો દિવસ દેખું છું ઝાંખો, મને મૂર્ખ લાગે છે ઝાંખો
વોરા રથને અહિં ઊતારી રાખો, આવું રે ॥ ૩ ॥ કાળા
રથને કાળા રંગ, તમે આવો મારી સંગ, આતો રંગમાં કોણે
પાડયો લંગ. આવું. ॥ ૪ ॥ તમે એકલા આવો મારા દેરી,
માફ દોણુ રાથ થાશે જેલો, મને રણુ રે અટવામાં જઈ મેલો.
આવું. ॥ ૫ ॥ નથી હજો મે કોઈને દોષો, નથી તીરથ વચ્ચે
લુગહું ધોણું, નથી ખોટી દ્રષ્ટીથી મે જોમું રે. આવું. ॥ ૬ ॥
નથી પાપ કીધું મે મારા હાથે, નથી ધર્મ છું મારો હારી,
એક પલકમાં તજી મારા નાથે પ્યારી રે. આવું. ॥ ૭ ॥ નથી
હિઠાડા મેઢયા મે વાળ, નથી ચઢાવી કોઈને આળ કેન રામે
કાઢયા ધરખાર રે. આવું. ॥ ૮ ॥ એને આડો ઉતર્યો છે નાગ,
મારે માથે લમે છે કાળ માફ અંતર દાળે અપાર રે આવું.

૭૩૫

॥ ૯ ॥ મારે મનકું હરતું ને હરતું, મારે મનકું ચિહ્ન દિશે
 હરતું મારે અંજળ વનમાં જઈ હરતું. આવું. ॥ ૧૦ ॥ નથી
 અબ્યાતને પાછા વાજ્યા નથી આત્મા મેં કોઈના આબ્યા,
 નથી સાસુ નણદેને સંતાપ્યા રેં આવું. ॥ ૧૧ ॥ મને વાત
 કરોને મારા વીર, મારે મન રહેતું નથી ધીર, મારે જમણું
 ફરકે છે અંગ રે. આવું. ॥ ૧૨ ॥ અધોર વનમાં અધોર જાડી,
 ત્યાં કાંઈ લયકર યજ્ઞ થાઈ ત્યાં જઈ ઉતાર્યા સીતા લક્ષ્મણ
 રાઈ રે. આવું. ॥ ૧૩ ॥ વીરા આવડો ક્રોધ કેમ કીધો, ત્યાં
 ખાલતા શું મુનિ વ્રત લીધા, કેમ રામે અમને દેશવટા દીધા રે.
 ॥ ૧૪ ॥ પાયે લાગી સીતાની શીખ માગી, કહે મોહન વિજય
 મમતા ત્યાગી, માતા તમને મેલ્યા રામે ત્યાગી આવું રે નોતું
 જાણું મારા મનમાં

શાલિભદ્રની સજાયા

(રાગ - પ્રથમ ગોવાળિયા તણે લવેછ)

મહિ મંડળમાં વિચરતારે રાજગ્રહી કથાન શાલિભદ્ર
 પરિવર્યા રે, સમવસર્યા, વધમાતરે શાલિભદ્ર ગાઈએ કરતાં રૂપિ
 શુભ ગાતરે આનંદ પામ્યો ॥ ૧ ॥ માસ ખમણને પારણે રે
 વાંદીવીર જીનેશ, મુનિવર વહોરણ સંચર્યા રે લઈ જીનવર
 આદેશરે શાલિભદ્ર ॥ ૨ ॥ વચ્ચ હોશે તુમ પારણું રે આજ
 માતાને હાથ નિસુણી અતિ આનંદિયારે શાલિપુમાર મુનિનાથ
 રે શાલિભદ્ર ॥ ૩ ॥ જીનવર આબ્યા સાંભળીરે, સાંભવાને સાજ
 હરખે ભદ્રા માવડી રે કરે સુત વંદના કાજરે ॥ ૪ ॥ મુનીવર-
 ઈરિયા શોધતા રે આબ્યા માતાને ધેર, રૂધિર માંસ લેણે
 સોયવ્યારે તપ કરી દુષ્કળ દેહરે ॥ ૫ ॥ ધેર આબ્યા નવી
 ઝોળખ્યા નહિ વાંક્યા કૃતસાહ, અત્ર પાણી વહેરણ તણી રે

૭૩૬

વાત રહી મન માંહીરે વિલુ વડોયાં પાઠા વખ્યારે, આણી
મન સદેહ, મારગ મહિયારી મળી રે મુનિવર સસનેહ. રે.
॥ ૭ ॥ તેહે તનમન ઊલસ્યારે વિકસ્યાં નવન અપાર એ એ
મોહવશે વહે રે. દૂર પયોધર ધાર રે, ઝોરસ વહોરાવો વળી રે
મહિયારી તેની વાર, સંશય ધરતા આવિયારે, સમવસરણ
મોઝાર. પૂરવ લવ માતા તણો રે શાલિભદ્ર જતાંત, ચેદ સહસ
આશુગારમાં રે જાંગે શ્રી લગવંત રે ॥ ૧૦ ॥ વૈસાદગિરિ
અણુ સણુ કરી રે; અનુતર અરુપદ વાસ મહાવિદેહમાં સિદ્ધશેરે
નીજ લક્ષ્મી સુવિદ્યાસરે ॥ ૧૧ ॥

નેમનાથની સજ્જાય

સરસ્વતી સમજંછ પાય સતીરે શિરોમણિ આઈશુંછ
નેમ ચાલ્યા ગઢ ગિરનાર રાણી રાગુલ વાંહે સંચર્પોછ ॥ ૧ ॥
મારગ વુઠ્યા છે મેહ સિંગધ ચરણા મુઠ્ઠી છ મિંજય
દખણીના ચાર સુઝવે ગુફા તણેછ ॥ ૨ ॥ દિવર દીકું રૂપ
રૂપ દેખીને સ્થાંતી ગયાછ કામીની કરો શલુગાર તમ મેં માયા
ધરીછ ॥ ૩ ॥ મથુરા કરશુંછ વાસ સંતારના સુખ ભોગવશુંછ
જલદ કુળના હો નેમ ઓઢી તે મતિ કેમ આદરીછ ॥ ૪ ॥
તુમ બાંધવ મુજ કંત તેની મોટી હું લાગણીછ જુઓ વેદ
વિચાર નાનો દિવર ભાઈ બંધવોછ ॥ ૫ ॥ જુએ! શાસ્ત્ર
મોઝાર મોટી ભોજઈ મા ગેનડીછરે બુડ્યા ભોરેજ વષ પડ-
તાને નો માતા હાથવોછ ॥ ૬ ॥ ધન ધન ઉમસેનનાં દેલ
ધન્યરે શીયળાયશ આઈ કનનેછ ધન ધન રૂપ વિજય ગુણ
ગાય લગિધ વિજય મુખ સંપન્નેછ ॥ ૭ ॥

૭૩૭

॥ નેમ રાજુલના નવલવની સજ્જાય ॥

રાણી રાજુલ કર્ણેડી કહે, એતો જલ્લકુલ શલુગાર રે
વાલા મારા, લવ રે આઠેનો નેહલો, પ્રભુ મતમેલો વિસારી
રે, વાં વારી હું જિનવર નેમજી, ॥ ૧ ॥ એક વિનતડી અવ-
ધાર રે વા, સુરતરે સરિખો સાહિબો, હુંતો નિત-નિત ધરં
દેદારે વાં વારી ॥ ૨ ॥ પ્રથમ ભવે ધનવંતિનો, તું ધનનામે
ભરથાર રે વા; નિશાથે જાતાં મુજને, જાનો મેલ્યા મોતી
ઠેરો હાર રે વા; વારીં ॥ ૩ ॥ દીક્ષા હાથ હરખે કરી તિહાં
દેવલોકે અવતાર રે વા; ક્ષણ વિરહો ખમતા નથી, તિહાં
પણ ધરતા ખાર રે વા; ॥ ૪ ॥ ત્રીજે ભવે વિદ્યા ધરં, તિહાં
ચિત્રગતિ રાજકુમાર રે વાં જૂપની પદવી ભોગરી, હું રતનવંતિ
તુજ નાર રે વા; વારીં ॥ ૫ ॥ મહાવ્રત પાળી સાધુના,
તિહાં મોથે ભવે સુરદાર રે વાં આરપ્ય દેવલોકે બેહુંજ્યા,
તિહાં સુખ વિલસ્યાં શ્રીકાર રે વાં વારીં ॥ ૬ ॥ પાંચમે
ભવ અતિ શોભતો, તિહાં નૃપ અપરાજિત સાર રે વાં પ્રિતમ-
વંતી હું તાહરી ઘઈ પ્રભુ દેયાનો હાર રે વાં વારીં ॥ ૭ ॥
મહા દીક્ષા હરખે કરી, તિહાં જકે ભવે સુરદાર રે, વા. આઠેંદ્ર
દેવલોકે બેહુંજ્યા, તિહાં સુખ વિલસ્યાં વારોવાર રે વાં ॥ ૮ ॥
શંખરાજ ભવ સાતમે, તિહાં જસોમતિ પ્રાણુ આધાર રે વા;
વીથ સ્થાનક તિહાં ફરસતાં, જિન પદ બાધ્યુસાર રે વાં વારીં
॥ ૯ ॥ આઠમે ભવે અપરાજિતે, તિહાં વરસ ગયા બત્રીસ
હજાર રે વાં આહારની ઉચ્છા ઉપની, એતો પુરવ પુન્ય
પસાય વા; વાં ॥ ૧૦ ॥ હરિવંશમાંથી ઉપની, મારી
શિવાદેવી સામુ મલ્હાર રે વાં નવમે ભવે કયાં પરિહરો, પ્રભુ
રાખો લોક વ્યવહાર રે વાં વારીં ॥ ૧૧ ॥ એરે સંબંધ
સુધી પાછો, તિહાં નેમજી ભણે જલ્લમારીરે વાં હું તમને

૪૭

૭૩૮

તેડવા કરણે, આગ્યે સુસરાજીને વાસરે વાં વારીં ॥ ૧૨ ॥
 અવિચલ ક્રીધો એણે સાહિબો રૂંઠો નેહલો સુકિતમાંજય રે
 વાં બાની વચન રાજેમતી, ચાલિ પિસુડાની લારરે વાં વારીં.
 ॥ ૧૩ ॥ ધન્ય-ધન્ય જિન જાવીસમો, જેણે તારી પોતાની
 નાર રે વા; ધન્ય-ધન્ય હિમસેન નાંદીની, જે સતીઓ માં
 શિરદાર રે વાં વારીં. ॥ ૧૪ ॥ સંવત સતર ઇંદાતરે, તિહાં
 શુભવેલા શુભ વાર રે વા; કાન્તી વિજય રાગુલના તિહાં
 ગુણ ગાયા શ્રી કારરે વાલા મારા વારી હું જનવર નેમજી ॥૧૫॥

અંજના સતીની સજ્જાય

(રાગ - મીઠા ઘાગ્યા છે મને)

સતી શિરોમણિ અંજના સુંદરી પવન જ્યની નાર રે
 શિયળવાંતી સોહામણી ॥ ૧ ॥ માહેન્દ્રપુરના રાજની ખેટડી
 રૂપશુષ્ણી લાંડાર રે ॥ ૨ ॥ ગરીબતિનું સુખ નવિ પામે
 દુઃખમાં દિવસ જાય રે ॥ ૩ ॥ એકદા રાવણ સાથે પવનજય
 વણેજીને જીતવા જાયરે ॥ ૪ ॥ ચક્રવાકનું રૂઢન જોઈને મનમાંહિ
 પસ્તાય રે ॥ ૫ ॥ પાછો ફર્યો પ્રિયાની પાસે દીધું રતિ સુખ
 ત્યાંય રે ॥ ૬ ॥ પ્રભાતે પાછો વળિયો પવનજય વૈરીને જીતવા
 જાયરે ॥ ૭ ॥ અંજના સતીને ગર્ભ રહ્યો ત્યાં સામુજી ક્રોધે
 ભરાય રે ॥ ૮ ॥ પતી તણી મુદ્રિકા ખતાવી તોયે ના સત્ય
 ગણાય રે ॥ ૯ ॥ સાસરે પિયરમાં કોઈ નવિ રાખે સતી
 અરણ્યે જાય રે ॥ ૧૦ ॥ પૂર્વ કર્મનું ફળ છે આતો તપસીયે
 ક્રીધું ન્યાયરે ॥ ૧૧ ॥ પુત્રનો પ્રસવ થયો ગુફામાં રાણી રૂઢન
 કરે ત્યાંય રે ॥ ૧૨ ॥ ત્યાંથી પ્રતિ મૂય વિદ્યાધર વિમાનમાં
 લઈ જાય રે ॥ ૧૩ ॥ મારગમાં પુત્ર પડ્યો પર્વતપર મુર્ખ

૭૩૯

શિખર ક્યો ત્યાંય રે ॥ ૧૪ ॥ મોસાળમાં ઉઠરેછે પવન સુત
હનુમાન નામ અગાય રે ॥ ૧૫ ॥ પવન જ્ય ઘેર પાછા ફરતાં
સતી વિના અઝગાય રે ॥ ૧૬ ॥ પ્રિયા વિયોગે દુઃખી થઈને
અઝીમાં બળવા જાયરે ॥ ૧૭ ॥ તે સુણી અંજના હનુમાન
સંગે આવ્યા પ્રતિ સૂર્ય ત્યાંય રે ॥ ૧૮ ॥ હર્ષ થયો સહુતા
અંતરમાં સતી તણા ગુણ ગાય રે ॥ ૧૯ ॥ અંજના પવનજય
દિક્ષા લઈને શિવપુર પંથે જાય રે ॥ ૨૦ ॥ હનુમાન બન્યા
યોદ્ધા રામને કીધી સહાયરે ॥ ૨૧ ॥ તે પણ શત્રુજય જઈને
મોક્ષ પામ્યા સુખદાય રે ॥ ૨૨ ॥ તપગચ્છ નાયક નેમિ
સુરીશ્વર સુરી વિદ્વાન સોહાયરે ॥ ૨૩ ॥ વાચક કસતુર સુરી
પસાયે યશોલદ્ર ગુણ ગાય રે ॥ ૨૪ ॥

વૈરાગ્યની સજગાય

(રાગ ફૂલ કમળનુ મહેકતુરે એ રાગ)

માયા ઘેનમા છંધી રહ્યો રે જાગી ન ક્યો તપાસ કાળે
આવીને હજ્યો ક્યો હારે તવ ધયોરે ઉદ્ધાસ આરે સંસાર અસાર
છે હારે નથી નિત્ય રહેનાર નથી નિત્ય રહેનાર આરે સંસાર
અસાર છે ॥ ૧ ॥ અંતે તે કોઈ કોઈનું નહીં હારે નહીં
ફેર લગાર નહિ ફેર લગાર આરે સંસાર અસાર છે ॥ ૨ ॥
નામે દુદે ઉંદર બાપડોરે કરે તાન ગુલતાન બિહારીએ આવી
પકડયો હારે મરણ પામે હેવાન ॥ ૩ ॥ પોપટ બેઠો પાંજરે
રે કરે વિધિ ઉચ્ચાર મંજરી જે આવી મળે તકડી પ્રાણ
લેનાર ॥ ૪ ॥ તેતર બગલું બાપડું રે ભવિષ્ય થકી અગ્નિ આદ્ય
જય ઉદ્ધાસમાં હારે બાજ બેચી લે પ્રાણ ॥ ૫ ॥ હરણ દેકે
દોડે વનમાં રે કરે ખેલ અપાર શીઘ્ર ચિકારી આવી મળે દેવે
ઓચિતુ પ્રાણ ॥ ૬ ॥ કૂર કપાય ને ઘાતકીરે ઓઢા પાછળ
જય મારે જિંધે શિરે ટાંગીને હારે ત્યારે કયા વિનાશ ॥ ૭ ॥

૭૪૦

એવું જાણીને તું એતજે રે થઇ રહેજે તૈયાર અણુધાણું ઉઠી
ચાલવું નહીં જીવે વાર કુવાર ॥ ૮ ॥ ખડોંત બઈ ઘોડી રહીરે
લાતુ કરજેરે સાથ ન્યાય સાગર મુનિ એમ કહે છાડા
સંસાર અસાર ॥ ૯ ॥

શિખામણીની સજ્જાય

(રાગ-ફૂલ કમળતુ મહેકતુરે)

ગરબાવાસમે ચિંતવેરે હવે નહીં કરે પાપ જળ આયે
તળ વિસાચો હારે કાંઈ માંડયો ધણો સંતાપ સુશુરે ચંચળ
જીવડા તુંતો પરભવ કેમ લાહી શકે રે સુશુરે ચંચળ જીવડા
॥ ૧ ॥ જો નવકાર ગણાવીએ તો નયણે નિંદ જરાય નાટક
ચેટક નિરખતાં જાયે જાયે રમણી વિહાય ॥ ૨ ॥ જો સામયિક
કરાવીએ તો લાગે વાર અપાર વાતો સાચે જો મિલે તો કરે
કરે પહોર એયાર ॥ ૩ ॥ ઉભા કાઉસસજી કરાવીએ તો કુટે
દુઃખે મોરા પામ માથે પોટકા મુકીએ તો દોડયો દોડયો મારજે
જામ ॥ ૪ ॥ જો ઉપવાસ કરાવીએ તો લાગે જૂથ અપાર
સેધા કારણ રોમીએ તો લાધે લાધે દો દીનચાર ॥ ૫ ॥
ધર્મને કાળે માગીએ તો એક બ્રહ્મા ન દેય રાજક વૈદ્યકે રોકિ
લીયે ખુણે બેસી ગણી દે ॥ ૬ ॥ સોજને વશ થઇ પ્રાણીયોરે
મેળવે ધણેરી આથ દાન સુપાત્રે દેવતાં થર થર ફૂળે હાથ ॥ ૭ ॥
ત્રણ તત્વ આરાધીએ ને જીવીએ શ્રી નવકાર ક્ષમા વિજય ગુણ
આણીએ તો પહોંચે પહોંચે મુકિત મેઝાર ॥ ૮ ॥

કાયા વાડીની સજ્જાય

(રાગ - ચંદ્ર પ્રભુજીની ચાકરી)

કાયારે વાડી કારમી સિચંતા સુકે સાડાત્રણ કોડ રોમાવળી
ફળ ફૂલ ન સુકે ॥ ૧ ॥ કાયા માયા કારમી જોવંતા જશે

૭૪૧

મારગ લેજો મોક્ષનો જીવડો સુખ પાસે ॥ ૨ ॥ અરિહંત
આપો મેરીયો સામાયિક ઠાણે મંત્ર નવકાર સંભારજો સમકિત
શુદ્ધ જાણે ॥ ૩ ॥ વાડી કરો વિરતિ તણી સવિ સોભ નિવારો
શિયળ સંયમ દોનુ એકઠા ભલી પેરે પાળો ॥ ૪ ॥ પાંચ
પુરૂષ દેશવરી બેઠા ઈશુ ડાળી ફળ ચૂટીને ચોરિયાં ન કરી
રાખવાળી ॥ ૫ ॥ ઈશુ વાડી એક મુડસો સુખ પંજર બેઠો
બહુ જતન કરી રાખીયો જતો કીલિ ન દોડો ॥ ૬ ॥ બોળપણે
ભવ હારીયો મતી કોઈ ન સંભાળી રત્ન ચિંતા મણી સારીખી
કોઈ ગાંઠન વાળી ॥ ૭ ॥ રત્ન તિલક સેવક કહે સુણજો
વનમાળી વાડ ભલી પેરે પાળજો કરજો દંત્ર વાળી ॥ ૮ ॥

કાકંદિ ધનાની સજજાય

(રાગ - ત્રિશલા નંદન વંદીએરે)

ચરણુ કમળ નખી વીરનારે પૂછે શ્રેણિકરાય મુનિશ્વ' મન
માન્યો ચૌદ સહસ મુનિ તાહરેરે તેહમાં અધિકો કુણુ કહેવાય
મુનિ ॥ ૧ ॥ જિન કહે અધિકો માહરેરે ધન ધનો અણગાર
મુનિ રિદ્ધિ જતી જેણે પરીહરીરે તરણી તજ પરિવાર મુનિ ॥ ૨ ॥
સિંહ તણી પરે નીકળારે પાળે મત સિંહ સમાન મુની કોધ
સોભ માયા તજરે દૂર કપિષો અભિમાન ॥ ૩ ॥ મુજ હાથે
સંયમ મહીરે પાળે નિરનિયાર જહુ જહુ આંખિસ પારણે રે લીધે
નિરસ આહાર ॥ ૪ ॥ કોષ ન વાંછે માનવીરે તેવો લીધે
આહાર ચાસતા હાડ ખડ ખડેરે જીમ ખાખરના પાન ॥ ૫ ॥
સકકેરે લયુ' જેમ કોમલુ' રે તિમ ધના મુનિનો વાન પંચ
સમિતિ ત્રણુ શુષ્કિસુરે રંગે રમે નિશદીશ ॥ ૬ ॥ સર્વાર્થ
સિદ્ધ સુખ પ્રાપીયારે ધન ધના અણગાર નવમે અંગે જેહનોરે

૬૪૨

ધીરે કહ્યો અધિકાર ॥ ૭ ॥ પાંડિત જિન વિજય તણોરે નમે
તેહને વારોવાર પ્રતઃ હઠાને તેહનું રે નામ લીજે સુવિચાર ॥૮॥

જા'ણુ સ્વામીની સજાયા

જીહો શ્રી સોહમ પટધરજીઓ જીહો જનશાસન શણુગાર
જીહો સોળ વરસનો સંયમી જીહો ચઢતી યૌવન ધાર વૈરાગી
ધન ધન જલુકુમાર જીહો પ્રાણ પ્રિયા પ્રતિજીજી જીવે સુકુલુણી
સસનેહ જીહો ગુણવંતી ગંગા જિસી જીહો આંડે સોવન દેહ
॥ ૨ ॥ જીહો માત પિતા સહુ ચિંતવે જીહો નંદન પ્રાણ
આધાર જીહો આંખ ઘડી આળમે થયો જીહો યાશે ધ્વણ
પ્રકાર વૈ ॥ ૩ ॥ જીહો ચડી એક પુત્ર વિયોગની જીહો થાતી
વરસ હગર જીહો તે નાનડીઓ કિમ વિછોડીએ જીહો કિમ
વિછોડીએ જીહો કિમ જાશે જન્માર ॥ ૪ ॥ જીહો પિયરિયા
પ્રેમદા તણા જીહો પોતાને પરિવાર જીહો પંચસયા પ્રતિજીજીયા
જીહો પ્રભવો પશુ તેની વાર ॥ ૫ ॥ જીહો ભર જોગન ધન
ભામિતિ જીહો હેજે કરતીરે દોડી જીહો હસતાં હેજે પરિહરી
જીહો કનક નવાણું જોડી ॥ ૬ ॥ જીહો સોહાગી શિર સેફરો
જીહો ભવિષ્ય કમલ દિલુદ જીહો મહિતા સાગર પ્રજુ સેવતાં
જીહો નિત નવલો આણુદ ॥ ૭ ॥

આત્મા જ્ઞાનની સજાયા

(રાગ - શી કહુ કથની મારી)

શી કહુ કથની મારી વીર શી કહુ કથની મારી જન્મ
પહેલા મેં આપની પાસે કીધો કાલ કરાર અનંતા જન્મના કર્મ
મીઠાવા મનુષ્ય જન્મ મેં દિલ્લ ધારી વીર ॥ ૧ ॥ સંસાર
વાપરાની લહેર ઘડી હું વિસર્યો છું આજા તુમારી બાળપણમાં
હું રહ્યો અજ્ઞાન મનુષ્ય જન્મ ગયો હારી વીર ॥ ૨ ॥ જોગન

૭૪૩

વધમાં વિવધ વિકારી રાચી રહ્યો દિલ ધારી ધન ન પામ્યો
 ધર્મ ન સાધ્યો ધર્મને મેલ્યો વિસારી ॥ ૩ ॥ જોત જોતામાં
 ઘડપણુ આપ્યું શકિત ગઈ સહુ મારી ધન દોલતની આશાએ
 વળગ્યો ગયો મનુષ્ય ભવહારી વીર ॥ ૪ ॥ ભરત ભૂમીએ
 પંચમ કાળે નહીં કોઈ કેવળધારે સદૈશ સઘળા કોની પાસે
 મન મુંગ્ય છે માફે વીર ॥ ૫ ॥ ઉદય રતન કરજોડી કહે છે
 રંગોમે શહેર મોઝારી ભક્તિ વત્સલ પ્પહુ સદાય કરીને લેજો
 મુજને ઉગારી વીર ॥ ૬ ॥

વૈરાગ્યની સજ્જાય

(રાગ - કાનમા કાનમારે)

માનમાં માનમાં માનમાં રે જીવ માર કરીને માનમાં
 અંત કાળે તો સર્વે મુકીને ઠરવું છે જઈ સમશાનમારે ॥ ૧ ॥
 વૈભવ વિલાસી પાપ કરો છં મરી તિર્યંચ થાશે રાનમારે
 રાગના રંગમાં ભૂલા ભમો છો પડશે ચોરાશીની આણુમારે
 ॥ ૨ ॥ જગતમાં તાર કોઈ નથી રે મન રાખોને ભગવાનમારે
 વૃદ્ધા અવસ્થા આવશે જ્યારે ધાકો પડશે તારા કાનમારે ॥ ૩ ॥
 કોક દીન જાનમાં તો કોક દીન કાણુમાં મિથ્યા ફરે અભિમાન-
 મારે કોક દીન સુખમાં તો કોક દીન દુઃખમાં સઘળા તે દીન
 સરખા જાણુમારે ॥ ૪ ॥ સુત વિત દારા પુત્રોને ભૂત્યો અંતે
 તારા તેને જાણુમારે આણુ અધિરને ધન ચપળ છે ફોગટ મોહો
 તેના તાનમારે ॥ ૫ ॥ છેલ્લ જટુક થઈ શાને ફરો છો અધિક
 ગુમાન નાન તાનમારે મુનિ કેવળ કહે સુણો સજ્જન સહુ
 ચિત રાખોને પ્રભુ ધ્યાનમારે ॥ ૬ ॥

૭૪૪

નરક દુઃખની સંખ્યાય

હારે લાલા પાપ કર્મથી પ્રાણીયા ઉપજે નરક મોઝાર રે
 લાલા પરમાધામી પરુપર વેદના વેદના ક્ષેત્ર વિમાર રે લાલા
 ભવતરણી કરણી કરે ॥ ૧ ॥ હારે લાલા ત્રિહુ નરકે ત્રણ
 વેદના બીજન ત્રિકર્મા દોષ રે લાલા સાતમીએ ક્ષેત્ર એકથી
 ક્ષણભર સુખ ન હોયરે લાલા ભવ ॥ ૨ ॥ હારે લાલા લાઠી
 લંગર કોરડા ચાણુક તણા દે પ્રહાર લાલ ઝટ પકટ કર બાંધીને
 દેવે મુદ્દગર માર રે લાલા ભવ ॥ ૩ ॥ હારે લાલ સાકળે
 ઘાલી સામટા મારે તે વિવિધ પ્રકાર રે લાલા થોર અંધારે
 ઘાલીને પડીયા કરે પોકાર રે લાલા ભવ ॥ ૪ ॥ હારે લાલા
 તિલ્લણ રોદ્ર પરિણામથી જીવ ઘણા સંહાર રે લાલા વૈર બાંધી
 ઉપન્યા નરકમાં પામે તે દુઃખ અપારરે લાલા ભવ ॥ ૫ ॥
 હારે લાલા પરમાધામીએ થેરીયા સાંકળે ધાત્યા સોય રે શસ્ત્ર
 ઉઘાડા તે લીધે મરણ લાગ્યા તોય રે લાલા ભવ ॥ ૬ ॥ હારે
 લાલા જીવ હિંસા પાપે કરી હુવાતે નારખી જોહરે લાલા પર-
 માધામી તેને મારવા ધાલે કુંભી ગેહરે લાલા ॥ ૭ ॥ હારે
 લાલા જતા વાડ ઝંઝોરતા ચપલ સ્વભાવી જીવરે લાલા માથે
 મુદ્દગર પડતાં થકાં બહુલી પાડે રીવરે લાલા ભવ ॥ ૮ ॥
 હારે લાલા રાગ તણા રસીયા સુણી સુણી કરતાં તાનરે લાલા
 ધર્મ ક્યા નવિ સાંભળે તેહના કાપે કાનરે ॥ ૯ ॥ હારે લાલા
 પર રમણીના રૂપનો વિષય વખાણ્યો જ્યેષ્ઠ રે લાલા દેવગુર
 નિરખ્યા નહીં તેની આંખો કાઢે સોય રે ભવ ॥ ૧૦ ॥ હારે
 એકવું જાણીને ચેતજો એહી શિખામણુ સારરે લાલા
 ખીમા વિજય મુનિ એમ કહે તુમે રાખો ધર્મ શું
 પ્યાર રે લાલા ॥ ૧૧ ॥

૭૪૫

અધ મુક્તા કુમારની સજાયા

વીર જિલ્લુંદ વાંદીને ગૌતમ. ગૌચરિયે સંચરિયા, પોસાસ
 પુર નગરીમાં મુનિવર, ઘર ઘર આંગણુ ફરિયા. આઘા આમ
 પધારો પૂજય, અમ ઘર વહોરણુ વેળા આંકણી ॥ ૧ ॥ ઇણુ
 અવસર અષ્ટમતે રમતાં, મન ગમતા મુનિ દીઠા, કંચન વરણી
 કાયા દેખી, મનમાં લાગ્યા મીઠા. આઘા ॥ ૨ ॥ બોલે કુમાર
 અમીરસ વાણી, એહ કહે અલિસામે, ખરે બપોરે પાય અડ-
 વાણે, લમવું તે કિણુ કામે, આઘા ॥ ૩ ॥ સાંભળ રાજકુમાર
 સોભાગી, શુદ્ધ ગવેષણુ કીન્ને નિદુષણુને નિરતિચારી. ભાવે
 ભીક્ષા લીન્ને, આઘા ॥ ૪ ॥ આવો આજ અમારે મંદિર,
 કહેશે તે વિધ કરણુ. જે જોઈએ તે જુગતે કરીને, ભાવે
 ભિક્ષા ધરણુ. આઘા ॥ ૫ ॥ એમ કહી ઘર તેડી આલ્યા,
 આઘ્યા મન આણુદે. અર્ધમુક્તાશું ગૌતમ દેખી, શ્રી દેવી પય
 વદે, આઘા ॥ ૬ ॥ આજ અમારે રતન ચિંતામણી, એહ
 અમીરસ તુઠયા, કે અમ આંગણુ સુરતર ફળિયા, અમ પર
 ગૌતમ તુઠયા, ॥ ૭ ॥ રે બાલુડા બહુ બુદ્ધિવંતા, ગૌતમ
 ગણુધર આઘ્યા થાજ ભરીને મીઠા મોહક, ભાવ સહિત વરોર-
 વ્યા. આઘા ॥ ૮ ॥ પાય પ્રણમી અષ્ટમુક્તો પુછે, કિહાં વસો
 કિરપાળ વીર સમીપે વસીયે સુણીને, સાથે આલ્યા મુકુમાર,
 આઘા ॥ ૯ ॥ કુમર કહે એહ ભાજન આપો, ભાર ધણો તુમ
 પાસે, ગૌતમ કહે અમે એહ ન દઈએ, ચારિત્ર લ્યો પ્રભુ પાસે,
 આઘા ॥ ૧૦ ॥ ચારિત્ર લેઈશ કું પ્રભુ પાસે, ઝોળી દીયો
 મુંજ હાથે, ગૌતમ પુછે અનુમતિ કેહની; માએ મોહ્યા અમ
 સાથે આઘા ॥ ૧૧ ॥ વીર વાંદી જિન વાણી સુણીને, આઘ્યા
 ઘર ઉલ્લાસે, અનુમતિ આપો માતા મુજને, દિક્ષા લેઈ પ્રભુ
 પાસે આઘા ॥ ૧૨ ॥ શ્રી દેવી કહે મુણુ નાનડિયા, સંપમની

૭૪૬

શી વાતો શું જાણે તું બાળપણમાં, આગમના અવદાતો,
 આધા ॥ ૧૩ ॥ વિનય કરીને માત પિતાને, કુમાર કહે કુળ
 ભાણું જે જાણું તે હું નવિ જાણું, નવિ જાણું તે જાણું,
 આધા ॥ ૧૪ ॥ એક દિવસનું રાજ્ય કરીને, માય મનોરથ
 પુરે, દિક્ષા લીધી વીરજની પાસે, દુર્ગતિ કરવા દૂરે, આધા
 ॥ ૧૫ ॥ સ્થવિર સાથે સ્થંડિલે પહોંત્યા, નીર વહતો દીડો
 પાળ બાંધીને પડથો મહેલ્યો, કૌતક લાગ્યો મીઠો, આધા ॥ ૧૬ ॥
 નાતું સરોવર નાતું ભાજન, નાવ કર્ણુ અર્ધમતો, રઢિયાળી
 રમત દેખીને, બાળકિડા કરી રમતે, આધા ॥ ૧૭ ॥ મધુરે
 વચને મુનિસર બોલ્યા, નાવ તરતી જોઈ, રમતા દેખી ઋષિ-
 સર બોલે, હિંસા જીવની હોઈ, આધા ॥ ૧૮ ॥ બોલાવી કહે
 મુનિ બાળકને, એ આપણુ નવિ જાણે છકાય જીવ વિરાધના
 કરતાં, દુર્ગતિ ફળ લીજે, આધા ॥ ૧૯ ॥ લાજ ઘણી મનમાં
 હે ઉપતી, સમવસરણુ બિચ આયા, ઈરિયાવહી તિહાં પડિકકમતાં,
 ધ્યાન છુલ્લ મન ધ્યાયા, આધા ॥ ૨૦ ॥ સ્થવિર જઈ ભગ-
 વતને પુછે, ભવ કેટલા હવે કરશે, ચરમ શરીરી છે અર્ધમુત્તો,
 ઈણુ ભવ મુગતિ વરશે, આધા ॥ ૨૧ ॥ પંચ આચાર શુદ્ધ
 મને પાળી, અંગ અગ્યાર મુખ કીધા, ગુણ રત્ન સંવત્સર તપ
 કીધો, અંતગડ દેવળી સિદ્ધ્યાં, આધા ॥ ૨૨ ॥ અંતગડ ભગ-
 વતિ મધ્યે, એહ કહ્યો અધિકાર, રત્નસાગર કહે તે મુનિ વહુ,
 અર્ધમુત્તો અણુગાર, આધા ॥ ૨૩ ॥

કળાવતીની સજ્જાય

(શી કહું કયની આરી રાજ) એ રાગ

બેન લીલાવતી તમને હું વિનયું, સ્વામીની સેવા કરજો
 પતિપરમેશ્વર આપણા છે બેની, જાળ કરજો જાતન હો બેન

૭૪૭

કર્મ કરે તેવું. ॥ ૧ ॥ સત્યપણ્થી સવળું બોલી, અવળું
 સમજ્યા સ્વામી, વાંક નથી એમાં કશો સ્વામીનો, લખ્યા લેખ
 લલાટે, હો બેન. ॥ ૨ ॥ પરણીને આવી ત્યારથી પ્રેમમાં નથી
 રાખી ખામી, હો બેન. ॥ ૩ ॥ હું જવું છું વનને વિષે હવે,
 જાગ પ્રશ્ન છે તમને, સર્વ બેનોની ક્ષમા માગુ છું, મારે
 જવું છે વન મોજાર હો બેન. ॥ ૪ ॥ પ્રભુ પ્રતાપે સંતાન
 દીધું, કર્મે કેવું કીધું, ભર જંગલમાં જન્મજ દેશું, હે પ્રભુ
 શરણુ ગુમારું, હો બેન. ॥ ૫ ॥ કાળો રચને કાળો મારો કાળા બળદ
 કાળા વસ્ત્ર, ગળીના ચાંદલા કીધાં કપાળ, ત્યાંથી તે ચાલ્યા જાય,
 હો બેન. ॥ ૬ ॥ ચાલતા ચાલતા અટવીરે આવી, ભર જંગલ
 શ્વેર વન, ત્યારે સતીજીને હેઠા ઉતાર્યા, આંખે આંસુની ધાર
 હો બેન. ॥ ૭ ॥ સુલટે સંભળાવું બેન કળાવતી, રાખનો
 હુકમ એવો, કેતાં મારી કાયા કંપે છે. બેરખાં કાપી આપે,
 હો બેન. ॥ ૮ ॥ રોતા રોતા રે સતીજી બોલ્યા, બરખડાં
 કાપી લ્યોને, બરખડાં કાપીને, સ્વામીને કહેજો, પાળીએ આજ્ઞા
 ગુમારી હો બેન. ॥ ૯ ॥ બરખડાં કાપ્યા ત્યારથી તો, સતીને
 દુઃખજ થાય અફસોસ કરતા મૂર્છા રે આવી, સારવાર નથી
 કોઈ પાસે, હો બેન. ॥ ૧૦ ॥ સવા નવ માસે પુત્ર જન્મ્યો,
 ચંદ્ર સુરજ દોય એ સ્થાંબે, ભર જંગલમાં જન્મજ દીધો, હે
 પ્રભુ શરણુ ગુમારું હો બેન. ॥ ૧૧ ॥ દેવસેક માંહિ દેવ
 સિંહાસન ચલાયમાન થાય, દેવે વિચાર્યું સતી દુઃખી છે, જવ
 દેવ દેવી સહાયે હો બેન. ॥ ૧૨ ॥ દેવદેવી આવી નમત કરે
 છે, સતીને દુઃખી જોય, બાળક લીધું દેવીએ હાથમાં, સતીને
 તેડી જાય હો બેન. ॥ ૧૩ ॥ સાવ સોનાનો મહેલ બનાવ્યો,
 ફરતાં બેઠા દેવો, સતી આજ્ઞા વિના કોઈ ન આવે, એવો
 શિયળનો પ્રભાવ હો બેન. ॥ ૧૪ ॥ સાવ સોનાની માચીએ
 ગેસીને, બાળકને ધવરાવે, બાળક ધવરાવતાં અફસોસ કરતાં,

૬૪૮

સ્વામી હશે સુખી કે દુઃખી હો એન. ॥ ૧૫ ॥ નિમિત્તને વેધે
 દેવ પધાર્યા, આવ્યા છે રાજ દુવારે. રાજાને આવી પ્રણામ
 કરીયા, એકા છે રાજન પાસે હો એન. ॥ ૧૬ ॥ નિમિત્તજી
 એટલા અરે રાજનજી, કેમ ઉદાસ દેખાએ. રાજનજી એટલા
 સાંભળો નિમિત્તજી, કળાવતીની નીચ જુદી જાણી, હો એન.
 ॥ ૧૭ ॥ એરખડાં પહેર્યા ત્યારે મેં પુછ્યું, કહો રાણીજી આ
 ક્યાંથી ત્યારે તેણે ઉત્તર આપ્યો, મારે મન વસે તેણે મોકલાવ્યા
 હો એન. ॥ ૧૮ ॥ મારાથી મળાએ કોણ વસે છે, એવું જાણી
 કાઢ્યા વનવાસે ધરખડાં કાપીને લાડાર મૂક્યાં, તે તમને દેખાડું
 હો એન. ॥ ૧૯ ॥ ધરખડાં જોઈને નિમિત્તજી એટલાં, જુડું
 થયું તે રાજન, રાજન જય વિજય એ બાંધવ તેહના, શ્રીમત
 અવસરે મોકલાવ્યાં હો એન. ॥ ૨૦ ॥ નામ છાપેલું જીવે
 રાજનજી, વગર વિચાર્યું ક્યું કામ એટલું સાંભળતા મૂંઝા
 રે આવી, સેવકા છે તેની પાસે, હો એન. ॥ ૨૧ ॥ મૂંઝા
 ઉતરતાં રાજનજી એટલા, શું કરું નિમિત્તજી આજ, ભર જંગલ
 લમા શું રે થયું હશે, વગર વિચાર્યું ક્યું કાજ હો એન.
 ॥ ૨૨ ॥ જવ જવ સેવકા સતીની શોધમાં, ચોતરફ ફરી
 આવો, તું કોઈ સતીને શોધીને લાવે, તેને મોં માગ્યાં આપું
 દાન હો એન. ॥ ૨૩ ॥ નિમિત્તને રાજન ત્યાંથીરે આટલાં,
 આવ્યાં છે વન મોજર, ચાલતાં ચાલતાં અટવીરે આવી,
 દેવતાઈ મહેલ ત્યાં દોડો હો એન. ॥ ૨૪ ॥ સામે કલાવતી
 ગોખમાં બેઠી, ખોળામાં પુત્ર છે તેની પાસે, છોટી આવતા
 રાજનજી જોયાં, હર્ષનો નથી રહ્યો પાર હો એન. ॥ ૨૫ ॥
 પાસે આવીને પ્રણામ કરીયાં, આંખે આંસુડાની ધાર, પુત્રને
 દીધો સ્વામીના હાથમાં, હર્ષનો નથી રહ્યો પાર હો એન.
 ॥ ૨૬ ॥ એહવે સમયે મુનિ વનમાં પધાર્યા, પુછે ધરખડાની
 વાત, કહોને મુનિ મેં શા પાપ કર્યાં હશે, તે કર્મ ઉદય

૩૪૯

આવ્યાં આજ, હો એન. ॥ ૨૭ ॥ તુરે હતી બાઈ રાજની
કુવરી એ હતો સુડલાનો જીવ તેરે બાપ એની પાંખો છેદાવી,
તે કમ્ ઉડ્ય આવ્યા આજ, હો એન. ॥ ૨૮ ॥ તમે તમારી
વસ્તુ સંભાળો, અમે સર્દશું સંયમ બાર, દીક્ષા લીધી શ્રી
મહાવીરજી પાસે, પહોંચ્યા છે મુકિત મોજાર, હો એન. ॥ ૨૯ ॥
મુમતિ વિજય કહે શીયળ પ્રભાવે, દુઃખી તે સુખી થાય, સર્વજનોને
તમન કરે, છું, તેથી ઉતરશું જવ પાર, હો એન. ॥ ૩૦ ॥

॥ ચંદ્રાવતીની સજઝાય ॥

(ટાલે મલા સવી હરીણીનાર - એ દેશી)

જસ મુખ સોહે સરસ્વતી માય, પ્રણમી વીર જિનેશ્વર
પાય; સાધુંસદ્ગુણ સુણજીએ એહ, મંત્ર - ચંત્ર તંત્રાદિક તેહ.
॥ ૧ ॥ વૈધક પોતીકે કુટી કમ્, મુખથી ન કર્હાએ એહને
મમ્, અનરથ ઉપજે તેહથી ઘણાં, જેમ એહથી મુવા પાંચે
જણા. ॥ ૨ ॥ કુંડલ પુર ખત્રી એકઠામ, બીમસેન છે તેહનું
નામ; નારી તેહની ચંદ્રાવતી, દોષ ન દીસે તેહમાં રતી. ॥ ૩ ॥
ચંદ્રાવતી મુકી ઘરબાર, એક દિવસ તે થયો અસવાર; ચાલ્યો
ચતુર તે ક્રીંકમોજાર, ચંદ્રાવતી તે કરે વિચાર. ॥ ૪ ॥ એક
મને જો કિજે ધર્મ, તો નિકાચિત છુટે જો કમ્; ધર પાસે
તિહાં મુનિવર રહે, ચંદ્રાવતીને ધર્મ જ કહે. ॥ ૫ ॥ પ્રતિ-
બોધી કીધી શ્રાવિકા, ચર્ધ તે જીન શાસન બાવિકા; વહોરવા
આવ્યા તેહ મુનિરાય. ચંદ્રાવતી તે પ્રણમી પાય. ॥ ૬ ॥
નયજો નીર અરે તે ધણું, દુઃખ દેખી દિસ દુઃખાવે આપણું,
ઘણા દિવસ ખીસુ ચાલ્યે ચયા, ખર્ચા ખીજી નવીમેલી ગયા.
॥ ૭ ॥ દીન વચન તેહનું તે મુખ્યું દુઃખ ચયું તે મુનિવરને
ધણું, જેષ જેઈને કર્યો વિચાર, દિવસ સાતમે આવે જરતાર.

૬૫૦

॥ ૮ ॥ જોષ જોષને મુનિવર લણ્યા, કહેલ દિવસે કંતજ
 મહ્યા, ત્યારે ખુશી થયું ચંદ્રાવતીનું મન, તેણે રાંધ્યું સુંદર
 અન્ન. ॥ ૯ ॥ પ્રથમ પ્રતિલાખ્યા મુનિસજ, નિમિત્ત કરી
 સારોમુજ કામ, જિમસેન મનભટકે ઓહ્યો, એ પાખંડી એહને
 મહ્યો. ॥ ૧૦ ॥ એહને એહણું આપ્યું અન્ન, જે એ એહને
 એકજ મન્ન, ખડગ કાઢીને મારવા ધસ્યો, દેખી મુનિવર મનમાં
 હસ્યો. ॥ ૧૧ ॥ નારી કહે નવી કીજે રાષ, ઈણે પ્રકાસ્યો
 તાહરો જોષ, તે માટે મેં આપ્યું અન્ન, સુણી વચન તુમ્હે
 વાળો મન, ॥ ૧૨ ॥ જુવો જોષ મુનિવર તત્કાળ, આ ધોડી
 ર્યું જાયશે બાળ, જોષ જોષને કહે તત્કાળ, તે એહને કિપજશે
 કાળ; ॥ ૧૩ ॥ જોષ જોષને મુનિવર લણ્યો, ઉદર વધે રહ્યો
 ધોડી તણો; ધાળા પગલે રાત્રી અંગ, લીલવટ ટીકું છે તરંગ;
 ॥ ૧૪ ॥ સુણી વાત તેણે તત્કાળ, ઉદર વધેરી કાઢ્યો બાળ;
 અનરથ દેખીને ચંદ્રાવતી, વિષખાઇ મુઝ મહાસતી ॥ ૧૫ ॥
 જીમસેન મન પડીયો કાળ, આપે હુતે કરીયો કાળ; ઉત્થાચારે
 હૂઈ જે કાલે, દુઃખ કરવા લાગ્યો તે ટાણે. ॥ ૧૬ ॥ હૈંદે મેં
 શું કીકું કાજ, અનરથ ચારે કીધાં બાજ; અન્નપાણી મુનિવર
 પરિહરી, કાળ કિધો નિશ્ચલ મન કરી. ॥ ૧૭ ॥ એહવા દોષ
 કલા છે ધણ, મંત્રપત્ર તંત્રાદિક તણ્યા; મુકે ન માવા-મમતા-
 મોહ, ચારિત્ર તહિં ચઢાવે સોહ, ॥ ૧૮ ॥ જેમાં દોષ ન હોય
 રતી, તે કહો મુજને શુદ્ધ પતી; ઈથ અવસર સદ્ગુણ મુનિવર
 લણે, દોષ રહિત તે શિવપુરવરે ॥ ૧૯ ॥ વાધીક નામે વંડા
 રૂપિ હુવો, ચંદ્રપદોતે નિમિત્ત કબો; કુલ વાલુઓ નિમિત્ત જે
 લણે, થુલ પાડી લિધિ દુર્ગતિ ગણે ॥ ૨૦ ॥ તપ ગચ્છ પતી
 શ્રી હીર સુરિંદ, પદોધર વિજય સેન સુરિંદ હરખ્યા પડિત તે
 વરશિખ્ય, હરખ વિજય બળે જગદીશ. ॥ ૨૧ ॥

૭૫૧

શ્રી મયણુરેખાની સજ્જાય

(રાગ - નંદકે લાલા.)

નયર સુદર્શન મણીરથ રાગ, યુગ બાહુ સુવરાગનજ,
 મયણુરેહા યુગબાહુની ધરણી, શીલતણા ગુણ તાગનજ. ॥ ૧ ॥
 મણિરથ મોલો તેહને રૂપે, બંધવ કીધો ધાતજ, મયણુરેહાએ
 તે નીઝામ્યો, સુર સુખ લલો વિખ્યાતજ. ॥૨॥ ચંદ્રજસા અંગજ
 ધર છેડી, ગર્ભવંતીજ, શોભવંતીજ એકલડી પરદેઝે પ્રસન્ન્યો, સુંદર
 સુત સરખતેજ. ॥ ૩ ॥ જલહાથીએ મગન હિડાડી, વિદ્યાધર
 લીધે તેહનેજ, કામ વયણુ ભાખ્યા પણ ન છડી, જીમ મંદીર
 ગિરિપવનેજ. ॥ ૪ ॥ આશાસી નંદીસર દ્રીપે, શાશ્વત તીર્થ
 એટેજ, તિહાં જ્ઞાની મુનિ અને નિજપતિ સુર દેખી દુઃખ સર્વી
 મેટેજ. ॥ ૫ ॥ પૂરવ ભવ મુણીને સુતનો, સવિ સંબંધ
 જ્યુઓજ, મિથિલાપુરી પતિ પદ્મરથ રાગ, અગ્ને અપહર્યો
 આગ્યોજ. ॥ ૬ ॥ પુષ્કમાલને તે સુત આગ્યો, નમિ ઠંબુ
 તસ નામજ, તે મુનિ જનક છે વિદ્યાધરનો, તસ વચને ગત
 કામજ. ॥ ૭ ॥ મયણુ રેહા એમ શીલ અખંડીત, થઈ સાહુણી
 આપેજ, મણિરથને સર્પ ડસ્કો ગયો નરકે, ચંદ્રજસા નૃપ
 થાયેજ. ॥ ૮ ॥ રાગ પદ્મરથે પણ નમિને, રાજ દેષ લીધે
 દીક્ષાજ, કેવળ પામી મુગતે પહોંત્યા, ગ્રહી સદ્ગુણની શીક્ષાજ.
 ॥ ૯ ॥ નમિરાયને હાથી, ચંદ્રજસા પુરી જાણેજ, તેહ નિમિત્તે
 નમિ ચંદ્રજસાને, યુધ સખલ તે થાયેજ. ॥ ૧૦ ॥ સાધવી
 યુધ નિવારણુ કાળે, બંધવ ચરિત્ર જ્યુાવેજ, નમિને રાજ્ય
 દેધને ચંદ્રજસ, ગ્રહી સંયમ શીવજાણેજ. ॥ ૧૧ ॥ નમિરાય
 પણ દાહજવર રોગે, વલય શબ્દથી જુઝાણેજ, ઇન્દ્રે પરિખ્યો
 પણ નહી ચલીયો કર્મ નૃપતિશુ જુઝાણેજ. ॥ ૧૨ ॥ ઉત્તરા-
 ધ્યયને પ્રયેક જુધના, વિસ્તારે સંબંધજ, મયણુ રેહા પણ શીવ
 સુખ પામી, જ્ઞાનવિમલ અનુબંધેજ. ॥ ૧૩ ॥

૬૫૨

ચંદન બાગાની સજ્જાય હાગ ૧

॥ અરણિક મુનિવર આઘ્યા ગોચરી ॥ એ દેશી ॥

શ્રી સરસ્વતીના રે પાય પ્રણમી કરી, ધુણુશ્ચ ચંદનબાગા
 છ; જેણે વીરનો રે અભિગ્રહ પૂરિયો, લાધી મંગલ માલા
 છ. ॥ ૧ ॥ દાન ઉલટ ધરી લવિયલુ દીજિયે, જેમ લલિયે
 જમ માનો છ; સ્વર્ગતણાં સુખ સહેજે પામીયે, નાસે દુર્ગતિ
 સ્થાનોછ. દાન૦ ॥ ૨ ॥ નખરી કાસંબી રે રાજ્ય કરે નિહાં,
 નામે સંતાનિક જાણુ છ; મૃગાવતી રાણી રે સહિયર તેહની,
 નંદી નામે વખાણુ છ. દાન૦ ॥ ૩ ॥ શેઠ ધનાયો રે તિણુ
 નગરી વસે, ધનવંતમાં શિર દારો છ; મુલાનામે રે શ્રદ્ધિણી
 જાણિયે, રૂપે રતિ અવતારો છ. દાન૦ ॥ ૪ ॥ એણે અવચર
 શ્રા વીરજિનેશ્વર, કરતા ઉમ વિહારો છ; પોષવદ પડવે ર
 અભિગ્રહ મન ધરી, આઘ્યા તિણુ પુર સારો છ. દાન૦ ॥ ૫ ॥
 રાજમુતા હોયે મસ્તક ળુર કરી, કીધા વણલુ ઉપવસો છ;
 પગમાં ખેડી રે રોતી દુઃખ ભરી, રહેતી પરધરવાસો છ. દાન૦
 ॥ ૬ ॥ ખરે રે ખપોર ખેડી કિંબર, એક પગ બાહિર એક
 માણેછ; સુપડાને ખૂણે રે અડદના બાકુલા, મુઝને આપે ઉત્સાહે
 છ. દાન૦ ॥ ૭ ॥ એકલું ધારી રે મનમાહિ પ્રભુ, ફરતા
 આહારને કાળેછ; એક દિન આઘ્યા રે નંદીને ઘર, ઈર્ષ્યા સમિતિ
 વિરાળે છ. દાન૦ ॥ ૮ ॥ તવ સા દેખારે મન લર્પિત થઈ,
 મોઢક લેઈ સારોછ વહેરાવે પલુ પ્રભુછ નવિ લીધે, ફરિ ગયા
 તેણી વારો છ. દાન૦ ॥ ૯ ॥ નંદી જઈને રે સહિયરને કહે,
 વીર જિનેસર આઘ્યા છ; ભિક્ષાકાળે રે પલુ લેતા નથી, મનમાં
 અભિગ્રહ લાગ્યા છ. દાન૦ ॥ ૧૦ ॥ તેહનાં વયલુ મુણી નિજ
 નવરમાં, ઘણા રે ઉપાય કરાવે છ; એક નારી તિહાં મોઢક
 લેઈ કરી, એક જણી ગીતજ ગાવે છ. દાન૦ ॥ ૧૧ ॥ એક

૭૫૩

નારી શ્રુંગાર સોહામણ. એક જણી બાલક લેઈ જી; એક જણી
મુકે રે વેણીજ મોકલી, નાટક એક કરઈ જી. દાન૦ ॥ ૧૨ ॥
એણિપરે રામા રે રમણી રંગ ભરી, આણી હર્ષ અપારો જી;
વદોરાવે બહુ ભાવ ભકતે કરી, જોય ન લીધે આહારો જી.
દાન૦ ॥ ૧૩ ॥ ધન્ય ધન્ય પ્રભુજી વીર જિનેસર, તુંમ ગુણનો
નહિ પારો જી; દુકકર પરિસહ સિત્તમાં આદ્યો, એહ અભિગ્રહ
સારો જી. દાન૦ ॥ ૧૪ ॥ એણીપરે ફિરતાં રે પાંચ માસ થયા,
ઉપર દિન પચવાસો જી; અભિગ્રહ સરિખો રે જોગ મને નહીં,
વિચરે શ્રીજગદીશો જી. દાન૦ ॥ ૧૫ ॥

॥ હાલ ખીજી ॥

॥ નમો નમો મનક મહામુનિ ॥ એ દેશી ॥

તેણે અવસર તિહાં જણિયે, રાય સંતાનિક આગ્યો રે;
અપાનગરી ઉપર, સેના ચતુરંગી દલ સાગ્યો રે, તેણે અવસર
તિહાં જણિયે, એ આંકણી ॥ ૧ ॥ દધિવાહન નખલો શ્રેયો,
સેના સધલી નાહી રે; ધારણી ધુઆ વસુમતી, બાંદ પડયા થઈ
માઈ રે. તે૦ ॥ ૨ ॥ મારગમાં જતાં થકાં, સુલટને પુછે રાણી
રે, શું કરશે! અમને તમે, કરશું ગૃહિણી ગુણુખાણી રે. તે૦
॥ ૩ ॥ તેહ વચન આવણે સુણી, સતીય શિરોમણી તામ રે;
તતક્ષણ પ્રાણુ તજયાં સહી, જો જો કર્મનાં કામ રે. તે૦ ॥ ૪ ॥
વસુમતી કુમારી લેછ કરી, આગ્યો નિગધર માંહી રે; કોપ કરી
ધરણી તિહાં, દેખી કુમારી હત્તાહી રે. તે૦ ॥ ૫ ॥ પ્રાત
સમય ગયો વેચવા, કુમરીને નિરધારો રે; વેચ્યા પુછે મૂલ્ય
જોહવું. તે કહે ચતપાંચ દિનારો રે. તે૦ ॥ ૬ ॥ એહવે
તિહાંકશે આવિયો; શેઠ ધનાવો નામ રે; કહે કુમારી લેશું

૬૫૪

અમે, ખાસા આપશું દામ રે. તેં ॥ ૭ ॥ શેઠ વેશ્યા ઝગડે
 તિહાં મહિા મહિે વિવાદો રે; ચક્રેસરી સાનિધ્ય કરી, વેશ્યા
 ઉતાર્યો નાદો રે. ॥ ૮ ॥ વેશ્યાથી મૂકાવીને, શેઠ તેડી ધરે
 આવે રે; મનમાં અતિ હર્ષિત થકો, પુત્રી ક્ષીને બેઠાવે રે.
 તેં ॥ ૯ ॥ કુમરી રૂપે રમ્મડી, શેઠ તણું મન મોહે રે;
 અક્ષિનવ જાણે સરસ્વતી, કલા ચોશઠ સોહે રે. તેં ॥ ૧૦ ॥
 દામ કાજ ધરનાં કરે, બોલે અમૃત વાણી રે; ચંદનબાળા તેહનું
 નામ દીધું ગુણુ જાણી રે. તેં ॥ ૧૧ ॥ ચંદનબાળા કાક
 દિને, શેઠ તણા પગ દ્રાવે રે; વેણી ઉપાડી શેઠજી, મૂલા બેડી
 જોવે રે. તેં ॥ ૧૨ ॥ તે દેખીને મિતવે, મૂલા મન શદિહ
 રે; શેઠજી રૂપે મોહિયા, કરશે ગૃહિણી એક રે. તેં ॥ ૧૩ ॥
 મનમાં દોષ કરી ઘણો, નાંથીને તેડાવી રે; મસ્તક બદ્ધ કરા-
 વીયું, પગમાં બેડી જડાવી રે. તેં ॥ ૧૪ ॥ એરડામાંહિ
 ઘાલીને, તાણું દેઈને જાવે રે, મૂલા મન હર્ષિત થઈ, ખીજે
 દીન શેઠ આવે રે. તેં ॥ ૧૫ ॥ શેઠ પુછે કુમરી કિહાં,
 ઘરણીને તિણ કાલે રે, તે કહે હું જાણું નહી, એમ તે ઉત્તર
 આલે રે. તેં ॥ ૧૬ ॥ એમ કરતાં દિન ત્રણ થયા, તોહિ ન
 જાણે વાત રે; પાડોશજી એક ડોકરી, સઘણી ક્ષી તેણે વાત રે.
 તેં ॥ ૧૭ ॥ કાઢી બાર ઉધાડીને, ઉંબરા વચ્ચે બેસારી રે;
 આખ્યા અડદના બાકુલા, મૂપડામાંહિ તિણ વારી રે. તેં
 ॥ ૧૮ ॥ શેઠ લુહાર તેડણુ ગંધો, કુંવરી ભાવના ભાવે રે;
 ઈણુ અવસર વહોરાવિયે, જે કાઠ સાધુજી આવે રે. તેં
 ॥ ૧૯ ॥ ઈતિ ॥

॥ હાલ ત્રીજી ॥

બેડલે ભાર ધણો છે રાજ, વાતાં ઝેમ કરે છો એ દેશી.

ઈણુ અવસર શ્રીવીર જિનેસર, જંગમ સુરતરે આયા રે;

૭૫૫

અતિલાલે તે ચંદનખાળા, વાંદે જિન મુખદાયા. ॥ ૧ ॥ આધા
આમ પધારે પુજ્ય, અમ ધર વહોરણુ વેલા. એ આંકણી,
આજ અકાલે આંખો મહોર્યો, મેહ અમી રસ વુઠા રે; કર્મતણા
ભય સર્વ નાહા, અમને જિનવર તૂઠા; આધા આમ પધારે
વીર, મુઝને પાવન ટીંગે. ॥ ૨ ॥ એમ કહીને અડદના ખાડુંલા,
જિનજીને વહોરાવે રે; થોગ્ય જાણીને પ્રભુજી વહોરે, અભિગ્રહ
પુરણ થાવે. આધા ॥ ૩ ॥ એહી ટહીને જાંઝર હુઆં, મસ્તક
પેણી રૂડી રે; દેવ કરે તિહાં ઋષિ સોવનની, સાડી ખાર ઠોડી.
આધા ॥ ૪ ॥ વાત નગરમા સધળે બ્યાપી, ધન લેવા નૃપ
આવે રે; મુળાને પણ ખખર થઈ છે, તે પણ તિહાં કને જાવે.
આધા ॥ ૫ ॥ શાસનદેવી સાન્નિધ્ય કરવા, ખોલે અમૃત વાણી
રે; ચંદનખાળાનું છે એ ધન, સાંભલ ગુણમણિ ખાણી. આધા ॥
૬ ॥ ચંદનખાળા સંયમ લેશે, તવ એ ધન ખરચાશે રે,
રાગને એણિ પરે સમજાવે, મનમાં ધરી ઉદ્ધાસે; આધા ॥
૭ ॥ શેઠ ધનાવહ કુચરી તેડી, ધન લેઈ ધર આવે રે, મુખે
સમાધે તિહાં કને રહેતાં મનમાં હર્ષ ન માવે. આધા ॥ ૮ ॥
હવે તિણ કાળે વીર જિણદંજી, હુઆ કેવલ નાણી રે; ચંદન-
ખાળા વાત સુણીને, હિયડામાં હરખાણી. આધા ॥ ૯ ॥
વીરકને જઈ દીક્ષા લીધી, તતક્ષણ કર્મ ખરાવ્યાં રે; ચંદનખાળા
ગુણ વિશાલા, શિવમંદિર સીધાવ્યાં. આધા ॥ ૧૦ ॥
એહલું જાણી રૂડા ખાણી, કરજે શિયલ જતલ રે; શિયલ થપી
શિવ સંપદ લઈયાં, શિયલે રૂપરતન. આધા ॥ ૧૧ ॥ નયન
વચ્ચ સંયમને બેઠે સંવત (૧૭૨૮) સુરત મઝારે; વદિ અપાઠ
તણી છઠ્ઠ દિવસે ગુણ ગાયા રવિવારે. આધા ॥ ૧૨ ॥ શ્રી
વિદ્યાસાગર સુરિ શિરોમણિ, અચલગચ્છ સોહાયા રે; મહિયલ
મહિમા અધિકે ગિરાજે, દિન દિન તેજ સવાયા. આધા ॥

૬૫૬

॥ ૧૩ ॥ વાયક સહજ સુંદરનો સેવક, હર્ષ ધરી ચિત આણી
રે; શીલ ભક્તી પરે પાળો ભવિયલુ, કહે નિત્યલાભ એ વાણી.
આધા૦ ॥ ૧૪ ॥

શાલીભદ્રનો સજ્જાય.

(રાગ) ધારણી મનાવેરે મેઘ કુમારને)

શાલીભદ્ર મોહયો શિવરમણી રસેરે કમણ્ણારી હો નારી
રે ચિતકુ' ચોલુ' એણે ધુતારીએરે તેણે મેદા માય વિસારીરે
॥ ૧ ॥ એકદિન પુછે શાલીભદ્ર સાધુજીરે જાણો ભગવાન
આગરે પારણુ' હોશુ ઋણુ' કાને ધરેરે જોડ્યા વીરજનરાજરે ॥ ૨ ॥
ધાણે તુમ માતા હાથે પારણુ' રે સાંભળી શાલીભદ્ર ધન્ટરે
વહેરવા પહેાંચ્યા ભદ્રા આંગણેરે તપે કરી દુર્જાતનરે ॥ ૩ ॥
આંગણે આવ્યા માતા એ નદિ ઝોળખ્યા રે વળીયા તે પાછા
અણુગારેરે દહી વહેરાવ્યુ' પુરવ ભવની માવડીરે મનધરી હર્ષ
અપારરે ॥ ૪ ॥ વીરજન વચનને તે જાતી સુહૃંરે મનમાં
ધરી વૈરાગ્ય રે વૈભાર ગિરીપર અણસલુ ક્યુ'રે યાદોપગમન
સારરે ॥ ૫ ॥ ઈમ સુણી ભદ્રા માવડીરે વળી છે જાતોસ
નારરે આવ્યાં જીહાં તે મુનિવર પોઢીયારે વિનવે રે અતિશય
સંભારરે ॥ ૬ ॥ ભદ્રા કહેછે પુત્ર તું મારડોરે કિહાંતે મુખ
વિસ્તારરે શ્રેણીક થેર આવ્યા નવિ જાણીયારે કાંઈ કરો કષ્ટ
અપારસે ॥ ૭ ॥ ભદ્રા કહે છે પુત્ર સોહામણોરે તુ મુજ જીવન
આધારરે મેં પાપીણુંએ સુત નવિ ઝોળખ્યોરે સુઝતો નવિ
દીધો આહાર રે ॥ ૮ ॥ એકવાર સામુંએને વાલહારે પુરો
અમારી હો આશરે અવગુણ પાંખે કાંઈ વિસારીયારે તુમવિણ
ઘડીય હમાસરે ઇમ ઝુરતી ભદ્રામાવડીરે અંતે ઉર પરિવારે

૭૫૭

દુઃખ ભર વંદી જેહિ સાધુનેરે આગ્યા નગર મોઝારે ॥ ૧૦ ॥
 સર્વાર્થ શિષ્યે મહાસુખ ભોગવીરે શાલીલાદ દોય સાધરે સુની
 મેઘરાજ સ્તરે ગુણુ તેહનારે પામ્યા મુખ અપારે ॥ ૧૧ ॥

વૈરાગ્યની સજ્જાય

(રાગ ફૂલ કમળાનું મહેકતુરે)

સંસાર ધૂમાડા નાં જાગડારે, જતા નહિ લાગે વર.
 રાગ પતંગિયું છોડી જસે. સ્વામી આસે સંસાર, હે તે ધર્મ રસ
 ટીણ્યે ॥ ૧ ॥ કહિત મોહ છે કાળનીરે. મરણ મોટેરે માત
 કોઈકે રાજને કેષ રાણ્યા છોડી ચાલ્યા સંસાર ॥ ૨ ॥ દેતા
 છોરે દેતા વાહરે, કેતા લાઈને પાપ અંતકાએ જનું એકસું,
 સાથે પૂન્યને પાપ ॥ ૩ ॥ માગી તણા રૂડા ફૂલડારે કદિયે કરે
 રે વિચાર. આજ નો દિન રળિયામણો કાસે આપણા શા હાલ.
 ॥ ૪ ॥ વિનય વિજય ની સેવના ભવિક કરજો દિનરાત. પૂન્ય
 રૂપી પારીઓ માટે સુનો ઘાસે સંસાર. ॥ ૫ ॥

ભમરાની સજ્જાય

(રાગ મન ભમરાંરે)

માસ હમાસ સુતર કાંતિયું મન ભમરાં રે કાંત્યુ છે શેર
 બરોર શું કરશે જમડારે. ॥ ૧ ॥ તેની વણાવું ઝીણી ઝીણી.
 પામરી મન મન પામરીએ ભગવાન શું કરશે જમડારે ॥ ૨ ॥
 હો બધાવો શેર ખીચડી મન ભમરાંરે મારે જનું છે. મોક્ષની
 વાટ શું કરશે જમડારે ॥ ૩ ॥ વિમાને ગેસીને તમે આવીયા
 મન ભમરાંરે મને કહેા કળિયુગની વાત મન ભમરાં રે ॥ ૪ ॥

૭૫૮

કળિયુગ કડવો શ્રી'બડો મન લમરા રે. મીડી મોક્ષની વાટ શું
કરશે જમડારે ॥ ૫ ॥ હીરવિજય ગુરૂ હીરલે મન લમરા રે.
માઝ' હૈયું રંગની રેલ શું કરશે જમડારે. ॥ ૬ ॥

નવકારની સજ્જયા

(રાગ - આણસણ ખામણા કરે મુગી તિહાં)

એ નવકાર તાજું ફળ સાંજળી હૃદય કમલ ધરી ધ્યાન
આગે અનંતી ચોવીશી હુઈ, તીહાં એ પંચ મહાવન પ્રધાન હો
આતમ સમર સમર નવકાર ॥ ૧ ॥ જીન શાસનમાં સાર હો
આતમ પંચ પરમેષ્ઠિ ઉદાર હો ત્રણ કાલ નિરધાર હો આતમ,
સમર સમર નવકાર હો ॥ ૨ ॥ વનમાં એક પુલિંદ પુલિંદ,
મુનિ કહે તસ નવકાર હો અંતકાલે બેઠી મંત્ર પ્રભાવે, નૃપ
મંદિર અવતાર હો. ॥ ૩ ॥ રામસિંહને રત્નવતીને પ્રમદા ને
હરતાર હો, ત્રીંજો ભવે તે મુક્તિ જશે. આવશ્યક કે આધાર
હો ॥ ૪ ॥ ચારુદત્રો અજ પ્રતિ ગોધ્યો સંજળાવી નવકાર,
સુર લોકે તે સુર થઈ હિપન્યો કરી સાનિધ્ય તોણીવાર હો
આતમ ॥ ૫ ॥ નગર રત્નપુર મિથ્યાત્વી, વહુ વરને દીપે આજ
મહામંત્ર મુખેજપે મહાસતી, સર્પ થયો ફુલમાળ ॥ ૬ ॥
બ્રહ્મ પડી સમડીને દેખી દીઓ મુનિ નવકાર, સિંહલરાય
તણે ઘેર કુંવરી, લક્ષ્મણ ક્યો વિહાર. ॥ ૭ ॥ નગર પેત-
નપુર શેઠ તણા મુત, મલ્લીયો ત્રિદંડી સાથ, મહા સત્વ મન
મંત્ર જપતો. ખડગ મૃતકને હાથ હો ॥ ૮ ॥ તેહ વિધન સવિ
દૂરે નાહાં, સોવન પુરીસો પામી, કનક તણું જિન જીવન કરાવી,
સ્થાપ્યા ત્રિજીવન સ્વામી ॥ ૯ ॥ પક્ષ પ્રસન્ન કરી બિગેર,
લેવે મંત્ર પ્રભાવે ટુંકિક જક્ષને તરુકર, એહથી સુરપદ પામે
હો. ॥ ૧૦ ॥ સોમકતને મણીરથ સીંહરથ, આવતને કુંવિંદ,
એમ અનેક પરમેષ્ઠિ ધ્યાને, તરીયા ભવિજન જદ ॥ ૧૧ ॥

૬૫૯

ગર્ભાવાસે જીવ એમ ચિંતવે, તો ધર્મ કરશું સાર જળ જન્મ્યો
તય વિસરી વેદનાં એવે ગયો અવતાર ॥ ૧૨ ॥ જિહ્વાં લગે
ધન તિહાં સૌ સાથી નિર્ધનને તે મૂકે કુડા કુટુબ તણે તુંકાજે
આતમ હિત કાં ચૂકે ॥ ૧૩ ॥ યમરાજ કને નવિ જીવ્યો મુદ્દત
કહું તે ગેતે અવસર એર એર નહિ આવે જલ જન્મ એમ
જેતે ॥ ૧૪ ॥ સાર એછે અસાર સંસારે શ્રી જિન સેવા કરીએ,
વિપય ક્યાય કરીને અસગા જ્ઞાનવિમલ શુભ ધરીએ ॥ ૧૫ ॥

આત્માને શિખામણની સજ્જાય.

(સાંભળજો મુનિ સંઘમ રાજે-ઉપશમ શ્રેણી ચડીયારે-એ દેશી)

મોત તગારં માથે ગાજે, સોડ તાણી કેમ મુતારે ?
જગસો નહીં તો શિરપર પડશે, જન્મ-મરણના જુતા રે.
મોત. ॥ ૧ ॥ ક્ષણ લગુરતાં, દેહની સાચી, કાચતા જેવી,
વિનાશી રે; કાયાની માયા, નહીં મુદ્દા તો, મોતની પડશે ફાંસી
રે. મોત. ॥ ૨ ॥ શાશ્વત નિત્ય-એતન અવિનાશી, જણો
જડને વિનાશી રે; વિનાશી વસ્તુમાં રાચી રહ્યા તો પામશે
અંતે હાંસી રે. મોત. ॥ ૩ ॥ જોખન જોર છે ચાર દિવસનું,
ટકાવ્યું નહીં ટકશે રે; ધર્મ સાધતમાં, ગફલત કરશે, વખત
ગયેલો ખટકશે રે. મોત. ॥ ૪ ॥ જગો-જગાવો મોહનિદ્રાથી,
થા માટે વખત શુભાવો રે; વખત ગયાની, કિંમત આંકી, જેહ
ખચે તે બચાવો રે. મોત. ॥ ૫ ॥ લાખચોરાચી ફેરા ફરતાં,
ઠરતાં નહીં ક્યાંઈ દામે રે; સકલ સામગ્રી નરલવ ઢેરી, પુન્ય-
શાળી કોઈ પામે રે. મોત. ॥ ૬ ॥ લવસાયરમાં, ઝોલાંખાતું,
બહાણુ આવ્યું છે કીનારે રે; નહીં એતો તો, પાકું ફરસે, જેતાં
પવનની સ્હારે રે. મોત. ॥ ૭ ॥ દરીયો આખો ડોળી નાંખ્યો,
ખાખોચીયે કેમ છુડ્યા રે એતો નહીં તો મોહની ફાંસે, જણજો

૬૧૦

આવીને માર્યા રે. મોત. ॥ ૮ ॥ સાંભા કાળથી, જામના
ફરતાં, રત્ન અમાનક આગુડું રે; પ્રમાદ કરીને મદસત ખાશે,
તેઃ જાણુને પાછું, શુમાન્સું રે. મોત. ॥ ૯ ॥ ભવચ્ચટ્ટનીમાં
ચોર કપાયે, મારે તરફથી કુટયા રે; ધર્મ ખત્તનો ખાણી
કરાવી, પ્રત્યેક ભવમાં કુટયા રે. મોત. ॥ ૧૦ ॥ મસ્તક ઉપર,
મોત ભમે છે, ચાકુદીશાં લાગી અગ્નિ રે; ભયવાની પણ ક્રેટલાં
આશ ફોલ ન છુટે લગની રે. મોત. ॥ ૧૧ ॥ મૃત્યુના ભયથી,
નાશિ જંગલમાં, વટશાખામાં લટક્યો રે; કાળની દોરી કંડે
લાગી છે, ત્યાં પણ જીવને પટક્યો રે. મોત. ॥ ૧૨ ॥ ઉપર
મધપુડાથી ટપકે મધના ઘિંદુઓ માથે રે, ઢગલે ઢગલા,
આવીને ચોટી, મધમાંખીએ સંગાતે રે. મોત. ॥ ૧૩ ॥ કુપ
અંધારે. મહા અજગર છે, મુખ ફાડીને પંડલો રે, ઉંચે નીચે,
જરા દષ્ટિ આપો, મારે છે હાથી હડસેલો રે. મોત. ॥ ૧૪ ॥
વિષય સુખ મધાળિંદુ સરીખું, દુઃખનો કુંગર મોટો રે, મૂષક
ડાળને કાપી રજા છે, આસુધ્ય જળ પર પેટો રે. મોત. ॥ ૧૫ ॥
આટલાં દુઃખ સમૂહ છે માથે, છતાં મધ સ્વદ લોભુપી રે;
પકું પકું થઈ છે ડાળ જીવનની, જોતાં નથી કેમ ચોંખે રે ?
મોત. ॥ ૧૬ ॥ ચેત ચેત ચેતન ! ચેતીસે, આપા છે ચેતવણી
રે, જમે ઉધાર ને બેઠું બાળુની, કરી લેજે તું ખતવણી રે.
મોત. ॥ ૧૭ ॥ ઉધાર બાળુ ચોધું રાખી જમેમાં કરજ્યો
વધારો રે, નીતિનો ચિત્તમાં ઉદય કરીને ધર્મને દ્વિલમાં ધારો
રે. મોત. ॥ ૧૮ ॥

સજ્જાય વિભાગ સમાપ્ત

૭૬૧

અંબીકા સ્તોત્ર સુચના

(પૃ. ૭૯ ઉપર લેવાયેલ અંબીકા સ્તોત્રની સુચના)

આ પ્રાચીન અંબિકા સ્તોત્ર છે આમાં શરૂમાં મૂળ મંત્ર પછી ૧ થી ૪ શ્લોકમાં મંત્રાક્ષર ગણિત સ્તોત્રને પાંચમા શ્લોકમાં અંબિકાદેવીને યંત્ર સ્થાપવાનો વિધિ અને પછીના ૬ થી ૮ શ્લોકોમાં અંબિકા દેવીનું માહાત્મ્ય ખતાવ્યું છે સંલગ્ન છે કે કુલારિયાનાં અંબિકાદેવીની મૂળ સ્થાપનામાં અને ગિરનારની અંબિકા દેવીની મુળ ગાદીમાં આ સ્તોત્રના ૧ થી ૫ શ્લોકોમાં ખતાવેલ મંત્રાક્ષરો વાળા યંત્ર સ્થાપના હોય આ સ્તોત્રની મૂળ નકલ હતી તેના આધારે મુનિ મહારાજ સાહેબજી દર્શનવિજય મહારાજ સાહેબજીએ સં. ૨૦૧૮ આસો વદી ૧૪ શનિવારે અમદાવાદમાં શુદ્ધ મંત્રાક્ષરો સાથે શુદ્ધ સ્તોત્ર પાઠ લખ્યો છે આ સ્તોત્ર હંમેશા સંધ્યા સમયે ભણવું અથવા રાત્રે ભણવું મુળમંત્રની હંમેશા ૧ માળા ફરવડી આસો વદિ ૧૪ની રાત્રે વધુ પ્રમાણમાં જપ કરવો ખતી શકે તે દર સાલ ગિરનાર તિર્થ કે આશુ તીર્થમાં લગવાન નેમિનાથ અને અંબિકાની યાત્રા કરવી.

મહાન સિકંદરના ફરમાનો

ગમે તેટલો વૈભવ હોવા છતાં જીવની સાથે આવતો નથી
તેને માટે બોધદાયક આ ફરમાનો

મારા મરણ વખતે ખૂબી મિલકત અહીં પધરાવજો; મારી નનામી સાથ, કપ્પસ્તાનમાં પણ લાવજો. ॥ ૧ ॥ મારાં મરણ થાતાં બધાં હથીયાર લશ્કર લાવજો; આગળ રહે મૃત દેહ પાછળ સર્વને દોડાવજો. ॥ ૨ ॥ મારા બધા વૈદ્યો હકીમોને

૬૬૨

અહીં બોલાવજો; મારો ખજાનો એજ વૈદ્યોને ખાંભે ઉમકાવજો.
 ॥ ૩ ॥ આખા જગતને જીતનારૂં સૈન્ય પણ રડવું રજું;
 વિકરાળ દળ જૂપાળને નાકોંછ ઊડાવી શક્યું. ॥ ૪ ॥ જે
 બાહુબળથી મેળવ્યું તે બોગવી પણ ના શક્યો; અખતેની
 મિલકત આપતાં પણ એ સિદ્ધર ના બચ્યો. ॥ ૫ ॥ જે
 દર્દીઓના દર્દને દૂધનાવનારૂં કાણુ છે ? દોરી તૂટી આસુધની
 ત્યાં સાંધનારૂં કાણુ છે ? ॥ ૬ ॥ ખાલી હથેળી રાખતાં જીવે
 જગતમાં આવતા; ને ખાલી હાથે આ જગતમાં સૌ તજી
 ચાલ્યા જતા. ॥ ૭ ॥ પૌવન કૃતા જીવન કૃતા જર જમીનને વેંચ
 કૃતા; પરલોકમાં પરિણામ મળજે, પુણ્યના કે પાપના. ॥ ૮ ॥

૧૧ શ્રાવકની પડિમા

૧. દર્શન (સમકિત) પડિમા. ૨. વ્રત પ્રતિમા. ૩.
 સામાયિક પડિમા. ૪. પૌષધ પડિમા. ૫. કાયોત્સર્ગ પડિમા.
 ૬. બ્રહ્મચર્ય પડિમા. ૭. સચિત્ત ત્યાગ પડિમા. ૮. આરંભ
 કરણ પરિત્યાગ પડિમા. ૯. આરંભ કરાવણ પરિત્યાગ પડિમા.
 ૧૦. ઉદિક્ત વર્જક (પોતાને માટે બનાવેલું નહીં ખાવું) ૧૧.
 શ્રમણભૂત (સાધુની માફક ગોમરી જવું હોય કરાવવો
 વિગેરે) પડિમા.

નિયમને ચાર પ્રકારના લાભતા દોષો

વ્રતને અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર અને અનાચાર
 એ ચાર પ્રકારે દોષ લાગે છે. દા. ત. કોઈએ ચઢિવિહાર કર્યો
 હોય. હવે જ્યારે તેને અતિ તરસ લાગે છે ત્યારે તે પાણી
 પીવાની માત્ર ઈચ્છા જ કરે છે તે અતિક્રમ, જે સ્થાનકે
 પાણી હોય તે સ્થળે જાય તે વ્યતિક્રમ, પાણી પીવા માટે
 વાસણમાંથી પ્યાલો ભરી મુખ આગળ ધરે પણ પીએ નહીં

૬૬૩

તે અતિચાર. પણ જ્યારે તે નિડરપણે ચક્રવિહાર હોવા છતાં
પાણી પીએ ત્યારે તે અનાચાર કહેવાય છે.

દેવલોક અને મનુષ્ય લોકનું અંતર કેટલું તે કહે છે

- ૧- ચંડા ગતિવાળો દેવ ૨૮૩૫૮^૧/_૬ યોજનનું પગલું લરે.
- ૨- ચપલા ગતિવાળો દેવ. ૪૭૨૬૩૩ યોજનનું. ૩૦ કલાનું
એક પગલું લરે.
- ૩- જયલ્હા ગતિવાળો દેવ. ૬૬૧૬૮૬ યોજન ૫૫ કલાનું
એક પગલું લરે.
- ૪- વેંગા ગતિવાળો દેવ. ૮૫૦૭૪૦ યોજન ૧૮ કલાનું
એક પગલું લરે.

આવી ગતિએ ચાલતાં દેવતાં જે મનુષ્ય લોકમાં આવવા
માગે તો છ મહિને પણ આવી ન શકે એટલું અંતર છે.

૧૮ ભાર દુનિયામાં વનસ્પતિ છે.

૧ ભાર વનસ્પતિ કેટલી સંખ્યાએ થાય છે તે કહે છે.
૩૮ કોડ મણ ૧૧ લાખ મણ ૧૨૬૭૦ મણ એ ભાર થાયઃ
તેની રીતે ૧૮ ભાર વનસ્પતિ છે. ૧૮ ભારમાં ૪ ભાર પાંદડાં
૮ ભાર ફળદ્રુપ ૬ ભાર વેલડી એમ ૧૮ ભાર જનશુભી.

દાનને દુષિત કરવાનાં કારણો

૧ અનાદરથી આપવું. ૨ ઘણી વાર લગાડીને આપવું.
૩ વાંકું મોં રાખીને આપવું. ૪ અગ્રિય વચન સંલગ્નાવીને
આપવું. ૫ આપ્યા પછી પશ્ચાત્તાપ કરવો.

દાનને શોભાવનારા કારણો

૧ આનંદના આંસુ આવે. ૨ રોમાંચ ખડા થાય ૩ બહુ

૭૬૪

માન પેઢા થાય, ૪ પ્રિય વચન બોલે, ૫ આપ્યા પછી અનુ-
મોદત કરે.

દાન નહીં આપવાનાં છ કારણો

૧ આપણું પડે એટલે આંખો કાઢે. ૨ ઉંચું જીએ.
૩ વચ્ચે આડી આડી વાત કરે. ૪ વાંકું મોઢું કરીને બેસે. ૫
મૌન ધારણ કરે. ૬ આપતાં આપતાં ઘણા સમય લગાડે.

**તીર્થંકર અનાંત બ્રાહ્મણ ધણી કહેવાય છે
તે શી રીતે તે જણાવે છે**

ધણા માણસને પહેંચી શકે તે એક થોડો કહેવાય.
તેવા ૧૨ થોડાનું બળ ૧ બળદમાં હોય છે. ૧૦ બળદનું
બળ ૧ ઘોડામાં હોય છે. ૧૨ ઘોડાનું બળ ૧ પાડામાં
હોય છે. ૧૫ પાડાનું બળ ૧ હાથીમાં હોય છે. ૫૦૦
હાથીનું બળ ૧ સિંહમાં હોય છે. ૨૦૦૦ સિંહનું બળ
૧ અષ્ટાપદ પક્ષીમાં હોય છે. ૧૦૦૦૦૦૦ (૧૦ લાખ)
અષ્ટાપદનું બળ ૧ બળદેવમાં હોય છે. ૨ બળદેવનું બળ
૧ વાસુદેવમાં હોય છે. ૨ વાસુદેવનું બળ ૧ ચક્રવર્તિમાં
હોય છે. ૧ લાખ ચક્રવર્તિનું બળ ૧ નાગેન્દ્રમાં હોય છે.
કેાડ નાગેન્દ્રનું બળ ૧ ઇન્દ્રમાં હોય છે. એવા અનાંત ઈન્દ્રોનું
બળ એક તીર્થંકરની ટચડી આંગળીમાં હોય છે.

જંબુસ્વામી પછી ૬ આચાર્યો શ્રુતકેવલી હતા ॥ (૧)
શ્રી પ્રલવસ્વામી (૨) શ્રી શય્યંલવમુરૂ (૩) શ્રી યશોલદ્રજ
(૪) શ્રી સંભૂતિવિજય (૫) શ્રી લદ્રબાહુસ્વામી (૬) શ્રી સ્થુલીલદ્રજ.

સંસારી જીવો પાંચ પ્રકારે હોય છે:

(૧) ભવ્ય (૨) જાતિ ભવ્ય (૩) અભવ્ય (૪) દુર્ભવ્ય
(૫) ભવ્યાભવ્ય

૬૬૫

(૧) લવ્ય-જે જીવો મોડાવહેલા પણ મેણે જવાના છે. તે.

(૨) જાતિ લવ્ય-જે જીવો મેણે જવાને લાયક છતાં તેવી સામગ્રી નહિ પ્રાપ્ત કરી શકવાને લીધે કદાપી મેણે ન જઈ શકે.

આ સુક્ષ્મ નિર્ગોદ તરીકે જ ઓળખાય છે. ને જે અવ્યવહાર રાશિમાંથી વ્યવહાર રાશિમાં આવ્યો નથી, અને અનંતાઅનંત પૂરૂગલ પરાવર્તન કાળથી ત્યાંને ત્યાં જ રહેલ છે. અને સંસારમાં જે જીવો દષ્ટિગ્રેયર દેખાય છે. તે તો અલવ્ય અને લવ્ય જ છે, પરંતુ જાતિલવ્ય નહીં.

(૩) અલવ્ય-જે જીવો મેણે જવાને માટે કોઈ પણ જાતની લાયકાત નહીં ધરાવતા હોવાથી હંમેશાં સંસારમાં જ પડ્યા રહે છે. પરંતુ તેવા ઉત્તમ શુદ્ધો પ્રાપ્ત કરી અનુત્તરમાં કે મોક્ષમાં જઈ શકતાં નથી. જન્ય તો નવ ત્રૈવેયક સુધી જ જન્ય. એવા અલવ્ય જીવો માત્ર ઘોડા જ છે. આ અવસર્પિણીમાં ફક્ત આઠનાં જ નામ પ્રખ્યાત છે, (૧) પાલક પુરોહિત અધિક મુનિના ૫૦૦ શિષ્યોને ઘાણીમાં પીસનાર (૨) કૃષ્ણ મહારાજનો પાલક પુત્ર (૩) કપિલાદાસી (૪) કાલિક કસાઈ ૫૦૦ પાડાને રોજ મારનાર (૫) હિંદાયન રાગનો વધ કરનાર પીનયરત્ન (૬) અંગાર મદ્રકાચાર્ય (૭) સંગમ દેવ ભગવાનને ઉપસર્ગ કરનાર. (૮) વૈતરણી વૈદ્ય

(૪) દુર્લભ્ય-જે જીવો મોડાવહેલા સંસાર રૂપી સમુદ્ર તરવાને લાયક છતાં રાગદ્વેષ રૂપી ગાંઠ તોડવાને સમર્થ નહિ હોવાથી દૂરને દૂર જ રહે છે.

(૫) ભવ્યાલવ્ય-મોક્ષમાં યોગ્યતા છતાં ઉત્તમ શુદ્ધોને પ્રાપ્ત કરવાને માટે અશુભ કર્મોની અબુલતાને અંગે તેઓ ઉદ્વેગ કરે નહીં તે.

૭૬૬

મૂળ એકસોચોવીસ અતિચાર

સુદ્ધ ૧૦૦ બાદર ૧૦૦ કુલ ૨૦૦ અગ્નિજ્વલતાં ૨૦૦
કુલ ૪૦૦ મનના ૪૦૦ વચનનાં ૪૦૦ કાયાનાં ૪૦૦ કુલ
૧૨૦૦, સુદ્ધ બાદર ૨૪ જ્વલતા ૨૪ અગ્નિજ્વલતાં ૨૪ કુલ
૯૬ મનના ૯૬ વચનના ૯૬ કાયાના ૯૬ કુલ ૨૮૮ એમ
૧૨૦૦ ને ૨૮૮ એમાં કરતાં ૧૨૪ અતિચારના મિશ્રામિ
દુઃકંડ ૧૪૮૮ થયા.

લેશ્યાની સ્થિતિ કહે છે

પહેલી લેશ્યાની ૩૩ સાગરોપમ ખીજની ૧૦ સાગરોપમ
ત્રાજીની ૩ સાગરોપમ ચોથીની ૨ સાગરોપમ પાંચમીની ૧૦
સાગરોપમ છઠ્ઠીની ૩૩ સાગરોપમ.

૧૮૦૦૦ હજાર શીલાંગના ખોરી

૫ સ્થાવર ૩ વિકલેન્દ્રિય ૧ પંચેન્દ્રિય ૧ અણ્વ ૬૬
૧૦ તેને ૧૦ વતિધર્મે ગુણ્વતાં ૧૦૦ થયા ૧૦૦×૫=૫૦૦ દ્રિયે
ગુણ્યા કુલ ૫૦૦ થયા તેને ૪ સંગ્રાએ ગુણ્યા ૨૦૦૦ થયા
તેને ત્રણ ચોત્રે ગુણ્યા ૬૦૦૦ થાય, તેને કરવું, કરાવવું,-
અનુમેદવું એ ત્રણે ગુણ્યા ૧૮૦૦૦ થાય.

ચરણ સિતરીના ૭૦ ભેદ

૫ મહાવ્રત ૧૦ યતિ ૩ જ્ઞાતાદિ ૧૭ સંયમ ૪ કપાય
૯ બ્રહ્મચર્ય ૧૨ તપના ૧૦ વૈવાવચ્યતા કુલ સર્વ મળી ૭૦ થયા.

કરણ સિતરીના ૭૦ ભેદ

૫ સમિતિ ૩ ગુપ્તિ ૫ ઇન્દ્રિય ૪ પિંડ પ્રકૃતિ ૪ અભિગ્રહ
૧૨ ભાવના ૧૨ પડિમા ૨૫ પડિભેદણ કુલ સર્વ મળી ૭૦.

૬૬૭

૧૫૦ કલ્યાણક

મહિસનાથના ૩ અરનાથ ૧ નિમિનાથ ૧ કુલ ૫
=થયા તેને અતીત આદિ ચોવીશી સાથે ગુણતાં ૧૫ થયા
તેને ૫ ભરત ૫ ઐરાવત સાથે ગુણતાં કુલ ૧૫૦ થયા.

૩૦૦ કલ્યાણક

૧ રૂપભદ્રેષ ૧ અજીતનાથ ૧ સુમતિનાથ ૧ પદ્મપ્રભ
૧ મુપાર્જનાથ કુલ ૫=તેને ત્રણ અતીતાદિ ચોવીશી સાથે
ગુણતાં ૧૫ થયા ૫ ભરત ૫ ઐરાવત સાથે ગુણતાં ૧૫૦
થયા ઉપરના ૧૫૦ મળી ૩૦૦ કલ્યાણક.

૫૦૦ કલ્યાણક

વિમલનાથથી માંડીને નેમનાથ પર્યાંત ૧૦ જિનેશ્વરના
પાંચ પાંચ કલ્યાણક હોવાથી $10 \times 5 = 50 =$ થયા તેને ૫ ભરત
૫ ઐરાવતે ગુણતાં $50 \times 10 = 500 =$ થયા.

સિદ્ધના ૨૪૩ ભેદ

૩૪ અરિહંતના ૮ દ્વિતા ૩૬ આચાર્યના ૨૫
હુપાધ્યાયના ૭૦ ચરણ સિતરીના ૭૦ કરણ સિતરીના કુલ
મળી ૨૪૩ થયા.

૨ કોડાકોડીમાં ધર્મ છે ને ૧૮ કોડાકોડીમાં ધર્મ નથી
તે આવી રીતે-

અવસર્પિણીના પહેલા ત્રણ આરામાં તથા છટ્ટા આરામાં
ધર્મ નથી ને ચોથા પાંચમા આરામાં છે, એ એ મળી
૧ કોડાકોડીમાં ધર્મ છે. ને ઉત્સર્પિણીના પહેલા ચોથા
પાંચમાં ને છટ્ટામાં ધર્મ નથી ને બીજા ત્રીજા આરામાં ધર્મ

૭૬૮

છે ખીજા ત્રીજા આ મળી એક કોડકોડી થાય=એક ઉત્સર્પિણી ને એક અવસર્પિણી એ મળી ૨ કોડકોડી થઈ તેમાં ધર્મ છે. ને ૧૮ કોડકોડીમાં ધર્મ નથી.

સહસ્રક્રુર

૫ ભરતને ૫ ઐરાવત તેને ત્રણ ચોવીસીએ ગુણતાં ૩૦ ચોવીસી થઈ. એકેક ચોવીસમાં ૨૪-૨૪ તિથિ કરે હોવાથી ૩૦x૨૪=૭૨૦ થાય એક મહાવિદેહની ૩૨ વિજય. એકેક વિજયમાં એકેક જિનેશ્વર એટલે ૩૦ થાય તેવા મહાવિદેહના.

૩૨x૫ કુલ=૧૬૦ થાય ૨૪ તિથિ કરના પાંચ પાંચ ક્રયાણુક એટલે પાંચે ગુણતાં ૨૪x૫=૧૨૦ થાય ૨૦ વિહરમાત્ર ૪ શાશ્વતા એ ૨૪ કુલ સર્વે મળીને ૧૦૨૪ થયા.

ક્રિયાવહ્નીના ૬૮૨૪૧૨૦ નિઃશ્વામિદુકકક

૫૬૩ જીવતા ભેદ છે તેને અલિહયા વતિયા વિગેરે ૧૦ ભેદે ગુણવાથી=૫૬૩x૧૦=૧૬૩૦ થયા તેને રાગદ્રોષે ગુણવાથી=૧૧૨૬૦ થયા તેને મન વચન કાયા એ ત્રણે ગુણતાં=૧૧૨૬૦x૩=૩૩૭૮૦ થયા તેને કરવું કરાવવું અનુ-મોદવું એ ત્રણે ગુણતાં=૩૩૭૮૦x૧૦૧૩૪૦=થાય તેને ત્રણ અતીતાદિ ચોવીસીએ ગુણતાં ૧૦૧૩૪૦x૩=૩૦૪૦૨૦ થયા તેને અરિહંત સપ્તિયં આદિ ૬ એ ગુણતાં=૩૦૪૦૨૦x૬=૧૮૨૪૧૨૦ થયા.

૩ પ્રકારે વિધિ

(૧) ખાલવિધિ (૨) બાલ પાંડિત વીધ (૩) પાંડિતવીધિ મિથ્યાત્વીની ને ક્રિયા તે બાલવીધિ, દેશ વિરતિની મોક્ષાર્થના ને ક્રિયા તે બાલ પાંડિત વીધ અને મુનિની મોક્ષાર્થની ને ક્રિયા તે પાંડિત વીધ.

૭૬૯

મૂળ ૧૨૪ અતિચારના એક હજાર ચારસોને અડધાવીશ
મિચ્છામિદુકકડં

૧૦૦ સુક્ષ્મ ૧૦૦ બાદર બળ્યતાં ૧૦૦ અબળ્યતાં ૧૦૦
મળી કુલ ૪૦૦ તેને ત્રણ યોગે ગુણ્યતાં $૪૦૦ \times ૩ = ૧૨૦૦$
થયા ને ૨૪ છે તેને પચ્ચ સુક્ષ્મ બાદર બળ્યતાં અબળ્યતાં
એ ચારે ગુણ્યતાં $૨૪ \times ૪ = ૯૬$ થયાં તેને ત્રણ યોગે ગુણ્યતાં
 $૯૬ \times ૩ = ૨૮૮$ થયા સર્વે મળી ૧૨૪ અતિચારના મિચ્છામિ-
દુકકડં કુલ ૧૪૮૮ થયા.

સાધુની વોસવસાની દયા અને આવકની સવા વસાની દયા

સાધુને સુક્ષ્મ ને બાદર બાંને પ્રકારે હોય આવકને
બાદરની હોય સુક્ષ્મથી ન હોય એટલે ૧૦ ઓછા બાદરના
પણ એ પ્રકાર સંકલ્પ ને ચારલ તેમાં સંકલ્પથી દયા
પાળે પચ્ચ ચારલથી ન પાળી શકે એટલે ૧૦માંથી પાંચ
ઓછા સંકલ્પના પણ એ ભેદ અપરાધીને નિરઅપરાધી
તેમાં નિરઅપરાધીની દયા પાળે અપરાધીની ન પાળે એટલે
પાંચમાંથી ૨૫ ઓછા નિરઅપરાધીના પણ એ ભેદ સાપેક્ષ
ને નિરપેક્ષ તેમાં સાપેક્ષની ન પાળી શકે નિરપેક્ષની પાળે
એટલે ૨૫ માંથી ૧૧ ઓછા એટલે ૧૧ રજી એટલી આવકની
દયા હોય, સવા વસાની દયા કેવાય

સાધુના ૩૯ અતિચાર

ગાન ૮ દર્શન ૮ ચારિત્ર ૮ તપ ૧૨ વીર્ય ૩ કુલ ૩૯
થયા તેના મિચ્છામિદુકકડં ૧૪૦૪ તે આવી રીતે સુક્ષ્મ ૩૯
બાદર ૩૯ બળ્યતા ૩૯ અબળ્યતાં ૩૯ કુલ $= ૧૫૬ \times ૩ =$ યોગે
ગુણ્યા ૪૬૮ થયા તેને કરવું કરાવવું અતુભોદવું એ ત્રણે
ગુણ્યા $૪૬૮ \times ૩ = ૧૪૦૪$ થયા.

૬૬૦

પ્રશ્ન

આપણે પરમ ઉપકારી છવ કયો ?

ઉત્તર-સિદ્ધમાં જતાં જે છવે અન્યવહાર રાશિમાંથી આપણને બહાર કાઢે તો છવ.

પથ મહાવ્રતની વિરાધના કરનારને શું ફળ થાય ?

ઉત્તર- પહેલા મહાવ્રતનો વિરાધક નરકગામો અસ્પ આયુષી ઘણો રોગી અને ખરાબ રૂપવાળો થાય બીજા મહાવ્રતનો વિરાધક પરભવમાં જીવવાનો છેદ મુ'આપણું અને વિશ્વાસ વિનાનો થાય (કોઈ વિશ્વાસ ન કરે) ત્રીજા મહાવ્રતના વિરાધકને પરભવમાં વધબ'ધન દરિદ્રપાણું, અને ધાપણું નાશ થાય. ચોથા મહાવ્રતના વિરાધકને વિધવાપણું નપુંસકપણું વાંઝ્યાપણું વધ તથા અપજસપણું પ્રાપ્ત થાય. પાંચમાં મહાવ્રતના વિરાધકને વધ બ'ધન મારણ ચલું દુઃખી તથા નરકગતિ પ્રાપ્ત થાય.

પાંચ મહાવ્રતના ભાંગા

- (૧) પહેલા મહાવ્રતના ૩૬ ભાંગા મુક્તમ બાદર ત્રસ સ્થાવર, મન વચન કાયા કરવું=કરાવવું, અનુમોદવું.
- (૨) બીજા મહાવ્રતના ૩૬ ભાંગા કો. લો. ભ. હા. મન વચન કાયા કરવું=કરાવવું અનુમોદવું.
- (૩) ત્રીજા મહાવ્રતના ૮૧ ગા. નાંજ અરણે અપ્પ બહું આણું થુલું ચિત્ત અચિત્ત-મન વચન કાયા કરવું કરાવવું અનુમોદવું.
- (૪) ચોથા મહાવ્રતના ૨૭ દિવ'વા માણસ' તિરિ. મન વચન કાયા કરવું કરાવવું અનુમોદવું.

૬૭૧

(૫) પાંચમાં મહાત્રતના પ૪ અપ'ખડું અણું થુલં
ચિત્ત અચિત્ત મન વચન કાયા કરવું=કરાવવું અનુભવવું.
કુલ ૨૩૪ થયા.

આવકના ખારે ૩૧

૧ જીવ હિંસા ન કરવી. ૨ અસત્ય ન બોલવું. ૩
ચોરી ન કરવી. ૪ પરસ્પરી સેવન ન કરવું. ૫ પરિચીતનું
પ્રમાણ કરવું. ૬ દ્વિધાઓનું પ્રમાણ કરવું. ભોગોપ
ભોગનું પ્રમાણ કરવું. ૮ અનર્થ દંડનો ત્યાગ કરવો, ૯
દરરોજ સામાયિક કરવું. ૧૦ દેસાવગાશિક કરવું. ૧૧
પર્વતિથિએ પોસણ કરવો. ૧૨ અતિથિ સંવિભાગ કરવો.

ત્યાગ કરવા લાયક અભદ્ય

મધ મદિરા માખણ ને માંસ ન ખાવાં. કાચી માટી
અને કાચું મીઠું ન ખાવું ત્રસ જીવોથી વ્યાપ્ત ફળ ન
ખાવાં કરા અને ખરફ ન ખાવાં. કોઈ પણ જાતનું વિષ ન
ખાવું. રાત્રિભોજન ન કરવું. કંદમુળ આદિ અનંતકાય ન
ખાવાં. રીંગણા વિગેરે અને બહુખીજ તથા તુચ્છ ફળ ન
ખાવાં. અન્નપ્રયાં ફળ ન ખાવાં. વાસી બોળો વિદળ ચણિત
રસવાળા પદાર્થો ન ખાવાં,

પ્રભુના ૩૪ અતિશય

રાસના ચોપડામાં ચોથા ખંડની ૧૧મી ઢાળનું ત્રીજે
ભાગે વર સ્થાનકે કીજે એ ઢાળમાં ૩૪ અતિશય આવે છે
તે આ પ્રમાણે છે.

જનમથી ચાર અતિશય હોય તે આ પ્રણામે નીચે મુજબ
પહેલો અતિશય સુગંધીવંત પરસેવો મળ રોગ રહિત અને

૭૬૨

સુંદર સ્વરૂપ સહિત રૂપ હોય. ખીન્ને અતિશય ઓછી અને માંસ ગાયના દૂધ જેવાં સફેદ સુગંધવંત હોય. ત્રીજો અતિશય. આહાર અને નિહાર કોઈના દેખવામાં ન આવે. ચોથો અતિશય. શ્વાસોશ્વાસ કમળના સુંગંધ જેવો હોય. આ ચાર અતિશય પ્રભુને જન્મથી હોય તેના નામ કલ્યા.

દેવતા કહેલા ઓગણીશ અતિશય નીચે મુજબ હોય છે.

પેલો અતિશય. સ્ફટિક મણિ રત્નમય ઉજ્જવળ સિંહાસન પાદપીઠ સહિત સહચારી હોય.

ખીન્ને અતિશય. જિનજીના મસ્તક ઉપર ત્રણ ત્રણ છત્ર દરેક દિશાએ જણાયા કરે. અથવા દેખાય છે.

ત્રીજો અતિશય. હંમેશા રત્નમય હંદ્રધ્વજ (ધર્મધ્વજ) આગળ ચાલ્યા કરે.

ચોથો અતિશય. વગર વિંજયે ઘોળાં ચામરોની ચાર જોડી પ્રભુ ઉપર વિંજયા જ કરે.

પાંચમો અતિશય. હંમેશ ધર્મચક્ર આકાશમાં ચાલતું જ સાથે રહે.

છઠ્ઠો અતિશય. પ્રભુના શરીરથી ખારગણું હિંચુ (પ્રભુ પર હાંધડો કરતું) અશોકવૃક્ષ છત્ર દંડ પતાકાદિ સાથે જ રચ્યા કરે.

સાતમો અતિશય. ચારે મુખથી શોલાવંત દેશના સર્વને સંલગાયા કરે એટલે કે દરેક જણ એમજ જાણી શકે કે પ્રભુ મારી સાથે જોઇને જ દેશના દેહે એવું જણાય.

આઠમો અતિશય. રત્ન સોના અને રૂપાના ત્રણ ગઢ રચાય.

નવમો અતિશય. નવ કમળની ઉપર પ્રભુ ચાલતા જણાય.

દશમો અતિશય. વિહારભૂમિમાં કાંટા જીંધા મહોંવાળા થઇ જાય.

૬૭૩

અગ્યારમો અતિશય, સંયમ લીધા પછી,વાળ નખ અને રંગનાં વધે નહીં.

બારમો અતિશય, ઇન્દ્રિયના અર્થ પાંચે મનોહર હોય

તેરમો અતિશય, સર્વ ઋતુઓ અનુકુળ રહ્યાં કરે,

ચૌદમો અતિશય, સુગંધી જળનો વર્ષાદ થયા કરે,

પંદરમો અતિશય, જળ ને સ્થળની અંદર પેદા થએલાં પાંચે રંગનાં સુગંધી ફૂલો ડીંચણ જેટલાંદળનાં સમોવસરણના સ્થળમાં ઉપે ખીંટો પથરાયા રહે.

સોળમો અતિશય, પક્ષીઓ પ્રભુની પ્રદક્ષીણા કરે, સત્તરમો અતિશય, દરેકે સમય યોજન પ્રમાણ અનુકુળ વાસુ વાયા કરે,

અઠારમો અતિશય, પ્રભુના વિહાર માર્ગે આવતાં જુદો પ્રભુને નમન કર્યા કરે.

એગણીશમો અતિશય, આકાશના અંદર દેવદુન્દુભિ વાચ્યાં જ કરે, આ પ્રમાણે દેવના બનાવેલા ૧૯ અતિશયના નામ જાણુવા

કર્મ ફલથી થનારા અગ્યાર અતિશયના નામ:-

૧. અતિશય એક યોજન પ્રમાણ સમોવસરણની અંદર ત્રણે લોકનાં શ્રોતાઓ સુખે બેઠક લઈ શકે.

૨. અતિશય, પ્રભુની અર્ધ માર્ગીલાંબામય ધર્મદેશના ઉત્તી દેવતા મનુષ્ય તિર્થંચ વિએરે પોતપોતાની લાંબામા સારી રીતે સમજી શકે.

૩. અતિશય, તેમજ જે ક્ષેત્રમાં પ્રભુ વિચરતાં હોય તે ક્ષેત્ર સ્થળમાં યોગેર ૨૫ યોજન (૧૦૦=ગાંધ) સુધીમાં પ્રથમના કાટી નોકળેલા રોગો ઉપદ્રવો નાશુદ થઈ જાય અને નવા પેદા થાય નહીં.

૭૭૪

૪. અતિશય. પ્રભુજીની વિહારભૂમિમાં સ્વસાવિક વિરોધ રાખનારાં પ્રાણી પણ (જેમકે ઉદ્ધર ગિલાડીને એક બીજાનું કશું ન બગાડવા છતાં પણ જન્મથી વૈર હોય છે તે સ્વાસાવિક વૈર બંધ પડી) મિત્રરૂપે હળીમળી રહે.
૫. જ્યાં પ્રભુજી વિચરતા હોય ત્યાં દુકાળ પડે નહીં.
૬. પ્રભુજીની વિહાર ભૂમિકામાં શત્રુના સસ્કરની કે પોતાના સસ્કરની ચડાઈ આની ન શકે.
૭. પ્રભુજી વિચરતા હોય ત્યાં ચેપી ને ઉડતા (મરજી કાલેરા પ્લેગ) જેવા રોગ ન થાય.
૮. પ્રભુ વિચરે ત્યાં નુકશાનકારી જીવોની પેદાશ પણ ન થાય.
૯. હૃદયી વધારે મેઘ વૃષ્ટિ ન થાય.
૧૦. જોઈએ તે કરતાં ઓછી મેઘ ભૃષ્ટિ ન થાય.
૧૧. અને પ્રભુની પાછળ ખાર સુર્ય જેટલા તેજવાળું દેદીધ્યમાન ભામંડળ કાયમ રહ્યા કરે.

આ પ્રમાણે બધા મળી ૩૪ અતિશય ધારક ત્રી અરિહંત પ્રભુને નમસ્કાર કરી છે લલિજનો પાપનો નાશ કરો.

પ્રભુની પાંત્રોશ વાણીના નામો

૧. જે જગ્યાએ જે ભાષાનો પ્રચાર હોય ત્યાં તે ભાષા મિશ્ર અર્ધ ભાગની ભાષા બોલે.
૨. એક યોજન પ્રમાણમાં વગર હરકતે સાંભળાય તેવી ઉચ્ચ સ્વર સહિત દેશના આપે.
૩. ગામડિયા ભાષા કે તોછડી ભાષાને ઉપયોગ અમલમાં ન આવે
૪. મેઘની ગર્જના સરખી ગંભીર વાણી બોલે.
૫. સાંભળનારને પડછંદા, સહ વચન રચનાના છૂટાછૂટા બોલો

૭૬૫

- સંભળાઈ સારી રીતે સમજવામાં આવે તેવા શબ્દ વાપરે.
૬. સાંભળનારને સંતોષકારક સરળ ભાષા સહીત બોલે.
૭. સાંભળનાર પોતપોતાનાં હૃદયમાં એવું સમજે કે પ્રભુ મને ઉદ્દેશીને જ દેશના આવે છે એવી છટા વાપરે.
૮. વિસ્તાર સહિત અર્થ પુષ્ટિ કરી બતાવે.
૯. આગળ પાછળના સંબંધને વાંધો ન નડે તેવા મળતે મળતાં પ્રબંધની રચના વઢે.
૧૦. મોટા પુરુષને જાગે તેવાં પ્રશંસનીય વાક્યો બોલવાથી શ્રોતાને નિશ્ચયપણે જાણાય કે આવા મહાન પુરુષ સિંહજ આવી ભાષા અમલમાં લઈ શકે, એવી ખુબી વાપરે અને અપ્રતિહત (કેઈથી પણ તેનું ખંડન ન કરી શકે તેવા) સિદ્ધાંતો પ્રકાશે.
૧૧. સાંભળનારને શંકા ન રહે તેવી સ્પષ્ટ વાણી ઉચ્ચરે.
૧૨. કેઈ પણ દૂષણ લાગુ ન થઈ શકે તેવું વિદૂષક વ્યાખ્યાન પ્રકાશે.
૧૩. કંડીણ અને ઝીણા વિચારવંત વિધને બહુજ સહેલા અર્થથી પ્રકાશવાથી સાંભળનારના મનમાં તેની તરત રમણતા થઈ રહે તેવી ખુબી વાપરે.
૧૪. જે જગોએ જેવું દ્રષ્ટાંત સિદ્ધાંત યોગ્ય રૂચિકર લાગે તેવું લાગુ કરે.
૧૫. જે વસ્તુ પોતાને વિવિક્ષિત છે તે વસ્તુસહ એટલે કે જ દ્રવ્ય અને નવ તત્વની પુષ્ટિરૂપ અપેક્ષા સુક્ત બોલે.
૧૬. સંબંધ પ્રયોજન (મતલબ) અને અધિકારી વાક્ય વઢે.
૧૭. પદ રચનાની અપેક્ષા સહિત વાક્ય વઢે.

૭૭૬

૧૮. ષટ્દ્રવ્ય ને નવતત્ત્વની ચાતુર્યતાયુક્ત બોલે,
૧૯. સ્તિગ્ધ અને માધુર્યતા સહિત બોલવાથી ઘી ગોળ કરતાં મીઠી લાગે તેવી છટાયુક્ત વાણી વાપરે,
૨૦. પારકાનાં મર્મ ખુલ્લાં ન જણાઈ આવે તેવી ચતુરાઈ યુક્ત બોલે,
૨૧. ધર્મ અર્થ એ બે પુરુષાર્થને સાધનારી
૨૨. ઉદારતા યુક્ત દીવાના પ્રકાશ સરખા પ્રકાશવંત અર્થ પ્રકાશે,
૨૩. પરનિંદા અને આપ પ્રથાંસા વગરની વાણી વાપરે,
૨૪. ઉપદેશ દેનાર સર્વગુણ સંપન્ન છે એ પ્રતીતી થવા રૂપ પ્રતિષ્ઠિત પ્રમાણિક વાક્ય બોલે,
૨૫. કંઈ કંઈ ક્રિયાલિંગ કાળ અને વિભક્તિ યુક્ત વચન વહે,
૨૬. શ્રોતાને નવાઈ ભર્યા વાક્યોથી હર્ષ વધે એવું બોલે,
૨૭. ઘણી ધીરજ સાધે ધીમાસથી વર્ણન કરી બતાવે,
૨૮. વાર લગાડી કે અચકાઈ અચકાઈ ન બોલે અવિચ્છિન્ન મેઘધારા સમાન ચાલુ પ્રવાહ સહિત બોલે,
૨૯. જ્ઞાંતિ ઉપજવાજ ન પામે તેવું જ્ઞાંતિ વચન વહે,
૩૦. ચારે નિકાયના દેવ તથા મનુષ્ય અને પશુ પક્ષી વિગેરે પોતપોતાની ભાષાથી સમજી શકે તેવી છટાયુક્ત બોલે,
૩૧. શિષ્યગણને વિશેષ જુદ્ધિગુણ વધે તેવી વાણી બોલે,
૩૨. પદના અર્થને અનેક પણે વિશેષ આરોપ કરી બોલે,
૩૩. સાહસિક પણે બોલે,
૩૪. (એકવાર કહેલી વાત કિંવા દ્રષ્ટાંત સિદ્ધાંત પ્રયોજન વિના ફરી ફરીને ન કહે તે) પુનરેકિત રહિત બોલે,

૭૬૭

૩૫. અને કેદાનું મન કિંચિત્ પણ ન દુભાય તેવી વાણી વદે.

એ પાંત્રીશ વાણી ગુણ સહિત જગતના જીવોને પ્રતિ-
શેષ આપે છે તે પ્રજુને હે જીવિપ્રાણી અવશ્ય હાવ સહિત
નમન કરવુંજ યોગ્ય છે પ્રજુજીને નમન કરવાથી ઘણા કાળ લગી
અખંડ પણે આનંદ ટકી શકે તેવા હાલ મળે છે.

ચોરાસી લાખ જીવા યોનીમાં મુગાઃ બેરાનો જીયો

લક્ષ ચોરાસી યોનિમા. મુગા બાવન લાખ ખત્રીસ ક્ષેત્રિ
બોલતા ચોપનને નહિ નાક ॥ ૧ ॥ ચોપનને નહિ નાક ત્રીસ
લાખ નાક વખાણું જીપન આંજે હીણુ અઠાવીશ દેખતા જાણું
॥ ૨ ॥ જીવીસ કાને સાંભળે અઠાવન કાને હીણુ કહયા કેવિ
સુરગંગ વિનતી કરે લાખ ચોરાસી યોનિ એમ, ॥ ૩ ॥

સાધુ સાધ્વીની ગૌયરી સાત પ્રકારની તેના નામ

- ૧ ક્ષીર ગૌયરી આઠાર પાણી કલ્પનીય દોષ રહિત હાવે તે
ક્ષીર ગૌયરી કહેવાય
- ૨ અમૃત ગૌયરી માગ્યા વિના અચિત્ત અઠાર મળે તે
અમૃત ગૌયરી કહેવાય
- ૩ મધુકર ગૌયરી જમરની પેટે ફરી થોડું થોડું લઈ આતમાને
તૃપ્તી કરે તે મધુકર ગૌયરી કહેવાય
- ૪ ગૌ ગૌયરી ફરેક ધરથી થોડું થોડું સેવે તે ગૌ ગૌયરી
કહેવાય
- ૫ રૂદ્ર ગૌયરી ડરી ડરીને ખીતો ખીતો ગૌયરી હાવે તે
રૂદ્ર ગૌયરી કહેવાય
- ૬ અજગર ગૌયરી એકજ ધરથી ગૌયરી હાવે તે અજગર
ગૌયરી કહેવાય

૭૭૮

૭ ગદ્યાગૌચરી એકજ ધેરથી તમામ ગૌચરી સાથે તે ગદ્યા
ગૌચરી કહેવાય

ગુણ તથા પ્રકારના છે

દર્શન ગુણ જ્ઞાન ગુણ ચારોત્ર ગુણ જડ અને ચેતન એ
બંને દ્રવ્ય છે તે બંને ગુણ પર્માય વાળા છે એવી જે કહ્યા
તેજ સમ્યગ્ દર્શન જડ અને ચેતનને વાસ્તવિક અવબોધ તે
સમ્યગ્ જ્ઞાન જડથી પર એવા ચેતન દ્રવ્યમાં તદલીનતા તથા
જડ દ્રવ્યમાં વ્યાબોહ રહિત પશ્ચ તેજ સમ્યગ્ ચારિત્ર

(દેવના પાંચ પ્રકાર છે) તેમાં બેદ એ પ્રકારના છે

તિર્થંચ અને મનુષ્ય વિગેરે જે દેવપણે ઉત્પન્ન થાય છે
તે જીવ દ્રવ્ય દેવ કહેવાય ખીજે બેદ રાજા ચક્રવર્તિ નરદેવ
કહેવાય ત્રીજે બેદ સાધુ તે ધર્મદેવ એથો બેદ અરિહંત દેવ
તે દેવાધિદેવ કહેવાય પાંચમો બેદ કુવનપતિ વ્યંતર જ્યોતિષી
વૈમાનિક અનુત્તરવાસી દેવો એ સાવ દેવ કહેવાય

ક્ષીર સમુદ્ર તપ

૧-ક્ષીર સમુદ્ર-ક્ષીરવર સમ સમ્યગ્ -સા-૭-દર્શન ધરાય નમઃ

આવન જીનાજય તપ

શુદ્ધિ આઠમ ચંદ્રાનન, સર્વગાય નમઃ

વહી આઠમ વધમાન " "

શુદ્ધિ ચૌદશ રૂપલાનન " "

વહી ચૌદશ વારીગેશ્વ " "

૨૦ ગરજી કાઠિ - ખમા - ૧૨ - સા - ૧૨ - કરવું

બીજ તપની વીધી

ઓધ નીચુંકિત સુત્રાય નમઃ - કા - ખ - ૧૪ - કરવું

ચૌદશ તપની વીધી

વાસુખજય પારંગતાય નમઃ - કા - ખ - ૧૨ - કરવું

૬૭૮

મોટા પખવાસા તપ

દુદી ૧ મે ચર થાય મુનીસુવત સ્વામી સર્વજ્ઞાય નમઃ-
કા-ખમા-૧૨-નવકાર વાળી-૨૦ (ઘડીયા બે ઘડીયા)
બુધ્ધ નમો અરીહંતાણાં ૪ દીવસના યા ઘડીયા-૬ મીનીટ
૮ દીવસ અથ ઘડીયા-૧૨-મીનીટ- ૬ દીવસ એક ઘડી-૨૪
મીનીટ ૩૨-દીવસ બેઘડી ૪૮ મીનીટ આતયમાં કાયમ પુરી
મઢ એકાસણુ કામ ચોવીહાર કરાય છે કાઉસગ-૧૨-

સ્ત્રીયિની લક્ષણ રૂપે દુહા

- (૧) પદ્મણી કે પાન ભાવે માન ભાવે હંસણી
ચિત્રણી કે જ્ઞાન ભાવે કલેશ ભાવે શંખણી
- (૨) પદ્મણી કે પાઉંસે અધશેર હંસણી
ચિત્રણી કે ત્રણ પાઉં સવાશેર શંખણી
- (૩) પદ્મણી કે પલક ચાલ અલ્પચાલ હંસણી
ચિત્રણી કે ગજ ચાલ ધબક ચાલ શંખણી
- (૪) પદ્મણી કે પલક નંદ અલ્પ નીંદ હંસણી
ચિત્રણી કે ત્રણ પહોર સદા સુવે શંખણી

પ્રથમ રાય મુહ પતી પડી લેહવી પછે વાંદણા દેવા ત્યાર
પછી રાયઆલો વવું તથા સંવસસ્વી કેવું પંન્યાસહોયતો વાંદણા
દેવા ન હોયતો ખમાસમજી દેષ ને ઇચ્છકાર કહેવું ને અણુડીયો
ખામવો ત્યાર પછે વાંદણા દેવા

ઈચ્છા કારણ સંદીસહ ભગવન ચૌમાસી મુહપંતીપડી લેહું
ને વાંદણા દેવા ને ચૌમાસી આલોવવું ને સંવસસ્વી કહેવું ને
ચૌમાસી તપ પ્રસાદ કરો કશવશેજી ને વાંદણા પતેય ખામણા
ખામવું ને વાંદણા દેવા

૭૮૦

ત્યાર પછે સંવત્સરી મુહુર્તની પડી સેહતી વાંદણા દેવા ને સંવત્સરી આલોવવું ને સંવત્સરી કહીને ઇચ્છકારી લગવત પસાય કરી સંવત્સરી તપ પ્રસાદ કરાવશેાજી ત્યાર પછે વાંદણા દેવાને પ્રત્યેક ખામણાનો અણુકીયો ખામવો ને સર્વને મીઠામીઠુકડાં દેવો ત્યાર પછી વાંદણા દેવા ત્યાર પછી ખમસમણું ને પચખાણું કરવું.

મેરૂ પર્વતના રમક પ્રદેસથી, માનુષ્યોત્તર પર્વત સુધી એક ખાળુના, બા, લાખ જાણુદીપનો, ખેલાખ લવણ સમુદ્રના, ૪-લાખ, ધાતકી ખંડના, ૮, લાખ કોસોદથી ના ૮, લાખ અર્ધ પુષ્કર વરદીપના, એ સર્વ મલી (૨૨૧) લાખ જોજન થયાતે જ પ્રમાણે જાણુદીપના મેરૂ થી ગણુત્રી કરતા, બીજી ખાળુના પશુ (૨૨૧) લાખ થાય તે બંને મળીને મનુષ્ય ક્ષેત્ર (૪૫) લાખ જોજનનું છે.

સ્થાપના મંત્રા

નુતન ખેસતા વર્ષે સ્થાપનાજીની પક્ષાલ કર્યા પછી વાસક્ષેપ કરવાનો દુહો પ્રથમ એક નવકાર ગણુવો પછી દુહો ખોલવોં જે નમો આયરિયાણું લગવંતાણું નાણીણું દંસણીણું પંચ વિહાયાર સંઠિયાણું ઇહ લગવંતો આયરિયા અવધરંતુ સાહુ સાહુણી સાવય સાવિયા કયં પૂયં પડિએજંતુ સર્વ સિદ્ધિ દિશંતુ

સ્થાપના ચાર્યાના ખોલ ૧૩

સુદ સ્વરૂપના ધારક શરૂ થાન મઈ શરૂ કરાન મઈ શરૂ ચારિત્ર મઈ સુદ શ્રદ્ધા મઈ સુદ પરપણા મઈ સુદ સ્પર્શના મઈ પાળે પળાવે પંચાચાર મન શુભી વચન શુભી કાય શુભી યે શુભતા.

૭૯૧

૪૯ - પોસહ પચ્ચકખાણુ સુત્ર.

કરેમિ ભંતે ! પોસહ, આહાર-પોસહ દેસઓ સવ્વઓ,
સરીર સકકાર-પોસહ સવ્વઓ, બંલયેર-પોસહ સવ્વઓ,
અવવાદાર-પોસહ સવ્વઓ, ચલ્લિવિહે પોસહ ઠામિ જવદિવસ
અહોરત્ત પજ્જુવાસામિ દુવિહં તિવિહેણુ મણેણુ વાયાએ
કાએણુ ન કરેમિ ન કારવેમિ, તસ્સ ભંતે ! પડિક્કમામિ,
નિંદામિ, ગરિહામિ, અપાણુ વોસિરામિ. ॥ ૧ ॥

૫૦ - પોસહ પારવાનું સુત્ર.

સાગરયદો કામે, ચંદવડિંસો મુદંસણો ધન્નો;
જેસિં પોસહપડિમા, અખંડિઆ જીવિઅંતે વિ. ॥ ૧ ॥

ધન્ના સલાહણિજ્જ સુસસા આણુદ કામદેવાય જતસ
પત્તંસહ ભયવં દદવ્વપત્તં મહોવીરો. ॥ ૨ ॥

પૌષધ વિધિએ સીધો, વિધિએ પાયો, વિધિ કરતાં જે
કાંઈ અવિધિ હુઓ હોય, તે સવિ મન, વચન, કાયાએ કરી
મિચ્છામિદુકકડં. ॥૩॥

પૌષધના અદાર દોષમણિ જે કાંઈ દોષ લાઓ હોય
તે સવિ મન વચન કાયાએ કરી મિચ્છામિદુકકડં.

મન્હજિયાણુંનો સજ્જાય.

મન્હ જિયાણુ માણું, મિચ્છં પરિહરહ ધરહ સમ્મત્તાં;
જીવિહ-આવસ્પમિમ, ઉજ્જુત્તો હોઈ પદ્દિવસં. ॥ ૧ ॥

પવ્વેસુ પોસહવયં, દાણું સીલં તવો અ લાવો અ;
સજ્જામ નમુકકારો, પરોવયારો અ જયણા અ. ॥ ૨ ॥

૭૮૨

જિજ્ઞાસુઆ જિજ્ઞાસુજ્ઞાસુ, ગુરુથુઅ સાહમિઆણુ વચ્છણું
 વવહારસુ ય સુદ્ધી, રહજતા તિથજતા ય. ॥ ૩ ॥
 દવસમ વિવેગ સંવર, ભાસાસમિઈ હજવકરણાય;
 ધમિઅજ્ઞાસુસંગો, કરણક્રમો થરણપરિણામો. ॥ ૪ ॥
 સંથોવરિ બહુઆણો, પુત્યપસિહણું પભાવણા તિથયે;
 સદ્ગણુ કિરચમેઅં, નિચય સુગુરુવએસેણું. ॥ ૫ ॥

ચોવીશ તીથંકસેના ૧૨૦ કલ્યાણકેનો કોઠો.

નામ	અવન	જન્મ	હીક્ષા	કેવળ	માક્ષ
ઋષભદેવ	જે.વ. ૪	ફા.વ. ૮	ફા.વ. ૮	મ.વ. ૧	પો.વ. ૧૩
અજિતનાથ	વૈ.સુ. ૧૩	મ.સુ. ૮	મ.સુ. ૬	પો.સુ. ૧૧	ચૈ.સુ. ૫
સંલવનાથ	ફા.સુ. ૮	મા.સુ. ૧૪	મા.સુ. ૧૫	અ.વ. ૫	ચૈ.સુ. ૫
અભિનંદન	વૈ.સુ. ૪	મ.સુ. ૨	મ.સુ. ૧૧	પો.સુ. ૧૪	વૈ.સુ. ૮
સુમતિનાથ	આ.સુ. ૨	વૈ.સુ. ૨	વૈ.સુ. ૬	ચૈ.સુ. ૧૧	ચૈ.સુ. ૬
પદ્મજી	પો.વ. ૬	આ.વ. ૧૨	આ.વ. ૧૩	ચૈ.સુ. ૧૫	કા.વા ૧૧
સુપાર્શ્વનાથ	આ.વ. ૮	જે.સુ. ૧૨	જે.સુ. ૧૩	મ.વ. ૬	મ.વ. ૭
ચંદ્રજી	ફા.વ. ૫	મા.વ. ૧૨	મા.વ. ૧૩	મ.વ. ૭	આ.વ. ૭
સુવિધિનાથ	મ.વ. ૬	કા.વ. ૫	કા.વ. ૬	કા.સુ. ૩	ભા.સુ. ૬
શીતલનાથ	વૈ.વ. ૬	પો.વ. ૧૨	પો.વ. ૧૨	મ.વ. ૧૪	ચૈ.વ. ૨
શ્રેયાંસનાથ	વૈ.વ. ૬	મ.વ. ૧૨	મ.વ. ૧૩	પો.વ. ૦))	અ.વ. ૩
વાસુપૂજ્ય	જે.સુ. ૬	મ.વ. ૧૪	મ.વ. ૦))	મ.સુ. ૨	અ.સુ. ૧૪
વિમલનાથ	વૈ.સુ. ૧૨	મ.સુ. ૩	મ.સુ. ૪	પો.સુ. ૬	જે.વ. ૭
અનંતનાથ	અ.વ. ૭	ચૈ.વ. ૧૩	ચૈ.સુ. ૧૪	ચૈ.વ. ૧૪	ચૈ.સુ. ૫
ધર્મનાથ	વૈ.સુ. ૭	મ.સુ. ૩	મા.સુ. ૧૩	પો.સુ. ૧૫	જે.સુ. ૫
શાન્તિનાથ	આવ. ૭	વૈ.વ. ૧૩	વે.વ. ૧૪	પો.સુ. ૬	વૈ.વ. ૧૩

૭૮૩

કુશુનાથ	અ.વ.૯	ચૈ.વ.૨૪	ચૈ.વ. ૫	ચૈ.સુ. ૩	ચૈ.વ. ૧
અરનાથ	કા.સુ.૨	મા.સુ.૧૦	મા.સુ.૧૧	કા.સુ.૧૨	મા.સુ.૧૦
મહિનાથ	કા.સુ.૪	મા.સુ.૧૧	મા.સુ.૧૧	મ.સુ.૧૧	કા.સુ.૧૨
મુનિસુવત	કા.સુ.૧૫	વૈ.વ.૮	કા.સુ. ૨	મા.વ.૧૨	વૈ. વ. ૯
નમિનાથ	આ.સુ.૧૨	અ.વ.૮	જે.વ.૯	મા.સુ.૧૧	ચૈ.વ.૧૦
તેમિનાથ	આ.સો.૧૫	આ.સુ.૫	આ.સુ.૬	(ભા.વ.૦))	અ.વ.૮
પાર્શ્વનાથ	કા.વ. ૪	મા.વ.૧૦	મા.વ.૧૧	કા.વ.૪	આ.સુ.૮
મહાવીરપ્રભુ	અસુ.૬	ચૈ.સુ.૧૪	કા.વ.૧૦	ચૈ.સુ.૧૦	આ.વ.૦))

કલ્યાણક કરવાની વીધી

એકાસણાથી કરે તો બાર માસમા પુરા કરવા ખમાસણા ૧૨ સાધીયા ૧૨ નવકારવાળી ૨૦ દરેકમાં એ પ્રમાણે સમજાવેલા પાંચ કલ્યાણક જે દીવસે ભેગા આવે તે દીવસ ઉપવાસ ઉપર ખીજો દીવસે એકાસણુ ચાર કલ્યાણક ભેગા હોય ત્યારે ઉપવાસ ત્રણ કલ્યાણક ભેગા આવે ત્યારે આખેલ ઉપર ખીજો દીવસે એકાસણુ બે કલ્યાણક ભેગા હોય તે દીવસે આખેલ અને એક કલ્યાણક હોયતા એકાસણુ આવે ઉપવાસે કરે તો પાંચ વરસ ચાલે છે ખમાસણા દેવાનો દુહો પરમ પંચ પરમેષ્ઠિમાં પરમેશ્વર ભગવાન ચારની ક્ષેપે ધ્યાન્યે નમો નમો શ્રી ભગવાન

આ પ્રમાણે—“ઉગએ સુરે નમુકકારસહિઅં, પોરિસિં, સાઠપો-રિસિં, ગંઠિસહિઅં, મુઠ્ઠિસહિઅં પચ્ચખખાણુ ક્યુ” ચઉવિહાર; આયગિલ, નિવિ, એકાસણુ, પચ્ચખખાણુ ક્યુ” તિવિહાર; પચ્ચખખાણુ કાસિઅં, પાલિઅં સોહિઅં, તીરિઅં, કિટ્ઠિઅં, આરાહિઅં, જં ચ ન આરાહિઅં, તસ્સ મિચ્છામિ દુકકકં, એમ કહી એક નવકાર ગણવો ઈતિ ॥

૫૮૪

સુરે ઉગ્ગે ઉપવાસ કુર્થે તિવિહાર

પાણુહાર પોરસી સાઠ પોરસી સુરેઉગ્ગે પુરિમકુ કુર્થુ.
 પાણુહાર પચ્ચકખાણુ કાસિયં પાસિયં સોહિયં તિરિયં ક્રાદીયં
 આરાહિયં જ' ચ ન આરાહિયં તસ્સ મિચ્છામિદુકકક.

પચ્ચકખાણો

નમુકકારસહિઅં મુટ્ઠિસહિઅં

ઉગ્ગએ સુરે, નમુકકારસહિઅં મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચકખાઈ,
 (પચ્ચકખામિ) ચહિવિહ'પિ આહારં, અસણું, પાણું, ખાઈમં
 સાઈમં, અનત્થણાભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું,
 સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું, વોસિરેઉ (વોસિરામિ).

પોરિસિ-સાઠપોરિસિ

ઉગ્ગએ સુરે, નમુકકારસહિઅં, પોરિસિ, સાઠપોરિસિ,
 મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચકખાઈ (પચ્ચકખામિ). ઉગ્ગએ સુરે, ચહિ-
 વિહ'પિ આહારં અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમં અનત્થ
 ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, પચ્છજ્ઞકાસેણું, દિસામોહેણું, સાહુ-
 વયણેણું, મહત્તરાગારેણું, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણું વોસિરેઉ
 (વોસિરામિ).

ત્રિઆસણું-એકાસણું

ઉગ્ગએ સુરે, નમુકકારસહિઅં, પોરિસિ સાઠપોરિસિ,
 મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચકખાઈ (પચ્ચકખામિ) ઉગ્ગએ સુરે, ચહિ-
 વિહ'પિ આહારં, અસણું પાણું, ખાઈમં સાઈમં અનત્થ-
 ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, પચ્છજ્ઞકાસેણું, દિસામોહેણું સાહુ-

૬૮૫

વયજ્ઞેણ મહત્તરાગારેણ, સંવસમાહિવત્તિયાગારેણ; વિગદ્ધંએ
પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ) અન્નતથજ્ઞાભોગેણ, સહસાગારેણ,
લેવાલેવેણ, ગિહત્થસંસટ્ઠેણ ઉક્ખિત્તવિવેગેણ, પુહુચ્ચચક્ખિપ્પ
એણ, પારિક્કાવણિયાગારેણ, મહત્તરાગારેણ સંવસમાહિવ-
ત્તિયાગારેણ, એગાસણ, બિયાસણ. પચ્ચક્ખાઇ, (પચ્ચ-
ક્ખામિ), તિવિહંપિ આહાર, અસણ, ખાઇમં, સાઇમં અન્નતથ-
જ્ઞાભોગેણ, સહસાગારેણ, સાગારિયાગારેણ, આઉંટણપસા
રેણ, ચુરુઅન્નકુદ્ધાણેણ પારિક્કાવણિયાગારેણ, મહત્તરાગારેણ
સંવસમાહિવત્તિયાગારેણ પાણુસ્સ લેવેણ વા, અલેવેણ વા,
અચ્છેણ વા, અહુલેવેણ વા, સસિત્થેણ વા, અસિત્થેણ વા,
વોસિરેઈ (વોસિરામિ).

(જો બિયાસણાનું પચ્ચક્ખાણ કરવું હોય તો 'બિયા-
સણ' અને એગાસણાનું પચ્ચક્ખાણ કરવું હોય તો 'એગા-
સણ' પાઠ કરવો.)

આયંખિલ

ઉગ્ગએ સુરે, નમુક્કારસહિઅં, પોરિસિ, સાટ્ટેપોરિસિ,
મુદ્ધિસહિઅં પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), ઉગ્ગએ સુરે ચઉ-
વિહપિ આહાર, અસણ, પાણ, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નતથ-
જ્ઞાભોગેણ, સહસાગારેણ, પચ્છન્નકાલેણ દિસામોહેણ; સાહુ-
વયજ્ઞેણ, મહત્તરાગારેણ સંવસમાહિવત્તિયાગારેણ, આય-
ખિલ પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), અન્નતથજ્ઞાભોગેણ, સહસા-
ગારેણ લેવાલેવેણ, ગિહત્થસંસટ્ઠેણ, ઉક્ખિત્તવિવેગેણ પારિ-
ક્કાવણિયાગારેણ, મહત્તરાગારેણ, સંવસમાહિવત્તિયાગારેણ,
એગાસણ પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), તિવિહંપિ આહાર,
અસણ, ખાઇમં, સાઇમં અન્નતથજ્ઞાભોગેણ, સહસાગારેણ,
૫૦

૩૮૬

સાગારિયાગારેણુ', આઉંટણુપસારેણુ', યુરુઅબજુદાણેણુ', પારિ-
કાવણિયાગારેણુ', મહત્તરાગારેણુ', સન્વસમાહિવત્તિયા ગારેણુ'
પાણુસ્સ લેવેણુ વા, અલેવેણુ વા, અચ્છેણુ વા, બહુલેવેણુ વા,
સસિત્થેણુ વા, અસિત્થેણુ વા, વોસિરઈ (વોસિરામિ).

તિવિહાર ઉપસાસ

સુરે ઉગ્ગમે, અન્નતટ્ટં, પચ્ચક્ખાઈ, (પચ્ચક્ખામિ)
તિવિહંપિ આહારં અસણુ', ખાઈમં, સાઈમં, અન્નતથણુ-
ભોગેણુ', સહસાગારેણુ', પારિકાવણિયાગારેણુ', મહત્તરાગા-
રેણુ', સન્વસમાહિવત્તિયાગારેણુ', પાણુહાર પેરિસિ, સાઠપે-
રિસી, મુહિસહિઅં પચ્ચક્ખાઈ (પચ્ચક્ખામિ), અન્નતથણુ-
ભોગેણુ', સહસાગારેણુ', પચ્છન્નકાલેણુ', દિસામોહેણુ', સાહુ-
વયણેણુ', મહત્તરાગારેણુ', સન્વસમાહિવત્તિયાગારેણુ', પાણુસ્સ
લેલેણુ વા, અલેપેણુ વા, અચ્છેણુ વા, બહુલેવેણુ વા, અસિ-
ત્થેણુ વા, અસિત્થેણુ વા વોસિરઈ (વોસિરામિ).

ચઉવિહાર ઉપવાસ

સુરે ઉગ્ગમે અન્નતટ્ટં પચ્ચક્ખાઈ (પચ્ચક્ખામિ) ચઉ-
વિહંપિ આહારં, અસણુ', પાણુ', ખાઈમં, સાઈમં, અન્નતથ-
ણુભોગેણુ', સહસાગારેણુ', પારિકાવણિયાગારેણુ', મહત્તરાગા-
રેણુ', સન્વસમાહિવત્તિયાગારેણુ' વોસિરઈ (વોસિરામિ).

દેશવમાસિક

દેસાવગાસિયં, ઉવભોગં, પરિભોગં, પચ્ચક્ખાઈ (પચ્ચ-
ક્ખામિ), અન્નતથણુભોગેણુ' સહસાગારેણુ', મહત્તરાગારેણુ',
સન્વસમાહિવત્તિયાગારેણુ', વોસિરઈ (વોસિરામિ).

૬૮૭

૫૧-પચ્ચક્ષ્પાણી સુત્ર.

સાંજના પચ્ચક્ષ્પાણી.

પાણીહાર-પચ્ચક્ષ્પાણી.

પાણીહાર દિવસચરિત્રં પચ્ચક્ષ્પાણી; અન્નતથણ્ણભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સન્વસમાહિવત્તિયાગારેણું વોસિરઈ.

બીજું ચઉત્તિ+દ્વાહાર-પચ્ચક્ષ્પાણી.

દિવસચરિત્રં+ પચ્ચક્ષ્પાણી, ચઉત્તિવહં પિ આહારં, અસણું, પાણું, પાઈમં, સાઈમં, અન્ન-તથણ્ણભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સન્વસમાહિવત્તિયાગારેણું વોસિરઈ.

અર્થ : દિવસનો શેષ ભાગ અને આખી રાત્રિ ચારે આહારનો ત્યાગ કરવા માટે આ પચ્ચક્ષ્પાણી ચાર આગાર-સહિત સેવામાં આવે છે.

ત્રીજું તિવિહાર-પચ્ચક્ષ્પાણી.

દિવસચરિત્રં પચ્ચક્ષ્પાણી, તિવિહં પિ આહારં અસણું, પાઈમં, સાઈમં, અન્નતથણ્ણભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સન્વસમાહિવત્તિયાગારેણું વોસિરઈ.

ચોથું દુવિહાર-પચ્ચક્ષ્પાણી.

દિવસચરિત્રં પચ્ચક્ષ્પાણી, દુવિહં પિ આહારં અસણું, પાઈમં, અન્નતથણ્ણભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સન્વસમાહિવત્તિયાગારેણું વોસિરઈ.

પાંચમું દેસાવગાસિય-પચ્ચક્ષ્પાણી.

દેસાવગાસિય ઉવભોગ પરિભોગ-પચ્ચક્ષ્પાણી; અન્ન-તથણ્ણભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સન્વ-સમાહિ-વત્તિયાગારેણું વોસિરઈ.

પબ્ધક્રમાણના સમયનો કોડો.
બાન્યુઆરી (પાંચ)

તા	સુપેદિય	સૂચકાંશ	નવકારસી	પોરસી	સાદ પોરસી	પુરિમદ્	અનુદ્
૧	૭-૨૨	૬-૫	૮-૧૦	૧૦-૩	૧૧-૨૪	૧૨-૪૪	૩-૨૫
૨	૭-૨૨	૬-૫	૮-૧૦	૧૦-૩	૧૧-૨૪	૧૨-૪૪	૩-૨૫
૩	૭-૨૩	૬-૬	૮-૧૧	૧૦-૪	૧૧-૨૫	૧૨-૪૫	૩-૨૬
૪	૭-૨૩	૬-૭	૮-૧૧	૧૦-૪	૧૧-૨૫	૧૨-૪૫	૩-૨૬
૫	૭-૨૩	૬-૭	૮-૧૧	૧૦-૪	૧૧-૨૫	૧૨-૪૫	૩-૨૬
૬	૭-૨૩	૬-૮	૮-૧૧	૧૦-૫	૧૧-૨૫	૧૨-૪૬	૩-૨૭
૭	૭-૨૪	૬-૯	૮-૧૨	૧૦-૬	૧૧-૨૬	૧૨-૪૭	૩-૨૮
૮	૭-૨૪	૬-૯	૮-૧૨	૧૦-૬	૧૧-૨૬	૧૨-૪૭	૩-૨૮
૯	૭-૨૪	૬-૧૦	૮-૧૨	૧૦-૬	૧૧-૨૭	૧૨-૪૭	૩-૨૯
૧૦	૭-૨૪	૬-૧૧	૮-૧૨	૧૦-૬	૧૧-૨૭	૧૨-૪૮	૩-૩૦
૧૧	૭-૨૫	૬-૧૧	૮-૧૩	૧૦-૭	૧૧-૨૮	૧૨-૪૮	૩-૩૦
૧૨	૭-૨૫	૬-૧૨	૮-૧૩	૧૦-૭	૧૧-૨૮	૧૨-૪૯	૩-૩૧
૧૩	૭-૨૫	૬-૧૩	૮-૧૩	૧૦-૭	૧૧-૨૮	૧૨-૪૯	૩-૩૧
૧૪	૭-૨૫	૬-૧૩	૮-૧૩	૧૦-૭	૧૧-૨૮	૧૨-૪૯	૩-૩૧
૧૫	૭-૨૫	૬-૧૪	૮-૧૩	૧૦-૮	૧૧-૨૯	૧૨-૫૦	૩-૩૨
૧૬	૭-૨૫	૬-૧૫	૮-૧૩	૧૦-૮	૧૧-૨૯	૧૨-૫૦	૩-૩૩
૧૭	૭-૨૫	૬-૧૬	૮-૧૩	૧૦-૮	૧૧-૩૦	૧૨-૫૧	૩-૩૪
૧૮	૭-૨૫	૬-૧૬	૮-૧૩	૧૦-૮	૧૧-૩૦	૧૨-૫૧	૩-૩૪
૧૯	૭-૨૫	૬-૧૭	૮-૧૩	૧૦-૮	૧૧-૩૦	૧૨-૫૧	૩-૩૪
૨૦	૭-૨૫	૬-૧૭	૮-૧૩	૧૦-૮	૧૧-૩૦	૧૨-૫૧	૩-૩૪
૨૧	૭-૨૫	૬-૧૮	૮-૧૩	૧૦-૯	૧૧-૩૦	૧૨-૫૨	૩-૩૫
૨૨	૭-૨૫	૬-૧૯	૮-૧૩	૧૦-૯	૧૧-૩૧	૧૨-૫૨	૩-૩૬
૨૩	૭-૨૪	૬-૧૯	૮-૧૨	૧૦-૮	૧૧-૩૦	૧૨-૫૨	૩-૩૬
૨૪	૭-૨૪	૬-૨૦	૮-૧૨	૧૦-૮	૧૧-૩૦	૧૨-૫૨	૩-૩૬
૨૫	૭-૨૪	૬-૨૧	૮-૧૨	૧૦-૯	૧૧-૩૧	૧૨-૫૩	૩-૩૭
૨૬	૭-૨૪	૬-૨૧	૮-૧૨	૧૦-૯	૧૧-૩૧	૧૨-૫૩	૩-૩૭
૨૭	૭-૨૩	૬-૨૨	૮-૧૧	૧૦-૮	૧૧-૩૧	૧૨-૫૩	૩-૩૮
૨૮	૭-૨૩	૬-૨૩	૮-૧૧	૧૦-૮	૧૧-૩૧	૧૨-૫૩	૩-૩૮
૨૯	૭-૨૩	૬-૨૨	૮-૧૧	૧૦-૮	૧૧-૩૧	૧૨-૫૩	૩-૩૮
૩૦	૭-૨૩	૬-૨૪	૮-૧૧	૧૦-૯	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૩૯
૩૧	૭-૨૨	૬-૨૫	૮-૧૦	૧૦-૯	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૦

૭૮૯

દેશુઆરી (મહા)

ના.	સૂર્યોદય	સૂર્યાસ્ત	નવકારમાં	ધારમાં	સાદ ધારમાં	પુરિમહ	અવડ
૧	૭-૨૧	૬-૨૬	૮-૯	૧૦-૮	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૧
૨	૭-૨૧	૬-૨૭	૮-૯	૧૦-૮	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૧
૩	૭-૨૧	૬-૨૮	૮-૯	૧૦-૮	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૧
૪	૭-૨૦	૬-૨૮	- ૮	૧૦-૮	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૧
૫	૭-૨૦	૬-૨૯	૮-૮	૧૦-૭	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૨
૬	૭-૧૯	૬-૨૯	૮-૭	૧૦-૭	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૨
૭	૭-૧૯	૬-૩૦	૮-૭	૧૦-૭	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૩
૮	૭-૧૮	૬-૩૧	૮-૬	૧૦-૭	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૩
૯	૭-૧૮	૬-૩૧	૮-૬	૧૦-૭	૧૧-૩૧	૧૨-૫૬	૩-૪૩
૧૦	૭-૧૭	૬-૩૧	૮-૫	૧૦-૬	૧૧-૩૦	૧૨-૫૪	૩-૪૩
૧૧	૭-૧૭	૬-૩૨	૮-૫	૧૦-૬	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૪
૧૨	૭-૧૬	૬-૩૩	૮-૪	૧૦-૬	૧૧-૩૦	૧૨-૫૪	૩-૪૪
૧૩	૭-૧૫	૬-૩૩	૮-૩	૧૦-૫	૧૧-૩૧	૧૨-૫૪	૩-૪૪
૧૪	૭-૧૪	૬-૩૪	૮-૨	૧૦-૪	૧૧-૨૯	૧૨-૫૪	૩-૪૪
૧૫	૭-૧૪	૬-૩૫	૮-૨	૧૦-૫	૧૧-૩૦	૧૨-૫૪	૩-૪૫
૧૬	૭-૧૩	૬-૩૬	૮-૧	૧૦-૩	૧૧-૩૦	૧૨-૫૫	૩-૪૬
૧૭	૭-૧૩	૬-૩૬	૮-૧	૧૦-૩	૧૧-૩૦	૧૨-૫૪	૩-૪૬
૧૮	૭-૧૨	૬-૩૭	૮-૦	૧૦-૪	૧૧-૨૯	૧૨-૫૫	૩-૪૬
૧૯	૭-૧૨	૬-૩૭	૮-૦	૧૦-૪	૧૧-૨૯	૧૨-૫૫	૩-૪૬
૨૦	૭-૧૧	૬-૩૭	૭-૫૯	૧૦-૩	૧૧-૨૯	૧૨-૫૪	૩-૪૬
૨૧	૭-૧૦	૬-૩૮	૭-૫૮	૧૦-૨	૧૧-૨૮	૧૨-૫૪	૩-૪૬
૨૨	૭-૧૦	૬-૩૯	૭-૫૮	૧૦-૩	૧૧-૨૯	૧૨-૫૫	૩-૪૭
૨૩	૭-૯	૬-૩૯	૭-૫૭	૧૦-૨	૧૧-૨૮	૧૨-૫૪	૩-૪૭
૨૪	૭-૮	૬-૪૦	૭-૫૬	૧૦-૧	૧૧-૨૮	૧૨-૫૪	૩-૪૭
૨૫	૭-૭	૬-૪૦	૭-૫૫	૧૦-૧	૧૧-૨૯	૧૨-૫૪	૩-૪૭
૨૬	૭-૭	૬-૪૧	૭-૫૫	૧૦-૧	૧૧-૨૮	૧૨-૫૪	૩-૪૮
૨૭	૭-૬	૬-૪૧	૭-૫૪	૧૦-૦	૧૧-૨૭	૧૨-૫૪	૩-૪૮
૨૮	૭-૫	૬-૪૧	૭-૫૩	૧૦-૦	૧૧-૨૬	૧૨-૫૩	૩-૪૭

૬૬૦
ભાર્ય (કાગળ)

તા	સુરોદ્ધય	સૂર્યાસ્ત	નવકારસો	પોરસો	સાંઘ પોરસો	પુરિમઠ	અવઠ
૧	૭-૪	૬-૪૨	૭-૫૨	૬-૫૬	૧૧-૨૬	૧૨-૫૩	૩-૪૮
૨	૭-૩	૬-૪૨	૭-૫૧	૬-૫૬	૧૧-૨૬	૧૨-૫૩	૩-૪૮
૩	૭-૨	૬-૪૩	૭-૫૦	૬-૫૮	૧૧-૨૫	૧૨-૫૩	૩-૪૬
૪	૭-૧	૬-૪૪	૭-૪૯	૬-૫૭	૧૧-૨૫	૧૨-૫૩	૩-૪૬
૫	૭-૦	૬-૪૪	૭-૪૮	૬-૫૬	૧૧-૨૪	૧૨-૫૨	૩-૪૮
૬	૬-૫૯	૬-૪૫	૭-૪૭	૬-૫૬	૧૧-૨૪	૧૨-૫૨	૩-૪૬
૭	૬-૫૮	૬-૪૫	૭-૪૬	૬-૫૫	૧૧-૨૪	૧૨-૫૦	૩-૪૬
૮	૬-૫૭	૬-૪૫	૭-૪૫	૬-૫૪	૧૧-૨૩	૧૨-૫૧	૩-૪૮
૯	૬-૫૬	૬-૪૬	૭-૪૪	૬-૫૪	૧૧-૨૩	૧૨-૫૧	૩-૪૬
૧૦	૬-૫૫	૬-૪૬	૭-૪૩	૬-૫૩	૧૧-૨૨	૧૨-૫૧	૩-૪૬
૧૧	૬-૫૫	૬-૪૬	૭-૪૩	૬-૫૩	૧૧-૨૨	૧૨-૫૧	૩-૪૬
૧૨	૬-૫૪	૬-૪૭	૭-૪૨	૬-૫૩	૧૧-૨૨	૧૨-૫૧	૩-૪૬
૧૩	૬-૫૩	૬-૪૭	૭-૪૧	૬-૫૨	૧૧-૨૧	૧૨-૫૦	૩-૪૬
૧૪	૬-૫૨	૬-૪૭	૭-૪૦	૬-૫૧	૧૧-૨૧	૧૨-૫૧	૩-૫૦
૧૫	૬-૫૧	૬-૪૮	૭-૩૯	૬-૫૧	૧૧-૨૧	૧૨-૫૦	૩-૫૦
૧૬	૬-૫૦	૬-૪૮	૭-૩૮	૬-૫૦	૧૧-૨૦	૧૨-૪૯	૩-૪૬
૧૭	૬-૪૯	૬-૪૯	૭-૩૭	૬-૪૯	૧૧-૧૯	૧૨-૪૯	૩-૪૬
૧૮	૬-૪૮	૬-૪૯	૭-૩૬	૬-૪૯	૧૧-૧૯	૧૨-૪૯	૩-૪૬
૧૯	૬-૪૭	૬-૫૦	૭-૩૫	૬-૪૮	૧૧-૧૯	૧૨-૪૯	૩-૫૦
૨૦	૬-૪૬	૬-૫૦	૭-૩૪	૬-૪૭	૧૧-૧૮	૧૨-૪૮	૩-૪૬
૨૧	૬-૪૫	૬-૫૦	૭-૩૩	૬-૪૭	૧૧-૧૭	૧૨-૪૮	૩-૪૬
૨૨	૬-૪૪	૬-૫૧	૭-૩૨	૬-૪૬	૧૧-૧૭	૧૨-૪૮	૩-૫૦
૨૩	૬-૪૩	૬-૫૧	૭-૩૧	૬-૪૫	૧૧-૧૬	૧૨-૪૭	૩-૪૬
૨૪	૬-૪૨	૬-૫૧	૭-૩૦	૬-૪૫	૧૧-૧૬	૧૨-૪૭	૩-૪૬
૨૫	૬-૪૧	૬-૫૨	૭-૨૯	૬-૪૪	૧૧-૧૬	૧૨-૪૭	૩-૪૬
૨૬	૬-૪૦	૬-૫૨	૭-૨૮	૬-૪૩	૧૧-૧૫	૧૨-૪૬	૩-૪૬
૨૭	૬-૩૯	૬-૫૩	૭-૨૭	૬-૪૩	૧૧-૧૫	૧૨-૪૬	૩-૫૦
૨૮	૬-૩૮	૬-૫૩	૭-૨૬	૬-૪૨	૧૧-૧૪	૧૨-૪૬	૩-૫૦
૨૯	૬-૩૭	૬-૫૩	૭-૨૫	૬-૪૧	૧૧-૧૩	૧૨-૪૫	૩-૪૬
૩૦	૬-૩૬	૬-૫૪	૭-૨૪	૬-૪૧	૧૧-૧૩	૧૨-૪૫	૩-૫૦
૩૧	૬-૩૫	૬-૫૪	૭-૨૩	૬-૪૦	૧૧-૧૩	૧૨-૪૫	૩-૫૦

૭૯૧
અમિલ (ચૈત્ર)

ના.	સુચોદય	સુચારિત	નવકારમી	પોરમી	સાઢ પોરમી	પુનિમદ્	અવદ્
૧	૬-૩૪	૬-૫૪	૭-૨૨	૬-૩૬	૧૧-૧૨	૧૨-૪૪	૩-૪૬
૨	૬-૩૨	૬-૫૪	૭-૨૧	૬-૩૬	૧૧-૧૧	૧૨-૪૪	૩-૪૬
૩	૬-૩૨	૬-૫૫	૭-૨૦	૬-૩૮	૧૧-૧૧	૧૨-૪૪	૩-૫૦
૪	૬-૩૧	૬-૫૫	૭-૧૯	૬-૩૭	૧૧-૧૦	૧૨-૪૩	૩-૪૬
૫	૬-૩૦	૬-૫૬	૭-૧૮	૬-૩૭	૧૧-૧૦	૧૨-૪૩	૩-૫૦
૬	૬-૨૯	૬-૫૬	૭-૧૭	૬-૩૬	૧૧-૧૦	૧૨-૪૩	૩-૫૦
૭	૬-૨૮	૬-૫૭	૭-૧૬	૬-૩૬	૧૧-૯	૧૨-૪૩	૩-૫૦
૮	૬-૨૭	૬-૫૭	૭-૧૫	૬-૩૫	૧૧-૮	૧૨-૪૨	૩-૫૦
૯	૬-૨૭	૬-૫૭	૭-૧૫	૬-૩૫	૧૧-૮	૧૨-૪૨	૩-૫૦
૧૦	૬-૨૬	૬-૫૭	૭-૧૪	૬-૩૪	૧૧-૮	૧૨-૪૨	૩-૫૦
૧૧	૬-૨૫	૬-૫૮	૭-૧૩	૬-૩૪	૧૧-૮	૧૨-૪૨	૩-૫૦
૧૨	૬-૨૪	૬-૫૮	૭-૧૨	૬-૩૩	૧૧-૭	૧૨-૪૧	૩-૫૦
૧૩	૬-૨૩	૬-૫૮	૭-૧૧	૬-૩૨	૧૧-૭	૧૨-૪૧	૩-૫૦
૧૪	૬-૨૨	૬-૫૯	૭-૧૦	૬-૩૨	૧૧-૬	૧૨-૪૧	૩-૫૦
૧૫	૬-૨૧	૭-૦	૭-૯	૬-૩૧	૧૧-૬	૧૨-૪૧	૩-૫૧
૧૬	૬-૨૦	૭-૦	૭-૮	૬-૩૦	૧૧-૬	૧૨-૪૦	૩-૫૦
૧૭	૬-૧૯	૭-૧	૭-૭	૬-૩૦	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૫૧
૧૮	૬-૧૮	૭-૧	૭-૬	૬-૨૯	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૫૧
૧૯	૬-૧૮	૭-૧	૭-૬	૬-૨૯	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૫૧
૨૦	૬-૧૭	૭-૨	૭-૫	૬-૨૯	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૫૧
૨૧	૬-૧૬	૭-૨	૭-૪	૬-૨૮	૧૧-૪	૧૨-૩૯	૩-૫૧
૨૨	૬-૧૫	૭-૨	૭-૩	૬-૨૭	૧૧-૪	૧૨-૩૯	૩-૫૧
૨૩	૬-૧૫	૭-૩	૭-૩	૬-૨૭	૧૧-૩	૧૨-૩૯	૩-૫૧
૨૪	૬-૧૪	૭-૩	૭-૨	૬-૨૭	૧૧-૩	૧૨-૩૯	૩-૫૧
૨૫	૬-૧૩	૭-૪	૭-૧	૬-૨૬	૧૧-૩	૧૨-૪૦	૩-૫૧
૨૬	૬-૧૩	૭-૪	૭-૧	૬-૨૬	૧૧-૩	૧૨-૩૯	૩-૫૧
૨૭	૬-૧૨	૭-૪	૭-૫૯	૬-૨૫	૧૧-૧	૧૨-૩૮	૩-૫૧
૨૮	૬-૧૦	૭-૫	૭-૫૮	૬-૨૪	૧૧-૧	૧૨-૩૮	૩-૫૧
૨૯	૬-૯	૭-૫	૭-૫૮	૬-૨૩	૧૧-૦	૧૨-૩૭	૩-૫૧
૩૦	૬-૮	૭-૬	૭-૫૬	૬-૨૩	૧૧-૦	૧૨-૩૭	૩-૫૨

ઉદ્દેશ
મે (પૈશાખ)

તા	સુર્યોદય	સુર્યાસ્ત	નવગ્રહ સ્ત્રી	ધોર સ્ત્રી	સાંઠ ધોર સ્ત્રી	પુરિમંદ્ર	અવસં
૧	૬-૮	૭-૬	૬-૫૬	૬-૨૩	૧૧-૦	૧૨-૩૭	૩-૫૨
૨	૬-૮	૭-૭	૬-૫૬	૬-૨૩	૧૧-૧	૧૨-૩૮	૩-૫૩
૩	૬-૭	૭-૭	૬-૫૫	૬-૨૨	૧૧-૦	૧૨-૩૭	૩-૫૨
૪	૬-૬	૭-૭	૬-૫૪	૬-૨૨	૧૦-૫૬	૧૨-૩૭	૩-૫૨
૫	૬-૬	૭-૮	૬-૫૪	૬-૨૨	૧૧-૦	૧૨-૩૭	૩-૫૩
૬	૬-૫	૭-૮	૬-૫૩	૬-૨૧	૧૦-૫૬	૧૨-૩૭	૩-૫૩
૭	૬-૫	૭-૯	૬-૫૩	૬-૨૧	૧૦-૫૬	૧૨-૩૭	૩-૫૩
૮	૬-૪	૭-૧૦	૬-૫૨	૬-૨૧	૧૦-૫૬	૧૨-૩૭	૩-૫૪
૯	૬-૩	૭-૧૦	૬-૫૧	૬-૨૦	૧૦-૫૬	૧૨-૩૭	૩-૫૪
૧૦	૬-૨	૭-૧૧	૬-૫૦	૬-૨૦	૧૦-૫૮	૧૨-૩૭	૩-૫૪
૧૧	૬-૨	૭-૧૧	૬-૫૦	૬-૨૦	૧૦-૫૮	૧૨-૩૭	૩-૫૪
૧૨	૬-૧	૭-૧૧	૬-૪૯	૬-૧૯	૧૦-૫૮	૧૨-૩૬	૩-૫૪
૧૩	૬-૧	૭-૧૨	૬-૪૯	૬-૧૯	૧૦-૫૮	૧૨-૩૬	૩-૫૪
૧૪	૬-૧	૭-૧૨	૬-૪૯	૬-૧૯	૧૦-૫૮	૧૨-૩૬	૩-૫૪
૧૫	૬-૦	૭-૧૨	૬-૪૮	૬-૧૮	૧૦-૫૭	૧૨-૩૬	૩-૫૪
૧૬	૬-૦	૭-૧૩	૬-૪૮	૬-૧૯	૧૦-૫૮	૧૨-૩૭	૩-૫૫
૧૭	૫-૫૬	૭-૧૩	૬-૪૭	૬-૧૮	૧૦-૫૭	૧૨-૩૬	૩-૫૫
૧૮	૫-૫૬	૭-૧૪	૬-૪૭	૬-૧૮	૧૦-૫૮	૧૨-૩૭	૩-૫૬
૧૯	૫-૫૬	૭-૧૪	૬-૪૭	૬-૧૮	૧૦-૫૮	૧૨-૩૭	૩-૫૬
૨૦	૫-૫૮	૭-૧૫	૬-૪૬	૬-૧૮	૧૦-૫૭	૧૨-૩૭	૩-૫૬
૨૧	૫-૫૮	૭-૧૬	૬-૪૬	૬-૧૮	૧૦-૫૮	૧૨-૩૭	૩-૫૭
૨૨	૫-૫૭	૭-૧૬	૬-૪૫	૬-૧૭	૧૦-૫૭	૧૨-૩૭	૩-૫૭
૨૩	૫-૫૭	૭-૧૭	૬-૪૫	૬-૧૭	૧૦-૫૭	૧૨-૩૭	૩-૫૭
૨૪	૫-૫૬	૭-૧૭	૬-૪૪	૬-૧૭	૧૦-૫૭	૧૨-૩૭	૩-૫૭
૨૫	૫-૫૬	૭-૧૭	૬-૪૪	૬-૧૭	૧૦-૫૭	૧૨-૩૭	૩-૫૭
૨૬	૫-૫૬	૭-૧૮	૬-૪૪	૬-૧૭	૧૦-૫૭	૧૨-૩૭	૩-૫૮
૨૭	૫-૫૬	૭-૧૮	૬-૪૪	૬-૧૭	૧૦-૫૭	૧૨-૩૭	૩-૫૮
૨૮	૫-૫૫	૭-૧૯	૬-૪૩	૬-૧૬	૧૦-૫૭	૧૨-૩૭	૩-૫૮
૨૯	૫-૫૫	૭-૧૯	૬-૪૩	૬-૧૬	૧૦-૫૭	૧૨-૩૭	૩-૫૮
૩૦	૫-૫૫	૭-૨૦	૬-૪૩	૬-૧૭	૧૦-૫૭	૧૨-૩૮	૩-૫૯
૩૧	૫-૫૫	૭-૨૦	૬-૪૩	૬-૧૭	૧૦-૫૭	૧૨-૩૮	૩-૫૯

૬૬૩
જૂન ૧૯૭૧)

તા.	સુધોદય	સુધારત	નવકારક	પોગમી	સાદ પોગમી	પુરિમડ	અવડ
૧	૫-૫૫	૭-૨૦	૬-૪૩	૬-૧૭	૧૦-૫૭	૧૨-૩૮	૩-૫૬
૨	૫-૫૫	૭-૨૧	૬-૪૩	૬-૧૭	૧૦-૫૮	૧૨-૩૮	૪-૦
૩	૫-૫૫	૭-૨૧	૬-૪૩	૬-૧૭	૧૦-૫૮	૧૨-૩૮	૪-૦
૪	૫-૫૫	૭-૨૧	૬-૪૩	૬-૧૭	૧૦-૫૮	૧૨-૩૮	૪-૦
૫	૫-૫૫	૭-૨૨	૬-૪૩	૬-૧૭	૧૦-૫૮	૧૨-૩૯	૪-૧
૬	૫-૫૪	૭-૨૨	૬-૪૨	૬-૧૬	૧૦-૫૭	૧૨-૩૮	૪-૦
૭	૫-૫૪	૭-૨૩	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૮	૧૨-૩૯	૪-૧
૮	૫-૫૪	૭-૨૩	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૮	૧૨-૩૯	૪-૧
૯	૫-૫૪	૭-૨૪	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૮	૧૨-૩૯	૪-૨
૧૦	૫-૫૪	૭-૨૪	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૯	૧૨-૪૦	૪-૩
૧૧	૫-૫૪	૭-૨૪	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૯	૧૨-૪૦	૪-૩
૧૨	૫-૫૪	૭-૨૪	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૯	૧૨-૪૦	૪-૩
૧૩	૫-૫૪	૭-૨૬	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૯	૧૨-૪૦	૪-૩
૧૪	૫-૫૪	૭-૨૬	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૯	૧૨-૪૦	૪-૩
૧૫	૫-૫૪	૭-૨૬	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૯	૧૨-૪૦	૪-૩
૧૬	૫-૫૪	૭-૨૬	૬-૪૨	૬-૧૭	૧૦-૫૯	૧૨-૪૦	૪-૩
૧૭	૫-૫૪	૭-૨૭	૬-૪૨	૬-૧૮	૧૦-૫૯	૧૨-૪૧	૪-૪
૧૮	૫-૫૪	૭-૨૭	૬-૪૨	૬-૧૮	૧૦-૫૯	૧૨-૪૧	૪-૪
૧૯	૫-૫૫	૭-૨૭	૬-૪૩	૬-૧૮	૧૧-૦	૧૨-૪૧	૪-૪
૨૦	૫-૫૫	૭-૨૭	૬-૪૩	૬-૧૮	૧૧-૦	૧૨-૪૧	૪-૪
૨૧	૫-૫૫	૭-૨૮	૬-૪૩	૬-૧૯	૧૧-૦	૧૨-૪૧	૪-૫
૨૨	૫-૫૫	૭-૨૮	૬-૪૩	૬-૧૯	૧૧-૦	૧૨-૪૧	૪-૫
૨૩	૫-૫૬	૭-૨૮	૬-૪૪	૬-૧૯	૧૧-૧	૧૨-૪૨	૪-૫
૨૪	૫-૫૬	૭-૨૮	૬-૪૪	૬-૧૯	૧૧-૧	૧૨-૪૨	૪-૫
૨૫	૫-૫૬	૭-૨૮	૬-૪૪	૬-૧૯	૧૧-૧	૧૨-૪૨	૪-૫
૨૬	૫-૫૬	૭-૨૯	૬-૪૪	૬-૨૦	૧૧-૧	૧૨-૪૩	૪-૬
૨૭	૫-૫૭	૭-૨૯	૬-૪૫	૬-૨૦	૧૧-૨	૧૨-૪૩	૪-૬
૨૮	૫-૫૭	૭-૨૯	૬-૪૫	૬-૨૦	૧૧-૨	૧૨-૪૩	૪-૬
૨૯	૫-૫૭	૭-૨૯	૬-૪૫	૬-૨૦	૧૧-૨	૧૨-૪૩	૪-૬
૩૦	૫-૫૭	૭-૨૯	૬-૪૫	૬-૨૦	૧૧-૨	૧૨-૪૩	૪-૬

હાલ
જીલ્લા (અમસાડ)

નં	સુરોદ્ધ	સુરોદ્ધ	નવકારસી	પોરસી	સા.ક પે.મી	પુરિમર્ક	અવર્ક
૧	૫-૫૮	૭-૨૬	૬-૪૬	૬-૨૧	૧૧-૩	૧૨-૪૪	૪-૭
૨	૫-૫૮	૭-૨૬	૬-૪૬	૬-૨૧	૧૧-૩	૧૨-૪૪	૪-૭
૩	૫-૫૮	૭-૨૬	૬-૪૬	૬-૨૧	૧૧-૩	૧૨-૪૪	૪-૭
૪	૫-૫૮	૭-૨૬	૬-૪૭	૬-૨૨	૧૧-૩	૧૨-૪૪	૪-૭
૫	૫-૫૮	૭-૨૬	૬-૪૭	૬-૨૨	૧૧-૩	૧૨-૪૪	૪-૭
૬	૫-૫૮	૭-૨૬	૬-૪૭	૬-૨૨	૧૧-૩	૧૨-૪૪	૪-૭
૭	૬-૦	૭-૨૬	૬-૪૮	૬-૨૩	૧૧-૪	૧૨-૪૫	૪-૭
૮	૬-૧	૭-૨૬	૬-૪૮	૬-૨૩	૧૧-૪	૧૨-૪૫	૪-૭
૯	૬-૧	૭-૨૮	૬-૪૮	૬-૨૩	૧૧-૪	૧૨-૪૫	૪-૭
૧૦	૬-૨	૭-૨૮	૬-૫૦	૬-૨૪	૧૧-૫	૧૨-૪૫	૪-૭
૧૧	૬-૨	૭-૨૮	૬-૫૦	૬-૨૪	૧૧-૫	૧૨-૪૫	૪-૭
૧૨	૬-૨	૭-૨૮	૬-૫૦	૬-૨૪	૧૧-૫	૧૨-૪૫	૪-૭
૧૩	૬-૩	૭-૨૮	૬-૫૧	૬-૨૫	૧૧-૫	૧૨-૪૬	૪-૭
૧૪	૬-૩	૭-૨૮	૬-૫૧	૬-૨૫	૧૧-૫	૧૨-૪૬	૪-૭
૧૫	૬-૪	૭-૨૮	૬-૫૨	૬-૨૫	૧૧-૬	૧૨-૪૬	૪-૭
૧૬	૬-૪	૭-૨૮	૬-૫૨	૬-૨૫	૧૧-૬	૧૨-૪૬	૪-૭
૧૭	૬-૪	૭-૨૭	૬-૫૨	૬-૨૫	૧૧-૬	૧૨-૪૬	૪-૭
૧૮	૬-૫	૭-૨૭	૬-૫૩	૬-૨૬	૧૧-૬	૧૨-૪૬	૪-૭
૧૯	૬-૫	૭-૨૭	૬-૫૩	૬-૨૬	૧૧-૬	૧૨-૪૬	૪-૭
૨૦	૬-૫	૭-૨૭	૬-૫૩	૬-૨૬	૧૧-૬	૧૨-૪૬	૪-૭
૨૧	૬-૬	૭-૨૬	૬-૫૪	૬-૨૬	૧૧-૬	૧૨-૪૬	૪-૬
૨૨	૬-૬	૭-૨૬	૬-૫૪	૬-૨૬	૧૧-૬	૧૨-૪૬	૪-૬
૨૩	૬-૭	૭-૨૫	૬-૫૫	૬-૨૭	૧૧-૭	૧૨-૪૬	૪-૬
૨૪	૬-૭	૭-૨૫	૬-૫૫	૬-૨૭	૧૧-૬	૧૨-૪૬	૪-૫
૨૫	૬-૮	૭-૨૪	૬-૫૬	૬-૨૭	૧૧-૭	૧૨-૪૬	૪-૫
૨૬	૬-૮	૭-૨૪	૬-૫૭	૬-૨૮	૧૧-૮	૧૨-૪૭	૪-૬
૨૭	૬-૯	૭-૨૩	૬-૫૭	૬-૨૮	૧૧-૭	૧૨-૪૬	૪-૫
૨૮	૬-૯	૭-૨૩	૬-૫૭	૬-૨૮	૧૧-૭	૧૨-૪૬	૪-૫
૨૯	૬-૧૦	૭-૨૩	૬-૫૮	૬-૨૯	૧૧-૮	૧૨-૪૭	૪-૫
૩૦	૬-૧૦	૭-૨૨	૬-૫૮	૬-૨૮	૧૧-૭	૧૨-૪૬	૪-૪
૩૧	૬-૧૧	૭-૨૨	૬-૫૮	૬-૨૮	૧૧-૭	૧૨-૪૬	૪-૪

ઉદ્દેશ
ઓગસ્ટ (આવજી)

તા	સુર્યોદય	સ્વાસ્તિ	નવકારસી	પોરસી	સાદ ખેરમી	પુરિમઠ	અવઠ
૧	૬-૧૧	૭-૨૧	૬-૫૯	૯-૨૯	૧૧-૮	૧૨-૪૬	૪-૪
૨	૬-૧૧	૭-૨૧	૬-૫૯	૯-૨૯	૧૧-૮	૧૨-૪૬	૪-૪
૩	૬-૧૨	૭-૨૦	૭-૦	૯-૨૯	૧૧-૮	૧૨-૪૬	૪-૩
૪	૬-૧૨	૭-૨૦	૭-૦	૯-૨૯	૧૧-૮	૧૨-૪૬	૪-૩
૫	૬-૧૩	૭-૧૯	૭-૧	૯-૩૦	૧૧-૮	૧૨-૪૬	૪-૩
૬	૬-૧૩	૭-૧૮	૭-૧	૯-૩૦	૧૧-૮	૧૨-૪૬	૪-૩
૭	૬-૧૪	૭-૧૭	૭-૨	૯-૩૦	૧૧-૮	૧૨-૪૬	૪-૨
૮	૬-૧૪	૭-૧૭	૭-૨	૯-૩૦	૧૧-૮	૧૨-૪૬	૪-૨
૯	૬-૧૫	૭-૧૬	૭-૩	૯-૩૧	૧૧-૮	૧૨-૪૬	૪-૧
૧૦	૬-૧૫	૭-૧૫	૭-૩	૯-૩૦	૧૦-૮	૧૨-૪૫	૪-૦
૧૧	૬-૧૫	૭-૧૫	૭-૩	૯-૩૦	૧૧-૮	૧૨-૪૫	૪-૦
૧૨	૬-૧૬	૭-૧૪	૭-૪	૯-૩૧	૧૦-૮	૧૨-૪૫	૪-૦
૧૩	૬-૧૬	૭-૧૪	૭-૪	૯-૩૧	૧૧-૮	૧૨-૪૫	૪-૦
૧૪	૬-૧૬	૭-૧૩	૭-૪	૯-૩૧	૧૦-૮	૧૨-૪૫	૩-૫૯
૧૫	૬-૧૭	૭-૧૨	૭-૫	૯-૩૧	૧૦-૮	૧૨-૪૫	૩-૫૯
૧૬	૬-૧૭	૭-૧૧	૭-૫	૯-૩૧	૧૦-૮	૧૨-૪૪	૩-૫૮
૧૭	૬-૧૭	૭-૧૧	૭-૫	૯-૩૧	૧૦-૮	૧૨-૪૪	૩-૫૮
૧૮	૬-૧૮	૭-૧૦	૭-૬	૯-૩૧	૧૦-૮	૧૨-૪૪	૩-૫૭
૧૯	૬-૧૮	૭-૯	૭-૬	૯-૩૧	૧૦-૮	૧૨-૪૪	૩-૫૭
૨૦	૬-૧૮	૭-૮	૭-૬	૯-૩૧	૧૦-૭	૧૨-૪૩	૩-૫૬
૨૧	૬-૧૯	૭-૭	૭-૭	૯-૩૧	૧૦-૭	૧૨-૪૩	૩-૫૫
૨૨	૬-૧૯	૭-૬	૭-૭	૯-૩૧	૧૦-૭	૧૨-૪૩	૩-૫૫
૨૩	૬-૨૦	૭-૫	૭-૮	૯-૩૨	૧૦-૭	૧૨-૪૩	૩-૫૪
૨૪	૬-૨૦	૭-૪	૭-૮	૯-૩૧	૧૦-૭	૧૨-૪૨	૩-૫૩
૨૫	૬-૨૦	૭-૪	૭-૮	૯-૩૧	૧૦-૭	૧૨-૪૨	૩-૫૩
૨૬	૬-૨૧	૭-૩	૭-૯	૯-૩૨	૧૦-૭	૧૨-૪૨	૩-૫૩
૨૭	૬-૨૧	૭-૨	૭-૯	૯-૩૨	૧૦-૭	૧૨-૪૨	૩-૫૨
૨૮	૬-૨૨	૭-૧	૭-૧૦	૯-૩૨	૧૦-૭	૧૨-૪૨	૩-૫૨
૨૯	૬-૨૨	૭-૦	૭-૧૦	૯-૩૨	૧૦-૭	૧૨-૪૧	૩-૫૧
૩૦	૬-૨૩	૬-૫૯	૭-૧૧	૯-૩૨	૧૧-૭	૧૨-૪૧	૩-૫૦
૩૧	૬-૨૩	૬-૫૮	૭-૧૧	૯-૩૨	૧૧-૭	૧૨-૪૧	૩-૫૦

૭૯૬
સાદેખર (ભાદરવો)

ના.	સુચોદય	સુવાસત	વપકારસા	પોરસા	સાદે પોરસા	પુરિમર્ક	અવર્ક
૧	૧-૨૩	૬-૫૭	૭-૧૧	૬-૩૨	૧૧-૬	૧૨-૪૦	૩-૪૬
૨	૧-૨૩	૬-૫૬	૭-૧૧	૬-૩૨	૧૧-૬	૧૨-૪૦	૩-૪૮
૩	૧-૨૩	૬-૫૫	૭-૧૧	૬-૩૧	૧૧-૫	૧૨-૩૯	૩-૪૭
૪	૧-૨૪	૬-૫૪	૭-૧૨	૬-૩૨	૧૧-૬	૧૨-૪૦	૩-૪૭
૫	૧-૨૪	૬-૫૩	૭-૧૨	૬-૩૨	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૪૬
૬	૧-૨૪	૬-૫૨	૭-૧૨	૬-૩૧	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૪૫
૭	૧-૨૫	૬-૫૧	૭-૧૩	૬-૩૨	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૪૫
૮	૧-૨૬	૬-૫૦	૭-૧૪	૬-૩૨	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૪૪
૯	૧-૨૬	૬-૪૯	૭-૧૪	૬-૩૨	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૪૩
૧૦	૧-૨૬	૬-૪૮	૭-૧૪	૬-૩૨	૧૧-૫	૧૨-૪૦	૩-૪૩
૧૧	૧-૨૬	૬-૪૭	૭-૧૪	૬-૩૨	૧૧-૪	૧૨-૪૦	૩-૪૨
૧૨	૧-૨૬	૬-૪૬	૭-૧૪	૬-૩૧	૧૧-૪	૧૨-૪૦	૩-૪૧
૧૩	૧-૨૭	૬-૪૫	૭-૧૫	૬-૩૨	૧૧-૪	૧૨-૪૦	૩-૪૧
૧૪	૧-૨૭	૬-૪૪	૭-૧૫	૬-૩૨	૧૧-૪	૧૨-૪૦	૩-૪૦
૧૫	૧-૨૭	૬-૪૩	૭-૧૫	૬-૩૧	૧૧-૩	૧૨-૪૦	૩-૩૯
૧૬	૧-૨૭	૬-૪૨	૭-૧૫	૬-૩૧	૧૧-૩	૧૨-૪૦	૩-૩૯
૧૭	૧-૨૮	૬-૪૧	૭-૧૬	૬-૩૨	૧૧-૩	૧૨-૪૦	૩-૩૮
૧૮	૧-૨૮	૬-૪૦	૭-૧૬	૬-૩૧	૧૧-૩	૧૨-૪૦	૩-૩૭
૧૯	૧-૨૮	૬-૩૯	૭-૧૬	૬-૩૧	૧૧-૩	૧૨-૪૦	૩-૩૭
૨૦	૧-૨૮	૬-૩૮	૭-૧૬	૬-૩૧	૧૧-૨	૧૨-૪૦	૩-૩૬
૨૧	૧-૨૯	૬-૩૭	૭-૧૭	૬-૩૧	૧૧-૨	૧૨-૪૦	૩-૩૫
૨૨	૧-૩૦	૬-૩૬	૭-૧૮	૬-૩૨	૧૧-૨	૧૨-૪૦	૩-૩૫
૨૩	૧-૩૦	૬-૩૫	૭-૧૮	૬-૩૨	૧૧-૨	૧૨-૪૦	૩-૩૪
૨૪	૧-૩૦	૬-૩૪	૭-૧૮	૬-૩૧	૧૧-૨	૧૨-૪૦	૩-૩૩
૨૫	૧-૩૦	૬-૩૩	૭-૧૮	૬-૩૧	૧૧-૨	૧૨-૪૦	૩-૩૩
૨૬	૧-૩૧	૬-૩૨	૭-૧૯	૬-૩૨	૧૧-૨	૧૨-૪૦	૩-૩૨
૨૭	૧-૩૧	૬-૩૧	૭-૧૯	૬-૩૧	૧૧-૧	૧૨-૪૦	૩-૩૧
૨૮	૧-૩૧	૬-૩૦	૭-૧૯	૬-૩૧	૧૧-૧	૧૨-૪૦	૩-૩૧
૨૯	૧-૩૨	૬-૨૯	૭-૨૦	૬-૩૧	૧૧-૧	૧૨-૪૦	૩-૩૦
૩૦	૧-૦૨	૬-૨૮	૭-૨૦	૬-૩૨	૧૧-૧	૧૨-૪૦	૩-૨૯

૬૬૭

ઓક્ટોબર (આસો)

તા	સુર્યોદય	સૂર્યાસ્ત	વિગતરસી	પોરની	સાદ પોરસી	પુરિમડું	અવધૂ
૧	૬-૩૩	૬-૨૭	૭-૨૧	૯-૩૨	૧૧- ૧	૧૨-૩૦	૩-૨૬
૨	૬-૩૩	૬-૨૬	૭-૨૧	૯-૩૨	૧૧- ૧	૧૨-૩૦	૩-૨૮
૩	૬-૩૩	૬-૨૫	૭-૨૧	૯-૩૧	૧૧- ૦	૧૨-૨૯	૩-૨૭
૪	૬-૩૩	૬-૨૪	૭-૨૧	૯-૩૧	૧૧- ૦	૧૨-૨૯	૩-૨૭
૫	૬-૩૪	૬-૨૩	૭-૨૨	૯-૩૨	૧૧- ૦	૧૨-૨૯	૩-૨૬
૬	૬-૩૪	૬-૨૨	૭-૨૨	૯-૩૧	૧૧- ૦	૧૨-૨૮	૩-૨૫
૭	૬-૩૪	૬-૨૨	૭-૨૨	૯-૩૧	૧૧- ૦	૧૨-૨૮	૩-૨૫
૮	૬-૩૪	૬-૨૧	૭-૨૨	૯-૩૧	૧૧- ૦	૧૨-૨૮	૩-૨૫
૯	૬-૩૫	૬-૨૦	૭-૨૩	૯-૩૨	૧૧- ૦	૧૨-૨૮	૩-૨૪
૧૦	૬-૩૫	૬-૧૯	૭-૨૩	૯-૩૧	૧૦-૫૬	૧૨-૨૭	૩-૨૩
૧૧	૬-૩૬	૬-૧૮	૭-૨૪	૯-૩૨	૧૧- ૦	૧૨-૨૭	૩-૨૩
૧૨	૬-૩૬	૬-૧૭	૭-૨૪	૯-૩૨	૧૦-૫૬	૧૨-૨૭	૩-૨૨
૧૩	૬-૩૭	૬-૧૬	૭-૨૫	૯-૩૨	૧૧- ૦	૧૨-૨૭	૩-૨૨
૧૪	૬-૩૭	૬-૧૫	૭-૨૫	૯-૩૨	૧૦-૫૬	૧૨-૨૬	૩-૨૧
૧૫	૬-૩૭	૬-૧૪	૭-૨૫	૯-૩૨	૧૦-૫૬	૧૨-૨૬	૩-૨૦
૧૬	૬-૩૮	૬-૧૩	૭-૨૬	૯-૩૨	૧૦-૫૬	૧૨-૨૬	૩-૨૦
૧૭	૬-૩૮	૬-૧૨	૭-૨૬	૯-૩૨	૧૦-૫૬	૧૨-૨૬	૩-૨૦
૧૮	૬-૩૯	૬-૧૨	૭-૨૭	૯-૩૩	૧૦-૫૬	૧૨-૨૬	૩-૧૯
૧૯	૬-૩૯	૬-૧૧	૭-૨૭	૯-૩૨	૧૦-૫૬	૧૨-૨૫	૩-૧૮
૨૦	૬-૩૯	૬-૧૦	૭-૨૭	૯-૩૨	૧૦-૫૬	૧૨-૨૫	૩-૧૮
૨૧	૬-૪૦	૬- ૯	૭-૨૮	૯-૩૩	૧૦-૫૬	૧૨-૨૫	૩-૧૭
૨૨	૬-૪૧	૬- ૮	૭-૨૯	૯-૩૩	૧૦-૫૬	૧૨-૨૫	૩-૧૭
૨૩	૬-૪૧	૬- ૭	૭-૨૯	૯-૩૩	૧૦-૫૬	૧૨-૨૫	૩-૧૬
૨૪	૬-૪૨	૬- ૭	૭-૩૦	૯-૩૪	૧૦-૫૬	૧૨-૨૪	૩-૧૬
૨૫	૬-૪૨	૬- ૬	૭-૩૦	૯-૩૩	૧૦-૫૬	૧૨-૨૫	૩-૧૫
૨૬	૬-૪૩	૬- ૫	૭-૩૧	૯-૩૪	૧૦-૫૬	૧૨-૨૪	૩-૧૫
૨૭	૬-૪૩	૬- ૫	૭-૩૧	૯-૩૪	૧૦-૫૬	૧૨-૨૪	૩-૧૪
૨૮	૬-૪૩	૬- ૪	૭-૩૧	૯-૩૪	૧૦-૫૬	૧૨-૨૪	૩-૧૪
૨૯	૬-૪૪	૬- ૩	૭-૩૨	૯-૩૪	૧૦-૫૬	૧૨-૨૪	૩-૧૪
૩૦	૬-૪૪	૬- ૩	૭-૩૩	૯-૩૫	૧૧- ૦	૧૨-૨૪	૩-૧૪
૩૧	૬-૪૫	૬- ૩	૭-૩૩	૯-૩૫	૧૧- ૦	૧૨-૨૪	૩-૧૪

૭૬૮
નવેમ્બર (કાર્તિક)

તા	સુર્યોદય	સુર્યાસ્ત	નવકારસા	પોરસા	સાઠ ગોડસા	પુરિમડ	અવડ
૧	૬-૪૬	૬-૧	૭-૩૪	૬-૩૫	૧૧-૦	૧૨-૨૪	૩-૧૩
૨	૬-૪૭	૬-૧	૭-૩૫	૬-૩૬	૧૧-૦	૧૨-૨૪	૩-૧૩
૩	૬-૪૭	૬-૦	૭-૩૫	૬-૩૬	૧૧-૦	૧૨-૨૪	૩-૧૨
૪	૬-૪૮	૬-૦	૭-૩૬	૬-૩૬	૧૧-૦	૧૨-૨૪	૩-૧૨
૫	૬-૪૮	૫-૫૬	૭-૩૬	૬-૩૬	૧૧-૦	૧૨-૨૪	૩-૧૨
૬	૬-૪૯	૫-૫૬	૭-૩૭	૬-૩૭	૧૧-૧	૧૨-૨૪	૩-૧૨
૭	૬-૪૯	૫-૫૮	૭-૩૭	૬-૩૭	૧૧-૦	૧૨-૨૪	૩-૧૧
૮	૬-૫૦	૫-૫૮	૭-૩૮	૬-૩૭	૧૧-૧	૧૨-૨૪	૩-૧૧
૯	૬-૫૧	૫-૫૭	૭-૩૯	૬-૩૮	૧૧-૧	૧૨-૨૪	૩-૧૧
૧૦	૬-૫૧	૫-૫૭	૭-૩૯	૬-૩૮	૧૧-૧	૧૨-૨૪	૩-૧૧
૧૧	૬-૫૨	૫-૫૭	૭-૪૦	૬-૩૮	૧૧-૨	૧૨-૨૫	૩-૧૧
૧૨	૬-૫૨	૫-૫૬	૭-૪૦	૬-૩૯	૧૧-૧	૧૨-૨૪	૩-૧૦
૧૩	૬-૫૩	૫-૫૬	૭-૪૧	૬-૩૯	૧૧-૨	૧૨-૨૫	૩-૧૧
૧૪	૬-૫૩	૫-૫૫	૭-૪૧	૬-૩૯	૧૧-૨	૧૨-૨૪	૩-૧૦
૧૫	૬-૫૪	૫-૫૪	૭-૪૨	૬-૩૯	૧૧-૨	૧૨-૨૪	૩-૬
૧૬	૬-૫૪	૫-૫૪	૭-૪૩	૬-૪૦	૧૧-૩	૧૨-૨૫	૩-૧૦
૧૭	૬-૫૬	૫-૫૪	૭-૪૪	૬-૪૧	૧૧-૩	૧૨-૨૫	૩-૧૦
૧૮	૬-૫૬	૫-૫૪	૭-૪૪	૬-૪૧	૧૧-૩	૧૨-૨૫	૩-૧૦
૧૯	૬-૫૭	૫-૫૪	૭-૪૫	૬-૪૨	૧૧-૪	૧૨-૨૬	૩-૧૦
૨૦	૬-૫૮	૫-૫૪	૭-૪૬	૬-૪૨	૧૧-૪	૧૨-૨૬	૩-૧૦
૨૧	૬-૫૮	૫-૫૬	૭-૪૬	૬-૪૨	૧૧-૪	૧૨-૨૬	૩-૧૦
૨૨	૬-૫૯	૫-૫૬	૭-૪૭	૬-૪૩	૧૧-૫	૧૨-૨૬	૩-૧૦
૨૩	૬-૫૯	૫-૫૬	૭-૪૭	૬-૪૩	૧૧-૫	૧૨-૨૬	૩-૧૦
૨૪	૭-૦	૫-૫૬	૭-૪૮	૬-૪૪	૧૧-૫	૧૨-૨૭	૩-૧૦
૨૫	૭-૧	૫-૫૬	૭-૪૯	૬-૪૪	૧૧-૬	૧૨-૨૭	૩-૧૦
૨૬	૭-૨	૫-૫૬	૭-૫૦	૬-૪૫	૧૧-૭	૧૨-૨૮	૩-૧૧
૨૭	૭-૨	૫-૫૨	૭-૫૦	૬-૪૫	૧૧-૬	૧૨-૨૭	૩-૧૦
૨૮	૭-૩	૫-૫૨	૭-૫૧	૬-૪૬	૧૧-૭	૧૨-૨૮	૩-૧૦
૨૯	૭-૪	૫-૫૨	૭-૫૨	૬-૪૬	૧૧-૭	૧૨-૨૮	૩-૧૦
૩૦	૭-૫	૫-૫૨	૭-૫૩	૬-૪૭	૧૧-૮	૧૨-૨૯	૩-૧૧

ૐ
હીસેખમર (માગશર)

તા.	સુર્યોદય	સુર્યાસ્ત	નવકારસાં	પોરસી	સાદ પોરસી	પુરિમહ	અવધૂ
૧	૭-૫	૫-૫૨	૭-૫૩	૬-૪૭	૧૧-૮	૧૨-૨૬	૩-૧૧
૨	૭-૬	૫-૫૩	૭-૫૪	૬-૪૮	૧૧-૯	૧૨-૨૭	૩-૧૨
૩	૭-૭	૫-૫૩	૭-૫૫	૬-૪૯	૧૧-૧૦	૧૨-૨૭	૩-૧૨
૪	૭-૭	૫-૫૩	૭-૫૫	૬-૪૯	૧૧-૧૦	૧૨-૨૭	૩-૧૨
૫	૭-૮	૫-૫૩	૭-૫૬	૬-૫૦	૧૧-૧૦	૧૨-૩૧	૩-૧૨
૬	૭-૯	૫-૫૩	૭-૫૭	૬-૫૦	૧૧-૧૧	૧૨-૩૧	૩-૧૨
૭	૭-૯	૫-૫૩	૭-૫૭	૬-૫૦	૧૧-૧૧	૧૨-૩૧	૩-૧૨
૮	૭-૧૦	૫-૫૪	૭-૫૮	૬-૫૧	૧૧-૧૨	૧૨-૩૨	૩-૧૩
૯	૭-૧૦	૫-૫૪	૭-૫૮	૬-૫૧	૧૧-૧૨	૧૨-૩૨	૩-૧૩
૧૦	૭-૧૧	૫-૫૪	૭-૫૯	૬-૫૨	૧૧-૧૩	૧૨-૩૩	૩-૧૪
૧૧	૭-૧૨	૫-૫૫	૮-૦	૬-૫૩	૧૧-૧૪	૧૨-૩૪	૩-૧૫
૧૨	૭-૧૨	૫-૫૫	૮-૦	૬-૫૩	૧૧-૧૪	૧૨-૩૪	૩-૧૫
૧૩	૭-૧૩	૫-૫૫	૮-૧	૬-૫૪	૧૧-૧૪	૧૨-૩૪	૩-૧૫
૧૪	૭-૧૩	૫-૫૬	૮-૧	૬-૫૪	૧૧-૧૫	૧૨-૩૫	૩-૧૬
૧૫	૭-૧૪	૫-૫૬	૮-૨	૬-૫૫	૧૧-૧૫	૧૨-૩૫	૩-૧૬
૧૬	૭-૧૫	૫-૫૬	૮-૩	૬-૫૬	૧૧-૧૬	૧૨-૩૬	૩-૧૬
૧૭	૭-૧૫	૫-૫૭	૮-૩	૬-૫૬	૧૧-૧૬	૧૨-૩૬	૩-૧૭
૧૮	૭-૧૫	૫-૫૭	૮-૪	૬-૫૭	૧૧-૧૭	૧૨-૩૭	૩-૧૭
૧૯	૭-૧૬	૫-૫૮	૮-૪	૬-૫૭	૧૧-૧૭	૧૨-૪૭	૩-૧૮
૨૦	૭-૧૬	૫-૫૮	૮-૫	૬-૫૮	૧૧-૧૮	૧૨-૩૮	૩-૧૮
૨૧	૭-૧૭	૫-૫૯	૮-૬	૬-૫૯	૧૧-૧૯	૧૨-૩૯	૩-૧૯
૨૨	૭-૧૮	૫-૫૯	૮-૬	૬-૫૯	૧૧-૧૯	૧૨-૩૯	૩-૧૯
૨૩	૭-૧૮	૬-૦	૮-૬	૬-૫૯	૧૧-૧૯	૧૨-૩૯	૩-૨૦
૨૪	૭-૧૮	૬-૦	૮-૭	૧૦-૦	૧૧-૨૦	૧૨-૪૦	૩-૨૦
૨૫	૭-૧૯	૬-૧	૮-૭	૧૦-૦	૧૧-૨૦	૧૨-૪૦	૩-૨૧
૨૬	૭-૧૯	૬-૧	૮-૮	૧૦-૧	૧૧-૨૧	૧૨-૪૧	૩-૨૨
૨૭	૭-૨૦	૬-૨	૮-૯	૧૦-૨	૧૧-૨૨	૧૨-૪૨	૩-૨૨
૨૮	૭-૨૧	૬-૨	૮-૯	૧૦-૨	૧૧-૨૨	૧૨-૪૨	૩-૨૨
૨૯	૭-૨૨	૬-૩	૮-૧૦	૧૦-૩	૧૧-૨૩	૧૨-૪૩	૩-૨૩
૩૦	૭-૨૨	૬-૪	૮-૧૦	૧૦-૩	૧૧-૨૩	૧૨-૪૩	૩-૨૪
૩૧	૭-૨૨	૬-૫	૮-૧૦	૧૦-૩	૧૧-૨૪	૧૨-૪૪	૩-૨૫

દિવસનાં

ચોધડીમાં

રવિ સોમ મંગળ બુધ ગુરુ શુક્ર શનિ

ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ
ચલ	કાળ	ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ
લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદયેગ	અમૃત	રોગ
અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદયેગ
કાળ	ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ
શુભ	ચલ	કાળ	ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ
રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદયેગ	અમૃત
ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ

૧૯૬૫, ૨૦૬૫-૨૦૬૬

રાત્રિનાં

ચોધડીમાં

રવિ સોમ મંગળ બુધ ગુરુ શુક્ર શનિ

શુભ	ચલ	કાળ	ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ
અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદયેગ
ચલ	કાળ	ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ
રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદયેગ	અમૃત
કાળ	ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ
લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદયેગ	અમૃત	રોગ
ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ
શુભ	ચલ	કાળ	ઉદયેગ	અમૃત	રોગ	લાભ

૧૯૬૫, ૨૦૬૫-૨૦૬૬

વીશ સ્થાનક તપમાં ખમાસમણ દેતાં બોલવાના

—: કુહા :—

જે જે પદનાં જેટલાં ખમાસમણ દેવાનાં હોય ત્યારે તે પદનો કુહો દરેક વખત બોલીને ખમાસમણ દેવાં.

૧ અરિહંત પદ

પરમ પાંચ પરમેષ્ઠીમાં, પરમેશ્વર ભગવાન;
ધ્યાન નિષ્કેષે ધ્યાઈએ, નમો નમો જિનભાણુ. ૧

૨ સિદ્ધપદ

શુણુ અનંત નિર્મળ થયા, સહજ સ્વરૂપ. ઉગ્રસ;
અણ્ઠર્મ મળક્ષય કરી, ભયે સિદ્ધ નમો તાસ. ૨

૩ પ્રવચન પદ

ભાવામય ઓષધ સમી, પ્રવચન અમૃત વૃષ્ટિ;
ત્રિભુવન જીવને સુખકરી, જય જય પ્રવચન દૃષ્ટિ. ૩

૪ આત્માર્થ પદ

છત્રીશ છત્રીયા શુભે, સુગ પ્રધાન મુણીદ્ધ;
જિનમત પરમત જાણુતા, નમો નમો તેહ સૂરીદ્ધ. ૪

૫ સ્થવિર પદ

તણ પરપરિણતી રમણુતા, સહે નિજભાવ સ્વરૂપ;
સ્થિર કરતા ભવિ લોકને, જય જય સ્થિર અનૂપ. ૫

૬ ઉપાધ્યાય પદ

ખેાધ સૂક્ષ્મ વિશ્વ જીવને, ન હોય તત્ત્વ પ્રતીત;
ભણે ભણાવે સુત્રને, જય જય પાઠક ગીત. ૬

2

૭ સાધુ પદ

સ્વદ્વાદ ગુણુ પરિણમ્યો, રમતા સમતાં સંગ;
સાધે શુદ્ધાનંદતા, નમો સાધુ શુભ રંગ. ૭

૮ જ્ઞાન પદ

અધ્યાતમ જ્ઞાને કરી, વિષટે ભવ ભ્રમ ભીતિ;
સત્ય ધર્મ તે જ્ઞાન છે, નમો નમો જ્ઞાનની રીતિ. ૮

૯ દર્શન પદ

લોકાલોકના ભાવ જે, કેવલિ ભાષિત જેલ;
સત્ય કરી અવધારતો, નમો નમો દર્શન તેલ. ૯

૧૦ વિનય પદ

શીય મૂળથી મહા ગુણી, સર્વ ધર્મનો સાર;
ગુણ અનંતનો કંદ એ, નમો વિનય આચાર. ૧૦

૧૧ ચારિત્ર પદ

રતનથી વિષ્ણુ સાધના, નિષ્કળ કહી સદીવ;
ભાવરયણનું નિધાન છે, જય જય સંજમ જીવ. ૧૧

૧૨ 'અઘ્નચર્ય' પદ

જિનપ્રતિમા જિનમંદિરાં, કંચનનાં કરે જેલ;
તથી બહુ ફળ લહે, નમો નમો શીયલ સુદેલ. ૧૨

૧૩ ક્રિયા પદ

આત્મ બોધ વિષ્ણુ જે ક્રિયા, તે તો બાળક ચાલ;
તત્વારથી ધારીયે, નમો ક્રિયા સુવિશાલ. ૧૩

3

૧૪ તપ પદ

કર્મ ખપાવે ચીકણાં, ભાવ મંગલ તપ જાણુ;
પદચાસ લખિય ઉપજે, જ્ય જ્ય તપ ગુણ ખાણુ. ૧૪

૧૫ ગૌતમ પદ

હૃદ હૃદ તપ કરે પારણ, ચક્રિ નાણીકું ગુણ ધામ;
એ સમ શુભ પાત્ર કો નહિ, નમો નમો ગૌતમસ્વામ. ૧૫

૧૬ જિન પદ

દોષ અઠારે ક્ષય ગયા, ઉપન્યા ગુણ જસ અંગ;
વેવાવચ્ય કરીયે મુદ્દા, નમો નમો જિન પદ સંગ. ૧૬

૧૭ સંજમ પદ

શુદ્ધાતમ ગુણમાં રમે, તણ ઈન્દ્રિય આશંક;
ધિર સમાધિ સંતોષમાં, જ્ય જ્ય સંજમ વંશ. ૧૭

૧૮ અજિનવ જ્ઞાન પદ

જ્ઞાનવૃક્ષ સેવો ભવિક, ચારિત્ર સમક્તિ મૂળ;
જ્ઞાન અજર અમર પદ ફલ લહો, જિનવર પદવી ફુલ. ૧૮

૧૯ શ્રુત પદ

વક્તા શ્રોતા યોગથી, શ્રુત ક્ષતુલવ રસ પીન;
ધ્યાતા ધ્યેયની એકતા, જ્ય જ્ય શ્રુત સુખ લીન. ૧૯

૨૦ તીર્થ પદ

તીર્થયાત્રા પ્રભાવ છે, શાસન ઉન્નતિ કાળ;
પરમાનંદ વિલાસતાં, જ્ય જ્ય તીર્થ જહાજ. ૨૦

卐

શ્રી વીશ સ્થાનક તપ - વિધિ.

ક્રમ વીશ - પદનાં નવકાર કાઉચ્છગના ખમાસ પ્રદક્ષિણા
નામો. વાલી લોગસ્સ મણુ

૧ નમો અરિહંતાણું	૨૦	૨૪	૨૪	૨૪	આ તપમાં કરેકે પદના
૨ „ સિદ્ધાણું	૨૦	૧૫	૧૫	૧૫	વીશ વીશ ઉપવાસ કરી
૩ „ પવયણસ્સ	૨૦	૪૫	૪૫	૪૫	આપવા જોઈએ. એમ
૪ „ આયરિયાણું	૨૦	૩૬	૩૬	૩૬	અકેકે પદની અકેકે ઓલી
૫ „ ઘેરાણું	૨૦	૧૦	૧૦	૧૦	વીશ પદ વીશ ઓલી
૬ „ ઉવજ્જાયાણું	૨૦	૨૫	૨૫	૨૫	પુણું થાય તે અકેકે
૭ „ લોએસંવ	૨૦	૨૭	૨૭	૨૭	ઓલી ૭ મહિનામાં
૮ „ સાહણું	૨૦	૫	૫	૫	હેવટ પૂરી કરવી જોઈએ
૯ „ નાણુસ્સ	૨૦	૬૭	૬૭	૬૭	એટલે દશ વર્ષે વીશ
૧૦ „ દંસણુસ્સ	૨૦	૧૦	૧૦	૧૦	ઓલી પુણું થાય.
૧૧ „ વિયણુસ્સ	૨૦	૭૦	૭૦	૭૦	
૧૨ „ અરિતસ્સ	૨૦	૯	૯	૯	વીશ વીશ ઉપવાસ
૧૩ „ અલવધારિણું	૨૦	૨૫	૨૫	૨૫	સુધી એક એક પદનું
૧૪ „ કિરિયાણું	૨૦	૧૨	૧૨	૧૨	આરાધન કરવું એટલે
૧૫ „ તવસ્સ	૨૦	૨૮	૨૮	૨૮	અકેકે પદનું વીશ વાર
૧૬ „ ગાયમસ્સ	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	ગણણું કાઉચ્છગ ખમા-
૧૭ „ સંયમધારિણું	૨૦	૧૭	૧૭	૧૭	સથ આદિ કરવાં.
૧૮ „ અભિનવ	૨૦	૫૧	૫૧	૫૧	
નાણુસ્સ					
૧૯ „ સુયસ્સ	૨૦	૧૨	૧૨	૧૨	
૨૦ „ તિત્થસ્સ	૨૦	૫	૫	૫	

નવ પદ આરાધનમાં દરેક પદે બોલવાના દુહા.

- ૧ શુ' અરિહંત પદ ધ્યાતો થકો, દંવડ ગુણ પન્નપ રે,
અરિહંત પદ- બેદ છેદ કરો આત્મા, અરિહંતરૂપી થાય રે. વી૦
આત્મ ધ્યાને આત્મા, ઝઘ્ઘિ યજે સવિ આછ રે;
વીર જિનેશ્વર ઉપદિશે, સાંભળજે ચિત્ત લાઇ રે,
- ૨ જી' રૂપાલીલ સ્વભાવ જે, કેવલ દંસણ નાણી રે;
સિદ્ધપદ- તે ધ્યાતા નિજ આત્મા હોય સિદ્ધગુણ ખાણી રે. વી૦
- ૩ જી' ધ્યાતા આચારજ ભલા, મહામંત્ર શુભ ધ્યાની રે;
આચાર્યપદ-પંચ પ્રસ્થાને આત્મા, આચારજ હોય ાણી રે. વી૦
- ૪ થુ' તપ સંજાએ રત સદા, દ્વાદશ અંગનો ધ્યાતા રે;
ઉપાધ્યાય પદ-ઉપાધ્યાય તે આત્મા, જગન્નિધવ જગન્નાતા રે. વી૦
- ૫ મુ' અપ્રમત જે નિત્ય રહે, નવિ હરજે નવિ સોમે રે;
સાધુ પદ- સાધુ સુધા તે આત્મા, શુ' મુ'કે શુ' ભોચેરે. વી૦
- ૬ કું' શમ સંવેગાદિક ગુણા, ક્ષય ઉપશમ જે આવે રે;
દર્શન પદ- દર્શન તેહિજ આત્મા, શુ' હોય નામ ધરાવે રે. વી૦
- ૭ મુ' જ્ઞાનાવરણા જે કર્મ છે, ક્ષય ઉપશમ તસ થાય રે;
જ્ઞાનપદ- તેા દુઝે એહિજ આત્મા, જ્ઞાન અમોઘતા જાય રે. વી૦
- ૮ મુ' જાણુ ચારિત્ર તે આત્મા, નિજ સ્વભાવમાં રમતો રે;
ચારિત્ર પદ- લેશ્યા શુદ્ધ અલંકર્યો, મોહવને નવિ ભમતો રે. વી૦
- ૯ મુ' ઈચ્છા રોધે સંવરી, પરિણતિ સમતા યોગે રે;
તપ પદ- તપ તે એહિજ આત્મા, વર્તે નિજ ગુણ ભોગે રે. વી૦

શ્રી સિદ્ધચક્ર (નવપદ) ઓળી વિધિ.

ક્રમ	પદનાં નામો.	નવકારવાળી.	મહિસાનાં.	લોગસ્ત	પ્રત્યાસમય.	પ્રદક્ષિણા.	વર્ણ	ભોજન કે જાત.
૧	ઓ હ્રીં નમો અરિહંતાય	૨૦	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	શ્વેત	ચોખા, પ્રમુખ
૨	„ નમો સિદ્ધાય	૨૦	૮	૮	૮	૮	રક્ત	ઘઉં, પ્રમુખ
૩	„ આપરિયાય	૨૦	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	પીત	ચણા, પ્રમુખ
૪	„ ઉવજાયાય	૨૦	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	નીલ	મગ, પ્રમુખ
૫	„ લોએ સંવસાહાય	૨૦	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	કૃષ્ણ	અડદ, પ્રમુખ
૬	„ દંસથુસ્ત	૨૦	૬૭	૬૭	૬૭	૬૭	શ્વેત	ચોખા, પ્રમુખ
૭	„ નાથુસ્ત	૨૦	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	„	„
૮	„ ચરિતસ્ત	૨૦	૭૦	૭૦	૭૦	૭૦	„	„
૯	„ તવસ્ત	૨૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	„	„

આ તપ આશો અને ચૈતરની શુદ્ધ ૭ થી ૧૫ સુધી રોજે આંગેલથી કરવો. એમ વર્ષમાં બે વાર કરતાં સાડાચાર વર્ષે નવ ઓળી પુરી કરવી; અને યંત્ર મુજબ ક્રિયા, ગણણું વિગેરે કરવાં, ત્રિકાલ દેવવંદન, પુજા, પડિલેણુ, પડિઝમણુદિ ક્રિયા કરવી.

મોટા દશ પચ્ચખખાણુ.

પહેલે દિવસે તીવીહારો ઉપવાસ કરવો, બીજો દિવસે એકાસણું, ત્રીજો દિવસે એક ચોખાનું આંખિલ એટલે એક ચોખાનો દાણો ગળવો અને ઠામ ચોવીહાર, ચોથે દિવસે નીવી, પાંચમે દિવસે એક કવલ, ઠામ ચોવીહાર, છઠ્ઠે દિવસે એક અંગીયુ એકાસણું એટલે એક હાથ અને મોઢા સિવાય બીજું હલાવવું નહીં. ઠામ ચોવીહાર કરવો, સાતમે દિવસે દત્તિનું આંખિલ, ઠામ ચોવીહાર. આઠમે દિવસે આંખિલ તીવીહાર. નવમે દિવસે પરધરયુ ઠામ ચોવીહાર તથા દશમે દિવસે ખાખરીયુ આંખિલ એટલે માત્ર ખાખરાજ ખાવા, ઠામ ચોવીહાર કરવો. ગરણું, સાંથીયા વિગેરે નીચે પ્રમાણે.

નાના દશ પચ્ચખખાણુ.

આ તપમાં પ્રથમ એક ઉપવાસ, બીજો દિવસે એકાસણું, ત્રીજો દિવસે આંખિલ, ચોથે દિવસે એકાસણું, પાંચમે દિવસે નીવી, છઠ્ઠે દિવસે એક કવલ, સાતમે દિવસે એકાસણું, આઠમે દિવસે ટેઠવા, ઠાપરાનું એકાસણું, નવમે દિવસે ભરેભાણે એકાસણું તથા દશમે દિવસે ઉપવાસ, એ પ્રમાણે દશ દિવસ કરવું. ગરણું ઉધ્ધાપન વિગેરે મોટા દશ પચ્ચખખાણુ પ્રમાણે કરવું. (જુઓ મોટા દશ પચ્ચખખાણુ.)

(નાના - મોટા દશ પચ્ચખખાણુની વિધિ

સા ૦ ખ ૦ લો ૦ નો ૦

૧ શ્રી સમક્તિપારંગતાય નમઃ

૬૭-૬૭-૬૭-૨૦

8

૨	શ્રી અક્ષયસમક્રિતાય નમઃ	૧૭-૧૭-૧૭-૨૦
૩	શ્રી સમક્રિતનિધિનાથાય નમઃ	૮-૮-૮-૨૦
૪	શ્રી કેવલજ્ઞાનિનાથાય નમઃ	૨૧-૨૧-૨૧-૨૦
૫	શ્રી એકત્વગતાય નમઃ	૩૧-૩૧-૩૧-૨૦
		સાં ૫૦ લેા ૧૦
૬	શ્રી સ્વર્ગનિધિનાથાય નમઃ	૪૫-૪૫-૪૫-૨૦
૭	શ્રી ગૌતમલગ્ધિનાથાય નમઃ	૨૮-૨૮-૨૮-૨૦
૮	શ્રી અક્ષયનિધિનાથાય નમઃ	૯-૯-૯-૨૦
૯	શ્રી પરવ્રતાય નમઃ	૧૩-૧૩-૧૩-૨૦
૧૦	શ્રી મુનિમુવ્રતાય નમઃ	૧૨-૧૨-૧૨-૨૦

(મેરૂમંદર તપ વિધિ)

- ૧ મુદ્ગર્શનજ્ઞનાય નમઃ
- ૨ વીજ્યમેરૂજ્ઞનાય નમઃ
- ૩ અચલમેરૂજ્ઞનાય નમઃ
- ૪ મંદરમેરૂજ્ઞનાય નમઃ
- ૫ વિષ્ણુનભાશીમેરૂજ્ઞનાય નમઃ

એક ઓળાના પાંચ કિપવાસ તે પાંચ બેસણા થાય છે.

સાં ૫૦ ૫૦ નં. ૨૦

(જાવન જીનાલય તપ) અધારી ૮ મે શ્રી ચંદ્રાનન સ્વામી શાશ્વત જીનાય નમઃ સુદી ૮ શ્રી રૂપલાનન, સુદી ૧૪ શ્રી વર્ધમાન સ્વામી વદી ૧૪ ના શ્રી વારીષેણ સ્વામી આ તપ અસાડ સુદી ચૈાદસથી આદરવેા ને દર ચૈામાસીનેાં ૭૬ કરવેા, આ તપ ૧૨ માસે પુર થાય.

સાં ૫૦ ૫૦ નં. ૨૦

તપનો પ્રભાવ

- * તપ એ મહાન ઉત્કૃષ્ટ ધર્મ છે. સાથે ભાવનારૂપી જ્યોતિ અળહળતી હોય તો અતીવ ઉદ્યોતકારી બને.
- * તપશ્ચર્યા, શ્રદ્ધાપૂર્વક અને જ્ઞાનમય ક્રિયાની સાથે કર્મની નિર્જરા એ કર્મક્ષય માટે છે.
- * આ જીવને અનાદિકાળથી જે આહારની સંજ્ઞા લાગેલી છે તેને ઘટાવવા માટે આયંબીલનું તપ એ અન્નેડ સાધન છે.
- * જ્ઞાનરૂપી ઘોડાથી બેડાયેલો અને શ્રદ્ધારૂપી સારથીથી હંકાયેલો તપ, નિયમ અને સંયમરૂપી રથ નિવૃત્તિ નગરમાં લઈ જાય છે.
- * વિગય રહિત આહાર શરીરમાં જવાથી મન, વચન અને કાયા પણુ નિર્મળ અને પવિત્ર બને છે

x

x

x

જ્ઞાનનું મહત્ત્વ

- * જ્ઞાન એ અંતરનું અજવાળું છે, હૃદયની રોશની છે, જીવનની અળહળતી જ્યોત છે. તેના ઉદ્યોત વિના કોઈ પણુ વસ્તુ કે વિસ્તારવાળું કાંઈ પણુ સ્વરૂપ જાણી શકાતું નથી. તેના પ્રકાશ વિના કોઈ પણુ પ્રાણીને પદાર્થનો કાંઈ પણુ બોધ થઈ શકતો નથી. તેથી જ જ્ઞાનને ત્રીજું લોચન ને દ્વિતીય દીવાકર અને પ્રથમ પંક્તિનું ધન માનવામાં આવ્યું છે.
- * જે જ્ઞાનથી એકાગ્રતા અને સમભાવ સધાય છે તે જ સાચું જ્ઞાન છે.
- * જ્ઞાન અને વિવેક એ જ ખરી આંખ છે, એના વિના માણસ છતી આંખે આંધળો છે.
- * જ્ઞાન એ મિથ્યાત્વરૂપી અંધકારનો નાશ કરવામાં સૂર્ય સમાન છે. અને જગતનું લોચન છે.